

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

ÇAĞATAY TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ KÂBÛS-NÂME TERCÜMESİ
(İNCELEME-TRANSKRİPSİYONLU METİN-DİZİN-EKLER DİZİNİ)

MUHSİN UYGUN

DOKTORA TEZİ

Danışman
PROF. DR. MUSTAFA TOKER

Konya-2019

İçindekiler

SÖZ BAŞI	8
GİRİŞ.....	11
1. ÇAĞATAY TÜRKÇESİ.....	13
2. KÂBÛSNÂME	14
2.1. TÜRKÇE KÂBÛSNÂME ÇEVİRİLERİ.....	14
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ.....	30
KISALTMALAR.....	31
KAYNAKLAR.....	33
1. BÖLÜM.....	44
İNCELEME	45
A. İMLA ÖZELLİKLERİ.....	47
B. SES BİLGİSİ	54
1. SES OLAYLARI	54
1.1. ÜNLÜ UYUMU.....	54
1.2. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ	60
1.3. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ	63
1.4. ÜNSÜZ DÜŞMESİ.....	69
1.5. ÜNSÜZ TÜREMESİ.....	70
1.6. ÜNSÜZ UYUMU	71
1.7. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ	75
1.8. KAYNAŞMA.....	75
1.9. YER DEĞİŞTİRME.....	76
C. ŞEKİL BİLGİSİ	77
1. YAPIM EKLERİ.....	77
2. İSİM	86
3. SIFAT	91
4. ZAMİR.....	95
5. ZARF	97
6. İSİMLERDE BİLDİRME	99
7. FİİL	101
8. BAĞLAÇLAR	123

9. EDATLAR.....	133
10. ÜNLEMLER.....	139
2. BÖLÜM.....	141
METİN	141
3. BÖLÜM.....	252
DİZİN	252
4. BÖLÜM.....	564
EKLER DİZİNİ	564
SONUÇ	663

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı:	Muhsin UYGUN		
	Numarası	154101001002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒		
	Tezin Adı	Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Kabus-name Tercümesi (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Dizin-Ekler Dizini)		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası

(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Doktora Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Muhsin UYGUN		
	Numarası	154101001002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora	☒
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa TOKER		
Tezin Adı		Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Kabus-name Tercümesi (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Dizin-Ekler Dizini)		

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Kabus-name Tercümesi (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Dizin-Ekler Dizini) başlıklı bu çalışma 15/11/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler
Prof. Dr. Mustafa TOKER	(Danışman)
Prof. Dr. Ufuk Deniz AŞCI	(Üye)
Prof. Dr. Naile HACIZADE	(Üye)
Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN	(Üye)
Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan ÖZTÜRK	(Üye)

İmza

(Handwritten signatures of Prof. Dr. Mustafa TOKER, Prof. Dr. Ufuk Deniz AŞCI, Prof. Dr. Naile HACIZADE, Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN, and Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan ÖZTÜRK)

SÖZ BAŞI

Geçmişten günümüze edebiyat tarihimiz incelendiğinde siyasilerin, şair ve yazarların, devrinde önemli görevler üstlenmiş kişilerin farklı saha ve coğrafyalarda *siyasetnâme* ve *nasihatnâme* türünde telif ya da tercüme eserler verdiği görülmektedir. İnsanların yaşadıkları olayları, olaylardan çıkardıkları dersleri, gerek siyasi hayata gerekse günlük hayata ait tecrübelerini anlatma ihtiyacı her dönemde var olmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda eli kalem tutan aydın kişiler; yakın çevresindeki insanları, yaşadıkları dönemdeki halkı ve gelecek nesilleri bilgilendirmek, uyarmak amacıyla *siyasetnâme* ve *nasihatnâme* türünde eserler verip tecrübelerini aktararak hem edebiyat tarihimizde hem de dil tarihimizde müstesna bir yer edinmişlerdir.

Türkler, birçok alanda telif eserler vererek Türkçeyi işlek bir hâle getirirken tercüme eserler ile de Türkçenin işlenmesine büyük katkılar sunmuşlardır. Benimsemiş olduğumuz İslâm dininin de etkisiyle Arapça ve Farsçadan sayısız tercüme yapan atalarımız, hem girmiş olduğumuz kültür dairesinin yakından tanınmasına hem de tercüme yoluyla dilimizin gelişmesine olumlu katkıda bulunmuşlardır.

Aslı XI. yüzyılda Keykavus bin İskender bin Veşmgir tarafından oğlu Gilan Şah'a nasihatler vermek için Farsça olarak kaleme alınan Kâbüsnâme, toplam kırk dört başlıktan oluşmakta; siyasi hayattan at almaya, evlilikten ticarete, top oynamaktan avlanmaya, cariyeye almaktan astrolojiye kadar birçok alanda faydalı bilgiler vermektedir. Keykavus bin İskender; bizzat yaşadığı olayları, büyüklerinden işittiği hadiseleri, hükümdarlığı döneminde şahit olduğu durumları kendisinden sonra muhtemelen tahta geçecek olan oğlu Gilan Şah'a anlatarak onun siyasî, sosyal, iktisadî, tıbbî vb. alanlarda bilgi sahibi olmasını istemiş, onun tecrübesizlik ve bilgisizlik yüzünden sıkıntı yaşamamasını amaçlamıştır. Keykavus'un bu eseri Türkler arasında da çok sevilmiş, farklı zaman ve coğrafyalarda Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan bu çevirilerden yedisi Oğuz Türkçesiyle ikisi Çağatay Türkçesiyle kaleme alınmıştır. Üzerinde çalıştığımız nüsha, *British Museum*'da bulunan Çağatay Türkçesiyle yapılmış tercümedir.

Çalışmamız *Giriş* bölümü hariç olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. *İnceleme*, *Metin*, *Dizin*, *Ekler Dizini*.

Giriş bölümünde Çağatay Türkçesinin Türk dili içerisindeki yeri gösterilmiştir. Bu bahsin ardından Kâbüsnâme çevirileri ve Çağatayca Kâbüsnâme hakkında bilgiler verilmiştir.

İnceleme bölümünde Çağatayca Kâbüsnâme'nin grameri; imla hususiyetleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi başlıkları altında ayrı ayrı incelenmiştir.

Metin bölümünde eserin Latin esaslı Türk harflerine aktarımı transkripsiyonlu olarak yapılmıştır. Transkripsiyonlamada kapalı /é/ sesi gösterilmiştir. Eserde Yeni Uygur Türkçesine ve Özbek Türkçesine ait birtakım kelimeler ve dil bilgisi özellikleri görülse de Çağatay Türkçesi özelliklerinin ağır basmasından dolayı metinde klasik Çağatay Türkçesi transkripsiyonu uygulanmıştır.

Eserde görülen birtakım ifade bozuklukları doğru olduğu düşünülen şekillerle giderilmeye çalışılmış, ilgili kelimelerin metinde geçtiği şekiller dipnotlarda gösterilmiştir. Metinde eksik olduğu düşünülen kısımlar köşeli ayraç [] içerisinde verilmiştir. Metin içinde yer alan ayet, hadis vb. Arapça ifadeler de transkripsiyonlu olarak Latin harfleriyle yazılmıştır. Ayrıca metinde geçen ayetlerin hangi ayetler olduğu bilgisi ve ayetlerin mealleri ile hadislerin mealleri ve geçtiği kaynaklar dipnotlarda verilmiştir. Metinde tekdüzeliği engellemek ve metnin anlaşılabilirliğini artırmak için noktalama işaretleri kullanılmış ve karşılıklı konuşma kısımları paragraflar hâlinde düzenlenmiştir.

Metni kurarken ince sıradan ünlülü kelimelerde yönelme hâli ekinin +ge mi +ke mi, sıfat-fiil ekinin -gen mi -ken mi, istek, gelecek ve geniş zaman ekinin -gey mi -key mi, emir pekiştirme ekinin -gil mi -kil mi, ve /g/li bazı eklerin /g/li mi /k/li mi olduğu kesin olarak tespit edilememiştir. Kalın sıradan ünlülü kelimelerde, sert ünsüzle biten fiillerin daha ziyade /ğ/ sesiyle başlayan ekler alması, eklerin /g/li mi /k/li mi okunacağını belirgin olmaması gibi sebeplerden dolayı sert ünsüzle biten fiillerden sonra gelen ekler /g/li okunmuştur.

Dizin bölümünde, eserde geçen kelimelerin metin içerisindeki anlamları ve varak numaraları verilmiş, birden fazla anlamı bulunan kelimelerin farklı anlamları ayrı numaralarla gösterilmiştir. Metinde yer alan özel isimler ve yer isimleri için ayrı bir başlık açılmamış, dizin içerisinde alfabetik sıraya göre bu isimler verilmiştir. Arapça terkipli kelimeler -terkibi oluşturan kelimelerin ayrı ayrı madde başı olarak verilmesi durumunda anlamlandırmada sıkıntı yaşanacağı düşüncesinden hareketle- madde başı olarak verilmiştir. Farsça terkipli kelimeler madde başı olarak verilmemiş, terkibi oluşturan kelimeler madde başı olarak alınmış ve terkipli şekiller de bu maddelerin altında verilmiştir. Örneğin, *Āferīde-kār-ı ʿālem* terkibi hem *Āferīde-kār* hem de *ʿālem* maddelerinin altında verilmiştir. *kıl-, eyle-, bol-* vb. yardımcı fiillerle meydana getirilmiş veya deyimleşmiş birleşik fiiller, birleşik fiili oluşturan ve madde başı olarak alınan her kelimenin altında verilmiştir. Metinde -*GAn*, -*GAy*, -*p* gibi ekler birden fazla zaman ve gramatikal yapı için kullanılmıştır. Bu tip eklerin hangi gramatikal yapıyı ifade ettiği parantez içerisinde gösterilmiştir. Örneğin -*GAn* eki metinde hem sıfat-fiil hem de öğrenilen geçmiş zaman eki olarak kullanılmaktadır. Ekin bu kullanımlarının birbirine karıştırılmaması için -*ğan* (öge.) şeklinde ekin ifade ettiği gramatikal yapı yay ayraç içerisinde verilmiştir.

Ekler Dizini bölümünde, eserde geçen bütün ekler alfabetik olarak verilmiştir, böylece eserden yararlanacak araştırmacılar için eserde geçen eklere hızlı bir şekilde ulaşma imkânı sunulmuştur.

Çalışmaya başladığım andan itibaren büyük bir özveri ve sabırla yanımda olan ve bana destek veren sevgili eşim Özlem UYGUN'a teşekkür etmeyi hoş bir görev sayıyorum.

Çalışmamızın ortaya çıkmasında birçok kişinin emeği vardır. Çalışmayı okuyup değerli katkılar sunan ve her daim destek gördüğüm değerli arkadaşlarım Arş. Gör. Dr. Fatih Numan KÜÇÜKBALLI'ya ve Arş. Gör. Dr. Abdullah MERT'e, çalışmamız boyunca her türlü sorumuza cevap veren Prof. Dr. Ufuk Deniz AŞCI'ya, ve Prof. Dr. Naile HACIZADE'ye, okuyamadığımız bazı kelimelerin okunmasında ve birtakım gramatikal hususlarda yardımlarını gördüğüm Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan ÖZTÜRK'e teşekkür ederim.

Akademik hayatımın başından beri destek ve yardımlarını gördüğüm, engin bilgisinden faydalandığım, her sıkıntıda yanımda olan yolbaşçım, saygıdeğer danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Mustafa TOKER'e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Muhsin UYGUN

KONYA-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Muhsin UYGUN
Numarası	154101001002
Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa TOKER
Tezin Adı	Çağatay Türkçesiyle Yazılmış Kabus-name Tercümesi (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Dizin-Ekler Dizini)

ÖZET

Kâbüsnâme, 11. yüzyılda yazılmış nasihatnâme türünde bir eserdir. Keykâvus bin İskender bin Veşmgir tarafından kaleme alınan bu eser; iktisadî, tıbbî, siyasî, sosyal, eğitim, astronomi gibi birçok alanda faydalı bilgiler içermektedir. Aslı Farsça olan bu eser değişik saha ve coğrafyalarda Türkçeye çevrilmiştir. Bu çevirilerden yedisi Oğuz Türkçesiyle ikisi Çağatay Türkçesiyle yapılmıştır.

Bu çalışmada British Museum'daki Çağatay Türkçesiyle yapılmış olan Kâbüsnâme tercümesi transkripsiyonlu olarak Latin harflerine aktarılmış; eserdeki dil bilgisi hususiyetleri imla özellikleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi başlıkları altında tek tek işlenmiştir. Metnin söz varlığı Dizin başlığında verilmiş, eserde yer alan ekler ise Ekler Dizini başlığında gösterilmiştir. Eserdeki gramer yapıları ve eserin söz varlığı ortaya konularak son dönem Çağatay Türkçesi çalışmalarına katkı sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çağatay Türkçesi, Kâbüsnâme, Nasihatnâme

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Muhsin UYGUN		
	Numarası	154101001002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora	☒
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa TOKER		
	Tezin İngilizce Adı	Kabus-name Translation Written in Chagatai (Investigation-Transcribed Text- İndeks- Attachments İndeks)		

SUMMARY

Kâbusnâme is a kind of advice book, which had been written in the 11th century. This work, written by Keykâvus bin İskender bin Veşmgir, includes many beneficial information about financial, political, medical, educational and astronomical information about that age. The work, whose original document was in Farsî, had been translated into different languages at different geographies and regions. Seven of those translations were done by Oguz Turkic, and one of them was in Chagatai Turkic.

In this work, in Britihs Museum the version of one of the translations of Kâbusnâme was transferred into Latin alphabet and the grammatical rules were discussed and showed one by one in the order of transcriptional specialities, phonetics and semantics. The vocabulary of that work of Kâbusnâme was given in the headline Dizin. Those suffixes included in the work were shown in the headline of Ekler Dizinî. The grammatical structures and the vocabulary of the work were revealed and it is aimed that our work will contribute to the Works, which are being written and translated from Chagatai Turkic.

Key Words

Chagatai Turkic, Kâbusnâme, Nasihatnâme

GİRİŞ

1. ÇAĞATAY TÜRKÇESİ

Çağatay Türkçesi, XV. yüzyılın başlarından XX. yüzyılın başına kadar Karadeniz, Kafkas Dağları, Hazar Denizi ve Orta İran'ın kuzey ve doğusunda kalan Müslüman Türklerin yazı dili olmuştur (Ercilasun, 2006:400). Batı Türkleri XV. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar Osmanlı Türkçesini edebî dil olarak kullanırken Doğu Türkleri Çağatay Türkçesini edebî dil olarak kullanmıştır. Bugün Özbek ve Yeni Uygur Türkçeleri Çağatay Türkçesinin mirasçıları olarak kabul edilmektedir.

Çağatay Türkçesiyle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında bu dönemin hangi devirlere ayrıldığı hususunda bilim adamları arasında bir fikir birliğinin olmadığı görülmektedir.

1928 yılında Aleksandr N. Samoyloviç, Orta Asya edebî Türkçesini dört dönemde ele almıştır:

1. Karahanlı Türkçesi veya Kâşgar Türkçesi (XI-XII. yüzyıllar)
2. Kıpçak-Oğuz Türkçesi (XIII-XV. yüzyıllar)
3. Çağatayca (XV-XIX. yüzyıllar)
4. Özbekçe (XX. yüzyıl) (Ercilasun, 2006:401).

M. A. Şçerbak, Çağatay Türkçesini Özbek Türkçesinin bir kolu olarak değerlendirmiş ve Özbekçeyi üç dönemde ele almıştır:

1. İlk Dönem (X-XIII. yüzyıllar): Bu dönem ortak bir dönem olup Batı ve Güney Türkçesi unsurlarının dile girmeye başladığı dönemdir.

2. İkinci Dönem (XIV-XVII. yüzyıllar): Bu dönem Çağatay Türkçesinin yer aldığı dönemdir.

3. Üçüncü Dönem (XVII-XVIII. yüzyıllar): Özbekçeye mahalli dil unsurlarının girmeye başladığı dönemdir (Eraslan, 1986:60).

Samoyloviç'in tasnifine en büyük itirazı Fuad Köprülü yapmıştır. Köprülü Çağatay Türkçesini beş dönemde değerlendirmiştir:

1. İlk Çağatay Devri (XIII-XIV. yüzyıllar)
2. Klasik Devrin Başlangıcı (XIV. yüzyılın sonundan XV. yüzyılın ortalarına kadar)
3. Klasik Çağatay Devri (XV. yüzyılın ikinci yarısı)
4. Klasik Devrin Devamı (XVI. yüzyıl)
5. Gerileme ve Çökme Devri (XVII-XIX. yüzyıllar) (Köprülü, 1945:270-323).

Kemal Eraslan da Çağatay Türkçesini Köprülü'nün tasnifinden hareketle beş devreye ayırmıştır:

1. İlk Çağatay Devri (XIII-XIV. yüzyıllar)
2. Klasik Devrin Başlangıcı (XV. yüzyılın ilk yarısı)
3. Klasik Çağatay Devri (XV. yüzyılın ikinci yarısı)
4. Klasik Devrin Devamı (XVI. yüzyıl)
5. Gerileme ve Çökme Devri (XVII-XIX. yüzyıllar) (Eraslan, 1993:169-175).

Çağatay Türkçesi ile ilgili önemli çalışmalara imza atan Janos Eckmann ise Çağatay Türkçesini üç döneme ayırmıştır. Eckmann'ın tasnifi şu şekildedir:

1. Klasik Öncesi Devir (XV. yüzyılın başlarından Nevâyî'nin 1465'teki ilk divanını tertibine kadar)
2. Klasik Devir (1465-1600)
3. Klasik Sonrası Devir (1600-1921) (Eckmann, 2012:16).

2. KÂBÛSNÂME

Kâbûsnâme, İran'ın Ziyârî hanedanına mensup olan Kevkâvus bin İskender bin Veşmgir tarafından oğlu Gilan Şah'a nasihat vermek için XI. yüzyılın son çeyreğinde (M. 1082) yazılmış bir eserdir.

Keykâvus'un devletin başına geçtiğinde nasıl davranacağı konusunda oğluna bilgi vermek amacıyla kaleme aldığı eser; *Enderznâme*, *Pendnâme*, *Kitâbü'n-Naşîhat*, *Naşîhatnâme* isimleriyle de bilinmektedir. Bir ön söz ve kırk dört baptan meydana gelen eser, Moğol istilası öncesi İslâm medeniyetinin özeti olup bu dönemin siyasî, içtimaî, iktisadî, ilmî, hukukî durumu hakkında güvenilir bir kaynak durumundadır. Eser, Nizâmü'l-Mülk'ün Siyâsetnâme adlı eseriyle aynı çağda yazılmıştır ve Farsça nesrin en seçkin örneklerindendir. Eserde işlenen konular ayetler, hadisler ve veciz sözlerle desteklenmiştir. Birçok dile çevrilen Kâbûsnâme, XIV. yüzyıldan itibaren Türkçeye de çevrilmeye başlanmıştır (Kurtuluş, 2002:357).

2.1. TÜRKÇE KÂBÛSNÂME ÇEVİRİLERİ

Kâbûsnâme, Türkler tarafından farklı saha ve coğrafyalarda Türkçeye çevrilmiştir. Bu çevirilerden yedisi Oğuz Türkçesiyle, ikisi Çağatay Türkçesiyle yapılmıştır. Oğuz Türkçesi nüshalarından altısı Farsçadan yapılmış çevirilerdir, Nazmizâde Murtazâ tarafından yapılan çeviri ise Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine yapılmış bir dil içi aktarım durumundadır. Bu çeviriler şunlardır:

2.1.1. Mütercimi Bilinmeyen İlk Çeviri

Bu çevirinin mukaddime ve hatime bölümleri kayıptır. Kağıttaki filigranlardan yola çıkılarak çevirinin 1370-1386 yılları arasında yapıldığı ileri sürülmüştür. Eser yüz elli üç varaktan oluşmakta ve her sayfada on üç satır bulunmaktadır. Bu nüsha yirmi yedi sayfa eksiktir. Çeviri, Eski Anadolu Türkçesinin tüm özelliklerini yansıtmaktadır. Eser Raif Yelkenci'nin şahsi kütüphanesindeyken daha sonra Toronto'da Eleazar Birnbaum'un eline

geçmiştir. Nüshanın tıpkıbasımı Birnbaum tarafından yayınlanmıştır (Güneş, 2001:XI-XVI).

Yapılan Çalışmalar:

BULUÇ, Sâdettin (1969), “Eski Anadolu Türkçesiyle Bir Kabus-nâme Çevirisi”, *TDAY-Belleten*, 1969, 195-200.

BIRNBAUM, Eleazar (1977), “A Lifemanship Manual: The Earliest Turkish Version of the Kâbûsnâme”, *Journal of Turkish Studies*, I, Harvard University, 1-64.

BIRNBAUM, Eleazar (1981), Mütercimi mechul ilk Türkçe Kabusname, (Yayımlayanlar: Gönül Alpay Tekin, Şinasi Tekin), Harvard University.

GÜNEŞ, Aysel (2001), Kabusname’nin Bilinen İlk Türkçe Çevirisi (Giriş-Metin-Dizin), İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

2.1.2. Şeyhoğlu Mustafa Çevirisi

Şeyhoğlu Sadrüddin Mustafa tarafından yapılan Kâbûsnâme tercümesinin çeviri tarihi belli değildir. Bu çeviri üzerine ilmî çalışma yapan Enfel Doğan çevirinin 1380-1387 yılları arasında yapılmış olabileceğini belirtir. Şeyhoğlu Mustafa’nın tercümesinin Türkiye’de bir nüshası yoktur. Elde bulunan nüsha 1459 yılında istinsah edilmiştir ve Mısır’da Kahire Millî Kütüphanesinde bulunmaktadır. Toplam yüz yedi varak olan nüsha harekelidir ve her sayfasında on beş satır bulunmaktadır (Doğan, 2016:36-37).

Yapılan Çalışmalar:

KORKMAZ, Zeynep (1966), "Kâbus-nâme ve Marzuban-nâme Çevirileri Kimindir?", *TDAY-Belleten* 1967, s. 267-278.

DOĞAN, Enfel (2010), "Şeyhoğlu Sadrüddin’in Kabus-nâme Tercümesi ve Eserdeki Fonetik Unsurlar Üzerine Bazı Tespitler", *Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı*, Editör Mustafa ÖZKAN, Enfel DOĞAN, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 85-114.

----- (2011), "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılan Kabus-nâme Çevirileri Üzerine" *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C XLIII, s. 36-55.

----- (2016), *Keykavus Bin İskender Bin Veşmgir Kâbûs-nâme (Giriş-Notlar-Metin-Sözlük/Dizin-Tıpkıbası)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

2.1.3. Akkadioğlu Çevirisi

Bu çeviri, Yıldırım Bayezid’in oğlu Emir Süleyman’ın veziri Hamza Bey için yapılmıştır. Toplam üç nüshası bulunan çevirinin nüshalarından ikisi Türkiye’de biri İngiltere’dedir. Akkadioğlu, Kâbûsnâme’yi Hamza Bey adına ve onun emriyle çevirmiştir.

Çevirinin 1402-1411 yılları arasında Edirne'de yapıldığı varsayılmaktadır (Doğan, 2011:17-18).

Yapılan Çalışma:

ENFEL, Doğan (2011), "Emir Süleyman Dönemi Şairlerinden Akkadıoğlu'nun Kabusname Tercümesi ve Nüshaları Üzerine, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* C 8, S. 961-974.

2.1.4. Bedr-i Dilşad Çevirisi

Bedr-i Dilşad Kâbüsnâme'yi 1427 yılında manzum olarak tercüme etmiştir. Eser II. Murad'a takdim edildiği için Muradnâme olarak da bilinmektedir. Bedr-i Dilşad, Muradnâme'yi yazarken Kâbüsnâme'yi esas almıştır, ancak gerekli gördüğü yerlerde açıklamalar, ilaveler, kısaltmalar yapmıştır (Doğan, 2011:18). Eski Anadolu Türkçesinin önemli eserleri arasında gösterilen Muradnâme aruzun feûlün/feûlün/feûlün/feûl vezniyle yazılmıştır (Ceyhan, 1997:43-67).

Yapılan Çalışmalar:

CEYHAN, Adem (1997), *Bedr-i Dilşad'ın Murâd-nâmesi*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

ÇELEBİOĞLU, Amil (1998), "Kâbüsnâme Tercümesi Murâdnâme'ye Dair", *Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: MEB Yayınları.

2.1.5. Mercimek Ahmet Çevirisi

Bu çeviri II. Murad adına Mercimek Ahmed bin İlyas tarafından yapılmıştır. Mercimek Ahmet çevirinin baş kısımlarında çeviri hakkında şu bilgiyi vermektedir:

"Bir gün Filibe yolunda padişah hizmetine vardım. Gördüm ki Sultan Murad elinde bir kitap tutar. Bu zaif hastadil ol âli-cenabdan ne kitaptır diye istida ettim. Ol, lafz-ı şekerbarından Kâbüsnâme'dir diye cevap verdi ve 'hoş kitaptır ve içinde çok faideler ve nasihatler vardır, fakat Farsî dilindedir, bir kişi Türkîye tercüme etmiş velî rûşen değil, açık söylememiş, eyle olsa hikâyetlerden halvet bulmazız' dedi. Velâkin bir kimse olsa ki bu kitabı açık tercüme etse ta ki mefhumundan gönüller haz alsın. Pes bu zaif ikdam ettim, buyursanız ben kendim tercüme edeyim deyince ol padişah 'filhâl tercüme et' diye buyurdu. Velî himmeti berekâtında Kâbüsnâme'yi Türkîye tercüme ettim." (Gökyay, 2006:19).

Verilen bilgilerde görüldüğü üzere Mercimek Ahmet Kâbüsnâme'yi Sultan Murad'ın isteği üzerine tercüme etmiştir. Kitabın çevirisi 1431-1432'de tamamlanmıştır.

Yapılan Çalışma:

GÖKYAY, Orhan Şaik (2006), *Kabusnâme (Keykavus)*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

2.1.6. Mütercimi Bilinmeyen İkinci Çeviri

İngiltere'de British Museum'da 11281 numarada kayıtlı çevirinin mütercimi, çeviri tarihi ve yeri bilinmemektedir. Kâbüsnâme'nin orijinalinde kırk dört bap yer almasına

rağmen bu çeviride bazı bapların atlanmış ve bazı bapların birleştirilmiş olması sebebiyle 41 bap yer almaktadır. Eser seksen dokuz varaktan müteşekkil olup her sayfada on beş satır bulunmaktadır. Dil özelliklerinden hareketle eserin XIII-XV. yüzyıllarda çevrilmiş olabileceği ifade edilmektedir (Samuk, 2012:7, 297).

Yapılan Çalışma:

SAMUK, Oğuz (2012), *Mütercimi Bilinmeyen İkinci Kabus-nâmeTercümesi (Metin-Dil İncelemesi-Sözlük)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

2.1.7. Nazmizâde Murtazâ Çevirisi

Nazmizâde Murtazâ tarafından kaleme alınan Kâbûsnâme çevirisi yüz elli bir varaktan oluşmakta ve bugün Kütahya Vahit Paşa yazmaları arasında 1323 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Her sayfasında on yedi satır bulunan nüsha 9 Mayıs 1741 tarihinde istinsah edilmiştir. Nazmizâde'nin yaptığı çevirinin 1705 yılında yapıldığı bu nüshanın sonunda belirtilmiştir. Bu tercümenin en önemli özelliği bir dil içi çeviri örneği olmasıdır. Nazmizâde Murtazâ, Mercimek Ahmet tarafından XV. yüzyılda Türkçeye kazandırılan tercümeyi 1705 yılında dönemin Türkçesine aktarmıştır. Bu özelliğiyle eser, Oğuz Türkçesinin XV-XVIII. yüzyıllar arasında söz varlığı, ses ve dil bilgisi unsurlarının ne yönde geliştiği ve değiştiğini öğrenmemiz açısından önem arz etmektedir (Ölker, 2018:10-11).

Yapılan Çalışmalar:

ÖLKER, Perihan (2016), "Kabusname Tercümesi Özelinde On Beşinci Yüzyıldan On Sekizinci Yüzyıla Türkçenin Söz Varlığındaki Değişim", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S 5/3, s. 114-113.

----- (2016), "Oğuz Türkçesinin Değişimine Birleşik Fiiller Penceresinden Bir Bakış", *1. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Kitabı*, s. 2104-2115.

----- (2018), "Eski Oğuz Türkçesinden Klâsik Osmanlı Türkçesine Birleşik Fiil Tercihi: Kabusname Çevirisi Örneği", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 43, s. 47-63.

----- (2018), *Nazmizade Murtaza'nın Kâbusname Tercümesi*, Konya: Palet Yayınları.

2.1.8. Âgehî Tarafından Yapılan Çeviri

Âgehî XIX. yüzyılda Hive Hanlığında yaşamış önemli bir tarihçi, şair ve ediptir. Janos Eckmann *Çağatay Edebiyatının Son Devri* adlı yazısında Âgehî'nin birçok eser meydana getirdiğini ve Farsçadan birçok eseri Çağatay Türkçesine çevirdiğini ifade eder. Bu çevirilerden biri de Kâbûsnâme çevirisidir. Eckmann Âgehî'nin Kâbûsnâme'yi Çağatay Türkçesine çevirdiği bilgisini vermiş ancak nüshaya dair herhangi bir bilgi vermemiştir (Eckmann, 1964: 21-156).

Yapılan Çalışmalar:

ECKMANN, Janos (1964), "Çağatay Edebiyatının Son Devri", Ankara: *TDAY-Belleten*, s. 21-156.

TEKİN, Feridun (2011), "Hanlıklar Dönemi Çağatay Edebiyatı", *Turkish Studies* 6/1: 1843-1850.

----- (2016), *Çağatay Edebiyatının İki Büyük Siması Mûnis ve Âgehî*, İstanbul: Gece Kitaplığı.

2.1.9. Kâbûsnâme'nin Mütercimi Bilinmeyen Çağatayca Çevirisi

2.1.9.1. Nüsha Bilgisi

Kâbûsnâme'nin üzerinde çalıştığımız Çağatayca nüshası *İngiltere British Museum Or. 9661* numarada kayıtlıdır. Yazma, birçok Çağatayca eserde olduğu gibi nestalik hattıyla harekesiz olarak kaleme alınmıştır. Toplam Yüz yirmi sekiz (256 sayfa) varaktan oluşan nüsha, baştan ve sondan bir ya da birkaç varak eksiktir. Eserin her sayfasında on üç satır bulunmaktadır. Mütercim yazmaya, eserin konusunu oluşturan bapları sıralayarak başlamıştır. Nüsha baştan eksik olduğu için eserde yer alan konu başlıkları on sekizinci baptan başlamaktadır. İlk on yedi bapın hangi konular üzerine olduğu ancak metin içindeki başlıklardan anlaşılabilmektedir.

Bu tercümede -Kâbûsnâme'nin orijinalinde olduğu gibi- toplam kırk dört bap yer almaktadır. Bu baplardan ilk kırk üçü tamdır, ancak eser sondan bir ya da birkaç varak eksik olduğu için kırk dördüncü bap tam değildir. Eserin giriş kısmında on sekizinci baptan kırk dördüncü baba kadar olan konu adları sıralanmıştır. Girişte belirtilen bu bap adları metin içindeki adlarla kimi zaman farklılık göstermektedir. Örneğin, yazmanın girişinde on sekizinci bap "*şikâr kılmak, av avlamaknıñ beyânıda.*" şeklinde verilmişken metnin içinde "*şikâr kılmaknıñ beyânıda.*" şeklinde verilmiştir. Eserde 27a/2'de eksik olan bir açıklama vardır. Bu açıklama şu şekildedir: *Ve yana depdür. Eger h'âhiş kılsañg ki seni hemme halk obdan degey, sen...* Burada mütercim ya kopya ettiği nüshadaki eksikliği aynen almıştır ya da kopya ederken bazı kısımları atlamıştır.

Nüsha genel itibarıyla sağlam durumdadır, ancak kimi yerlerde meydana gelen yıpranmadan dolayı kütüphane yetkilileri yıpranan yerleri yapıştırmıştır. Yapıştırma işlemi yapılırken de kimi zaman metnin olduğu kısma kadar taşılmıştır, bu yüzden metinde bazı yerler okunamaz durumdadır. Örneğin 2a/7'nin baş kısmı böyle bir yapıştırma işleminden dolayı okunamaz hâldedir.

Nüshanın bazı sayfalarının kenar boşluklarında mütercim ya da eseri elde eden kişiler tarafından çeşitli karalamalar yapılmış, sayfada anlatılan konuyla alakasız yazılar yazılmıştır. Nüshada bapları gösteren başlıklar kırmızı mürekkeple, konular siyah mürekkeple kaleme alınmıştır. Yazmada bazı varakların kenarlarında metinle alakalı kelimeler yer almaktadır. Mütercim unuttuğu kelimeleri satır başına ilave etmiş, kelimenin satırda gireceği yeri "v" harfine benzer bir işaretle göstermiştir.

Eserde genel itibarıyla istikrarlı bir yazı tarzı vardır. 9a/7-9a/13 arasında hat biraz bozulmuş olsa da yazı tarzındaki istikrara baktığımızda nüshanın tek bir kişi tarafından tercüme edildiği söylenebilir.

2.1.9.2. Nüshanın Yazılış Tarihi ve Mütercimi

Yazma baştan ve sondan eksik olduğu için eserin kim tarafından, nerede ve ne zaman tercüme edildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Meredith Owens, *Temporary Handlist of Turkish Manuscripts in the British Museum 1888-1958*, adlı çalışmasında nüshanın XVIII. yüzyıla ait olabileceği bilgisini vermektedir. Orhan Şaik Gökyay da Mercimek Ahmet'in Kâbüsnâme Tercümesi üzerine yaptığı çalışmanın ön söz kısmında Çağatayca yazmanın XVIII. yüzyılda Kâşgar sahasında yazılmış olabileceğini ifade etmektedir (Gökyay, 2007:16).

Yazmada Meredith Owens'ı ve Orhan Şaik Gökyay'ı destekleyen bir tarih kaydedilmemişse de eserin dil özelliklerini göz önünde bulundurduğumuz zaman bu yazmanın Çağatay Türkçesinin son döneminde kaleme alınmış olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Yeni Uygur Türkçesine ait birtakım kelimelerin, Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine ait dil bilgisi özelliklerinin var olması bu çıkarımımızın doğruluğuna kanıt niteliğindedir.

Eserin mütercimi hakkında bir bilgi olmasa da nüshadan hareketle mütercimle ilgili birkaç hususa değinebiliriz. Yüz yirmi sekiz varaktan ibaret, Arapça ve Farsça kısımların olduğu bir eseri birkaç husus hariç hatasız istinsah etmiş olması mütercimin eğitilmiş bir kişi olduğuna işarettir. Eserde Yeni Uygur Türkçesine ait birtakım hususiyetlerin bulunması mütercimin bir Uygur Türkü olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Üzerinde çalıştığımız nüsha, Köprülü'nün *Gerileme ve Çökme Devri* (17-19. yüzyıllar), Eckmann'ın *Klasik Sonrası Devir*, Eraslan'ın *Gerileme ve Çökme Devri* (17-19. yüzyıllar) diye tanımladığı dönemde kaleme alınmıştır.

2.1.9.3. Nüshada Yer Alan Baplar ve Varak Numaraları

Eserin kırk dört baptan oluştuğunu daha önce belirtmiştik. Bu baplar ve varak numaraları aşağıdaki gibidir:

Evvelki bāb, Hāk sübhānehū ve te°ālānı tonumaķnıŋ beyānı. (1b/5-2b/11)

Ékkinçi bāb, peygamberlerni peydā kılmak ve olarnı ħalāyıkğa ibermekniŋ beyānı. (2b/11-3b/6)

Üçünçi bāb, ni°met égesige bérġen ni°metiniŋ şükrānesini edā kılmaknıŋ beyānı. (3b/6-5a/6)

Törtünçi bāb, ħudreti yétġenlerge řā°atnı ziyāde lāzım tutmaķnıŋ beyānı. (5a/6-7a/8)

Béşinçi bāb, ata ananıŋ ħaķķ[ı]nı tonumaķnıŋ beyānı. (7a/8-8b/10)

Altınçi bāb, hünerniŋ beyānı. (8b/10-18a/12)

Yettinçi bāb, yahşı söz ve yaman sözniñg beyānıda. (18a/12-25a/13)

Sékkizinçi bāb, Nüşīrevān-ı ʿādilniñg oğlığa kılğan naşīhāti beyānıda. (25b/1-28a/6)

Toķķuzunçı bāb, pīrlık ve yigitlikniñg beyānıda. (28a/6-32b/11)

Onunçı bāb, ʿaʿām yémekniñg tertībi beyānıda. (32b/12-34a/9)

On birinçi bāb, şarāb içmekniñg beyānıda. (34a/9-37a/4)

On ékkinçi bāb; miħmān bolmaķ, miħmān kılmaķniñg beyānıda. (37a/4-41a/4)

On üçünçi bāb; nerd, şatranc oynamaķniñg beyānıda. (41a/4-43a/1)

On törtünçi bāb, ʿışķ kesb kılmaķ ve ʿāşık bolmaķniñg beyānıda. (43a/2-47b/4)

On béşinçi bāb, mücāmaʿat kılmaķniñg beyānıda. (47b/4-48b/1)

On altınçı bāb, ħammāmğa barmaķniñg beyānıda. (48b/2-49a/10)

On yettinçi bāb, uyķı uyķulamaķniñg beyānıda. (49a/10-152a/9)

On sékkizinçi bāb; şikār kılmaķ, av avlamaķniñg beyānıda. (52a/9-53b/9)

On toķķuzunçı bāb, gūy [u] çevgān oynamaķniñg beyānıda. (53b/10-54b/2)

Yigirminçi bāb, ceng kılmaķ ve düşmen birle ħuşūmet kılmaķniñg beyānıda. (54b/2-57a/3)

Yigirme birinçi bāb, māl cemʿ kılmaķ ve dünyā tapmaķniñg beyānıda. (57a/3-60a/8)

Yigirme ékkinçi bāb, emānet saķlamaķniñg beyānıda. (60a/8-62a/4)

Yigirme üçünçi bāb; ķul, dedek almaķniñg beyānıda. (62a/4-67a/5)

Yigirme törtünçi bāb; yér su, ħevīlī almaķniñg beyānıda. (67a/5-68b/13)

Yigirme béşinçi bāb, at almaķniñg beyānıda. (69a/1-71b/10)

Yigirme altınçı bāb, ħatun almaķniñg beyānıda. (71b/10-73a/6)

Yigirme yettinçi bāb, ferzendniñg ħaķķını bilmekniñg beyānıda. (73a/6-77a/7)

Yigirme sékkizinçi bāb, dost tutmaķniñg beyānıda. (77a/7-79b/9)

Yigirme toķķuzunçı bāb, düşmendin endīşe kılmaķniñg beyānıda. (79b/9-84a/13)

Ottuzunçı bāb, güneh-kārlarnıñg günāhını ʿafv kılmaķniñg beyānıda. (84b/1-87a/4)

Ottuz birinçi bāb, ʿilm taleb kılmaķniñg beyānıda. (87a/4-93a/9)

Ottuz ékkinçi bāb, sevdā-gerlik kılmaķniñg beyānıda. (93a/9-98a/6)

Ottuz üçünçi bāb, tıb ʿilmi taleb kılmaķniñg beyānıda. (98a/6-101b/10)

Ottuz dördüncü bāb, ʿilm-i nücümni bilmekniñg beyānıda. (101b/11-103a/3)

Ottuz beşinci bāb, şîʿr ayıtmak ve şāʿirlik resmini bilmek beyānıda. (103a/4-104b/1)

Ottuz altıncı bāb; muṭriblik, nağme kılmakniñg tarīkasınıñ beyānıda. (104b/1-106a/8)

Ottuz yettinçü bāb, pādşāhlar hıżmetide bolmakniñg beyānıda. (106a/9-108a/8)

Ottuz sékkizinçü bāb, pādşāhlarga yavuk bolmakniñg beyānıda. (108a/8-109a/13)

Ottuz toḳkuzunçü bāb, pādşāhlarga münşī bolmakniñg beyānıda. (109b/1-113b/11)

Kırkınıçü bāb, vezīr bolmakniñg beyānıda. (113b/11-115b/4)

Kırk birinçü bāb, sipeh-sālār yaʿnī leşker başlamakniñg beyānıda. (115b/4-116b/13)

Kırk ékkinçü bāb, pādşāh bolmakniñg beyānıda. (116b/13-120b/11)

Kırk üçünçü bāb, dihkānçılıkniñg beyānıda. (120b/11-122a/7)

Kırk dördünçü bāb, civān-merdlik ve saḥīlıkniñg beyānıda. (122a/7-128b/13)

2.1.9.4. Nüşanın Üslup Özellikleri

Kâbûsnâme'de siyasî, sosyal, ilmî, dinî vb. birçok konu hakkında bilgi verilmektedir. Eserde, anlatılan bu konuları desteklemek amacıyla Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler, veciz sözler kullanılmıştır. Ayrıca birçok yerde anlatılan konunun anlam ve önemine uygun olacak şekilde ayetlerden ve hadislerden iktibaslar yapılmıştır.

Metinde yer alan ayetler kimi zaman tam olarak metne alınmamıştır. Örneğin 3b/9'da Nahl suresi yüz on dördüncü ayette geçen *Ve'skurū niʿmetallāhi* "Allah'ın nimetlerine şükredin." ibaresi yer almaktadır. Örnekte gösterildiği gibi mütercim kimi yerlerde ayetin tamamını almak yerine ilgili kısmını alarak anlatımını destekleme yoluna gitmiştir. Eserde *Zâriyat suresi 51/56*, *Nahl suresi 114*, *Bakara suresi 195*, *Nebe suresi 10-11*, *A'raf suresi 31*, *Nisâ suresi 58*, *İbrahim suresi 7*, *Âdiyat suresi 9-10*, *Fil suresi 1* ve *Mâide suresi 33*. ayetler yer almaktadır.

Yazmada hadisler de birçok yerde konuyu aydınlatmak ve desteklemek amacıyla kullanılmıştır. Örneğin "*Hak sübhānehū ve teʿālānı tonumaḳniñg beyānı*." adlı bapta konu ile bağlantılı olarak şu hadis verilmiştir:

Āferīde-kār-ı ʿālemniñg zātıda endīşe kılğan [yol bolmağan] yérde yol izdegege oḥşa. Çün ānçi peygamber şalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem aytıpdurlar:

"Tefekkerū fī ālāi'llāhi ve lā tefekkerū fī zātihi" "Allah'ın nimetlerini tefekkür edin, Allah'ın zatını düşünmeyin" (2a/6-7).

Eserde mütercimin şiirlerden alıntılar yaptığını ifade etmiştik. Otuz beşinci bapta "*şāʿirlik beyānıda*." bahsinde Alî Şîr Nevâyî'nin *İlk Divan*'ında yer alan şu beyit verilmektedir:

Çün ānçi Nevāyī aytur:

Né °ışk édi ki °adem eyledi vücūdumrı

Ki urdı şā°ıka gerdūnga çekti dūdumrı (103b/6-7)

Kābûsnāme'nin orijinalinde Türkçe şiirler olmadığı hâlde üzerinde çalıştığımız nüshada Türkçe şiirlerin yer alması mütercim esere kendinden bir şeyler kattığının ve bazı yerleri daha anlaşılır kılmaya çalıştığının bir delilidir.

Yukarıdaki şiirde beyitin kime ait olduğu bilgisi yer almaktadır. Ancak mütercim, bazı şiirlerde şiirlerin kime ait olduğuna dair herhangi bir bilgi vermemiş, *nazm*, *beyt*, *şi'r* gibi isimler altında şiirleri vermiştir. Bu duruma örnek olarak aşağıdaki şiir verilebilir:

Nazm

Ger kılsa ölüm haşm vücūdın nā-būd

Haşm ölgenige şādlık étmek né sūd

Yétgende ecel şarşarı °ömrünğ naḥlin

Haşmınğ kibi eylegey séni hem nā-būd (82b/1-3)

Eserin anlatım açısından önemli sayabileceğimiz özelliklerinden biri de anlatılan konuların hikâyelerle pekiştirilmesidir. Önce konu hakkında gerekli bilgiler verilmiş daha sonra konuya uygun bir hikâye ile olay desteklenmiştir.

Örneğin "*ata ananınğ haḳḳ[ı]nı tonumaḳnıñ beyānıda.*" adlı konuda mütercim önce gerekli bilgileri vermiş daha sonra şu hikâye ile konuyu örneklemiştir:

[Hikāyetde] kéltürüpdürler kim: Ḥazret-i °Alī raḍıya'llāhu °anhdın sordılar kim: Ata ananınğ haḳḳı nédür?

Ḥazret-i °Alī aydılar ki: Peder [ü] māderninğ ādābını saklamakğa tenebbühdür. Bu ki Ḥazret-i peygamber şalla'llāhu °aleyhi ve sellemninğ peder [ü] māderleri ol ḥazretninğ zamāneleride bolsa érdi, ol ḥazretge vācib bolur érdi ki peder [ü] māderlerini özleridin yokḳarı olturguzḡaylar ve ferzendlik tevāzu°nı kılḡaylar (7b/7-11).

Yazmanın birçok yerinde Arapça ve Türkçe atasözlerine, veciz sözlere yer verilmiştir. Arapça atasözü ve veciz sözlerde mütercim önce ilgili sözlerin Arapçasını vermiş, ardından da sözün Türkçeye tercümesini yapmıştır.

Örneğin, Türkçe bir atasözü şöyledir: *Bérip yaman bolḡuça, bérmeḡ yaman bol* "Verip kötü olacağına vermeyip kötü ol." (59b/10-11). Bu atasözü bugün Türkiye Türkçesinde de yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Arapça atasözü için şu örnek verilebilir: *Leyse'l-ḡaberu ke'l-mu°āyene.* Éşitgen, körgeḡn dék érmeḡ. "Duyan gören gibi değildir." (5b/2).

Eserde Türkler hakkında bazı bilgiler verilmiştir. "*kul dedek almaknınğ beyānıda.*" adlı bapta Türklerin bir cins olmadığı ve her birinin farklı özelliklere sahip olduğu ifade edilmiştir. Yazarın Kıpçak ve Kırgızların kötü huylu olduğunu, diğer Türk boylarının iyi huylu olduğunu ifade etmesi dikkat çekici bir durumdur. Eserin orijinalinin on birinci yüzyılda kaleme alınmış olduğunu düşündüğümüzde bu bilgiler, on birinci yüzyılda Farsların Türklere bakışının nasıl olduğunu öğrenebilmemiz bakımından önem arz etmektedir. Metinde bu bilgiler şu şekilde verilmiştir:

Bilgil ki Türkler bir cins émesdür ve her cinsining tab^c, ferāseti bölek. Bularnıñ arasıda hemmedin bed-ñūyraķı Kırgız ve Kıpçakdur. Özgesi hōş-ñūy ve tilni saķlağak, kem-gūy bolurlar (64a/13-64b/3).

2.1.9.5. Metinde Dikkati Çeken Hususlar

Yazmanın dil özelliklerine bakıldığında Çağatay Türkçesi dil hususiyetlerinin ağırlıkta olduğu görülmektedir, ancak eserde Yeni Uygur Türkçesine ait bazı kelimelerin, Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine ait dil bilgisi özelliklerinin görülüyor olması yazmanın Kâşgar sahasında yazılmış olma ihtimalini artırmaktadır. Özellikle Yeni Uygur Türkçesine ait dil bilgisi hususiyetlerine sıkça tesadüf edilmesi XVIII. yüzyılda, Kâşgar bölgesinde Yeni Uygur Türkçesinin lehçeleşme yolunda olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Eser bu özelliği ile geçiş dönemi hususiyetleri sergilemektedir. Metinde dikkati çeken hususiyetler şu şekildedir:

2.1.9.5.1. Yeni Uygur Türkçesine Ait Söz Varlığı

Metinde Yeni Uygur Türkçesi söz varlığına ait onlarca kelime yer almaktadır. Bu kelimelerin bazıları Yeni Uygur edebî dilinde, bazıları da Yeni Uygur ağızlarında kullanılmaktadır. Yeni Uygur söz varlığına ait kelimelerden bazıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Alaķan	Aya
Alte	Altı
Çalbarkā-	Sövüp saymak, gevezelik etmek, çok konuşmak
Fütü-/pütü-	Yazmak
İber-	Göndermek
Ķapak	Su taşımak için kullanılan su kabı
Ķomçak	Kurbağā yavrusu
Köç	Eş, zevce, hanım
Sağrağū	Sağır
Şubu	İşte bu
Otra	Orta
Yette	Yedi
Yigirme	Yirmi

2.1.9.5.2. Metinde Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine Ait Ses Bilgisi Hususiyetleri

Metinde Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerinde görülen birkaç ses hadisesine tesadüf edilmiştir. Bu ses hadiseleri şunlardır:

2.1.9.5.2.1. f- > p- değişmesi

Çağataycada iç seste ve kelime sonunda görülen /f/ > /p/ değişmesi, Çağatayca Kâbûsnâme'de söz başında da görülmektedir. Bu durum Yeni Uygur Türkçesinde (Öztürk, 2010:18) karakteristik özelliklerden biridir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

pāl "fal" 89b/10 < Ar. *fāl*, *Pārisī* "Fars" 108a/12 < *Fārisī*.

2.1.9.5.2.2. -e- > -i- değişmesi

Yeni Uygur Türkçesinde iki veya daha fazla heceli kelimelerin ikinci veya daha sonraki heceleri, açık orta hece durumuna geçtiğinde bu hecelerdeki /e/ ünlüsü /i/ ünlüsüne döner (Öztürk, 2010:12). Metnimizde Yeni Uygur Türkçesinin bu özelliğine bazı kelimelerde rastlanmıştır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

merḥamiti < *merḥamet+i* "Merhameti" 7b/3, *selṭeniti* < *selṭenet+i* "Büyüklüğü, yüceliği" (42a/9).

2.1.9.5.2.3. b-/b-/ > p-/p- değişmesi

Metinde bazı kelimelerde /b/ sesinin /p/ sesine dönüştüğü görülmektedir. Bu durum Yeni Uygur Türkçesinde (Öztürk, 2010:17) ve Özbek Türkçesinde (Coşkun, 2014:53) görülmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

iptidā < Ar. *ibtidā* 5b/9, *ḳapūl* < Ar. *ḳabūl* 14b/4, *elpette* < Ar. *elbette* 18a/1. *pat-* < *bat-* 30b/2.

2.1.9.5.3. Metinde Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine Ait Şekil Bilgisi Hususiyetleri

Metinde Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerinde yaygın olarak görülen şekil bilgisi hususiyetlerinden bazılarına tesadüf edilmiştir. Çalışmamızda *İnceleme* ve *Ekler Dizini* bölümlerinin bulunması nedeniyle burada her alt başlık için birkaç örnek verilerek konu aydınlatılmaya çalışılmıştır.

2.1.9.5.3.1. -Adurğan sıfat-fiil eki

Bugün Yeni Uygur Türkçesinde *-idiğan/-ydiğan*, (Öztürk, 2010:104), Özbek Türkçesinde *-(ä)digän*, *-(y)digän*, *-(ä)dirğän* (Coşkun, 2014:168) şeklinde olan bu sıfat-fiil ekinin metinde *-Adurğan/ydurğan* şekli kullanılmıştır.

Vaqtāki kéçelik ve kündüz[lik] nānıñg bolsa kündüz yéydurğan naşibeni muḥtāclarğa bérgil. "Gece ve gündüz yiyeceğin ekmeğin olsa gündüz yiyeceğin nasibini muhtaçlara ver." (5a/2-3).

Kişi yaman déydurğan ḥüydn yırak bol. "Kişinin kötü dediği huydan uzak ol." (15b/6).

Emîr Ebu's-Sevâd pâdşâh-ı büzürg ve basîğ ve dānişmend ve °âdil ve bahâdır, sözni obdan sözleydurğan ve aldını qaraydurğan kişi érdi. "Emir Ebu's-Sevâd; büyük padişah, ağırbaşı, âlim, adil, bahadır, sözü doğru söyleyen ve öngörü sahibi (bir) kişiydi." (18b/9-11).

2.1.9.5.3.2. Zamirlerde Hâl Eki Yığılması

Hâl eki yığılması olayı tarihî Türk lehçelerinde görüldüğü gibi Yeni Uygur Türkçesinde de görülmektedir. Yeni Uygur Türkçesinde *uninġga, uninġda, uninġdin, uninġçe, uninġgiçe; séninġde, séninġdin, séninġçe, séninġgiçe; méninġde, méninġdin, méninġçe, méninġgiçe* gibi yapılarda hâl eki yığılması olayına tesadüf edilmektedir (Öztürk, 2010:63).

Yeni Uygur Türkçesinin metne bir yansıması olarak *anınġda* ve *anınġdin* yapılarında hâl eki yığılması hadisesine tesadüf edilmektedir.

Éy oġul, her kişi ki bu ékki gevher aninġda bolsa aninġ éteġini muġkem tut. "Ey oġul, her kişi ki bu iki cevher onda olsa onun eteġini sıkıca tut." (9a/11-12).

Bu gedānı yüz tayaġ urup koġlaġıl dép buyurdı ve yana bir mu°abbir kéltürüp tüşninġ ta°bîrini aninġdin sordı. "Bu fakire yüz değnek vurup kovalayın diye buyurdu ve başka bir rüya tabircisi getir(t)ip düşünün tabirini ondan sordu." (20b/12-139).

2.1.9.5.3.3. +(I-U)ġlar Çokluk İkinci Şahıs İyelik Eki

Klasik Çaġatay Türkçesinde çokluk ikinci şahıs iyelik eki için *+(I-U)ġIz* eki kullanılmaktadır. Yeni Uygur Türkçesinde ise bu ek *+(i-u-ü)ġlar* şeklindedir (Öztürk, 2010:49). Metinde *+(I-U)ġlar* iyelik ekinin görülmesi Yeni Uygur Türkçesinin metne yansımasıdır.

Uluġluk, peder [ü] māder koyġan ismdin émesdür ki ol birbirinġler birle körüşmekge, tonuşmakġa nişāne ve °alāmetdür. "Büyüklik, ana babanın koyduğu isimden (dolayı) değildir, o birbiriniz ile görüşmek ve tanışmak (için) bir nişandır" (9a/5-7).

2.1.8.5.3.4. -sA-ġlar Çokluk İkinci Şahıs Şart Çekimi

Çaġatay Türkçesinde çokluk ikinci şahıs şart çekimi *-sA-ġIz/-sAnġızlar* şeklindedir. Yeni Uygur Türkçesinde ise bu çekim *-sA-ġlar* şeklindedir (Öztürk, 2010:85). Eserde *-sA-ġlar* çokluk ikinci şahıs şart çekiminin görülmesini Yeni Uygur Türkçesinin metne tesiri olarak değerlendirebiliriz.

Eger méni tapsanġlar, né yérde ġ°ālasanġlar defn kılınġlar. "Eğer beni bul(ur)sanız nereye iste(r)seniz defnedin." (79a/1).

2.1.9.5.3.5. Öğrenilen Geçmiş Zaman Bildirme Çekimi

Metinde öğrenilen geçmiş zamanın bildirme çekimi için *é-* ve *ér-* fiilleri üzerine *-ken/-miş* öğrenilen geçmiş zaman ekleri getirilir. *ér-ken* veya *é-ken* kullanımı Çaġatay Türkçesinde görmediğimiz bir yapıdır. *ér-ken* veya *é-ken* yapılarının görülmesi bir Yeni Uygur Türkçesi özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

kişi érken "kişiymiş" (115b/13).

2.1.9.5.3.6. -GAnI yok Görülen Geçmiş Zaman Eki

Metinde görülen geçmiş zaman çekimi çoğunlukla -DI/-DU ekleriyle yapılmaktadır, ancak -GAn (sıfat-fiil) + iyelik eki + yok kalıbı ile de görülen geçmiş zaman çekiminin yapıldığına tesadüf edilmektedir. Bu yapı bugün, Yeni Uygur Türkçesinde ve Özbek Türkçesinde görülen geçmiş zamanın ikinci tipi olarak kullanılmaktadır.

‘ārız bol-ġan+ı yok "peyda olmadı, ortaya çıkmadı, belirmedi" 65a/9, *dé-gen+leri yok* "demediler" 70a/4.

2.1.9.5.3.7. mu...mu "dA...dA" Bağlacı

Bu bağlaç bugün Yeni Uygur Türkçesinde *mu...mu* "dA...dA" şeklinde kullanılmaktadır (Öztürk, 2010:114).

Çırayı oçuk ve pōstı kalın ve saçı i‘tidālide, uzun mu bolmağay kıska mu bolmağay "Yüzü parlak, derisi kalın ve saçı itidalli (ola), uzun da olmaya kısa da olmaya." (63b/3).

2.1.9.5.3.8. mu "da, de" Pekiştirme Bağlacı

Bu bağlaç bugün Yeni Uygur Türkçesinde kullanılmaktadır. Metinde bu bağlaçla ilgili tesadüf edilen örnekler aşağıda gösterilmiştir:

Köz, kaş obdan bolsa ve burunda melāhat bolsa, leb ve tişde halāvet bolsa ve pōstda tarāvet bolsa özge a‘zālarıġa bakmağıl eger bu hemmesi bolmasa mu melāhatlik bolğay "Göz (ve) kaş iyi olsa, burunda güzel(lik) olsa, dudak (ve) dişte tatlılık olsa ve deride tazelik olsa diğer organlarına bakma, şayet bunların hepsi olmasa da güzel ola." (62b/12).

Eger düşmen haķır bolsa mu kavī düşmen dék bilgil, bu ħ‘ār haķirdür démegil ki "Şayet düşman hakir olsa da (onu) güçlü (bir) düşman gibi bil, bu zayıf ve hakirdir deme." 80a/8.

2.1.9.5.3.9. -eñgizler Çokluk İkinci Şahıs Emir Eki

Bu ek metinde bir yerde kullanılmıştır. Gramelerde değinilmeyen bu yapı, Selçuk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde doktora yapan Uygur Türkü Adilcan ERUYGUR'un belirttiğine göre bugün Doğu Türkistan'ın Turfan bölgesinde kullanılmaktadır. Metinde bu yapının görülmesi, Yeni Uygur ağzının metne tesiri olarak değerlendirilebilir.

Ol kişi ki nānnı deryāġa taşlapdur, kimdür? Kéltür-eñgizler ve aytınġızlar "O kişi ekmeği nehre atmıştır, kimdir? (O kişiyi) getiriniz ve söyleyiniz." (12a/5-6).

2.1.9.5.3.10. bol- Yardımcı Fiili İle Şart Birleşik Çekiminin Yapılması

Yeni Uygur Türkçesinde ve Özbek Türkçesinde şart birleşik çekimi, ek-fiil yerine *bol-* yardımcı fiili ile yapılmaktadır (Öztürk, 2012:100, Coşkun, 2014:155). Metinde bu çekim ile ilgili tesadüf edilen örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

2.1.9.5.3.10.1. Geniş Zamanın Şartı

örgeŋ-ür bol-saŋ "öğrenirsen" 13b/8, *sözle-r bol-saŋ* "söylersen" 22a/1, *iç-er bol-saŋ* "içersen" 35b/8, *bar-ur bol-saŋ* "varırsan" 40a/9.

2.1.9.5.3.10.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı

koy-ğan bol-sa "vermişse" 10a/6, *kılğan bol-sa* "yapmışsa" 10b/12, *tur-ğan bol-sa* "durmuşsa" 19a/12, *dé-geŋ bol-sa* "demişse" 24a/4, *ayıt-ğan bol-sa* "söylemişse" 24a/5, *al-ğan bol-sa* "almışsa" 31b/12, *yé-geŋ bol-saŋ* "yemişsen" 35a/1, *satıl-ğan bol-sa* "satılmışsa" 66a/11, *alma-ğan bol-sa* "almamışsa" 92a/10, *asma-ğan bol-sa* "asmamışsa, (beline) takmamışsa" 104a/4.

2.1.9.5.3.11. -mAsdA Zarf-fiil eki

Metinde tesadüf edilen bu zarf-fiil eki Yeni Uygur Türkçesinde *-masta*, *-meste* şeklinde kullanılmaktadır (Öztürk, 2014:111).

‘araḳ iç-mesde "içki içmediğinde" 40b/9, *Baḡdād deryāsıdın çık-masda* "Bağdat'taki ırmaktan çıkmadan" 73b/11, *ecel yét-mesde* "Ecel yetmeden" 106b/13, *vaktı öt-mesde* "vakti geçmeden" 120b/13.

2.1.9.6. Özel Adların Durumu

Çağatayca Kâbüsnâme'de yer alan özel adların çoğu diğer Kâbüsnâme tercümeleriyle paralellik göstermektedir, ancak Çağatayca Kâbüsnâme'deki kimi adların diğer tercümelerdeki adlardan farklı yazıldığı görülmektedir. Bu farklılığın oluşması üç sebeple izah edilebilir:

1. Mütercim, eseri meydana getirirken özel adların bir kısmını yanlış okudu.
2. Bu adlar, eserin meydana getirildiği devirde böyle telaffuz ediliyordu ve kullanılıyordu, mütercim de bu kullanımı esere yansıttı.
3. Mütercim, eseri kopya ederken esas aldığı nüshadaki hatalı yazımı aynen eserine aldı.

Mütercim böyle hacimli bir eseri -bazı önemsiz hatalar hariç- hatasız tercüme etmiştir. Mütercimin bilgili bir insan olduğu açıktır. Biz özel adlar konusunda mütercimin -hata yapma ihtimalini düşük görerek- yazımına bağlı kaldık ve yazmada özel ad nasıl yazılmışsa o yazımı doğru kabul ettik. Metinde farklılık gösteren özel adları Enfel Doğan, Orhan Şaik Gökyay ve Perihan Ölker yayınları ile karşılaştırarak farklılığın hangi ölçülerde olduğunu aşağıda gösterdik.

Çağatayca Kâbüsnâme	Gökyay Yayını	Doğan Yayını	Ölker Yayını
Bū °Alī/Ebū °Ali/Bū °Alī Kemcūr	Ebū °Alī Simcūr/Ebū °Alī	Ebū °Alī-i Sīmcūrī	Ebū °Alī/Ebū °Alī Simcūr
Deymeli	Deylem/Deylem-i Faḍlūn	Deylemī	Deylem/Deylem-i Faḍlūn
Ebūbekr Kuhtānī/	Bū Bekr Kuhistānī	Bū Bekr/Bū Bekr-i	Ebūbekr Kūhistānī

Ḥ'āce Ebūbekr Kuhtānī		Ḳuhustānī	
Ebu'l-Beşer	Ebu'l-Yeser	Ebu'l-Yüsr	Ebū'l-Yeser
Ebu'l-Feth	Ebu'l Ferāc Büstī	Ebu'l-Ferec-i Büstī	Ebū'l-Ferec
Emīr Ebu's-Sevād/ Emīr Ebu's-Sevād Şadır bin Ebu'l-Faẓl	Ebu'l-Esvār/Ebu'l- Esvār Şāpūr bin el- Faẓl	Ebu'l-Esfār	Ebu'l-Esvār Emīr Şābūr bin el- Faẓl/Ebū'l-Esvār İbn-i Şāh Şābūr bin el-Faẓl
Emīr Veşme	Emīr Veşmgīr ibn Ziyar	Veşmgīr	Emīr Veşmgird
Melekū'l-Me'ānī	-	Felekū'l-Me'ālī	Felekū'l-Me'ālī
İsmā'īl 'Ayyād	Şāhib Kāfī	Şāhib İsmā'īl bin 'Abbād	Şāhib Kāfī
Rebī' ibn-i Muḡahhar	Rebiu'l-Mutahhar Kasirī	Muḡahhar oğlu Rebī'	Rebī' bin el- Muḡahhar/Rebī' İbni Muḡahhar Ḳayşerī
Şemsü'l-Me'ānī	Şemsü'l-Me'ālī	Şemsü'l-Me'ālī	Şemsü'l-Me'ālī

Yapılan Çalışmalar:

Kābūsnāme'nin *British Museum*'da bulunan Çağatayca nüshası üzerinde Timur Aydın yüksek lisans tezi yapmıştır. Timur Aydın ile biz *British Museum*'daki nüshayı birbirimizden habersiz, muhtemelen aynı zamanda çalışmaya başladık. Böylelikle nüsha üzerinde iki farklı çalışma yapılmış oldu.

Bizim yaptığımız doktora çalışması ile Timur Aydın tarafından hazırlanan yüksek lisans tezi arasında yöntem, okuma, anlamdırma vb. alanlarda farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıkların ne olduğu hususunu birkaç madde ile aydınlatmakta fayda vardır:

1. Bizim çalışmamızda kapalı é sesini içeren kelimeler liste hâlinde verilmiş ve bu kelimeler istikrarlı bir şekilde kapalı é'li okunmuştur. Yüksek lisans tezine baktığımızda kapalı é'li kelimelerde bir istikrarın olmadığını görmekteyiz. Örneğin birçok yerde aynı şekilde yazılmış olmasına rağmen sēn zamiri bazen sin bazen sēn okunmuştur.

2. Hazırlamış olduğumuz doktora tezi ile yüksek lisans tezi arasında birçok okuma farkı bulunmaktadır. Bunlardan birkaçı şöyledir:

DR: tilide 4a/5 » YL: niyayıda, DR: merh̄miti 7b/3 » YL: ve ḡamiyyeti, DR: bolḡaydur 12B/10 » YL: bolḡay ve derd, DR: unuṭḡan 15a/4 » YL: unuṭḡaḡ, DR: yéyduṛḡan 34b/11 » yeyedurḡan, DR: selṭeniti 42a/9 YL: salṭanatı.

3. Uygur Türkesinin imla özelliği olarak metinde ḡāşıl (حاصل), herḡiz (هرگيز), kūşış (كوشيش), dükkân (دوكان) vb. onlarca kelimeye ünlü sesler gösterilmiştir. Biz bu kelimeleri orijinal imlasına göre yazıp dipnotlarda nüshadaki yazımını gösterdik, kelimeleri uzun ünlülü okumadık. Çünkü gösterilen sesler uzun ünlüyü işaret etmemekte, Uygur imlasının özelliğini yansıtmaktadır. Yüksek lisans tezinde bu kelimeler uzun ünlülü okunmuştur.

4. Bizim çalışmamızda Yeni Uygur Türkçesine ve Özbek Türkçesine ait kelime hazinesi, ses bilgisi hususiyetleri, şekil bilgisi hususiyetleri tek tek tespit edilmiş ve *Giriş* kısmında ve ilgili gramer kısımlarında bu hususlar işlenmiştir.

5. Hazırlamış olduğumuz doktora tezi ile yüksek lisans tezi arasında birçok anlamlandırma farkı bulunmaktadır. Bunlardan birkaçı şöyledir:

DR: Deryā: 1. Nehir, 2. Deniz » YL: Deryā: Deniz, DR: Öy: 1. Ev, 2. Gök haritasının 12 eşit kısma bölünmesiyle oluşan parçaların her birine verilen ad, 3. Padişahın mülkü, 4. Hükümrânlık, 5. Tekke, dergâh, YL: Öy: Ev; DR: baytal: Kısarak, YL: baytāl: Baytar, veteriner.

Yukarıda bahsettiğimiz birkaç hususu da dikkate alarak aynı metnin tekrar çalışılabileceği görüşünden hareketle çalışmamızı tamamladık. Böylesine önemli, geçiş dönemi özellikleri gösteren ve klasik Çağatay Türkçesinde kullanılmayan yapılar barındıran bir eserin tüm yönleriyle ele alınması gerektiği düşüncesine sahip olduğumuz için çalışmamızda mümkün mertebe tüm hususiyetlere değinmeye gayret gösterdik.

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	a, ā, e	ص	ş
آ	a, ā	ض	ž, đ
ء	°	ط	ṭ
ب	b, p	ظ	ẓ
پ	p	ع	°
ت	t	غ	ġ
ث	s	ف	f
ج	c, ç	ق	q
چ	ç	ک	g, k
ح	ḥ	نگ	nġ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	o, ö, u, ü, ū, v
ز	z	ه	h, a, e, é
س	s	ة	t
ش	ş	ی	ı, i, é, ī, y

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
bs.	Baskı, basım
C	Cilt
çev.	Çeviren
ÇTS	Çağatay Türkçesi Sözlüğü
DİA	Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
DR	Doktora Tezi
ea.	Eser adı
ET	Eski Türkçe
E. Uyg.	Eski Uygur Türkçesi
Far.	Farsça
gze.	Geniş Zaman Eki
HTS	Harezmi Türkçesi Sözlüğü
hzl.	Hazırlayan(lar)
ie.	İstek Eki
İLTED	İlahiyat Tetkikleri Dergisi
ihe.	İlgi Hâli Eki
ıye.	İyelik Eki
İÜ	İstanbul Üniversitesi
ka.	Kişi adı
KITS	Kıpçak Türkçesi Sözlüğü
krş.	Karşılaştırınız
KTS	Karahanlı Türkçesi Sözlüğü
KYAS	Kâşgar ve Yarkend Ağzı Sözlüğü
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
mec.	Mecaz
Moğ.	Moğolca

ögze.	Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki
örn.	Örnek(ler)
s.	Sayfa
S	Sayı
sfe.	Sıfat-fiil Eki
SÜ	Selçuk Üniversitesi
Orh.	Orhun Türkçesi
T.	Türkçe
TDAY	Türk Dilleri Araştırmaları Yıllığı
TDED	Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TÜBAR	Türklük Bilimi Araştırmaları
vb.	ve benzerleri
vd.	ve diğerleri
vs.	vesaire
ya.	Yer adı
YL	Yüksek lisans
YUTS	Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü

KAYNAKLAR

- Abdülali Abdülhamid Hamid (2004), *Beyhakî El-Câmi' li-Şuabü'l-Îmân*, Riyad: Mektebetü'r-Rüşd.
- ABİK, A. D. (1993), *‘Alî Şîr Nevâyî'nin Risaleleri (Tārîḥ-i Enbiyâ ve Ḥükemâ, Tārîḥ-i Mülûk-ı ‘Acem, Münşe'at), Metin-Gramatikal İndeks-Sözlük*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- (2006), *Alî Şîr Nevâyî, Ḥamsetü'l-Müteḥḥayyirîn, Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ahmed el-Halebi el-Attar (1932), *Aclûnî, Keşfü'l-hafâ ve Müzilü'l-ilbâs Amma'stehera Mine'l-ehâdis Ala Elsineti'n-nass*, Beyrut: Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî.
- AKAR, Ali (2003), "-Gan Sıfat-fiil Eki", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S 14, s. 103-115.
- ALPAY, Gönül (1973), "Yûsuf Emirî'nin Beng ü Çağır Adlı Münazarası", *TDAY-Belleten* 1972, s. 103-125.
- ALPAY TEKİN, Gönül (1994), *Alî Şîr Nevâyî, Ferhâd ü Şîrîn (İnceleme-Metin)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1987), "Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dair", *Makaleler*, C I, (hızl Osman Fikri Sertkaya), Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 334-341.
- ARGUNŞAH, Mustafa (2010), "Harezmi Dönemi Metinlerinde e/i sorunu", *Dil Araştırmaları*, S 6, s. 47-60.
- (2013), *Çağatay Türkçesi*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- AŞCI, Ufuk Deniz (2012), *Mûsâ-nâme (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Çeviri-Dizin-Tıpkıbasım)*, Konya: Palet Yayınları.
- ATA, Aysu (1997), *Kıyasü'l-Enbiyâ II Dizin*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (1998), *Nehcü'l-Ferâdis II Dizin*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (2014), *Çağatay Türkçesinin İlk Devri, Harezmi-Altın Ordu Türkçesi*, Ankara: Ankara üniversitesi Yayınevi.
- ATAY, Ayten (2014), *Çağatay Türkçesinde Edatlar*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- AYDIN, Erhan (2014), *Orhon Yazıtları (Köl Tegin, Bilge Kağan, Tonyukuk, Ongi, Küli Çor)*, Konya: Kömen Yayınları.
- AYDIN, Timur (2018), *Doğu Türkçesiyle Yazılmış Bir Kâbûsnâme*, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

- BAALBAKİ, Rohi (1995), *Al-Mawrid A Modern Arabic-English Dictionary*, Beyrut: Dar El-İlm Lilmalayın.
- BAKAN, Tevhit (2016), "Kâdî Abdül-Cebbâr'a Göre Sünnet", Erzurum: *İLTED* 2016, s. 187-213.
- BAKTIR, Mustafa (2009), "Suffe" İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 37, s. 469-470.
- BARUTÇU ÖZÖNDER, Sema (1996), *Alî Şîr Nevâyî, Muhâkemtü'l-Lügatayn, İki Dilin Mukayesesi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- BERBERCAN, Mehmet Turgut (2016), *Çağatayca Gülistan Tercümesi (Gülistan-ı Türkî), (Giriş-Gramer-Metin-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım)*, Ankara: Hâkim Yayınları.
- BIRNBAUM, Eleazar (1981), Mütercimi mechul ilk Türkçe Kabusname, (Yayınlayanlar: Gönül Alpay Tekin, Şinasi Tekin), Harvard University.
- BODROGLIGETI, András J. E. (2001), *A Grammar of Cgahatay*, Muenchen: Lincom Europa.
- BULAK, Şahap (2017), *Karşılaştırmalı Tarihî Türk Yazı Dilleri Grameri-Fiil Çekimi*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- BULUÇ, Sâdettin (1969), "Eski Anadolu Türkçesiyle Bir Kabus-nâme Çevirisi", *TDAY-Belleten*, 1969, 195-200.
- BIRNBAUM, Eleazar (1977), "A Lifemanship Manual: The Earliest Turkish Version of the Kâbûsnâme?", *Journal of Turkish Studies*, I, Harvard University, 1-64.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1984), *Türk Dili Tarihi I-II*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- (2011), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- CEYHAN, Adem (1997), *Bedr-i Dilşad'ın Muradnâmesi*, Ankara:MEB Yayınları.
- CLAUSON, Sir Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, Oxford At The Clerendon Press.
- COŞKUN, Mustafa Volkan (1997), "Tarihî Türk Lehçeleri ve Özbek Türkçesinde Zaman ve Mekânda Sınırlama Görevi Üstlenen Yapılar", *TDAY-Belleten*, s. 429-438.
- (1998), "Yeni Uygur Türkçesinde Ses Uyumu ve Ses Olayları", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* Güz-1998, S 6, s. 796-807.
- (1998), "Yeni Uygur Türkçesinde Ünlülerin Sınıflandırılması ve Ünlü Değişimleri", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* Güz-1998, S 6, s. 808-818.
- (2014), *Özbek Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (2016), *Türkçenin Ses Bilgisi*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Çağatay Tilining İzahliq Luğiti* (2002), Şincan Halk Neşriyatı.

- ÇELEBİOĞLU, Amil (1998), "Kâbûsnâme Tercümesi Murâdnâme'ye Dair", *Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: MEB Yayınları.
- ÇELİK, Ülkü (1993), *Alî Şîr Nevâyî, Leylî vü Mecnûn (Gramer-Metin-Dizin)*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- ÇETİN, Osman (1998), "Horasan", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 18, s. 234-241.
- DEMİRCİ, Ümit Özgür (2015), *Eski Uygurca Dört Çatik*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1998), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- DOĞAN, Enfel (2010), "Şeyhoğlu Sadrüddin'in Kabus-nâme Tercümesi ve Eserdeki Fonetik Unsurlar Üzerine Bazı Tespitler", *Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı*, Editör Mustafa ÖZKAN, Enfel DOĞAN, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, s. 85-114.
- (2011), "Emir Süleyman Dönemi Şairlerinden Akkadıoğlu'nun Kabusname Tercümesi ve Nüshaları Üzerine", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* C 8, S. 961-974.
- (2011), "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılan Kabus-nâme Çevirileri Üzerine" *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C XLIII, s. 36-55.
- (2016), *Keykavus Bin İskender Bin Veşmgir Kâbûs-nâme (Giriş-Notlar-Metin-Sözlük/Dizin-Tıpkıbası)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DUMAN, Musa (1999), "Klâsik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair", *İlmî Araştırmalar*, S 7, s. 5-103.
- (2008), *Makaleler Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Ebû Abdullah (1990), *Hâkim El-Müstedrek*, Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Ebu'l-Kâsım Süleymân bin Ahmed b. Eyyûb El-Lahmî (1994), *Et-Taberânî El-Mu'cemü'l-Kebîr*, Riyad: Mektebi ibn Teymiyye.
- ECKMANN, Janos (1958), "Çağatay Dili Hakkında Notlar", *TDAY-Belleten*, s. 115-126.
- (1963), "Çağataycada İsim-fiiller", *TDAY-Belleten*, s. 51-60.
- (1964), "Çağatay Edebiyatının Son Devri", *TDAY-Belleten* 1963, s. 121-156.
- (1969), "Küçük Çağatay Grameri", *TDAY-Belleten*, s. 51-60.
- (2003), *Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- (2012), *Çağatayca El Kitabı*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- EMET, Erkin (2015), *Doğu Türkistan Uygur Ağzları*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ERASLAN, Kemal (1970), "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair", *TDED XVIII*, s. 113-124.
- ERASLAN, Kemal-SERTKAYA, Osman Fikri-YÜCE, Nuri (1979), *Kutadgu Bilig III İndeks*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- (1980), *Eski Türkçede İsim-Fiiller*, İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- (1986), "XV. Yüzyıl Çağatay Edebiyatı", *Büyük Türk Klasikleri*, C 3, İstanbul: Ötüken-Söğüt, s. 59-133.
- (1993), "Çağatay Edebiyatı", *DAİ*, C. 8, İstanbul, s. 168-176.
- (1999), *Mevlâna Sekkâkî Divanı*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (2012), *Eski Uygur Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ERBAY, Fatih (2011), *W. Radloff'un Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, Konya: Aybil Yayınevi.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (1984), *Kutadgu Bilig Grameri-Fiil*, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- (2006), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican-AKKOYUNLU, Ziyat (2014), *Kâşgarlı Mahmud-Dîvânü Lugâti't-Türk (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ERDAL, Marcel (1991), *Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon I-II*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- (2004), *A Grammar of Old Turkic, Brill Handbook of Oriental Studies*: Leiden-Boston.
- ERDEM, Mehmet Dursun-GÜL, Münteza (2006), "Kapalı e (é) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağzları İlişkisi", *Karadeniz Araştırmaları*, S 11, s. 111-148.
- EREN, Hasan (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ERGENE, Oğuz (2017), *Sadî Gülistan Tercümesi-Çev. Sîbicâbi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ERGİN, Muharrem (1993), *Türk Dil Bilgisi*, 21. bs., İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.

- ERSOY, Feyzi (2017), "Katmerli Zamir Çekimi ve Çuvaşça Örnekleri Üzerine", *Dil Araştırmaları*, S 21, s. 23-34.
- GÖKYAY, Orhan Şaik (2006), *Kabusnâme (Keykavus)*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- GÜLENSOY, Tuncer (2011), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- GÜLTEKİN, Mevlüt (2006), "Tarihî ve Çağdaş Türk Lehçelerinde Gelecek Zaman Ekleri Üzerine Bir Deneme", *TÜBAR-XX-Güz*, s. 34-59.
- GÜNER, Galip (2007), *Karahanlı Türkçesinde Fiil*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- (2013), *Kıpçak Türkçesi Grameri*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- GÜNEŞ, Aysel (2001), *Ḳâbüsnâme'nin Bilinen İlk Türkçe Çevirisi (Giriş-Metin-Dizin)*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- GÜZELDİR, Muharrem (2002), *Abuşka Lügati (Giriş-Metin-İndeks)*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1992), *Türk Dilinde Edatlar*, İstanbul MEB Yayınları.
- (1992), *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- (1996), *Karahanlı Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (1997), *Harezmi Türkçesi ve Grameri*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Hazirki Zaman Uygur Tilining İzahlık Luğiti* (2011), Şincan Halk Neşriyatı.
- İmâm Ebû İsa Muhammed b. İsâ (1975), *Sünen'üt-Tirmizî*, Kahire: Şerike Mektebe ve Matbaa Mustafa El-Bâbi El-Halebî.
- İPEKTEN, Haluk (2006), *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KAÇALIN, Mustafa S. (2011), *Niyâzî-Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KALSIN, Şirvan (2013), *Harezmi Türkçesi Grameri -İsim-*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- KANAR, Mehmet (2016), *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Say Yayınları.
- KARAAĞAÇ, Günay (1997), *Lutfi Divanı (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- (2010), *Türkçenin Ses Bilgisi*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- KARAMANLIOĞLU, Ali Fehmi (1994), *Kıpçak Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KARAÖRS, Metin (2006), *Nevâdirü'ş-Şebâb*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KARASOY, Yakup (1998), *Şiban Han Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KARGI ÖLMEZ, Zuhâl (1993), *Mahbûbu'l-Kulûb (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- (1996), *Ebulgazi Bahadır Han Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soy Kütüğü)*, Ankara: Simurg Yayınları.
- KAYA, Önal (1989), *Alî Şîr Nevâyî, Fevâ'idü'l-Kiber (İnceleme-Metin-Dizin)*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- KOÇAOĞLU, Timur (2003), "Tarihî Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı ê/i Meselesi", *Türk Kültürü*, S 483-484, s. 266-281.
- KONUKÇU, Enver (1996), "Gazne", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 13, s. 479-480.
- KORKMAZ, Zeynep (1966), "Kâbus-nâme ve Marzuban-nâme Çevirileri Kimindir?", *TDAY-Belleten* 1967, s. 267-278.
- (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri-Şekil Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KÖKTEKİN, Kâzım (2007), *Yusuf Emirî Divanı (Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Erzurum: Fenomen Yayınları.
- (2013), *Yûsuf Emirî-Dehnâme*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KÖPRÜLÜ, Fuad (1945), "Çağatay Edebiyatı", *İslâm Ansiklopedisi*, C III/24, İstanbul, s. 270-285.
- (2004), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KÜNOS, Ignos (1902), *Sejx Suleman Efendi's Cagataj-Osmanisches Wörterbuch*, Budapest.
- KURTULUŞ, Rıza (1993), "Cürcân", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 8, s. 131-132.
- (2002), "Keykâvus b. İskender", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 25, s. 357.
- KUT, Günay (2003), *Alî Şîr Nevâyî Garâ'ibü's-Sıgâr, İnceleme-Karşılaştırma-Metin*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- KUTLUER, İlhan (1993), "Câlinûs" İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 7, s. 32-34.
- LESSING, Ferdinand D. (2017), *Moğolca-Türkçe Sözlük* (Çev. Günay Karaağaç), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Lİ, Yong-Söng (2017), *C. Brockelmann'ın Doğu Türkçesi Grameri Dizini*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Muhammed İbn Ahmed ez-Zehebî (1963), *Zehebî Mizan El-İ'tidal fî Nakdi El-Rical*, Kahire: Darû İhyâi'l-Kütübî'l-Arabî.
- Mütercim Âsım Efendi (2009), *Burhân-ı Katı* (hızl. Mürsel Öztürk-Derya Örs), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- NALBANT, Mehmet Vefa (2018), "Çağatay Türkçesinde Görülen [+nı] İlgi Hâli Ekinin Kökeni Üzerine, *Türkbilig*, s. 21-28.
- NECİP, Emir Necipoviç (2008), *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü* (Çev. İklil Kurban), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ÖĞÜN BEZER, Gülay (2010), "Şeddâdiler", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 38, S. 409-411.
- ÖLKER, Perihan (2016), "Kabusname Tercümesi Özelinde On Beşinci Yüzyıldan On Sekizinci Yüzyıla Türkçenin Söz Varlığındaki Değişim", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S 5/3, s. 114-113.
- (2016), "Oğuz Türkçesinin Değişimine Birleşik Fiiller Penceresinden Bir Bakış", *1. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Kitabı*, s. 2104-2115.
- (2018), "Eski Oğuz Türkçesinden Klâsik Osmanlı Türkçesine Birleşik Fiil Tercihi: Kabusname Çevirisi Örneği", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 43, s. 47-63.
- (2018), *Nazmizade Murtaza'nın Kâbusname Tercümesi*, Konya: Palet Yayınları.
- ÖLMEZ, Z. (2007), "Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar", *Türkiyat Araştırmaları Literatür Dergisi*: 5/9, s. 173-219.
- ÖZAYDIN, Abdülkerim (1991), "Arrân", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 3, s. 394-395.
- (1995), "Fahrü'd-Devle", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 12, s. 98-99.
- Özbek Tilining İzâhli Lugâti I-II* (1981), Moskova: Rus Tili Nâşriyâtı.
- ÖZDARENDELİ, Nursel (2002), *Ali Şîr Nevâyî İlk Divan (İnceleme-Metin-Dizin)*, Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

- ÖZEK, Ali-KARAMAN, Hayrettin vd. (1993), *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- ÖZGÜDENLİ, Osman Gazi (2007), "Nîşâbur", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 33, s. 149-151.
- ÖZKAN, Abdurrahman (2009), *Mehekkü'l-İlim ve'l-Ulemâ, Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım*, Isparta: Fakülte Kitabevi.
- (2015), *Netâyicü'l-A' māl ve Menâhicü'l-Ebrâr (Amellerin Neticeleri ve İyilerin Yolları)*, *Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım*, Konya: Palet Yayınları.
- (2018), *Kitâb-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerikandî (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım)*, Konya: Palet Yayınları.
- ÖZTÜRK, Rıdvan (1997), *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (2010), *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (2016), *Özbek Türkçesi El Kitabı*, Konya: Palet Yayınları.
- PAÇACIOĞLU, Burhan (2016), *VIII.-XVI Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- PARLATIR, İsmail (2006), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayınları.
- PEKACAR, Çetin-UÇAR ERDEM, Filiz Meltem (2015), "Çağatay Türkçesinde +nı İlgi Hâli Eki", *International Journal of Languages' Education and Teaching*, s. 443-456.
- POPPE, N. N. (2009), *Zemahşeri-Mukaddimetü'l-Edeb Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü* (Çev: Mustafa S. Kaçalın), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- RAHİMİ, Farhad (2019), *Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü I-II*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- REDHOUSE, James W. (1992), *Turkish and English Lexicon*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- (2000), *Müntahabât-ı Lügât-i Osmâniyye* (hızl. Yaşar Yılmaz-Betül Eyövge-Recep Toparlı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- SAMUK, Oğuz (2012), *Mütercimi Bilinmeyen İkinci Kabus-nâmeTercümesi (Metin-Dil İncelemesi-Sözlük)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- SEV, Gülsel (2007), *Tarihî Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- SEYHAN, Tanju Oral (2004), *Zahîrû'd-dîn Muḥammed Bâbü'r Mîrza Mübeyyen Der Fıkh (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- SHAW, Robert Barkley (2014), *Kâşgar ve Yarkend Ağzı Sözlüğü* (Çev: Fikret Yıldırım), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- STEINGASS, F. (2005), *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- ŞEN, Mesut (1993), *Bâburnâme, Giriş-Metin- (Kâbil ve Hindistan Bölümleri)-Açıklamalı Dizin*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Şeyh Süleyman Efendi-yi Buhârî (1882), *Lügat-i Çağatay ve Türkî-yi Osmânî*, İstanbul.
- ŞÜKÜN, Ziya (1984), *Farsça-Türkçe Lügat, Gencine-i Güftar-Ferheng-i Ziya*, İstanbul: MEB Yayınları.
- TAŞ, İbrahim (2009), *Kutadgu Bilig'de Söz Yapımı*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TAYMAS, Abdullah Battal (1997), *İbn-i Muhenna Lûgati*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TEKİN, Talat (2003), *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi 9, İstanbul: Kitap Matbaası.
- TEKİN, Talat (2008), *Orhon Yazıtları*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (2016), *Orhon Türkçesi Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TEKİN, Feridun (2011), "Hanlıklar Dönemi Çağatay Edebiyatı", *Turkish Studies* 6/1: 1843-1850.
- (2016), *Çağatay Edebiyatının İki Büyük Siması Mûnis ve Âgehî*, İstanbul: Gece Kitaplığı.
- TERES, Ersin (2009), *Çağataycada Söz Yapımı*, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- TOKER, Mustafa (2011), *Anonim Satır Altı Kur'an Tercümesi I (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- (2012), *Anonim Satır Altı Kur'an Tercümesi II Dizin*, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- TOKER, Mustafa- UYGUN, Muhsin (2017), *Çağatayca Cümcümenâme*, Konya: Palet Yayınları.
- (2017), "Cümcümenâme'nin Çağatay Türkçesiyle Yapılmış Bir Çevirisi", *SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 42, s. 23-35.
- (2019), "Hüsâm Kâtip'in Cümcümenâmesi", *Yeni Türkiye İlk Dönem Türkçe İslâmî Eserler Özel Sayısı I-II*, C II, S 106, s. 422-428.
- TOPALOĞLU, Ahmet (2019), *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- TOPARLI, Recep (1998), *Harezmi Hafız'ın Divanı, İnceleme-Metin-Tıpkıbasım*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- TOPARLI, Recep- ILGIN, Ali (2006), *Üss-i Lisân-ı Türkî*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TOPARLI, Recep- VURAL, Hanifi- KARAATLI, Recep (2007), *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TÖREN, Hatice (1990), *Alî Şîr Nevâyî, Sedd-i İskenderî (Metin-İnceleme-Dizin)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Dili Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- TURAN, Fikret (2019), *Kelimetullâh Hâce Pâdişâh Çağatayca-Manzum Sözlük, Nisâb-ı Kutbiyye*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TURGUT, Aynur (2010), *Çağatay Türkçesinde Fiil -Metin-*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- TÜRK, Mehmet (2019), *Sünen'üt-Tirmizî*, İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları.
- TÜRKAY, Kaya (1988), *Alî Şîr Nevâyî, Bedâyü'l-Vasat (İnceleme-Metin-Dizin)*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Türkçe Sözlük* (2005), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- UÇAR ERDEM, Filiz Meltem (2011), *Çağatay Türkçesinde İsim*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- (2011), "Çağatay Türkçesinde Sınırlama Hâli", *TÜBAR-XXIX*, s. 421-446.
- (2015), *Gedâyî Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- (2016), "Çağatay Türkçesinde Tasvir Fiilleri", *Türkbilig*, s. 21-56.
- (2016), "Çağatay Türkçesinde bol- 'olmak' Fiilinin Çok Anlamlı Yapısı", *Dil Araştırmaları*, S 19, s. 121-151.
- USTA, Aydın (2009), "Sâmânîler", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 36, s. 64-68.
- ÜNLÜ, Suat (2012), *Harezmi-Altınordu Türkçesi Sözlüğü*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- (2012), *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- (2012), *Doğu ve Batı Türkçesi Kur'an Tercümeleleri Sözlüğü*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- (2013), *Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- YASTI, Mehmet (2016), *Kitâb-ı Tafsîl-i Tarîki'l-Mukarrebîn ve Sebîli'l-Müttebi'in Rodos Nüshası, (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım)*, Konya: Palet Yayınları.

- YAVUZ, Orhan (1991), "Türkçe'de Kapalı E", *SÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S 6, s. 271-306.
- YILDIRIM, Talip (2010), *Hüseyin Baykara Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, İstanbul: Hat Yayınevi.
- YAMAN, Ümran (2016), *Doğu Türkçesiyle Yazılan Sirâcü'l-Kulûb (Grammer-Metin-Çeviri-Dizin)*, İstanbul: İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- YAZIR, Elmalılı Hamdi (2002), *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, İstanbul: Merve Yayınları.
- YILDIRIM, Nimet (2008), "Rüstem-i Zâl", İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C 35, s. 294-295.
- YILDIZ, Mustafa (2016), *Yeni Uygur Türkçesinde Tasvir Fiilleri*, Konya: Kömen Yayınları.
- YILMAZ CEYLAN, Emine (1991), "Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü", *Türk Dilleri Araştırmaları*, s. 151-165.
- YÜCE, Nuri (1993), *H'ârizm Türkçesiyle Tercümelî Şuster Nüshası Mukaddimetü'l-Edeb (Giriş-Dil Özellikleri-Metin-İndeks)* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- YÜCEL, Bilal (1995), *Bâbü'r Dîvânı*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- <http://lugatim.com/> (Kubbealtı Lugati)

1. BÖLÜM

İNCELEME

A. İMLA ÖZELLİKLERİ

Eser harekesiz olarak kaleme alındığı için metindeki bütün imla özellikleri değerlendirilmemiş, yalnızca dikkati çeken hususlar ele alınmıştır. Bu hususlar şunlardır:

1. Kapalı é sesi

Kapalı é sesi, varlığı tartışma konusu olmuş bir ses hüviyetindedir. Bazı araştırmacılar tarihî Türk lehçelerine ait metinlerde kapalı é sesini gösteren -birkaç istisna metin haricinde- doğrudan doğruya bir işaretin olmamasından hareketle bu sesin varlığını kabul etmezken bazı araştırmacılar da hem *Nehcü'l-Ferādīs* gibi birkaç tarihî metinde yer alan hareke işaretlerinden hem ağızlarda bu sesin varlığından hem de Özbek Türkçesi, Yeni Uygur Türkçesi gibi lehçelerde sesin kullanımından hareketle kapalı é sesinin varlığını kabul etmektedirler. Bu sesin varlığını kabul etmeyen veya temayüle göre çalışmalar yapan araştırmacılar, kapalı é sesi yerine /i/ sesini çalışmalarında tercih etmişlerdir (Eraslan, 1999; Karasoy, 1998; Seyhan, 2004; Yıldırım, 2010 vb.).

Kapalı é sesinin var olup olmadığı birçok bilim adamı tarafından ele alınan bir konu hâline gelmiş, bilim adamları bu konuda tarihî Türk lehçelerinden hareketle kapalı é sesine sahip kelimeleri listeler hâlinde vererek araştırmacılara çalışmalarında bu kelimeleri kapalı é'li okumaları konusunda tavsiyelerde bulunmuşlardır (Yılmaz, 1991; Yavuz, 1991; Duman, 1999; Kocaoğlu, 2003; Erdem-Gül, 2006; Argunşah, 2010).

Çağatay Türkçesiyle alakalı son dönemde yapılan çalışmalarda kapalı é'nin kullanımı yönünde bir temayül olduğu görülmektedir. Araştırmacılar, bu sesin varlığından hareketle bilim adamları tarafından listeler hâlinde verilen kapalı é'li kelimeleri dikkate alarak çalışmalarını vücuda getirmişlerdir.

Metnimizde kapalı é sesini gösreten doğrudan bir işaret yoktur. Kapalı é'li olduğunu düşündüğümüz kelimeler bazen (ې) ile bazen de (é) olmadan yazılmıştır. Biz, (é)nin yazılıp yazılmamasına bakmaksızın metnimizi kurarken aşağıda liste hâlinde verdiğimiz kelimeleri kapalı é'li okumayı uygun gördük.

Metinde Kapalı é Sesini İçeren Kelimelerin Listesi

bég	Memur, görevli
bél	Bel
bér-	Vermek
bériş-	Karşılıklı alıp vermek
bérmeklik	Vermek
béş	Beş
béşinçi	Beşinci
béş miñg	Beş bin
çek-	Çekmek, yazmak
dé-	Söylemek
dék	Gibi, kadar, için
é-	İ- fiili
ége	Sahip
égin	Kıyafet, elbise

éiginlig	Elbiseli
éiginsiz	Elbisesiz
égiz	Hızlı, çabuk
ékeçi	Abla
ékkev	İkisi
ékkevlen	Her ikisi
ékki	İki
ékkile	İkisi
ékkilesi	İkisi
ékkilik	İki olma durumu
ékkinçi	İkinci
ékki minġ	İki bin
él	Halk
élçi	Sefir, elçi
élig	El
élt-	Götürmek, iletmek
émdi	Şimdi
émes	Değil
émgek	Emek
énege	Dadı, bakıcı
ér I	Yiğit, erkek, er
ér II	Erken
ér-	İ- fiili
éren	Yiğit, er, eren
érenlik	Yiğitlik, erlik
érmes	Değil
érte	Sabah, sabahleyin
értegen	Sabah, sabahleyin, erken
értelik	Sabah öğünü, sabah yemeği
éşek	Eşek
éşik	Kapı
éşil-	Bağlanmak
éşit-	Duymak
éşitil-	İşitilmek
éşittür-	İşittirmek
ét-	Yapmak, etmek
étek	Etek
évrül-	Dönüşmek
éy	Ey (seslenme edatı)
héç	Hiç
héç néme	Hiçbir şey
héç kıysı	Hiç kimse
héç kışı	Hiç kimse
kéç-	Geçmek
kéçe	Gece
kéçelik	Gecelik
kéçik-	Gecikmek
kéçür-	Affetmek, bağışlamak
kél-	Gelmek
kéliş	Gelme işi, geliş

kéltür-	Getirmek
kéng	Geniş
kénggrü	Geniş, bol, çok
kénggrülük	Bolluk, çokluk
kérek	Lazım, gerekli
kés-	Kesmek
késtür-	Kestirmek
két-	Gitmek
kéy-	Giymek
kéydür-	Giydirmek
kéyin	Sonra
kéyinki	Sonraki
kéz-	Gezmek
mén	Ben
ménde	Bende
méndin	Benden
méni	Beni
méning	Benim
ménlik	Benlik
né	Ne
né...né	Ne...ne
néçe	Ne kadar, nice
néççe	Ne kadar, nice
né-çend	Ne kadar
néçük	Nasıl
néme	Nesne, eşya, şey
némerse	Nesne, eşya, şey
nérse	Nesne, şey
sékkiz	Sekiz
sékkizinçi	Sekizinci
sén	Sen
sénde	Sende
séndeki	Sendeki
séndin	Senden
séni	Seni
séning	Senin
tég-	Değmek, dokunmak
tégrü	Kadar
témürçi	Demirci
téng	Denk, eşit
ténglik	Eşitlik
tépre-	Hareket etmek
tépret-	Hareket ettirmek
téve	Deve
yé-	Yemek
yér	Yer, mekân
yér su	Toprak, arazi
yét-	Ulaşmak, erişmek
yétgür-	Ulaştırmak, eriştirmek
yétgürüş	Erişme, ulaşma

yétmiş	Yetmiş (sayı)
yétmiş ékki	Yetmiş iki

2. Uygur İmla Özelliği

Metnimizde yer alan Arapça ve Farsça kökenli bazı kelimelerin Uygur Türkçesinin imla hususiyetlerine göre yazılarak imla açısından Türkçeleştirildiği görülmektedir. Bu durum kimi kelimelerde istikrarlı bir durum arz ederken kimi kelimelerde ise kelimenin hem orijinal imlaya göre hem de Uygur Türkçesinin imla hususiyetlerine göre yazıldığı görülmektedir. Kelimelerin imla açısından Türkçeleştirilmesinde öne çıkan özellikler aşağıda maddeler hâlinde gösterilmiştir:

1) İlk ve ikinci hecede (ي) harfinin yazılması.

2) Bazı hecelerde (و) harfinin yazılması.

Metinde Uygur imla hususiyetlerine göre yazılmış olan kelimeler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

2.1. İlk ve ikinci hecede (ي) harfinin eklendiği örnekler

Arapça ve Farsça asıllarında ilk veya ikinci hecesinde (ي) harfi olmayan kimi kelimelerin metnimizde (ي) harfi ile yazıldığı görülmektedir. Bu durum bazı kelimelerde istikrarlı, bazı kelimelerde istikrarsız bir durum arz etmektedir.

Kelime	Kelimenin Orijinal İmlayla Metinde Geçtiği Toplam Sayı	Kelimenin Orijinal İmlası	Kelimenin Uygur Türkçesi İmlasına Göre Yazılışı	Kelimenin Uygur Türkçesi İmlasıyla Geçtiği Toplam Sayı	Kelimenin Anlamı

āḥir	8	آخر	اخير	2	Son, sonuncu
°ākıl	2	عاقل	عاقيل	14	Akıllı, akil
°ālim	6	عالم	عالميم	10	Alim
°āmıl	12	عامل	عاميل	2	Yönetici, idareci
°āşık	3	عاشق	عاشيق	14	Aşık
bāṭıl	-	باطل	باطيل	6	Batıl
cāhil	5	جاهل	جاهيل	4	Cahil
dāniş	15	دانش	دانیش	1	Bilgi, ilim, irfan
elif	4	الف	اليف	1	Elif harfi
el-ḥāşıl	-	الحاصل	الحاصليل	1	Sözün kıyası
fāriğ	1	فارغ	فاريف	1	Vazgeçme, uzak durma

fāsid	1	فاسد	فاسيد	1	Bozuk, bozulmuş
fāzıl	-	فاضل	فاضيل	3	Faziletli
fāzılrağ	-	فاضلراق	فاضيلراق	2	Daha erdemli
ferverdigār	-	فروردگار	فرورديكار	1	Allah
ferveriş	-	فرورش	فروريش	4	Terbiye etme, yetiştirme
gāfil	12	غافل	غافيل	9	Gafil
gālib	13	غالب	غاليب	4	Galip
Güştaşib	2	گشتاسب	گشتاسيب	1	Eski dönemde İran Hükümdarlığı yapmış biri
ḥākim	4	حاکم	حاکيم	1	Hükmeden, başkan, hakim
ḥāşıl	6	حاصل	حاصيل	29	Netice; ortaya çıkma
ḥāsıd	2	حاسد	حاسيد	1	Kıskanç
hergiz	18	هرگز	هرگيز	16	Asla
iltifāt	5	النتفات	ايلتفات	1	Teveccüh; ilgi, alaka
imkān	-	امكان	ايمكان	1	Olanak, imkân
işaret	3	اشارت	ايشارت	2	İşaret
kāhil	1	کاهل	کاهيل	1	Tembel
kāmīl	1	کامل	کاميل	4	Yetişmiş, olgunlaşmış
ḳāşıd	-	قاصد	قاصيد	2	Elçi
kelime	2	کلمه	کليمه	1	Kelime
kūşış	-	کوشش	کوشيش	17	Çalışma, çabalama
lāzım	54	لازم	لازيم	4	Lazım
lāzımlıg	3	لازم ليغ	لازيم ليغ	3	Gerekli olma durumu
lākin	9	ليکن	ليکين	5	Lakin, ancak
mağrib	3	مغرب	مغريب	1	Batı
mālik	-	مالک	ماليك	1	Sahip, malik
maşrıq	1	مشرق	مشريق	3	Doğu
mizāb	6	مزاب	ميزاب	2	Şarap, içki
muḥib	-	محب	محيب	1	Bir tarikata ilgi ve yakınlık duyan kimse
muttaşıl	-	متصل	متصيل	1	Bitişik
muvāfiq	11	موافق	موافيق	2	Uygun, münasip
müflis	-	مفلس	مفليس	1	İflas etmiş
mühim-sāz	2	مهم ساز	مهم ساز	2	Hadım ağası
mü'min	-	مؤمن	مؤمن	2	Mümin

mümkin	-	ممکن	ممکین	3	Mümkün
müşfik	1	مشفق	مشفیک	2	Şefkatli
perverdigār	-	پروردگار	پروردیکار	1	Allah
perveriş	1	پرورش	پروریش	2	Terbiye etme, yetiştirme
rişve	-	رشوه	ریشوه	1	Rüşvet
ser-zeniş	-	سرزنش	سرزنیش	1	Sitem
şıla	-	صله	صیله	1	Sıla
sipariş	-	سپارش	سپاریش	3	Emanet etme
şikār	-	شکار	شیکار	16	Av
ṭib	5	طب	طیب	2	Tıp
velīkin	19	ولیکن	ولیکین	12	Lakin, ancak
verziş	-	ورزش	ورزیش	3	Hâl, vaziyet; elde etme, kazanma; çalışma, çaba
zālim	1	ظالم	ظالیم	4	Zalim
zinhār	15	زِنهار	زینهار	4	Sakin, asla

2.2. Bazı hecelere (ج) harfinin gösterildiği örnekler

bahādır/bahādūr	2	بہادر	بہادور	5	Yiğit
du‘ā	2	دعا	دوعا	2	Dua
dükkān	1	دکان	دوکان	2	Dükkan
dürüst	10	درست	دروست	1	Dürüst, doğru
dürüş	3	درشت	دروشت	1	Sert, kalın
düşmen	11	دشمن	دوشمن	92	Düşman
düşmenlik	-	دشمن لیک دشمنلیک	دوشمن لیک دوشمنلیک	15	Düşmanlık
mühr/mühür	9	مهر	مهور	2	Mühür
nāzük	-	نازک	نازوک	2	Nazik
ruhşat	-	رخصت	روخصت	1	İzin
üstād	-	استاد	اوستاد	13	Üstat

3. Türkçeleştirme

Metnimizde yer alan Arapça ve Farsça kökenli bazı kelimelerin Türkçenin imla hususiyetlerine göre yazılarak imla açısından Türkçeleştirildiği görülmektedir. Kelimelerin imla açısından Türkçeleştirilmesinde öne çıkan özellikler aşağıda maddeler hâlinde gösterilmiştir:

- 1) (د) harfi yerine (ج) harfinin tercih edilmesi.
- 2) (ض/ز) harfinin yerine (ج) harfinin tercih edilmesi.

3.1. (ذ) harfi yerine (ز) harfinin tercih edildiği örnekler

āzīne	-	أذينة	ازينه	3	Cuma
°özi/°özr	15	عذر	عزر	1	Mazeret, özür
zāyika	-	ذائقة	زائقة	1	Tat alma duyusu
zerre	-	ذره	زره	2	Çok küçük parçacık, zerre
zevk/zevk	1	ذوق	زوق	1	Zevk
zıkr/zıkr	3	ذكر	زكر	7	Anma, bahsetme

3.2. (ض/ż) harfinin yerine (ز) harfinin tercih edildiği örnek

żarar/zerer	14	ضرر	ززر	1	Zarar, ziyan

B. SES BİLGİSİ

1. SES OLAYLARI

1.1. ÜNLÜ UYUMU

1.1.1. Kalınlık-İncelik (Damak) Uyumu

Çağatay Türkçesiyle kaleme alınmış olan Kâbüsnâme'de Türkçe kelimelerin kalınlık-incelik uyumuna genel olarak bağlı oldukları görülmektedir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

avlamaknıŋ "avlamanın" 1a/1, *oynamaknıŋ* "oynamanın" 1a/2, *némerselerdin* "nesnelerden" 1b/6, *könŋlünŋge* "gönlüne" 4b/6, *yaşılıknı* "iyiliği" 10b/2, *anŋlaŋıl* "anla" 13a/2, *ağzıdın* "ağzından" 20b/7, *sözleridin* "sözlerinden" 25a/1, *buramak* "koklamak" 30a/10, *karılıkdın* "yaşlılıktan" 30b/7, *oturup* "oturup" 38b/10, *öltürsünler* "öldürsünler" 40a/1, *ayıtmaŋıl* "söyleme" 47b/3, *başınŋnı* "başını" 49a/3, *bérmegil* "verme" 59b/9, *bularnıŋ* "bunların" 64b/1, *almaŋıl* "alma" 67a/2, *aldıramak* "acele etmek" 67b/4, *körünür* "görünür" 71b/6, *olarğa* "onlara" 77b/5, *ölmegen* "ölmeyen" 82b/9, *bularnıŋ* "bunların" 87a/13, *kolunŋğa* "eline" 89a/9, *fütümegey* "yazmaya" 93a/3, *tonumasa* "tanımasa, bilmese" 100a/8, *örögenmek* "öğrenmek" 101b/7, *çalmaŋıl* "çalma" 105b/1, *öltürmekni* "öldürmeyi" 106b/10, *sözlemekni* "söylemeyi" 108b/13, *yaramaŋanları* "yaramayanları" 116a/3, *anŋlamak* "anlamak" 123b/10, *ayaŋını* "ayağını" 128a/12.

Eserde ince ünlülü alıntı kelimelerde ve bazı Türkçe kelimelerde kalınlık-incelik uyumunun bozulduğu görülmektedir. Bu duruma Harezmi Türkçesinden itibaren tarihî Türk lehçelerinde tesadüf edilmektedir. Bu durumun nedenleri hakkında Türkologlar farklı fikirler ileri sürmüşlerdir (Eraslan, 1970:-113-115, Duman, 2008:20; Toker, 2011:45-47).

Metnimizde kalınlık-incelik uyumunun tam olduğu örnekler bir hayli fazladır, ancak kimi Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerde bu uyumun bozulduğu görülmektedir. Uyum, çoğunlukla ince ünlülü kelime tabanlarına kalın ünlülü eklerin ya da kalın ünlülü kelime tabanlarına ince ünlülü eklerin getirilmesinden dolayı bozulmaktadır. Uyumun bozulmasına neden olan ekler ve bu eklerle ait örnekler aşağıda maddeler hâlinde gösterilmiştir:

1.1.1.1. -Adurŋan/-yduŋan sıfat-fiil eki

yé-yduŋan naşîbeni "yiyecek olduğun rızkını" 5a/2, *kişi yaman dé-yduŋan hüydn* "kişinin kötü dediği huydan" 15b/6, *sözni obdan sözle-yduŋan (kişi)* "sözü iyi söyleyen kişi" 18b/10, *şarāb iç-edurŋan mey-perestlerniŋ* "şarap içen ayyaşların" 35a/9, *ādemniŋ başığa kél-edurŋan işlerni* "insanın başına gelecek olan işleri" 74a/6.

1.1.1.2. +GA yönelme hâli eki

cism+ğa "cisme" 2b/3, *dīnler+ğa* "dinlere" 4b/2, *dervīşler+ğa* "fakirlere" 6a/5, *ismleri+ğa* "isimlerine" 9a/10, *tiliŋ+ğa* "diline" 9b/9, *vezīr+ğa* "vezire" 11b/11, *gül+ğa* "güle" 15b/2, *ilm+ğa* "ilme" 21b/5, *ziyāretim+ğa* "ziyarettime" 25a/12, *ferzendiŋ+ğa* "çocuğuna" 31b/7, *işi+ğa* "işine" 33a/12, *h'ahişi+ğa* "isteğine" 43b/7, *bedeniŋ+ğa* "bedenine" 48b/11, *haŋar+ge* "tehlikeye" 52b/5, *hācetiŋ+ğa* "ihtiyacına" 59b/2, *taŋafı+ge* "tarafına, yönüne" 60b/11, *tişleri+ğa* "dişlerine" 62b/7, *Muşıl+ge* "Musul'a" 73b/9, *üstı+ğa*

"üstüne" 82b/10, *muḥātara*+ge "tehlikeye" 93b/8, *zāhidler*+ğa "takva sahiplerine, zahitlere" 95b/8, *pīrlər*+ğa "yaşlılara" 104b/8, *ḥatunlar*+ge "hatunlara" 104b/9, *münāzara*+ge "tartışmaya" 105b/7, *muṭribler*+ğa "çalıcılar" 105b/13, *aḥvāli*+ğa "hâline" 106a/3, *zevāli*+ğa "yok olmaya" 107b/4, *sāḳī*+ğa "içki dağıtan kişiye" 109a/2, *kātibler*+ğa "yazıcılara" 109b/4, *Şemerḳand*+ge "Semerkant'a" 110a/5, *fīller*+ğa "fillere" 110a/8, *ḳāğız*+ge "kağıda" 110a/11, *evveli*+ğa "baş tarafına, baş kısmına" 110b/1, *tış*+ğa "dişe" 114a/5.

Aşağıda bu ekin hem kalın hem de ince ünlülü şekillerinin aynı kelimede kullanıldığı örnekler verilmiştir:

égesi+ge 3b/7 ~ *égesi*+ğa 60a/12 "sahibine", *ra^ciyyet*+ğa 6b/2 ~ *ra^ciyyet*+ge 104a/2 "halka", *ṭab^cı*+ğa 16a/5 ~ *tab^cı*+ge 104b/7 "huyuna", *öyünġ*+ge 37a/9 ~ *öyünġ*+ğa 36a/1 "evine", *ādem*+ğa 30b/7 ~ *ādem*+ge 77a/8 "insana", *ayb*+ğa 13a/10 ~ *ayb*+ge "ayba" 64b/5, *esīrlər*+ge 85b/8 ~ *esīrlər*+ğa 125a/4 "esirlere", *şalla'llāhu aleyhi ve sellem*+ge 17b/7 ~ *şalla'llāhu aleyhi ve sellem*+ğa 91b/5 "sallallahu aleyhi ve selleme", *dıraḥt*+ğa 92a/3 ~ *dıraḥt*+ge 115a/8 "ağaca", *nāme*+ğa 111b/12 ~ *nāme*+ge 110a/13 "mektuba", *ba^czālar*+ge 124a/1 ~ *ba^czālar*+ğa 124a/2 "bazılarına".

1.1.1.3. -GAn/kan sıfat-fiil eki

yügür-ġan "koşan" 7a/2, *piş-kan* "olgunlaşan" 30a/7, *fış-ġandın* "olgunlaştıktan" 30a/5.

1.1.1.4. -GII pekiştirme eki

Bu ek, emir çekiminin teklik ikinci şahsında kullanılmıştır.

künġreme-ġıl "söylenme" 4a/9, *ḥarclama-gil* "harcama" 58a/12, *ḥarcla-gil* "harca" 59a/9, *küçeme-ġıl* "kendini zorlama, kendini sıkıntıya sokma" 116a/9.

1.1.1.5. +KI aitlik eki

evvel+kı "önceki, evvelki" 1b/5, *arasıda+ki* "arasındaki" 13a/8, *loḳmada+ki* "lokmadaki" 33b/7, *vaktıda+ki* "vaktindeki" 79a/8, *kitābda+ki* "kitaptaki" 109b/11.

1.1.1.6. +IIK/+IUK isimden isim yapma eki

şā^cir+lıḳ "şairlik" 1a/11, *yegāne+lıḳ* "teklik" 2a/13, *nevmīd+lıḳ* "ümitsizlik" 12b/13, *cāhil+lıḳ+ğa* "cahilliğe" 14a/13, *süst+luḳ+dın* "gevşeklikten" 14b/3-4, *pāk-dīn+lıḳ* "temiz dinlilik, dürüstlük" 14b/12, *baḥīl+lıḳ+dın* "cimrilikten" 15a/4, *āciz+lıḳ* "acizlik" 25a/10, *sīr+lıḳ* "tok olma hâli, tokluk" 36a/8, *kāhil+lıḳ+nı* "tembelliği" 57b/9, *faḳīr+lıḳ* "yoksulluk" 61b/13, *cāhil+lıḳ* "cahillik" 67b/4, *kerem+lıḳ* "cömertlik" 85a/11, *münşī+lıḳ+nı* "yazıcılığı" 111a/6, *kātib+lıḳ* "yazıcılık" 112b/13, *müzevir+lıḳ* "sahtekârlık" 113a/6, *vezīr+lıḳ+ğa* "vezirliğe" 113b/9.

Aşağıda bu ekin hem kalın hem de ince ünlülü şekillerinin aynı kelimede kullanıldığı örneklerden bazıları verilmiştir:

pîr+lîk 31b/5 ~ *pîr+lik* 31a/12 "yaşlılık", *mutrib+lîk* 1a/12 ~ *mutrib+lik* 104b/1 "çalgıcılık", *tüvân-ger+lîk+dur* 66b/8 "zenginliktir", ~ *tüvân-ger+lik* 96b/6 "zenginlik", *sevdâ-ger+lîk* 93a/11-12 "tüccarlık" ~ *sevdâ-gerlikning* 94a/12 "tüccarlığın", *yenğil+lîk* 104b/4 "ağır başlı olmama durumu" ~ *yenğil+lik* 50b/5 "hafiflik".

1.1.1.7. +lîG isimden isim yapma eki

sitāyîş+lîğ "övgülü" 3b/5, *hatar+lig* "tehlikeli" 61a/8, *kir+lîğ* "kirli" 64b/4, *nokta+lig* "noktalı" 64a/8, *salṭanat+lig* "Saltanat sahibi, büyük, yüce" 71b/6, *Başra+lig* "Basralı" 73b/13, *şabr+lig* "sabırlı" 124b/6.

Aşağıdaki örnekte bu ekin hem kalın hem de ince ünlülü şeklinin aynı kelimedede kullanıldığı tespit edilmiştir:

tevāzu^c+lîğ 57b/13 ~ *tevāzu^c+lig* "Alçak gönüllü, tevazu sahibi" 88a/8.

1.1.1.8. -maḵ isim-fiil eki

yügürt-maḵ "koşturmak" 73b/1.

1.1.1.9. +rAK isimden isim yapma eki

hüner-mend+raḵ "daha hünerli" 14a/12, *bülend+raḵ* "daha yüce" 32b/11, *bih+raḵ+dur* "daha iyidir" 34b/6, *laṭîf+raḵ* "daha nazik, daha latif" 43a/8, *müşkil+raḵ+dur* "daha müşküldür" 57a/9, *civān-merd+raḵ* "daha yiğit" 122a/4.

Aşağıda bu ekin hem kalın hem de ince ünlülü şeklinin aynı kelimedede kullanıldığı örnek verilmiştir:

kem+rek "daha az" 21b/7 ~ *kem+raḵ+dur* "daha azdır" 48a/9.

1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık (Dudak) Uyumu

Bu uyum diğer tarihî Türk lehçelerinde tam olmadığı gibi Çağatay Türkçesinde de tam değildir. Çağatay Türkçesiyle kaleme alınmış olan Kâbûsnâme tercümesinde de bu uyumun tam olmadığı görülmektedir. Eserde bazı eklerin düz, bazılarının da yuvarlak ünlülü şekillerinin bulunması düzlük-yuvarlaklık uyumunun tam olmadığını göstermektedir.

1.1.2.1. Düz ünlülü olan ekler

1.1.2.1.1. +çI isimden isim yapma eki

su+çı+lîk+nı "yüzücülüğü" 11a/4, *su+çı+lîk+ğa* "yüzücülüğe" 11a/5, *su+çı+nı* "yüzücüyü" 73b/6, *témür+çı+ler* "demirciler" 75a/4, *koy+çı+sı* "çobanı" 97a/2.

Bu ek, çoğunlukla düz ünlülü olmasına rağmen aşağıdaki iki örnekte ekin ünlüsünün uyuma girdiği görülmektedir.

su+çu+luḵ+nı "yüzücülüğü" 73a/13, *kuḷ+çu+luḵ* "kulluk, kul olma hâli" 86a/6.

1.1.2.1.2. -DI teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki

bol-dı "oldu" 3a/1, *yür-di* "yürüdü" 11a/10, *tüş-ti* "indi" 11b/2, *sor-dı* "sordu" 12a/8, *oltur-dı* "oturdu" 12b/1, *kül-di* "güldü" 16a/9, *kör-di* "gördü" 19b/6, *buyur-dı* "emretti" 20b/12, *kop-tı* "yerinden kalktı" 23b/4, *yavuş-tı* "yaklaştı, yakınlaştı" 25a/11, *kutul-dı* "kurtuldu" 39a/9, *tur-dı* "durdu" 60b/10, *toğ-dı* "doğdu" 71a/9, *soktur-dı* "dayak attırdı, dövündürdü" 71a/10, *öltür-di* "öldürdü" 106b/8, *olturguz-dı* "yerleştirdi" 111a/1, *buyru-dı* "emretti" 114a/12, *fütü-di* "yazdı" 118a/7.

1.1.2.1.3. +dIn ayrılma hâli eki

yüz+din "(sayı olarak) yüzden" 5b/7, *altun+dın* "altından" 7a/3, *kolunğ+dın* "elinden" 9a/12, *kün+dın* "günden" 11a/3, *özüm+dın* "kendimden" 14a/4, *mun+dın* "bundan" 15b/12, *söz+dın* "sözden" 17a/6, *ölüm+dın* "ölümünden" 28b/6, *oğul+dın* "oğuldan" 46a/12, *köz+dın* "gözden" 51a/1, *uyku+dın* "uykudan" 51b/1, *öy+dın* "evden" 81a/6, *tokkuz+dın* "dokuzdan" 103b/10, *ot+dın* "ateşten" 114a/1.

1.1.2.1.4. GII pekiştirme eki

Bu ek, emir çekiminin teklik ikinci şahsında kullanılmıştır.

bol-gıl "ol" 1b/5, *tonu-gıl* "tanı" 2a/1, *kör-gil* "gör" 10b/6, *oltur-gıl* "otur" 16b/9, *sor-gıl* "sor" 21b/13, *oku-gıl* "oku" 28a/3, *korğ-gıl* "kork" 29a/6, *unut-gıl* "unut" 32a/11, *koy-gıl* "koy" 40b/3, *yu-gıl* "yık" 49a/3, *kurut-gıl* "kurut" 49a/6, *buyur-gıl* "emret" 53a/1, *öltür-gil* "öldür" 106b/7, *fütü-gil* "yaz" 109b/10, *yürüt-gil* "yürüt" 116a/1, *yür-gil* "yürü" 116a/2.

1.1.2.1.5. +nI belirtme hâli eki

söz+ni "söz" 9a/13, *üç+ni* "üçünü" 12a/3, *sözüm+ni* "sözümü" 19b/5, *yüzünğ+ni* "yüzünü" 21a/8, *ölüm+ni* "ölümü" 26a/7, *su+nı* "suyu" 39b/12, *könğül+ni* "gönlü" 43b/6, *közünğ+ni* "gözünü" 44b/4, *uyku+nı* "uykuyu" 49b/1, *kündüz+ni* "gündüzü" 50b/3, *kün+ni* "günü" 52b/1, *altun+nı* "altını" 60b/10, *suçuluk+nı* "yüzücülüğü" 73a/13, *ölümünğ+ni* "ölümünü" 74b/1, *mu+nı* "bunu" 75a/6, *kolum+nı* "elimi" 82b/7, *yol+nı* "yolu" 95b/5, *yurt+nı* "yurdu" 115a/7.

1.1.2.1.6. +I/+sI teklik üçüncü şahıs iyelik eki

+I: *üç+i* "üçü" 4a/1, *yokluk+iğa* "yokluğuna" 4a/4, *kün+i+de* "gününde" 5b/13, *öz+i+ninğ* "kendinin" 6a/1, *könğl+i+ge* "gönlüne" 7b/6, *ölüm+i+ni* "ölümünü" 8a/12, *köz+i+dın* "gözünden" 11a/9, *söz+i+ge* "sözüne" 13a/4, *öy+i+ge* "evine" 16a/9, *kol+ı* "eli" 16b/1, *yüz+i+ni* "yüzünü" 19a/10, *oğl+ı* "oğlu" 23a/12, *boy+ı+ğa* "boyuna" 31b/1, *ot+ı* "ateşi" 45a/6, *orn+ı+ğa* "yerine" 57a/10, *oşuk+ı* "aşık kemiği" 65b/10, *tüp+i* "dibi" 69a/13, *boluş+ı* "olması, oluşu" 74b/8, *köç+i* "eşi, zevcesi" 81a/3, *koy+ı* "koyunu" 97a/2, *süt+i+ni* "sütünü" 97a/3, *burun+ı+nı* "burnunu" 112a/5, *yosun+ı+dın* "şeklinden, tarzından" 127b/11.

+sI: *uyku+sı+dın* "uykusundan" 24b/2, *karanğğu+sı* "karanlığı" 35b/10, *dalı+sı* "omuzu" 63b/9.

1.1.2.1.7. +(U)nçI isimden isim yapma eki

on tokkuz+unçı "on dokuzuncu" 1a/1, *yigirme üç+ünçi* "yirmi üçüncü" 1a/4, *yigirme dört+ünçi* "yirmi dördüncü" 1a/5, *yigirme tokkuz+unçı* "yirmi dokuzuncu" 1a/7, *ottuz+unçı* "otuzuncu" 1a/8, *ottuz üç+ünçi* "otuz üçüncü" 98a/6, *ottuz dört+ünçi* "otuz dördüncü" 101b/11, *ottuz tokkuz+unçı* "otuz dokuzuncu" 109b/1, *kırk üç+ünçi* "kırk üçüncü" 120b/11, *kırk dört+ünçi* "kırk dördüncü" 122a/7.

1.1.2.1.8. +nInğ ilgi hâli eki

özünğ+ninğ "kendinin" 2a/11, *söz+ninğ* "sözün" 9b/10, *öy+ninğ* "evin" 25a/5, *közüm+ninğ* "gözümün" 31a/10, *ölüg+ninğ* "ölünün" 51b/1, *uyku+ninğ* "uykunun" 51b/12, *yol+ninğ* "yolun" 65b/9, *mu+ninğ* "bunun" 75a/4, *oğlunğ+ninğ* "oğlunun" 75b/4, *boluş+ninğ* "olmanın, oluşun" 86a/12, *hatun+ninğ* "kadının" 118b/13, *ot+ninğ* "ateşin" 122b/11.

1.1.2.2. Yuvarlak ünlülü olan ekler

1.1.2.2.1. -DUK çokluk birinci şahıs görülen geçmiş zaman eki

çık-tuğ "çıktık" 73b/8, *kél-dük* "ulaştık, eriştik" 73b/9, *kir-dük* "girdik" 73b/10, *yét-tük* "ulaştık" 73b/10, *kişi ér-dük* "kişiydik" 73b/13, *olturup ér-dük* "oturmuştuk" 91a/4.

1.1.2.2.2. -DUR- fiilden fiil yapma eki

kél-tür-me-gil "getirme" 4b/6, *yan-dur-ma-ğıl* "geri çevirme, döndürme" 15b/5, *kaynat-tur-up* "kaynattırıp" 16a/10, *sın-dur-ma* "yerme, eleştirme" 22b/8, *kıl-dur-dı* "yaptırdı" 25a/7, *bil-dür-me* "ifade etme, bildirme" 27a/10, *éşit-tür-üp* "iştiririp" 42a/12, *kéy-dür-di* "giydirdi" 45b/6, *min-dür-mek* "bindirmek" 53b/9, *al-dur-ğıl* "aldır" 60a/3, *sat-tur-ur* "sattırır" 97a/4.

1.1.2.2.3. +DUR/+DURLAr bildirme eki

ékki+dürler "ikidir" 2b/2, *béş+dür* "beştir" 4a/1, *bar+dur* "vardır" 4b/7, *kiçik+dür* "küçüktür" 7b/2, *anam+durlar* "annemdir" 8a/1, *émes+dür* "değildir" 9a/6, *taşıda+dur* "dışındadır" 9b/5, *işi+dür* "işidir" 12b/11, *kişi+dür* "kişidir" 15b/12, *kérek+dür* "gereklidir, lüzumludur" 24a/7, *yigit+dür* "gençtir" 31b/11, *séning+dür* "senindir" 39b/11, *yaş+dur* "gençtir" 45a/9, *uykuda+dur* "uykudadır" 51a/13, *bağlık+dur* "bağlıdır" 55b/2, *yüzi+dür* "yüzüdür" 62b/6, *birle+dür* "iledir" 68b/13, *ağ+dur* "attır" 69a/6, *uzağ+dur* "uzundur" 75a/1, *kişi+dürler* "kişidirler" 76b/8, *atası+dur* "babasıdır" 84b/4, *satmağ+dur* "satmaktadır" 95a/4, *yalğan+dur* "yalandır" 103a/9, *sınamağ+dur* "denemektir, sınamaktır" 108a/1, *koy+durlar* "koyundurlar" 117b/6.

1.1.2.2.4. -GU sıfat-fiil eki

hoş kél-gü dék "Hoş gelecek" 24a/13, *ēadet kıl-gü dék* "Adet hâline getirilecek" 34a/7, *yürme-gü dék* "yürünmeyecek" 70a/9-10.

1.1.2.2.5. -GUÇI sıfat-fiil eki

két-güçi "gidici" 2a/2, *yé-güçi* "yiyici, yiyen" 3a/3, *éşit-güçi* "iştirici, işiten" 89b/5, *sat-güçi+lar* "satıcılara" 94a/5.

1.1.2.2.6. -GUNÇA zarf-fiil eki

körme-günçe "görmeyince" 11b/5, *bolma-günça* "olmayınca" 15a/13, *ölme-günçe* "ölmeyince" 30b/7, *kir-günçe* "ulaşınca, erişince" 30b/10, *içme-günçe* "içmeyince" 35a/1, *bér-günçe* "verince" 45b/7, *bar-günça* "varınca" 56a/7, *çık-künça* "çıkınca" 60b/9, *ayıt-günça* "söyleyince" 85a/10, *déme-günçe* "demeyince" 87b/9, *alma-günça* "almayınca" 91a/6, *yüzlenme-günçe* "ortaya çıkmayınca, hasıl olmayınca" 107a/7, *bilme-günçe* "bilmeyince" 108b/5.

1.1.2.2.7. -GUR- fiilden fiil yapma eki

yét-gür-gey-mén "ulaştırırım" 15b/13, *az-gür-up* "yoldan çıkarıp" 61a/9.

1.1.2.2.8. -GUZ- fiilden fiil yapma eki

yat-guz-gıl "boyly boyunca yatırma" 65b/6, *kir-güz-me-gil* "girdirme" 73a/3.

1.1.2.2.9. +mU soru eki

bar mu? "var mı?" 47a/5, *yétgen müdür?* "ulaşmış mıdır?" 91b/12, *démedinğ mü?* "demedin mi?" 92a/10, *ayıtmadım mu?* "söylemedim mi?" 97a/9, *körmedinğ mü?* "görmedin mi?" 110b/10.

1.1.2.2.10. -sUn/+sUnlAr teklik ve çokluk üçüncü şahıs emir eki

éşitil-sün "iştirilsin" 26a/1, *aţ çap-sunlar* "at sürsünler" 53a/1, *kélme-sün* "gelmesin" 84b/7, *güvāhlık bér-sün* "şahitlik etsin" 91b/9, *ayıt-sun* "söylesin" 112b/5.

1.1.2.2.11. -Ur geniş zaman eki

bér-ür "verir" 8a/10, *bar-ur* "varır" 11a/9, *bil-ür* "bilir" 17a/7, *çıkar-ur* "görevden uzaklaştırır" 114b/13, *tiril-ür* "dirilir" 123a/11.

1.1.2.2.12. -Ur sıfat-fiil eki

ayt-ur sözidin "söyleyecek sözünden" 20b/2, *Fārisī bil-ür ʿulemālardan* "Farsça bilen ulemalardan" 25a/6, *kıl-ur işinğ* "yapacağın işin" 27a/6.

1.2. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

1.2.1. -e- > -i-

Yeni Uygur Türkçesinde iki veya daha fazla heceli kelimelerin ikinci veya daha sonraki heceleri, açık orta hece durumuna geçtiğinde bu hecelerdeki /e/ ünlüsü /i/ ünlüsüne döner (Öztürk, 2010:12). Metnimizde Yeni Uygur Türkçesinin bir özelliği olarak bazı kelimelerde /e/ > /i/ değişimine rastlanmıştır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

merhamiti < *merhamet+i* "Merhameti" 7b/3, *selteniti* < *seltenet+i* "Büyüklüğü, yüceliği" 42a/9.

1.2.2. Ünlü düzleşmesi

Metnimizde /u/, /ü/, /o/ seslerinin düzleşerek /a/, /e/, /i/ seslerine dönüştüğü görülmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

beri "+dAn bu yana, beri" 90b/13 < Orh. *berü*, E. Uyg. *berü*, KTS *berü*, KITS *berü* ~ *börü* ~ *biri*, HTS *berü* ~ *birü* ~ *beri*.

köter- "götürmek, kaldırmak" 44b/9 < Orh. *kötür*-, E. Uyg. *kötür*-, KTS *kötür*-, KITS *kötür*- ~ *köter*- ~ *ködir*-, HTS *kötür*- ~ *köter*-.

otra "orta" 22a/4 < Orh. *ortu*, E. Uyg. *ortu* ~ *otra*, KTS *orta* ~ *otra* ~ *otru* KITS *orta*, HTS *orta* ~ *otru*.

savuk "soğuk" 48a/10 < E. Uyg. *soğık* ~ *soğığ*, KTS *soğık* ~ *soğuk* ~ *sawuk*, KITS *savuh* ~ *sovuk* ~ *soyuk* ~ *suvuk*, HTS *sawuk* ~ *sovuk* ~ *sowuk*.

tola "çok, fazla" 5a/5 < E. Uyg. *tolu* ~ *tolı*, KTS *tolu* ~ *toluğ* ~ *tolı*, KITS *tolı* ~ *toluğ*, HTS *tola* ~ *tolu* ~ *toluğ* ~ *dolu*.

1.2.3. Ünlü yuvarlaklaşması

Ünlü yuvarlaklaşması Çağatay Türkçesinde sıkça görülen bir ses olayıdır. Metnimizdeki bazı sözcüklerin köklerinde bulunan düz ünlüler ilerleyici ve gerileyici ünsüz benzeşmesiyle veya /b/, /p/, /m/ gibi dudak ünsüzlerinin tesiriyle yuvarlaklaşmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

boyun "boyun" 69b/1 < E. Uyg. *boyın* ~ *boyun*, KTS *boyın* ~ *boyun*, KITS *boyın* ~ *boyun* ~ *boynı*, HTS *boyun*.

büle- "keskinleştirmek" 80b/11 < E. Uyg. *bile*-, KTS *bile*-, KITS *bile*-, HTS *bile*-.

çüçük "şaka, latife" 108b/4 < Orh. *süçig*, E. Uyg. *süçig* ~ *süçüg*, KTS *süçig* ~ *süçik* ~ *süçüg* ~ *süçük*, KITS *süçi* ~ *süçü*, HTS *süçüg* ~ *süçi* ~ *süçü* ~ *süçük*.

fütü- "yazmak" 109b/13 < Orh. *biti*-, E. Uyg. *biti*-, KTS *biti*-, KITS *biti*-, HTS *biti*-.

kurut- "kurutmak" 49a/6 < E. Uyg. *kurıt*-, KTS *kurıt*- ~ *kurut*-, KITS *kurut*- ~ *kurud*-, HTS *kurıt*- ~ *kurut*-.

oçuk "açık" 70b/2 < E. Uyg. *açuk*, KTS *açuk* ~ *açuḥ*, KITS *açuk* ~ *açık*, HTS *açuk* ~ *açuḡ*.

oķu- "okumak" 39b/12, < Orh. *oķı-*, E. Uyg. *oķı-*, KTS *oķı-*, KITS *oķı-* ~ *oķu-* HTS *oķı-* ~ *oķu-*.

oruk "zayıf" 107a/1 < Orh. *aruk*, E. Uyg. *aruk*, KTS *aruk*, KITS *aruk* ~ *arıḥ* ~ *arık*, HTS *aruk* ~ *arık*.

oşuk "aşık kemiği" 65b/10 < KTS *aşuk*, KITS *aşuk* ~ *aşık*, HTS *aşuk*.

ozuk "Azık, yiyecek" 95b/9 < E. Uyg. *azuk*, KTS *azık* ~ *azuk*, KITS *azıḡ* ~ *azıḥ* ~ *azık* ~ *azuk*, HTS *azık* ~ *azuk*.

öy "ev" 40a/12 < Orh. *eb*, E. Uyg. *ew* KTS *ew* ~ *éw* ~ *ev* ~ *üw* ~ *ef*, KITS *ev* ~ *iv* ~ *öv* ~ *öy* ~ *yev*, HTS *ew* ~ *éw* ~ *ev* ~ *öw* ~ *öy* ~ *iv* ~ *iw*.

öyür- "çevirmek" 77b/3 < Orh. *ebir-*, E. Uyg. *evür-*, KTS *ewür-*, KITS *evür-*, HTS *ewür-* ~ *evür-* ~ *ivür-* ~ *öwür-*.

pütü- "yazmak" 12a/9 < Orh. *biti-*, E. Uyg. *biti-*, KTS *biti-*, KITS *biti-*, HTS *biti-*.

tamur "damar" 63b/8 < E. Uyg. *tamar*, KTS *tamar* ~ *tamur* ~ *tamır*, KITS *tamar* ~ *ṭamar* ~ *tamır* ~ *tamur* ~ *damar*, HTS *tamar* ~ *tamur* ~ *tamır*.

témür "demir" 75a/4 < Orh. *temir*, E. Uyg. *temür* ~ *temir*, KTS *temür*, KITS *temür* ~ *temir* ~ *timir* ~ *timür* ~ *demür*, HTS *temir* ~ *temür* ~ *timür* ~ *demir*.

tonu- "tanımak, bilmek" 1b/9 < KTS *tanu-* ~ *tanı-*, KITS *tanı-* *tanḡı-*, HTS *tanu-* ~ *tanı-*.

tögür- "değdirmek, birbirine değdirmek" 70b/2 < Orh. *tegür-*, E. Uyg. *tegür-*, KTS *tegür-* ~ *tigür-* ~ *teḡir-*, KITS *tegür-*, HTS *tégür-* ~ *tigür-* ~ *tegür-* ~ *tekir-*.

töşük "delik, yarık" 11b/6 < KTS *teşük*, KITS *teşik* ~ *tişek* ~ *tişik* ~ *tişük* ~ *deşük* HTS *teşük* ~ *töşük*.

unut- "unutmak" 32a/11 < Orh. *unit-*, E. Uyg. *unit-*, KTS *unit-* ~ *unut-*, KITS *unut-* ~ *unuṭ-* ~ *unud-* ~ *unıd-*, HTS *unut-* ~ *unit-*.

uyukla- "uyumak, uyuklamak" 50a/1 < E. Uyg. *udıkla-*, KTS *udıkla-* ~ *udukla-*, KITS *uyukla-*, HTS *uyukla-*.

yürü- "yürümek" 5b/8 < Orh. *yori-*, E. Uyg. *yori-*, KTS *yori-* ~ *yöri-* ~ *yörü-* ~ *yoru-*, KITS *yori-* ~ *yöri-* ~ *yörü-* ~ *yüri-* ~ *yürü-*, HTS *yori-* ~ *yüri-* ~ *yörü-* ~ *yöri-* ~ *yürü-*.

Bu örneklerin haricinde metnimizde yer alan ve bugün Yeni Uygur Türkçesi söz varlığında karşımıza çıkan *sağraḡu* "sağır" 106a/2 kelimesinin *saḡruḡu* "sağır" 70a/10 şeklinde yuvarlak ünlülü şeklini de ünlü yuvarlaklaşması olarak değerlendirebiliriz.

1.2.4. Ünlü genişlemesi

Çağatayca Kâbüsnâme'de şu örneklerde kelime sonunda yer alan dar ünlülerin genişlediği görülmektedir:

yigirme birinçi "yirmi birinci" 1a/3, *yigirme ékinçi* "yirmi ikinci" 1a/3-4, *yigirme üçünçi* "yirmi üçüncü" 1a/4, *yigirme törtünçi* "yirmi dördüncü" 1a/5, *yigirme béşinci* "yirmi beşinci" 1a/5, *yigirme altınçi* "yirmi altıncı" 1a/6, *yigirme yettinçi* "yirmi yedinci" 1a/6, *yigirme sékkizinçi* "yirmi sekizinci" 1a/7, *yigirme tokkuzunçi* "yirmi dokuzuncu" 1a/7, *yigirme* "yirmi" 7a/3, *yette* "yedi" 11a/13, *alte* "altı" 49b/4.

Alte ve *yette* günümüz Uygur Türkçesinde de kullanılmaktadır. Sayı bildiren kelimelerin bu şekilde kullanılması Yeni Uygur Türkçesinin esere yansımaları olarak değerlendirilebilir.

1.2.5. Ünlü daralması

Eski Türkçede geniş ünlülü kullanılan bazı kelimelerin Çağatay Türkçesinde dar ünlülü kullanıldıkları görülmektedir. Çağatayca Kâbüsnâme'de de görülen bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

sén < ET *sen* "sen" 1b/13, *mén* < ET *men* "ben" 4a/7, *ér-* < ET *er-* "olmak" 5a/5, *téve* < ET *tebi*, *tebe* "Deve" 5b/7, *kél-* < ET *kel-* "gelmek" 15b/10, *két-* < ET *ket-* "gitmek" 33b/8, *élig* < ET *elig* "el" 38a/1, *ér* < ET *er* "yiğit, er" 42b/9, *kéyin* < ET *kecin* "sonra" 49a/6, *tépre-* < ET *tepre-* "Kımıldamak, hareket etmek" 60b/10, *kéy-* < ET *ked-* ~ *keç-* "giymek" 60b/11, *kérek* < ET *kerek* ~ *kergek* "lazım, gerek" 99a/10, *élçi* < ET *elçi* ~ *ilçi* "haberci, elçi" 110a/6, *élt-* < ET *elt-* "götürmek, iletmek" 118a/8.

1.2.6. Ünlü düşmesi

Türkçede bazı iki heceli kelimeler ünlüyle başlayan bir ek aldığı anda bu kelimelerin ikinci hecelerinde yer alan ünlüler düşer. Bu durumun temel sebebi orta hecedeki ünlünün vurgusuz olmasıdır. Çağatayca Kâbüsnâme'de bu durumun örnekleri mevcuttur.

oynamakñiŋ < *oyun* 1a/2, *könŋli* < *könŋül* 19a/12, *oğlı* < *oğul* 23a/12, *kéynide* < *kéyin* 27b/10, *élgide* < *élig* 30b/2, *ķarnı* < *ķarın* 40a/11, *burnı* < *burun* 62b/7, *ağzı* < *ağız* 64a/9, *boynınıŋ* < *boyun* 69b/1, *kögsi* < *kögüs* 69b/4, *évrülgey* < *évür-* 81b/13, *aytay* < *ayıt-* 112b/6, *ayrılmas* < *ayır-* 127a/5, *ornıda* < *orun* 128b/13.

Aşağıdaki sözcüklerde orta hece ünlüsünün kalıcı olarak düştüğü görülmektedir.

ķaynatturup < *ķayına-* 16a/10, *yalğuz* < *yalıŋguz* 101b/2.

1.2.7. Ünlü birleşmesi

Ünlü ile biten bir sözcüğe, ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde ya da ünlü ile biten bir sözcüğün ünlü ile başlayan bir sözcükle birleşmesi neticesinde gerçekleşen bir ses olayıdır.

némerselerdin < *néme erselerdin* "nesnelerden" 1b/6, *néçük* < *néçe ök* "nasıl" 6a/8, *nérse* < *né érse* "nesne, şey" 21b/3.

Bu örneklerin yanında metinde yeterlilik fiili oluşturmada kullanılan *al-* yardımcı fiilinin olumsuzu *alma-* ile *-A* zarf-fiil ekini almış bir kelime birleştiğinde de bu ses hadisesi meydana gelmektedir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

kıla'lmas (< *kal-a* almas) "yapamaz" 1b/10, *tafa'lmas* (< *taf-a* almas) "bulamaz" 14b/8, *örgena'lmas* (< *örge-n-e* almas) "öğrenemez" 63b/1.

1.3. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

1.3.1. -d/-ḡ- > -y/-y değişmesi

Köktürk ve Eski Uygur Türkçeleri döneminde /d/, Karahanlı ve Harezmi Türkçeleri döneminde /ḡ/ şeklinde gördüğümüz ses, Çağatay Türkçesinde akıcılaşarak /y/ sesine dönüşmüştür. Bu durum; kelime başında, ortasında ve sonunda karşımıza çıkmaktadır. Metinde tesadüf edilen bu ses değişikliğinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

ayağ "ayak" 5b/9 < Orh. *adağ*, E. Uyg. *adağ*, KTS *aḡağ* ~ *ayağ* ~ *azağ*, KITS *adağ* ~ *ayağ* ~ *ayağ* ~ *azağ*, HTS *aḡağ* ~ *ayağ* ~ *ayağ*.

ayrıl- "ayrılmak" 127a/5 < Orh. *adrıl-*, E. Uyg. *adrıl-*, KTS *aḡrıl-*, KITS *ayrıl-* ~ *ayrıl-*, HTS *aḡrıl-*.

boy "boy" 63b/6 < E. Uyg. *bod*, KTS *boḡ* ~ *boy* KITS *boy* ~ *boyı* ~ *boyu*, HTS *boḡ* ~ *boy*.

ḡayaş "akraba" 60a/3 < Orh. *ḡadaş*, E. Uyg. *ḡadaş*, KTS *ḡadaş* ~ *ḡadaş*, HTS *ḡadaş* ~ *ḡadaş*.

kéy- "giymek" 60b/11 < E. Uyg. *ked-*, KTS *keḡ-* ~ *key-*, KITS *giy-* ~ *key-* ~ *kiḡ-*, HTS *keḡ-* ~ *kiḡ-* ~ *kiy-* ~ *key-*.

kéyin "sonra" 34a/13 < E. Uyg. *kedin* ~ *kidin*, KTS *kedin* ~ *keḡin* ~ *kidin* ~ *kiḡin*, HTS *keḡin* ~ *kéyin* ~ *keḡin* ~ *kiḡin*.

ḡoy- "koymak, bırakmak" 28b/12 < Orh. *ḡod-* ~ *ḡot-*, E. Uyg. *ḡod-*, KTS *ḡod-* ~ *ḡoy-*, KITS *ḡoy-*, HTS *ḡod-* ~ *ḡoy-*.

ḡoyı "aşağı, alt, aşağıya doğru" 33b/3 < Orh. *ḡudı*, E. Uyg. *ḡodı*, KTS *ḡodı* ~ *ḡudı* ~ *ḡodı*, HTS *ḡodı* ~ *ḡodı* ~ *ḡudı* ~ *ḡuyı*.

ḡuyruk "kuyruk" 69b/11 < Orh. *ḡudruk*, E. Uyg. *ḡudruḡ* ~ *ḡudruk*, KTS *ḡudruk* ~ *ḡudruk*, KITS *ḡuyruk* ~ *ḡuyruḡ*, HTS *ḡudruk* ~ *ḡuyruḡ* ~ *ḡuyruk*.

küey "damat" 76a/10 < Orh. *küdegü*, E. Uyg. *küdegü*, KTS *küdegü* ~ *küeygü*, KITS *küeygü* ~ *güeygü* ~ *köyöv* ~ *küey* ~ *küeyvüv* ~ *küyöv*, HTS *küdegü* ~ *küeygü* ~ *küey* ~ *güey*.

uy "öküz, sığır" 121a/4 < E. Uyg. *ud*, KTS *uḡ* ~ *ud* ~ *öd*, HTS *uḡ* ~ *uy*.

uyku "uyku" 54b/10 < Orh. *udı-*, E. Uyg. *udı-*, KTS *udı-* ~ *uđu-*, *udığu* ~ *udık* ~ *udķu*, KITS *uykı* ~ *uyķu* ~ *uķu* ~ *uķu* ~ *uyuķı* ~ *uyuķu*, HTS *uyķu* ~ *udķu* ~ *uyukū*.

1.3.2. -d/-đ- > -y- > -g- değişmesi

Bu ses değişmesine ait metnimizde tek örneğe tesadüf edilmiştir:

ége "sahip" 126a/5 < Orh. *idi*, E. Uyg. *idi*, KTS *ıdı* ~ *ide* ~ *iye*, KITS *iye* ~ *eye*, HTS *idi* ~ *ıde* ~ *éde* ~ *eye* ~ *ıdı* ~ *iti*.

1.3.3. -ķ- > -h- değişmesi

Çağatay Türkçesinde görülen bu ses olayında patlamalı ünsüz olan /ķ/ yerini sızıcılaşarak /h/ye bırakmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir.

yahşı "iyi" 3b/4 < E. Uyg. *yakşı*, KTS *yahşı* ~ *yakşı*, KITS *yahşı* ~ *yakşı*, HTS *yahşı*.

tohta- "durmak" 32a/9 < KITS *tohta-*, HTS *tohta-*.

ohşa- "benzemek" 43b/2 < E. Uyg. *okşa-* ~ *oksa-*, KTS *ohşa-* ~ *okşa-*, KITS *ohşa-* ~ *okşa-* ~ *oşa-* ~ *oşķa-* ~ *ovşa-*.

koħluk < "çirkin" 73a/3 < E. Uyg. *koķ* "toz, toprak, pislik".

aħtar- "Toprağı sürüp dinlendirmek" 121b/5-6 < E. Uyg. *aķtar-*, KTS *aħtar-* ~ *aķtar-* ~ *ağtar-*, KITS *aķtar-* ~ *aķtar-* ~ *aķtur-* ~ *aķdar-* ~ *aķdur-*, HTS *aħtar-* ~ *aķtar-*.

1.3.4. -ķ > -ğ değişmesi

Çağatay Türkçesinin bir özelliği olarak kelime sonunda yer alan asli /ķ/ ünsüzünün kimi örneklerde /ğ/ sesine değiştiği görülmektedir:

ayağ "ayak" 5b/9 < Orh. *adaķ*, E. Uyg. *adaķ*, KTS *adaķ* ~ *ayaķ* ~ *azaķ*, KITS *adaķ* ~ *ayağ* ~ *ayaķ* ~ *azaķ*, HTS *adaķ* ~ *ayağ* ~ *ayaķ*.

savuğ "soğuk" 49a/4 < KTS *sawuķ* ~ *soğuķ* ~ *soğık*, KITS *savuķ* ~ *savuħ* ~ *sovuķ* ~ *soyuķ* ~ *suvuķ*, HTS *savuķ* ~ *sawuķ* ~ *sovuķ* ~ *sowuķ*.

tofrağ "toprak" 15b/2, *tofraķ* "toprak" 59b/5 < E. Uyg. *topraķ*, KTS *tupraķ* ~ *topraķ* ~ *tofraķ*, KITS *tobraķ* ~ *topraķ*, HTS *tofraķ* ~ *topraķ*.

Bu örneklerin yanı sıra Kâbûsnâme'de hem /ķ/ ünsüzü ile hem de /ğ/ ünsüzü ile yazılmış ikili örnekler de vardır:

savuğ 49a/4 ~ *savuķ* 48a/10; *tofrağ* 15b/2 ~ *tofraķ* 59b/5.

1.3.5. -ğ > -ķ değişmesi

Çağatay Türkçesinde isimlerden sıfatlar yapmakta kullanılan +IIG/+IUG ekindeki /ğ, g/ sesleri ile kelimelerin sonunda yer alan /G/ ünsüzünün tonsuzlaşarak /K/ olduğu görülmektedir. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbûsnâme'de de tesadüf edilmiştir. Örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

ağrık "hasta, hastalık" 36a/12 < E. Uyg. *ağrığ* ~ *ağrık* ~ *ağruk*, KTS *ağrığ*, KITS *ağrığ* ~ *ağırılı* ~ *ağrılı* ~ *ağrık* ~ *arı*, HTS *ağrığ* ~ *ağrık*.

katık "katı, sert" 9b/6 < Orh. *katığ*, E. Uyg. *katığ*, KTS *katığ* ~ *katı*, KITS *katığ* ~ *katı* ~ *kattı*, HTS *katığ* ~ *katık* ~ *katı* ~ *kattu*.

kuduk "kuyu" 19a/5 < E. Uyg. *kuduğ*, KTS *kuduğ* ~ *kuğuğ* ~ *kuyuğ* ~ *kuğı*, KITS *kuyı* ~ *kuyu* ~ *kuyuğ*, HTS *kuduğ* ~ *kuğuğ* ~ *kuğu* ~ *kuyuğ* ~ *kuğduğ*.

toķ- "doğmak" 26a/12 < Orh. *tug-*, E. Uyg. *toğ-* ~ *toķ-*, KTS *toğ-*, KITS *toğ-* ~ *tov-* ~ *tuv-* ~ *do-* ~ *doğ-*, HTS *toğ-* ~ *tuğ-* ~ *doğ-*.

toruk "doru (at rengi)" 69b/8 < Orh. *toruğ*, E. Uyg. *toruğ* KTS *toruğ*, KITS *toru* ~ *tori* ~ *toru* ~ *doru*, HTS *toruğ*.

cānlık "canlı" 9b/1, *bağlık* 13a/1 "bağlı", *çağlık* "gibi" 13a/11, *hūyluk* "huylu" 27a/9, *aṭlık* "adı olan, adlı" 55b/3-4.

Bu örneklerin yanı sıra Kâbüsnâme'de hem /ğ/ ünsüzü ile hem de /ķ/ ünsüzü ile yazılmış ikili örnekler de vardır:

aṭlığ 3b/4 ~ *aṭlık* "adı olan, adlı", 55b/3-4 *cānlığ* 9b/7 ~ *cānlık* "canlı" 9b/1, *toğ-* 13a/6 ~ *toķ-* "doğmak" 26a/12, *katığ* 23b/11 ~ *katık* "şiddetli, sert, katı" 9b/6 *ağrığ* 65b/6 ~ *ağrık* "hastalık" 65a/8.

1.3.6. p-/p- > f-/f- değişmesi

Çağatay Türkçesinde görülen önemli ses hadiselerinden biridir. Çağatay Türkçesi üzerine hazırlanmış olan gramer kitaplarında bu ses değişiminin sadece kelime içinde görüldüğü bilgisi verilmiştir (Eckmann, 2012:38; Argunşah, 2013:94). Çağatayca Kâbüsnâme'de de bu durumun örnekleri görülmekle birlikte klasik Çağatay dönemi eserlerinden farklı olarak kelime başında ve kelime sonunda da bu durumun örneklerine tespit edilmiştir.

Metinde yer alan *fut*, *fat* kelimeleri Yeni Uygur edebi dilinde *put*, *pat* şeklindedir, ancak bu kelimeler Kâşgar ve Yarkend ağzında *fut*, *fat*/ *put*, *pat* şeklinde ikili bir kullanıma sahiptir. Kelime başında /p/li şekillerin yanı sıra /f/li şekillerin de görölüyor olması bir /p/ > /f/ değişikliği olarak değerlendirilebileceği gibi Yeni Uygur ağzının bir özelliği olarak da değerlendirilebilir. Metinde hem yabancı hem de Türkçe kelimelerde p-/p- > f-/f- ses değişikliği tespit edilmiştir.

Yabancı kelimelerde p-/p- > f-/f- değişimi:

fārçe "parça" 12b/1 < HTS *pārça*, ÇTS *pārçe*.

fat "çabuk, hızlı" 72a/12 < ÇTS *pat pat*.

ferīṣān "perişan" 20b/4 < HTS *perīṣān*, KITS *perīṣān*, ÇTS *perīṣān*.

ferverdigār "Allah" 7b/1 < KTS *perverdigār*, HTS *perverdigār*.

feydā "peyda" 40b/5 < HTS *peydā*, KITS *peydā*.

fiçaķ "bıçak" 80a/11 < E. Uyg. *bıçaķ*, KTS *bıçaķ* ~ *biçek*, HTS *bıçaķ* ~ *biçek*, KITS *bıçaķ* ~ *bışaķ*.

ful "para" 58a/8 < KITS *bul* ~ *pul*.

Türkçe kelimelerde p-/p- > f-/f- değişimi:

Bu değişim, Türkçe kelimelerde muhtemelen b-/b- > p-/p- > f-/f- şeklinde bir seyir izlemiştir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir.

fiş- "olgunlaşmak, yetmek" 30a/5 < Orh. *biş-*, E. Uyg. *pış-*, KTS *bış-* ~ *pış-*, HTS *bış-* ~ *biş-* ~ *pış-*, KITS *biş-* ~ *pış-*.

fut "bacak" 70b/4 < E. Uyg. *but*, KTS *but*, HTS *bud* ~ *but*, KITS *bud* ~ *but* ~ *buť*.

fütü- "Yazmak" 25a/6 < Orh. *biti-*, E. Uyg. *biti-*, KTS *biti-*, HTS *biti-*, KITS *biti-*.

kirfik "kirpik" 65a/13, < E. Uyg. *kirpik*, KTS *kirpik*, KITS *kirpik* ~ *kerpik* ~ *kilürpiç* ~ *kirbik* ~ *kirbük* ~ *kifrik*, HTS *kirpük*.

taf "Bulmak" 38a/4 < KTS *tap-*, HTS *tap-*, KITS *dap-* ~ *tap-*.

tofrağ "toprak" 15b/2, *tofraķ* "toprak" 59b/5 < E. Uyg. *topraķ*, KTS *tupraķ* ~ *topraķ* ~ *tofraķ*, KITS *tobraķ* ~ *topraķ*, HTS *tofraķ* ~ *topraķ*.

yif "ip" 82b/10 < E. Uyg. *yip*, KTS *yip* ~ *yıp*, KITS *yip* ~ *ib* ~ *ip* ~ *yib*, HTS *yip* ~ *yif*.

1.3.7. f- > p- değişmesi

Çağataycada iç seste ve kelime sonunda görülen /f/ > /p/ değişmesi, Çağatayca Kâbüsnâme'de söz başında da görülmektedir. Bu durum günümüz Özbek (Coşkun, 2014:45) ve Yeni Uygur Türkçelerinde (Öztürk, 2010:18) karakteristik özelliklerden biridir. Metinde bir kelime bu ses değişimine tesadüf edilmiştir.

pāl "fal" 89b/10 < Ar. *fāl*, *Pārisī* "Fars" 108a/12 < *Fārisī*.

1.3.8. t- > d- değişmesi

Çağatay Türkçesinde genellikle kelime başında yer alan /t/ sesleri korunmaktadır. Bazı kelimelerde /t/ seslerinin /d/ sesine dönüştüğü görülmektedir. Bu durumun örneklerine Kâbüsnâme'de de rastlanmaktadır.

dé- "söylemek, demek" 5b/10 < Orh. *ti-* ~ *te-*, E. Uyg. *ti-*, KTS *ti-* ~ *té-* ~ *te-*, KITS *ti-* ~ *de-* ~ *di-* ~ *dih-* ~ *dü-*, HTS *ti-* ~ *té-* ~ *te-* ~ *de-* ~ *di-*.

dék "gibi" 11a/6 < Orh. *teg*, E. Uyg. *teg*, KTS *teg*, KITS *teg* ~ *dek*, HTS *teg* ~ *tig* ~ *tek* ~ *dik* ~ *dik* ~ *deg* ~ *tik*.

depin- "hızlıca gitmek, yürümek, koşmak" 70a/10 < E. Uyg *tep-*, KTS *tepin-*, KITS *tep-* ~ *dep-*, HTS *tepün-*.

depset- "çığnetmek, ezdirmek" 110b/9 < E. Uyg *tep-*., KTS *tepset-*, KITS *tep-* ~ *dep-*.

1.3.9. -b > -w > -v değişmesi

Eski Türkçede kelime içinde ve sonunda bulunan bazı /b/ sesleri Çağatay Türkçesinde sızıcılaşarak /v/ sesine dönüşür. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbüsnâme'de de tesadüf edilir.

av "Av" 1a/1, Orh. *ab*, E. Uyg. *ab* ~ *av*, KTS *aw*, KITS *av* ~ *uv*, HTS *aw* ~ *av*.

avla- "Avlamak" 1a/1 < Orh. *abla-*, E. Uyg. *avla-*, KTS *awla-*, KITS *avla-*, HTS *awla-* ~ *avla-*.

évür- "dönüşmek" 81b/13 < Orh. *ebir-*, E. Uyg. *evir-*, KTS *ewrül-*, KITS *evür-*, HTS *ewrül-*.

téve "deve" 5b/7 < Orh. *tebi* ~ *tebe*, E. Uyg. *tebe* ~ *teve*, KTS *téwe* ~ *téwi* ~ *tewi* ~ *tevey* ~ *tewey* ~ *teve*, KITS *teve* ~ *deve* ~ *tife* ~ *tive* ~ *töve* ~ *tüve*, HTS *teve* ~ *tewe* ~ *téwe* ~ *tiwe* ~ *dive*.

1.3.10. -b > -w > -v > -y değişmesi

Eski Türkçede kelime içinde ve sonunda bulunan bazı /b/ sesleri Çağatay Türkçesinde sızıcılaşarak /y/ sesine dönüşür. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbüsnâme'de de tesadüf edilir.

öy "ev" 40a/12 < Orh. *eb*, E. Uyg. *eb*, KTS *ev* ~ *éw* ~ *ew* ~ *ef* ~ *üw*, KITS *ev* ~ *iv* ~ *öv* ~ *öy* ~ *yev*, HTS *ev* ~ *éw* ~ *ew* ~ *öw* ~ *öy*.

öyür- "çevirmek" 77b/3 < Orh. *ebir-*, E. Uyg. *evir-*, KTS *ewür-*, KITS *evür-*, HTS *ewür-* ~ *evür-* ~ *ivür-* ~ *öwür-*.

1.3.11. -b > -w > -v > y- > -g değişmesi

Metninizde bu ses olayına bir kelimedede tesadüf edilmiştir:

ögür- "çevirmek" 56a/13 < Orh. *ebir-*, E. Uyg. *evür-*, KTS *ewür-*, KITS *evür-*, HTS *ewür-* ~ *evür-* ~ *ivür-* ~ *öwür-*.

1.3.12. -ğ > -w > -v değişmesi

savug "Soğuk" 49a/4 < E. Uyg. *soğık* ~ *soğığ*, KTS *soğık* ~ *soğuk* ~ *sawuk*, KITS *savuh* ~ *sovuk* ~ *soyuk* ~ *suvuk*, HTS *sawuk* ~ *sovuk* ~ *sowuk*.

yavuk "yakın" 1b/1 < Orh. *yağuk*, E. Uyg. *yağuk*, KTS *yawuk*, KITS *yavuk* ~ *yauk* ~ *yavuh* ~ *yovuk*, HTS *yavuk* ~ *yawuk*.

Bu örneklerin yanı sıra *kağun* 80a/10 kelimesinde /ğ/ sesinin korunduğu görülmektedir.

1.3.13. -h > -ğ değişmesi

Bu ses değişimi metinde bir örnekte tespit edilmiştir:

ferāğlık "ferahlık, rahatlık" 68b/7 < Ar. *ferāh*

1.3.14. -egü > -ev

Metnimizde /-egü/ ses grubunun büzülerek /-ev/ ses grubuna dönüştüğü görülmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

birev "biri" 27b/7 < E.Uyg. *biregü*, KTS *biregü*, HTS *biregü* ~ *birev*.

ékkev "ikisi" 10b/4 < E. Uyg. *ikegü*, KTS *ikegü*, HTS *ékegü* ~ *ikegü*.

küyev "damat, eş, koca" 76a/10 < Orh. *küdegü*, E. Uyg. *küdegü*, KTS *küdegü* ~ *küyegü*, KITS *küyegü* ~ *güyegü* ~ *köyöv* ~ *küyev* ~ *küyevüv* ~ *küyöv*, HTS *küdegü* ~ *küyegü* ~ *küyev* ~ *güvey*.

1.3.15. b- > m-

Eski Türkçede kelime başında bulunan /b/ sesinin Çağatay Türkçesinde /m/ sesine değiştiği görülmektedir. Metnimizde de bu durumun örneklerine tesadüf edilmiştir:

maṅga "bana" < 73b/1 < Orh. *baṅga* ~ *maṅga*, E. Uyg.

mén "ben" 4a/7 < Orh. *ben* ~ *men*, E. Uyg. *men* ~ *min*, KTS *men* ~ *min*, KITS *men* ~ *min* ~ *ben*, HTS *mén* ~ *men* ~ *min* ~ *ben*.

miṅg "bin" 55a/5 < Orh. *biṅg* ~ *miṅg*, E. Uyg. *miṅg*, KTS *miṅg*, KITS *miṅg* ~ *biṅg*, HTS *miṅg*.

min- "binmek" 69b/6 < Orh. *bin-* ~ *min-*, E. Uyg. *min-*, KTS *min-* ~ *mün-*, KITS *min-* ~ *bin-*, HTS *min-* ~ *mün-* ~ *bin-*.

munça "bunca, bu kadar" 77b/8 < Orh. *bunça*, E. Uyg. *bunça* ~ *munça*, KTS *munça*, KITS *munça* ~ *bunçaq*, HTS *munça*.

munda "burada" 38a/8 < Orh. *bunta*, E. Uyg. *munda* ~ *munta*, KTS *munda*, KITS *munda*, HTS *munda*.

1.3.16. -z > -s değişmesi

Çağatay Türkçesinde kimi kelimelerde ve geniş zaman ekinin olumsuzu *-mAz* ekinde yer alan /z/ sesinin /s/ sesine değiştiği görülmektedir. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbüsnâme'de de tesadüf edilmiştir.

kögüs "göğüs" 64b/9 < E. Uyg. *kögüz* ~ *kögüs* KTS *kögüz* ~ *köküs* ~ *köküz*, KITS *kögüs* ~ *köküs* ~ *kövüs*, HTS *kögüz* ~ *kögüs* ~ *köküs* ~ *köküz*.

kél-mes "gelmez" 6a/1, *bér-mes* "vermez" 10a/13, *bar-mas* "varmaz" 30b/5, *h^vāla-mas* "istemez" 117b/4.

1.3.17. s- > ç- değişmesi

Bu ses değişimine metnimizde bir örnekte tesadüf edilmiştir:

çüçük "şaka, latife" 108b/4 < Orh. *süçig*, E. Uyg. *süçig* ~ *süçüg*, KTS *süçig* ~ *süçik* ~ *süçüg* ~ *süçük*, KITS *süçi* ~ *süçü*, HTS *süçüg* ~ *süçi* ~ *süçü* ~ *süçük*.

1.3.18. -nğ > -n değişmesi

Metnimizde bir örnekte bu ses değişimine tesadüf edilmiştir:

tırnağ "tırnak" 7a/2 < Orh. *tırnğak*, E. Uyg. *tırnğak* ~ *tırnağ* ~ *tınğrak*, KTS *tırnğak*, KITS *tırnağ* ~ *dırnağ* ~ *dırğak*, HTS *tırnağ* ~ *tınğak* ~ *dırnağ*.

1.3.19. b- > f- değişmesi

Metnimizde bu duruma bir örnekte tesadüf edilmiştir. Bu değişim b- > p- > f- şeklinde bir seyir izlemiş olmalıdır.

fehre "pay, hisse" 50a/4 (2), 50a/11 < *pehre* < Far. *behre*.

1.3.20. b-/-b-/ > p-/-p- değişmesi

Metinde bazı kelimelerde /b/ sesinin /p/ sesine değiştiği görülmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

iptidā < Ar. *ibtidā* 5b/9, *kapūl* < Ar. *qabūl* 14b/4, *elpette* < Ar. *elbette* 18a/1, *pat-* < *bat-* 30b/2.

1.4. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

1.4.1. -b > -w > -v > ø

Eski Türkçede kelime sonunda bulunan bazı /b/ seslerinin Çağatay Türkçesinde düştüğü görülmektedir. Bu duruma metnimizde de tesadüf edilmiştir:

su "su" 11a/7 < Orh. *sub*, E. Uyg. *sub*, KTS *suw* ~ *suf* ~ *suv*, KITS *su* ~ *suf* ~ *suv*, HTS *suv* ~ *suw* ~ *su*.

1.4.2. -r > ø

Çağatayca Kâbûsnâme'de *ér-* fiilinde yer alan /r/ ünsüzü genellikle korunmuştur, ancak kimi örneklerde bu sesin düştüğü görülmektedir:

aytıp édim "söylemişim" 35a/7, *éşitür édi* "iştirirdi" 54a/2, *kaşınğızda édim* "huzurunuzdaydım" 92a/6, *yok édi* "yoktu" 111a/4.

birle "ile" kelimesi metinde genellikle /r/ ünsüzünü koruyarak kullanılmıştır, ancak 50'den fazla örnekte de /r/ sesinin düştüğü ve kelimenin *bile* şeklinde kullanıldığı görülmektedir.

su bile "suyla" 118a/8, *halk bile* "halkla" 34a/7, *sevdā-ger bile* "tüccar ile" 94b/2, *uşbu tarīka bile* "işte bu yolla, metotla" 122a/3.

Bu örnekler haricinde metinde yer alan bazı kelimelerde de /r/ ünsüzünün düştüğü görülmüştür. Bu örnekler aşağıda gösterilmiştir:

ķutķar- "kurtarmak" 55a/6 < E. Uyg. *ķurtģar-*, KTS *ķutģar-* ~ *ķurtar-* ~ *ķurtģar-* ~ *ķutrar-* ~ *ķutķar-*, KITS *ķutķar-* ~ *ķurtar-* ~ *ķutķar-* ~ *ķutķar-*, HTS *ķutķar-* ~ *ķurtģar-* ~ *ķurtar-* ~ *ķutģar-* *ķutar-*.

ķutul- "kurtulmak" 39a/9 < E. Uyg. *ķurtul-*, KTS *ķurtul-* ~ *ķutul-*, KITS *ķurtul-* ~ *ķutul-* ~ *ķuttul-*, HTS *ķurtul-* ~ *ķutul-* ~ *ķutul-*.

1.4.3. -G/-G > ø

Metnimizde birden fazla heceli kimi kelimelerde /G/ seslerinin düştüğü örnekler tespit edilmiştir:

ağrı "sıkıntı, dert" 7a/13 < E. Uyg. *ağrığ*, KTS *ağrığ*, KITS *ağrı* ~ *ağrığ* ~ *ağrık* ~ *ağrığ*, HTS *ağrığ* ~ *ağrık*.

éşek "eşek" 104a/5 < E. Uyg. *eşkek*, KTS *eşgek* ~ *eşyek* ~ *eşek*, KITS *eşek* ~ *işek* ~ *yeşek* ~ *eçek*, HTS *eşek* ~ *eşgek* ~ *işek*.

kérek "gerek" 2a/2 < Orh. *kergek*, E. Uyg. *kergek*, KTS *kergek* ~ *kerek*, KITS *kerek* ~ *kirek*, HTS *kerek*.

ķulaķ "kulak" 51a/1 < Orh. *ķulķaķ*, E. Uyg. *ķulaķ* ~ *ķulģaķ* ~ *ķulķaķ*, KTS *ķulaķ* ~ *ķulģaķ* ~ *ķulķaķ*, KITS *ķulaģ* ~ *ķulaķ*, HTS *ķulaģ* ~ *ķulaķ*.

1.4.4. b- > v- > ø

bol- "olmak" fiili metinde yer alan manzum parçalarda vezin gereği /b/ sesi düşürülerek *ol-* şeklinde yazılmıştır.

ol- "olmak" 43b/3 < *bol-*.

1.4.5. -t > ø

Metinde bir kelimedede bu ses hadisesine tesadüf edilmiştir:

dōs+larımdın "dostlarımdan" 13b/13, < *dost*, *dōs+larınġnı* "dostlarını" < *dost* 39a/13.

1.5. ÜNSÜZ TÜREMESİ

1.5.1. Kelime başında /y/ türemesi

Metinde bazı kelimelerde kelime başında /y/ türemesine tesadüf edilmektedir. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

yığla- "ağlamak" 16a/1, < E. Uyg. *ığla-* ~ *yığla-*, KTS *ığla-* ~ *yığla-*, KITS *yığla-* ~ *ığla-* ~ *ıla-*, HTS *ığla-* ~ *yığla-*

yırak "uzak" 4b/13, < Orh. *ırak*, E. Uyg. *ırak* ~ *yırak*, KTS *ırak* ~ *yırak*, KITS *ırak* ~ *ırak* ~ *yırak*, HTS *ırak* ~ *yırak*.

Bu ses hadisesine metinde yer alan bir alıntı kelime de tesadüf edilmiştir.

yesir "esir" 75b/13 < KTS *esir* ~ *esir*, KITS *esir* ~ *yesir*, HTS *esir* ~ *yesir* ~ *yisir*.

1.5.2. İç seste /y/ türemesi

Çağatayca Kâbûsnâme'de iç seslerde hemze bulunduran bazı Arapça kelimelerde /y/ türemesi söz konusudur. Metinde yer alan bu ses olayının örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

dāyim "daima" 6b/11 < Ar. *dā'im*, *fāyda* "fayda" 13b/3 < Ar. *fā'ide*, *zāyika* "tat alma duyusu" 51a/1 < Ar. *zā'ika*, *māyil* "meyletmiş, meyilli" 56a/1 < Ar. *mā'il*, *ṭāyife* "grup hâlindeki insan topluluğu, bölük" 78b/4 < Ar. *ṭā'ife*, *kāyim* "ayakta, ayağa kalkmış" 103b/3-4 < Ar. *kā'im*, *ṣerāyit* "şartlar, koşullar" 126b/4 < Ar. *ṣerā'it*, *gāyib* "kayıp" 128b/8 < Ar. *gā'ib*, *cāyiz* "uygun, caiz" 128b/11 < Ar. *cā'iz*.

1.5.3. İç seste /v/ türemesi

Metinde, iç seste hemze bulunduran Arapça kökenli bir kelime de /v/ türemesi görülmektedir.

suvāl "soru, sual" 89b/7 < Ar. *su'āl*.

1.5.4. Kelime başında /h/ türemesi

Bu ses hadisesi metinde bir örnekte karşımıza çıkmaktadır:

hürk- "ürkmek" 70a/9 < Orh. *ürk-*, E. Uyg. *ürk-*, KTS *ürk-*, KITS *ürk-* ~ *ürük-*, HTS *ürk-*.

1.6. ÜNSÜZ UYUMU

Çağatay Türkçesinde ünsüz uyumu tam değildir. Ünsüz uyumuna uyan ekler olduğu gibi bu uyumu bozan ekler de mevcuttur. Ünsüz uyumunu bozan ekler ve örnekleri aşağıda maddeler hâlinde gösterilmiştir:

1.6.1. +da bulunma hâli eki

Bulunma hâli eki metinde +da/+de biçiminde kullanılmıştır. Ekin +ta/+te biçiminin olmaması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

vakt+da "vakitte" 1b/8, *kıyāmet+de* "kıyamette" 4b/4, *ādemlik+de* "insanlıkta" 6b/10, *sözlemek+de* "söylemekte" 22a/4, *fırsat+da* "fırsatta" 80b/1.

1.6.2. +dIn ayrılma hâli eki

Ayrılma hâli eki metinde daima +dIn şeklinde kullanılmıştır. Ekin +tIn biçiminin olmaması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

bēş+din "beşten" 4a/1, *örögenmek+din* "öğrenmekten" 10b/2, *pīrlık+dın* "yaşlılıktan" 30a/3, *baş+dın* "baştan" 36b/3, *müddet+din* "müddetten" 91b/11 *ot+dın* "ateşten" 114a/1.

1.6.3. +dUr bildirme eki

Bildirme eki metinde genellikle +*dUr* biçimindedir, ancak bir kelimesinde ünsüz uyumuna bağlı olarak +*tur* biçiminde kullanılmıştır. Ekin +*dUr* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

yok+tur 1b/6.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

yok+dur "yoktur" 1b/7, *tā^cat+dür* "ibadettir" 6a/13, *tok+dur* "toktur", 11b/13, *nādānlık+dur* "cahilliktir" 13a/12, *ziyāderek+dür* "daha fazladır" 79b/9, *tört+dür* "dörttür" 98b/3.

1.6.4. +GA yönelme hâli eki

Metinde yönelme hâli eki +*GA* biçimindedir, ancak birkaç örnekte ünsüz uyumuna bağlı olarak +*ka* biçiminde kullanılmıştır. Ekin genellikle +*GA* biçiminin kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnekler:

yaş+ka "Gence" 28b/7, *baş+ka* "başa" 28b/7, *mıh+ka* "çiviye" 28b/10, *iş+ka* "işe" 86b/9.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

tonumak+ga "tanımaya" 1b/7, *bendelik+ge* "köleliğe" 4a/5, *cāhillık+ga* "cahillığe" 14a/13, *halk+ga* "halka" 21b/2, *rāstlık+ga* "doğruluğa" 24a/6-7, *ağ+ga* "ata" 52a/10.

1.6.5. -GAlI zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde -*GAlI* biçimindedir, ancak bir örnekte ünsüz uyumuna bağlı olarak -*kalı* biçiminde kullanılmıştır. Ekin genellikle -*GAlI* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

çık-kalı "çıkılması" 90b/7

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

két-geli "gitmek için" 33b/8, *oyğat-ğalı bol-* "uyandırabilmek" 66b/6, *ayıt-ğalı bol-* "söyleyebilmek" 89b/7.

1.6.6. -GAn sıfat-fiil eki

Metinde bu sıfat-fiil eki genellikle -*GAn* biçimindedir, ancak bazı örneklerde ünsüz uyumuna bağlı olarak ekin -*kan* şekli de kullanılmıştır. Ekin genellikle -*GAn* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnekler:

sok-kan "vuran" 41a/1, *çık-kan* "çıkan" 92b/9, *koş-kan* "koşan" 97a/10, *kaç-kan* "kaan" 116b/2.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

ayıt-ğan "söyleyen" 4a/4, *éşit-gen* "işiten" 5b/2, *tut-ğan* "herhangi bir durumda bulunduran" 14b/1 *tart-ğan* "çeken" 44a/12, *kork-ğan* "korkan" 67a/3, *tap-ğan* "elde eden, bulan" 72a/6.

1.6.7. -GAndA zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde -*GAndA* biçimindedir, ancak bir örnekte ünsüz uyumuna bağlı olarak -*kanda* biçiminde kullanılmıştır. Ekin genellikle -*GAndA* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

çık-kanda "çıktığında" 52a/5.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

iç-gende "içtiğinde" 36a/9, *yét-gende* "ulaştığında" 82b/2.

1.6.8. -GAndIn zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde genellikle -*GAndIn* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

öt-gendin "geçtikten" 35a/8, *sat-ğandin* "sattıktan" 96b/9.

1.6.9. -GAndUr öğrenilen geçmiş zaman eki

Bu zaman eki metinde -*GAndUr* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

renc tart-ğandur-mén "sıkıntı çekmiş(ti)m" 31b/12, *yét-gen müdür* "yetmiş midir" 91b/12.

1.6.10. GAnIçA zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde -*GAnIçA* biçimindedir, ancak bir örnekte ünsüz uyumuna bağlı olarak -*kaniça* biçiminde kullanılmıştır. Ekin genellikle - *GAnIçA* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

çık-kaniça "çıktığında" 112a/6-7.

Ünsüz uyumunu bozan örnek:

kudretiñg yét-geniçe "gücün yettiğince"

1.6.11. -GAy istek eki

İstek eki metinde -GAy biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

tut-ğay "tuta" 3a/13, *tüş-gey* "buluna, yer ala" 26b/8, *sat-ğay* "sata" 96a/5, *ayıt-ğay* "söyleye" 97b/1.

1.6.12. -Gİl pekiştirme eki

Teklik ikinci şahıs emir pekiştirme eki olarak metinde -Gİl eki kullanılmaktadır. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

éşit-gil "işit" 22b/1, *ayıt-gil* "söyle" 39b/3, *bak-gil* "bak" 69a/10, *kaç-gil* "kaç" 83a/12.

1.6.13. -GU dék zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde -GU dék şeklindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

tut-ğu dék "tutacak gibi" 84a/4.

1.6.14. -GUçI sıfat-fiil eki

Bu sıfat-fiil eki metinde -GUçI biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

két-güçi "gidici" 2a/2, *ayıt-guçı* "söyleyici" 3b/2, *sok-guçı* "dayan atıcı, dayak atan" 67a/2, *sat-guçı* "satan, satıcı" 77a/4.

1.6.15. -GUIUK sıfat-fiil eki

Bu sıfat-fiil eki metinde -GUIUK biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

ayıt-guluk "söylenecek" 19b/11, *éşit-gülük* "işitilecek" 21a/5.

1.6.16. -GU + (iyelik eki) +dUr mutlak gelecek zaman eki

Mutlak gelecek zaman eki, bir örnekte -kımızdur biçiminde ünsüz uyumuna bağlı olarak kullanılmıştır. Ekin ünsüz uyumunu bozan örnekleri de mevcuttur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

ayıt-kımızdur "söyleyeceğiz" 34a/8.

Ünsüz uyumunu bozan örnek:

yét-güsidür "ulaşacak" 8a/13, *tap-güsıdur* "bulacak" 79a/10, *ayıt-gumdur* "söyleyeceğim" 122a/6-7.

1.6.17. -GUNÇA zarf-fiil eki

Bu zarf-fiil eki metinde *-GUNÇA* şeklindedir. Ek ünsüz uyumuna bağlı olarak birkaç örnekte *-kunça* biçimindedir. Ekin *-GUNÇA* biçiminde kullanılması ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

Ünsüz uyumuna bağlı örnek:

çık-kunça "çıkınca" 45b/11.

Ünsüz uyumunu bozan örnekler:

yét-günçe "ulaşınca" 35b/10, *ayıt-günça* "söyleyince" 85a/10.

1.6.18. -GUR- fiilden fiil yapma eki

Bu yapım eki metinde *-GUR-* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

yét-gür- "ulatırmak" 31b/3.

1.6.19. -GUZ- fiilden fiil yapma eki

Bu yapım eki metinde *-GUZ-* biçimindedir. Ekin bu şekilde kullanılması, ünsüz uyumunun bozulmasına neden olmuştur.

yat-guz- "yatırmak" 65b/6.

1.7. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ

Çağatay Türkçesinde bazı kelimelerde ünsüz ikizleşmesi hadisesi görülmektedir. Bu durumun örneklerine Çağatayca Kâbûsnâme'de de tesadüf edilmektedir:

ékkinçi "ikinci" 2b/11, *ékki* "iki" 3b/5, *yette* "yedi" 11a/13, *yettinçi* "yedinci" 14b/13, *toğkuzunçı* "dokuzuncu" 26a/8, *sékkizinçi* "sekizinci" 35a/6, *ıssıg* "ısı, sıcaklık" 49a/4, *sékkiz* "sekiz" 50a/4, *toğkuz* "dokuz" 98b/3, *néççe* "nice, ne kadar" 125a/8.

1.8. KAYNAŞMA

Türkçede yan yana gelen iki kelime zamanla kaynaşarak tek kelime hâline gelebilir. Bu durumda görülen ses olayına *kaynaşma* ya da *birleşme* adı verilmektedir. Çağatay Türkçesinde örnekleri görülen bu ses hadisesine Çağatayca Kâbûsnâme'de de tesadüf edilmiştir:

mundağ "böyle, bu şekilde" 6b/4 < mu+nı teg.

andağ "öyle, o şekilde" 7a/6 < a+nı teg.

mundağ ve *andağ* kelimeleri yükleme hâli ekini aldıktan sonra *teg* edatıyla birleşmiş ve tek kelime hâline gelmiştir.

iber- "göndermek" 81a/8 < id-u bér-.

iber- fiili *ıd-* "göndermek" fiili ile *bér-* fiilinin birleşmesi sonucu meydana gelmiştir:
iber- < *yiber-* < *iyi bér-* < *iyü bér-* < *ıyu bér-* < *ıd-u bér-*.

1.9. YER DEĞİŞTİRME

Çağatay Türkçesinde kimi kelimelerde seslerin yer değiştirmesi hadisesi görülmektedir. Bu duruma *göçüşme* ya da *yer değıştirme* adı verilir. Metnimizde bu ses olayının örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

otra "orta" 22a/4 < orta, *örġen-* "öğrenmek" 63b/1 < örġen-, *örġet-* "öğretmek" < örġet- 73a/8, *yamğur* "yağmur" 97a/7 < yağmur, *buyru-* "emretmek" 106b/11 < buyur-, *şubu* "işte bu" 125a/11 < uşbu.

Bu örneklerin haricinde alıntı bir kelimede de bu ses hadisesine tesadüf edilmiştir:

dezrî "terzi" < derzi 28b/9.

C. ŞEKİL BİLGİSİ

1. YAPIM EKLERİ

Kelime kök ve gövdelerinden farklı manada kelimeler yapmaya yarayan dil birliklerine *yapım ekleri* adı verilmektedir. Türkçede dört tür yapım eki vardır. Bu yapım eklerinin Kâbüsnâme'de bulunanları aşağıda gösterilmiştir.

1. 1. İsimden isim yapma ekleri

1.1.1. +An

Eski Türkçe döneminde çokluk eki olarak kullanılan bu ek, Çağatay Türkçesinde kalıplaşarak yapım eki olarak kullanılmıştır.

ér+en "yiğit" 16b/4, *oğul+an* "oğlan" 107b/6.

1.1.2. +e

Eski verme-bulunma durumu eki olan bu ek, Çağatay Türkçesinde kalıplaşarak yapım eki hüviyetinde kullanılmıştır.

kéç+e "gece" 11a/13, *üz+e* "üzerinde, üzerine" 30b/6 (Tekin, 2003:80).

1.1.3. +er

Bu yapım ekine metinde bir örnekte tesadüf edilmiştir.

bir+er "birer" 36b/9.

1.1.4. +ev

Bu yapım eki, Çağatay Türkçesinde yaygın olarak kullanılan ve topluluk sayıları türeten bir ek durumundadır.

ékkev < *ékki+ev* "ikisi" 10b/4, *bir+ev* "biri, birisi" 26b/7.

1.1.5. +evlen

Bu yapım eki de Çağatay Türkçesinde kullanılan ve topluluk sayıları türeten bir ek durumundadır.

üç+evlen "üçü birlikte" 73b/13, *ékkevlen* < *ékki+evlen* "ikisi birlikte" 91a/3.

1.1.6. +çe

Aslen eşitlik hâli eki olan +çe, kalıplaşarak yapım eki görevinde kullanılmıştır.

né+çe "nice" 11b/10.

1.1.7. +çaķ

İsimlere gelerek küçültme ve sevgi anlamı ifade eden bu ek, metinde bir örnekte görülmektedir.

yay+çak "yay parçası, yaycık" 29b/8.

1.1.8. +çI/+çu

Meslek ifade eden isimler türeten bu ek, Çağatay Tükçesinin işlek eklerinden biridir.

dihkân+çı "çiftçi" 1b/4, *kime+çi* "gemici" 11b/6, *él+çi* "sefir, elçi" 17a/1, *yalğan+çı* "yalancı" 24a/6, *su+çu* "yüzücü" 73a/12, *koy+çı* "çoban" 97a/5.

1.1.9. +çuķ

Küçültme ifadeli isimler türeten bu ek, metnimizde bir örnekte görölmektedir.

yan+çuķ "cep, kese, çanta" 60b/8.

1.1.10. +düz

Çok işlek olmayan bu ek, metnimizde sadece *kündüz* kelimesinde görölmektedir.

kün+düz "gündüz" 5a/1.

1.1.11. +ge

Metnimizde işlek olarak kullanılmamış olan bu yapım eki, sadece *özge* kelimesinde görölmektedir.

öz+ge "başka" 2b/2.

1.1.12. +ğına

İsimlere gelerek küçültme ve sevgi ifadeli yeni isimler türeten bu yapım ekinin örnekleri metnimizde görölmektedir.

fat+ğına "çabucak, hızlıca" 4a/12, *az+ğına* "az, azıcık" 114a/4.

1.1.13. +I

Renk isimleri türetmede kullanılan bu yapım eki, metnimizde sadece *kızıl* kelimesinde görölmektedir.

kız+I+I "kızıl" 63a/3.

1.1.14. +la

Zarf türetmek için kullanılan bu yapım eki, metnimizde *tanğla* kelimesinde görölmektedir.

tanğ+la "ertesi gün, yarın" 25b/3.

1.1.15. +le/ +le(si)

Topluluk sayıları türeten bu ek, metnimizde aşağıdaki örneklerde görölmektedir.

ékki+le "ikisi, her ikisi" 41a/11, *ékki+lesi* "ikisi" 36a/10.

1.1.16. +IIG/+IUG; +IIK/+IUK

Sıfatlar türeten bu ek, metinde işlek olarak kullanılmıştır.

Hudā-hūy+luḡ "Tanrı huyuna sahip, İlahi sıfatlara sahip" 4a/11, *tecrübe+lig* "tecrübeli" 5a/13, *söz+lüg* "sözlü" 18b/1, *haṭā+lıḡ* "hatalı" 39b/5, *hürmet+lig* "hürmetli" 39b/8.

1.1.17. +IIK/+IUK

Soyut isimler, yer isimleri, eşya vb. isimler türetmede kullanılan işlek bir ektir.

sevdā-ger+lik "tüccarlık" 1a/9, *suç+lıḡ* "yüzücülük" 11a/5, *tirig+lik* "dirilik" 12a/3, *dost+luḡ* "dostluk" 45a/4, *nöker+lik* "nedimlik" 108b/9, *çonḡ+luḡ* "büyüklük" 125a/13.

1.1.18. +me

İşlek olmayan bu ek, metnimizde *néme* kelimesinde görülmektedir.

né+me "nesne, şey, eşya" 3a/5.

1.1.19. +(I-U)nçI

Sıra sayıları ifade etmek için kullanılan bu ek, Çağatay Türkçesinin işlek eklerinden biridir.

on sékkiz+i+nçi "on sekizinci" 1a/1, *ottuz+u+nçı* "otuzuncu" 1a/8, *kırk+ı+nçı* "kırkinci" 1b/2, *ékki+nçi* "ikinci" 2b/11, *béş+i+nçi* "beşinci" 7a/8, *yette+nçi* "yedinci" 14b/13.

1.1.20. +rAK

Bu yapım eki; sıfatlara gelerek karşılaştırma, üstünlük vb. ifade eden kelimeler türetir.

hūb+rak "daha iyi" 1b/11, *ziyāde+rek* "daha fazla" 5b/7, *yaman+rak* "daha kötü" 13b/8, *yıraḡ+rak* "daha uzak" 37b/12, *obdan+rak* "daha iyi" 69a/6.

1.1.21. +sIz/+sUz

Yokluk ifade etmek için kullanılan bu ek, Çağatay Türkçesinin işlek eklerinden biridir.

hüner+siz "hünersiz" 8b/11, *pul+sız* "parasız" 43a/13, *pul+suz* "parasız" 43b/4, *könḡül+süz* "gönülsüz" 55b/5, *şübhe+siz* "şüphesiz" 68b/8.

1. 2. Fiilden isim yapma ekleri

1.2.1. -A

Aslen zarf-fiil eki olan bu ek, kalıplaşarak yapım eki hüviyetinde kullanılmıştır.

ar-a "arasında, arasına" 3a/7, *yan-a* "ayrıca, bundan başka" 4b/9, *tol-a* "çok, fazla" 5a/5, *çevir-e+side* "çevresinde" 70b/8.

1.2.2. -Ak, -ağ

Bu yapım eki, Çağatay Türkçesinde görülen işlek eklerden biridir.

böl-ek "farklı, ayrı" 2b/10, *ayağ < ad-ağ* "ayak" 18a/9, *kuç-ağ* "kucak" 21a/6, *fıç-ağ* "bıçak" 80a/12.

1.2.3. -ç

Bu ek, çoğunlukla dönüşlü fiil gövdelerine gelerek soyut isimler türetir.

korkun-ç "korkunç" 99a/4.

1.2.4. -G

Çağatay Türkçesinde işlek bir kullanımı olan bu ek; sıfatlar, soyut isimler ve fiildeki sonucu bildiren isimler türetir.

açı-ğ "acı" 9b/6, *tir-i-g* "diri" 11b/3, *öl-ü-g* "ölü" 11b/3, *ba-ğ* "bağ" 24a/4, *sası-ğ* "kötü koku" 64b/3, *kuru-ğ* "kuru" 82b/7.

1.2.5. -ğak/-gek

Bu ek; fiil kök ve gövdelerine gelerek düşkünlük, meyil vb. ifadeler içeren isimler türetir.

aya-ğak "ön planda olma, ortaya atılma" 56b/12, *sakla-ğak* "saklayan, muhafaza eden, koruyan" 64b/2, *yala-ğak* "yalayan, yalayıcı" 65b/1, *sözle-gek* "söyleyen" 65b/9, *yür-gek* "yürüyen" 65b/10, *kork-ğak* "korkan, korkak" 67a/3.

1.2.6. -ğuç

Metnimizde bir örnekte görülen bu yapım eki alet ismi yapmak için kullanılmıştır.

tırnak al-ğuç "tırnak makası" 128a/8.

1.2.7. -ı

Aslen zarf-fiil eki olan -ı, kalıplaşarak yapım eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

yağış-ı < *yağış-ı* "iyi" 3b/4, *oğur-ı* "hırsız" 8b/7.

1.2.8. -K

Soyut ve somut isimler yapmada kullanılan bu yapım eki, Çağatay Türkçesinde işlek bir kullanıma sahiptir.

yavu-k "yakın" 5b/9, *kérek < kerge-k* "lazım, gerek" 7b/1, *yumşa-k* "yumuşak" 9b/6, *yo-k* "yok" 24b/4, *yıra-k* "uzak" 51b/2.

1.2.9. -ka

Bu yapım eki, isimlerden sıfatlar türetmek için kullanılır.

kıs-ka "kısa" 28a/1.

1.2.10. -kı/-ku/-gi

Çoğunlukla soyut isimler türetmede kullanılan bu yapım ekine metnimizde de tesadüf edilmiştir.

uyku < udı-ku "uyku" 24b/2, *kül-gi* "güldürü, mizah" 50a/5.

1.2.11. -l

Organ ismi türeten bu yapım eki, metnimizde *til* kelimesinde görülmektedir.

ti-l "dil" 2a/9, *yasa-l* "süsleme, bezeme" 110a/10.

1.2.12. -m

Çağatay Türkçesinde işlek bir kullanıma sahip olan bu ek, metnimizde de görülmektedir.

yar-ı-m "yarım" 7a/3, *öl-ü-m* "ölüm" 16a/3, *işle-m+çi* "çalışan, işçi" 65a/1.

1.2.13. -mAGIIK

-mAK isim-fiil eki üzerine +IIK yapım ekinin gelmesiyle oluşan bu ek, -mAK isim-fiiline eşdeğer bir anlam ifade etmektedir.

kıl-mağlık "kılmak" 10b/1, *al-mağlık* "almak" 9a/6, *ayıt-mağlık* "söylemek" 86a/12, *örgan-meklik* "öğrenmek" 87b/13, *tur-mağlık* "durmak" 98a/10.

1.2.14. -n

Syut ve somut isimler türeten bu ek, metnimizde de görülmektedir.

bur-u-n "burun" 62b/10.

1.4.15. -nġġu

Çeşitli nesneleri karşılayan isimler türeten bu ek, dönüşlülük ekiyle birlikte kullanıldığında fonetik olarak *n > nġ* değişikliğine sebep olmaktadır (Öztürk, 2014:41).

aşa-nġġu "yapışık, bitişik" 109b/7, *aldıra-nġġu+luċ* "acele etme, aceleci davranma" 116a/8.

1.2.16. -İş/-Uş

Çağatay Türkçesinde işlek bir kullanımı olan bu ek, metnimizde de görülmektedir.

körün-üş "görüşme" 17a/1, *ur-uş* "savaş" 42b/5, *ayrıl-ış* "ayrılma noktası" 60b/5.

1.2.17. -u

Aslında bir zarf-fiil eki olan -u, kalıplaşarak yapım eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

utur-u "karşı" 5b/9.

1. 3. İsimden fiil yapma ekleri

1.3.1. +A-

Çağatay Türkçesinde işlek olan bu ek, isimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türetmektedir.

oyun+a- "oynamak" 1a/2, *at+a-* "adlandırmak" 6b/1, *san+a-* "addetmek, kabul etmek" 16b/2, *til+e-* "dilemek" 17a/1, *ül+e-ş-* "paylaşmak" 95a/9, *sın+a-* "sınamak" 108a/1.

1.3.2. +ar-

İsimlerden geçişsiz fiiller türeten bu ek, Çağatay Türkçesinin işlek eklerinden biridir.

aķ+ar- "olgunlaşmak" 30a/4.

1.3.3. +dA-

İsimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bu ek, işlek eklerden biridir.

iz+de- "araştırmak, sormak" 2a/7, *al+da-* "aldatmak" 79b/3.

1.3.4. +ķar-

Bu yapım ekine metnimizde bir örnekte tesadüf edilmiştir.

ķut+ķar- "kurtarmak" 55a/6.

1.3.5. +(u)ķ-

Geçişsiz fiiller türetmek için kullanılan bu yapım eki, metnimizde sadece *yoluķ-* kelimesinde görülmektedir.

yol+uķ- "karşılaşmak, rastlamak" 31b/3.

1.3.6. +i

İsimlere gelerek onları geçişli fiil hâline getiren bu yapım eki, Çağatay Türkçesinde işlek bir şekilde kullanılır.

füt+i- < bit+i- "yazmak" 12a/4.

1.3.7. +IA-

Genel Türkçede olduğu gibi Çağatay Türkçesinde de işlek bir kullanıma sahip olan bu ekin örnekleri metnimizde de fazladır.

anġ+la- "anlamak" 8b/10, *söz+le-* "söylemek" 9b/5, *yıġ+la-* "ağlamak" 16a/1, *cır+la-* "çağırarak, davet etmek" 37b/11, *baġ+la-* "bağlamak" 77b/9.

1.3.8. +r-

Metnimizde bir örnekte görülen bu ek, genellikle geçişsiz fiiller türetmek için kullanılır.

kıs-ka+r- "kısalmak, dili kısalmak" 37a/9.

1.3.9. +şı

Genellikle taklidî kelimelere, bazen de sıfatlara gelerek onlardan geçişsiz fiiller türeten bu yapım eki, bugün Yeni Uygur Türkçesinde kullanılmaktadır (Öztürk, 2014:37).

lanġ+şı- "gevşek olmak, gevşek (konuşmak)" 65b/9.

1. 4. Fiilden fiil yapma ekleri

1.4.1. -a-

Bu yapım eki, metnimizde yaygın bir kullanıma sahiptir. Genellikle fiildeki anlamı pekiştirme görevi üstlenmektedir.

bur-a- "koklamak" 9b/5, *sor-a-* "sorgulamak, sorguya çekmek" 38b/3.

1.4.2. -ala-

Metnimizde bir örnekte görülen bu yapım eki, fiildeki hareketin sürekli olduğunu ifade etmektedir.

yum-ala-n- "yuvarlanmak" 90b/8.

1.4.3. -ar-

Geçişli fiiller türetmek için kullanılan bu yapım eki, metnimizde *çıkar-* kelimesinde görülmektedir.

çık-ar- "çıkarmak" 10a/6.

1.4.4. -DUr-

Ettirgenlik ifade eden bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

kél-tür- "getirmek" 3b/4, *ol-tur-* "oturmak" 11b/6, *bil-dür-* "bildirmek" 27a/10, *koy-dur-* "koydurmak" 33b/13, *öl-tür-* "öldürmek" 39b/13, *al-dur-* "aldırmak" 101a/7, *ulaş-tur-* "ulaştırmak" 124a/1.

1.4.5. -GUr-

Ettirgen fiiller türetmek için kullanılan bu ek, işlek bir kullanıma sahip değildir.

yét-gür- "ulaştırmak, erişirmek" 36b/4, *az-gur-* "yoldan çıkarmak, azdırmak" 61a/9.

1.4.6. -GUz-

Ettirgen fiiller türetmek için kullanılan bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahip değildir.

ol-tur-güz- "oturtmak, yerleştirmek" 7b/11, *kör-güz-* "göstermek" 14a/2, *yat-güz-* "yatırmak" 65b/6, *kir-güz-* "girdirmek" 73a/3.

1.4.7. -ker-

Geçişli fiiller türetmek için kullanılan bu ek, metnimizde *ötker-* kelimesinde görülmektedir.

öt-ker- "yaşamak, ömür sürmek" 77a/3.

1.4.8. -(I-U)l-

Edilgen fiiller türetmek için kullanılan bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

aç-ı-l "açılmak" 2a/3, *boz-u-l* "bozulmak" 2a/4, *ayt-ı-l* "söylenmek" 9b/9, *éşit-i-l* "işitilmek" 26a/1, *évir-ü-l* "çevrilmek" 81b/13, *fütü-l* "yazılmak" 102b/5.

1.4.9. -la-

Metnimizde *karala-* kelimesinde görülen bu yapım ekinin asıl fiildeki anlamını pekiştiren bir fonksiyonu vardır (Öztürk, 2014:48).

kara-la- "bakmak" 19b/8.

1.4.10. -mA-

Fiillerin olumsuz biçimlerini yapmak için kullanılan bu yapım eki, metnimizde işlek bir şekilde kullanılmaktadır.

bağ-ma- "bakmamak" 1b/10, *tut-ma-* "tutmamak" 7a/1, *oyna-ma-* "oynamamak" 41a/13, *al-ma-* "almamak" 68b/2, *min-me-* "binmemek" 104a/5, *kör-me-* "görmemek" 119b/8.

1.4.11. -(i-U)n-

Dönüşlülük ve edilgenlik ifade eden bu yapım eki, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

örge-n- "öğrenmek" 8b/8, *sözle-n-* "söylenmek" 9b/11, *kör-ü-n-* "görünmek" 16b/6, *bil-i-n-* "bilinmek" 63b/9, *ur-u-n-* "Hastalık vb. sebepten dolayı el ve ayağını sağa sola vurmak, çarpmak" 100a/9.

1.4.12. -(U)r-

Ettirgenlik ifade eden bu yapım eki, geçişli fiiller türetmek için kullanılır.

kö-r- "görmek" 1b/10, *köç-ü-r-* "geçirmek" 45a/8, *tap-ı-ş-u-r-* "teslim etmek" 75b/7, *kêç-ü-r-* "geçirmek" 84a/2, *kaç-u-r-* "kaçırmak" 121a/11.

1.4.13. -set-

Metnimizde iki kelimedede tesadüf edilen bu ek, ettirgenlik ifade eden fiiller türetmektedir.

kör-set- "göstermek" 3a/2, *dep-set-* "ezdirmek, çiğnetmek" 110b/9.

1.4.14. -ş-

İşteşlik ifade eden bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

kör-ü-ş- "görüşmek" 9a/6, *hesābla-ş-* "hesaplaşmak" 94b/2, *ula-ş-* "ulaşmak" 124a/1.

1.4.15. -t-

Ettirgenlik ifade eden bu ek, metnimizde işlek bir kullanıma sahiptir.

ay-ı-t- "söylemek" 1a/11, *ohş-a-t-* "benzetmek" 10a/1, *örge-t-* "öğretmek" 17b/9.

1.4.16. -y-

Asıl fiildeki anlamı pekiştirici bir fonksiyonu olan bu ek, metnimizde *koy-* kelimesinde görülmektedir.

koy-y- "koymak" 6b/6.

2. İSİM

2.1. Çokluk Eki

Metinde çokluk ifadesini karşılamak üzere *+lAr* eki kullanılmıştır. Çokluk ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

pādšāh+lar "padişahlar" 1a/13, *bu+lar+nı* "bunları" 9b/8, *töşük+ler* "delikler, yarıklar" 11a/10-11, *cāhil+ler+ninġ* "cahillerin" 15b/8, *söz+ler+i+dın* "sözlerinden" 25a/1, *pīr+ler* "yaşlılar" 28a/5, *büzürġ+ler* "büyükler, ulular" 33a/1, *mihmān+lar* "konuklar" 37a/9, *beçe+ler* "çocuklar" 42b/3, *deryā+lar* "denizler" 48a/4, *öy+ler+ge* "evlere" 58a/7, *tiş+ler+i+ġa* "dişlerine" 62b/7, *leb+ler+i* "dudakları" 65a/10, *témürçi+ler* "demirciler" 75a/4, *faķīr+ler+ni* "fakirleri" 79a/12, *esīr+ler+ge* "esirlere" 85b/8, *sevdā-ger+ler* "tüccarlar" 93a/10-11, *silāh-dār+lar* "muhafızlar" 95b/3, *‘ayyār+lar+dın* "hırsızlardan" 105a/13, *düşmen+ler* "düşmanlar" 107b/7, *kātīb+ler+ġa* "yazıcılara" 109b/4, *leşker+ler* "askerler" 115b/8, *o+lar+ġa* "onlara" 124a/5, *Müselmān+lar* "Müslümanlar" 124b/7.

2.2. İyelik Ekleri

	Teklik	Çokluk
1. şahıslar	+m/+(I)m/+(U)m	+mIz/+(I)mIz/+(U)mız
2. şahıslar	+nġ/+(I)nġ/+(U)nġ +(I)nġIz/+(U)nġIz (nezaket)	+(I)nġız/+(I-U)nġlAr +(I)nġIzlAr
3. şahıslar	+I/+sI	+lArI

teklik birinci şahıs çekimi

ata+m "babam" 8a/1, *dost+lar+ım+dın* "dostlarımdan" 13b/13, *iş+im* "işim" 16a/4, *söz+üm* "sözüm" 19a/1, *kaş+ım+ġa* "huzuruma" 25a/8, *bala+m* "çocuğum" 31a/10, *naşīb+im* "kısmetim, nasibim" 43b/3, *könġl+üm* "gönlüm" 49b/11, *‘amek+im* "amcam" 56a/2, *ana+m+ninġ* "annemin" 81a/2, *ayaġ+ım+ġa* "ayağıma" 91a/11, *altun+um+nı* "altınımı" 91b/1, *oġl+um* "oğlum" 107b/6, *burn+um* "burnum" 112a/6, *uyku+m* "uykum" 127a/11.

teklik ikinci şahıs çekimi

könġl+ünġ+ge "gönlüne" 2b/11, *vücūd+unġ* "vücudun" 4b/10, *til+inġ+ġa* "diline" 9b/9, *yaġsılıġ+inġ* "iyiliğin" 22a/7, *yaş+ınġ* "yaşın" 30b/3, *öy+ünġ+ge* "evine" 40a/6, *köz+ünġ+ge* "gözüne" 47a/13, *kol+unġ* "elin" 53a/10, *kız+ınġ+nı* "kızını" 75b/1, *kulaġ+ınġ+ġa* "kulağına" 85b/12, *‘ışķ+ınġ+nı* "aşkını" 94a/8, *aġvāl+inġ* "hâlin, durumun" 108a/9, *fermān+ınġ+ġa* "fermanın gereği" 115a/10, *māl+ınġ+dın* "malından" 120a/8, *rızķ+ınġ* "rızkın" 121a/12.

teklik ikinci şahıs nezaket çekimi

Ėy civān-merd, altun+unġız+nı alıp barınġ ki mén, sizninġ emānetinġizni saklay-mén. "Ey yiğit, altınınızı alıp gidin ki ben sizin emanetinizi saklayayım." 60b/12.

Mén, sizninġ kaş+inġız+da édim, héç dıraht kélmedi, güvāhlıķ hem bérmedi. "Ben sizin huzurunuzdaydım, hiç ağaç gelmedi, şahitlik de etmedi." 92a/6-7.

teklik üçüncü şahıs çekimi

+I: *beyān+ı* "beyanı" 1b/5, *ism+i* "ismi" 2a/10, *ald+ı+ġa* "huzuruna, önüne" 11b/8, *imkān+ı* "imkânı" 18b/3, *h'āhiş+i+çe* "isteġince" 27b/1, *hāl+i+din* "hâlinde" 32b/11, *cevāb+ı+da* "cevabında" 42a/10, *cılav+ı+n* "yularını" 54a/3, *saç+ı+ġa* "saçına" 62b/7, *tüg+i* "tüyü" 70b/8, *tġġ+ı+nı* "kılıcını" 80b/11, *yol+ı+nı* "yolunu" 122b/4.

+sI: *ége+si+ge* "sahibine" 3b/7, *bende+si* "kölesi, kulu" 11a/2, *ana+sı* "annesi" 24b/5, *sāye+si* "gölgesi" 36a/2, *ārzū+sı* "arzusu" 44a/9, *dalu+sı* "omzu" 63b/9, *bala barka+sı+nı* "çoluk çocuġunu, ailesini" 76a/8, *hemme+si+ni* "hepsini" 80b/12, *ķoyçı+sı* "çobanı" 97a/2, *élçi+si+dür-mén* "elçisiyim" 125a/10.

çokluk birinci şahıs çekimi

mertebe+miz "mertebemiz" 6a/1, *ara+mız+da* "aramızda" 18b/6, *yasavul+umuz* "saray memurumuz" 73a/13, *hemme+miz* "hepimiz" 73b/9, *sezā+mız+dur* "layıġımızdır" 85a/9, *hācet+imiz* "ihtiyacımız" 86a/6, *çonġluķ+ımız* "büyüklüğümüz" 125/13, *serdārlıķ+ımız+ġa* "önder olmamıza" 125b/1.

çokluk ikinci şahıs çekimi

birbir+i+nġler "birbirinizi" 9a/6, *sitāyiş+inġız+ni* "övgünüzü" 15b/11, *aķrabā+lar+inġız* "akrabalarınız" 20b/9, *hizmet+i+nġızler+ni* "hizmetinizi" 37b/2, *fermān+inġız+dın* "fermanınızdan" 38b/10.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

fermān+ları+da "emirlerinde" 3b/3, *hüner+leri* "hünerleri" 9a/1, *zarar+ları* "zararları" 13b/3, *köz+leri* "gözleri" 24b/10, *menfa°at+leri* "menfaatleri" 58b/1, *ķuvvet+leri* "güçleri" 111a/4, *āşinālıķ+ları* "tanışıklıkları" 111a/10-11, *fāzīlet+leri* "faziletleri" 111a/11.

2.3. Aitlik Eki

İsimlere gelerek onlara ait olma ve bulunma anlamı katan aitlik eki metnimizde +KI şeklindedir. Bu ekin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

evvel+ķı "evvelki, önceki" 15b/5, *uçasıda+ķı* "omzundaki" 19a/9, *kūzedā+ķı* "şışedeki" 28b/11, *loķmada+ķı* "lokmadaki" 33b/7, *aţda+ķı* "attaki" 52b/4, *bāţında+ķı* "iç taraftaki" 65a/3, *ķeyin+ķı* "sonraki" 79a/11, *maşrıķda+ķı* "doġudaki" 93b/3, *maġribda+ķı* "batıdaki" 93b/3, *kitābda+ķı* "kitaptaki" 109b/11, *şehrde+ķı* "şehirdeki" 125a/10.

2.4. Hâl Ekleri

2.4.1. İlgi hâli

İlgi hâli, eklendiġi isim ile başka bir isim arasında sahiplik, ilgi baġı kurmaktadır. Bu hâl ekinin diġer hâl eklerinden farkı ismi fiile bağlayan bir ek olmamasıdır. Bu ek ilişki

kurduğu isimle yalın durumda bir kavramı karşılamaktadır (Korkmaz, 2003:268). Metnimizde ilgi hâli *+nInġ*, *+Inġ* ve *+nI* ekleriyle yapılmaktadır.

+nInġ ekli örnekler

avlamak+ninġ "avlamanın" 1a/1, *cihān+ninġ* "dünyanın" 2a/3, *ferzend+ninġ* "çocuğun" 7a/10, *kimeçi+ninġ* "gemicinin" 11b/6, *Husrev+ninġ* "Hüsrev'in" 21b/9, *ta'ām+ninġ* "yemeğin" 35a/4, *duzāhīler+ninġ* "cehennem mensuplarının" 42a/1, *ölüg+ninġ* "ölünün" 51b/1, *kıyāmet+ninġ* "kıyametin" 61b/4, *mīrās+ninġ* "mirasın" 74b/1, *dost+ninġ* "dostun" 77b/10, *sözler+ninġ* "sözlerin" 86b/8, *hüküm+ninġ* "hükümün" 102a/1, *öltürmek+ninġ* "öldürmenin" 107a/2, *ot+ninġ* "ateşin" 122b/11, *karakçılar+ninġ* "haydutların" 127a/6.

+Inġ ekli örnekler

sén+inġ "senin" 2b/10, *mén+inġ* "benim" 5b/11.

+nI ekli örnekler

Olarınġ güvāhlıkı birle ol kentni ve ol kuduknı ve ol kurtınġ aḥvālini nāme kılip mühr basıp ibergeyler. "Onların şahitliğiyle o kentin ve o kuyunun ve o kurdun hâlini mektup yazıp, mühür basıp göndersinler." 19b/2.

Bu altunnı hemmesini şākirdimġa bērip-siz. "Bu altının hepsini öğrencime vermişsiniz." 95a/1.

2.4.2. Yükleme hâli

Yükleme hâli, geçişli fiil taşıyan cümlede, fiilin etkisi altındaki ismin içinde bulunduğu hâldir. Fiilden isme doğru bir etki, bir bağlantı ve yükleme söz konusudur. Buradaki isim cümlede nesne görevini yüklenmektedir (Korkmaz, 2003:277). Metinde yükleme hâli için *+nI* ve *+n* ekleri kullanılmıştır.

+nI ekli örnekler

Çağatay Türkçesinde isimlerden sonra tercih edilen ve yaygın olarak kullanılan yükleme hâli eki *+nI*'dir. Bu ek, iyelik eki almış isimlerden sonra da kullanılabilir. Bu ekin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

mūm+nı "mumu" 1b/10, *söz+ni* "sözü" 9a/13, *suçılık+nı* "yüzücülüğü" 11a/4, *haber+ni* "haberi" 23b/3, *kūze+ni* "şişeyi" 28b/9, *fīyāle+ni* "kadehi" 35a/12, *ışk+nı* "aşkı" 46a/7, *uyku+nı* "uykuyu" 49b/1, *leşker+ni* "askeri" 56a/10, *ful+nı* "parayı, pulu" 59b/1, *kirfiki+ni* "kirpiğini" 65a/13, *hem-sāyeler+ni* "komşuları" 68a/2, *düşmenlerim+ni* "düşmanlarımı" 77b/9, *kavm+ni* "kavmi" 85a/7, *altunum+nı* "altınımı" 91b/1, *pādşālar+nı* "padişahları" 108a/2, *vezīr+ni* "veziri" 114a/8, *yolu+nı* "yolunu" 122b/4, *şoḥbeti+ni* "sohbetini" 128b/4.

+n ekli örnekler

Bu ek 3. teklik şahıs iyelik ekinden sonra kullanılmaktadır. Bu ekin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

devāsı+n "devasını" 30b/6, *renci+n* "derdini, sıkıntısını" 31b/5, *kenāresi+n* "kenarını" 45b/7, *işi+n* "işini" 53b/8, *cılavı+n* "yularını" 54a/3, *vücūdı+n* "vücudunu" 82b/1, *hüneri+n* "hünerini" 93a/5, *könġli+n* "gönlünü" 119b/4, *tedbīri+n* "tedbirini" 127a/12.

2.4.3. Yönelme hâli

Yönelme hâli, kelimelerde ve cümlelerde fiildeki hareketin kendisine doğru yöneldiğini anlatmak maksadıyla kullanılır. Fiildeki hareketin yönünü gösteren ve yaklaşma ifade eden ek, yönelme hâli ekidir (Ergin, 1993:221). Metinde yönelme hâli +ġa/-ge/+ka ekleriyle yapılmıştır.

olar+ġa "onlara" 3b/1, *kiçik+ge* "küçüğe" 4a/10, *örgetmek+ge* "öğretmeye" 14b/9, *oġlı+ġa* "oġluna" 25b/1, *yaş+ka* "gence, genç kişiye" 28b/7, *mıh+ka* "çiviye" 28b/10, *öy+ge* "eve" 39b/2, *behişt+ge* "cennete" 42a/2, *karçıġa+ġa* "doġana" 53b/2, *ornı+ġa* "yerine" 57a/10, *tişleri+ġa* "dişlerine" 62b/7, *énege+ge* "dadiya, bakıcıya" 73a/9, *anam+ġa* "anneme" 82b/8, *tüpi+ge* "dibine" 91b/4, *koyçı+ġa* "çobana" 97a/4, *fermānı+ġa* "fermanına, emrine" 107b/9, *kayaşları+ġa* "akrabalarına" 117b/1, *Hūdā+ġa* "Allah'a" 127b/3, *yumağ+ġa* "yıkamaya" 128a/9.

2.4.4. Bulunma hâli

Bulunma hâli ekseriyetle fiildeki hareketin yerini bildirmektedir. Fiildeki harekete sahne olan her türlü somut ve soyut kavramları karşılayan isimler bulunma hâline girebilir (Korkmaz, 2003:289). Çaġatayca Kâbüsnâme'de bulunma hâli +da ekiyle yapılmaktadır.

anıġ+da "onda" 4b/1, *éligleri+de* "ellerinde" 9a/10, *aldı+da* "önünde" 12b/1, *saġular+da* "kovalarda" 19a/6, *yigitlik+de* "gençlikte" 28a/10, *mestlik+de* "sarhoşlukta" 35b/11, *zemistān+da* "kış mevsiminde" 48a/12, *hammām+da* "hamamda" 48b/3, *siz+de* "sizde" 60b/9, *semizlik+de* "şişmanlıkta" 63a/2, *közi+de* "gözünde" 70b/2, *ortası+da* "ortasında" 95b/3, *şîr+de* "şiiirde" 104a/9, *nökerlik+de* "nedimlikte, yarenlikte" 108b/9, *zindān+da* "zindanda" 118a/2, *Kūhistān+da* "Kuhistan'da" 125a/8.

2.4.5. Ayrılma hâli

Ayrılma hâli, kelime gruplarında ve cümlede, fiilin gösterdiği hareketin kendinden uzaklaştığını, ayrıldığını göstermek amacıyla kullanılır (Ergin, 1993:223). Metinde ayrılma hâli +din ekiyle yapılmaktadır.

düşmen+din "düşmandan" 1a/7, *bular+dın* "bunlardan" 8a/2, *günāh+dın* "günahtan" 15a/4, *ulemālar+dın* "ulemalardan" 25a/6, *elem+din* "elemden" 27a/4, *mizāb+dın* "şaraptan" 36a/8, *hizmet-kārları+dın* "hizmetkarlarından" 41b/12, *tili+din* "dilinden" 47a/3, *oġrılar+dın* "hırsızlardan" 59a/10, *tonumağ+dın* "tanımaktan" 69a/8, *öylenmek+din* "evlenmekten" 72b/3, *içi+din* "içinden" 84a/8, *namāz-ı bamdād+dın* "sabah namazından"

94b/4, *öfke+din* "akciğerden" 101a/1, *Şemerķand+din* "Semerkant'tan" 110a/4, *ibermek+din* "göndermekten" 115b/11, *‘ayyār+din* "hırsızdan" 125b/5, *fisk+din* "fenalıktan" 128a/6.

2.4.6. Eşitlik hâli

Eşitlik hâli, eklendiği isimle fiil veya cümlelerin başka bir ögesi arasında karşılaştırmaya dayanan birbirinden farklı niteliklerde eşitlik ilgisi kurma durumudur (Korkmaz, 2003:324). Metinde eşitlik hâli +çA ekiyle yapılmaktadır.

an+ça "onun gibi, o kadar" 2a/2, *mun+ça* "bunca, bu kadar" 3b/11, *özge+çe* "başka türlü, başka şekilde" 6b/9, *rüsümü+ça* "usulünce" 17a/2, *h^vāhişi+çe* "isteğince" 27b/1, *tecrübesi+çe* "tecrübesine göre, tecrübesi gereğince" 93a/1, *fermānıñ+ça* "fermanınca, fermanına göre" 115a/10.

2.4.7. Vasıta hâli

Vasıta hâli, ismin belirttiği varlık veya nesnenin fiildeki oluş ve kılıştan *vasıta* olarak kullanıldığı veya *birliktelik* ifade ettiğini gösteren hâldir (Korkmaz, 2003:317). Çağatayca Kâbûsnâme'de vasıta durumu *bile*, *birle*, *birle* edatlarıyla yapılmaktadır.

cebr bile "zorla, cebirle" 2b/13, *su bile* "suyla" 11a/8, *‘aql, tedbîr birle* "akıl ve tedbirle" 20a/3, *ķarı bile* "yaşlıyla" 28b/7, *halk bile* "halkla" 34a/7, *méninğ bilen* "benimle" 38b/12, *ķişi bile* "kişiyle" 42b/3, *hikmet birle* "hikmetle" 48b/7, *uşbu tārīķa bilen* "işte bu usulle" 50a/11, *olar bile* "onlarla" 68a/5, *munıñ birle* "bununla" 107b/1, *halkıñ bilen* "halkınla" 114a/9, *mihr-bānlık birle* "güler yüzlülük ile" 125a/4, *bu ķavm bilen* "bu kavim ile" 126b/7, *ékki hāl birle* "iki durumla" 128a/5.

2.4.8. Sınırlandırma hâli

Sınırlandırma hâli, fiillerin yapılışını çeşitli bakımlardan sınırlamak için ismin aldığı hâldir (Öztürk, 2010:53). Kâbûsnâme'de +gAçA şeklinde olan sınırlandırma hâli eki eklendiği kelime veya kelime grubuna -A kadar anlamı verir. Metinde sınırlama hâli ifade eden örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ādemdin, hātem şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem+ğaça "Hazreti Adem'den son peygamber (Hazreti Muhammed) sallallahu aleyhi ve selleme kadar" 3b/2, *atmışdın yétmiş+geçe* "Altmıştan yetmişe kadar" 31a/3, *értedin aķşam+ğaça* "sabahtan akşama kadar" 38a/5, *namāz-ı bāmdāddın tā namāz-ı fīşīn+ğaça* "sabah namazından öğle namazına kadar" 94b/4.

2.4.9. Yön gösterme hâli

Metinde +ķarı şeklinde olan yön gösterme hâli sınırlı örnekte karşımıza çıkmaktadır.

yok+ķarı "yukarı" 7b/11, *yok+ķarı+sığa* "yukarısına" 63b/11.

2.5. Soru Eki

Çağatayca Kâbüsnâme'de soru ifadesi +*mU* ekiyle sağlanmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

aytur mu-sén "söyler misin?" 20b/11, *revā mudur* "reva mıdır?" 23b/5, *yok mu* "yok mu?" 24a/12, *bar mu* "var mı?" 47a/5, *kılır mu-siz* "yapar mısınız?" 60b/4, *kerīm müdür* "kerim midir?" 85b/11, *démedinġ mü* "demedin mi?" 92a/10, *körmedinġ mü* "görmedin mi?" 110b/10.

3. SIFAT

Sıfatlar, isimlerden önce gelerek onları niteleyen, nasıl olduklarını gösteren veya çeşitli yönlerden belirten isim soylu kelimelerdir (Korkmaz, 2003:333). Sıfatlar işlevlerine göre *niteleme sıfatları* ve *belirtme sıfatları* olmak üzere iki grupta değerlendirilir.

3.1. Niteleme Sıfatları

Canlı ve cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, huy, koku, alışkanlık, yetenek gibi çeşitli iç ve dış niteliklerini bildiren sıfatlara *niteleme sıfatları* denir (Korkmaz, 2003:361). Çağatayca Kâbüsnâme'de niteleme sıfatlarının çok sayıda örneği mevcuttur. Bu örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

aşâletlig *halk* "soylu, asil halk" 8b/13, *karı* *kişi* "yaşlı kişi" 12b/4, *yaşıl* *kurutlar* "yeşil kurtlar" 19a/7, *tola sözlüg* *kişi* "çok konuşan, ağzı laf dolu kişi" 23a/3, *höl mîve* "taze meyve" 37a/13, *kiçik* *beçe* "küçük çocuk" 42b/3, *horun* *kişi* "tembel kişi" 43a/9, *hōş-rüy, zîbā, cemāl* *bende* "güzel yüzlü, süslü kul, köle" 45a/13, *uluġ haṭā* "büyük hata" 61a/10-11, *tul hatun* "dul kadın" 67b/12, *boz at* "boz renkli at" 69b/13, *ablaḡ at* "Siyah ve beyaz nişaneli at" 70a/4, *kızıl at* "kızıl renkte olan at" 70a/1, *obdan* *dost* "iyi dost" 77b/3, *‘ālim ve dūr-endiṣ* *kişi* "âlim ve öngörülü kişi" 90b/2, *bî-fāyide* *söz* "faydasız söz" 92b/12, *yahşı ve yaman* *‘alāmet* "iyi ve kötü belirti" 99b/8-9, *katıġ reşk* "şiddetli kıskançlık" 100b/1.

3.2. Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları, niteleme sıfatlarından farklı olarak varlıkları nitelemez, belirtir. Belirtme işlevi isimleri işaret etme, gösterme, sayısını, miktarını bildirme, sorma ve belirsizlik gösterme biçiminde karşılır (Korkmaz, 2003:385).

3.2.1. İşaret sıfatları

Varlıkları işaret yoluyla gösteren sıfatlara *işaret sıfatları* denir. Bu sıfat türünün örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

bu "bu"

Kaçan kim mén, bu hikāyeni kıldım érse Emīr Ebu's Sevād cırayını çırtıp yüzini öyürdi "Ben bu hikāyeyi anlatınca Emir Ebu's Sevād suratını asıp yüzünü çevirdi" 19a/9-10.

Éy şeyh, bu yaycaḡnı néçe pulġa aldıñġız "Ey şeyh, bu yaycığı kaç paraya aldın?" 29b/7-8.

Bu *māl*nı *bérgil*, *bolmasa zindānga salur-mén* "Bu malı ver, aksi hâlde (seni) zindana atarım" 38b/5.

Bu *aḥvāl birle béş yıl ötti* "Bu hâl ile beş yıl geçti." 46b/2.

Bu *kitābda zıkr kıldım* "Bu kitapta ifade ettim" 86b/7.

Bu *kişininġ altunını bérür-mén* "Bu kişinin altınını veririm" 92a/6.

Bu *qoyçı ḥ^vācesiga naṣīḥat kılur érdi* "Bu çoban, sahibine nasihat ederdi" 94a/4-5.

Eger bu bābda mundın ziyāde beyān kılsam "Eğer bu bapta bundan daha fazla beyanda bulunsam" 103a/1.

Kāṣkī mén bu *kişige münṣī bolmağay érdim* "Keşke ben bu kişiye kâtip olmasaydım" 111b/10.

Bu *ayyār anğa né cevāb bérür* "Bu hırsız ona ne cevap verir" 125b/5-6.

ol "o"

Ol *kişi ki nānnı deryāğa taşlapdur, kimdür* "O kişi ki ekmeği nehre bırakmıştır, kimdir?" 12a/5.

Çün ānçi ol seyyid-zāde Zengān şehriniġ müftisiğa dédi "O seyyitzade Zengan şehrinin müftüsüne dedi" 23a/9.

Çehār-pālar ādetidür né yerde saman tapsa ol yerde yégüsidür "Hayvanlar adetidir, her nerede saman bulsa(lar), o yerde yiyeceklerdir" 33a/9.

Aḥmed Sa^cīd, Buḥārāğa keldi ve bende-fürüşğa fermān kıldı tā ol ġulāmı ḥāzır kıldılar "Ahmet Sait Buhara'ya geldi ve köle satıcısına emrettikten sonra o köleyi hazırladılar" 45b/4.

Ol *vezīr her né dese emīr anı kabūl kılp sözini eşitür édi* "O vezir her ne dese emir onu kabul edip (vezirin) sözüne itimat ederdi" 54a/1-2.

Fıçaqı alıp ol şafaqı pāre kıldı "Bıçağı alıp o meyve kabuğunu parçaladı" 80a/11.

Aḥmedni üç kéçe kündüz ol öyde olturğuzdılar "Ahmet'i üç gece gündüz o evde tuttular" 111b/13-112a/1.

uşbu "işte bu"

Yaḥşılık ve yamanlıknıġ cezāsı uşbu dünyāda saṅga yétgüsidür "İyilik ve kötülüğün cezası işte bu dünyada sana ulaşacaktır" 10b/5.

Mey-ḥ^vārılıknıġ uşbu üç ḥālet[i]din ḥaber bérmeġ için muşannif aytadur kim "Ayyaşlığın işte bu üç durumundan haber vermek için yazar söylüyor ki" 35b/7-8.

Uşbu *söz birle* "İşte bu sözle" 81b/7.

Haq sübhānehū ve te°ālā, ādemī-zādnıñ tenini uşbu müteferriqātdın cem° kıldı
"Allahu teâlâ insanın tenini işte bu unsurlardan bir araya getirdi" 122b/5-6.

şubu "işte bu"

Şubu kelimesi klasik Çağatay Türkçesinde kullanılmayan, bugün Uygur Türkçesi söz varlığı içinde yer alan bir kelime hüviyetindedir. Kelimenin metnimizde görülmesi Uygur Türkçesinin esere yansması olarak değerlendirilebilir.

Bu kişi serābdın çıkkunça tépremey şubu yérde turdı "Bu kişi hamamdan çıkıncaya kadar işte bu yerde hareket etmeden bekledi" 60b/10.

Pes şubu cihetdin dedim ki éy oğul "İşte bu sebepten (dolayı) dedim ki ey oğul" 81b/8.

Eger sizler şubu üç mes°elege cevāb bérseñgizler "Eğer sizler işte bu üç soruya cevap verseniz" 125a/11-12.

3.2.2. Sayı sıfatları

Metnimizde sayı sıfatlarının farklı türlerine tesadüf edilmiştir. Bu sayı sıfatları aşağıda gösterilmiştir.

3.2.2.1. Asıl sayı sıfatları

Metnimizde geçen asıl sayı sıfatları çoğunlukla klasik Çağatay Türkçesi dönemi eserlerinde kullanılan örneklerle benzerlik göstermektedir. Fakat *alte* ve *yette* kullanımlarına klasik Çağatay Türkçesinde tesadüf edilmez. Rıdvan Öztürk Yeni Uygur Türkçesi Grameri adlı eserinde modern Uygur Türkçesindeki asıl sayı sıfatlarını şu şekilde sıralar: "*bir, ikki, üç, dört, beş, alte, yette, sekiz, tokkuz; yigirme, ottuz, ellik, atmış, yetmiş, seksen, toksan, yüz, miñ, milyon, milyar*" (Öztürk, 2010:59). Bu açıklamadan hareketle metnimizde *alte* ve *yette* sayılarının görülmesi Uygur Türkçesinin esere yansması olarak değerlendirilmektedir. Metinde yer alan asıl sayı sıfatlarından bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Béş vaqt namāz edā kılmak "Beş vakit namaz kılmak" 4a/3.

Yette kéçe kündüz uşol çukurda olturdı "Yedi gece gündüz işte bu çukurda oturdu" 11a/13-11b/1.

Béş miñg eşrefi naqd bérür-mén "Beş bin altın nakit veririm" 11b/9.

Tört ayda nāme kélđi "Dört ayda mektup geldi" 19b/3-4.

Üç sâ°at tevaḳḳuf kılgıl "Üç saat bekle" 35a/2.

Alte némersedür "Altı şeydir" 49b/4-5.

Sékkiz sâ°at Hudāy °azze ve celleniñ ṭā°ati ve ked-ḥudālık işi birle meşgūl bolgıl
"Sekiz saat Allah'a ibadet et ve hükümdarlık işini yap" 50a/4-5.

Bu on alte sâ'atde "Bu on altı saatte" 50a/7.

Sulţān Maḥmūdın tōrt minḡ leşleri Türkdin, tōrt minḡ leşkeri Hindūdın bar érđi "Sultan Mahmut'un dört bin askeri Türklerden dört bin askeri Hintlilerdendi" 119b/2-3.

3.2.2.2. Sıra sayı sıfatları

Metnimizde sıra sayı sıfatları asıl sayılara *+(I)nçI/(U)nçI* eklerinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

üçünçi "üçüncü" 3b/6, *toḡḡuzunçi* "dokuzuncu" 28a/6, *yigirminçi* "yirminci" 52b/2, *ottuz sékkizinçi* "otuz sekizinci" 108a/8.

3.3. Soru sıfatları

Varlıkları ve nesneleri soru yoluyla belirten sıfatlara *soru sıfatları* adı verilir. Metnimizde yer alan soru sıfatlarından birkaçı aşağıda gösterilmiştir:

Néçe kündin beri deryāğa nān saldıḡ? "Kaç günden beri nehre ekmek attın?" 12a/10.

Né yérde bérıp érđinḡ? "Hangi yerde, nerede vermiştin?" 91b/1.

3.4. Belirsizlik sıfatları

Belirsizlik sıfatları, varlık ve nesnelerin sayı ve miktarını açık ve kesin bir şekilde değil, belirsiz olarak bildiren sıfatlardır (Korkmaz, 2003:395). Çağatayca Kâbüsnâme'de yer alan belirsizlik sıfatlarından bazıları aşağıda gösterilmiştir:

héç nakḡāş "hiçbir nakkaş" 1b/10, *tamām ḡalāyıkḡa* "bütün insanlara" 4a/2, *cemī' šākirdleri* "bütün öğrencileri" 16a/8, *her sözniḡ ékki yüzi bolur* "her sözün iki tarafı olur" 20a/11-12, *hemme tişleri* "bütün dişleri" 20b/7, *fülān kişi* "falan kişi" 31b/10, *özge kişi* "başka kişi" 44a/4, *bu cümle işlerni mén kıлмаḡ lāzım turur* "bu bütün işleri benim yapmam gerekir" 46a/5.

3.5. Sıfatlarda karşılaştırma

Çağatayca Kâbüsnâme'de sıfatların karşılaştırılması için *+rAk* eki kullanılmıştır. Bu ek, eklendiği kelimeye *daha* anlamını katmaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Yüzdin ziyāderek téve anıḡ yükini tartar érđi "Yüzden daha fazla deve onun yükünü taşırdı." 5b/7.

Āferīde-kār-ı ʿālem celle celaluhū ādemni hemme maḡlūkātđın ḡūbraḡ āferīde kıldı "Allahu teâlâ insanı bütün mahlukattın daha iyi yarattı" 9a/13-9b/1.

Héç ʿizzet, ʿilm dānişdin uluḡraḡ bolmas "Hiçbir itibar ilimden daha büyük olmaz" 13b/6-7.

Bu sözni yahşırağ lafz birle ayıtsanğız hūbrağ érdi "Bu sözü daha iyi, daha güzel sözle söylemeniz daha iyi olurdu" 21a/7-8.

Rengler arasında hemmedin obdanrağı kara toruğ dépdürler "Renkler arasında hepsinden daha iyisi siyah doru demişlerdir" 69b/8-9.

Eger keselniğ bedeni ilgerkidin akrağ bolsa "Eğer hastanın bedeni öncekinden daha beyaz olsa" 100a/11.

Sén bu derecelerdin çoñğrağ mertebeye yétsenğ "Sen bu mertebeden daha büyük mertebeye ulaşsan" 108a/6-7.

4. ZAMİR

İsimlerin yerini tutan, şahısları ve nesneleri temsil veya işaret ederek karşılayan isim soylu kelimelere *zamir* denir (Korkmaz, 2003:399). Zamirler; *şahıs zamirleri*, *dönüşlülük zamirleri*, *işaret zamirleri*, *soru zamirleri* ve *belirsizlik zamirleri* olmak üzere beş gruba ayrılır.

4.1. Şahıs zamirleri

Çağatayca Kâbûsneme'de yer alan şahıs zamirleriyle bu zamirlerin çekimli şekilleri aşağıda gösterilmiştir:

Teklík	mén	sén	ol
Yalın hâl	mén	sén síz (nezaket)	ol
İlgi hâli	méniñg	séniñg sizniñg (nezaket)	anıñg
Belirtme hâli	méni	séni	anı
Bulunma hâli	ménde	sénde sizde (nezaket)	anda anıñgda
Yönelme hâli	mañga	sañga sizge (nezaket)	añga
Ayrılma hâli	méndin	séndin	andın anıñgdın
Vasıta hâli	méniñg birle	séniñg birle	anıñg birle
Eşitlik hâli	-	-	-

Çokluk	biz	siz	olar
Yalın hâl	biz	siz	olar
İlgi hâli	bizniñg	sizniñg	olarınıñg
Belirtme hâli	-	sizni	olarını
Bulunma hâli	bizde	sizde	olarda
Yönelme hâli	bizge	sizge	olarga
Ayrılma hâli	bizdın	sizdın	olardın
Vasıta hâli	bizniñg birle	-	olar birle/bile
Eşitlik hâli	-	-	-

anınğda ve *anınğdın* yapıları Çağataycada ve diğer tarihî Türk lehçelerinde görülen bir durumdur. Çağatay Türkçesinde bu durum seyrek olarak görülse de metnimizde *anınğda* 14, *anınğdın* 20 defa geçmektedir. Yeni Uygur Türkçesinde de bu yapıların var olduğu bilinmektedir (Öztürk, 2010:63). Metnimizde bu yapıların sıklıkla kullanılması Uygur Türkçesinin metne yansımaları olarak değerlendirilebilir.

4.2. İşaret zamirleri

Çağatayca Kâbüsneme'de yer alan işaret zamirleriyle bu zamirlerin çekimli şekilleri aşağıda gösterilmiştir:

Teklik	bu	şu/uşbu/şubu	ol
Yalın hâl	bu	uşbu/şubu	ol
İlgi hâli	munıñg	-	anınğ
Belirtme hâli	munı	-	anı
Bulunma hâli	munda	-	anda
Yönelme hâli	munğa	-	añga
Ayrılma hâli	mundın	-	andın
Vasıta hâli	munıñg birle	-	anınğ birle
Eşitlik hâli	munça	-	ança

Çokluk	bular	şular/uşbular/şubular	olar
Yalın hâl	bular	-	olar
İlgi hâli	bularnıñg	-	olarınğ
Belirtme hâli	bularnı	-	oları
Bulunma hâli	-	-	olarda
Yönelme hâli	bularğa	-	olargğa
Ayrılma hâli	bulardın	-	olardın
Vasıta hâli	bular bile	-	olar birle
Eşitlik hâli	-	-	-

4.3. Belirsizlik zamirleri

Metnimizde yer alan belirsizlik zamirlerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Eger çendî ki ol söz hemmesi obdan söz bolsa hem özgeler yaman söz gümân kılurlar "Her ne kadar o sözün tamamı iyi olsa da başkaları kötü söz zanneder" 22a/9-10.

Her kıysı öz mekânında turup érdi "Her biri kendi mekânında durmuştu" 51a/3-4,

Bölek kişiniñ açığını yana birevdin çıkarmağıl "Başka kişinin (neden olduğu) öfkeyi başka birinden çıkarma" 84a/1,

Ahkâm şartlarıdın ba'zını beyân kıldım "Kanunların şartlarından bazılarını beyan ettim" 102b/7,

Héç kişi tamām rāstını tapmapdurlar "Hiç kimse tam anlamıyla doğruyu bul(a)mamıştır." 101b/13.

Bularnıñ héç kıysıdın ğāfil bolmağıl "Bunların hiçbirinden gafıl olma" 102a/8

Mundın özge héç néme fütümepdür "Bundan başka hiçbir şey yazmamış" 110b/3-4.

4.4. Soru zamirleri

Çağatayca Kâbüsnâme'de yer alan soru zamirlerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Hazret-i ʿAlī raḍıya'llāhu ʿanhıdın sordılar kim: Ata ananınğ haqqı nédür? "Hazreti Ali'ye sordular: Anne babanın hakkı nedir?" 7b/7-8

Andağ bolsa hemmeni kim bilür? "Öyle olsa hepsini kim bilir?" 17a/7.

Pes söz söylemekniñ şartlarını bilgil, nédür? "Söz söylemenin şartlarını bil, (bu şartlar) nedir?" 18a/11

Bu mālın kımge bérdinğ? "Bu malı kime verdin?" 39a/2.

4.5. Dönüşlülük zamiri

Metnimizde dönüşlülük zamiri olarak öz "kendi" kelimesi kullanılmıştır. Bu zamirin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

öz "kendi" 3a/6, özi "kendisi" 6b/6, özige "kendisine" 8b/12, özini "kendisini" 11a/6, öziniñ "kendisinin" 15a/11, özüm "kendim" 60b/12, özümniñ "kendimin" 61a/12, özünğge "kendine" 72a/3.

5. ZARF

Zarf; fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden, zarf-fiillerden ve zarf niteliğindeki kelimelerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum, azlık-çokluk, bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden belirten isim soylu kelimelerdir (Korkmaz, 2003:495). Metnimizde tesadüf edilen *zarf* örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

5.1. Zaman zarfları

Metnimizde yer alan zaman zarflarından bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Yette kéçe kündüz uşol çukurda olturdı "Yedi gece yedi gündüz işte bu çukurda oturdu" 11a/13-11b/1.

Mén hūb biledür-mén ki sanğa oħşa kişi hergiz yalğan ayıtmas "Ben iyi bilirim ki senin gibi kişi asla yalan söylemez" 19b/7.

Eger teşne bolmasanğ üç sâʿat tevaqquf kılğıl, andın kéyin içgil "Eğer susamamışsan üç saat bekle, ondan sonra iç" 35a/2-3.

Hemīşe köñğülni ʿışk muhabbetge meşğül tutmağıl "Her zaman gönlünü aşk işiyle meşgul etme" 43b/6.

Evvel köz körer, andın kéyin köñğülge fesend bolur "Önce göz görür, ondan sonra gönle beğenme hissi girer" 44a/5-6.

*Éy oğul, **dāyim** çevgān oynamaknı °ādet kılmağıl* "Ey oğul, sürekli çevgan oyununu oynamayı âdet edinme" 53b/10-11.

***Bir küni** yolda ötüp bargunça futı kağun şafağığa tayılıp yıkıldı* "Bir gün yoldan geçip giderken ayağı kavun kabuğuna basıp kayıp düştü" 80a/10-11.

*Sāmānīlerniñ **āhir vaqtı** érdi* "Samanilerin son zamanlarıydı" 111a/3.

5.2. Yer zarfları

Çağatayca Kâbüsnâme'de yer bildiren zarflardan bazıları aşağıda gösterilmiştir:

*Ol on némersedin béş némerseni ādemniñ **içide** ve béş némerseni ādemniñ **taşıda** halk kıldı* "O on nesneden beş tanesini insanın içinde, beş tanesini insanın dışında yarattı" 9b/2-3.

*Bular **arasıda** bir oğul bar érdi, anı Nūştigin (11) dér érdiler* "Bunların arasında Nuştigin adlı biri vardı" 46a/10-11.

*Kürsī **üzeside** oturup her nev° kişi birle münāzara kılmağıl* "Kürsü üzerinde oturup her tür kişiyle tartışma" 89a/6-7.

*Ol kişi kādīniñ **aldıda** tofrağğa yumalanıp yığlap aydı* "O kişi kadının huzurunda yere kapanıp ağlayarak söyledi" 90b/7-8.

*Ol kişi nāmeni uşol yasavul **kaşıda** okudı* "O kişi mektubu işte bu elçinin huzurunda okudu" 112a/9.

*Evvel **onğ** ayağını çıkarğay* "İlk olarak sağ ayağını çıkara" 128a/11-12.

5.3. Azlık-çokluk zarfları

Metindeki azlık-çokluk bildiren zarflardan bazıları aşağıda gösterilmiştir:

*Zekāt yılda bir **mertebe** bérme lāzım bolur* "Yılda bir kez zekat vermek lazımdır" 6b/8-9.

*Kimeçi **bisyār** şād boldı* "Gemici çok mutlu oldu" 11b/6-7.

*Yurtunğdaki köhnesāl qarılarga **köp** °izzet kılğıl ki Resül °aleyhi's-selām aytıpdurlar* "Yurdundaki yaşlılara çok izzette bulun ki Resul aleyhisselam demişlerdir" 137a/-8.

***Kem** dégil ammā **kem** bilip **tola** démegil* "Az konuş fakat az bilip çok deme" 23a/1

*Mundın özge **héç** çāre tapmadım* "Bundan başka hiç çare bul(a)madım" 25a/11.

***Az** sūdğa kanā°at kılğıl* "Az kâra kanat et" 121a/12.

5.4. Tarz zarfları

Metinde yer alan durum, tarz, şekil vb. bildiren zarflara ait örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Söz egerçi hūb bolsa hem bī-becā ve bī-orun sözlense anı yaman körerler "Söz her ne kadar iyi de olsa yersiz ve uygun olmayan bir şekilde söylen(ir)se onu kötü görürler" 9b/10-11.

Eger ayıtğan sözünġizni dürüst kılmasanġız andaġ katıġ °azāb kılay kim şerī°atda vācibdür "Eğer söyleyeceğin sözü doğru söylemezsen öyle katı azap edeyim ki şeriatta vaciptir" 23b/10-11.

Sén hem éy oġul; söz sözlegil, bī-hūde sözlemegil "Ey oġul; söz söyle, boş söz söyleme" 24a/9-10.

Vaqtāki oyġansa aytadur ki andaġ kördüm, mundaġ kördüm "Uyandıġı zaman öyle gördüm, böyle gördüm diyor" 51a/7-8.

Vaqtāki emānet alsanġ obdan saklaġıl "Emanet aldıġın zaman (onu) iyi bir şekilde sakla" 60a/9-10.

5.5. Soru zarfları

Çaġatayca Kābūsname'de yer alan soru zarflarından bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Şākirdleri sordılar ki: Éy üstād, bu şerbet[ni] né üçün iġer-siz? "Öġrencileri sordular: Ey üstat, bu şerbeti neden içiyorsunuz?" 16a/10-11.

Éy cihānnınġ pādşāhı, mén néçük bilgümdür? "Ey cihan padişahı, ben nasıl bileceġim?" 17a/5-6.

Éy h°āce, maŋga ol māllarnı kaçan bérđinġiz? "Ey üstat, bana o malları ne zaman verdiniz?" 39a/3-4.

Sulţān dédi kim: Mén nāme bérđim ol nāmege bakıp iş kılmasa mén néçük kılay? "Sultan ben mektup verdim o mektuba bakıp iş yapmazsa ben nasıl yapayım, dedi" 118b/9-10.

6. İSİMLERDE BİLDİRME

6.1. Şimdiki (geniş) zaman çekimi

teklik birinci şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın teklik birinci şahıs bildirme çekimi isme +*DUr-mén* yapısının veya +*DUr+DUrUr* yapısının düşürölüp doğrudan *mén* zamirinin getirilmesiyle oluşturulur.

bendesidür-mén "kölesiyim, kuluyum" 4a/7, *mihmāndur-mén* "misafirim" 6a/3, *gursenedür-mén* "açım" 11b/13, °*āciz-mén* "acıyım" 17a/13, °*ayyārdur-mén* "hırsızım" 61a/1, *tirigdür-mén* "diriyim, canlıyım" 54a/8, *Mūsā-mén* "Musayım" 94a/8, *sevdā-gerdür-mén* "tüccarım" 95a/3.

teklik ikinci şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın teklik ikinci şahıs bildirme çekimi isme +*DUr-sén* yapısının veya +*DUr+DUrUr* yapısının düşürülüp doğrudan *sén* zamirinin getirilmesiyle oluşturulur.

‘āciz-sén "acizsin" 1b/7, *bendesidür-sén* "kölesisin, kulusun" 4a/9, *bāķī-sén* "bakisin" 9a/8, *ér-sén* "ersin, yiğitsin" 16b/5, *‘azābdadur-sén* "azaptasın" 43b/11, *uykuda-sén* "uykudasın" 49b/12, *kişi-sén* "kişisin" 61a/1.

teklik üçüncü şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın teklik üçüncü şahıs bildirme çekimi isme +*DUr*, +*DUrUr* eklerinin getirilmesiyle oluşturulur.

yoktur "yoktur" 1b/6, *oldur* "odur" 2b/9, *bardur* "vardır" 7a/12, *vācibdür* "vaciptir" 14a/6, *düşmendür* "düşmandır" 25b/10, *bī-ḥaberdür* "habersizdir" 31b/11, *yamandur* "kötüdür" 41a/9, *ādem érmes-durur* "insan değildir" 46b/10, *‘azīzdür* "azizdir" 58a/4, *mümkindür* "mümkündür" 62a/12, *toḳkuzdur* "dokuzdur" 98b/3, *vāsıṭadur* "vasıtaadır" 122b/11.

çokluk birinci şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın çokluk birinci şahıs bildirme çekimi bir örnekte görülmektedir.

rāzīdür-miz "razıyız" 125a/12.

çokluk ikinci şahıs çekimi

Metinde çokluk ikinci şahıs bildirme çekimi örneğine tesadüf edilmemiştir.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

Şimdiki (geniş) zamanın çokluk üçüncü şahıs bildirme çekimi isme +*DUrIAr* ekinin getirilmesiyle oluşturulur.

kişidürler "kişidirler" 76b/8, *dostdurlar* "dostturlar" 79a/7, *muḥtācdurlar* "muhtaçtırlar" 108a/3, *ḥōṣnūddurlar* "hoşnutturlar" 122a/12, *sipāḥīdürler* "askerdirler" 124a/4.

6.2. Görülen geçmiş zaman çekimi

Görülen geçmiş zamanın bildirme çekimi *ér-* ve *é-* fiilleri üzerine görülen geçmiş zaman ekinin getirilmesiyle yapılır.

kişi érdi "kişiydi" 5b/6, *mén érdim* "bendim" 12a/8, *Nūṣtigin érdi* "Nuştigin idi" 46b/2, *tirig érdim* "diriydim, canlıydım" 25a/8, *bar érdim* "vardım" 56a/10, *kişi érdük* "kişiydik" 73b/13, *pādšāḥ érdi* "padişahı" 81a/2, *dost érdim* "dosttum" 90b/13, *ḳaṣıngızda édim* "huzurunuzdaydım" 92a/6, *‘ıṣḳ édi* "aşkı" 103b/6, *yok édi* "yoktu" 111a/4.

Bu çekimin olumsuzunu teşkil etmek için *ér-* fiilinden önce *émes* yapısı getirilir.

[Bü]zürcimihürning mes³ele aytur vaktı *émes érdi* "Büzürcimihür'ün soruya cevap verecek zamanı değildi" 21b/10-11.

6.3. Öğrenilen geçmiş zaman çekimi

Öğrenilen geçmiş zamanın bildirme çekimi *ér-* ve *é-* fiilleri üzerine *-ken/-miş* öğrenilen geçmiş zaman eklerinin getirilmesiyle yapılır. Bu çekimin olumsuzunu teşkil etmek için *ér-* ve *é-* fiillerinden önce *émes* yapısı getirilir.

bar érmiş "varmış" 11a/13, *Nüştigin érmiş* "Nuştigin imiş" 46b/6, *üstād émes éken* "üstat değilmiş" 73b/12, *kişi érken* "kişiymiş" 115b/13, *şubu érmiş* "işte bu imiş" 119b/11.

7. FİİL

Fiiller, yapıları bakımından üç kısımda ele alınmaktadır: *basit fiiller*, *türemiş fiiller* ve *birleşik fiiller*.

7.1. Basit Fiiller

Kök hâlinde olan fiillere *basit fiiller* denir. Metinde yer alan basit fiillerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

dé- "demek" 5b/10, *kéz-* "gezmek" 6a/8, *ay-* "söylemek" 11b/9, *bol-* "olmak" 15a/13, *bar-* "varmak" 25a/3, *bil-* "bilmek" 27b/3, *sor-* "sormak" 33b/8, *bér-* "vermek" 38b/2, *öl-* "ölmek" 55a/7, *koş-* "katmak, eklemek" 58a/7, *kéy-* "giymek" 60b/11, *öt-* "geçmek" 76b/2, *tüş-* "inmek" 82a/4, *iç-* "içmek" 83b/7, *tap-* "bulmak" 97b/7, *kés-* "kesmek" 111b/1, *al-* "almak" 112a/3, *tur-* "durmak" 118a/7, *kıl-* "yapmak, etmek" 124a/12, *kir-* "girmek" 128b/1.

7.2. Türemiş Fiiller

Fiil köklerine birtakım yapım ekleri getirilerek oluşturulan fiillere *türemiş fiiller* denir. Metinde yer alan türemiş fiillerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

av+la- "avlamak" 1a/1, *tonu-l-* "bilinmek, tanınmak" 1b/9, *yötke-l-* "değiştirmek, değişmek" 12b/13, *ay-ı-t-* "söylemek" 15b/11, *kél-tür-* "getirmek" 17b/12, *sat-ı-l-* "satılmak" 66b/2, *örge-n-* "öğrenmek" 73b/4, *yık-ı-l-* "yıkılmak" 80a/11, *anğ+la-t-* "anlatmak" 85b/13, *söz+le-* "söylemek" 101b/5, *yığ+la-* "ağlamak" 103b/3, *ol-tur-* "oturmak" 104b/12, *öl-tür-* "öldürmek" 106b/8, *ti-l+e-* "dilemek" 110a/10, *yürü-t-* "yürütmek" 116a/1, *füt+ü-* "yazmak" 118a/7.

7.3. Birleşik Fiiller

İsim ya da isim soylu Türkçe veya yabancı kökenli bir kelime ile *et-*, *ol-*, *bol-*, *eyle-*, *kıl-*, *yap-* gibi yardımcı fiillerin birleşmesinden ya da belirli kurallar içerisinde bir araya gelmiş iki farklı fiilin anlam açısından kaynaşmasıyla oluşmuş birleşik yapıdaki fiillere *birleşik fiiller* denir (Korkmaz, 2003:530). Birleşik fiiller üç maddede incelenebilir:

7.3.1. İsim+fiilden oluşan birleşik fiiller

bol- yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiiller

lāyık bol- "layık olmak, uygun olmak" 3a/11, *kem bol-* "az olmak" 9a/1, *ğark bol-* "boğulmak" 11b/11, *peydā bol-* "peyda olmak" 12a/7, *şerm-ğīn bol-* "utangaç olmak" 15a/2-3, *muhtāc bol-* "muhtaç olmak" 26a/12, *vāķi° bol-* "meydana gelmek, vaki olmak" 36b/10, *mest bol-* "sarhoş olmak" 39a/12, *°aşıķ bol-* "aşık olmak" 43a/2, *helāk bol-* "helak olmak, ölmek" 52b/12, *hāşıl bol-* "vuku bulmak, hasıl olmak" 54b/1, *halāş bol-* "kurtulmak" 61b/7, *vācib bol-* "vacip olmak" 85a/7, *meşğūl bol-* "ilgilenmek, meşgul olmak" 91b/11, *güvāh bol-* "şahit olmak" 96b/12, *lāzım bol-* "lazım olmak" 117b/5, *meşhūr bol-* "bilinir olmak, meşhur olmak" 103b/12, *ğāfil bol-* "gaflet içinde olmak, gafil olmak" 120a/7.

kıl- yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiiller

terk kıl- "terk etmek" 5a/4, *h°āhiş kıl-* "istemek" 8b/3, *emr kıl-* "emretmek" 12a/5, *gümān kıl-* "zannetmek" 13a/12, *neng °ār kıl-* "utanmak" 13b/2, *beyān kıl-* "beyan etmek" 19a/13, *ārzū kıl-* "arzulamak, arzu etmek" 32a/13, *tevbe kıl-* "tövbe etmek" 40a/3, *mühr kıl-* "mühürlemek" 45b/10, *şikār kıl-* "avlamak" 53a/8, *hıyānet kıl-* "iharet etmek" 61b/1, *namāz kıl-* "namaz kılmak" 68a/8, *tebessüm kıl-* "gülümsemek, tebessüm etmek" 91b/7, *perhīz kıl-* "sakınmak, kaçınmak" 95a/8, *āzmāyiş kıl-* "denemek, sınamak" 96b/1, *sitāyiş kıl-* "övmek" 105b/12, *cem° kıl-* "toplamak, bir araya getirmek" 110b/4, *hükūm kıl-* "hüküm vermek" 117a/13, *nāle kıl-* "şikayet etmek" 118b/7, *inkār kıl-* "inkar etmek" 127b/12.

diğer fiillerle kurulan birleşik fiiller

haber bér- "haber vermek" 3a/6, *becā kéltür-* "yerine getirmek, eda etmek" 3b/4, *zekāt bér-* "zekat vermek" 6b/2, *ibret al-* "ibret almak" 23b/12, *satğın al-* "satın almak" 45b/2, *şöhret al-* "şöhret kazanmak" 53a/3, *kolğa kél-* "elde etmek, kazanmak" 57a/1, *cem° eyle-* "toplamak, bir araya getirmek" 57b/4, *karz bér-* "borç vermek" 59b/8, *hased yé-* "kıskançlık etmek, çekememek" 67b/2-3, *°aciz kél-* "aciz görünmek" 82a/7, *kolığa taşla-* "bir şeyi birinin idaresine, eline vermek" 96b/10, *kolunğdın iber-* "elinden çıkarmak, harcamak, tüketmek" 107a/3-4, *āzār bér-* "kırmak, incitmek" 119b/13, *atı çık-* "meşhur olmak, ün kazanmak" 120b/2.

7.3.2. Sıfat-fiil+yardımcı fiilden oluşan birleşik fiiller

Bu gruptaki birleşik fiiller, sıfat-fiil eklerinin *bol-* yardımcı fiili ile birleşmesinden meydana gelmektedir. Bu birleşik fiil türünün örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

hürmet kılğan bol- "hürmet etmiş olmak" 21b/5, *günāh kılur bol-* "günah işler olmak, günah işleyecek olmak" 38a/8, *saklağuçı bol-* "(bir malın değerini bilip) saklayan olmak, muhafaza edici olmak" 72a/6, *becā kéltürgen bol-* "yerine getirmiş olmak" 74b/10, *oķuğan bol-* "okumuş olmak" 100a/5, *ğāfil bolğan bol-* "gafil olmuş olmak, gaflet içinde olmuş olmak" 120a/8.

7.3.3. Fiil+fiilden oluşan birleşik fiiller

Fiil+fiil yapısında kurulan birleşik fiillere tasvirî fiiller adı verilmektedir. Metinde yer alan tasvirî fiil örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

7.3.3.1. Yeterlilik Fiili

Çağatayca Kâbûsnâme'de yeterlilik çekimi çoğunlukla *al-* fiili ile yapılmaktadır. Ayrıca *-GAll bol-* ve *-p bol-* yapısı ile de yeterlilik çekiminin yapıldığı görülmektedir. Yardımcı fiiller *-A*, *-y*, *-GAll*, *-p* gibi zarf-fiil eklerini almış asıl fiillerden sonra gelerek yeterlilik çekimini meydana getirir.

tanuy al- "tanıyabilmek" 2a/13, *edā kıla al-* "eda edebilmek" 3b/13, *vākıf bola'l-* "vakıf olabilmek" 56a/8, *tura'l-* "durabilmek" 51a/10-11, *örgena'l-* "öğrenebilmek" 63b/1, *muḳāvemēt kıla'l-* "karşı koyabilmek" 73b/9, *ayıtğalı bol-* "cevap verebilmek, cevaplama imkânına sahip olmak" 89b/7, *ayta'lmas érdi* "söyleyemezdi" 113a/12, *(kōngül) alğalı bol-* "gönül alabilmek, gönül alınabilmek" 116b/9.

Zūr birle oyğak tutsa merg-i müfâcâtnı yırak tut-up bolmas "zorla uyanık tutsa (da) ansızın gelecek olan ölümü uzak tutamaz" 50a/1-2.

7.3.3.2 Tezlik Fiili

Bir işin hızlı bir şekilde, birdenbire yapıldığını ya da meydana geldiğini ifade etmek için *bér-* yardımcı fiili kullanılır. *-A*, *-p* gibi zarf-fiil eklerini almış asıl fiilden sonra *bér-* fiili getirilerek tezlik fiil çekimi meydana getirilir.

ḳoya bér- "bırakıvermek" 11a/9, *tölep bér-* "ödeyivermek" 61a/9, *éltip bér-* "iletivermek, götürüvermek, teslim edivermek" 112b/4, *ḳoyup bér-* "koyuvermek, yerleştirivermek" 118b/11.

7.3.3.3. Süreklilik Fiili

Süreklilik fiili çekimi, asıl fiiller üzerine *-A*, *-p* gibi zarf-fiil ekleri ve bu eklerden sonra *tur-* ve *ḳal-* yardımcı fiillerinin getirilmesiyle meydana getirilir.

bilip turadurlar "bilirler" 24a/2, *ğarḳ bolğalı turdı* "batmaya başladı" 73b/13, *ölmey ḳalmas-sén* "ölürsün" 82a/12, *olturup ḳaldı* "oturur vaziyette kaldı, oturup kaldı" 91b/10, *tégip tur-* "yakın olmak, bitişik olmak, yakın tutmak" 116a/10.

7.4. Şahıs Ekleri

Fiil çekiminde şahısları ifade eden eklerle *şahıs ekleri* adı verilir. Türkçede üç tip şahıs eki vardır: *zamir kökenli şahıs ekleri*, *iyelik kökenli şahıs ekleri* ve *emir ekleri*.

7.4.1. Zamir kökenli şahıs ekleri

Zamir kökenli şahıs ekleri, Çağatayca Kâbûsnâme'de *geniş zaman*, *gelecek zaman*, *öğrenilen geçmiş zaman*, *şimdiki zaman* ve *istek* çekiminde kullanılmıştır.

	Teklik	Çokluk
1. Şahıslar	-mén	-miz
2. Şahıslar	-sén	-siz/-sizler
3. Şahıslar	Ø, -lAr (nezaket)	-lAr

7.4.2. İyelik kökenli şahıs ekleri

İyelik kökenli şahıs ekleri, Çağatayca Kâbüsnâme'de görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde kullanılmaktadır.

	Teklik	Çokluk
1. Şahıslar	-m	-k
2. Şahıslar	-nġ/-nġız (nezaket)	-nġız/-nġlar
3. Şahıslar	Ø	-lAr

7.4.3. Emir ekleri

	Teklik	Çokluk
1. Şahıslar	-Ay, -AyIn, -yIn, -y	---
2. Şahıslar	Ø, -GIl, -nġ (nezaket)	-enġizler, -(I-U)nġ, - (I-U)nġlAr, -(I)nġlzlAr
3. Şahıslar	-sUn	-sUnlAr

7.5. KİPLER

7.5.1. Basit kipler

7.5.1.1. Bildirme Kipleri

7.5.1.1.1. Görülen geçmiş zaman

I. Tip Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman kipi, genel olarak fiildeki oluş ve kılışın söylendiği andan yani içinde bulunulan zamandan daha önce bitmiş, tamamlanmış olduğunu gösteren bir zamanı içine alır (Korkmaz, 2003:584). Çağatayca Kâbüsnâme'de I. tip görülen geçmiş zaman çekimi *-DI/-DU* ekleriyle yapılmaktadır. Bu zamanın olumsuz çekimi *-DI/-DU* ekinden önce *-mA* olumsuzluk ekinin getirilmesiyle yapılır. I. tip görülen geçmiş zaman çekimine ait örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

teklik birinci şahıs çekimi

kél-di-m "geldim" 6a/3, *kör-dü-m* "gördüm" 12b/4, *iber-di-m* "gönderdim" 19b/1, *ayıt-tı-m* "söyledim" 38/12, *al-dı-m* "aldım" 61a/13, *örget-ti-m* "öğrettim" 73b/3, *körset-ti-m* "gösterdim" 92a/3, *sözle-di-m* "söyledim" 101b/5.

éşit-me-di-m "duymadım" 34a/13, *örge-me-dim* "öğrenmedim" 73b/7, *h'āla-ma-dı-m* "istemedim" 95a/7, *ayıt-ma-dı-m* "söylemedim" 97a/9, *körme-di-m* "görmedim" 119b/8.

teklik birinci şahıs çekiminin nezaket şekli

Nūṣīrevān-ı ʿādilning naṣīhatleri uşbu érdi kim zikr kılduk "Nuşirevanı Adil'in nasihleri işte bunlardı ki zikrettim." 28a/1-2.

teklik ikinci şahıs çekimi

tonu-du-nġ "tanıdın" 1b/8, *karı-dı-nġ* "yaşlandın" 29b/12, *dé-di-nġ* "dedin" 40a/2, *kéltür-dü-nġ* "getirdin" 77b/8, *bar-dı-nġ* "vardın" 94b/10, *fütü-dü-nġ* "yazdın" 111b/6.

kétme-di-nġ "gitmedin" 61a/3, *dé-me-di-nġ* "demedin" 92a/10, *kéltür-me-di-nġ* "getirmedin" 97a/9, *körme-di-nġ* "görmedin" 110b/10.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

al-dı-nġız "aldın" 29b/8, *alma-dı-nġız* "almadın" 31b/10, *ķop-tu-nġuz* "kalktın" 33b/9, *bér-di-nġız* "verdin" 39a/4.

teklik üçüncü şahıs çekimi

kél-di "geldi" 3a/1, *sor-dı* "sordu" 12a/8, *két-ti* "gitti" 29a/3, *kéy-di* "giydi" 60b/11, *toġ-dı* "doġdu" 71a/9, *örget-ti* "öġretti" 73b/2, *öltür-di* "öldürdü" 106b/8, *fütü-di* "yazdı" 109b/13, *oyġan-dı* "uyandı" 119a/2.

al-ma-dı "almadı" 31b/9 *tonu-ma-dı* "tanımadı" 60b/7, *ķıla'l-ma-dı* "yapamadı" 75a/5, *iberme-di* "göndermedi" 81b/8.

teklik üçüncü şahıs çekiminin nezaket şekli

ay-dı-lar "söyledi" 7b/8, *dé-di-ler* "dedi" 7b/12, *buyur-dı-lar* "emretti" 76a/6, *öt-ti-ler* "geçti" 76b/9, *oltur-dı-lar* "oturdu" 112a/7.

çokluk birinci şahıs çekimi

çık-tu-ķ "çıktık" 73b/8, *kél-dü-k* "geldik" 73b/9, *kir-dü-k* "girdik" 73b/10, *olturup ér-dü-k* "oturmuştuk" 91a/4.

çokluk ikinci şahıs çekimi

yéme-di-nġız "yemediniz" 37b/5.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

sor-dı-lar "sordular" 7b/8, *kéltür-di-ler* "getirdiler" 25a/6, *ay-dı-lar* "söylediler" 72a/8, *al-dı-lar* "aldılar" 75a/6, *éşit-ti-ler* "işittiler" 125b/7.

II. Tip Görülen Geçmiş Zaman

II. tip görülen geçmiş zaman çekimi metinde *-GAn* (sıfat-fiil eki) + *iyelik eki* + *yok* kalıbı ile yapılmakta ve olumsuz bir anlam ifade etmektedir.

^cārız bol-ğan+ı yok "peyda olmadı, ortaya çıkmadı, belirmedi" 65a/9, dé-gen+leri yok "demediler" 70a/4.

7.5.1.1.2. Şimdiki zaman

Çağatayca Kâbüsnâme'de şimdiki zaman çekiminin olumlusu *fiil* + *-A/-y* (*zarf-fiil eki*) + *-dUr* yapısıyla oluşan *-AdUr* ekiyle, olumsuzu *-AdUr* ekinden önce *-mA* olumsuzluk ekinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Bu ek genellikle şimdiki zamanı belirtse de metindeki ifadeye göre Türkiye Türkçesine geniş zaman olarak da çevrilebilmektedir.

kél-edür "geliyor" 2b/10, *élt-edür* "götürüyor" 11a/8, *ayt-adur-mén* "söylüyorum" 30b/2, *bar-adur-mén* "gidiyorum" 60b/3, *çır-la-ydur* "çağırıyor" 92a/1.

bilme-ydür-mén "bilmiyorum" 21b/11, *bilme-ydür-sén* "bilmiyorsun" 21b/12.

7.5.1.1.3. Geniş zaman

I. Tip Geniş Zaman

Geniş zamanın birinci tipi genel Türkçede kullanılan geniş zamandır. Çağatayca Kâbüsnâme'de geniş zamanın birinci tipinin olumlu çekimi için *-r*, *-Ar*, *-Ur*; olumsuz çekimi için *-mAs* eki kullanılır. Geniş zaman çekimine ait örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

teklik birinci şahıs çekimi

bér-ür-mén "veririm" 11b/9, *sal-ur-mén* "bırakırım, salarım" 38b/5, *ayt-ur-mén* "söylerim" 43a/1, *bil-ür-mén* "bilirim" 46b/8, *koy-ar-mén* "koyarım" 59b/6, *bar-ur-mén* "varırım" 60b/4, *fütü-r-mén* "yazarım" 81b/5, *kork-ar-mén* "korkarım" 91b/7-8.

bil-mes-mén "bilmem" 16a/4, *çık-mas-mén* "çıkman" 38b/10, *bar-mas-mén* "varmam, gitmem" 107a/10, *kéltür-mes-mén* "getirmem" 111b/7.

teklik ikinci şahıs çekimi

kör-er-sin "görürsün" 2a/3, *bil-ür-sén* "bilirsin" 4b/7, *yürü-r-sén* "yürürsün" 5b/12, *kutul-ur-sén* "kurtulursun" 13b/2, *éşit-ür-sén* "iştirsin" 38a/10, *kéltür-ür-sén* "getirirsin" 58a/9, *öl-er-sin* "ölürsün" 55a/7, *al-ur-sén* "alırsın" 67a/7, *dé-r-sin* "dersin" 91b/3, *kaçur-ur-sén* "kaçırırsın" 115b/11.

kör-mes mü-sén "görmez misin?" 1b/11, *éşit-mes-sén* "iştirmezsin" 36a/12-13, *bil-mes-sén* "bilmezsin" 43b/13, *almas-sén* "almazsın" 72a/9.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

bér-ür-siz "verisin" 11b/8, *yığla-r-siz* "ağlarsın" 16a/2, *tile-r-siz* "istersin, dilersin" 39a/6, , *muwāfaqat kıl-ur mu-siz* "eşlik eder misin?" 60b/4, *ayt-ur-siz* "söylersin" 76b/5, *iç-er-siz* "içersin" 113b/1, *yé-r-siz* "yersin" 113b/2.

koymas-siz "bırakmazsın" 54a/4.

teklik üçüncü şahıs çekimi

bol-ur "olur" 1b/9, *kél-ür* "gelir" 4b/8, *oḥṣa-r* "benzer" 5b/4, , *körset-ür* "gösterir" 11a/6, *körün-ür* "görünür" 13b/12, *sor-ar* "sorar" 18b/13, *örgeṇ-ür* "öğrenir" 24b/8, *öltür-ür* "öldürür" 58b/13, *öl-er* "ölür" 106b/3, *fütü-r* "yazar" 109b/4, *fütül-ür* "yazılır" 102b/5, *tiril-ür* "dirilir" 123a/11.

bil-mes "bilmez" 8a/5, *acrat-mas* "ayrılmaz" 10b/4, *bar-mas* "varmaz" 18a/8, *örgeṇ-mes* "öğrenmez" 74a/10, *dé-mes* "demez" 122b/2.

teklik üçüncü şahıs çekiminin nezaket şekli

sor-ar-lar "sorar" 7b/7.

çokluk birinci şahıs çekimi

Metinde çokluk birinci şahıs çekimine ait örnek yoktur.

çokluk ikinci şahıs çekimi

tapa'l-mas-sizler "bulamazsınız" 79a/2.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

éṣit-ür-ler "iştirirler" 5b/1, *ata-r-lar* "adlandırırılar" 15b/5, *dé-r-ler* "derler" 22a/2, *sana-r-lar* "kabul ederler" 23a/4, , *bil-ür-ler* "bilirler" 29a/11, *kül-er-ler* "gülerler" 29a/12, *or-ar-lar* "biçerler" 30a/4, *ḳur-ar-lar* "kurarlar" 35a/12, *tat-ar-lar* "tadarlar" 43b/8, *ḳaç-ar-lar* "kaçarlar" 55b/5.

sözle-mes-ler "söylemezler" 18a/9, *ḥ'āla-mas-lar* "istemezler" 28b/3-4, *yé-mes-ler* "yemezler" 33a/10, *bér-mes-ler* "vermezler" 64b/10.

II. Tip Geniş Zaman

Geniş zamanın ikinci tipinde aslında bir gelecek zaman eki olan *-GAy* eki kullanılmaktadır. Gelecek zaman bildiren *-GAy* eki bazı durumlarda geniş zaman ifade edebilir (Eckmann, 2012:129). Bu tipin olumsuzu fiilden sonra *-mA* ekini getirilmesiyle yapılır. Metnimizde *-GAy* ekinin geniş zaman ifade ettiği örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir.

‘adl birle bol-ğay "adaletle olur" 3a/9, *dünyāda ḳıl-ğay* "dünyada yaratır" 6b/4, *bolma-ğay* "olmaz" 36a/8, *sakla-ğay* "saklar" 57b/8, *dé-gey-sén* "dersin" 124a/12.

Aşağıdaki örnekte II. tip geniş zaman ekinin olumsuzu için *émes* yapısının kullanıldığı görülmektedir.

Hün-ı nā-ḥaḳnūḡ mükāfātī āḥiretde bol-ğay émes, *bu cihānda hem bolur ki mén kitāblarda okudum* "Haksız yere kan dökmenin karşılığı (sadece) ahirette olmaz, bu dünyada da olur ki ben (bunu) kitaplarda okudum." 55b/6-7.

III. Tip Geniş Zaman

Geniş zamanın üçüncü tipi *-ğan (sıfat-fiil eki) + ınğ (iyelik eki) +dur (bildirme eki)* eklerinden meydana gelen *-ğanınğdur* kalıbıyla yapılır. İkinci teklik şahıs ifade eden bu tipin örnekleri metinde sınırlı sayıda bulunmaktadır.

Pes sên éy oğul, özünğni cem^cninğ arasında hemmedin nâ-dânrağ tutğıl ki kaçan kim özünğni nâ-dân tuttuğ, dâñā bol-ğanınğdur. "Ey oğul, kendini cemiyetin arasında herkesten bilgisiz tut, kendini bilgisiz (olarak) tuttuğun zaman âlim olursun." 17a/8-9.

Eger vişâlde-sên ve ma^cşūkunğ sêninğ hâlinğdin haber-dâr bolsa hem işdin kal-ğanınğdur. "Sen visaldesin, sevgilin senin hâlinden haberdar olsa (sen) işten kalırsın." 43b/11-12.

IV. Tip Geniş Zaman

Metinde *-a, -y (zarf-fiil eki) + şahıs zamirleri* kalıbı şeklinde oluşan yapılar da geniş zaman ifade etmektedir. Bu yapı genellikle geniş zaman bildirse de metindeki ifadeye göre Türkiye Türkçesine istek olarak da çevrilebilir. Bu şekil, *-adurur/-yturur* yapısının kısalmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu tip geniş zamanın örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

fiçak tart-a-sên "kesersin" 80a/12-13, sına-y mên "sınarım" 95a/11, ayt-a-sên "söylersin" 103b/12-13.

7.5.1.1.4. Gelecek zaman

I. Tip Gelecek Zaman

Metinde I. tip gelecek zaman çekimi için *-ğay/-gey* eki kullanılmaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

bér-gey "verecek" 5b/13, yéme-gey-mên "yemeyeceğim" 11b/1, bol-ğaydur "olacak" 12b/10, fermân tutma-ğay "ferman tutmayacak, fermana uymayacak" 91b/8.

II. Tip Gelecek Zaman

Çağatayca Kâbüsnâme'de II. tip gelecek zaman çekimi için *-adur* yapısı kullanılmıştır. Bu ek ile yapılan gelecek zaman çekimi örnekleri çok değildir.

ihsân kıl-adur "hediye verecek, mükafat verecek, ihsanda bulunacak" 12a/6.

III. Tip Gelecek Zaman

Çağatayca Kâbüsnâme'de III. tip gelecek zaman çekimi için *-A (zarf-fiil eki) + şahıs zamirleri* yapısı kullanılmıştır. Bu ek ile yapılan gelecek zaman çekimi örnekleri çok değildir.

Cevāb éşit-e-mên "cevap işiteceğim" 89b/8.

Her meclisde ki otur-a-sén, ser-şesāb bargıl "Oturacağın her mecliste, (oraya) hesaplayarak olarak git" 104b/11-12.

IV. Tip Gelecek Zaman

Gelecek zamanın IV. tipi *fiil + -gU (sıfat-fiil eki) + iyelik eki + dUr/dUrUr* kalıbıyla olmakta olup mutlak bir gelecek zamanı ifade etmektedir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

kél-güsidür "gelecek" 8b/1, bil-gümdür "bileceğim" 17a/6, öl-güsidür "ölecek" 20b/9, al-ğumdur "alacağım" 29b/8, ayıt-şumızdur "söyleyeceğiz" 34a/8, kör-günğdür "göreceksin" 87b/8.

7.5.1.1.5. Öğrenilen geçmiş zaman

I. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

I. tip öğrenilen geçmiş zamanı karşılamak üzere metinde *-mış* eki kullanılmıştır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

kıl-mış-mén "yapmışım" 12a/11, al-mış-mén "almışım" 94a/8.

II. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

II. tip öğrenilen geçmiş zaman için *-gAndUr* yapısı kullanılmıştır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

kısmet kılın-ğandur "kısmet edilmiş" 8b/1, toğ-ğandur "doğmuş" 10b/4, pütü-gendür-mén "yazmış(tı)m" 12a/9, kél-gendür "gelmiş" 21b/4, renc tart-ğandur-mén "sıkıntı çekmiş(tı)m, sıkıntı yaşamış(tı)m" 31b/12, yét-gen müdür "gitmiş mi" 91b/12, , bér-gendür "vermiş" 94b/12, yār bol-ğandur "etki etmek, tesir etmiş" 100b/12.

yétme-gendür "gitmemiş" 91b/12.

III. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman çekiminin III. tipi için *-gAn* eki kullanılmıştır. Bu kullanım, öğrenilen geçmiş zamanın hikâye ve şart çekiminde karşımıza çıkmakta, müstakil olarak *-GAn* ekiyle yapılmış öğrenilen geçmiş zaman çekimi metinde yer almamaktadır. Bu durumun örnekleri aşağıda gösterilmiştir:

koy-ğan bol-sa "vermişse" 10a/6, kılğan bol-sa "yapmışsa" 10b/12, kabül kıl-ğan érdi "kabul etmişti" 11a/4, kör-gen érdim "görmüştüm" 18b/8, tur-ğan bol-sa "durmuşsa" 19a/12, dé-gen bol-sa "demişse" 24a/4.

tapma-ğan érdi "bulmamıştı" 110b/9.

IV. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zamanın bu tipinde *-(I-U)p* eki kullanılmaktadır. Bu kullanım genellikle öğrenilen geçmiş zamanın hikâye çekiminde karşımıza çıkmakta, üç örnekte de -

p + *şahıs zamiri* şeklinde kullanıma tesadüf edilmektedir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

kıl-ip érdi "yapmıştı" 3b/9, *örget-ip érdi* "öğretmişti" 11a/3, *dé-p érdi* "demişti" 11b/11, *bar-ip érdim* "varmışım" 18b/12, *ayt-ip édim* "söylemişim" 35a/7, *oltur-up érdük* "oturmuştuk" 91a/9, *kir-ip érdi* "girmişti" 113b/1.

sal-ip-sén "salmışsın" 6a/8, *dé-p-siz* "demişsiniz" 23b/10, *bér-ip-siz* "vermişsiniz" 95a/2.

V. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zamanın V. tipi için *-(I-U)pdUr* eki kullanılmıştır. Bu çekimin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

yarat-ıpdur "yaratmış" 1b/3, *éşit-ipdür-mén* "iştmiş(ti)m" 11a/1, *oltur-updur* "oturmuş" 11b/6, *ayt-ıpdurlar* "söylemişler" 44b/11, *al-ıpdur* "almış" 50b/4, *ayt-ıpdur-mén* "söylemiş(ti)m" 54b/8, *fütü-pdür* "yazmış" 110b/2.

7.5.1.2. Tasarlama kipleri

7.5.1.2.1. İstek kipi

Çağatayca Kâbüsnâme'de istek ifadesi *-GAy* ekiyle sağlanmıştır. İstek çekiminin olumsuzu *-GAy* ekinden önce olumsuzluk eki *-mA* getirilmek suretiyle yapılmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

teklik birinci şahıs çekimi

yétgür-gey-mén "ulaştırayım" 15b/13, *kıl-ğay-mén* "kılayım" 16a/6, *kör-gey-mén* "göreyim" 18b/9, *oltur-ğay-mén* "oturayım, ikamet edeyim" 114a/12.

oyna-ma-ğay-mén "oynamayayım" 54a/8, *bolma-ğay-mén* "olmayayım" 87a/2.

teklik ikinci şahıs çekimi

éşit-gey-sén "iştessin" 10a/13, *bil-gey-sén* "bilesin" 25a/1, *al-ğay-sén* "alasın" 67a/12, *bér-gey-sén* "veresin" 75b/9, *anğlat-ğay-sén* "anlatasın" 89a/3, *oğu-ğay-sén* "okuyasın" 110a/1.

ayıtma-ğay-sén "söylemeyesin" 7a/11, *kıl-ma-ğay-sén* "yapmayasın" 10a/11, *bér-me-gey-sén* "vermeyesin" 16b/4, *déme-gey-sén* "demeyesin" 23a/8.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

örget-gey-siz "öğretesin" 73b/5, *bér-gey-siz* "veresin" 114a/11.

teklik üçüncü şahıs çekimi

dé-gey "diye" 2a/10, *becā kéltür-gey* "hakkıyla yerine getire" 3b/4, *iç-gey* "içe" 35a/8, *yaraş-kay* "yaraşa" 57a/7, *qorq-ğay* "korka" 74a/13, *yu-ğay* "yıkaya" 100a/3.

tonu-ma-ğay "tanımaya" 62a/8, *h'āla-ma-ğay* "istemeye" 74b/1, *fütü-me-gey* "yazmaya" 93a/3, *olturma-ğay* "oturmaya" 95b/4.

teklik üçüncü şahıs çekiminin nezaket şekli

olturguz-ğaylar "oturta" 7b/11, *kıl-ğaylar* "kıla" 7b/11.

çokluk birinci şahıs çekimi

kéltür-gey-miz "getirelim" 45b/4, *defn kıl-ğay-miz* "defnedelim" 78b/13.

çokluk ikinci şahıs çekimi

bol-ğay-sizler "olasınız" 125a/12.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

dé-geyler "desinler, diyeler" 15b/8, *iber-geyler* "göndersinler" 19b/3, *ibret al-ğaylar* "ibret alsınlar" 23b/12,

kül-me-geyler "gülmeyeler" 27a/12, *sözle-me-geyler* "söylemeyeler" 33b/4, *bilme-geyler* "bilmesinler" 103a/6.

7.5.1.2.2. Emir kipi

Emir kipi, yapılması istenen işi kesinliğe bağlayarak emir biçiminde ifade eden bir gramer kalıbıdır. Bu kalıpta kip ekleriyle şahıs zamirleri iç içe girmiştir. Fiil kök veya gövdelerine getirilen kip ekleri aynı zamanda şahıs da ifade ettiğinden, kipe ayrıca şahıs ekleri getirilmez. Dolayısıyla, her şahıs için ayrı bir emir eki vardır (Korkmaz, 2003:665). Çağatayca Kâbüsnâme'de emir çekimi aşağıdaki eklerle yapılmıştır:

	Teklik	Çokluk
1. Şahıslar	-Ay, -AyIn, -yIn, -y	---
2. Şahıslar	Ø, -GIl, -nġ (nezaket)	-enġizler, -(I-U)nġ, -(I-U)nġlAr, -(I)nġIzlAr
3. Şahıslar	-sUn	-sUnlAr

teklik birinci şahıs çekimi

al-ay "alayım" 11b/7, , *kıl-ay* "yapayım" 23b/11, *kıl-ayın* "yapayım" 31b/4, *kéltür-ey* "getireyim" 40a/5, , *bér-ey* "vereyim" 91a/8, *kél-ey* "geleyim" 112a/6, *ayt-ay* "söyleyeyim" 112b/6, *kör-ey* "göreyim" 112b/9,

kılma-y "yapmayayım" 22a/13, *bolma-y* "olmayayım" 67a/12, *kılma-yın* "yapmayın" 113b/5.

teklik ikinci şahıs çekimi

bil-gil "bil" 1b/5, *örġen-gil* "öğren" 8b/8, *anġlama-ġil* "anlama" 13b/8, , *sor-ġil* "sor" 21b/13, *kir-gil* "gir" 48b/8, *sat-ġil* "sat" 66b/1, *çal-ġil* "çal" 104b/9.

kıl-ma "yapma" 15b/1, *buyruma-ğıl* "emretme, buyurma" 84a/5, *fütüme-gil* "yazma" 88b/4.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

taşla-nğ "at" 33b/7, *bar-ınğ* "git" 60b/12, , *tut-unğ* "tut" 118b/10, *bér-inğ* "ver" 118b/1.

koşma-nğ "katma" 97a/10.

teklik üçüncü şahıs çekimi

bol-sun "olsun" 14a/6, *éşitül-sün* "duyulsun, işitilsin" 26a/1, *oltur-sun* "otursun" 45b/11, *bér-sün* "versin" 91b/9, *ayıt-sun* "söylesin" 112b/5.

kélme-sün "gelmesin" 84b/7, *öltürme-sün* "öldürmesin" 106b/9.

çokluk birinci şahıs çekimi

Metinde çokluk birinci şahıs emir çekimine tesadüf edilememiştir.

çokluk ikinci şahıs çekimi

ayt-ınğızlar "söyleyiniz, söyleyin" 12a/6, *"keltür-enğizler* "getirin, getiriniz" 12a/5-6, *tenāvül kıl-ınğ* "yemek yiyiniz" 37b/5, *olturguz-unğlar* "oturunuz" 76a/12, *ayt-ınğlar* "söyleyiniz, söyleyin" 82b/8, *kir-inğler* "girin, giriniz" 96b/7.

sal-ma-nğlar "atmayınız, salmayınız" 6a/6, *hacıl bolma-nğ* "utanmayınız, çekinmeyiniz" 37b/6.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

öltür-sünler "öldürsünler" 40a/1, *aç çap-sunlar* "at koştursunlar" 53a/1, *tut-sunlar* "emre uysunlar, emre riayet etsinler" 118b/11.

7.5.1.2.3. Şart kipi

Çağatayca Kâbüsnâme'de şart çekimi fiil kök veya gövdelerine *-sa* eki getirilmek suretiyle yapılmaktadır. Şart kipinin olumsuzu için fiil kök ve gövdelerinden sonra olumsuzluk eki *-ma* getirilmektedir.

teklik birinci şahıs çekimi

bil-se-m "bilsem" 5b/13, *keltür-se-m* "getirsem" 11b/8, *dé-se-m* "desem" 21a/8, *h^vāla-sa-m* "istesem" 28b/4, *al-sa-m* "alsam" 61a/4, *bér-se-m* "versem" 81b/4,

kıl-ma-sa-m "yapmasam" 17a/11, *bérme-se-m* "vermesem" 91a/12 *keltür-me-se-m* "getirmesem" 111b/8.

teklik ikinci şahıs çekimi

kör-se-nêg "görsen" 5a/12, *sor-sa-nêg* "sorsan" 13a/13, *buyur-sa-nêg* "emretsen" 39b/11, *min-se-nêg* "binsen" 52b/2, *kél-se-nêg* "gelsen" 80b/4, *tonu-sa-nêg* "tanısan, bilsen" 101a/11.

uykula-ma-sa-nêg "uyumasan" 36b/6, *kirme-se-nêg* "girmesen" 48b/10, *kör-me-se-nêg* "görmesen" 72b/10, *alma-sa-nêg* 92a/8.

teklik ikinci şahıs çekiminin nezaket şekli

ayıt-sa-nêgiz "söylesen" 21a/8, *bol-sa-nêgiz* "olsan" 23b/9, *öt-se-nêgiz* "bağışlasan" 112b/6, *al-sa-nêgiz* "alsan" 114b/3.

kıl-ma-sa-nêgiz "yapmasanız" 23b/11, *bol-ma-sa-nêgiz* "olmasanız" 56a/3.

teklik üçüncü şahıs çekimi

bol-sa "olsa" 1b/8, *kél-se* "gelse" 17b/4, *iç-se* "içse" 42b/11, *kutul-sa* "kurtulsa" 55a/1, *yür-se* "yürüse" 70b/12, *bar-sa* "varsa" 78b/7, *bağ-sa* "baksa" 93a/10, *oyna-sa* "oynasa" 108b/6, *h^vāla-sa* "istese" 114a/12.

bérme-se "verme" 2a/9, *yé-me-se* "yemese" 3a/3, *kör-me-se* "görmese" 16a/11, *örget-me-se* "öğretme" 74b/5.

çokluk birinci şahıs çekimi

bilme-se-k "bilmesek" 7a/5, *kıl-sa-k* "yapsak" 85a/12.

çokluk ikinci şahıs çekimi

tap-sa-nêglar "bulsanız" 79a/1, *h^vāla-sa-nêglar* "isteseniz" 79a/1, *cevāb bér-se-nêgizler* "cevap verseniz" 125a/12.

cevāb bérme-se-nêgizler "cevap vermeseniz" 125a/13.

çokluk üçüncü şahıs çekimi

sor-sa-lar "sorsalar" 10a/2, *kél-se-ler* "gelseler" 18a/6, *két-se-ler* "gitseler" 37b/10, *fütü-se-ler* "yazsalar" 80b/7, *ayıt-sa-lar* "söyleseler" 85b/1, *oyna-sa-lar* "oynasalar" 105a/5.

or-ma-sa-lar "biçmeseler" 30a/4.

7.5.1.2.4. Gereklilik kipi

I. Tip Gereklilik

Çağatayca Kâbûsnâme'de I. tip gereklilik çekimi *-mAK kérek* ve *-sA kérek* ile yapılmaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

tut-maḵ kérek "tutmalı, tutmak lazım" 4a/5, *bil-mek kérek* "bilmeli, bilmek gerek" 21a/11, *iç-mek kérek* "içmeli, içmek lazım" 34b/10, *kélme-se kérek* "gelmemeli" 81b/2, *yét-se-nḡ kérek* "yetmelisin, ulaşmalısın" 86b/4-5, *fütü-mek kérek* "yazmak lazım" 111a/13.

II. Tip Gereklilik

Metinde gereklilik çekiminin ikinci tipi için *-GUIUk* eki kullanılmıştır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ḳurbānlıḵ né üçün ḵıl-ḡulūḵ "Neden kurban kesilmeli?" 7a/4.

Tevāzu^c ve ikrāmıḵı ḵaydaḡ ḵiṣige ḵıl-ḡulūḵ, ḵaydaḡ ḵiṣige ḵıl-ma-ḡulūḵ "Tevazu ve ikramı hangi kişiye yapmalı, hangi kişiye yapmamalı" 40a/7-8.

Né sayāḵlıḵ söz dé-ḡulūḵ, anı bilgil "Nasıl söz demeli, onu bil" 104a/6.

7.5.2. Fiillerin Birleşik Çekimi

7.5.2.1. Hikâye Birleşik Çekimi

Çağatayca Kâbüsnâme'de hikâye birleşik çekimi *é-* ve *ér-* yardımcı fiillerinin üzerine görülen geçmiş zaman ekinin getirilmesiyle yapılır.

7.5.2.1.1. Geniş zamanın hikâyesi

yürü-r ér-di "yürürdü" 5b/8, *vācib bol-ur ér-di* "vacip olurdu" 7b/10, *ḵıl-ur ér-di-nḡ* "yapardın" 8a/8, *körset-ür ér-di* "gösterirdi" 11a/6, *öt-er ér-di* "geçerdi" 15b/10, *ayt-ur ér-di-m* "söyledim" 17a/13, *dé-r ér-diler* "derlerdi" 31b/6, *éṣit-ür é-di-m* "işıtırdım" 54a/2,

kél-mes érdim "gelmezdim" 6a/2, *kül-mes érdi* "gülmezdi" 16a/12, *başımḡa kün tüṣme-gey ér-di* 56b/3 "başıma iş gelmezdi" 56b/3, *éṣit-mes érdi* "işıtmazdı" 97a/6.

7.5.2.1.2. Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi

fermān ḵıl-ıḡ ér-di "ferman etmişti, buyurmuştu" 3b/9, *‘ādet ḵıl-ıḡ ér-di-nḡ* "adet etmişti" 9b/9, *örḡen-ıḡ ér-di* "öğrenmişti" 11a/3, *ḵıl-ḡan ér-di* "yapmıştı" 11a/4, *kör-gen ér-di-m* "görmüşüm" 18b/9, *ayt-ıḡ é-di-m* "söylemişim" 35a/7, *dé-p ér-di-m* "demiştim" 91a/10, *oltur-up ér-diler* "oturmuşlardı" 125a/9.

körme-p ér-di "görmemişti" 31a/3-4.

7.5.2.1.3. Şartın hikâyesi

bil-se-m ér-di "bilseydim" 6a/1-2, *bol-sa ér-di* "olsaydı" 7b/10, *öltür-se-m ér-di* "öldürseydim" 56b/2, *tüṣme-se ér-di* "düşmeseydi" 86a/7.

7.5.2.1.4. İstek kipinin hikâyesi

bil-gey ér-di-m "bileydim" 86b/10, *örḡet-gey -ér-di-m* "öğreteydim" 86b/10.

münṣī bolma-ḡay ér-di-m "kâtip olmayaydım" 111b/9, *ölme-gey ér-di* "ölmeyeydi" 111b/10.

7.5.2.2. Rivayet Birleşik Çekimi

Çağatayca Kâbûsnâme'de rivayet birleşik çekimi *é-* ve *ér-* yardımcı fiillerinin üzerine *-ken* öğrenilen geçmiş zaman ekinin getirilmesiyle yapılır.

7.5.2.2.1. Geniş zamanın rivayeti

Bir kün kârğa kél-ür éken "bir gün kâr edermiş" 75a/9.

7.5.2.2.2. Öğrenilen geçmiş zamanın rivayeti

örget-ip éken "öğretmişmiş" 74a/3, *bér-ip éken-sén* "vermişmişsin" 91b/3.

7.5.2.2.3. Gerekliliğin rivayeti

Bu alte kânı hem kıl-ğuluk érken, selâmet °ömr ötker-gülük érken "Bu altı (kişinin) kanını akıtmalıymış, huzur içinde ömür sürmeliymiş" 56b/3-4.

7.5.2.3. Şart Birleşik Çekimi

Çağatayca Kâbûsnâme'de şart birleşik çekimi *ér-* ve *bol-* yardımcı fiilinin üzerine *-sa* şart ekinin getirilmesiyle yapılır.

7.5.2.3.1. Geniş zamanın şartı

örge-ür bol-sanğ "öğrenirsen" 13b/8, *sözle-r bol-sanğ* "söylersen" 22a/1, *iç-er bol-sanğ* "içersen" 35b/8, *bar-ur bol-sanğ* "varırsan" 40a/9, *oyna-r bol-sanğ* "oynarsan" 41a/12, *iltifât kıl-ur bol-sa* "iltifat ederse" 46a/13, *bér-ür bol-sanğ* "verirsen" 75b/1, *izde-r ér-se-nğ* "istersen" 117a/6, *bol-ur ér-se* "olursa" 125b/7.

7.5.2.3.2. Öğrenilen geçmiş zamanın şartı

koy-ğan bol-sa "vermişse" 10a/6, *kılğan bol-sa* "yapmışsa" 10b/12, *tur-ğan bol-sa* "durmuşsa" 19a/12, *dé-gen bol-sa* "demişse" 24a/4, *ayıt-ğan bol-sa* "söylemişse" 24a/5, *al-ğan bol-sa* "almışsa" 31b/12, *yé-gen bol-sa-nğ* "yemişsen" 35a/1, *satıl-ğan bol-sa* "satılmışsa" 66a/11, *alma-ğan bol-sa* "almamışsa" 92a/10, *ağrı-ğan bol-sa* "hastalanmışsa" 100b/1, *asma-ğan bol-sa* "asmamışsa, (beline) takmamışsa" 104a/4, *oltur-ğan bol-sa* "oturmuşsa" 125b/3.

7.6. SIFAT-FİİLLER

Sıfat-fiiller, bir yanları ile isim bir yanları ile fiillerdir. Fiil özellikleri dolayısıyla, kendilerinde var olan zaman ve hareket kavramlarını, ad oldukları sığata aktararak varlıkları ve nesneleri hareket ve zaman gösterme özellikleriyle geçici olarak vasıflandırılır (Korkmaz, 2003:909). Çağatayca Kâbûsnâme'de tesadüf edilen sıfat-fiiller aşağıda gösterilmiştir:

7.6.1. -Adurğan/-yduğan

Geniş zaman ifade eden bu sıfat-fiil eki *-GAn* ekinin *tur-* tasvir fiili ile kaynaşarak ekleşmiş hâlidir. "*An*, *-mAktA olan*, *-AcAk*, *-AcAk olan*" gibi anlamlar ifade eder (Öztürk,

2016:68). Çağatay Türkçesinde kullanılmayan bu sıfat-fiil eki, bugün Özbek Türkçesinde ve Yeni Uygur Türkçesinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu sıfat-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

yé-ydurğan naşībeni "yiyecek olduğun rızkını" 5a/2, *kişi yaman dé-ydurğan hūydın* "kişinin kötü dediği huydan" 15b/6, *sözni obdan sözle-ydurğan ve aldını kara-ydurğan kişi* "sözü iyi söyleyen ve önünü gören kişi" 18b/10-11, *şarāb iç-edurğan mey-perestlerniň* "şarap içen ayyaşların" 35a/9, *mihmān kıl-adurğan kişilerniň* "misafir ağırlayan kişilerin" 37b/8.

7.6.2. -Ar

Geniş zaman sıfat-fiili olan -Ar metinde çok yaygın bir kullanıma sahip değildir. Müstakil olarak kullanıldığı gibi birleşik fiiller oluşturmak amacıyla da kullanılmıştır. Metinde tesadüf edilen örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

két-er+niň "gidenin, gider olanın" 2a/2, *cengdin kaç-ar vaktıda* "savaşta kaçacak zamanda" 29b/13, *dād sor-ar küni* "hesap sorar günü" 118a/3.

7.6.3. -GAn

Geniş zaman sıfat-fiili olan -GAn eki bazen geçmiş zaman da ifade etmektedir. Çoğunlukla uyuma giren bu ekin kimi örneklerde uyumu bozduğu görülmektedir. Metinde yer alan örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

izde-gen+ge "isteyene" 2a/7, *qadrini bilme-gen* "kadrini bilmeyen" 3a/4, *piş-kan* "pişen" 30a/7, *öz başımğa kél-gen+ni* "kendi başıma geleni" 46b/9, *uykula-ğan kişiniň* "uyuyan kişinin" 49b/2, *üzesige min-gen kişi* "üzerine binen kişi" 69b/6, *öylenme-gen kişiğe* "evlenmemiş kişiye" 76b/13, *sütge hoş-kan sular* "süte katılan sular" 97a/10, *méniň dé-gen+im dék* "benim dediğim gibi" 102a/10, *kaç-kan+lar* "kaçanlar" 116a/12.

-GAn sıfat-fiil eki bazen -mAK ve -mA isim-fiil eklerinin ifadesini taşımaktadır. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Şarāb iç-gen günāhdur "Şarap içmek günahdır" 38a/7.

Tola uykula-ğan hūb érmesdür "Çok uyumak iyi değildir" 49b/3.

Emānet sakla-ğan, belā ve rencdür "Emanet saklamak, sıkıntılı ve zahmetlidir" 60a/10.

Deymelīniň yaman iş örget-gen+i öziñ başığa çıktı "Deymeli'nin kötü iş öğretmesi kendi başına geldi" 106b/11.

On kün vaktın ilgeri tarı-ğan hūbraqdur "On günden sonra ekip biçmek daha iyidir" 121a/1.

7.6.4. -GU

Gelecek zaman sıfat fiili olan -gU eki genellikle metinde *dék* edatıyla beraber kullanılmıştır. Metinde bu sıfat-fiile ait örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

°adet kıl-ğu dék iş émesdür "adet hâline getirilecek iş değildir" 34a/7, *günāh bol-ğu dék işğa* "günah olacak işe" 57a/8, *yürme-gü dék yerge* "yürünmeyecek yere" 70a/9-10, *fermānıngnı tut-ğu dék kişini çāker algıl* "fermanını tutacak olan kişiyi hizmetkâr olarak al" 84a/4-5, *te°şır kıl-ğu dék ayıtğıl* "etki edecek şekilde söyle" 104a/2-3.

7.6.5. -GUÇI

Bu sıfat-fiil eki -GU sıfat-fiil ekilye +ÇI isimden isim yapma ekinin birleşimiyle oluşmuştur. Metindeki örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

zekāt bér-güçi+ler+ni "zekat verenleri" 6b/1, *bil-güçi* "bilen" 17a/7, *peygamberlik ve hikmet örget-güçi* "peygamberlik ve hikmet öğreten" 17b/8, *éşit-güçi+ler* "işitenler" 89b/5, *tanu-ğuçi* "taniyan, bilen" 95b/13.

7.6.6. -GUIUK

Bu sıfat-fiil eki -gU sıfat-fiil ekiyle +IUK isimden isim yapma ekinin birleşiminden meydana gelmiştir. Metinde yer alan örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Bér-gülük kele ve koy ve téve né üçündür "Verilen koyun, deve ne içindir" 7a/3.

Hemme işlerinğ hāşılı cihāndın öt-gülük ve bu °ālemdin két-gülük bilgil "Bütün işlerin hasılının (bu) cihandan geçmek olduğunu ve bu âlemden gitmek olduğunu bil" 13a/2-3.

Ya°nī éşit-gülük sözni ayıtğan hūbdur. "Yani işitilecek sözü söylemek iyidir" 21a/5.

7.6.7. -mAs

Geniş zaman sıfat-fiil eki olan -mAs daha çok olumsuz durumları ifade etmek için kullanılır. Bu ek, müstakil olarak kullanılabildiği gibi üzerine hâl ekleri alarak da kullanılabilir. Metinde yer alan örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

tüke-mes feşīmānlıkdın "bitmez (tükenmez) pişmanlıktan" 27a/13, *hūner bol-mas+ğa* "hüner olmamasına, hünersizliğe" 87a/12, *kör-mes+ge* "görmemezliğe" 91b/7.

-mAs sıfat-fiil eki üzerine +IUK isimden isim yapma ekini alarak da kullanılabilir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

bil-mes+lik "bilmezlik" 3a/5, *hāşıl bol-mas+lık+ı* "hasıl olmazlığı" 15a/6, *bed-hūyluk kıl-mas+lık* "huysuzluk etmeme durumu, huysuzca davranmazlık" 35b/11, *öl-mes+lik+i+ni* "ölmeyeceğini, ölmezliğini" 82a/12, *kıl-mas+lık+dur* "kılmazlıktır" 106a/8.

7.6.8. -r, -Ur

Metinde geniş zaman sıfat-fiili olarak -r, -Ur ekleri kullanılmaktadır. Metindeki örneklerden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

su kéltür-ür kişi "su getiren kişi" 19a/7, *kıl-ur işinğ* "yapcağın işin" 27a/6, *yüz yaşa-r kişi* "yüz yaşında olan kişi" 29b/6, *bendege yara-r néme bérmečni* "kula fayda sağlayacak nesne vermeyi" 66a/9.

7.7. ZARF-FİLLER

Zarf-fiiller; zarf işlevine girmiş bulunan, zarf olarak kullanılan fiil şekilleridir. Bu ekler; bir yanıyla fiil, bir yanıyla da zarf özelliği taşıyan gramer kategorileridir. Fiil yönleriyle hareket ve zaman kavramını, zarf yönleriyle bir oluş ve kılışın durum ve tarzını bildirirler (Korkmaz, 2003:983). Çağatayca Kâbüsnâme'de tesadüf edilen zarf-fiil ekleri şunlardır:

7.7.1. -A

Metinde tasvir fiillerinin oluşumunda karşımıza çıkan *-A* zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

edā kıl-a almas "eda edemez" 3b/13, *koy-a bérđi* "koyuverdi, bırakıverdi" 11a/9, *ala'lmas* (*al-a almas*) "alamaz" 51a/5, *bara'lmasa* < (*bar-a almasa*) "varamasa" 51a/11.

7.7.2. -ArdA

Bu zarf-fiil eki *-Ar* sıfat-fiil eki ile *+dA* bulunma hâli ekinin birleşmesiyle oluşmuştur. "*-Arken, -dİğI zaman*" anlamında zarflar yapar.

Ékki rek^cat namāz ötegey, kir-erde ve çık-arda selām kılğay "İki rekat namaz kıla, girerken ve çıkarken selam vere." 128b/1.

7.7.3. -DI érse

Cümleye *-IncA, -dİktAn sonra* anlamı katan bu zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Feth özini suğa sal-dı érse su gālib keldi "Feth kendini suya bırakınca su üstün geldi." 11a/7.

Yette kün öt-ti érse bir kimeçiniñ közleri uşol töşükge yétti. "Yedi gün geçtikten sonra bir gemicinin gözleri işte o deliğe erişti." 11b/5-6.

Eflātūn bu sözni éşit-ti érse dil-tenglikdin yığladı "Eflatun bu sözü işitince sıkıntıdan, kederden ağladı." 16a/1.

Bu sözdin hemme aḥvālñi anğla-dı érse vezīrğa °özr aytp ḥil^catler bérıp yana vezīrlıknı anğa bérđi "Bu sözlerden hâlini anlayınca vezir(den) özürler dileyip, hilatler verip vezirliği tekrar ona verdi." 114b/4-5.

7.7.4. -geç

"*IncA-, -dİğI için*" anlamında zarflar yapan bu zarf-fiil ekine metinde bir örnekte tesadüf edilmiştir:

Kūdekler hemmesiniñ kulağı sağrağı bolur, sözni éşitme-geç sözni bilmesler "Cariyelerin hepsinin kulağı sağır olur, sözü duymadıkları için bilmezler." 24b/9.

7.7.5. -GAII/-kālī

Zaman ve sebep ifade eden bu zarf-fiil eki "-mAk için, -mAk amacıyla, -mAsı için" anlamında zarflar yapar.

Husrevninġ vaqtıda bir bīvezen mes³ele sor-ġalı Büzürcimihürninġ aldıġa kēldi ve mes³ele sordı "Hüsrev'in zamanında yaşlı bir kadın soru sormak amacıyla Büzürcimihür'ün huzuruna geldi ve soru sordu." 21b/9-10.

Éy oġul, sén evvel özünġge meşġūl bolup ta^cām yémekge müheyyā bolup olturġıl, andın kēyin ta^cām kēltür-geli buyurġıl "Ey oġul, sen öncelikle kendinle ilgilen (ve) yemek yemeye hazır hâle gelip otur, ondan sonra yemek getirmeleri için emret." 33b/10-12.

Éy oġul; her kaçan kim zirā^cat kıl-ġalı yér, oltur-ġalı imāret alur bolsanġ "Ey oġul, ne zaman tarım yapmak için yer, oturmak için mülk alacak olsan." 67a/6.

Şerī^catdın çık-kālī bolmaydur, yā sén güvāh ötkergil yā and bērgil "Şeriat (kurallarından) çıkılması (uygun) olmuyor, sen ya şahir getir ya da yemin et" 90b/6-7.

Hemme ħalk anı kör-geli kēldiler "Bütün halk onu görmek için geldi" 113a/13-113b/1.

7.7.6. -GAnça

Bu zarf-fiil eki -GAn sıfat-fiil eki ile +ça eşitlik hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. "-dİġI hâle, -dİġI zaman, -dİġI kadar, -dİġI gibi" anlamında zarflar yapar.

Bil-geñçe özünġni bilmegenler kıtarıda sanaġıl "Bildığın hâlde kendini bilmeyenler sınıfında kabul et." 16b/11.

Ya^cnī ħ^vāla-ğança séni köra'lmasun "Yani istediği zaman seni göremesin" 117a/11.

Bu zarf-fiilde -GAn sıfat-fiil ekinden sonra araya iyelik ekleri de girebilir. Bu durumun örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ķudretiġ yét-geñçe "Gücün yettiğince" 73a/10.

Mén hem öz bil-genimçe ömr ötkerdim "Ben de kendi bildiğim gibi hayat sürdürdüm." 86b/13.

Bil-geñçe pādşāhnınġ vaqtını hoş kılġay "Bildığın kadarıyla padişahın vaktini hoş geçirmesini sağla." 108b/4.

Şol çık-kanıça kaçtı "O çıktığı gibi kaçtı." 112a/6-7.

7.7.7. -GAndA

Bu zarf-fiil eki -GAn sıfat-fiil ekiyle +da bulunma hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. "-IncA, -dİġIndA, -dİġI zaman" anlamlarında zarflar yapar.

Çünki kıarı-ġanda yigitlik yaraşmaydur "Çünkü yaşlandığın zaman yiğitlik (yapmak) yaraşmaz." 29b/12.

Maşûknûñ ħūy vaż[ı]nı kör-gende anı vişāl bilmes-sén "Sevgilinin mizacını gördüğünde onu visal olarak bilmezsin." 43b/12.

İştihā kel-gende tekellüf birle kıılmağıl ki köp ziyānlığdur "İstek geldiğinde onu zorla yapma ki (bu) çok zararlıdır." 47b/12.

Meddāh, haşm yahşı sözlegende feydā bolur "Vaiz, rakip iyi konuştuğu zaman ortaya çıkar." 89b/1.

Kélgen kişi fülān kişi ötti mü? dé-gende mén munda olurgandın beri héç kişi ötmedi, dégey "Gelen kişi, falan kişi geçti mi? dediğinde ben burada oturduğumdan beri hiç kimse geçmedi, de." 125b/12-13.

7.7.8. -GAnDIn (kéyin/beri)

Bu zarf-fiil -gAn sıfat-fiil ekiyle +dIn ayrılma hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. Metinde bu yapının devamına *kéyin* ya *da beri* edatını alarak kullanıldığı örneklerle tesadüf edilmiştir. -"dIktAn sonra, -dIktAn beri" anlamında zarflar yapar.

Mén bende dé-gendın kéyin "Ben köleyim dedikten sonra" 4a/7.

Mīve fiş-gandın kéyin dıraht üzre turmas "Meyve olgunlaştıktan sonra ağaç üzerinde durmaz." 30a/5.

Üç sâ at öt-gendın kéyin "Üç saat geçtikten sonra" 35a/8.

Élig yu-gandın kéyin "Elini yıkadıktan sonra" 38a/1.

Anġla-gandın kéyin "Anladıktan sonra" 117b/1.

Oltur-gandın beri héç kişi ötmedi "Ben oturduğumdan beri hiç kimse geçmedi." 125b/12.

7.7.9. -GUçA

Bu zarf-fiil eki -GU sıfat-fiil ekiyle +çA eşitlik hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. "-IncA, -IncAyA kadar" anlamında zarflar yapar.

Muhtāc bol-ğunça "Muhtaç oluncaya kadar, muhtaç olacağına" 57b/4.

Yür-güçe "yürüyünce" 57b/4.

7.7.10. -GUñA/-ķunça

"-IncA, -dIğIndA, -IncAyA kadar, -mAktAnsA" anlamlarında zarflar yapan bu zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Ķabūl kıılma-ğunça "Kabul etmeyince" 1b/10.

Mén anı körme-günçe "Ben onu görmeyince" 11b/4.

Açlıkğa ölgen hūbrakdur, gedāynıñ nānı birle tiriglik kıl-ğunça "Fakirin ekmeğiyle yaşamaktansa açlıktan ölmek iyidir" 26a/8.

Ottuz tört yaşğa kir-günçe "Otuz dört yaşına girince" 30b/10.

Sakal çık-kunça "Sakal çıkıncaya kadar" 45b/11.

Ecel yétme-günçe "Ecel ulaşmayınca" 107a/12.

7.7.11. -mAsdA

Bu zarf-fiil eki *-mAs* sıfat-fiil eki ile *+dA* bulunma hâli ekinin birleşiminden oluşmuştur. "*-mAdIğIndA*, *-mezken*, *-mAdAn*" anlamında zarflar yapar.

Her né kılsañg ˆaraķ iç-mesde, saqlıkda kılğıl "Her ne yapacaksan içki içmediğinde, ayık (olduğunda) yap." 40b/9.

Bağdād deryāsıdın çık-masda kime bir havfluğ yérge yétti "Bağdat'taki ırmaktan çıkmadan gemi tehlikeli bir yere ulaştı." 73b/11.

Ecel yét-mesde öler "Ecel yetmeden ölür." 106b/3.

Her né tarısañg vaķtı öt-mesde tarığıl "Her ne ekip biçeceksen vakti geçmeden ekip biç." 120b/13.

7.7.12. -mAsdIn (ilgeri/burun)

Bu zarf-fiil eki *-mAs* sıfat-fiil eki ile *+dIn* ayrılma hâli ekinin birleşmesiyle oluşmuştur. Metinde bu yapının *ilgeri* ya da *burun* edatlarını alarak kullanıldığı örneklerle tesadüf edildiği gibi müstakil olarak kullanıldığı örneğe de tesadüf edilmiştir.

Bar-masdın ilgeri "Varmadan önce" 10b/10.

Kündüzkininğ humāri başdın kêt-mesdin "Gündüz içilen içkinin mahmurluğu baştan gitmeden" 36b/3.

Nān yé-mesdin ilgeri "Yemek yemeden önce" 37a/13.

Āftāb çık-masdın ilgeri "Güneş doğmadan önce" 52a/4.

Helāk kıl-masdın burun "Helak etmeden önce" 80b/2.

7.7.13. -mAy

Olumsuzluk eki olan *-mA* ile *-y* zarf-fiil ekinden müteşekkil olan bu zarf-fiil eki "*-mAdAn*" anlamında zarflar türetmektedir.

Kem, ziyāde bol-may sañga kélğüsidiür "Azalıp çoğalmadan sana gelecektir." 8b/1.

Mén anı bil-mey kıladur-mén "Ben onu bilmeden yaparım" 14a/3.

Emîrû'l-mü'minîndin fermân yokdur kim bu emâlni bér-mey yanıp öz cāyınġğa bargay-sén " Bu malları vermeden Müminlerin reisinden dönüp gitmene izin yoktur." 38b/9.

Tola kişi bil-mey, tonu-may alurlar "Birçok kişi bilmeden, tanımadan alır." 62a/8.

Héç teşvîş tart-may dıraht tüpige bargıl "Hiç endişe etmeden ağaç dibine var." 91b/4.

Her néme alsanġ kör-mey alma "Her ne alırsan görmeden alma." 97b/8.

7.7.14. -p/-(I-U)p

Ünlüyle biten fiillere doğrudan, ünsüzle biten fiillere araya *I-U* bağlayıcı ünlülerini alarak eklenen bu zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

bol-up "olup" 2b/3, *dép* "deyip" 3b/9, *bak-ıp* "bakıp" 5b/10, *bér-ip* "verip" 11a/11, *kéltür-üp* "getirip" 11b/7, *al-ıp* "alıp" 19a/6, *oku-p* "okuyup" 19b/6, *yıġla-p* "ağlayıp" 23b/5, *fütü-p* "yazıp" 81b/7, *yu-p* "yıkayıp" 112a/6.

Aşağıdaki örneklerde *-p* zarf-fiil eki kullanılmış olmasına rağmen ek cümleye zarf-fiil anlamı değil *-mAk* anlamı katmıştır.

Düşmenni ḥ^vār kör-üp bolmas "Düşmanı hor görmek olmaz." 80a/13-80b/1.

Ékki işni hergiz ḥ^vār tut-up bolmas. "İki işi asla hor görmek olmaz." 108a/3-4.

7.7.15. -rdA/-(I-U)rdA

Bu zarf-fiil eki *-r/-(I-U)r* sıfat-fiil eki ile *+dA* bulunma hâli ekinin birleşmesinden oluşmuştur. "*IncA*, *Irken*" anlamında zarflar yapar.

Anı ayt-urda "Onu söylerken" 26a/11.

Ömrünġ künlerini ötker-ürde bî-tertîb bolmaġıl "Ömrünü geçirirken düzensiz olma." 32b/7-8.

Nerd şaṭranc oyna-rda şerm tutġıl "Tavla oyunu (ve) satranç oynarken çekinme." 41a/10.

Abdü'l-Melik şarābnı al-urda sāķġğa karaladı "Abdül Melik şarabı alırken sakiye baktı." 109a/8.

Nāme bér-ürde "Name verirken" 110b/8.

7.7.16. -urġa

Bu zarf-fiil eki *-ur* sıfat-fiil ekiyle *+ġa* yönelme hâli ekinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. "*dİġI zaman*, *-mAk için*, *-mAġA*, *-mAsInA*" anlamında zarflar yapar.

Hudānġ bendesidür-sén anġa ṭā^cat kıl-urġa künġremegıl "Sen Allah'ın kulusun, ona ibadet edeceğin zaman söylenme." 4a/9.

Emîrû'l-mü`minînnîng` ömrleri hemme akrabâlar` ömridin uzunraq bol-urğa delâlet kıılır "Müminlerin reisinin ömürlerinin bütün akrabalarının ömründen daha uzun olmasına delalet eder." 21a/2.

Oltur-urğa mekân "Oturmak için mekân" 45a/2.

Hudây te`âlânîng` dergâhıda` özr ayt-urğa "Allah'ın dergâhında özür dilemeye" 46a/6.

7.7.17. -y

Tasvirî fiillerin oluşturulmasında ve müstakil fiillerin "-(I-U)p, -ArAk" anlamlarında zarflar yapmasında kullanılan -y zarf-fiil ekinin örneklerinden bazıları aşağıda gösterilmiştir:

Tanu-y almas-sén "Tanıyamazsın" 2a/13.

Bérip yaman bolğuça, bérme-y yaman bol "Verip kötü olacağına vermeyip kötü ol." 59b/11.

Öz siriştîngdin tohta-y almasańg` hem "Kendi karakterinden taviz veremesen de." 120a/2.

8. BAĞLAÇLAR

Kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yükledikleri işlevlerle bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğelerine *bağlaç* adı verilmektedir (Korkmaz, 2003:1091). Çağatayca Kâbûsnâme'de aşağıdaki bağlaçlara tesadüf edilmiştir:

8.1. ammā "fakat, lakin, ama"

Zekât yılda bir mertebe bérme lāzım bolur, ammā şadağa özgeçe ziyāde tã`atdür "Zekat(ı) yılda bir kez vermek gerekir, ama sadaba başka bir ibadettir." 6b/9.

Çünki yigitler pîrlîkdin ümmîd tutarlar, ammā pîrlernîng` ölümdin bölek ümmîdleri bolmas "Çünkü yigitler yaşlılıktan ümit beklerler, fakat yaşlıların ölümden başka ümitleri olmaz." 30a/3.

Ammā dostluk bölekdür ve` aşıklık bölekdür. Işk muhabbetde kişiğe hoşluk kem vāki` bolur "Fakat dostluk başkadır aşık olma hâli başkadır. Aşkta hoşluk az vaki olur." 45a/4.

Eger pādşāh bolsanġ, öz kolunġ birle kuşlamaġnı ġ`āhiş kılsanġ ol vaktde revādur, ammā héç karçıġanı birdin ziyāde kuşlamaġıl "Eğer padişah olsan, kendi elinle av için kuş göndermeyi istesen o zaman revadır, fakat hiçbir Doğan'ı birden fazla av için kullanma." 53a/13.

Eger bir néme almaknı ġ`āhlasanġ cedel birle sevdā kılışdın ġāfil bolmaġıl ki sevdāda cedel kıılmaġlık yarım ticāretdür. Ammā némerse ki alsanġ menfa`at, zarar boluşını çağlap alġay-sén "Şayet bir şey almayı iste(r)sen pazarlık ile ticaret yapmaktan

imtina etme ki ticarete pazarlık ticaretin yarısıdır. Ama (bir) nesne al(ır)san (onun) faydasını veya zararını hesaplayıp alasın." 67a/11.

8.2. belki "bilakis, tam aksine"

Çün ānçi İskender aytıpdur ki: Mén, menfā^catni doslarımdın tapmaydur-mén, **belki** tolarak düşmenlerimdin tapadur-mén "İskender: Ben menfaati dostlarımdan öğrenmem, bilakis birçok düşmanımdan öğrenirim, demiştir." 14a/1.

Hêç kişiler bile ceng ve uruş kılmagıl ki uruşmak uluğlar işi érmesdür, **belki** hatunlar ve küçük beçeler işidür "Herkes ile savaşma ki savaşmakulular işi değildir, tam aksine kadınlar ve çocuklar işidir." 42b/2-3.

Vaktāki dost tutmaķnıñ hālını tanudunğ, düşmenlik tarīkini bilgey-sén. Anıñdın kem émesdür, **belki** ziyāderekdür. "Dost tutmanın durumun bildin, düşmanlığın (da) usulünü bilesin. Ondan az değildir, bilakis daha fazladır." 79b/8-9.

^cArbedelig kirākeşge pul bérmesler, **belki** muşt bérürler. "Arbede çıkaran kişiye para vermezler, bilakis yumruk verirler." 105b/10-11.

8.3. bolğay ki/kim "çünkü, gerektir/gerekmemektedir ki, mümkünse, muhtemeldir ki, böylece, farzedelim ki"

Pes söz sözlemekning şartlarını bilgil, nédür? **Bolğay ki** halk sühan-dān (12) ve sühan-güy bolup hūb bolğaylar. "Söz söylemenin şartlarını bil, (bu şartlar) nedir? Böylece halk (bu durumdan dolayı) söz söylemeyi bilip iyi olsunlar." 18a/11-12.

Bolğay ki bir pul tapsanğ bir zerre kim bir ful harc kılğıl, hergiz muhtāclık bolmas ve dünyalık her némerse ki kolğa kéltürür-sén, kanā^cat kılğıl "Farzedelim ki bir para bulsan (onun) zerre (kadarını) harca, (bu şekilde) asla muhtaçlık olmaz ve dünya malı mülkünden ne kazanırsan kanaat et." 58a/8-11.

Vaktāki üzesige mingen kişi hareket kılsa **bolğay ki** bu kişininğ hareketidin āgāh bolğay. "Üzerine binen kişi hareket ettiğinde muhtemeldir ki (o) bu kişinin hareketinden haberdâr ola." 69b/6-7.

Şadaķa bérmeķ ve du^cā kılmaķnı ziyāde kıldım ve bildim ki ol pīr mundağ künlerni bilip mañģa suçılıķnı örgetip éken ve **bolğay ki** lāzım boladurğān hünerlerni örgetgil tā atalık haķķını bercā kéltürgen bolğay-sén "Sadaka vermek ve dua etmeyi fazlalaştırdım ve anladım ki o pir böyle günleri tahmin edip bana yüzücülüğü öğretmiş ve imkânın ölçüsünde lazım olacak olan hünerleri öğret ki babalık hakkını hakkıyla yerine getirmiş olasın." 74a/2-5.

Her tarīķada bolsa kız bala bī-çāredür ve dünyalıkdan her nérse kız balanıñ çapduğını kılğıl ve anıñ meşğüllüğida bolğıl tā anı bir kişiye yüklegey-sén ve anıñ ğamıdın halāş bolğay-sén. **Bolğay ki** öylemegen kişiye bergey-sén. Bu kız balaga éri könğül bağlağay. "Hangi durumda ol(ur)sa (olsun) kız evlat çaresizdir, dünya malı mülkünden onun çeyizini hazırla ve onunla ilgilen. Onun sorumluluğunu bir kişiye yükleyesin ve onun

endişesinden kurtulasın. (Kızını) evlenmemiş kişiye vermen gerekmektedir ki kocası ona gönül bağlasın." 76a/1-5.

8.4. çünkü "çünkü"

Çünkü sén, °ömrünğ içinde her kişiye yahşılık ve yamanlık kılğan bolsanğ uşbu dünyāda tapğunğdur "Çünkü sen ömrün (boyunca) her kişiye iyilik ve kötülük etmiş olsan işte bu dünyada (karşılığını) bulacaksın." 10b/11-12.

Yüzünğni oyan kılıp yatğıl dégen hūbdur, **çünkü** her lafzda ġaraz hāşıldur "Yüzünü bu tarafa dönüp yat demek iyidir, çünkü her sözde bir maksat vardır." 21a/9.

Çün karıdınğ, karılık hālīde bol, **çünkü** karığanda yigitlik yaraşmaydur. "Yaşlandığın zaman yaşlılık hālīde ol, çünkü yaşlandığında yigitlik (hālīne göre davranmak) yaraşmaz." 29b/12.

Hemīşe köñğülñi °ışk muhabbetge meşğül tutmağıl ve dāyim nefis h°āhişiğā tābi° bolmağıl, **çünkü** bu yanğlığ bolmağ °āķiller işi érmedür "Her zaman gönlünü aşk (iş) ile meşgul etme ve daima nefsin isteğine tabi olma, çünkü bu hālde olmak akıllı insanların işi değildir." 43b/6-7.

Āşıklıkdın perhīz kılğıl ki hıred-mend hükemālardın özge kişi °ışkdın perhīz kıla'lmapdur, **çünkü** mümkün érmedür "Aşık olma durumundan sakın ki akıllı hükemalardan başka hiç kimse aşktan uzak duramamıştır, çünkü (bu) mümkün değildir." 44a/3-4.

8.5. eger "eğer, şayet"

Eğer bilsem érdi ki méniñ séniñ mertebemiz téñg bolur hergiz deşt beyābānlarnı kézip kélmēs érdim "Eğer benim ve senin, (ikimizin) mertebesinin denk olacağını bilseydim çöllerini gezip gelmezdim." 5b/13.

Eğer hezl muţāyebe kılsanğ hem mestlik vaktıda kılmağıl "Şayet latife ede(r)sen de sarhoşluk zamanında etme." 41a/8.

Eğer kerīm bolsa ol hācetñi tilegil "Eğer kerimse o ihtiyacını iste." 85b/11.

Héç işğā özüñg güvāh bolmağıl, **eger** münkir bolmağ lāzım kélse bola'lmas-sén "Hiçbir işe şahit olma, şayet inkar etmek lazım olduğunda (inkar) edemezsin." 96b/12.

Eğer sipeh-sālār bolsanğ leşkerge ihsān kıl, hemīşe yahşılık körsetgil ve hemīşe bīdār bol "Şayet başkomutan ol(ur)san askere ihsanda bulun, her zaman (askere) iyilik göster ve daima uyanık ol." 115b/5-6.

8.6. gāhī...gāhī "bazı...bazı, bazen...bazen"

Çünkü ādemīniñ beşeresi dāyim bir hālde bolmas, **gāhī** obdan körünür **gāhī** yaman körünür "İnsanın teni daima bir hālde olmaz, bazen iyi görünür bazen kötü görünür." 65a/6-7.

8.7. gūyā "sanki, bir nevi"

*Ammā eger oğlunġğa hatun [alur], kızınġnı érge bérür bolsaġ uruġ tokġanınġdın öylemegil, bīgānedin öylegil ki uruġ tokġanlarınġ **gūyā** öz bedeninġninġ gūştıġa oġşadır "Fakat şayet oğluna kız alır, kızını ere verirsen akrabandan evlendirme, yabancıdan evlendir ki akrabaların bi nevi kendi bedeninin etine benzer." 75b/1-3.*

8.8. ħ^vāh... ħ^vāh "ister...ister"

*Hemme ħalāyıkġa vācibdür ki **ħ^vāh** uluġlar ve **ħ^vāh** kiçikler hüner ve dāniş ħāşıl kılġaylar "İster büyük olsun ister küçük olsun hüner ve ilm(i) ortaya çıkarmak bütün insanlara vaciptir." 14a/6-7.*

***ħ^vāh** tād^catde bol **ħ^vāh** ma^cşiyetde bol her ħâlde bolsaġ Ĥudāy^cazze ve celleninġ yādıda bol "İster ibadette ol ister gūnahta ol, her ne durumda olursan ol Allah'ı anma hâlinde ol." 29a/4-5.*

***ħ^vāh** bende **ħ^vāh** āzād öz tākati çağlık işġa salġıl "İster köle ister ücret karşılığı çalışan hizmetkar (olsun) (onları) güçleri yetecek işe gönder." 66b/12.*

*Hemme işlerni endāzeside kılġay-sén, **ħ^vāh** dostluk **ħ^vāh** düşmenlik. "İster dostluk ister düşmanlık (olsun) işlerin hepsini kararınca yap." 82b/11-12.*

*Atamdın örgengenlerge ħācet tüşmedi ve sén **ħ^vāh** eşitgil **ħ^vāh** eşitmegil "Atamdan öğrendiklerime ihtiyacım olmadı ve sen ister (dediklerimi) işit ister işitme." 87a/1-2.*

8.9. hem "da, de, aynı zamanda"

*Zinhār éy oġul, namāznı terk kılmaġnı kōnġlünġge kēltürmegil ve ħayālınġğa **hem** "Ey oġul, namazı terk etmeyi asla gönlüne getirme, hayaline de (getirme)." 4b/6.*

*Eger mihmānlıkġa barur bolsaġ tola gursene barmaġıl, tola kūrşaġınġ tok **hem** barmaġıl "Şayet misafirliğe gidersen çok aç gitme, çok tok da gitme." 40a/9.*

*Vaktāki nām bolmasa nān **hem** bolmasa seġāvet bolmas "Nam olmasa, ekmek de olmasa cömertlik olmaz." 55a/9-10.*

*Biri ol ki her néçe teng-dest bolsa **hem** qolıda barnı dirīġ tutmas "Biri o ki her ne kadar fakir olsa da elinde var olanı sakınmaz." 78b/6.*

*Éy oġul, bu dégenlerim hemmesi sénde mevcūd bolmasa **hem** tolarakı bolġay "Ey oġul, bu dediklerimin hepsi sende mevcut olmasa da birçoġu (mevcut) ola." 108b/12.*

8.10. hem... (ve) hem "hem...hem"

*^cArap tilide emrninġ ma^cnāsı ékkidür: **Hem** fermān **hem** kudret "Arap dilinde emrin manası ikidir: Hem ferman hem kudret." 7b/4-5.*

*Ĥükemālar sözni çağırġa oġşatıp durlar ki anınġda **hem** ħumār renci ve **hem** anınġ devāsı [bar]dur "Âlimler sözü şaraba benzetmişlerdir ki onda hem içki mahmurluġunun sıkıntısı hem (de) onun devası vardır." 10a/1.*

*Andın kéyin **hem** ta^cām ve **hem** kāselerini hāzır kılğaylar* "Ondan sonra hem yemekleri hem (de) kaseleri hazır edeler." 33a/13.

*Hün-ı nā-haḳnıṅ mükāfâtı **hem** bu cihānda **hem** ol cihānda yétgüsüdür* "Haksız yere kan dökmenin karşılığı hem bu dünyada hem (de) öbür dünyada (kişiye) ulaşacaktır." 55b/8.

*Berehmen t̄ayifesi ve Rāvut ve Gerān t̄ayifesi **hem** mihr-bān **hem** ^cākıl **hem** bahādur bolğay* "Berehmen tayifesi, Ravut ve Geran tayifesi hem güler yüzlü hem âkil hem (de) bahadır olur." 64b/13.

8.11. ki "ki"

*Bu ^cālemde bolğan bolmağan némerselerdin héç némerse yoktur **ki** anı ḫalāyık tonumağaylar* "Bu âlemde olan (veya) olmayan nesnelerden hiçbir nesne yoktur ki insanlar onu bilmesinler." 1b/6.

*Huṣūšen kiṣi **ki** pend naṣīḫatni ḳabūl ḳılmasa ḫalāyık arasında naṣīḫat ḳılmağıl* "Özellikle kişi nasihati dikkate almazsa insanların arasında nasihat etme." 10a/3.

*Bu sebebdindür **ki** ḳarığan kiṣi ^caḳl ve fi^cl birle yigit bola'lmas* "Bu sebeptendir ki yaşlanan kişi akıl ve fiille yiğit olamaz." 30b/4.

*Eger mihmānlıḳğa barsaṅ bir yerde olturgıl **ki** öz cāyınṅ ve öz ornunṅ bolğay* "Eğer misafirlığe gid(er)sen bir yerde otur ki (orası) senin yerin ola." 40a/12.

*Emānet saḳlağan belā ve rencdür **ki** meṣaḳkatni ḳabūl tutğan bolur* "Emanet saklamak bela ve derttir ki meşakkati kabul etmek olur." 60a/10.

8.12. kim "ki"

*Her ismi ve her şıfat[ı] [birle] **kim** Hudāy te^cālānı yād ḳılur-sén, özünṅniṅ ^cāciz ve bī-ḳārelikiṅni izhār ḳılğıl* "(Allah'ın) her ismi ve her sıfatıyla ki Allah'ı yad edersin, kendinin aciz ve çaresizliğini ifade et, belirt." 2a/11.

*Dédi **kim**: Éṣitipdür-mén ki yaḫşılıḳ ḳılğıl, deryāğa taşla, bir kün sanğa huṣūl bérğüsüdür* "dedi ki: (Ben) iyilik yap, denize at, bir gün sana karşılık verilecektir (sözünü) işitmiştim" 12a/11.

*Nūṣīrevān-ı ^cādilniṅ naṣīḫatleri uşbu érdi **kim** zikr ḳılduḳ* "Nuşirevanı Adil'nin nasihatleri işte bunlardı ki zikrettik" 28a/2.

*Ve peydā ḳıldı[m] **kim** kéçeni ārām, āsāyiş üçün ve āferīde ḳıldım kündüzni ma^cīšet üçün* "Geceyi istirahat ve dinlenme için, gündüzü yaşama için yarattım." 50b/2.

*Bendege yarar néme bérmekni dirīḡ tutmağıl ki dāyim pulğa muḫtāc saḳlamağıl **kim** zarūret bolğanda pul tilemek üçün élge yürür* "Köleye faydalı şey vermekten sakınma, (köleyi) sürekli paraya muhtaç hâlde bulundurma ki (o) zaruret olduğunda para istemek için başkalarına gider." 66a/9.

8.13. lîkin "ama, fakat, lakin"

*Eflātūn dēdi: Éy ḥ^vāce, maṅa sizdin héç elem yétmedi, **lîkin** maṅa bu dem ölüm yétipdür* "Eflatun: Ey üstat, bana sizden hiç sıkıntı ulaşmadı, ama bana şimdi ölüm yetmiştir, dedi." 16a/3.

*Ḥavāşlar ve uluğlar işidür ki bir vaktın ziyāde ta^cām yémesler ve özini selāmet tutmaḱnıṅ tarîki budur, **lîkin** beden za^cîf bolur* "seçkin kişiler ve büyükler usullerince bir öğünden fazla yemek yemezler, kendini sağlıklı durumda tutmanın usulü budur, lakin (bu durumda) beden zayıf olur." 33a/10.

*Nāsır dēdi: Ārī, saṅa naḱd altun bér[me]dim, **lîkin** bu māh-ı Ramazān içide sizniṅ nāniṅizni yédim* "Nasır: Elbette sana nakit olarak altın vermedim, lakin bu ramazan ayında siin ekmeḱinizi yedim, dedi." 39a/4.

*Uyḱu andağ ziyānlıḱdur, **lîkin** uyḱulamagan hem köp ziyānlıḱdur* "Uyku işte böyle zararlıdır, ancak uyumamak da çok zararlıdır." 49b/13.

*Şöhrebānū aydı: Nihāyetī uluğ ve maṅa lāyık kişidürler, **lîkin** kıyāmet küni Fāṭıma raḱıya'llāhu ^canhāniṅ aldlarıda şermende boluşumdın ḱorḱadur-mén* "Şöhrebanu söyledi: Tam anlamıyla ulu ve bana layık kişidir, ancak kıyamet günü Hazreti Fatma'nın huzurlarında utanmaktan korkarım." 76b/8.

8.14. meger "fakat, ancak, şayet, meğer"

*Héç néme yémedinḱiz ve méndin ḱacıl bolmaṅ ve mén sizniṅ lāyıḱıṅızda miḱmān ḱıla'lmadım, **meger** kim yana ḱılḱay-mén* "Hiçbir şey yemediniz, benden utanmayın, ben sizi layıkıyla misafir olarak aḱırlayamadım, ancak tekrar (misafir) edeyim." 37b/5-6.

*Ol ḱâlde mest-i ḱarāb bīḱāne él arasıḱa zinhār barmaḱıl, **meger** ehl-i ^cıyālınḱ ve ḱizmet-kārlarınḱ ḱaşıḱa bargıl* "O hâlde, şarhoş bir şekilde yabancıların arasına kesinlikle varma, ancak ailenin ve hizmetkârlarının huzuruna var." 41a/4.

***Meger** kim pādşāhlar aldıda bolsanḱ ol vaktıda at ḱıḱarmaḱ ve nām āvāze birle şöḱret almaḱ üçün at ḱapmaḱ revādur* "Şayet padişahların huzurunda isen o zaman şöḱret kazanmak için at ḱoşturmak revadır." 53a/1.

*Çünki hemme ḱavmler birbirige alışur ve ḱoşulurlar, **meger** Hindū ṭāyifesi Ādem ^caleyhi's-selāmdın tā bu demge ^cādetleri andağ cārī bolupdur ki héç hüner-mendler birbirleridin bölekge ḱız bérmesler* "Çünkü bütün kavimler birbirlerine katılırlar, ancak Hindu kavmi Hazreti Adem'den beri adetleri gereḱince hiçbir meslek sahibi, birbirlerinden başka (kimseye) kız vermezler." 64b/10.

8.15. mu "da, de"

*Köz, ḱaş obdan bolsa ve burunda melāḱat bolsa, leb ve tişde ḱalāvet bolsa ve pōstda tarāvet bolsa özge a^czālariḱa baḱmaḱıl eger bu hemmesi bolmasa **mu** melāḱatlık bolḱay* "Göz (ve) kaş iyi olsa, burunda güzel(lik) olsa, dudak (ve) dişte tatlılık olsa ve deride tazelik olsa diḱer organlarına bakma, şayet bunların hepsi olmasa da güzel ola." 62b/12.

Hüner eger çendî ki uluğlarğa lâyıķ bolmasa mu méniñ nezdimde hünerdin hūbraķ némerse yóķtur ve eger uluğlarınñ balası yüz hüner örgenseler ol hünerni kılmasa mu bir küni kār kélgüsidür "Hüner her ne kadar büyüklere layık olmasa da benim nezdimde hünerden daha iyi şey yoktur ve eğer büyüklerin çocukları yüz sanat öğrenseler, o sanatı icra etmeseler de (o sanat) bir gün fayda sağlayacaktır." 74b/11-12.

*Eger düşmen haķır bolsa **mu** kavî düşmen dék bilgil, bu h^vār haķirdür démegil ki "Şayet düşman hakir olsa da güçlü (bir) düşman gibi bil, bu zayıf ve hakirdir deme." 80a/8.*

8.16. mu...mu "dA...dA"

*Çırayı oçuk ve pōstı kalın ve saçı i^ctidālide, uzun **mu** bolmağay kıska **mu** bolmağay "Yüzü parlak, derisi kalın ve saçı itidalli (ola), uzun da olmaya kısa da olmaya." 63b/3.*

8.17. né... (ve) né "ne...ne"

*Bilgil éy oğul, hünersiz kişi muğaylān dırahtıge oħşar ki tenesi ve sāyesi yóķdur, **né** özige fāyidesi bar ve **né** ğayrıge "Ey oğul, hünersiz kişi mugaylan ağacına benzer ki gövdesi ve gölgesi yoktur, ne kendine faydası vardır ne de başkasına." 8b/12-13.*

*Çünkü **né** hünerleri bar ki hüner cihetidin ^cizzet tapğaylar ve **né** gevherleri bar ki güher sebebiden ^cazîz bolğaylar "Çünkü ne hünerleri var ki hüner sebebiyle izzet bulsunlar ve ne (de) gevherleri var ki gevher sebebiyle aziz olsunlar." 9a/1.*

*Ölüm **né** yigitge baķar ve **né** karını koyar "Ölüm ne yiğite bakar ne de yaşlıyı koyar." 28b/6.*

*Bu cümleliñ eşigi séniñ yüzünñge yapılır, **né** sén tiriglikinñdin hursend bolur-sén ve **né** halāyık séndin şād bolurlar "Bu cümleliñ kapısı senin yüzüne kapanır, ne sen diriliğinden kanaatkâr olursun ne de insanlar senden memnun olurlar." 30a/11.*

***Né** kulakdın eşitmek kélür ve **né** közdin körmek "Ne kulaktan duymak gelir ve ne de gözden görmek." 51a/1.*

8.18. né üçün ki "çünkü"

Bu bābda tola sözledim, né üçün ki mén ^cilm-i tıbnı dost tutar-mén ki uluğ ^cilmdür. Tola söylemekim ol vechdindür ki her kişi bir némeni dost tutsa tola sözler "Bu bapta çok (şey) söyledim, çünkü ben tıp ilmini büyük (bir) ilim (olduğu için) dost tutarım. Çok (şey) söylemem bu sebeptendir ki her kişi bir şeyi dost tutsa çok söyler." 101b/6-7.

8.19. tā "ki"

*Peyğamberlerini haķ ve rāst bilgey ve héç şek kılmağay **tā** ékki cihānda günāhıdın halāş bolğay "Peygamberleri hak bile ve (onlardan) hiç şüphe etmeye ki iki cihanda günahıdan kurtula." 3b/6.*

*Halāyıkññ ğamıge şādlık kılmağay-sén **tā** halāyık séniñ ğamınñge şād bolmağay "İnsanların sıkıntılı (durumuna) sevinmeyessin ki insanlar (da) senin sıkıntılı (durumuna) sevinmesin." 10a/11.*

Bî-hûde ve bî-menfa'atni almağıl t̃a bî-hûde, bî-menfa'at satmağay-sén "Gereksiz ve faydasız olanı alma ki gereksiz ve faydasız olanı satmayasın." 26a/6.

Nâşırnı çarlağıl t̃a her kéçe rûzeni méninğ bilen iftâr kılsun "Nasır'ı çağır ki her akşam orucunu benimle açsın." 38b/12.

Mestler ve bed-hûylar ve horun kişiler birle oynamağıl t̃a arağa düşmenlik tüşmegey "Şarhoşlar, huyu kötü olanlar ve tembel kişiler ile oynama ki araya düşmanlık girmesin" 41b/6.

8.20. t̃a ki "böylece, öyle ki, o kadar ki; -sın diye; -dığı sürece"

Eger bilsenğ hem lâzımlıknı dégey-sén ve bî-lâzımnı démegil t̃a ki dégen özünğge vebâl bolmağay. "Şayet bil(ir)sen lazım olanı söyleyesin ve lazım olmayanı söyleme, böylece kendine vebal olmaya." 23a/8-9.

Eger ayıtğan sözünğizni dürüst kılmasanğız andağ katığ °azāb kılay kim şerī°atda vācibdür t̃a ki ḥalāyık °ibret alğaylar, mundın kéyin kişi mundağ bî-edeblik kılmağay. "Eğer söyleyeceğiniz sözünüzü dürüst söylemezseniz öyle katı azap edeyim ki (bu) şeriatıta vaciptir, böylece halk ibret alsın, bundan sonra insan(lar) bu şekilde edepsizlik etmesin." 23b/10-12.

Bir kéçe kündüz yigirme dört sâ°atdır. Bu yigirme dört sâ°atnıñ her birini bir işğa ta°yın kılıpdurlar ve her işğa bir vakt endāze koyupdurlar t̃a ki kılur işleri birbirige alışmağay "Bir gün yirmi dört saattir. Bu yirmi dört saatin her birini (işler) birbirine karışmasın diye bir işe ayırmışlardır ve her işe bir ölçü koymuşlardır." 33a/2-4.

Ya°nî kız balanıñ ölgeni uluğ bolğanıdır, ammā t̃a ki kız bala öyde bolsa hemīşe anğa şefkat, merḥamet birle bolğıl "Yani kız çocuğunun ölmesi büyümesidir, ama kız çocuğu evde olduğu sürece (ona karşı) daima şefkat ve merhamet içinde ol." 76b/12-13.

Küyev oğul, kızınğdın pestrek bolğay, séni fahr kılğay t̃a ki séniñ kızınğ rāḥat birle °ömr ötkergey "Damat olan oğlan kızından daha küçük olsun, (o) seni övsün, böylece senin kızın rahat bir şekilde ömür sürsün." 77a/2-3.

8.21. t̃a ĩnki "Nihayet, nihayetinde, sonunda, böylece, -mektense, -inceye kadar, -dığı zaman; ki"

Anıñ üçün ḥalāyık ara peygamberlerni iberdi t̃a ĩnki rızk bérğüçini bilmekni ve rızk yémekniñ tertibini ve rızk bérğüçige şükr-güzārlıknı ḥalāyıkğa örgetgeyler "Onun için rızık vereni bilmeyi, rızık yemenin tertibini ve rızık verene şükretmeyi öğretsin diye peygamberleri insanların arasına gönderdi." 3a/6-8.

Pes sözniñ yüzini ve arkasını bilmek kérek t̃a her né kim aytur-sén, obdan taraflı birle ayıtğay-sén t̃a ĩnki hem sūḥan-gūy ve sūḥan-dān bolğay-sén "Sözün önünü ve arkasını bilmek gerek, her ne söylersen (sözün) iyi tarafı ile söyleyesin böylece düzgün söz söyleyen (kişi) olasın." 21a/11-12.

*Bu koyğan ékki fulnı öz tecemmülünğğa şarf kıl **tā īnki** yok bolmağay ve köhne bolmağay* "Bu koyduğun paraları kendine harca böylece kaybolmasın ve eskimesin." 59b/2-3.

*İnşāflıǵ ʿālim bolğay-sén ve ʿilmni obdan bilgey-sén ve bilgeniñni yaǵsı ʿibāret birle edā kılğay-sén **tā īnki** hacīl bolmağay-sén.* "İnsaflı (bir) âlim olasın ve ilmi iyi bir şekilde bilesin ve bildiğini iyi bir şekilde eda edesin, böylece utanılacak hâle düşmeyesin. 90a/4-5.

8.22. **tā kim "böylece"**

*Andağ kılğıl kim bir günāhğa yarım ʿuqūbet kılğay-sén **tā kim** siyāset rūsūmını (3) becā kéltürgen bolğay-sén* "Öyle yap ki bir günaha yarım ceza ver, böylece siyaset usulünü yerine getirmiş olursun." 85a/2-3.

8.23. **ve "ve"**

*ʿAdl, hikmet birle tamām bolur **ve** hikmet, niʿmet birle tamām bolur* "Adalet, hikmetle tamam olur ve hikmet nimetle tamam olur." 3a/9.

*Hudādın maǵfiret tilegil **ve** ölümün korkıǵıl* "Allah'tan maǵfiret dile ve ölümden kork." 29a/6.

*Bilgil éy oǵul; atğa minmek, şikār kılmak **ve** çevgān soǵmak pādşāhlarnıñ ve ehl-i hükümetlerniñ işidür* "Ey oǵul bil ki ata binmek, avlanmak ve çevgan oyunu oynamak padişahların ve yöneticilerin işidir." 52a/10.

*Emānetge hıyānet kılmak, ādemlikdin érmes **ve** civān-merdlik tarīķidin yırāqdur* "Emanete ihanet etmek insanlık değildir ve yiğitlik usulünden uzaktır." 61a/6.

*Şūfī-yi mücerred dēdi kim: Ol beş eşrefini mañğa bērgil, mén anıñ tedbīrin kılay. Eşrefini anğa bērdi, ol alıp kudukğa taşladı **ve** dēdi kim* "Malı mülkü, parası olmayan sufi dedi ki: O beş altını bana ver, ben onun tedbirini alayım. Altını ona verdi, o (altını) alıp kuyuya attı ve dedi ki" 127a/13.

8.24. **ve ger né "Aksi hâlde, yoksa"**

*Éy Emīr, mihmānnı öltürmek vācib bolsa fērmān kıl ki öltürsünler **ve ger né** ʿafv kılğıl kim séniñ aldınğda tevbe kılay.* "Ey emir, misafiri öldürmek vacipse emir ver ki öldürsünler, aksi hâlde affet ki senin huzurunda tevbe edeyim." 39b/13-40a/1.

*Huṭbeni méniñ atımğa oquǵıl ve mañğa harāc bērgil **ve ger né** mén leşker tartıp barur-mén* "Hutbeyi benim adıma oku ve bana vergi ver, aksi hâlde askerlerimi toplayıp gelirim." 1a/9-10.

*Bu kişiniñ haqqını bērgil **ve ger né** mén kenīzekni satıp bu kişiniñ altunını bērür-mén.* "Bu kişinin hakkını ver, aksi hâlde cariyeyi satıp bu kişinin hakkını veririm." 92a/5-6.

*Şemerķand vilāyetini mañğa bērgey-sén ve méniñ atımğa huṭbe oquğay-sén tā mén özge vilāyetlerni sañğa bērip menşūr ve huṭbesin sañğa kılğay-mén **ve ger né** ceñg birle ve*

tīg birle ve leşker birle alur-mén. "Semerkant şehrini bana veresn ve benim adıma hutbe okuyasın, ben başka vilayetleri sana verip hutbesini (senin adına) okuyayım, aksi hâlde savaşıla, kılıçla, askerle (o şehri) alırım." 110a/1-3.

8.25. **velīkin** "ama, fakat, lakin"

*Aytur érdim kim: Mén, héç néme bilmeydurğan °aciz-mén, **velīkin** ayta'lmaydur-mén ki da°vā-yı büzürglük ménde bolğay* "Ben hiçbir şey bilmeyen (bir) acizim, ancak büyüklük davası bende var diye söyleyemem, derdim." 17a/13.

*Könğül renci her kaçça bolsa bir haftadın ziyāde bolmas, **velīkin** bu yanğlıg bolmak ve kılmak, her kişininğ qoludın kélmés* "Gönül sıkıntısı her ne kadar da olsa bir haftadan fazla olmaz, ancak bu şekilde olmak ve böyle yapmak her kişinin elinden gelmez." 44b/6.

*Pes éy oğul, bir mūnis-i cāñfezā birle uykulamak kérek tā tirigninğ uykusı ara fark bolğay, **velīkin** seher kıpmaknı °ādet kılgay ve āftāb çıkmadsın ilgeri kıpgay* "Ey oğul, cana can katan biriyle uyumak kerek ki diri olanların uykusuyla (senin uykun) arasında fark olsun, ancak seher vakti kalkmayı adet edin ve güneş doğmadan önce kalk." 52a/2-4.

*Ğayrınınğ nazarı séninğ hareminğğa tüşmegey, **velīkin** sén kişininğ haremige qaralap renc yétgürüşdin yırak bolğıl* "Başkasının gözü senin haremine düşmeye, ancak sen (de) (başka bir) kişinin haremine bakmanın sıkıntısından uzak ol." 68b/5.

*Her kişini bir meşğüllukda tutğıl ki hizmet-kārın bir meşğüllukda tutmak kérek, **velīkin** her kişini ki bir işğa koyar-sén, öz lāyıkıda işğa koyğıl* "Her kişiyi bir işle ilgilenir hâlde tutmak gerek, ancak her kişiyi ir işe koyarsan, uygun olan işe koy." 117b/7.

8.26. **yā...yā/yā...veyā** "ya...ya (da)/veya"

*Her kişi Fethni **yā** tirig **veyā** ölüg manğa kéltürse anğa eşrefidür dép sevgend yād kıldı* "Her kim Feth'i ya diri ya da ölü bana getir(ir)se ona (mükafat olarak) altın (vereceğim) diye yemin etti." 11b/3.

*Kız balanınğ bolmağanı hūbdur, eger bolsa **yā** érde bolğay **veyā** gūrda bolğay* "Kız çocuğunun olmaması iyidir, şayet ol(ur)sa ya kocada ola ya da mezarda ola." 75b/10.

*Düşmenning **yā** ölgeni **yā** bir tarafge kétgeni **yā** muvāfık bolğanı hūbdur* "Düşmanın ya öleni ya bir tarafa kaçanı ya da muvafık olanı iyidir." 82a/10.

*Bedenninğ sābit ve ber-pā turmağlıkı anınğ birledür, **yā** māddeninğ cinsidin bolur **veyā** şüretninğ cinsidin bolur* "Bedenin sabit ve dik durması onun iledir, ya maddenin cinsinden ya da suretin cinsinden olur." 98b/1.

*Eger bāliğ ve kāmīl bolsa ékki hāldin taşkarı érmesdür: **Yā** dānā bolur **yā** nā-dān* "Eğer baliğ ve olgun olsa iki hâlden başka olmaz: Ya bilgili olur ya da bilgisiz." 114b/12.

8.27. yana/ve yana "başka, diğer; ayrıca, bundan başka; tekrar, yeniden"

Bu gedānı yüz tayağ urup koğlağıl dép buyurdu ve yana bir mu^cabbir kéltürüp tüşniñ ta^cbirini anıñğın sordu "Bu fakire yüz değnek vurup def edin diye emretti ve başka bir rüya tabircisi getirtip düşünün tabirini ona sordu." 20b/12.

Ve yana dedi: Dost dëmegil ol kişini kim dostlarıñğa düşmendür "ve ayrıca dedi: Dostlarına düşman olan kişiye dost deme." 25b/9.

Ol kişi séndin minnet-dār bolmas ve bu māl özümniñğ érdi yana özüm aldım, dér "o kişi minnettar olmaz ve bu mal benimidi ve ben aldım, der." 61a/13.

Bölek kişiniñ açığıñ yana birevdin çıkarmağıl "Başka bir (kişinin) acısını diğer bir kişiden çıkarma." 84a/1.

Elçi bardı, yana keldi sulṭāndın körünüñ tiledi "Elçi gitti, yeniden sultandan huzura çakma hususunda talepte bulundu." 110a/9.

9. EDATLAR

Yalnız başlarına anlamları olmayan, isim soylu kelimelerden sonra gelerek anlam bakımından bu kelimelere sıkı sıkıya bağlı olan, eklendikleri kelimeler ile cümlelerin diğer kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli kelimelere *edat* denir (Korkmaz, 2003:1052). Metinde karşılaşılan edatlar aşağıda dikkatlere sunulmuştur:

9.1. ara "ara, arasında, arasına"

Anıñğ üçün ḥalāyık ara peygamberlerni iberdi "Onun için insanların arasına peygamberleri gönderdi." 3a/6-7.

Öz kabīle arasındaki qarılar, ümmetler ara peygamberge oḥşadur. "Kendi kabilen arasındaki yaşlılar, ümmetlerin arasındaki peygamberlere benzer." 13a/8-9.

Ḥalk ara kadr kıymeti yok kişini tirigler katarıda sanamağıl. "Halk arasında kadir kıymeti olmayan kişiyi canlılar sınıfında düşünme." 26a/3-4.

Ḥ'āce Ebūbekr Kuhtāniniñ yigitlik vaktı érdi. Henüz 'ulemālar ara derece tapmağan érdi "Ebubekir Kuhtani'nin gençlik zamanıydı. Henüz ulemalar arasında bir mertebe bul(a)mamıştı." 110b/6-7.

9.2. bā-vücūd "+A rağmen, +A karşın, +A karşı"

Ḥazret-i peygamber şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemge bā-vücūd peygamberlik ve hikmet örgetgüçi Ḥak sübhānehu ve te'ālā özi bolup turup meşveretge buyurdu kim: Yā Muhammed, aṣḥāb-ı kār-āzmūde ve yārān-ı fesendīdeleriñ birle meşveret kıl. "Allahu teala Hazreti Muhammed'e peygamberlik (görevlerini) ve hikmet öğretmesine rağmen Hazreti Muhammed'e 'dostlarıyla, ashabınla meşveret et' diye buyurdu." 17b/7-9.

Bā-vücūd dünyalık azlığı birle munça 'ālemni néçük kolğa kéltürdünğ "Malı(n) mülkü(n) az olmasına rağmen bunca âlemi nasıl himayene aldın." 77b/7-8.

9.3. beri "...+dAn bu yana, ...+dAn beri"

*Néce kündin **beri** deryāğa nān saldıñ?* "Ne kadar günden beri ırmağa ekmek attın?" 12a/10.

*Bu kişi birle né-çend yıldın **beri** dost érdim.* "Bu kişiyle kaç yıldan beri dosttum." 90b/12-13.

*Yigirme üç yıldın **beri** dostum érdi.* "Yirmi üç yıldan beri dostumdu." 91a/4-5.

*Ammā méniñ dünyālıkdın yüz dīnārım bardur ki né-çend yıldın **beri** renc meşakkat bisyār tartıp qolğa kéltürüp-mén* "Ama benim dünya malı olarak yüz dinarım vardır ki kaç yıldan beri çok sıkıntı ve meşakkat çekip elde ettim." 91a/7-8.

*Tīg tartıp kélgen kişi fülān kişi ötti mü? dégende mén munda olturğandın **beri** héç kişi ötmedi, dégey.* "Kılıç çekip gelen kişi, falan kişi (buradan) geçti mi? dediğinde ben burada oturduğumdan beri hiç kimse geçmedi, de." 125b/11-13.

9.4. birle "ile"

*Bilgil ey oğul ki Hudāvend °azze ve celle tüvān-ger ve dünyā-dārlarğa hāş ékki iş farz kıldı: Ol zekāt **birle** hacdur* "Ey oğul, Allahu teala malı mülkü olanlara iki işi farz kıldı: O zekat ile hacdır." 5a/7-8.

*Éy oğul, söz sözlegil, velikin yalğan sözlemegil ve özünğni yalğançılık **birle** meşhūr kıлмаğıl* "Ey oğul, söz söyle lakin yalan söz söyleme ve kendini yalancılık ile meşhur hâle getirme." 18a/13-18b/1.

*Andağ éşitip érdim ki pādşāh Şāhib °Abbād öz halkı **birle** ta°ām yép olturup [érdi]* "Padişah Sahib Abbad'ın kendi haklıyla yemek yeyip oturduğunu işitmiştim." 33b/4-5.

*Her nev° kişi **birle** münāzara kıлмаğıl* "Her tür insanla münazara etme." 89a/6-7.

*Cihānnıñ ābādlığı ni°met **birledür*** "Cihanın mamur olması nimet ile dir." 93b/4.

9.5. burun "önce, evvel"

*Düşmeniñ séni helāk kılmasdın **burun** sén düşmenni helāk kılmakñıñ tedbīrini kıl* "Düşmanın seni yok etmeden önce sen düşmanını yok etmenin çaresine bak." 80b/2-3.

9.6. çağlık "gibi, +A göre, ölçüsünce, -dığımca, kadar"

*Kaçan kim mihmānlar séniñ öyünğge kélseler her birige öz lāyıkığa bakıp pīş kélgil ve her kaysığa öz hālīga **çağlık** yavugluk ve °izzet-dārlık kılğıl* "Ne zaman ki senin evine misafir gelse her birine layıkıyla bakıp ağırla ve her birine kendi durumlarına göre yakınlık (göster) ve hürmette bulun." 37a/9-11.

*Tākatiñ **çağlık** hediye ibergil* "Gücün yettiğince hediye gönder." 68a/5-6.

*Eger kişi °uķūbet kılğı dék günāh kılsa kılğan günāhığa **çağlık** °uķūbet kılğıl* "Şayet kişi cezayı gerektirecek bir suç işle(r)se (ona) işlediği suça göre ceza ver." 84b/11-12.

Yüz tāvus çağlık nesiyyedin bir kuçkaç çağlık nakd obdandır. "Yüz tavus kadar veresiyeden serçe kadar nakit iyidir." 96b/2-3.

9.7. dék "gibi"

Éşitgen, körgen dék érmes "İşitmek görmek gibi değil(dir)." 5b/2.

Héç kişi Muhammed Zekeriyā dék obdan ve yahşı érmes dép bakıp küldi "Hiç kimse Muhammet Zekeriya gibi iyi değil(dir) deyip bakıp güldü." 16a/8-9.

Bir köz ékki köz dék kaçan körer "Bir göz iki göz gibi nasıl görür." 17b/11.

Siz dék kişinin zamānı revā mudur "Sizin gibi kişinin zamanında reva mıdır." 23b/5.

Mén kılğan dék kılur érdi. "Benim yaptığım gibi yapardı." 85a/12.

9.8. érse "dA, bile, -dığı zaman"

Vaktāki şā^cırlıkğa kādır bolsanğ érse égin ayağını arığ tutğıl "Şairlikte kadir olduğun zaman üstünü başını temiz tut" 104a/12-13.

9.9. içre "içine, içinde"

Feth dedi: Bu yette kün içre manğa her kün on nān bir tabak üzre kélür érdi "Feth: Bu yedi gün içinde bana her gün bir tabak üzerinde on ekmek gelirdi, dedi." 12a/1-2.

°Alem éli içre bu meşeldür meşhūr "Âlem içinde bu hikâye meşhurdur." 43b/3-4.

Méni aladurğan kişini körmegünçe özüm kabül kılmas-mén. Méni perde içre olurguzunğlar "Beni alacak olan kişiyi görmediğim müddetçe kabul etmem. Beni perdenin içinde (bir yere) oturtun." 76a/11-12.

Selmān-ı Pārisī radıya'llāhu °anhnınğ öyleride bir bülend yerde Şöhrebānūnı perde içre olurguzdılar "Şöhrebanu'yu Selman-ı Farisi'nin evinde yüksek bir yerde, perdenin içinde (bir yere) oturtular." 76a/13-76b/1.

9.10. kéyin sonra"

Andın kéyin dedi: Ta^cām kéltürgil, yette kéçe kündüzdür ki teşne ve gursenedür-mén "Ondan sonra yemek getir, yedi gündür aç ve susuzum, dedi." 11b/12-13.

Tevbe kılğıl ki mundın kéyin bu günāhnı kılmağıl. "Tövbe et, bundan sonra bu günahı işleme." 40a/2-3.

Andın kéyin suçuluğnı örgetgil. "Ondan sonra yüzücülüğü öğret." 73a/12-13.

Evvel ékki rek^cat namāz öteğil, andın kéyin peygamber şalla'llāhu °aleyhi ve sellemğa yüz merātibe dürūd ayıtğıl "Öncelikle iki rekat namaz kıl, ondan sonra peygamber sallallahu aleyhi ve selleme salavat getir." 91b/4-6.

Ebübekr Kuhtānī bu sözni dégendin kēyin sultānnın ħāli taġayyūr taptı "Ebubekir Kühtani bu sözü dedikten sonra sultanın hâli değişti." 110b/11-12.

9.11. kibi "gibi"

°Ālemde Süleymān kibi baĥtınġ bolsun "Dünyasa Süleyman gibi bahtın olsun." 30a/7.

Éy könġül, kaçġıl yamanlardın ki vahşiler kibi "Ey gönül, kötülerden vahşiler gibi kaç" 78b/2.

Bolmaġıl hergiz yamanlar birle yahşılar kibi "Asla kötüler ile iyiler gibi olma." 78b/3.

Yıġla Nevāyī kibi tartıp fiġān "Nevayi gibi feryat edip ağla." 103b/3.

9.12. koyı "aşağı, aşağıya, aşağıya doğru"

Velikin başını koy[ı] salıp sözlekey, kişiniġ yüzige ve ta°āmıġa bakıp sözlemegeyler. "Lakin başını aşağıya doğru eğip konuş, kişinin yüzüne ve yiyeceğine bakıp konuşma." 33b/3-4.

Başınġnı koy[ı] salıp turup piyāleni alġıl "Başını aşağıya doğru eğip (o şekilde) durup kadehi al." 109a/3.

9.13. oġşa "gibi, benzer"

Toġulmaġ birle ékki bolur, peder ü māderge oġşa "Doğmak ile iki olur anne ve baba gibi." 2b/5.

Eflātūn büzürg kişidür, anġa oġşa kişi ötgen émes ve mundın kēyin hem kēlmegüsüdür "Eflatun büyük biridir, onun gibi (bir) kişi gelmiş değildir ve bundan sonra da gelmeyecektir." 15b/12.

Mén ĥüb biledür-mén ki sanġa oġşa kişi hergiz yalġan ayıtmas. "Ben iyi bilirim ki senin gibi (bir) kişi asla yalan söylemez." 19b/7.

Çün ānçi dāyim rūze tutmaġ, ağır yük kötermek ve yırak sefer kılamak, hemīşe bedenni renc meşakkatde tutmaġ, tola mücāma°at kılamak ve yana munġa oġşa némerseler birle devā ayıtpdurlar "Sürekli oruç tutmak, ağır yük götürmek ve uzak (yere) seyahat etmek, her zaman bedeni meşakkat içinde tutmak, çokça cima etmek ve bunun gibi şeyler ile deva (olduġunu) söylemişlerdir." 44b/9-11.

Ol némerse ki māddeniġ cinsidindür, ékki nev°dür, °anāşır-ı erba°age oġşa "O nesne ki maddenin türündendir, iki çeşittir, anasır-ı erbaya benzer." 98b/2.

9.14. özge "başka"

Ĥudādın özge hemme ékkidürler "Allah'tan başka hepsi ikidir." 2b/2.

Zekāt bérğüçi, özge kavmninğ arasında pādšāh mesellikdür "Zekat veren başka kavimlerin arasında padişah gibidir." 6b/2.

Mundın özge héç çāre tapmadım "Bundan başka hiçbir çare bul(a)madım." 25a/11.

Pīrlık rencin ve qarılık zaʿfin qarılardan özge kişi bilmes. "Yaşlılığın derdini ve yaşlılıktan (kaynaklanan) güçsüzlüğü yaşlılardan başka kimse bilmez." 31b/5.

Hired-mend hükemālardın özge kişi ʿışkdın perhīz kıla'lmıdır "Akıl sahibi âlimlerden başka hiç kimse aşktan uzak duramamıştır." 44a/3-4.

9.15. tégrü "kadar"

Yana anğa ança könğül bağlamağıl ki kıyāmetge tégrü koluñda turğay "Ayrıca ona gönül bağlama ki kıyamete kadar elinde dursun." 57a/12.

9.16. töben "aşağı"

Sağruğu atnıñ ʿalāmeti oldur ki dāyim kulağın töben salıp yürür. "Sağır olan atın alameti odur ki daima kulağını aşağıya doğru salıp yürür." 70a/10-11.

9.17. utru "karşı"

Bir dervīş kişi teşne ve gursene, ayağ yalanğ anğa utru keldi "Bir kişi aç ve susuz, ayağı çıplak (bir şekilde) ona doğru geldi." 5b/9.

Bir kün Muhammed Zekerıyyā-yı hakīm cemīʿ şākırdleri birle ötüp barur érdiler. Bir dīvāne utru keldi "Bir gün Muhammet Zekeriya bütün öğrencileriyle geçip gidiyordu. Bir divane (kişi) ona doğru geldi." 16a/7-8.

Bir yüz yaşar kişi kaddi ham ʿaşāğa yölenipdür, ötüp barur érđi. Bir yigit anğa utru kélip dédi "Yüz yaşında, beli eğri, baston kullanmaya meyletmiş bir kişi geçip gidiyordu. Bir genç (onun) karşısına gelip dedi." 29b/6-7.

Çünkim utru kélgenni körer-sén toğradın çıkarnı hem karağıl "Çünkü karşıdan geleni görürsün, sağdan ve soldan, etraftan geleni de gör." 116b/3.

9.18. üçün "için"

Anıñ üçün kim hükemā kitāblarıda kördüm ki ādemī-zād, ottuz dört yaşğa kirgünçe kündin küñge kuvvetde ve cismde ziyāde bolur tā kırk yaşğa kirgünçe uşol bir hâlde turar kim ziyāde bolmas. "Onun için hükemaların kitaplarında gördüm ki insan otuz dört yaşına girince günden güne kuvvetlenir, kırk yaşına girince (sabit)bir hâlde durur (gücü, kuvveti) artmaz." 30b/9-12.

Pes éy oğul ve éy közümninğ nūrı balam, sañga pīrlıkñınğ sözini ziyāde kıldım. Anıñ üçün ki méninğ bu pīrlıkdın köp renc elemim bardur. "Ey oğul, ey gözümün nuru evladım, sana yaşlılığın (durumunu) fazlasıyla anlattım. Onun için ki benim bu yaşlılıktan (dolayı) çok derdim vardır." 31a/10-12.

Anıñg üçün ki ıışk özi lañıfdür, tab^cnıñg leñāfetidin feydā bolur. "Onun için ki aşkın özü latiftir, mizacın letafetinden meydana gelir." 43a/3-4.

Ol kişi aydı: Eger ayyār bolsañg bu altunni neme üçün alıp kétmediñg? "O kişi: Şayet hırsız isen bu altını ne için alıp gitmedin, dedi." 61a/2-3.

Bu hadiñni eşitip Şöhrebānūnı satmañdın tohtadılar ve anı küyevge bérmeñg üçün Selmān- Pārisī rağıya'llāhu anhnıñg öyleride sañladılar "Bu hadisi işitip Şöhrebanu'yu satmaktan vazgeçtiler ve onu ere (zevce olarak) vermek için Selman-ı Farisi'nin evinde tuttular." 76a/8-10.

9.19. üze, üzre "üzerine, üzerinde"

Özini suğa kıoya bérdi. Su üzre akıp barur érdi tā ħalāyık közidin ġāyib [boldı] "Kendini suya bırakıverdi. Su üzerinde akıp gidiyordu, insanların gözünden kayboldu." 11a/9.

Bir kün ol seyyid ders vañtıda kürsī üzre oturup müftini kāfir dédi "Birgün o seyyit ders vaktinde kürsü üzerinde oturup müftüye kafir dedi." 23b/1-2.

Andağ kim mīve fişğandın kéyin dırañt üzre turmas, tökülüp yérge tüşer "Öyle ki meyve olgunlaştıktan sonra ağaç üzerinde durmaz, dökülüp yere düşer." 30a/5.

Kürsī üze girān-cān ve çırayı çırtuñ ve savuñ sözlüñ bolmañıl "Kürsü üzerinde ağır canlı ve somurtkan ve samimiyetsiz olma." 89b/1-2.

Eger sēn meniñg emr fermāñımdın çıkıp Semerķandge kaşd kılsañg hemme ālemni séniñg üzre tépretür-mén. "Eğer sen benim emrimin dışına çıkıp Semerkant şehrini almaya niyet ed(er)sen bütün dünyayı senin üzerine gönderirim." 110a/4-5.

9.20. yañlıñ "gibi"

Derviş ol ħākimni bu yañlıñ nāz, ni^cmet ve āsāyış ve rāñat birle körüp anğa bañıp dédi kim "Fakir o hakimi bu şekilde nimet, huzur ve rahat içinde görüp ona bakıp dedi ki" 5b/9-10.

Ve medrese binā kılamak ve egerçi Añmed, Muñammed, Ĩsā, Mūsā ve Ca^cfer bu yañlıñ fuñalālar "Ve medrese inşa etmek ve Ahmet, Muhammet, İsa, Musa ve Cafer gibi faziletli." 9a/9.

Hārūn aydı: Andağcı mundağcı, sēn bu yañlıñ derdnāñ sözni meniñg yüzümge aytur mu-sēn "Harun: Öyle ya da böyle sen bunun gibi sıkıntılı sözü benim yüzüme mi söylersin, dedi." 20b/10-11.

Emīr dédi: Bu künde meniñg āñvālim bu yañlıñ bolsa, ya^cnī āşık bolsam ħūb émesdür "Emir: Bu günde benim ahvalim bunun gibi olsa, yani aşık olsam (bu durum) iyi değildir, dedi." 45b/13-46a/1.

Bu yanğlıg bende  ilm  rgenmek ve haz ne i kılmak a l yık dur ve her nev  i  a yarar "Bunun gibi k le ilim   renmeye ve hazineci yapmaya layıktır ve her t rl  i e yarar." 63a/11-12.

10.  NLEMLER

D   nce ve duyguları c mle i inde kısa ve tesirli bir bi imde anlatmaya yarayan kelime t r ne * nlem* denir.  a atayca K b sn me'de tesad f edilen  nlemler a a ıda g sterilmi tir:

10.1.  y "ey"

 g h bol  y o ul ki nam z, r ze h    Hud y te  l n n   ib detid r "Ey o ul bil ki namaz ve oru  Allahu tealanın has ibadetidir." 4a/13.

 y Em r 'l-m  min n, eger tirig k lt rsem man a n me b r r-siz? "Ey m minlerin reisi, diri getirirsem bana verirsiniz?" 11b/8.

 y h k m, bu s zdin sizge n  renc elem y tti ki y  lar-siz? "Ey filozof, bu s zden size nasıl bir sıkıntı ula tı ki a larsınız?" 16a/1-2.

 y f l n , lo madaki k ln  alıp ta lan . "Ey falanca (ki i), lokmadaki k lı alıp at." 33b/6-7.

 y o ul, eger ki i san a em net b rse  il c bolsa alma ıl. "Ey o ul, ki i sana emanet verse il   olsa (dahi onu) alma." 60a/9.

10.2. k     "ke  e"

K     evvel n ve   hir n  ilmlerni m n bilgey  rdim "Ke  e  nceki ve sonraki ilimleri bilseydim." 86b/10.

K     m n bu ki i e m n    bolma ay  rdim "Ke  e ben bu ki iye k tip olmayaydım." 111b/9.

10.3. s bh na'll h "Allah Allah"

S bh na'll h! Bu k dek h   -r y  mes "Allah Allah! Bu cariy  g zel de ildir." 94b/11.

10.4. y  "ey"

Y  Mu ammed, a   b-ı k r- zm de ve y r n-ı fesend deler n  birle me  eret k l. "Ey Muhammet, ashaplarınla ve dostlarınla me  eret et." 17b/9.

Y  Resula'll h, m nin  y z m behi  ilern n  [m ] y zige o  ar vey  duz   lern n  [m ] y zige o  ar? "Ey Allah'ın resul , benim y z m cennetliklerin y z ne mi veya cehennemliklerin y z ne mi benzer?" 41b/13-42a/1.

2. BÖLÜM

METİN

ḲĀBŪSNĀME TERCÜMESİ

[...]¹

Evvelki bāb, Ḥaḳ sübhānehū ve te°ālānı tonumaḳnıñ beyānı.

Ékkinçi bāb, peygamberlerni peydā kılmak ve olarnı ḥalāyıkğa ibermekniñ beyānı.

Üçünçi bāb, ni°met égesige bergeñ ni°metiniñ şükrānesini edā kılmaknıñ beyānı.

Törtünçi bāb,² kudreti yétgenlerge t̄a°atni ziyāde lāzım tutmaḳnıñ beyānı.

Béşinçi bāb, ata ananıñ ḥaḳḳ[ı]nı tonumaḳnıñ beyānı.

Altınçı bāb, hünerniñ beyānı.

Yettinçi bāb, yaḥşı söz ve yaman sözniñ beyānı.

Sékkizinçi bāb, Nüşīrevān-ı °ādilniñ oḡlıḡa kılgan naşīḥāti beyānı.

Toḳkuzunçi bāb, pīrlık ve yigitlikniñ beyānı.

Onunçi bāb, t̄a°ām yémekniñ tertibi beyānı.

On birinçi bāb, şarāb içmekniñ beyānı.

On ékkinçi bāb; miḥmān bolmak, miḥmān kılmaknıñ beyānı.

On üçünçi bāb; nerd, şatranc oynamaḳnıñ beyānı.

On dörtünçi bāb, °ışık kesb kılmak ve °āşık bolmaḳnıñ beyānı.

On béşinçi bāb, mücāma°at kılmaknıñ beyānı.

On altınçı bāb, ḥammāmğa barmaḳnıñ beyānı.

On yettinçi bāb, uyḳı uyḳulamaḳnıñ beyānı.

[1a]

(1) **On sékkizinçi bāb**; şikār³ kılmak, av avlamaḳnıñ beyānı.⁴

On toḳkuzunçi bāb, (2) gūy [u] çevgān⁵ oynamaḳnıñ beyānı.⁶

Yigirminçi bāb, ceng kılmak ve düşmen⁷ birle ḥuşūmet (3) kılmaknıñ beyānı.⁸

¹ Eser baş kısımdan bir ya da birkaç varak eksiktir. Giriş kısmında bablar sıralanırken metin on sekizinci baktan başlamaktadır. İlk on yedi bab bütünlük oluşturmaları amacıyla metnin içinden alınarak buraya yazılmış ve bu ilk on yedi bab metindeki varak ve satır numaraları ile dizine alınmıştır.

² metin: üçünçi

³ metin: سیکار

⁴ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Şikār kılmaknıñ beyānı." şeklindedir.

⁵ metin: جواکان

⁶ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Çevgān oynamaḳnıñ beyānı." şeklindedir.

Yigirme birinçi bāb, māl cem^c kılmak ve dünyā tapmaķnıñ beyānıda.⁹

Yigirme (4) ékkinçi bāb, emānet saklamaķnıñ beyānıda.

Yigirme üçünçi bāb; kıl, dedek almaķnıñ beyānıda.

(5) Yigirme törtünçi bāb; yer su, hevīlī almaķnıñ beyānıda.¹⁰

Yigirme béşinçi bāb, at almaķnıñ beyānıda.

(6) Yigirme altınçı¹¹ bāb, hatun almaķnıñ beyānıda.

Yigirme yettinçi bāb, ferzendniñ haķķını bilmekniñ beyānıda.¹²

(7) Yigirme sékkizinçi bāb, dost tutmaķnıñ beyānıda.

Yigirme toķķuzunçi bāb, düşmendin¹³ endīşe (8) kılmaknıñ beyānıda.¹⁴

Ottuzunçi bāb, güneş-kārlarınñ günāhını °afv kılmaknıñ beyānıda.¹⁵

(9) Ottuz birinçi bāb, °ilm taleb kılmaknıñ beyānıda.

Ottuz ékkinçi bāb, sevdā-gerlik kılmak (10) -nıñ beyānıda.¹⁶

Ottuz üçünçi bāb, tıb °ilmi taleb kılmaknıñ beyānıda.¹⁷

Ottuz törtünçi (11) bāb, °ilm-i nücümni bilmekniñ beyānıda.¹⁸

Ottuz béşinçi bāb, şīr ayıtmak ve şā°ırlık resmini (12) bilmek beyānıda.¹⁹

Ottuz altınçı bāb; muṭriblik, nağme kılmaknıñ tārīkasınıñ beyānıda.²⁰

(13) Ottuz yettinçi bāb, pādşāhlar hizmetide bolmaķnıñ beyānıda.²¹

Ottuz sékkizinçi bāb, pādşāh [1b] (1) -larğa yavuk²² bolmaķnıñ beyānıda.²³

Ottuz toķķuzunçi bāb, pādşāhlarğa münşī²⁴ bolmaķnıñ (2) beyānıda.

⁷ metin: دوشمن

⁸ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Haşm birle ceng kılmak beyānıda." şeklindedir.

⁹ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Māl cem^c kılmaknıñ beyānıda." şeklindedir.

¹⁰ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Yer ve hevīlī almaķnıñ beyānıda." şeklindedir.

¹¹ metin: الشنجي

¹² Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Ferzendini ferveriş kılmaknıñ beyānıda." şeklindedir.

¹³ metin: دوشمن دين

¹⁴ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Düşmendin ihtiyāt kılmaknıñ beyānıda." şeklindedir.

¹⁵ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "°Uķūbet kılmak ve °afv kılmaknıñ beyānıda." şeklindedir.

¹⁶ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Ticāret kılmaknıñ beyānıda." şeklindedir.

¹⁷ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "°İlm-i tıb taleb kılmaknıñ beyānıda." şeklindedir.

¹⁸ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "°İlm-i nücüm ve °ilm-i hendeseniñ beyānıda." şeklindedir.

¹⁹ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Şā°ırlık beyānıda." şeklindedir.

²⁰ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Muṭriblik beyānıda." şeklindedir.

²¹ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Pādşāhlarınñ hizmetide bolmaķnıñ beyānıda." şeklindedir.

²² metin: münşī

²³ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Pādşāhlar nökerligi beyānıda." şeklindedir.

²⁴ metin: yavuk

Kırkıncı bāb, vezīr bolmaḡnıñg beyānıda.²⁵

Kırk birinci bāb, sipeh-sālār ya°nı leşker başla (3) -maḡnıñg beyānıda.²⁶

Kırk ékkinçi bāb, pādşāh bolmaḡnıñg beyānıda.

Kırk üçünçi bāb, (4) diḡkānçılıḡnıñg beyānıda.

Kırk törtünçi bāb, civān-merdlik ve saḡılıḡnıñg beyānıda.²⁷ (5)

Evvelkı bāb, Haḡ sübhānehū ve te°ālānı tonumaḡnıñg beyānı.

Bilgil ve āgāh bolḡıl éy oḡul, (6) bu °ālemde bolḡan bolmaḡan némerselerdin héç némerse yoḡtur ki anı ḡalāyık tonumaḡaylar, (7) ammā Haḡ sübhānehū ve te°ālānı tonumaḡda °āciz-sén. Anı tonumaḡğa yol yoḡdur. Hudādın öz[ge] (8) -ni tonuduñg, Hudānı tonuḡuçı ol vaḡtda bolur-sén ki tonumaḡğa sénde qabiliyyet bol[sa] (9) ve tonumaḡ ve tonulmaḡnıñg mişāli menḡuş ve naḡḡāşğa oḡşa bolur ki menḡuş ki naḡşnı qabūl (10) qılḡuçıdur, öziḡe naḡşnı qabūl qılmaḡunça héç naḡḡāş añḡa naḡş kıla'lmas. Çün ānçi mūmnı (11) körmeş mü-sén kim taşdın ḡūbraḡ naḡşnı qabūl qılır; mühr qılḡalı bolur, taşğa mühr qılḡa[lı] (12) bolmas. Pes hemme²⁸ tonuyduḡan némerselerde ḡaraḡ tonumaḡnı qabūl qılmaḡdur ve Āferīde-kār-ı (13) °ālem séni qabūl qılḡuçı yaratıpdur ve sén kemāl-i qābiliyyetde özünḡge baḡ, Āferīde-kār-ı °ālemge [2a] (1) baḡmaḡıl ki qudret ve sıfat birle qılḡan işidin qılḡuḡnı tonuḡıl ve diḡer, qılmaḡan (2) işni bir qılḡuçı kérek. Birde bir zamānda qılḡay kim zamān kétgüçi ve kélgüçidür²⁹ ve kéterniñg (3) ibtidāsı ve intihāsı bolur ve bu cihānnıñg zābıtası ve perestini körer-sén, açılmas (4) ve bozulmas. Gümān qılmaḡıl, Hudāy te°ālānıñg qudret ve ni°metlerini endīşe qılḡıl, zātıda (5) endīşe qılmaḡıl ki maḡz-ı günāhdur. Çün ānçi aytıpdurlar:

Naẓm

Der İlā[h] fikr kerdén şarḡ rā (6) hest

Velī der zāt-ı Haḡ maḡz-ı günāh est³⁰

Āferīde-kār-ı °ālemniñg zātıda endīşe qılḡan (7) [yol bolmaḡan] yérde yol izdeḡenge oḡşa. Çün ānçi peyḡamber şalla'llāhu °aleyhi ve sellem aytıpdur (8) -lar: "*Tefekkerū fī ālāi'llāhi ve lā tefekkerū fī zātihi.*"³¹ Eger Haḡ sübhānehū ve te°ālā, şāḡib-i şerī°at (9) şalla'llāhu °aleyhi ve sellem tilleri birle bendelerge küstāḡlıḡğa yol bérmeş herḡiz³² kişide (10) yārā bolmas érdi ki Hudāy te°ālānı tanumaḡ bāreside söz déḡey ve her ismi ve her sıfat[ı] [birle] (11) kim Hudāy te°ālānı yād qılır-sén, özünḡniñg °āciz ve bī-çārelikiñni

²⁵ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Vezīr bolmaḡ beyānıda." şeklindedir.

²⁶ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Sipeh-sālārlıḡ beyānıda." şeklindedir.

²⁷ Bu bab, metnin içindeki başlıkta "Civān-merdlik beyānıda." şeklindedir.

²⁸ metin: همه

²⁹ metin: كلوجيدور

³⁰ Allah'ı düşünmek aklın bir gereḡidir, ama onun zatını (düşünmek) günāhın ta kendisidir.

³¹ Hadis-i şerif: "Allah'ın nimetlerini tefekkür edin, Allah'ın zatını düşünmeyin." Mecmaü'z-Zevaid, 1/81, Kenzü'l-Ummal, h. No: 5707, Aclūnı, Keşfü'l-Hafā, 1/357-358, 449, El Mu'cemü'l-Kebir, et-Taberānı hadis no:6319.

³² metin: هرگز

izhār kılğıl (12) né Hudāy te°ālānıñ uluğluğ ve perverdigārlığını.³³ Çünki sên, Hudāy te°ālānı ança kim (13) lāyık ve sezā-vārdur, tanuy almas-sên.³⁴ Vaqtāki Hudāy te°ālānı birlik ve yegānelık birle **[2b]** (1) tanudunğ, maḥz-ı şirkdin qutulduñğ. Çünki bir ve yegāne, der-ḥaḳīḳat Hudāy °azze ve celle (2) -dür. *Celle celāluḥū °amme nevāluḥū.*³⁵

Hudādın özge hemme ékkidürler. Her némerse ki ékki[lik] dülik sıfatıda bolsa yā (3) mürekkeb bolup ékki bolur, cismğa oḥşa veyā bölenmek birle ékki bolur veyā birbirige qoşulmaq (4) birle ékki bolur veyā muḳābele bolmaq birle ékki bolur, cevher ve °arazge oḥşa ki anıñğ beyānı şerḥ-i (5) °aḳāyidde mezkūrdur veyā toğulmaq birle ékki bolur, peder ü māderge oḥşa veyā ezrūy-ı (6) °aded ékki bolur, mekāñğa oḥşa veyā ezrūy-ı müddet ékki bolur, zamāñğa oḥşa veyā bir némerse (7) yana bir némerseni ḳabūl kılğandın ékki bolur, ḥāşşiyetge oḥşa veyā barlık ve yoḳluğ (8) birle ékki bolur veyā ezrūy-ı fehm idrāk ékki bolur. Bu hemme mezkūr boldı, ékkilik (9) -niñğ °alāmet ve nişānidur. İllā Hudāy bī-māneniddin özge taḥḳīḳ oldur ki Hudā (10) -dın bölek her né kim sēniñğ taşavvrıñğğa kéledür, bilgil kim Āferīde-kār-ı °ālem, bī-şek (11) ve bī-şübhe anı köñglünğge peydā kıldı.

Ékkinçi bāb, peygamberlerni peydā kılmak ve olarnı (12) ḥalāyıkğa ibermekniñğ beyāmıda.

Bilgil éy oğul ki Ḥaḳ sübhānehū ve te°ālā (13) bu cihānnı ḥāced-mend bolup āferīde kılmadı ve né oyun üçün ḥaḳ kılmadı ve né cebr bile zūlm bile **[3a]** (1) ki peydā kıldı. Ni°metniñğ tamāmı ḥalāyık birle boldı ve ḥalāyıkğa siyāset lāzım kéldi kim anıñğ (2) tertībide yol körsetgüci ve başlağucı bolmasa ḥām ve bī-serencām bolğusıdur kim (3) her rızḳ yégüci ki rızḳ bérğüci rızḳ[1]nı tertibi ve °adl birle yémese anıñğ sitāyişi rızḳ (4) bérğüciğe yéter ki ḳadrini bilmegen ve şükr kılmaganlarğa rızḳ bérğen bolur ve çün rızḳ (5) bérğüci bī-°ayb édi, rızḳ yégüçilerni héç néme bilmeslik birle taşlamadı. Andağ (6) öz kitābıda ḥaber bérıpdür: "*Ve mā ḥalaḳtü'l-cinne ve'l-inse illā li-ya'budun.*"³⁶

Anıñğ üçün (7) ḥalāyık ara peygamberlerni iberdi tā ĩnki rızḳ bérğüçini bilmekni ve rızḳ yémekniñğ tertibini (8) ve rızḳ bérğüciğe şükr-güzārılıknı ḥalāyıkğa örgetgeyler tā ĩnki °ālemni yaratmaq °adl (9) birle bolğay ve °adl, ḥikmet birle tamām bolur ve ḥikmet, ni°met birle tamām bolur ve ni°met, rızḳ (10) yégüci birle tamām bolur ve rızḳ yégüci, yol başlağucı birle ya°nı peygamber birle ve bu tertıbdin (11) héç biri kem bolmaḳı lāyık bolmağay tā ḥaḳīḳatge yol körsetgey ve özüñğge ḳıyās (12) kılğıl ki rızḳ yégüçilerge faẓīlet ve ḥürmet birle bérğen ni°metleri vācib kıılır ki yol (13) başlağucılarnıñğ ḥaḳḳını tonuğucı [bolğay] ve bilgey ve rızḳ bérğüçiniñğ minnetini tutğay ve³⁷ **[3b]** (1) iberğen peygamberleriniñğ ḥaḳḳını tonup olarğa tābi° bolğay ve hemme³⁸ peygamberlerni (2) ḥaḳ ve rāst ayıtğucı bilgey ve Ādemdin, ḥātem şalla'llāhu °aleyhi ve sellemğaça hemmeleriniñğ (3) fermānlarıda bolğay ve dīn-i İslām işide ve bérğen ni°metleriniñğ şükrāneside hergiz (4) taḳşır kılmagay ve dīn-i İslāmdaḳı farzlarnı obdan becā kéltürgey tā yahşı atlığ (5) ve ékki

³³ metin: پروردگار ليغي ني

³⁴ metin: تانويالماس سين

³⁵ Allah'ın şanı yücedir, lüfüt ve ihsanı herkese ve her şeye şamildir.

³⁶ Zāriyāt suresi 51/56: "Ben, cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsin diye yarattım."

³⁷ ve bağlacı 3a/1'de tekrar yazılmıştır.

³⁸ metin: همه

cihānda sitāyişlġ ve hemme³⁹ kitāblarını ve peygamberlerini haq ve rāst bilgey (6) ve hēc şek kılmağay tā ēkki cihānda günāhıdın halāş bolğay.

Üçünçi bāb, ni°met (7) égesige bérġen ni°metiniġ şükrānesini edā kılmağnıġ beyānı.

Bilgil éy oğul, (8) hemme⁴⁰ halāyıkğa vācib ki ni°met égesige bérġen ni°metiniġ şükrānesini edā kılğaylar. (9) Andağ kim fermān kılıp érđi: *Ve'skurū ni°metallāhi*⁴¹ dép be-tarīk-i fermān edā kılğaylar. (10) Ya°nī Haq sübhānehū ve te°ālā, bérġen ni°metlerimge şükr kılğıl dép fermān kılıpdur. Uşbu (11) fermān cihetidin şükrāne edā kılatur-miz, né ĩnki sizde ança munça şükrāne haqqı sābitdür déġeli (12) bolmas. Anıġ üçün ki ādemī-zād öz vucūdını tamām °omride şükriğa şarf kılsa miġdin bir ni°met (13) -niġ şükrānesini edā kıla almas, meġer be-endāze⁴²-i fermān edā kılur.

Bilgil ki dīn-i İslāmda [4a] (1) tātning °adedi bēşdür, ol bēşdin ékkisi peygamberlerġe hāşdur ve üçü (2) tamām halāyıkğa °āmdur. Ol üçüniġ biri til birle ikrār kılmağ ve köġül birle taşdıġ (3) kılmağ, ékkinçisi bēş vaqt namāz edā kılmağ, üçünçisi ottuz kün rūze tutmağ. Ammā (4) *Eşhedü en-lā ilāhe illā'llāh* démek, Allāhu te°ālādın özge hēc ilāh-ı⁴³ haqqı yokluğğa delīl ayıtğan (5) boladur ve namāz ötemek, tilide ayıtğanığa taşdıġ kılıp bendelikġe ikrār kılğan (6) bolur; rūze tutmağ, déġenge taşdıġ kılıp Hudāvend te°ālāniġ Hudālıġıġa ikrār kılğan (7) bolur. Bendesidür-mén ve mén bende déġendin kéyin bendelik hālilde bolup özni bendelikde (8) tutmağ kérek. Séniġ hāhişniġ oldur ki saġa bende bolğan kişi saġa tāt kılğay, (9) sēn hem Hudāniġ bendesidür-sēn aġa tāt kılurğa küġgremeğil. Séniġ özünġdin (10) kiçikġe kılur yahşılıġniġdin Hudāniġ saġa yahşılıġı ziyāde ve çendān hūbrağ bilgil ki (11) bende-i bī-tāt bolmağıl ki bende, bī-tāt bolsa hudā-hūyluğ bolmağ kérek. Bende hudā (12)-hūyluğ bolsa fatğına helāk bolur Fir°avn mesellik.

Nazm

Kişi tutsa özini şāhib gulū (13)

Hudālıġnı kılğan bolur ārzū⁴⁴

Āġāh bol éy oğul ki namāz, rūze hāş Hudāy te°ālāniġ [4b] (1) °ibādetidür. Zinhār anıġda taqşır kılmağıl, çünkü hāşda taqşır kılsanġ °āmda (2) tohtap qalur-sēn. Bilgil ki şāhib-i şerī°at, namāznı hemme dīnlerġa berāber kılıpdur. Her kişi (3) namāzdın qol yığsa andağ bilgil ki hemme dīnlerdin yüz öġürüpdür ve bu cihānda bī-dīn (4) -niġ cezāsı öltürmekdin bölek yokdur ve bed-nāmlıġıdın özge bolmas ve kıyāmetde (5) Hudāy °azze ve celleniġ °azāb ve °uqūbetiġe sezā-vār bolmağdur.

³⁹ metin: همه

⁴⁰ metin: همه

⁴¹ Nahl süresi 114. ayette geçen "Allah'ın nimetlerine şükredin." anlamına gelen ibare. Ayetin tamamı: *Fe kulū mim mā razakakumullāhu halālen tayyiben veşkurū ni°metallāhi in kuntum iyyāhu ta°budūn(ta°budūne).* "Allah'ın size verdiği helāl ve güzel rızıktan yiyip için ve eğer yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız O'nun nimetine de şükredin."

⁴² metin: انداز

⁴³ metin: الهي

⁴⁴ metin: ارضو

Zinhār éy oğul, namāznı terk kılmak (6) -nı könğlünğge keltürmegil ve hayālınğğa hem. Eger ezrüy-ı diyānet veyā ezrüy-ı ʿaql taşavvur (7) kılsanğ bilür-sén kim namāznınğ né-çend fāyidesi bardur. Evvel ol ki her kişi farz namāznı (8) becā keltürse bedeni ve anğı⁴⁵ pāk lāzım kélür ve her hālde pāklık, arığ[sız]lık dın obdandur (9) ve yana ol ki namāz ötegil tā tekebbürdin hālī bolğay-sén. Anınğ üçün ki namāznınğ haqıķı tevāzu° (10) -dur. Vaqtāki tab°ınğ tevāzu° birle ārāste bolsa tamām vücūdunğ ārāste ve obdan bolur. (11) Bu a°zālarınğ⁴⁶ kim qol ve put ve köz ve til ve qırsaq ve ʿavretlerinğdür. Bularğa mühür⁴⁷ (12) soqmaq kérek. Çün ānki şartdur, pāk tutmaq kérek ve bu endāmlarnı fışk [u] fücür, nā-şāyeste (13) işlerdin yırak tut tā rüzeniñğ haqıķını⁴⁸ edā kılgan bolğay-sén ve bilgil ki rüze [5a] (1) tutğanlarğa uluğ iş uşbudur kim vaqtāki kécelik ve kündüz[lik] nānıñğ bolsa kündüz (2) yéydurğan naşibeni muhtāclarğa bérkil tā açlık tartğanınğ sevābı bolğay ve şefkat (3) ve menfa°ati müsteħağğa yétgey ve zinhār bu üç tāt ki cihān halkığa ʿāmdur, anınğda taqşır (4) -ni revā körmegil ve hergiz⁴⁹ terk kılmagıl ki bu üç tātıni terk kılgan héc ʿözr yoktur. (5) Ammā ol ékki tātıni ʿözr bolsa, terk kılsa revādur. Bu bābda söz tola érđi. Ança (6) kim zarūr érđi, anı yād kıldım.

Törtünçü⁵⁰ bāb, qudreti yétgenlerge tātıni ziyāde (7) lāzım tutmaqnınğ beyanı.

Bilgil ey oğul ki Hūdāvend ʿazze ve celle tüvān-ger⁵¹ ve dünyā-dārlarğa (8) hāş ékki iş farz kıldı: Ol zekāt birle hacdur tā her kişiniñğ dünyāsı ve qudreti (9) bolsa hāne-i Ka°beni ziyāret kıladur, qudreti bolmasa anğa farz bolmadı. Körmes (10) mü-sén kim bu dünyā hem pādşāhlar işidür ve dıger hac kılmāqnınğ i°timādı hem sefer birle (11) bolur ve nā-murādlarğa sefer buyrumaq, bī-dānişlıkdın çıkar. Hemme⁵² lezzetlerninğ (12) tamāmı andadur kim körmegenni körsenğ ve yémegenni⁵³ yésenğ ve tapmağanı⁵⁴ tapsanğ. (13) Bu hemme seferdin özgede müyesser bolmas ki sefer halkı cihān-dāde ve tecrübelig ve dānā [5b] (1) bolurlar ki körmegenni körer ve eşitmegenni⁵⁵ eşitürler.⁵⁶ Çün ānçi aytıpdurlar ki: (2) "Leyse'l-ħaberu ke'l-mu°āyene." Eşitgen, körge deşmes ve bilgil éy oğul, eger derviş ve nā-murād (3) hac kılsa özini helāketge salğan bolur ve her derviş ki dünyā-dārlar kılıķını kılsa şıhhat (4) -ler işini kılgan ağırlıqğa oħşar ki anınğ kışşası ol hacıñınğ kışşasığa (5) oħşar ki:

[Hikāyet]

Bir vaqtda⁵⁷ Buhārānıñğ hākimi hac irāde kıldı ve ol pür-ni°met (6) ve dünyā-dār kişi érđi. Ol kāfilede andın dünyā-dār kişi yok érđi ve hemmeninğ peşt [ü] (7) penāhı érđi. Yüzdin ziyādereke téve anınğ yükini tartar érđi. ʿArrābe olturup (8) hırāmān yol yürür érđi.

⁴⁵ metin: انكني

⁴⁶ metin: اعضالار ينك نيكم

⁴⁷ metin: مهر

⁴⁸ metin: حقني

⁴⁹ metin: هرکيز

⁵⁰ metin: üçünçi

⁵¹ metin: توانكير

⁵² metin: همه

⁵³ metin: yémegenini

⁵⁴ metin: tapmağanını

⁵⁵ metin: eşitmegenini

⁵⁶ metin: اسورلار

⁵⁷ metin: وقتيدا

Dervīş, tüvān-ger anıñg birle hem-rāh érdiler. Vaqtāki °Arafātğa (9) yavuķ yétte ve bir dervīş kişi teşne ve gursene, ayağ yalañg aña utru kéldi ve dervīş ol (10) hākimni bu yañlıg nāz, ni°met ve āsāyiş ve rāhat birle körüp aña baķıp dédi kim: (11)

Mūkāfāt⁵⁸ vaqt[ı]da séniñg ve méniñg, her ékkimizniñg cezāsı ténğ berāber bolğusıdır ki sén, (12) bu āsāyiş birle yürür-sén ve mén bu miñnet ve meşakķat birle kün köçürür-mén.

Hākim dédi: (13) Mūkāfāt⁵⁹ kün[i]de hāşā ki Hudāy °azze ve celle, maña séniñg dék cezā bérgey, eger bilsem **[6a]** (1) érđi ki méniñg séniñg mertebemiz ténğ bolur hergiz⁶⁰ deşt beyābānlarnı kézip kélmes (2) érdim.

Dervīş dédi: Né üçün kélmes érđiñg?

Hākim dédi: Mén Hudāniñg fermānı (3) birle kéldim ve sén Hudāniñg fermānıda hilāf kıldıñg ve méni çarlap kéldi[nğ], mén mihmāndur-mén (4) ve sén tufeylīdür-sén. Miħmānnıñg ħürmeti kaçan tufeylī dék bolğay? Hudāy tebāreke (5) ve te°ālā ħac kıлмақını dünyā-dārğa buyrupdur né dervīşlerğa.

Dédi kim: "*Ve lā tulkū bi-eydikum*⁶¹ (6) *ile't-tehluketi*."⁶² Öz iħtiyārıñgızlar birle özünğlerni helāketge salmañglar ve sén, (7) Hudāy °azze ve celleniñg fermānıdın çıķıp bī-çāre ve gursene ve teşnelik birle (8) çöl kézip özünğni helāketge salıp-sén. Fermān tutğanlarğa néçük berāberlik (9) kılgunğdur? Her kişi ser-encām birle ħac edā kılsa Hudāy te°ālāniñg fermānını tutup (10) ni°metniñg dādını bérgeñ bolur. Pes éy oğul, vaqtāki sende hem ħacniñg ser-encāmı (11) dürüst bolsa tātde taķşır kıлмаğıl. ħacniñg ser-encāmı bés némersedür: Miknet (12) ve müddet ve ħürmet ve emn ve rāhat. Vaqtāki bu bés némersedin behre tapsañg cehd (13) tamām kıl ve bilgil ki ħac andağ tātde kim ħudret bolğanda séndin héç vaķtda **[6b]** (1) sākıt bolmas. Hudāy te°ālā zekāt bérğüçilerni öziniñg muķarrebleridin atadı (2) ve zekāt bérğüçi, özge ħavmniñg arasında pādşāh meşellikdür ki ra°iyyetlerğa rüzāne béredurğan (3) bolğay, özgeler rüzāne yégüçidürler. Bilgil ki Hudāy te°ālā kıdirdür ki hemmeni dünyāda (4) kılgay, ammā ħikmet mundağ érđi ki ba°zalar tüvān-ger bolğay ve ba°zalar dervīş tā ħalāyık (5) ara mertebe ve şerāfet birbiridin ziyādelik peydā bolğay. Çün āñçi pādşāhı ki bir ħulını bir ħavmğa (6) rüzāne bérğeli kıyosa andın kéyin rüzāneni bérğeli kıyğan ħul rüzāneni özi yése, (7) ħalāyıkğa bérnese pādşāhniñg ħazābıdın emīn⁶³ bolğalı bolmas. Aña oħşa; eger dünyā-dār (8) dünyāsını özi yése, zekāt bérnese Hudāy te°ālāniñg ħazābıdın emīn bolmas.

⁵⁸ metin: منکافات

⁵⁹ metin: منکافات

⁶⁰ metin: هرکيز

⁶¹ metin: ايديکم

⁶² Bakara suresi 195. ayette geçen "Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın." anlamına gelen ibare. Ayetin tamamı: *Ve enfikū fi sebīlillāhi ve lā tulkū bi eydikum ile't-tehluketi ve ahsinū, innallāhe yuħibbul muħsinīn*. "Allah yolunda harcama yapın; kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik edin, kuşkusuz Allah iyilik edenleri sever."

⁶³ Bu kelime metinde *īmīn*, *īmīn* gibi farklı şekillerde yazılmıştır, biz bu kelimeyi imlada bir istikrar olması amacıyla *emīn* şeklinde okuduk. Hem metnin ilerleyen varaklarında hem de dizinde kelimeyi *emīn* olarak verdik.

Zekāt yılda (9) bir mertebe bérnek lâzım bolur, ammā şadaķa özgeķe ziyāde t̃ā^catdūr. Eger ķendī ki farz émes, (10) ammā sehāvet ve ādemlikde anķa kim h^vāhiş kıılır-sén, bérġil, taķşīr revā kórmegil kim (11) şadaķa bérġüķiler dāyim Hudāy te^cālānıń emānıda bolurlar. Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla'llāhu (12) ^caleyhi ve sellem aytıpdurlar: "Eş-sadaķatü reddü'l-belā⁶⁴ ve tezeyyedü'l ^cömr." Ya^cnī şadaķa belānı red kıılır ve ^cömrni (13) ziyāde kıılır ve Hudāy te^cālānıń ġaķabıdın emīn bolmaķnı ġanīmet tutmaķ ve şerāfet bilmek [ķerek].

[7a] (1) Zinhār éy oġul, ġacnıń ve zekātınıń ve şadaķa ġaķīķatide kōńġlūńġde şek tutmaġıl. (2) Yüġürgān ve yalańġaķ bolġān ve tırnaķ [kesmegen] né üçündür ve baş tüşürmegen né üçündür (3) ve yigirme mişķāl altundın yarım mişķāl né üçündür ve bérġülük kele ve koy ve téve né üçündür (4) ve ķurbānlık né üçün kıılġulúk? Ve bu cümledin kōńġlūńġni pāk tut, ġümān kıılmaġıl ki her némerse ki sén (5) anı bilmesenġ sańġa ġayriyyet oldur ki sén ve mén bilmesek ve Hudāy te^cālānıń fermānını (6) meşġül bol, sén ki bende-sén né üçün mundaġ né üçün andaġ érmes démek bendenıń işi (7) érmes ve kaçān kim Hudāy te^cālānıń fermānını becā kēltürdinġ, ata ananġnıń ġuķūķını tanuġıl, (8) ol hem Hudānıń fermānidur.

Béşinçi bāb, ata ananınġ ġaķķ[ı]nı tonumaķnıń beyānıda.

Bilġil (9) éy [oġul], Āferīde-kār-ı ^cālem h^vāhiş kııldı kim cihānnı ābād tutġay. Neslnıń esbābı kim şehvetdūr (10) peydā kııldı, ata ananı ferzendge sebeb kııldı. Pes ferzendnıń vüćüďiģa sebeb bolġān cihetdin (11) ferzendge vācibdür ki ata ananınġ ġaķķını becā kēltürgey ve tā ayıtmaġay-sén kim peder [ü] mādernıń (12) ménde né ġaķķı bardur. Olarda ġaraż,⁶⁴ şehvet ya^cnī nefis h^vāhişi, andın bölek hem bisyār şefķat (13) ve taġammül ya^cnī aġrını kótermek olarda bardur. Peder ü mādernıń kemterin ġaķķı, séniń ve Perverdigār⁶⁵ **[7b]** (1) -nıń arasında vāsıţadurlar. Pes ķerek kim andaġ ki ferverdigārınġnı⁶⁶ uluġ tutar-sén, vāsıţa (2) -nı hem ġürmet-dārlık kıılġuńġdur ki ferzend mādāmī ki kićikdür, perveriş⁶⁷ kıılmaķ ata ananınġ ġaķķıdur. (3) Ata ananınġ şefķat ve merġamiti ġālī érmes ve Hudāy ^cazze ve celle ulü'l-emr dépdūr, tefsīrde kórdüm. (4) Ulü'l-emrniń bir ma^cnāsı ata ana dépdürler. ^cArap tilide emrniń ma^cnāsı ékkidür: Hem fermān (5) hem ķudret. Ata anada ķudret bardur séni ferveriş⁶⁸ kıılurda ve hem fermān bardur sańġa yaġşılık (6) ve ġübluķnı örgetürde. Éy oġul, ata ananınġ kōńġlige āzārını revā kórmegil ki Āferīde-kār-ı ^cālem, (7) ata ananınġ ġaķķını séndin ġaķab birle sorarlar.

[Ĥikāyetde] kēltürüpdürler kim: Hāzret-i ^cAlī rağıya'llāhu (8) ^canhđın sordılar kim: Ata ananınġ ġaķķı nádūr?

Hāzret-i ^cAlī aydılar ki: Peder [ü] mādernıń ādābını (9) saķlamaķġa tenebbühdür. Bu ki Hāzret-i peyġamber şalla'llāhu ^caleyhi ve sellemniń peder [ü] māderleri ol ġāzret (10) -nıń zamāneleride bolsa érđi, ol ġāzretge vācib bolur érđi ki peder [ü] māderlerini

⁶⁴ metin: عرض

⁶⁵ metin: پروردگار

⁶⁶ metin: فروردیگارینک نی

⁶⁷ metin: پروریش

⁶⁸ metin: فروریش

(11) özleridin yokkarı olturguzgaylar ve ferzendlik tevāzu^cnı kılğaylar. Ol vaqt (12) -da bu hədiş za^cīf bolur érdi ki ol həzret dēdiler kim: "*Ene seyyidī veledi ādeme ve lā* (13) *fahr*."⁶⁹

Pes éy oğul, peder [ü] māderni İslām sebebidin ta^czīm kılmağıl, öz vucūduñg [8a] (1) sebebidin ta^czīm kılğıl ki méniñg atam anamdurlar ki méniñg obdanlıgım sebebi ve aşl (2) ferverişim⁷⁰ bulardın dēp iħtirām kılğıl ve peder [ü] māder haqqıda hergiz taqşır kılmağıl. Eger olar (3) haqqıda taqşır kılsañg, kemā haqqıhı ta^czīm ve ikrām kılmasañg andağdur ki sēn héç yaħşı (4) -lıkğa lāyık émes-sēn. Ol kişi ki peder [ü] māderniñg yaħşılık[ı]nı bilmese ve becā kēltürmese (5) ol aşldur, fer^c ki evlāddur anıñg hem qadrini bilmes, haq nā-sipāsılık bolur, haq (6) nā-sipāsğa yaħşılık kılmaq hıre-serlikdür sēn hem özünge hıre-serlik kılmağıl, (7) ammā ata anañğa andağ ki ferzendleriñgdin tama^c kılur-sēn, kılğıl. Anıñg üçün ki ferzendī ki (8) sēndin toğuladur, uşol⁷¹ tama^cnı kılur-sēn ki anıñgdin kılur érdiñg. Ādemīniñg mişāli (9) mīvege oħşar, ata ana dıraht meşellikdür ki dırahtnıñg terbiyetini kaçça kılsañg (10) ança yaħşı mīve bérür. Peder [ü] māderniñg hoşnūdluğını ziyāde kılsañg du^cāsı sēniñg (11) haqqıñgda fatğına icābet bolur ve Hūdāy ^cazze ve celleniñg hoşnūdluğğa yavuş bolur-sēn.

(12) Zinhār ki mīrās cihetidin ata ananıñg ölümünü h^vāhiş kılmağıl ki olar ölmese (13) hem sañğa kısmet bolğan rızq yétgüsüdür. Rızq üçün meşakkatni özünge [8b] (1) lāzım tutma. Rızq ezelde kısmet kılınğandır; andın kem, ziyāde bolmay sañğa kēlgüsüdür, (2) sa^cy kūşiş⁷² birle ziyāde bolmas.

Çün ānçı dēpdürler ki: "*Er-rızku bi'l-haddi lā bi'l-keddi*." Ya^cnī rızq (3) kısmetdin tağayyūr tapmas, kūşiş⁷³ birle ziyāde bolmas. Eger h^vāhiş kılsañg Hūdāy ^cazze ve celle (4) -din hoşnūd bolğay-sēn. Érte qopup özünğdin zebūnnıñg hālīga qarağıl tā hemişe (5) Haq sübhānehū ve te^cālādın hoşnūd bolur-sēn. Eger dünyā yokıdın dervīş bolsañg (6) fehm hıred birle tūvān-ger bolğay-sēn. Fehm idrāk birle dünyā tafılur, ammā dünyā birle fehm idrāk (7) tapılmas. Māl-dār bī-hıred bolsa pat müflis⁷⁴ ve gedā bolur. Hıred-mendler mālını oğrı ala'lmas (8) ve otda köymes ve suğa aqmas ve eger şāhib-i hıred-sēn hūner örgengil ki hıred-mend (9) bī-hūner bolsa yalanğaç, cānsız şūretge oħşar ki aytıpdurlar ki: "*El-edebu şūret* (10) -ü'l-^cakl." Ya^cnī ^cāql barnı edebdin añğlağalı bolur.

Altıncı bāb,⁷⁵ hūnerniñg beyānıda.

(11) Güherniñg ziyādelikidin hūnerniñg ziyādeliki hūbrağdur. Bilgil éy oğul, hūnersiz kişi (12) muğaylān dırahtıge oħşar ki tenesi ve sāyesi yokdur, né özige fāyidesi (13) bar ve né gayrıge. Ehl-i neseb⁷⁶, aşāletlig haq eger bī-hūner bolsalar halāyık ara ^cizzet ve [9a] (1) hūmetleri kem⁷⁷ bolğay, çünki né hūnerleri bar ki hūner cihetidin ^cizzet

⁶⁹ Hadis-i şerif: "Ben insanoğlunun efendisiyim, ancak (bununla) övünmüyorum." Hâkim, el-müstedrek, 3/34, hadis no:4626.

⁷⁰ metin: فروریشیم

⁷¹ metin: اوسول

⁷² metin: كوشيش

⁷³ metin: كوشيش

⁷⁴ metin: مفليس

⁷⁵ Kelime iki defa yazılmıştır.

⁷⁶ metin: نصب

⁷⁷ Kelime iki defa yazılmıştır.

tapğaylar ve né gevherleri bar ki güher sebebidin (2) °azīz bolğaylar? Ammā sa°y kūşīş⁷⁸ kılğıl, egerçi ten gevheri sēnde bolmasa bārī til gevheri (3) -ni ḥāşıl⁷⁹ kılğıl ki ten gevheri fāzılrağdur.⁸⁰

Çün ānki ayıtpdurlar ki: "Eş-Şerefū bi'l- °akli (4) ve'l- edebu lā bi'l-aşli ve'n-nesebi⁸¹." Ya°nī şerāfet birle hūnerdin né aşālet birle nesebdin (5) uluğluk °ilm birle ḥıreddin bolur né gevher bile nesebdin né. Uluğluk, peder [ü] māder (6) koyğan ismdin émesdür ki ol birbirinğler birle körüşmekge, tonuşmağğa nişāne (7) ve °alāmetdür. Belki aṭ⁸² oldur ki hūner birle özünğge koyğay-sén tā mādāmī ki (8) ol hūner bākīdür. Gūyā ki sén bākī-sén, çün ānçi kitāb taşnīf kılmağ (9) ve medrese binā kılmağ ve egerçi Aḥmed, Muḥammed, °İsā, Mūsā ve Ca°fer bu yañlığ fuḫalālar⁸³ (10) ismleriğā isnād bergeñ birle hem neseblerninğ⁸⁴ hūner gevheri éligleride bolmasa (11) héç kişininğ ḥācetige⁸⁵ yaramaslar ve sén éy oğul, her kişi ki bu ékki gevher anınğda (12) bolsa anınğ éteğini muḥkem tut, qolunğdın ibermegil ki hemmege ol lāzımdur.⁸⁶ (13) Bilgil ki hemme⁸⁷ hūnerlerninğ ḥūbrağı sözni obdan sözlemekdür ki Āferīde-kār-ı °ālem [9b] (1) celle celāluḥū ādemni hemme⁸⁸ maḥlūkātın⁸⁹ ḥūbrağ āferīde kıldı. Özge cānlıqlardın ādemninğ bedenide (2) on némerseni ziyāde ḥalğ kıldı. Ol on némersedin bēş némerseni ādemninğ içide (3) ve bēş némerseni ādemninğ taşıda ḥalğ kıldı. Ol bēş némerse ki içidedür.⁹⁰ Endīşe kılmağ (4) ve yād almağ ve ferāmūş kılmağ, köñğülde saqlamağ ve ḥayāl kılmağ ve ta°yīn⁹¹ kılmağ (5) ve sözlemek ve ol bēş némerse ki bedenning taşıdadur. Éşitmek ve körmek ve buramağ (6) ve sılamağ ya°nī katıq ve yumşaknı bilmek ve tatmağ ya°nī açığ ve tatlığ[nı] bilmek. Bu cümle (7) -din çehār-pālar bī-naşībdürler. Ādemī-zād ol sebebdin özge cānlıqlarğa pādşādur. (8) Kaçan kim bularnı bildinğ érse hūner örgengil ve til birle ki ya°nī obdan sözlemekni °ādet (9) kılğıl. Tilingğa hemīşe andağ söz ayılur ki °ādet kılıp érđinğ.

Çün ānki ayıtpdurlar ki: (10) Sözning obdanlığı hūnerninğ ziyādelikidindür ki sözni cāyıda sözlegil. Söz egerçi (11) ḥūb bolsa hem bī-becā ve bī-orun sözlense anı yaman körerler. Ḥalğ ara iş tola sözle (12) -mek bolsa sén ḥāmūşluğnı ihtiyār kılğıl ki bī-fāyide söz, hemme vağtda ziyānlığdur. (13) Her söz ki anınğda hūnerninğ eseri bolmasa dēmegen ḥūbrağdur ki ḥükemālar sözni çağırğa [10a] (1) oḥşatıpdurlar ki anınğda hem ḥumār renci ve hem anınğ devāsı [bar]dur . Zinhār ki sormağannı (2) ayıtmağay-sén. Ḥīre-serlik⁹² birle sözlemekdin perhīz kılğıl. Kaçan kim söz sorsalar, (3) rāst ayıtgıl. Ḥ°ālamağan kişige pend

⁷⁸ metin: كوشيش

⁷⁹ metin: حاصيل

⁸⁰ metin: فاضيلراقدور

⁸¹ metin: نصب

⁸² metin: اطه

⁸³ metin: خضالار

⁸⁴ metin: نصبلارنينك

⁸⁵ metin: حجتیکا

⁸⁶ metin: لازم دور

⁸⁷ metin: همهء

⁸⁸ metin: همهء

⁸⁹ metin: مخلوقاتدين

⁹⁰ metin: taşıdadur

⁹¹ metin: تعين

⁹² metin: خير سرليک

naşîhat kılmağıl. Huşûşen kişi ki pend (4) naşîhatni qabûl kılmasa hâlâyık arasında naşîhat kılmağıl.

Çün ānçi aytıpdurlar ki: (5) "*En-naşîhatü takri'un beyne'l mâ'i âşikârâ.*" Naşîhat, taşğa muşlağanğa oħşa bolur. Eger dırahtî (6) ki kıyık ünüp şāh, berg çıkarıpdur, tene koyğan bolsa kėsme ve yonmağğa lāyıkdur (7) ve yahşî sözde bahîllik kılmağıl ki hâlâyık sözge firîfte bolğandın, mālğa ve ihsânğa (8) ziyâdere firîfte bolurlar ve töhmet tola yérde bolmağdın ve bed-āmüz ve bed-endîş dost (9) -lar arasında bolmağdın kaçğıl ve özünğni gâlat kılmağıl, ya°nî yamanlığınğni yahşî gümân (10) kılmağıl ve özünğni bir yérde tutğıl, eger sēni izdeseler şol yérde tapğaylar. Şerm-sār⁹³ (11) bolmağay-sēn ve hâlâyıkñıñ ğamıge şādlik kılmağay-sēn tā hâlâyık sēniñ ğamıñge şād (12) bolmağay ve élniñ dādığa yétgil, özünğniñ⁹⁴ dādını tapğay-sēn ve obdan dégil, obdan (13) eşitgey-sēn ve şūr-āmîz birle uruğ salmağay-sēn ki huşûl bérme. Qadrini bilmegen **[10b]** (1) kişige yahşılık kılmağıl, şūr-āmîz yérge uruğ salğan bolur ve yahşılığğa lāyık kişilerge (2) yahşılığni dirîğ tutmağıl ve yahşılığni örğenmekdin özünğni tartmağıl.

Aytıpdurlar ki: (3) "*Ed-Dāllu °ale'l-hayri ke-fā'ilihi.*"⁹⁵ Yahşılığğa delâlet kılğuçı özi kılğan dék bolur.

Bilgil ki yamanlıq⁹⁶ (4) ve yahşılığğa buyurğuçı ékkev bir toğğandur ki zamâne olarnı birbiridin acratmas ve yahşılık (5) kılğanğa feşimân bolmağıl ki yahşılık ve yamanlıqñıñ cezâsı uşbu dünyâda sañğa yétğüsüdür (6) ve çün vaqtâki sēn bir kişige yahşılık kılsañg, körgil ki yahşılık kılğan vaqtda qanqa (7) rāhat ve hōşluk ki ol kişige yétipdür, sēniñ köñlünge çendān rāhat ve hōşluk peydā (8) bolur. Eger bir kişige yamanlıq kılsañg çendān feşimân ve ağırlıq sēniñ köñlünge yéter. (9) Pes der-haqqat nazar kılsañg, sēndin kişige renc yétmese sēn hem hōş-vaqt bolur-sēn. (10) Rāst kēldi ki yahşılık ve yamanlıqñıñ mükāfatı ol cihānga barmasdin ilgeri uşbu dünyâda (11) kēlgüsüdür⁹⁷ ve bu sözge héç kişi münkir bola'lmas. Çünki sēn, °ömrünğ içide her kişige yahşılık (12) ve yamanlıq kılğan bolsañg uşbu dünyâda tapğunğdur ve sēn bu sözde münkir bola'lmas-sēn (13) ve mén hem bu sözde ber-hağdur-mén ve çün tā kudretiñg bardur, kişige yahşılık dirîğ kılmağıl **[11a]** (1) ki ol yahşılık sañğa bir kün mîve bérğüsüdür.

[Hikāyetde] kēltürüpdürler ki eşitipdür-mén ki: (2) Mütevekkil hālîfe Bağdādda bolğan zamānda anıñ bir bendesi bar érdi Feth atlıg. Nîk (3) -baht ve sa°adet-mend ve kündin küñge hūbluqı zāhir érdi ve hūner ve edeblerini örğenip⁹⁸ érdi. (4) Hālîfe anı ferzendlikge qabûl kılğan érdi. H°āhiş kıldı kim suçılığni örğengey (5) ve Feth küdek érdi, suçılığğa henüz kāmîl⁹⁹ bolmap érdi. Çün ānki küdekler °ādeti (6) -dür özini kāmîl¹⁰⁰ bolğan dék körsetür érdi. Bir kün üstādsız suçılığğa (7) deryā lebigе bardı. Su bisyār uluğ érdi. Feth özini suğa saldı érse su (8) ğālib¹⁰¹ kēldi. Feth ma°lūm kıldı kim su éltedür ve su

⁹³ metin: شرمسار

⁹⁴ metin: özünğniñ

⁹⁵ Hadis-i şerif, Müslim, Imara: 27; Ebû Dâvûd, Edep: 17, Sünen'üt-Tirmizî.

⁹⁶ metin: yahşî

⁹⁷ metin: كلوسيدور

⁹⁸ metin: اوركاتيب

⁹⁹ metin: كاميل

¹⁰⁰ metin: كاميل

¹⁰¹ metin: غالب

bile çıkışa'lmadı. Özini (9) suğa qoya bérđi. Su üzre aqıp barur érđi tā ħalāyık közidin ġāyib [boldı] (10) tā bir munça yürđi ve su, deryānıń lebige éltti. Deryā lebede su kāvlağan tōşük (11) -ler bar érđi. Su éltip tōşüklerdin birige yavuq yétti. Feth ħareket bérıp uşol (12) tōşüklerdin birige özini aldı ve kirip olturđı ve déđi kim: Ĥudāy te°ālānıń (13) bu işde né ħikmeti bar érmış ki bu sā°at bu yérge cān élttim? Ve yette kéçe kündüz [11b] (1) uşol çuqurda olturđı. Evvelkı kün Mütevekkilğa ħaber kıldı kim Feth deryāda ġarq boldı. (2) Şol zamān ħalīfe taĥtdın tüştı ve yérde olturđı ve kimeçilerni çarlap (3) déđi kim: Her kişi Fethni yā tirig veyā ölüğ mańğa kéltürse ańğa eşrefidür dep sevgend (4) yād kıldı kim Fethni her ħālde kéltürmese mén anı körmegünçe ta°ām yémegey-mén ve hemme¹⁰² (5) kimeçiler deryāğa tüşüp her sarı Fethni izder érdiler tā yette kün ötti (6) érse bir kimeçiniń közleri¹⁰³ uşol tōşükge yétti. Feĥni kördi kim olturuptur. Kimeçi (7) bisyār şād boldı ve déđi kim: Mén barıp né-çend kişi kéltürüp alay dep yandı (8) ve ħalīfe aldığa kéldi ve déđi: Ey Emīrū'l¹⁰⁴-mü°minīn, eger tirig kéltürsem mańğa néme bérür-siz? (9)

Ĥalīfe aydı: Bés mińg eşrefī naqd bérür-mén.

Kimeçi aydı: Mén Fethni taptım, tirig kéltürür-mén (10) dep çıktı ve bir néçe kişi birle barıp Fethni selāmet ħalīfe aldığa kéltürdi. Ĥalīfe (11) ança kim kimeçiğe dep érđi, derĥāl bardı. Vezīrğa déđi kim: Ĥazīnede her né kim bardur (12) nışfını dervişlerğa bérgil, andın kéyin déđi: Ta°ām kéltürgil, yette kéçe kündüzdür ki (13) teşne ve gursenedür-mén.

Feth déđi: Ey emīrū'l-mü°minīn, méniń ħırsaqım toqdur, [12a] (1) héç ta°āmğa meylim yoqdur.

Ĥalīfe déđi: Su birle sır bolduńg mu?

Feth déđi: Bu (2) yette kün içre mańğa her kün on nān bir tabaq üzre kélür érđi ve mén ħol uza (3) -tıp uşol nāndın ékkini ve üçni alur érdim ve anıń birle tiriglik kıdur (4) érdim ve her nān üzre bu sözni fitipdürler ki: Muĥammed ibnū'l-Ĥasanū'l-eşkāf. Ĥalīfe (5) [emr] kıldı kim münādī kıluńlar, ol kişi ki nānnı deryāğa taşlapdur, kimdür? Kéltüre (6) -nġizler ve aytnġızlar kim Emīrū'l-mü°minīn sańğa iĥsān kıladur ve yaĥşı işler séniń (7) bārenġde kılgusıdur. Bir kündin kéyin bir kişi peydā boldı kim deryāğa nān taşlağan mén (8) érdim.

Ĥalīfe sordı: Né nişāne ve né °alāmet aytur-sén?

Ol kişi déđi: Nişāne ve güvāhım (9) oldur ki her nānnıń yüzige pütügendür-mén ki Muĥammed ibnū'l-Ĥasanū'l-eşkāf.

Hemme dédiler ki: (10) Rāstdur.

Ĥalīfe sordı: Néçe kündin beri¹⁰⁵ deryāğa nān saldıńg?

Déđi kim (11) bir yıldur bu işlerni kılmış-mén, déđi.

¹⁰² metin: همه

¹⁰³ meti: كزري

¹⁰⁴ metin: امير

¹⁰⁵ metin: باري

Ġaraž nédür ki mundağ kılur-sén?

Dédi kim: (12) Êşitipdür-mén ki yahşılık kılğıl, deryāğa taşla, bir kün saŋga huşul bérġüsidür. (13)

Halife dédi: Her né kim kıldınġ, huşulini taptınġ dép ol kişige Baġdād dervāze [12b] (1) -siniġ aldıda bés fārçe mülk bérdi. Ol kişi ol mülkni taşarruf kılıp olturdi (2) ve tola dünyā-dār boldı.

Muşannif-i kitāb aytur: Hudānıġ fermānı birle tā zamāne méniġ vaqtıme kélđi (3) érse mén hacge bardım. Haq te°ālā maŋga hāne-i mübārekni [ziyāret] kılmaġnı naşib kıldı. Ol kişiniġ (4) nebirelerini Baġdādda kördüm. Bu hikāye[ni] qarı kişilerdin eşittim ve sén hem éy oġul tā (5) kudretiġ bardur yahşılıkdın tohtamaġıl, özünġni yahşılık ve yahşı ahvāllık birle (6) halāyıkğa körsetgil ve çün özünġni yahşı körsettiġ, anıġ hılāfıda bolmaġıl ve tiliġ (7) bölek néme dép köŋlünġni bölek tutmaġıl tā kendüm-nümā-yı cev-fürüş bolmaġay-sén. Hemme¹⁰⁶ işlerde (8) özünġniġ dādını özünġ bérġil ve her kişi öz dādını özi bérse sorġuçı (9) -dın müstaġnī bolur. Eger ġamıġ ve şādlıġıġ bolsa ol kişige ayıtgıl ki ġam-güsārıġ (10) bolġaydur ve endüh, ġam ve şādlıġnı her kişi aldıda āşikārā kılmaġıl ve her yahşı yamaŋga (11) derhāl şād-mān ve ġam-ġın bolmaġıl ki bu küdekler işidür. Andağ hālde bolġıl ki her kaçan (12) bir iş üçün öz hālınġga taġayyür bérmeġil çe ehl-i hıred, her kaydağ haq ve bātıl¹⁰⁷ işġa öz (13) hālleridin yötkelmesler ve her şādlık çe āhiri ġamdur, anı şādlık bilmegil ve nevmīdlık¹⁰⁸ [13a] (1) vaqtıda ümmīd-vārraġ bol, nevmīdlıkı ümmīd eşigige baġlık bil ve ümmīdni nevmīdlık (2) eşigige demlig anġlaġıl ve hemme¹⁰⁹ işleriġ hāşılı cihāndın ötgülük ve bu °ālemdin (3) kétgülük bilgil. Haq ve rāstġa münkir bolmaġıl, eger kişi saŋga açıġlasa sén anıġ (4) açıġını hāmūşluk birle pest kılğıl ve aġmaġnıġ sözige cevāb bérmeġni hāmūş (5) -luk bilgil ki héç kişiniġ émgekini¹¹⁰ zāyi° kılmaġıl ve hemme¹¹¹ kişileri Hudā rızası üçün (6) tanuġıl, husūşen uruġ toġkanlarıġnı Hudā rızası üçün hācetini revā kılğıl ve öz (7) yurtunġdaki köhnesāl qarılarga köp °izzet kılğıl ki Resül °aleyhi's-selām ayıtpdur (8) -lar: "Eş-şeyhu fī kabīletihī ke'n-nebiyyi fī ümmetihī."¹¹² Öz kabīle arasındaki qarılar, ümmetler ara peyġamberge oġsa (9) -dur. Ammā qarılar şohbetige tola harīş bolmaġıl ki °aybların āġāh bolur-sén. Andağ ki (10) hūnerleridin bolur-sén ki °aybġa köz salġan °aybdur ve eger bīġānelerdin emīn bolsaġ (11) sén hem olardı nā-emīnlikiġ çağlık emīn bol, ya°nī sén hem olardı emīn (12) bolmaġıl, nā-emīn kişidin emīn bolmaġıl. Zehrni nūş-dārū ġümān kılġan nā-dānlıkdur (13) ve hūner-mendleriġ fehm idrākiġa baq. Eger sorsaġ bī-hūner ve bī-hıredlik birle nām āvāze [13b] (1) çıkarıp nān ġolġa kéltürgeli bolsa bī-hūner,¹¹³ bī-hıred bolġıl ve ger né hūner örgengil ve örgenmek (2) ve eşitmekdin neng °ār kılmaġıl tā séndin neng¹¹⁴ °ār kılmaġdın ġutulur-sén ve hūner-mendleriġ (3) °ayb ve hūnerlerige nazar kılğıl ki menfa°at ve zararları nédür, fāyide ve ziyānları né yérge yétedür? (4) Andın kéyin bu ékki arada özünġ menfa°atini

¹⁰⁶ metin: همه

¹⁰⁷ metin: باطل

¹⁰⁸ Bu ek 12b'nin çobanında yer almasına raġmen 13a'da yer almamaktadır.

¹⁰⁹ metin: همه

¹¹⁰ metin: ايکاني

¹¹¹ metin: همه

¹¹² Hadis-i şerif: Aclûnî, Keşfi'l-Hafâ, 2/12.

¹¹³ metin: bā-hūner

¹¹⁴ metin: نینگ

izdegil ve ol némerseler zararge yavuşdur, sén (5) andın yırak bol ve özünġni hüner ve dāniş¹¹⁵ örgenmekge °adet kıl ve her némerse ki anı bilmesenġ (6) örgengil ki Sokrāt hakīm aytur: Héç genc, hünerdin hūbraġ yoktur. Héç °izzet, °ilm dāniş (7) -din uluġrak bolmas ve héç yasadak, şermdin hūbraġ bilmegil ve héç düşmen¹¹⁶ (8) yaman hūydın yamanrak anġlamaġıl ve çün örgenür bolsanġ anġa vaġt ta°yın¹¹⁷ (9) kılmaġıl ve her vaġt ve her hālde bolsanġ kérek ki séndin bir °ilm örgenmey bir sāt (10) ötmegey ve eger ol vaġtda dānā kişi ya°nī °ālim¹¹⁸ hāzır bolmasa nā-dāndın örgense (11) bolur. Anıġ üçün ki köġgül közi birle nā-dānġa baksanġ ve °aġl endişesini anġa ya (12) -rutsanġ her né kim sanġa anıġdın nā-pesend körünür, bilgil ki ol kılġan iş (13) kılmaġuluk işdür.

Çün ānçi İskender aytıpdur ki: Mén, menfa°atni doslarımın [14a] (1) tapmaydur-mén, belki tolarak düşmenlerimdin¹¹⁹ tapadur-mén. Çünki méndin bir yaman fi°l zāhir [bolsa] (2) dostlarım şefkat körgüzüp ol yaman fi°lni yapadurlar, mén anı (3) bilmey kılatur-mén. Düşmenlerim¹²⁰ düşmenlik¹²¹ cihetidin zāhir kılurlar ve mén ol (4) yaman fi°lni özümün yırak kılatur-mén. Pes méniġ nef°ni düşmendin¹²² tapġanım (5) ma°lūm boldı. Sén hem éy oġul; dānişni nā-dāndın örgengen boldunġ, (6) né dānādın ve hemme¹²³ hālāyıkġa vācibdür ki h°āh uluġlar ve h°āh kiçikler bolsun (7) hüner ve dāniş hāşıl¹²⁴ kılġaylar ki özgedin ziyādelikni faẓilet, °ilm ve hüner birle (8) tapġalı bolur ve kaçan kim özünġde bir hüner körsenġ ki özgede yoktur, özünġni (9) hemişe özgedin ziyāde körer-sén ve hālāyık hem hüner ve faẓiletge bakıp özge (10) hem¹²⁵-tengleriġdin séni ziyāde körerler. Vaġtāki °ākil¹²⁶ kişi körse ki hālāyık anı (11) özgedin faẓıl¹²⁷ körerler. Cehd kılġay ve sa°y küşiş¹²⁸ künden künge faẓılraġ¹²⁹ ve (12) hüner-mendraġ bolġay ve her kaçan kim bu yanġlıġ kılsalar ve bolsalar pes yırak érme ki (13) hemmedin büzürg-vārrak bolġaylar ve hünerdin kol yıġmak, cāhillikġa ve muġtāclikġa [14b] (1) hursend bolġan bolur ve hüner örgenmek bile bedenni āsāyişde tutġan (2) bisyār menfa°atlıgdür ki aytıpdurlar: Horunluk bedenni fāsıd¹³⁰ kılur, eger (3) séniġ fermānıġnı tutmasa āsāyişde bola'lmas-sén. Çünki bedeniġ kāhil ve süstluk (4) -dın āsāyişiniġni ġapıl kılmas, anıġ üçün ki bedeniġ öziçe hareketi bolmas. Her (5) hareket ki beden kılatur, séniġ h°āhişiniġ birle kılur, öz murādıça kılmas ve tā sén (6) h°āhiş kılmaġunça ve séniġ ġabülünġ bolmaġunça beden héç hālını ārzū kılmas.

Pes (7) sén küç birle bedeniġni fermānıġda kıldınġ ve ġahr birle tā°atġa kéltürgil ki her kişi (8) öz bedenini fermānıda tuta'lmasa hünerdin behre tafa'lmas ve kaçan kim

¹¹⁵ metin: دانیش
¹¹⁶ metin: دشمن
¹¹⁷ metin: تعین
¹¹⁸ metin: عالیم
¹¹⁹ metin: دشمنلاریمدین
¹²⁰ metin: دشمنلاریم
¹²¹ metin: دشمنلیک
¹²² metin: دشمن دین
¹²³ metin: همهء
¹²⁴ metin: حاصل
¹²⁵ metin: اهم
¹²⁶ metin: عاقیل
¹²⁷ metin: فاضیل
¹²⁸ metin: کوشیش نی
¹²⁹ metin: فاضیلراق
¹³⁰ metin: فاسید

bedeniñgni hüner örgetmek (9) -ge fermān tutturdunğ, ékki cihān selāmetlikini hüner birle tapğunğdur ve hemme hūbluk ve obdan (10) -lıkñnıñ sermāyesi ve yaħsılıkñnıñ aşı bu sékkiz iş birle özni tutmaq: Evvel  ilm (11)  rgenmek,  kkin i nefsgede edeb b rmek t  at ve  ib det birle,    n i  al h takv  birle (12) bolmaq, t rt n i  zni r stlık birle tutmaq, b   n i p k-d nlik ya n i i l   ve i tik d (13) -n  d r st k lmaq, alt n i ki i e  z r b rmekdin y rak bolmaq, yettin i b rd-b r¹³¹ ya n i ki i n n  [15a] (1) a r n  k termek, s kkizin i  erm  ay l ğ bolmaq. Amm   erm  ay  b reside e er i ayt p (2) -durlar: "El- ay   mine'l- m ni."¹³² Tola bolur ki  erm-g n bolmaq veb l bolur, anda   erm-g n (3) bolma ıl ki l z ml ğ i lerde tak  r ve  alel yol tap ay ve ek er ma allde b - ermlik k lmaq (4) birle  ara      l¹³³ bolur. G n hd n ve ba  ll lık n ¹³⁴ ve unut anlık n , yal an ay tm   (5) -lik n   erm tutmaq k erek ve  al h i lerdin, s zlemekdin  erm tutma ıl, anda  ki (6)  erm tuta-s n, yaman net nce b r r, mur d a y tmes. Ma  ad     l¹³⁵ bolmaslı ı  erm (7) - n l kñn  net ncesid r ve  ermn n , b - ermn n  ma alli ve c y n  bilmek k erek (8) ve an a ki  ev bdur, k lmaq k erek. Ayt pdurlar ki: Ya sılı  ve obdanlıkñn n  ibtid s  (9)  erm  ay dur ve yamanlıkñn n  ibtid s  b - ermlik d r. Amm  n -d n c hillern ¹³⁶  dem bilmegil, (10)   lim ve h ner-mendlern  d n  bilgil ve t rk c hillern ¹³⁷ z hid bilmegil, t rk n -d n  alk lar birle (11)    bet tutma ıl.  u    en n -d n  ki  zini d n  tut ay ve  zini n  ceh letige  ursend (12) bol ay. Ya s  atlı  ulu lar birle    bet tut ıl ki ya s  atlı  k lur.

  n  n i ayt pdur (13) -lar ki: Yamann n  ya sısı bol un a ya sı n n  yaman  bol,  aramu  d nesi bol un a [15b] (1) bu dayn n n  saman  bol.  z n d n kem bile k lma yavu luk. S n and n bolur, ol s nd n (2) artu . M    e er tofra  birle bolur; tofra  m   , m    tofra . K rmes m -s n kim k nc d ya ı g l a (3) vey  benef e e  o ulsa ve n  e ma all bir    e i re bol and n ya s  bile hem-   bet bol and n an  (4) g l ya ı ve benef e ya ı atarlar. Obdanlık ve ya sılı  k ladur anlarn  n -sip sl k birle fer m   (5) k lma ıl ve sa  a   ceti t   enlern   z  k l p yandurma ıl ki     -   y atanma n  p  e (6) k l ıl ve ki i yaman d ydur an     n y rak bol ve ziy n-k r bolma ıl, ya n i ziy nl ğ i n  (7) k lma ıl ki ziy nl ğ i din mu t cl k     l¹³⁸ bolur. Cehd k l ıl t  s ni     ller¹³⁹ obdan (8) ve ya s  d geyler.  Av m 'n-n s n n  ve c hillern n ¹⁴⁰ obdan d genini  av  lar fesend k lmap (9) -durlar.

  n  n i  ik  ede k lipd r, anda  ayt pdurlar ki: Bir k n Efl t n oturup  rdi.     (10)   kirdidin biri kirip k ldi ve olturd . Her nev  s z  ter  rdi ve s z arasıda   kird (11) d di:

 y  ak m, m n bir ki ini k rd m ki sizn n  k p sit y  n  n n  k l p aytadur ki Efl t n (12) b z rg ki id r, an a o  a ki i  tgen  mes ve mund n k yin hem k lmeg sid r

¹³¹ metin:      r

¹³² Hadis-i  erif: Sahih-i M  l m 1/63, Et-Taber n  El-Mu'cem 'l-Kebir hadis no: 10442.

¹³³ metin:  av   l

¹³⁴ metin:          n

¹³⁵ metin:  av   l

¹³⁶ metin:  ah  l l r n i

¹³⁷ metin:  ah  l l r n i

¹³⁸ metin:  av   l

¹³⁹ metin:  aq  l l r

¹⁴⁰ metin:  ah  l l r n    k

ve m n (13) h  hi  kıldım kim sizni  barı ızda anı   en  ve du asını¹⁴¹ sizge y tg rgey-
m n ve   n [16a] (1) Efl t n bu s zni   itti  rse dil-tenglikdin yı ladı.

  kird d di:  y h  k m, (2) bu s zdin sizge n  renc elem y tti ki yı lar-siz?

Efl t n d di:  y h   e, ma  a sizdin (3) h   elem y tmedi, l kin ma  a bu dem
 l m y tipd r. Mundın ensizrak n  bol ay ki bir¹⁴² (4) c hil m ni sit yi  kıl ay ve m ni 
i im a  a fesend bol ay ve m n bilmes-m n ki (5)  aysı c hil ne i ni kıldım? Bol ay ki
anı   ab [1] a yakıp a  a ho  k lipd r t  ki m n andın (6) tevbe kıl ay-m n ve bu  am ki
ma  a y tipd r, anı     nd r kim c hil ve  av m m ni ya  ı ve obdan (7) d pd r ve yana
u bu ma  n da ** ik yetde** k lt r pd rler kim: Bir k n Mu ammed Zekeriy -y  h  k m (8)
cemi ¹⁴³   kirdleri birle  t p barur  rdiler. Bir d v ne utru k ldi, d di kim: H   ki i
Mu ammed (9) Zekeriy  d k obdan ve ya  ı  rme  d p bakıp k ldi. Mu ammed
Zekeriy   yige barıp   kird (10) -leri a ma  b h ve eftimun  aynatturup i ti.

  kirdleri sordılar ki:  y  st d, (11) bu  erbet[ni] n     n i er-siz?

 st d d di: Anı     n kim ol d v ne  z h  lini m nde k rmese (12) ma  a bakıp
k lmes  rdi.

  n  n i aytıp urlar: "*Kullu  ayrin ya  ru ma  a  ekli  .*" Her  u   z cinsi (13) birle
ferv z k lur ve d  er  y    l, t nd-h  y ve a    yaman bolma  l, h  m ve yava  lı dın h  l 
[16b] (1) bolma  l. Yum ak bols   her ki i tili birle yalar ve yirik bolma  l ki h   ki i  ol 
birle tutmas (2) ve hemme¹⁴⁴   yife birle muv f k dost d  mendin¹⁴⁵ muv fa at birle
 ara  n  h   l k l al  bolur (3) ve h   ki ige yamanlı n   rgetmegil ki  kkin i yamanlı 
k l an bolur ve eger ki i b -  n h sa  a (4)    r b rse s n ce d k l l  ki a  a    r
b rmegey-s n ki    rni   bolur me  n   renler (5) arası ur, belki  renlik a  l  kem-
   rlik ur, eger  r-s n kem-   r bol. Bol ay ki h   y    y ne e¹⁴⁶ (6) ba   aylar, eger
d   rları h  bdur k rek ki gird rları hem h  b bol ay ve eger y  zleri yaman k r nse (7)
obdanlı n  ziy de k l ay ki eger yamanlı  k lsa yaman   re yaman bolur.   kki yaman bir
y rde (8) cem  k lse n -h   dur ki h   ki i h  b k rmeyd r ve muv f k y   nlar n na   atni
(9)  ab l k l l  ve muv f k na   at k l   lar birle pat pat h  vet oltur  l ve   n bu (10)
s  ler ki m n sa  a d dim, o usan  ve bils   bu fa  let ve h  neri  ge  ur r k lma  l (11)
ve hemme n merselerni m n bildim d p pind   k lma  l ve bilgen e      ni bilmegenler
 atarı a (12) sana  l ki d n  ol va  ta bolur-s n ki      ni   n -d nli  dın    h bols   .
(13)

  n  n i [ ik yetde] k lt r pd rler ki ve anda    itipd r-m n ki: H  rev
Perv  ni   zam nı a, [17a] (1) B   rcimih rni   va  tı a R  md n bir  l i k lip H  revdin
k r n   tiledi. (2) H  rev,  Acem p    ları r      a  l  e k r n   b rdi.  l i kirip oltur 
(3) ve H  rev h   hi  k ldi kim B   rcimih rni m ni  bu yan lı  d n  ve z rek vez rim (4)
bar d p  l  e   ik    k l ay.

¹⁴¹ metin:        

¹⁴² Kelime d rd nc  satırın ba  ında tekrar etmi tir.

¹⁴³ metin:      

¹⁴⁴ metin:      

¹⁴⁵ metin:          

¹⁴⁶ metin:          

Élçininğ qaşıda vezīriğa dédi kim: Éy fülānī, her némerse (5) bu °ālemdedür, sén bile-sén.

Büzürcimihür dédi: Éy cihānning pādšāhı, mén (6) néçük bilgümdür?

Husrev, bu sözdin tirikti ve élçidin hacıl bolup Büzürcimihürğa (7) dédi kim: Andağ bolsa hemmeni kim bilür?

Büzürcimihür dédi kim: Hemmeni bilgüçi hem-°aşrlardur ki olar (8) henüz anadın toğulmapdurlar.

Pes sén éy oğul, özünğni cem°ninğ arasında hemme (9) -din nā-dānrağ tutğıl ki kaçan kim özünğni nā-dān tuttuğ, dānā bolğanıngdur. Dānā (10) ol kişidür ki bilsenğ ki nā-dāndur ve °aciz.

Buqrāt hākīm¹⁴⁷ dānālķı birle aytıp (11) -dur ki: Eger hemme endīşe kılmasam érđi ki méndin kéyin ehl-i hıred ve hükemālar, maŋga °ayb (12) kılıp ayıtğaylar ki Buqrāt hemme¹⁴⁸ °āleminğ dānişini mén biledür-mén da°vī kıldı. (13) Aytur érđim kim: Mén, héç néme bilmeydurğan °aciz-mén, velīkin¹⁴⁹ ayta'lmaydur-mén ki [17b] (1) da°vā-yı büzürlük ménde bolğay ve Ebū Şekūr-ı Belhī hem özini dāniş bile sitāyiş kılıp (2) aytadur ki:

Nazm

Dānişim ançage yétipdür kim

Her né kim bildim, oldı bilmegenim

Dānişim (3) ber-kemāl boldı, dédim

Bilmegen boldı her né kim bildim.

Pes eger çendī ki dānā-sén, öz (4) dānişinğga mağrūr bolmağıl ve çün bir iş aldınğga kélse, her-çend özünğ birle (5) kifāyet tapsa hem öz re°yinğga yölenmegil ve öz bilişinğga i°timād kılmağıl. Her kişi (6) öz re°yige i°timād kılrsa hemīşe feşimān bolur. Meşveret kılurdın nāmūs kılmağıl. (7) °Ākil¹⁵⁰ qarılar, müşfik¹⁵¹ dostlar birle meşveret kılğıl. Hazret-i peygamber şalla'llāhu °aleyhi ve sellemge (8) bā-vücūd peygamberlik ve hikmet örgetğüçi Hāk sübhānehū ve te°ālā özi bolup turup meşveret (9) -ge buyurđı kim: Yā Muḥammed, aşhāb-ı kār-āzmūde ve yārān-ı fesendīdelerinğ birle meşveret kıl. (10) Tedbīr séndin, nuşret méndindür ki Hūdāvendingdür-mén.

Éy oğul, bilgil ki ékki kişininğ (11) re°yi bir kişininğ rāyı dék bolmas. Bir köz ékki köz dék kaçan körer? Ve körmes mü-sén ki (12) eger bir ṭabīb ağırsa, ağırķı qavī bolsa öz mu°alecesige i°timād kılmay yana bir ṭabīb kéltüredür, (13) anınğ rāyı birle °ilāc kılğay, eger çendī ki ṭabīblikde andın kem bolsun ve eger hem-cinslerinğdin [18a] (1) birde birige

¹⁴⁷ metin: حاكم

¹⁴⁸ metin: همه

¹⁴⁹ metin: وليكين

¹⁵⁰ metin: عاقيل

¹⁵¹ metin: مشفقي

bir vāqı[°]a pīş kelse elpette anıñ ciheti[din] sa[°]y kūşış¹⁵² ve renc, ten ve mālını (2) dirīg tutmağıl, eger çendī ki ol séniñ ħased kılğuçı düşmeniñ¹⁵³ bolsa hem. Çünki sén (3) anıñ feryādıǵa yétgeniñdin ve anǵa yārī bérgeñiñdin anıñ murādı ħāşıl¹⁵⁴ bolup (4) miñnetdin ħalāşlık rû bérse şāyed bolǵay ki ol düşmenlik¹⁵⁵ dostluǵğa (5) tebdīl tapǵay ve her qaçan kim obdan sözlerni bileduǵan ve aytaduǵan ʿālimler¹⁵⁶ (6) sañǵa selām kılǵalı kelseler olar[ǵa] köp hürmet-dārлық birle ihsān kıl tā séniñ (7) selāmıñǵa ve şıñhatıñǵa ħarīş bolǵaylar ki ħalāyık ara nā-kes ol kişidür ki anıñ (8) qaşıǵa selām kılǵalı kişi barmas ve çün ħalāyıkǵa sözlesenğ yumşaq ve mülāyim (9) bolmağıl ki dānā kişiler mülāyemetlik birle sözlemesler, egerçi hükemā bolsun. (10) Eger mülāyim sözlese anıñ ħikmeti ħikmet birle turmas ve anıñ sözi vāqı[°]ǵa rāst (11) kélmes. Pes söz sözlemekniñ şartlarını bilgil, nédür? Bolǵay ki ħalq sūñan-dān (12) ve sūñan-güy bolup ħüb bolǵaylar.

Yettinçi bāb, yaǵşı söz ve yaman söz (13) -niñ beyānıda.

Éy oǵul; söz sözlegil, velīkin yalǵan sözlemegil ve öz¹⁵⁷ [18b] (1) -ünñni yalǵançılık birle meşhūr kılmağıl ve rāst sözlüg ve rāst-güylük (2) birle şöhet algıl ki be-nā-gāh zarūr bolǵanda yalǵan ayıtsañg hem séndin qabūl kılur (3) -lar ve ança kim imkānı¹⁵⁸ bardur rāst sözlegil, ammā yalǵanǵa oñsayduǵan rāst (4) sözni hem démegil ki rāstǵa oñsayduǵan yalǵan ħūbraǵdur, yalǵanǵa oñsay (5) -duǵan rāstdın ki yalǵannı ħalq qabūl kılurlar, ol rāstnı qabūl kılmaslar. (6) Cehd kılǵıl tā andağ sözlemegey-sén ki méniñ birle Emīr Ebu's-Sevādniñ aramızda tüşgen (7) söz dék bolǵay.

Bilgil ki Emīr Ebu's-Sevād Şadır bin Ebu'l-Fazl rahmetu'llāhi ʿaleyh (8) -niñ zamānı érdi ki mén ħacdn yanıp yılı érdi. Ġazāt kılǵalı Genc[e]ge bardım ki Hindūstān (9) ġazātlarını tola körgeñ érdim. Ĥʿāhiş kıldım ki Rūm ġazātını körgey-mén. Emīr Ebu's-Sevād, (10) pādşāh-ı büzürg ve basıǵ ve dānişmend ve ʿādil ve bahādır, sözni obdan sözleyduǵan (11) ve aldını qarayduǵan kişi érdi. Çün ānki ötgen, sitāyişlıǵ uluǵ pādşāh hemme Emīr Ebu's-Sevād (12) -niñ bubası érdiler ve mén anıñ aldıǵa barıp érdim. Qaçan kim méni kördi érse bisyār ʿizzet [ü] ikrām (13) birle mañǵa pīş keldi. Bisyār sözler aramızda ötti. Her nev[°] söz ol sorar érdi, mén [19a] (1) cevāb bérür érdim. Méniñ her bir sözüm anǵa bisyār fesendīde keldi. İnʿām ve ihsānlarını (2) tola kılıp méni yangalı qoymadı ve mén hem bu yangılıǵ ihsānıdın kōñgöl baǵlap né-çend mañall-i (3) Gencede iķāmet kılıp turdum. Hemīşe anıñ mecliside taʿām ve şarāb vaqtıda mén ħāzır (4) bolur érdim ve her nev[°] söz méndin sorar érdi. Mén dédim ki: Gürgān şehriñiñ şahrāsıda (5) bir kent bar. Ol kentdin yıraǵ bir quduǵ bar. Ĥatunlar su üçün barıp andın qapaq (6) ve saǵularda su alıp kélürler. Suǵa barǵan ħalq qaralap mañgarlar ve ol zemīnde (7) yaşıl qurutlar bolur. Su keltürür kişi her yerde uşol qurtlardın körse alıp kenārege (8) taşlar tā su yüdigen ħatunlardın her qaysınıñ ayaǵı tégip qurt ölse uşol zamān (9) uçasıdaki suyı sasıp fāsıd bolur. Qaçan kim mén, bu ħikāyeni kıldım érse Emīr Ebu's (10) Sevād çırayını çırtıp yüzini öyürdi, néçe zamān mañǵa ilgerki ħāli qalmadı kim iltifāt (11) boldı. Yavuqlardıñ biri

¹⁵² metin: كوشيش

¹⁵³ metin: دوشمنينك

¹⁵⁴ metin: حاصل

¹⁵⁵ metin: دوشمنليک

¹⁵⁶ metin: عاليم لار

¹⁵⁷ ve öz ibaresi 18b'nin ilk satırında tekrar yazılmıştır.

¹⁵⁸ metin: ايمكانى

maṅga dédi kim: Emīr Ebu's-Sevād séndin bu hikāyeni eşitip (12) könġli rencūr bolup dédi kim fülānī méning qaşımda turġan bolsa né üçün maṅga küdekler (13) -ge aytadurġan sözni aytadur dép maṅga beyān kıldı. Andın kéyin mén derhāl Gence **[19b]** (1) şehridin Gürgān şehrige k̄āşıd¹⁵⁹ iberdim ve kitābet kıldım ki k̄āzī ve ḥaṭīb¹⁶⁰ ve ḥākim¹⁶¹ (2) ve °ulemālar ki ol şehirde bardurlar, olarınıġ güvāhlığı birle ol kentni ve ol kuduġnı (3) ve ol kurtınıġ aḥvālını nāme kılıp mühr basıp ibergeyler ve dört ayda nāme (4) kélđi ki ol kent ḥālā hem ābād ve kuduġ hem pā-bercā ve qurutlar hem ilgerki dék cārī (5) ve ber-qarārdur ve mén dört ay müddetide ötgen sözümni dürüst kılıp ol ḥaṭ (6) mührlerni Emīr Ebu's-Sevādınıġ aldığa kéltürüp koydum ve okup kördi ve maṅga baķıp (7) külüp dédi kim: Mén ḥūb biledür-mén ki saṅga oḥşa kişi herġiz yalġan ayıtmas. (8) Ḥuşuşen méning aldımnda andaġ rāst sözni né üçün ayıtġay-sén ki dört aylıġ (9) meşakḳatdin kéyin anınıġ rāstlığını néçe °ārifler¹⁶² güvāhlığı birle séndin qabūl (10) kılġaylar. Ammā bilgil ki éy oġul, söz dört kısım bolur: Biri ol ki bilgülük ve hem (11) ayıtġuluk yana biri ol ki bilgülük hem émes ayıtġuluk hem émes, üçünçi ayıtġuluk (12) bilgülük émes, dörtünçi bilgülük ammā ayıtġuluk émes. Ammā ol ki hem ayıtġuluk hem (13) bilgülük andaġ söz bolġay ki dīn, dünyānıġ şalāḥı anda bolġay, hem bu cihānda hem **[20a]** (1) ol cihānda işġa yaraġay. Andaġ sözni ayıtġandın ve eşitgendin hem ayıtġuġı ve hem (2) eşitġüġige menfa°at bolġay ve ol ki bilgülük ve ayıtġuluk émes, andaġ sözdür ki (3) bir uluġ kişiniġ veyā dostuġnıġ °aybı saṅga ma°lūm bolġay veyā °aql, tedbīr birle (4) şer° ḥükmidin taşķarı °ālem işi saṅga yüz kéltürüpdür. Eger ayıtsaṅ uluġ (5) kişiniġ saṅga aç[ı]ġı kéledür veyā dostuġġa āzār yétedür. Pes Andaġ sözni bilgülük, (6) ayıtġuluk émes ve ol söz ki ayıtġuluk hem émes bilgülük hem émes, oldur ki Ḥudāy (7) °azze ve celleniġ kitābıda ve peyġamber şalla'llāhu °aleyhi ve sellemniġ ḥadışleride veyā uşūl kitāb (8) -larıda °ulemālarınġ ma°nāsıda öz taşarruflarıça ihtilāf kılıpdurlar ve eger ma°nāsıda (9) birde bir ma°nāġa könġül baġlamay söz uşbudur, mundın özgesi revā érmes (10) démese Ḥudāy °azze ve celle anġa bu işde °azāb kılmas ve ammā dört nev° söz ki (11) taķrīr kıldım, hemmedin ḥūbraķ söz hem ayıtmaq ve hem bilmekdür. Her sözniġ ékki (12) yüzi bolur: Biri yaḥşı biri yaman. Her kaçan kim ḥalāyıkġa söz ayıtsaṅ yaḥşı taraфі (13) birle ayıtġıl tā qabūl bolġay ve ḥalk hem séniġ derece ve mertebe ve ḥūbluġuġnı bilgey. **[20b]** (1) Ādemī-zād tili astıda maḥfīdūr, anı sözletip bilgeli bolur.

Çün ānki ayıtpdurlar: *"El-insānu (2) maḥfiyyun fī tayyi lisān."* Anı aytur sözidin ma°lūm kılssa bolur ki ādemī, tili astıda maḥfī (3) anı sözletip bilse bolur. Söz andaġ bolġay ki eşitgen kişiniġ ol sözdin (4) könġli qaraṅġu ve rūḥı tīre, ḥaṭırı ferīşān boladurġan bolsa °ibādetge taġayyūr (5) bérıp ma°nānı bölek lafz birle edā kılġay ki ol lafzdın rūḥ tāze [bolġay] ve könġülge (6) ḥuşluk yétgey.

Çün ānçi **hikāyede** kéltürüpdürler ki, andaġ eşitipdür-mén kim: (7) Hārūnū'r-Reşīd tüş kördi kim hemme tişleri aġzıdın töküldi. Értesi mu°abbirlerni (8) çarlatıp tüşiniġ ta°birin¹⁶³ sordı.

¹⁵⁹ metin: قاصيد

¹⁶⁰ metin: خاطب

¹⁶¹ metin: حاكم

¹⁶² metin: عارفالار

¹⁶³ metin: تعبيرن

Mu^cabbir dédi: Éy Emīrū'l-mü'minīn, sizniŋ (9) hemme aḳrabālarıŋız ölgüsidür. Siz, olardıñ kényin tenhā ǵalǵuŋızdur, sizdin (10) kényin héç kişi ǵalmaǵusıdur.

Hārūn aydı: Andaǵçı mundaǵçı, sén bu yaŋlıǵ derd (11) -nāk sözni méniŋ yüzümge aytur mu-sén? Hemme aḳrabālarıñ kétip mén kim birle ǵaladur-mén? (12) Bu gedānı yüz tayaq urup ǵoǵlaǵıl dép buyurdı ve yana bir mu^cabbir keltürüp (13) tüşniŋ ta^cbirini anıŋdın sordı.

Mu^cabbir dédi: Bu tüş ki Emīrū'l-mü'minīn körüpdür. **[21a]** (1) Delālet kılur ki Emīrū'l-mü'minīnning ^cömrleri hemme aḳrabālar ^cömrin uzunraǵ (2) bolurǵa delālet kılur.

Hārūn dédi: Bu ékki söz ^caql yosunı birle bir ma^cnāda (3) -dur, ammā ayıtmaǵa farq köpdür. Bu kişige yüz eşrefī bérgil dép buyurdı (4) ve yana bir **hikāyet** eşitip érdim ki egerçi bu kitābǵa keltürmek lāyık émes, (5) ammā "*en-nādiretu lā-teridu*." ve ya^cnī eşitgülik sözni ayıtǵan hūbdur. Andaǵ ki bir kişi (6) -niŋ bir ǵulı bar érdi. Bir kün ǵulını ǵuǵaǵlap yatıp érdi.

Ǵulıǵa dédi kim: Ǵoŋuŋǵnı (7) bu yan ǵılıp yatǵıl.

Ǵulām dédi: Éy h^vāce, bu sözni yaḥşıraǵ lafz birle (8) ayıtsaŋız hūbraǵ érdi.

H^vāce dédi: Né lafz désem hūbdur?

Ǵulām dédi: Yüzüŋni (9) oyan ǵılıp yatǵıl dégen hūbdur, ǵünkü her lafzda ǵaraz ḥāşıldur¹⁶⁴ tā zebūn (10) sözlemegen bolǵay érdiŋiz.

H^vāce dédi: Bu sözünǵni eşittim ve seni āzād (11) ǵıldım.

Pes sözniŋ yüzini ve arǵasını bilmek kérek tā her né kim aytur-sén obdan (12) ǵarafi birle ayıtǵay-sén tā ĩnki hem sūḥan-gūy ve sūḥan-dān bolǵay-sén ve eger söz (13) ayıtsaŋ ve bilmesenǵ séniŋ ve şā tūṭiniŋ arasında tefāvūt yoǵtur, ǵünkü **[21b]** (1) tūṭi hem sūḥan-gūydur, ammā sūḥan-dān émes ve sūḥan-gūy andaǵ bolǵay ki her néme dése ḥalq (2) aŋlaǵay ve ḥalqǵa ma^clūm bolǵay tā ayıtǵuçı ^cāqiller¹⁶⁵ ǵatarıda bolǵay-sén ve eger bu¹⁶⁶ (3) yaŋlıǵ bolmasaŋ körgil ki ḥayvānī-ḥuş émes-sén. Ammā sözni uluǵ nérse i^ctiḳād (4) ǵılǵıl ki āsmāndın kélgendür ve her sözni zāyi^c ǵılmaǵıl, ya^cnī bī-vaǵt sözlemegil ki (5) tā dānişǵa ve ^cilmǵa [ḥürmet] ǵılǵan bolǵay-sén. Ammā her né kim aytur-sén, rāst ayıtǵıl ve bī-^cilm (6) söz da^cvāsını ǵılmaǵıl ve her da^cvāyī ki ǵılur-sén, delīl birle işbāt bolmaydurǵan (7) sözni kemrek dégil ve bilmeydurǵan ^cilm[ni] bilgen dék da^cvā ǵılmaǵıl. ^cİlmdin māl taleb (8) ǵılmaǵıl. Eger bilip ayıtsaŋ ^cilm ve hūnerdin ǵaraz ḥāşıl¹⁶⁷ bolur ve eger bilmey ayıtsaŋ (9) héç néme ḥāşıl¹⁶⁸ bolmas.

¹⁶⁴ metin: حاصل

¹⁶⁵ metin: عاقيل

¹⁶⁶ Kelime 3. satırın başında tekrar yazılmıştır.

¹⁶⁷ metin: حاصل

¹⁶⁸ metin: حاصل

Hikāyetde andağ keltürüpdürler kim: Husrevniñg vaqtıda bir bīve (10) -zen mes⁹ele sorğalı Büzürcimihürniñg aldığa keldi ve mes⁹ele sordı. [Bü]zürcimihür (11) -niñg mes⁹ele aytur vaqtı émes érdi.

Dédi kim: Bilmeydür-mén.

Bīve-zen dédi: Pādşāhniñg (12) in⁹āmını aladur-sén, né üçün bilmeydür-sén?

Büzürcimihür dédi: Bilgenimge, bilmegenimge (13) hem pādşāh in⁹ām héç néme bérmezdür ve éy oğul, eger bilmesenğ kélip sorğıl ve neng kılmağıl **[22a]** (1) ve dīger sözler bolsañg ifrāt kılmağıl, ya⁹nī nihāyetdin taşkarı, tola sözlemegil. (2) Tola sözlegenni şūmluğ bilgil ve hālk ara lābāzā[n] dērler ve her né işlerde miyāne hālını (3) ihtiyār kılğıl, çünkim Şāhib-i şerī¹⁶⁹at şalla'llāhu ⁹aleyhi ve sellem aytıpdurlar ki: "*Hayru'l umūri (4) evşatuhā.*"¹⁶⁹ Her işniñ obdanı otra hālidür ve sözlemekde bir işga meşğul (5) bolsañg ağırlıq ve basıqlıknı ihtiyār kılğıl ve āhestelik birle bolğıl ve eger ol (6) basıqlıqda ve āhestelikni hālk séndin yaman déseler sén obdan bilgil ve séniñg (7) yaşlılıqniñ ve yamanlıqniñğa ta⁹alluğ yok işlerni bilmekge meyl kılmağıl ve öz rāzıñnı (8) özünğdin özgege ayıtmağıl ve eger ayıtsañg anı rāz ve esrār bilmegil ve hālk ara (9) -sıda bir kişige maḥfī söz ayıtmağıl, eger çendī ki ol söz hemmesi obdan söz bolsa (10) hem özgeler yaman söz gümān kılurlar. Ādemī-zād ekşer birbirleridin bed-gümān bolurlar (11) ve her işde ve sözde aşığa ve tahtıge bakıp himmet kıl ve her né deseñg andağ (12) dégil ki dégen sözünğniñg rāstlığı güvāh bolğay ki hālk arasında hem sūhan-gūy ve hem (13) rāst-gūy bolğay-sén. Eger özünğni hālk arasında ⁹ayblıg kıl[ma]y deseñg héç némersege **[22b]** (1) güvāh bolmağıl ve eger güvāhlıq bérür vaqtıda kaçğıl ve hālayık her né déseler eşitgil, velīkin (2) ⁹amelge keltürür vaqtıda aldırağan bol[ma]ğıl ve her né söz deseñg evvel endişe (3) kılmağıl demegil. Fikr endişeni sözge muḥaddem tut tā ayıtğan sözdin feşīmān bolmağay (4) -sén. Endişeni muḥaddem tutğan, maḥşadnıñg ékkinçi ser-encāmıdır ve héç sözni (5) eşitürdin melūl¹⁷⁰ bolmağıl, eger sañga fāyide kılmasa hem eşitgil tā söz yolu sañga (6) bağlanmağay ve zinhār savuq sözlemegil, ya⁹nī açığılamağıl ki savuq söz dāne-i vezr ki (7) anıñgdın düşmenlik¹⁷¹ ve ⁹adāvet hāşıl¹⁷² bolğusıdır.¹⁷³ Dānā bolsañg özünğni (8) nā-dān i⁹tiḳād kılğıl tā örgermek yolu sañga oçuq bolğay ve héç sözni sındurma, (9) sitāyış hem kılmağıl. Ayıtğucınıñg ⁹aybı ve hūneri sañga ma⁹lūm bolğay ve sözni hāş, ⁹āmğa (10) bir tarīḳada sözlegil tā ḥikmetdin ma⁹lūm bolğay ve eşitgen kişige vebāl bolmağay, (11) meger ol yérde¹⁷⁴ ki séniñg sözünğge delīl izdemegeyler, ol vaqtıda hālkniñg murādıça (12) sözlegil. Her ḳavmniñg arasığa kirsenğ selāmetlik birle çıkğay-sén ve eger sūhan-dān (13) bolsañg özünğni andın kem körsetgil tā söz vaqtıda tohtap ḳalmağay-sén. **[23a]** (1) Tola bilgil, kem dégil ammā kem bilip tola demegil, tola sözlegen ⁹aybdur, dépdürler (2) kim: Ḥāmūşluğ ékkinçi selāmetlikdür, tola sözlegen ékkinçi bī-ḥiredlikdür. Anıñg (3) üçün ki tola sözlüg kişi eger çendī ki dānā, ḥired-mend bolsa hem ⁹avāmü'n-nās anı bī-ḥired (4) ḳatarıda sanarlar ve eger kişi bī-ḥired bolup ve kem-⁹aql bolup ḥāmūş [bolsa] ⁹avāmü'n-nās

¹⁶⁹ Hadis-i şerif: "Her işin en hayırlısı vasat olandır." Beyhakî, Şuabu'l-İmân, 5/396, hadis no: 3604

¹⁷⁰ metin: ملول

¹⁷¹ metin: دوشمنلیک

¹⁷² metin: حاصل

¹⁷³ metin: بولغوسیدور

¹⁷⁴ metin: یریدا

(5) anı hāmūşluğın ʿāķiller¹⁷⁵ çerģesige alurlar¹⁷⁶ ve her-çend pāk, zāhid, taķvā-dār bolsanğ (6) hem özünğni sitāyiş kılmağıl ki özige öziniğ [lāzım]lıkñı¹⁷⁷ hēc kişi eşitmesler. (7) Saʿy kūşış¹⁷⁸ kılğıl, ħalāyık sēni obdan deģeyler ve özünğni özünğ obdan (8) démeģey-sēn ve eger bilsenğ hem lāzımlıkñı deģey-sēn ve bī-lāzımñı¹⁷⁹ démegil tā ki deģen (9) özünğge vebāl bolmağay.

Çün ānçi ol seyyid-zāde Zengān şehriniğ müftisiğā (10) dédi. Andağ eşitipdür-mén ki: Şāhib Ĥalīlñiğ zamānıda Zengān şehrıde bir (11) merd-i kelānī bar érđi, İmām Şāfiʿiniğ aşĥablarıdın, uluğ kişi érđi. Müfti-yi (12) medrese kişi érđi ve şehrniğ reʿisi ve uluğınığ oğlı bar érđi. Seyyid kişi (13) érđi. Hemişe bu ékki büzürg arasında münāzara ve mükāleme öter érđi. Birbirige ġāyibāne **[23b]** (1) taʿnlar kılışur érđi. Bir kün ol seyyid ders vaķtıda kürsī üzre oltu (2) -rup müftini kāfir dédi. Ol söz müftiğā eşitildi ve müfti hem ders vaķtıda (3) kürsī üzre oturup ol seyyidni ħarām-zāde atadı. Bu ħaberni seyyidge yétgür (4) -diler. Seyyid ornıdın kıptı.¹⁸⁰ Müftiniğ kaşdıda Şāhib Ĥalīlñiğ aldıda şikāyet (5) üçün yığlap ayıttı ki: Siz dek kişiniğ zamānıda revā mudur ki evlād-ı Resūlu'llāh (6) -nı ħarām-zāde deģey? Şāhib Ĥalīl bu sözdin açığlanıp fermān kıldı kim şehrniğ (7) tamām ʿulemā ve fuķahā ve sādātlar[ı] cemʿ bolğay ve çıkıp dīvān-ĥānede oturup müfti[ni] (8) keltürüp dédi: Éy şeyĥ, siz İmām Şāfiʿiniğ aşĥablarıdın merd, ʿālim ve karı (9) ve gür ağızığā yétgen kişi bolsanğız lāyık érmes ki ferzend-i Resūlu'llāhñı ħarām-zāde (10) deģey-siz. Émdi kim bu sözni dép-siz, dürüst kılınğ, eger ayıtğan sözünğizni (11) dürüst kılmasanğız andağ kıatığ ʿazāb kılay kim şerīʿatda vācibdür tā ki ħalāyık (12) ʿibret alğaylar, mundın kēyin kişi mundağ bī-edeblik kılmağay.

Müfti dédi: Bu söz (13) -niğ dürüstluğıda méniğ güvāhım uşbu seyyidniğ öz sözi, öz nefsiğe yaĥşı **[24a]** (1) güvāhdur¹⁸¹ ki méniğ sözümçe bu seyyid ħelāl-zāde.

Şāhib Ĥalīl sordı ki:¹⁸² (2) Bu sözniğ maʿnāsı nédür?

Müfti dédi kim: Hemme şehr ĥalkı bilip turadurlar kim seyyid (3) -niğ atasığā anasını mén nikāĥ kılıp érdim. Bu; méni āşikārī kāfir dédi, eger (4) bu sözni iʿtikād birle deģen bolsa kāfir bağlağan nikāĥ dürüst émes. Ol, (5) öz sözi birle bī-şek ħarām-zāde, eger bī-iʿtikād ayıtğan bolsa yalğan aytıp (6) -dur, ferzend-i Resūl'ullāh yalğançı bolmağusıdur.

Çün ānçi hemme ĥalk olarnı rāst (7) -lıkğā kıçkırgusıdur. Nā-çar bu ékkiniğ birige toĥtamağ kérékdür. Müftiniğ (8) bu sözlerige seyyid-zāde hēc cevāb tapa'lmadı. Ĥacāletdin toĥtap (9) ħaldı ve endişe kılmağ deģen sözi özige vebāl boldı.

Sēn hem éy oğul; (10) söz sözlegil, bī-hüde sözlemegil. Bī-hüde söz dīvāne ve cününniğ (11) ékkinçi mertebesidür ve her kişige sözlesenğ körgil ki ol kişi sēniğ (12)

¹⁷⁵ metin: عاقيل لار

¹⁷⁶ metin: اولورلر

¹⁷⁷ metin: لقيني

¹⁷⁸ metin: كوشيش

¹⁷⁹ metin: بي لازم ني

¹⁸⁰ metin: قوي تي

¹⁸¹ Kelime 23b'nin çobanında güvāhdur şeklinde, 24a'nın ilk satırında dur şeklindedir. Biz, kelimenin güvāhdur şeklini 24a'nın ilk satırında vermeyi uygun gördük.

¹⁸² Metinde sordu ki ibaresi iki defa yazılmıştır.

sözünge ħarīdār mu yā yok mu? Eger ħarīdār bolsa metā°ıngnı anğa körsetgil, eger (13) ħarīdār bolmasa anğa hoş kélgu dék sözni dégil tā ki sanğa ħarīdār bolğay. [24b] (1)

Çün ānçi meşeldür ki: "Élge kirsēng élinğçe, suğa kirsēng bélinğçe ve ādemīge (2) koşulsanğ ādemī bol. Él bölekdür, ādemī bölekdür."

Her kişi ġaflet uykusıdın (3) oyğansa, ħalāyık birle mén ayıtğan dék tiriglik kılsun tā ki ħudretiñ bardur. (4) Anıñ üçün ki kūdek anadın toğulup bir kişi yok ħalvet yérge éltip koyup (5) perveriş kılsalar ata anası ve dāyesi anğa sözlemese ve héç kişi (6) -niñ sözini ol kūdek éşitmese, çün kemāliğa yétip çoñğ bolsa ol (7) lāl bolur ve héç sözni bilmes tā néçe zamān ötüp ħalkğa aralaşıp andın (8) kéyin söz örgenür ve yana ol ki anasıdın toğulup sözlemeydurğan kūdek (9) -ler hemmesiniñ ħulağı sağrağı bolur. Sözni éşitmegeç sözni bilmesler. (10) Ĥükemā dépdürler ki: Pādşahlarnıñ közleri ħükemālarınğ pend naşīḥāt (11) -lerini éşitmek birle rūşen bolur ki köñgöl köziniñ tūtıyā ve sürmesidür. (12) Pes ħikmet tayıfesi sözni köñgöl ħulağı birle éşitipdürler. Elbette anğa (13) i°timād kılmak kérek ve bu sözlerdin né-çend yahşı sözler Nüşirevān-ı [25a] (1) °ādilniñ sözleridin yādında bar érdi, anı bu kitābda yād kıldım tā anı bilgey-sén (2) ki pādşahlar naşīḥatige °amel kılmak vācibdür ve ötgen ħaleflerniñ bergeñ haberleri (3) -din andağ körüpdür-mén kim Me°mün ħalīfe, Nüşirevānnıñ mezārığa bardı ve a°zā (4) -larını tamām kördi, rīze rīze bolup taht üzre yatıpdur ve tahtnıñ rü-be-rü (5) -sıda öyniñ tamığa né-çend ħaḥ Fārisī tiliçe birle fütüpdürler. Me°mün ħalīfe (6) fermān kıldı kim Fārisī bilür °ulemālardın kéltürdiler ve ol fütügen °ibāret (7) -lerni °Arabī lafz birle terceme kıldurdı tā °Acem diyārıda meşhūr boldı. Evvel bu (8) érdi kim tā mén tirig érdim, Ĥudāy te°ālānıñ bendeleridin çoñğ, kiçik méniñ ħaşımğa (9) kélđi ve méniñ °adāletimdin behre-mend boldılar ve héç kişi méniñ ħizmetimge kélmedi ki méniñ (10) şefkat ve merḥametimdin behre-mend bolmağay. Émdi kim °acizlik zamānı yétti ve bī-çārelik (11) vaqtı yavuştı, mundın özge héç çāre tapmadım ki bu sözlerni laḥdnıñ tamığa fütü (12) -gey-mén. Her kişi méniñ ziyāretimğa kélseler bu ħaṭnı oquğaylar ve bilgey[ler] ve ħāṭırda (13) toḥtatğay[lar]¹⁸³ ve °amelge kéltürgey[ler], méndin kéyin hem mañğa kélgen kişi maḥrūm yanmağay[lar].

[25b] (1) Sékkizinci bāb, Nüşirevān-ı °ādilniñ oğlğa kılgan naşīḥāti beyānında.

(2) Aydı éy oğul, kéçe ve kündüz kéliş barışlığdurlar. °Ālem işleriniñ (3) gerdişidin ta°accübde bolmağıl tā ki bu °ālem bākīdür, bu kün yañlığdur, tañgla andın (4) tağayyür tapsa tañg körmegil. Bu devlet bu kün mañğa yétti dép tañglağı zevāldin (5) emīn bolmağıl.

Bu¹⁸⁴ ve yana dédi: Né üçün ħalāyık bir işdin feşimānlık tartğay, yana (6) bir kişi uşbu işdin feşimānlık éltgey.¹⁸⁵

Ve yana dédi: Né üçün tinç āsāyiş birle bolur, (7) ol kişi ki pādşahlar birle āşinālıkı bolğay.

Ve yana dédi: Kişi ki anıñ tirigliği öz murā (8) -dıça bol[ma]sa, ol kişi özini néçük tirigler ħatarıda tutar?¹⁸⁶

¹⁸³ Kelime 12. satırın sonunda *to* şeklinde yazılmış devamı 13. satırda olacak şekilde düşünülmüştür, ancak 13. satırda kelimenin kalan kısmı değil *toḥtatğay* şekli yazılmıştır.

¹⁸⁴ Bu kelimeden sonra muhtemelen bir eksiklik vardır.

¹⁸⁵ metin: ايلتكان

Ve yana dédi: Né üçün düşmen (9) tutmas-sén ol kişini ki civān-merdlikni hāḡğa āzār bérme bilür.

Ve yana dédi: Dost (10) démegil ol kişini kim dostlarınḡğa düşmendür.¹⁸⁷

Ve yana dédi: Bī-hüner kişige dost (11) bolmaḡıl.¹⁸⁸ Bī-hüner kişi né dostluḡğa yarar ve né düşmenlikge¹⁸⁹ irzir.

Ve yana dédi: Perhīz kıl (12) ol kişidin ki nādān bolḡay, özini dānā tutḡay.

Ve yana dédi: Özünḡniḡ (13) dādını özünḡ béril tā dād bérḡüçidin müstaḡnī bolḡay-sén.

Ve yana dédi: Rāst [26a] (1) sözlegil, egerçi açığ eşitilsün.

Ve yana dédi: Eger h^vālasānḡ kim sırrınḡnı düşmen¹⁹⁰ (2) anḡlamaḡay, dostunḡğa ayıtmaḡıl.

Ve yana dédi: Her kişi çoḡ bolup özini kiçik (3) tutsa zamāneniḡ uluḡı ol bolur.

Ve yana dédi: Hāḡ ara ḡadr kıymeti yok kişini (4) tirigler ḡatarıda sanamaḡıl.

Ve yana dédi: Eger h^vālasānḡ ki bī-renc ve bī-meṣaḡḡat (5) tüvān-ger¹⁹¹ bolḡay-sén, her işiḡ fesendide bolḡay.

Ve yana dédi: Bī-hüde (6) ve bī-menfa^catni almaḡıl tā bī-hüde, bī-menfa^cat satmaḡay-sén.

Ve yana dédi: (7) Özünḡge oḡşalarḡa muḡtāc bolḡandın ölümni hūbraḡ bilgil.

Ve yana dédi: (8) Açlıḡğa ölgen hūbraḡdur, gedāyniḡ nānı birle tiriglik kılḡunça. (9)

Çün ānçi Sāyib aytur:

Naẓm

Bā vüçüd-ı ihtiyāc (10) ez hāḡ istignā hoş est

Bā dehān-ı beste morden ber leb-i deryā hoş est¹⁹²

Ve yana dédi: Her ḡayāl ki (11) taşavvurunḡğa kélse anı ayturda nā-i^ctimādlarḡa i^ctimād kılmaḡıl ve i^ctimādlıḡlardın i^ctimā (12) -dınḡnı kötermegil.

Ve yana dépdür: Özünḡdin kem uruḡ toḡḡanlarḡa muḡtāc bolḡannı (13) uluḡ muṣībet bilgil. Suda ḡarḡ bolup ölgen hūbraḡdur ki ḡomçaḡnıḡ [26b] (1) penāhıda tiriglik kılḡunça.

¹⁸⁶ metin: توتارلار

¹⁸⁷ metin: دوشمن دور

¹⁸⁸ Kelime 10. satırın sonunda *bo* şeklinde yazılmış devamı 11. satırda olacak şekilde düşünülmüştür, ancak 11. satırda kelimenin kalan kısmı değil *bolmaḡıl* şekli yazılmıştır.

¹⁸⁹ metin: دوشمنلیک که

¹⁹⁰ metin: دوشمن

¹⁹¹ metin: توانگیر

¹⁹² İhtiyacın olsa da halk karşısında (bir şeye) ihtiyacın yok gibi davranmak güzeldir, deniz gibi bir servet olsa da (buna) tenezzül etmeyip ölmek güzeldir.

[Ve yana] dédi: Dünyā-ṭaleb pārsā ve taḳvā-dār tekebbürlüḡ[ı]dın, āḫiret- (2) ṭaleb tevāzu°luḡ fāsıḳ ḥūbraḳdur.

Ve yana dépdür: Hemmedin nā-dānraḳ ol kişi (3) -dür ki pest, kiçik kişi uluḡ mertebe tapsa anḡa uşol fest kiçiklik közi¹⁹³ (4) birle ḳaralaḡay.

Ve yana dépdür: Mundın uluḡ günāḥ bolmas ki özi bilmegen (5) d°avā ḳılḡay ve bilmegey, yalḡançı bolḡay.

Ve yana dépdür: Ol kişiḡe firīfte ve maḡrūr (6) bolmaḡıl ki barnı yokḡa ḡarc ḳılḡay ya°nī ḳoldaḳını ḳolḡa kélmeıdurgān némersege bérgey.

(7) Ve yana dépdür: Cihānda hemmedin nā-murādraḳ ol kişidür ki birevniḡ anḡa ḡacetı (8) tüşgey, ol ḡacetni revā ḳılḡunça ḳudreti bolḡay, revā ḳılmaḡay.

Ve yana dédi: (9) Her kişi sēni bī-günāḥ yaman dēse ol kişidin bu sözni saḡa yétgürgen kişini (10) yamanraḳ bilip anıḡdın ziyāde ma°zūr tut.

Ve yana dépdür: Her bende ki anı ḡalāyık (11) alurlar ve saturlar, ol bendeni āzādraḳ bilgil, ol kişidin ki yémek içmekniḡ (12) ḳulıdur.

Ve yana dépdür: Her kişi ki anı °ālem işlerinin tecrübe ve imtiḡānı dānā ḳılmas, (13) anḡa héç ḡükemā dānālını örgetmekge renc meşāḳḳat tartmaḡay.

Ve yana dépdür: Her némerse [27a] (1) -lerni nā-dānlardın asramāḳ āsānraḳdur öz bedenidin asramaḳdın.

Ve yana (2) dépdür. Eger ḡ°āḡiḡ ḳılsaḡ ki sēni hemme ḡalk obdan dégey, sēn...¹⁹⁴

(3) Ve yana dépdür: Eger ḡ°āḡiḡ ḳılsaḡ ki renciḡ ḡalāyık ara zāyi° bolmaḡay, (4) sēn ḡalāyıkniḡ rencini zāyi° ḳılmaḡıl.

Ve yana dépdür: Eger renc elemdin yıraḳ bolmaḡını (5) ḡ°ālasaḡ kişiḡe ḡased ḳılmaḡıl.

Ve yana dépdür: Eger ḡ°āḡiḡ ḳılsaḡ ki (6) tiriglikni āsānlık birle ötkergey-sēn revīşiniḡ bölek, ḳılur işiḡ¹⁹⁵ (7) bölek bolmasun.

Eger ḡ°ālasaḡ ki sēni ḡalāyık dīvāneler ḳatarıda sanama (8) -ḡaylar, tapılmaıdurgān némerseni izdemegil.

Ve yana dépdür: Eger ḡ°ālasaḡ ki (9) āb-rüy birle bolḡay-sēn, yaḡşı ḡūyluḳ bolmaḡını lāzım tutḡıl.

Ve eger ḡ°ālasaḡ (10) kim kişidin pend yémegey-sēn, ḳılmaḡan işni ḳılḡan bildürme.

Eger ḡ°ālasaḡ kim şerm- (11) zede ya°nī uyatlık bolmaḡay-sēn, özünḡ yérde ḳoyḡannı üstün köterme.

¹⁹³ közi kelimesi dördüncü satırın başında tekrar edilmiştir.

¹⁹⁴ Bu açıklama eksiktir. Mütercim ya kopya ettiḡi nüshadaki eksikliḡi aynen almıştır ya da kopya ederken bazı kısımları atlamıştır.

¹⁹⁵ metin: اشنیکی

Ve yana dépdür: Eger h^vālasaṅg ki séndin festler saṅga külmegeyler, uluḡlarını (13) bühtān kılma.

Ve yana dépdür: Eger h^vālasaṅg ki tükemes feṣīmānlıkdın emīn [27b] (1) bolḡay-sén, könḡlünḡ h^vāhiṣiçe iş kılmaḡıl.

Ve yana dépdür: Eger h^vālasaṅg (2) kim uluḡ büzürglerdin bolḡay-sén, yüzünḡni özgelér āyīneside¹⁹⁶ körgil.

(3) Ve eger h^vālasaṅg kim öz qadr kıymetiṅ¹⁹⁷ becā turgay, özgelerniṅ qadrini bil.

(4) Ve eger h^vālasaṅg kim hemme ḡalāyık séni sitāyiṣ kılḡaylar, bī-ḡired ve kem-^caql kīṣi (5) -lerge sırrıṅnı āṣikārā kılmaḡıl.

Ve eger h^vālasaṅg kim hemme ḡalḡnıṅ bülendi ve uluḡı (6) bolḡay-sén, aṣ nānnı kénḡrū tutḡıl.

Ve yana dépdür: Eger h^vālasaṅg kim (7) séni ḡalāyık āzādeler qatarıda sanaḡaylar, könḡlünḡ içre ṡama^cge yol bérme (8) -gil.

Ve yana dépdür: Eger h^vāhiṣ kılsaṅg kim dād-ger ya^cnī dādıḡa yétgenlerdin (9) bolḡay-sén, ṡāḡatiṅ bariça nā-murādlarını yaḡşı tutḡıl.

Ve yana dépdür: ḡalāyık (10) séni yaman démekdin yıraḡ bolḡay, sén olarnıṅ kéynide sitāyiṣ kılḡıl.

(11) Ve yana dépdür: Eger h^vāhiṣ kılsaṅg kim hemme ḡalḡ séni dost tutḡaylar, ḡalḡnıṅ (12) murādıça sözlegil.

Ve yana dépdür: Eger h^vālasaṅg kim merhem birle yaḡşı bolmaydur (13) -ḡan cerāḡat könḡlünḡ[ge] yétmegey, nā-dān kīṣi birle münāzara kılmaḡıl.

Ve yana dépdür: [28a] (1) Eger h^vālasaṅg kim tiliṅ uzun bolḡay, ḡoluṅnı kıṣḡa tut.

Nūṣīrevān-ı (2) ^cādilniṅ naṣīḡatleri uṣbu érdi kim zikr kılduḡ. Bu sözlerni oḡu (3) -ḡıl, sehl tutmaḡıl ki bu sözlerdin hemme ḡikmetniṅ būyı keledür ki (4) ḡükemālarnıṅ ve pādṣāḡlarnıṅ sözidür. Émdi éṣitgil kim yigit-sén, (5) ḡaçan kim pīr bolsaṅg ḡikmet sözini éṣitmek ḡācet bolmas, ḡünki pīrlér (6) zamāneniṅ tecrübéside imtiḡānı özgedür.

Toḡḡuzunçı bāb, pīrlík ve (7) yigitlikniṅ beyānıda.

Éy oḡul, her-ḡend yigit-sén ^caqlıṅ bāre (8) -side pīrlerniṅ ^caqlı dék bolḡıl, velīkin démedim ki yigitlik kılmaḡıl (9) ve yigit bolsaṅg hem özünḡni saḡlaḡıl ve rindāne bol, pejmürde yigit (10) -lerdin bolmaḡıl ve yigitlikde ṣūḡluḡ ve bī-bāklık ḡūbdur. ḡün ānçı Aris (11) ṡalis ḡakīm¹⁹⁸ aytıpdur: "Eṣ-Ṣebābu seb^catuhū mine'l-cünūn." Ya^cnī yigitlik (12) cünūnnıṅ ba^czasıdur ve dīḡer cāḡil ve türklerdin bolmaḡıl ki ṣūḡluḡ[dın] (13) héḡ belā

¹⁹⁶ metin: اینهسیدا

¹⁹⁷ metin: قيمتينک ني

¹⁹⁸ metin: حاکيم

peydā bolmas, ammā cāhil ve türklerin belā kıpar. Elbette tākātīngğa¹⁹⁹ [28b] (1) çağlık yigitlikdin behre alğıl, vaqtāki pīr bolduñg özünğni (2) yıga'lmas-sén. Çün ānki bir pīr bolğan kişi né aytıpdur: Néçe yıl hasret tartıp (3) ğam yédim ki vaqtāki pīr bolsam néçük kılğumdur ki yigitler ve hōş-rūylar ménı h^vāla (4) -maslar. Ėmdi kim pīr bolupdur-mén, mén hōd olarnı h^vālamaydur-mén ve eger h^vālasam (5) hūb körünmeydür.

Éy oğul, her-çend yaş yigit-sén Hudāy ʿazze ve celleni ferāmūş (6) kılmağıl. Ölümün emīn bolmağıl. Ölüm né yigitge bakar ve né qarını kıoyar.

Nazm

(7) Baķmas ölüm kıarı bile yaşķa

Çāre nédür yétse ölüm başķa

Andağ (8) eşitüpdür-mén ki **hikāyet**[de] keltürüpler kim: Rey²⁰⁰ şehride bir bāzırgān (9) dezrī bar érđi, dükkānı²⁰¹ gürüstān dervāzesiniñ aldıda. Bir kūze[ni] mıh (10) -ķa asıp kıoydı. Ğarağı bu érđi ki her cenāze ki şehrdin çıķsa bir taş kūze (11) -ĝa salgay. Her ayda ol kūzedekı taşnı tōküp hesābını alıp (12) bu ayda munķa kişi öldi dép yana kūze asıp kıoyar érđi tā yana bir ay (13) tamām bolğanda tōküp yana bir cenāzege bir taş salur érđi. Néçe yıl uşbu tārīķa [29a] (1) birle kün ötkerür érđi tā bir kün uşol dezrī öldi. Bir kişi ölgen[i]din (2) ħaberi yok, anı çarlağalı bardı érse kördi kim eşigi muħhem turupdur. Hem-sāye (3) -din sordı kim: Dezrī né yérge ketti? Hem-sāye dedı: Ol hem özini kūzeğā saldı.

(4) Éy oğul, hūşuñg birle bolğıl, yigitlikiñg ve yaşlıkıñgğa mağrūr bolmağıl. H^vāh²⁰² tāʿat (5) -de bol h^vāh maʿşiyetde bol her ħālde bolsañg Hudāy ʿazze ve celleniñg yādıda (6) bol ve Hudādın mağfıret tilegil ve ölümün kıorķğıl tā günāh yükleridin (7) köterip uşol dezrīge oħsa nā-gāh kūze[ĝa] tüşmegey-sén ve éy o- (8) ĝul, hemīşe yigitler birle hem-şoħbet bolmağıl ki kıarılar birle hem-şoħbet (9) tutğıl. Hem-rehleriñg ve nökerleriñgni hem kıarılar hem yigitlerdin alışturup (10) tut ki eger yigitler mağrūrлуқdın bir muħāl sözni déseler kıarılar anıñg defʿ[i]ni (11) kıılurlar, çünki kıarılar tola némerselerni bilürler. Eger çendı ki ekşer yigitler kıarılarĝa (12) külerler, anıñg üçün ki kıarıları yigitlikge muħtāc körerler. Bu sebebdin yigit (13) -ler kıarılarĝa ziyādelik izdep bī-ħürmetlik kıılurlar. Egerçi kıarılar yigitlik [29b] (1) ārzūsını²⁰³ kıılurlar, ammā yigitler hem bī-şek kıarılık ārzūsını kıılurlar. (2) Kıarılıķnı şāyed ki tapğaylar ve şāyed ki tapmağaylar ve çün yaħşı teʿemmül kılsañg (3) her ékkisi birbirige ħaseddür. Egerçi yigitler özlerin hemmedin dānā tutar (4) -lar, zinhār bu yañğılığ yigitlerdin bolmağıl ve kıarıları ʿizzet ve ħürmet kııl (5) kıarılarĝa bī-ħürmetlik birle sözlemegil tā ki kıarılar kıatıĝ cevāb bérmegeyler. (6) Çün ānki andağ eşitüpdür-mén ki:

Hikāyet

¹⁹⁹ Bu kelime 28b'nin 1. satırında tekrar etmiştir.

²⁰⁰ metin: هري

²⁰¹ metin: دوكانی

²⁰² metin: خوا

²⁰³ metin: ارضوسي ني

Bir yüz yaşar kişi qaddi ham ʿaşāğa (7) yōlenipdür, ötüp barur érdi. Bir yigit anğa utru kélip dédi: Éy şeyh, bu yay (8) -çaqnı néçe pulğa aldınğız? Tā mén hem bir yayçaq algumdur. Şeyh cevāb bérdi kim: Eger ʿōmr (9) tapsanğ ve şabr kılsanğ sanğa müft bérürler, her-çend anğa irzimesenğ hem (10) zūr birle sanğa bérürler. Ammā ahmaq, sāde qarılar [birle] hem-şoḥbet bolmağıl ki ʿākıl (11) yigit ahmaq nā-dān qarılardın hūbraqdur tā yigit-sén, yigit hālīde bol (12) ve çün qarıdınğ qarılıq hālīde bol, çünki qarıganda yigitlik yaraşmaydur. (13) Qarı kişiniñ yigitlik kılganı cengdin qaçar vaqtıda kār-nāy tartğanga oḡşar [30a] (1) ve raʿnā qarılardın bolmağıl ve nā-pāk ve fāsıq qarılardın qorqğıl ve yigit (2) -lerdin qarılarnıñ qadr-dānlıqıda ilgerirek inşāf bérgil, çünki yigitler (3) pırlıkdın ümmīd tutarlar, ammā pırlarnıñ ölümün bölek²⁰⁴ ümmīdleri bolmas. (4) Anıñ üçün ki zirāʿat ki fişip aqardı, anı orarlar²⁰⁵ eger ormasalar tōkülüp (5) qalur. Andāğ kim mīve fişğandın kēyin dıraht üzre turmas, tōkülüp yérge tüşer. (6) Çün ānçi ayıtpdurlar:

Rubāʿī

Ay kün üze ger pāye-i²⁰⁶ tahtıñ bolsun

(7) ʿĀlemde Süleymān kibi bahtıñ bolsun

Taşlarsa tükense ʿōmr her né rahtıñ

Pişkan (8) mīvesi gerçi dırahtıñ bolsun

Ve éy oğul, andağ bilgil ki séni bu yanğlıq ki bar (9) -sén mundağ qoymaslar. Vaqtāki yigitlikiñ işdin qalsa sözlemek (10) ve kōrmek ve eşitmek ve buramak ve sılamak ve tartmaq, bu cümleñiñ eşigi séniñ (11) yüzünge yapılır, né sén tiriglikinğdin hursend²⁰⁷ bolur-sén ve né ḥalāyık séndin (12) şād bolurlar ve ḥalkğa vebāl bolur-sén. Pes andağ ölüm, tiriglikdin (13) hūbraqdur ve ḥalāyıkñıñ mişāli āftābğa oḡşadur ve yigitlikniñ āftābı [30b] (1) maşrıq burcıdadur, sāʿat-be-sāʿat kemāl tapar ve pırlıqñıñ āftābı mağrib²⁰⁸ (2) burcıdur, künden künge yérge patar. Çün ānki mén ayıdadur-mén:

Naẓm

Pırlıq élgide (3) éy Keykāvūs ʿāciz boldunğ

ʿÖmrniñ fikrini atmış üç kēldi yaşınğ

Bu sebeb (4) -dindür ki qarıgan kişi ʿaql ve fiʿl birle yigit bola'lmas ve qarılarga hemīşe (5) raḥmet birle bolğıl. Qarılıq andağ ağıqdur ki anı héç kişi kōrgeli barmas, (6) andağ zaʿfīdūr ki ölümün bölek héç kişi anıñ devāsın bilmes ve (7) kişi qarılıqdın héç āsāyış bola'lmas tā ölmegünçe her ağırı ki ādemğa yüz (8) kēltürse, ol ağırqda ölmese sıḥḥat tapar. Meger qarılıq ağırı künden künge (9) ziyāde bolur, anıñdın sıḥḥatlık ümmīd tutup bolmas. Anıñ üçün kim ḥükemā (10) kitāblarıda kōrdüm ki ādemī-zād, ottuz dört

²⁰⁴ metin: بولكدين

²⁰⁵ metin: اولارلار

²⁰⁶ metin: پاييه

²⁰⁷ Bu kelime 11. satırın sonunda, sayfanın kenarında yer almaktadır.

²⁰⁸ metin: مغريب

yaşğa kirgünçe künden künge (11) kuvvetde ve cismde ziyāde bolur tā kırk yaşğa kirgünçe uşol bir hālde tu (12) -rar kim ziyāde bolmas.

Çün ānçi āftāb hem āsmānning otrasıǵa yétse (13) āheste seyr kılur ve kırk yaşdın tā ellig yaşğa kirgünçe her yıl özide kem [31a] (1) -lik mülāhaza kılur ki ötgen yılda yok érdi ve ellig yıldın tā atmışǵa (2) her ayda özide kemlik ve noqşān tapar ki ötgen ayda tapmap érdi. Atmış (3) -dın yétmişgeçe²⁰⁹ her haftada özide kemlik körer ki ötgen haftada kör (4) -mep érdi ve eger seksendin ölse her sâ°at özide derd renci körer ki (5) ötgen sâ°at körmep érdi ve °ömr lezzetiniñ sermāyesi tā kırk yıldur. (6) Vaqtāki kırk yıl tamām boldı érse şatunıñ üstünki pāyesige çıkıp (7) her yıl ve her ay ve her hafta ve her kün ve her sâ°at né tarıķa birlen ki üstünki fāyege çıkıp (8) érdi, uşol yañlıǵ bī-şek ve bī-şübhe astın tüşgüsüdür. Pes ol (9) kişiniñ hōşnūdluǵını izdegil ki her sâ°atde özide derd renci köredur (10) -ğan bolsa.

Pes éy oǵul ve éy közümnıñ nūrı balam, sañǵa pırlıķ (11) -nıñ sözini ziyāde kıldım. Anıñ üçün ki méniñ bu pırlıķdın köp renc elemim (12) bardur. °Aceb érmes ki pırlıķ, méniñ düşmenim²¹⁰ bolǵay. Cāy ol ki düşmendin (13) şikāyet kılǵay-mén.

Nazm

Ta°accüb kılmaǵıl kılsam şikāyet²¹¹ düşmenimdin kim

Belā-yı [31b] (1) cāndur düşmen şikāyetdür belādın köp

Düşmenning²¹² hemme şikāyetlerini (2) yaqın dostǵa kılurlar. Ümmīdim Haķ te°ālādın ol ki sēn hem bu şikāyetni (3) ferzendingǵa kılǵay-sēn, sēni hem Hudāy te°ālā pırlıķǵa yétgürgey.

Beyt

(4) Kimge kılayın şekve bu pırlıǵım derdin

Sorǵan kişi dér tevbe bu derd devāsızdur

(5) Pırlıķ rencin ve qarılıķ za°fın qarılardıñ özge kişi bilmes.

Hikāyet

(6) Peder-i büzürg-vārımınñ bir yasavulı bar érdi, anı Gilān yasavul dér érdiler. Seksen (7) -din ötgen qarı kişi érdi. H°āhiş kıldı kim bir at alǵay kim yavaş ve basıǵ (8) bolǵay. Bir at kéltürdiler érse hōş-reng ve semiz ve hemme a°zāsı tāze, atnı (9) kördi, qarı érdi, almadı, yana bir kişi aldı. Mén dédim: Éy yasavul ata, ol (10) atnı fülān kişi aldı, né üçün siz almadıñız? Yasavul dédi: Ol atnı (11) alǵan kişi yaş yigitdür, pırlıķ rencidin bī-ħaberdür, eger rengi boyıǵa maǵrūr (12) bolup alǵan bolsa ma°zürdür ki mén pırlıķdın köp renc tartǵandur-mén, (13) bilip turup qarı atnı alıp bir āfetge yoluksam, ħalk méni melāmet [32a] (1) kılurlar. Ammā éy oǵul; cehd kılǵıl, vaqtāki pır bolsañ bir yerde ber-qarār (2)

²⁰⁹ metin: yétmişgeçe yılǵaça

²¹⁰ metin: دشمنيم

²¹¹ metin: سكايت

²¹² metin: دشمن نينک

bolğıl ki pīrlıkda sefer²¹³ kılmak °aqlıdın érmes, huşušen ol kişi ki (3) sefer²¹⁴ kılmakğa küçi ve kudreti bolmağay. Pīrlık bir düşmen²¹⁵ ve yoksuz (4) bir düşmen.²¹⁶ Ékki düşmen²¹⁷ birle sefer kılmak nā-dānlıkđın bolur, ammā bī-ihtiyār eger (5) seferī vāki° bolup öz vaṭanınğdın yırak tüşmek saňa pīş (6) kélse Hudāy tebāreke ve te°ālā ol seferdın saňa rahmet kılgay. (7) Ol ğurbetde seferde saňa yaḥşılık yok bolğandın (8) andağ seferni hūbraḳ bilgil, hergiz²¹⁸ ārzū²¹⁹ kılmagıl, né yérde ki murādınğ ḥāşıl (9) -dur anda toḥtağıl ve ol yérniñg yémek içmekidin néme kim saňa sezā-vār (10) -rakdur anı tonuğıl. Her-çend ki "El-vaṭanu ümmü's-sānī." Ya°nī alkıp alğan vaṭanınğ (11) ékkinçi anañğdur aňa meşğül bolmagıl, vaṭan yādın unutğıl. °Ālemniñg (12) [hūbluḳığa] ser-ḥesāb barğıl.

Aytıpdurlar: Ol ki nīk-baḥtdur, °ālemniñg hūbluḳı anı (13) ārzū kıılır. Ol ki bed-baḥtdur, aşālet ve nesebni²²⁰ ārzū²²¹ kıılır. Bed-baḥt [32b] (1) ata anasınıñg āb-rūyı birle kün alır. Vaḳtāki sēn °ālemni²²² özünğde (2) körsenğ, menfa°atlıg şuğlnı ḳolğa kēltürsenğ sa°y kūşış²²³ kılgıl kim (3) uşol şuğlnı sābit ve muḥkem tutup özünğde toḥtatğay-sēn. Vaḳtāki (4) uşol şuğl sēnde ber-ḳarār boldı, ol ziyādelikni taleb kılmagıl ki (5) ol ziyādelikni taleb kılganınğdın nā-gāḥ kemlikge tüşmegey-sēn. (6) Bir iş obdan tüşgen bolsa andın obdanrak kılay, démegil tā muḥāl (7) ṭama° birle obdandın maḥrūm ḳalmağay-sēn. Ammā °ömrünğ künlerini ötkerür (8) -de bī-tertib bolmagıl. Her né işni bī-tertib kılmagıl. Çün ānçi ṭa°ām yémek[de], (9) su içmek[de] hem bī-tertib bolmağay. Eger ḥ°āhiş kılsañg kim sēndeki derece (10) ve mertebe dostunğ ve düşmeniñniñg²²⁴ közide āb-rūy birle bolğay, kérek ki (11) sēniñg ḥālinğ °avāmü'n-nāsniñg ḥālidin bülendraḳ mertebede bolğay.

(12) Onunçı bāb, ṭa°ām yémekniñg tertibi²²⁵ beyānıda.

Bilgil éy oğul, [°avāmü'n-nās] kıılır iş (13) -lerde vaḳtnı ve tertibni izdemeydürler, vaḳtnı bī-vaḳt kıladurlar ve [33a] (1) büzürgler ve ḥired-mendler kıılır işleride her işğa bir vaḳtnı ta°yīn²²⁶ kıılurlar. Bir (2) kéçe kündüz yigirme dört sā°atdır. Bu yigirme dört sā°atniñg her birini (3) bir işğa ta°yīn²²⁷ kıılıpdurlar ve her işğa bir vaḳt endāze ḳoyupdurlar tā ki kıılır iş (4) -leri birbirige alışmağay ve ḥizmet-kārlarğa ma°lūm bolğay kim her vaḳtda kıılır (5) işleriğa meşğül bolğay tā hemme işler öz veznide²²⁸ bolğay.

Evvel kéçe (6) ṭa°ām yémekniñg sözini beyān kılay: Bilmek kérekdür ki bāzār ḥalkığa °ādetdür (7) kim kéçe ṭa°ām yérler. Bu °ādet bisyār ziyānlığdur ve leşker ḥalkığa

²¹³ metin: صفر

²¹⁴ metin: صفر

²¹⁵ metin: دشمن

²¹⁶ metin: دشمن

²¹⁷ metin: دشمن

²¹⁸ metin: هرگز

²¹⁹ metin: ارضو

²²⁰ metin: نصب اني

²²¹ metin: ارضو

²²² metin: عالمنينك

²²³ metin: كوشيش

²²⁴ metin: دشمنينك نينك

²²⁵ metin: ترتبي

²²⁶ metin: تعين

²²⁷ metin: تعين

²²⁸ metin: اوزنيدا

°ādetdür kim né vaqt (8) tapsalar şol vaqtda yérler ve çehār-pālar °ādetidür né yérde saman tapsa (9) ol yérde yégüsidür ve havāşlar ve uluğlar işidür ki bir vaqtdın ziyāde (10) ta°ām yémesler ve özini selāmet tutmaqnıñ tārīķi budur, līkin beden za°īf (11) bolur, hemīşe bu kişi bī-maқdūr bolur. Muhteşem ve uluğlar értegen halvetde endek²²⁹ (12) ta°ām yép andın kéyin sārvaᅡa oturup sultānlıķ işiᅡa meşᅡul [bolurlar] (13) tā namāz-ı pīşīn ança ki resmdür, tamāmıᅡa yétgey. Andın kéyin hem ta°ām ve hem kāse [33b] (1) -lerni hāzır²³⁰ kılᅡaylar. Andın ta°ām yégeyler, ammā bolᅡay ki ta°ām yémekde aldıramaᅡay[lar] (2) ve āheste yégeyler. Ta°ām yérde hāzır [bolᅡay], hāᅡk kelām, kelime²³¹ kılᅡaylar ki şart-ı İslāmdur. (3) Velīkin²³² başını koy[ı] salıp sözlegey[ler], kişiniᅡ yūzige ve ta°āmıᅡa baķıp (4) sözlemegeyler.

Andaᅡ eşitip érdim ki pādşāh Şāhib °Abbād öz hāᅡkı birle ta°ām (5) yép oturup [érdi]. Bir kişi bir loқma ta°ām köterip aᅡzıᅡa yétgürgünçe Şāhib °Abbād kör (6) -di kim bir kıl loқmada bardur kim ol kişiniᅡ haberi yoқ. Şāhib °Abbād dédi: Éy fūlānī, (7) loқmadaki kılını alıp taşlaᅡ. Ol kişi loқmanı kāsesiᅡe yandurup koydı. Qopup (8) kétgeli uğradı.

Şāhib °Abbād sordı: Éy fūlānī, méniᅡ mihmān-dārılıᅡımdın né üçün (9) nā-tamām koptuᅡguz?

Ol kişi dédi: Élgimge alᅡan loқmadaki kılını köredurᅡan kişiniᅡ ta°āmını (10) yémek mekrūhdur. Bu sözdin Şāhib °Abbād hacıl boldı. Ammā éy oᅡul, sén evvel (11) özünᅡge meşᅡul bolup ta°ām yémekge müheyyā bolup olтурıl, andın kéyin ta°ām kéltür (12) -geli buyurgıl. Uluᅡlarınᅡ rūsūmı ékki tārīķa bolur: Ba°zalar evvel ta°āmını özlerige (13) koyarlar, andın hāzır qavmᅡa koyarlar ve ba°zalar ilgeri qavmᅡa koydururlar, andın özle [34a] (1) -rige koyarlar. Bu hemmedin hūbraқ resmdür ve keremniᅡ tārīķasıdur. Evvelkı tārīķa seyyid (2) -ler ve h°āceler tārīķasıdur. Ammā fermān kılᅡıl kim vaqtāki aş tartsalar aldırıp (3) dester-hān²³³ yıᅡmaᅡaylar ki hemmeniᅡ qursakı yeksān bolmaᅡusıdur. Vaqtāki ta°ām (4) -dın fārīᅡ bolsalar, hemmesi sīr-āb bolup meclisdin koᅡᅡaylar kem-hūr ve pūr-hūr yeksān (5) bolᅡaylar. Eger séniᅡ aldınᅡda ta°ām bolsa yéydurᅡan vaqtda zinhār turş-rūy (6) bolmaᅡay-sén, ya°nī cırayıᅡnı cırtıp ta°ām yémegey-sén ve ta°ām vaqtda maқāmᅡa (7) müteşaddī hāᅡk bile ceng kılmaᅡay-sén ki °ādet kılᅡu dék iş émesdür. Bu (8) sözni yana bir bābda hem ayıtkımızdur. Qaçan kim nān yémekniᅡ tertibini bildiᅡ, (9) şarāb içmekniᅡ tārīķini anᅡlaᅡay-sén.

On birinji bāb, şarāb içmek (10) -niᅡ beyānıda.

Bilgil éy oᅡul, şarāb içmekniᅡ sözini aytadur-mén (11) ve şarāb içkil démeydür-mén ve içmegil hem démeydür-mén, çünki yigitler (12) kişiniᅡ sözi birle kılur işleridin yanmaslar ki maᅡᅡa hem bisyār ayıttı (13) -lar: Şarāb içmegil. Mén eşitmedim tā ellig yıldın kéyin Hudāy te°ālāniᅡ [34b] (1) raᅡmeti méni tevbeᅡe müşerref kıldı. Ammā içmesenᅡ ékki cihānniᅡ sūdı saᅡᅡa (2) bolᅡusıdur. Haқ te°ālā hoşnūdluᅡıᅡa müşerref bolᅡuᅡᅡdur ve hāᅡknıᅡ melāmeti[din] (3) qutulur-sén, bī-°aᅡllar birle hem-meclis bolurdın

²²⁹ metin: اندیک

²³⁰ metin: جاضر

²³¹ metin: كلمه

²³² metin: وليكين

²³³ metin: دستور خان

kutulur-sén. Şalāh iş (4) -ler tola ziyāde bolur. Velīkin²³⁴ yigit-sén, biledür-mén ki yaman hem-rāhlar séni (5) koymaslar, öçürürler.

Çün ānçi aytıpdurlar: "*El-Vaḥdetu ḥayrun min mecālisi's-sū*"²³⁵ (6) Ya^cnī yamanlar meclisidin tenhālīk bihraḫdur. Eger şarāb içsenḡ kö (7) -nḡlünḡni tevbede tut. Ḥaḫ te^cālādın tevbege tevfiḫ tilegil. Bu yaman gir (8) -dārınḡdın hemīşe feşīmānda bolḡıl. Şāyed ki Ḥaḫ sübhānehū te^cālā öz faẓl (9) [u] keremi birle saḡa tevbe-i naşūh, kerāmet kılḡay. Eger mizāb içsenḡ bilgil (10) ki anı né ṭarīḫada içmek kérek. Ṭarīḫasını bilmesenḡ zehrdür. Eger bilsenḡ (11) der-ḥaḫīḳat²³⁶ tiryāk bolur. Hemme²³⁷ içedurḡan ve yéydurḡan ṭa^cāmlar ve şarāblar (12) ki bardur, ḥaddın ziyāde içsenḡ ve yésenḡ hemme zehrdür.

Beyt

Eger tiryāk (13) bolsun bolḡusı zehr

Ger içsenḡ taşḫarı endāzesidin

Bolḡay ki eger [35a] (1) nān yégen bolsanḡ tā üç meretebe teşne bolur-sén. Su içmegünçe mizāb içme (2) -gey-sén ve eger teşne bolmasanḡ üç sâ^cat tevaḫḫuf kılḡıl, andın kéyin (3) içkil. Anınḡ üçün ki her-çend mi^cde ḳuvvetlig bolsa hem yette sâ^catde def^c (4) kılur, üç sâ^catde füşürür yana üç sâ^catde ṭa^cāmınḡ ḳuvvetini alur ve ciger (5) -ḡa barur ve ciger, hemme a^czālar taḫsīm kılurlar. Bir sâ^catdin kéyin ḳalḡan faẓlanı açuy (6) yuturur (?) kérek kim sékkizinçi sâ^cat dāḫil bolḡay. Her mi^cde ki bu yaḡlıḡ bolmasa hem anı (7) mi^cde démesler, ḳafaḫ dérler. Pes uşbu cihetdin aytıp édim ki üç sâ^cat (8) ötgendin kéyin mizāb içgey tā hemme ṭa^cāmdın behre-ver tapḡay. Bilgil kim (9) şarāb içedurḡan mey-perestlerninḡ üç ḳā^cideleri bolur. Anı bu yérde (10) şafḫasıḡe sızmaḫ lāzım kéldi. Biri bu ki selāse-i ḡassāle dérler ve [ékkinçiḡe] ḥamse yā zämme aṭ ḳoyarlar, (11) üçünçiḡe seb^ca-i nāyime ism birle atarlar. Selāse-i ḡassāle ol kim rindān-ı mey-ḥ^vāreler (12) bezm-i şarāb meclisini ḳurarlar. Evvel üç fiyāle nūş kılurlar. Bu üç fiyāleni selāse (13) -i ḡassāle démek, obdan pāk ḳılḡuçı démek bolur. Bu üç fiyāle mey könḡülni ḡale [35b] (1) ḡış[dın] pāk kılup küdüretni şafāḡa mübeddel kılur ve çün könḡül küdürer (2) -din ḥālī ve dimāḡ, mey neş^cesidin bir çaḡ ki [ḥūb] boldı. İştihāsı, daḡdaḡası (3) -dın ḳitāb-ı temkīn ve ḡızā, ḥāy-ı şīrīn (?) ki neş^ce lāzımesidür, ḥāṭırḡa yétte. Ança (4) ḥāṭır-ḥ^vāhdur, tenāvül kılurlar. Andın nevbet ḥamse hāzıme[si]ge yéter. Béş fiyāle mey (5) kim bu yégeninḡ hāzıme[si]ge²³⁸ tiryāk-ı fārūḳī yaḡlıḡ ve ma^ccūn-ı ḳuvvet²³⁹ meşellik ḥāşşiyet (6) bérür. Andın seb^ca-i nāyimege yéter. Bu yette fiyāledür. Mey, mey-ḥāreler özini bī-ḥōd (7) -luḡ meretebesi ve bī-şu^cūrluḡ ve bī-iḫtiyārılık tekyesige baş ḳoyar.

Mey-ḥ^vārılık (8) -nınḡ uşbu üç ḫālet[i]din ḫaber bérmeḡ üçün muşannif aytadur kim: Mey içer bolsanḡ (9) selāse-i ḡassāleni namāz-ı dīḡerdin ibtidā kılḡıl tā beşinçi yettinçiḡe yétip mestlik bī- (10) iḫtiyārılıḡa yétgünçe kéçeninḡ ḳaranḡḡusı [ziyāde] ve ḫalāyıkınınḡ

²³⁴ metin: وليكين

²³⁵ metin: السواد

²³⁶ metin: در حقيقت

²³⁷ metin: همهء

²³⁸ metin: هاضمه

²³⁹ metin: معجون ياقوت

izdihāmı²⁴⁰ pest bolğay ve halk (11) séniñ mestlikiñni körmegey ve mestlikde bed-hüylük kılmaslık [hūbdur], mest (12) -likdeki bed-hüylükni héç t̄ayife hūb démepeđerler. Bağlarda (13) ve şahr̄alarda mey içmekni iptidā kılmağıl ve eger mey içseñg mestlikge [36a] (1) yéter vaqtığa öyünğğa yangıl ve mestlikni öyünğde kılğıl ki çehār (2) dīvārniñ sāyesi dıraht sāyesidin hūbrakdurlar ki (3) kişi öz öyide pādşāh yangılığ öz mülkide. Deşt şahr̄ada kişi ġarībdür, (4) ma°lūm ve müşahhāşdurlar kim ġarīb ve müsāfirniñ elgi né yerge yétgü (5) -sidür? Ve hemīşe mizāb²⁴¹ içmekdin perhīz kılğıl ve içseñg hem ança (6) tohtağıl ki ékki üç piyāleniñ cāyı bolğay ve perhīz kılğıl, sīr-ṭa°ām²⁴² (7) üzre mest bolğunça içmekni. Sīrlık²⁴³ ve mestlik, ṭa°ām (8) -dın ve [mizābdın] bolmağay.²⁴⁴ Sīrlık,²⁴⁵ āhir²⁴⁶ yéydurğan ṭa°āmdın bolğay. (9) Çün āñci mestlik āhir²⁴⁷ piyāledin bolur. Ol içgende nā[n] birle şarāb (10) cem° kélmegey tā her ékkilesiniñ zararǵıdın emīn bolğay ve cehd (11) kılğıl tā hemīşe mest bolmağay-sén ve mestlikde ékki iş netince bérür: (12) Evvel ağırık, ékkinçi dīvānelik. Pes mén bileğer-mén kim méniñ naşīhatim eşitmes (13) -sén tā kudretiñ barıça sa°y kılğıl kim sén şubhda kopup içmekni °adet [36b] (1) kılmağay-sén kim şubhda içgenni hükemālar hūb körmepđerler ve fesend kılmap (2) -durlar. Evvelkı şūmluğı uşbu boladur ki namāz-ı bāmdād fevt boladur ve yana (3) ol ki kündüzkiniñ humārı başdın kétmesdin kōñgöl buhārātı anğa қоша (4) -ladur. Anıñ netincesi mālihūlyā bolmağğa yétgüredür ve yana hemme ḥalāyık uykuda (5) bolsalar, sén oyğak bolur-sén ve çün ḥalāyık oyğak bolğanda nā-çār (6) sañğa uykuda bolmağ lāzım kélür ve çün tamām kündüz uykulamasanğ ve tamām (7) kéçe bīdār bolsanğ tañğlaķı künde tamām bedeniñ haste ve rencür bolur ve şubhda (8) içgende ekşer bed-hüylük ve çalbarķamak peydā bolur veyā bir iş kılınur ki anıñ (9) -dın feşīmān bolur veyā bī-lāzım néme dünyālıkdın harc bolur. Ammā birer vaqtda (10) nā-gāh şubhda içmek vāķi° bolsa revādur, ammā °adet kılmağay-sén °adet, (11) hūb émes. Eger her-çend mizāb içgeli ḥarīş bolsanğ hem āzīne kéçesi, āzīne (12) küni hürmet saķlap içmesenğ bir hafta ḥalāyıkniñ tili bağlanur ve ol (13) cihānda sevāb ḥāşıl²⁴⁸ bolur ve bu cihānda nān fāyide bolur, nān ki peydā boldı, [37a] (1) anı saķlağay-sén. Éy Bārā Hudāyā, hemme mü°minīn ve mü°mināt ve Müslimīn (2) ve Müslimātğa tevḥīķ, hidāyet, kerāmet kılıp tevbe-i naşūh, °aṭā kılğıl.²⁴⁹ (3) *Bi faḍlike ve keramike bi raḥmetike yā erḥame'r-raḥimīn ve şalla'llāhu °alā ḥayri ḥalkihī Muḥammedin ve ālihī ve eşḥābihī* (4) *ecma°īn*.²⁵⁰

On ékkinçi bāb; mihmān bolmağ, mihmān kılmağniñ beyānıda.

Bilgil éy (5) oğul, bīgāne mihmānnı her kün mihmān-dārlık kılmağıl. Çirā ki her kün mihmānnıñ (6) ḥaķķığa sezā-vār, mihmān-dārlıkğa lāyık bola'lmas-sén. Baķğıl ki her ayda néçe def°a (7) mihmān kıla-sén. Ol ki bés mertebe kıluruñnı bir mertebe kılğıl ve bés

²⁴⁰ metin: اندحامی

²⁴¹ metin: ميزاب

²⁴² metin: سر طعام

²⁴³ metin: سرليق

²⁴⁴ *Sīrlık ve mestlik, ṭa°ām (8) -dın ve [mizābdın] bolmağay* ibaresi metinde *sīrlık ve mestlik ve sīrlık ṭa°āmdın ve hem ṭa°āmdın bolmağay* şeklindedir.

²⁴⁵ metin: سرليق

²⁴⁶ metin: اخير

²⁴⁷ metin: اخير

²⁴⁸ metin: حاصل

²⁴⁹ metin: قيلغاي

²⁵⁰ Ey rahman ve rahim olan Allah'ım; senin fazlın, keremin ve rahmetin Hazreti Muhammed Mustafa (sav), onun ehli ve ashabı üzerine olsun.

defʿada bolur (8) h̄arcnı bir defʿada kılğıl tā séniŋ mihmān-dārılıǵıŋ ʿaybdın h̄ālī bolğay ve ʿayb (9) izdegüçilerniŋ séndin tilleri kıskargay. Kaçan kim mihmānlar séniŋ öyüŋ (10) -ge kélseler her birige öz lāyıkıǵa bakıp pīş kélgil ve her qaysıǵa öz h̄ālīga çağlık (11) yavugluq ve ʿizzet-dārılık kılğıl. Çün ānki Ebū Şekūr-ı Belhī aytur:

Nazm

Ki éy dost (12) mihmān saŋa bolsa dost

Anğa mīzbānlıknı kılğıl dürüst

Eger mīveniŋ vaqtı (13) bolsa nān yémesdin ilgeri höl mīve kéltürgil, andın kéyin bir s̄aʿat tevaqquf kıl, [37b] (1) andın kéyin taʿām kéltürgil ve sén anda olturmağıl tā mihmānlar ayıtsalar ki (2) olturğıl, ammā saʿādet bilgil ve ayıtğıl ki mén hizmetiŋizlerni kılay, sizler (3) taʿāmğa meyl kılınıǵızlar ve çün olturğıl dép tekrār kılsalar olturğıl ve olar birle (4) taʿām yégil, ammā hemmedin pāyān olturğıl, eger mihmān uluǵlardın bolsa olturmağan (5) hūbraǵdur ve her s̄aʿat dé[me]gil ki yaǵşı tenāvül kılınıŋ, héç néme yémediŋiz ve méndin (6) hacıl bolmaŋ ve mén sizniŋ lāyıkınıǵızda mihmān kıla'lmadım, meger kim yana kılğay-mén. (7) Mundaǵ sözler ehl-i himmetlerniŋ sözi érmesdür. Bu sözler, néçe yılda (8) mihmān kıladurğan kişilerniŋ sözidür. Mundaǵ sözlerdin mihmānlar (9) hacālet tartıp sīr bolğunça taʿām yémesler ve séniŋ mihmān-dārılıǵıŋdın sīr (10) bolmay kétseler [hūb] érmesdür ve Gīlān şehriniŋ resmi maŋa bisyār hūb köründi. (11) Kaçan kim mihmān çırlap kéltürse evvel küzelerde su kéltürüp qoyarlar. Şāhib-i (12) hāneniŋ hizmet-kārlarındın kişi anda turmağay, meger bir kişi yırakraq cām kéltürge (13) -li ve cām alǵalı turğay tā her qaysı mihmānlar öz h̄ʿāhişleriçe āb taʿām yégeyle. [38a] (1) Élig yuǵandın kéyin gül-āb, ʿıtr²⁵¹ kéltürüp hōş-būyluq kılğay ve mihmān (2) -larnıŋ hizmet-kārları ve qullarıǵa yaǵşı pīş kélgey tā yaǵşı at çıkmak (3) olardıñ āşikārā bolur ve hōş-āvāz hāfızlar ve üstād-ı muǵannīler hāzır (4) kılğıl ve mizāb, mihmān aldıǵa kéltürseŋ obdanını tafıp kéltürgil. (5) Mihmānlar értedın aǵşamǵaça nān yémegeyle. Bolğaylar ki şarāb, semāʿ obdan (6) bolğay tā ĩnki mihmān-dārılıǵdın yémek içmekde nāqış²⁵² bolsa şarāb, semāʿ (7) -nıŋ hūbluǵı maʿlūm bolmağay ve dīger ol ki şarāb içgen günāhdur ve çün (8) günāh kıılır bolduŋ bī-meze günāh kıılmağıl ki munda içgen şarābnıŋ ayaǵı (9) kıyāmetde yér tayaǵınıŋ lā-aqallıǵa irzige. ²⁵³ Şarāb ki içer-sén, obdanını (10) içkil; naǵme ki eşitür-sén, obdanını eşitgil. Eger haram işni kılsaŋ (11) kişige yaǵşılik kılğıl. Ol cihānda güneh-kārılıkda tursaŋ bārī bu cihānda (12) hālk ara ʿayb ve yaman atlıǵ bolmağay-sén. Her né kim ayıttım, kıılır bolğay-sén. Līkin (13) mihmānnıŋ hāqqıda héç séniŋ hāqqıŋıñ yok, ammā mihmānnıŋ sénde tola hāqqı bar.

[38b] (1) Çün ānçi andaǵ [hikāyetde] kéltürüpdürler kim: Şāh Muqleniŋ bir oǵlı bar érdi. Maşūr (2) Temīmīniŋ oǵlı Nāşır²⁵⁴ dégen vezīrğa Başranıŋ hākimligini²⁵⁵

²⁵¹ metin: عطره

²⁵² metin: نقص

²⁵³ metin: يردىكاي

²⁵⁴ metin: نصره

²⁵⁵ metin: حاكم ليغيني

bérđi. Bir yıldın kéyin (3) kéltürüp hesāb soradı ve Nāşır²⁵⁶ bisyār dünyā-dār kişi érđi. Hālifeninġ (4) könġlide ʔama°ı bar érđi. Hesāb kılışturdılar, bisyār māl cem° boldı.

Pādşāh (5) Muķleninġ oġlı déđi: Bu mālını bérġil, bolmasa zindānġa salur-mén.

Nāşır²⁵⁷ déđi: Éy (6) mevlānā, méniġ emvālim toladur, ammā el-ḥāl ḥāzır émes. Maġa bir ay emān bérġil. Munçalik (7) emvāl üçün zindānġa tüşmegim lāyık émes.

Pādşāh Muķleninġ oġlı bildi kim rāst (8) aytadur. Munça mālını bérmek, Nāşırge²⁵⁸ müşkil émes. Emīrū'l-mü'minīndin fermān yoķdur (9) kim bu emvālını bérmeý yanıp öz cāyınġa bargay-sén tā bu mālını edā kılgunça méniġ öyümde (10) oturup maġa mihmān bolġıl.

Nāşır²⁵⁹ déđi: Fermānıġızdın çıķmas-mén dép bir ay (11) Muķleninġ öyide maḥbūs olturđı. İttifāķan māl-ı Ramażān érđi érse Muķle déđi: (12) Nāşırnı²⁶⁰ ʔarlaġıl tā her kéçe rūzeni méniġ bilen iftār kılsun. Nāşır bir ay rūzeni (13) Muķle bilen hem-rāh iftār kıldı. Vaķtī °ıyd kıldılar. Néçe kün ötti, Muķle kişi iber [39a] (1) -di kim ol mālın te°ḥīr taptı. Bu işniġ tedbiri nédür?

Nāşır²⁶¹ déđi kim: Mén (2) bu mālını edā kılıpdur-mén.

Muķle déđi: Bu mālını kimge bérđinġ?

Nāşır²⁶² déđi: Saġa bérđim. (3)

Muķle bu sözdin āşüfte boldı ve Nāşırnı²⁶³ ʔarlap déđi kim: Éy ḥ°āce, maġa ol mālını (4) ʔaçan bérđinġiz?

Nāşır²⁶⁴ déđi: Ārī, saġa naķd altun bér[me]dim, līkin²⁶⁵ bu māl-ı Ramażān (5) içide sizniġ nānıġıznı yédim. Bir ay sizniġ mihmān-dārlıķıġızda iftār kıldım. (6) Émdi kim °ıyd boldı, mihmān ḥaķķıda uşbu mudur kim méndin zer²⁶⁶ tiler-siz?

Bu söz (7) -din Muķleninġ oġlı küldi ve déđi: Ḥaṭ-ı resīde alġıl ve kétġil. Bir ay mihmān (8) ḥaķķı müzd[i]ni mén saġa bérđim ve mén séniġ üçün bu mālını Emīrū'l-mü'minīnġe (9) bérıp edā kılgumdur. El-kışsa Nāşır²⁶⁷ uşbu sebebdin zererdin²⁶⁸ kıutıldı.

²⁵⁶ metin: نصره

²⁵⁷ metin: 38b/5 ile 39a/9 arasında yer alan Nāşır ismi metinde نصر şeklinde yazılmıştır.

²⁵⁸ metin: نصرکا

²⁵⁹ metin: نصر

²⁶⁰ metin: نصرني

²⁶¹ metin: نصر

²⁶² metin: نصر

²⁶³ metin: نصرني

²⁶⁴ metin: نصر

²⁶⁵ metin: ليکين

²⁶⁶ metin: ذر

²⁶⁷ metin: نصر

²⁶⁸ metin: ذردين

Pes (10) éy oğul, mihmāndın köp minnet kötergil ve mihmānga tāze-rūy ve çırayı (11) oçuk bolğıl. Velikin mizāb kim içgil, mihmān qaşıda mest bolmağıl. Çün (12) bilsenğ ki hālāyık hemme mest boldılar, ol vaqtda²⁶⁹ özünğni mest körsetgil. (13) Doslarınğni hoş- hūyluk birle yād kılğıl. Ammā bī-hūde külmegil. Bī-hūde küngen, [39b] (1) dīvānelikniñ ékkinçi nev'idür. Çün ānçi kem-handelik, siyāsetniñ²⁷⁰ ékkinçi nev'i (2) -dür. Vaqtaki mihmān öyge yanmağni h^vāhiş kılsa bir mertebe ékki mertebe tevāzu^c birle (3) ayıtğıl ki munda qonsanğız bu kéçe hizmetniñizni kılğumdur. Eger qabūl kılmasa andın (4) tola asılmağıl, yumşaq ve mihr-bānlık birle ruḡṣat²⁷¹ bérğil ve eger hizmet-kārniñdın (5) birde biri mihmān qaşıda ḡaṭālık iş kılсалar ḡaṣab kılmağıl, ayıtmağıl (6) ki bu işniñ yaman bu işniñ yaḡşı. Eger çendī ki fesend bolmasa hem mihmān barıda (7) şabr kılğıl. Mihmān yüz minğ mehāl [ḡaṭā] kılsa ve bī-ma^cnā sözlese aṅga hergiz²⁷² i^ctirāz [kılmağıl] (8) ḡürmetlig [bolğıl] ve uluḡlağıl. Çün ānçi kēltürpürler kim:

Hikāyet

Bir vaqt (9) Mu^ctaşım ḡalīfe²⁷³ ki Rūm pādşāhı érdi. Bir güneh-kārniñ başını kēsmekge buyurđı. (10) Güneh-kār dédi: Emīrū'l-mü'minīn, be-ḡaḡḡ-ı Ḥudā ve Resūl-i Ḥudā ki mēni bir cām su birle mihmān (11) kıl ki teşnedür-mēn. Andın kēyin her né buyursanğ fermān sēniñdür. Ḥalīfe sevgend (12) birle aṅga su buyurđı. Güneh[-kār] sunı içti ve ^cArab tili birle bu du^cāni²⁷⁴ oqudı: (13) "*Keṣṣera'llāhu ḡayruke*."²⁷⁵ Éy Emīr, mihmānnı öltürmek vācib bolsa fermān [40a] (1) kıl ki öltürsünler ve ger né ^cafv kılğıl kim sēniñ aldınğda tevbe kılal.

Ḥalīfe dédi: (2) Rāst dédiñ kim mihmān ḡaḡḡı uluḡdur. Sēni ^cafv kıldım. Tevbe kılğıl ki mundın (3) kēyin bu günāhnı kılmağıl. Ol kişi tevbe kıldı. Ḥalīfe anı āzād kıldı. Ammā bilgil éy (4) oğul ki mihmānniñ ḡaḡḡı vācibdür. Līkin²⁷⁶ mihmānī bolğay ki mihmānlıḡa, mihmān (5) ḡaḡḡını bercā kēltürey démekge irzigey, mihmānım dép tevāzu^c ikrām kılğalı yarağay. (6) Andaḡ bolğay ki her nā-ehl ve nā-kesni öyünğge alıp barmağay-sēn ve bilmek kérek (7) kim bu mihmān-dārlıḡ, tevāzu^c ve ikrāmı qaydaḡ kişige kılğuluk, qaydaḡ kişige (8) kılmağuluk ve eger mihmān bolsañ uluḡluḡa ve ḡaṣmet[ge]²⁷⁷ nāḡış²⁷⁸ kişiniñ mihmān (9) -lıḡıḡa²⁷⁹ barmağıl, eger mihmānlıḡa²⁸⁰ barur bolsañ tola gursene barmağıl, (10) tola qursaḡniñ toḡ hem barmağıl. Héç néme yémesenğ şāḡib-i ḡāne āzār tapar (11) ve eger tola yésenğ qarnı yaman atanmaq zebūndur ve eger mihmānlıḡa²⁸¹ barsanğ (12) bir yérde olturğıl ki öz cāyınğ ve öz ornunğ²⁸² bolğay. Eger barḡan öy (13)

²⁶⁹ metin: وقتيدا

²⁷⁰ metin: سياست نينک

²⁷¹ metin: روخصات

²⁷² metin: هرکيز

²⁷³ metin: خليفه

²⁷⁴ metin: دوعاني

²⁷⁵ Allah hayrını artırsın.

²⁷⁶ metin: ليکين

²⁷⁷ metin: حکومت کا

²⁷⁸ metin: نقص

²⁷⁹ metin: mihmān-dārlıḡıḡa

²⁸⁰ metin: mihmān-dārlıḡa

²⁸¹ metin: mihmān-dārlıḡa

²⁸² metin: اوزنونک

āşinānġ²⁸³ öyi bolsa, ol öyde séniġ meşġüllüġüġ bolsa, ta°ām yémek [40b] (1) ve mizāb²⁸⁴ içmek lâzım kélse ta°ām ve şarāb üstide her kişini işġa buyurmaġıl (2) ve şāhib-i hāneniġ hizmet-kārlarıġa démegil ki éy fūlānī, bu tabaġnı mundın (3) alıp anda qoyġıl veyā bu işni kılġıl dép mihmān-ı fuzūl bolmaġıl ve kişiniġ (4) ayakıġa şerīk bolmaġıl ve nökerleriġge zelle bérmeġil ve mest-i harāb bolmaġıl. Meclisdin (5) andaġ qopġıl ki yol yürġünçe mestlik eşeri sénde feydā bolmaġay ve ança bo (6) -lġay ki séniġ çehreġ ħalāyık çehresidin özgeçe bolmaġay ve mestlikni (7) öyünġde tamām kılġıl. Bir qadeh mey içseġ, séndin kiçikler eger yüz günāh (8) kılsalar, eger çendī ki edeb bérmeġ lâzım kélse héç kişige edeb bérmeġil. Kişi anı (9) [edeb] qatarıda sanamaslar, bed-hūyluġġa bed-nām kılurlar. Her né kılsaġ °araġ içmesde (10) ve saġlıġda kılġıl ki tā bilgeyler ki bu iş qaşdendür ve bed-hūy démesler, (11) mest [bolsaġ] hemme işni bed-hūyluġdın bilürler.

Çün ānçi aytıpdurlar: "*El-Cünūnū* (12) *fünūn*."²⁸⁵ Ya°nī dīvāne néçe kısım bolur. Mestlik, dīvānelik[niġ] bir kısmıdır. (13) Mestlikde tola sözlegen hem bed-hūyluġdındır. Tola qol birle çapaġ [41a] (1) çalġan ve qars²⁸⁶ soġġan, ayaġnı yérge tola soġġan, lâzım émes işlerni (2) kılmāġ huş-yārlıġda bed-hūyluġ qatarıda bolur. Pes bu cümledin mén her némerse (3) -ge mestlik cünündin dédim, ol ħâlde mest-i harāb bīġāne él arasıġa (4) zinhār barmaġıl, meger ehl-i °iyālīġ ve hizmet-kārlarıġ qaşıġa barġıl.

On (5) üçünçi bāb; nerd, şaṭranc oynamaġnıġ beyānıda.

Bilgil éy oġul, °Arab (6) zebānı birle aytıpdurlar kim: "*El-Mizāḥu muḳaddemu eş-şerri*." Ya°nī hezl muṭāyebe yaman (7) fi°llerniġ evvelidür. Huşuşen savuġ ve nā-ḥoş hezl kılmāġdın qudretiġ (8) bardur, perhīz kılġıl ve eger hezl²⁸⁷ muṭāyebe kılsaġ hem mestlik vaġtıda kılmāġıl (9) ki yamanlıġ ziyāde feydā bolur. Muṭāyebeniġ tolarāġı yamandır ve nā-ḥoş ve nā (10) -ma°kül hezl muṭāyebe mestlik ve huş-yārlıġda, nerd şaṭranc oynarda şerm (11) tutġıl ve perhīz kılġıl ki her ékki vaġtıda ékkile kişi hacīl bolur, muṭāyebeni köter (12) -mesler ve nerd şaṭranc oynamaġnı °ādet kılmāġıl, eger oynar bolsaġ (13) ta°yīnlıġ²⁸⁸ vaġtıda²⁸⁹ oynāġıl ve [pul] qoyup oynamaġıl, eger kim kuş bərişmek [41b] (1) ve mihmān kılışmaġ üçün oynāġıl. Zinhār pul, altun, kümüş birle oynamaġ (2) qumārdur ve qumār oynamaġ harāmıdır. Egerçi obdan oynasaġ hem qumār-bāz (3) -lıġ birle meşhūr kişiler birle oynamaġıl ki sén hem qumār-bāzlıġ birle (4) şöhet alur-sén. Özünġdin uluġ kişi birle oynar bolsaġ şeş (5) ħālını evvel sén atmaġıl, uşol atġay ve mestler ve bed-hūylar ve horun (6) kişiler birle oynamaġıl tā araġa düşmenlik²⁹⁰ tüşmegey ve şeş ħālını (7) harīf birle cedel kılmāġıl. Şeş atnıġ yā ħāl atnıġ dép and içmeġil, (8) egerçi sén rāst ayıtsaġ hem yalġan ayıttı dēġüsidür ve hemme yaman (9) -nıġ ve bed-hūyluġ başı hezl muṭāyebedür. Hezl muṭāyebedin perhīz kıl, (10) egerçi hezl muṭāyebe kılmāġ °ayb ve günāh érmesdür.

²⁸³ metin: اشناينک

²⁸⁴ metin: ميزاب

²⁸⁵ Delilik türlü türlüdür

²⁸⁶ metin: قرص

²⁸⁷ metin: هزله

²⁸⁸ metin: تعين ليق

²⁸⁹ metin: وقتيدا

²⁹⁰ metin: دشمن ليک

Çün ānçi Hāzret-i (11) Resūl °aleyhi's-selām hem muṭāyebe kıılır érdiler. Haberde kélipdür kim: Hāzret-i (12) °Āyişe raḍıya'llāhu °anhānıñ ħızmet-kārlarındın bir pīr-zenı bar érdi. (13) Bir kün Resūl °aleyhi's-selāmdın sordı kim: Yā Resūla'llāh, méniñ yüzüm [42a] (1) behiştılerniñ [mü] yüzige oḥşar veyā duzāḥılerniñ [mü] yüzige oḥşar? (2)

Hāzret-i Resūl °aleyhi's-selām dédiler kim: Héç qarı ḥatun behiştge (3) kirmegüsidür. Ol ḥatun dil-teng bolup bisyār yıǵladı.

Hāzret-i Resūl (4) °aleyhi's-selām dédiler: Tola yıǵlamaǵıl, méniñ sözüüm ḥilāf bolmaǵusıdır. Mén (5) rāst aytadur-mén ki héç qarı ḥatun behiştge kirmegüsidür. Anıñ (6) üçün ki kıyāmet küni hemme ḥalāyık ğurlarındın yigit ve civān kıoparlar. Bu sözni (7) éşitip pīr-zenniñ köñgli ḥoş boldı. Bilgil ki hezl muṭāyebe kıılmaḵ revā (8) -dur, ammā fuḥş ve nā-ma°kūl démek revā émesdür. Pes eger nā-ma°kūl muṭāyebe kılsañ (9) ve déseñg özünǵdın kiçikge kıılmaǵıl tā özünǵniñ ğonǵluǵı ve selṭeniti (10) anıñ cevābıda red bolmaǵay ve eger nā-çār démek ve kıılmaḵ lāzım kélse özünǵniñ (11) himmetleriñǵa²⁹¹ baǵıp dégil tā olar cevāb déseler °ayb ve yaman bolmaǵay. (12) Her hezl muṭāyebe ki kıılır-sén, silig ve ma°kūlǵa éşittürüp dégil, nā-ma°kūl démek (13) -din perḥız kıılǵıl, her-çend muṭāyebe nā-ma°kūlsız bolmas. Ammā hezl muṭāyebe kışini bī-ķadr [42b] (1) ve bī- i°tibār kıılır ve her né déseñg anı éşitür-sén ve ḥalāyıkındın anı köz tutǵıl kim (2) séndin ḥalāyıkǵa né yétipdür ve héç kışiler bile ceng ve uruş kıılmaǵıl ki uruşmaḵ (3) uluǵlar işi érmesdür, belki ḥatunlar ve kiçik beçeler işidür. Pes eger kışı bile uruşmaḵ (4) ittifaḵ tüşüp ceng kılsañ her né bilsenǵ ve her né dégeli ķudretiñg bolsa démegil. (5) Uruş ve cengni andaǵ kıılǵıl ki āşınalıǵa hem yol ķalǵay ve derḥāl tükeydurǵan (6) uruşnı uzak ḥuşümetge salmaǵıl. Ḥuşümet[ni] murād,²⁹² yaman ḥalknıñ °ādeti (7) bilgil ve °ādetleriñg obdanı tevāzu°dur ki tevāzu°, Ḥudānıñ bendege bérġen uluǵ (8) ni°metidür ve kışıge ḥased kıılmaǵıl, ya°nı kışiniñ menfa°atige elemnāk bolmaǵıl. Bī-ḥūde (9) sözlerni démegil ki bī-delīl, mén ér dégenni mertebesidin tüşürür. Ammā bilgil (10) ki şarāb içmek ve hezl muṭāyebe kıılmaḵ yigitler işidür. Bu işlerni kıılırda (11) öz çağ ve endāzeside ber-ṭarīķa içgey kim içse içgey ve terk kılsa hem kıla'lgay. (12) Eger °aḳlınǵnı işǵa buyrusañ şarāb içmek ve hezl muṭāyebe kıılırda bir néçe söz (13) dédim ki muḳaddemler aytıp ötüpdür, anǵa baǵıl. Émdi kim bir néçe söz °ışķ ve °āşıklıķnıñ [43a] (1) bābıda ança kim bilgenimdür, aytur-mén ki köñǵulge müteşaddīlik bisyār müşkindür.

(2) On törtünçi bāb, °ışķ kesb kıılmaḵ ve °āşık²⁹³ bolmaḵnıñ beyānıda.

(3) Bilgil éy oǵul tā kışı laṭīf bolmaǵunça °āşık²⁹⁴ bolmaǵusıdır. Anıñ (4) üçün ki °ışķ özi laṭīfdür, ṭab°nıñ leṭāfetidin feydā bolur. Çün ānçi (5) aytıpdurlar: "*Men eşberre ebāhu femā ḡulm.*"²⁹⁵ Her kışı atasıǵa oḥşasa anǵa ḡulm (6) yétmegüsidür. °İşķ laṭīfdür ki ṭab°nıñ luṭfıdın peydā bolur. Luṭfıdın (7) laṭīf toǵulsa anǵa héç ṭa°n yétmegüsidür. Kırmes mü-sén kim kıarılardın (8) yigitler tolarak [°āşık] bolurlar. Anıñ üçün ki yigitleriñg ṭab°ı laṭīfraḵ (9) ve nāzūk²⁹⁶ bolur ve yana debeng, ġalīz ṭab°, horun kışı herǵız²⁹⁷ °āşık²⁹⁸

²⁹¹ metin: himmetiñǵleriǵa

²⁹² metin: nā-murād

²⁹³ metin: عاشيق

²⁹⁴ metin: عاشيق

²⁹⁵ Babasına benzeyen kışıye sıkıntı erişmez.

²⁹⁶ metin: نازوك

bola'lmas. (10) Anıñg üçün ki ʿışk andağ ağırlıdūr ki nāzūk²⁹⁹ rūhlarga tolarak vāki^c (11) bolur. Cehd kılğıl ki ʿāşık³⁰⁰ bolmağay-sén ve ʿāşıklıkdın³⁰¹ perhîz kılğıl ki (12) ʿāşıklık³⁰² belā ve miñnetlîğ³⁰³ işdür, huşušen pulsızlık ve nā-murādlık kün (13) -leride. Her ʿāşık³⁰⁴ ki pulsız, nā-murāddur qarı bolsa hergiz³⁰⁵ murādığa yétmes. Çünki [43b] (1) ğaraž, puldın bölek néme bile hāşıl³⁰⁶ bolmas. Pes öz kanını özi içgeli (2) yürgenge oğşa. Çün ānçi bu maʿnāda aytadur-mén:

Nazm

Pulsuzluğum eyledi méni (3) şifte-hāl

Pul yokluğdın naşibim olmadı vişāl

ʿĀlem éli içre bu meşel (4) -dür meşhūr

Pulsuz kişi bāzārga çıkmakda vü bāl (?)

Pes eger vaqtāki ittifāk (5) bolup bir kişiniñg ʿışk muhabbeti köñglünğni hoş kılsa ol vaqtda³⁰⁷ köñglünğ (6) feyide bolğıl. Hemîşe köñğülñi ʿışk muhabbetge meşğul tutmağıl ve dāyim nefis (7) h^vāhişiğa ṭābi^c bolmağıl, çünki bu yañlığ bolmak ʿākilller³⁰⁸ işi érmesdür. (8) Çünki ʿāşık³⁰⁹ bolğan hālk, yār[ğa] vişāl içre ʿıyş ʿişret cāmını tatarlar veyā (9) firākñıñg derd miñmetige irzimes. ʿĀşıkñıñg³¹⁰ evvelkı lāzimesi derddür. (10) Köñgül derdi ve renci her-çend hoş mübārek, ammā eger firāk içre bolsañg hemîşe (11) ʿazābdadur-sén ve eger vişālde-sén ve maʿşūkuñg séniñg hālindin haber-dār (12) bolsa hem işdin qalğanıñgdur. Maʿşūkuñg hūy važ^c[ı]nı körgende anı vişāl (13) bilmes-sén. Eger vişāl bolup andın kéyin firāk bolsa ol firāk vişāldın [44a] (1) yamanraqdur. Eger maʿşūkuñg ferişte bolsa hem héç vaqtda³¹¹ hālāyıkñıñg melāmeti (2) -din hālī bola'lmas-sén kim ʿālem hālkığa ʿādet bu yañlığ cārī bolupdur (3) tā ki kudretiñg barıça özünğni tohtatğıl. ʿĀşıklıkdın³¹² perhîz kılğıl ki hıred-mend (4) hükemālardın özge kişi ʿışkdın perhîz kıla'lmapdur, çünki mümkün³¹³ érmesdür. (5) Körmek birle bir kişi ki ʿāşık³¹⁴ bolğay, evvel köz körer, andın kéyin köñgülge fesend (6) bolur. Vaqtāki köñgül fesend kıldı, ṭab^c anğa māyil bolur, ol

²⁹⁷ metin: هرکیز

²⁹⁸ metin: عاشیق

²⁹⁹ metin: نازوک

³⁰⁰ metin: عاشیق

³⁰¹ metin: عاشیق ليقدين

³⁰² metin: عاشیق ليق

³⁰³ metin: مهنتلغ

³⁰⁴ metin: عاشیق

³⁰⁵ metin: هرکیز

³⁰⁶ metin: حاصل

³⁰⁷ metin: وقتيدا

³⁰⁸ metin: عاقيل لار

³⁰⁹ metin: عاشیق

³¹⁰ metin: عاشیق نينک

³¹¹ metin: وقتيدا

³¹² metin: عاشیق ليقدين

³¹³ metin: ممکن

³¹⁴ metin: عاشیق

vaqtda³¹⁵ körüşmekni (7) taḳāzā kıılır. Eger sēn, nefsiñg h^vāhişığa barıp köñgölñi anğa ṭābi^c kılsañg (8) yana körmekniñg tedbīrini kıılmaḳ lāzım kélür. Vaḳtāki körmek ékki mertebeye yétse (9) ṭab^cnıñg meyli ziyāde bolur, köñgölñiñg ārzūsı³¹⁶ ḡālib³¹⁷ bolur. Vaḳtāki üçünçi (10) körmek müyesser bolsa sözleşmek arağa tüşer. Vaḳtāki sēn bir söz déseñg (11) ol cevāb ayıtısa çarḥ birle tınābğa oḥşar ki cümle³¹⁸ °aḳl hūş, fehmi, hıredinğ (12) anğa bend bolur ve hemme işler ḳalır. Andın her-çend özüñgni tartğan birle toḥtata'lmas (13) -sēn ki ol vaḳt iş ḳoldın kétgen vaḳtdur. Kündin küñge °ışḳ ziyāde [44b] (1) bolur, ol vaḳt nā-çār köñgölge ṭābi^c bolmaḳ zarūr bolur. Ammā eger evvelḳı künlerde (2) özüñgni saḳlasañg ve köñgöl taḳāzā kılsa köñgölñi °aḳlınğge tapşur (3) tā sēniñg aldınğda anıñg atını tutmağay ve sēn köñglünğni yana bir némersege (4) meşğul kılgıl, nefsiñg h^vāhişini birde def^c-i şehvet kılgıl ve közüñgni (5) anıñg cemāl-i dīdārıdın bağlağıl, ya^cnī ḳaramağıl. Köñgöl renci her ḳanča bolsa bir haftadın (6) ziyāde bolmas, velīkin³¹⁹ bu yañlıg bolmaḳ ve kıılmaḳ, her kişiniñg ḳolıdın kélmes. (7) Meger kérek kim °aḳıl ve dānā bolğay tā °ışḳ renc miḥnet ağırıgıda andağ ki °ışḳ (8) ağırıkıdur ki Muḥammed Zekerıyyā-yı ḥakīm Ḳānūn dégen kitābda bu ağırıknıñg sebebini ve dā- (9) rūsını zıkr kılıpdur. Çün ānçi dāyim rūze tutmaḳ, ağır yük kötermek ve yırak sefer (10) kıılmaḳ, hemīşe bedenni renc meşāḳḳatde tutmaḳ, tola mücāma^cat kıılmaḳ ve yana muñga oḥşa (11) némerseler birle devā aytıpdurlar. Bir kişini dost tutsañg ki anı körmekge (12) ṭābi^c bolsañg ve aldınğda ḥizmetge rāzī bolsañg ol vaḳt andağ °ışḳ³²⁰ (13) revādur. Şeyḥ Ebū Sa^cīd Ebu'l-Ḥayr raḥmetu'llāhi °aleyh aytıpdurlar: Ādemī-zādnıñg [45a] (1) tört némersedin çāresi bolmas: Evvel nān-ı ḥelāl, ékkinçi ḥulḳ-ı muvāfıḳ-ı (2) aḥvāl, üçünçi oltururğa mekān egerçi vīrāne bolsun, törtünçi yavuk (3) ḥizmet-kār egerçi cānāne bolsun. Her kişi öz çağ ve endāzesige baḳıp (4) ḥelāl izdemek kérekdür. Ammā dostluḳ bölekdür ve °aşıḳlıḳ³²¹ bölekdür. °İşḳ (5) muḥabbetde kişige ḥōşluḳ kem vāḳi^c bolur. Çün ānçi muşannif aytur:

Beyt

°İşḳıñg (6) otı ḥōş-durur mañga éy dil-keş

Ḥırmen yana kim kördi köyer otı ḥōş³²²

(7) Bilgil ki kişi dostluḳda hemīşe ḥōş bolur. Ammā °aşıḳlıḳda³²³ hemīşe derd miḥnet (8) -de kün köçürür. Eger yigitlikde °aşıḳ³²⁴ bolsañg ma^czūr-sēn ki her kişi bile (9) yaşıdur yigitdür dép ma^czūr tutar. Cehd kılgıl ki pīrlıḳda °aşıḳ³²⁵ bolmağay (10) -sēn ki héç °özü yoktur ve eger °avāmü'n-nāsdın bolsa fi'l-cümle āsāndur. Ammā (11) pādşāh bolsañg

³¹⁵ metin: وقتيدا

³¹⁶ metin: ارضوسي

³¹⁷ metin: غالب

³¹⁸ metin: جملهء

³¹⁹ metin: وليكين

³²⁰ metin: عاشيق

³²¹ metin: عاشيق ليق

³²² metin: خوشش

³²³ metin: عاشيق ليقدا

³²⁴ metin: عاشيق

³²⁵ metin: عاشيق

zīnhār °āşıklık³²⁶ işini endişe [kılmağıl] ve zāhiringde könğülñi (12) anğa bağlamağıl ki pādşāhlarga °ışk işi ve °āşıklık³²⁷ verzişi³²⁸ düşvārdur.³²⁹ (13)

Andağ eşitipdür-mén ki: Bubam Şemsü'l-Me°ānī aldıda haber keltürüpdürler kim: **[45b]** (1) Buḥārā[lıg] bir sevdā-gerniñ ḥōş-rüy, zībā, cemāl bendesi bar, bahāsı ékki miñg eşrefī. (2) Aḥmed Sa°īd, emīrge ma°lūm kıldı kim bir kişi iberip ol ḡulāmñı satgın alıp (3) keltürgey-miz.

Emīr dédi: Özünḡ bargıl. Aḥmed Sa°īd Buḥārāğa kéldi ve bende- (4) fūrūşğa fermān kıldı tā ol ḡulāmñı ḥāzır kıldılar, Aḥmed Sa°īd miñg ékki yüz eşrefī- (5) ge alıp Gürgān şehrige, emīrniñ aldığa kéldi. Emīr ol ḡulāmñı kördi ve fesend (6) kıldı. Ol ḡulāmğa destār kéydürdi. Tā néçe rūzgār ötti, emīr bir kün élgini yudı (7) érse ḡulām destār kenāresin tutup bérđi. Emīr élgini arıtıp qolğa bérḡünçe néçe (8) ḡulāmğa qaraladı. Meger kim emīrniñ köziḡe ḥoş köründi ve çün sā°ati ötüp (9) érđi.

Ebu'l-°Abbās ki vezīri érđi, anğa dédi ki: Mén bu ḡulāmñı āzād kıldım ve fülān (10) şahrānı anğa baḡş kıldım. Ḥaṭ mühr kılıp bérḡil ve şehrdin bir gedāniñ kıızını anğa (11) alıp bérḡil, öyide oltursun tā saḡal çıkḡunça öyidin taşqarı çıkmasun. (12)

Veziir dédi: Her né fermāniñızdur, andağ kılay, ammā pādşālıñız iktizāsıça mén bende[ge] (13) izḡār kılsañız ki bu işdin maḡşūdunḡız nédür?

Emīr dédi: Bu künde méniñ āḥvālim **[46a]** (1) bu yanḡlıḡ bolsa, ya°nī °āşık³³⁰ bolsam ḥūb émesdür ki pādşāh yétmiş (2) yaşar bolḡanda °āşık³³¹ bolḡay ve mañḡa lāzımdur³³² ki yétmiş yıldın kéyin Ḥudā- (3) y te°ālāniñ bendeleriniñ ḡālını obdan tutmaḡğa meşḡul bolmaḡ ve re°āya (4) -larnı şalāḡğa keltürmek ve leşker ḡalidin haber-dār bolmaḡ ve yurt bāreside yaḡşı (5) memleket-dārlıḡ kıлмаḡ. Bu cümle işlerni mén kıлмаḡ lāzım turur.³³³ Mén °ışk (6) oynamaḡğa meşḡul bolsam Ḥudāy te°ālāniñ dergāhıda °özr ayturḡa tilim ḡalma (7) -ḡusıdur. Ammā yaşlar ve yigitler her né kılsa ma°zūrdur, ammā yaş bolsa hem °ışk[nı] (8) zāhir kıлмаḡan ḥūbdur. Siyāset ṭarīḡi ve ḡükümet rūsūmını saḡlaḡan (9) ḥūbdur.

Hikāyet

Sultān Mes°ūdniñ on ḡulāmı bar érđi. Hemme (10) ḡavāş cāme-dār érđi. Bular arasında bir oḡul bar érđi, anı Nūştigin (11) dér érdiler. Mes°ūd anı köp dost tutar érđi. Néçend yıl ötti érse héç (12) kişi bilmedi ki sultān bu oḡuldın ḡaysını dost tutadır. Çünki her né (13) iltifāt³³⁴ kıılır bolsa on oḡulḡa yeksān kıılır érđi. Her oḡul ḡümān kıılır érđi ki **[46b]** (1) pādşāh méni dost tutadır. Ammā bu arada pādşāhniñ maḡşūdı uşol Nūştigin (2) érđi tā

³²⁶ metin: عاشيق ليق

³²⁷ metin: عاشيق ليق

³²⁸ metin: ورزيشي

³²⁹ metin: ديشوار دور

³³⁰ metin: عاشيق

³³¹ metin: عاشيق

³³² metin: لازيمدور

³³³ metin: لازم توروب

³³⁴ metin: ايلتفات

bu aḥvāl birle bēş yıl ötti, bir kün pādşāh mestlikde dēdi kim: Ḥāzret-i (3) Maḥmūd-ı āsāru'llāh burḥāne-i muḥabbet in°āmıdın Ayāzğa bērip³³⁵ érdiler ki: (4) Bu kün uşol terīkeni³³⁶ Nūştiginge fermān yétgürüngler tā ḳabūl ḳıl (5) -ğay. Andın kēyin ma°lūm ve müşāḥḥaş³³⁷ boldı kim pādşāhınñ maḳşūdı (6) ol oğullardın Nūştigin érmış.

Émdi éy oğul, her-çend (7) mén saṅğa bu ḳışşaların beyān ḳıldım ki eger bu aḥvāl saṅğa ittifaḳ tüşse (8) mén bilür-mén kim méninñ sözümge °amel ḳılmas-sén. Mén ḥōd öz başımğa (9) kēlgenni beyān ḳıldım.

Beyt

Her ādemī kim ḥayy [u] nātıḳ bolğay

Elbette çü °Azrā (10) belki Vāmıḳ bolğay

Ger mundağ émes bolsa münāfıḳ bolğay

Érmes-durur (11) ādem ol né °aşıḳ bolğay

Her-çend mén saṅğa dēdim ki sén muṅğa °amel ḳılma (12) -ğıl, cehd ḳılğıl ve sa°y kūşış³³⁸ körgüzgil tā ki °aşıḳ³³⁹ bolmağay-sén. (13) Pes eger bir ḳışını dost tutsaṅ bolğay ki dostluḳğa irzige. Ma°şūḳ, [47a] (1) Eflātūn yaṅlıḡ dānā bolmaḳı lāzım érmes. Līkin³⁴⁰ bolğay ki endek³⁴¹ °aḳl (2) fehmi idrāki bolğay ve bilür-mén kim Yūsuf ibn-i Ya°ḳūb °aleyhi's-selām yaṅlıḡ hem bolmağay ki (3) muḥabbetninñ lezzeti ve ḥalāvetini könḡlide tapıp bilgey tā ḥalāyıḳ tilidin melāmet (4) yétmegey ve °özü ḳabūl bolğay ki ḥalḳ birbirige °ayb ḳoymaḳdın ḥālī bolmağay. (5) Çün ānki bir ḳışi yana bir ḳışidin sordı kim héç °aybınḡ bar mu? Ol dēdi: Yok. (6) Yana dēdi: °Ayb izdegüçi saṅğa bar mu? Tola bardur dēdi kim eger mundağ (7) bolsa bilgil ki hemme ḥalḳdın sén °ayblıḡraḳdur-sén ve dīḡer ol ki (8) eger ḳışininñ miḥmānlıḡıḡa³⁴² barsaṅ ma°şūḳnı özünḡ birle alıp barma (9) -ğay-sén. Eger alıp barsaṅ biḡāneler ḳaşıda aṅğa tola meşḡul bolmaḡıl (10) ve aṅğa könḡul baḡla[ma]ḡıl ki anı biḡāne lāyıḳ körmes ve hemmeninñ közige saṅğa (11) körüngey dēk³⁴³ obdan körünmekni ḥ°āhiş ḳılmaḡıl. Çün ānçi şā°ir aytıpdur: (12)

Nazm

Ḥālīm né kéçgüsidür ḥalḳ içre cilve eylep

Mén ḥaste körgeni dēk (13) él közige körünseṅ

Çün ānçi séniṅ közüṅge hemmedin ḥūbraḳ körü [47b] (1) -nmeki revādur, ammā özgeler közige yamanraḳ körüngey ḥūbdur ve dīḡer her (2) zamān aṅğa mīve bērmegil ve

³³⁵ metin: بیوروب

³³⁶ metin: طريقه

³³⁷ metin: مشخص

³³⁸ metin: كوشيش

³³⁹ metin: عاشيق

³⁴⁰ metin: ليكين

³⁴¹ metin: انديك

³⁴² metin: miḥmān-dārılıḡıḡa

³⁴³ metin: كورونكاندنك

her sâ'at aldınğğa kışkıрмаğıl ve anınğ kulağığa pinhân (3) söz ayıtmağıl, aydı kim hûd saňa sūd ziyāndın ve nefis h^vāhişidin (4) sözleydür-mén kim hālāyık ol hālñi bilseler hûb bolmağusıdır.

On (5) bēşinçi bāb, mūcāma'at kılmağınñ beyānıda.

Éy oğul, her³⁴⁴ kişi birle (6) mūcāma'atge meşğûl bolmağıl. Çünki āb-ı menī ki séndin cūdā boladur, bir (7) cān-ı ādemnñ uruğı bolur kim ol zāyi' bolmağay. Pes eger mūcāma'at kılmağ (8) hem bārī mestlikde kılmağay-sén kim bisyār ziyānlığdur, ammā vaqt-i hūmārda (9) köp menfa'atlığdur. Ammā hātunlarınğ³⁴⁵ her néçe tola bolsa öz meylinğni (10) bir tārīkade tutğıl. Her biridin behre-ver bolğay-sén tā birde biri düşmen³⁴⁶ (11) tutmağay.

Çün ānki tola mūcāma'at kılğan ziyānlığdur. Her vaqtāki mūcāma'at (12) kılmağ iştiḥā kélgende kılğıl, tekellûf birle kılmağıl ki köp ziyānlığdur. (13) Ammā mūcāma'at kılmağ iştiḥā birle bolsun h^vā[h] bī-istiḥā bolsun çillede [48a] (1) ve temmūzda ya'nī çatıg savuğda ve çatıg ıssığda, bu ékki vaqtda mūcāma'at (2) köp ziyānlığdur. Huşūşen pīr bolğan hālğğa zīnhār perhīz kılmağ kérek (3) ve mūcāma'at kılmağğa hemme vaqtlardın bahār vaqtı hūbdur ki havā mu'tedil, (4) deryālar suyu kündin küñge ziyāde, cihān hōşluğğa yüz kéltürgen (5) vaqtdur. Pes vaqtāki qarığan ādemnñ hem-hānesi yaş bolsa anınğ³⁴⁷ (6) te'sīridin pīr³⁴⁸ ādemnñ bedeni ki şūret 'āleminde, ol hem ziyāde (7) kuvvetde ber-kemāl bolur ve ṭab³⁴⁹ mu'tedil bolur ve temmūzlarda qan ziyāde bolur ve āb-ı menī (8) érenler pūştide mūcāma'atge muhtāc ve 'ıyş 'işretge hācet-mend bolur.

Pes vaqtāki (9) iştiḥā ziyāde bolsa ol vaqtda mūcāma'atnñ zararı kemraqdur ve diğer qan aldur (10) -mağ hem uşbu yañlığdur. Kudretinğ barıça çatıg savuğ ve çatıg ıssığda, bu ékki vaqt (11) -da qan almağdın perhīz kılğıl ve eger qannınğ ziyāde bolğanını ma'lūm kılmağ (12) şerī'at birle muvāfiğ³⁵⁰ [kılğıl], ṭa'am birle qanğa teskīn bérğil, tābistānda ve zemistānda (13) vaqtge hilāf kılğı dék nérse yémegil ki ziyānlığdur. Bu bārede sözni muhtaşar kılduğ [48b] (1) ki mundın ziyāde söz démek kérek érmes érdi. *Vallāhu ā'lemu bi's-şavāb.*³⁵¹

(2) On altınçı bāb, ḥammāmğa barmağınñ beyānıda.

Éy oğul, kaçan kim ḥammāmğa barmağ (3) vāki' bolsa sīr-ṭa'am barmağay-sén ki ziyānlığdur. Ḥammāmda mūcāma'at kılmağıl, huşūşen (4) germ-hānede cimā' kılmağıl. Muḥammed Zekerıyyā-yı ḥakīm aytur: Ta'accüb kılur-mén ol kişige ki sīr- (5) ṭa'am ḥammāmda cimā' kılğay, merg-i müfācāt birle ölmegey. Ammā ḥammām bedenni yaḥşı i'tidālğa (6) kéltürür, mizācnı obdan tañşar. Ḥammāmınñ ḥāşşiyetini beyān kılmağ lāzımdur ki ḥükemālar (7) ḥikmet birle binā kılıpdurlar. Ammā ḥammāmın ḥāşşiyetlig

³⁴⁴ metin: اكر هم

³⁴⁵ metin: خواتونلارینک

³⁴⁶ metin: دشمن

³⁴⁷ Bu kelime altıncı satırın başında tekrar etmiştir.

³⁴⁸ metin: پیر

³⁴⁹ metin: طابع

³⁵⁰ metin: موافیق

³⁵¹ "Doğruyu en iyi bilen Allah'tır."

°imāret binā kılmıpdurlar.³⁵² Ve (8) -līkin³⁵³ munça hūbluķ birle ékki künde veyā üç künde bir def°a hāmmāmğa kirgil ve her künde kirmegil. (9) Peylerni ve bağışlarnı süst kıılır ve tab° her kün hāmmāmğa °ādet kıılır ve eger hāmmāmğa bir kün kir (10) -mesenğ bedeniñğ ağır bolur ve endāmlarıñğ yirik bolur. Pes andağ kıılmaķ kérek (11) kim ékki künde veyā üç künde bir merātibē hāmmāmğa bargay-sén tā bedeniñğğa menfa°at (12) kıılğay. Hālāyık hem séni basunçuk ve özini yasamaķğa nisbet bérmegey. (13) Hāmmāmğa barsañğ evvel serdābege kirip ança turğıl ki savuķnıñğ te°şiridin [49a] (1) tabi°atge lezzet yétgey, andın kéyin miyāne-hānege kirip anda hem tevaffuķ (2) kıılğıl kim tabi°at anıñğ havāsıdın behre tapğay, andın kéyin germ-hānege (3) kirip bir sāt olтурğıl ve başıñğnı anda yuğıl ve germ-hānede tola (4) olтурmağıl. Tola ziyāde ıssığ, ziyāde savuğ su isti°māl kıılmağıl ve sunı (5) mu°tedil kıılıp isti°māl kıılğıl ve eger germ-hāne hālī bolsa bisyār gānımet bilgil (6) ve çün hāmmāmdın çıksañğ saçıñğnı obdan kıurutğıl, andın kéyin (7) taşqarı çıqğıl ki ol saç birle kişige uçramaķ, uluğlar aldığa (8) barmaķ bī-edeblikdür. Hāmmāmñıñğ fāyide ve zararını beyān kııldım. Ammā hāmmām (9) -da su içmek ve ta°ām yémekdin perhīz kıılğıl ki köp ziyānlığdur ve (10) müstesķī kıılır, eger humār-ālūde bolsañğ ziyān kıılmas.

On yétinci (11) bāb, uyķı uyķulamaķnıñğ beyānıda.

Éy oğul, Rūmnıñğ hūkemāla (12) -rı her kaçan hāmmāmğa kirip çıksalar cāme-hānede bir sāt yatıp (13) uyķulap andın çıkarlar. Velīkin³⁵⁴ özge tayıfede bu resm³⁵⁵ bolmas. [49b] (1) Ammā hūkemālar uyķunı mevtü'l-aşğar dépdürler, ya°nī kiçik ölüm demek (2) bolur. Çünki uyķulağan kişiniñğ °ālem işidin āğāhlığı bolmas. Līkin (3) ança bar ki nefes alıp uyķulaydur ve tola uyķulağan hūb érmedür, (4) bedenni ağır kıılır ve tab°nı yirik kıılır ve reng-rūynı tağayyūr bérür. Alte (5) némersedür, reng-rūyğa tağayyūr bérür: Evvel nāgehān hōş-vakt bolmaķ, (6) ékkinçi nā-gāh bir yolu yégen gam, üçünçi gāzab, tōrtünçi uyķulamaķ, bēşinçi (7) mestlik, altınçi pīrlıqdur ki kişi pīr bolsa öz şūretidin tağayyūr tapıp (8) özge nev° bolğusıdur. Yā kişi uyuklasa mürdeniñğ hūkmidedür. Çün ānki (9) mürdge qalem yürmes, uyuklağanğa hem qalem yürmes, ya°nī kıılğan işi ve (10) dégen söziniñğ i°tibārı bolmas. Çün ānçi Muşannif aytur: (11)

Qaddimni méniñğ cefā bile kııldıñğ ham

Mihriñgni kaçan könğlüm ara kıılğum kem

Üz (12) -mesem cefā bile könğülñi séndin

Sén uyķuda-sén uyķuğa çekmesler³⁵⁶ qalem³⁵⁷

(13) Ammā uyķu andağ ziyānlığdur, līkin³⁵⁸ uyķulamağan hem köp ziyānlığdur [50a] (1) ki ādemī-zādnı³⁵⁹ yétmiş ékki merātibē uyuklağalı qoymasa ve zūr birle oyğaq tutsa merg (2) -i müfācātñı yıraķ tutup bolmas ve ammā her işniñğ bir çağı ve endā (3) -zesi

³⁵² metin: قيلمقدور

³⁵³ metin: وليكين

³⁵⁴ metin: وليكين

³⁵⁵ metin: رسمي

³⁵⁶ metin: حكماسلار

³⁵⁷ metin: قم

³⁵⁸ metin: ليكين

³⁵⁹ Bu kelime 49b'nin çobanında yer almasına rağmen 50a/1'de yer almamaktadır.

bolur. Hükemā aytıpdur kim: Bir kéçe kündüz yigirme tört sâ'atdūr. (4) Ékki fehre bîdār bolğıl, bir fehre uyuklağıl ve sékkiz sâ'at Hudāy °azze (5) ve celleniñg tã'ati ve ked-hudālık işi birle meşğıl bolğıl ve [sékkiz] sâ'at oyun, (6) külgi, °işret ve rühni yanğılamağ birle bolğıl ve yana sékkiz sâ'at ārām (7) almağ birle bolğıl tã a'zâlar ki bu on alte sâ'atde rencūr bolup (8) tekellüf birle kılğan hareketlerdin ki melâlet ve kesellikge yétip érdi, (9) ārām almağ birle hâliğa kélgey ve °avāmü'n-nās bu yigirme tört sâ'at (10) -niñg nısfıda uykuıaydur ve nısfıda bîdār boladur ve [nā]-°ākiller³⁶⁰ (11) ékki fehre uykuıalarlar. Uşbu tãrıkã bilen ki yād kılıp keldük, her (12) sékkiz sâ'atde özge reng tãrãvet taparlar ve dıger bilgil ki (13) Hãğ sübhãnehü ve te°alã kéçeni bende āsãyişi üçün āferide kıldı. **[50b]** (1) Çün ānki aytıpdur: "*Ve ce°alne'l-leyle libāsen ve ce°alne'n-nehāra* (2) *ma°āşen*."³⁶¹ Ve peydã kıldı[m] kim kéçeni ārām, āsãyiş üçün ve āferide kıldım (3) kündüzni ma°işet üçün. Tahkık bilgil kim ādeminiñg tiriglik (4) ten ve cãn birle bolur ve ten alte hãşşiyetni özige alıpdur. Üç (5) cãnda bolur: Tiriglik, hareket ve yenğillik. Üç hãşşiyet tende bo (6) -lur: Çün ānçi ölmek, şük turmağ, ağır bolmağ tã ten birle cãn bir yerde (7) bolsa cãn öz hãşşiyetni zühürğa keltürüp tenni selāmet tutar (8) ve hareketge keltürür ve gãhî tenni öz hãşşiyeti birle işlerdin tohtatur (9) ve men° kılur. [Ten] kalın ve galiz bolmağã tartar ve her kaçan kim ten öz hãşşiyeti (10) -ni zühürğa keltürse ölmek ve ağır bolmağ ve tohtap kalmağ peydã (11) bolur.

Çün ānçi öyniñg tam tarusı bir yolu yıkılıp tüşse her né (12) kim öy içide bardur, tamām basıp alur. Héc kaysı némerseni (13) öz hãliğa koymay tohtatur. Pes ten hem yıkılsa hemme tenniñg rühü **[51a]** (1) -nı tohtatur, né kulağdın eşitmek kélür ve né közdin körmek ve né zãyiğã (2) açığ ve tatlığnı ve né lāmise ya°nı tutmağda ağır ve yenğil, katığ ve yumşak (3) ma°lüm bolur ve né nãtıkã ya°nı tekellümdin söz demek. Pes her kaysı (4) öz mekãnda turup érdi, hemmeni basıp alur. Hãfıza, fikr endişe (5) öz mekãnıdın taşkırı bolur, bularnı basıp ala'lmas.

Çün ānçi (6) körmes mü-sén ki ten uyuklasa fikr ve endişe tüş köredür. (7) Hãfıza anı yādıda tutadur. Vaqtãki oyğansa aytadur ki andağ (8) kördüm, mundağ kördüm. Eger bu ékkisi hem öz mekãnda bolsa érdi (9) her ékkilesini tutar érdi. Çün ānçi né fikr endişeni körgeli koyar (10) ve né hãfıza anı yādığa keltürã'lur érdi. Eger nãtıkã öz mekãnda tu (11) -ralsa érdi, ten uykuğa bara'lmas érdi ve uykuğa bar[a'lma]sa (12) ve sözlese uyku bolmas, rãhat ve āsãyiş bolmas érdi ki (13) hemme cãnverlerniñg āsãyişi uykuıadur.

Pes Hãğ sübhãnehü ve te°alã **[51b]** (1) héc némerseni bî-ħikmet āferide kılmağı. Ammã kündüzki uykuıdın tekellüf birle (2) hem bolsa yırak bolmağ kérek. Tãkat kılã'lmasañg endek³⁶² uykuğa barğıl. (3) Kündüzni kéçe kılğan ħikmetdin érmes. Ammã uluğlarınñg rüsümü (4) andağdur ki temmüzda nısf-ı rüzda tekye kılurlar. Ammã ni°met-i rãhat tãrıkã (5) -sı oldur ki bir sâ'at āsãyiş alğaylar, köñgöl h°ãhiş kıladurğan (6) kişi birle ħalvet kılğaylar tã āftãb yanıp havã serün bolğunça (7) andın kéyin taşkırı çıkğaylar.

El-hãşıl³⁶³ cehd kılmağ kérek. Tolarak (8) °ömr bîdãrlık bile ötgey kim tola uykuılamağ yamandur. Ammã her kaçan uykuılasañg (9) bir köñgöl dost tutadurğan, anıñg

³⁶⁰ metin: عاقلر

³⁶¹ Nebe suresi 10-11: "Geceyi sizi örten bir elbise yaptık, gündüzü de geçimi temin zamanı kıldık."

³⁶² metin: اندیک

³⁶³ metin: الحاصل

birle rūḥ tāze boladurğan (10) oyğağ kişi qaşınğda bolğay. Anıñg üçün ki uyqulağanıñg, ölüğ (11) -niñg kıyāsı birdür ve ékkilesi °ālemdin ḥaberi yoqdur. Biri tirig uyqu (12) -laydur ve biri tirig érmes. Émdi kim bu ékki uyqunıñg arasında farkı bo (13) -lğay kim biri tenhā uyqulaydur zarūretdin °acizlık birle ve biri bu [52a] (1) yanğlıg bī-çāre érmes. Néçük revādur ki tenhā uyqulağay? Pes (2) éy oğul, bir mūnis-i cānfezā birle uyqulamak kérek tā tirigniñg (3) uyqusı ara fark bolğay, velīkin³⁶⁴ seher qopmaknı °ādet kılğay (4) ve āftāb çıkmadın ilgeri qopğay ve Hudāy tebāreke ve te°ālānıñg (5) farīzasını edā kılğay. Her kişi kün çıkkanda qopsa rızkı kem bolur. Anıñg (6) üçün ki namāz fevt bolur, anıñg şūmluğı rızkığa te°şīr kılur. Pes (7) értegen qopğay ve farīzalarını edā kılğay, andın kéyin özge şuğl (8) -lerğa °amel kılğay ve eger értegen héç iş kılmasa hem revādur ki (9) şikār³⁶⁵ hem bir işdür.

On sékkizinçi bāb, şikār³⁶⁶ kılmaqnıñg beyā- (10) nıda.

Bilgil éy oğul; atğa minmek, şikār³⁶⁷ kılmağ ve çevgān soğmak (11) pādşāhlarnıñg ve ehl-i ḥükūmetlerniñg işidür, ḥuşūšen yigit (12) ve yaşlık vaqıtıda. Ammā her işniñg endāzesi ve tertibi³⁶⁸ bolur. Her kün (13) şikārğa³⁶⁹ barmağıl. Bir hafta yette kündür. Ékki kün şikār kılğıl ve üç kün [52b] (1) tā°at ve °ibādet kılğıl. Ékki künni ked-ḥudācılık işide ötkergil. Ammā (2) her kaçan kim atğa minsenğ kiçik atğa minmegil ki kişi her néçe körküm ve heybetlig (3) bolsa hem kiçik atğa minse ḥaķīr³⁷⁰ körünür ve yorğa atğa seferdin bölek (4) vaqıtıda minmegil. Anıñg üçün ki yorğa atdağı kişi atğa minip özini qoya bérür, (5) ḥaṭarge yolukur ve seher arasında ve şikār³⁷¹ kılurda yıldıam ve şaş atğa mingil (6) tā anıñg şaşlıkıdın, özünğdin ġāfil³⁷² bolmas-sén ve mādāmī ki at üzeside (7) rāst ve tüzük olтурğıl tā ayağıñg ékkile izengüni tenğ basıp turğay. (8) Şikār-ğāḥda³⁷³ rağbet bile at çapmağıl ki bī-hūde at çapmak kūdekler³⁷⁴ ve (9) ġulāmlar işidür. Derrende cānverler arqasıdın at çapmağıl ki av üze (10) -side derrende cānverler arqasında ḥalāşlık kim ḥaṭardın özge héç némerse (11) ḥāşıl³⁷⁵ bolmağusıdur ki ékki pādşāḥ av üstide derrende cānverler arqa (12) -sıda yürüp helāk boldı. Biri méniniñ atamnıñg bubası Emīr Veşme ve yana biri (13) méniniñ °amekimniñg oğlı Emīr Eşrefü'l-Me°ānī ve çün şikār³⁷⁶ kılmağ lāzım bolsa [53a] (1) özünğdin³⁷⁷ kiçiklerni buyurğıl, olar at çapsunlar ve sén özünğ at çapmağıl. Meger kim (2) pādşāḥlar aldıda bolsañg ol vaqıtıda at çıkarmak ve nām āvāze (3) birle şöḥret almak üçün at çapmak revādur ve eger şikār³⁷⁸ kılmaqnı dost (4) tutsañg qarçığa ve şunğkar ve laçın ve baḥrī ve yūz ve seg birle şikār³⁷⁹ (5) kılğıl tā hem şikār³⁸⁰ kılğay-sén ve hem ḥaṭardın emīn

³⁶⁴ metin: وليكين

³⁶⁵ metin: شيكار

³⁶⁶ metin: شيكار

³⁶⁷ metin: شيكار

³⁶⁸ metin: ترتبي

³⁶⁹ metin: شيكار غه

³⁷⁰ metin: حقر

³⁷¹ metin: شيكار

³⁷² metin: غافيل

³⁷³ metin: شيكار كاھدا

³⁷⁴ metin: كوديك لار

³⁷⁵ metin: حاصيل

³⁷⁶ metin: شيكار

³⁷⁷ Bu kelime 52b'nin çobanında yazılmasına rağmen 53a'nın ilk satırında yazılmamıştır.

³⁷⁸ metin: شيكار

³⁷⁹ metin: شيكار

bolğay-sén ve hem alğan (6) hāşılınğ³⁸¹ işğa yarağay, çün ānçi gūştını yémek ve fōstını kéymek ve eger qarçığa (7) birle şikār³⁸² kılsañg pādşāhlar ékki țarīķde şikār³⁸³ kılurlar: Hōrāsān (8) pādşāhları, qarçığaynı öz qolları birle şikār³⁸⁴ kılmaslar ve °Irāķ (9) pādşāhlarığa resmdür ki öz qolları birle quslarlar ve öz qol birle (10) quslamak, ékki țarīķde revādur. Eger sén, pādşāh bolsañg öz qolunğ (11) birle quslamak zevkunğ bolsa ol vaqtda revādur ve eger pādşāh bo (12) -lsañg, öz qolunğ birle quslamaknı hūvāhiş kılsañg ol vaqtda revā (13) -dur, ammā héç qarçığanı birdin ziyāde quslamağıl ki pādşāhlarğa [53b] (1) bir qarçığanı³⁸⁵ ékki deƒa quslamak hūb érmes. Qarçığanı quslağıl, nezzāre (2) kılıp turğıl, şaydnı alur yā almas, quslağan qarçığağa bahşı ibergil (3) ve sén yana bir qarçığanı alğıl ve pādşāhlar maqşūdları şikār³⁸⁶ kılmaqđın (4) temāşā³⁸⁷ kılmaqđur né ƒu°me yığmaq ve eger pādşāh séniñg birle şikār³⁸⁸ kılur bolsa (5) pādşāhğa lāyık érmes kim segni öz qolı birle qoya bergey. Bolğay ki segni gulām (6) koyğaylar, özleri temāşā kılğaylar. Ammā şayd arqasıdın at çapmağıl ve eger (7) yūz birle şikār³⁸⁹ kılur bolsañg yūznı özünğ kiflinğğa almağıl ki yūz-bānnıñg (8) işin kılmaq, hūb érmesdür ve dīger hīred-mendler ve °āqıl³⁹⁰ işi érmesdür ki (9) derrende cānverlerni arqağa mindürmek huşušen pādşāhlarğa revā érmesdür.

(10) On tokkuzunçı bāb, çevgān oynamaqnıñ beyānıda.

Éy oğul, dāyim çevgān (11) oynamaqnı °ādet kılmağıl ki tola çevgān oynamaqda zararǵe yétip (12) feşimānlıqğa qalıpdur. Çün ānçi **hikāyetde** andağ eşitipdür-mén ki: °Amr ibn-i Leys (13) -niñg bir közi bar érdi. Vaqtāki Hōrāsānğa emīr boldı, bir kün gūy oynamaq [54a] (1) üçün meydānğa bardı ve emīrniñg Ezher atlıǵ bir vezīri bar érdi, ol (2) vezīr her né dese emīr anı qabūl kılıp sözini eşitür édi.

Vezīri keldi, (3) emīrniñg cılavın tutup dedı kim: Mén sizni gūy oynaqalı qoymas-mén. (4)

Emīr dedı: Né üçün qoymas-siz kim gūy oynamaq revādur?

Vezīr dedı: (5) Méniñ qolum ve közüm ékkidindür. Nā-gāh bir közümge gūy tégip yoq bolsa biri (6) qalur. Siz pādşāh, bir közünğiz bardur. Nā-gāh eger gūy tégip yoq bolsa Hōrāsān (7) -niñg emīrligi yoq bolur.

Emīr dedı: Éy Ezher; her né kim dédiñg rāstdur, qabūl (8) kıldım tā ki mén tirigdür-mén hergiz³⁹¹ gūy oynamağay-mén.

³⁸⁰ metin: شیکار

³⁸¹ metin: حاصلینک

³⁸² metin: شیکار

³⁸³ metin: شیکار

³⁸⁴ metin: شیکار

³⁸⁵ *bir qarçığanı* 53a'nın 13. satırının sonunda *bir qar* şeklinde eksik, 53b/1'nin 1. satırında tam yazılmıştır.

³⁸⁶ metin: شیکار

³⁸⁷ metin: تماشا

³⁸⁸ metin: شیکار

³⁸⁹ metin: شیکار

³⁹⁰ metin: عاقیل

³⁹¹ metin: هرگز

Ammā éy oğul, tola kişi (9) bile atlanmağıl, muḥāṭaraligdür. Sékkizdin ziyāde kişi birle atlanmağıl. Sén (10) meydānnıñ yanında turğıl ve bir kişi meydānnıñ ayağıda tursun ve alte (11) kişi otrağa kirip gūy soxsun ve her kaçan kim gūy séniñ tarafıñge kélse soxup (12) yanduray, démegil, derḥāl atnıñ başını yandurğıl. Ammā tola cem^ciyyet birle (13) gūy oynamakğa meşğul bolmağıl tā ḥaṭardın emīn bolup maḳşūdunğ [54b] (1) ḥāşıl³⁹² bolğay. Çevgān soḳmaḳnıñ ṭarīḳası uşbudur ki mén beyān (2) kıldım.

Yigirminçi bāb, ḥaşm birle ceng kılamak beyānında.

Éy oğul, vaḳtāki³⁹³ ḥaşm (3) birle ceng kıılır bolsanğ ol vaḳtda horun ve süstlük şart (4) émesdür. Andağ bolğay-sén ki düşmeniñ³⁹⁴ aḥşamlıgın yése sén anıñ (5) ğamıda értelik yégey-sén ve çün iş meydānga tüşmek bolğanda héç (6) taḳşır kıлмаğıl ve cengni dirīğ tutmağıl. Anıñ üçün ki gūrda uyḳulamak (7) lāzım kişige öyde néçük uyḳulamak revādur? Çün ānçı bu ma^cnāda ékki beyt (8) aytıpdur-mén:

Şi'r

Ol kim anğadur körer anı cüft uyḳu

Cüfti bile kim ḥüb (9) émesdür uyḳu

Beyt

Āhıñ ğalemi (?) sāyesige algıl özünğni

Ol (10) kéçe ki érte ceng ése ḥüb émes uyḳu

Ma^creke-i ceng üzre bir ḳadem (11) ilgeri yürmekge ḳudret tapsanğ zinhār ḳadem kéyin tartmağıl (12) ve çün düşmenning³⁹⁵ ma^crekesige³⁹⁶ giriftār bolsanğ ceng kılamakdın (13) héç vaḳtda toḥtamağıl ki düşmenning³⁹⁷ cengidin ceng birle [55a] (1) ḳutulsa³⁹⁸ bolur tā sénde ilgeri yürmek ve zūr kılamaknı düşmeniñ³⁹⁹ körseler séndin (2) heybet alurlar. Ol maḥallde ölümni öz köñglünğde sehl tutğıl ve elbette (3) ḳorḳmağıl ve köñgüllüg bolğıl ki kılıç her-çend kışka bolsa hem dilāver ér (4) -nıñ ḳolıda uzun körünür ve sa^cy kūşış⁴⁰⁰ kılamakdın perhiz kıma (5) -ğıl ki eger sénde ḳorḳğannı ve süstlükni anğlasalar eger miñğ cān (6) bolsa bir cān ḳutḳara'lmas-sén. Ança kéyin ḳaçsanğ hem sanğa gā (7) -lib⁴⁰¹ kélür. Ol vaḳt öler-sén ve bed-nāmlıḳ birle başıñg késtürür-sén.

(8) Vaḳtāki nā-murādlık birle ḥalk ara meşhūr bolsanğ hem-cinsleriñg (9) arasında hemişe şerm-sār⁴⁰² bolur-sén. Vaḳtāki nām bolmasa nān hem (10) bolmasa sehāvet bolmas.

³⁹² metin: حاصیل

³⁹³ metin: وقتاكم

³⁹⁴ metin: دوشمنينك

³⁹⁵ metin: دوشمن نينك

³⁹⁶ metin: معركهء

³⁹⁷ metin: دوشمن نينك

³⁹⁸ Bu kelime 54b'nin çobanında yer almasına rağmen 55a'da yer almamaktadır.

³⁹⁹ metin: دوشمنينك

⁴⁰⁰ metin: كوشيش

⁴⁰¹ metin: غاليب

⁴⁰² metin: شرم سار

Ḥalk ara süst-cenglik ḥāşıl⁴⁰³ bolsa (11) andağ tiriglikdin ölüm ḥūbraḡdur ki yaḥşı aṭ birle ölgen ḥūbraḡ (12) yaman aṭ birle tiriglik kılğandın. Ammā nā-ḥaḡ kişi öltürmekge tola (13) māyil bolmağıl ve héç Müselmānnıñ ḡanını ḥelāl bilmegil. Meger kim oğrılar ve ḡaraḡçı [55b] (1) -lar ve kefen-düzdlar⁴⁰⁴ ve ol ki şer^c ḥükmi birle anı öltürmek vācibdür. Bu hemme (2) -niñ ḡanını ḥelāl bilgil ve ékki cihānnıñ belāsı ḥūn-ı nā-ḥaḡğa bağılıḡdur. (3) Evvel ol ki ḡıyāmetde anıñ mükāfātını körer-sén. [Ékkinçi] bu cihānda yaman aṭ (4) -lık bolur-sén ve kiçikler séndin emīn bolmas ve ḡizmet-kārlar séndin (5) ümmīdlerini üzerler ve ḡalāyık séndin ḡaçarlar ve köñgülsüz bolup (6) sañğa düşmen⁴⁰⁵ bolurlar. Ḥūn-ı nā-ḥaḡnıñ mükāfātı āḡiretde bolğay émes, (7) bu cihānda hem bolur ki mén kitāblarda oḡudum. Bisyār tecrūbe hem kılıpdur-mén (8) ki ḥūn-ı nā-ḥaḡnıñ mükāfātı hem bu cihānda hem ol cihānda yétgüsidür. (9) Eger kişi ki nā-ḡoş⁴⁰⁶ ṡālī^cdür, nā-ḡār anıñ ferzendlerige yéter. Pes éy oğul, (10) özünğge ve ferzendlerinğge teraḡḡum körgüzgil ve nā-ḥaḡ ḥūn tökmegil. (11) Ammā ḡan tökmek işi ki séniñ ṡalāḡıyyetiniñde bolsa hergiz⁴⁰⁷ taḡşır kılmağıl ki (12) ol vaḡt taḡşır kılğandın fesādlar peydā bolur.

Ḡün ānki babam Şemsü'l- (13) Me^cānīdin rivāyet kılurlar kim ve ol kişi tola kişi öltürmekge [56a] (1) māyil ve héç kişiniñ ḡünāhını ^cafv kılmas érdi. Anıñ bu fi^clidin (2) leşker ḡalkı añğa düşmen⁴⁰⁸ boldılar ve méniñ ^camekim Melekü'l Me^cānīğa leşker ḡalkı (3) dédiler kim: Eger siz bu işde bizniñ birle bolmasañız āḡir bu mülkni bīḡāne (4) -niñ ḡolığa bérğümüzdür. Melekü'l Me^cānī bildi kim mülk bu ḡānedānnıñ élgidin (5) kétgüsidür. Nā-ḡār memleket ḡarbidin Şemsü'l Me^cānīni tuttılar ve maḡāffege salıp (6) mü^cekkiller ta^cyīn⁴⁰⁹ kılıp ḡal^cage iberdiler. Mü^cekkilniñ arasında ^cAbdu'llāḡ atlıḡ (7) bir kişi bar érdi. Ḡal^cage kėtıp barḡunḡa Şemsü'l Me^cānī sordı kim: Éy ^cAbdu'llāḡ, (8) héç bilür mü-sén kim bu işni kim kıldı ve néçük tedbīr boldı kim mén vāḡıf bola'lmadım?

(9) ^cAbdu'llāḡ dédi kim: Bu işni fülān sipeh-sālāriñ kıldı dép beş kişiniñ (10) atını tuttu. Bu beş kişi leşkerni firīfte kıldılar. Mén hem bu arada bar érdim (11) ve ḡalkğa mén sevgend bérdim. Bu işni mén bu yérge yétgürdüm. Sén bu işni (12) méndin körmegil ve héç kişidin bilmegil, özünğdin bilgil ki sañğa (13) bu ḡāl kişi öltürgeniñdin kélđi, leşkerniñ yüz öğürgenidin érmes.

[56b] (1) Şemsü'l Me^cānī dédi: Sén ḡalaṡ kıldıñḡ, mañğa bu iş kişi öltürme (2) -gendin boldı ki eger mén, séni ve ol beş kişini öltürsem érđi bu kün (3) başımğa mundaḡ kün tüşmegey érđi, bu alte ḡanını hem kılğulıḡ érken, selāmet (4) ^cömr ötkergülük érken ve bu sözni añḡ[ḡ]a kéltürdüm ki tā bilgey-sén, her né kim (5) kılğulıḡdur anıñda taḡşır kılmağıl ve her né kim kılımay ḡāre bolmasa anı sehl (6) tutmağıl ve yana ḡādım-ı sarāy ya^cnī mühim-sāzlar⁴¹⁰ saklamaknı ^cādet kılmağıl ki mühim (7) -sāz⁴¹¹ saklağan, nā-ḥaḡ ḥūn kılğannıñ berāberide bolur. Öz murādınıñ (8) ḡuşūli üçün bir Müselmānnıñ neslini ḡurutup mundın ḡatıḡ ḡulm, bī-dād (9) -lık bolmas. Eger mühim-sāz lāzım bolsa yana birge

⁴⁰³ metin: حاصیل

⁴⁰⁴ metin: كفن دوزلار

⁴⁰⁵ metin: دشمن

⁴⁰⁶ metin: باخوش

⁴⁰⁷ metin: هرکیز

⁴⁰⁸ metin: دشمن

⁴⁰⁹ metin: تعین

⁴¹⁰ metin: مهيم ساز لار

⁴¹¹ metin: مهيم ساز

mühim-sâz bolğan kişini (10) lâzım tutğıl ki menfa^cati saŋa ve yamanlığı yana bir kişige bolğay tã ki özünğni (11) mundağ yamanlıqdın saqlağan bolğay-sén. Ammã ceng kılmağ bãreside andağ (12) kılğıl ki özünğni ayağak bolmağıl tã öz bedeniniğni seglerge hūrāk⁴¹² kılmağay-sén (13) ve şīr ve yolbarslar dēk at kötergey-sén ve nām-āvāze birle nān qolğa [57a] (1) kēltürmek kerek. Vaqtāki nān qolğa kēldi, sa^cy kūşış⁴¹³ kılğıl ki saqla (2) -ğay-sén ve bī-hūde qoldın ihermegey-sén ve cem^c kılmağni ve harc kılmağni (3) öz çağ ve endāzeside kılğay-sén.

Yigirme birinçi bāb, māl cem^c kılmağniğ (4) beyānıda.

Éy oğul; māl cem^c kılmağdın gāfīl⁴¹⁴ bolmağıl, velīkin⁴¹⁵ endek⁴¹⁶ némerse (5) üçün özünğni h^vārılığa salmağıl. Cehd kılğıl ki her némerse ki qolunğğa (6) kēltüre-sén, yahşı vech birle bolğay, ya^cnī vech-i helāldin bolğay tã saŋa yara (7) -şqay ve çün māl ki qolunğğa kēldi, yahşı saqlağıl. Bātıl⁴¹⁷ némerse üçün (8) ve günāh bolğu dēk işğa şarf kılmağıl ki mālın yahşı saklamağ cem^c kılmağdın (9) müşkilraqdur ve çün lâzımlığa harc kılur bolsanğ cehd kılğıl ki tã (10) anıñ ^civazığa patğına ornığa qoyğay-sén. Vaqtāki harc kılсанğ, (11) anıñ ^civazığa qoymasанğ eger genc-i Kārūn bolsa hem tükeğusidür ve (12) yana anğa ança kōnğül baqlamağıl ki kıyāmetge tēgrü qolunğda turğay, ança bilgil (13) ki tenglikge qalmağay-sén. Eger her-çend mālınğ tola bolsa hem tedbīr bile iş [57b] (1) kılğıl ki endek⁴¹⁸ tedbīr bilen kılğan iş, bisyār bī-tedbīr kılğan işdin hūbrağ (2) -dur. Bisyār māl séndin kēyin qalğanı hūbrağdur ki endek⁴¹⁹ māl üçün ğayrıge muhtāc (3) bolup tiriglik kılğunça. Çün ānçi aytıpdurlar ki: Mālınğ düşmeninğge⁴²⁰ qalğanı (4) bihrağdur, dostunğğa muhtāc bolğuça.

Nazm

Māl cem^c eyle fānī ^cālem ara

Yürgüçe (5) halk nān bérür dép aç

Sén ölüp düşmeninğge⁴²¹ qalğanı hūb

Dost (6) mālığa bolğuça muhtāc

Ve tapmağniğ meşakqatidin saklamağniğ miñneti ziyāde (7) ve eger sermāye azraq bolsa anı saklamağni vācib bilgil. Bir kişi aznı (8) saqlağalı çıdasa tolanı saqlağay. Halknıñ işini kılğandın, özünğ (9) -niñ işini kılğannı hūbrağ bilgil ve kāhillıqnı ^cār bilgil ki kāhillıq, bed (10) -bahtlıqnıñ nişānesidür ve renc meşakqatni özünğge lâzım tutğıl ki (11) rencdin fāyide hāşıl⁴²² bolur ve kāhillıqdın fāyide qoldın kéter, velī qolğa kēlmes. (12)

⁴¹² metin: خورک

⁴¹³ metin: کوشیش

⁴¹⁴ metin: غافیل

⁴¹⁵ metin: وليکين

⁴¹⁶ metin: اندیک

⁴¹⁷ metin: باطليل

⁴¹⁸ metin: اندیک

⁴¹⁹ metin: اندیک

⁴²⁰ metin: دوشمنينک که

⁴²¹ metin: دوشمنينک کا

⁴²² metin: حاصليل

Ḥükemālar aytıpdurlar: Sa°y kūşışde⁴²³ bol tā ābādān bolğay-sén ve qoldakığa (13) ḥursend bol tā tüvān-ger bolğay-sén ve şikeste ve tevāzu°lıg bol, dostuñg bisyār [58a] (1) bolğay.

Pes ança renc meşakḳat birle qolğa kélgenni kāhillik birle qoldın iber (2) -gen, ḥired-mend ve °aḳiller⁴²⁴ işi érmesdür ki ḥācet vaḳtıda feşimān (3) bolur-sén [kim fāyide] kılmas. Velikin⁴²⁵ vaḳtāki renc tartıp māl cem° kılsañg cehd kıl (4) kim öz yanıñgdın yegey-sén. Eger māl her-çend °azizdür, ammā lāzımlık ḥarcıñdın dirig (5) tutmağay-sén ve hemme ḥalde ḥaber-dār bolğay-sén ki mālınğ şarf kılıp kişige (6) muḥtāc bolmağay-sén ki muḥtāclar, faḳırlar öyide bolur belki faḳırlarınğ iḥtiyācı hemme (7) öylerge tüşer. Meşelā bir pul tapsañg uşbu bir fulğa birde né çağlık nérse қоşup (8) ḥarc kılsañg hemişe muḥtāc bolur-sén. Bolğay ki bir pul tapsañg bir zerre kim bir ful (9) ḥarc kılğıl, hergiz⁴²⁶ muḥtāclık bolmas ve dünyalık her némerse ki qolğa kéltürür-sén, ḳanā°at (10) kılğıl ki ḳanā°at, bī-ḥācetlikniñg ékkinçi mertebesidür. Her rızq naşibe ki Ḥudāy (11) te°ālādın sañga bolupdur, elbette sañga yétgüsüdür ve her iş ki söz bile veyā bir kişi (12) -niñg vāsıtası bile ḥüb boladurğan bolsa ol işde tola pul ḥarclamağıl. (13) Pulsuz kişiniñg ḳadr[i] bolmas. Bilgil kim ādemlerniñg tolası dünyā-dār kişileri [58b] (1) dost tutadur, eger çendī ki menfa°atleri bolmasa hem, dervişlerni düşmen⁴²⁷ tutar (2) -lar ki çendī ki zararları yétmese hem. Ādemlerniñg aḥvālınıñ yamanraqı muḥtāclıqdur (3) ve her şıfatı ki dünyā-dārlarğa ta°rif ve tavşif bolsa ol şıfatnıñg dervişlerde bolma (4) -kı nihāyeti ḥüb ve fesendidedür. Ādemniñg ārāyış tapmağı ve yaḥşı atanmağı, bir némerse (5) bérmeḳlikdedür ve her kişini öz miḳdārıda tonuğıl. Ammā isrāfıñ Ḥudāy te°ālānıñg (6) düşmeni⁴²⁸ bilgil. Her némerse ki Ḥudāy te°ālā anı düşmen⁴²⁹ tutsa bende anı kılmağlık şūmdur.

(7) Çün ānçi Ḥudāy te°ālā kelām-ı mecīdde ḥaber bérıpdür ki: "*Ve lā tusrifū inneḥū lā yuḥıbbu'l-* (8) *musrifīn*." ⁴³⁰ Ya°nī isrāf kılmañgızlar kim Ḥudāy te°ālā, isrāf kılğuçılarnı dost (9) tutmaydur. Her némerseni ki Ḥudāy te°ālā dost tutmasa sén hem dost tutma (10) -ğıl. Her āfetniñg bir sebebi bolur. Nā-murādlıqnıñg sebebi isrāfdur. İ°tidālīde (11) ḥarc kılğan, isrāf émesdür. Yémekde ve söz démekde ve her iş kılmaḳda isrāf (12) kılmağıl, ḥuşuşen yémekde. Yémekdeki isrāf, bedenni ofratur ve nefsnı rencür (13) kılur ve °aḳlını kaçurur ve tiriglikni öltürür. Körmes mü-sén kim çerāğnıñg [59a] (1) tirigliği yağ biledür. Pes ma°lūm boldı kim tenhā yağ çerāğnıñg tirigliği émes, (2) belki yağ i°tidālīde bolsa tirig kılur. Uşbu cihetdin Ḥudāy te°ālā isrāfıñı (3) taşḳarı tutupdur ve hemme⁴³¹ ḫāyife her vaḳtda isrāfıñı pesend kılmapdurlar. (4) İsrāfıñıñ °aḳıbeti ziyāndur. Ammā tiriglik rüzgārıñıñı ḳatıglık bilen (5) ötkermegil ve rızqnıñg eşig[i]ni yüzünğge bağlamağıl ve her né kim lāzımlıqdur, (6) anıñgda taḳşır kılmağıl. Her kişi öz işide taḳşır kılsalar sa°ādet-mendlikge yéta'lmas (7) ve maḳşūdın bī-behre ḳalur ve her némerse ki sañga lāzımlıqdur, anğa ḥarc kılğıl. Eger çendī ki (8) māl °azizdür, cāndın °aziz émesdür. Cehd kılğıl ança kim qoluñgda

⁴²³ metin: كوشيشدا

⁴²⁴ metin: عاقيل لار

⁴²⁵ metin: وليكين

⁴²⁶ metin: هر كيز

⁴²⁷ metin: دوشمن

⁴²⁸ metin: دوشمني

⁴²⁹ metin: دوشمن

⁴³⁰ A'raf suresi 31. ayetten bir parça. Ayetin tamamı: *Yā benī ādeme ḥuzū zinetekum inde kulli mescidin ve kulū veşrebū ve lā tusrifū, inneḥu lā yuḥıbbul musrifīn*, "Ey Âdemoğulları! Her mescitte ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin). Yiyin, için fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez."

⁴³¹ metin: همه

bardur, şalāh işle (9) -rğa⁴³² h̄arclagil ve mālın̄gnı baḥīller ve kumār-bāzlar ve °ulūfe-hōrlar élgide tohtatmağıl. (10) Hemme kişini oğrı farz kılğıl ki tā mālın̄g oğrılardın emīn bolğay ve her néme cem° kılmağdın (11) taqşır kılmağıl ki āsāyış⁴³³, renc meşakḳatdin hāşıl⁴³⁴ bolur ve renc meşakḳat, āsāyış (12) -dın lāzım kélür. Çün ānki bu künki rāḥat taṅlaḳı meşakḳatdır, bu künki renc meşakḳat taṅla (13) -kı künde rāḥat bolur ve her né renc bile qolğa kéltürseñg cehd kılğıl, ékki pul özün̄g [59b] (1) ve ehl-i °ıyālın̄gğa h̄arc kılsañg yana ékki fulnı zaḥīre kılğay-sén ki zarūret künleride (2) yā pīrlık ve za°flık vaḳtıda h̄acetiñgğa yarağay. Bu qoyğan ékki fulnı öz tecemmülün̄gğa şarf (3) kıl tā ĩnki yok bolmağay ve köhne bolmağay. Çün ānçi altun, kümüş ve misīne ve muñga oḥşa (4) némerselerni alıp tut tā hemīşe bākī turgay ve eger tolarax bolsa tofraḳğa kömgil. Her né (5) kim tofraḳğa kömer-sén, yana qolğa bérür h̄acet vaḳtıda. Her né kim lāzımlıḳdur, satmağıl ve (6) demegil kim yana alıp koyar-mén. Yana almaḳ müyesser bolmasa öy içi ḥālī qalır tā ĩnki (7) [yaman] künler bolmağay ki sén hemme⁴³⁵ nā-murādıldın nā-murād bolmağay-sén ve dīger her néçe zarūret bolsa (8) hem qarz kılmağıl ve mālın̄gnı girev qoymağıl tā kudretiñg bardur kişige qarz bérmeğil. Altun, (9) kümüş sūdğa almağıl ki ḥ°arlık kéltürür. Huşušen dostların̄gğa qarz bérmeğil ki (10) bérmeğendeki āzārdın tilegendeki āzār uluḡraqdur. Çün ānçi ḳadīm mişāldür: Bérıp yaman (11) bolğuça, bérmeğ yaman bol. Eger qarz bérseñg ol bérgeñ fulnı öz mālın̄g qatarıda sanamağıl (12) ve köñglün̄gde andaḡ bilgil ki bu mālını yaḥşı iş kılıp dostum̄ga bérdim tā ol bérmeğünçe mén (13) tilemeğey-mén tā tilep alğanda dostluḳ münḳatı° bolğay. Az némerse birle düşmenni⁴³⁶ dost [60a] (1) kılmaḳ müşkildür. Dostnı düşmen⁴³⁷ kılmaḳ, küdekler⁴³⁸ işidür. Düşmenni⁴³⁹ dost (2) kılmaḳ qarılar ḥālidür. Mādāmī ki qolun̄gda mālın̄g bardur, müsteḥaḳ ve muḥtāclarnı behre (3) aldurgıl. °Ale'l-ḥuşuş faḳīr ḳayaşların̄gğa nef° yétgürgil ki şıla⁴⁴⁰-yı raḥimni edā kılgan (4) bolğay-sén ve kişiniñg héç némersesidin ṭama° tutmağay-sén tā ādemlerniñg obdanı (5) bolğay-sén. Özün̄gniñg mālını özün̄gniñg bilgil ve kişiniñg mālını özün̄gniñg (6) gümān kılmağıl ki tā ḥalḳ arasıda diyānetlik birle meşḥūr bolğay-sén ve ḥalāyık sañga (7) i°timād kılgaylar ve bu işlerni özün̄gge lāzım tutsañg hemīşe zer-dār ve māl-dār (8) bolğun̄gdur. *Āmennā ve şaddaḳnā*.⁴⁴¹

Yigirme ékkinçi bāb, emānet saḳlamaḳnıñg beyānıda.

(9) Éy oḡul, eger kişi sañga emānet bérse °ilāc bolsa almağıl. Vaḳtāki emānet alsañg (10) obdan saḳlağıl. Emānet saḳlağan belā ve rencdür ki meşakḳatni ḳabūl tutğan (11) bolur. Anıñg üçün ki emānet saḳlamaḳnıñg °āḳıbeti üç ḥāldin taşḳarı bolmas. (12) Eger emānetni égesiga selāmet yétgürseñg andaḡ ḥūb iş kılgan bolğay-sén (13) ki Ḥudāy °azze ve celle ḥaber bérıpdür ki: *"İnna'llāhe ye°murukum en tueddü'l-emānāti ilā [60b] (1)*

⁴³² metin: اشلريغه

⁴³³ metin: اشايش

⁴³⁴ metin: حاصل

⁴³⁵ metin: همهء

⁴³⁶ metin: دوشمن ني

⁴³⁷ metin: دوشمن

⁴³⁸ metin: كوديك لار

⁴³⁹ metin: دوشمن ني

⁴⁴⁰ metin: صيلا

⁴⁴¹ İnandık ve tasdik ettik.

ehlihā."⁴⁴² Ādemlikniñg ʔariķası oldur ki emānet almağay-sén. Vaķtāki alsanğ (2) obdan saklap égesige yétgürgey-sén.

Andağ éşitipdür-mén ki: Bir kişi seher vaķtıda serābğa (3) bargalı öyidin çıķtı. Yolda bargunça bir dostı[ğa] uçradı, aydı ki: Mén serābğa baradur-mén, siz (4) hem muvāfaķat kılur mu-siz?

Ol dostı aydı: Tā serābğa bargunça hem-rāh barur-mén, ammā serābğa (5) kirmes-mén ki meşğüllüğüm bardur. El-ķışsa serābğa yaķın ékki yol ayrılışığa yéttiler.

Ol dostı: (6) Mén bu yol birle bara-mén démey yana bir yolğa kirip kétti. Ƙazārā bir °ayyār serābğa kirmek üçün (7) bu kişiniñ arķasıdın kéldi, bu kişi arķasığa Ƙaradı. Henūz Ƙaranğgu érđi, tonumadı. (8) Dostı gümān kılıp yançukıda bir yağlıķğa tüküklüğ yüz eşrefī bar érđi, alıp bu °ayyārğa (9) bérđi ve aydı: Éy birāder, mén serābğa kirip çıķkunça bu emānet sizde tursun. Ol °ayyār altun (10) -nı aldı. Bu kişi serābdın çıķkunça tépremeş şubu yérde turdı. Ol vaķtğaça °ālem yaruk (11) boldı. Bu kişi égin ayağını kéydi. Öyi ʔarafige revān boldı.

Ol °ayyār Ƙıçırıp aydı: (12) Éy civān-merd, altunurğızın alıp barıñg ki mén, sizniñ emānetiñizni saklay-mén. Özüm (13) Ƙıladurğan işlerim tohtap Ƙaldı.

Ol kişi aydı: Ol néme altundur ve sén [61a] (1) néme⁴⁴³ kişi-sén?

Ol aydı: Mén °ayyārdur-mén, bu altunı serābdın çıķkunçalık mañga (2) emānet bérıp érđiñg.

Ol kişi aydı: Eger °ayyār bolsañg bu altunı néme (3) üçün alıp kétmediñg?

Ol °ayyār aydı: Eger mén °ayyārılık ʔariķası birle séndin (4) yüz miñg eşrefī alsam hergiz⁴⁴⁴ endişe Ƙılmaş alıp kéter [érđim], ammā bu altunı mañga (5) emānet bérıp érđiñg, emānet-dārdın lāyık érmeş ki emānetni yégey. Emānetge (6) hıyānet Ƙılmaş, ādemlikdin érmeş ve civān-merdlik ʔariķidin yıraķdur. Pes bil (7) -gil ki bir °ayyār emānetniñg ʔariķini bu yañlığ saklasa tā bilgey-sén ki emā (8) -net saklamaş, uluğ ʔaťarlıg işdür. Eger emānet séniñg Ƙoluñgda helāk (9) bolsa, sén ol emānetni tölep bérseñg hūbdur. Eger séni şeyťān azğurup (10) ol emānetge hıyānet Ƙılmaşnı hıāhiş Ƙılsañg yā münkir bolsañg nihāyeti uluğ (11) ʔaťadur. Eger ol emānetni selāmet saklap égesige bérseñg emānet sakla (12) -ğannıñg renc meşakķatı sañga Ƙalır. Ol kişi séndin minnet-dār bolmas ve bu māl özümniñg (13) érđi yana özüm aldım, dér. El-ħaķ rāstı hem şubudur. Eger ol emānet séniñg Ƙoluñgda yok [61b] (1) bolsa héç kişi bāver Ƙılmas. Sén hıyānet Ƙılmaş hıyānet Ƙılğuçı ve bed-di (2) -yānet birle meşhūr bolur-sén ve ceng cedel huşümetge Ƙalır-sén ve Ƙarż-dār (3) bolur-sén. Eger münkir bolsañg zulm sitem birle séndin alurlar ve sén hıyānet Ƙılğuçı (4) bolur-sén. Ƙıyāmetniñg °azāb °ukūbetini gerdeniñgge alıp barur-sén, bu °ālemde murādıñgga yétmes

⁴⁴² Nisā suresi 58. ayette geķen ibare. Ayetin tamamı: İnnallāhe ye'murukum en tueddu'l emānāti ilā ehlihā ve izā hakemtum beyne'n-nāsi en tahkumū bi'l adl, innallāhe nimmā yeizukum bih(bihī), innallāhe kāne semīan basīran. " Allah, size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor. Doğrusu Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor! Şüphesiz ki Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir."

⁴⁴³ Bu kelime 60b/13'ün çobanında yer almasına rağmen 61a/1'de yer almamakta, satır kişi kelimesiyle başlamaktadır.

⁴⁴⁴ metin: هرکيز

(5) -sén. Āhiretde ‘azāb ‘uķūbetge giriftār bolğunğdur. Eger kişige emānet bérseñg maḥfī bérme (6) -gil ki güvāhsız alğalı bolmas ve her kişige emānet bérseñg eşikdin güvāh alğıl tā emānet (7) māl özümniñg dép hıyānet kılışdın ḥalāş bolğay-sén. Eger kişige emānet-dār bolsañg (8) emānet qabūl kılışğa aldırmağıl. Emānet-dārлықğa aldırmağılıq, özge zūlm kılmaq (9) -nıñ nişānesidür. ‘İlāc bolsa rāst and içmekdin hem perhīz kılğay-sén. Yalğan (10) and içmek néçük dürüst bolğay? Ve özünğni and-ḥōrlıq bile ḥalk ara meşhūr kılmağıl. (11) Vaqtāki séndin and içmek bolsa ḥalk séni rāst-gūy bilgeyler ve her-çend māl-dār ve zer-dār (12) bolsañg ten-perest ve özünğniñg ḥūbluķınıñ sa’yide bolğıl. Belki özünğni dervīş (13) -ler ve faķīrlar qatarıda bilgil. Yamanlar ve hıyānet kılğuçılar ‘āķıbeti, faķīrlıq ve muḥtāclıq [62a] (1) -dur. Emīnlik kīmiyālıq depdürler. Hemīşe zer-dārлық birle tiriglik kılğıl, ya°nī (2) emīn ve rāst-gūyluq bile bolğıl ki hem ‘ālemniñg mālī rāst-gūylar ve emīnlerniñg. (3) Sa’y kūşış⁴⁴⁵ kılğıl ki zinhār kişige firīb bérğüçi bolmağıl tā özünğ firīb yēmegey (4) -sén, ‘ale’l-ḥuşuş kişige bir néme bérmeke ve almaqda.

Yigirme üçünçü bāb, qul dedek⁴⁴⁶ (5) almaķnıñ beyānıda.

Éy oğul, eger bende alur bolsañg āgāḥ bolğıl ki ādemni (6) almaķnı bilmek, bisyār müşkildür. Tola bende bardur ki obdan körünür, ammā yahşı te°emmül (7) kılıp körse anıñ ḥilāfidadır. Ḥalāyık bilipdür ki bende almak özge sevdā-gerlikdür. (8) Tola kişi bilmey, tonumay alurlar. Her kişi bir metā°nı alğay, kemā-ḥaķķihī tonumağay, ol ‘aybdur. (9) Hemmedin müşkilraq ādem tonumaqdur ki ādemniñg ‘aybnı ve ḥūneri toludur. Bir ‘ayb bolur ki (10) ḥūneri yapar ve bir ḥūner bolur ki miñg ‘aybnı. [Kişi] ḥūnerini bilgeli bolmasa meger tecrūbe, ferāset bile (11) bilgeli bolur. Ferāset ‘ilminiñg tamāmı ve kāmili peyğamberlik ‘ilmidür. Ādemniñg zāhir ve bāṭınıñ⁴⁴⁷ (12) héç kişi bila’lmas, meger peyğamber-i mürsel ferāset birle bilürler. Ammā çendān ki mümkindür,⁴⁴⁸ bende almak (13) -nıñ bāreside mén, sañga beyān kılayın:

Bilgil ey oğul, bende almak üç şartdur: Evvel [62b] (1) ādemniñg bāṭınıdaki ‘ayb ve ḥūneri ferāset bile tonumaq, ékkinçi pīnhān ve āşikārā ağırıkdın (2) ferāset bile āgāḥ bolmaq, üçünçü cinslerini bilmek ve her cinsniñg ‘aybı ve ḥūneri özge (3) bolur. Eger bende alur bolsañg yahşı te°emmül kılğıl ki bende aladurğan kişiler, ba°zalar yüzini (4) körerler ve ba°zalar etrāfiğa ve pōstığa ve gūştığa bakar. Her kişi bende alur bolsa evvel yüzige (5) qarağay, andın qolları ve putlarığa qaralağay ve evveli ol ki ḥōş-rūy bolğay ki evvel kö (6) -rūnedurğan yüzidür ve beden néçe vaqtda kör[ün]geli bolur. Evvel közige ve qaşlarığa qarağıl, andın (7) burnı ve lebige ve tişleriğa, andın saçığa köz salğıl ki Ḥudāy te°ālā ādemniñg ḥūbluğını (8) köz birle qaşda koydı ve melāḥatni burunda, ḥalāvetni leb ve tişde koydı ve tarāvet (9) -ni pōst birle yüzde peydā kıldı ve başnıñ saçını hemmedin zīnetlig ve yaraşığlıq (10) ḥalk kıldı ve bolğay ki hemmeni körgey-sén ve köz, qaş obdan bolsa ve burunda melāḥat (11) bolsa, leb ve tişde ḥalāvet bolsa ve pōstda tarāvet bolsa özge a°zalarığa bakma (12) -ğıl eger bu hemmesi bolmasa mu melāḥatlig bolğay ki meniñg mezhebimde özge ḥūbluķı bo (13) -lmay melāḥat bolğanı ḥūbraqdur ki melāḥatsız özge ḥūbluķı bolğandın ve dīger her iş [63a] (1) üçün qamlaşadurğan ḥālını bilmek kérek. Ol bende ki ‘işret üçün bolsa (2) i°tidālide bolğay. Uzunluqda ve kısqalıqda, semizlikde ve

⁴⁴⁵ metin: كوشيش

⁴⁴⁶ metin: ديد ك

⁴⁴⁷ metin: باطيني ني

⁴⁴⁸ metin: ممكن دور

oruklukda, aklıkda ve kızıl (3) -lık[da] ve sebzelikde ve yoğunlukda. Bu hemme vaşflarda otra hâlde bolğay ve bedeniniñ güşti (4) yumşak ve teresi yufka ve üstüh^vânları rāst ve berāber bolğay. Saçı qaralıqda (5) ḥad-i tūre bolmağay⁴⁴⁹ ve kirfikleri qara, shehlā-i çeşm,⁴⁵⁰ qaşları güşāde, burnı elif⁴⁵¹ tartğa (6) -n dēk, bēli yinçige⁴⁵² ve sağırsı kēng ve [gird] zenahlıg⁴⁵³ bolğay ve lebi kızıl, tişleri aq (7) ve hemme a[°]zāsı cāyıda bolğay. Her gulāmī ki mundağ bolsa obdan, zībā, vefā-dār ve [°]işret (8) -ge sezā-vār bolğay. Ol bende ki dānā ve [°]ākildür,⁴⁵⁴ [°]alāmeti oldur ki rāst-kāmet (9) ve saç [°]itidālīde bolur. Semizlik ve oruklukda hem mu[°]tedil bolur ve alağanı kēng ve uşşak (10) qollarınıñ arası güşāde bolur ve pīşānesi kēng ve shehlā köz[lüg] ve yüzi güşāde (11) kim külgek bolur. Bu yañlıg bende [°]ilm örgenmek ve ḥazīneçi kılmakğa lāyıkdur ve her nev[°] işğa (12) yarar. Ol bende ki kēçelikge lāyıkdur. Bedeni yumşak ve güşti kem yinçige bolğay; oruk (13) hem bolmağay semiz hem bolmağay. İhtiyāt kılğıl ol bendedin ki yüzi güş[t]luğ bolğay. **[63b]** (1) Mundağ bende hēc némerse örgena'lmas, ammā bolğay ki alağanı yumşak, uşşak (2) qollarınıñ arası kēng bolğay ve ırayı oçuk ve pōstı qalın ve saç (3) i[°]tidālīde, uzun mu bolmağay kısqā mu bolmağay, kızıl hem bolmağay, shehlā köz[lüg] (4) bolğay, tapanı berāber bolğay. Mundağ bende her nev[°] müşkil hünerni örgenür, [°]ale'l-ḥuşuş (5) nağme-sāzlıknı obdan örgenür. Ol bende ki bahādurluqğa⁴⁵⁵ lāyıkdur. [°]Alāmeti (6) oldur ki saç dūrüş^t,⁴⁵⁶ boyı uzun, kāmeti rāst ve cestelig, kulaqı (7) katıg ve uşşak qolları yoğun ve üstüh^vānlıg ve pōstı dūrüş^t ve hemme (8) a[°]zāsı dūrüş^t⁴⁵⁷ bolğay ve üstüh^vānları muḥkem, tamur ve peyleri bedenide (9) bil[i]nip turğay ve dalusı kēng ve sīnesi kēng ve gerdeni yoğun ve baş (10) kırsakı ve sağırsı otra hâlde bolğay. Vaqtāki mañgsa pāyçesiniñ (11) pesi yoqkarısığa tartışlıg bolur ve közleri qara bolğay. Her bende⁴⁵⁸ ki bu (12) yañlıg bolsa bahādurluqda⁴⁵⁹ kündin künge ziyāde bolur. Bende⁴⁶⁰ ki öy (13) içide, ḥatunlar arasında ḥizmet-kārlıqğa yaraydurgan kerek ki qarağa **[64a]** (1) māyil ve ırayı çırtuq ve bed-ḥūy ve kaq fāyçe[lig], saç yufka ve fāyçesi yalba ve āvāzı (2) yinçige, lebleri qalın ve uşşak éligleri kısqā⁴⁶¹, qaddi egri, boyı yalba bolğay. (3) Mundağ bendeler öy içide ḥatunlar arasında ḥizmet-kārlıqğa [lāyık] bolur. Bedeni aq, (4) yüzi kızıl bolmağay. İhtiyāt kılğıl ol bendedin ki saç kızıl ve uzun (5) bolğay ve közide fışk [u] fücūr [°]alāmeti bolğay. Bu yañlıg bende mazlūmlarnı dost tutguçı (6) bolur yā qalb bolur. Ol bende⁴⁶² téve bakmak ve at bakmakğa lāyıkdur. [°]Alāmeti ol (7) bolur ki qaşları güşāde, közleri çoñg bolur ve közleriniñ pelegi dūrüş^t (8) ve köziniñ qarası kök bolur ve köziniñ aqı kızıl noqtalıg bolur ve lebi uzun (9) ve tişi uzun, ağız çoñg bolur. Bu yañlıg bende tola bī-ḥayā ve bī-pāk ve bī-edeb, belā (10) bolur. Ol bende⁴⁶³ ki ferrāşlıq ve aş-fezlikge lāyıkdur. ırayı arıq, bedeni pāk ve yüzi (11) yumalaq ve qolları

⁴⁴⁹ metin: بولمسە

⁴⁵⁰ metin: شەھلا چىشمە

⁴⁵¹ metin: اليف

⁴⁵² metin: يىكىچىكە

⁴⁵³ metin: زىناخدانلىق

⁴⁵⁴ metin: عاقىل دور

⁴⁵⁵ metin: بهادور لوققا

⁴⁵⁶ metin: دروشت

⁴⁵⁷ metin: دروست

⁴⁵⁸ metin: بىندەء

⁴⁵⁹ metin: بهادور لوقدا

⁴⁶⁰ metin: بىندەء

⁴⁶¹ metin: قېسقا

⁴⁶² metin: بىندەء

⁴⁶³ metin: بىندەء

yinçige ve şehlâ-i çeşm,⁴⁶⁴ kökge yavuk ve bülend-kâmet ve hāmūş (12) ve saçı mey-gün bolğay. Bu tārīkalık bende, bu nev^c işlerğa münāsibdür. Ammā bilgil ki bende (13) né-çend cinsdür ve her cinsniñ ^cayb ve hūnerlerini beyān kıılır.

Bilgil ki Türkler [64b] (1) bir cins émesdür ve her cinsiniñ ^ctab^c, ferāseti bölek. Bularnıñ arasında hemme (2) -din bed-hūyraķı Kırğız ve Kırçakdur. Özgesi hōş-hūy ve tilni saklağak, kem-gūy (3) bolurlar. Ammā Ermenī t̄ayifesiniñ ^caybları ol bolur ki bed-fi^cl, ağzı sasıg, (4) oğurluk kılğak ve ırayı kirlig, kaçku ve bī-fermān ve bī-hūde h^vāhiş ve (5) hıyānet kılğak ve yalğançı, h^vācesini düşmen⁴⁶⁵ tutğak, başdın ayağları ^caybge (6) yavukdur. Velīkin⁴⁶⁶ tiz-fehm, tecrübe ve āzmūdelik birle iş kıılurlar ve Hindū-beçeniñ (7) ^caybı oldur ki tili yaman bolur, öy içide kenizekler andın emīn bolmaslar. Ammā (8) Hindūlar cinsi birbirige özge kavmlerdin hūbraķ bolurlar. Çünki hemme kavmler birbirige (9) alışur ve koşulurlar, meger Hindū t̄ayifesi Ādem ^caleyhi's-selāmdın tā bu demge ^cādetleri (10) andağ cārī bolupdur ki hēc hūner-mendler birbirleridin bölekge kız bérmesler. Çün ānçı (11) baķķāl kızını baķķālğa bérür, kaşāb kaşābğa bérür. Pes Hindūniñ her cinsiniñ siristi (12) bölekdür. Anıñ şerhini kılsam kitāb öz hālidin tağayyūr tapar, ammā hemmedin hūbraķ (13) ki Berehmen t̄ayifesi ve Rāvut⁴⁶⁷ ve Gerān⁴⁶⁸ t̄ayifesi hem mihr-bān hem ^cākīl⁴⁶⁹ hem bahādır [65a] (1) bolğay, ammā Berehmen ^cākīl⁴⁷⁰ bolur, Rāvut⁴⁷¹ bahādır⁴⁷² bolur ve Gerān⁴⁷³ işlemçi bolur (2) ve uşbudur kim her cins t̄ayifeni beyān kııldım. Her t̄ayifeniñ hūner ve ^cayblarını dēdim. (3)

Émdi üçünçi şart oldur ki āgāh bolğay-sén ki zāhir bātındaķı ağırık (4) -larnı bilgey-sén ve anıñ ^calāmet nişānesi andağ bolur ki satıp alur vaķt (5) -da ġāfīl⁴⁷⁴ bolmağıl, bir körmek birle iktifā kıılmağıl ki bir körmek birle bisyār hūb (6) némerse yaman körünür ve yaman némerse hūb ve obdan körünür. Çünki ādemīniñ beşeresi (7) dāyim bir hālde bolmas, gāhī obdan körünür gāhī yaman körünür ve dedekniñ⁴⁷⁵ (8) a^czāsığa baķmak kérek ki tā hēc hālī sańga maħfī kılmağay. Tola ağırık bolur ki (9) henüz ^cārız bolğanı yok, ammā bir néçe kündin kéyin peydā bolğusıdur. Anıñ ^calāmetleri (10) bolur. Çün ānçı beşereniñ [rengi] sarıglık bolup ve lebleri oçuk, közleri süst (11) bolsa bevāsīr⁴⁷⁶ ağırıkığa delālet kıılır ve eger közniñ kaşaklarında veremniñ eşeri ma^clūm (12) bolsa istiskā ağırıkığa delālet kıılır. Eger közleri kızıl bolsa, fişāneniñ tamurları (13) toķ bolsa şar^ca⁴⁷⁷ ağırıkıniñ ^calāmetidür ve saçını yolğak ve kirfik[i]ni heder atğak [65b] (1) ve leblerini tola yalağak bolsa mālīhulyā ağırıkığa delālet kıılır ve burnınıñ üstüh^vānı (2) kıyık bolsa nāsūr⁴⁷⁸ ve

⁴⁶⁴ metin: شهلا چشمه

⁴⁶⁵ metin: دشمن

⁴⁶⁶ metin: وليكين

⁴⁶⁷ metin: راءدت

⁴⁶⁸ metin: اكراره

⁴⁶⁹ metin: عاقيل

⁴⁷⁰ metin: عاقيل

⁴⁷¹ metin: راءدت

⁴⁷² metin: بهادور

⁴⁷³ metin: اكراره

⁴⁷⁴ metin: غافيل

⁴⁷⁵ metin: ديديك

⁴⁷⁶ metin: بواسر

⁴⁷⁷ metin: صرعا

⁴⁷⁸ metin: ناصور

bāsūr⁴⁷⁹ ağırlığa delâlet kıılır. Saçı tola kıara ve yoğun ve yirik bolsa (3) saçını boyagaŋga delâlet kıılır ve bedenide bir a°zāsıdaki dāğ koyadurğan yer émes (4) bolup dāğnıŋ eşeri bolsa yahşı te°emmül⁴⁸⁰ kııl ki sır ağırlı bolmağay ve yüzi müteğayyir bo (5) -lup ve yüzi sarğuç⁴⁸¹ bolsa yereķān⁴⁸² ağırlığa delâlet kıılır ve ğulām ki alur-sén, alğan (6) vaķtda yüz töben yatğuzğıl, ékki yanını sılap tutup körgil tā héç yeride ağırlı (7) ve şışuğı bar mu? Eger ağırlı ve şışuğı bolsa ciger ağırlı ve tal ağırlıŋnıŋ °alāmetidür. Vaķtāki (8) bu pinhān ağırlıklarını kördünğ, āşikārā ağırlıklarını anğlağıl. Eger ağızı sasığ ve (9) burnı ve kıulaķı ağır bolsa ve lanğşıp sözleğek ve nā-hemvār⁴⁸³ sözleğek ve yolnıŋ her (10) tarafige çıkıp yürgek, tizi ve oşukı yoğun [bolsa], bu işlernıŋ hemmesi bī-°özr saŋga (11) ma°lūm bolsa her né kim mén dédim körgen bolur-sén ve her dedek⁴⁸⁴ ki ala-sén, şalāhlığ ħalk (12) -dın alğıl tā séniŋ öyünğde hem şalāh birle bolğay ve eger °Acem ħalkıdın alsanğ elbette (13) Pārisī-ğūynı almağıl ki °Acemini öz ħūy ve resmige kéltürgeli bolur, Fārisī-ğūynı [66a] (1) bolmas ve her kaçan nefis ħ°āhişi sénde ğālib⁴⁸⁵ bolğan vaķtda ğulām ve kenizek (2) almağay-sén ki nefis ħ°āhişi ğālib kélgende yamannı séniŋ közünğge yahşı (3) körsetür. Evvel nefisnıŋge teskīn bérğil, andın kéyin kenizek almağga meşğul bo (4) -lğay-sén ve bende⁴⁸⁶ ki bir yurtda °izzetlig bolsa andağ bendeni almağıl kim egerçi sén (5) anı °aziz tutsanğ hem séndin minnet-dār bolmas. Çünkü yana bir yerde hem özini °aziz (6) körgen kişi, sén °aziz körgenni minnet-dār tutmas ve eger ħ°ār tutsanğ kaçıp kéter (7) ve ğulām dedekni⁴⁸⁷ andağ yérden alğıl ki ol öyde ħ°ār meşakķatlig yürgen bolğay (8) tā endek⁴⁸⁸ yahşılık séndin körse tola minnet-dār bolup séni dost tutar ve ğāh ğāh (9) bendege yarar néme bérmeķni dirīğ tutmağıl ki dāyim pulğa muħtāc saķlamağıl kim żarūret (10) bolğanda pul tilemek üçün élge yürür ve her bende⁴⁸⁹ ki ala-sén, kıymet[lig]ni alğıl kim her kişi (11) -nıŋ cevheri kıymetige baķıp [ma°lūm] bolur. Her bende⁴⁹⁰ ki tola kişige satılğan bolsa andağ (12) -nı almağıl. Tola ħ°āce körgen bendeni, tola érge téggen ħatunnı ħūb körmeydürler (13) ve bende⁴⁹¹ ki alur-sén künden künge ziyāde boladurğannı alğıl ve bende⁴⁹² ki āħir ménı [66b] (1) satadur dép bed-ğümānlığ bolsa anıŋ birle köŋlünğni ensiretme fatğına satğıl. (2) Çünkü šalāk ārzū⁴⁹³ kıladurğan ħatun bile ve satılmaķ ħayālلیğ bende birle köŋgül (3) ħōşluğını izdemegil ve eger bende kaçden horunluķ ve ħizmetde taķşir kılsa anı zūr (4) birle ve zulm birle künden künge obdan boladurğan işga buyurma héç vaķtda obdan (5) bolmas, derħāl satğıl ki uyķuğa bargan kişini bir āvāz birle bīdār kılgalı bolur, ammā (6) köŋgli ölünı burğuy tartğan bile ve naķķāre çalğan bile oyğatğalı bolmas. (7) ħizmetge ve işga yaramaydurğanlarını tola kaçınğda cem° kıılmağıl. °Iyālınğ kemliki (8) ékkinçi tüvān-gerlikđur. ħizmet-kārlarını andağ tutğıl ki ħizmetge çıdamay kaçma (9) -ğay

⁴⁷⁹ metin: باسير

⁴⁸⁰ metin: تامل

⁴⁸¹ metin: سارغنج

⁴⁸² metin: يراقان

⁴⁸³ metin: نا همواره

⁴⁸⁴ metin: ديديك

⁴⁸⁵ metin: غالب

⁴⁸⁶ metin: بندهء

⁴⁸⁷ metin: ديديك ني

⁴⁸⁸ metin: انديك

⁴⁸⁹ metin: بندهء

⁴⁹⁰ metin: بندهء

⁴⁹¹ metin: بندهء

⁴⁹² metin: بندهء

⁴⁹³ metin: آرضو

ve saklaydurgannı yahşı ücüre ve lāyık cezā birle saklağıl ki bir obdan (10) kişiniñ işi, ékki yaman kişiniñ işidin hūbrağdur ve bende ve kenizeklerni öy içide (11) andağ tutğıl ki birbirlerini ékeçi⁴⁹⁴ sinğıl dék bilgeyler. Anıñ āfeti uluğdur ki cāndın (12) emīn bolup bolmas. H^vāh bende h^vāh āzād öz tākatı çağlık işğa salgıl, bī- (13) tākatlıkdin bī-fermānlık kılmağaylar ve özünğni inşāf bile ārāste tutğıl, rest-gār [67a] (1) -lardın bolğay-sén ve bendege lāyık ol ki öz h^vācesini ata anası ve birāderi (2) ornıda bilgeyler. Tola kāmçı ve tayağ téggen bendeni almağıl ki soğğucıdın tola (3) kōrkğak bolur. Çün ānçi téve şütür-bāndın kōrkğān dék ve bende⁴⁹⁵ ki her vaktı (4) satılmağnı h^vāhiş kılssa, egerçi °aybı bolmasa hem anğa kōnğul bağlamağıl, satıp (5) yana birni anıñ ornıda alğıl.

Yigirme tōrtünçi bāb, yér ve hevīlī⁴⁹⁶ almağnıñ beyānıda.

(6) Éy oğul; her kaçan kim zirā°at kılğalı yér, olturğalı °imāret alur bolsanğ (7) satmağ ve almağ vaktını bakıp ve mağall[i]ni bilip alğıl ve ança kim alur-sén kesād (8) ve bī-i°tibārlik vaktıda alğıl ve eger satmağnı lāzım tutsanğ kıymet ve hārīdār tola vaktıda (9) satğıl ve sevdā işide cedel birle özünğge bir néme menfa°at boluşını °ayb kōrmegil. (10) Aytıp durlar kim: Eger bir néme almağnı h^vāhlasanğ cedel birle sevdā kılışdın (11) ġāfil⁴⁹⁷ bolmağıl ki sevdāda cedel kılmağlık yarım ticāretdür. Ammā her némerse ki alsanğ (12) menfa°at, zarar boluşını çağlap alğay-sén. Eger nā-murād bolmay désenğ sevdā (13) -da bolğan sūdnu harc kılğıl ve eger ašlī pulunğğa zarar bolmasun désenğ °āķibeti [67b] (1) -de ziyān boladurğan sevdādın perhīz kılğıl ve eger h^vāhişinğ, mālınğ tola boluşını (2) ve faķīr bolmaslıknı h^vālasanğ, mālın tola bolsun désenğ kişiniñ mālığa hased (3) yégüçi ve ārzū⁴⁹⁸ kılğucı bolmağıl. Hemme işlerde şabr kılğucı bolğıl ki şabrlik, āķillıknıñ⁴⁹⁹ ékkinçi (4) mertebesidür ve her işde aldırmağ ve bir yolu öz[i]ni taşlamağnı cāhillık bilgil. Vaktāki (5) kılur iş sanğa ma°lūm bolmasa, meşğüllük tohtap kalsa evvelķi hālīnğğa yanıp şabr (6) kılıp turğıl⁵⁰⁰ ki tā meşğüllük yüz kēltürgey. Héç işde aldırmağ hūb émes (7) -dür. Kaçan kim almağ ve satmağ [üçün] hevīlī⁵⁰¹ alur bolsanğ andağ mağallede alğıl ki anda ehl-i şalāh (8) hāğdın bolğay ve şehrinğ etrāfıda ve şehрге kiredurğan yol üstide hevīlī⁵⁰² (9) almağıl ve erzen bilip vīrān °imāretni almağıl. Cehd kılğıl hevīlī⁵⁰³ alur bolsanğ (10) hem-sāyeni haber alğıl, kimdür? Çün ānçi aytıp durlar ki "El-Cāru şümme'd-dāru."⁵⁰⁴

Büzürcimihür (11) aytıpdur ki: Tōrt némerse bendege uluğ belādur: Evvel yaman hem-sāye, ékkinçi séniñ hālīnğ[din] (12) haber-dār boladurğan kişi, üçünçi tul hatun, tōrtünçi teng-destlik ve seyyid, h^vāceler, (13) °ulemālar, hizmet-kārlar bu tāyifelerinğ hem-sāyelikide hevīlī⁵⁰⁵ almağıl kim hem-sāyelik [68a] (1) hürmetini saklamağ düşvārdur⁵⁰⁶ ve

⁴⁹⁴ metin: انكاجي

⁴⁹⁵ metin: بندهء

⁴⁹⁶ metin: حولي

⁴⁹⁷ metin: غافيل

⁴⁹⁸ metin: أرضو

⁴⁹⁹ metin: عاقيليتينك

⁵⁰⁰ Bu kelime iki defa yazılmıştır.

⁵⁰¹ metin: حولي

⁵⁰² metin: حولي

⁵⁰³ metin: حولي

⁵⁰⁴ Önce komşu (al), sonra ev (al).

⁵⁰⁵ metin: حولي

⁵⁰⁶ metin: ديشواردور

cehd kılğıl andağ yérde hevīlī⁵⁰⁷ algay-sén ki (2) ol maḥallede dünyā-dār kişi tola bolmağay. Ammā şalāhlıg hem-sāyelerni izdegil (3) ve maḥalle halkı bile yahşı çıkışgıl, ağırlığını körgil ve muşibet yétgenlerge ta'ziyet⁵⁰⁸ (4) üçün namāz-ı cenāzesige hāzır bolğıl. Hem-sāye her şuglde bolsa anğa muvāfakat (5) kılğıl, eger şādılıqda bolsa olar bile şādılık kılğıl. Tāḳatıñ çağlık hediye (6) ibergil tā ol maḥalleniñ uluğlarıdın bolğay-sén ve yaş kúdeklerige nevāziş (7) -ler kılğıl ve qarılarga izzet kılğıl ve maḥalleniñ mescidige barıp cem'iyet birle (8) namāz kılğıl ve māh-ı Ramazānda şem' ve çerāğ ve qandīl iberişni taḳşır kılmağıl ki ādem (9) -lerdin her kişi ol işni saqlarlar ki bu kişi olarğa kılğay. Eger kişige yahşı[lık] (10) kılsanğ ol kişi sanğa hemişe yahşılık kılmağının qaşdıda bolur ve eger (11) yamanlık kılsanğ dāyim sanğa yamanlığının peyide bolur. Bilgil ki her nēmerse ki (12) ādemlerge yétedür, yahşılık ve yamanlık öziniñ kılğanıdın yétgüsüdür.

(13) Pes kılmaydurğan işni kılmağıl ve dēmeydurğan sözni dēmegil. Kişi [68b] (1) andağ işni kılğay ki özgeler kıla'lmağay ve ol işni közlekey ki öz (2) -geler közley almağay. Eger kolunğdın kēlse uluğ şehrlerde bolğıl, andağ (3) şehrde bolğıl ki havāsı ve suyu i'tidālide bolğay. Eger hevīlī⁵⁰⁹ alsanğ (4) andağ hevīlī⁵¹⁰ algıl ki tamı özgelerniñ hevīlisidin⁵¹¹ bülend bolğay, ğayrı (5) -nıñ nazarı sēniñ ḥareminğğa tüşmegey, velīkin⁵¹² sēn kişiniñ ḥaremige (6) qaralap renc yétgürüşdin yırak bolğıl ve eger yér alsanğ hem-sāye (7) -sige bakıp algıl ve her nēme alsanğ yılınıñ ferāğlık ve kēnğrülük vaqtıda (8) algıl tā alğan yérniñ taḳsīmi şübhesiz bolğay ve yérniñ menfa'at ve zararlıki (9) -ni tonup algıl. Ammā yér alsanğ hemişe imāret kılmağının endişesinde bolğıl. (10) Her vaqtda yanğı imāret kılğıl, yanğı fāyide körgey-sén. Elbette imāret kılmağın (11) tanmağıl ki yér su imāret birle aziz bolur. Eger huşul bolmasa andağ bilgil ki (12) hemme⁵¹³ beyābānlar sēniñ yérinğdür ki dihkānnıñ qadr kıymeti yér su biledür (13) ve yérniñ kıymeti huşul birledür, huşul imāret kılmağınça ḥaşıl bolmas. Va'llāhu a'lem. [69a]

(1) Yigirme bēşinçi bāb, at almağının beyānıda.

Éy oğul, eger at alur bolsanğ (2) hūş-yār bolğıl ki pend yēmegey-sén ki ādemniñ ve atnıñ cevheri birdür. (3) Anıñ üçün ki obdan kişi barıp obdan at almağı revādur. Çün ānçi ékki (4) yaman kişi barıp bir obdan at almağı revādur ve ḥükemā aytıpdur ki: Cihān ādem (5) birle ber-pādur, ādem ḥayvān birle ber-pādur. Ḥayvānlar şüretidin hemmedin obdan (6) -raqı atdur. At almağılık hem ked-ḥudācılık hem mürüvvetdür. Mişalde kēlipdür ki: A (7) -tınğnı ve libāsınğnı obdan kılğıl tā atnıñ ve libāsınğ sēni obdan kılğay. (8) Obdan ve zebūnını tonumağılık ādem tonumağın düşvārraqdur.⁵¹⁴ Ādemniñ (9) obdanı ma'nā birle mevcūd bolur. Atnıñ ma'nāsı ya'nī körmekdür. Atnıñ ma'nā (10) -sıdın āgāh bolay dēseñ evvel atnıñ şüretige bağıl ki obdanlık (11) şüretde ğālibdür. Obdanniñ şüreti obdandır, yamanniñ şüreti yaman bolur. (12) Obdanniñ tişleri birbirige muttaşıl,⁵¹⁵

⁵⁰⁷ metin: حولي

⁵⁰⁸ metin: تفریت

⁵⁰⁹ metin: حولي

⁵¹⁰ metin: حولي

⁵¹¹ metin: حوليسيدین

⁵¹² metin: وليکين

⁵¹³ metin: همهء

⁵¹⁴ metin: ديشوار راقذور

⁵¹⁵ metin: متصل

yalpak⁵¹⁶ bolur, astın lebi üstün (13) lebidin uzun bolur ve kulaqlarının tüpi yumşak bolur ve kulaqları [69b] (1) uzun ve uçı yinçige ve ékki kulağının arası güşāde, boynının kenarı⁵¹⁷ (2) yinçige, ékki igekinin arası kenğ, ékki kākülüsünün bir[i] uzun biri kıska (3) ve tügi fest ve tuvaqları bülend ve yumalak ve közleri kara ve uçası kıska ve bıķını (4) tar ve kögsi kenğ ve futları ve kollarının arası kenğ ve kıyruğı uzun (5) ve yinçige ve kırsakı kara bolur ve yol yürmekde hūşyār, seyri égez, sağırsı kenğ, (6) yumalak ve kifti kenğ, yanının içi tarafı gūştluğ. Vaqtāki üzesige mingen kişi (7) hareket kılsa bolğay ki bu kişinin hareketidin āgāh bolğay. Bu hūnerler[n]i ki beyān (8) kıldım, her bir atda bolğay ve renkler arasında hemmedin obdanrakı kara toruğ (9) dépdürler ve kürenğ hem obdan ıssıg ve savuğğa tākātlig bolur ve renc (10) meşakkatge çıdamlıg bolur ve çerde at za^cif bolur. Eger kırsakı⁵¹⁸ ve ékki yanının (11) arası ve kötlüki ve kıyruğı ve pāyçeleri ve pīşānesi kara bolsa obdandur ve şırğa (12) hem obdandur ki bī-nihāyet sarıg bolğay, pīşānesi ve kıyruğı ve kırsakı (13) ve kötlüki ve közi ve lebi kara bolğay ve boz at bolğay ki şırğa atnın tarıķide [70a] (1) bolğay ve kızıl at bolğay ki bir rengde bolğay ve hāl-dār bolmağay ve kara at (2) bolğay ki nihāyetī kara bolğay, közi kızıl bolmağay ki közi kızıl at, dīvāne (3) ve ^cayblıg bolur. Tört putı kara bolup mezkūr kılgan şıfatlarda bisyār (4) obdan bolur ve ablağ atnı obdan dégenleri yok, ekşer bed-hūy bolur.

Kaçan kim (5) atnın hūnerlerini bildinğ, ^cayblarını hem bilmek [kérek]. Her ^cayb ^cilletninğ bir ^calāmeti (6) bolur, uşol ^cilletdin bilgeli bolur. Bilgi ki bir ^cayb oldur ki gūng ya^cnī gaça (7) bolur ve gaça atnı bisyār kem bahā bilürler. Kaçanınğ ^calāmeti oldur ki mādesini körse, (8) nīze çökürse hem āvāz kılmas ve tışnemes ve şeb-gūr at yamandur, şeb-gūr atnınğ (9) ^calāmeti oldur ki kéçelikde özge at hürkgen némedin hürkmes ve yürmegü (10) dék yerge depinse yürür ve sağıruğı atnınğ ^calāmeti oldur ki dāyım kulağını (11) töben salıp yürür. Vaqtāki özge atlar kıçkırsa bu ün çıkarmas. Çeffe⁵¹⁹ at (12) zebūndur, anınınğ ^calāmeti oldur ki anı eşik kıryāsğa,⁵²⁰ pāyege tartsanğ çep ayağını (13) ilgeri kıoyar. Rūz-gūr ya^cnī kūdüz körmes at yamandur, anı ^cArab tilide a^cmeş [70b] (1) dérler. Anınınğ ^calāmeti oldur ki közininğ rengi kara bolup yaşılgā çalur. Hemīşe közini (2) oçuk tutar. Kırfegini tögürmes, bu ^caybdur, eger bir közide bolsa ékki közide bolmasa (3) ^cayb émesdür. Zāhirde ahvel at ^cayblıgdur, ^cArab ve ^cAcem mübārek dépdürler. Andağ (4) eşitipdür-mén ki: Düldülni ahvel dépdürler. Ercel ya^cnī bir futı aq, a^cşam (5) ya^cnī kıolı aq at şūmdur, eger çep kıolı aq bolsa şūmraqdur ve esb-i mağrib ya^cnī (6) közi aq yamandur, andağ atnı Fāriside tahte-gerden dérler ve esb-i havl⁵²¹ ya^cnī ékki (7) -le futı kec bolsa yamandur, tola yıķılgağ bolur ve esb-i kālī^c ya^cnī tola kāhil⁵²² bolup (8) tuvağınınğ çevreside uzun tügi bolsa şūmdur. Kök köz at ékkile közi kök bolsa (9) obdandur. Eger bir közi kök bolsa ^cayblıg, ^cale'l-huşuş çep közi kök bolsa nihāyetī (10) ^caybdur ve esb-i mihteri^c ya^cnī tuvağınınğ çevreside, astıda tügi bolsa şūmdur ve esb-i (11) aşdaf ya^cnī tuvağı kem bolsa yamandur ve ol at ki kıol, futı uzun bolsa hūb émesdür (12) ve esb-i a^czel ya^cnī kırsa[k]ını⁵²³ sanğulatıp yürse yamandur, mundağ atnı keşfā (13) hem dérler ve it kıyruğ at yamandur. Ol at ki

⁵¹⁶ metin: يلبا اق

⁵¹⁷ metin: كساري

⁵¹⁸ metin: قورساسي

⁵¹⁹ metin: جفه

⁵²⁰ metin: كايازينه

⁵²¹ metin: خول

⁵²² metin: كاهيل

⁵²³ metin: قورساسي ني

yürmekde kolını koyğan yérge futını qoya'lmasa [71a] (1) yamandır ve esb-i eşhaq ya'ni hemişe aksåk bolsa yamandır. Aksåk bolmağı ol sebeb (2) -dindür ki futı ve kolınıñ bendide °illeti peydā bolur ve eger futınıñ bendide üstüh^vān (3) peydā bolsa anı efzūn dérler ve kolınıñ [bendide] peydā bolsa °azūd dérler. Ol at ki (4) izengü bérme ve cılavı qatıǵ bolsa ve tişlegek ve tola kıçkırgağ ve üzgek (5) ve turup tizek salǵağ bolsa yamandır. Ol at ki közi qara bolsa şeb (6) -gür.

Hikāyet

Aḥmed Firīkūnnıñ yılkıçı sı nevrüz bir küni Aḥmed qaşıǵa keldi. (7) Aḥmed aydı: Mañǵa néme üçün nevrüzluğ alıp kélmedinğ?

Yılkıçı aydı: Ey ḥ^vāce, (8) sizge lāyık tuḥfe tapmadım, ammā tuḥfedin ḥūbrağ ḥoş ḥaber keltürdüm.

Aḥmed aydı: (9) Néçük ḥoş ḥaberdür?

Yılkıçı aydı: Tā nev kün yüz baytalınığız, yüz qara köz qulun toǵdı. (10) Aḥmed der-ğazab bolup yılkıçıyı yüz tayağ soqtırdı ve aydı: Yüz şeb-gür qulun (11) toǵdı dégen, ḥoş ḥaber müdür?

Vaqtāki bu faşlını⁵²⁴ bildinğ atǵa °arız boladur (12) -ğan kesellerdin hem āgāḥ bolǵay-sén ki her keseliniñ bir atı bardur. Bu nüsha (13) -da pütüldi: İntişā[r],⁵²⁵ ke°āb,⁵²⁶ dāḥis,⁵²⁷ müşeş,⁵²⁸ °arn,⁵²⁹ şuqağ,⁵³⁰ [71b] (1) qama°⁵³¹, nāşūr, cüzām, baraş, cered⁵³², nemle, melah, nefḥa⁵³³, miqtāf⁵³⁴, nehās, sereṭān, (2) fitk⁵³⁵, kem-ḥāb, le°ās, ḥāb, rebve, mu°al, su°āl,⁵³⁶ ses, şādır, haza, (3) ve yere. Bu °illettleri icmāl ayıttım ve eger tafşıl birle beyān [kılsam] söz uzakǵa tartadur. Bu (4) ayıtğan hemme °ayb, ammā qarılığ hemme °aybdın yamanraq °aybdur ki bu °ayblar (5) mu°alece birle def° bolur, ammā qarılığnı héç vechde def° kılgalı bolmas. Eger at alsanğ (6) çoñ at alǵıl ki ve semiz ve salṭanatlıǵ kişi kiçik atǵa minse ḥaḳır körünür. Eger (7) atınıñ ékki yanınıñ üstüh^vānı tenğ bolsa ağır bahāǵa alǵıl, anınıñ héç at ötmes (8) ve her némerse⁵³⁷ ki alsanğ andağ alǵıl ki tā tirig-sén özünge menfa°at yétgey ve (9) séndin kéyin mīrās-ḥ^vālarınğǵa qalǵay. Anıñ üçün ki her kişi zen [ü] ferzendsiz bolmas. (10) Çün āñi aytıpdurlar: Her kişi ki érdür, anǵa cüft ḥatun kérek.

⁵²⁴ metin: فصليني

⁵²⁵ metin: انشا

⁵²⁶ metin: كعاب

⁵²⁷ metin: رخص

⁵²⁸ metin: ممسس

⁵²⁹ metin: عربي

⁵³⁰ metin: سفاق

⁵³¹ metin: صرقمع

⁵³² metin: مرد

⁵³³ metin: نغمه

⁵³⁴ metin: مقدار

⁵³⁵ metin: فسق

⁵³⁶ metin: سل

⁵³⁷ metin: نمرساء

Yigirme altıncı bāb, (11) hatun almağının beyānında.

Éy oğul, eger hatun alsanğ hatununıñnı izzet [ü] ikrām (12) birle saqlağıl. Dünyālıkdın her-çend aziz néme bolsa hem hatununıñdın, balanıñdın diriğ (13) tutmağıl ki ale'l-huşuş şalāhlığ hatun ve mihr-bān ferzenddin diriğ tutmağıl ki [72a] (1) bu iş sening qolunıgdadır. Çün ānçi aytıpdur-mén:

Nazm

Bakmas kişi ferzendini (2) almas hatun

Ger bolmasa bu ékkidin ğaraž āsāyış

Ammā hatun algıl, velikin (3) hatunıñnıñ mālını özünge yavutmağıl. Tola hoş-rüy hatun almağıl, (4) hoş-rüylük cihetidin halk ma'sūka tutarlar. Mazlūm kişi bolğay ki pāk-din ve ked (5) -bānū, cırayı arığ ve pārsā ve şermlig ve ér[i]ni dost tutğuçı ve kūtāh-zebān, ya'ni (6) érige cevāb kılmağay ve éri tapğan dünyālıknı saqlağuçı bolğay. Obdan hatun, (7) ākıbet-endiş⁵³⁸ bolur ve eger çendī ki hatununıñ mihr-bān, hoş-rüy bolsa hem özünğ (8) -ni bir yolu anıñğ qolıga taşlamağıl ve taht-ı⁵³⁹ fermānında bolmağıl.

İskenderge aydılar ki: Néme (9) üçün Dārānıñ kızını almas-sén ki bī-ḥad hoş-rüydur. İskender aydı: Hüb körmes (10) -mén ki hemme⁵⁴⁰ ālemge mén ğālib kélip bir hatun mañga ğālib kélgey.

Zinhār özünğdin (11) uluğ hatun almağıl. Bolğay ki kız hatun algıl ki anıñğ könğlide sening mihr muḥabbetiniğdin (12) bölek kişiniñ tama'ı könğlide keçmes. Cevāb-ı ḥāzır ve yaman hatundın kaçğıl, ér fat (13) kutulğay ol hatundın ki yaman bolsa ve andağ bolmağay ki ol hatun hemme⁵⁴¹ mālınğga [72b] (1) ége bolğay ve sēni hēc némersege mālīk⁵⁴² kılmağay. Eger hatun alur bolsanğ (2) şālih halknıñ bala barqasidin algıl, kiçik ve nīm-reside kız almağay-sén. Anıñğ (3) üçün ki öylenmekdin maqşūd öy tutmağdur, menfa'at almağlık émes. Eger şehvet (4) üçün bolsa bāzārdın kenizek satıp algıl ki hēc renc meşakḳatı yoğdur. Bolğay ki (5) aladurğan hatun reside ve ākile bolğay ve öy tutmağnıñ tarīkasını (6) ata anasınıñ öyide körüp bilgen bolğay. Vaqtāki mundağ hatun tapsanğ (7) almağdın taqşır kılmağay-sén ve anı hēc vaqtda özünge ğayr bilmegey (8) -sén, hatunı ğayr bilmek şalāhdın çıkarğan bolur. Bilgil ki hatunlar⁵⁴³ (9) ğayr körgen sebebdin tola érenlerni helāk kılıpdurlar ve özni fest (10) kişige fedā kılğaylar. Eger ğayr körmesenğ sañga minğ⁵⁴⁴ ata ve anadın mihr-bānrağ bolur (11) ve eger özünğni ğayr körsetsenğ minğ bīgāne düşmendiñ⁵⁴⁵ yamanrağ bolur. Bīgāne (12) düşmendiñ⁵⁴⁶ ihtiyāt kılğalı bolur, ammā mundağ düşmendiñ⁵⁴⁷ ihtiyāt kılğalı bolmas. (13) Vaqtāki kız alsanğ her kéçe yavukluk

⁵³⁸ metin: اندیشه

⁵³⁹ metin: تخت

⁵⁴⁰ metin: همهء

⁵⁴¹ metin: همهء

⁵⁴² metin: ماليک

⁵⁴³ metin: خواتونلر

⁵⁴⁴ metin: منينک

⁵⁴⁵ metin: دشمن دين

⁵⁴⁶ metin: دشمندين

⁵⁴⁷ metin: دشمندين

kılmağıl ki hemme⁵⁴⁸ °ömrde şundağdur⁵⁴⁹ dép gümān [73a] (1) kılur. Vaqtāki saŋga bir °öwr vāķi° bolsa yā seferge çıkmak lāzım kelse séniŋ yoqluķuŋda (2) hem uşbu ārzūnı⁵⁵⁰ kılur, şabr kıla'lmas. Hātunūŋnı héç kişige körsetmegil, eger (3) çendī ki qarı ve koħluķ bolsa hem héç hızm̄et-kārı hātunūŋ bar öyge kirgüzmeğil, eger (4) çendī ki qaranıŋ qarası bolsa hem meger qarı ve qara, merdāniyyetdin qalğan bolsa. Özüŋni (5) ğayret birle tutğıl, ğayretsiz kişini ādem sanamağıl. Her kişi kim ğayreti yoqdur, dīni (6) yoqdur. Vaqtāki Hudāy te°ālā ferzend bérse anı obdan ferveriş⁵⁵¹ kılğıl.

Yigirme (7) yétтинчи bāb, ferzendni⁵⁵² ferveriş⁵⁵³ kılmaķnıŋ beyānıda.

Éy oğul, eger ferzending (8) bolsa yaħşı at koyğay-sén ki ferzendniŋ atada haķlarıŋnıŋ⁵⁵⁴ cümlesidin biri yaħşı (9) at koymağdur, ékkinçi ol ki °āķil ve mihr-bān énegege sipāriş⁵⁵⁵ kılğay-sén, vaqtıda⁵⁵⁶ (10) hetne⁵⁵⁷ kıldurğay-sén, kudreting yétgeniçe ol hetnede⁵⁵⁸ toy ve şādılıķnı lāzım (11) tutğay-sén. Andın kéyin Qur'ān ta°līm bérğil, vaqtāki çoŋg bolsa °ilm örgetgil. Andın (12) kéyin sipāh-gerçilikni örgetgil ki sipāh-gerçilik tariķini obdan bilgey. Andın kéyin (13) suçuluķnı örgetgil.

[Hikāyet]

Çün ānçi mén vaqtāki on beş yaşğa kirdim, bir yasavulımız bar érdi, [73b] (1) atı Manzar érdi. Atam méni sipāriş⁵⁵⁹ kıldı tā maŋga at yügürtmak, oķ atmak, nīze saymak (2) ve kemend taşlamaknı örgetti. Pes yasavul atam qaşığa keldi ve aydı: H°āce-zādege mén (3) bilgenimni örgettim, sipāh-gerçilik işide tamām boldı ve atam méni avğa alıp çıktı. Mén (4) örgengen hünelerimni körgüzdüm. Atam āferīnler kılıp yasavulğa hil°atler buyurdı (5) ve aydı: Bu ferzendimge bir obdan hüneler örgetgey-siz. Sordılar: Ol néçük işdür? (6) Aydı: Suçılığdur dép bir suçını keltürdiler. Méni aŋga sipāriş⁵⁶⁰ kıldı. Su (7) -çılıķnı obdan örgendim, ammā tab°ım h°āhişi birle örgenmedim, kerāhiyyet bile örgendim. (8) Né-çend yıldın kéyin Şām yolu birle hacge bargalı çıktuğ. Muşıl tarafıdın qaraķçı téğip (9) kāfileni aldı. °Arab tola érdi. Muķāvemmet kıla'lmağuğ. Hemmemiz berehne Muşılge keldük. (10) Héç °ilāc tapmay kimege kirdük ve Bağdād deryāsığa yéttük. Anda işimiz oŋgayğa⁵⁶¹ tartıp (11) Haķ te°ālā hac naşīb kıldı. Ğarażım bu ki Bağdād deryāsıdın çıkmada kime bir havfluğ yérge (12) yétti. Kimeçi üstād émes éken oŋgaylap⁵⁶² yūra'lmay kime girdābğa tüşti. Biz yigirme kişi (13) érdük. Deryāğa kime ğarķ bolğalı turdı. Mén, bir ğulāmım, bir Başralıg kişi üçevlen deryāğa [74a] (1) özümüzni taşlap ğulaç atıp çıktuğ. Özgeler helāk

⁵⁴⁸ metin: همه

⁵⁴⁹ metin: شماغدور

⁵⁵⁰ metin: ارضوني

⁵⁵¹ metin: فروريش

⁵⁵² metin: فرزنديني

⁵⁵³ metin: فروريش

⁵⁵⁴ metin: حقيلارينينك

⁵⁵⁵ metin: سپاريش

⁵⁵⁶ Bu kelimeden sonra "ve" yazılmıştır, ancak anlam açısından metne uymadığı için metinden çıkarılmıştır.

⁵⁵⁷ metin: خطنه

⁵⁵⁸ metin: خطنه

⁵⁵⁹ metin: سپاريش

⁵⁶⁰ metin: سپاريش

⁵⁶¹ metin: اونكيغه

⁵⁶² metin: اونكلاب

boldı. Andın kéyin (2) atamnınğ mihri könğlümge ziyāde boldı. Şadağa bérme ve du[°]ā kılmaknı ziyāde kıldım (3) ve bildim ki ol pır mundağ künlerni bilip maŋga suçılıknı örgetip éken (4) ve bolğay ki lāzım boladurğan hünerni örgetgil tā atalık haqqını bercā kéltür (5) -gen bolğay-sén. [°]Ālemninğ hādişesidin emīn bolğalı bolmas ve ādemninğ (6) başığa kéledurğan işlerni bilgeli bolmas. Yağşı ve yaman hünér bir kün kārğa (7) kélür ve her nev[°] hünér örğenmekdin taqşır kıлмаğıл ve eger ferzendingni oqutadur (8) -ğan üstādı veyā hünér örgetedurğan üstādını atalık şefkati bilgil, (9) soqmaqđın men[°] kıлмаğıл ki kiçik bala [°]ilm edebni tayaq birle örğenür, şefkat (10) birle örğenmes. Eger séninğ qaşınğda bī-edeblik kılıp gažabınğnı kéltürse (11) özünğ soqmaqıl, üstādığa soqturgıl. Séninğ [°]adāvetinğ könğlide qarār (12) tapmağay ve sén, özünğni hemīşe heybet birle körsetgil tā séni hār körmegey (13) ve hemīşe séndin qorqğay ve lāzımlıq harcını dirig tutmağıл tā ĩnki pul cihetidin [74b] (1) ölümünğni h^vālamağay. Mīrāşnıñ obdanraqı ferzendge mīrās, [°]ilm edeb örge (2) -tmekdür. Elbette [°]ilm edeb örgetmekdin taqşır kıлмаğıл, eger çendī ki [°]aql fehmdin naşibesı (3) bolmasa hem ve eger örgena'lmasa küni kéçgü dék işni örgetgil.

Çün ānçi aytıpdurlar: (4) "*Men lem yueddibuhu vālidehu eddebehu'l-leylu ve'n-nehāru.*"⁵⁶³ Ya[°]nī ol ferzendī ki ata (5) anası aŋga edeb örgetmese zamāneninğ renc meşakkatını tola körgüsüdür. Ammā⁵⁶⁴ (6) sén atalık şartını becā kéltürgil ve ferzending Hūdāy te[°]ālānıñ irādesiçe (7) tiriglik kıılır. Bilgil ki ādem, [°]adem-i rāhat hānesidin vücūd-ı miñnet kāsānesige (8) tamām hūy, fi[°]li birle kélür. Vaqtāki kemāliğa yétse kündin künge obdan boluşı ve zebūn (9) boluşı zuhūrğa kélür. Velīkin sén hünér ve edebni aŋga mīrās kılgıl tā ata (10) -lık haqqını becā kéltürgen bolğay-sén ki uluğlarınğ balasıga [°]ilmdin hūbraq (11) némerse yoqtur ve hünér eger çendī ki uluğlarğa lāyık bolmasa mu méninğ nezdinde hünerdin hūbraq (12) némerse yoqtur ve eger uluğlarınğ balası yüz hünér örgenseler ol hünerni kılmasa mu (13) bir küni kār kélgüsüdür.

Hikāyet

Vaqtāki Güştāsıb⁵⁶⁵ öz mertebesidin tüşti [75a] (1) ve anıñ kışşası uzaqđur, ol ki munda maqsūddur anı kéltürdüm:

Vaqtāki Güştāsıb (2) Rūm mülkige kélđi, qolıda héç némerse yoq érđi. Kışidin bir néme tilemekge (3) nāmūs kıldı. İttifāqan⁵⁶⁶ Güş[t]āsıb kiçik vaqtıda atasınınğ öyide ekşer vaqtıda⁵⁶⁷ (4) témürçiler iş kıılır érđi. Munıñ tab[°]ı ol hünerni h^vāhiş kılıp tarz ve tarıqa (5) -sı könğlide qarār tafıp érđi. Ol küni ki Rūmğa tüşti, héç hīle kıla'lmadı. (6) Témürçiler dükkānığa⁵⁶⁸ bardı ve aydı: Mén bu hünerni bilür-mén. Témürçiler munı kirāğa aldılar. (7) Néçe vaqt ki Rūmda érđi, bu hünér birle tirigçilik kıılır érđi ve héç kışıge (8) muhtāc bolmadı. Vaqtāki öz vağanıge yanıp kélđi, fermān kıldı ki uluğlar ferzendlerige (9) hünér örgetmekdin sühület kıılmasun, bir kün kārğa kélür éken. Andın kéyin [°]Acem (10) -de ol resm peydā boldı. Héç h^vāce-zāde yoq érđi ki hünéri bolmağay. Eger çendī ki (11) hācet bolmasa hem örğenür érdiler. Vaqtāki oğlunğ bāliğ bolsa aŋga baqğıл, (12) eger şalāhnıñ

⁵⁶³ Ana babası tarafından edep öğretilmeyen (kişi), zamanenin sıkıntısını fazlasıyla görecektir.

⁵⁶⁴ Bu kelimedden sonra *mén* yazılmıştır, anlam açısından metne uymadığı için metinden çıkarılmıştır.

⁵⁶⁵ metin: كشتاسيب

⁵⁶⁶ metin: اتقاقا

⁵⁶⁷ metin: وقتيدا

⁵⁶⁸ metin: دوكانبيغه

eşeri bolsa ve öy tutmaķnıń h^vāhişi ve hatun almaķnıń zevķı (13) bolsa hatun alıp bérmeķnıń tedbırini kılǵıl ki bir haķķını edā kılǵan bolǵay-sén. [75b] (1) Ammā eger oǵlunǵa hatun [alur], kızınǵı éрге bérür bolsanǵ uruǵ toķǵanıńdın öyle (2) -megil, bīǵānedin öylegil ki uruǵ toķǵanlarınǵ gūyā öz bedenıńnıń gūştıǵa (3) oǵşadur. Bīǵānedin öylegil ki tā bīǵāneni öz kılǵay-sén. Bir kuvvetiń ékki bolup (4) ékki tarafdın sańǵa yār yāver feydā bolur. Eger oǵlunıńnıń öy tuta'lmalıķını, kündin (5) künge obdan bolmaslıķını çağlasanǵ hatun alıp bérür-mén dép bir Müselmān (6) -nıń balasını belāǵa salmaǵıl. Ol oǵlın öz hālǵa qoyǵıl. Çonǵ bolǵanda özi (7) bilgey ve eger ferzendiń kız bolsa müşfik⁵⁶⁹ ve mihr-bān énegege tapşurǵay-sén (8) ve obdan perveriş⁵⁷⁰ kılǵıl. Andaǵ ki mektebǵa bérgil. Namāz, rūze şerī^catda lāzım (9) boladurǵan némerselerni örgetgil. Vaķtāki resīde bolsa fatraķ éрге bérgey-sén (10) ki kız balanıń bolmaǵanı hūbdur, eger bolsa yā érde bolǵay veyā gūrda bolǵay. Çün ānki (11) Şāhib-i şerī^cat şalla'llāhū ^caleyhi ve sellem aytıpdurlar: "*Defnu'l benāti mine'l-mukramāti*."⁵⁷¹ (12) Ya^cnī kız balanıń ölgeni uluǵ bolǵanıdur, ammā tā ki kız bala öyde bolsa hemīşe ańǵa (13) şefķat, merħamet birle bolǵıl ki kız bala ata anasınıń yesīridür.⁵⁷² Eger çendī ki oǵul [76a] (1) bala ata anası bolmasa hem bir iş kılıp yürür, özinı taşlamas. Her tarīķada (2) bolsa kız bala bī-çāredür ve dünyālıķdın her nérse kız balanıń çapduǵını kılǵıl ve anıń (3) meşǵıllıǵıda bolǵıl tā anı bir kişige yüklegey-sén ve anıń ğamıdın hālāş bo (4) -lǵay-sén. Bolǵay ki öylemegen kişige bérgey-sén, bu kız balaǵa éri könǵıl baǵlaǵay. (5)

Hikāyet

Yezdücürdnıń kızı Şöhrebānūnı ^cAcemdın esir kılıp ^cArabge alıp keldiler. (6) Hāzret-i emīrū'l-mü^ominīn ^cÖmer rađıya'llāhu ^canh anı satmaķǵa buyurdılar. Ol vaķtda Hāzret-i (7) ^cAlī kerrema'llāhu vecheh aydılar: Kāle Resūlu'llāhi şalla'llāhu ^caleyhi ve sellem: "*Leyse'l-bey^cu ^calā ebnāi'l-* (8) *mülūk*."⁵⁷³ Ya^cnī pādşāhlarnıń bala barkasını satmaķ dürüst érmes. Bu hadīs (9) -ni eşitip Şöhrebānūnı satmaķdın toĥtadılar ve anı küyevge bérmeķ üçün Selmān-ı (10) Pārisi⁵⁷⁴ rađıya'llāhu ^canhnıń öyleride saķladılar ve ańǵa küyev ^carż kıldılar. Şöhrebānū aydı: (11) Méni aladurǵan kişini körmegünçe özüm⁵⁷⁵ qabūl kılmās-mén. Méni perde içre otur (12) -ǵuzunǵlar. ^cArabnıń uluǵlarını aldımın ötkerińler, qaysı h^vāhişimǵa kélse (13) anı qabūl kılur-mén. Pes Selmān-ı Pārisi⁵⁷⁶ rađıya'llāhu ^canhnıń öyleride bir bülend yérde Şöhrebānūnı⁵⁷⁷ [76b] (1) perde içre olurguzdılar. Hāzret-i Selmān-ı Pārisi⁵⁷⁸ perdeniń aldıda turup (2) ötgen uluǵlarını ta^crīf ve tavşīf kılıp turar érdi. Şöhrebānū her qaysıǵa (3) bir ^cözr aytur érdi tā Hāzret-i Emīrū'l-mü^ominīn ^cÖmer rađıya'llāhu ^canh öttiler.

Şöhrebānū sordı: (4) Bu kimdür?

⁵⁶⁹ metin: مشفق

⁵⁷⁰ metin: پرورش

⁵⁷¹ Hadis-i Şerif: Et-Taberanî, El-Mu'cemül-Kebir, hadis no: 12035.

⁵⁷² metin: يسریدور

⁵⁷³ Bu söz metinde hadis olarak ifade edilmiştir, ancak hadis kitaplarında bu söze tesadüf edilememiştir.

⁵⁷⁴ metin: پارس

⁵⁷⁵ metin: اوزم نی

⁵⁷⁶ metin: پارس

⁵⁷⁷ İsmi "bānūnı" kısmı 76b'nin 1. satırında tekrar yazılmıştır.

⁵⁷⁸ metin: پارس

Selmān aydılar: Emīrū'l-mü'minīn °Ömerdürler, uluğ kişidür.

Şöhrebānū aydı: (5) Rāst aytur-siz nihāyetī uluğ kişidür, ammā qarī ékendürler.⁵⁷⁹ Hāzret-i °Alī raḍīya'llāhu (6) °anh ötiler.

Şöhrebānū sordı: Bu kimdür?

Selmān aydı: Emīrū'l-mü'minīn °Alī raḍīya'llāhu [°anh] (7) peygamber-i Hudānıñ °amek-zādeleridürler.

Şöhrebānū aydı: Nihāyetī uluğ ve maṅga lāyık kişi (8) -dürler, līkin kıyāmet künī Fāṭıma raḍīya'llāhu °anhānıñ aldılarında⁵⁸⁰ şermende boluşum (9) -dın qorqadur-mén. Andın kéyin Hāzret-i emīrū'l-mü'minīn İmām Hāsan raḍīya'llāhu °anh ötiler. (10)

Şöhrebānū aydı: Bu kimdür?

Selmān aydı: Emīrū'l-mü'minīn Hāzret-i İmām Hāsandurlar.

Şöhre (11) bānū aydı: Maṅga lāyık kişidürler, velīkin tola nikāhlık dép eşitipdür-mén. Andın Hāzret-i (12) İmām Hüseyin raḍīya'llāhu °anh ötiler.

Şöhrebānū sordı: Bu kimdür?⁵⁸¹ Ve aydı: Urumnı qabūl (13) kıldım. Öylenmegen kişige kız hatun münāsibdür. Ammā kızınḡnı érge bérür bolsañg [77a] (1) hōş-rüy kişige béril ki kız bala qoñluq[ğa] köñgöl bağlamas. Bolğay ki küyev oğul cırayı (2) arıq, dīni pāk [bolğay], öy tutmaḡnıñ tārıqasını bilgey. Küyev oğul kızınḡdın pestrek (3) bolğay, sēni fāhr kılgay tā ki sēniñ kızınḡ rāḡat birle °ömr ötkergey ve küyev (4) oğluñdın héç némerse taleb kılmağay-sén ve kızınḡnı satğucı bolmağay-sén. (5) Qoluñda her néme bolsa aṅga harc kılgay-sén, kızınḡnı anıñ gerdenige yüklep belā-yı °aẓīm (6) -din ḡalāş bolğay-sén ve her dostuñg bolsa uşbu naşīḡatları kılgıl ki (7) şubu tārıqada yürgey.

Yigirme sékkizinçi bāb, dost tutmaḡnıñ beyānıda.

(8) Bilgil éy oğul, ādem mādāmī ki tirigdür, dostsuz bolmas. Ādemge (9) dostsuzluq, birādersizlikdin yamanraqdur.

Ol cihetdin ki ḡakīmī sordı: (10) Dost ḡūb mu yā birāder ḡūb mu?

Hükemā aydı: Birāder hem dost bolsa ḡūbdur.

Pes (11) Dostlarıñḡa tuḡfe ibermek birle ve ādemiyyetlik kılmaḡlık birle dost[luq]nı muḡkem kııl (12) ve yañḡılamāḡnıñ endīşeside bolğay-sén. Anıñ üçün ki her kişi dostluq ḡaqqı (13) ve ri°āyesini saqlamasa elbette dostsuz qalğusıdır. Her kişini dost [77b] (1) tutmaḡnı °ādet kııl. Ol vechdin ki eger kişi dostı tola bolsa °aybları (2) yapılr, tola hūnerleri āşikārā bolur. Vaqtāki yañḡı dost tutsaḡ köhne dost (3) -larıñḡdın yüz öyürmegil ki aytıpdurlar ki: Obdan dost uluğ genc (4) -dür.

⁵⁷⁹ metin: ايكاندوكلار

⁵⁸⁰ metin: الديلايدا

⁵⁸¹ Bu kısımda muhtemelen bir eksiklik vardır. Çünkü *bu kimdir?* sorusundan sonra herhangi bir açıklama olmadan Şöhrebanu'nun o kişiyi eş olarak kabul ettiği belirtiliyor.

Hemîşe dostuñg tola boluş feyide bolğıl ve endîşe kılğıl ol halkdın ki (5) séniñg birle dostluq tarîkide yürgeyler. Velîkin⁵⁸² yarım dost bolğaylar, olarğa (6) rāzıñnı aymağay-sén ve müşfik ve mihr-bān bolğay, vaqtaki séndin yahşılık körse (7) elbette yek-dil ve yek-cihet dost bolurlar.

İskenderdin sordılar kim: Bā-vücūd (8) dünyalık azlığı birle munça °ālemni néçük qolğa keltürdünğ?

İskender aydı: Düşmen (9) -lerimni⁵⁸³ lutf merhamet birle ve dostlarımni dostluq °ahdini muhkem bağlamağ (10) birle qolğa keltürdüm ve °aziz tutğıl dostuñgıñıñ dostını ki dostuñg (11) dostı, dostdur ve qorqğıl ol dostuñgdın ki düşmeniñni⁵⁸⁴ dost tutğay. İhtimālî (12) bar ki ol dostuñgıñıñ sañğa dostluqıdın düşmeniñge⁵⁸⁵ [dostluqı] ziyādere bolğay. (13) Düşmeniñ⁵⁸⁶ tarafıge bolup sañğa yamanlık kılmağnı istiḥāle körmegey ve ihtiyāt kılğıl [78a] (1) ol dostuñgdın ki dostuñgnı düşmen⁵⁸⁷ tutğay ve qorqğıl ol dostuñgdın (2) ki séndin héç ḥilāf ötmey séndin gile kılsa anıñgdın dostluq tama° kılmağıl. (3) Ammā °ālim⁵⁸⁸ kişini dost tutğıl ki °ālim⁵⁸⁹ kişiniñ °aybı kem bolğusıdır. °İlmsiz kişi (4) -ni dost tutmağıl ki bī-°ilm dostdın ḥūbluq yétmegüsıdır. Aş ve nāniñg (5) cihetidin dost bolğanlarını dostlar tarîkide bilmegil ki olar aş ve nāniñg (6) -niñg dostı, séniñg dostuñg émesdürler. Obdan ve yamanlarını yahşı te°emmül kılğıl. (7) Her ékki t̄ayifeni dostuñg kılğıl. Obdanlarğa köñgöl birle, yamanlarğa tiling birle tā her ékki (8) t̄ayifeniñg dostluqı sañğa ḥāşıl⁵⁹⁰ bolğay. Ḥācetiñg hemîşe dostuñgğa tüşgey, (9) andağ émes vaqtı bolur, yamanlarğa hem ḥācet tüşer ve sén yahşılık tarîkini sakla (10) -ğıl, her ékki qavmniñg dostluqı sañğa ḥāşıl⁵⁹¹ bolur. Ammā bī-°aql kişiler birle hergiz⁵⁹² dost (11) -luq kılmağıl. Nā-dān dostdın z̄irek düşmen⁵⁹³ evlādur ki nā-dān dostuñg bir (12) ağız sözi sañğa andağ ḥādiṣe yétgürür ki yüz z̄irek düşmeniñg⁵⁹⁴ yétgüre'lmegey. °Ālim,⁵⁹⁵ (13) z̄irek, dostluq °ahdide muhkem halk birle dost bolğıl, sén hem dostlarınğ [78b] (1) meşhūr bolğan birle meşhūr bolğay-sén ve yaman hem-niñşindin tenhālıknı dost (2) -rağ bilgil. Andağ aytıpdurlar kim:

Éy köñgöl, kaçğıl yamanlardın ki vahşiler kibi (3)

Bolmağıl hergiz yamanlar birle yahşılar kibi

Ve dostlarınğ ḥaqqını z̄āyi⁵⁹⁶ kılmağıl ki melāmetge (4) sezā-vār bolmağay-sén. Aytıpdur[lar], ékki t̄ayife melāmetge sezā-vārdurlar: Biri dostlar (5) ḥaqqını z̄āyi° kılğuçı ve

⁵⁸² metin: وليكين

⁵⁸³ metin: دوشمنلاريمني

⁵⁸⁴ metin: دوشمنيڭ ني

⁵⁸⁵ metin: دوشمنيڭ كه

⁵⁸⁶ metin: دوشمنيڭ

⁵⁸⁷ metin: دوشمن

⁵⁸⁸ metin: عاليم

⁵⁸⁹ metin: عاليم

⁵⁹⁰ metin: حاصيل

⁵⁹¹ metin: حاصيل

⁵⁹² metin: هر كيز

⁵⁹³ metin: دوشمن

⁵⁹⁴ metin: دوشمنيڭ

⁵⁹⁵ metin: عاليم

⁵⁹⁶ metin: زياده

yana biri yaşıllık kılğannı bilmegüçi. Bilgil ki dostluğa yaraydur (6) -ğan kişi ékki némerse birle tanulur: Biri ol ki her néçe teng-dest bolsa hem qolıda barnı dirġğ (7) tutmas, ékkinçi ol ki eger dostlarıdın biri °ālemdin barsa bala barqasını izdegey, (8) olarınıġ hālidin haber-dār bolup şefkat ve hürmet kılğay. Her vaqtıda ol dost (9) -nı ziyāret kılğay ve anıġ qabri ve cāy menzilineġ hürmetini saqlağay.

Andağ eşitip (10) -dür-mén ki Sokrātı öltürgeli alıp kældiler ve putperest bolğıl dép °azāb (11) °uqūbetler kıldılar. Sokrāt ma°āza'llāh ki mén hergiz şāni°niniġ şun°ıġa perestiş⁵⁹⁷ (12) kılmas-mén. Şākirdleridin bir gürūh kélip nāle⁵⁹⁸ vü zārī kılışıp turdılar.

Éy hākīm (13) séni öltürmekge cezm kılıpdurlar,⁵⁹⁹ vaşıyyet kılğıl ki né yérde defn kılğay-miz?

Sokrāt [79a] (1) tebessüm⁶⁰⁰ kılıp aydı: Eger méni tapsaġlar, né yérde h°ālasaġlar defn kılıġlar. Ya°nī (2) méniġ cesedimni tapa'lmas-sizler ve yana ol ki ādemler birle dostluq otra hālede (3) kılğıl ve dostlarıġğa ümmīd birle kōġūl baqlamağıl ve hemmedin özünġni dost (4) -raq bilgil, arqa ve aldınıġa ser-hesāb barğıl ve dostlarıġğa i°timād kılmaq (5) birle özünġdin ġāfil⁶⁰¹ bolmağıl ki eger minġ dostuġ bolsa hem saġa özünġ[di]n (6) yavukraqı yoqdur. Dostuġni tenglik vaqtıda saġıl ki kēġrūlūk vaqtıda (7) hem hālk saġa dostdurlar ve dostlarıġdın kōġūl aġrıġan vaqtıda (8) hem hōšnūdlūk vaqtıdaki dék bolğıl. Her kişiniġ saġa dostluqını bilsenġ (9) elbette anı dost tutğıl. Dostlarıġğa mahfī rāzınıġni ayıtmağıl. Vaqtāki araġız (10) -larda huşūmet vāki° bolsa ol dostluq düşmenlikge⁶⁰² tebdīl tapğusıdır, (11) ol ayıtġan rāzınıġ ziyān kılğusıdır. Kéyinki feşīmān[lık] menfa°at kılmas ve eger (12) faķīr bolsaġ dünyā-dārġa dost bolmağıl. Anıġ üçün ki faķīrlerni héç kişi dost (13) tutmas. °Ale'l-huşūs dünyā-dārlar öz berāberideki kişini dost tutğay ve eger [79b] (1) kişi faķīr kişini dost tutsa nihāyetī sa°ādetdür. Ammā dostlarıġ hāķķı (2) -da kōġūlni rāst tutğıl, hemme işleriġ °āķıbeti obdan bolğusıdır ve eger dostuġ (3) hāķķıda séndin ġūnāh ötmey ol séndin kōġūl üzse aġa °ōzr ayıtmaq ve aldamaq (4) -niniġ feyide bol[ma]ğıl, andağ kişi dostluğa yaramasdur ve tama°-ġin dostdın hem (5) yıraķ bolğıl ki ol saġa bir némerseniġ tama°ıda dostluq kılur ve hāsīd⁶⁰³ kişiler (6) birle dost bolmağıl. Çünki anıġ kōġlidiġ hāsed çıkmas, hemīşe āzār bérmeķ ve kīne (7) tutmaķınıġ qaşdıda bolur, séniġ dostluqunġ anıġ kōġlige eser kılmas. Vaqtāki (8) dost tutmaķınıġ hālini tanuduġ, düşmenlik⁶⁰⁴ tarīkini bilgey-sén. Anıġdın (9) kem émesdür, belki ziyāderekdür.

Yigirme tokkuzunçı bāb, düşmendin ihtiyāt kılmaķınıġ⁶⁰⁵ (10) beyānıda.

Éy oġul, ceħd kılğıl héç kişini özünġge düşmen⁶⁰⁶ (11) kılmağıl ve eger kişi saġa düşmen⁶⁰⁷ bolsa qorqmağıl, āşikārā ve nihān anıġ işle (12) -ridin ġāfil bolmağıl ve anıġ

⁵⁹⁷ metin: پرشیش

⁵⁹⁸ metin: ناله

⁵⁹⁹ Bu kelimededen sonra metinde ك şeklinde muhtemelen eksik yazılan bir kelimenin bir hecesi yer almaktadır.

⁶⁰⁰ Kelime 78b/13'ün çobanında yer almasına rağmen 79a/1'de yer almamaktadır.

⁶⁰¹ metin: غافل

⁶⁰² metin: دشمنلیک که

⁶⁰³ metin: حاسيد

⁶⁰⁴ metin: دشمن ليک

⁶⁰⁵ kılmaķınıġ kelimesi 10. satırın başında tekrar yazılmıştır.

kılğan yamanlığığa sükūt ve dāyim anıñ mekr h̄ilesi (13) -din em̄in bolmağıl. Düşmeniñning⁶⁰⁸ rāyı tedb̄iridin bī-haber bolmağıl tā ki belāğa qalmağay- [80a] (1) -sén.⁶⁰⁹ Özün̄gni düşmeniñge⁶¹⁰ uluğ körsetgil. Eger çendī ki haq̄ir bolsañg (2) hem cür²et⁶¹¹ birle bolğıl. Özün̄gni düşmeniñge⁶¹² fest ve haq̄ir körsetmegil tā sañga (3) düşmenlik⁶¹³ ızhārıda dil̄ir bolmağay. Düşmenning⁶¹⁴ yaḥşı fi^cli ve yaḥşı kılqığa köñgöl (4) bağlama ve anıñ tınābı birle quduqğa tüşmegil ve eger düşmendin⁶¹⁵ şeker tapsañg (5) zehr bilgil.

Beyt

°Adüvvdin eger yétse bülbül nevāsı

Anı anğlağıl t̄ir nāvek şadāsı

(6) Ve qavī düşmendin⁶¹⁶ qorqğıl. Ayıpduurlar ki, ékki kişidin qorqmaq kérek: Biri sitem-kār (7) biri yarağdār. Düşmeniñ⁶¹⁷ birle zāhirde muqāvem̄et kılğıl, vel̄ikin anı h̄vār bilmegil. (8) Eger düşmen⁶¹⁸ haq̄ir bolsa mu qavī düşmen⁶¹⁹ dék bilgil, bu h̄vār haq̄irdür démegil ki: (9)

Hikāyet

Éşitipdür-mén ki, Horāsānda bir °ayyār bar érdi. Uluğ ve saḥī, meşhūr (10) kişi érdi. Atı Mehzeḇ érdi. Bir küni yolda ötüp bargunça futı qağun şafa (11) -qığa tayılıp yıqıldı. Fıçaqnı alıp ol şafaqnı pāre qıldı.

Çākerleri aydı: (12) Éy h̄vāce, munça uluğluq birle şerm tutmas mu-sén ki bir qağun şafaqığa fıçaq tarta (13) -sén?

Mehzeḇ aydı: Méni qağun şafaqı yıqtı. El-hāl düşmenim⁶²⁰ şubudur.

Düşmen [80b] (1) -ni⁶²¹ h̄vār körüp bolmas. Kiçik bolsa hem düşmenni⁶²² h̄vār körse fat fırsatda (2) düşmen⁶²³ anı h̄vār kılğusıdır. Düşmeniñ⁶²⁴ séni helāk qılmasdın burun sén

⁶⁰⁶ metin: دوشمن

⁶⁰⁷ metin: دوشمن

⁶⁰⁸ metin: دوشمنينک نينک

⁶⁰⁹ Kelimede yer alan -ğay eki 80a/1'de tekrar yazılmıştır.

⁶¹⁰ metin: دوشمنينک که

⁶¹¹ metin: جرعت

⁶¹² metin: دوشمنينک که

⁶¹³ metin: دوشمن ليک

⁶¹⁴ metin: دوشمن نينک

⁶¹⁵ metin: دوشمن دين

⁶¹⁶ metin: دوشمندين

⁶¹⁷ metin: دوشمنينک

⁶¹⁸ metin: دوشمن

⁶¹⁹ metin: دوشمن

⁶²⁰ metin: دوشمنيم

⁶²¹ metin: دوشمن ني

⁶²² metin: دوشمن ني

⁶²³ metin: دوشمن

⁶²⁴ metin: دوشمنينک

(3) düşmenni⁶²⁵ helāk kıılmaķnıń tedbırini kııl ve eger bir kışıge düşmen bolup, sén (4) anġa ġālib kélsenġ anı helāk kıılġıl. Zinhār ki düşmenińni⁶²⁶ h^vār ve °aciz (5) -lık birle tutup ġalkġa körsetip yürmeġey-sén. Ol sańġa faġr émesdür. (6) Körmes mü-sén kim bir pādşāh düşmenni⁶²⁷ fetġ kılsa, ol ġaşm pādşāhńıń mertebe (7) -si dék bolmasa hem debırler nāme fütüseler ol ġaşmı kıādirendāzlık⁶²⁸ (8) birle atarlar; şır, ejdehā yanġlıġ tavşıf kıılurlar. ġaşm leşkeridin atlıġ, piyādesini (9) dilāverlik birle ta°rīf kıılurlar ve ġaşm leşkeriniń şafınıń muġkemlikı ve sipeh (10) -sālārlarınıń şecā°at ve pehlevānlıkını berāber ayturlar. Andın ayturlar ki: (11) Fülān pādşāh cevır sitem tıġını bülep bu nev° leşker-i °azīmġa andaġ at saldı kim (12) hemmesini bir ġamlede kaçurup neht nābūd kııldı. Bu ġaşmı kıılġan ta°rīfler ġaşm (13) -nıń ta°rīfi bolmas. Der-ġaķıķat ol pādşāhńıń ta°rīfi ve leşkeriniń kuvvetiniń [81a] (1) ta°rīfi bolġusıdır.

Hikāyet

Éşitipdür-mén ki: Rey şehrige bir mażlūm kışı (2) pādşāh érdi. Atı Seyyide érdi. Pādşāh-zāde, şāliġa érdi ve méniń anam (3) -nıń °amekiniń kıızı érdi ve Faġru'd-devleniń köçi érdi. Vaķtāki Faġru'd-devle (4) °ālemdin bardı ve anıń bir oġlı bar érdi, Mecdū'd-devle atlıġ. Pādşāhlık atı (5) ol oġulda érdi, ammā pādşāhlıkını anası kıılur érdi. Vaķtāki Mecdū'd-devle (6) çońġ boldı, ammā nā-ķābil érdi. Mażlūm kışı dék öydin çıķmay kenīzekler (7) birle ġalvet kıılur érdi. Anası Rey ve Kūhistān ve Isfahānġa bir kem kırķ yıl pādşāh (8) -lık kııldı. Każārā séniń bubańġ Sultān Maġmūd raġmetu'llāhi °aleyh anġa élçi iberdi, (9) dédi kim: Ĥuţbeni méniń atımġa oķuġıl ve mańġa ġarāc bérġil ve ger né mén leşker tartıp (10) barur-mén. Bisyār siyāsetler yürüttı. Seyyide kélden élçini çarlap dédi kim: Tā (11) méniń küyevim Faġru'd-devle ki tirig érdi, bu endīşe bizde bar érdi kim séniń bu ġarafġe (12) kélmek ve Rey şehrini almak kaçdıńġ bolġay ve çün Faġru'd-devle ki °ālemdin ötti, pādşāh (13) -lık işi mańġa kıaldı, bu endīşe könġlūmdin kétti.

Aytadur-mén: Sultān Maġmūd °āķıl⁶²⁹ [81b] (1) pādşāhdur. Andāġ uluġ pādşāhńıń cenābıġa lāyık érmes kim bir ġatun birle ceng kıılmaķ (2) ve yurt talaşmaķ üçün kélmese kérek ve eger kélse Ĥudāy °azze ve celle āġāhdur kim mén (3) kaçmas-mén ve cengge müheyyādur-mén. Anıń üçün ki ékki işniń biridür kim bu ékki leşker (4) -niń biri şikest tapġusıdır. Çün ānki séniń leşkerińġe şikest bérsem eţrāf-ı (5) °ālemge nāme fütür-mén ki bir sultānġa şikest bérdim ki yüz miń pādşāhlarġa şikest (6) yétġürüp érdi ve eger méniń leşkerim şikest tapsa bir ġatunġa şikest bérdim (7) dép nāme fütüp bolmas. Uşbu söz birle Sultān Maġmūd mādāmī ki tirig érdi, (8) anġa leşker ibermedi ve kaçd kıılmađı.

Pes şubu cihetdin dédim ki éy oġul, (9) düşmenni⁶³⁰ za°ıf, nāçiz körüp anı °ayb körmegil ve héç ġālde düşmendin⁶³¹ (10) emīn bolmaġıl, ġuşūşen öy arasındaki düşmendin ġāfil bolmaġıl, ol körġen (11) -ni bīġāne körmes ve herġiz séniń bārenġde yaman endīşe anıń könġlidin ġālī (12) bolmas, talardaķı düşmen⁶³² ol bilġenni bilmes. Sén héç düşmenge

⁶²⁵ metin: دشمن ني

⁶²⁶ metin: دشمنينک ني

⁶²⁷ metin: دشمن ني

⁶²⁸ metin: قاديرانداز

⁶²⁹ metin: عاقيل

⁶³⁰ metin: دشمن ني

⁶³¹ metin: دشمن دين

⁶³² metin: دشمن دين

dostluq kılma, (13) velikin zāhiren dostluq körsetgil. Şāyed ki zāhiren dostluq ḥaḳīkīğa évrülgey, [82a] (1) düşmenlikdin⁶³³ dostluq feydā bolur, dostluqdın düşmenlik⁶³⁴ feydā bolur. Cehd kıl (2) düşmeniñdin⁶³⁵ dostlarıñg ékki hişse ziyāde bolğay ve sa'y kılğıl; dostlarıñg (3) tola, düşmeniñg⁶³⁶ kem bolğay. Miñg dostnıñg ümmid ve i'timadı birle bir düşmen⁶³⁷ (4) -din ġāfil bolmağıl. Ol cihetdin ki miñg dost séniñg dostluqunğdın (5) ġāfil bolsa bolur, bir düşmeniñg⁶³⁸ sañga düşmenlik⁶³⁹ kılmağdın hergiz ġāfil bolmas. (6) Ol düşmen⁶⁴⁰ ki séndin ġālib ve qavīdür, anıñg birle düşmenlik⁶⁴¹ kılmağıl ve eger (7) düşmeniñg⁶⁴² séndin her-çend °āciz kelse hem sañga düşmenlik⁶⁴³ kılışdın emīn bo (8) -lmağıl. Eger düşmeniñg⁶⁴⁴ sañga muvāfıq bolmaqnı h'vāhiş kılsa, eger çendī ki qavī (9) düşmeniñg⁶⁴⁵ bolsa hem nihāyetī ġanīmet bilip muvāfıq bolğay-sén ki aytıpdur (10) -lar ki: Düşmenning⁶⁴⁶ yā ölgeni yā bir tarafge kėtgeni yā muvāfıq bolğanı hūbdur. Düşmen (11) -ge⁶⁴⁷ ġālib kēlip helāk kılsañg şād hurrem bolğıl, öz eceli bile ölse şād-mān (12) bolmağıl ki sén hem ölmey qalmas-sén. Özünğniñ ölmeslikini bilsenğ (13) şād-mān bolğıl. Hükemā aytıpdur ki: Her kişi düşmendin⁶⁴⁸ bir nefes ziyāde tiriglik [82b] (1) kılsa ġanīmet bilgey.

Nazm

Ger kılsa ölüm ḥaşm vücūdın nā-būd
Ḥaşm ölgenige şādıq (2) étmek né sūd
Yétgende ecel şarşarı °ömrünğ naḥlin
Ḥaşmıñg kibi eylegey séni (3) hem nā-būd

Hikāyet

Andağ eşitipdür-mén ki: İskender-i Zül'l-qarneyn etrāf-ı cānib (4) -ni kézip hemme⁶⁴⁹ °ālemni musaḥḥar kıldı.⁶⁵⁰ Menzil mekānığa yanmaqnıñg h'vāhişini (5) kılıp Dāmğāñga yétgende ecel leşkeri °ömr bināsını ḥārab kılmağğa yétti. İskender (6) vaşıyyet kıldı ki méni saladurğan cenāzeninğ ékki tarafını şikāf kılıp ékki (7) qolumnı çıkarıp koyunğlar. Hemme⁶⁵¹ °ālemni alıp qolum quruğ barğanını °ālem ḥalkı (8) körüp °ibret alğaylar ve

⁶³³ metin: دوشمنلیک دین

⁶³⁴ metin: دوشمنلیک

⁶³⁵ metin: دوشمنینک دین

⁶³⁶ metin: دوشمنینک

⁶³⁷ metin: دوشمن دین

⁶³⁸ metin: دوشمنینک

⁶³⁹ metin: دوشمنلیک

⁶⁴⁰ metin: دوشمن

⁶⁴¹ metin: دوشمنلیک

⁶⁴² metin: دوشمنینک

⁶⁴³ metin: دوشمنلیک

⁶⁴⁴ metin: دوشمنینک

⁶⁴⁵ metin: دوشمنینک

⁶⁴⁶ metin: دوشمن نینک

⁶⁴⁷ metin: دوشمن کا

⁶⁴⁸ metin: دشمن دین

⁶⁴⁹ metin: همه

⁶⁵⁰ kıldı kelimesi iki defa yazılmıştır.

⁶⁵¹ metin: همه

anamğa aytıñlar ki méniñg rūḥum⁶⁵² ḥōšnūd bolsun (9) dése méniñg yedimni héç °azīz kişisi ölmegen kişini tapıp bergey ve dīger (10) her nérse⁶⁵³ ki ayağıñg üstiga tüşüpdür, qolunğga algıl. Anıñg üçün ki yif i°tidā (11) -lide eşilse birbirige qoşulup kārğa yarar, eger tola eşilse üzülür. Hemme (12) işlerni endāzeside qılğay-sén, ḥ°āh dostluq ḥ°āh düşmenlik.⁶⁵⁴ (13) Her işniñ endāzesini bilmek ve i°tidālide qılmaq, °aql-ı küldin naşībedür. **[83a]** (1) °Acizlerniñ aqrını kötergil ve gerden-keşge gerden-keşlik qılğıl (2) ve her işde ādemoiyyet tārīkide bolğıl, qazabıñg kélgen vaqtda şabrını vā (3) -cib bilgil ve özünğniñ miqdārını bilgil ki her kişi öz miqdārını (4) bilmese érenlikde nāqışdur. Dost düşmeniñge⁶⁵⁵ şīrīn sözlüg (5) bolğıl çe şīrīn sözlüg cādūluqñıñ ékkinçi mertebesidür ve her kişi (6) her nème sorsa cevābını ayıtgıl ve kişi qulaq salmağan sözni démegil. (7) Her kişiniñ aldıda dégeli bolmağan sözni arqasında démegil. Ādemler (8) -ge yahşılıq qılmaqnı dirīğ tutma. Qılmağa[n] işni qıldım dép lāf urma (9) ve qılğanıñnı tola zikr qılmağıl ve qıladurğan iş ve sözleydur (10) -ğan sözdin ilgeri ser-ḥesāb bargıl. Zebān-dırāzlıq qılmağıl, (11) meger sañga zebān-dırāzlıq qılma. Ékki yüzlüg bolma ve ékki yüzlüg kişi (12) -din qaçğıl. Yette başlıq ejdeḥādın qorqma, ammā süḥan-çīn kişi (13) -din qorqğıl ki bir sā°atde qılğan şikāfını bir yılda peyvend qılğalı **[83b]** (1) bolmas. Her-çend uluğ ve qavī bolsañg hem özünğdin uluğ birle oynaşma, (2) çünki ḥükemālar ayıtpdurlar: On⁶⁵⁶ ḥaşletni özünğge lāzım tutğıl, (3) belādın ḥalāş bolğay-sén: Evvel ol ki özünğdin uluğ birle oyna (4) -mağıl ve bendege tola zulm qılmağıl ve ḥāsīd kişige hem-meclis bolmağıl (5) ve baḥīl birle hem-şoḥbet bolma ve nā-dān kişiler birle münā°zara qılmağıl ve (6) hercāyī⁶⁵⁷ kişi birle dost bolmağıl ve yalğançılar bile mu°āmele qılmağıl (7) ve °arbede qıladurğan kişi bile şarāb içmegil ve ḥatunlar şoḥbetide tola (8) bolmağıl ve sırıñnı kişige ayıtmağıl ki āb-rūyunğnı yok étgüsidür ve (9) °ayb-cūy kişidin qaçğıl ve hemīşe ḥalq birle aralaşıp yürmegil ve (10) héç kişini ḥaddidin ziyāde ta°rīf qılmağıl, eger °ayb qılmaq lāzım kélse (11) qılmas-sén ve héç kişini nihāyetidin ziyāde °ayb qılmağıl ki eger (12) ta°rīf qılmaq lāzım kélse qılğalı bolmas. Ol kişi ki sañga ḥāceti tüşmese (13) anı qazabıñgdın qorqutmağıl. Her kişi ki séndin fest bolsa anı ḥ°ār körme **[84a]** (1) ve⁶⁵⁸ ḥāsīd kişiler birle ülfet tutma. Bölek kişiniñ açığıñı yana birevdin çıkarmağıl. (2) Séniñ ḥaqqıñgda kişidin günāḥ ölse kéçürgil. Özünğdin kiçiklerge (3) bī-günāḥ bahāne istemegil ve ḥizmet-kārlarıñnı ābād qılğıl ki olar zirā°at (4) -gāñıñgdur ki zirā°atıñg obdan bolsa revācıñgga sebebdür. Fermāñıñnı tutğu dék (5) kişini çāker algıl ve bir kişi qıladurğan işga ékki kişini buyrumağıl, işiñg (6) ḥalelsiz bolğay. Bir qazan aşnı ékki kişi füşürse mezesi bolmas, çün āñçi (7) [ékki] ḥatun bir öyde bolsa öy arıq turmas.

Şi'r

Ékki ḥatunğa bir öy bolsa mesken

(8) Arıqlıq tutma köz ol öy içidin

⁶⁵² metin: روحوم ني

⁶⁵³ metin: نرسهء

⁶⁵⁴ metin: دشمن ليک

⁶⁵⁵ metin: دشمنينک کا

⁶⁵⁶ Metinde *on* özellikten bahsedileceği ifade edilmiş olsa da ondan fazla özellikten bahsedildiği görülmektedir.

⁶⁵⁷ Kelimenin *her* hecesi 5. satırın sonunda da yer almaktadır.

⁶⁵⁸ Bu kelime 83b'nin çobanında yer almasına rağmen 84a'da yoktur.

Ve eger kişiniñ taht-ı fermānıda bolsañg (9) buyruğan işiñgde kişini şerīk kılma tā ol işde hālel bolmağay, hemīşe (10) hōcañg⁶⁵⁹ aldıda yüzüñg kıvıl bolğay. Dost düşmeniñge⁶⁶⁰ kerem kılğıl ve her (11) kişi günāh kılsa qatıg gāzab kılmağıl ve her nev^c sözge kulaq salmağıl (12) ve her haq ve bātil⁶⁶¹ işğa uqūbetniñ feyide bolmağıl ve her günāh bile ādemni uqū (13) -betge sezā-vār kılmağıl tā her kişiniñ tilide sitāyiş kılınğay -sén. [84b] (1)

Ottuzunçı bāb, uqūbet kılmaq ve afv kılmaqnıñ beyānıda.

(2) Ey oğul, eger kişi sañga günāh kılsa adliñdin anıñg özrini⁶⁶² ziyāde bilgil. (3) Ol hem ādemdür, evvel Ādem aleyhi's-selāmdın günāh vücūdğa kēldi ki hemmemizniñ (4) atasıdır.

Şi'r

Bir kün mēn eger bara'lmadım şöhetige

Yüz miñg gam ara qaldı köñgöl (5) miñnetige

Evvel kişi kim kıldı güneñ Ādemdür

Bir cürm bile taşlamağıl firqatige

(6) Ve horunluq kılğanga uqūbet kılmağıl ki bī-günāh uqūbetge sezā-vār bolmağay (7) -sén ve her qaydağ sözge aç[ı]ğınğ kēlmesün. Ğam-ginlik vaqtıda açıgıñı yutmaqnı (8) ādet kılğıl ve eger bir günāh kılğan kişi özr⁶⁶³ ayıtsa afv kılğıl. Eger bende günāh (9) kılmasa afv-ı Hudāvendi feydā bolmas érdi. Qaçan kim afv kılmaqnı özünge vācib (10) bilsenğ uluğluq şerāfetidin hālī bolmas-sén. Vaqtāki afv kıldıñg (11) aña minnet birle serzeniş⁶⁶⁴ kılmağıl ki afv kılmağan dēk bolur. Eger kişi uqūbet (12) kılgu dēk günāh kılsa kılğan günāhığa çağlıq uqūbet kılğıl ki inşāf ehli uqū (13) -betni günāhığa baqıp kılmaq kerek. Méniñ nezdinde eger kişi günāh kılsa sén anıñg [85a] (1) günāhı çağıda uqūbet kılay dēsenğ hilm ve kerem tarīkasını ferāmūş kılğan bolur-sén. (2) Andağ kılğıl kim bir günāhğa yarım uqūbet kılğay-sén tā kim siyāset rūsümını (3) becā kēltürgen bolğay-sén ve hem kerem şartını edā kılğan bolur-sén. Kerīm (4) ve raḥimlerge⁶⁶⁵ zālimler⁶⁶⁶ işi yaraşmaydur. Özr ayıtmak lāzım⁶⁶⁷ bolgu dēk günāhnı (5) kılmağıl. Çün günāh kılsañg özr ayıtmadıñ nāmūs kılmağıl.

Hikāyet

⁶⁵⁹ metin: خوجا نک

⁶⁶⁰ metin: دوشمنینک کا

⁶⁶¹ metin: باطل

⁶⁶² metin: عزیرینی

⁶⁶³ metin: عذرہ

⁶⁶⁴ metin: سرزنیش

⁶⁶⁵ metin: رحملارکا

⁶⁶⁶ metin: ظالم لار

⁶⁶⁷ metin: لازم

(6) Hāzret-i Mu[°]āviyeniñ zamāneleride bir qavm günāh kıldılar. Şer[°]-i şerīfde ol (7) qavmni öltürmek vācib boldı. Mu[°]āviye olarnı öltürmekge buyurdılar. Bir néçe (8) -sini öltürüp nevbet birige yétti.

Öltürülgüçiniñ⁶⁶⁸ arasında ol kimerse aydı: (9) Yā emīr, némerse⁶⁶⁹ ki bizlerni kıılır-sén bizniñ sezāmızdur. Ammā Hūdāy te[°]ālāniñ haqqıda (10) bir söz ayıtğunça emān bérkil.

Mu[°]āviye aydı: Ayıtğıl!

Ol güneh-kār aydı: Éy emīr; hemme⁶⁷⁰ °ālem, (11) halk séni hilm ve keremlik birle tavşīf kıılırlar. Eger bu günāhnı yana bir zālīm⁶⁷¹ pādşāhniñ (12) mülkide kılsa néme kıılır érdi?

Mu[°]āviye aydı: Mén kılgan dék kıılır érdi.

Ol güneh-kār (13) aydı: Sén, ol bī-rahm zālīmniñ⁶⁷² kılganını kıılır bolsañ séniñ rahīm,⁶⁷³ kerīmlikiñ [85b] (1) -niñ bizge fayidesi némedür?

Mu[°]āviye aydı: Eger sén ayıtğan sözni ilgerkiler ayıtsalar, (2) hemmeni °afv kıılır érdim. Émdi qalğanlarnı °afv kııldım.

Vaktāki güneh-kār °afv taleb (3) kılsa günāhnı ötgil, her qanqa uluğ günāh bolsa hem °özrige irzimes ve eger hācet-mend (4) -niñ saña hāceti tüşse, ol hācetniñ dīniñğa zararı bolmasa ve dünyālık (5) -ğa haleli bolmasa ol kişiniñ hācetini edā kılmay yandırma. Ol hācet-mend (6) -ni yalğançı gümān kıılmağıl ki sende bir yahşılık gümān kıılmağınça ol kişi sendin tile (7) -megüsidür. Hācet-mend, hācet-mendlik vaqıtıda séniñ esirniñdür ki (8) hācet-mendlik, esirlikniñ ékkinçi mertebesidür. Esirlerge rahm kılgay-sén ki (9) esirni öltürmek hūb émesdür. Pes bu ma[°]nāda taqşırni revā körmegil, ékki °ālem (10) -niñ sevābını tapğay-sén. Eger séniñ hācetiñ kişige tüşse bağıl ki ol kişi (11) kerīm müdür veyā le[°]im⁶⁷⁴ müdür? Eger kerīm bolsa ol hācetni tilegil. Ammā meniñ vaşiyetimni (12) kulakiñğa alğıl. Andağ vaqıtıda tilegil ki gam-gīn bolmağay ve kırsakı aç bolmağay. (13) Hācet tilemekde yahşı sözlerni tartıp bergey-sén. Garaziñni anğlatıp [86a] (1) taşkarı çıkkay-sén ve hācet ayturda lūf birle sözlegil ki lūfğa (2) ékkinçi mertebedür. Eger hācet tilemekni bilsenğ héç vaqıtıda nevmid yanmağınğ (3) -dur. Andağ ki aytıpdur-mén:

Rubā[°]i

Éy dil heves olsa yétmekniñ yārınğğa

(4) Bī-vāsīt ol dilber-i °ayyārınğğa

Qoyma qademiñni taşkarı h^vāhişdin

⁶⁶⁸ metin: التوركوچه نينك

⁶⁶⁹ metin: نمرسهء

⁶⁷⁰ metin: همهء

⁶⁷¹ metin: ظالم

⁶⁷² metin: ظالمينيك

⁶⁷³ metin: رحم

⁶⁷⁴ metin: لعم

Yétsenġ (5) kérek ol żarīf dil-dārīnġġa

Ve her kişige ħācetiġ tüşüpdür, özüġni bende (6) çākerī dék bilgey-sén ki bizler Ĥudāy te°ālāġa kılçuluġ kılmaķımız, ħācetimiz tüşġen (7) sebebdindür. Eger Ĥudāy te°ālāġa ħācetimiz tüşmese érđi, héç kişī tā°atġe (8) yüz kéltürmes érđi. Vaķtāki ħācetiġni tapsaġ, her ħāde bolsaġ şükr (9) ayıtġay-sén. "Men lem yeşküri'n-nāse lem yeşküri'llāh."⁶⁷⁵ Ya°nī kişige şükr ayıtmasa bérġen (10) ni°metġe, Ĥudāy te°ālānıġ bérġenige hem şükr ayıtmaġusıdır ve Ĥurān-ı mecīdde (11) kélipdür⁶⁷⁶ ki: "Le in şekertüm le-ezīdenneküm."⁶⁷⁷ Ve şükr ayıtġuçılarıġı Ĥudāy te°ālā dost tu (12) -tar ve ħācetġe şükr ayıtmaġlık icābet boluşnıġ ékkinçi mertebesidür ve eger ol (13) kişī ħācetiġni revā kılmasa öz baķtıġdın körgil ve ol kişidin gile kılmaġıl ki ol [86b] (1) kişī gile kılmaķıġdın korķsa elbette ħācetiġni revā kılur érđi ve eger ħācetiġ tüşġen (2) kişī baķīl ve le°īm⁶⁷⁸ bolsa, huş-yārılık vaķtıda tilemegil ki bérmeġusıdır, mestlik vaķtıda (3) tilegil ki baķīller mestlik vaķtıda saķī bolurlar ve kerīm körünürler, eger çendī ki kéyin (4) feşimān kılşalar hem. Eger ħācetiġ le°īm ve baķīllerġa tüşse özüġni cāy-ı raķmet bilgil. (5) Aytıpdurlar ki: Üç tāyife cāy-ı raķmdur: Biri °aķil⁶⁷⁹ ki nā-dānnıġ taķt-ı taşarrufıda bo (6) -lsa; ékkinçi kavī, hūner-mend kişī °aciz va za°īf düşmenge⁶⁸⁰ giriftār bolsa, üçünçi kerīmī ki (7) le°īmġa⁶⁸¹ muķtāc bolsa.

Bilgil ki her nev° sözlerdin tāķatim yétġençe bu kitābda zıkr kıldım, (8) oķup ħ°āhişim oldur ki hemme sözlernıġ dādını bérġey-sén ve her kısıım hūnerlerni (9) beyān kıldım, oķup bilgey-sén ki ol işķa ħācetiġ tüşse kārġa kélgüsıdır. (10) Kāşķī evvelīn ve āķirīn °ilmlerni mén bilgey érđim ve saġġa örġetġey érđim (11) tā bu cihāndın bī-ġam kétġey érđim. Né °ilāc kılāy ki henüz °ilm dāniş yolıda fiyāde (12) -dür-mén ve eger bilsem hem ayıtġanımnıġ menfa°ati yokdur ki mén atamdın eşitġen (13) -nıġ hemmesini saġġa aydım ve saġġa melāmet yétmeġusıdır. Mén hem öz bilġenimçe °ömr ötker [87a] (1) -dim. Atamdın örgengenlerġe ħācet tüşmedi ve sén ħ°āh eşitġil ħ°āh (2) eşitmegil. Her tariķde bilġen sözümnı aytur-mén tā baķīllık kılġan bolmaġay-mén ve her némerse⁶⁸² (3) ki taķ°ım āyīneside⁶⁸³ yüz körsetıpdür, beyān kılur-mén. Aytıpdurlar ki: Sa°ādet-mendler, (4) eşitġenni kaķul kılurlar.

Ottuz birinçi bāb, °ilm tāleb kılmaķnıġ beyānıda.

(5) Bilgil éy oġul, kitābnıġ evvelide her nev° hūnerlerdin beyān kıldım. Ġaraż (6) hūnerdin dükkān-dārılık émesdür. Ol cihetdin ki her iş ki kişī⁶⁸⁴ ķolġa kéltürse (7) ol hūnerdür. Bolġay ki anı obdan bilgey-sén ve anıġdın şemere körgey-sén. Bilür (8) -mén kim héç hūner yokdur ki üstādġa ħācet tüşmeġey ve hemmeni tartıp bérġeli bolġay. (9)

⁶⁷⁵ Hadis-i şerif: Tirmizī, Sünen'üt-Tirmizī.

⁶⁷⁶ *kélipdür* kelimesi 10. satırın sonunda *kélip* şeklinde eksik yazılmıştır.

⁶⁷⁷ İbrahim suresi 7. ayette geçen ibare. Ayetin tamamı: *Ve iz te'ezzenne rabbukum le in şekertum le ezidennekum ve le in kefertum inne azabi le şedid.* "Hatırlayın, rabbiniz: "Eğer şükrederseniz mutlaka size nimetlerimi artırırım, eğer nankörlük ederseniz bilin ki azabım çok şiddetlidir."

⁶⁷⁸ metin: لعمغه

⁶⁷⁹ metin: عاقيل

⁶⁸⁰ metin: دوشمن كه

⁶⁸¹ metin: لعم

⁶⁸² metin: نمرسهء

⁶⁸³ metin: اينهسيديا

⁶⁸⁴ metin: كوشكه

Hüner toludur, hemmesini tafşıl birle şerh kılğalı bolmas ki kitāb uzakğa tartar (10) ve aşı maqşuddın yırak qaladır. Velikin bilgil ki her şıfat ki bardur, üç veche (11) -din taşqarı bolmas: Yā °ilmīdür ki hünerge ta°alluqı bolur, yā hünerīdür ki °ilmğa ta°alluqı bolur (12) veyā hüner bolmasğa delīdür. Ammā °ilmī ki hünerge ta°alluqı bardur, tabīblik ve münecimlik ve °ilm-i (13) hendeseni bilmeklik ve şā°ırlık ve bularğa oḥşadur ve bularnıñ her biriniñ [87b] (1) tarīkası bardur, eger kişi bularnıñ resm tarīkasını bilmese esirge oḥşadur (2) ve hünerler ma°rūf ve meşhūrdur, şerhge ḥācet yoktur. Velikin şüretge kéledurğan (3) -larını beyān kılur-mén. Ol cihetdin ki ékki tarīkadın taşqarı bolmas: Yā séniñ (4) ol hünerni bilmekge zamāneniñ ḥavādisidin ḥācetiñ tüşer.⁶⁸⁵ Ḥācet tüşgen vaqt (5) -da her biriniñ esrārıdın āgāh bolğunıñdur tā ḥācet vaqtıda dest-gır bolğusıdur (6) ve eger ḥācetiñ tüşmese hem uluğlarğa her °ilmniñ tarīkini bilmek obdandır.

Bilgil (7) éy oğul, héç °ilmidin semere körmes-sén, meger āḥiret °ilm[idin] ve şerī°at °ilmidin (8) semere körgünıñdur. Eger dünyālık taleb kılsañg qādī ve müftī yā meddāḥ bolğay-sén. (9) Dünyālık menfa°ati münecimge yétmes tā ārayış tapmağunça ve her nev° sözlerni démegünçe (10) ve °ilm-i tıbda dünyālık ḥāşıl⁶⁸⁶ bolmas tā şöhret tapmağunça ve keselniñ rāst (11) ve ğalaṭıge baqmay dārū buyrumağunça. Pes Hemme °ilmniñ uluğraqı dīn °ilmīdür. (12) Ol dīn °ilminiñ aşlı °ilm-i tevḥīd ve şıfātıdur ve fer°i aḥkām-ı şer°iyyedür (13) ve dīn °ilmini örğenmeklik, dünyā ve āḥiret ḥuşūlini qolğa kéltürgen bolur.

Pes [88a] (1) éy oğul, qudretiñg yétgeniçe [dīn] °ilmini qolunğğa kéltürmekniñg sa°yide bolğıl (2) ki dünyā ve āḥiretni qolunğğa kéltürür-sén. Eger bu tevḥīknı tapsañg evvel uşul-i (3) dīnni rāst kılğıl. Ya°nī °ilm-i tevḥīd ve şıfātını obdan zabt kılğıl. Andın (4) kéyin furū° ki aḥkām-ı şer°iyyedür, anı zabt kılğay-sén ki aşlını bilmey fer°ğa (5) şürū° kılmak, taqlīd bolğusıdur. Pes hünerleri ki zıkr kıldım. Eger °ilm taleb (6) kılsañg qānī° ve ferḥīz-kār bolğay-sén ve °ilmni dost tutğuçı ve dünyānı (7) düşmen⁶⁸⁷ tutğuçı ve kişiniñ aḡrını köterğüçı ve sebük-rūḥ, yahşı ḥūy (8) -luḡ ve kem uyquğaçı ve seḥer-hīz ve kitābnı dost tutğuçı ve tevāzu°lig, (9) dünyā işidin melūl ve Qur°ān[nı] yād alğuçı ve °ālim dost ve istikāmetlig (10) ve °ilmniñ ḥürmetini saqlağuçı ve örğenmekge ḥariş ve şermlig ve üstādnıñ (11) ḥaqqını saqlağuçı ve hemme⁶⁸⁸ meyl ve iltifātıñg kitāblarğa bolğay ve devāt, qālem-tırāş (12) ve qālem-dān ve fıcaḡ ve pergār qālemi ve cedvel qālemi ve mıstar ve yana hem lāzımlıg⁶⁸⁹ némeler özünğ (13) bile hem-rāḥ bolğay ve bulardın bölek némege meşğūlluḡ kılmāğay-sén. Her ṭālib [88b] (1) ü'l-°ilm ki bu tarīka birle yegāne-i rüzgār bolğusıdur.

[Faşl]

Eger müftī bolsañg °ibādetdin (2) çıqmağıl ve ékki yüzlüg bolmağıl ve ders tola ayıtgıl ve bedeniñgni pāk tutğıl (3) ve her nev° mes°elege cevābını ḥāzır tutğıl ve héç mes°elege ḥaqqını tapmağunça cevāb (4) fütümegil ve kişidin anğlağanğa qanā°at kılmāğıl ve kişi ayıtgānğa ḥükm kılmāğıl. (5) Özünğniñg re°yini bülend bilgil. Ékki vech, ékki qavıl qanā°at kılmāğıl, mu°temed ḥalḡ (6) -larnıñ ḥaṭṭıge i°timād kılğıl ve söziḡe i°timād

⁶⁸⁵ metin: توشكر

⁶⁸⁶ metin: حاصل

⁶⁸⁷ metin: دشمن

⁶⁸⁸ metin: همه

⁶⁸⁹ metin: لازم ليغ

kılmağıl ve her nev° kitāb ve her nev° (7) cüzvni mu°teber bilmegil. Eger rivāyet eşitsenğ mechūl rāvīnīng sözige °amel kılma, (8) ma°rūf meşhūr rāvīler⁶⁹⁰ sözige °amel kıl ve haber ve eḥādīsğa i°timād kılma, (9) meger rāvī mu°temed bolsa i°timād kıl ve haber-i mütevātirdin kaçmağıl ve müctehid bolğıl, tola (10) ğāzab-nāk bolmağıl ve ğāzab birle sözleme ve eger münāzara kılsañğ ḥaşm ḥālīga ba (11) -kğıl ve eger sözde anıñgdın ğālib bolsañğ münāzara kılışğıl ve eger ğālib bolma (12) -sañğ tohtağıl. Bir mişālğa kanā°at kılmağıl, bir delīl birle cāmi°-i māni°lik da°vāsın (13) kılmağıl ve sözniñg evvelini yādıñgda tutğıl tā āḥirini tebāh kılmağay-sén ve eger [89a] (1) münāzara mes°eledin bolsa āyetni haberge muḳaddem kılğıl ve haberni kıyāsğa muḳaddem kıl (2) ve mümkinātdın sözlegil ve uşul ve fıkh münāzarasıda mūcibāt ve nā-mūcibāt ve mümkinātnı (3) eşittürüp sözlemek °ayb émesdür ve cehd kılğıl tā ğarazıñnı anğlatğay-sén (4) ve sözni tertīb birle sözlegey-sén, kūtāh kılmağay-sén ve uzak, bī-menfa°at (5) hem sözlemegey-sén.

Faşl

Eger meddāḥ bolsañğ tola némerselerni yād alğıl. (6) Eger ḥaşm za°īf bolsa hem kürsī üzeside oturup her nev° kişi birle münāzara kılma (7) -ğıl ve zebānıñnı faşīḥ kılğıl ve meclislerde oturğanlarını çehār-pāylar dék (8) bilgil tā sözde tohtamağay-sén. Égin ayağıñnı pāk kılğıl ve na°ra tartadur (9) -ğanlarını ḳolunğğa keltürgil tā ĩnki her nūkte aytur-sén, olar na°ra tartıp meclisni (10) germ kılğaylar. Vaqtāki meclis ehli yığlasa sén hem yığlağıl. Eger sözde tohtap (11) ḳalsañğ istiḥāle tartmağıl, dūrūd tesbīḥ ayıtmak birle ötkergil ve sözlemekde (12) şiddet ve cūr°et birle sözlegil. Vaqtāki ḳabūl tüşse hem istiḥāle tartmağıl. Yaḥşı (13) sözni yaman nérsege satmağıl. Velīkin ḥalḳ ḳabūlide, hemişe ḳorḳunçıda bol. [89b] (1) Meddāḥ, ḥaşm yaḥşı sözlegende feydā bolur. ḳabūl kem bolsa ḳarār tutmağıl ve kürsī (2) üze girān-cān ve çırayı çırtuḳ ve savuḳ sözlüg bolmağıl ki meclis ḥalḳı (3) hem girān-cān bolğusıdur. Aytıpdurlar ki: "*Kullu şey'in mine's-ṣaḳīli ṣaḳīl.*" Ya°nī ağır (4) némersedin teba°iyyet tapğan némerse ağır bolğusıdur ve her tarafge yürgil ve kürsī üzre (5) ḳolunğnı yummağıl, hemişe söz eşitğüçiler ḥālīga baḳğıl, ḳaysı sözni eşitğüçi (6) bolsa ol sözni beyān kılğıl. Eger kürsī üzre olturganda séndin suvāl kılsa bilge (7) -niñge cevāb bérgil, bilmegeniñge bu sözniñg cevābını kürsī üzeside ayıtgalı boladurğan (8) émes, öyge kelip cevāb eşitgil, dégey-sén ki kişi cevāb eşite-mén dép öyge kélmes (9) ve her meclisde bir mertebe dégen sözni düvüm bāre démegey-sén ve hemme⁶⁹¹ vaḳtlarda çırayı (10) oçuḳ bolğay-sén ve her şehride tola turmağıl ki meddāḥlarğa ve pāl baḳğuçılara (11) rüzānesi mañgmaḳ birle ḥāşıl⁶⁹² bolur. Ḥalḳnıñ ḳabūliğa çırayı oçuḳ bolğıl ve meddāḥ (12) -lık nāmūsını saḳlağıl. Zāḥir ve bātınıñnı şer° birle ārāste tut, çün ānki namāz ö (13) -temek ve rūze tutmaḳ, nefl ötemek ve tili tatlılıḳnı lāzım tutğıl. Kūçe ve bāzārlarda [90a] (1) tola yürmegil tā °avāmniñg naḳarıda °azīz bolğay-sén ve yaman yavuḳlarıñgdın perḥīz (2) kılğıl ve kürsīniñg ādābını saḳlağıl. Bu şartlarını bölek yerde zıkr kıldım. Tekebbūr kılmaḳ (3) ve yalğan ayıtmak ve rişve⁶⁹³ almaḳdın yıraḳ [bolğıl] ve ḥalḳnı andaḳ işğa başlağıl ki özünğ (4) kılğay-sén tā inşāflıḳ °ālim⁶⁹⁴ bolğay-sén ve °ilmni obdan bilgey-sén ve bilgeniñg (5) -ni yaḥşı °ibāret birle edā kılğay-sén tā ĩnki ḥacīl bolmağay-sén. Ğalaṭ

⁶⁹⁰ Kelime metinde iki defa yazılmıştır.

⁶⁹¹ metin: همه

⁶⁹² metin: حاصل

⁶⁹³ metin: ريشوه

⁶⁹⁴ metin: عالم

ayıtmağda havf, (6) recādın sözlegil ki bir yolu Hūdāy te°ālānıñ bendelerini rahmetidin nā-üm̄mīd kılmağıl. (7) Bir yolu halknı t̄a°atsiz behiştge kirgüzmeğil ve tolarak andağ sözlerni (8) dégil ki özün̄g an̄ga k̄ādir bolğay-sén ve obdan bilgey-sén t̄a inki da°vā-yı (9) bī-delīl kılğan bolmağay-sén ki da°vā-yı bī-delīlniñ semeresi şerm-sārılıkdur. (10)

Faşl

Ve eger °ilmni kemāliğa yétgürüp uluğ k̄āđi bolsañg basıg ve āheste bolğıl (11) ve zīrek ve t̄iz-fehm, dūr-endīş, siyāset °ilm[i]ni obdan bilgüçi, her gürühniñ (12) mezheb ve tarīkasını bilgüçi bolğay-sén. Bolğay ki hiyelül'-kuzātını obdan (13) bilgey-sén t̄a inki bir mazlūmnıñ güvāhı bolmasa haqqı köyüp kétmegey ki h̄ile [90b] (1) tedbīr birle ol müsteħaknı haqğa yétgürgey-sén.

Hikāyet

Taberistānda (2) k̄āđi Ebu'l °Abbās Rūyānī dép bar érđi, °ālim ve dūr-endīş kişi érđi (3) ve şāhib-i tedbīr érđi. Vaqtāki bir kişi yana birevge yüz dīnār da°vā kılıp k̄āđiniñ (4) aldığa keldi ve müdde°i-°aleyh münkir érđi, k̄āđi müdde°idin güvāh taleb kıldı. Müdde°i güvāh (5) yoktur, dedi. K̄āđi müdde°i-°aleyhni andğa buyurdı.

Müdde°i feryād kıldı kim: Éy k̄āđi, anı (6) andğa buyurmağıl ki yalğan and içmekdin korkmaydur.

K̄āđi aydı: Şeri°atdın (7) çıkqalı bolmaydur, yā sén güvāh ötkergil yā and bérğil.

Ol kişi k̄āđiniñ aldıda (8) tofrağğa yumalanıp yığlap aydı: Éy k̄āđi, méniñg güvāhım yokdur ve ol nā-hağ (9) and içedür. Eger anı andğa buyursañg mañga zulm kılğan bolur-sén. Méniñg tedbīrim (10) -ni kılğıl. K̄āđi ol kişiniñ nāle⁶⁹⁵ vü zārīsini körüp bildi kim rāst aytadur.

(11) K̄āđi aydı: Éy h̄°āce, an̄ga qarz bérğeniñ né tarīkada érđi? Evvelidin beyān kılğıl.

(12) Ol kişi aydı: Éy k̄āđi, °ömrün̄g uzun ve devletiñg füzūn [bolğay] kim bu kişi birle né-çend (13) yıldın beri dost érdim. İttifā[k] bu kişi bir kenīzekge °āşık boldı ve ol kenīzek [91a] (1) -niñg bahāsı yüz ellig dīnār érđi. Bu kişiniñ ellig dīnārılığ eşyāsı (2) bar érđi ve anı almağğa héç çāre tapmadı. Kéçe ve kündüz zār zār yığlar érđi. (3) Bir kün ékevlen temāşā⁶⁹⁶ üçün sahrāğa çıktıq. Bir yerde bir s̄a°at oturup (4) érdük. Bu kişi ol kenīzek sözini çıkarıp zār zār yığladı. Yigirme üç yıldın (5) beri dostum érđi. Könğlüm köyüp aydım: Éy fülānī, ol kenīzekniñ tamām bahāsığa (6) yétgünçe dünyālıknıñ yokdur ve méniñg hem yok. Héç kişi séniñg feryādıñğa yétmeydür, (7) ammā méniñg dünyālıkdın yüz dīnārım bardur⁶⁹⁷ ki né-çend yıldın beri renc meşakqat (8) bisyār tartıp qolğa keltürüp-mén. Ol dīnārını sañga bérey, qalğanını özün̄g (9) qoşup ol kenīzekni alğıl ve bir ay °ıyş °işret kılğıl. Andın kéyin satıp (10) yüz dīnārımını mañga bérğil, dép érdim. Bu kişi ol sözlerni éşitip bisyār yığlap (11) ayağımğa yumalanıp eger bir aydın kéyin kenīzekni satıp

⁶⁹⁵ metin: ناله

⁶⁹⁶ metin: تماشا

⁶⁹⁷ Kelime iki defa yazılmıştır.

altununğızını bérme (12) -sem dép and içti ve mén altunni munğa bérdim. Altunni bérgende Hudāy te°ālāğa (13) ma°lūmdur ki ékkimizdin bölek kişi yok érdi. Hālā tört ay boldı, kenīzekni **[91b]** (1) hem satmaydur altunumni hem bérmeýdür.

Qāđī aydı: Munğa altunni né yérde béríp (2) érđiñg?

Müdde°ī dédi: Bir dıraht tüpide béríp érdim.

Qāđī aydı: Dıraht tüpide (3) anğa béríp éken-sén, néme üçün güvāhım yok dér-sén ki haşmıñ munda oltur (4) -sun, sén héç teşvīş tartmay dıraht tüpige bargıl, evvel ékki rek°at (5) namāz ötegil, andın kéyin peygamber şalla'llāhu °aleyhi ve sellemğa yüz merātibe dürūd ayıtğıl, (6) andın kéyin qāđī sañğa güvāhlık bérmeç üçün çarlaydur dégil, dép érdi. (7) Haşm tebessüm kıldı, qāđī körüp körmeçe saldı.

Ol kişi aydı: Qorqar (8) -mén kim ol fermān tutmağay.

Qāđī aydı: Méniñ mührümni alıp bargıl ve ayıtğıl (9) ki bu, qāđiniñ mühridür kélip güvāhlık bérün, dédi, dégil. Ol kişi mührni (10) dıraht qaşığa alıp kétti ve haşm qāđī qaşıda olturup qaldı ve qāđī (11) bölek dād-h°āhlarnı soragalı meşğül boldı. Bu kişiçe qaramay [bir] müddetdin kéyin (12) ol kişi dıraht tüpige yétgen müdür? dédi. Bu kişi henüz yétmegendür, dédi. (13) Qāđī yana bölek hükmge meşğül boldı. Ol dıraht tüpige barıp qāđī ayıtğan **[92a]** (1) tārīqa birle mührni körsetip qāđī séni çırlaydur, dép ayıttı. Bir sā°at (2) olturdı. Dırahtın héç cevāb kélmedi. Ğam-nāk yanıp qāđiniñ aldığa (3) kélđi.

Aydı kim: Barıp mührünğni ol dırahtğa körsettım, dıraht héç [cevāb] (4) bérmedi.

Qāđī aydı: Ğalať kıldıñg, ol dıraht kélip güvāhlık bérđi dép (5) ol haşmge baķıp aydı kim: Bu kişiniñ haķķını bérgil ve ger né mén kenīzekni satıp (6) bu kişiniñ altunını bérür-mén.

Ol haşm aydı: Mén sizniñ qaşınığızda édim, (7) héç dıraht kélmedi, güvāhlık hem bérmedi.

Qāđī dédi: Rāst aytur-sén (8) ki dıraht kélmedi, ammā eger sén bu altunni ol dıraht tüpide almasañg (9) mén ol kişini dıraht tüpige yétgen müdür dép sorganda arası yıraq (10) henüz yétmegendür, démediñg mü? Eger altunni almağan bolsañg ol kişi né yérge (11) bardı ikin ve qaýsı dıraht tüpige bardı ikin, démes mü érđiñg (12) ve müdde°ini ilzām kılmaz mu érđiñg? dép ol haşmdın altunni tapturup (13) bérđi.

Pes hemmeni kitābdın çıkara-mén, démegil. Özünğdin hem bu nev° tedbirlerni **[92b]** (1) kılgay-sén ve dīger bolğay ki özünğniñ öyide nihāyetī tevāzu°lıg bolğay (2) -sén, ammā meclis-i kazāda heybet birle çırayıñgı çırıp olturmaķıñg obdandur (3) tā uluğ bolğay-sén ve ağır bolğıl ve kem sözlegil ve dād-h°āhniñ sözini eşitmek (4) -din ve sormağdın melül bolmağıl ve şabr birle bolğıl. Eger mes°ele vāķi° bolsa müftī birle (5) meşveret kılgıl tā öz re°yiñgıni rüşen kılgay-sén ve hemīşe ders ayıtmağdın (6) hālī bolmağıl. Mes°ele ve mezheblerdin andağ ki ayıttım, tecrübelerinğni könğlünğde tu (7) -tğay-sén ve şerī°atda şek tarafige hükm kılmak revā érmesdür. Vaktāki qāđī (8) müctehid bolsa revādur. Pes qāđī zāhid ve °ilm-i fiğhda māhir bolğay ve bolğay ki né-çend maħallde (9) hükm kılmagay: Evvel gursene ve teşnelikte ve serābdın çıkқан maħallde, ğam-ğinlikde

ve dünyā (10) -lıkñıñ endişesi pîş kélgen vaqtda. Kāđınıñ hizmet-kārları andağ bolğa (11) -y ki dād-ı^vāhñıñ her nev^c ser-güzeştini⁶⁹⁸ beyān kılğalı koymağay. Anıñ üçün ki kādī (12) şartı hūkm kılmağdur, teftiş kılmağ érmes. Tola teftişler bardur ki kılğandın kılmağan (13) hūbrağdur ve sözni kışka kılğay. Pat andğa buyrumağay ve dünyāsı tola, bī-pāk [93a] (1) halkñı bilse kılğan tecrübesiçe teftiş kılğay, taqşır kılmağay ve sehl tutmağay, (2) özi birle muvāfık halkñı özi birle tutğay, hergiz kılğan hūkmni bozmağay ve hūkmi (3) -ni kavī ve muhkem kılğay ve hergiz öz qolı birle iqbāl ve menşūr fütümegey, meger zarūret bolsa (4) fütügey ve öz hıfzını °aziz kılğay ve öz sözini sicil kılğay, hūnerler obdanı (5) °ilm ve perhiz-kārlıq⁶⁹⁹ bilgey.

Pes eger bu °ilm-i şerif hūnerin verziş⁷⁰⁰ kılmasağ (6) ve bu tevfiķni tapmasağ ve leşkeri-pişe⁷⁰¹ bolmasağ bārī ticāret tārīkasını lāzım (7) tutğıl ve anıñdın menfa°at körgey-sén ki her nérse⁷⁰² ki qolunğğa keltürür-sén, (8) helāl-i muṭlağdur ve her kişiniñ nezdide pesendidedür. Ammā bu kārda taqşır kılmağay (9) -sén.

Ottuz ékinçi bāb, ticāret kılmağñıñ beyānıda.

Bilgil éy (10) oğul, sevdā-gerçilikni eger çendī ki hūner dēgeli bolmasa hem haķikatige baksa sevdā-ger (11) -ler resmi resūmı hūner-verler tārīkasığa muvāfıkdur.⁷⁰³ Anıñ üçün aytıpdurlar: Sev (12) dā-gerlik aşı nā-dānlıq ve fūr°i °aql biledür. Çün ānki aytıpdurlar: "*Lev lā el-cūhālu le-heleke* (13) *er-ricālu*." Ya°nī eger nā-dānlar bolmasa cihān tebāh bolur érdi ve maqşūd bu sözdin ol [93b] (1) -dur ki her kişi bir direm ziyāde tapmağ tām°arda maşrıqdın mağribğa yürse kūh, beyābān (2) ve deryālarda öz h°āhişini muḥāṭarage taşlamasa oğrı ve qarakçıdın, şır (3) -din ve yol nā-emīnlikidin qorqsa maşrıqdağı⁷⁰⁴ ni°met mağribğa ve mağribdeki maşrıqğa⁷⁰⁵ (4) yétmes érdi. Cihānnıñ ābādlıqı ni°met birledür. Bu işni sevdā-gerdin bölek (5) kişi kıla'lmas ve mundağ ḥaṭarlig işni ol kişi kıılır ki °aqlıñıñ közi tikilgen (6) bolğay. Sevdā-gerçilik ékki tārīkadur: Biri mu°āmele kılmağ, biri müsāfir bolmağ. Mu°āmele (7) kılmağ, zer-dārlar tārīkasıdur. Kesād meṭā°nı ziyāde satmağ tām°ıda alurlar ve bu (8) iş, mālñı muḥāṭarage taşlamağ bolur ve dūr-endiş kişi kesād meṭā°nı ağır bahāğa (9) satmağ tām°ıda almas. Sevdā-gerçilik oldur ki ékki tārīka menfa°atge dilirlik kılğay (10) ve diyānetlik ve rāstlıqñı lāzım tutğay ve özininğ menfa°ati üçün özgeni (11) ziyānda ḥ°ālamağay ve mu°āmeleni özidin pest kişi birle kılğay ve eger özidin (12) uluğ kişi birle mu°āmele kılsa diyānet ve mürüvvetlig kişi birle kılğay, firib béredurğan (13) halkdın ihtiyāt kılğay, dünyāsı yok kişi birle mu°āmele kılmağay, dostları birle [94a] (1) hem mu°āmele kılmağay-sén, eger kılsa süddın köngül üzgey ki tola dostluğ endek⁷⁰⁶ (2) sūd, endek⁷⁰⁷ ziyān birle tebāh bolur ve ziyāde kılmağ tām°ıda nesıyye mu°āmele kılmağıl, tola (3) ziyāde tām°ıda kemlik ḥāşıl⁷⁰⁸ bolur. Uluğ ziyān isrāf

⁶⁹⁸ metin: سر گذشته سینی

⁶⁹⁹ metin: چهره کار لبق

⁷⁰⁰ metin: ورزش

⁷⁰¹ metin: شکر پشه

⁷⁰² metin: نرسهء

⁷⁰³ metin: موافق دور

⁷⁰⁴ metin: مشرقداقي

⁷⁰⁵ metin: مشرقغا

⁷⁰⁶ metin: اندیک

⁷⁰⁷ metin: اندیک

⁷⁰⁸ metin: حاصل

kılmağdadur. Sūd hāşıl⁷⁰⁹ bo (4) -İmağunça aşı̄l pulunğdın yémegil ki uluğ ziyāndur ve sūd ümmīdide aşlık almağıl ki aşlık (5) satğuçılar hemīşe yaman atlıkdurlar. Diyānet oldur ki alğan némede yalğan (6) ayıtmağay. Kāfir ve Müselmān, yalğan ayıtmağnı yaman körüpdürler. Andağ ki mén [uşbu] maˆnāda ékki (7) beyt aytıpdur-mén.

Beyt

Éy könğlüm ara ˆışkıñg otı salğan nūr
Ol (8) nūr ara Mūsā-mén könğlümdür Tūr
ˆİşkıñgnı könğül cānı bérıp almış-mén
Alğuçığa (9) yalğan démek érmes meşhūr

Ve beyˆ kılmağunça metāˆnı ıoldın çıkarmağay-sén (10) ve muˆāmelede şerm tutmağay. Büzürgler aytıpdurlar: Şerm, tola rüzāneni kem (11) kılğusıdur ve bī-mürüvvetlikni lāzım tutmağay. Bu hünerniñ müteşaddīleri aytıpdurlar: (12) Sevdā-gerlikniñ aşlı, taşarruf kılmağ ve mürüvvet kılmağdur. Taşarruf, cemˆ kılğannı sakla (13) -ğuçı ve mürüvvet, ˆizzet ve hürmetni saklağuçıdur. Andağ eşitipdür-mén ki: [94b] (1)

Hikāyet

Bir sevdā-ger bir satığçığa miñg dīnār muˆāmele kılıp érdi. Muˆāmeleni aladurğan (2) vaqtığa yétte. Sevdā-ger bile satığçı alğan bérgenini hesāblaşıp üç nohūd altunda (3) hilāf kılıştılar.

Satığçı: Ménde bir dīnārıñg qaldı.

Sevdā-ger aydı: Sénde bir dīnār (4) yana üç nohūd altunum bardur.

Bu sözde namāz-ı bāmdāddın tā namāz-ı fīşīñgaça⁷¹⁰ mücādele kılıştılar. (5) Āhır satığçı dil-tenğ bolup bir dīnār, üç nohūd altunı sevdā-gerge bérdi, sevdā (6) -ger öyige yandı. Satığçıniñ şākirdi sevdāgerniñ arkaşındın irkeşip (7) bardı, aydı: Éy hˆāce, mañga şākirdānelik bérgil. Sevdā-ger ol bir dīnār, üç mişkāl (8) altunı şākirdğa bérdi. Şākird altunı alıp satığçıniñg qaşığa kéldi. (9)

Satığçı: Éy fülānī, méni üç nohūd altun üçün értedin bu vaqtğaçağa yétte, sén (10) néme tamaˆ kılıp bardıñg? Şākird, sevdā-ger bérgen altunı üstādığa körsetti, (11) satığçı taˆaccübğa qaldı, ayıttı: Sübhāna'llāh! Bu küdek hoş-rüy émes. Bu kişi (12) munça baħīllık birle munça altunı munğa néme üçün bérgendür? dép sevdā-gerniñg öyige (13) bardı ve aydı: Éy şeyh, sizde ˆaceb vāķıˆa körüpdür-mén ki értedin bu vaqtğaça [95a] (1) né-çend kişi bile méni üç nohūd altun üçün kāh ettiñgiz, yana bu altunı hemmesini (2) şākirdimğa bérıp-siz. Bu baş ağırıkı néme érdi, bu sehvāvet néçükdür?

Sevdā-ger (3) aydı: Éy hˆāce; mén sevdā-gerdür-mén, sevdā-gerlikniñg tarīķi almak satmağ (4) -dur. Eger bir direm çağlık ziyān tartsa nışf-ı ˆömri ğurūr kétgenge oħşa (5) bolğusıdur. Eger mürüvvet kıladurğan vaqtda mürüvvet kılmasa öz aşlınıñ nā-pāk (6)

⁷⁰⁹ metin: حاصل

⁷¹⁰ metin: فشينغاچا

bolğanıǵa güvāhlıǵ bérgeñidür. Mén özümniñg ziyān-kār boluşını hem h^vāhlama (7) -dım ve aşlımniñg nā-pāklıǵını hem h^vālamadım. Ammā sevdā-ger, şerikçilik (8) -dın perhiz kılǵay ve eger şerik bolsa ğanī kişi birle şerik bolǵay tā ü (9) -leşip aladurǵan vaqt feşimān keltürmegey ve kişiniñg sermāyesige (10) bir nēme almaǵay. Ölüg, sinuk nēmerseni almaǵay, endek⁷¹¹ dünyā bile öz bahtım (11) -nı sıñay-mén, démegey. Eger kişi bu haṭnı fülān şehrge alıp barıñg⁷¹² dése (12) ol haṭnı oqıp baqıp andın alǵay. Anıñg üçün ki ol haṭda (13) bu kişige belā ve ziyān yétmek ihtimāli bardur ve her şehrge barsa[nğ] yaman haber alıp [95b] (1) barmaǵay-sén ve ölüm haberini alıp barmaǵay ve hoş haber alıp barmağdın (2) taḳşır kılmaǵay. Hem-rāhsız yolǵa kirmegey. Kārvānnıñg otrasıǵa tüşgey (3) ve metā^cını kārvānnıñg metā^cınıñg otrasıda qoyǵay ve silāh-dārlar⁷¹³ arasında (4) olturmaǵay ki qarāḳçılar evvel silāh-dārlarǵa⁷¹⁴ qaşd kılurlar. Eger fiyāde bolsa atlıǵ (5) -largā hem-rāh bolmaǵay. Bīgāne kişidin yolnı sormaǵay. Tola nā-pāklar bardur ki (6) ğalaṭ yolnı körsetip arḳadın barıp metā^clarını alur ve eger kişi sañǵa yol (7) üzre yoluḳsa tāze-rūluḳ bile selām kılǵay-sén ve özünǵni qorḳǵan (8) ve harǵan şüretde körsetmegey-sén ve zāhidlerǵa⁷¹⁵ hıyānet kılmaǵay. İltifāt (9) ve yaḥşılıǵnı dirig tutmaǵay ve ozuksuz yolǵa kirmegey ve temmüzda qışlıǵ (10) éğinsiz ve qışda yazlıǵ éğinsiz yolǵa kirmegey, egerçi yol yaḳın bolsa hem (11) ve kirāǵa alǵan kişini hōşnūd kılǵay. Vaḳtāki bir yérge tüşse diyānetlig satıǵ (12) -cı tapǵay ve üç ṭāyife birle şöḥbet tutǵay ve civān-merd, ^cayyār-pişe⁷¹⁶ ve zer-dār⁷¹⁷ (13) ve mürüvvetlig ve kişiniñg haḳḳını tanuǵuçı ve yolnı biledurǵan kişi bile yürgey [96a] (1) ve cehd kılǵıl tā ıssıǵ ve savuḳ ve açlıǵ ve teşnelikge hūy kılǵay-sén (2) ve āsāyişde isrāf kılmaǵıl tā żarūret bolsa āsānraḳ bolǵusıdur ve (3) özünǵ kıladurǵan işni kişige i^ctimād kılmaǵıl ki dünyā hem mekr firibdür. (4) Ammā sevdā-gerçilik sermāyesi rāstlıḳ ve diyānetdür. Almaq, satmaqda (5) rāst-gūy bolǵay ve tola alıp pat satǵay. Mehmā-emken⁷¹⁸ nesiiye almak ve bérmeḳ (6) -ni lāzım tutma ve ^cālim ve seyyid ḥaḳḳ birle mu^cāmele kılmaǵıl tā ĩnki olarnıñg ḥaṭırı (7) séndin rencide bolmaǵay. Eger mu^cāmele kılsañg menfa^catni olar tarafige qoyǵay (8) -sén ve nöker kişiler birle, ḥayr seḥāveti yoḳ kişiler birle, ḳaḍıñıñg ḥaş vekil (9) -leri birle ve kişiniñg ḥizmet-kārı birle mu^cāmele kılmaǵıl ve her kişi bular bile mu^cāmele (10) kılsa baş aǵrıǵı ve feşimāndın ḥalāş bolmaǵusıdur. Körmegen ve āzmūde (11) kılmaǵan kişidin emin bolmaǵıl, bir āzmūde kılǵan kişini yana āzmāyiş kılmaǵıl. (12) Mişalde kelipdür ki: Āzmūde kılǵan şeyṭān, āzmūde kılmaǵan ādemdin (13) ḥūbraḳdur. Kişini āzmāyiş kılsañg öz ḳudretiñg yétedurǵan nēmerse bile [96b] (1) āzmāyiş⁷¹⁹ kılǵıl ve her kişini āzmāyiş kılsañg bir iş kıldurup āzmāyiş (2) kıl, söz birle āzmāyiş kılmaǵıl. Yüz ṭāvus çaǵlıḳ nesiiyedinde bir ḳuḳçaḳ (3) çaǵlıḳ naḳd obdandır. Ḥuşkide sefer kılmağdın on yarımını tapsañg on (4) birni tapmaḳnıñg ṭama^cıda deryā seferini ihtiyār kılmaǵıl ki deryā seferiniñg ziyānı (5) süddin toladır. Eger ḥuşkide sefer kılsañg, mālınıñg kétse cānıñg ḳalǵusıdur. (6) Velikin ta^caccüb işlerni körmek üçün tüvān-gerlik vaḳtıda deryāǵa kirmek revādur. (7) Aytıp durlar: "İrkebū'l-bahre merraten ve'n-zurū fī āṣāri raḥmetu'llāhi." Ya^cnī kiriñgler deryāǵa (8) bir mertebe ve körünğler Ḥudāy

⁷¹¹ metin: اندیک

⁷¹² metin: alıp barıp barıñg

⁷¹³ metin: صلاح دار

⁷¹⁴ metin: صلاح دار

⁷¹⁵ metin: زاهد

⁷¹⁶ metin: عيار پشه

⁷¹⁷ metin: زردار

⁷¹⁸ metin: مهما امكين

⁷¹⁹ Kelimenin az hecesi 96a/13'ün sonunda da yazılmıştır.

te°ālānıñ rahmetiniñ eşerlerini. Almağ ve bérmeke teşvīş (9) -siz bolmağıl, satğandın kéyin teşvīş kılmağıl ve öz işleriñniñ (10) hemmesini kişiniñ qolıǵa taşlamağıl. Bolğan menfa°at ve ziyānnı ser-hesāb (11) barıp haṭge fūtip turğıl tā sehv ğalaṭdın emīn bolğay-sén ve qullarıñdın (12) hesāb alğıl ve héç işǵa özünğ güvāh bolmağıl, eger münkir bolmağ lāzım kelse bo (13) -la'lmas-sén ve öyde boladurğan menfa°at ve ziyānnı ser-hesāb barğıl ve hıyānet [97a] (1) kılmağıl, her kişi ki hıyānet kılsa öziǵe kılğan bolur.

Hikāyet

Bir kişi bar érdi (2) ve anıñ né-çend qoyı bar érdi ve bir qoyçısı bar érdi kim rüze-dār ve pārsā. (3) Her kün qoyları sağıp sūtini hı°ācesi qaşıǵa alıp kélür érdi. (4) Hı°ācesi ol sūtge su qoşup ol qoyçıǵa satturur érdi. Bu (5) qoyçı hı°ācesıǵa naşīḥat kılur érdi ki: Hıyānet °ākıbeti yamandur. Hı°ācesi (6) eşitmes érdi. İttifākan bir kéçe qoyları ağılǵa sulap özi bir bülend yérge (7) çıkıp yétip érdi. Bahār faşlı édi. Yamğur yağıp qatıǵ su kélip qoy (8) -larını helāk kıldı. Tanğlası qoyçı sūt almay keldi.

Hı°āce sordı: Bu kün (9) né üçün sūt keltürmedinğ?

Qoyçı aydı: Éy hı°āce, mēn ayıtmadım mu kim sūt (10) -ge su qoşmañğ dép? Qabūl kılmağınğız. Uşol sūtge qoşkan sular (11) hemmesi bir bolup kélip qoyları alıp ketti.

Ğaraž oldur ki hıyānet kılmağıl. (12) Her kişi bir mertebe hıyānet kılmağ héç kişi i°timād kılmağusıdur. Rāstlıqnı pīşe⁷²⁰ (13) kılğıl ki tarz ve ṭarīqalarıñ uluğraqı rāstlıqdur ve hoş mu°āmele ve almağ [97b] (1) ve bérmeke tüccār bolğıl ve héç kişige va°dege ḥilāf kılmağıl ve ḥarīdārǵa rāst ayıtgay, (2) Hudāy te°ālā bereket bergey ve mu°āmelede temessük almağdın ġāfil⁷²¹ bolmağıl tā ḥaqnı qoluñǵa (3) almağunça temessükni bérmegey-sén ve her yérge barsañğ āşinā tutğıl. Eger barmağan (4) yérge barur bolsañğ uluğ kişiniñ nāmesini alıp barğay-sén tā özünğ (5) meşhūr bolğay-sén ve ḥalq birle obdan çıkışıl ve cāhil ve aḥmağ ve bī-pāk (6) ve bī-namāz kişi birle hem-sefer bolmağıl. Aytıpurlar ki: "*Er-refīku summe't-ṭarīk.*" Ya°nī evvel refīk (7) tap, andın kéyin yolǵa kir. Ol kişi ki séni emīn bilse sén anıñ gümānını ğalaṭ kılma (8) ve her néme alsañğ körmeý alma ve her néme satsañğ narḥını obdan anğlap satğıl (9) ve şart kılmağıl tā güft ü güydın emīn bolğay-sén ve öy tutmaqnıñ ṭarīqasını (10) obdan bilgey-sén ki uluğ sevdā-gerçilik öy tutmaqnı bilmekdür ve öyge lāzım (11) boladurğan némeni erzāncılıqda alğay-sén. Bir yıllıq sālyānege ékki yıllıq sālyāne (12) alğıl, narḥ kıymet bolğay, nısfını satğay-sén tā ol yılda müft sālyāne (13) yégey-sén ve bu işde héç istiḥāle ve bed-nām yoğdur. Ol, öy tutmaqnıñ ṭarīka [98a] (1) -sını bilgen bolur. Eger dünyālıqnıñǵa ḥalel yétse anıñ tedbīrini kılğay-sén. (2) Eger ful tapmaqnı ziyāde kıla'lmasañğ ḥarcnı kem kılğıl ve eger sevdā-gerçilik kılma (3) -sañğ, °ilm örgermekni hı°ālasañğ bilgil ki şerī°at, °ilm-i dīn qalsa (4) °ilm-i ṭib⁷²² ḥūbrağdur. Peyğamber şalla'llāhu °aleyhi ve sellem aytıpurlar ki: "*El-°ilmu °ilmāni* (5) *°ilmu'l-ebdāni ve °ilmü'l-edyāni.*"⁷²³ Ya°nī °ilm ékki kısmdur: Beden °ilmi ve dīn °ilmini (6) bilmek.

⁷²⁰ metin: پشه

⁷²¹ metin: غافل

⁷²² metin: تيب

⁷²³ Hadis-i Şerif: Dagganî Mevzûâtı'd-Dagganî.

Ottuz üçüncü bâb, 'ilm-i tıb taleb kılmaknın beyânıda.

Éy oğul, (7) eger tabīb bolsanğ bolğay ki 'ilm-i tıbnıñ qā'idelerini bilgey-sén. Bilgil ki (8) âdemniñ bedenide her némerse ki mevcüddür, yâ âdemniñ haqıkatide dâhil bolur yâ hâric bo (9) -lur ve âdemniñ haqıkatide dâhil boladurğan némerse üç kısımdur: Evvelkı kısım oldur ki (10) beden şābit, ber-pā turmağlıkı anıñ birledür, ékkinçi kısım oldur ki beden şābit, ber-pā (11) turmağlıkını anıñ birle ümmid tuta'lur, üçünçi kısım oldur ki bedenni bir hâldin (12) yana hālğa yötke ve ol némerse ki âdem haqıkatide dâhil érmesdür, ol némerseni qabül (13) kılmaglık birle zarar yétgürür, yâ vāsıta bile veyā bī-vāsıta. Ammā ol kısmı ki bedenniñ şābit [98b] (1) ve ber-pā turmağlıkı anıñ birledür, yâ māddeniñ cinsidin bolur veyā şüretniñ cinsidin (2) bolur. Ol némerse ki māddeniñ cinsidindür, ékki nev°dür, °anāşır-ı erba°age oğşa. °Anāşır-ı erba°a (3) törttür: Ot, su, şimāl, tofrağ ve mizāclarnıñ °adedi tokkuzdur: Biri mu°tedil, sékkizi (4) nā-mu°tedil. Sékkizniñ törti müfred, törti mürekke ve bu dégen sözniñ ma°nāsı oldur ki: (5) A°zā mürekkebdür hıltın ve hılt mürekkebdür mizācdın ve mizāc mürekkebdür °anāşırđın. Ol ki (6) şüret cinsi üç kısımdur: Kuvā,⁷²⁴ ervāh ve ef°āl ve kuvā⁷²⁵ üç kısımdur: Nefsānī, hayvānī, (7) tabī°ī. Nefsānī üç kısımdur: Kuvvet-i müdrike, zāhir ve dīger. Kuvvet-i müdrike üç kısım bolur: Hayāl (8) kılmak ve fikr kılmak ve yādıga kéltürmek. Ef°āl hem nefsanī ve hayvānī ve tabī°iniñ °adedide. (9) Anıñ üçün ki rûh, kuvvetniñ hizmet-kārı; kuvvet, fi°liniñ feydā bolmağı te°şiridür (10) ve tabī°ī ol ki bedenniñ qavām-ı şābit bolmağı anıñ birledür. Çün semizlik mizācnıñ savuğ (11) -luğıga tābi°dür. Oruğluğ, mizācnıñ ıssıqlığıga tābi°dür. Beşereniñ kızılığ kanga (12) tābi°dür. Beşereniñ sarıqlığı şafrāga tābi°dür ve çün şıhhatlik, kuvvet ve şehvet (13) -niñ i°tidāliğa tābi°dür. Bedenni bir hâldin yana bir hālğa yötkeydurğan némerseni esbāb-ı [99a] (1) zarūrī déler. Ol alte kısımdur: Biri havā, ékkinçi ta°ām, üçünçi hareket kılmak ve şük (2) turmak, törtünçi uykulamak ve oyğak bolmak, beşinçi tabī°atniñ revān bolmağı (3) ve qabzlıkı, altınçı nefsi nātıqage peydā boladurğan hâlet, çün ānci gam ve gāzab ve (4) korkunç ve muñga oğşa némerseler ve bu her biri beden içre ber-vech-i i°tidāl bolsa beden (5) şıhhat selāmet bolur. Bu cümledin biri öz hālidin tağayyür tapsa bedenge ağık (6) peydā bolur. Aşl-ı hilkatge tüşgen ağık tört kısım bolur. Şüretde bolur veyā kem (7) yâ ziyādelikte bolur. Vaz° bolğan ağık ékki kısım bolur: Yā °użv öz hālidin yö (8) -tkelür yâ °użvge taşur.

Bilgey-sén ki 'ilm-i tıb ékki kısım bolur: °İlmī ve °amelī. °İlmī (9) oldur ki sañga beyān kılıp érdim. Émdi beyān kılay kim °ilmni izhār kıldım, anı qandın (10) taleb kılmak kérek tā barını şerh bile anğlağay-sén. Cālīnūs, Sitte °Aşere⁷²⁶ (11) dégen kitābıda yād bérıpdür, Sitte °Aşeredin⁷²⁷ bölek kitābda hem dépdür.

Mizāc (12) -nı bilmekni Kitāb-ı Mizācda taleb kılğıl ve kuvvet-i hayvānīni Kitāb-ı Nabzda taleb kılğıl, (13) kuvā-yı nefsanīni Bukrāt ve Eflātındın taleb kılğıl. Keselniñ aqsāmlarını [99b] (1) Sitte °Aşere kitābıdın evvelkı maqālidin Kitābü'l-°ilel ve'l-Emrāzda taleb kılğıl ve kesel (2) -niñ kısımlarını bu kitābdın üçünçi maqālede taleb kılğıl ve keselniñ sebeplerini (3) törtünçi, beşinçi maqālede taleb kılğıl. Vaqtāki °ilāc kılmaknı

⁷²⁴ metin: قواد

⁷²⁵ metin: قواد

⁷²⁶ metin: عشر

⁷²⁷ metin: عشريدين

h^vālasaṅg keselniṅg yégen (4) ğızāsını ser-ḥesāb bargıl. Bolğay ki evvel keselniṅg ğızāsıdın āgāh bolma (5) -ğunça °ilāc kılmağay.

Nazm

Her kesel def^{ide} vācibdür bularnı⁷²⁸ bilmekiṅ

(6) İmtilā vü kuvvet ḥāl ü mizāc nüşhadur

Ve bilgey ki ıssığdın bolğan keselge né ṭarīḳada (7) °ilāc kılmaḳ kérek? Qā^{ide} ve kıyāsı biledurğanlar mezhebleriçe mu^{alece} kılğay. Eger (8) bularnıṅ her birini °alā-hide zıkr kılsam söz uzaḳğa tartadur ve keselniṅ yahşı (9) ve yaman °alāmetlerini Taḳdimetü'l-Ma^{rifede}, Buḳrātıniṅ kitābıda ṭaleb kılğıl. Tamur (10) tonumaḳ ve ḳārūre tonumaḳnı Nabzü'l-Kebīr ve Nabzü's-Sağīr kitābıdın evvelkı maḳāle (11) -de ṭaleb kılğıl ve kesel içideki °alāmāt ve nişānelerni hem Sitte °Aşere⁷²⁹ kitābıdın (12) a^{zā}-yı ilede⁷³⁰ ṭaleb kılğıl ve ısıtmaları bilmekni hem Sitte °Aşere⁷³¹ kitābıdın Kitāb-ı Ḥamlet (13) -de ṭaleb kılğıl ve ıssığdın bolğan kesellerniṅ tedbirini Buḳrātıniṅ Mā^ü-ş-Şi^r [100a] (1) dégen kitābıda ṭaleb kılğıl ve ṭabīb tecrübe tola kılğan bolğay ve ḥalk arasında (2) ma^{rūf} ve meşhūr bolğay ve keselni tola baḳğan bolğay ve mu^{alece} kılğannı tola (3) körgen bolğay. Vāḳi^o boladurğan keseller aṅga pūşide bolmağay ve kitāblarda (4) oḳuğanı ḥātırıda bolğay ve mu^{alece} kılmaḳdın toḥtamağay ve Buḳrātıniṅ Vesāyā (5) dégen kitābını oḳuğan bolğay ve hemişe özini pāk tutğay ve özini ḥōş-büy (6) ve pākize tutğay. Vaḳtāki keselni körgeli kélse çırayını oḳuḳ tutğay, yahşı söz (7) -lüg [bolğay] ve keselge kuvvet bergey.

Vaḳtāki keselni körgeli barsa, uyḳuluḡ gümān kılsa, (8) vaḳtāki kıçkırsa, cevāb bérse, ammā kişini tonumasa ve közini pat açıp yumsa (9) yaman °alāmetdür. Eger bī-hūş bolsa ve futını her ṭarafge taşlap urunup yatsa (10) yaman ve eger bī-hūş bolsa ve her vaḳtda kıçkırsa ve ḳolını taşlasa yaman °alāmet (11) -dür ve eger keselniṅ bedeni ilgerkidin aḳraḳ bolsa ve lebini yalasa yaman °alāmetdür (12) ve kesel hemişe ḳay kılsa ve ḳay her rengde kélse, toḥtamasa yamandur ve eger kesel (13) gāh gāhī yutalsa balğamını bir némersege alıp ḳurutup yuğay, eger balğamniṅ nişānesi [100b] (1) ḳalsa yaman °alāmetdür. Eger ḳatıḡ reşkdin, ḳatıḡ ğamdın aḡrığan bolsa, (2) dümge (?) bolsa bularnıṅ hemmesini beyān kıldım, dārū kılmağıl ki sūd kılmağusıdur (3) ve eger keselni körgeli barsaṅg, bu ayıtğan °alāmetler bolmasa ümmīd-vār bo (4) -lğıl ki yahşı bolğusıdur.

Faşl

Eger keselniṅ tamurı pür-ḳuvvet engüşt (5) astıdın salsa bilgil ki ḥūn ğālibdür ve yinçige salıp yıldam bolsa şafrā (6) ğālibdür. Eger yinçige süst bolup kéçikip salsa ruṭūbet ğālibdür ve eger engüşt (7) astıda dürüş bolup kéçikip salsa sevdā ğālibdür. Eger muḥālif salsa, ḳaysı (8) ṭarafge meyli ziyāde bolsa ol ṭarafge ḥükm kılğay.

Faşl

⁷²⁸ Kelime iki defa yazılmıştır.

⁷²⁹ metin: عشر

⁷³⁰ metin: أعضاء اليه دا

⁷³¹ metin: عشر

Vaqtāki nabẓnı⁷³² bildiñg (9) kārūrege baǵıl eger aq su meşellik bolsa ğamdın kesel bolǵannıñ Ğalāmeti (10) -dür, eger aq rūşen bolsa hılı-ı hāmdın [kesel] bolǵannıñ nişānesidür. Eger kārūre, (11) [yaǵ] reñgide bolup anıñda hať körünse vaqtı yavuq yétgeniñ nişānesidür. (12) Eger kārūre zaġferān dék bolsa teb-i şafrāvidür⁷³³, hūn şafrāğa yār bolǵandır. (13) Eger kārūreniñ üzeside sarıǵlıq bolup tehde qaralıq bolsa kesel öfke [101a] (1) -din ve taldın bolǵannıñ Ğalāmetidür ki dārū kılmaǵıl. Eger kārūreniñ tehi (2) yaşıl veyā sarıǵ çalınsa pat şıhhat tapǵay. Eger kesel, hezeyān sözlese (3) ve kārūre kızıl ve qaramtılsı bolsa veyā hūn-ālūde bolup kömüki üzeside bolsa (4) anıñdın hāzer kılǵıl ve eger kārūre kara bolsa ve üzeside qañǵa oşsa néme bolsa anıñ (5) -dın hāzer kılǵıl ve eger kārūre kara bolsa ve anıñda keykge oşsa néme bolsa veyā qañǵa oşsa (6) néme bolsa ol kesel birle hūblaşqay. Eger kārūre sarıǵ bolsa, anıñda āftāb (7) zerresi dék néme bolsa ol kesel hūndın bolǵandır, qañ aldursa şıhhat (8) tapǵay ve eger kārūre sarıǵ bolsa ve anıñda aq haťlar bolsa kesel uzaqǵa tartar (9) ve eger kārūre sarıǵ bolsa kesel taldın bolǵannıñ Ğalāmetidür. Vaqtāki kārūre ve (10) tamur tanuduñg, keselniñ cinslerini tanuǵıl. Anıñ üçün ki keselniñ⁷³⁴ (11) cinsleri toludur. Vaqtāki keselniñ cinslerini tonusañg (12) çe ğızāğa⁷³⁵ iktifā kılǵıl, dārū kılmaqǵa kūşış⁷³⁶ kılmaǵıl ve her kesel ki sefūf ve zīmād (13) birle şıhhat tapur bolsa hab ve maţbūh dārūlarǵa kūşış⁷³⁷ kılma tā teskīn birle [101b] (1) alışıñg kifāyet tapǵusıdır ve iħrāc bérmekdin teħīr kılmaǵıl. Kesel ziyāde (2) bolsa yaǵuz dārū kılǵıl, hergiz keselge tōhmet kılmaǵıl ve keselniñ içi bend (3) boluşdın perhīz kılǵıl. Kesel qabūl kılmağan némeni buyrumaǵıl ve zarar kıla (4) -durǵan némeni yégen bolsa def kıladurǵan dārūnı kılǵıl. Tabīb obdanraq (5) hūneri dārū tonumaq ve kesel tonumaqdur.

Bu bābda tola sözledim, né üçün ki (6) mén Ğilm-i tıbnı⁷³⁸ dost tutar-mén ki uluǵ Ğilmdür. Tola sözlemekim ol vechdin (7) -dür ki her kişi bir némeni dost tutsa tola sözler. Eger bu Ğilmni örgenmek müyesser (8) bolmasa Ğilm-i nūcūm Ğilm-i şerīfdür, örgenmekge cehd kılǵıl ki nihāyetī uluǵ Ğilm (9) -dür. Ol sebebdin ki Ğilm-i nūcūm peyǵamber-i mürselniñ muġcizesidür. Eger çendī ki Hāzret -i (10) Muḥammed Muştafa şalla'llāhu Ğaleyhi ve sellemniñ şerīatleri birle mensūh bolsa hem. (11)

Ottuz törtünçi bāb, Ğilm-i nūcūm ve Ğilm-i hendeseniñ beyānıda.

Éy oǵul, eger (12) mūneccim bolsañg cehd kılǵıl tā Ğilm-i riyāzīğa tola meşǵulluq kılǵay-sén. (13) Ğilm-i nūcūm tola [mūşkil] Ğilmdür, anı tamām şerh kılmaq mūşkildür. Anıñ üçün ki héç kişi [102a] (1) tamām rāstını tapmapdurlar ve cehd kılǵıl tā aşlını obdan bilgey-sén. Hūkmniñ (2) aşlı ol vaqtda rāst bolǵusıdır ki sitāreleriñ taqvīmi rāst (3) bolǵusıdır ve tāliġ dūrūst bolǵay. Zīnhār tāliġe çağlap iġtimād kılǵıl. (4) Vaqtāki ḥesāb-ı nūmūdārāt rāst kélse andın kéyin hūkm kılǵıl ki dūrūst (5) bolǵay. Tāliġdin, derece-i tāliġdin ve kamer ve burc-ı kamer ve kevākib burclarınıñ mizācı (6) her burcda néçük boladur? Ve ol kevākib şābite ki tolarak öyge yatıpdur. Mesūť (?) (7) ve mesīr derecesidin ve mużlime

⁷³² metin: نبص

⁷³³ metin: سفر اویدور

⁷³⁴ Kelime iki defa yazılmıştır.

⁷³⁵ metin: حا غذاغه

⁷³⁶ metin: كوشيش

⁷³⁷ metin: كوشيش

⁷³⁸ metin: علم طيب

ve müteharrika derecesidin ki āftāb cirmidedür. Şā (8) °id⁷³⁹ ve hābiṭ,⁷⁴⁰ bularnıñ héç kıysıdın ġāfil bolmağıl. Andın derecāt-ı kamerge ba (9) -kıl andın aḥkāmdın sözlegey-sén tā kılğan ḥükmünğ rāst kélgey. (10) Bularnıñ hemmesini ihtiyāt kılsañg méninğ dégenim dék boladur. Üstādım rahmetu'llāh (11) -dın eşittim ki: Tevellüd bolğan anadın toğulğan vaqt érmesdür, belki tevellüd bolğan ér kişi (12) -niñg nuṭfesi ḥatun kişiniñ beçedānıda karar tapğanıdur. Tāli° aşlı (13) oldur ki yaḥşılık ve yamanlık ol vaqtğa peyvestedür. Ammā ol sā°at ki **[102b]** (1) anadın toğuladur, ol tāli°ni taḥvīl-i kübrā dérler ve toğulğan yılını taḥvīl-i vasaṭi (2) ve aynı taḥvīl-i şıgarī dérler. Ādemniñ başıga anasınıñ beçedānıda karar tapğan (3) sā°atniñ tāli°i kélğüsüdür. Resül °aleyhi's-selām ayıtpdurlar: "*Es-Sa°idu men (4) su°ide fī baṭni ummihi eş-şakiyyu men şakiya fī baṭni ummihi.*"⁷⁴¹ Ya°nī sa°id (5) kişige sā°adet-mend[lik] fütülür anasınıñ kırsakıda ve şakī kişige şeķāvetlik (6) fütülür anasınıñ kırsakıda. Her ḥükmi ki kılsañg mén ayıtğanga bakıp ḥükm kılğıl ve (7) aḥkāṃ şartlarıdın ba°zını beyān kıldım. Eger mühendis bolsañg ḥesābnı (8) obdan bilgil. Bir sā°at ḥesābdın ġāfil bolmağıl ve eger zemīnni ḥesāb (9) kılsañg künc bulunğlarını tonuğıl ve muḥtelif şekllerni ḥvār körmegil (10) ve cehd kılğıl tā künc bulunğlarını obdan bilgey-sén. Tola zemīnler bardur (11) ki künci bu⁷⁴² şüretlig bolur veyā bu şüretde bolur. Tola yér bardur ki tefā (12) -vüti bisyār bolur. Eger zemīn hem-vāre bolsa çağlap ḥesāb kıлмаğıl, belki (13) müşelles şeklide yā murabba° şeklide kılğıl, andın kéyin cüdā ḥesāb kılğıl, rāst **[103a]** (1) kélgey. Eger bu bābdā mundın ziyāde beyān kılsam, kitāb öz i°tidālidin çıka (2) -dur. °İlm-i hendeseni bölek kitābdā beyān kılıp érdim, ḥvāladım ki bu bābdın bir néçe (3) söz beyān kılgay-mén tā kitābım °ilm-i hendesedin ḥālī kılmağay, ve's-selām. (4)

Ottuz béşinçi bāb, şā°ırlık beyānıda.

Bilgil éy oğul, eger şā°ir bolsañg (5) cehd kılğıl ki mümteni° sözlerni sözlemegey-sén ve perhīz kılğıl ol söz (6) -lerdin ki özünğ bilgey-sén, özgeler bilmegeyler. Şā°irler ḥalkdın aḥfā (7) kılmakğa ayturlar. Vezn ve kāfiyesiz démekge kanā°at kıлмаğıl. Bī-tertib, bī-(8) şan°at şī°r ayıtmağıl ki rāst şī°rni héç kişi ḥōşlamas. Çün ānçi dép (9) -dürler ki: *Çün aḥsenü evsetü'l-kizb.* Ya°nī yalgandır, ança obdandır. Çünki (10) müte°aḥḥirīnler zamānıga barğança ḥüb érmes. Çünki °ālim⁷⁴³ bolmağan⁷⁴⁴ şā°irlerniñ (11) fehmiddeki ma°nāga °āciz kélür. Ḥuşuşen bu on sékkiz şan°atlar ki muḥaddemler āz (12) -māyiş kılıp tertīb bérıpdürler. Çün ānçi mücānis dérler başdın ayağ bir (13) cinsde bolur ve müteşakīl bolur, ékki kelime bir şeklide bolur, noḳta birle farḳlık **[103b]** (1) bolur. Çün ānçi zeyd ü zeyd (?) ve müttebe°ān (?) dérler āyet veyā ḥadış veyā birde bir meşāyiḥ (2) -niñg sözlerini öz sözi kılıp keltürür. Eger āyetdür, çün ānçi bu kemīne (3) aytur:

Derd élige rüşdī bolup hem-zebān

Yıgla Nevāyī kibi tartıp fiğān

⁷³⁹ metin: صاعد

⁷⁴⁰ metin: هاید

⁷⁴¹ Hadis-i Şerif: Et-Taberanī El-Mu'cemü'l-Kebir, hadis no: 2631.

⁷⁴² Orhan Şaik Gökyay tarafından hazırlanan *Kabusname* adlı eserde, açıklama ile ilgili şekillerin çizimi yer almaktadır. Çağatayca *Kabusname*'nin mütercimi ya bu şekilleri bilinçli olarak çizmedi ya çizmeyi unuttu ya da kopya ettiğ i nüshada herhangi bir çizim bulunmadığı için kendi tercümesini çizimler olmadan yaptı.

⁷⁴³ metin: عاليم

⁷⁴⁴ metin: بولماغاي

Ḳāyim (4) olup bu^csira mā fīl-ḳubūr⁷⁴⁵

Ẓāhir olup ḥuṣṣile mā fīs-ṣudūr⁷⁴⁶

Ve eger ḳul meṣāyihdür (5) Nāṣır °Alī aytur:

Bi-ṭarzī Mevlevī aheng-berdāz

Ḥadīs-i dīgerān kon perde-i rāz⁷⁴⁷

(6) Meger ayılır çün ānçi bir muṣarra^cda ékki yérde kélür. Çün ānçi Nevāyī aytur:

Né °ışk édi ki (7) °adem eyledi vücūdumnu

Ki urdı şā^ciḳa gerdünğa çekti dūdumnu⁷⁴⁸

Ve müsecca^c kélür, (8) ya^cnī tamām beytniñ her kelimesi seci^c birle kélür. Muvāzin ya^cnī neçe ḡazel bir veznde (9) kélür, anı tettebbu^c atarlar. Müselsel ya^cnī tamām bir ḡazel bir maẓmūnda kélür ve musammaṭ (10) ya^cnī ḳaṣīde⁷⁴⁹ ki beyt tokkuzdın ziyāde bolsa anı ḳaṣīde dérler. Ḳāfiye ékki, mıṣrā^{c750} tört (11) bolur. Çün ānçi ḡazelnı ṭāḳ ve laṭīfelig sözlerni lāzım tut; çün ānçi ḥāṣ, °āmğa (12) ḥoş kélgey tā ĩnki séniñ ṣi^criñ ḥalḳ ara meṣhūr bolḡay.

Her sözi ki ayta (13) -sén, çün ānçi medḥ [ü] ṣenā ve ḡazel ve hicv⁷⁵¹ ve merṣiye bularnıñ her biride sözniñ dādını **[104a]** (1) bérgil, hergiz nā-tamām sözlemegil ve her sözi ki neṣrde⁷⁵² aytadur-sén, anı nazmda ayıtmaḡıl (2) ki neṣr⁷⁵³ ra^ciyyetge yarağan birle pādşāh[ḡa] yaramas ve ḡazelnı maḳāmğa algānda te^cṣīr (3) ḳılḡu dék ayıtḡıl ve her kişiniñ lāyıḳını tonup ayıtḡıl ve memdūḥ ya^cnī medḥ ḳılğan (4) kişiniñ ḳadr ḳıymetige baḳıp sözlegil ve kişi ki bēlige fıçak asmağan bolsa anı (5) ṣemṣīr⁷⁵⁴ -efgen démegil ve kişi ki eşek minmegen bolsa sén anıñ atını Döldül ve Raḥṣ (6) -ge oḥṣatmaḡıl ve her kişi ki né sayalılık söz déḡülük, anı bilgil. Şā^cirğa vācib (7) -dür ki memdūḥnıñ ṭāb^c ḥ^cvāhişlerini bilgey ki né iş ḥoş kéledür? Ve ḥaḳīr himmet (8) -lig bolmaḡıl ve hemme ḳaṣīdelerde özüñni bende ve hizmet-kār démegil. Ammā zühd ve tevḥīd (9) -de ḳudretiñ⁷⁵⁵ yétgeniçe taḳṣīr ḳılmaḡıl ki ékki cihānda yaḥṣı at bolur. Şi^crde yalḡannı (10) ḥaddidin ötkermegil. Eger çendī ki

⁷⁴⁵ Âdiyat suresi 9. ayette geçen ibare. Ayetin tamamı: *E fe lâ ya'lemu izâ bu'siramâ fil kubûr*. "Bilmez mi kabirlerde olanlar çıkarıldığı zaman."

⁷⁴⁶ Âdiyat suresi 10. ayette geçen ibare. Ayetin tamamı: *Ve hussile mâ fîs sudûr*. "Ve göğüslerde olanlar açığa çıkarıldığı zaman."

⁷⁴⁷ Mevlana'nın tarzı gibi bir tarzın olsun, başkalarının hikâyelerini kendine sır perdesi et.

⁷⁴⁸ Beyit, Nurseli Özdamar tarafından doktora tezi olarak hazırlanan *Ali Şîr Nevâyî, İlk Divan (İnceleme-Metin-Dizin)* adlı eserde şu şekilde yer almaktadır:

Ni °ışk idi ki °adem iyledi vücūdumnu

Çü urdu sa^cḳa gerdünğa çıktı dūdumnu (366/1)

⁷⁴⁹ metin: قصیدهء

⁷⁵⁰ metin: مصرع

⁷⁵¹ metin: هجو

⁷⁵² metin: نصر

⁷⁵³ metin: نصر

⁷⁵⁴ metin: شمشیر

⁷⁵⁵ metin: قدرینک

mübālağa kılmak hünere bolsa ğazel ve merşiyeni bir tarīkada (11) ayıtgıl, hicv⁷⁵⁶ ve medhni bölek tarzda⁷⁵⁷ ayıtgıl. Kişiniñ sözini irkeşip ayıtmağıl (12) ki tab^cıñ sözge açılmas. Evvelki hâlde ok tohtap kalur-sén. Vaqtaki şâ^cirlikğa kâdir (13) bolsañ érse égin ayağını arıg tutğıl ve bed-hüy bolmağıl ve dāyim taze-rüy bol [104b] (1) ve tola ğarīb sözlerni yād alğıl.

Ottuz altınçı bāb, muṭriblik beyānında.

(2) Éy oğul, eger muṭriblik kılsañ hoş-hüy bolğıl ve özünñni pāk tutğıl, (3) égininñni⁷⁵⁸ pāk tutğıl ve hoş-büylük lāzım tutğıl ve tili tatlıg bolğıl ve cırayı (4) çırtuq bolmağıl ve hemme kişiğe ağırlık kıлма ve hemme kişiğe yeñgillik kıлма. Ādemlerniñ (5) tab^cı bir kısım érmesdür. Reng-rüya muhtelif bolğanğa oḡsa. Bu sebebdin bu hünere (6) üstādları tertībī yasapdurlar ki anıñ birle nağme kılğalı bolğay ve anğa at (7) koyupdurlar ve ol nağme⁷⁵⁹ ki pīrlar ve ehl-i vecdlerniñ tab^cıge merğūbdur anğa hafīfe (8) at koyupdurlar, ya^cnī terz ü salkarşını (?) çalgaylar tā ĩnki nağmede pīrlarğa ve yigit (9) -lerge āsāyış yétgey. Kichik balalar ve hatunlar terāne çalgıl, ya^cnī şu^cbede (10) ayıtmaq ve çalmaq. Anıñ üçün ki héç vezn, terānedin laṭīfraḡ érmesdür. (11) Mén ayıtğan dék muṭriblik kılğıl tā hemme kişi nağmenğdin behre alğay⁷⁶⁰ ve her meclis (12) -de ki oltura-sén, ser-ḡesāb barğıl. Eger nağme éşitğüci kızıl yüzlüg bolsa bemide (13) çalgıl, eger sarıg ve şafrāwī bolsa zīride çalgıl, eger sevdāyī bolsa miyāne [105a] (1) zīride çalgıl ve eger éşitğüci aq yüzlüg ve semiz, ruṭubetlig bolsa bemide (2) çalgıl ki nağmelerni ādemlerniñ dört mizācığa muvāfıq tertīb beripdurlar. (3) Mén ḡāladım ki sēni bu ma^cnādın āğāh kılğay-mén tā sañga ma^clūm bolğay.

Muṭrib; (4) ḡikāyetlerni tola bilgey, ammā hezl muṭāyebe kılmakdın muṭribğa renc yétğüsüdür (5) ve eger meclis ḡalkı nerd ve şaṭranc oynasalar sēn nağmenñni tohtatıp oyun (6) ayıtmaqğa meşğūl bolmağıl ve eger bir kişiğe āşıq bolsañ hemişe ḡasb-i ḡāl (7) okumağıl ki sañga hoş kélgen birle özgelege hoş kélmes ve her ğazelni (8) bölek ma^cnāda okuğıl, beytni tola yād alğıl. ḡazān ve zemistān ve tābistān (9) delālet kıladurğan ğazellerni yād alğıl ve her faşlida⁷⁶¹ okuydurğan ğazel (10) -lerni bilgey-sén ve eger üstād-ı bī-naṣīr bolsañ ḡarīfler ḡālīga bağğıl. (11) Eger ḡarīfler, ḡāşlardın bolsa ve muṭriblerniñ hünerni bilse muṭrib (12) -likni kemāliğa kılğıl. Eger yigitler ve kūdeklerdin⁷⁶² bolsa uşşaq maḡāmlar (13) çalgıl. Eger leşker ḡalkıdın ve ayyārladın bolsalar Māverāü'n-nehr beytleridin [105b] (1) okuğıl ve hemme pādşāḡlar nağmesini çalmağıl ve muṭriblik şartı oldur ki ol rāst (2) perdedin çalıp andın keyin her yerdin ırāḡ ve uşşaq ferdesige oḡşalarını (3) edā kılıp ve muṭriblik şartını becā kéltürgünçe ḡarīfler mest bolup tarḡa (4) -şurlar ve muṭriblik hünerniñ uluğı rāmīdür. Éşitğüçiniñ tab^cıge bağıp (5) çalgay-sén. Her meclisde bolsañ fiyāle almaqda pīş⁷⁶³-destlik kılmağıl ve (6) nebīznı kem içgil tā pul tapğay-sén ve mestler birle cedel kılmağıl. Vaqtaki nebīz (7) içseñ ve ḡalk mest bolsalar mestler birle

⁷⁵⁶ metin: هجو

⁷⁵⁷ metin: طريدا

⁷⁵⁸ metin: انكینك نی

⁷⁵⁹ metin: نغمه

⁷⁶⁰ metin: الغیل

⁷⁶¹ metin: فصليدا

⁷⁶² metin: كوديك لار دين

⁷⁶³ metin: پش

münāzarage turmağıl ki münāzara (8) -dın pul hāşıl⁷⁶⁴ bolmas. Yana bir ehl-i nağme bolsa aña °arbede kılmağıl ki °arbede kılğandın nağmege (9) béredurğan pul kétgüsüdür ve qol ve fut sınıp veyā égin yırtılıp öyge yanmaq lâzım (10) kélür ve muṭrib, mestlerniñ kirākeşidür. °Arbedelig kirākeşge pul bérmelesler, belki (11) muşt bérürler ve eger meclisde kişi seni sitāyiş kılsa ol kişige tevāzu° kılğıl (12) ve anıñ h°ālağanını çalgıl tā özgeler hem sitāyiş kılğay. Çalmaq ve ayıtmaqđın melül (13) bolmağıl. Muṭriblerğa uluğ hünér şabr kılmağılıqdır, eger şabr kılmasa hemişe mehrüm bolğusıdır ve **[106a]** (1) meşakqatler tartğusıdır. Rivāyetlerde andağ aytıpdurlar ki: Muṭrib-sāzlar (2) qarağı ve sağrağı bolğay. Ya°nı özige menfa°at yétmeydurğan némerselerge kulaq (3) salmağay ve körmeydurğan némerselerge köz salmağay ve öz aḥvālīga muvāfiq (4) işlerni lâzım tutğay. Vaqtāki ol meclisdin çıksañ anda körgeñ ve bilgeñ (5) ve eşitgeñlerniñni yana bir meclisde ayıtmağay-sen ve yaḥşı leṭāfetlig taraflarını⁷⁶⁵ (6) beyān kılıp bergey-sen ve uluqlar aldıda yaḥşı hünérlerini pişe kılğay ve nā-dān (7) -lık hünérini kılmağay. Cihān-darlık işi özige nef° kılmağılıqdır ve zarar kılaturğan (8) nérselerni kılmaslıqdır. Mundağ muṭrib hemişe öy égesi dék bolğusıdır. (9)

Ottuz yétinçi bāb, pādşāhlarnıñ hizmetide bolmağınñ beyānıda.

Éy (10) oğul, eger pādşāhlar hizmetide bolsañ, her-çend pādşāh saña yavuq bolsa (11) aña ğırre bolmağıl. Pādşāhlarğa yavuq bolmaqđın kaçğıl, ammā hizmetdin kaçmağıl ki (12) pādşālarğa yavuq bolmaqđın yıraklık hāşıl⁷⁶⁶ bolur ve hizmet kılmaqđın yavukluk (13) hāşıl⁷⁶⁷ bolur ve eger seni özidin emīn kılsa emīn bolmağıl. Her kaçan semiz bolsañ **[106b]** (1) öltürmek anıñdın kélür. Her-çend °aziz bolsañ özüngeñni tonumağınñ ğāfil⁷⁶⁸ bolma (2) ve héç sözni pādşāhıñ murādın taşqarı démegil ve hilāf kılmağıl. Her kişi pādşāh (3) -ğa hilāf kılsa ecel yétmesde öler ve maḥdūmnı yaḥşı yolğa başlağıl tā saña yaḥşılık (4) kılğay, eger yamanlıknı örgetseñ saña hem yamanlık kılğusıdır.

Hikāyetde (5) keltürüpdürler ki: Fazlūnıñ zamānıda Deymelī aña yavuq érdi ve memleketniñ uluqla (6) -rıdın her kişi günāh kılsa, aña bend-i zindān vācib bolsa Fazlūn anı zindānğa salur édi. (7) Deymelī aytur érdi ki: Ādemlerge āzār bérmeğil, eger āzār bérseñ öltürgeñl dep. Uluqlar (8) -dın né-çend kişilerni Deymelīniñ meşvereti birle öltürdi. Qazārā Deymelī bir günāh kıldı. Fazlūn (9) anı zindānğa buyurdi. Deymelī kişi iberdi kim néçe miñg dīnār bérey, meni öltürmesün. Fazlūn (10) cevāb bérdi kim: Āzār bergeñ kişini öltürmekni séndin örgeñipdür-men dep öltür (11) -mekke buyurdi. Deymelīniñ yaman iş örgetgeñi öziniñ başığa çıktı.

Yamanlık kılıp (12) yaḥşı atañğandın, yaḥşılık kılıp yaman atañğan hūbraqdır. Devlet künleride ğırre (13) bolmağıl ve pādşālar hizmetide uluğ bolmaq, dünyā-darlık bile uluğ bolğandın ziyādedür. **[107a]** (1) [Kişi] pādşālar hizmetide oruqdır, öltürmekdin emīndür, eger semiz bolsa hemme kişi (2) öltürmekniñ qaşdıda bolur. Pādşālar sermāyege oḥşadır. Her direm ki hizmetdin (3) hāşıl⁷⁶⁹ boladur, süddin özge néme érmes. Her nev°

⁷⁶⁴ metin: حاصل

⁷⁶⁵ metin: تعريف لاريني

⁷⁶⁶ metin: حاصل

⁷⁶⁷ metin: حاصل

⁷⁶⁸ metin: غافل

⁷⁶⁹ metin: حاصل

sevdā için sermāyeni koluṅdın (4) ibermegil ki sermāye bolsa sūddın ümmīd bardur, eger sermāye koldın kétse sūd ta (5) -pğalı bolmas ve her kişi pulnı özidin °azīz tutsa h̄vārlikğa kalgusıdır, meger had endāze (6) -side cem° kılsa helāk bolmaḱnıṅ nişānesi érmesdür. Vaktāki pādšā h̄izmetide u (7) -luḡ bolsanḡ pādšāh haḱḱıda h̄ıyānet kılmaḡıl, h̄ıyānet bed-bahtlık nişānesidür. Ol (8) vechdin ki tā bed-bahtlık ol kişige yüzlenmegünçe h̄vācesiniṅ haḱḱıda yamanlık kılmas. (9)

Hikāyet

Emir Fazlūn, Ebu'l-Beşerni sipeh-sālār kılıp Rev^{c770} vilāyetige buyrudı.

Ebu'l-Beşer (10) aydı: Tā zemistān kirmegünçe barmas-mén. Anıṅ için kim Rev^cniṅ āb [u] havāsı yamandır. (11) Bu ma^cnāda cedel tola boldı.

Fazlūn aydı: Nème için mundaḡ kılur-sén? Hergiz kişi bī-ecel (12) ölmezdür.

Ebu'l-Beşer aydı: Éy pādšāh, kişi ecel yétmegünçe tābistānda Rev^cge barmas. (13)

Tā dostlarıṅğa menfa^cat, düşmenleriṅge⁷⁷¹ zarar yétgürgey-sén, uluḡluk munıṅ [107b] (1) birle obdan bolmaḡay ki kişige anıṅdın menfa^cat yétmese ve dünyālıkdın özünḡniṅ (2) menfa^cati kişini h̄ācetdin çıkarmaḡlık bilgil. Şāhib-i Şerī^cat °aleyhi's-salātu ve's-selām (3) aytıpdurlar ki: "*Ḥayru'n-nāsi men yenfe^cu'n-nāsi*⁷⁷²." Ya^cnī ādemleriṅ obdanı ādemler (4) -ge nef° yétgürgüçidür ve devleti intihāsıḡa yétgen kişiniṅ h̄izmetini kılmaḡıl, zevālīga (5) yavukdur. Eger pādšā h̄izmetide bir hālde turmaḱnı h̄vālasaṅ andaḡ bolḡıl ki °Abbās (6) raḡıya'llāhu °anh oḡlanları °Abdu'llāhğa aydılar: Éy oḡlum, °Ömer raḡıya'llāhu °anh séni qaşıda (7) tutup saṅğa i^ctimād kıldı. Saṅğa düşmenler ḡālib bolmaslıknı h̄vālasaṅ bés (8) haşletni özünḡge lāzım tutḡıl: Evvel ol ki yalḡan ayıtmaḡay-sén, ékkinçi kişini (9) ḡırbet kılmaḡay-sén, üçünçi h̄ıyānet kılmaḡay-sén, tórtünçi fermānıḡa h̄ilāf kılmaḡıl, (10) bésinçi anıṅ rāzını kişige ayıtmaḡıl. Bu bés haşlet birle maḱşūdğa yéter-sén. (11) Eger h̄izmetde taḱşir kılsaṅ özünḡni taḱşir kılḡan körsetme. Nā-dānlıknı séndin (12) günāh qatarıda sanamaslar, bī-edeblik ve bī-fermānlıknı günāh sanarlar ve hemīşe dergāh (13) -da h̄āzır bolḡıl, andaḡ ki her kişini kıçkırsa séni körgey. Anıṅ için ki pādşālar himmeti öz [108a] (1) h̄izmet-kārlarını sınaḡıdır. Hemīşe séni öz dergāhıda körse uluḡ işlerde (2) saṅğa i^ctimād kılur. Āferīde-kār-ı °ālem pādşālarını andaḡ haḱḱ kılıpdur kim hemme⁷⁷³ °ālemniṅ (3) bendeliki[ge] muḡtācdurlar. Hemīşe anıṅ ḡazabıdın⁷⁷⁴ kórḡıl. Ékki işni hergiz h̄vār tutup (4) bolmas: Evvel pādşāhniṅ sözi, ékkinçi h̄ükemālarıṅ naşīḡati. Her kişi bu ékki işni (5) sehl tutsa h̄ār bolḡusıdır.

Pādşāhlar h̄izmetide bolmaḱnıṅ şartı uşbu (6) érdi kim dédim. Her kim eşitip °amel kılsa h̄ūbdur. Eger andaḡ bolsa ki sén bu dereceler (7) -dın çoṅḡrak mertebege yétseṅ kérek kim pādşāhlarıṅ şartı saṅğa ma^clūm bolḡay. (8) Émdi anı beyān kılḡumdur ve bi'llāhu't tevfīk.

⁷⁷⁰ Bu yer adı Enfel Doḡan yayınında *Berda^c*, Perihan Ölker yayınında *Berdaḡa*, Orhan Şaik Gökyay yayınında *Berde^ca^c* şeklindedir.

⁷⁷¹ metin: دوشمنلارینک کا

⁷⁷² Hadis-i şerif: Zehebî Mizan El-İ'tidal fi Nakdi El-Rical, 3/248.

⁷⁷³ metin: همه

⁷⁷⁴ metin: غضب

Ottuz sékkizinçi bāb, pādšāhlar nökerligi (9) beyānıda.

Éy oğul, eger pādšāhlar nökerlikige yétseñg, hemme aḥvālınğ muvāfık bolmasa (10) nökerlik işini ḳabūl ḳılmağay-sén. Her kişi pādšāhğa nedīm bolsa né-çend işde kāmīl⁷⁷⁵ (11) bolğay. Evvel ol ki bēš ḥ^vāhiş anıñg fermānıda bolğay ve dīger ḥoş liḳā bolğay ve yana °Arabī (12) ve Pārisī bilgey vaḳt-ı ḥalvetde bir nérse fütümeḳ lāzım kélse ve oḳumaḳ lāzım kélse, münşī (13) bolmasa oḳuğay ve fütügey ve dīger özi şā^cir bolmasa hem şī^crni bilgey ve yana hem ṭabīb [108b] (1) ve nūcūm °ilmidin hem bir némerse bilgey tā eger uşbu °imlerdin söz bolsa ṭabīb ve müneccim ḥāzır (2) bolğunça bilgenini dép olturğay tā pādšāh hem nökerlikige rāğıb bolğay ve bolğay ki (3) ḡazel oḳumaḳ ve nağme ḳılmaḳdın hem endek⁷⁷⁶ behresi bolğay ki pādšāhğa ḥalvet vaḳtıda (4) muṭrib bolmağanda bilgeniçe pādšāhnıñg vaḳtını ḥoş ḳılğay ve dīger ḥikāye ve çüçüg (5) ve külüşmeklerni bilgey. Çünki nökerlik, ḥikāye ve ḡarīb sözlerni bilmegünçe tamām bolmas ve nerd ve (6) şaṭranc oynamaḳnı bilgey, līkin ḳumār-bāz bolmağay. Kişi öz ṭab^cıça ḳumār oynasa (7) pādšāhlar nökerlikige yaramas ve dīger Ḳur’ān ve tefsīr °ilmidin hem bilgey ve °ilm-i şer^c (8) -dın hem bilgey. Tola tāriḥlerni⁷⁷⁷ ve siyer kitāblarını oḳuğan bolğay ve Ḥudānıñg bende (9) -lerige andın nef^c yétgey ve dīger nökerlikde bahādur⁷⁷⁸ bolğay. °İyāzan bi’llāhi bir kişi ḥ^vāce (10) -siğa ḥıyānet ḳılsa ol vaḳtda érenlik şartını becā kéltürgey tā anıñg sebebi (11) -dın ḥ^vāceğa ḥalāşlıḳ yétgey. Ferzendler ve tevābi^cler ḥaḳḳı ḥ^vācesiğa vācibdür. (12)

Éy oğul, bu dégenlerim hemmesi sénde mevcūd bolmasa hem tolarāḳı bolğay. Çün ānki (13) nökerlikdin nān yémek ve bī-hüde sözlemekni bilsenğ ol le^oīm baḥīllıḳ [109a] (1) -dur, nökerlik érmes. Hemişe aña müteveccih bolğay-sén. Pādšāhnıñg mecliside (2) ḥāş bendelerige ḳaralamağıl. Eger sāḳī sanğa şarāb tutsa sāḳīğa ḳaralama (3) -ğıl. Başıñnı ḳoy[ı] salıp turup piyāleni alğıl tā pādšāhnıñg séndin (4) özge ḥayāl könğlige yétmegey ve özünğni yaḥşı saḳlağıl tā ḳāḏī °Abdü'l-Melik (5) -ge oḥşa bolmağay-sén.

Ḥikāyet

Ḳāḏī °Abdü'l-Melik-i °Askerī şarāb iḱer (6) érdi. Uşbu sebebdin manşıbdın tüşüp érdi. Bir kün ḥalīfe şarāb mecliside (7) ḳāḏīğa şarāb tutğalı sāḳīnı buyurdı. Sāḳī şarāb tuttı. °Abdü'l-Melik (8) şarābnı alurda sāḳīğa ḳaraladı ve bir közini yumup sāḳīğa işāret (9) ḳıldı. Ḥalīfe anı kördi, ḳāḏī ol bir közini yumup turdı.

Ḥalīfe sordı kim: (10) Közünğge né boldı?

Ḳāḏī: Éy Emīr, bilmes-mén kim né boldı ki bir sā^catde yumulup (11) ḳaldı.

Andın kéyin tā ki ḥalīfe tirig érdi, ḳāḏī bir közini hergiz açmadı tā ki ol (12) tōhmet ḥalīfening könğlidin kétgey.

Pes bilgil ki pādšāhğa nedīm bolğan kişi (13) -niñg bu yañğlıḡ hünlerleri bolğay ki mén beyān ḳıldım tā ki nedīmliḡğa yarağay ve's-selām. [109b] (1)

⁷⁷⁵ metin: كاميل

⁷⁷⁶ metin: انديك

⁷⁷⁷ metin: تاريخ

⁷⁷⁸ metin: بهادر

Ottuz tokkuzunçı bāb, pādşālarğa münşī bolmaq beyānında.

Éy oğul, münşī (2) bolsanğ bolğay ki sözge qādir bolğay-sén ve hōş-ğaṭ bolğay-[sén] ve tola ḡaṭ (3) kılmaḡnı °ādet kılğıl, anıñğ üçün ki:

Hikāyet

İsmā°īl °Ayyād her kün dīvānğa (4) ḡaṭ fütür érdi ve kātiblerğa aytur érdi kim: Mén şenbih küni bolsa kılur kitābımda (5) noḡşān tapadur-mén, āzīne küni ḡaṭ kılmağan sebebdin.

Pes éy oğul, hemīşe bir (6) neme fütümekge meşğul bolğıl; dāyim güşāde, maẓmūnı āsān ḡaṭları kōrgil⁷⁷⁹ (7) ve birbirige aşanğgu ḡaṭları kōrgil tā ki ḡaraẓ ma°nā tola, lafzı az sözlerni az söz (8) birle edā kılur-sén.

Naẓm

Sözni andağ sözlegil çıqsun kōnğul girdābıdın

Nāme (9) andağ kıl ki pūr-ma°nā vü lafzı muḡtaşar

Ve fütügen nāmenğni⁷⁸⁰ yaḡşı īmā ve işāret birle ārāste (10) kılıp fütügil ve her sözī ki aytur-sén bülend sözlerni ayıtğıl, ma°nāsı[nı] tola, lafzı (11) -nı muḡtaşar kılıp ayıtğıl. Kātibğa lāzım ki kitābdaki kātibniñ esrārını hūb (12) bilgey, sözdeki remz ve maḡfī işāretlerdin elbette āḡāh bolğay.

Hikāyet

Andağ (13) eşitipdür-mén ki: Sultān Maḡmūd Ġaznevī, Bağdād ḡalīfesige nāme fütüdi kim lāyık [110a] (1) oldur kim Şemerḡand vilāyetini mañğa bergey-sén ve méninğ atımğa ḡuṭbe oḡuḡay-sén tā mén (2) özge vilāyetlerni sañğa bérıp menşūr ve ḡuṭbesin sañğa kılğay-mén ve ger né (3) ceng birle ve tiğ birle ve leşker birle alur-mén.

ḡalīfe dédi: El-ḡudretu'llāh, İslām dünyede Şemer (4) -ḡanddın muṭī°raḡ kişi yoḡtur. Ma°āza'llāh ki mén bu işni kılğay-mén, eger sén méninğ emr (5) fermānımdın çıḡıp Şemerḡandge ḡaşd kılсанğ hemme⁷⁸¹ °ālemni séniñğ üzre tépretür-mén. (6)

Sultān Maḡmūd bu sözdin ḡaẓab-nāk bolup élçige dédi kim: Ayıtğıl, mén séndin kem (7) kişi érmes-mén, séniñğ birle bu ḡaşdnı kılmaq kōnğlümge tüşüpdür. Minğ fīl birle (8) leşker tartıp barıp Bağdādnı fīller ayağıda vīrān kılıp ve tofraḡını fīllerğa (9) yüklep Ġaznīnge kéltürgümdür. Élçi bardı, yana kéldi sultāndın kōrünüş (10) tiledi. Sultān ḡulāmları şaf şaf turguzup mest fillerni yasal kılıp (11) ve leşker ta°biye kılıp élçige kōrünüş bérđi. Élçi kirip nāmeni bir deste kāğızge (12) fütüpdür. Sultānnıñ aldıda qoydı, aydı: Emīrū'l mü°minīn dédi kim: Nāmenğni⁷⁸² oḡu (13) -dum, cevābını bu nāmege fütüp iberdim. ḡvāce Ebū Nāşır⁷⁸³ dīvān bégler[i]niñ⁷⁸⁴ uluḡı érđi. [110b] (1) Nāmeni açıp

⁷⁷⁹ metin: كورماكيل

⁷⁸⁰ metin: نامنك

⁷⁸¹ metin: همهء

⁷⁸² metin: نامنك ني

⁷⁸³ metin: نصر

oꞑudı. Nāmeninġ evveligā fütüpdürler kim: Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm.⁷⁸⁵ Andın (2) kéyin üç satırge⁷⁸⁶ bu ḥurūfları fütüpdür ki: Elif, lām, mīm.⁷⁸⁷ Nāmeninġ āhiriġa fütüpdür (3) ki: "*El-Ḥamdüli'l-lāhi Rabbi'l-°ālemīn ve's-şalātu °alā Resūlihī Muḥammedin ve ālihī ecma°in.*"⁷⁸⁸ Ve mundın özge (4) héç néme fütümepdür. Sultān Maḥmūd hem kātiblerni cem° kılıp bu söz endişesinde (5) ḥayrān qaldı kim bu né sözdür ve né imā kılgān bolġay? Her āyetī ki Qur'ānda bu üç ḥurūf birle (6) kélipdür. Tefsīr kıldılar, héç anıġ cevābı ma°lūm bolmadı.

Ḥ°āce Ebūbekr Kuhtāniniġ yigitlik (7) vaḳtı érdi. Henüz °ulemālar ara derece tapmaġan érdi. Sultān qaşıġa kélip dédi kim: (8) Éy sultān-ı °ālem; ol elif, lām, mīm fütüpdür. Vaḳtāki ḥazretiġ nāme bérürde siyāset (9) kılıp érdiler kim fīllergā depsetür-mén. Bağdādniġ tofraġını fīllergā yüklep Ġaznīnge (10) kéltürür-mén dép ol fütüpdür kim: "*Elem tera keyfe fe°ale rabbūke bi-aşḥābi'l-fīl.*"⁷⁸⁹ Körmedinġ mü (11) né işler kıldı Ḥudāyınġ fīl ḥalkıġa. Vaḳtāki Ebūbekr Kuhtānī bu sözni dégendin kéyin sultān (12) -nıġ ḥāli taġayyūr taptı, bisyār yıġladı, °özrlr aytıp qaşdı kılmāqdın ötti ve Ebubekr Kuhtānī (13) -ġa ḥil°atler bérıp in°ām iḥsānlar kılıp °ulemālar arasında yoḳqarı orun bérıp olurguz **[111a]** (1) -dı. Ebūbekr Kuhtānī bir söz birle uluġluġ derecesige yétti.

Hikāyet

Sāmānīler zamānı (2) érdi. Bū °Alī Kemcūr Nişābūrda érdi, aytur érdi kim: Ḥorāsānnıġ sipeh-sālārı, emīri mén (3) -dür-mén ve hergiz Sāmānīler dergāhıġa barmas érdi. Sāmānīlerninġ āhir vaḳtı érdi, (4) ança kuvvetleri yoḳ édi ki Bū °Alīni küç birle ḳolġa kéltürgeyler. Nā-çarlıqdın anıġ atıġa (5) ḥuṭbe oḳumaḳ ve hediye bérmeḳ birle anıġdın rāzī érdiler ve °Abdü'l-Cebbār Cürcānī ki bisyār (6) °ālim, Cürcānnıġ⁷⁹⁰ ḥaṭibi⁷⁹¹ érdi. Bū °Alī münşilikni anġa bérıp qaşıda toḥtattı, héç işini (7) andın bī-meşveret kılmadı, çünkü °Abdü'l-Cebbār bisyār °ālim⁷⁹² ve fāzıl,⁷⁹³ her işġa kifāyet kılgı (8) dék kişi érdi ve Aḥmed Rāfi° hem Sāmānī pādşāhı aldıda yahşı fāzıl⁷⁹⁴ ve °ālim⁷⁹⁵ kişi érdi, (9) Māverāü'n-nehrniġ meşġüllüġi anıġ buyruġıda érdi. Aḥmed Rāfi° birle °Abdü'l-Cebbārniġ ḳadīm āşinā (10) -lıqları bar érdi, ammā fażiletleri cihetidin birbirini köp dost tutup kitābetleri (11) yürüşür érdi. Bir kün vezīr pādşāhġa dédi kim: Eger °Abdü'l-Cebbār Cürcānī, Bū°Alīniġ debīri (12) bolmasa Ebū °Alīni āsān ḳolġa kéltürgeli bolur érdi. Hemme,⁷⁹⁶ Ebū °Alīniġ sizge serkeş (13) -liki °Abdü'l-Cebbārniġ maşlahatı birledür. Bū °Alīġa nāme fütümek kérek kim eger sēn méniġ fermānımda **[111b]** (1) bolsaġ, kérek kim bu nāme saġa yéter zamān

⁷⁸⁴ metin: بکيلارنينک

⁷⁸⁵ Esirgeyen ve baġıslayan Allah'ın adıyla.

⁷⁸⁶ metin: سطره

⁷⁸⁷ Metinde üç defa yazılmıştır. Ayrıca metinde ا ل م şeklinde yazılmıştır.

⁷⁸⁸ Hamd ve sena Allah'a ve salat da onun peygamberi olan Hazreti Muhammed'e ve sahabeleri üzerine olsun.

⁷⁸⁹ Fil suresi 1: "Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi?"

⁷⁹⁰ metin: جرجاني

⁷⁹¹ metin: خطيبي

⁷⁹² metin: عالم

⁷⁹³ metin: فاضيل

⁷⁹⁴ metin: فاضيل

⁷⁹⁵ metin: عالم

⁷⁹⁶ metin: همهء

°Abdü'l-Cebbārınñ başını kėsip topra[k]ğa (2) salıp k̄aşıddın⁷⁹⁷ maŋga ibergil ki her né bī-
 edeblik séndin zuhūrğa⁷⁹⁸ kéledür, ma°lüm (3) -dur ki °Abdü'l-Cebbārınñ meşvereti
 birledür. Eger bu işni kılmasaŋ mén tüpінge barur-mén (4) ve çün vaqtaki bu tedbīrni
 kıldılar. Bolğay ki bu nāmeni Aḥmed Rāfi° fütümegey ki °Abdü'l-Cebbārınñ (5) dostıdur.
 °Abdü'l-Cebbārğa aytip ibergey, °Abdü'l-Cebbār kaçar ihtimāli bolğay. Emīr-i Ḥorāsān (6)
 Aḥmed Rāfi°ni çarladı, dédi kim: Ebū °Alīğa nāme fütügil, vaqtaki fütüdünğ séni üç kéçe
 kündüz (7) bu öydin çıkķalı qoymas-mén ve qaşınğğa kişi keltürmes-mén ki °Abdü'l-
 Cebbār séniñ dostu (8) -nğdur. Çünki anı qolğa keltürmesem bilür-mén ki bu işni sén
 kılğan bolğay-sén. Aḥmed héç (9) °ilāc kıla'lmadı ve yığladı ve aytur érdi kim: Kāşkī mén
 bu kişiğe münşī bolmağay érdim ki (10) dostum mén fütügen nāme birle ölmegey érdi dép
 nāmeni fütüdi ve ser-nāme kıldı. Nāme (11) -niñ bir burcığa bir elif tarttı, yana bir burcığa
 bir nūn kıldı. Nāmeni Emīr-i Ḥorāsānğa bérđi. Héç (12) kişi bilmedi, nāmeğa mühür⁷⁹⁹
 kıldılar ve yasavulğa bérđiler ve aydılar kim: Bu nāmeni éltip Ebū (13) °Alīğa bérđil ve ol
 her némerse bérse alıp munda keltürgil ve Aḥmedni üç kéçe kündüz ol **[112a]** (1) öyde
 olturguzdılar. Qaçan kim yasavul Nişābürga keldi, nāmeni Ebu °Alīğa bérđi. (2) Bū °Alī
 nāmeni alıp közige sürtti. Emīr-i Ḥorāsānnıñ selāmetlikini sordı ve (3) °Abdü'l-Cebbār, Bū
 °Alīniñ aldıda nāmeni aldı ve ser-nāmege qaraladı ve nāmeni açmasda (4) kördi kim
 nāmeniñ bir tarafige elif bir tarafige nūn fütüpdür. Derḥāl yadığa keldi kim *en yaḳattelū ev*
*yusallebū*⁸⁰⁰ (5) bildi kim nāmeni méni öltürmek bāreside fütüpdür. Nāmeni yerde qoydı ve
 burnını tutup (6) derḥāl qoptı. Burnum qanadı yup kéley dégen bolup taşqarı çıktı. Şol çıkķa
 (7) -nıça qaçtı, finhān boldı. Bir sā°at muntazır⁸⁰¹ olturdılar, kirmedi. Bū °Alī aydı kim: (8)
 °Abdü'l-Cebbār qayan barıpdur? Héç kişi bilmedi, yana bir kişini keltürüp nāmeni bérđi. (9)
 Ol kişi nāmeni uşol yasavul qaşıda oqudı. Nāme maẓmūnı ma°lüm boldı. Hemme (10)
 ta°accüb kıldılar kim ol né bildi kim nāmege né fütüpdürler? Bū °Alī eger çendī ki anıñ
 qaçğa (11) -nığa ḥōş-vakt boldı, ammā yasavulnıñ ḥuzūrıda açığlağan bolup münādī (12)
 kıldurdı kim her kim °Abdü'l-Cebbārıñ haber bérse in°ām-ı şāhāne kılğumdur. °Abdü'l-
 Cebbār pinhān (13) Bū °Alīğa haber kıldı kim mén fülān yerde turdum. Bū °Alī bu işdin
 şād-mān boldı, buyurdı kim: **[112b]** (1) Uşol yerde tursun ve néçe kün yasavulğa bisyār
 in°ām ve iḥsān ve ser u pāy (2) kılıp nāme pütüdi kim: Ḥāl uşbu тариқа boldı ve sevgend yād
 kıldı kim méniñ bu aḥvāl (3) -din héç haberim yoktur, méniñ ḥālimğa yasavul güvāhdur.
 Yasavul nāmeni Emīr-i (4) Ḥorāsānğa éltip bérđi v°uzūh-nāme (?) yétđi kim mén anı mu°āf
 kıldım ve günāhını (5) öttüm ve ayıtsun kim bu remzni néçük bilipdür? °Aḥmed Rāfi° anda
 ḥāzır érđi, (6) ol dédi kim: Méniñ günāhımnı ötsenğiz bu esrārı mén aytay. Emīr⁸⁰²-i
 Ḥorāsān aydı: (7) Günāhıñnı öttüm ve séni öz penāhıma aldım. Andın kéyin °Aḥmed

⁷⁹⁷ metin: قاصيد

⁷⁹⁸ metin: ظهوريغه

⁷⁹⁹ metin: مهور

⁸⁰⁰ Metinde *en* ان kısmı yazılmış, geri kalan kısım ya atlanmış ya da unutulmuştur. Bu kısım Kâbüsnâme üzerine yapılan diğer çalışmalara bakılarak tamamlanmıştır. İbareyle kasıt Mâide suresi 33. ayettir ve ayetin tamamı şöyledir: *İnnemâ cezâu-lleżîne yuhâribûn'llâhe ve rasûlehû ve yes'avne fî-l-ardi fesâden en yukattelû ev yusallebû ev tukatta'a eydihim ve erculuhum min hilâfin ev yunfev mine-l-ard(i)(c) zâlike lehum hizyun fî'd dunyâ(s) ve lehum fî-l-âhirati 'azâbun 'azîm(un)*. "Allah'a ve peygamberine karşı savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası ancak ya öldürülmeleri veya asılmaları yahut el ve ayaklarının çapraz olarak kesilmesi ya da bulundukları yerden sürgün edilmeleridir. Bu, onların dünyada uğradıkları aşağılayıcı cezadır. Âhirette ise onlar için büyük bir azap vardır."

⁸⁰¹ metin: منتظر

⁸⁰² metin: امر

Rāfī° kılğan (8) ĩmā işāretni⁸⁰³ beyān kıldı. Emīr⁸⁰⁴-i Ḥorāsān °Abdū'l-Cebbārni mu°āf kılıp u (9) -şol bargan nāmeni maŋga ibergil tā mén anda kılğan ĩmā işāretni⁸⁰⁵ körey, (10) rāst mudur? dép nāme iberdi. Kaçan kim nāmeni keltürüp kördi, andağ (11) érdi kim °Aḥmedī Rāfī° aytıp érdi ve hemme ḥalkı bu ékki büzürgniŋ⁸⁰⁶ bu yaŋlıg (12) faẓilet ve hünleridın ta°accübler kılıp bisyār şād-mān boldılar ve yana (13) kātiblık şartlarındın oldur kim éy oğul, mādāmī ki pādşāhlarga [113a] (1) mülāzım⁸⁰⁷ bolsaŋ tız-fehm ve fikr endīşelig bolğıl. Saŋga buyruğan işler (2) -ni ferāmūş kılmağıl ve ḥesābga kādır bol ve bir sā°at taşarrufdın, mu°amelāt (3) -dın, nāme fütümekdin ḥālī bolmağıl ki bu hemmesi kātibga uluğ hünér, (4) velī-ni°met esrārını saqlamağdur. Pādşāhnı her şuğldın āgāh kılmağ (5) kérek. Ammā her tarzda⁸⁰⁸ ḥaṭ fütümekdin āgāh bolğay. Bu тариқа, dāniş bisyār (6) ḥūbdur. Velīkin⁸⁰⁹ her kişige aŋlatmağıl tā müzevvirlik birle meşhūr bolmağay (7) -sén. Anıŋ üçün kim pādşāhnıŋ sénde i°tibārı qalması. Eger yana bir kişi (8) müzevvirlik kılsa séniŋ atıŋga bağlanur.

Hikāyet

Éşittim ki Rebī° ibn-i Muzahhar (9) Şāḥib-ḥānnıŋ münşisi érdi, uluğ kişi érdi, ammā müzevvir ḥaṭ tola (10) kılur érdi. Bu ḥaber Şāḥib-ḥānga eşitildi. Şāḥib-ḥān bu bāredın (11) tenglikge qaldı. Anıŋ °ilm, faẓilet, hünéri sebebıdın helāk kılğalı (12) bolmadı. Özige bu sözni ayta'lması érdi ve endīşede érdi kim né yosun (13) birle def° kılğay? Uşbu vaqt érdi kim Şāḥib-ḥān kesel boldı. Hemme ḥalk [113b] (1) anı körgeli keldiler.

Rebī° ibn-i Muzahhar körgeli kirip érdi, sordı kim: Nēme içer-siz? (2)

Şāḥib-ḥān dédi: Fülān şerbet içedür-mén.

Nēme yér-siz?

Şāḥib-ḥān dédi: (3) Séniŋ kılğanıŋnı yéydür-mén, ya°nī müzevvirlikniŋ ĩzāsı gızā boladur.

Rebī° ibn-i (4) Muzahhar bildi kim Şāḥib-ḥān āgāh bolupdur. Éy pādşāh, sizniŋ bu esrārıŋız (5) ḥürmetidin⁸¹⁰ émdi kılmayın. Şāḥib-ḥān dédi: Eger mundın kéyin kılmasaŋ kılğanıŋnı (6) mu°āf kıldım.

Bilgil, müzevvirlikdın perhīz kılmağ kérek ve mén her bābda ki söz ayıttım, tamām ayta'lma (7) -dım. Söz uzak boladur, maqşūd nā-tamām qaladur. Pes her nev° ḥālını ve her тариқni ayıttım. (8) Qabūl kulağı birle eşitgil ki bir çerāğdın çendān çerāğ yandurğalı bolur. Eger Ḥudāy te°ālā (9) séni münşilik ve vezirlikga yétgürse anıŋ şartlarını becā keltürgey-

⁸⁰³ metin: ایشارت نی

⁸⁰⁴ metin: امر

⁸⁰⁵ metin: ایشارت نی

⁸⁰⁶ metin: بزروه

⁸⁰⁷ metin: ملازیم

⁸⁰⁸ metin: طرزیدا

⁸⁰⁹ metin: ولیکین

⁸¹⁰ metin: هرمتیدین

sén. Tañgla (10) séniñg kılğan işiñgde ẖalel yol tapmağay ve Hudāy tebāreke ve te°ālā séndin ẖōšnūd (11) bolğay.

Kırkıncı bāb, vezīr bolmağ beyānıda.

Éy oğul, eger vezīrlıķğa yétseñg (12) kılur °amel ve hesābnı obdan bilgey-sén ve hemme ẖalde pādšāhğa rāstlıķ birle (13) bol ve pādšāh ẖuķūķını yaħşı saķlağıl. Ékkini özüñg yéseñg birini kişige [114a] (1) béril. Kebābnı otdın yıraķ salsa ẖām qalır tā bir pulnı kişige bérmeğünçe on⁸¹¹ (2) pulnı özüñg yégeli bolmas. Andağ yégil ki maħrūm qalğanlar bī-dimağ bolmağay (3) ve eger maħrūm qalsalar séniñg yégeniñg pinhān qalmas, pādšāhğa ayturlar. Leşker (4) ve ra°iyyet bāreside inşāf kılğay-sén. Azğına neme üçün özüñge bed-nām (5) kılmağıl ki tişğa kirgen gūştnı yégeniñg qursağğa fāyidesi yoķtur. (6) Eger kifāyet māl cem° kılmaķnı ẖ°ālasañg vīrānelerni ābād kılğıl, ziyāde māl (7) peydā bolur. Hudāy te°ālāniñg ẖaķınıñg rūzānesini kem kılmağan bolur-sén. (8)

Hikāyet

Pādšāhlardıñ biri vezīrni çıkarıp yana birevni vezīr kıldı. Pādšāh (9) dédi: Vezīrlıķniñg ornıǵa sañǵa bir kent bēre-mén, öz ẖaķıñg bilen barıp anda (10) olтурıl.

Vezīr dédi: Mañǵa ni°met ve mülk lāzım émes, her né kim mēnde bardur pādšāhğa tuttum (?) (11) ābād yérge ẖ°āhişim yoķtur. Eger iltifāt kılsañǵız mañǵa bir vīrāneni bérgey-siz kim anı ābād (12) kılıp olтурǵay-mén.

Pādšāh buyrudı kim: Néçe vīrānelikni ẖ°ālasa añǵa bérinğler. İzdip (13) bildi kim pādšāhğa ta°alluķ memleketlerde héç vīrānelik tapmadı. Pādšāhğa kélip [114b] (1) dédiler kim: Héç vīrānelik yoķtur.

Bu güneh-kār vezīr ẖāzır érdi, dédi kim: Éy pādšāh, biledür (2) -mén kim mén taşarruf kılğan yerlerde héç vīrāne yoķtur. Émdi kim bu manşıbnı mēndin aldıñǵız (3) kişige bérgey-siz, eger anıñgdın alsañǵız uşbu yañǵıl ābād bolmağay ve çün pādšāh bu (4) sözdin hemme aħvālını añǵladı érse vezīrǵa °özr aytıp ẖil°atler bérıp yana vezīrlıķnı (5) añǵa bérdi.

Vezīrlıķ işide dād-ẖ°āhniñg dādıǵa yétmekge kūşiş⁸¹² kılğıl tā ẖalāyık (6) ara tiliñg uzun bolğay. Andın kéyin pādšāhnı leşker ve ra°iyyetge yaħşılıķ kılurǵa (7) tergīb kıl ki pādšāhniñg sābit ve ber-qarār bolmaķı leşker birledür, şaħrāniñg ābād bolmaķı (8) diħkān birledür. Bilgil kim cihān-dārlıķ leşker birle bolur, leşkerni obdan tutmaķ birle⁸¹³ (9) bolur. Pes °adl kılmağdın ġāfil⁸¹⁴ bolmağıl. Özge kişiniñg pādšāhdın qorqmaķı (10) vezīr dék vācib érmesdür. Eger kiçik pādšāh-zāde bolsa anı kiçik sanamağıl, çünki (11) bir néçe zamān ötmes ki séniñg yaħşı ve yamanlıķıñǵnı añǵlar. Eger bāliğ ve kāmıl⁸¹⁵ bolsa ékki (12) ẖaldin taşqarı érmesdür: Yā dānā bolur yā nā-dān. Eger dānā bolsa séni °ameldin (13) qoluñǵnı kışķa kılur, eger nā-dān bolsa yamanlıķ birle séni manşıbdın çıkarur ve dānā [115a] (1) kişidin cān birle qutulğalı bolur, nā-dān kişidin héç vech birle cān éltkeli (2)

⁸¹¹ Kelime ikinci satırın başında tekrar yazılmıştır.

⁸¹² metin: كوشيش

⁸¹³ Kelime dokuzuncu satırın başında tekrar yazılmıştır.

⁸¹⁴ metin: غافيل

⁸¹⁵ metin: كاميل

bolmas ve diğer pādšāh her yerde bolsa anıñ qasıda bolğıl, pādšāhnı tenhā taşla (3) -mağıl. Düşmenlerin⁸¹⁶ fırsat tafıp sēni yaman dēp pādšāhnıñ hālīga tağayyūr (4) bérmegey.⁸¹⁷ Çünki hemişe anıñ aldıda⁸¹⁸ sēniñ cāsūslarınğ bolurlar tā her söz ki (5) anda bolsa andın āgāh bolğay-sēn. Düşmenning⁸¹⁹ memleketidin andağ āgāh bolğay-sēn ki (6) öz pādšāhnıñnıñ mülkidin āgāh bolğanga oğşa ve her kişini ki bir °amelge koyar-sēn, (7) öz lāyıkıda koyğıl. Dünyānıñ ziyādeliki tama°ıda yurtını cāhillerğa⁸²⁰ taşlamağıl ve (8) nā-murād kişini °āmiller⁸²¹ °amelige buyurmağıl. °Āmil-i bī-nevā, quruğ dırahtge oğşadur ki özi (9) şāh, berg peydā kıлмағunça yana birni sebze ħurrem kıla'lmas ve sēniñ fermānıñğa ħilāf kılıp (10) öz işini muqaddem tutğanlarğa °amelni bérmeğil ve eger °āmil⁸²² sēniñ fermānıñğa iş kılmasa (11) anğa yahşı edeb bérğil tā ki tiriglikinğde ħukmünğni revān kılgan bolğay-sēn. Andın (12) kéyin héç kişi andağ iş kıлмағay.

Pes ékki vezīrlık pādšāhğa lāzımdur ki yarlığını revān (13) cārī kılgay tā uluğluğı bercāy turğay ve °arak içmegil, pādšāhlar vezīri °arak [115b] (1) içmekke meşğul bolsa memleket işide ħalel peydā bolur ve bī-serencāmlık yol tapar ve özünğni (2) obdan saqlağıl. Vezīrlıkning aytur sözi ve kıılır işi bu érdi kim beyān kıldım (3) ve eger ittifāk tüşüp vezīrlıkdın sipeh-sālārlıqğa yétse bolğay kim sipeh-sālārlıknıñ (4) şartlarını saqlağay-sēn tā kündin künge işinğ teraqqıde bolğay.

Qırk (5) birinçi bāb, sipeh-sālārlık beyānıda.

Éy oğul, bilgil ve āgāh bolğıl, eger sipeh-sā (6) -lār bolsañ leşkerge ihsān kııl, hemişe yahşılık körsetgil ve hemişe bīdār bol. (7) Leşker tartmaq, şaf tüzme ve ceng kıılmaq tārıqasın yahşı bil. Ceng kıılır ve şaf (8) tüzür künleride meymene ve meysere ya°nı onğ ve sol leşkerler başığa ceng tārıqasını (9) örgetgil ve ceng kıılmaqda kār-gerde ve cihān-dīdelerni leşkerinğ ékki tarafige tohtatğıl, eger (10) düşmen⁸²³ za°if bolsa hem aldırmağıl ki leşkerni yok kıılır ve bī-dil ve köngülsiz bolmağıl ki leşker (11) -ni qaçurur-sēn ve cāsūs ibermekdin, düşmen⁸²⁴ ħālidin āgāh bolmaqđın gāfil bolmağıl (12) ve ceng küni düşmen⁸²⁵ leşkerige közüñg tüşse külüp ħoš-vaqtlik kılıp öz leşkerinğge (13) dégil kim: Bu qañça kişi éken, mén bir sā°atde munıñ rüzgārıdın demār çıkarğumdur [116a] (1) ve leşkerni bir yolu yürütme, gürüh gürüh kılıp her gürühni bir °alem birle yürütgil. Her bir gürühğa (2) bir sipeh-sālārını müteşaddī kılıp éy fülānī, bu gürühni sēn alıp yürğil dēp buyurğıl (3) ve ceng kıılmaqğa yaramağanlarını öz qaşınğda tohtatğıl. Her kişi ki cengde obdan yürüydür (4) ve yara[r]lıq kıladur veyā baş kēsip kéledür veyā bir pesendīde iş kıladur, ol ħizmetge (5) néçe berāber ħil°at ve in°ām bérğil ve ma°asını ziyāde kılgıl ve bu maħallde māl yüzige baqmağıl ve (6) dünyānı ayamağıl ve pest himmetlig bolmağıl tā ħarazınğ pat ħāşıl⁸²⁶ bolur. Çün bu

⁸¹⁶ metin: دوشمنلارینک

⁸¹⁷ Kelime üçüncü satırın sonunda *bérme*, 4. satırın başında *bérmegey* şeklinde yazılmıştır.

⁸¹⁸ Metinde *aldıda ħā* şeklindedir, ancak *ħā* metne uymadığı için metinden çıkarılmıştır.

⁸¹⁹ metin: دوشمن نینک

⁸²⁰ metin: جاهیل

⁸²¹ metin: عامیل

⁸²² metin: عامیل

⁸²³ metin: دوشمن

⁸²⁴ metin: دوشمن

⁸²⁵ metin: دوشمن

⁸²⁶ metin: حاصل

yanğlğ (7) bolsañg hemme leşker séniñg murādıñgğa baqarlar ve feth, nuşret hāşıl⁸²⁷ bolur, eger maqşūd hāşıl⁸²⁸ (8) bolsa fehuve'l-murād, eger hāşıl⁸²⁹ bolmasa hem tola aldırañgğuluk kılma. Öz cāyınğda turğıl ve (9) özünğge küçemeğıl. Eger ceng sipeh-sālārgе түsse fırsat bilen ceng kılğıl, yağşı (10) küşiş⁸³⁰ kılğıl, kaçmağıl ve ölümge özünğni tégip turğıl. Her kim ölümni özige (11) hoş kılsa her bātil⁸³¹ üçün anı ornıdın tépretkeli bolmas. Qarağıl tā sipeh-sālārdın (12) kāmili bolğay-sén ve eger zafer séniñg bolsa kaçқанlar arқasıdın hergiz қоғламаğıl (13) ki haṭāsı tolatur, bilgeli bolmas ki hāl nédür? Ve atam raḥmetu'llāhi ʿaleyh ceng ṭarīkasını [116b] (1) yağşı bilür érди, hergiz kaçқанnıñg kéynidin yürmes érди. Sultān Maḥmūdnnıñg hem (2) ṭarīkası uşbu érди ve aytur érди kim: Qaçқан leşker cāndın [endişe] tuyar, kişi kim cāndın kéçedür. (3) Anıñg birle öçeşmegen hūbdur. Çünkim utru kélgenni körer-sén toğradın çıқarnı hem қараğıl. (4) Nā-gāh mén, sén bilgen dék bolmağay. Eger ceng kılur küni turğan cāyınğ obdan bolmasa ve bir (5) gez arқañgda obdan bolsa zinhār қадemniñni kéyin қоymağıl. Eger bir ғarış kéyin қадem қоysañg, aʿdā (6) leşkeri қақадur dép gümān kılur. Cehd kılğıl tā bir қадem ilgeri қоyğıl ki séniñg leşkeriñg (7) séniñg haққıñgda hemme⁸³² vaқt sevgend kılgu dék bolğaylar ve leşkerge saḥlılıқnı köp lāzım (8) tutğıl. Hılʿat bérgil ve yağşı söz démekdin taқşır kılmağıl ve bir loқma nān bir fiyāle şarābnı (9) leşkersiz içmegil. Nān birle alğan köñgölni, altun kümüş birle alğalı bolmas. Eger hʿāhiş (10) kılsañg kim leşker séndin cānnı dirīg tutmağaylar, sén olardıñ nānnı dirīg tutmağıl (11) ve her iş Hudāy teʿālānıñg taқdiriğa baғlıқdur, ammā sén tedbir şartını bercā kéltürgil. Çün āñçi (12) Hudāy ʿazze ve celle sañga raḥmet kılıp séni pādşāh[lıқ]ğa yétgürse, kérek [kim] pādşāhlıқ şar (13) -tını yağşı saқlağıl.

Қырк ékkinci bāb, pādşāh bolmaқnıñg beyānıда.⁸³³

[Éy oғul], eger pādşāhlıқğa yétsenğ pārsā bolğıl, yaʿnī zūhd taқvā birle [117a] (1) ve perhīz-kār bolğıl, közünğni ve қолуñni nā-maḥremdin saқlağıl ve hemme işlerde vezirniñg (2) maşlaḥatı birle bolğıl. Pādşāhnnıñ dānişi, veziri dépdürler. Āḥirni körmegünçe evvelge қарама (3) ve her işde süluketni saқlağıl ve her iş ki süluket bile hāşıl bolatur (4) -ğan bolsa bī-dādlıқnı pesend körmegil. Hażret-i Hʿāce Hāfız bu mazmūnnı né hoş edā (5) kılıpdurlar:

Āsāyişi dü giti tefsir-i in dü harf est

Bā dūstān mürüvvet bā (6) düşmenān mudārā

Āsāyiş izder érsenğ ékki cihānda éy yār

Dostunğğa қıl (7) mürüvvet düşmenge⁸³⁴ қıl мүдārā.

⁸²⁷ metin: حاصل

⁸²⁸ metin: حاصل

⁸²⁹ metin: حاصل

⁸³⁰ metin: كوشيش

⁸³¹ metin: باطل

⁸³² metin: همه

⁸³³ Bu bab, metinde ayrı bir başlık olarak verilmemiş, kırk birinci bab ile kırk ikinci bab birleştirilip yazılmıştır. Bu babın başlığı giriş kısmında bablar sıralanırken verilmiştir. Biz başlığın giriş kısmındaki şeklini burada başlık olarak verdik.

⁸³⁴ metin: دشمن که

Hemme⁸³⁵ sözlerde ve işlerde dād közi birle karşı tã (8) haq ve bātıl⁸³⁶ fark kılğay-sén. Eger pādşāh dānişmendlik közini oçuk tutmasa (9) haq ve bātıl⁸³⁷ tarīkası aŋga ma'lūm bolmas. Hemīşe rāst sözlüg, kem-ħande bol tã uşşak (10) -lar saŋga yenğillik kılmağaylar. Séniŋ °aťa ve ihsāniŋ dāyim müsteħaklarğa yétip (11) ve °azīz dīdār bol, ya°nī ħ°ālağança séni köra'lmasun tã leşkeriŋ ve ra°iyyetniŋ közige (12) ħaķīr körünmegey-sén ve Ĥudāy te°ālāniŋ bendelerige raħm kılğıl. Ammā bī-raħīmlerge (13) bī-raħīm bol. Līkin siyāset birle yurt tutğıl. Ammā derħāl ħüküm kılmağıl. Ĥüb izdep [117b] (1) fesād, salāhni aŋlağandın kéyin vācib bolsa ħüküm kılğıl. Vezīriŋ kayaşlarığa yaħşı (2) -lık kılğıl, ammā vezīriŋ yavuk toğkanlarığa manşib bérmeğil. Bir yolu kıyruknı mōşükniŋ (3) aldığa taşlamağan ħūbdur. Ol héç vaqtda öz yavuklarıniŋ ħesābını rāstiça kılmas. (4) Séniŋ mālınıŋ üçün öz yavuklarıniŋ āzārını ħ°ālamas ve oğrılarğa raħm kılmağıl (5) ve öltürmek lāzım bolğan kişini °afv kılmağıl, çāker ve nökerleriŋge raħm kılğıl ki sén (6) bir koyçı, olar bir sürüg koydurlar. Koyçı, koylar ħālidin ħaber-dār bolmasa helāk bolur (7) ve her kişini bir meşğüllükde tutğıl ki ħizmet-kārni bir meşğüllükde tutmaķ kérek. Velīkin (8) her kişini ki bir işğa koyar-sén, öz lāyıkıda işğa koyğıl, şarāb-dārni ħazīneçi kılmağıl. (9) Her işğa lāyık kişini buyurmaķ kérek. Çün ānçi aytıpdurlar: "*Li-kulli °amelin ricālün.*"⁸³⁸ Tã ta°ne (10) kılğuçılar saŋga ağız açmağaylar ve eger birde bir çākeriŋge iltifātıŋ bolsa aŋga iş buyurma (11) -ğıl ve manşib bérmeğil tã ħudretiŋ barıça aŋga ni°met bérğil ve ġanī kılğıl. Pādşāhlarnıŋ rāħatı (12) fermān yürütmekdedür, çirā ki şüretde pādşāh ra°iyyet birle berāberdür. Meger ol ki pādşāh fermān (13) bérğüçi, ra°iyyet fermān tutğuçıdır.

[Hikāyet]

Sultān Maħmūdniŋ bir °āmili bar érdi, Ebu'l-Fetħ [118a] (1) athğ. Ebu'l-Fetħni Nesā ve Bāverd şeħrige °āmil kılıp érdi. Ol, Nesā şeħride bir kişini tutup (2) tamām emvālını alıp mülkini vaķf kılıp özini zindāŋa saldı. Ol kişi néçe maħall zindānda (3) yatıp bir mekr ħīle birle zindāndın kaçıp Ġaznīŋe bardı. Sultānnıŋ dād sorar küni (4) sultāŋa dād-ħ°āl kılıp °āmindin nāle kıldı, Sultān nişān bérdi. Ol kişi nāmeni (5) alıp yanıp Nesā şeħrige barıp nāmeni °āmilğa bérdi, °āmil endīşe kıldı kim bu diğér bāre (6) Ġaznīŋe bara'lmağusıdır dép nāmege °amel kılmay fermān tutmadı. Ol kişi yana Ġaznīŋe (7) barıp sultānnıŋ yolıda turdı. Sultān bağdın yanıp çıktı. Ol kişi yana °āmindin nāle kıldı. Sultān yana nāme fütüdi.

Ol kişi dédi: Bir mertebe (8) kéldim, nāme bérdiŋiz. Nāmeni éltip bérdim, °amel kılmağı.

Sultān dil-teng bolup méndin nāme ibergil (9) eger ol nāmege °amel kılmasa başığa tofraķ saç.

Ol kişi dédi: Éy pādşāh, nāmeni °amel-dār (10) éşitmese mén başıma tofraķ saçmaķ nédür?

⁸³⁵ metin: همه

⁸³⁶ metin: باطل ني

⁸³⁷ metin: باطل

⁸³⁸ Her işin bir üstadı vardır.

Sultān dédi: Éy h^vāce; mén ğalaṭ dédim, (11) tofraḡnı méniṅ başıṅğa saçmaḡ lāzımdur.⁸³⁹ Derḡāl néçe ğulāmlarını buyurdı: Barıp şehir çoṅ (12) -larını yıǵıp bu kişiniṅ māl emvāl, mülk emlāḡını alıp barıp °āmilni dārğa asıp (13) öltürgil ve münādī kılǵıl kim pādşāhniṅ yarlıǵını eşitmegenniṅ sezāsı [118b] (1) uşbudur,⁸⁴⁰ dégil ve andın kéyin héç kişide yārā bolmadı kim yarlıǵ eşitmegey. Bu bir söz birle (2) hemme ḡalḡ rāḡat taptılar.

[Hikāyet]

Sultān Mes°ūdniṅ zamānıda sultān merdāne (3) -lik ve bahādurluḡnı⁸⁴¹ ber-kemāl ḡolıǵa aldı, ammā yurt tutmaḡ ṡarīḡasın bilmedi. Her kün kenīzek (4) birle °ıyş °işret kılıp ötkerdi, yurt birle işi bolmadı ve leşker bī-fermānlıḡğa (5) turdı ve ra°iyyet köṅülsiz boldı ve Müselmānlar işi toḡtap ḡaldı tā bir kün yırak (6) şahrādın bir ḡatun kélip şahrāda ḡoyḡan °amel-dārdın dād-h^vālıḡ kıldı. Sultān nāme bérdi, (7) °āmil nāmege °amel kılmadı. Ol ḡatun yana barıp sultāṅğa nāle kıldı. Sultān yana (8) nāme pütüdi.

ḡatun dédi: Éy pādşāh; bir nāme bérdiṅiz, éltip bérdim. Ol °āmiliṅiz nāme birle (9) iş kılmaıdır.

Sultān dédi kim: Mén nāme bérdim ol nāmege baḡıp iş kılmasa mén néçük (10) kılalay?

ḡatun dédi: Éy pādşāh, yurtnı tuta'lsaṅiz andaḡ tutuṅ kim ḡalāyık fermāniṅiz (11) -nı tutsunlar ve illā yana bir kişige ḡoyup bériniṅ yurtnı tutup ol fermān yürütsün, siz (12) °işret kılıp yatıṅ, ḡudāy te°ālāniṅ bendeleri sizniṅ °āmilleriṅiz ḡolıda ḡa (13) -lmasun.

Sultān ol ḡatun sözidin bisyār ḡacīl bolup buyurdı kim: Ol ḡatunniṅ [119a] (1) dādını bérıp °āmilni dārğa asıp öltürdi ve özi ḡaflet uyḡusıdın o (2) -yḡandı. Andın kéyin héç kişide yārā bolmadı kim anıṅ fermānıdın çıkḡay.

Pes bilgil kim pādşāh ki (3) anıṅ fermānı revān bolmasa ol pādşāh érmesdür. Çün ānçi pādşāhniṅ özge (4) -din⁸⁴² farḡı fermān birledür. Fermān tutturmaḡ siyāset birle bolur ve diḡer leşkerni (5) ra°iyyetge müteşaddī kılmaḡıl ki memleket vīrān bolur ve diḡer ra°iyyetni obdan tutḡıl, (6) memleket ra°iyyet birle ābād bolur ve memleket işide bī-dādlıḡğa yol bérmeḡil. Dād-ger pādşāh (7) -larınṅ öyi uzak turar, ḡālimniṅ⁸⁴³ öyi pat yıḡılır. Anıṅ üçün ki dādniṅ ma°nāsı (8) ābādlıḡdır, bī-dādniṅ ma°nāsı vīrānlıḡdır. ḡükemā aytıpdır ki: °Ālemniṅ çeşmesi (9) ve ābādlıḡı pādşāh-ı dād-gerdür, çeşme-i vīrānı pādşāh-ı bī-dāddur ve ḡudāy °azze ve celle (10) -niṅ bendeleriniṅ derd elemige şabr kılǵıl.⁸⁴⁴ Leşkerni ve ra°iyyetni obdan tutmaḡda (11) taḡşır kılmaḡıl ve leşkerni bir ṡāyifedin lāzım tutmaḡıl. Her pādşāhī ki leşkerni bir (12) cinsdin saḡlasa leşkerge esīr bolḡusıdır. Vaḡtāki her cinsdin bolsa (13) birbirige alışturup tutsa bolur tā ḡavm, ol ḡavmniṅ vehmidin bī-fermānlıḡ [119b] (1) kıla'lmaslar, séniṅ fermāniṅ leşker ara ḡubluk birle cārī

⁸³⁹ metin: لازم دور

⁸⁴⁰ Kelime 118a'nın on üçüncü satırının sonunda *uşbu* olarak yazılmıştır.

⁸⁴¹ metin: بهادر لوق نی

⁸⁴² metin: اوزكه نينك

⁸⁴³ metin: ضاليم نينك

⁸⁴⁴ metin: کılmaḡıl

bolur. Éy oğul, bubaŋg (2) Sultān Maḥmūdnuŋg tört miŋg leşleri Türkdin, tört miŋg leşkeri Hindūdın (3) bar érđi. Birni birige alışturup tutar érđi tā ékki kavm anıŋg itā°atide érđi.

Her (4) vaqtda aş, nān, şarāb birle miḥmān kılğıl, ḥil°at birle köŋglin alıp ümmīdlig (5) kılğıl ve bir kişige in°ām kılur bolsaŋg hergiz⁸⁴⁵ halk ara āşikārā tiliŋgga keltürmegil, (6) ékki vech⁸⁴⁶ birle: Biri ol kim pādşāhlıqğa lāyık iş kılmağan bolur-sén, ékkinçi ol ki (7) ḥalāyıkğa himmetiŋgni ma°lūm kılğan [bolur-sén]. Sékkiz yıl Ğaznīnde Sultān Maḥmūdnuŋg ḥizmetide (8) boldum. Üç işni anıŋgda körmedim: Biri ol kim her kişige in°ām kılsa fervānedin (9) bölek kişige aŋglatmas érđi, ékkinçi ol ki tişi körüngünçe külməs érđi, ü (10) -cünçi ol ki kişige düşnām kılur bolsa bī-himmet demekdin özge lafz birle düşnām (11) kılmas érđi. Éşittim ki Rūm pādşāhlarıniŋg resm[i] hem şubu érmiş, ammā olar (12) -niŋg yaḥşı °ādetleri bardur kim °Acem pādşāhlarıda ol resm yoqdur. Çün ānki (13) bir kişini soqsalar andın keyin tā ol kişi ki tirigdür, ḥalāyık aŋga āzār bérmesler. **[120a]** (1) Émdi kéldim öz sözümge. Éy oğul, pest himmet bolmağıl ve eger öz siriştiŋg (2) -din tohtay almasaŋg hem bārī ḥalāyıkğa pest himmetligiŋgni körsetmegil. (3) Eger seḥāvet kılmasaŋg halk saŋga düşmen⁸⁴⁷ bolurlar. El-ḥāl saŋga héç néme démeşe (4) hem saŋga bir düşmen⁸⁴⁸ peydā bolsa ol vaqt saŋga cān fedā kılmaslar ve düşmeniŋgni (5) dost tuturlar. Ammā cehd kılğıl tā pādşāhlıq şarābıda ğurūr bolmağay-sén. Her (6) pādşāhī ki mest-i ğurūr bolsa pādşāhlıq kıla'lmas. Andağ bolğıl kim héç pādşāh (7) bir söz démegey veyā bir iş kılğay-sén anıŋgdın āgāḥ bolğay-sén ve ğāfil bolmağay-[sén], (8) eger ğāfil bolsaŋg özünğdin ve mālınığdın ğāfil bolğan bolur-sén ve etrāfiŋg, (9) himmetlig⁸⁴⁹ pādşāhlar bile dost bolmasaŋg düşmen⁸⁵⁰ hem bolmağıl. Eger düşmen bolsaŋg (10) zāhiriŋgde düşmen⁸⁵¹ bolmağıl.

Éşitip érđim ki İskender bir düşmen birle ceng kılğalı (11) bardı. Aŋga dédiler kim: Éy pādşāh, bu düşmen ğāfildür,⁸⁵² anı şeb-ḥūn⁸⁵³ kılmağ kerek. (12)

İskender dédi: Oğurluğ bile ğālib kélgen pādşāhlıq érmesdür. (13)

Pādşāhlıqda uluğ işlerğa °ādet kılğay-sén, çünki pādşāh hemme kişidin **[120b]** (1) uluğdur, bolğay ki anıŋg kılur işi hem uluğ bolğay. Himmetsiz kişiniŋg (2) cihānda atı çıkmas ve nām āvāzesi bolmas ve dīger nāme ve yarlıǵnı °azīz tut, (3) her kaydağ yaman ve pest ve kiçik kişige nāme bérnegil. Eger nāme bérür bolsaŋg (4) uluğ in°ām birle bérğil ve dīger kılğan yarlıǵ ve nāmege hergiz⁸⁵⁴ ḥilāf kılma, meger āşikārā (5) °özr bolsa dégen sözge ḥilāf kılma. Pādşāhlıqniŋg şartları (6) uşbudur, zıkr kıldım ve her-çend pādşāhlıq °azīz ve uluğ işdür ki pādşāh (7) -lıqğa her kişi yéta'lmas, velīkin mén ança ki şart kifāyetdür, dédim ve eger (8) saŋga özge şıfatlardın kılmağ ve bolmağ ittifāğ tüşse çün ānçi dehḳān (9) -çılığ veyā özge hūner pīşe anıŋg şartlarını saklağıl. Her şıfatnı (10) obdan

⁸⁴⁵ metin: هرکيز

⁸⁴⁶ metin: وجهي

⁸⁴⁷ metin: دوشمن

⁸⁴⁸ metin: دوشمن

⁸⁴⁹ metin: همتينک

⁸⁵⁰ metin: دوشمن

⁸⁵¹ metin: دوشمن

⁸⁵² metin: غافيل

⁸⁵³ metin: شبيخون

⁸⁵⁴ metin: هرکيز

kılmağa veriş⁸⁵⁵ kılğıl ve her iş kılur vaqtını ve tertibini o (11) -bdan saklağıl tā kılur işiñg hemişe cārī bolğay.

Kırk üçüncü bāb, (12) dihkānçılığnıñg beyānıda.⁸⁵⁶

Bilgil éy oğul, eger dihkān bolsañg (13) kılur işleri vaqtlarını yaḥşı bilgil ve her né tarısañg vaqtı ötmesde [121a] (1) tarığıl. On kün vaqtdın ilgeri tarığan hūbraḡdur ki on kün vaqt (2) -dın⁸⁵⁷ kéyin tarığunça her né lāzımlıḡ⁸⁵⁸ esbābını cūftlep saklağıl ve uy (3) -larnıñg obdanını alğıl ve boğuz bérıp saklağıl ve hemişe bir cūft (4) uy bölek bölek semiz saklağıl tā bir uy aḡrısa kılur işiñg toḡtap (5) ḡalur, vaqt öter ve çün tarıydurğan ve oradurğan vaqt bolmasa yér (6) aḡtarmaḡdın ḡāfıl bolmağıl ve kélür yılda tarıydurğanıñg tedbīrini bu yılda (7) kılğıl. Zirā^catni obdan yérde kılğıl tā ḡuṣūl alğay-sén, émgek zāyi^c (8) bolmağay ve dāyim ^cimāret kılmağa meşḡul bolğay-[sén] tā dihkānçılıḡdın hūbluḡ (9) -ğa yétgey-sén ve eger özge hūner-menddin bolsañg yıldam kılḡaḡ ve obdan (10) kılḡaḡ bolğıl tā ḡarīdārıñg tola bolur ve kılur işni hem-pişelerinḡdin (11) obdan kılğıl, tola toḡtatıp ve tola te^hhır kılıp ḡarīdārını ḡaçurmağıl. (12) Az sūdğa ḡanā^cat kılğıl tā hūnerinḡdin rızḡıñg firāvān bolğay ve tola ḡalāyık (13) sevdānı séniñg birle kılğay ve yumşaklık birle sözlegil tā séniñg [121b] (1) yumşaklık kılğanınḡdin ḡarīdār, cedel kılğalı şerm tutar ve maḡşūd ḡaṣıl (2) bolur ve çün bu yañlıḡ bolsañg sañga ḡarīf tola bolur, nā-çār özge (3) pişeler sañga ḡased yérler ve sañga oḡşa bolmaḡnı arzu kılurlar (4) ve bāzārda hem şöhretiñg ziyāde bolur. Ammā rāst sözlemekni ^cādet (5) kılğıl ḡuṣūşen ḡarīdārğa ve baḡıllıḡdın perḡiz kılğıl ve taşarrufnı muḡkem (6) ve özüñdin⁸⁵⁹ kiçikge baḡşış kılğıl ve ḡatun ve kūdekler bilen mu^cāmele (7) kılurda ziyādelik kılmağıl ve sevdā işide şermliḡ bolma. Müsteḡaḡ (8) -largā yaḡşı sūluket kılğıl ve öz pādşāhnıñgā rāstlık (9) kılğıl, velīkin pādşāhnıñg ḡizmetide bolmağa ḡariş bolmağıl. (10) Héç kişiḡe ḡıyānet kılmağıl. Aşınā ve nā-āşınāğa yeksān iş (11) kılğıl, ya^cnī yüz körmegil ve eger séniñg ḡolunḡga baḡım bolsa ḡarz (12) bérmekni ḡanīmet bil ve herḡiz⁸⁶⁰ yaḡan sevgend içmegil ve ḡatıḡ mu^cāmele[lig] (13) bolmağıl ve eger bir nā-murādda ḡarzıñg bolsa, eger bī-çāre bolsa tola ḡarzımnı [122a] (1) bér dép tola dūrüştluḡ kılma ve pūr köñüllüḡ bolğıl ve Ḥudādın (2) ḡorḡaḡ bolğıl tā ticāret bābıda ḡayr bereket bolğay ve her hūner-mend ki (3) uşbu ḡarīḡa bile bolsa ^cālemniñg hūner-mendleri arasında hemmedin (4) civān-merdraḡ bolur ve her ḡavm ve her ḡāyifeniñg kılur işleri bir ḡarīḡada (5) bolur ve her ḡavmnıñg ḡarīḡası uşbu érđi kim taḡrīr kıldım, émdi bu (6) āḡirinçi bābda her cinsniñg şartlarını be-ḡesab-ı ḡāḡat ayıtḡum (7) -dur. İnşā'a'llāhu te^cālā ve taḡdīs.

Kırk dördüncü bāb, civān-merdlik (8) beyānıda.

Éy oğul, eger civān-merdlik isteseñg evvel bil kim civān-merd (9) -lik nédür ve némedür, némedin peydā bolur? Bilgil kim civān-merdlik üç némerse (10) -dür, ādemīler şıfatıdır, héç ādemī yoḡtur ki bu üç şıfat ménde yoḡ (11) dép ḡābil bolğay. Dānā ve nā-dān bu üç şıfat birle Ḥudāy te^cālādın (12) ḡōşnūddurlar ve eger çendī ki Ḥudāy te^cālā bu üç şıfatnı bir kişiḡe kim (13) bérıpdür, ol kişi Ḥudāy te^cālānıñg ḡaṣ bendeleridindür. Ol [122b]

⁸⁵⁵ metin: ورزیش

⁸⁵⁶ Bu babın başlığı metinde *dehkānçılığnıñg* şeklinde eksik yazılmıştır, başlık giriş kısmındaki şekliyle verilmiştir.

⁸⁵⁷ metin: وقتیدین

⁸⁵⁸ metin: لازم لیغ

⁸⁵⁹ metin: اوزونکنی

⁸⁶⁰ metin: هرکیز

(1) üç şıfatnıñ biri hıred, ékkinçi rāstlık, üçünçi şehāvet ve çün (2) haqıkatge baqsanğ bu üç şıfatnı héç kişi ménde yok démes, (3) çirā ki héç cesedī yoktur ki bu üç şıfat anıñda bolmağay. Līkin (4) āletnıñ kāhillıķı ve tab^cnıñ tırelıķı aşılnıñ yolını tusupdur. (5) Haq sübhānehū ve te^cālā, ādemī-zādın tenini uşbu müteferriķātdın (6) cem^c kıldı. Çünki ādemī-zādın ^cālem-i kül, ^cālem-i cüz démek revādur. Çün ānçi ādem (7) tenide tábāyī^c, eflāk ve sitāre ve heyūlā ve ^cunşur-ı latīf ve şıfat ve şūret (8) ve nefis ve ^caql, her biri ^cālāhide ^cālemdürler ve ādem uşbu mecmū^c ^cālemler (9) -din mürekkebdürler. Āferīde-kār ^cazze ve celle bu mecmū^cnı birbirige peyvend kılıp (10) ber-pā kıldı, eger çendī ki cevherde muhtelifdürler; çün ot, su, tofraķ ve havā ki [birbiriniñ] (11) zıddıdadur. Pes tofraķ vāşıtıdur otnıñ sunıñ arasıda. (12) Tofraķ, kuruğlukda otğa ve savuğlukda suğa ve ıssıqlıkda ot (13) -ğa eşer birle ber-mü^ceşşir, harāret bile āftābğa ki pādşāh-ı encüm ve eflāk birle **[123a]** (1) ve āftābnıñ cevheri béşinçi ^cunşurdur ve maṭbū^cāt hem muñğa oḡşa. (2) Eger tábāyī^c māddeni tapmasa aña bağlağan peyvendi tebāh bolur ve táb^c, (3) felekcin ve felek havādın ve havā nefsdin ve nefis ^caql[dın] hem uşbu (4) cümlege kıyās bolur. Ādemī-zād teniğe her né ve ağırık bolsa tábāyī^c (5) -nıñ terkibidin peydā bolur. Şūret ve beşere ve hayāt ve tırelık kuvvet, harekāt (6) felekcin peydā bolur. Çün ānçi eşitmek ve buramaķ ve tatmaķ ve körmek⁸⁶¹ heyūlā (7) -dın peydā bolur. Çün ānçi yād almaķ ve fikr kıılmaķ ve hayāl kıılmaķ ve sözlemek (8) ve tedbīr kıılmaķ nefsdin peydā bolur ve némerse ki ādemī[de] şerīf ve ^cazīz (9) -raķdur, andağ némersedür ki anıñ peydā boladurğan cāyı yoktur. Çün ānçi (10) sühan-verlik ve dāniş ve kemāl, şerīfdür kim bularnıñ mādresi ^culvī (11) -dür. ^cAql, ^culvīnıñ feyz[i]din bedenge kéltürse cān beden birle tirülür (12) ve cān nefis birle, nefis ^caql birle tirilür. Her kişiniñ teni hareketlig (13) bolsa aña cān lābüddīdür. Her kimerseniñ nefsi köyedür aña ^caql lāzım **[123b]** (1) -dur. Her kişiniñ cānı tenide mevcüddur. Vaqtāki tamāmī ten ve cānnıñ (2) arasıda hacālet bolsa cāndın tenge meded yétmes. Her kimerseniñ (3) nefsi ve cānnıñ arasıda ağırlık hacālet bolsa ^caqlnıñ mādde[si] (4) nefsiğe yétmes. Pes der-haqıkat héç cinsde⁸⁶² bī-zarūr şehāvet (5) bolmas ve mümkün⁸⁶³ ki ^culvīğa yétedurğan feyznıñ yolu rūhā (6) -nīdin bağlansa, ya^cnī bī-ma^cnā hāşıl⁸⁶⁴ bolur. Héç kişi dünyāda yok (7) -dur ki saḡılıķğa da^cvā kıılmağay. Velīkin cehd kılgıl tā özgelerge (8) oḡşa bolmağay-sén ve da^cvā-yı bī-ma^cnā kıılmağay-sén. ^cUlvidin (9) rūhānīğa yétedurğan feyznıñ yolını açuķ tutğay-sén, bilmek (10) ve bildürmek ve anğlamaķ birle tā sanğa hemme ma^cnā bolğay ki bī-da^cvā.

Éy (11) oğul, hükemālar hıredni ve şehāvetni bir şūretge kéltürüpdürler (12) ve ol şūretnıñ teni civān-merdlik ve cānı rāstlık ve hūş⁸⁶⁵ (13) ve dānişdür. Bu hemmeniñ ma^cnāsı şāflıķdur ve ol şūretlerni **[124a]** (1) ḡalāyıkılarga ulaştururda ba^czalar ten naşīb boldı, özgesi (2) yok ve ba^czalar ten ve cān ve hūş⁸⁶⁶ naşīb boldı ve ba^czalar ten ve cān (3) ve hūş⁸⁶⁷ ma^cānī naşīb boldı. Ammā ol tāyife⁸⁶⁸ ki olarga ten naşīb bolup (4) érdi, olar ^cayyārī ve bāzārī ve sipāhīdürler ki olarnı ḡalāyık civān-merd (5) atarlar ve ol gürūh ki

⁸⁶¹ metin: كيسرماک

⁸⁶² metin: جنسيدا

⁸⁶³ metin: ممكن

⁸⁶⁴ metin: حاصل

⁸⁶⁵ metin: حوش

⁸⁶⁶ metin: حوش

⁸⁶⁷ metin: حوش

⁸⁶⁸ metin: طايفهء

olarğa ten, cān naşībe bolup érdi olar maʿrifet (6) ve zūhd⁸⁶⁹ ve fuqarā-yı taşavvufdurlar anğa maʿrifet-i veraʿ at koyarlar ve ol gürūh (7) ki olarğa ten ve cān ve hūş⁸⁷⁰ naşībe bolupdur, olar peygamber ve ehl-i şafā ve hūkemā (8) -durlar ve olarnı dāniş, ziyāde maʿrifet atarlar ve ol gürūh ki olar (9) -ğa ten ve cān ve hūş,⁸⁷¹ maʿānī naşīb bolupdur, olar rūhānīdürler (10) ve peygamber-i mürseldürler. Éy oğul, sēn saʿy kıl ve kūşış⁸⁷² eylegil tā (11) kudretiñg yétgeniçe şāyed ki teraqqī kılğay-sēn ve hūkemālar aytıpdurlar ki: (12) Civān-merdlikniñg aşlı üç némersedür: Evvel ol ki her né kim dégey-sēn kıl, (13) ékkinçi ol ki her né söz ayturda ve iş kılurda rāstlık kılğay-sēn, [124b] (1) üçünçi ol ki hemme işlerni şabrge bağlağay-sēn, zīrā ki her şıfatı ki civān-merd (2) -likge taʿalluķı bardur, uşbu üç şıfat içidedür. Éy oğul, sañga (3) müşkil bolsa mén her qaysınıñg miqdārını sañga şerh kılay⁸⁷³ kim (4) tā bilgey-sēn ve anğlağay-sēn. Pes bilgil kim civān-merdlik oldur (5) kim her işga könğüllüg bolğay ve merdāne ve himmetlig bolğay (6) ve her işde şabrlig bolğay ve vaʿdege vefā kılğay ve könğli arığ (7) pāk-dāmen bolğay, diyānetlig bolğay ve Müselmānlar haqqıda bed (8) -gümān bolmağay ve Müselmānlar bāreside yaḥşılıķnı hʿāhiş kılğay (9) ve öziniñ menfaʿati üçün Müselmānlarınñ ziyānını hʿālamağay, (10) kişige yalğan ayıtmağay ve bühtān, izā kılmağay ve kişini ğıybet kılmağay (11) ve Müselmānlarğa meded kılğay ve zālimler zulmini Müselmānların defʿ kıl (12) ve eger birāder müʿminniñ⁸⁷⁴ ʿaybıga muṭṭaliʿ bolsañ yapğıl ve hemme hāḫ (13) -nıñ aǵrını kötergil ve dervişlerğa tekebbür kılmağıl; nān, nemek yégen [125a] (1) öy égesini ğıybet kılmağay ve hāḫğa dürüştlük kılmağay ve (2) yaman laķab birle çarlamağay, qarılarnı atası dék bilgey ve hem-sāllerini (3) birāder bilgey ve kiçiklerni ferzendim dégey ve hemme hāḫ birle şefķat ve mihr-bān (4) -lık birle bolğay, elbette özini hemme hāḫdın kiçik tutğay ve esīrlەرğa (5) mihr-bān bolğay ve bī-çārelerğa yārī bérgey ve yamanların yamanlıķnı menʿ (6) kılğay ve rāstlıkda yürgey ve rāst sözlegey, belānı rāḫat (7) bilgey, yaḥşılıķğa yamanlıķ kılmağay, teʿemmül birle qarasañ bu hemme dégenim (8) lāzımdur ki yād kıldım.

[Hikāyetde] keltürüpdürler kim: Kūhistānda bir kün bir néççe (9) ʿayyārlar oturup érdiler. Bir kişi kirip selām kıldı ve dédi kim: Mén bu (10) şehirdeki ʿayyārlarınıñ sizlerge ibergen élçisidür-mén, ʿayyārlar (11) sizlerge selām dédi ve aydılar kim: Eger sizler şubu üç mesʿelege cevāb (12) bérseñgizler sizlerge rāzīdür-miz, bizlerge serdār bolğay-sizler, (13) eger cevāb bérmesenğizler sizler rāzī bolunğlar bizniñ çoñluğumuz [125b] (1) ve serdārlıķımızğa.

Dédiler kim: Mesʿele qaysıdur? Ayıtğıl tā cevāb éşitgil. (2)

Dédi kim: Evvel civān-merdlik, ékkinçi civān-merd ve nā-civān-merdniñ arasında farkı né (3) dūr? Üçünçi ol ki bir ʿayyār bir reh-güzerde oturğan bolsa, bir kişi anıñ (4) aldındın ötse, bir zamāndın kéyin yana bir kişi tıǵ tartıp anı öltürgeli (5) kélip oturğan ʿayyārın sorsa kim: Fülānī bu yol birle ötti mü? Bu (6) ʿayyār anğa né cevāb bérür? Eger ötmedi dése yalğan bolur, ötti dése (7) hūn-ı nā-ḫaḫ bolur [dédi] érse bu mesʿelelerni éşittiler, birbirige baķıştı[lar]. (8) Olar arasında bir kişi dédi kim: Cevāb bérgil. Dédi kim:

⁸⁶⁹ metin: ظاهر

⁸⁷⁰ metin: حوش

⁸⁷¹ metin: حوش

⁸⁷² metin: كوشيش

⁸⁷³ Kelime iki defa yazılmıştır.

⁸⁷⁴ metin: موعمين

Hāş civān-merdlik (9) oldur kim her né kim dégey, kılğay ve civān-merdlik⁸⁷⁵ rāzık-ı şabrdu ve reh-güzer (10) -de olurgan ʿayyārınğ cevābı oldur ki: Ol kişi aldıdın ötgendin (11) kéyin bir ékki qadem yökeliş olurgay, tığ tartıp kélgen kişi fülān (12) kişi ötti mü? dégende mén munda olurgandın beri héç kişi ötmedi, (13) dégey. Civān-merdlikniñ aşlı uşbudur ki yād kılduq. Velikin lafz, [126a] (1) lutf kerem kılmaq ve mihmān-dārlik ve Hudānı tonumaq ve éginni arıq kéymek (2) ve şalāh birle bolmaq, leşker halkıda tola bolur. Ammā özini kiçik tutmaq ve tevā (3) -zuʿluq bolmaq sipāhiler arasında hünerdür. Ammā civān-merdlik ki bāzār (4) halkı arasında şartdur, anı hünər-mendler qatarıda zikr kılduq. Ammā ol tayıfe (5) ki olarğa naşibe ten ve cān érdi, olar maʿrifet égeleri ve fakīr ve [ehl-i] taşavvuf (6) -tururlar. Olarınğ civān-merdliki maʿrifetdür. Bu qavmniñ civān-merdliki hemmedin (7) ziyādedür. Zīrā ki civān-merdlik şüretdür, rāstlıq anıñ cānidur (8) ve ammā ʿulemālarınğ civān-merdliki oldur ki bu şıfatlar olarda bolur: Biri (9) ol ki güftarı girdarığa muvāfiq bolur ve dīn işide muhkem bolğay ve ʿilmde (10) bahīllik kılmağay, zühd taqvāsını halāyığa ʿarz kılmağay ve yahşı (11) -lık birle meşhūr bolğay, eger kişige naşihat kılsa pinhān kılğay ve (12) hergiz kişiniñ qanığa cürʿet⁸⁷⁶ kılmağay, yaʿnī öltürmekge aldırmağay. (13) Fetvāniñ haţāsını hilāf birle tedārikini kılğalı bolur, ammā ölgen kişi [126b] (1) -ni zinde kılğalı bolmas. Taʿaşşub kılıp yana bir mezhebni kāfir démegey ki (2) küfr, hilāf-ı dīndür né hilāf-ı mezheb. Kitābğa ve bilgen ʿilmğa inkār kılmağay (3) ve héç kişini Hudāniñ rahmetidin nevmīd kılmağay. Her ʿālim⁸⁷⁷ ki uşbu şıfat (4) -da bolsa hem merd bolur hem civān-merd bolur ve mén bu tarīqanınğ şerāyitleri[ni] (5) tamām zikr kılmadım. Méniñ garaşım saña pend naşihat bérmeq, séniñ kündin (6) künge obdan bolmaşını izdemek érdi; likin şart, teneni becā kéltürey. (7) Bu qavm bilen şöhet bolsañ olarğa ağır kélemegey-sén. Éşittim ki Hazret-i (8) Resül-i Ekrem şalla'llāhu ʿaleyhi ve sellemniñ vaqtlarında aşhāb-ı şuffadın ékki (9) kişi érdiler. Muraqqa⁸⁷⁸ -püş, yaʿnī qurma éginlig Hazret-i Resül şalla'llāhu (10) ʿaleyhi ve sellem halvetde tola oturur érdiler, bu qavmni bisyār dost tutar (11) érdiler. Pes bu civān-merdlik bisyār müşkil işdür. Bu tayıfeniñ civān-merd (12) -liki ékki hālde bolur: Biri ol ki hāş taşavvuf ehliğa, biri muhiblerğa⁸⁷⁹ ve (13) mén her ékkilesini beyān kılay. Bilgil ki dervişlikniñ tamāmı ol [127a] (1) -dur ki mücerred bolğay-sén ki tecrid, taşavvufniñ özidür ki ʿayn-ı taşavvuf (2) dərler.

Hikāyet

Ékki şūfī yol yürür érdi. Biri mücerred, yaʿnī héç (3) némersesi yok érdi, héç hem-rāh izdemes érdi. Her yerge kélse tinç (4) emīn yatar érdi, héç endişesi yok érdi. Yana biriniñ beş eşrefī (5) -si bar érdi. Hemişe anıñ birle hem-rāh érdi, héç vaqtide ayrılmas érdi, (6) dāyim gāmda érdi tā bir quduq başığa keldiler kim oğrılar ve qaraqçılarınğ (7) mekānı érdi. Mücerred şūfī keldi, quduqdın su içti, uyquğa bardı. Eşrefī (8) -lig şūfiniñ gāmda uyqusı kélmedi, qaydağ kılsam? dép öziğe özi (9) nāle kılur boldı.

Mücerred şūfī oyğandı, sordı kim: Né bolduñğ?

⁸⁷⁵ metin: nā-civān-merdlik

⁸⁷⁶ metin: جرعت

⁸⁷⁷ metin: عالم

⁸⁷⁸ metin: برقع پوش

⁸⁷⁹ metin: محبيب

Şūfī dedi: (10) Ménde bés eşrefī bar, sén uykuğa bardıñg mén eşrefiniñg ğamıda tinç (11) bola'lmadım, yatıp uykuğum kélmedi.

Şūfī-yi mücerred dedi kim: Ol bés eşrefini mañga (12) bérġil, mén anıñg tedbīrin kılay. Eşrefini aña bérđi, ol alıp ħudukğa (13) taşladı ve dedi kim: Né kılay, né °ilāc kılay? démekdin ħutulduñg, émdi yatıp [127b] (1) tinç uykuğa barġıl.

Pes hemme meşāyihniñg ittifākı bilen taşavvufniñg [ħaġīġati] (2) üç némersedür: Tecrīd, teslīm ve taşdıġ. Tecrīd, dünyādın köñġülñi fāriġ⁸⁸⁰ (3) tutmaġ ve teslīm, özini Ĥudāğa taşlamaġ ve taşdıġ, iħlās birle °ibādet (4) kıılmaġ. Vaġtāki birge ħanā°at kıılsañg, nefsiñg āfetidin yıraġ (5) bolsañg, her né kélse men° kıılmasañg tamām ħarīġat séndedür. Pes (6) dervīşge lāzımdur ki öz ħaġġıda teslīmni özige lāzım tutġay ve héç (7) birāder mü°min⁸⁸¹ birle teñġlik talaşmaġay ve ménlikni köñġlidin çıkar (8) -ġay ve ékkilik birle héç nérsege ħaralamaġay ve her nazar ki şıdġ, iħlās birledür (9) herġiz kişi aña ħilāf kıla'lmas. Éy oġul, eger kişi şıdġ birle su üzre (10) ħadem ħoysa su anıñg ħademi astıda ħatıġ bolur. Eger saña kişi evliyāniñg kerā (11) -metidin söz ayıtısa, ol söz °aġl yosunıdın taşġarı bolsa, eger (12) ħaġīġat, şıdġnı bilsenġ ve tonusañg, inkār kıılmaġıl ve bāver kıılġıl. (13) Pes dervīş ol bolur ki köñġülñi tevġidniñg fikridin ħālī tutmaġay. [128a] (1) Endīşe ve fīkr kıılurda āhestelik kıılġay tā tefekkūr[din] köyüp kétmeġey. Tefekkūr (2) be-menzile-yi otdur, anı öçürgeli bolmas. Meger °uzlet ve raġş semā°nı ol (3) otġa tesellī bérġeli dām ve ālet kıılıpdurlar. Ammā dervīş bolsa ki (4) edeb-i bātin ve ma°rifet-i rūġhānī anıñgda bolmasa zāġir edebni özige (5) vācib kıılġay tā ékki şūret ékki ħāl birle ārāste bolġay. Pes dervīş (6) -ge lāzımdur ki °ibādetge ħariş ve sözi yumşaq ve fışġdın yıraġ bolġay (7) ve éġinni⁸⁸² arıġ bolġay. Seferde ve ħazarda lāzımlıġ⁸⁸³ esbāblardın çün ānçi (8) °aşa ve ibriġ ve cāy-namāz ve saġal tarġaġı ve iñgne ve tırnaġ alġuç, hemīşe (9) hem-rāġ bolġay, éġin tikmekge ve éġin yumakġa, kişige ħāceti tüşmeġey (10) ve birāderlerini dost tutġay ve sefer kıılmaġnı dost tutġay. Eger ħāñġāġ[ġa]⁸⁸⁴ (11) barsa māni°-i ħayr bolmaġay, ya°nī yana bir kişiniñg °ibādetini men° kıılmaġay. Evvel (12) onġ ayaġını çıkarġay ve onġ ayaġı birle ħāñġāġġa⁸⁸⁵ kirgey, öyñiñg ħaġīr (13) ħarafıda olturġay ve destūr birle olturġay, ékki rek°at namāz öteġey, [128b] (1) kirerde ve çıkarda selām kıılġay, şöġbetī birle yahşı çıkışġay, olturur (2) menziliġa āheste mañġıp barġay ve ehl-i töġmetdin perġiz kıılġay ve eger (3) çoñg bolmaġnıñg °amelini kılsa ħāñġahda uzaġ olturmaġay (4) tā ħaġġ ara °izzetlig bolġay ve zūr kişiniñg şöġbetini izdemeġey, (5) ammā ħürmetni saġlaġay, cem°iyyetniñg rızāsını izdeġey ve eger (6) muñga inkār kıılsalar eger çendī ki bī-günāġ bolsa hem olarġa ħilāf kıılmaġay (7) ve töġmetni köterġey ve kişiniñg sözini aġır almaġay ve cāy-namāz üze (8)-sidin kem ġāyib bolġay ve ħaşden bāzārġa barmaġay ve cāy-namāz üze (9) -side çehār-zānū olturmaġay ve ħavmdin oġurluġ ħırġa tikmeġey, héç (10) ħa°amñı pinġhān yémeġey ve héç nérseñi necis démeġey. Meger hemme ħavm uşol at (11) birle aytur bolsa cāyızdūr ve cem°niñg arasında olturġanda yölenmeġey ve (12) kişiniñg seccādesi üzre ayaġ ħoymaġay ve cem°niñg arasında

⁸⁸⁰ metin: فارغ

⁸⁸¹ metin: موعمين

⁸⁸² metin: انكني

⁸⁸³ metin: لازم ليغ

⁸⁸⁴ metin: خاتغه

⁸⁸⁵ metin: خانقه غه

yıldam (13) yürmegey, kişiniñ ornıda olturmağay, [kişi]niñ köñlige āzār bérmegey. [...]
886

⁸⁸⁶ Metin buradan itibaren bir ya da birkaç varak eksiktir.

3. BÖLÜM

DİZİN

Aa

āb (Far.) *Su*

ā. 37b/13

āb-ı menī "neslin devamını sağlayan erkeklik tohumu, bel suyu, meni" 47b/6, 48a/7

āb u havā "su ve hava, (bir yerin) iklimi" 107a/10

ābād (Far.) *Mamur, bakımlı, bayındır*

ā. 7a/9, 19b/4, 114a/11

ā kıl- "hoş etmek, iyi vaziyette olmasını sağlamak" 84a/3

ā. kıl- "bakımlı hâle getirmek, bayındır hâle getirmek" 114a/6, 114a/11-12

ā. bol- "bayındır olmak, bakımlı olmak, mamur olmak" 114b/3, 114b/7, 119a/6

ābādān (Far.) *Mamur, bayındır*

ā. bol- "bayındır olmak" 57b/12

ābādīk (Far.+T.) *Mamurluk, bayındırlık, bayındır olma hâli*

ā. +dur 119a/8

ā. +ı 93b/4

ā. +(ğ)ı 119a/9

°Abbās (ka) *Hazreti Muhammed'in amcası Hazreti Abbas*

°A. 107b/5

°Abdu'llāh I (ka) *Metinde geçen Şemsü'l-Me°ānī adlı şahsı kaleye götürmekle görevlendirilmiş kişilerden biri*

°A. 56a/6, 56a/7, 56a/9

°Abdu'llāh II (ka) *Hazreti Muhammed'in amcası Hazreti Abbas'ın oğlu*

°A. +ğa 107b/6

°Abdü'l-Cebbār (ka) *932/937-1025 yılları arasında yaşamış olan, Basra Mutezilesinin ünlü kelamcısı ve Şafiî fakihi, kaynaklarda Ebü'l-Hasen Kādī'l-kudât Abdülcebbâr b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî, Abdü'l-Cebbār Hocanî şeklinde geçmektedir, krş. °Abdü'l-Cebbār Cürcânî*

°A. 111a/7, 111b/5, 111b/7, 112a/3, 112a/8, 112a/12

°A. +ğa 111b/5

°A. +nı 112a/12, 112b/8

°A. +nıng 111a/9, 111a/13, 111b/1, 111b/3, 111b/4

°Abdü'l-Cebbār Cürcânî (ka) *krş.*

°Abdül-Cebbār

°A. 111a/5, 111a/11

°Abdü'l-Melik (ka) *Abbasi halifesi Memun'un kadısı ve nedimi, krş. °Abdü'l-Melik-i °Askerî*

°A. 109a/7

°A. +ge 109a/4-5

°Abdü'l-Melik-i °Askerî (ka) *krş. °Abdü'l-Melik*

°A. 109a/5

ablağ (Ar.) *Alaca, alacalı*

a. at "siyah ve beyaz nişaneli at" 70a/4

āb-rūy (Far.) *Yüz suyu, şeref, itibar, haysiyet, izzetinefis*

ā. 27a/9, 32b/10

ā. +ı 32b/1

ā. +unıgnı 83b/8

°aceb (Ar.) *Şaşıрма, şaşılacak şey*

°a. (°a. érmes) 31a/12

°a. 94b/13

°Acem (Ar.) *1. Fars, Fars kavmine mensup (kimse)*

°A. 17a/2, 65b/12, 70b/3, 119b/12

°Acem diyarı "Fars ülkesi, İran" 25a/7

2. Fars diyarı, Acem diyarı, İran

°A. +de 75a/9-10

°A. +din 76a/5

°Acemî (Ar.) *İranlı, Fars, Acem*

°A. +ni 65b/13

°āciz (Ar.) *Güçsüz, kudretsiz, zayıf; aciz*

°ā. 2a/11, 17a/10

°ā. (°āciz ve za°ıf) 86b/6

°ā. +lerning 83a/1

°ā. +mén 17a/13

°ā. +sén 1b/7

°ā. bol- "güçsüz olmak, zayıflamak, aciz olmak" 30b/3

°ā. kél- "aciz görünmek, zayıf görünmek, aciz vaziyette gibi gelmek, zayıf gibi gelmek" 82a/7, 103a/11

°**acizlik** (Ar.+T.) *Güçsüzlük, kudretsizlik, zayıflık; acizlik*

°ā. 25a/10, 51b/13, 80b/4-5

acrat- *Ayırmak*

a. -mas 10b/4

aç *Tok karşısı; aç*

a. 57b/5, 85b/12

aç- 1. *Göz için açmak, gözü açmak*

a. -ıp 100a/8

a. -madı 109a/11

2. *Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek; açmak*

a. -ıp 110b/1

a. -masda 112a/3

3. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

a. -mağaylar (ağız a.) 117b/10

açığ 1. *Tatlı olmayan; acı*

a. 9b/6, 51a/2

2. *Öfke, hiddet, kızgınlık*

a. +ı 16a/13, 20a/5

a. +ını 13a/4, 84a/1

a. +nı 84b/7

açığı kél- "öfkelenmek, hiddetlenmek" 20a/5

açığı(ng) kél- "öfkelenmek, hiddetlenmek" 84b/7

açığı yaman bol- "öfkeli olmak, hiddetli olmak" 16a/13

3. *Üzüntü verici, kırıcı*

a. 26a/1

açığla- *Öfkelenmek, sinirlenmek, kızmak*

a. -ğan 112a/11

a. -mağıl 22b/6

a. -sa 13a/3

açığlağan bol- "öfkelenmiş olmak, öfkelenmek" 112a/11

açığlan- *Öfkelenmek, sinirlenmek, kızmak*

a. -ıp 23b/6

açıl- 1. *Açılmak*

a. -mas 2a/3

2. *Yansımak, tesir etmek, mizaç vb. bir durum sözle ortaya çıkmak, sözle açık hâle gelmek*

a. -mas 104a/12

açlık *Açlık*

a. 96a/1

a. +ğa 26a/8

a. tart- "oruç vb. bir durumdan dolayı açlık çekmek, aç kalmak, aç hâlde olmak" 5a/2

açuk *Açık, krş. oçuk*

a. tut- "Açık tutmak" 123b/9

açuy (?) ?

a. (açuy yuturur) 35a/5-6

a°dā (Ar.) *Düşman(lar)*

a°. 116b/5

ādāb (Ar.) 1. *Hürmet, saygı, ana babaya karşı yapılması gereken iyi davranışlar*

ā. +ını 7b/8

2. *Saygınlık, edep*

ā. +ını 90a/2

°adālet (Ar.) *Hak ve hukuka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkaniyet; adalet*

°a. +imdin 25a/9

°adāvet (Ar.) *Düşmanlık, hasımlık, husumet*

°a. 22b/7

°a. +inğ 74a/11

°aded (Ar.) *Sayı, tane; adet*

°a. +i 4a/1, 98b/3

°a. +ide 98b/8

ezrūy-ı °aded "sayı ile, sayı açısından" 2b/5-6

Ādem (Ar.) *İlk insan ve ilk peygamber; Hazreti Ādem*

Ā. 64b/9, 84b/3

Ā. +din 3b/2

Ā. +dür 84b/5

ādem (Ar.) *İnsan, kişi, birey*

ā. 15a/9, 46b/11, 62a/9, 69a/4, 69a/5, 69a/8, 73a/5, 74b/7, 77a/8, 98a/12, 122b/6, 122b/8

ā. +din 96a/12

ā. +dür 84b/3

ā. +ğa 30b/7

ā. +ge 77a/8

ā. +ler 79a/2

ā. +lerdin 68a/8-9
 ā. +large 68a/12, 83a/-8, 106b/7, 104b/3-4
 ā. +larning 58a/13, 58b/2, 60a/4, 104b/4, 105a/2, 107b/3
 ā. +ni 9b/1, 62a/5, 84a/12
 ā. +ning 9b/1, 9b/2, 9b/3, 48a/5, 58b/4, 62a/9, 62b/1, 62b/7, 69a/2, 69a/8, 74a/5, 98a/8 (2), 98a/9, 102b/2
 ā. +ning (cān-ı ā.) 47b/7
 °**adem** (Ar.) *Yokluk, yok olma, bulunmama*
 °adem-i rāḥat "rahatın olmaması, rahatın yokluğu" 74b/7
 °a. eyle- "yok etmek" 103b/7
ādemī (Ar.) *İnsan oğlu, adem oğlu, insan*
 ā. 20b/2, 24b/2 (2), 46b/9, 122a/10
 ā. +de 123a/8
 ā. +ge 24b/1
 ā. +ler 122a/10
 ā. +ning 8a/8, 48a/6, 50b/3, 62a/11, 65a/6
ādemīyyet (Ar.) *İnsana yakışır şekilde davranma, insanlık*
 ā. 83a/2
ādemīyyetlik (Ar.+T.) *İnsanlık, insanca davranma, iyilik ve ihsanda bulunma*
 ā. kıl- "insanca davranmak, iyilik ve ihsanda bulunmak" 77a/11
ādemī-zād (Ar.+Far.) *İnsanoğlu, beşer, insan*
 ā. 3b/12, 9b/7, 20b/1, 22a/10, 30b/10, 123a/4
 ā. +nı 50a/1, 122b/6
 ā. +nın 44b/13, 122b/5
ādemlik (Ar.+T.) *İnsanlık, insaniyet*
 ā. +de 6b/10
 ā. +din 61a/6
 ā. +ning 60b/1
 °**ādet** (Ar.) *Alışkanlık; âdet*
 °ā. 33a/7, 36b/10, 44a/2
 °ā. +dür 33a/6, 33a/7
 °ā. +i 42b/6
 °ā. +idür 11a/5-6, 33a/8
 °ā. +leri 64b/9, 119b/12

°ā. +larning 42b/7
 °ā. kıl- "alışkanlık hâline getirmek, âdet edinmek" 9b/8-9, 9b/9, 13b/5, 34a/7, 36a/13-36b/1, 36b/10, 41a/12, 48b/9, 52a/3, 53b/11, 56b/6, 77b/1, 84b/8, 109b/3, 120a/13, 121b/4-5
 °**ādil** (Ar.) *Adaletli; adil*
 °ā. 18b/10
 °**adl** (Ar.) *Adalet, doğruluk, hakka uygunluk*
 °a. 3a/3, 3a/8, 3a/9
 °a. +ingdin 84b/2
 °a. kıl- "adaletli olmak, adaletli davranmak" 114b/9
 °**adüvv** (Ar.) *Düşman*
 °a. +din 80a/5
āferīde (Far.) *Yaratılmış*
 ā. kıl- "yaratmak" 2b/13, 9b/1, 50a/13, 50b/2, 51b/1
Āferīde-kār (Far.) *Yaratıcı, Tanrı, Allah*
 Ā. 122b/9
 Āferīde-kār-ı °ālem "âlemlerin yaratıcısı; Allah" 1b/12-13, 1b/13, 2a/6, 2b/10, 7a/9, 7b/6, 9a/13, 108a/2
āferīn (Ar.) *Övme, takdir, beğenme vb. duyguları belirtmek için söylenen söz, bravo; aferin*
 āferīn(ler) kıl- "beğenmek, takdir etmek, övmek" 73b/4
āfet (Ar.) *Musibet, bela, zarar*
 ā. +ge 31b/13
 ā. +i 66b/11
 ā. +idin 127b/4
 ā. +ning 58b/10
āftāb (Far.) *1. Güneş*
 ā. 30b/12, 51b/6, 52a/4, 102a/7
 ā. +ğa 30a/13, 122b/13
 ā. +ı 30a/13, 30b/1
 ā. +nın 123a/1
2. Güneş ışığı
 ā. 101a/6
 °**afv** (Ar.) *Bağışlama; af*
 °a. 85b/2
 °a. kıl- "bağışlamak, affetmek" 1a/8, 40a/1, 40a/2, 56a/1, 84b/1, 84b/8,

84b/9, 84b/10, 84b/11, 85b/2 (2),
117b/5

°afv-ı Hüdāvendī "Allah'ın affı,
bağışlaması" 84b/9

āgāh (Far.) *Haberli, bilgili, bilgi sahibi,
haberdar*

ā. +dur 81b/2

ā. bol- "bilgilenmek, haberdar olmak,
bilgi sahibi olmak" 1b/5, 4a/13, 13a/9,
16b/12, 62a/5, 62b/2, 65a/3, 69a/10,
69b/7, 71a/12, 87b/5, 99b/4-5,
109b/12, 113a/5, 113b/4, 115a/5 (2),
115a/6, 115b/5, 115b/11, 120a/7

ā. kıl- "haberdar etmek,
bilgilendirmek, bilgi sahibi etmek"
105a/3, 113a/4

āgāhlık (Far.+T.) *Haberdār olma
durumu, bilme, bilgili olma durumu*

ā. +(ğ)ı 49b/2

ağıl *Koyun, keçi gibi küçükbaş
hayvanlarının gecelediği, etrafı çevrili,
üstü açık yer; ağıl*

a. +ğa 97a/6

ağır 1. *Ağır*

a. 44b/9, 51a/2, 89b/3

a. bol- "ağır olmak, hareketçe ağır
olmak, halsiz hâle gelmek" 48b/10,
50b/6, 50b/10, 89b/4

a. kıl- "ağırlaştırmak, halsizleştirmek"
49b/4

2. *Fiziksel sebeplerden dolayı güç
işiten ve güç koku alan*

a. 65b/9

3. *Yüksek fiyat, yüksek ücret,
normalden fazla ücret*

a. 71b/7, 93b/9

4. *Sıkıcı, bunaltıcı*

a. kél- "sıkıcı olmak, usandırıcı olmak,
sıkılamak, usandırmak" 126b/7

5. *Ağır başlı, ciddi, vakur*

a. bol- "ağır başlı olmak, vakur olmak"
92b/3

6. *Gücüne gitme, ağır gelme, alınma*

a. al- "gücenmek, alınmak" 128b/7

ağırlık 1. *Sıkıntı, keder, gönül sıkıntısı*

a. 10b/8

2. *Sorun, problem, sıkıntı*

a. (ağırlık hacālet) 123b/3

3. *Ağır olma durumu, ağırbaşlılık*

a. 22a/5

a. kıl- "ağırbaşlı olmak, ağırbaşlı
davranmak, ağırbaşlı bir şekilde
muamele etmek, ciddi olmak" 104b/4

ağız 1. *Ağız*

a. 78a/12

a. +(ağz)ı 64a/9, 64b/3, 65b/8

a. +(ağz)ıdın 20b/7

a. +(ağz)ığa 33b/5

bir ağız söz "ağızdan çıkan bir söz"
78a/11-12

a. aç- "eleştirmeye başlamak,
konuşmaya başlamak, söz söylemek"
117b/10

2. *Uç, kenar, kıyı; ağız*

a. +(ağz)ığa 23b/9

ağrı *Sıkıntı, dert, sorun*

a. +nı 7a/13, 15a/1, 83a/1, 88a/7,
124b/13

ağrı- 1. *Hastalanmak*

a. -ğan (ögze) 100b/1

a. -sa 17b/2, 121a/4

2. *İsimlerle birleşerek birleşik fiiller
yapar*

a. -ğan (könğül a.) 79a/7

ağrık 1. *Hasta, hastalık*

a. 36a/12, 65a/8, 99a/5, 99a/6, 99a/7,
123a/4

a. +da 30b/8

a. +ğa 5b/4

a. +(ğ)ı 17b/12, 30b/7, 30b/8, 65b/4

a. +ı 65b/6, 65b/7 (2)

a. +ıdın 62b/1

a. +ığa, 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2,
65b/5

a. +ını 68a/3

a. +ınınğ 65a/13

a. +(ğ)ınınğ 65b/7

a. +larını 65b/8 (2)

a. +larını 65a/3-4

2. *Dert, sıkıntı*

a. +dur 30b/5
a. +ı 95a/2, 96a/10
a. +(ğ)ıda 44b/7
a. +ıdur 44b/8
a. +nınğ 44b/8
baş ağrıkı "tantana, zahmet, yorgunluk" 95a/2, 96a/10
agırıkı (T.+Ar.) *Bir hastalık, bir dert*
a. +dür 43a/10
āh (?) Ah
ā. +ınğ 54b/9
ahd (Ar.) *Söz verme, yemin etme, söz, yemin*
a. +ide 78a/13
a. +ini 77b/9
āheste (Far.) *Yavaş, ağır; aheste*
ā. 30b/13, 33b/2, 128b/2
basıg ve aheste bol- "ağırbaşlı ve yavaş olmak" 90a/10
āhestelik (Far.+T.) *Ağırlık, yavaşlık, ağır başlılık*
ā. 22a/5
ā. +ni 22a/6
ā. kıl- "bir işi her zaman yapmamak, sürekli yapmamak, ara sıra yapmak" 128a/1
ahfā (Ar.) *Gizleme, saklama, gizli*
a. kıl- "gizlemek, (anlamı) kapalı hâle getirmek, (manayı) saklamak" 103a/6-7
āhir (Ar.) *Son, sonuncu, sonunda*
ā. 36a/8, 36a/9, 56a/3, 66a/13, 94b/5, 111a/3
ā. +i 12b/13
ā. +iğ 110b/2
ā. +ini 88b/13
ā. +ni 117a/2
āhiret (Ar.) *Ölümden sonra gidilecek olan âlem, öbür dünya, beka âlemi; ahiret*
ā. 87b/7, 87b/13
ā. +de 55b/6, 61b/5
ā. +ni 88a/2
āhiret-ṭaleb (Ar.) *Ahireti talep eden kimse*

ā. 26b/1-2
āhirin (Ar.) *Sonraki, sonrakiler*
ā. 86b/10
āhirinçi (Ar.+T.) *Sonuncu*
ā. 122a/6
ahkām (Ar.) *Hükümler, kanunlar, emirler*
a. 102b/7
a. +dın 102a/9
ahkām-ı şer'iyeye "İslâm hukukunun itikat, ibadet, muamelat ve cezalara ait hükümleri" 87b/12, 88a/4
ahmak (Ar.) *Aklı kıt, anlayışsız, ahmak*
a. 29b/10, 29b/11, 97b/5
a. +nınğ 13a/4
Ahmed I (Ar.) *Bir kişi adı*
A. 9a/9
Ahmed II (ka) *Bir kişi adı, krş. Ahmed Firikün*
A. 71a/6, 71a/7, 71a/8, 71a/10
Ahmed III (ka) *Samanoğulları devrinde Horasan valiliği yapmış olan Bū °Alī Kemcūr'un kâtibi, kaynaklarda ismi Ahmed bin Râfi°, Ahmed bin Râfi° el-Yakubî, Ahmed ibn Rafi°ü'l-Yakubî şeklinde geçmektedir, krş. Ahmed Râfi°*
A. 111b/8
A. +ni 111b/13
Ahmed Firikün (ka) *krş. Ahmed II*
A. +nınğ 71a/6
Ahmed Râfi° (ka) *krş. Ahmed III*
A. 111a/8, 111a/9, 111b/4, 112b/5, 112b/7, 112b/11
A. +ni 111b/6
Ahmed Sa°id (ka) *Bir kişi adı*
A. 45b/2, 45b/3, 45b/4
ahşam Akşam
a. +ğaça 38a/5
ahşamlık *Akşam öğünü, akşam yenen yemek*
a. +(ğ)ın 54b/4
ahtar- *Toprağı sürüp dinlendirmek*
a. -mağdın (yér a.) 121a/5-6
ahvāl (Ar.) *Hâl, durum, vaziyet*
a. 46b/2, 46b/7

- a. +din 112b/2-3
a. +iğa 106a/3
a. +im 45b/13
a. +inğ 108a/9
a. +ini 19b/3
a. +iniğ 58b/2
a. +ni 114b/4
hulğ-ı muvāfiğ-ı ahvāl "uygun yaratılışta, iyi hâlde olma" 45a/1-2
ahvālîk (Ar.+T.) *Hâl, durum, tutum, davranış*
a. 12b/5
ahvel (Ar.) *Şaşı*
a. 70b/3, 70b/4
aķ 1. *Beyaz; ak*
a. 63a/6, 64a/3, 70b/4, 70b/5 (2), 70b/6, 101a/8
a. +ı 64a/8
aķ su "ak renkte olan su, beyaz su" 100b/9
aķ yüzlüğ "açık tenli, beyaz tenli" 105a/1
2. *Berrak, açık renkte, açık*
aķ rüşen bol- "berrak olmak" 100b/10
aķ- 1. *Akmak*
a. -ıp 11a/9
2. *Su alıp götürmek*
a. -mas 8b/8
aķar- *Ekin, meyve vb. olgun duruma gelmek, olgunlaşmak, büyümek*
a. -dı 30a/4
°aķıbet (Ar.) *Son, nihayet; akıbet*
°ā. +i 59a/4, 60a/11, 61b/13, 79b/2, 97a/5
°ā. +ide 67a/13-67b/1
°aķıbet-endiş (Ar.+Far.) *İşin sonunu önceden düşünen, ileri görüşlü*
°ā. bol- "ileri görüşlü olmak" 72a/7
°aķil (Ar.) *Akıllı; akil*
°ā. 14a/10, 17b/7, 29b/10, 53b/8, 64b/13, 73a/9, 81a/13, 86b/5
°ā. +dür 63a/8
°ā. +ler 15b/7, 21b/2, 23a/5, 43b/7, 58a/2
°aķil ve dānā bol- "akıl ve âlim olmak" 44b/7
°aķil bol- "akıllı olmak, akil olmak" 65a/1
°aķile (Ar.) *Akıllı (kadın)*
reside ve °aķile bol- "olgun ve akıllı olmak" 72b/5
°aķillik (Ar.+T.) *Akıllılık, akıllı olma durumu*
°ā. +nıñğ 67b/3
°aķl (Ar.) *Akıl*
°a. 8b/10, 13b/11, 20a/3, 21a/2, 30b/4, 47a/1, 74b/2, 93a/12, 122b/8, 123a/11, 123a/12, 123a/13
°a. (°aķl hūř) 44a/11
°a. +dın (°aķldın érmes) 32a/2
°a. +dın 123a/3
°a. +ı 28a/8
°a. +inğ 28a/7
°a. +inğge 44b/2
°a. +inğnı 42b/12
°a. +nı 58b/13
°a. +nıñğ 93b/5, 123b/3
ezrüy-ı °aķl "akılla, akıl açısından" 4b/6
°aķl yosunı "akıl yoluyla" 21a/2
°aķlnı kaçur- "aklı yitirmek, kaybetmek" 58b/13
°aķl-ı kül "Cenâbihakk'ın zat âleminden ilk tecellisi olan, diğer âlemlerin kendisinden zuhur ettiği ilk yaratılan nur" 82b/13
°aķlnıñ közi tikilgen bol- "akıl gözü kapalı olmak" 93b/5-6
°aķl yosunı "aklın alabilme, kabul edebilme durumu, aklın kavrayabilme hâli, akla ve mantığa uygun olma hâli" 127b/11
aķlık *Beyazlık*
a. +da 63a/2
aķrabā (Ar.) *Aralarında kan bağı bulunan kimseler; akraba*
a. +lar 21a/1
a. +larım 20b/11
a. +larınğız 20b/9
aķrak *Daha beyaz, daha ak*

- a. 100a/11
- aksak** *Hafifçe topallayan, aksayan, topal;*
aksak
- a. bol- "aksak olmak" 71a/1 (2)
- aksām** (Ar.) *Türler, çeşitler, bölümler*
- a. +larını 99a/13
- al-** 1. *Bir şeyi veya kimseyi bir yerden veya birinden almak, almak*
- a. -dı 112a/3
- a. -dım 61a/13
- a. -ğan 94b/2
- a. -ğalı 37b/13
- a. -ğay 95a/12
- a. -ğıl 39a/7, 82b/10, 109a/3
- a. -ıp 60b/8, 60b/12, 78b/10, 80a/11, 94b/8, 111b/13, 112a/2, 118a/5, 118a/12
- a. -mağay 95a/10 (2)
- a. -mağıl 26a/6, 59b/9
- a. -mağda 105b/5
- a. -mağdın 97b/2
- a. -mağnınğ 1a/4, 1a/5 (2), 1a/6
- a. -mas 53b/2
- a. -sağız 114b/3
- a. -ur 12a/3, 53b/2
- a. -urda 109a/8
- a. -urlar 26b/11
- a. -ğan 94b/2
- alğan bérge "alacak verecek" 94b/2
2. *Avlanmak amacıyla Doğan, Şahin vb. kuşları yanına almak*
- a. -ğıl 53b/3
3. *Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak, bir şeyi eline almak*
- a. -ay 11b/7
- a. -ğan 33b/9
- a. -ıp 19a/7, 33b/7, 40b/3
4. *Bir kişiden ticari faaliyetler neticesindeki hesaplar hakkında bilgi almak*
- a. -ğıl 96b/12
5. *Kova vb. şeye su doldurmak, çeşmeden, kuyudan su almak*
- a. -ıp 19a/6

6. *Kendini yerleştirmek*
- a. -dı 11a/12
- a. -ğıl 54b/9
7. *Kazanmak, elde etmek*
- a. -ğan 53a/5
- a. -ğıl 18b/2
- a. -mış-mén 94a/8
8. *Yapılan bir iş, iyi bir davranış karşılığında padişah vb.den para, hediye vb. bir şey almak*
- a. -adur-sén 21b/12
9. *Faydalı mineral vb.lerini emmek, almak*
- a. -ur 35a/4
10. *İçine almak, dâhil etmek*
- a. -urlar 23a/5
11. *Parayla almak, satın almak*
- a. -adurğan 62b/3
- a. -dı 31b/9, 31b/10
- a. -dınğız 29b/8
- a. -ğan 31b/11, 65b/5, 68b/8, 94a/5
- a. -ğan (ögze) 31b/12
- a. -ğay 31b/7, 62a/8
- a. -ğay-sén 67a/12, 68a/1, 97b/11
- a. -ğıl 67a/7, 67a/8, 67b/7, 68b/4, 68b/7, 68b/8, 68b/9, 71b/6, 71b/7, 71b/8, 97b/12, 121a/3
- a. -ğıl (satıp a.) 72b/4
- a. -ğuçığa 94a/8
- a. -ğumdur 29b/8
- a. -ıp 31b/13, 45b/5, 59b/4, 59b/6, 96a/5
- a. -ma 97b/8
- a. -madı 31b/9
- a. -madınğız 31b/10
- a. -mağıl 67b/9 (2), 67b/13, 94a/4
- a. -mağlık 69a/6
- a. -mağ 59b/6, 62a/7, 62a/13, 67a/7, 67b/7, 95a/3, 96a/4, 96b/8, 97a/13
- a. -mağda 62a/4
- a. -mağı 69a/3, 69a/4
- a. -mağnınğ 69a/1
- a. -mas 93b/9

a. -sañg 67a/11, 68b/3, 68b/6, 68b/7, 68b/9, 71b/5, 71b/8, 97b/8

a. -ur (satıp a.) 65a/4

a. -ur 62a/5, 62b/3, 62b/4, 67a/6, 67b/7, 67b/9, 69a/1

a. -urlar 93b/7

a. -ur-sén 67a/7

satıp al- "satın almak" 65a/4, 72b/4

12. *Bulundurmak, ihtiva etmek, içermek*

a. -ıpdur 50b/4

13. *Hesap tutmak, hesabı kaydetmek, hesap çıkarmak, bir işlem sonucu elde edilen sayı ve miktarı kaydetmek*

a. -ıp 28b/11

14. *Yanına almak, beraberinde götürmek veya getirmek*

a. -ıp 73b/3, 76a/5, 91b/8, 91b/10, 97a/3, 97a/11, 97b/4, 116a/2

alıp bar- "birini veya bir şeyi bir yere götürmek, beraberinde götürmek; bir kimseye haber götürmek, haber ulaştırmak" 40a/6, 47a/8, 47a/9, 95a/12, 95a/13-95b/1, 95b/1 (2)

alıp kél- "getirmek" 97a/3

alıp kêt- "götürmek, telef etmek, yok etmek" 97a/11

15. *Koyun, keçi vb. hayvanlardan süt almak*

a. -may 97a/8

16. *Evlenmek için kız almak*

a. -durğan 72b/5

a. -ğıl 72a/2, 72a/11, 72b/2

a. -ıp 45b/11, 75a/13, 75b/5

a. -mağay-sén 72b/2

a. -mağıl 72a/3, 72a/11

a. -mağdın 72b/7

a. -mağnınğ 71b/11, 75a/12

a. -mas 72a/2

a. -mas-sén 72a/9

a. -sañg 71b/11, 72b/13

a. -ur 72b/1, 75b/1

17. *Borç vs. olarak verilen para vb. şeyi geri almak*

a. -ğanda 59b/13

18. *Emanet olarak verilen para, eşya vb. şeyi geri almak*

a. -ğalı 61b/6

alğalı bol- "alabilmek, alınabilmek" 61b/6

19. *Emanet bırakılan şeyin kaybolması ya da emanetçi tarafından var olduğunun inkar edilmesi sonucunda verilen şeyi o kimseden zorla, şiddet kullanarak almak*

a. -urlar 61b/3

20. *Bir şeyi emanet olarak almak*

a. -dı 60b/10

a. -ıp 127a/12

a. -mağay-sén 60b/1

a. -mağıl 60a/9

a. -sañg 60a/9, 60b/1

21. *Çalmak, aşırmaq*

a. -ıp 61a/3, 61a/4

a. -sam 61a/4

a. -ur 95b/6

al'al- "çalabilmek, aşırabilmek" 8b/7

alıp kêt- "bir şeyi alıp kaçmak, çalmak" 61a/3, 61a/4

22. *Bir kimseyi hizmetkâr, cariye olarak almak, cariye almak, kul köle almak*

a. -a-sén 65b/11, 66a/10

a. -ğan 65b/13

a. -ğıl 65b/12, 66a/7, 66a/10, 66a/13, 67a/5, 84a/5, 91a/9

a. -mağay-sén 66a/2

a. -mağıl 65b/13, 66a/4, 66a/12, 67a/2

a. -mağğa 66a/3, 91a/2

a. -mağnı 62a/6, 67a/10

a. -mağnınğ 62a/5, 62a/12-13, 67a/5

a. -sañg 65b/12

a. -urlar 62a/8

a. -ur-sén 65b/5, 66a/13

23. *Malı mülkü ele geçirmek, soymak*

a. -dı 73b/9

24. *Bir kişiyi eş olarak almak*

a. -adurğan 76a/11

25. *Zaptetmek, ele geçirmek, fethetmek*

a. -ıp 82b/7

- a. -mağ 81a/12
a. -ur-mén 110a/3
26. *Borç almak, borç para almak*
a. -masanğ 92a/8
a. -mağan 92a/10
27. *Alışverişi tamamlayıp ürün vb. şeyleri teslim almak*
a. -adurğan 94b/1
28. *Payını almak, hissesini almak*
a. -adurğan 95a/9
29. *Hastalık durumunu öğrenmek amacıyla balgam vb. bir şeyi bez ile almak, bez üzerine almak*
a. -ıp 100a/13
30. *Himaye altına almak, koruma altına almak*
a. -dım 112b/7
31. *Bir kimseyi görevden almak, bir kimseyi bulunduğu makamdan almak, bir kimsenin rütbesini almak*
a. -dınğız 114b/2
32. *Gönül almak*
a. -ğalı 116b/9
a. -ğan 116b/9
alğalı bol- "gönül alabilmek" 116b/9
33. *El koymak*
a. -ıp 118a/2
34. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
a. -dı (kölğa a.) 118b/3
a. -dılar (kirāğa a.) 75a/6
a. -ğan (kirāğa a.) 95b/11
a. -ğanda (mağāmğa a.) 104a/2
a. -ğay (behre a.) 104b/11
a. -ğaylar (°ibret a.) 23b/12, 82b/8
a. -ğaylar (āsāyiş a.) 51b/5
a. -ğay-sén (hüşül a.) 121a/7
a. -ğıl (behre a.) 28b/1
a. -ğıl (güvāh a.) 61b/6
a. -ğıl (haber a.) 67b/10
a. -ğıl (kulakınğğa a.) 85b/12
a. -ğıl (yād a.) 89a/5, 104b/1, 105a/8, 105a/9
a. -ğuçı (yād a.) 88a/9

- a. -ıp (satgın a.) 45b/2
a. -ıp (nefes a.) 49b/3
a. -ıp (gerdeniñge a.) 61b/4
a. -ıp (nevrüzluğ a.) 71a/7
a. -ıp (könğlin a.) 119b/4
a. -mağay (ağır a.) 128b/7
a. -mağıl (kiflinğğa a.) 53b/7
a. -mağlık (menfa°at a.) 72b/3
a. -mağunça (koluñğğa a.) 97b/2-3
a. -mağ (yād a.) 9b/4, 123a/7
a. -mağ (ārām a.) 50a/7-8, 50a/9
a. -mağ (şöhret a.) 53a/3
a. -mağdın (қан a.) 48a/11
a. -mağdın (rişve a.) 90a/3
a. -mağ (nesiyye a.) 96a/5
a. -ur (kün a.) 32b/1
a. -urlar (heybet a.) 55a/2
a. -ur-sén (şöhret a.) 41b/4
35. *Fiillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar*
a. -duğ (muğāvemmet kıla'l.) 73b/9
a. -ğan (alkıp a.) 32a/10
a. -ğay (kıla'l.) 42b/11
a. -madı (çıkışa'l.) 11b/8
a. -madı (tapa'l.) 24a/8
a. -madı (hile kıla'l.) 75a/5
a. -madı (çäre kıla'l.) 111b/9
a. -madım (mihmān kıla'l.) 37b/6
a. -madım (vākıf bola'l.) 56a/8
a. -madım (bara'l.) 84b/4
a. -madım (ayta'l.) 113b/6-7
a. -madım (tinç bola'l.) 127a/10-11
a. -mağay (kıla'l.) 68b/1
a. -mağay (közley al.) 68b/2
a. -mağay (yétgüra'l.) 78a/12
a. -mağusıdur (bara'l.) 118a/6
a. -mapdur (perhiz kıla'l.) 44a/4
a. -mas (nağş kıla'l.) 1b/10
a. -mas (bara'l.) 3b/12
a. -mas (edā kıla'l.) 3b/13
a. -mas (ala'l.) 8b/7
a. -mas (münkir bola'l.) 10b/7
a. -mas (ala'l.) 8b/7

- a. -mas (tafa'l.) 14b/8
- a. -mas (yigit bola'l.) 30b/4
- a. -mas (āsāyiş bola'l.) 30b/7
- a. -mas (‘āşık bola'l.) 43a/9
- a. -mas (basıp ala'l.) 51a/5
- a. -mas (uykuğa bara'l.) 51a/11
- a. -mas (yéta'l.) 59a/6, 120b/7
- a. -mas (bila'l.) 62a/12
- a. -mas (örgena'l.) 63b/1
- a. -mas (şabr kıla'l.) 73a/2
- a. -mas (kıla'l.) 93b/5
- a. -mas (ayta'l.) 113a/12
- a. -mas (sebze hurrem kıla'l.) 115a/9
- a. -mas (pādşāhlık kıla'l.) 120a/6
- a. -mas (hılāf kıla'l.) 127b/9
- a. -masa (tuta'l.) 14b/8
- a. -masa (bara'l.) 51a/11
- a. -masa (koya'l.) 70b/13
- a. -masa (ögrene'l.) 74b/3
- a. -masanğ (tākat kıla'l.) 51b/2
- a. -masanğ (ziyāde kıla'l.) 98a/2
- a. -masanğ (tohtay a.) 120a/2
- a. -maslar (bī-fermānlık kıla'l.) 119a/13-119b/1
- a. -mas-sén (tanuy a.) 2a/13
- a. -mas-sén (münkir bola'l.) 10b/12
- a. -mas-sén (bola'l.) 14b/3
- a. -mas-sén (yığa'l.) 28b/2
- a. -mas-sén (bola'l.) 37a/6
- a. -mas-sén (hālī bola'l.) 44a/2
- a. -mas-sén (tohtata'l.) 44a/12-13
- a. -mas-sén (kutkara'l.) 55a/6
- a. -mas-sén (bola'l.) 96b/12-13
- a. -mas-sizler (tapa'l.) 79a/2
- a. -masun (köra'l.) 117a/11
- a. -may (onğaylap yūra'l.) 73b/12
- a. -maydur-mén (ayta'l.) 17a/13
- a. -sa (tura'l.) 51a/10-11
- a. -sañgız (tuta'l.) 118b/10
- a. -ur (kéltūra'l.) 51a/10
- a. -ur (basıp a.) 50b/12, 51a/4
- a. -ur (ümmīd tuta'l.) 98a/11

‘alā-hide (Ar.) 1. Ayrıca, özel olarak, ayrı ayrı

‘a. 99b/8

2. Ayrı, başka, farklı

‘a. 122b/8

alağan Aya

a. +ı 63a/9, 63b/1

‘alāmāt (Ar.) Alametler, nişanlar, izler

‘a. (‘alāmāt nişāne) 99b/11

‘alāmet (Ar.) İz, nişan, işaret, belirti; alamet

‘a. 2b/9, 12a/8

‘a. (‘alāmet nişāne) 65a/4

‘a. +dür 9a/7, 100a/9, 100a/10-11, 100a/11, 100b/1

‘a. +i 63a/8, 63b/5, 64a/5, 64a/6, 70a/5, 70a/7, 70a/9, 70a/10, 70a/12, 70b/1

‘a. +idür 65a/13, 65b/7, 100b/9-10 101a/1, 101a/9

‘a. +ler 100b/3

‘a. +leri 64a/9

‘a. +lerini 99b/9

ald 1. Ön, huzur, nezd

a. +ıda 12b/1, 12b/10, 23b/4, 28b/9, 45a/13, 53a/2, 76b/1, 83a/7, 84a/10, 90b/7, 106a/6, 111a/8, 112a/3

a. +ıdın 125b/4, 125b/10

a. +ığa 11b/8, 11b/10, 18b/12, 19b/6, 21b/10, 38a/4, 45b/5, 49a/7, 90b/4, 92a/2, 110a/12, 117b/3

a. +ılarıda 76b/8

a. +ımda 19b/8

a. +ımdın 76a/12

a. +ınğda 34a/5, 40a/1, 44b/3, 44b/12,

a. +ınğga 17b/4, 47b/2, 79a/4

a. +ını 18b/11

aldını kara- "önünü görmek, öngörülü olmak" 18b/11

2. Yan, çevre, etraf

a. +ıda 115a/4

alda- Göñül almak, ikna etmek

a. -mağnıñ 79b/3-4

aldıra- Acele etmek

a. -ğan 22b/6

- a. -mağay 126a/12
a. -mağaylar 33b/1
a. -mağıl 61b/8, 115b/10
a. -mağlık 61b/8
a. -mak 67b/4, 67b/6
a. -p 34a/2
aldırağan bol- "aceleci davranmak, aceleci olmak" 22b/2

aldırañğguluğ *Acele etme, aceleci davranma*

- a. kıl- "acele etmek, aceleci davranmak" 116a/8

aldur- *Alma işini yaptırmak*

- a. -ğıl (behre a.) 60a/2-3
a. -mak (kan a.) 48a/9-10
a. -sa (kan a.) 101a/7

°ale'l-ħuşuş (Ar.) *Özellikle, bilhassa*

- °a. 60a/3, 62a/4, 63b/4, 70b/9, 71b/13, 79a/13

°âlem (Ar.) 1. *Dünya, cihan; âlem*

- °â. 20a/4, 25b/2, 25b/3, 26b/12, 43b/3, 44a/2, 49b/2, 57b/4, 60b/10, 82b/7, 85a/10

- °â. +de 1b/6, 30a/7, 61b/4

- °â. +dedür 17a/5

- °â. +din 13a/2, 51b/11, 78b/7, 81a/4, 81a/12

- °â. +dürler 122b/8

- °â. +ge (Āferīde-kār-ı °â.) 1b/13

- °â. +ge 72a/10, 81b/5

- °â. +idindür 48a/6

- °â. +lerdin 122b/8-9

- °â. +ni 3a/8, 32b/1, 82b/4, 82b/7,

- °â. +niñg (Āferīde-kār-ı °â.) 2a/6

- °â. +niñg 17a/12, 32a/11, 32a/12, 32b/1, 62a/2, 74a/5, 85b/9-10, 119a/8, 122a/3

Āferīde-kār-ı °âlem "âlemlerin yaratıcısı; Allah" 1b/12-13, 2b/10, 7a/9, 7b/6, 9a/13, 108a/2

eṭrāf-ı °âlem "dünyanın her yeri, etrafı, her köşesi" 81b/4-5

ékki °âlem "dünya ve ahiret" 85b/9-10

sultān-ı °âlem "âlemin sultanı, cihanın sultanı" 110b/8

°âlem-i kül "âlemin bütünü, tamamı, hepsi" 122b/6

°âlem-i cüz "insan" 122b/6

2. *Ülke, memleket, yurt*

°â. +ni 77b/8

3. *İnsanlar, insanların tümü, âlem*

°â. +ni 110a/5

°â. +niñg 108a/2

°alem (Ar.) *Savaş sırasında aynı saftaki asker gruplarının birbirlerini tanıması amacıyla kullanılan bayrak, sancak, işaret, nişan*

°a. 116a/1

°a. +i 54b/9 (?)

âlet (Ar.) 1. *Alet*

â. +niñg 122b/4

2. *Vasıta, araç*

dām ve âlet kıl- "araç hâline getirmek, vasıta olarak kullanmak" 128a/3

°aleyhi's-salātu ve's-selām (Ar.) *"Salat ve Selam onun üzerine olsun." anlamında Peygamberimiz Hazreti Muhammed'in ismi geçince söylenmesi sünnet olan ibare*

°a. 107b/2

°aleyhi's-selām (Ar.) *"Allah'ın selamı üzerine olsun." anlamına gelen saygı sözü*

°a. 13a/7, 41b/11, 42a/2, 42a/4, 47a/2, 102b/3

°a. +dın 41b/13, 64b/9, 84b/3

alğuç *Tırnak vb. bir şeyi kesmeye yarayan alet, kesme aleti*

tırnak alğuç "tırnak makası" 128a/8

alış *Alma, alma işi*

a. +iñg 101b/1

alış- *Karışmak, birbirine karışmak*

a. -mağay 33a/4

a. -ur 64b/9

alıştur- *Karıştırmak, katmak, bir araya getirmek, seçip bir araya getirmek*

a. -up 29a/9, 119a/13, 119b/3

°Alī (ka) *Hazreti Ali*

°A. 76b/6

Ḥazret-i °Alī "Hazreti Muhammed'in damadı, cennetle müjdelenen on

sahabeden biri ve dördüncü İslam
halifesi; Ali bin Ebî Talib; Hazreti Ali"
7b/7, 7b/8, 76a/6-7, 76b/5

°**âlim** (Ar.) *Bilgin, bilgili; âlim*

°â. 13b/10, 15a/10, 23b/8, 78a/3 (2),
78a/12, 88a/9, 90a/4, 90b/2, 96a/6,
103a/10, 111a/6, 111a/7, 111a/8,
126b/3

°â. +ler 18a/5

alkı- *Nefes almak, yaşamak, ikamet etmek*

a. -ıp 32a/10

alkıp al- "nefes alabilmek,
yaşayabilmek, ikamet edebilmek"
32a/10

Allāhu te°ālā (Ar.) *Yüce Allah,
Allahuteala*

A. +dın 4a/4

alte *Altı*

a. 49b/4, 50b/4, 54a/10, 56b/3, 99a/1

altınçı *Altıncı*

a. 8b/10, 14b/13, 49b/7, 99a/3

altun *Altın*

a. 39a/4, 41b/1, 59b/3, 59b/8, 94b/9,
95a/1, 116b/9

a. +da 94b/2

a. +dın 7a/3

a. +dur 60b/13

a. +ını 92a/6

a. +nı 60b/9-10, 61a/1, 61a/2, 61a/4,
91a/12 (2), 91b/1, 92a/8, 92a/10,
92a/12, 94b/5, 94b/8 (2), 94b/10,
94b/12

a. +nı (ihe) 95a/1

a. +um 94b/4

a. +umnı 91b/1

a. +unğıznı 60b/12, 91a/11

°**ām** (Ar.) *1. Umumi, genel, herkese ait,
umuma mahsus*

°â. +da 4b/1

°â. +dur 4a/2, 5a/3

2. *Sıradan halk*

°â. +ğa 22b/9, 103b/11

°**amek** (Ar.) *Amca*

°a. +im 56a/2

°a. +imniğ 52b/13

°a. +iniğ 81a/3

°**amek-zāde** (Ar.+Far.) *Amca çocuğu,
amca oğlu*

°a. +leridür 76b/7

°**amel** (Ar.) *1. İş, eylem, görev, fiil*

°a. 113b/12

°a. +dın 114b/12

°a. +ge 22b/2, 25a/13, 115a/6

°a. +ige 115a/8

°a. +ni 115a/10

°a. kıl- I "davranmak, hareket etmek, iş
görmek" 25a/2, 46b/8, 46b/11-12,
88b/7, 88b/8, 108a/6

°a. kıl- II "ilgilenmek, bir işle meşgul
olmak" 52a/8

°a. kıl- III "emrin, fermanın gereğini
yapmak, emirlere, fermanlara uygun
hareket etmek, emri uygulamak"
118a/6, 118a/8, 118a/9, 118b/7

°a. +ge keltür- I "fiiliyata dökmek,
hayata geçirmek, iş yapmak, amelde
bulunmak" 22b/2

°a. +ge keltür- II "yapılacak işlerde
faydalanmak, yapılacak işlerde
kullanmak, ibret alıp işlerinde
yararlanmak" 25a/13

2. *Gerek, lüzum*

°a. +ini 128b/3

°**amel-dār** (Ar.+Far.) *İdareci, yönetici,
vali*

°a. 118a/9

°a. +dın 118b/6

°**amelî** (Ar.) *Uygulama ile ilgili olan,
yalnız düşünce alanında kalmayıp
harekete dönüşmüş olan, uygulamalı,
amelî, tatbikî, pratik*

°a. 99a/8

āmennā ve şaddaḡnā (Ar.) *"İnandık ve
tasdik ettik." anlamına gelen ibare*

ā. 60a/8

a°meş (Ar.) *Gündüz gözü görmeyen (at)*

a. 70a/13

°**āmîl** (Ar.) *İslâm halifeleri, hükümdarları
ve emirleri tarafından vergi
toplamakla, idare işleriyle, valilikle
görevlendirilen kimse, idareci, yönetici*

- °ā. 115a/10, 118a/5, 118b/7
- °ā. +dın 118a/4, 118a/7
- °ā. +ğa 118a/5
- °ā. +i 117b/13
- °ā. +inğiz 118b/8
- °ā. +ler 115a/8
- °ā. +lerinğiz 118b/12
- °ā. +ni 118a/12, 119a/1
- °ā.-i bī-nevā "beceriksiz, vasıfsız, yararsız yönetici" 115a/8
- °ā. kıl- "idareci, yönetici, vali olarak atamak, görevlendirmek" 118a/1

ammā (Ar.) Fakat, lakin; ama

- a. 1b/7, 4a/3, 5a/5, 6b/4, 6b/9, 6b/10, 8a/7, 8b/6, 9a/2, 13a/9, 15a/1, 15a/9, 18b/3, 19b/10, 19b/12, 19b/12, 20a/10, 21a/3, 21a/5, 21b/1, 21b/3, 21b/5, 23a/1, 28a/13, 29b/1, 29b/10, 30a/3, 32a/1, 32a/4, 32b/7, 33b/1, 33b/10, 34a/2, 34b/1, 36b/9, 36b/10, 37b/2, 37b/4, 38a/13, 38b/6, 39a/13, 40a/3, 42a/8, 42a/13, 42b/9, 43b/10, 45a/4, 45a/7, 45a/10, 45b/12, 46a/7 (2), 46b/1, 47b/1, 47b/8, 47b/9, 47b/13, 48b/5, 48b/7, 49a/8, 49b/1, 49b/13, 50a/2, 51b/1, 51b/3, 51b/4, 51b/8, 52a/12, 52b/1, 53a/13, 53b/6, 54a/8, 54a/12, 55a/12, 55b/11, 56b/11, 58a/4, 58a/5, 59a/4, 60b/4, 61a/4, 62a/6, 62a/12, 63b/1, 64a/12, 64b/3, 64b/7, 64b/12, 65a/1, 65a/9, 66b/5, 67a/11, 68a/2, 68b/9, 71a/8, 71b/4, 71b/5, 72a/2, 72b/12, 73b/7, 74b/5, 75b/1, 75b/12, 76b/5, 76b/13, 78a/3, 78a/10, 79b/1, 81a/5, 81a/6, 83a/12, 85a/9, 85a/11, 87a/12, 91a/7, 92a/8, 92b/2, 93a/8, 95a/7, 96a/4, 98a/13, 100a/8, 102a/13, 104a/8, 105a/4, 106a/11, 111a/10, 112a/11, 113a/5, 113a/9, 116b/11, 117a/12, 117a/13, 117b/2, 118b/3, 119b/11, 120a/5, 121b/4, 124a/3, 126a/2, 126a/3, 126a/4, 126a/8, 126a/13, 128a/3, 128b/5

°Amr ibn-i Leys (ka) 879-902 yılları arasında Horasan ve civarında hükümdar olmuş Saffariler emiri

- °A. +niñ 53b/12-13

ana Anne

- a. 7b/4, 8a/9

- a. +da 7b/5
- a. +dın 17a/8, 24b/4, 72b/10, 102a/11, 102b/1
- a. +mdurlar 8a/1
- a. +mğa 82b/8
- a. +mnıñ 81a/2-3
- a. +nğdur 32a/12
- a. +nğğa 8a/7
- a. +nğnıñ 7a/7
- a. +nı 7/10
- a. +nıñ 7a/8, 7a/11, 7b/2, 7b/3, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 8a/12
- a. +sı 24b/5, 67a/1, 74b/5, 76a/1, 81a/5, 81a/7
- a. +sıdın 24b/8
- a. +sını 24a/3
- a. +sınıñ 32b/1, 72b/6, 75b/13, 102b/2, 102b/5, 102b/6

°anāşır (Ar.) Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar

- °a. +dın 98b/5
- °a.-ı erba°a "eskiden, maddi âlemin esasını teşkil ettiğine inanılan ve basit cisim olarak kabul edilen dört unsur: Su, hava, ateş, toprak" 98b/2 (2)

ança Onun gibi, o kadar, o şekilde, öyle

- a. 2a/12, 3b/11, 5a/5, 6b/10, 8a/10, 11b/11, 15a/8, 18b/3, 33a/13, 35b/3, 36a/5, 40b/5, 43a/1, 48b/13, 49b/3, 55a/6, 57a/12, 57a/12, 58a/1, 59a/8, 67a/7, 103a/9, 111a/4, 120b/7
- a. +ge 17b/2

and Yemin

- a. +ğa 90b/5, 90b/6, 90b/9, 92b/13
- a. iç- "yemin etmek" 41b/7, 61b/9, 61b/10, 61b/11, 90b/6, 90b/9, 91a/12
- a. bér- "yemin etmek" 90b/7

anda 1. Onda

- a. 19b/13, 112b/9

2. Orada

- a. 32a/9, 37b/1, 37b/12, 49a/1, 49a/3, 67b/7, 73b/10, 106a/4, 112b/5, 114a/9, 115a/5

- a. +dur 5a/12

3. Oraya

- a. 40b/3

andağ Öyle, o şekilde

a. 3a/5, 3b/9, 4b/3, 6a/13, 7a/6, 7b/1, 8a/7, 9b/9, 12b/11, 13a/9, 15a/2, 15a/5, 15b/9, 16b/13, 17a/7, 18b/6, 19b/8, 19b/13, 20a/1, 20a/2, 20a/5, 20b/3, 20b/6, 21a/5, 21b/1, 21b/9, 22a/11, 23a/10, 23b/11, 25a/3, 28b/7, 29b/6, 30a/5, 30a/8, 30a/12, 30b/5, 30b/6, 31a/8, 33b/4, 38b/1, 40a/6, 40b/5, 42b/5, 43a/10, 44b/7, 44b/12, 45a/13, 45b/12, 48b/10, 49b/13, 51a/7, 53b/12, 54b/4, 55a/11, 56b/11, 59b/12, 60a/12, 60b/2, 64b/10, 65a/4, 66a/4, 66a/7, 66b/8, 66b/11, 67b/7, 68a/1, 68b/1, 68b/2, 68b/4, 68b/11, 70b/3, 70b/6, 71b/8, 72a/13, 75b/8, 78a/9, 78a/12, 78b/2, 78b/9, 79b/4, 80b/11, 81b/1, 82b/3, 85a/2, 85b/12, 86a/3, 90a/3, 90a/7, 92b/6, 92b/10, 94a/6, 94a/13, 106a/1, 107b/5, 107b/13, 108a/2, 108a/6, 109b/8, 109b/9, 109b/12, 112b/10, 114a/2, 115a/5, 115a/12, 118b/10, 120a/6, 123a/9

a. +dur 8a/3, 51b/4

a. +nı 66a/11-12

andağcı mundağcı Öyle ya da böyle

a. 20b/10

andın 1. Ondan

a. 5b/6, 6b/6, 7a/12, 8b/1, 11b/12, 13b/4, 13b/5, 15b/1, 16a/5, 17b/13, 19a/5, 19a/13, 22b/13, 24b/7, 25b/3, 32b/6, 33a/12, 33a/13, 37a/13, 37b/1, 39b/3, 39b/11, 43b/13, 44a/5, 46b/5, 49a/1, 49a/2, 49a/6, 51b/7, 52a/7, 64b/7, 66a/3, 73a/11 (2), 73a/12, 74a/1, 75a/9, 76b/9, 88a/3, 91a/9, 91b/5, 91b/6, 95a/12, 97b/7, 102a/4, 102a/8, 102b/13, 105b/2, 108b/9, 109a/11, 110b/1, 111a/7, 112b/7, 114b/6, 115a/5, 115a/11, 118b/1, 119a/2, 119b/13

2. Ondan sonra

a. 33b/1, 33b/11, 33b/13 (2), 35b/4, 35b/6, 44a/12, 49a/13, 62b/5, 62b/6, 62b/7, 76b/11, 80b/10, 102a/9

anğ Akıl, zihin, hatır

a. +ğa 56b/4

a. +ı 4b/8

a. +ğa keltür- "hatıra getirmek, hatırlanmasını sağlamak" 56b/4

anğa Ona

a. 1b/10, 4a/9, 5a/9, 5b/9, 5b/10, 6b/7, 11b/3, 13b/8, 13b/11, 15b/12, 16a/4, 16a/5, 16b/4, 18a/3, 19a/1, 20a/10, 24a/12, 24a/13, 24b/5, 24b/12, 26b/3, 26b/7, 26b/13, 29b/7, 29b/9, 32a/11, 36b/3, 37a/12, 39b/7, 39b/12, 43a/5, 43a/7, 44a/6, 44a/7, 44a/12, 45a/12, 45b/9, 45b/10, 45b/10, 47a/9, 47a/10, 47b/2, 56a/2, 57a/12, 59a/7, 67a/4, 68a/4, 71b/10, 73b/6, 74b/5, 74b/9, 75a/11, 75b/12, 76a/10, 77a/5, 79b/3, 80b/4, 81a/8, 81b/8, 84b/11, 90a/8, 90b/11, 91b/3, 100a/3, 104b/6, 104b/7, 105b/8, 106a/11, 106b/5, 106b/6, 109a/1, 111a/6, 114a/12, 114b/5, 115a/11, 117a/9, 117b/10, 117b/11, 119b/13, 120a/11, 123a/2, 123a/13 (2), 124a/6, 125b/6, 127a/12, 127b/9

a. +dur 54b/8

and-ğörlük (T.+Far.+T.) Yemin

tutamama, sözünde duramama durumu

a. 61b/10

anı Onu

a. 1b/6, 1b/7, 2b/11, 5a/6, 7a/5, 9b/11, 11a/4, 11b/4, 12b/13, 13b/5, 14a/2, 14a/10, 15b/3, 20b/1, 20b/2, 20b/3, 22a/8, 23a/3, 23a/5, 25a/1 (2), 26a/11, 26b/10, 26b/12, 29a/2, 30a/4, 30b/5, 31b/6, 32a/10, 32a/12, 34b/10, 35a/6, 35a/9, 37a/1, 40a/3, 40b/8, 42b/1 (2), 43b/12, 46a/10, 46a/11, 47a/10, 51a/7, 51a/10, 54a/2, 54b/8, 55b/1, 56b/5, 57b/7, 58b/6 (2), 66a/5, 66b/3, 70a/13, 71a/3, 72b/7, 73a/6, 75a/1, 76a/3, 76a/6, 76a/9, 76a/13, 79a/9, 80a/5, 80a/7, 80b/2, 80b/4, 81b/9, 83b/13 (2), 87a/7, 88a/4, 90b/5, 90b/9, 91a/2, 99a/9, 101b/13, 103b/9, 103b/10, 104a/1, 104a/4, 104a/6, 106b/6, 106b/9, 108a/8, 109a/9, 111b/8, 112b/4, 113b/1, 114a/11, 114b/10, 116a/11, 120a/11, 125b/4, 126a/4, 128a/2

anınğ Onun

a. 2b/4, 3a/1, 3a/3, 3a/6, 3b/12, 4b/9, 5b/4, 5b/7, 5b/8, 8a/5, 8a/7, 9a/12, 10a/1, 11a/2, 12a/3, 12b/6, 13a/3,

13b/11, 14b/4, 15b/13, 16a/5, 16a/6, 16a/11, 17b/13, 18a/1, 18a/3 (2), 18a/7, 18a/10 (2), 18b/12, 19a/3, 19b/9, 23a/2, 24b/4, 25b/7, 29a/10, 29a/12, 30a/4, 30b/6, 30b/9, 31a/11, 35a/3, 36b/4, 42a/5, 42a/10, 43a/3, 43a/8, 43a/10, 44b/3, 44b/5, 44b/11, 47b/2, 48a/5, 49a/2, 51b/9, 51b/10, 52a/5, 52a/6, 52b/4, 52b/6, 54b/4, 54b/6, 55b/3, 55b/9, 56a/1, 57a/10, 57a/11, 60a/11, 62a/7, 64b/12, 65a/4, 65a/9, 66b/1, 66b/11, 67a/5, 69a/3, 70a/12, 70b/1, 71b/9, 72a/8, 72a/11, 72b/2, 75a/1, 76a/2, 76a/3, 77a/5, 77a/12, 78b/9, 79a/12, 79b/6, 79b/7, 79b/11, 79b/12 (2), 80a/4, 81a/4, 81b/3, 81b/11, 82a/6, 82b/10, 84b/2, 84b/13, 92b/11, 93a/11, 95a/12, 97a/2, 97b/7, 98a/1, 98a/10, 98a/11, 98b/1, 98b/9, 98b/10, 101a/10, 101b/13, 104a/5, 104b/6, 104b/10, 105b/12, 107a/10, 107b/10, 107b/13, 108a/3, 108a/11, 108b/10, 109b/3, 110b/6, 111a/4, 111a/9, 112a/10, 113a/7, 113a/11, 113b/9, 115a/2, 115a/4, 116b/3, 119a/2, 119a/3, 119a/7, 119b/3, 120b/1, 120b/9, 123a/9, 125b/3, 126a/7, 127a/5, 127a/12, 127b/10

anıŋda Onda

a. 4b/1, 5a/3, 9a/11, 9b/13, 10a/1, 56b/5, 59a/6, 100b/11, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 119b/8, 122b/3, 128a/4

anıŋdın Ondan

a. 8a/8, 13b/12, 20b/13, 22b/7, 26b/10, 30b/9, 36b/8-9, 71b/7, 78a/2, 79b/8, 87a/7, 88b/11, 93a/7, 101a/4, 101a/4-5, 106b/1, 107b/1, 111a/5, 114b/3, 120a/7

anıŋla- 1. Anlamak, idrak etmek, kavramak

a. -dı 114b/4
a. -ğalı 8b/10
a. -ğandın 117b/1
a. -ğanga 88b/4
a. -ğay 21b/2
a. -ğay-sén 34a/9, 99a/10, 124b/4
a. -ğıl 13a/2, 65b/8
a. -mağay 26a/2
a. -mağıl 13b/8
a. -mağ 123b/10,

a. -salar 55a/5

a. -ğalı bol- "Anlayabilmek, idrak edebilmek" 8b/10

2. Bir şeyin fiyatını, değerini araştırıp öğrenmek, bir şeyin fiyatına, değerine vakıf olmak

a. -p 97b/8

3. Saymak, ... şeklinde değerlendirmek, kabul etmek; anlamak

a. -ğıl 80a/5

4. Bir kimsenin duygu ve düşüncelerini, iyi veya kötü olduğunu sezmek, fark etmek, anlamak

a. -r 114b/11

anıŋlat- İfade etmek, bildirmek, izah etmek; anlatmak

a. ğay-sén 89a/3

a. -ıp 85b/13

a. -mağıl 113a/6

a. -mas 119b/9

°ār (Ar.) Utanma, utanç

°ā. 57b/9

neng °ā. kııl- "Utanmak" 13b/2 (2)

ara 1. Ara, arasında, arasındaki, arasına

a. 3a/7, 6b/5, 8b/13, 9b/11, 13a/8, 18a/7, 22a/2, 26a/3, 27a/3, 38a/12, 49b/11, 52a/3, 55a/8, 55a/10, 57b/4, 61b/10, 84b/4, 103b/12, 110b/7, 114b/6, 119b/1, 119b/5, 128b/4

a. +da 13b/4, 46b/1, 56a/10

a. +ğa 41b/6, 44a/10

a. +sıda 6b/2, 7b/1, 10a/4, 10a/9, 15b/10, 17a/8, 21a/13, 22a/8-9, 22a/12, 22a/13, 23a/13, 46a/10, 51b/12, 52b/5, 55a/9, 56a/6, 60a/6, 63b/13, 64a/3, 64b/1, 85a/8, 69b/8, 100a/1, 10b/13, 122a/3, 122b/11, 123b/2, 123b/3, 125b/2, 125b/8, 126a/3, 126a/4, 128b/11, 128b/12

a. +sığa 22b/12, 41a/3

a. +sıdaki 13a/8

a. +sıdur 16b/5

a. +ğa düşmenlik tüş- "birbirine gücenmek, birbirine düşman olmak, araları açılmak" 41b/6

a. +ğa tüş- "hasıl olmak, lüzumlu hâle gelmek, gerekmek" 44a/10

2. Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi
a. +mızda 18b/6, 18b/13
a. +nğızlarda 79a/9-10
3. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe; ara
a. +sı 63a/10, 63b/2, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 92a/9
4. Bir şeyin ortası, ara kısmı
a. +sı 69b/11
a. +sıda 95b/3
5. İç, içeri, içine
a. 94a/7
a. +sıdaki 81b/10
- °**Arab** (Ar.) 1. Arap kavmine mensup olan; Arap
°A. 7b/4, 39b/12, 41a/5, 70a/13, 70b/3, 73b/9
2. Arap diyarı, ülkesi
°A. +ge 76a/5
°A. +nıng 76a/12
- °**Arabī** (Ar.) Arapça
°A. 25a/7, 108a/11
- °**Arafāt** (Ar.) Hacıların toplandıkları Mekke'nin doğusundaki tepe; Arafat
°A. +ğa 5b/8
- °**arak** (Ar.) İçki
°a. 40b/9, 115a/13 (2)
- aralaş-** Halkın arasına karışmak
a. -ıp 24b/7, 83b/9
- ārām** (Far.) Durma, dinlenme, istirahat
ā. 50b/2
ā. al- "dinlenmek, istirahat etmek" 50a/6-7, 50a/9
- ārāste** (Far.) Bezenmiş, süslenmiş
ā. bol- I "süslenmek, bezenmek, donanmak" 4b/10 (2), 128a/5
ā. tut- II "donatmak, bezemek, donatılmış olmak" 66b/13, 89b/12
ā. kıl- "Süslemek, bezemek" 109b/9-10
- ārāyiş** (Far.) Ün, şöhret
ā. tap- "şöhret bulmak, ün sahibi olmak, ün kazanmak" 58b/4, 87b/9
- °**araz** (Ar.) Mal, meta
°a. +ge 2b/4

- °**arbede** (Ar.) Kavga, dövüş; arbede
°a. kıl- "kavga etmek, dövüşmek" 83b/7, 105b/8 (2)
- °**arbedelig** (Ar.+T.) Kavga eden, kavgacı
°a. 105b/10
- arığ** Temiz, pak, saf, krş. **arık**
a. 72a/5, 77a/2, 84a/7, 104a/13, 126a/1, 128a/7
kōngli arığ "içinde kötülük bulunmayan, gönlü temiz" 124b/6
- arığlık** Temizlik, paklık, temiz olma durumu
a. 84a/8
- arıgsızlık** Temiz olmama durumu, pislik
a. +dın 4b/8
- arık** krş. **arığ**
a. 64a/10
- arıt-** Kurulamak, temizlemek
a. -ıp 45b/7
- °**ārız** (Ar.) Ortaya çıkma, belirme, belirti
°ā. bol- "ortaya çıkmak, belirme, belirti göstermek" 65a/9, 71a/11-12
- ārī** (Far.) Evet, elbette
ā. 39a/4
- °**ārif** (Ar.) Bilgin, bilgili, irfan sahibi; arif
°ā. +ler 19b/9
- Aristalis** (ka) İlkçağ Yunan filozofu Aristoteles
A. 28a/10-11
- arka** 1. Bir şeyin arkası, arka tarafı, arka, arka taraf
a. 79a/4
a. +ğa 53b/9
a. +nğda 116b/5
a. +sıda 83a/7
a. +sığa 60b/7
a. +sını 21a/11
2. Art, peş
a. +dın 95b/6
a. +sıda 52b/10, 52b/11-12
a. +sıdın 52b/9, 53b/6, 60b/7, 94b/6, 116a/12
- °**arn** (Ar.) Atın ayağında meydana gelen çatlak ve yara

°a. 71a/13
 °arrābe (Ar.) *Asilzâdelerin bindiği, iki tekerlekli atlı araba*
 °a. 5b/7
artuk *Yukarı, fazla, aynı seviyede*
 a. 15b/2
 °arz (Ar.) 1. *Sunma, takdim etme; arz*
 °a. kıl- "sunmak, takdim etmek"
 76a/10
 2. *Gösterme, bir işi gizlememe*
 °a. kıl- "göstermek" 126a/10
ārzū (Far.) *İstek; arzu*
 ā. +nı 73a/2
 ā. +sı 44a/9
 ā. +sını 29b/1 (2)
 ā. kıl- "istemek, talep etmek, arzulamak" 14b/6, 32a/8, 32a/13 (2), 66b/2, 67b/3, 121b/3
 ā. kılğan bol- "İsteyen olmak" 4a/13
as- 1. *Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iştirip sarkıtmak; asmak*
 a. -ıp 28b/10, 28b/12
 2. *Kemere, bele bıçak vb. bir şey takmak*
 a. -mağan 104a/4
 3. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
 a. -ıp (dārğa a.) 118a/12, 119a/1
 °aşā (Ar.) *Uzun sopa, değnek, baston*
 °a. 128a/8
 °a. +ğa 29b/6
aşālet (Ar.) *Asillik, soyluluk*
 a. 9a/4, 32a/13
aşāletlig (Ar.+T.) *Asil, soylu*
 a. 8b/13
a°şām (Ar.) *Ön ayaklarından biri ya da her ikisi beyaz olan at*
 a. 70b/4
āsān (Far.) *Kolay*
 ā. 109b/6, 111a/12
 ā. +dur 45a/10
āsānlık (Far.+T.) *Kolaylık, rahatlık*
 ā. 27a/6

āsānrağ (Far.+T.) *Daha kolay*
 ā. +dur 27a/1
 ā. bol- "daha kolay olmak" 96a/2
āsāyiş (Far.) *Rahat, rahatlık, huzur, sükûnet*
 ā. 5b/10, 5b/12, 25b/6, 50b/2, 59a/11, 72a/2, 104b/9, 117a/6
 ā. (rāhat ve āsāyiş) 51a/12
 ā. +de 14b/1, 14b/3, 96a/2
 ā. +din 59a/11-12
 ā. +i 50a/13, 51a/13
 ā. +inğni 14b/4
 ā. bol'al- "rahatlayabilmek, huzur bulabilmek" 30b/7
 ā. al- "dinlenmek, rahatlamak" 51b/5
aşdaf (Ar.) *Kısa, kısa olma durumu*
 e. -i aşdaf "tırnağı kısa olan at" 70b/10-11
aşhāb (Ar.) 1. *Hız. Muhammed zamanında yaşamış, onu görmüş ve sohbetinde bulunma şerefine ermiş kimseler, sahâbe*
 a. -ı kār-āzmûde "görgülü, bilgili ashab" 17b/9
 a. -ı şuffa "İslâmiyet'in ilk zamanlarında Mescid-i Nebvî civârında barınan ve ilim tahsili ile uğraşan sahabe, ehl-i suffe" 126b/8
 2. *Bir şeyle ilgili olanlar, bir şeye veya bir kimseye mensup bulunanlar*
 a. +larıdın 23a/11, 23b/8
asıl- *Sıkboğaz etmek, sıkıştırmak, ısrar etmek*
 a. -mağıl 39b/4
aşl (Ar.) 1. *Esas, temel; asıl*
 a. 8a/1, 87a/10
 a. +dur 8a/5
 a. +ı 14b/10, 16b/5, 87b/12, 93a/12, 94a/12, 102a/2, 102a/12, 124a/12, 125b/13
 a. +ıge 22a/11
 a. +ını 88a/4, 102a/1
 a. +nınğ 122b/4
 a. -ı hılkat "yaratılışın temeli, mizacın, tabiatın temeli" 99a/6
 2. *Bir şeyin bizzat kendisi, zatı*

a. +ınınğ 95a/5
a. +ımınınğ 95a/7
aşlî (Ar.) *Bir şeyin ana unsurunu teşkil eden, bünyesinin esasını meydana getiren, ana; asli*
a. 67a/13, 94a/4
a. pul "ana para, sermaye olan para" 67a/13, 94a/4
āsmān (Far.) *Gökyüzü*
ā. +dın 21b/4
ā. +nınğ 30b/12
asra- *Korumak, saklamak*
a. -mağ 27a/1
a. -mağdın 27a/1
ast *Alt*
a. +ıda 20b/1, 20b/2, 70b/10, 100b/7, 127b/10
a. +ıdın 100b/5
astın *Alt, aşağı*
a. 31a/8, 69a/12
aş *Yemek, yiyecek*
a. 27b/6, 34a/2, 78a/4, 78a/5, 119b/4
a. +nı 84a/6
aşanğgu *Bitişik, yapışık, (birbirine) girmiş, geçmiş*
a. 109b/7
aş-fezlik (T.+Ar.+T.) *Aşçılık*
a. +ge 64a/10
°aşık (Ar.) *Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse; aşık*
°ā. 43a/13
°ā. +nınğ 43b/9
°ā. bol- "âşık olmak" 43a/2, 43a/3, 43a/8, 43a/11, 43b/8, 44a/5, 45a/8, 45a/9, 46a/1, 46a/2, 46b/11, 46b/12, 90b/13, 105a/6
°ā. bol'al- "âşık olabilmek" 43a/9
°âşıklık (Ar.+T.) *Âşık olma hâli*
°ā. 43a/12, 45a/4, 45a/11, 45a/12
°ā. +da 45a/7
°ā. +dın 43a/11, 44a/3
°ā. +nınğ 42b/13
âşikārā (Far.) *Açık, belli, bilinir, açıkça, açık olarak*

ā. 62b/1, 65b/8, 79b/11, 119b/5, 120b/4
ā. kıI- I "açık etmek, belli etmek" 12b/10, 27b/5
ā. kıI- II "takdim etmek, tanıtmak" 17a/4
ā. bol- "ortaya çıkmak, meydana çıkmak" 38a/3, 77b/2
âşikārī (Far.) *Açıkça, açık bir şekilde*
ā. 24a/3
âşinā (Far.) *1. Tanıdık, bildik (kimse)*
ā. 121b/10
ā. +nğ 40a/13
2. Arkadaş, dost
ā. tut- "dost edinmek, arkadaş edinmek" 97b/3
âşinālīk (Far.+T.) *Tanışıklık, yakınlık, ahbablık*
ā. +ğa 42b/5
ā. +ı 25b/7
ā. +ları (qadīm ā.) 111a/9-10
aşlık *Tahıl, hubabat vb. yemeklik malzeme, gıda*
a. 94a/4 (2)
âşüfte (Far.) *Şaşırma, şaşkın, hayret etme*
ā. bol- "şaşırmak, hayrete düşmek" 39a/3
at *İsim, krş. at I*
a. +ı 71a/12, 73b/1, 80a/10, 81a/2, 104a/9, 120b/2
a. ++ığa 111a/4
a. +ınğga 113a/8
a. +ını 44b/3, 56a/10
a. çık- "belli bir nitelikle tanınır olmak, meşhur olmak, bilinir olmak" 38a/2, 120b/2
a. çıkar- "nam salmak, ün kazanmak" 53a/2
a. koy- "adlandırmak, ... olarak adlandırmak" 124a/6
at I *krş. at*
a. 9a/7, 55a/11, 55a/12, 128b/10
a. +ımga 81a/9, 110a/1
a. koy- "isim vermek, isim koymak" 35a/10, 73a/8, 73a/9, 104b/6-7, 104b/7-8

a. kötü- "şöhret kazanmak, meşhur olmak, ünlenmek, ad kazanmak" 56b/13

2. *Makam, unvan, nam, görev*

a. +ı 81a/4

aṭ II *Binme, yük çekme, taşıma vb.*

hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan, beygir; at

a. 1a/5, 31b/7, 31b/8, 52b/6, 64a/6, 69a/1 (2), 69a/3, 69a/4, 69a/6, 69b/10, 69b/13, 70a/1 (2), 70a/2, 70a/8, 70a/9, 70a/11, 70a/13, 70b/3, 70b/5, 70b/11, 70b/13 (2), 71a/3, 71a/5, 71b/5, 71b/6, 71a/7

a. +da 69b/8

a. +daki 52b/4

a. +dur 69a/6

a. +ğa 52a/10, 52b/2 (3), 52b/3 (2), 52b/4, 52b/5, 71a/11, 71b/6

a. +nı 69a/7

a. +nı 69a/6-7

a. +ını 104a/5

a. +lar 70a/11

a. +nı 31b/8, 31b/10 (2), 31b/13, 70a/4, 70a/7, 70b/6, 70b/12

a. +nı 54a/12, 69a/2, 69a/9 (2), 69a/10, 69b/13, 70a/5, 70a/8, 70a/10, 71b/7

a. çap- "At sürmek, at koşturmak" 52b/8 (2), 52b/9, 53a/1 (2), 53a/3, 53b/6

kök köz a. "mavi gözlü at" 70b/8

it kuyruk a. "köpek kuyruğu gibi kuyruğu olan at" 70b/13

a. yügürt- "at koşturmak" 73b/1

a. sal- "at sürmek, hücum etmek" 80b/11

at- 1. *Zar vb. şeyleri atmak*

a. -ğay 41b/5

a. -mağıl 41b/5

2. *Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak; atmak*

a. -mağ 73b/1

3. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

a. -ıp (ğulaç a.) 74a/1

ata 1. *Baba*

a. 7a/7, 7a/8, 7a/10, 7a/11, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 7b/5, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 8a/7, 8a/9, 8a/12, 24b/5, 32b/1, 67a/1, 72b/6, 72b/10, 74b/4, 75b/13, 76a/1

a. +da 73a/8

a. +m 8a/1, 73b/1, 73b/2, 73b/3, 73b/4, 116a/13

a. +mdın 86b/12, 87a/1

a. +mnı 52b/12, 74a/2

a. +sığa 24a/3, 43a/5

a. +sıdur 84b/4

a. +sını 75a/3

2. *Yaşlı, saygı değer kimse*

a. 31b/9

3. *Anne ve baba, aile, ecdat*

a. +sı 125a/2

ʿaṭā (Ar.) 1. *Bağışlama, af*

ʿa. kıl- "bağışlamak, affetmek" 37a/2

2. *İhsan, bağış, lütuf*

ʿa. (ʿaṭā ve iḥsān) 117a/10

ata- *Adlandırmak, ... olarak adlandırmak*

a. -dı 6b/1, 23b/3

a. -rlar 15b/4, 35a/11, 80b/8, 103b/9, 124a/5, 124a/8

atalık *Babalık*

a. 74a/4, 74a/8, 74b/6, 74b/9-10

atan- *Adlandırılmak*

a. -ğan 106b/12

a. -ğandın 106b/12

a. -mağ 40a/11

a. -mağı 58b/4

a. -mağını 15b/5

atğak *Oynatan, oynatıcı, hareket ettiren*

a. (heder a.) 65a/13

aṭlan- *Ata binmek*

a. -mağıl 54a/9 (2)

aṭlığ I *Adı olan; adlı, krş. aṭlık, aṭlığ, aṭlık*

a. 3b/4, 11a/2, 54a/1

ʿayb ve yaman a. bol- "Kusurlu ve kötü ün sahibi olmak" 38a/12

aṭlığ II 1. *Atlı asker, süvari*

a. 80b/8

2. *Ata binmiş, atla seyahat eden kimse; atlı*
a. +largā 95b/4-5
atlığ *krş. atlığ I*
a. 15a/12 (2), 56a/6, 81a/4, 118a/1
atlık, *krş. atlığ I*
yaman a. bol- "Kötü ün sahibi, kötü ad sahibi olmak" 55b/3-4
atlık, *krş. atlığ I*
a. +durlar (yaman a.) 94a/5
atmış *Altmış sayısı*
a. +dın 31a/2-3
a. +ğa 31a/1
atmış üç *Altmış üç*
a. 30b/3
av *Av*
a. 1a/1, 52b/9, 52b/11
a. +ğa 73b/3
a. +ğa çık- "ava girmek, ava çıkmak" 73b/3
[°]**avām** (Ar.) *Halkın alt tabakası; avam*
[°]a. 16a/6
[°]a. +nınğ 90a/1
[°]**avāmü'n-nās** (Ar.) *Avam tabakası, sıradan insanlar*
[°]a. 23a/3, 23a/4, 32b/12, 50a/9
[°]a. +dın 45a/10
[°]a. +nınğ 15b/8, 32b/11
āvāz (Far.) *Ses*
ā. 66b/5
ā. +ı 64a/1
ā. kıl- "bağırarak, ses çıkarmak" 70a/8
āvāze (Far.) *Şöhret, ün*
ā. (nām āvāze) 13a/13, 53a/2, 56b/13
ā. +si (nām āvāze) 120b/2
nām a. çıkar- "ün kazanmak, şöhret kazanmak" 13a/13-13b/1
avla- *Avlamak*
a. -mağnınğ 1a/1
[°]**avret** (Ar.) *İslam dinine göre başkaları tarafından görülmesi yasak olan yerler; avret*
[°]a. +lerinğdür 4b/11
ay I *Yılın on iki bölümünden her biri; ay*

a. 19b/5, 28b/12, 31a/7, 38b/6, 38b/10, 38b/12, 39a/5, 39a/7, 91a/9, 91a/13
a. +da 19b/3, 28b/11, 28b/12, 31a/2 (2), 37a/6
a. +dın 91a/11
a. +nı 102b/2
ay II *Dünyanın uydusu, kamer; ay*
a. 30a/6
ay- *Söylemek, demek, ifade etmek, krş. ayıt-*
a. -dı 11b/9 (2), 20b/10, 25b/2, 47b/3, 60b/3, 60b/4, 60b/9, 60b/11, 60b/13, 61a/1, 61a/2, 61a/3, 71a/7 (2), 71a/8, 71a/9, 71a/10, 72a/9, 73b/2, 73b/5, 73b/6, 75a/6, 76a/10, 76b/4, 76b/6, 76b/7, 76b/10 (2), 76b/11, 76b/12, 77a/10, 77b/8, 79a/1, 80a/11, 80a/13, 85a/8, 85a/10 (2), 85a/12, 85a/13, 85b/1, 90b/6, 90b/8, 90b/11, 90b/12, 91b/1, 91b/2, 91b/7, 91b/8, 92a/3, 92a/4, 92a/5, 92a/6, 94b/3, 94b/7, 94b/13, 95a/3, 97a/9, 107a/10, 107a/11, 107a/12, 110a/12, 112a/7, 112b/6
a. -dılar 7b/8, 76a/7, 76b/4, 107b/6, 111b/12, 125a/11
a. -dılar 72a/8
a. -dım 86b/13, 91a/5
a. -mağay-sén 77b/6
aya- *Bir şeyi yapmaktan veya vermekten kaçınmak, esirgemek*
a. -mağıl 116a/6
ayağ I. Ayak
a. 5b/9
a. +ı 19a/8, 128a/12
a. +ıda 110a/8
a. +ımğa 91a/11
a. +ınğ 52b/7, 82b/10,
a. +ını (égin a.) 60b/11, 70a/12, 104a/13
a. +ını 128a/12
a. +ınğnı (égin a.) 89a/8
a. +ları 64b/5
a. +nı 41a/1
a. +ını çıkar- "ayakkabıyı çıkarmak" 128a/12
a. koy- "basamak" 128b/12

2. Bir şeyin veya yerin son kısmı, uç kısmı

a. +ıda 54a/10

başdın a. "tamamen, tamamıyla, baştan aşağı" 103a/12

ayağak *Ön planda olma, ortaya atılma*

a. bol- "ön planda olmak, ortaya atılmak" 56b/12

ayağak *Kadeh*

a. +(ğ)ı 38a/8

a. +ığa 40b/4

Ayāz (ka) *Gazneli Mahmud'un veziri*

A. +ğa 46b/3

°ayb (Ar.) *Utandırılacak hâl ve davranış, kusur, noksan; ayıp*

°a. 3b/3, 37a/8, 41b/10, 42a/11, 47a/6, 62a/9, 62b/1, 64a/13, 67a/9, 70a/5, 70a/6, 70b/3, 71b/4, 81b/9, 89a/3

°a. +dın 37a/8, 71b/4

°a. +dur 13a/10, 23a/1, 62a/8, 70b/2, 70b/10, 71b/4

°a. +ı 20a/3, 22b/9, 62a/9, 62b/2, 64b/7, 67a/4, 78a/3

°a. +ğa 13a/10

°a. +ge 64b/5

°a. +ığa 124b/12

°a. +ınğ 47a/5

°a. +lar 71b/4

°a. +ları 64b/3, 77b/1

°a. +larıdın 13a/9

°a. +larını 65a/2, 70a/5

°a. +nı 62a/10

°a. kıl- "Ayıp etmek, kusur işlemek" 17a/11-12

°a. ve yaman atlığ bol- "kusurlu ve kötü ün sahibi olmak" 38a/12

°a. koy- "ayıplamak, kusur aramak" 47a/4

°a. kıl- "yermek, eleştirmek, kusurunu söylemek" 83b/10, 83b/11

°ayb-cūy (Ar.+Far.) *İnsanın aybını araştıran kimse*

°a. 83b/9

°ayblığ (Ar.+T.) *Kusurlu, ayıplı*

°a. 70b/9

°a. +dur 70b/3

°a. kıl- "kusurlu hâle getirmek" 22a/13
dīvāne ve °a. bol- "deli ve kusurlu olmak" 70a/2-3

°ayblığrağ (Ar.+T.) *Daha kusurlu, daha ayıplı*

°a. +dur-sén 47a/7

āyet (Ar.) *Kur'an'ın surelerini oluşturan kısımlardan her biri; ayet*

ā. 103b/1

ā. +dür 103b/2

ā. +ni 89a/1

āyetī (Ar.) *Bir ayet*

ā. 110b/5

ayıt-krş. ay-

a. -a (ayta'l.) 17a/13, 113a/12, 113b/6-7

a. -(ayt)adur 15b/11, 17b/2, 19a/13, 35b/8, 38b/8, 51a/7

a. -(ayt)adur 42a/5, 90b/10

a. -(ayt)adurğan 18a/5, 19a/13

a. -(ayt)adur-mén 30b/2, 34a/10, 43b/2

a. -(ayt)adur-mén 81a/13

a. -(ayt)adur-sén 104a/1

a. -(ayt)a-sén 103b/12-13

a. -(ayt)ay 112b/6

a. -ğan 4a/4-5, 21a/5, 22b/3, 23b/10, 24b/3, 71b/4, 79a/11, 85b/1, 91b/13, 100b/3, 104b/11

a. -ğan (ögze) 24a/5

a. -ğandın 20a/1

a. -ğanga 88b/4, 102b/6

a. -ğanığa 4a/5

a. -ğanımınğ 86b/12

a. -ğay 97b/1

a. -ğaylar 17a/12

a. -ğay-sén 19b/8

a. -ğay-sén (ie) 21a/12

a. -ğıl 10a/3, 12b/9, 20a/13, 21b/5, 37b/2, 39b/3, 83a/6, 85a/10, 91b/8, 104a/3 (2), 104a/11, 104a/11, 109b/10, 109b/11, 110a/6, 125b/1

a. -ğuçı 3b/2, 20a/1, 21b/2

a. -ğuçımınğ 22b/9

a. -ğulux 19b/11 (3), 19b/12 (2), 20a/2, 20a/6 (2)
a. -ğumdur 122a/6-7
a. -ğunça 85a/10
a. -(ayt)ıñğlar 82b/8
a. -(ayt)ıñgızlar 12a/6
a. -(ayt)ıp 42b/13
a. -(ayt)ıp (ögze) 35a/7, 112b/11
a. -(ayt)ıpdur 13b/13, 17a/10-11, 24a/5-6, 28a/11, 28b/2, 47a/11, 50a/3, 50b/1, 67b/11, 69a/4, 82a/13, 119a/8
a. -(ayt)ıpdurlar 2a/5, 2a/7-8, 5b/1, 6b/12, 8b/9, 9a/3, 9b/9, 10a/4, 10b/2, 13a/7-8, 14b/2, 15a/1-2, 15a/8, 15a/12-13, 15b/9, 16a/12, 20b/1, 22a/3, 30a/6, 32a/12, 34b/5, 40b/11, 41a/6, 43a/5, 57b/3, 57b/12, 67a/10, 67b/10, 71b/10, 74b/3, 77b/3, 78b/2, 78b/4, 80a/6, 82a/9-10, 83b/2, 86b/5, 87a/3, 89b/3, 93a/11, 93a/12, 94a/10, 94a/11, 96b/7, 97b/6, 98a/4, 102b/3, 106a/1, 107b/3, 117b/9, 124a/11
a. -(ayt)ıpdurlar 44b/11, 44b/13, 75b/11
a. -(ayt)ıpdur-mén 54b/8, 72a/1, 86a/3, 94a/7
a. -(ayt)kımızdur 34a/8
a. -madım 97a/9
a. -mağay 94a/6, 124b/10,
a. -mağay-sén 7a/11, 10a/2, 106a/5, 107b/8
a. -mağıl 22a/8, 22a/9, 26a/2, 39b/5, 47b/3, 79a/9, 83b/8, 103a/8, 104a/1, 104a/11, 107b/10
a. -mağ 20a/11, 90a/3
a. -mağda 90a/5
a. -mağğa 21a/3
a. -mağlıqdın 1a/11, 15a/4-5
a. -mağnı 94a/6
a. -mas 19b/7
a. -sa 44a/11
a. -salar 37b/1
a. -sañğ 18b/2, 20a/4, 20a/12, 21a/13, 21b/8 (2), 22a/8, 41b/8
a. -sañgız 21a/8
a. -sun 112b/5

a. -tı 23b/5, 41b/8, 92a/1, 94b/11,
a. -tılar 34a/12-13
a. -tım 38a/12, 71b/3, 92b/6, 113b/6, 113b/7
a. -tıñğ 41b/7 (2)
a. -(ayt)ur 12b/2, 13b/6, 17a/13, 26a/9, 37a/11, 45a/5, 48b/4, 49b/10, 76b/3, 103b/3, 103b/5, 103b/6, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2, 128b/11
a. -(ayt)ur (sfe) 20b/2, 115b/2,
a. -(ayt)urda 26a/11, 86a/1, 124a/13
a. -(ayt)urlar 80b/10 (2), 103a/7, 114a/3
a. -(ayt)ur-mén 43a/1, 87a/1
a. -(ayt)ur mu-sén 20b/11
a. -(ayt)ur-sén 12a/8, 21a/11, 21b/5, 89a/9, 92a/7, 109b/10
a. -(ayt)ur-siz 76b/5
ayta'l- "söyleyebilmek" 17a/13, 113a/12, 113b/6-7
a. -ıp iber- "söylemek, haberdâr etmek" 111b/5
2. Cevaplamak, söylemek
a. -ğalı 89b/7
a. -(ayt)ur 21b/11
a. -ğalı bol- "cevaplayabilmek, söyleyebilmek" 89b/7
3. Sofra vb. yerlere oturulması için davet etmek
a. -(ayt)salar 37b/1
4. Şarkı söylemek
a. -mağ 104b/10
a. -mağdın 105b/12
5. Bir konu hakkında konuşmak, bir konu hakkında yorum yapmak, bir konu hakkında sohbet etmek
a. -mağğa 105a/6
6. Özür dilemek
a. -(ayt)ıp 110b/12
7. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
a. -ğay-sén (şükr a.) 86a/8-9
a. -ğıl (ders a.) 88b/2
a. -ğıl (dürüd a.) 91b/5

- a. -ğuçılarnı (şükr a.) 86a/11
a. -ıp (°özü a.) 114b/4
a. -mağlık (şükr a.) 86a/12
a. -mağusıdur (şükr a.) 86a/10
a. -mağ (°özü a.) 79b/3, 85a/4,
a. -mağ (dürüd, tesbîh a.) 89a/11
a. -mağdın (°özü a.) 85a/5
a. -mağdın (ders a.) 92b/5
a. -masa (şükr a.) 86a/9
a. -sa (cevāb a.) 44a/11
a. -sa (°özü a.) 84b/8
a. -(ayt)urğa (°özü a.) 46a/6
aytıl- *Söylenilmek*
a. -ur 9b/9, 103b/6
aylık *Aylık*
a. 19b/8
āyīne (Far.) *Ayna*
ā. +ge 16b/5
ā. +side 27b/2, 87a/3
°Āyişe (ka) *Hazreti Muhammed'in hanımı, Hazreti Ayşe*
Hāzret-i °Ā. "Hazreti Ebubekir'in kızı, Hazreti Muhammed'in hanımı" 41b/11-12
°ayn (Ar.) *Asıl, temel, esas, öz*
°a. -ı taşavvuf "Tasavvufun temeli, özü" 127a/1
ayrıl- *Ayrılmak, yanından ayrılmak*
a. -mas 127a/5
ayrılış *Ayrılma noktası*
a. +ğa 60b/5
°ayyār (Ar.) *1. Hırsız, yankesici*
°a. 60b/6, 60b/9, 60b/11, 61a/2, 61a/3, 61a/7, 125b/3, 125b/6
°a. +dın 125b/5
°a. +dur-mén 61a/1
°a. +ğa 60b/8
°a. +inğga (dilber-i °a.) 86a/4
°a. +lar 125a/9, 125a/10
°a. +lardın 105a/13
°a. +larnıng 125a/10
°a. +nınğ 125b/10
2. Çok gezen kimse, seyyah, gezgin
°a. 80a/9

- °ayyārī** (Ar.) *Hırsız, yankesici*
°a. 124a/4
°ayyārlik (Ar.+T.) *Hırsızlık, yankesicilik*
°a. 61a/3
°ayyār-pīşe (Ar.+Far.) *Hırsız, haydut, yankesici*
°a. 95b/12
az *Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan; az*
a. 59a/13, 109b/7 (2), 121a/12
a. +nı 57b/7
a°zā (Ar.) *Vücudu meydana getiren parçalar, organlar, organ*
a°. +lar 35a/5, 50a/7, 98b/5
a°. +larığa 62b/11
a°. +larnıng 4b/11
a°. +larnı 25a/3-4
a°. +sı 31b/8, 63a/7, 63b/8
a°. +sıdaki 65b/3
a°. +sığa 65a/8
a°. -yı ilel "metne göre Calinus'a ait olan Sitte Aşere kitabının iç hastalıkları ile ilgili olan kısmı" 99b/12-13
°azāb (Ar.) *İşkence, azap*
°a. 4b/5
°a. (°azāb °uķūbet) 51b/4, 61b/5, 78b/10
°a. +dadur-sén 43b/11
°a. kıl- "işkence etmek, azap etmek" 20a/10, 23b/11
āzād (Far.) *1. Hür, serbest, özgür, krş.*
āzāde
ā. kıl- "serbest bırakmak" 21a/10-11, 40a/3, 45b/9
2. Köle olmayan, belirli bir ücret karşılığı çalışan hizmetkâr
ā. 66b/12
āzāde (Far.) *krş. āzād*
ā. +ler 27b/7
āzādraķ (Far.+T.) *Daha hür, daha serbest*
ā. 26b/11
āzār (Far.) *İncitme, kırma, paylama, azarlama*

ā. 59b/10
 ā. +dın 59b/10
 ā. +ını 117b/4
 ā. +nı 7b/6
 ā. +nınġ 16b/4
 ā. bér- "incitmek, kırmak, azarlamak" 14b/13, 16b/4 (2), 25b/9, 79b/6, 106b/7 (2), 106b/10, 119b/13, 128b/13
 ā. yét- "zarar gelmek, zarar ulaşmak" 20a/5
 ā. tap- "azarlamak, kızmak" 40a/10
a^czel (Ar.) *Kuyruğu bir tarafa meyilli olan (at)*
 e. -i a^czel "Karnını sallaya sallaya yürüyen at" 70b/12
azġına *Azıcık, az miktarda*
 a. 114a/4
azġur- *Yoldan çıkarmak, azdırmak*
 a. -up 61a/9
a^czīm (Ar.) *Büyük*
 °a. +din (belā-yı °a.) 77a/5-6
 °a. +ġa 80b/11
 leşker-i °a. "büyük asker topluluğu, büyük ordu" 80b/11
āzīne (Far. < āzīne) *Cuma*
 ā. 36b/11 (2), 109b/5
a^czīz (Ar.) *Kıymetli, değerli, yüce; aziz*
 °a. 59a/8, 71b/12, 82b/9, 120b/6
 °a. +dür 58a/4, 59a/8
 °a. bol- "kıymetli olmak, değerli hâlde olmak, yüce olmak, aziz olmak" 9a/2, 68b/11, 90a/1, 106b/1
 °a. tut- I "değer vermek, saygıda bulunmak, hürmet etmek, aziz tutmak" 66a/5, 77b/10
 °a. tut- II "üstün tutmak, bir şeyi kendinden daha değerli görmek" 107a/5
 °a. kör- "değerli saymak, değerli görmek" 66a/5-6, 66a/6
 °a. kııl- "değerli kılmak, kıymetli görmek, üstün hâlde tutmak" 93a/4
 °a. dīdār bol- "kendini gizleyen olmak, kendini çok göstermemek, kolay ulaşılmaz olmak" 117a/11

°a. tut- "değerli görmek, değerini muhafaza etmek, kıymet vermek" 120b/2
a^czīzraġ (Ar.+T.) *Daha yüce, daha kıymetli, daha aziz*
 °a. +dur 123a/8-9
azlık *Az olma durumu; azlık*
 a. +ı 77b/8
āzmāyiş (Far.) *Sinama, deneme, imtihan etme*
 ā. kııl- "sınamak, denemek, imtihan etmek, tecrübe etmek" 96a/11, 96a/13, 96b/1 (2), 96b/1-2, 96b/2, 103a/11-12
āzmūde (Far.) *Sınanma, denenme*
 ā. kııl- "sınanmak, denenmek, imtihan edilmek" 96a/10-11, 96a/11, 96a/12 (2)
āzmūdelik (Far.+T.) *Tecrübe, tecrübe etme hâli*
 ā. 64b/6
a^cAzrā (ka) *Vamık ve Azra hikâyesindeki kahramanlardan biri*
 °A. 46b/9
azraġ *Daha az, az miktarda*
 a. bol- "daha az olmak, az miktarda olmak" 57b/7
a^czūd (Ar.) *Ayağının eklem yerinde kemik çıkmış olan at*
 °a. 71a/3
a^czze ve celle (Ar.) *"Asla mağlup edilemeyen ve yüce olan." anlamına gelen Allah'ı ululama sözü*
 °a. 5a/7, 5b/13, 7b/3, 20a/10, 60a/13, 81b/2, 116b/12, 122b/9
 °a. +din 8b/3-4
 °a. +dür 2b/1-2
 °a. +ni 28b/5
 °a. +ninġ 4b/5, 6a/7, 8a/11, 20a/7, 29a/5, 50a/4-5, 119a/9-10

Bb

bāb (Ar.) *1. Bölüm, bahis*

b. 1a/1 (2), 1a/2, 1a/3 (2), 1a/4 (2), 1a/5 (2), 1a/6 (2), 1a/7 (2), 1a/8, 1a/9, 1a/10, 1a/11 (2), 1a/12, 1a/13 (2), 1b/1, 1b/2 (2), 1b/3 (2), 1b/4, 1b/5, 2b/11,

3b/6, 5a/6, 7a/8, 8b/10, 18a/12, 25b/1,
28a/6, 32b/12, 34a/9, 37a/4, 41a/5,
43a/2, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/9,
53b/10, 54b/2, 57a/3, 60a/8, 62a/4,
67a/5, 69a/1, 71b/10, 73a/7, 77a/7,
79b/9, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6,
101b/11, 103a/4, 104b/1, 106a/9,
108a/8, 109b/1, 113b/11, 115b/5,
116b/13, 120b/11, 122a/7

b. +da 5a/5, 34a/8, 101b/5, 103a/1,
113b/6, 122a/6

b. +dın 103a/2

b. +ıda 43a/1

2. *Konusunda, hususunda, içinde*

b. +ıda 122a/2

baba *Dede, büyükbaba, krş. buba II*

b. +m 55b/12

bâğ (Far.) *Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan; bağ*

b. +dın 118a/7

b. +larda 35b/12

Bağdād *Irak'ın başkenti, Bağdat*

B. 12a/13, 73b/10, 73b/11, 109b/13

B. +da 11a/2, 12b/4

B. +nı 110a/8

B. +nıñg 110b/9

bağış *Eklem, oynak yeri*

b. +larnı 48b/9

bağla- 1. *Nikâh ile birleştirmek, nikâh
yapmak, nikâh kıymak*

b. -ğan 24a/4

2. *Bakmamak, gözünü kapatmak,
görmeyi engellemek*

b. -ğıl 44b/5

3. *Gönül bağlamak, bir kimseye
gönlünü kaptırmak*

b. -mağıl 45a/12

4. *Bağlamak, bir araya getirmek*

b. -ğan 123a/2

5. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller
yapar*

b. -ğay (köngül b.) 76a/4

b. -ğay-sén (şabrge b.) 124b/1

b. -ma (köngül b.) 80a/3-4

b. -mağıl (köngül b.) 47a/10, 57a/12,
67a/4, 79a/3

b. -mağıl (yüzünğge b.) 59a/5

b. -mağ (muğkem b.) 77b/9

b. -mas (köngül b.) 77a/1

b. -may (köngül b.) 20a/9

b. -p (köngül b.) 19a/2

bağlan- 1. *Kapanmak, örtülmek*

b. -mağay 22b/6

2. *Bir sözü, bir fikri, hususu veya
durumu birine aitmiş, onunla ilgiliymiş
gibi göstermek, ona mal etmek, ona
atfetmek, ona yüklemek*

b. -ur 113a/8

3. *Bağlanmak*

b. -ur 123b/6

4. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller
yapar*

b. -ur (tili b.) 36b/12

bağlık *Gerçekleşmesi bir şartı gerektiren,
vabeste, bağlı*

b. (bağlık demlig) 13a/1

b. +dur 55b/2, 116b/11

bahā (Far.) *Kıymet, değer, fiyat*

b. 70a/7

b. +ğa 71b/7, 93b/9

b. +sı 45b/1, 91a/1

b. +sığa 91a/5

bahādır (Far.) *Yiğit, kahraman, cesur,
krş. bahādur*

b. 18b/10, 64b/13

bahādur (Far.) *krş. bahādır*

b. bol- "yiğit olmak, cesur olmak"
65a/1, 108b/9

bahādurluk (Far.+T.) *Yiğitlik, cesurluk,
kahramanlık*

b. +da 63b/12

b. +ğa 63b/5

b. +nı 118b/3

bahāne (Far.) *Noksan, kusur, eksiklik*

b. iste- "kusur aramak, açık aramak"
84a/3

bahār (Far.) *Kış ile yaz arasında 21
Mart'tan 22 Haziran'a kadar süren
mevsim; ilkbahar*

b. 48a/3, 97a/7

bağıl (Ar.) *Cimri, pinti*

- b. 83b/5
b. +ler 59a/9, 86b/3
b. +lerğa (le³im ve b.) 86b/4
b. ve le³im bol- "cimri olmak, pinti olmak" 86b/2
- baḥillık** (Ar.+T.) *Cimrilik*
b. 94b/12
b. +dın 15a/4, 121b/5
b. +dur 108b/13-109a/1
b. kıl- "cimrilik yapmak, cimrice davranmak" 10a/7, 126a/10
b. kılğan bol- "cimrilik yapmış olmak" 87a/2
- baḥrī** (Ar.) *Sırtı yeşil ve mavi, göğsü kırmızı renkte, uzun gagalı bir çeşit deniz ördeği, bir nevi yalı çapkını*
b. 53a/4
- baḥş** (Far.) *Verme, bağış, ihsan*
b. kıl- "bağışlamak, vermek" 45b/10
- baḥşı** *Hizmetkâr, yardımcı*
b. 53b/2
- baḥşîş** (Far.) *Hediye, armağan, ihsan*
b. kıl- "hediye vermek, ihsan etmek, ihsanda bulunmak" 121b/6
- baḥt** (Far.) *Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip, uygun talih, ikbal, şans; baht*
b. +ımnı 95a/10-11
b. +ıng 30a/7
b. +ıngdın 86a/13
- baḳ-** 1. *Bakmak*
b. ! 1b/13, 13a/13
b. -arlar 116a/7
b. -ğıl 69a/10, 100b/9, 105a/10
b. -ıp 5b/10, 14a/9, 16a/9, 16a/12, 19b/6, 22a/11, 33b/3, 42a/11, 45a/3, 66a/11, 92a/5, 118b/9
b. -mağıl 2a/1
b. -sa 93a/10
b. -sañg 13b/11, 122b/2
2. *Dikkate almak, dikkat etmek*
b. -ar 28b/6
b. -ğıl 42b/13
b. -ıp 102b/6, 105b/4
b. -mas 28b/7

3. *Yoklamak, incelemek, kontrol etmek, gözlemlemek*

- b. -ar 62b/4
b. -ğıl 37a/6, 75a/11, 85b/10, 89b/5, 102a/8-9

- b. -ıp 95a/12
b. -mağıl 62b/11-12
b. -maḳ 65a/8

4. *Misafir etmek, ağırlamak*

- b. -ıp 37a/10

5. *Bir işi yapmak, bir işi yapmakla görevli olmak, ilgilenmek, uğraşmak*

- b. -maḳ 64a/6
b. -maḳğa 64a/6

6. *Fikir sahibi olmak, araştırmak, bir işi yapmadan önce bilgi sahibi olmak*

- b. -ıp 67a/7, 68b/7

7. *Geçimini sağlamak; bakmak*

- b. -mas 72a/1

8. *Değerlendirmek, ölçüp biçmek, bakmak*

- b. -ğıl 88b/10-11
b. -ıp 84b/13, 104a/4

9. *Kontrol etmek, muayene etmek*

- b. -ğan 100a/2
b. -may 87b/11
b. -ğan bol- "Gözlemlemiş olmak, incelemiş olmak, muayene etmiş olmak" 100a/2

10. *İsimlerle birlikte kullanılarak birleşik fiiller yapar*

- b. -ğuçılarga (pāl b.) 89b/1
b. -mağıl (māl yüzige b.) 116a/5

baḳım *Bir kimsenin yardımına muhtaç olma durumu, fakir, yoksul olma durumu*

ḳolunğga b. bol- "bir kimsenin yardımıyla geçinmek, bir kimsenin eline bakar durumda olmak" 121b/11

baḳış- *Bakışmak*

- b. -tılar 125b/7

bāḳī (Ar.) *Ebedî, sonsuz; baki*

- b. +dür 9a/8, 25b/3
b. +sén 9a/8

b. tur- "uzun müddet kalmak, sonsuza kadar var olmak" 59b/4

baḳḳāl (Ar.) *Yiyecek, içecek vb. maddeleri perakende olarak satan kimse; bakkal*

b. 64b/11

b. +ğa 64b/11

bala *Çocuk, evlat*

b. 74a/9, 75b/12, 75b/13, 76a/1, 76a/2, 77a/1

b. +ğa 76a/4

b. +lar (kiçik b.) 104b/9

b. +m 31a/10

b. +nğdın 71b/12

b. +nınğ 75b/10, 75b/12, 76a/2

b. +sı 74b/12

b. +sığa 74b/10

b. +sını 75b/6

bala barḳa *Çocuk çocuk, çocuklar, aile*

b. +sıdın 72b/2

b. +sını 76a/8, 78b/7

balğam (Ar.) *Solunum yollarında tahriş ve iltihaplanma sebebiyle meydana gelen ve öksürülerek çıkarılan sümüksü madde; balgam*

b. +ını 100a/13

b. +nınğ 100a/13

bālīg (Ar.) *Bülüğ çağına ermiş, ergen*

b. 114b/11

b. bol- "büluğ çağına ermek" 75a/11

bamdād (Far.) *Sabah*

b. +dın (namāz-ı b.) 94b/4

namāz-ı b. "Sabah namazı" 36b/2

bar 1. *Var, mevcut*

b. 8b/13, 9a/1 (2), 11a/2, 11a/11, 11a/13, 17a/4, 19a/5 (2), 21a/6, 23a/11, 23a/12, 25a/1, 28b/9, 31b/6, 38a/13, 38b/1, 38b/4, 41b/12, 45b/1, 46a/9, 46a/10, 47a/5, 47a/6, 49b/3, 53b/13, 54a/1, 56a/7, 56a/10, 60b/8, 65b/7, 73a/3, 73a/13, 77b/12, 80a/9, 81a/4, 81a/11, 90b/2, 91a/2, 97a/1, 97a/2 (2), 111a/10, 117b/13, 119b/3, 127a/5, 127a/10

b. +dur 4b/7, 7a/12, 7a/13, 7b/5 (2), 10a/1, 10b/13, 11b/11, 12b/5, 18b/3,

24b/3, 31a/12, 33b/6, 34b/12, 41a/8, 47a/6, 50b/12, 54a/6, 59a/8, 59b/8, 60a/2, 60b/5, 62a/6, 87a/10, 87a/12, 87b/1, 91a/7, 92b/12, 94b/4, 95a/13, 95b/5, 102b/10, 102b/11, 107a/4, 114a/10, 119b/12, 124b/2

b. +durlar 19b/2

b. +ıça 17b/11, 27b/9, 36a/13, 44a/3, 48a/10

b. +ıda 39b/6

b. +nı 8b/10

b. +sén 30a/8-9

2. *Mal, mülk, servet*

b. +nı 26b/6, 78b/6

3. *Bütün, hep, hepsi, tamamı*

b. +ını 99a/10

bar- 1. *Varmak, gitmek, ulaşmak, yetişmek*

b. -a (bara'l.) 84b/4, 118a/6

b. -a-mén 60b/6

b. -adur-mén 60b/3

b. -dı 11a/7, 11b/11, 25a/3, 29a/2, 54a/1, 75a/6, 92a/11, 92a/11 (2), 94b/7, 94b/13, 110a/9, 118a/3, 120a/11

b. -dım 12b/3, 18b/8

b. -dınğ 94b/10

b. -ğalı 60b/3, 73b/8

b. -ğan 19a/6, 40a/12, 112b/9

b. -ğança 103a/10

b. -ğay 128b/2

b. -ğay-sén 38b/9

b. -ğay-sén (ie) 48b/11, 97b/4

b. -ğıl 32a/12, 41a/4, 45b/3, 79a/4, 83a/10, 91b/4, 91b/8, 96b/13, 99b/4, 104b/12

b. -ğunça 60b/3, 60b/4, 80a/10

b. -ınğ 60b/12, 95a/11

b. -ıp (zfe) 11b/7, 11b/10, 16a/9, 19a/5, 44a/7, 68a/7, 69a/3, 69a/4, 91b/13, 92a/3, 95b/6, 96b/11, 110a/8, 114a/9, 118a/5, 118a/7, 118a/11, 118a/12, 118b/7

b. -ıp (ögze) 18b/12

b. -ıpdur 112a/8

b. -mağan 97b/3

b. -mağay 128b/8

- b. -mağay (alıp b.) 95b/1
b. -mağay-sén (alıp b.) 40a/6, 47a/8-9, 95a/13-95b/1
b. -mağay-sén 48b/3
b. -mağıl 40a/9 (2), 40a/10, 41a/4, 52a/13
b. -mağ 48b/2, 49a/8
b. -mağdın (alıp b.) 95b/1
b. -mağnınğ 48b/2
b. -mas 18a/8, 30b/5, 107a/12, 111a/3, 111b/3
b. -masdın 10b/10
b. -mas-mén 107a/10
b. -sa 100a/7, 128a/11
b. -sağ 40a/11, 47a/8, 48b/13, 95a/13, 97b/3, 100b/3
b. -sağ (alıp b.) 47a/9
b. -ur 11a/9, 35a/5, 40a/9, 97b/4
b. -ur (ötüp b.) 16a/9, 29b/7
b. -ur-mén 60b/4, 81a/10
b. -ur-sén 61b/4
bara'l- "varabilmek, gidebilmek, ulaşabilmek" 84b/4, 118a/6
2. *Ahrete geçmek, öbür âleme gitmek*
b. -dı 81a/4
b. -ğanını 82b/7
b. -sa 78b/7
3. *İsimlerle birleşerek birleşik fiiller yapar*
b. -mas (uykuğa bara'l.) 51a/11
b. -masa (uykuğa bara'l.) 51a/11
b. -dı (uykuğa b.) 127a/7
b. -dınğ (uykuğa b.) 127a/10
b. -ğan (uykuğa b.) 66b/5
b. -ğıl (uykuğa b.) 51b/2, 127b/1
b. -ur-mén (tüpiñge b.) 111b/3
4. *Fiillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar*
b. -ğunça (kétip b.) 56a/7
- Bārā** (Far.) *Ey Allah'ım*
B. 37a/1
- baraş** (Ar.) *Vücutta yer yer lekeler şeklinde görülen hastalık, abraşlık, alaca hastalığı*
b. 71b/1

- bāre** (Far.) 1. *Konu, mevzu, husus*
b. 118a/5
b. +de 48a/13
b. +din 113a/10
b. +side 2a/10, 15a/1, 28a/7, 56b/11, 62a/13, 112a/5
2. *Hak*
b. +ñgde 12a/7, 81b/11
b. +side 46a/4, 114a/4, 124b/8
3. *Defa, kez, kere*
b. 89b/9
- barı** *Huzur, nezd*
b. +ñgızda 15b/13
- barışlığ** *Gidişli*
b. +durlar 25b/2
kéliş b. "gelici ve gidici, gelişli gidişli" 25b/2
- bārī** (Far.) *En azından, hiç olmazsa*
b. 9a/2, 38a/11, 47b/8, 93a/6, 120a/2
- barlık** *Varlık*
b. 2b/7
- bas-** 1. *Bir şey üzerinde kalıp, mühür vb. ile iz yapmak; basmak*
b. -ıp 19b/3
2. *Ezmek, çiğnemek, altına almak; basmak*
b. -ıp 50b/12, 51a/4, 51a/5
b. -ıp al- "çiğnemek, ezmek" 50b/12, 51a/4
b. -ıp al'al- "ezebilmek" 51a/5
3. *Ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak; basmak*
b. -ıp 52b/7
b. -ıp tur- "basıp durmak, basabilmek" 52b/7
- basığ** *Ağırbaşlı, yumuşak huylu, sakin*
b. 18b/10
yavaş ve b. bol- "yumuşak huylu olmak" 31b/7-8
b. ve aheste bol- "ağırbaşlı ve yavaş olmak" 90a/10
- basıgılık** *Ağır başlılık, mütevazılık*
b. +da 22a/6

b. +nı 22a/5

Başra (ya) *Irak'ın güneyinde yer alan bir vilayet; Basra*

B. +nınğ 38b/2

Başralıg *Basra şehrinde olan, Basralı*

B. 73b/13

basunçuk *Çok cima eden, şehvetperest, cima düşkün*

b. 48b/12

bāsūr (Ar.) *Kalın bağırsağın alt kısmında ve makatta toplanan damarların genişlemesiyle kendini gösteren hastalık, hemoroit, mayasıl; basur*

b. 65b/2

baş 1. *Baş, kafa*

b. 116a/4

b. +dın 36b/3, 64b/5

b. +ı 63b/9

b. +ığa 118a/9

b. +ını 33b/3, 39b/9, 54a/12, 111b/1

b. +ınğ 55a/7

b. +ınğnı 49a/3, 109a/3

b. +nınğ 62b/9

b. tüşür- "saç kesmek, tıraş etmek" 7a/2

b. koy- "bir hâle sokmak, bir duruma sokmak" 35b/7

b. ağrıķı "baş ağrısı" 95a/2, 96a/10

b. +ığa tofraķ saç- "öldürmek, ölümünü istemek" 118a/9

b. +(ım)ğa tofraķ saç- "öldürmek, ölümünü istemek" 118a/10

tofraķnı b. +(ım)ğa saç- "öldürmek, ölümünü istemek" 118a/11

2. *Kişinin kendi şahsı, zatı*

b. +ığa 74a/6, 102b/2, 106b/11

b. +ımğa 46b/8, 56b/3

b. +ķa 28b/7

b. +(ım)ğa kél- "tecrübe etmek, kötü bir durumla karşı karşıya gelmek, yaşamak" 46b/8-9

b. +ımğa kūn tüş- "baş a iş gelmek, zorluklar içinde kalmak" 56b/3

3. *Bir şeyin temeli, esası*

b. +ı 41b/9

4. *Bir şeyin üst noktası, tepe*

b. +dın 103a/12

b. +dın ayağ "tamamen, tamamıyla, baştan aşağı" 103a/12

5. *Bir topluluğu yöneten, idare eden, komuta eden, yönlendiren kimse; baş*

b. +ığa 115b/8

6. *Bir şeyin veya bir yerin etrafı, çevresi, yakını, yanı, başı*

b. +ığa 127a/6

başla- *Yol göstermek, kılavuzluk etmek, yönlendirmek*

b. -ğıl 90a/3

b. -ğıl (yahşı yolğa b.) 106b/3

b. -ğuçı 3a/2

b. -ğuçı (yol b.) 3a/10,

b. -ğuçılarnınğ (yol b.) 3a/12-13

b. -maķnınğ 1b/2-3

başlık *Başı olan; başlı*

b. 83a/12

bātl (Ar.) *Doğru ve sahih olmayan, gerçekte ilgisi bulunmayan (şey); batıl*

b. 12b/12, 57a/7, 84a/12, 116a/11, 117a/9

b. +nı 117a/8

bātn (Ar.) *İç, iç taraf, iç kısım*

b. +ıdaķı 62b/1

b. +daķı 65a/3

b. +ını 62a/11

b. +ınğnı 89b/12

edeb-i b. "gönül terbiyesi, nefis terbiyesi" 128a/4

bāver (Far.) *İnanma, doğru bulma*

b. ķıl- "inanmak" 61b/1, 127b/12

Bāverd (ya) *Horasan'da yer alan bir şehir*

B. 118a/1

bā-vücūd (Far.+Ar.) *+A rağmen, +A karşın, +A karşı*

b. 17b/8, 77b/7

baytal *Kısrak*

b. +ınğız 71a/9

ba^cza (Ar.) *Bir çeşit, bir tür bir takım; bazı, krş. ba^czı*

b. +lar 6b/4 (2), 33b/12, 33b/13, 62b/3, 62b/4
b. +largā 124a/2
b. +large 124a/1, 124a/2
b. +sıdur 28a/12
bāzār (Far.) *Çarşı; pazar*
b. +da 121b/4
b. +dın 72b/4
b. +ğa 43b/4, 128b/8,
b. +larda (küze bāzār) 89b/13
b. halkı "çarşı ahalisi, pazar ahalisi, pazar esnafı" 33a/6, 126a/3
bāzārī (Ar.) *Çarşı, pazar esnafı, pazarcı*
b. 124a/4
ba'zı (Ar.) *krş. ba'za*
b. +nı 102b/7
bāzīrgān (Far.) *Tüccar, tacir*
b. 28b/8
becā (Far.) *Yerinde, uygun, münasip, krş. bercā, bercāy*
b. keltür- I "yerine getirmek, eda etmek" 3b/4, 7a/7, 7a/11, 8a/4, 74b/6, 105b/3, 108b/10, 113b/9
b. keltür- II "bir kişinin uyarılarını dikkate almak, bir şeyin şartlarını yerine getirmek" 126b/6
b. tur- "kıymetini bilmek, kadri kıymeti bilinmek" 27b/3
b. keltürgen bol- "yerine getirmiş olmak" 74b/10, 85a/3
beçe (Far.) *Çocuk*
b. +ler 42b/3
beçedān (Far.) *Çocuğun içinde olduğu ve doğuncaya kadar büyüüp geliştiği ana karnındaki etten torba, döl yatağı, rahim*
b. +ıda 102a/12, 102b/2
bed-āmūz (Far.) *Kötülük öğreten, kötü insan, kötü karakterli (kişi)*
b. 10a/8
bed-baht (Far.) *Bahtsız, talihsiz; bedbaht*
b. 32a/13
b. +dur 32a/13
bed-bahtlık (Far.+T.) *Bahtsızlık, talihsizlik; bedbahtlık*

b. 107a/7, 107a/8,
b. +nınğ 57b/9-10
bed-diyānet (Far.+Ar.) *Güvenilmezlik, dînin hükümlerine uymama hâli, dînin emirlerini yerine getirmeme durumu*
b. 61b/1-2
bed-endīş (Far.) *Kötü fikir sahibi, kötü düşünceli*
b. 10a/8
beden (Ar.) *Gövde, vücut, beden*
b. 14b/5, 14b/6, 33a/10, 62b/6, 98a/5, 98a/10 (2), 99a/4, 99a/4, 123a/11
b. +ge 99a/5, 123a/11
b. +i 4b/8, 48a/6, 63a/12, 64a/3, 64a/10, 100a/11
b. +ide 9b/1, 63b/8, 65b/3, 98a/8
b. +idin 27a/1
b. +inğ 14b/3, 48b/10
b. +inğ (ihe) 36b/7
b. +inğga 48b/11
b. +ini 14b/8
b. +ininğ 63a/3
b. +inğni 14b/7, 14b/8, 56b/12, 88b/2
b. +inğninğ 75b/2
b. +ni 14b/1, 14b/2, 44b/10, 48b/5, 49b/4, 58b/12, 98a/11, 98b/13
b. +ninğ 9b/5, 14b/4, 98a/13, 98b/10
bed-fi'l (Far.+Ar.) *Kötü davranışlı, kötü hareketli*
b. 64b/3
bed-gümān (Far.) *Kötü zan sahibi, vesveseli, kötü şüphede bulunan*
b. bol- I "şüphelenmek, kuşkulananmak, şüphe duymak" 22a/10
b. bol- II "kötü düşünceye sahip olmak, kötü niyetli olmak, art niyetli olmak" 124b/7-8
bed-gümānlıg (Far.+T.) *Kötü düşünceli, vesveseli*
b. bol- "kötü düşünceye sahip olmak, kötü zan sahibi olmak" 66b/1
bed-hūy (Far.) *Kötü huylu*
b. 40b/10, 64a/1
b. +lar 41b/5

b. bol- "kötü huylu olmak, huyu kötü olmak" 70a/4, 104a/13

bed-hūyluḳ (Far.+T.) *Kötü huyluluk, huysuzluk*
 b. 36b/8, 41a/2, 41b/9
 b. +dın 40b/11
 b. +dındur 40b/13
 b. +ğa 40b/9
 b. +nı 35b/12
 b. kıl- "huysuzluk etmek, huysuzluk yapmak" 35b/11

bed-hūyraḳ (Far.+T.) *Daha kötü, daha kötü huylu*
 b. +ı 64b/2

bed-nām (Far.) 1. *Kötü huylu, huysuz*
 b. kıl- "kötü anmak, kötü ad sahibi olmak, kötü zikredilmek, kötü bir ün kazanmak" 40b/9
 2. *Adı kötüye çıkaracak bir durum, kötülük*
 b. 97b/13
 b. kıl- "kötülük etmek, adını kötüye çıkarmak" 114a/4-5

bed-nāmlıḳ (Far.+T.) *Adın kötüye çıkma durumu, adı kötüye çıkmışlık*
 b. 55a/7
 b. +(ğ)ıdın 4b/4

be-endāze (Far.) *Ölçüsüyle*
 b. -i fermān "ferman ölçüsünde, fermanın gerektirdiğince" 3b/13

bég *Divanda üst düzey görevde olan memur, görevli kimse*
 b. +leriniḡ 110a/13
 dīvān b. +i "divanda söz sahibi olan, divanda üst düzey görevde olan kimse" 110a/13

be-ḥesab-ı ṭāḳat (Far.+Ar.) *Gücü yettiğince, takati yettiğince*
 b. 112a/6

be-ḥaḳḳ (Far.+Ar.) *Hak için*
 b. -ı Ḥudā ve Resūl-i Ḥudā "Allah ve Allah'ın resulünün hakkı için" 39b/10

behişt (Far.) *Cennet*
 b. +ge 42a/2, 42a/5, 90a/7

behiştī (Far.) *Cennete ait, cennete mensup, cennetlik (kimse)*

b. +lerniḡ 42a/1

behre (Far.) *Pay, hisse, nasip*
 b. 6a/12
 b. al- "pay almak, hisse almak, nasibini almak" 28b/1, 104b/11
 b. taf'al- "pay alabilmek, hisse alabilmek, nasibini alabilmek" 14b/8
 b. tap- "pay almak, hisse almak" 49a/2
 b. aldur- "pay almasını sağlamak, hisse almasını sağlamak" 60a/2-3

behre-mend (Far.) *Nasıplenmiş*
 b. bol- "nasıplenmek, nasıplenmiş olmak" 25a/9, 25a/10

behre-ver (Far.) *Hisse ve payını almış*
 b. tap- "nasibini almak, payını almak" 35a/8
 b. bol- "payını almak, nasibi almak, nasıplenmek" 47b/10

bél *İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm; bel*
 b. +i 63a/6
 b. +ige 104a/4
 b. +iniḡçe 24b/1

belā (Ar.) *Dert, gam, keder; bela*
 b. 28a/13, 28a/13, 43a/12, 60a/10, 64a/9, 95a/13
 b. +dın 31b/1, 83b/3
 b. +dur 67b/11
 b. +ğa 75b/6, 79b/13
 b. +nı 6b/12, 125a/6
 b. +sı 55b/2
 b. -yı cān "canın derdi, gamı, belası" 31a/13-31b/1
 b. -yı ʿaẓīm "büyük bela" 77a/5-6
 b. +ğa ḳal- "belaya düşmek, bela içine girmek" 79b/13-80a/1

belki 1. *Bilakis, tam aksine*
 b. 9a/7, 14a/1, 16b/5, 42b/3, 59a/2, 79b/9, 102a/11, 102b/12, 105b/10
 2. *Ve, ile*
 b. 46b/10, 58a/6
 3. *Aynı zamanda*
 b. 61b/12

bem (Far.) *Tambur vb. sazların en kalın sesi veren teli*

b. +ide 104b/12, 105a/1
be-menzile (Far.+Ar.) *Bir durum içinde olma*
 b. -yi ot "ateşte yanma durumu, ateş içinde olma hâli" 128a/2
be-nā-gāh (Far.) *Ansızın, birdenbire*
 b. 18b/2
bend (Far.) *1. Bağ, bağlama*
 b. bol- "bağlanmak, takılmak" 44a/12
 içi b. boluş "bir kimsenin içinin sıkılması durumu, bir kimseyi bunaltma durumu" 101b/2-3
2. Boğum, eklem, mafsal
 b. +ide 71a/2 (2), 71a/3
3. Hapislik, hapsolma durumu
 b. -i zindān "hapsolma, hapsedilme, zindana atılma, hapse girme durumu" 106b/6
bende (Far.) *Kul, köle, hizmetkâr*
 b. 4a/7, 4a/11 (2), 26b/10, 50a/13, 58b/6, 62a/5, 62a/6, 62a/7, 62a/12, 62a/13, 62b/3 (2), 62b/4, 63a/1, 63a/8, 63a/11, 63a/12, 63b/1, 63b/4, 63b/5, 63b/11, 63b/12, 64a/5, 64a/6, 64a/9, 64a/10, 64a/12 (2), 66a/4, 66a/10, 66a/11, 66a/13 (2), 66b/2, 66b/3, 66b/10, 66b/12, 67a/3, 84b/8, 86a/5, 104a/8
 b. +din 63a/13, 64a/4
 b. +ge 42b/7, 45b/12, 66a/9, 67a/1, 67b/11, 83b/4
 b. +ler 64a/3
 b. +lerge 2a/9
 b. +leri 118b/12
 b. +leridin 25a/8
 b. +leridindür 122a/13
 b. +lerige 108b/8-9, 109a/2, 117a/12
 b. +lerini 90a/6
 b. +lerinin 46a/3, 119a/10,
 b. +ni 26b/11, 66a/4, 66a/12, 67a/2
 b. +ning 7a/6
 b. +sén 7a/6
 b. +si 11a/2, 45b/1
 b. +sidür-mén 4a/7
 b. +sidür-sén 4a/9
 b. bol- "kul, köle olmak" 4a/8

b. -i bī-tā^cat bol- "ibadet etmeyen kul, köle olmak" 4a/11
bende-fürüş (Far.) *Köle satan, köle ticareti yapan kimse*
 b. +ğa 45b/3-4
bendelik (Far.+T.) *Kulluk, kölelik*
 b. 4a/7
 b. +de 4a/7
 b. +ge 4a/5
 b. +ige 108a/3
benefşe (Far.) *Menekşegillerden, çiçekleri tek renkli, yaprakları yürek biçiminde olan, bir veya çok yıllık otsu süs bitkisi; menekşe*
 b. 15b/4
 b. +ge 15b/3
bér- *1. Vermek, teslim etmek*
 b. -di 12b/1, 38b/2, 45b/7, 60b/9, 92a/13, 94b/5, 111b/11, 112a/1, 112a/8, 118a/4, 118a/5, 118b/6
 b. -diler 111b/12
 b. -dim 39a/2, 39a/8, 118b/8, 118b/9
 b. -diŋ 39a/2
 b. -diŋiz 39a/4, 118a/8, 118b/8,
 b. -ey 106b/9
 b. -geli 5b/13
 b. -gen 3a/4, 3a/12, 3b/3, 3b/7, 3b/8, 3b/10, 6a/10, 42b/7,
 b. -gendür 94b/12
 b. -genini 94b/2
 b. -gey 6a/3
 b. -gey (ie) 82b/9
 b. -gey-sén 110a/1
 b. -gey-siz 114b/3
 b. -gil 5a/2, 6b/10, 11b/12, 12b/8, 21a/3, 25b/13, 38b/5, 45b/10, 45b/11, 111b/13, 114a/1, 120b/4
 b. -güçi 3a/3, 3a/5
 b. -güçidin 25b/13
 b. -güçige 3a/4, 3a/8
 b. -güçini 3a/7
 b. -güçiniŋ 3a/13
 b. -gülük 7a/3
 b. -günçe 45b/7
 b. -güsidür 1a/1

b. -ip 39a/9, 46b/3, 110a/2
 b. -medim 39a/4
 b. -megey-sén 97b/3
 b. -megil 47b/2, 61b/5-6, 120b/3
 b. -megünçe 114a/1
 b. -megüsidür 86b/2
 b. -mek 6b/9, 14b/11, 38b/8
 b. -mekde 62a/4
 b. -mese 6b/7
 b. -mey 38b/9
 b. -meydür 21b/13
 b. -se 12b/8, 111b/13
 b. -señg 61a/11
 b. -ür 8a/10, 35b/6, 57b/5, 120b/3
 b. -ürde 110b/8
 b. -ürler 29b/9, 29b/10,
 b. -ür-mén 11b/9
 b. -ür-siz 11b/8
 tartıp b. -geli bol- "tartıp verilebilmek,
 seçip verebilmek" 87a/8
 alğan bérgeñ "alacak verecek" 94b/2
 2. *Düşünce veya bilgi anlatan şeyleri
 başkalarına iletme, bildirme; vermek*
 b. -gen 25a/2
 3. *Satmak*
 b. -gey 26b/6
 b. -mekde 96b/8, 97b/1
 4. *Borç vermek*
 b. -ey 91a/8
 b. -dim 59b/12, 91a/12
 b. -gen 59b/11
 b. -gende 91a/12
 b. -ip 59b/10
 b. -ip (ögze) 91b/1, 91b/2, 91b/3,
 b. -megendeki
 b. -mey 59b/11
 5. *Borç olarak alınan para vb. şeyi
 geri vermek, ödemek*
 b. ! 122a/1
 b. -gil 91a/10, 92a/5
 b. -megünçe 59b/12
 b. -mesem 91a/11-12
 b. -meydür 91b/1

b. -ür-mén 92a/6
 6. *Bir kimseye nimet vermek, rızık
 vermek, rızık ihsan etmek,*
 b. -gen 86a/9
 b. -genige 86a/10
 7. *Allah kullara çocuk bağışlamak,
 ihsan etmek*
 b. -se 73a/6
 8. *Kızı, kadını evlendirmek için birine
 vermek, biriyle evlendirmek*
 b. -gey-sén 75b/9, 76a/4
 b. -gil 77a/1
 b. -mek 76a/9
 b. -mekniñg 75a/13
 b. -mesler 64b/10
 b. -ür 64b/11 (2)
 b. -ür 75b/1, 76b/13
 b. -ür-mén 75b/5
 9. *Mal, para vb. şeyleri birine ihsan
 etmek, bahşış olarak vermek, bahşış
 vermek, vermek*
 b. -edurğan 105b/9
 b. -di 94b/8
 b. -gen 94b/10
 b. -gil 94b/7
 b. -ip-siz 95a/2
 b. -mekni 66a/9
 b. -mesler 105b/10
 b. -ürler 105b/11
 10. *Bir kişiyi bilgi edinmesi için okul
 vb. yerlere göndermek, vermek*
 b. -gil 75b/8
 11. *Bir şeyi bedel olarak, karşılık
 olarak vermek, bir şeyin yerine başka
 bir şey vermek*
 b. -e-mén 114a/9
 b. -gey-siz 114a/11
 b. -inğler 114a/12
 b. -ip 94a/8
 12. *Hediye vermek, hediye olarak
 vermek*
 b. -gil 116a/5, 116b/8
 b. -ip 110b/13, 114b/4
 13. *Bir kimseyi üst bir makama
 getirmek, makam, mevki vermek*

b. -ip 110b/13

14. Bir kimseye görev vermek, görev tevdi etmek

b. -ip 111a/6

b. -megil 115a/10

15. Bir kimseye nimet vermek, rızık vermek

b. -gil 117b/11

16. Görevden alınan bir kişiyi tekrar göreve getirmek, görevine iade etmek, makamını tekrar vermek

b. -di 114b/5

17. Allah kullara iyilik, kötülük, akıllılık, dürüstlük vb. vasıfları vermek, ihsan etmek, nasip etmek

b. -ipdür 122a/13

18. Bir şeyi bir kimseye ödünç olarak, emanet olarak vermek

b. -di 127a/12

b. -gil 127a/12

19. İsimlerle birlikte birleşik fiiller oluşturur

b. -di (körüñüş b.) 17a/2, 110a/11

b. -di (cevāb b.) 29b/8, 106b/10

b. -di (güvāhlık b.) 92a/4

b. -dim (sevgend b.) 56a/11

b. -dim (şikest b.) 81b/5, 81b/6

b. -edurğan (rūzāne beredurğan b.) 6b/2-3

b. -edurğan (firīb b.) 93b/12

b. -geli (rūzāne b.) 6b/6,

b. -geli (tesellī b.) 128a/3

b. -gen (isnād b.) 9a/10

b. -gen (āzār b.) 106b/10

b. -genidür (güvāhlık b.) 95a/6

b. -geniñg (qarż b.) 90b/11

b. -geniñgdin (yārī b.) 18a/3

b. -gey (bereket b.) 97b/2

b. -gey (quvvat b.) 100a/7

b. -gey (yārī b.) 125a/5

b. -gey-sén (dādını b.) 86b/8

b. -gil (inşāf b.) 30a/2

b. -gil (emān b.) 38b/6, 85a/10

b. -gil (ruḥṣat b.) 39b/4

b. -gil (teskīn b.) 48a/12, 66a/3

b. -gil (ḥarac b.) 81a/9

b. -gil (cevāb b.) 89b/7, 125b/8

b. -gil (and b.) 90b/7

b. -gil (dādını b.) 103b/13-104a/1

b. -gil (edeb b.) 115a/11

b. -güçi (zekāt b.) 6b/2

b. -güçi (firīb bérügüçi b.) 62a/3

b. -güçi (fermān b.) 117b/12-13

b. -güçiler (şadaqa b.) 6b/11

b. -güçilerni (zekāt b.) 6b/1

b. -gümizdür (kolığa b.) 56a/4

b. -güsidür (ḥuşul b.) 12a/12

b. -ip (ḥareket b.) 11a/11

b. -ip (tağayyür b.) 20b/4-5

b. -ip (ögze) (emānet b.) 61a/2, 61a/5

b. -ip (dādını b.) 119a/1

b. -ip (boğuz b.) 121a/3

b. -ipdür (ḥaber b.) 3a/6, 58b/7, 60a/13

b. -ipdür (yād b.) 99a/11

b. -ipdürler (tertīb b.) 103a/12, 105a/2

b. -medi (cevāb b.) 92a/3-4

b. -medi (güvāhlık b.) 92a/7

b. -megey (nisbet b.) 48b/12

b. -megey (tağayyür b.) 115a/3-4

b. -megey (āzār b.) 128b/13

b. -megeyler (cevāb b.) 29b/5

b. -megey-sén (āzār b.) 16b/4

b. -megil (tağayyür b.) 12b/12

b. -megil (yol b.) 27b/7-8, 119a/6

b. -megil (zelle b.) 40b/4

b. -megil (edeb b.) 40b/8

b. -megil (qarż b.) 59b/8, 59b/9

b. -megil (āzār b.) 106b/7

b. -megil (manşib b.) 117b/2, 117b/11

b. -mek (āzār b.) 25b/9, 79b/6

b. -mek (ḥaber b.) 35b/8

b. -mek (edeb b.) 40b/8

b. -mek (güvāhlık b.) 91b/6

b. -mek (hediye b.) 111a/5

b. -mek (şadaqa b.) 74a/2

b. -mek (pend naşihat b.) 126b/5

b. -mekdin (āzār b.) 14b/13

- b. -mekdin (ihrâc b.) 101b/1
- b. -mekni (cevâb b.) 13a/4
- b. -mekni (kârz b.) 121b/11-12
- b. -mekin (nesiyye b.) 96a/5-6
- b. -mes (huşûl b.) 10a/13
- b. -mese (izengü b.) 71a/4
- b. -mese (yol b.) 2a/9
- b. -mesenğizler (cevâb b.) 125a/13
- b. -mesler (âzâr b.) 119b/13
- b. -se (âzâr b.) 16b/4
- b. -se (rû b.) 18a/4
- b. -se (emânet b.) 60a/9
- b. -se (cevâb b.) 100a/8
- b. -se (haber b.) 112a/12
- b. -sem (şikest b.) 81b/4
- b. -senğ (kârz b.) 59b/11
- b. -senğ (emânet b.) 61b/5, 61b/6
- b. -senğ (âzâr b.) 106b/7
- b. -senğizler (cevâb b.) 125a/11-12
- b. -sün (güvâhlik b.) 91b/9
- b. -ür (netince b.) 15a/6
- b. -ür (cevâb b.) 19a/1, 125b/6
- b. -ür (sfe) (güvâhlik b.) 22b/1
- b. -ür (netince b.) 36a/11
- b. -ür (haşşiyet b.) 35b/5-6
- b. -ür (tağayyür b.) 49b/4, 49b/5
- b. -ür (kolğa b.) 59b/5
- dâd b. -güçi "hâkim" 25b/13

20. *Fiillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar*

- b. -di (koya b.) 11a/9
- b. -di (éltip b.) 112b/4
- b. -dim (éltip b.) 118a/8
- b. -gey (koya b.) 53b/5
- b. -gey-sén (beyân kılıp b.) 106a/6
- b. -inğ (koyup b.) 118b/11
- b. -senğ (tölep b.) 61a/9
- b. -ür (koya b.) 52b/4

21. *Fiillerle birleşerek birleşik fiiller yapar*

- b. -gey-sén (tartıp b.) 85b/13

berâber (Far.) 1. *Eşit, denk, aynı, bir*

- b. 63a/4, 80b/10

- b. +dür 117b/12

- b. +ideki 79a/13

b. kıl- "... bir şeyi herkes için denk hâle getirmek, eşit etmek, eşit duruma getirmek" 4b/2

ténğ berâber bol- "Denk olmak, eşit olmak, aynı miktarda olmak, aynı olmak" 5b/11

- b. bol- "Eşit olmak, denk olmak" 63b/4

néçe berâber "Çok, çokça, çok miktarda" 116a/5

2. *Birlikte, beraber*

- b. +ide 56b/7

- b. +ideki 79a/13

berâberlik (Far+T.) *Beraberlik, eşlik, denklik*

- b. 6a/8-9

bercâ (Far.) *krş. becâ*

b. keltür- "hakkıyla yapmak, yerine getirmek, eda etmek" 40a/5, 116b/11

b. keltürgen bol- "bir işi hakkıyla yapmış olmak" 74a/4-5

bercây (Far.) *krş. becâ*

b. tur- "yerinde kalmak, var olmaya devam etmek, ... özelliği devam etmek" 115a/13

Berehmen *Hindistan'da yer alan bir topluluk, tayife*

- B. 64b/13, 65a/1

berehne (Far.) *Çıplak*

- b. 73b/9

bereket (Ar.) *Allah'tan gelen hayrın bir nesnede görünmesi ve devam etmesi, artıp çoğalması, Tanrı ihsanı; bereket*

b. bér- "bereketlendirmek, bereketini artırmak, bereket vermek" 97b/2

hayr b. bol- "hayrı ve bereketi olmak" 122a/2

berg (Far.) *Yaprak*

- b. 10a/6, 115a/9

ber-ħağ (Far.+Ar.) *Hak üzere, doğru, gerçek*

- b. +dur-mén 10b/13

beri ... +dAn bu yana, ... +dAn beri

- b. 12a/10, 90b/13, 91a/5, 91a/7, 125b/12

béřiş- *Bir şeyi karşılıklı alıp vermek*

b. -mek 41a/13

ber-ķarār (Far.) *1. Aynı durumda, aynı vaziyette*

b. +dur 19b/5

2. Sabit, yerleşmiş

b. bol- "yerleşmek, sabit olmak" 32a/1-2, 32b/4

3. Varlığını devam ettirme durumu, olduğu makamı koruma durumu, bir makamda sabit olma durumu

b. 114b/7

ber-kemāl (Far.+Ar.) *1. Mükemmel*

b. bol- "mükemmel olmak, mükemmel hâle gelmek, iyi bir seviyeye ulaşmak, kuvvetli hâle gelmek" 17b/3, 48a/7

2. Tam anlamıyla, tamamen

b. 118b/3

bermeklik *Vermek*

b. +dedür 58b/5

ber-mü'essir (Far.+Ar.) *Tesir etme, etki etme, tesirli olma*

b. 122b/13

ber-pā (Far.) *Ayakta, mevcut, baki, kayım*

b. +dur 69a/5 (2)

şābit, b. tur- "sabit durmak, ayakta durmak, dik durmak" 98a/10, 98a/10-11,

şābit ve b. tur- "sabit durmak, ayakta durmak, dik durmak" 98a/13-98b/1

b. kıl- "vücuda getirmek, ete kemiğe büründürmek, yaratmak" 122b/10

ber-ṭarīka (Far.+Ar.) *Usulünce*

b. 42b/11

ber-vech (Far.+Ar.) *Üzere, gibi, olduğu şekilde*

b. -i i^ctidāl bol- "itidal üzere olmak, dengeli olmak, ölçülü olmak" 99a/4

béş *Beş*

b. 4a/3, 6a/11, 6a/12, 9b/2, 9b/3, 9b/3, 9b/5, 12b/1, 35b/4, 37a/7 (2), 46b/2, 56a/9, 56a/10, 56b/2, 107b/7, 107b/10, 108a/11, 127a/4, 127a/10, 127a/11

b. +din 4a/1

b. +dür 4a/1

beşere (Ar.) *Yüz, ten, deri, cilt*

b. 123a/5

b. +niŋg 65a/10, 98b/11, 98b/12

b. +si 65a/6

béşinci *Beşinci*

b. 7a/8, 14b/12, 35b/9, 49b/6, 99a/2, 99b/3, 107b/10, 123a/1

béş miŋg *Beş bin*

b. 11b/9

be-ṭarīk (Far.+Ar.) *Yoluyla*

b. -i fermān "ferman yoluyla"

b. 3b/9

bevāsīr (Ar.) *krş. bāsūr*

b. 65a/11

bey^c (Ar.) *Satma, satış, satış yapma*

b. kıl- "satış yapmak, satmak" 94a/9

beyābān (Far.) *Kır, sahra, çöl*

b. 93b/1

b. +lar 68b/12

b. +larnı 6a/1

beyān (Ar.) *Anlatma, açık söyleme, bildirme; beyan*

b. +ı 1b/5, 2b/4, 3b/7, 5a/7

b. +ıda 1a/1, 1a/2, 1a/3 (2), 1a/4 (2), 1a/5 (2), 1a/6 (2), 1a/7, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/10 (2), 1a/11, 1a/12 (2), 1a/13, 1b/1, 1b/2 (2), 1b/3 (2), 1b/4 (2), 2b/12, 7a/8, 8b/10, 18a/13, 25b/1, 28a/7, 32b/12, 34a/10, 37a/4, 41a/5, 43a/2, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/9-10, 53b/10, 54b/2, 57a/4, 60a/8, 62a/5, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 73a/7, 77a/7, 79b/10, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/1, 106a/9, 108a/9, 109b/1, 113b/11, 115b/5, 116b/13, 120b/12, 122a/8

b. kıl- "anlatmak, bildirmek, ifade etmek, bahsetmek, açıklamak" 19a/13, 33a/6, 46b/7, 46b/9, 48b/6, 49a/8, 54b/1-2, 62a/13, 64a/13, 65a/2, 69b/7-8, 71b/3, 86b/9, 87a/3, 87a/5, 87b/3, 89b/6, 90b/11, 92b/11, 99a/9 (2), 100b/2, 102b/7, 103a/1, 103a/2, 103a/3, 108a/8, 109a/13, 112b/8, 115b/2, 126b/13

b. kılıp bér- "beyan edivermek" 106a/6

beyt (Ar.) *Divan edebiyatında nazım birimi olarak kabul edilen iki mısradan ibaret nazım parçası; beyit*

b. 31b/3, 34b/12, 45a/5, 46b/9, 54b/7, 54b/9, 80a/5, 94a/7 (2), 103b/10

b. +leridin 105a/13

b. +ni 105a/8

b. +niñg 103b/8

bezm (Far.) *İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi*

b. -i şarāb "içki meclisi" 35a/12

bıķın *Bel*

b. +ı 69b/3

bī-^caķl (Far.+Ar.) *Akılsız, akli kıt*

b. 78a/10

b. +lar 34b/3

bī-^cayb (Far.+Ar.) *Kusursuz, eksiksiz, noksansız*

b. -édi 3a/5

bī-bāķlık (Far.+T.) *Korkusuzluk*

b. 28a/10

bī-becā (Far.) *Uygun olmayan, uygun olmayan bir şekilde, münasip olmayan bir şekilde*

b. 9b/11

bī-behre (Far.) *Mahrum*

b. ķal- "mahrum kalmak" 59a/7

bī-ķāre (Far.) *Çaresiz*

b. 6a/7, 52a/1, 121b/13

b. +dür 76a/2

b. +lerģa 125a/5

bī-ķārelik (Far.+T.) *Çaresizlik*

b. 25a/10

b. +inģni 2a/11

bī-dād (Far.) *Adaletsiz*

b. +dur (pādşāh-ı b.) 119a/9

b. +niñg 119a/8

bī-dādlik (Far.+T.) *Adaletsizlik*

b. 56b/8-9

b. +ģa 119a/6

b. +nı 117a/4

bī-dānişlık (Far.+T.) *Cahillik, bilgisizlik*

b. +dın 5a/11

bīdār (Far.) *1. Uyanık, uyanmış*

b. bol- "uyanık olmak" 36b/7, 50a/4, 50a/10

b. ķılģalı bol- "uyandırabilmek, uyandırılabilirlik" 66b/5

2. Etrafindan haberdar olan, temkinli, dikkatli; uyanık

b. bol- "uyanık olmak, temkinli olmak" 115b/6

bīdārlik (Far.+T.) *Uyanık olma hāli, uyanıklık*

b. 51b/8

bī-da^cvā (Far.+Ar.) *İddiaya gerek olmaksızın*

b. 123b/10

bī-delīl (Ar.+Far.) *Delilsiz, kanıtsız*

b. 42b/9

da^cvā-yı b. ķılģan bol- "delilsiz, kanıtsız iddiada bulunmuş olmak" 90a/8-9

b. +niñg (da^cvā-yı b.) 90a/9

bī-dīl (Far.) *Gönülsüz, isteksiz*

b. (bī-dīl könģülsiz) 115b/10

bī-dīn (Far.+Ar.) *Dinsiz*

b. +niñg 4b/3-4

bī-dimāģ (Far.+Ar.) *Bilinçsiz, şuurunu kaybetmiş, bilincini kaybetmiş, şuursuz*

b. bol- "şuursuz olmak, bilincini kaybetmiş olmak" 114a/2

bī-ecel (Far.+Ar.) *Ölüm vakti gelmeden, ecel erişmeden, vade yetmeden*

b. 107a/11

bī-edeb (Far.+Ar.) *Ahlaksız; edepsiz*

b. 64a/9

bī-edeblik (Far.+Ar.+T.) *Edepsizlik, terbiyesizlik*

b. 107b/12, 111b/2

b. +dür 49a/8

b. ķıl- "terbiyesizlik, edepsizlik etmek" 23b/12, 74a/10

bī-fāyide (Far.+Ar.) *Faydasız*

b. 9b/12

bī-fermān (Far.) *Ferman dinlemez*

b. 64b/4

bī-fermānlik (Far.+T.) *Ferman dinlemezlik, emre uymama durumu*

b. +ğa 118b/4
b. +nı 107b/12
b. kıl- "emre uymamak, emri yerine getirmemek" 66b/13
b. kıla'l- "emre uyamamak, emri yerine getirememek" 119a/13-119b/1
b. +ğa tur- "emre uymamaya başlamak, itaatsiz olmak" 118b/4-5
bī-ğam (Far.+Ar.) *Kedersiz, dertsiz, tasasız*
b. 86b/11
bīgāne (Far.) *Tanıdık olmayan, yabancı, el*
b. 37a/5, 41a/3, 47a/10, 72b/11 (2), 81b/11, 95b/5
b. +din 75b/2, 75b/3
b. +ler 47a/79
b. +lerdin 3a/10
b. +ni 75b/3
b. +niṅ 56a/3-4
bī-günāh (Far.) *Suçsuz, günahsız, kabahatsız*
b. 16b/3, 26b/9, 84a/3, 84b/6, 128b/6
bī-ḥaber (Far.+Ar.) *Habersiz*
b. +dür 31b/11
b. bol- "habersiz olmak" 79b/13
bī-ḥācetlik (Far.+Ar.+T.) *Bir kimseye veya bir şeye ihtiyaç olmama durumu*
b. +niṅ 58a/10
bī-ḥad (Far.+Ar.) *Çok, oldukça, son derece*
b. 72a/9
bī-ḥayā (Far.+Ar.) *Utanmaz; hayasız*
b. 64a/9
bī-ḥired (Far.) *Akılsız*
b. 23a/3, 27b/4
b. bol- "akılsız olmak" 8b/7, 23a/4
bī-hüner, b. bol- "hünersiz (olmak), akılsız olmak" 13b/1
bī-ḥiredlik (Far.+T.) *Akılsızlık*
b. 13a/13
b. +dür 23a/2
bī-ḥikmet (Far.+Ar.) *Sebepsiz, hikmetsiz*
b. 51b/1
bī-himmet (Far.+Ar.) *Himmetsiz*

b. 119b/10
bihraḳ (Far.+T.) *Daha iyi*
b. +dur 34b/6, 57b/4
bī-ḥōdluḳ (Far.+T.) *Çılgınlık, delilik*
b. 35b/6-7
bī-hūde (Far.) *Gereksiz, boş, faydasız; beyhude*
b. 24a/10 (2), 26a/5, 26a/6, 39a/13 (2), 42b/8, 52b/8, 57a/2, 108b/13
b. h^vāhiş "boş şeyler isteyen, gereksiz istekte bulunan" 64b/4
bī-hūş (Far.) *Aklını kaybetmiş, akılsız, akli başında olmama durumu*
b. bol- "aklını kaybetmiş olmak, akli başında olmamak" 100a/9, 100a/10
bī-hüner (Far.) *Marifetsiz, maharetsiz; hünersiz*
b. 13a/13, 25b/10, 25b/11
b. bol- "hünersiz olmak" 8b/9, 8b/13, b., bī-ḥired bol- "hünersiz (olmak), akılsız olmak" 13b/1
bī-ḥürmetlik (Far.+Ar.+T.) *Saygısızlık*
b. 29b/5
b. kıl- "saygısızlık etmek" 29a/13
bī-iḥtiyār (Far.+Ar.) *İstemededen, elde olmayarak*
bī-iḥtiyārlik (Far.+Ar.+T.) *İradesizlik, iradeyi yitirme durumu*
b. 35b/7
b. +ğa 35b/9-10
bī-ilm (Far.+Ar.) *Bilgisiz*
b. 21b/5, 78a/4
bī-iṣtiḥā (Far.+Ar.) *İsteksiz, arzusuz, gönülsüz*
b. 47b/13
b. 32a/4
bī-i^ctibār (Far.+Ar.) *İtibarsız, haysiyetsiz, değersiz*
bī-ḳadr ve b. kıl- "değersiz ve itibarsız hâle getirmek" 42a/13-42b/1
bī-i^ctibārlik (Far.+Ar.+T.) *Mal vb. şeylerin değersiz olma durumu, ucuzluk*
b. 67a/8
bī-i^ctikād (Far.+Ar.) *İnançsız, itikatsız*

b. 24a/5

bī-ḳadr (Far.+Ar.) *Değersiz, itibarsız, kıymetsiz*

b. ve bī-iṭibār ḳıl- "değersiz ve itibarsız hâle getirmek" 42a/13-42b/1

bil- 1. *Bir şey hakkında bilgi sahibi olmak, bir şey yapmayı bilmek, bir şeye vakıf olmak, bir şeyi öğrenmek, bir şeyi hakkıyla bilmek; bilmek*

b. ! 115b/7, 122a/8

b. -di 114a/13

b. -dim 16b/11, 17b/2, 17b/3

b. -diñg 9b/8, 34a/8, 70a/5, 71a/11, 100b/8

b. -e (bila'l.) 62a/12

b. -edurğan 18a/5, 95b/13

b. -edurğanlar 99b/7

b. -edür-mén 17a/12, 19b/7, 34b/4, 36a/12, 114b/1-2

b. -e-sén 17a/5

b. -geli 20b/1, 62a/10, 70a/6, 116a/13

b. -gen 21b/7, 72b/6, 87a/2, 98a/1, 106a/4, 116b/4, 126b/2

b. -gençe 16b/11

b. -geniçe 108b/4

b. -genimçe 86b/13

b. -genimdür 43a/1

b. -genimge 21b/12

b. -genimni 73b/3

b. -geniñge 89b/6-7

b. -geniñgni 90a/4-5

b. -genini 108b/2

b. -genni 81b/12

b. -gey 3a/13, 3b/2, 3b/5, 20a/13, 47a/3, 73a/12, 86b/10, 93a/5, 99b/6, 104a/7, 105a/4, 108a/12, 108a/13, 108b/1, 108b/5, 108b/6, 108b/7, 108b/8

b. -geyler 25a/12, 40b/10, 61b/11, 66b/11

b. -gey-sén 25a/1, 61a/7, 65a/4, 79b/8, 86b/9, 87a/7, 90a/4, 90a/8, 90a/13, 97b/10, 98a/7, 99a/8, 102a/1, 102b/10, 105a/10, 113b/12, 124b/4

b. -gil 1b/5, 2b/10, 2b/12, 3b/7, 3b/13, 4a/10, 4b/2, 4b/3, 4b/13, 5a/7, 5b/2,

6a/13, 6b/3, 7a/8, 8b/11, 9a/13, 10b/3, 13a/3, 13a/5, 13b/12, 15a/10, 17b/10, 18a/11, 18b/7, 19b/10, 22a/2, 22a/6, 26a/7, 26a/13, 26b/11, 30a/8, 32a/8, 32b/12, 34a/10, 34b/9, 35a/8, 37a/4, 40a/3, 41a/5, 42a/7, 42b/7, 42b/9, 43a/3, 45a/7, 47a/7, 49a/5, 50a/12, 50b/3, 52a/10, 55b/2, 57a/12, 57b/7, 57b/9 (2), 58a/13, 58b/6, 59b/12, 60a/5, 61a/6-7, 61b/13, 62a/13, 64a/12, 64a/13, 67b/4, 68a/11, 68b/11, 70a/6, 72b/8, 74a/8, 74b/7, 77a/8, 78b/2, 78b/5, 79a/4, 80a/5, 83a/3 (2), 86b/7, 87a/5, 87a/10, 87b/6, 93a/9, 98a/3, 98a/7, 100b/5, 102b/8, 103a/4, 104a/6, 107b/2, 109a/12, 113b/6, 114b/8, 115b/5, 119a/2, 120b/12, 120b/13, 122a/9, 124b/4, 126b/13

b. -güçi 17a/7, 23a/1, 90a/11

b. -gülük 19b/10, 19b/11, 19b/12 (2), 19b/13, 20a/2, 20a/5, 20a/6

b. -gümdür 17a/6

b. -ip 21b/8, 23a/1, 24a/2, 26b/10, 31b/13, 67a/7, 67b/9

b. -ipdür 62a/7,

b. -medi 46a/12, 111b/12, 118b/3

b. -megen 3a/4, 10a/13, 17b/3, 26b/4

b. -megenim 17b/2

b. -megenimge 21b/12

b. -megeniñge 89b/7

b. -megenler 16b/11

b. -megey 26b/5

b. -megil 12b/13, 13b/7, 15a/9, 15a/10, 22a/8, 55a/13

b. -megüçi 78b/5

b. -megünçe 108b/5

b. -mek 1a/12, 6b/13, 9b/6 (2), 15a/7, 21a/11, 33a/6, 40a/6, 62a/6, 62b/2, 63a/1, 70a/5, 82b/13, 98a/6, 123b/9

b. -mekdür 20a/11, 97b/10

b. -mekiñg 99b/5

b. -mekge 22a/7, 87b/4

b. -meklik 87a/13

b. -mekni 3a/7, 99a/12, 99b/12

b. -mekniñg 1a/6, 1a/11

b. -mes 8a/5, 24b/7, 30b/6, 31b/5, 81b/12

b. -mese 8a/4, 83a/4
 b. -mesek 7a/5
 b. -mesler 24b/9
 b. -mes-mén 16a/4, 109a/10
 b. -mes-sén 43b/13
 b. -mesenġ 7a/5, 13b/5, 21a/13, 21b/13, 34b/10
 b. -meslik 3a/5
 b. -mey 14a/3, 21b/8, 62a/8, 88a/4
 b. -meydurġan 17a/13, 21b/7
 b. -meydür-mén 21b/11
 b. -meydür-sén 21b/12
 b. -se 20b/3, 93a/1, 105a/11
 b. -seler 47b/4
 b. -sem 5b/13, 86b/12
 b. -senġ 16b/10, 17a/10, 23a/8, 34b/10, 39a/12, 42b/4, 79a/8, 82a/12, 108b/13, 127b/12
 b. -ür 17a/7, 25b/9, 116b/1
 b. -ür (sfe) 25a/6
 b. -ürler 29a/11, 40b/11, 62a/12
 b. -ür-mén 46b/8, 47a/2, 75a/6, 87a/7-8, 111b/8
 b. -ür mü-sén 56a/8
 b. -ür-sén 4b/7
 b. -ip turup "bile bile, bilerek" 31b/13
 b. -geli bol- I "bilme imkânına sahip olmak, bilebilmek" 62a/10, 62a/11, 70a/6, 116a/13
 b. -geli bol- II "bilinebilmek, bilgi sahibi olunabilmek" 20b/1
 bila'l- "bilebilmek, bir şey hakkında bilgi sahibi olabilmek" 62a/12
 b. -gen bol- "öğrenmiş olmak, bilmiş olmak" 72b/6, 98a/1
 2. *Kadir kıymet bilmek, değerini bilmek*
 b. ! 27b/3
 3. ... olarak değerlendirmek, ... olarak kabul etmek, ... addetmek, ... olarak bilmek
 b. ! 13a/1, 121b/12
 b. -gey 82b/1, 125a/2, 125a/3, 125a/7
 b. -geyler 67a/2
 b. -gey-sén 86a/6

b. -gil 37b/2, 80a/8, 84b/2, 86b/4, 88b/5, 89a/8
 b. -ip 82a/9
 b. -megey-sén 72b/7-8
 b. -megil 78a/5, 80a/7, 88b/7
 b. -mek 72b/8
 b. -se 97b/7
 b. -senġ 84b/10
 b. -ürler 70a/7
 4. *+dAn kaynaklandığını düşünmek*
 b. -gil 56a/12
 b. -megil 56a/12
 5. *Öngörmek, bir şeyin olacağını önceden tahmin edebilmek*
 b. -geli 74a/6
 b. -ip 74a/3
 b. -geli bol- "Tahmin edebilmek, öngörme imkânına sahip olmak" 74a/6
 6. *Karar vermek*
 b. -gey 75b/7
 7. *Yol yordam bilmek, usul bilmek*
 b. -gey 77a/2
 b. -güçi 90a/12
 b. -mek 87b/6
 b. -mese 87b/1
 b. -senġ 86a/2
 bilgüçi bol- "Bilen olmak, bilici olmak" 90a/12
 8. *Anlamak, kavramak, idrak etmek, fark etmek*
 b. -di 38b/7, 56a/4, 90b/10, 112a/5, 112a/10, 113b/4
 b. -dim, 74a/3
 b. -gey 109b/12
 b. -gey-sén 103a/6
 b. -ipdür 112b/5
 b. -megeyler 103a/6
 9. *Bir olayı, bir durumu izah etmek, bir durumu açıklamak, bir soruya doğru cevabı vermek*
 b. -medi 112a/8
bî-lâzım (Far.+Ar.) Gereksiz, lazım olmayan
 b. 36b/9

b. +nı 23a/8
bildür- *İfade etmek; bildirmek*
 b. -me 27a/10
 b. -mek 123b/10
bile *İle, krş. birle, birlen, bilen*
 b. 2b/13 (2), 9a/5, 11a/8, 14b/1, 15b/1, 15b/3, 17b/1, 28b/7, 34a/7, 42b/2, 42b/3, 43b/1, 45a/8, 49b/11, 49b/12, 51b/8, 52b/8, 54a/9, 54b/8, 57a/13, 58a/11, 58a/12, 59a/13, 61b/10, 62a/2, 62a/10, 62b/1, 62b/2, 66b/2, 66b/6 (2), 66b/13, 68a/3, 68a/5, 73b/7, 82a/11, 83b/6, 83b/7, 84a/12, 84b/5, 88a/13, 94b/2, 95a/1, 95a/10, 95b/7, 96a/9, 96a/13, 98a/13, 99a/10, 106b/13, 117a/3, 120a/9, 120a/12, 122a/3, 122b/13
 b. +dür 59a/1, 68b/12, 93a/12
bilen *krş. birle, bile, birlen*
 b. 38b/12, 38b/13, 50a/11, 57b/1, 59a/4, 114a/9, 116a/9, 121b/6, 126b/7, 127b/1
bilin- *Bilinmek, belli olmak, belirgin olmak*
 b. -ip tur- "belirgin olmak, görünebilmek, bilinebilmek" 63b/9
bilış *Bilgi*
 b. +inğga 17b/5
bi'llāhü't-tevfīk (Ar.) *"Allah'ın yardımıyla, Allahın inayetiyle" anlamına gelen bir ibare*
 b. 108a/8
bī-maḳdūr (Far.+Ar.) *Güçsüz, kuvvetsiz, zayıf*
 b. bol- "zayıf olmak, güçsüz olmak" 33a/11
bī-ma'na (Far.+Ar.) *Manasız, anlamsız, manasızlık*
 b. 39b/7, 123b/6
 da'vā-yı b. kıl- "manasız, anlamsız iddiada bulunmak" 123b/8
bī-mānend (Far.) *Eşsiz*
 b. +din 2b/9
bī-menfa'at (Far.+Ar.) *Faydasız, yararsız; menfaatsiz*
 b. 26a/6, 89a/4
 b. +ni 26a/6

bī-meşakkat (Far.+Ar.) *Sıkıntısız; meşakkatsiz*
 b. 26a/4
bī-meşveret (Far.+Ar.) *Fikir almadan, danışmadan, görüş almadan*
 b. 111a/7
bī-meze (Far.) *Tatsız, lezzetsiz*
 b. 38a/8
bī-mürüvvetlik (Far.+At.+T.) *Namertlik, insafsızlık, acımasızlık*
 b. +ni 94a/11
binā (Ar.) *Yapı; bina*
 b. +sını 82b/5
 b. kıl- "yapmak, kurmak, inşa etmek" 9a/9, 48b/7 (2)
bī-namāz (Far.) *Namaz kılmayan, namazsız niyazsız (kimse), beynamaz*
 b. 97b/6
bī-naşīb (Far.+Ar.) *Nasipsiz, kısimsiz*
 b. +dürler 9b/7
bī-naẓīr (Far.) *Eşsiz, benzersiz*
 üstād-ı b. "eşi benzeri olmayan üstat" 105a/10
bī-nevā (Far.) *Faydasız, yararsız, beceriksiz*
 °amil-i b. "beceriksiz, vasıfsız, yararsız yönetici" 115a/8
bī-nihāyet (Far.+Ar.) *Fazlaca, çokça, son derece*
 b. 69b/12
bī-orun (Far.+T.) *Yersiz*
 b. 9b/11
bī-°özü (Far.+Ar.) *Kusursuz, eksiksiz, özürsüz*
 b. 65b/10
bī-pāk (Far.) *Temiz olmayan, ahlaken temiz olmayan, dirliksiz*
 b. 64a/9, 92b/13, 97b/5
bī-raḥm (Far.+Ar.) *Merhametsiz, acımasız*
 b. 85a/13
bir *1. Tek, bir*
 b. 2b/1, 3b/12, 6b/9, 10b/4, 12a/7, 12a/11, 13b/9, 17b/11 (2), 28b/10, 28b/12, 28b/13 (2), 33a/1, 33a/9, 33b/6, 35a/5, 36b/12, 37a/7, 37a/8,

37a/13, 38b/1, 38b/2, 38b/6, 38b/10, 38b/12, 39a/5, 39a/7, 39b/2, 39b/10, 40b/7, 44b/5, 48b/8, 48b/9, 48b/11, 49a/3, 49a/12, 49b/6, 50a/3, 50a/4, 50b/11, 51b/5, 52a/13, 53b/1, 53b/13, 54a/1, 54a/6, 54b/10, 55a/6, 64b/1, 65a/5 (2), 66b/9, 67b/4, 70a/1, 72a/8, 75b/3, 80b/12, 82a/13 (2), 84a/5, 84a/6, 84a/7 (2), 88b/12 (2), 89b/9, 90a/6, 90a/7, 91a/3, 91a/9, 91a/11, 92a/1, 93b/1, 94b/3 (2), 94b/5, 94b/7, 95a/4, 96b/2, 96b/8, 97a/12, 97b/11, 102b/8, 103b/6, 103b/8, 103b/9 (2), 109a/10, 110a/11, 111b/11 (2), 112a/7, 113a/2, 114a/1, 115b/13, 116a/1, 116b/4, 116b/5, 116b/6, 116b/8 (2), 118a/7, 119a/11 (2), 125b/11

b. +de 20a/9

b. +din 53a/13

b. +idür 81b/3

b. +ini 113b/13

birde bir "bir, tek, biricik" 20a/9

b. bol- "Birleşmek, bir araya gelmek, bir olmak" 97a/11

bir yolu "Bir defada, bir seferde, toplu bir şekilde" 116a/1

bir yolu "Bir kez, bir defa" 117b/2

bu bir söz "Böyle bir söz" 118b/1

2. Herhangi bir

b. 2a/2 (2), 2b/6, 2b/7, 5b/5, 5b/9, 6b/5 (2), 7b/4, 10a/10, 10b/6, 10b/8, 11a/2, 11a/6, 11a/10, 11b/6, 12a/2, 12a/7, 12a/12, 12b/12, 13b/9, 14a/1, 14a/8, 15b/3, 15b/9, 15b/11, 16a/3, 16a/7, 16a/8, 16b/7, 17a/1, 17b/4, 17b/12 (2), 18a/1, 19a/5 (2), 20a/3, 20b/12, 21a/4, 21a/5, 21a/6 (2), 21b/9, 22a/4, 22a/9, 23a/10, 23b/1, 24b/4, 25b/5, 25b/6, 28b/2, 28b/8, 28b/9, 29a/1 (2), 29a/10, 29b/6, 29b/7, 29b/8, 31b/6, 31b/7, 31b/8, 31b/9, 31b/13, 32a/1, 32a/3, 32a/4, 32b/6, 33a/1, 33a/3 (2), 33b/5 (2), 33b/6, 34a/8, 35b/2, 36b/8, 37b/12, 39b/8, 39b/9, 40a/12, 40b/12, 41b/12, 41b/13, 43b/5, 44a/5, 44a/10, 44b/3, 44b/11, 45b/1, 45b/2, 45b/6, 45b/10, 46a/10, 46b/2, 46b/13, 47a/5 (2), 47b/6, 50a/2, 71a/12, 51b/9, 52a/2, 52a/9, 53b/3, 53b/13, 54a/5, 54a/10, 56a/7, 56b/8, 56b/10, 57b/7, 58a/7 (2),

58a/8 (3), 58a/11, 58b/4, 58b/10, 60b/2, 60b/3, 60b/6 (2), 60b/8, 61a/7, 62a/4, 62a/8, 62a/9, 62a/10, 65b/3, 66a/4, 66a/5, 66b/5, 69a/4, 70a/5, 70a/6, 70b/2, 70b/4, 70b/9, 71a/6, 72a/10, 73a/1, 73a/13, 73b/5, 73b/6, 73b/11, 73b/13 (2), 74a/6, 74b/13, 75a/2, 75a/9, 75a/13, 75b/5, 76a/1, 76a/3, 76a/13, 76b/3, 78b/12, 79b/5, 80a/9, 80a/10, 80a/12, 80b/3, 80b/6, 81a/1, 81a/4, 81b/1, 81b/6, 82a/3, 82a/5, 82a/10, 84b/4, 84b/5, 84b/8, 85a/2, 85a/6, 85a/10, 85a/11, 85b/6, 90a/13, 90b/3, 90b/13, 91a/3 (2), 91b/2, 94b/1 (2), 95a/10, 95b/11, 96a/11, 96b/1, 97a/1, 97a/2, 97a/6 (2), 98a/11, 98b/13 (2), 100a/13, 101b/7, 104b/5, 105a/6, 105b/8, 106a/5, 106b/8, 108a/12, 108b/1, 108b/9, 109a/6, 109a/8, 109a/9, 109a/11, 109b/5, 111a/1, 111a/11, 111b/11 (2), 112a/4 (2), 112a/8, 113a/7, 113b/8, 114a/9, 114a/11, 115a/6, 116a/2, 116a/4, 117b/13, 117b/6 (2), 117b/7 (2), 117b/8, 117b/10, 118a/1, 118a/3, 118b/5, 118b/6, 118b/8, 118b/11, 119b/5, 119b/13, 120a/4, 120a/7 (2), 120a/10, 121a/4, 121b/13, 122a/12, 125a/8, 125a/9, 125b/3 (3), 125b/4, 125b/8, 126b/1, 127a/6, 128a/11

b. +de 2a/2, 18a/1, 44b/4, 58a/7, 117b/10, 103b/1

b. +ge 56b/9, 127b/4

b. +ige 11a/11, 11a/12, 24a/7, 85a/8

b. +ni 67a/5, 115a/9, 119b/3

b. +de b. +ige "herhangi birine" 18a/1

b. +de biri "herhangi biri, birisi" 39b/5, 47b/10

b. néçe söz "birkaç söz" 42b/12, 42b/13

b. +de "ayrıca, bir de, ve de" 2a/2, 44b/4, 117b/10

b. yérde bol- "bir olmak, beraber olmak" 50b/6-7

b. néme "bir miktar" 67a/9

b. néme "bir şey" 67a/10

b. ağız söz "ağızdan çıkan bir söz" 78a/11-12

- b. kem kırk yıl "kırk yıldan biraz eksik, kırk yıldan biraz az" 81a/7
- b. müddetdin keyin "bir müddet sonra" 91b/11
- b. +de b. "herhangi bir" 103b/1
- b. neçe zamān "bir müddet, bir süre, bir vakit" 114b/11
- b. neçe "birkaç" b. 11b/10, 65a/9, 103a/2
- b. cüft uy "bir çift öküz" 121a/3-4
- b. neççe "birkaç" 125a/8
- b. zamāndın keyin "bir müddet sonra" 125b/4
3. Aynı, eşit
- b. 21a/2, 22b/10, 30b/11, 47b/10, 65a/7, 103a/13, 104a/10, 122a/4, 123b/11
- b. +dür 51b/11, 69a/2
- b. cins bol- "aynı tür olmak, aynı cins olmak" 103a/12-13
- b. hâlde tur- "aynı durumda olmak, aynı konumda kalmak, sabit bir şekilde aynı kalmak" 107b/5
- birāder** (Far.) 1. *Ey dost, arkadaş anlamında kullanılan bir seslenme sözü:*
- b. 60b/9
2. *Kardeş; din kardeşi*
- b. 77a/10 (2), 124b/12, 125a/3, 127b/7
- b. +i 67a/1
- b. +lerini 128a/10
- birādersizlik** (Far.+T.) *Kardeşsiz olma durumu; kardeşsizlik*
- b. +din 77a/9
- bī-rahīm** (Far.+Ar.) *Merhametsiz, acımasız*
- b. +large 117a/12
- b. bol- "acımasız olmak, merhametsiz olmak" 117a/13
- birbiri** *Birbiri*
- b. +din 6b/5, 10b/4
- b. +ge 2b/3, 23a/13, 29b/3, 33a/4, 47a/4, 64b/8 (2), 69a/12, 82b/11, 109b/7, 119a/13, 122b/9, 125b/7
- b. +ni 111a/10
- b. +ngler 9a/6

- b. +niṅ 122b/10
- birbirleri** *Birbirleri*
- b. +din 22a/10, 64b/10
- b. +ni 66b/11

birer *Birer*

- b. 36b/9

birev *Bir kimse, biri*

- b. +din 84a/1
- b. +ge 90b/3
- b. +ni 114a/8
- b. +niṅ 26b/7

bī-renc (Far.) *Kolay, sıkıntısız*

- b. 26a/4

biri *Birisi, biri, herhangi biri*

- b. 15b/10, 19a/11, 20a/12 (2), 51b/11, 51b/12, 51b/13 (2), 52b/12 (2), 54a/5, 69b/2 (2), 78b/4, 78b/5, 78b/7, 80a/6, 80a/7, 81b/4, 93b/6 (2), 98b/3, 99a/5, 114a/8, 126a/8, 126b/12 (2), 127a/2
- b. +ge 119b/3
- b. +niṅ 127a/4
- birde b. "herhangi biri, birisi" 39b/5, 47b/10
2. *Birincisi, ilki*
- b. 4a/2, 19b/10, 35a/10, 73a/8, 78b/6, 86b/5, 99a/1, 119b/6, 119b/8, 122b/1
- yana biri "Bir diğeri, ikincisi" 19b/11

birle *krş. bile, bilen, birlen*

- b. 1a/2, 2a/1, 2a/9, 2a/10, 2a/13, 2b/3, 2b/4 (2), 2b/5, 2b/8, 3a/1, 3a/3, 3a/5, 3a/9 (3), 3a/10 (3), 3a/12, 4a/2 (2), 4b/10, 5a/8, 5a/10, 5b/8, 5b/10, 5b/12 (2), 6a/3, 6a/6, 6a/7, 6a/9, 7b/7, 8b/2, 8b/3, 8b/6 (3), 9a/4 (2), 9a/5, 9a/6, 9a/7, 9a/10, 9b/8, 10a/2, 10a/13, 11b/10, 12a/1, 12a/3, 12b/2, 12b/5, 13a/4, 13a/13, 13b/11, 14a/7, 14b/5, 14b/7 (2), 14b/9, 14b/10, 14b/11 (2), 14b/12, 15a/4, 15a/10, 15a/12, 15b/2, 15b/4, 16a/8, 16a/13, 16b/1 (2), 16b/2 (2), 16b/9, 17a/10, 17b/4, 17b/7, 17b/9, 17b/13, 18a/6, 18a/9, 18a/10, 18b/1, 18b/2, 18b/6, 18b/13, 19b/2, 19b/9, 20a/3, 20a/13, 20b/5, 20b/11, 21a/2, 21a/7, 21a/12, 21b/6, 22a/5, 22b/12, 24a/4, 24a/5, 24b/3, 24b/11, 24b/12, 25a/5, 25a/7, 25b/6, 25b/7, 26a/8,

26b/4, 27a/6, 27a/9, 27b/12, 27b/13, 29a/1, 29a/4, 29a/8, 29a/8, 29b/5, 29b/10, 29b/10, 30b/4, 30b/5, 32a/4, 32b/1, 32b/7, 32b/10, 33b/4, 34a/12, 34b/3, 34b/9, 35a/11, 36a/9, 37b/3, 39a/13, 39b/2, 39b/4, 39b/10, 39b/12 (2), 40b/13, 41a/6, 41b/1, 41b/3 (3), 41b/4, 41b/6, 41b/7, 44a/5, 44a/11, 44a/12, 44b/11, 46b/2, 47a/8, 47b/5, 47b/12, 47b/13, 48a/12 (2), 48b/5, 48b/7, 48b/8, 49a/7, 50a/1, 50a/5, 50a/6, 50a/7, 50a/8, 50a/9, 50b/4, 50b/6, 50b/8, 51b/1, 51b/6, 51b/9, 51b/13, 52a/2, 53a/3, 53a/4, 53a/7, 53a/8, 53a/9 (2), 53a/11, 53a/12, 53b/4, 53b/5, 53b/7, 54a/9, 54a/12, 54b/2, 54b/3, 54b/13, 55a/7, 55a/8, 55a/11, 55a/12, 55b/1, 56a/3, 56b/13, 57a/6, 58a/1 (2), 59b/13, 60a/6, 60b/6, 61a/3, 61b/2, 61b/3, 62a/1, 62a/12, 62b/8, 62b/9, 64b/6, 65a/5 (2), 65b/12, 66b/1, 66b/2, 66b/4 (2), 66b/5, 66b/9, 67a/9, 67a/10, 68a/7, 68b/11, 69a/5 (2), 69a/9, 71b/3, 71b/5, 71b/12, 73a/5, 73b/7, 73b/8, 74a/9, 74a/10, 74a/12, 74b/8, 75a/7, 75b/13, 77a/3, 77a/11 (2), 77b/5, 77b/8, 77b/9, 77b/10, 78a/7 (2), 78a/10, 78a/13, 78b/1, 78b/3, 78b/6, 79a/2, 79a/3, 79a/5, 76b/6, 80a/2, 80a/4, 80a/7, 80a/12, 80b/5, 80b/8, 80b/9, 81a/7, 81b/1, 81b/7, 82a/3, 82a/6, 83b/1, 83b/3, 83b/5, 83b/5, 83b/6, 83b/9, 84a/1, 84b/11, 85a/11, 86a/1, 87a/9, 88b/1, 88b/10, 88b/12, 89a/4, 89a/6, 89a/11, 89a/12, 89b/11, 89b/12, 90a/5, 90b/1, 90b/12, 92a/1, 92b/2, 92b/4 (2), 93a/2 (2), 93a/3, 93b/11, 93b/12 (2), 93b/13 (2), 94a/2, 94b/12, 95a/8, 95b/12, 95b/13, 96a/6, 96a/8 (2), 96a/9 (2), 96b/2, 97b/5, 97b/6, 98a/11, 98a/13, 101a/6, 101a/13 (2), 101b/10, 103a/13, 103b/8, 104a/2, 104b/6, 105a/7, 105b/6, 105b/7, 106b/8, 107b/1, 107b/10, 109b/8, 109b/9, 110a/3 (3), 110a/7 (2), 110b/5, 111a/1, 111a/5, 111a/9, 111b/10, 113a/6, 113a/13, 113b/12, 114b/8 (2), 114b/13, 115a/1, 115a/1, 116a/1, 116b/3, 116b/9 (2), 116b/13, 117a/2, 117a/7, 117a/13, 118a/3, 118b/1, 118b/4, 118b/4, 118b/8, 119a/4, 119a/6, 119b/1, 119b/4, 119b/4,

119b/6, 119b/10, 120a/10, 120b/4, 121a/13 (2), 122a/11, 122b/13, 122b/13, 123a/11, 123a/12 (2), 123b/10, 125a/2, 125a/3, 125a/4, 125a/7, 125b/5, 126a/2, 126a/11, 126a/13, 127a/5, 127b/3, 127b/7, 127b/8, 127b/9, 128a/5, 128a/12, 128a/13, 128b/1, 128b/11

b. +dür 68b/13, 93b/4, 98a/10, 98b/1, 98b/10, 111a/13, 111b/3, 114b/7, 114b/8, 117b/12, 119a/4, 127b/8

tili b. yala- "bir kimsenin yumuşak huylu olmasından yararlanmak, faydalanmak, bu durumu kullanmak" 16b/1

küç b. "zorla, zor kullanarak, cebren" 111a/4

kabûl kulağı b. eşit- "can kulağıyla duymak, işitmek, dinlemek" 113b/8

birlen *krş. bile, bilen, birlen*

b. 31a/7

birlik *Teklik; birlik*

b. 2a/13

bî-şan'at (Far.+Ar.) *Sanattan yoksun, içinde edebi sanat bulunmayan; sanatsız*

b. 103a/7-8

bî-serencām (Far.) *Akıbeti, sonu belli olmama durumu*

b. 3a/2

bî-serencāmlik (Far.+T.) *Huzursuzluk*

b. 115b/1

Bismi'llāhî'r-raḥmānî'r-raḥîm (Ar.) *Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla*

B. 110b/1

bisyār (Far.) *Çok, aşırı, birçok*

b. 7a/12, 11a/7, 11b/7, 14b/2, 18b/12, 18b/13, 19a/1, 33a/7, 34a/12, 37b/10, 38b/3, 38b/4, 42a/3, 43a/1, 47b/8, 49a/5, 55b/7, 57b/1, 57b/2, 62a/6, 65a/5, 70a/3, 70a/7, 81a/10, 91a/8, 91a/10, 110b/12, 111a/5, 111a/7, 112b/1, 112b/12, 113a/5, 118b/13, 126b/10, 126b/11

b. bol- "çok olmak" 57b/13-58a/1, 102b/12

bî-şek (Far.+Ar.) *Şüphesiz, krş. bî-şübhe*

b. 2b/10, 24a/5, 29b/1, 31a/8
bī-şerm (Far.) *Utanmazlık*
 b. +niŋ 15a/7
bī-şermlik (Far.+T.) *Utanmama durumu, utanmazlık, mahçup olmama hâli*
 b. +dür 15a/9
 b. kıl- "utanmamak, mahçup olmamak" 15a/3
bī-şu'ürlük (Far.+Ar.+T.) *Şuursuzluk, akılsızlık*
 b. 35b/7
bī-şübhe (Far.+Ar.) *krş. bī-şek*
 b. 2b/11, 31a/8
bī-ṭā'at (Far.+Ar.) *Allah'ın emirlerine uymama, ibadet etmeme*
 bende-i b. bol- "ibadet etmeyen kul, köle olmak" 4a/11
bī-ṭāḳatlik (Far.+Ar.+T.) *Güçsüzlük; takatsizlik*
 b. +din 66b/12-13
bī-tedbīr (Far.+Ar.) *Tedbirsiz*
 b. 57b/1
bī-tertib (Far.+Ar.) *Düzensiz, tertipsiz*
 b. 103a/7
 b. bol- "düzensiz olmak" 32b/8, 32b/9
 b. kıl- "düzensiz yapmak" 32b/8
bī-vaḳt (Far.+Ar.) *Zamansız, vakitsiz*
 b. 21b/4
 b. kıl- "(24 saatlik bir zaman mefhumu olmasına rağmen bir işi) zaman sınırı olmadan yapmak" 32b/13
bī-vāṣiṭ (Far.+Ar.) *Aracısız, vasıtasız, krş. bī-vāṣiṭa*
 b. 86a/4
bī-vāṣiṭa (Far.+Ar.) *krş. bī-vāṣiṭ*
 b. 98a/13
bīve-zen (Far.) *Dul kadın*
 b. 21b/10-11, 21b/11
biz *Çokluk birinci şahıs zamiri; biz*
 b. 73b/12
 b. +de 81a/11
 b. +ge 85b/1
 b. +ler 86a/6
 b. +lerge 125a/12

b. +lerni 85a/9
 b. +niŋ 56a/3, 85a/9, 125a/13
bī-żarūr (Far.+Ar.) *Zorunluluk, mecburiyet olmaksızın*
 b. 123b/4
boğuz Yem
 b. bér- "yem verip beslemek" 121a/3
bol- 1. Olmak
 b. ! 15a/13, 15b/1, 24b/2, 89a/13, 113b/13, 117a/9
 b. -a (bola'l.) 14b/3, 96b/12-13
 b. -adur 36b/2, 102a/6, 102a/10, 113b/3
 b. -dı 3a/1, 53b/13, 91a/13, 109a/10 (2), 112b/2
 b. -duŋ 127a/9
 b. -ğan 1b/6, 56b/9
 b. -ğanda 6a/13, 54b/5
 b. -ğanı 62b/13
 b. -ğanıdur 75b/12
 b. -ğanını 48a/11
 b. -ğay (ie) 3a/9, 3a/13, 3b/3, 5a/2, 6a/4, 12b/10, 16a/3, 16a/5, 16b/5, 18a/4, 18a/11, 18b/7, 19b/13 (2), 20b/3, 21b/1, 25b/7, 31a/12, 32b/10, 32b/11, 33a/5, 33b/1, 34b/13, 36a/6, 40a/4, 40a/6, 40a/12, 40b/5-6, 46b/10, 46b/13, 47a/1, 47a/2, 51b/10, 51b/12-13, 53b/5, 57a/6 (2), 58a/8, 62b/10, 62b/12, 63a/2, 63a/4, 63a/6, 63a/8, 63a/12, 63b/1, 63b/2, 63b/4, 63b/8, 63b/10, 63b/11, 64a/2, 64a/5 (2), 64a/12, 65b/12, 68b/3, 69b/7, 69b/8, 69b/12, 69b/13 (2), 70a/1 (3), 70a/2 (2), 72a/4, 72a/11, 72b/4, 74a/4, 75b/10 (2), 76a/4, 77a/1, 81a/12, 87a/7, 88a/11, 90a/12, 90b/12, 92b/1, 92b/8, 92b/10-11, 98a/7, 99b/4, 100a/4, 108a/11, 108b/2, 108b/3, 108b/12, 109a/13, 109b/2, 111b/4, 111b/5, 123b/10, 124b/5, 125a/4, 128a/7
 b. -ğay (gze) 36a/8, 55b/6, 65a/1
 b. -ğaylar 38a/5, 116b/7
 b. -ğay-sén 27b/2, 27b/6, 27b/9, 54b/4, 60a/5, 67a/1, 68a/6, 77a/12, 87b/8, 90a/4, 109b/2, 116a/12
 b. -ğıl 12b/11, 22a/5, 28a/8, 29a/4, 30b/5, 34b/8, 43b/6, 50a/6, 50a/7,

67b/3, 68b/9, 76a/3, 79a/8, 80a/2, 83a/2, 88b/9, 92b/4, 97b/1, 107b/5, 113a/1, 115a/2, 116b/13, 117a/2, 120a/6, 121a/10, 122a/1

b. -ğunça 15a/13 (2)

b. -ğusıdur 3a/2, 34b/2, 49b/8, 81a/1, 106a/8

b. -madı 118b/1, 119a/2

b. -mağan 1b/6, 2a/7, 103a/10

b. -mağanda 108b/4

b. -mağanı 75b/10

b. -mağay 40b/6, 42a/11, 47a/2, 59b/7, 63b/3 (3), 64a/4, 70a/2, 72a/13, 75a/10, 85b/12, 95b/5, 108b/6, 111b/9, 116b/4, 122b/3

b. -mağay-sén 77a/4

b. -mağıl 28a/10, 28a/12, 29b/4, 30a/1, 67b/3, 78b/3, 79b/4, 89b/2, 104a/8, 115b/10, 116a/6

b. -mağunça 14b/6

b. -mağ 14b/12, 36b/6, 43b/7, 44b/6, 109b/1, 113b/11, 120b/8, 126a/2

b. -mağı 3a/11, 114b/7

b. -mağnı 27a/9

b. -mağnıñ 1a/13, 1b/1, 1b/2, 1b/3, 106a/9, 108a/5 116b/13

b. -mas 2a/10, 4b/4, 6b/7, 13b/7, 14b/4, 17b/11, 30a/3, 42a/13, 45a/1, 49a/13, 49b/2, 49b/10, 51a/12 (2), 55a/10, 56b/9, 58a/9, 58a/13, 60a/11, 66a/1, 77a/8, 80b/1, 80b/13, 84a/6, 87a/11, 87b/3, 120b/2

b. -masa 3a/2, 5a/9, 9a/10, 35a/6, 38b/5, 55a/9, 55a/10, 72a/2, 74b/3, 80b/7, 85b/4, 85b/5, 93a/13, 108a/13 (2), 111a/12, 121a/5, 128a/4

b. -masağ 21b/3, 93a/6

b. -masağız 56a/3

b. -masun 27a/7

b. -sa 1b/8, 2b/2, 5a/1, 5a/5, 5a/8, 7b/10, 9b/12, 13b/1, 17a/7, 18a/2, 22a/9, 37a/13, 42b/4, 43a/13, 45a/10, 46a/1, 47a/7, 51a/8, 51b/2, 53a/11, 53a/11-12, 55a/6, 59a/2, 57a/11, 60a/9, 61b/9, 63a/1, 63a/7, 63b/12, 65a/11, 65a/13, 65b/1, 65b/2, 65b/5, 65b/9, 65b/10, 68a/4, 68a/5, 69b/11, 70b/5 (2), 70b/8, 70b/9 (2), 71a/5,

71b/12, 72a/7, 72b/4, 73a/3, 73a/4, 73a/8, 75b/7, 75b/12, 77a/6, 92b/8, 95b/4, 100a/11, 100b/9, 100b/13, 101a/3 (2), 101a/4 (2), 101a/5, 101a/6 (2), 101a/7, 101a/8 (2), 101a/9, 102b/12, 104a/10, 105a/1, 105a/11, 105a/12, 105b/8, 107a/4, 108a/6, 108b/1, 109b/4, 114b/10, 114b/11, 114b/13, 115a/2, 116a/12, 117b/10, 119a/12, 120b/5, 121b/13 (2), 122a/3, 123a/4, 123b/3, 126b/4, 127b/11, 128a/3, 128b/6

b. -salar 14a/12, 105a/13

b. -sağ 13b/9, 45a/11, 53a/2, 53a/10, 86a/8, 88b/1, 89a/5, 90a/10, 98a/7, 101b/12, 102b/7, 103a/4, 105a/10, 105b/5, 106a/10, 109b/2, 113a/1, 115b/6, 116a/7, 120b/12, 121a/9, 121b/2

b. -sağız 23b/9

b. -sun 14a/6, 18a/9, 30a/6, 30a/7, 30a/8, 47b/13 (2)

b. -up 4a/7, 17b/8, 70a/3, 70b/1, 100b/11, 100b/13

b. -ur 1b/11, 2a/3, 3a/4, 5a/11, 8a/5, 13b/11, 15b/1, 15b/2, 19b/10, 20b/2, 20b/3, 25b/6, 26a/3, 33b/12, 35a/13, 40b/12, 41a/2, 47b/7, 48a/7, 49b/2, 50b/4, 51a/5, 55a/1, 55b/7, 56b/7, 62a/9, 62a/10, 62b/3, 63a/9, 63a/11, 64a/7 (2), 64a/8 (2), 64a/9, 64a/10, 64b/3, 65a/4, 68a/10, 68a/11, 69a/11, 69a/12, 69b/5, 70a/6, 72b/8, 78a/9, 79b/7, 82a/5, 84b/11, 93b/8, 98b/7, 99a/6 (2), 99a/7 (2), 99a/8, 102b/11 (2), 103a/13 (3), 103b/1, 103b/11, 104a/9, 107a/2, 114b/8, 114b/9, 114b/12, 119a/4, 119a/13, 122a/4, 122a/5, 123a/4, 125b/6, 125b/7, 126a/8, 126b/4 (2), 126b/12, 127b/1,

b. -ur (sfe) 16b/4

b. -urğa 21a/2

b. -urlar 5b/1, 64b/3, 64b/8

b. -ur-sén 1b/8

bola'l- "olabilmek" 14b/3, 96b/12-13

bolmasa "yoksa, aksi hâlde" 38b/5

2. ... +dAn olmak, kaybetmek, mahrum olmak

b. -ur-sén 13a/10

3. *Var olmak, bulunmak*

- b. -ğan 11a/2, 67a/13
- b. -ğandin 15b/3 (2), 62b/13
- b. -ğay 17b/1, 67b/8
- b. -ğıl 68b/2, 68b/3
- b. -mağay 65b/4
- b. -mağdın 10a/8, 10a/9
- b. -mağı 58b/3-4
- b. -mas 123b/5
- b. -masa 9a/2, 9b/13, 58b/1, 62b/12, 67a/4, 70b/2, 76a/1, 90a/13, 100b/3
- b. -masğa 87a/12
- b. -may 62b/12-13
- b. -sa 9a/12, 12b/9, 34a/5, 40a/13, 44b/5, 55b/11, 62b/11 (3), 65b/4, 65b/7, 70b/2, 70b/8, 70b/10, 75a/12, 75a/13, 75b/10, 77a/5, 79a/5, 82a/9, 84a/7, 123b/2
- b. -ur 19a/7, 20a/12, 35a/9, 50b/5, 50b/5-6, 50a/3, 52a/12, 58a/6, 58b/10, 65a/8, 65a/10, 87a/11 (2)
- b. -urlar 6b/11, 115a/4
- 4. *gibi olmak, ... gibi olmak*
- b. -ur 15b/1, 100b/12
- 5. *Zahir olmak, gerekli olmak, lazım olmak*
- b. -sa 61b/11
- 6. *Meydana gelmek, oluşmak, +dAn kaynaklanmak*
- b. -adurğan 96b/13
- b. -dı 56b/2
- b. -ğan 96b/10, 99a/7, 99b/6, 99b/13
- b. -ğandur 101a/7
- b. -ğannıñ 101a/9
- b. -mağay 36a/8
- b. -masa 68b/11
- b. -sa 89a/1
- b. -ur 9a/5, 32a/4, 36a/9, 98b/1, 98b/2
- 7. *Bir hâlde olmak, bir hâlde bulunmak*
- b. ! 29a/5 (2), 29a/6, 29b/11, 29b/12
- b. -ğay-sén 27a/9
- b. -ğıl 62a/2
- b. -mağıl 12b/6
- b. -mas 65a/7

b. -sa 76a/2

b. -salar 36b/5

b. -sañg 29a/5, 43b/10

8. *Gayret içinde olmak, çaba içinde olmak, ... bir şeyin gayretinde olmak*

b. -ğıl 61b/12

9. *Sarfetmek, harcamak*

b. -ur (sfe) 37a/7

10. *Şart ekiyle birlikte "ise"*

b. -sa 37b/4, 40a/13, 46b/10, 85b/11

b. -sañg 61a/2

11. *Kısmet olmak, nasip olmak*

b. -updur 58a/11

12. *Faydası veya zararı dokunmak*

b. -ğay 56b/10

13. *Davranmak, muamelede bulunmak*

b. -ğıl 75b/13

14. *Gayret içinde olmak, çaba içinde olmak*

b. ! 57b/12

b. -ğıl 77b/4, 88a/1

b. -mağıl 84a/12

15. *Bir kimseden yana olmak, bir kimsenin tarafında olmak, taraf olmak*

b. -up 77b/13

16. *Zikredilmek, bahsedilmek, geçmek, konuşulmak*

b. -sa 115a/5

17. *Bir kimsenin hizmetinde bulunmak, bir kimsenin hizmetini yapmış olmak, bir kimsenin hizmetinde olmak*

b. -dum 119b/8

b. -mağğa 121b/9

b. -sañg 111b/1

18. *Mümkün olmak, imkân dâhilinde bulunmak, münasip olmak, uygun olmak*

b. -mas 66b/12, 74a/5, 81b/7, 108a/4

b. -ur 16b/2, 62b/6

19. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller oluşturur, krş. ol-*

b. ! (āgāh b.) 4a/13

b. ! (meşgûl b.) 7a/6

b. ! (ümîdvārraq b.) 13a/1

b. ! (emîn b.) 13a/11
 b. ! (yırak b.) 13b/5, 15b/6
 b. ! (kem-âzâr b.) 16b/5
 b. ! (rindâne b.) 28a/9
 b. ! (hursend b.) 57b/13
 b. ! (şikeste ve tevâzu[°]lîğ) 57b/13
 b. ! (yaman b.) 59b/11
 b. ! (tâze-rûy b.) 104a/13
 b. ! (kâdir b.) 113a/2
 b. ! (bîdâr b.) 115b/6
 b. ! (°a. dîdâr b.) 117a/11
 b. ! (bî-rahîm b.) 117a/13
 b. -a (münkir bola'l.) 10b/11, 10b/12
 b. -a (yigit bola'l.) 30b/4
 b. -a (âsâyiş bola'l.) 30b/7
 b. -a (lâyık bola'l.) 37a/6
 b. -a (°âşık bola'l.) 43a/9
 b. -a (hâlî bola'l.) 44a/2
 b. -a (vâkıf bola'l.) 56a/8
 b. -a (tinç bola'l.) 127a/10-11
 b. -adur (ayıtğan b.) 4a/4-5
 b. -adur (fevt b.) 36b/2
 b. -adur (cüdâ b.) 47b/6
 b. -adur (bîdâr b.) 50a/10
 b. -adur (hâşıl b.) 107a/3
 b. -adur (uzak b.) 113b/7
 b. -adurğan (tâze b.) 51b/9
 b. -adurğan (hüb boladurğan b.) 58a/12
 b. -adurğan (obdan b.) 66b/4
 b. -adurğan (ziyân b.) 67b/1
 b. -adurğan (haver-dâr b.) 67b/12
 b. -adurğan (°ârîz b.) 71a/11-12
 b. -adurğan (lâzım b.) 74a/4, 75b/8-9, 97b/10-11
 b. -adurğan (dâhil b.) 98a/9
 b. -adurğan (peydâ b.) 99a/3, 123a/9
 b. -adurğan (vâkı° b.) 100a/3
 b. -adurğan (hâşıl b.) 117a/3-4
 b. -adurğannı (ziyâde b.) 66a/13
 b. -ay (âgâh b.) 69a/10
 b. -dı (mezkûr b.) 2b/8
 b. -dı (ğâyb b.) 11a/9
 b. -dı (ğark b.) 11b/1

b. -dı (şâd b.) 11b/7
 b. -dı (peydâ b.) 12a/7, 36b/13, 75a/10
 b. -dı (dünyâ-dâr b.) 12b/2
 b. -dı (ma°lûm b.) 14a/5, 59a/1, 112a/9
 b. -dı (ber-kemâl b.) 17b/3
 b. -dı (bilmegen b.) 17b/3
 b. -dı (iltifât b.) 19a/10-11
 b. -dı (vebâl b.) 24a/9
 b. -dı (meşhûr b.) 25a/7
 b. -dı (tamâm b.) 31a/6, 73b/3
 b. -dı (ber-çarâr b.) 32b/4
 b. -dı (hacîl b.) 33b/10
 b. -dı (hâlî b.) 35b/2
 b. -dı (hüb b.) 35b/2
 b. -dı (cem° b.) 38b/4
 b. -dı (âşüfte b.) 39a/3
 b. -dı (°ıyd b.) 39a/6
 b. -dı (hoş b.) 42a/7
 b. -dı (ma°lûm ve müşahhaş b.) 46b/5
 b. -dı (helâk b.) 52b/12
 b. -dı (tedbîr b.) 56a/8
 b. -dı (yaruğ b.) 60b/10-11
 b. -dı (revân b.) 60b/11
 b. -dı (ziyâde b.) 74a/2
 b. -dı (çoŋg b.) 81a/6
 b. -dı (vâcib b.) 85a/7
 b. -dı (°âşık b.) 90b/13
 b. -dı (meşgûl b.) 91b/11, 91b/13
 b. -dı (tola b.) 107a/11
 b. -dı (fînhân b.) 112a/7
 b. -dı (hōş-vakt b.) 112a/11
 b. -dı (şâd-mân b.) 112a/13
 b. -dı (kesel b.) 113a/13
 b. -dı (kōŋgûlsiz b.) 118b/5
 b. -dı (naşîb b.) 124a/1, 124a/2, 124a/3
 b. -dı (nâle kılur b.) 127a/8-9
 b. -dılar (behre-mend b.) 25a/9
 b. -dılar (mest b.) 39a/12
 b. -dılar (düşmen b.) 56a/2
 b. -dılar (helâk b.) 74a/1
 b. -dılar (şâd-mân b.) 112b/12
 b. -dunğ (sîr b.) 12a/1
 b. -dunğ (örgengen b.) 14a/5

b. -duŋg (pīr b.) 28b/1
 b. -duŋg (°āciz b.) 30b/3
 b. -duŋg (günāh kıllur b.) 38a/8
 b. -ğalı (emīn b.) 6b/7
 b. -ğalı (ğark bolğalı t.) 73b/13
 b. -ğalı (emīn bolğalı b.) 74a/5
 b. -ğan (bende b.) 4a/8
 b. -ğan (salğan b.) 5b/3
 b. -ğan (sebeb b.) 7a/10
 b. -ğan (kısmet b.) 8a/13
 b. -ğan (kāmīl b.) 11a/6
 b. -ğan (pīr b.) 28b/2, 48a/2
 b. -ğan (°āşık b.) 43b/8
 b. -ğan (ğālib b.) 66a/1
 b. -ğan (meşhūr b.) 78b/1
 b. -ğan (tevellūd b.) 102a/11 (2)
 b. -ğan (nedīm b.) 109a/12
 b. -ğan (lāzım b.) 117b/5
 b. -ğan (ğāfil bolğan b.) 120a/9
 b. -ğanda (žarūr b.) 18b/2
 b. -ğanda (tamām b.) 28b/13
 b. -ğanda (oyğak b.) 36b/5
 b. -ğanda (yaşar b.) 46a/2
 b. -ğanda (žarūret b.) 66a/9-10
 b. -ğanda (çonğ b.) 75b/6
 b. -ğandın (firīfte b.) 10a/7
 b. -ğandın (muhtāc b.) 26a/7
 b. -ğandın (yok b.) 32a/7
 b. -ğandın (uluğ b.) 106b/13
 b. -ğandur (yār b.) 100b/12
 b. -ğanga (muhtelif b.) 104b/5
 b. -ğanga (āgāh b.) 115a/6
 b. -ğanı (°ārız b.) 65a/9
 b. -ğanı (muvāfık b.) 82a/10
 b. -ğanığa (nā-pāk b.) 95a/5-6
 b. -ğanıngdur (dānā b.) 17a/9
 b. -ğanlarını (dost b.) 78a/5
 b. -ğannı (muhtāc b.) 26a/12
 b. -ğannıng (kesel b.) 100b/9, 100b/10, 100b/13-101a/1
 b. -ğay (tonuğuçı b.) 3a/13
 b. -ğay (sözlemegen b.) 21a/10
 b. -ğay (harīdār b.) 24a/13

b. -ğay (tābi° b.) 3b/1
 b. -ğay (hālāş b.) 3b/6
 b. -ğay (rūzāne béredurğan b.) 6b/2-3
 b. -ğay (kem b.) 9a/1, 82a/3
 b. -ğay (fāzılrağ ve hūner-mendrağ b.) 14a/11-12
 b. -ğay (hursend b.) 15a/11-12
 b. -ğay (tūvān-ger b.) 6b/4
 b. -ğay (peydā b.) 6b/5
 b. -ğay (fesend b.) 16a/4
 b. -ğay (hūb b.) 16b/6
 b. -ğay (menfa°at b.) 20a/2
 b. -ğay (ma°lūm b.) 20a/3, 21b/2, 22b/9, 22b/10, 33a/4, 105a/3, 108a/7
 b. -ğay (ķabūl b.) 20a/13, 47a/4
 b. -ğay (tāze b.) 20b/5
 b. -ğay (gūvāh b.) 22a/12
 b. -ğay (oçuk b.) 22b/8
 b. -ğay (cem° b.) 23b/7
 b. -ğay (dānā b.) 25b/12
 b. -ğay (fesendīde b.) 26a/5
 b. -ğay (yalğançı b.) 26b/5
 b. -ğay (ķudreti b.) 26b/8
 b. -ğay (tiliŋg uzun b.) 28a/1
 b. -ğay (yavaş ve basıg b.) 31b/7-8
 b. -ğay (meşgūl b.) 33a/5
 b. -ğay (hāzır b.) 33b/2
 b. -ğay (dāhil b.) 35a/6
 b. -ğay (pest b.) 35b/10
 b. -ğay (emīn b.) 36a/10, 59a/10
 b. -ğay (hālī b.) 37a/8
 b. -ğay (obdan b.) 38a/5-6,
 b. -ğay (°āşık b.) 44a/5, 46a/2, 46b/11
 b. -ğay (°āķil ve dānā b.) 44b/7
 b. -ğay (hay u nāţık b.) 46b/9
 b. -ğay (mūnāfık b.) 46b/10
 b. -ğay (farğ b.) 52a/3
 b. -ğay (hāşıl b.) 54b/1, 78a/8
 b. -ğay (bisyar b.) 57b/13-58a/1
 b. -ğay (mūnķatı° b.) 59b/13
 b. -ğay (dūrūst b.) 61b/10, 102a/3, 1102a/4-5
 b. -ğay (hōş-rūy b.) 62b/5

b. -ğay (otra hâlde b.) 63a/3
 b. -ğay (câyıda b.) 63a/7
 b. -ğay (güştlüg b.) 63a/13
 b. -ğay (berāber b.) 63b/4
 b. -ğay (yürgen b.) 66a/7
 b. -ğay (bülend b.) 68b/4
 b. -ğay (şübhesiz b.) 68b/8
 b. -ğay (āgāh b.) 69b/7, 113a/5
 b. -ğay (saklağıçı b.) 72a/6
 b. -ğay (ége b.) 72b/1
 b. -ğay (resīde ve °ākile b.) 72b/5
 b. -ğay (becā keltürgen b.) 74b/10
 b. -ğay (pāk b.) 77a/2
 b. -ğay (bilgen b.) 72b/6
 b. -ğay (pestrek b.) 77a/2-3
 b. -ğay (müşfik ve mihr-bān b.) 77b/6
 b. -ğay (ziyāderek b.) 77b/12
 b. -ğay (ziyāde b.) 82a/2
 b. -ğay (halelsiz b.) 84a/6
 b. -ğay (yüzünğ kızıl b.) 84a/10,
 b. -ğay (tartıp bérgei b.) 87a/8
 b. -ğay (hem-rāh b.) 88a/13, 128a/9,
 b. -ğay (māhir b.) 92b/8
 b. -ğay (°aqlnıñ közi tikilgen b.)
 93b/5-6
 b. -ğay (şerīk b.) 95a/8
 b. -ğay (rāst-güy b.) 96a/5
 b. -ğay (narh kıymet b.) 97b/12
 b. -ğay (ma°rūf ve meşhūr b.) 100a/2
 b. -ğay (bağğan b.) 100a/2
 b. -ğay (körgeñ b.) 100a/3
 b. -ğay (oquğan b.) 100a/5, 108b/8
 b. -ğay (yahşı sözlüg b.) 100a/6-7
 b. -ğay (meşhūr b.) 103b/12, 126a/11
 b. -ğay (karağı ve sağrağı b.) 106a/2
 b. -ğay (kāmīl b.) 108a/10-11
 b. -ğay (hoş liķā b.) 108a/11
 b. -ğay (rāğīb b.) 108b/2
 b. -ğay (bahādur b.) 108b/9
 b. -ğay (āgāh b.) 109b/12
 b. -ğay (īmā kılğan b.) 110b/5
 b. -ğay (hoşnūd b.) 113b/10-11
 b. -ğay (tilinğ uzun b.) 114b/6

b. -ğay (teraķķīde b.) 115b/4
 b. -ğay (uluğ b.) 120b/1
 b. -ğay (cārī b.) 120b/11
 b. -ğay (firāvān b.) 21a/12
 b. -ğay (hayr bereket b.) 122a/2
 b. -ğay (ķābil b.) 122a/11
 b. -ğay (kōñgüllüg b.) 124b/5
 b. -ğay (şarblig b.) 124b/6
 b. -ğay (pāk-dāmen b.) 124b/7
 b. -ğay (diyānetlik b.) 124b/7
 b. -ğay (mihr-bān b.) 125a/5
 b. -ğay (muħkem b.) 126a/9
 b. -ğay (ārāste b.) 128a/5
 b. -ğay (yırak b.) 128a/6
 b. -ğay (°izzetlig b.) 128b/4
 b. -ğay (ğāyib b.) 128b/8
 b. -ğaylar (büzürg-vārāķ b.) 14a/13
 b. -ğaylar (°azīz b.) 9a/2
 b. -ğaylar (ħarīş b.) 18a/7
 b. -ğaylar (hūb b.) 18a/12
 b. -ğaylar (dost b.) 77b/5
 b. -ğaylar (yeksan b.) 34a/4-5
 b. -ğay-sén (hālī b.) 4b/9
 b. -ğay-sén (edā ķ. b.) 4b/13, 60a/3-4
 b. -ğay-sén (hoşnūd b.) 8b/4
 b. -ğay-sén (tūvān-ger b.) 8b/6, 57b/13
 b. -ğay-sén (sūhān-güy ve sūhān-dān
 b.) 21a/12
 b. -ğay-sén (hürmet kılğan b.) 21b/5
 b. -ğay-sén (sūhān-güy ve rāst-güy b.)
 22a/12-13
 b. -ğay-sén (müstāgnī b.) 25b/13
 b. -ğay-sén (tūvān-ger b.) 26a/5
 b. -ğay-sén (emīn b.) 27a/13-27b/1,
 53a/5, 96b/11, 97b/9
 b. -ğay-sén (mest b.) 36a/11
 b. -ğay-sén (kılur b.) 38a/12
 b. -ğay-sén (behre-ver b.) 47b/10
 b. -ğay-sén (saklağan b.) 56b/11
 b. -ğay-sén (ābādān b.) 57b/12
 b. -ğay-sén (ħaber-dār b.) 58a/5
 b. -ğay-sén (meşhūr b.) 60a/6, 78b/1,
 97b/5
 b. -ğay-sén (hūb iş kılğan b.) 60a/12

b. -ğay-sén (ḥalās b.) 61b/7, 76a/3-4, 77a/6, 83b/3
 b. -ğay-sén (āgāh b.) 65a/3, 71a/12, 115a/5 (2), 120a/7
 b. -ğay-sén (meşğūl b.) 66a/3-4, 121a/8
 b. -ğay-sén (bercā keltürgen b.) 74a/4-5
 b. -ğay-sén (edā kılğan b.) 75a/13
 b. -ğay-sén (muvāfiḥ bolğay-sén) 82a/9
 b. -ğay-sén (becā keltürgen b.) 85a/3
 b. -ğay-sén (ḳānī^c ve ferhīz-kār b.) 88a/6
 b. -ğay-sén (çırayı oçuḳ b.) 89b/9-10
 b. -ğay-sén (^cazīz b.) 90a/1
 b. -ğay-sén (ḳādir b.) 90a/8, 109b/2
 b. -ğay-sén (bilgüçi b.) 90a/12
 b. -ğay-sén (tevāzu^clīg b.) 92b/1-2
 b. -ğay-sén (uluḡ b.) 92b/3
 b. -ğay-sén (müteveccih b.) 109a/1
 b. -ğay-sén (kılğan b.) 111b/8
 b. -ğay-sén (revān kılğan b.) 115a/11
 b. -ğay-sén (mücerred b.) 127a/1
 b. -ğay-sizler (serdār b.) 125a/12
 b. -ğıl (āgāh b.) 1b/5, 62a/5, 115b/5
 b. -ğıl (bī-hüner, bī-ḥired b.)
 b. -ğıl (ber-ḳarār b.) 32a/1-2
 b. -ğıl (mihmān b.) 38b/10
 b. -ğıl (çırayı oçuḳ b.) 39a/10-11, 89b/11
 b. -ğıl (hürmetlig b.) 39b/8
 b. -ğıl (bīdār b.) 50a/4
 b. -ğıl (meşğūl b.) 50a/5, 109b/6
 b. -ğıl (köngüllüg b.) 55a/3
 b. -ğıl (ḥāzır b.) 68a/4, 107b/13
 b. -ğıl (yırax b.) 68b/6, 79b/5, 90a/3
 b. -ğıl (hūş-yār b.) 69a/2
 b. -ğıl (dost b.) 78a/13
 b. -ğıl (putperest b.) 78b/10
 b. -ğıl (şād ḥurrem b.) 82a/11
 b. -ğıl (şād-mān b.) 82a/13
 b. -ğıl (şirīn sözlüg b.) 83a/4-5
 b. -ğıl (basıḡ ve aheste b.) 90a/10

b. -ğıl (aḡır b.) 92b/3
 b. -ğıl (ümmīd-vār b.) 100b/3-4
 b. -ğıl (ḥōş-ḥūy b.) 104b/2
 b. -ğıl (tili tatlıḡ b.) 104b/3
 b. -ğıl (perhīz-kār b.) 117a/1
 b. -ğıl (ḳorḡaḡ b.) 122a/2
 b. -ḡu (günāh b.) 57a/8
 b. -ḡu (lāzım b.) 85a/4
 b. -ḡuça (muḥtāc b.) 57b/6
 b. -ḡuça (yaman b.) 59b/10-11
 b. -ḡunça (mest b.) 36a/7
 b. -ḡunça (sīr b.) 37b/9
 b. -ḡunça (serün b.) 51b/6
 b. -ḡunça (muḥtāc b.) 57b/4
 b. -ḡunça (ḥāzır b.) 108b/1-2,
 b. -ḡunḡdur (müşerref b.) 34b/2
 b. -ḡunḡdur (zer-dār ve māl-dār b.) 60a/7-8
 b. -ḡusıdur (ténḡ berāber b.) 5b/1
 b. -ḡunḡdur (giriftār b.) 61b/5
 b. -ḡunḡdur (āgāh b.) 87b/5
 b. -ḡusı (zehr b.) 34b/13
 b. -ḡusıdur (peydā b.) 65a/9
 b. -ḡusıdur (kem b.) 78a/3
 b. -ḡusıdur (ḥāşıl b.) 22b/7
 b. -ḡusıdur (obdan b.) 79b/2
 b. -ḡusıdur (dest-gīr b.) 87b/5
 b. -ḡusıdur (taḳlīd b.) 88a/5
 b. -ḡusıdur (yegāne-i rūzgār b.) 88b/1
 b. -ḡusıdur (girān-cān b.) 89b/3
 b. -ḡusıdur (aḡır b.) 89b/4
 b. -ḡusıdur (oḡşa b.) 95a/4-5
 b. -ḡusıdur (āsānraḡ b.) 96a/2
 b. -ḡusıdur (rāst b.) 102a/2, 102a/2-3
 b. -ḡusıdur (mehrūm b.) 105b/13
 b. -ḡusıdur (ḥār b.) 108a/5
 b. -ḡusıdur (esīr b.) 119a/12
 b. -maḡusıdur (yaḡşı b.) 100b/4
 b. -ma (ékki yüzlüḡ b.) 83a/11
 b. -ma (hem-şoḡbet b.) 83b/5
 b. -ma (şermlig b.) 121b/7
 b. -ma (ḡāfil b.) 106b/1
 b. -madı (farz b.) 5a/9

b. -madı (muhtāc b.) 75a/8
 b. -madı (ma°lūm b.) 110b/6
 b. -madı (işi b.) 118b/4
 b. -mağay (lāyık b.) 3a/11
 b. -mağay (şād b.) 10a/11-12
 b. -mağay (vebāl b.) 22b/10, 23a/9
 b. -mağay (behre-mend b.) 25a/10
 b. -mağay (zāyi° b.) 27a/3, 47b/7, 121a/7-8
 b. -mağay (küçi ve kudreti b.) 32a/3
 b. -mağay (bī-tertbīb b.) 32b/9
 b. -mağay (ma°lūm b.) 38a/7
 b. -mağay (feydā b.) 40b/5
 b. -mağay (red b.) 42a/10
 b. -mağay (hālī b.) 47a/4
 b. -mağay (yok b.) 59b/3
 b. -mağay (köhne b.) 59b/3
 b. -mağay (had-i tire b.) 63a/5
 b. -mağay (oruk b.) 63a/12-13
 b. -mağay (semiz b.) 63a/13
 b. -mağay (tola b.) 68a/2
 b. -mağay (hāl-dār b.) 70a/1
 b. -mağay (dilīr b.) 80a/3
 b. -mağay (halel b.) 84a/9
 b. -mağay (gam-gīn b.) 85b/12
 b. -mağay (rencide b.) 96a/7
 b. -mağay (pūşide b.) 100a/3
 b. -mağay (obdan b.) 107b/1
 b. -mağay (bī-dimāğ b.) 114a/2
 b. -mağay (ābād b.) 114b/3
 b. -mağay (bed-gümān b.) 124b/7-8
 b. -mağay (mā°ni-i hayr b.) 128a/11
 b. -mağay-mén (baḥīllık kılğan b.) 87a/2
 b. -mağay-sén (şerm-sār b.) 10a/10-11
 b. -mağay-sén (feşimān b.) 22b/3-4
 b. -mağay-sén (uyatlık b.) 27a/11
 b. -mağay-sén (turş-rüy b.) 34a/5-6
 b. -mağay-sén (°ayb ve yaman aḥlīg b.) 38a/12
 b. -mağay-sén (°āşık b.) 43a/11
 b. -mağay-sén (°āşık b.) 45a/9-10, 46b/12
 b. -mağay-sén (muhtāc b.) 58a/6

b. -mağay-sén (nā-murād b.) 59b/7
 b. -mağay-sén (sezā-vār b.) 78b/4, 84b/6-7
 b. -mağay-sén (hacīl b.) 90a/5
 b. -mağay-sén (da°vā-yı bī-delīl kılğan b.) 90a/7-8
 b. -mağay-sén (oḥşa b.) 109a/5, 123b/8
 b. -mağay-sén (meşhūr b.) 113a/6-7
 b. -mağay-sén (gurūr b.) 120a/5
 b. -mağay-sén (gāfil b.) 120a/7
 b. -mağıl (bende-i bī-ṭā°at b.) 4a/11
 b. -mağıl (feşimān b.) 10b/5
 b. -mağıl (münkir b.) 13a/3
 b. -mağıl (şād-mān ve gamgīn b.) 12b/11
 b. -mağıl (hariş b.) 13a/9
 b. -mağıl (emīn b.) 13a/11-12, 13a/12, 25b/5, 28b/6, 79b/13, 81b/10, 82a/7-8, 96a/11, 106a/13
 b. -mağıl (şerm-gīn b.) 15a/2-3
 b. -mağıl (ziyān-kār b.) 15b/6
 b. -mağıl (açığı yaman b.) 16a/13
 b. -mağıl (hālī b.) 16a/13-16b/1, 92b/6, 113a/3
 b. -mağıl (yirik b.) 16b/1
 b. -mağıl (mağrūr b.) 17b/4, 29a/4
 b. -mağıl (yumşak ve mülāyim b.) 18a/8-9
 b. -mağıl (güvāh b.) 22b/1
 b. -mağıl (aldırağan b.) 22b/2
 b. -mağıl (melül b.) 22b/5, 92b/4, 105b/12-13
 b. -mağıl (ta°accübde b.) 25b/3
 b. -mağıl (dost b.) 25b/10-11
 b. -mağıl (firifte ve mağrūr b.) 26b/5-6
 b. -mağıl (hem-şoḥbet b.) 29a/8, 29b/10
 b. -mağıl (meşgūl b.) 32a/11, 47a/9, 47b/6, 54a/13, 105a/6
 b. -mağıl (bī-tertbīb b.) 32b/8
 b. -mağıl (mest b.) 39a/11
 b. -mağıl (mihmān-ı fuzūl b.) 40b/3
 b. -mağıl (şerīk b.) 40b/4
 b. -mağıl (mest-i ḥarāb b.) 40b/4
 b. -mağıl (elemnāk b.) 42b/8

b. -mağıl (ṭabī^c b.) 43b/7
 b. -mağıl (māyil b.) 55a/13
 b. -mağıl (ayağağ b.) 56b/12
 b. -mağıl (ġāfil b.) 57a/4, 65a/5, 67a/11, 79a/5, 79b/12, 81b/10, 82a/4, 97b/2, 102a/8, 102b/8, 114b/9, 115b/11, 121a/6
 b. -mağıl (firīb bérġüçi b.) 62a/3
 b. -mağıl (taht-ı fermānıda b.) 72a/8
 b. -mağıl (dost b.) 79a/12, 79b/6, 83b/6
 b. -mağıl (sükūt bol.) 79b/12
 b. -mağıl (bī-ḥaber b.) 79b/13
 b. -mağıl (ṣād-mān b.) 82a/11-12
 b. -mağıl (hem-meclis b.) 83b/4
 b. -mağıl (tola b.) 83b/7-8
 b. -mağıl (ékki yüzölüg b.) 88b/2
 b. -mağıl (ġaḥab-nāḥ b.) 88b/10
 b. -mağıl (teşvīşsiz b.) 96b/8-9
 b. -mağıl (güvāh b.) 96b/12
 b. -mağıl (hem-sefer b.) 97b/6
 b. -mağıl (bed-ḥūy b.) 104a/13
 b. -mağıl (çırayı çırtuḥ b.) 104b/3-4
 b. -mağıl (ġirre b.) 106a/11, 106b/12-13
 b. -mağıl (pest himmet b.) 120a/1
 b. -mağıl (düşmen b.) 120a/9, 120a/10
 b. -mağıl (ḥarīṣ b.) 121b/9
 b. -mağıl (ḫatıġ mu^cāmeleliġ b.) 121b/12-13
 b. -mağunça (laṭīf b.) 43a/3
 b. -mağunça (ḥāşıl b.) 94a/3-4
 b. -mağunça (āġāh b.) 99b/4-5
 b. -mağusıdur (yalġançı b.) 24a/6
 b. -mağusıdur (yeksan b.) 34a/3
 b. -mağusıdur (ḥilāf b.) 42a/4
 b. -mağusıdur (°āşık b.) 43a/3
 b. -mağusıdur (ḥūb b.) 47b/4
 b. -mağusıdur (ḥāşıl b.) 52b/11
 b. -mağusıdur (ḥalāş b.) 96a/10
 b. -maḥ (muḥābele b.) 2b/4
 b. -maḥ (ḥudā-ḥūyluḥ b.) 4a/12
 b. -maḥ (yalanġaḥ b.) 7a/2
 b. -maḥ (yırak b.) 14b/13, 51b/2
 b. -maḥ (şerm ḥayālġ b.)

b. -maḥ (şerm-ġīn b.) 15a/2
 b. -maḥ (mihmān b.) 37a/4
 b. -maḥ (ṭabī^c b.) 44b/1
 b. -maḥ (meşġül b.) 46a/3
 b. -maḥ (ḥaber-dār b.) 46a/4
 b. -maḥ (ḥōş-vakt b.) 49b/5
 b. -maḥ (aġır b.) 50b/6, 50b/10
 b. -maḥ (āġāh b.) 62b/2
 b. -maḥ (müsāfir b.) 93b/6
 b. -maḥ (münkir b.) 96b/12
 b. -maḥ (oyġaḥ b.) 99a/2
 b. -maḥ (uluġ b.) 106b/13
 b. -maḥ (tevāzu^cluḥ b.) 126a/2-3,
 b. -maḥdın (yavuş b.) 106a/11, 106a/12
 b. -maḥdın (āġāh b.) 115b/11
 b. -maḥdur (sezā-vār b.) 4b/5
 b. -maḥġa (mālīḥulyā b.) 36b/4
 b. -maḥġa (ḥalın ve ġalıḥ b.) 50b/9
 b. -maḥı (dānā b.) 47a/1
 b. -maḥı (aḥsaḥ b.) 71a/1
 b. -maḥı (feydā b.) 98b/9
 b. -maḥı (ḥavām-ı şābit b.) 98b/10
 b. -maḥı (revān b.) 99a/2
 b. -maḥı (ābād b.) 114b/7
 b. -maḥıñnı (obdan b.) 126b/6
 b. -maḥnı (emīn b.) 6b/13
 b. -maḥnı (yırak b.) 27a/4
 b. -maḥnı (muvāfiḥ b.) 82a/8
 b. -maḥnı (oḥşa b.) 121b/3
 b. -maḥnıñ (yavuş b.) 1b/1
 b. -maḥnıñ (°āşık b.) 43a/2
 b. -maḥnıñ (helāk b.) 107a/6
 b. -maḥnıñ (ḥonġ b.) 128b/3
 b. -mañġ (ḥacīl b.) 37b/6
 b. -map (kāmīl b.) 11a/5
 b. -mas (müyesser b.) 5a/13
 b. -mas (sāḫıṭ b.) 6b/1
 b. -mas (emīn b.) 6b/8, 55b/4,
 b. -mas (ziyāde b.) 8b/2, 8b/3, 30b/12,
 b. -mas (ḥāşıl b.) 21b/9, 43b/1, 68b/13, 87b/10, 105b/8,
 b. -mas (günāh b.) 26b/4

b. -mas (hācet b.) 28a/5
 b. -mas (peydā b.) 28a/13
 b. -mas (ziyāde b.) 44b/6
 b. -mas (minnet-dār b.) 61a/12, 66a/5
 b. -mas (obdan b.) 66b/4-5
 b. -mas (def^c kılğalı b.) 71b/5
 b. -mas (zen ü ferzendsiz b.) 71b/9
 b. -mas (ihtiyāt kılğalı b.) 72b/12
 b. -mas (hālī b.) 81b/11-12
 b. -mas (gāfil b.) 82a/5
 b. -mas (feydā b.) 84b/9
 b. -mas (tamām b.) 108b/5
 b. -mas (ma^clūm b.) 117a/9
 b. -masa (hāzır b.) 13b/10
 b. -masa (haridār b.) 24a/13
 b. -masa (öz murādıça b.) 25b/7-8
 b. -masa (fesend b.) 39b/6
 b. -masa (çäre b.) 56b/5
 b. -masa (müyesser b.) 59b/6, 101b/7-8
 b. -masa (ma^clūm b.) 67b/5
 b. -masa (lāyık b.) 74b/11
 b. -masa (hācet b.) 75a/11
 b. -masa (muvāfık b.) 108a/9
 b. -masa (mevcūd b.) 108b/12
 b. -masa (hāşıl b.) 116a/8
 b. -masa (obdan b.) 116b/4
 b. -masa (hāber-dār b.) 117b/6
 b. -masa (revān b.) 119a/3
 b. -masanğ (teşne b.) 35a/2
 b. -masanğ (gālib b.) 88b/11-12
 b. -masanğ (dost b.) 120a/9
 b. -maslar (emīn b.) 64b/7
 b. -maslıkı (hāşıl b.) 15a/6
 b. -maslıkını (obdan b.) 75b/5
 b. -maslıkını (faķır b.) 67b/2
 b. -maslıkını (gālib b.) 107b/7
 b. -mas-sén (gāfil b.) 52b/6
 b. -mas-sén (hālī b.) 84b/10
 b. -masun (zarar b.) 67a/13
 b. -may (ziyāde b.) 8b/1
 b. -may (sır b.) 37b/9-19
 b. -may (nā-murād b.) 67a/12
 b. -maydurğan (işbāt b.) 21b/6

b. -maydurğan (yaşşı b.) 27b/12-13
 b. -sa (bī-ṭā^cat b.) 4a/11
 b. -sa (hudā-hūyluğ b.) 4a/12-13
 b. -sa (ārāste b.) 4b/10
 b. -sa (dürüst b.) 6a/11
 b. -sa (bī-hıred b.) 8b/7
 b. -sa (bī-hüner b.) 8b/9
 b. -sa (hüb b.) 9b/11
 b. -sa (koyğan b.) 10a/6
 b. -sa (zāhir b.) 14a/1
 b. -sa (ķavī b.) 17b/12
 b. -sa (feşimān boladurğan b.) 20b/4
 b. -sa (dānā hıred-mend b.) 23a/3
 b. -sa (hāmūş b.) 23a/4
 b. -sa (haridār b.) 24a/12
 b. -sa (çoŋg b.) 24b/6, 73a/11
 b. -sa (köredurğan b.) 31a/9-10
 b. -sa (ķuvvetlig b.) 35a/3
 b. -sa (vāķi^c b.) 36b/10, 48b/3, 73a/1, 79a/10, 92b/4
 b. -sa (dost b.) 37a/12, 77a/10
 b. -sa (naķış b.) 38a/6
 b. -sa (vācib b.) 39b/13, 106b/6, 117b/1
 b. -sa (haber-dār b.) 43b/11-12
 b. -sa (firāk b.) 43b/13
 b. -sa (ferişte b.) 44a/1
 b. -sa (müyesser b.) 44a/10
 b. -sa (yaş b.) 46a/7, 48a/5
 b. -sa (tola b.) 47b/9, 57a/13, 77b/1
 b. -sa (ziyāde b.) 48a/9, 100b/8, 101b/1-2, 103b/10
 b. -sa (hālī b.) 49a/5
 b. -sa (pır b.) 49b/7
 b. -sa (bir yerde b.) 50b/6-7
 b. -sa (körküm ve heybetlig b.) 52b/2-3
 b. -sa (lāzım b.) 52b/13, 56b/9
 b. -sa (şikār kılur b.) 53b/4
 b. -sa (yoķ b.) 54a/5, 54a/6, 61a/13-61b/1
 b. -sa (ķısķa b.) 55a/3
 b. -sa (hāşıl b.) 55a/10, 116a/7-8
 b. -sa (azraķ b.) 57b/7
 b. -sa (hüb boladurğan b.) 58a/12

b. -sa (ta^crîf ve tavşîf b.) 58b/3
 b. -sa (tolarağ b.) 59b/4
 b. -sa (zarûret b.) 59b/7
 b. -sa (helāk b.) 61a/8-9
 b. -sa (alur b.) 62b/4
 b. -sa (obdan b.) 62b/10, 84a/4, 116b/5
 b. -sa (ma^clûm b.) 65a/11-12, 65b/11
 b. -sa (kıyık b.) 65b/2
 b. -sa (izzetlig b.) 66a/4
 b. -sa (bed-gümânlığ b.) 66b/1
 b. -sa (kec b.) 70b/7
 b. -sa (kem b.) 70b/11, 89b/1
 b. -sa (uzun b.) 70b/11
 b. -sa (aķasaķ b.) 71a/1
 b. -sa (peydā b.) 71a/3 (2), 120a/4
 b. -sa (ķatıg b.) 71a/4
 b. -sa (tezek salğak b.) 71a/5
 b. -sa (teñg b.) 71b/7
 b. -sa (yaman b.) 72a/13
 b. -sa (bālîg b.) 75a/11
 b. -sa (resîde b.) 75b/9
 b. -sa (teng-dest b.) 78b/6
 b. -sa (düşmen b.) 79b/11
 b. -sa (haķîr b.) 80a/8
 b. -sa (kiçik b.) 80b/1
 b. -sa (ğāfil b.) 82a/5
 b. -sa (fest b.) 83b/13
 b. -sa (mesken b.) 84a/7
 b. -sa (günāh b.) 85b/3
 b. -sa (baķîl ve le^cîm b.) 86b/2
 b. -sa (taķt-ı taşarrufida b.) 86b/5-6
 b. -sa (giriftār b.) 86b/6
 b. -sa (muķtāc b.) 86b/7
 b. -sa (mu^ctemed b.) 88b/9
 b. -sa (za^cîf b.) 89a/6, 115b/10
 b. -sa (ēşitgüçi b.) 89b/5-6
 b. -sa (zarûret b.) 93a/3
 b. -sa (şerîk b.) 95a/8
 b. -sa (yakın b.) 95b/10
 b. -sa (zarûret b.) 96a/2
 b. -sa (ber-vech-i i^ctidāl b.) 99a/4
 b. -sa (bî-hüş b.) 100a/9, 100a/10
 b. -sa (yıldam b.) 100b/5

b. -sa (yinçige süst b.) 100b/6
 b. -sa (aķ rūşen b.) 100b/10
 b. -sa (mensûh b.) 101b/10
 b. -sa (minmegen b.) 104a/5
 b. -sa (safrāvî b.) 104b/13
 b. -sa (ķızıl yüzlüg b.) 104b/12
 b. -sa (sevdāyî b.) 104b/13
 b. -sa (yavuk b.) 106a/10
 b. -sa (semiz b.) 107a/1
 b. -sa (nedîm b.) 108a/10
 b. -sa (dānā b.) 114b/12
 b. -sa (meşğûl b.) 115b/1
 b. -sa (hāşıl boladurğan b.) 117a/4
 b. -sa (mest-i ğurūr b.) 120a/6
 b. -sa (ķolunğga baķım b.) 121b/11
 b. -sa (hareketlig b.) 123a/12-13
 b. -sa (müşkil b.) 124b/3
 b. -salar (bî-hüner b.) 8b/13
 b. -salar (mest b.) 105b/7
 b. -salar (fāriğ b.) 34a/4
 b. -sam (pîr b.) 28b/3
 b. -sam (āşık b.) 46a/1
 b. -sam (meşğûl b.) 46a/6
 b. -sañg (dervîş b.) 8b/5
 b. -sañg (emîn b.) 13a/10
 b. -sañg (yumşak b.) 16b/1
 b. -sañg (āgāh b.) 16b/12
 b. -sañg (meşğûl b.) 22a/4-5
 b. -sañg (dānā b.) 22b/7
 b. -sañg (sühān-dān b.) 22b/12-13
 b. -sañg (taķvā-dār b.) 23a/5
 b. -sañg (pîr b.) 28a/5, 32a/1
 b. -sañg (yigit b.) 28a/9
 b. -sañg (bîdār b.) 36b/7
 b. -sañg (mihmān b.) 40a/8
 b. -sañg (mest b.) 40b/11
 b. -sañg (tabi^c b.) 44b/12
 b. -sañg (rāzî b.) 44b/12
 b. -sañg (āşık b.) 45a/8, 105a/6,
 b. -sañg (humār-ālûde b.) 49a/10
 b. -sañg (şikār kılur b.) 53b/7
 b. -sañg (ceng kılur b.) 54b/3
 b. -sañg (giriftār b.) 54b/12

b. -saṅg (meṣhūr b.) 55a/8
 b. -saṅg (ḥarc kıılır b.) 57a/9
 b. -saṅg (mūnkır b.) 61a/10, 61b/3
 b. -saṅg (emānet-dār b.) 61b/7
 b. -saṅg (māl-dār ve zer-dār b.) 61b/11-12
 b. -saṅg (alır b.) 62a/5, 62b/3, 67a/6, 67b/7, 67b/9, 69a/1, 72b/1
 b. -saṅg (bérür b.) 75b/1, 76b/13
 b. -saṅg (faḫīr b.) 79a/12
 b. -saṅg (ḥaḫīr b.) 80a/1
 b. -saṅg (uluḡ ve ḫavī b.) 83b/1
 b. -saṅg (taht-ı fermānıda b.) 84a/8
 b. -saṅg (kıılır b.) 85a/13
 b. -saṅg (ḡālib b.) 88b/11
 b. -saṅg (ḡādir b.) 104a/12-13
 b. -saṅg (semız b.) 106a/13
 b. -saṅg (°azīz b.) 106b/1
 b. -saṅg (uluḡ b.) 107a/6-7
 b. -saṅg (ḡāfil b.) 120a/8
 b. -saṅg (düşmen b.) 120a/9
 b. -saṅg (bérür b.) 120b/3
 b. -saṅg (muṭṭali° b.) 124b/12
 b. -saṅg (şoḫbet b.) 126b/7
 b. -saṅg (yıraḡ b.) 127b/4-5
 b. -sun (kem b.) 17b/13
 b. -sun (tırıāk b.) 34b/12-13
 b. -sun (vīrāne b.) 45a/2
 b. -sun (cānāne b.) 45a/3
 b. -sun (tola b.) 67b/2
 b. -sun (ḥoşnūd b.) 82b/8
 b. -uṅḡlar (rāzī b.) 125a/13
 b. -up (mürekebb b.) 2b/3
 b. -up (ḥācet-mend b.) 2b/13
 b. -up (ḥacıl b.) 17a/6, 118b/13
 b. -up (ḥāşıl b.) 18a/3
 b. -up (sühān-dān ve sühān-güy b.) 18a/11-12
 b. -up (rencūr b.) 19a/12, 50a/7
 b. -up (bī-ḥired b.) 23a/4
 b. -up (kem-°aḡl b.) 23a/4
 b. -up (rīze rīze b.) 25a/4
 b. -up (çoṅg b.) 26a/2

b. -up (ḡarḡ b.) 26a/13
 b. -up (maḡrūr b.) 31b/11-12
 b. -up (vāḡi° b.) 32a/5
 b. -up (meşḡül b.) 33b/11
 b. -up (müheyyā b.) 33b/11
 b. -up (sīr-āb b.) 34a/4
 b. -up (dil-teng b.) 42a/2, 94b/5, 118a/8
 b. -up (ittifāḡ b.) 43b/4
 b. -up (visāl b.) 43b/13
 b. -up (emīn b.) 54a/13, 66b/12
 b. -up (köṅülsüz b.) 55b/5
 b. -up (muḡtāc b.) 57b/2-3
 b. -up (müteḡayyır b.) 65b/4-5
 b. -up (dāḡ b.) 65b/3-4
 b. -up (minnet-dār b.) 66a/8
 b. -up (der-ḡaḡab b.) 71a/10
 b. -up (ékki b.) 75b/3
 b. -up (ḡaber-dār b.) 78b/8
 b. -up (düşmen b.) 80b/3
 b. -up (bir b.) 97a/11
 b. -up (dürüş b.) 100b/7
 b. -up (ḡūn-ālūde b.) 101a/3
 b. -up (hem-zebān b.) 103b/3
 b. -up (mest b.) 105b/3
 b. -up (ḡaḡab-nāk b.) 110a/6
 b. -up (aḡıḡlaḡan b.) 112a/11
 b. -up (dégen b.) 112a/6
 b. -up (naşīb b.) 124a/3
 b. -up (naşībe b.) 124a/5
 b. -updur (cārī b.) 44a/2, 64b/10,
 b. -updur (āḡāh b.) 113b/4
 b. -updur (naşīb b.) 124a/9
 b. -updur (naşībe b.) 124a/7
 b. -updur-mén (pīr b.) 28b/4
 b. -ur (oḡşa b.) 1b/9, 10a/5
 b. -ur (ıḡrār ḡ. b.) 4a/5-6, 4a/6-7
 b. -ur (ékki b.) 2b/3 (2), 2b/4 (2), 2b/5, 2b/6 (2), 2b/7, 2b/8 (2)
 b. -ur (tamām b.) 3a/9 (2), 3a/10
 b. -ur (helāk b.) 4a/12, 117b/6
 b. -ur (ārüz ḡ. b.) 4a/13
 b. -ur (ārāste) 4b/10

b. -ur (obdan b.) 4b/10, 70a/4
 b. -ur (téng b.) 6a/1
 b. -ur (bérgen b.) 6a/10
 b. -ur (lāzım b.) 6b/9
 b. -ur (vācib b.) 7b/10
 b. -ur (ẓa'īf b.) 7b/12, 69b/10
 b. -ur (icābet b.) 8a/11
 b. -ur (gedā b.) 8b/7
 b. -ur (salğan b.) 10b/1
 b. -ur (kılğan dék b.) 10b/3
 b. -ur (peydā b.) 10b/7-8, 36b/8, 43a/6, 50b/10-11, 55b/12, 71a/2, 99a/6, 114a/7, 115b/1, 122a/9, 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/8
 b. -ur (müstāgnī b.) 12b/9
 b. -ur (ḥursend bolğan b.) 14b/1
 b. -ur (tola b.) 15a/2, 121a/10, 121b/2, 126a/2
 b. -ur (vebāl b.) 15a/2
 b. -ur (ḥaşıl b.) 15a/4, 15b/7, 21b/8, 36b/13, 57b/11, 59a/11, 78a/10, 89b/11, 94a/3, 106a/12, 106a/13, 116a/6, 116a/7, 121b/1-2, 123b/6
 b. -ur (ḥaşıl kılğalı b.) 16b/2
 b. -ur (yamanlık kılğan b.) 16b/3
 b. -ur (yaman b.) 16b/7
 b. -ur (ḥāzır b.) 19a/3-4
 b. -ur (feşīmān b.) 17b/6, 36b/9
 b. -ur (fāsīd b.) 19a/9
 b. -ur (lāl b.) 24b/7
 b. -ur (sağrağı b.) 24b/9
 b. -ur (rūşen b.) 24b/11
 b. -ur (ziyāde b.) 30b/9, 30b/11, 34b/4, 44a/9, 44a/13-44b/1, 48a/7, 63b/12
 b. -ur (ẓa'īf b.) 33a/10-11
 b. -ur (bī-maḳdūr b.) 33a/11
 b. -ur (tırıyāk b.) 34b/11
 b. -ur (ḥaste ve rencūr b.) 36b/7
 b. -ur (ḥarc b.) 36b/9
 b. -ur (fāyide b.) 36b/13
 b. -ur (āşikārā b.) 38a/3, 77b/2
 b. -ur (feydā b.) 41a/9, 43a/4, 89b/1
 b. -ur (ḥacīl b.) 41a/11
 b. -ur (laṭīfraḳ ve nāzūk b.) 43a/8-9

b. -ur (vāḳi° b.) 40a/10-11, 45a/5
 b. -ur (fesend b.) 44a/5-6
 b. -ur (māyil b.) 44a/6
 b. -ur (ḡālib b.) 44a/9
 b. -ur (bend b.) 44a/12
 b. -ur (ẓarūr b.) 44b/1
 b. -ur (ḥoş b.) 45a/7
 b. -ur (ber-kemāl b.) 48a/7
 b. -ur (ḥācet-mend b.) 48a/8
 b. -ur (ağır b.) 48b/10
 b. -ur (yirik b.) 48b/10
 b. -ur (ma°lūm b.) 51a/3, 66a/11
 b. -ur (kem b.) 52a/5
 b. -ur (fevt b.) 52a/6
 b. -ur (yok b.) 54a/7
 b. -ur (raḥat b.) 59a/13
 b. -ur (ḳabūl tutğan b.) 60a/10-11
 b. -ur (mu°tedil b.) 63a/9
 b. -ur (güşāde b.) 63a/10
 b. -ur (tartışıḡlı b.) 63b/11
 b. -ur (lāyık b.) 64a/3
 b. -ur (dost tutḡuçı b.) 64a/5-6
 b. -ur (ḳalb b.) 64a/6
 b. -ur (tili yaman b.) 64b/7
 b. -ur (°āḳil b.) 65a/1
 b. -ur (bahādur b.) 65a/1
 b. -ur (işlemçi b.) 65a/1
 b. -ur (ḳorḡḡaḳ b.) 67a/3
 b. -ur (°azīz b.) 68b/11
 b. -ur (mevcūd b.) 69a/9
 b. -ur (uzun b.) 69a/13
 b. -ur (yumşak b.) 69a/13
 b. -ur (ṭāḳatlig b.) 69b/9
 b. -ur (çıdamlıḡ b.) 69b/10
 b. -ur (dīvāne ve °ayblıḡ b.) 70a/2-3
 b. -ur (bed-ḥūy b.) 70a/4
 b. -ur (gaça b.) 70a/6-7
 b. -ur (yıkılḡaḳ b.) 70b/7
 b. -ur (def° b.) 71b/5
 b. -ur (°āḳıbet-endīş b.) 72a/7
 b. -ur (mihr-bānraḳ b.) 72b/10
 b. -ur (yamanraḳ b.) 72b/11
 b. -ur (ihtiyāt kılğalı b.) 72b/12

b. -ur (feydā b.) 75b/4, 82a/1 (2)
 b. -ur (qolğa keltürgen b.) 87b/13
 b. -ur (tebāh b.) 93a/13, 94a/2, 123a/2
 b. -ur (qılğan b.) 97a/1
 b. -ur (bilgen b.) 98a/1
 b. -ur (dāhıl b.) 98a/8
 b. -ur (şıhhat selāmet b.) 99a/5
 b. -ur (bisyr b.) 102b/12
 b. -ur (bir cins b.) 103a/12-13
 b. -ur (vīrān b.) 119a/5
 b. -ur (ābād b.) 119a/6
 b. -ur (cārī b.) 119b/1
 b. -ur (ziyāde b.) 121b/4
 b. -ur (muvāfiq b.) 126a/9
 b. -ur (qatıq b.) 127b/10
 b. -urdın (hem-meclis b.) 34b/3
 b. -urlar (firifte b.) 10a/8
 b. -urlar (bed-gümān b.) 22a/10
 b. -urlar (şād b.) 30a/12
 b. -urlar (meşgūl b.) 33a/12
 b. -urlar (aşık b.) 43a/8
 b. -urlar (düşmen b.) 55b/6, 120a/3
 b. -urlar (dost b.) 77b/7
 b. -urlar (saḥī b.) 86b/3
 b. -ur-sén (yavuk b.) 8a/11
 b. -ur-sén (hoşnūd b.) 8b/5
 b. -ur-sén (hoş-vaqt b.) 10b/9
 b. -ur-sén (āgāh b.) 13a/9
 b. -ur-sén (dānā b.) 16b/12
 b. -ur-sén (hursend b.) 30a/11
 b. -ur-sén (vebāl b.) 30a/12
 b. -ur-sén (teşne b.) 35a/1
 b. -ur-sén (oygaq b.) 36b/5
 b. -ur-sén (şerm-sār b.) 55a/9
 b. -ur-sén (yaman atlıq b.) 55b/3-4
 b. -ur-sén (feşimān b.) 58a/2-3,
 b. -ur-sén (muhtāc b.) 58a/8
 b. -ur -sén (meşhūr b.) 61b/2
 b. -ur-sén (qarż-dār b.) 61b/2-3
 b. -ur-sén (hıyānet qılguçı b.) 61b/3-4
 b. -ur-sén (körge b.) 65b/11
 b. -ur-sén (ferāmūş qılğan b.) 85a/1
 b. -ur-sén (edā qılğan b.) 85a/3

b. -ur-sén (zulm qılğan b.) 90b/9
 b. -ur-sén (kem kılmagan b.) 114a/7
 b. -ur-sén (iş kılmagan b.) 119b/6
 b. -ur-sén (ma^clūm qılğan b.) 119b/7
 b. -ur-sén (ğāfil bolğan b.) 120a/8
 20. *Fiillerle birlikte birleşik fiil çekimi oluşturur*
 b. -sa (qoyğan b.) 10a/6
 b. -sa (turğan b.) 19a/12
 b. -sa (dégen b.) 24a/4
 b. -sa (ayıtğan b.) 24a/5
 b. -sa (alğan b.) 31b/12
 b. -sa (obdan tüşgen b.) 32b/6
 b. -sa (iltifāt kılar b.) 46a/13
 b. -sa (şikār kılar b.) 53b/4
 b. -sa (satılğan b.) 66a/11
 b. -sa (merdāniyyetdin qalğan b.) 73a/4
 b. -sa (ağrığan b.) 100b/1
 b. -sa (yégen b.) 101b/4
 b. -sa (sıhhat tapur b.) 101a/13
 b. -sa (asmağan b.) 104a/4
 b. -sa (düşnām kılar b.) 119b/10
 b. -sa (olturğan b.) 125b/3
 b. -sa (aytur b.) 128b/11
 b. -saṅg (qılğan b.) 10b/12
 b. -saṅg (örgeür b.) 13b/8
 b. -saṅg (sözler b.) 22a/1
 b. -saṅg (nān yégen b.) 35a/1
 b. -saṅg (içer b.) 35b/8
 b. -saṅg (barur b.) 40a/9, 97b/4
 b. -saṅg (oynar b.) 41a/12, 41b/4
 b. -saṅg (şikār kılar b.) 53b/7
 b. -saṅg (ceng kılar b.) 54b/3
 b. -saṅg (harc kılar b.) 57a/9
 b. -saṅg (bérür b.) 75b/1, 76b/13, 120b/3
 b. -saṅg (almağan b.) 92a/10
 b. -saṅg (in^cām kılar b.) 119b/5
 21. *Fillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar*
 b. -adurğan (ayıtğalı b.) 89b/7
 b. -ğay (nağme qılğalı b.) 104b/6
 b. -madı (helāk qılğalı b.) 113a/11-12

- b. -mağan (dégeli b.) 83a/7
- b. -mas (mühr kılğalı b.) 1b/12
- b. -mas (dégeli b.) 3b/11-12
- b. -mas (ümmîd tutup b.) 30b/9
- b. -mas (yırak tutup b.) 50a/2
- b. -mas (alğalı b.) 61b/6
- b. -mas (oyğatğalı b.) 66b/6
- b. -mas (bilgeli b.) 74a/6, 116a/13
- b. -mas (öçürgeli b.) 128a/2
- b. -mas (peyvend kılğalı b.) 83a/13-83b/1
- b. -mas (kılğalı b.) 83/12
- b. -mas (şerh kılğalı b.) 87a/9
- b. -mas (sūd tapğalı b.) 107a/4-5
- b. -mas (cān éltkeli b.) 115a/1-2
- b. -mas (tépretkeli b.) 116a/11
- b. -mas (alğalı b.) 116b/9
- b. -mas (zinde kılğalı b.) 126b/1
- b. -masa (bilgeli b.) 62a/10
- b. -masa (dégeli b.) 93a/10
- b. -mas (yégesi b.) 114a/2
- b. -maydur (çıkkalı b.) 90b/7
- b. -ur (anğlağalı b.) 8b/10
- b. -ur (bilgeli b.) 20b/1, 62a/11, 70a/6,
- b. -ur (kélbürgeli b.) 65b/13
- b. -ur (bīdār kılğalı b.) 66b/5
- b. -ur (kılğalı kélbürgeli b.) 111a/12
- b. -ur (yandurgalı b.) 113b/8
- b. -ur (kıtulğalı b.) 115a/1
- b. -ur (tedārikini kılğalı b.) 126a/13

bolğay ki 1. Çünkü, zira

b. 16b/5

2. Gerektir ki, gerekmektedir ki, ... olması şarttır, ... olması zarurîdir, kesinlikle, ... olmalı, krş. **bolğay kim, bolğaylar ki**

b. 40a/4, 40a/6, 46b/13, 47a/1, 53b/5, 76a/4, 77a/1, 72a/11, 72b/4, 87a/7, 90a/12, 92b/1, 98a/7, 99b/4, 108b/2, 109b/2, 120b/1

3. Mümkünse, imkân varsa, imkânı ölçüsünde

b. 33b/1, 62b/10, 74a/4, 92b/8, 111b/4

4. Muhtemeldir ki, ihtimaldir ki

b. 16a/5, 18a/4, 69b/7

5. Böylece

b. 18a/11

6. Farzedelim ki, örnek olarak, misalen

b. 58a/8

bolğay kim krş. bolğay ki 2

b. 115b/3

bolğaylar ki krş. bolğay ki 2

b. 38a/5

boluş Olma işi, olma durumu; oluş, olma

b. +dın (içi bend b.) 101b/2-3

b. +ı 74b/8, 74b/9

b. +ını 67a/9, 67a/12, 67b/1

b. +ını (ziyānk-ār b.) 95a/6

b. +nınğ (icābet b.) 86a/12

b. +umdın (şermende b.) 76b/8-9

boy Boy

b. +ı 63b/6, 64a/2

b. +ığa 31b/11

boya- Boya sürerek veya boyaya batırarak renk vermek; boyamak

b. -ğanga 65b/3

boyun Boyun

b. +(boyn)ınınğ 69b/1

boz Boz renk, boz

b. at "boz renkli at" 69b/13

boz- Geçersiz duruma getirmek, hükmünü ortadan kaldırmak, iptal etmek; bozmak

b. -mağay 93a/2

bozul- Bozulmak

b. -mas 2a/4

bölek Başka, +dAn başka, ayrı, farklı

b. 2b/10, 4b/4, 7a/12, 12b/7 (2), 20b/5, 27a/6, 27a/7, 30a/3, 30b/6, 43b/1, 52b/3, 65b/1, 72a/12, 84a/1, 88a/13, 90a/2, 91a/13, 91b/11, 91b/13, 93b/4, 99a/11, 103a/2, 104a/11, 105a/8, 119b/9

b. +dür 24b/2 (2), 45a/4 (2), 64b/12

b. +ge 64b/10

bölek bölek Ayrı ayrı

b. 121a/4

bölen- Bölünmek, ayrılmak

b. -mek 2b/3

bu 1. *İşaret sıfatı, bu*

b. 1b/6, 2a/3, 2b/8, 2b/13, 3a/10, 4b/3, 4b/11, 4b/12, 5a/3, 5a/4, 5a/5, 5a/10, 5a/13, 5b/12 (2), 6a/12, 7a/4, 7b/12, 9a/11, 10b/11, 10b/12, 10b/13, 11a/13 (3), 12a/1, 12a/4, 12a/11, 12b/4, 13a/2, 13b/4, 14b/10, 16a/1, 16a/2, 16a/3, 16a/6, 16a/11, 16b/9, 16b/10, 17a/5, 17a/6, 19a/9, 19a/11, 19b/13, 20a/10, 20b/12, 20b/13, 21a/2, 21a/3, 21a/4, 21a/7, 21a/10, 23a/13, 23b/3, 23b/6, 23b/10, 23b/12, 24a/1, 24a/2, 24a/4, 24a/7, 24a/8, 24b/13, 25a/1, 25a/11, 25a/12, 25b/3, 25b/4, 26b/9, 28a/2, 28a/3, 28b/12, 29a/1, 29b/7, 30a/10, 30b/3, 31a/11, 31b/2, 31b/4 (2), 33a/2, 33a/7, 33a/11, 33b/10, 34a/7, 34b/7, 35a/9, 35a/12, 35a/13, 36b/13, 37b/7, 38a/11, 38b/5, 38b/9 (2), 39a/1, 39a/2, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 39a/6, 39a/8, 39b/3, 39b/6 (2), 39b/12, 40a/3, 40a/7, 40b/2, 40b/3, 40b/10, 41a/2, 42a/6, 42b/10, 43b/2, 43b/3, 44b/8, 45b/9, 45b/13 (2), 46a/5, 46a/12, 46b/1, 46b/2, 46b/4, 46b/7 (2), 48a/1, 48a/10, 48a/13, 50a/7, 51a/8, 51b/12, 54b/7, 55b/1, 55b/3, 55b/7, 55b/8, 56a/1, 56a/3 (2), 56a/4, 56a/8, 56a/9, 56a/10 (2), 56a/11 (3), 56a/13, 56b/1, 56b/3, 56b/4, 59b/2, 59b/12, 60a/7, 60b/6, 60b/7 (2), 60b/8, 60b/9, 60b/10, 60b/11, 61a/1, 61a/2, 61a/4, 61a/12, 61b/4, 63a/3, 63a/11, 64a/12, 64a/12, 64b/9, 65b/8, 65b/10, 67b/13, 68a/9, 69b/7 (2), 70b/2, 71a/11, 71a/12, 71b/3, 71b/3, 71b/4, 72a/1, 72a/2, 73b/5, 75a/6, 75a/7, 76a/4, 76a/8, 80b/11, 80b/12, 81a/11 (2), 81a/13, 81b/3, 85a/11, 85b/9, 86b/7, 86b/11, 88a/2, 88b/1, 89b/7, 90a/2, 90b/12, 90b/13, 91a/1, 91a/4, 91a/10, 91b/11, 91b/12, 92a/5, 92a/6, 92a/8, 92a/13, 93a/6, 93a/8, 93a/13, 93b/4, 93b/7, 94a/11, 94b/4, 94b/9, 94b/11 (2), 94b/13, 95a/1, 95a/2 (2), 95a/11, 95a/13, 97a/4, 97b/13, 98b/4, 99b/2, 100b/3, 101b/5, 101b/7, 102b/11 (2), 103a/1, 103a/2, 103a/11, 103b/2, 104b/5 (2), 105a/3, 107a/11, 107b/10, 108a/4, 108a/6, 108b/12, 110a/4,

110a/6, 110a/7, 110a/13, 110b/2, 110b/4, 110b/5, 110b/5, 110b/11, 111b/1, 111b/3, 111b/4, 111b/7, 111b/8, 111b/9, 111b/12, 112a/13, 112b/2, 112b/5, 112b/6, 112b/11, 113a/5, 113a/10, 113a/12, 113b/4, 114b/1, 114b/2, 114b/3, 115b/2, 115b/13, 116a/2, 116a/5, 117a/4, 118a/5, 118a/12, 118b/1, 120a/11, 121a/6, 122a/5, 12a/10, 122a/11, 122a/12, 122b/2, 122b/3, 122b/9, 125a/7, 125a/9, 125b/5, 125b/5, 125b/7, 126a/6, 126a/8, 126b/4, 126b/7, 126b/10, 126b/11 (2),

b. yan kıl- "bu tarafa döndermek, çevirmek" 21a/7

b. yerde "burada" 35a/9

b. bir söz "böyle bir söz" 118b/1

2. *İşaret zamiri; bu*

b. 5b/10, 7b/9, 9a/9, 9b/6, 12b/11, 14a/12, 17a/3, 19a/2, 20b/10, 21b/2, 24a/3, 25a/7, 25b/5, 28b/10, 29b/4, 30a/8, 34a/1, 35a/6, 35a/10, 35b/5, 35b/6, 43b/7, 44a/2, 44b/6, 46a/1, 51b/13, 61a/7, 62b/12, 63b/11, 64a/5, 64a/9, 70a/11, 73b/11, 76b/4, 76b/6, 76b/10, 76b/12, 80a/8, 91b/9, 99a/4, 99a/5, 109a/13, 112b/11, 113a/3, 113a/10, 116a/6, 121b/2, 123b/13

b. +dur 33a/10

b. күн "bugün" 25b/3, 25b/4, 56b/2, 97a/8

b. күнki "bugünkü" 59a/12 (2)

Bū °Alī (ka) *Samanoğulları devrinde Horasan valiliği yapmış bir kişi, kaynaklarda Ebû Alî Simcur, Ebû Alî Simcurî şeklinde geçmektedir, krş. Bū °Alî Kemcūr, Ebū °Alī*

B. 111a/6, 112a/2, 112a/7, 112a/10, 112a/13

B. +ğa 111a/13, 112a/13

B. +ni 111a/4

B. +niñg 111a/11, 112a/3

Bū °Alī Kemcūr (ka) *krş. Bū °Alī*

B. 111a/2

buba *Dede, büyükbaba*

b. +m 45a/13

b. +ñg 81a/8, 119b/1

b. +sı 52b/12, 18b/12
buğday *Taneleri un ve ekmek yapımında kullanılan ve insanın başlıca gıdasını teşkil eden bitki; buğday*
b. +nınğ 15b/1
Buḥārā (ya) *Özbekistan'da tarihî bir Türk şehri; Buhara*
B. +ğa 45b/3
B. +nınğ 5b/5
Buḥārālīg *Buhara şehrine mensup, Buhara şehrinde, Buharalı*
B. 45b/1
buḥārāt (Ar.) *Gönül mahmurluğu*
b. +ı 36b/3
Buḳrāt (ka) *Meşhur Yunanlı hekim Hipokratis, Hipokrat*
B. 17a/10, 17a/12, 99a/13
B. +nınğ 99b/9, 99b/13, 100a/4
bular *Bunlar*
b. 46a/10, 96a/9
b. +dın 8a/2, 88a/13
b. +ğa 4b/11, 87a/13
b. +nı 9b/8, 51a/5, 99b/5
b. +nınğ 64b/1, 87a/13, 87b/1, 99b/8, 100b/2, 102a/8, 102a/10, 103b/13, 123a/10
bulunğ *Köşe, kenar, bucak*
b. +larını (künc b.) 102b/9, 102b/10
bura- *Koklamak*
b. -mağ 9b/5, 30a/10, 123a/6
burc (Ar.) 1. *Zodyak üzerinde yer alan 12 takımyıldızından her biri*
b. +da 102a/6
b. +larınınğ 102a/5
b. -ı kamer "ayın bulunduğu burç, ay burcu" 102a/5
2. *Taraf, yön, köşe*
b. +ıdadur 30b/1
b. +ıdur 30b/2
b. +ığa 111b/11 (2)
burğuy *Boru denen nefesli saz, nefir*
b. tart- "burgu çalmak" 66b/6
burḥāne (Far.) *Kanıt, delil*
b. -i muḥabbet "muhabbetin delili" 46b/3

burun I *Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı; burun*
b. +da 62b/8, 62b/10
b. +(burn)ı 62b/7, 63a/5, 65b/9
b. +(burn)ını 112a/5
b. +(burn)ınınğ 65b/1
b. +(burn)um 112a/6
burun II *Önce, evvel*
b. 80b/2
būy (Far.) *Koku*
b. +ı 28a/3
buyru- 1. *Bir kimseden bir şeyi yapmasını, bir şeyi kullanmasını istemek, bir şeyin yapılması hususunda emir vermek, emretmek, buyurmak, krş.*
buyur-
b. -dı 106b/11, 107a/9, 114a/12
b. -ğan 84a/9
b. -mağay 92b/13
b. -mağıl 101b/3
b. -mağ 5a/11
b. -pdur 6a/5
b. -sağ 42b/12
2. *Görev vermek, iş buyurmak*
b. -mağıl 84a/5
3. *Buyrulmak, emredilmek, görev olarak verilmek*
b. -ğan 113a/1
4. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
b. -mağunça (dārū b.) 87b/11
buyruğ *Emir; buyruk*
b. +ıda 111a/9
buyur- *krş. buyru-*
b. -dı 17b/9, 20b/12, 21a/3, 39b/9, 39b/12, 90b/5, 106b/9, 109a/7, 112a/13, 118a/11, 118b/13
b. -dılar 76a/6, 85a/7
b. -ğıl 33b/12, 53a/1, 116a/2
b. -ğuçı 10b/4
b. -mağıl 90b/6, 115a/8
b. -sağ 39b/11, 90b/9
2. *krş., buyru-* 2
b. -ma 66b/4

- b. -mağıl 40b/1, 117b/10-11
 3. *İhsan etmek, bir şeyi hediye olarak vermek, vermek*
 b. -dı 73b/4
 4. *İşe yerleştirmek, görevlendirmek, işin başına getirmek, atamak*
 b. -mağ 117b/9
bühtân (Ar.) *İftira*
 b. kıl- "iftira atmak, yalan söylemek" 27a/13
 b., ĩzâ kıl- "iftira atmak, ve sıkıntı çıkarmak, eziyet etmek" 124b/10
bülbül (Far.) *Sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş; bülbül*
 b. 80a/5
büle- *Keskinleştirmek*
 b. -p 80b/11
bülend (Far.) 1. *Yüce, ulu, büyük*
 b. 88b/5, 109b/10
 b. +i 27b/5
 b. bol- "büyük olmak" 68b/4
 2. *Uzun*
 b. 69b/3
 3. *Yüksek, yüksekçe*
 b. 76a/13, 97a/6
bülend-kâmet (Far.+Ar.) *Uzun boylu*
 b. 64a/11
bülendrağ (Far.+T.) *Daha yüce, daha ulu*
 b. 32b/11
bürd-bâr (Far.) *Yük çeken, katlanan*
 b. 14b/13
Büzürcimihür (ka) *Meşhur İran hükümdarı Nuşirevan-ı âdil'in veziri*
 B. 17a/5, 17a/7, 21b/12, 67b/10
 B. +ğa 17a/6
 B. +ni 17a/3
 B. +niğ 17a/1, 21b/10, 21b/10-11
büzürg (Far.) *Büyük, yüce, ulu, saygıdeğer*
 b. 15b/12, 23a/13
 b. +ler 33a/1, 94a/10
 b. +lerdin 27b/2
 b. +niğ 112b/11

- pādşāh-ı b. "büyük, hürmete layık padişah" 18b/10
büzürlük (Far.+T.) *Büyüklik, yücelik, ululuk*
 da^cvā-yı b. "büyüklik iddiası" 17b/1
büzürg-vār (Far.) *Büyük, ulu, yüce*
 b. +imniğ (peder-i b.) 31b/6
büzürg-vārrağ (Far.+T.) *Daha büyük, daha ulu, daha yüce*
 b. bol- "daha büyük, daha yüce olmak" 14a/13

Cc

- cādūluk** (Far.+T.) *Etkileyicilik, büyüleyicilik, sihirbazlık, büyücülük*
 c. +niğ 83a/5
Ca^cfer (Ar.) *Kişi adı*
 C. 9a/9
cāhil (Ar.) *Bilgisiz; cahil*
 c. 16a/4, 16a/6, 28a/12, 28a/13, 97b/5
 c. +lerğa 115a/7
 c. +lerni 15a/9, 15a/10
 c. +lerniğ 15b/8
cāhilâne (Ar.) *Cahillerin yaptığı gibi, cahilce; cahilane*
 c. 16a/5
cāhillik (Ar.+T.) *Bilgisizlik, cehalet; cahillik*
 c. 67b/4
 c. +ğa 14a/13
Cālīnūs (ka) *Calinus adıyla da bilinen, Roma döneminde yaşamış meşhur hekim Galenos*
 C. 99a/10
cām (Far.) *Kadeh, içki kadehi*
 c. 37b/12, 37b/13
 c. +ını 43b/8
 2. *Bardak, su bardağı*
 c. 39b/10
cāme-dār (Far.) *Saraylarda giysilerden sorumlu olan görevli*
 c. 46a/10

cāme-ḥāne (Far.) *Hamamlarda elbisenin çıkarılıp bırakıldığı soyunma odası, soyunma yeri*
c. +de 49a/12

cāmi^c (Ar.) *Toplayan, toplayıcı, bir araya getiren, cemedan*
c.-i māni^clik "bütünüyle inkâr, ret" 88b/12

cān (Ar.) *Can*
c. 11a/13, 50b/4, 50b/6, 50b/7, 55a/5, 55a/6, 115a/1, 120a/4, 123a/11, 123a/12, 123a/13, 124a/2 (2), 124a/5, 124a/7, 124a/9, 126a/5
c. +da 50b/5
c. +dın 59a/8, 66b/11, 116b/2 (2), 123b/2
c. +dur (belā-yı c.) 31a/13-31b/1
c. +ı 94a/8, 123b/1, 123b/12
c. +ıdur 126a/7
c. +ınğ 96b/5
c. +ınınğ 123b/3
c. +nı 116b/10
c. +nınğ 123b/1
c. -ı ādem "insanın canı" 47b/7
c. éltgeli bol- "canını kurtarabilmek" 115a/1-2
c. +dın kéc- "canından geçmek, can korkusu duymayarak canından vazgemeyi göze almak" 116b/2

cānāne (Far.) *Sevgili*
c. bol- "sevgili olmak" 45a/3

cānib (Ar.) *Taraf, yan, cihet*
c. +ni (eṭrāf-ı c.) 82b/3-4

cānfezā (Far.) *Cana can katan, cana ferahlık veren (kimse)*
mūnis-i c. "cana can katan dost" 52a/2

cānlıḡ (Ar.+T.) *Yaşamakta olan, yaşayan; canlı, krş. cānlıḡ*
c. +largā 9b/7

cānlıḡ (Ar.+T.) *krş. cānlıḡ*
c. +lardin 9b/1

cānsız (Ar.+T.) *Cansız*
c. 8b/9

cānver (Far.) *1. Yaratılmış, canlı*
c. +lerninğ 51a/13

2. Hayvan

c. +ler 52b/9, 52b/10, 52b/11
c. +lerni 53b/9

cārī (Ar.) *Geçerli, doğru*
c. 19b/4

c. bol- I "işletilmek, yürütülmek, sürdürülmek, devam ettirilmek" 44a/2, 64b/10

c. bol- II "emir, ferman vb. yürütülmek, yerine getirilmek, tutulmak, kabul edilmek" 119b/1

c. bol- III "(iş) yolunda gitmek, rast gitmek" 120b/11

revān c. kıl- "emir, ferman vb. işletmek, yürütmek, uygulamak, yerine getirmek" 115a/12-13

cāsūs (Ar.) *Başkalarına ait sırları belirli bir maksatla ve başkası hesabına öğrenen ve haber veren kişi, ajan; casus*

c. 115b/11
c. +larınğ 115a/4

cāy (Far.) *1. Yer, mekân*

c. (cāy menzil) 78b/9

c. +ı 31a/12, 123a/9

c. +ıda 9b/10, 63a/7

c. +ınğ 40a/12, 116b/4

c. +ınğda 116a/8

c. +ınğga 38b/9

c. +ını 15a/7

c. +ıda bol- "yerli yerinde olmak, eksiksiz olmak, tam olmak" 63a/7

c. -ı rahmet "acınacak hâlde, acınası durumda, rahmete muhtaç" 86b/4

c. -ı rahm "acınacak hâlde, acınası durumda, rahmete muhtaç" 86b/5

2. Uygun, yeterli, kâfi

c. +ı 36a/6

cāyız (Ar.) *Yerinde, uygun doğru; caiz*
c. +dür 128b/11

cāy-namāz (Far.) *Seccade, namazlık*
c. 128a/8, 128b/7, 128b/8

cebr (Ar.) *Zorlama, zor kullanma, cebir*
c. 2b/13

cedel (Ar.) 1. *Kavga, münakaşa, ağız dalaşı, tartışma*
 c. 61b/2, 107a/11
 c. kı1- "kavga etmek, münakaşa etmek, tartışmak" 41b/7, 105b/6
 2. *Pazarlık*
 c. 67a/9, 67a/10
 c. kı1- "pazarlık etmek" 67a/11, 121b/1

cedvel (Ar.) *Kalemi yan tarafına dayayarak yürütmek suretiyle düzgün çizgi çizmeye yarayan tahtadan veya madenden alet, cetvel*
 c. kalem "birtakım şekiller çizmek için cetvel ile kullanılan kalem" 88a/12

cefā (Ar.) *Eziyet, sıkıntı; cefa*
 c. 49b/11, 49b/12

cehālet (Ar.) *Bilgisizlik, bilmezlik, habersizlik, cahillik; cehalet*
 c. +ige 15a/11

cehd (Ar.) *Çalışma, çabalama*
 c. 6a/12
 c. kı1- "çalışmak, çabalamak, gayret etmek" 14a/11, 15b/7, 16b/4, 18b/6, 32a/1, 36a/10-11, 43a/11, 45a/9, 46b/12, 51b/7, 57a/5, 57a/9, 58a/3, 59a/8, 59a/13, 67b/9, 68a/1, 79b/10, 82a/1, 89a/3, 96a/1, 101b/8, 101b/12, 102a/1, 102b/10, 103a/5, 116b/6, 120a/5, 123b/7

celle celāluhū (Ar.) *Allah'ın ismi anıldığı zaman kullanılan, "Onun şanı ne yücedir." manasına gelen söz*
 c. 9b/1

cem^c (Ar.) 1. *Toplama, bir araya getirme*
 c. kı1- I "toplamak, bir araya getirmek, biriktirmek" 1a/3, 57a/2, 57a/3, 57a/4, 57a/8, 58a/3, 59a/10, 66b/7, 94a/12, 107a/6, 122b/6
 c. kı1- II "elde etmek, kazanmak" 114a/5
 c. kél- "bir araya gelmek, toplanmak, buluşmak, bir arada olmak" 16b/8, 36a/10
 c. bol- "bir araya gelmek, toplanmak" 23b/7, 38b/4
 c. eyle- "toplamak, bir araya getirmek" 57b/4

2. *Topluluk, cemiyet*
 c. +niṅ 17a/8
 3. *Cemaat*
 c. +niṅ 128b/11, 128b/12

cemāl (Ar.) *Güzellik*
 c. 45b/1
 c. -i dīdār "yüz güzelliği" 44b/5

cemī^c (Ar.) *Bütün, tüm, cümle*
 c. 16a/8

cem^ciyyet (Ar.) 1. *Topluluk, kalabalık*
 c. 54a/12
 c. +niṅ 128b/5
 2. *Bir imama uyup namaz kılan müslümanların bütünü, cemaat*
 c. 68a/7

cenāb (Ar.) *Şeref, onur, haysiyet, büyüklük, zat*
 c. +iḡa 81b/1

cenāze (Ar.) 1. *Cenaze*
 c. 28b/10
 c. +ge 28b/13
 c. +sige (namāz-ı c.) 68a/4
 2. *Tabut*
 c. +niṅ 82b/6

ceng (Far.) 1. *Savaş, vuruşma*
 c. 54b/10, 54b/13, 110a/3, 115b/8, 115b/12, 116a/9, 116a/13
 c. +de 116a/3
 c. +din 29b/13
 c. +ge 81b/3
 c. +idin 54b/13
 c. +ni 42b/5, 54b/6,
 c. kı1- "savaşmak, vuruşmak" 1a/2, 54b/2, 54b/3, 54b/12, 56b/11, 81b/1, 115b/7 (2), 115b/9, 116a/3, 116a/9, 116b/4, 120a/10
 c. ve uruş kı1- "savaşmak" 42b/2
 ma^creke-i c. "savaş alanı, harp meydanı" 54b/10
 2. *Münakaşa, ağız dalaşı, tartışma*
 c. 61b/2
 c. kı1- "ağız dalaşı yapmak, münakaşa etmek" 34a/7, 42b/4

cerāḥat (Ar.) *Yara; cerahat*

c. 27b/13
cered (Ar.) *Hayvanların arka sinirlerinde oluşan şişlik*
c. 71b/1
cesed (Ar.) *Naaş, ölü; ceset*
c. +imni 79a/2
cesedî (Ar.) *İnsan, kişi*
c. 122b/3
cestelig (Far.+T.) *Hantal, ağır, yavaş olmama durumu, atik, çevik*
c. 63b/6
cevāb (Ar.) *Yanıt; cevap*
c. 88b/3, 89b/8 (2), 92a/2, 125b/1
c. +ı 110b/6, 125b/10
c. +ıda 42a/10
c. +ını 83a/6, 88b/3, 89b/7, 110a/13
c. bér- "yanıtlamak, cevap vermek" 13a/4, 19a/1, 29b/5, 29b/8, 89b/7, 92a/3-4, 100a/8, 106b/10, 125a/1-12, 125a/13, 125b/6, 125b/8
c. tap- "cevap bulmak, karşılık vermek" 24a/8
c. dé- "cevap vermek" 42a/11
c. ayıt- "cevap vermek" 44a/11
c. kııl- "cevap vermek" 72a/6
c. -ı hāzır "her söze uzun uzun, düşünmeden, hemen, uygun ve yerinde bir cevap bulup verebilen (kimse), hazır cevap" 72a/12
cev-fürüş (Far.) *Arpa satan*
kendüm-nümā-yı c. "hilekârlık örneği olarak buğday gösterip arpa satma durumu" 12b/7
cevher (Ar.) *Asıl, öz, maya*
c. 2b/4
c. +de 122b/10
c. +i 66a/11, 69a/2, 123a/1
cevr (Ar.) *Zulüm, eziyet, cefa*
c. (cevr sitem) 80b/11
cezā (Ar.) *İyi veya kötü karşılık, mükâfat*
c. 5b/13, 66b/9
c. +sı 4b/4, 5b/11, 10b/5
cezm (Ar.) *Kesin karar verme, kati surette niyet etme*

c. kııl- "karar vermek, niyet etmek" 78b/13
cılav *Yular, dizgin*
c. +ı 71a/4
c. +ın 54a/3
ciger (Far.) *Ciğer*
c. 35a/5, 65b/7
c. +ğa 35a/4-5
cihān (Far.) *1. Dünya, âlem*
c. 5a/3, 14b/9, 48a/4, 69a/4, 93a/13
c. +da 3b/5, 3b/6, 4b/3, 19b/13, 26b/7, 36b/13, 38a/11, 55b/3, 55b/7, 55b/8, 120b/2
c. +dın 13a/2, 86b/11
c. +nı 2b/13, 7a/9
c. +nınğ 2a/3, 17a/5, 93b/4
2. Ahiret, öbür dünya
c. +da 20a/1, 36b/13, 38a/11, 55b/8
c. +ğa 10b/10
3. Dünya ve ahiret
c. +da 104a/9
c. +da (ékki c.) 117a/6
c. +nınğ (ékki c.) 34b/1, 55b/2
cihān-dârlık (Far.+T.) *Dünyaya siyasi olarak sahip olma, dünyaya hükmetme durumu, hükümrân olma hâli*
c. 106a/7, 114b/8
cihān-dīde (Far.) *Tecrübeli, tecrübe sahibi*
c. 5a/13
c. +lerni 115b/9
cihet (Ar.) *1. Gerekçe, sebep, neden*
c. +din 7a/10, 35a/7, 59a/2, 77a/9, 81b/8, 82a/4, 87a/6, 87b/3
c. +idin 3b/11, 8a/12, 14a/3, 18a/1, 72a/4, 74a/13, 78a/5
2. Yön
c. 9a/1
c. +idin 111a/10
cilve (Ar.) *Hoşa gitmek, ilgi çekmek için takınılan çekici tavır, edâlı davranış, kırıtma, naz, işve; cilve*
c. eyle- "cilve etmek" 47a/12
cimā^c (Ar.) *Cinsî münasebette bulunma, cinsel ilişkide bulunma*

c. kı1- "cinsî münasebette bulunmak"
48b/4, 48b/5

cins (Ar.) *Tür, çeşit; cins*
c. 64a/1, 65a/2
c. +de 123b/4
c. +din 119a/12 (2)
c. +dür 64a/13
c. +i 16a/12, 64b/8, 98b/6
c. +idin 98b/1 (2)
c. +idindür 98b/2
c. +iniñg 64b/1, 64b/11
c. +leri 101a/11
c. +lerini 62b/2, 101a/10, 101a/11
c. +niñg 62b/2, 64a/13, 122a/6
bir c. bol- "aynı tür olmak, aynı cins
olmak" 103a/12-13

cirm (Ar.) *Cisim, büyüklük*
c. +idedür 102a/7

cism (Ar.) 1. *Cisim*
c. +ğa 2b/3
2. *Beden, vücut*
c. +de 30b/11

civân (Far.) *Genç*
c. 42a/6

civân-merd (Far.) *Mert, yiğit, cömert*
c. 60b/12, 95b/12, 124a/4, 125b/2,
126b/4

civân-merdlik (Far.+T.) 1. *Cömertlik,
hayırseverlik, cömertlik, yiğitlik*
c. 1b/4, 61a/6, 122a/7, 122a/8, 122a/8-
9, 122a/9, 123b/12, 124b/4, 125b/2,
125b/8, 125b/9, 126a/3, 126a/7,
126b/11
c. +ge 124b/1-2
c. +i 126a/6 (2), 126a/8, 126b/11-12
c. +ni 25b/9
c. +niñg 124a/12, 125b/13

civân-merdrağ (Far.+T.) *Daha mert,
daha yiğit, daha cömert*
c. 122a/4

cüdâ (Far.) *Ayrı, uzak*
c. 102b/13
c. bol- "çıkmak, ortaya çıkmak, husule
gelmek" 47b/6

cüft (Far.) 1. *İki, tek olmayan, çift*
c. 71b/10
bir c. uy "bir çift öküz" 121a/3-4
2. *Eş, zevce, sevgili*
c. 54b/8
c. c. +i 54b/8

cüftle- (Far.+T.) *Çift yapmak,
yedeklemek, yedekli yapmak*
c. -p 121a/2
c. -p sakla- "çift hâlde bulundurmak,
yedeğiyle bulundurmak" 121a/2

cümle (Ar.) *Bütün, hep; cümle*
c. 44a/11, 46a/5
c. +din 7a/4, 9b/6-7, 41a/2, 99a/5
c. +ge 123a/4
c. +niñg 30a/10
c. +sidin 73a/8

cünûn (Ar.) *Çıldırma, delirme, delilik*
c. +dın 41a/3
c. +niñg 24a/10, 28a/12

Cürcân (ya) *Hazar denizinin güneydoğu
köşesinden itibaren Mâzenderan
bölgesinin doğu kesimini teşkil eden,
Ortaçağ İslâm coğrafyacıları
tarafından bazen Taberistan, bazen de
Horasan sınırları içinde gösterilmiş
olan şehir; Gürgân şehri, krş. Gürgân*
C. +niñg 111a/6

cür'et (Ar.) *Cesaret*
c. 80a/2, 89a/12
kişiniñ kanığa c. kı1- "bir kimseyi
aceleci davranarak öldürmeye
kalkışmak, bir kimseyi öldürme
konusunda aceleci davranmak"
126a/12

cürm (Ar.) *Suç, kusur, kabahat*
c. 84b/5

cüz (Ar.) *Bir bütünü meydana getiren
kısımlardan her biri, kısım, parça*
°âlem-i c. "insan" 122b/6

cüzâm (Ar.) *Vücutta yer yer lekeler veya
çıbanlar ve yaralar şeklinde beliren,
çok bulaşıcı, iyileşmesi güç bir deri
hastalığı, miskin hastalığı, lepra;
cüzzam*
c. 71b/1

cüzv (Ar.) *Küçük kitap, kitapçık*
c. +ni 88b/7

Çç

çağ 1. *Zaman, vakit*

ç. 35b/2, 42b/11, 45a/3, 57a/3

ç. +ı 50a/2

2. *Eşit ölçüde, ölçüsünce ... +A göre*

ç. +ıda 85a/1

çağır *Şarap*

ç. +ğa 9b/13

çağla- 1. *Bir şeyin iyi ve kötü yanlarını hesaplamak, değerlendirmek, düşündürmek*

ç. -p 67a/12

2. *Sezmek, tahmin etmek*

ç. -sağ 75b/5

ç. -p 102b/12

3. *Bir şeye bakıp tahmin yürütmek, tahminde bulunmak*

ç. -p 102a/3

çağlık 1. *Kadar*

ç. 13a/11, 95a/4, 96b/2, 96b/3

2. *Az, biraz*

ç. 28b/1

3. *Miktar*

ç. 58a/7

4. *Ölçüsünce, yapılabilecek derecede, (gücü) yettiğince*

ç. 66b/12, 68a/5

5. *+A göre*

ç. 37a/10, 84b/12

çāker (Far.) *Hizmerkâr, kul, köle*

ç. 84a/5, 117b/5

ç. +inğge 117b/10

ç. +leri 80a/11

çākerī (Far.) *Bir kul, bir köle, bir hizmetkâr*

ç. 86a/6

çal- 1. *Andırmak, benzer olmak, benzemek*

ç. -ur 70b/1

2. *Musiki aletlerinin vurmak, üflemek veya gerekeni yapmak suretiyle ses çıkarmasını sağlamak, bir musiki eserini bir çalgı ile icra etmek ; çalmak*

ç. -ğaylar 104b/8

ç. -ğay-sén 105b/5

ç. -ğıl 104b/9, 104b/13 (2), 105a/1, 105a/2, 105a/13, 105b/12

ç. -ıp 105b/2

ç. -mağıl 105b/1

ç. -mağ 104b/10, 105b/12

3. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

ç. -ğan (çapak ç.) 40b/13-41a/1

ç. -ğan (nağğäre ç.) 66b/6

çalın- *Benzemek, andırmak*

ç. -sa 101a/2

çalbarğa- *Sövüp saymak, çok konuşmak, gevezelik etmek*

ç. -mağ 36b/8

çap- *At sürmek, at koşturmak*

ç. -mağıl (ağ ç.) 52b/8, 52b/9, 53a/1, 53b/6

ç. -mağ (ağ ç.) 52b/8, 53a/3

ç. -sunlar (ağ ç.) 53a/1

çapak *İki nesneyi veya iki şeyi birbirine vurmak, krş. karşı*

ç. çal- "alkışlamak" 40b/13-41a/1

çapduğ *Gelin olacak kız için hazırlanan her türlü eşya, cihaz, çeyiz*

ç. +(ğ)ını 76a/2

çarh (Far.) *Çıkrık*

ç. 44a/11

çāre (Far.) *İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol; çare*

ç. 28b/7

ç. +si 45a/1

ç. tap- "çare bulmak, çözüm bulmak, çıkar yol bulmak" 25a/11, 91a/2

ç. bol- "deva olmak, çare olmak" 56b/5

çarla- 1. *Çağırarak, emirle davet etmek, krş. cırila-*

ç. -dı 111b/6

ç. -ğalı 29a/2

ç. -ğıl 38b/12
 ç. -mağay 125a/2
 ç. -p 6a/3, 11b/2, 39a/3
 ç. -yduur 91b/6
 2. Yanına çağırmaq, huzuruna çağırmaq
 ç. -p 81a/10
çarlat- Çağırtmaq, emirle davet ettirmek
 ç. -ıp 20b/8
çe (Far.) *Ki*
 ç. 12b/12, 12b/13, 83a/5, 101a/12
çeffe (< Far. Çeppe) *Solak*
 ç. 70a/11
çehār (Far.) *Dört*
 ç. 36a/1
 ç. dīvār "dört duvar, oda, ev" 36a/1
çehār-pā (Far.) *Hayvan, krş. çehār-pāy*
 ç. +lar 9b/7, 33a/8
çehār-pāy (Far.) *krş., çehār-pā*
 ç. +lar 89a/7
çehār-zānū (Far.) *Bağdaş kurmuş vaziyette, hâlde*
 ç. 128b/9
çehre (Ar.) *Yüz, surat; çehre*
 ç. +nğ 40b/6
 ç. +sidin 40b/6
çék- 1. Çekmek, yükseltmek, çıkarmak
 ç. -ti (gerdünğa ç.) 103b/7
 2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
 ç. -mesler (kalem ç.) 49b/12
çendān (Far.) 1. O kadar, o denli
 ç. 4a/10, 10b/7, 10b/8, 62a/12
 2. Çok, pek çok
 ç. 113b/8
çendī ki (Far.) *Her ne kadar*
 ç. 6b/9, 17b/3, 17b/13, 18a/2, 22a/9, 23a/3, 29a/11, 39b/6, 40b/8, 58b/1, 58b/2, 59a/7, 72a/7, 73a/3, 73a/4, 74b/2, 74b/11, 75a/10, 75b/13, 80a/1, 82a/8, 86b/3, 93a/10, 101b/9, 104a/10, 112a/10, 122a/12, 122b/10, 128b/6
 ç. (eger çendī ki) 112a/10, eger ç. "şayet ki" 122a/12

çep (Far.) *Sol*
 ç. 70a/12, 70b/5, 70b/9
çerāğ (Far.) *Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren şey, kandil*
 ç. 68a/8, 113b/8
 ç. +dın 113b/8
 ç. +nıng 58b/13, 59a/1
çerde (Far.) *Siyahımsı, alaca*
 ç. 69b/10
çerge *Sıra, dizi, grup, sınıf*
 ç. +sige 23a/5
çeşm (Far.) *Göz*
 ç. (şehlā-i ç.) 63a/5, 64a/11
çeşme (Far.) *Kaynak, bir şeyin kaynağı*
 ç. +si 119a/8
 ç. -i vīrān "viran olmanın kaynağı, viranlığın kaynağı" 119a/9
çevgān (Far.) *At üzerinde değneklerle yerdeki topa vurmak sûretiyle oynanan çok eski bir oyun ve bu oyunda kullanılan top*
 ç. 52a/10, 53b/10 (2), 53b/11, 54b/1
çevre *Etraf; çevre*
 ç. +side 70b/8, 70b/10
çıda- (Moğ.) 1. Muktedir olmak
 ç. -sa 57b/8
 2. Tahammül etmek, katlanmak, dayanmak
 ç. -may 66b/8
çıdamlıg (Moğ.+T.) *Dayanıklı*
 ç. bol- "dayanıklı olmak" 69b/10
çık- 1. Ayrılmak, çıkmak, girilen bir yerden çıkmak, bulunulan yerden dışarıya çıkmak
 ç. -arda 128b/1
 ç. -arlar 49a/13
 ç. -ğıl 49a/7
 ç. -ıp 23b/7
 ç. -kalı 111b/7
 ç. -kan 92b/9
 ç. -kanıça 112a/6-7
 ç. -kaylar 51b/7
 ç. -kay-sén 22b/12, 86a/1
 ç. -kuncha 60b/9, 60b/10

ç. -kūnçalik 61a/1
 ç. -mas 79b/6
 ç. -masda 73b/11
 ç. -masun 45b/11
 ç. -may 81a/6
 ç. -sa 28b/10
 ç. -salar 49a/12
 ç. -saŋg 49a/6, 106a/4
 ç. -sun 109b/8
 ç. -tı 11b/10, 60b/3, 118a/7, 112a/6
 ç. -tuğ 74a/1
 ç. -kalı koy- "(bir yerden) çıkmasına izin vermek" 111b/7
 2. Meydana gelmek, ortaya çıkmak
 ç. -ar 5a/11
 3. Söz dinlememek, itaat etmemek, bir emre uymamak
 ç. -ıp 6a/7, 110a/5
 ç. -kay 119a/2
 ç. -mas-mén 38b/10
 4. Bir mertebeye, bir dereceye, bir kademeye yükselmek
 ç. -ıp 31a/6
 ç. -ıp (ögze) 31a/7
 5. Alveriş amacıyla pazar vb. bir yere gitmek
 ç. -mağda 43b/4
 6. Bitmek, büyümek, sürmeye başlamak
 ç. -kūnça 45b/11
 7. Görünmek, doğmak, çıkmak
 ç. -kanda 52a/5
 ç. -masdın 52a/4
 8. Yolda doğru gidememek, yoldan çıkmak, yolda düzgün yürüyememek
 ç. -ıp 65b/10
 9. Seyahate çıkmak, gezmeye çıkmak
 ç. -mağ 73a/1
 ç. -tuğ 91a/3
 10. Yola çıkmak, yola koyulmak
 ç. -tuğ 73b/8
 11. Kanunlara, kurallara uymamak
 ç. -kalı 90b/7
 ç. -kalı bolma- "çıkamamak, çıkma imkânına sahip olmamak" 90b/7

12. Yüksek bir şeyin üzerine çıkmak, yüksek bir yere çıkmak
 ç. -ıp 97a/7
 13. Amacından sapmak, planlanan ölçüden sapmak
 ç. -adur 103a/1-2
 14. Yapılan bir iş kendi başına gelmek, başa bir iş gelmek
 ç. -tı 106b/11
 15. Bir yerden bir kimsenin karşısına çıkmak, sağdan soldan, etraftan biri çıkmak
 ç. -arnı 116b/3
 16. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
 ç. -mağıl (°ibādetdin ç.) 88b/1-2
 ç. -mağ (at ç.) 38a/2
 ç. -mas (atı ç.) 120b/2
 ç. -tı (avğa ç.) 73b/3
çıkar- 1. Bir şeyi bulunduğu yerden çıkarmak, dışarı çıkarmak
 ç. -ıp 82b/7
 2. Dal, yaprak vb. çıkarmak
 ç. -ıpdur 10a/6
 3. Öfke, hırs, acı vb. nin zararını çektirmek, çıkarmak
 ç. -mağıl 84a/1
 4. Bahsetmek, ...nın bahsini açmak, söz etmek, söz açmak
 ç. -ıp 91a/4
 5. Ders çıkarmak, hüküm çıkarmak, öğrenmek
 ç. -a-mén 92a/13
 6. Görevden almak, görevden azletmek, makamından uzaklaştırmak, rütbesini elinden almak
 ç. -ıp 114a/8
 ç. -ur 114b/13
 7. Gönülden çıkarmak
 ç. -ğay 127b/7-8
 8. Giyilen bir şeyi çıkarmak
 ç. -ğay (ayağını ç.) 128a/12
 9. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
 ç. -ğan (şalāhdın ç.) 72b/8

ç. -ğumdur (demār ç.) 115b/13
 ç. -ıp (nām āvāze ç.) 13a/13-13b/1
 ç. -mağay-sén (koldın ç.) 94a/9
 ç. -mağlık (hācetdin ç.) 107b/2,
 ç. -mak (at ç.) 53a/2
 ç. -mas (ün ç.) 70a/11
çıkış- 1. *Başa çıkmak, baş etmek*
 ç. -a (çıkışa'l.) 11a/8
 2. *Geçinmek, anlaşılmak*
 ç. -ğay 128b/1
 ç. -ğıl 68a/3, 97b/5
çiray (Moğ.) *Yüz, çehre, surat*
 ç. +ı 39a/10, 63b/2, 64a/1, 64a/10,
 64b/4, 72a/5, 77a/1, 89b/2, 89b/11,
 104b/3
 ç. +ını 19a/10, 100a/6
 ç. +ıngnı 34a/6, 92b/2
 ç. +ı(nı) çirt- "surat asmak, suratını
 asmak, asık suratlı hâle gelmek"
 19a/10
 ç. +ı oçuk "güleç yüzlü, güler yüzlü"
 63b/2
 ç. +ı oçuk bol- "güleç yüzlü, güler
 yüzlü olmak" 39a/10-11, 89b/9-10,
 89b/11
 ç. +ı çirtuk "yüzü asık, asık suratlı"
 64a/1, 89b/2
 ç. +ı(ngnı) çirt- "yüzünü asmak, asık
 suratlı hâle gelmek" 92b/2
 ç. +ı(nı) oçuk tut- "güleç yüzlü olmak,
 güler yüzlü olmak" 100a/6
 ç. +ı çirtuk bol- "asık suratlı olmak,
 suratı asık durumda olmak" 104b/3-4
çırila- *krş. çarla-*
 ç. -p 37b/11
 2. *Yanına çağırmak, huzuruna
 çağırmak*
 ç. -ydu 92a/1
çirt- *Buruşturmak, ekşitmek*
 ç. -ıp (çirayını ç.) 19a/10,
 ç. -ıp (çirayıngnı ç.) 34a/6, 92b/2
çirtuk *Buruşuk, kırışik*
 çirayı ç. "yüzü asık, asık suratlı" 64a/1,
 89b/2

çirayı ç. bol- "asık suratlı olmak, suratı
 asık durumda olmak" 104b/3-4
çille (Far.) *Kış, karakış*
 ç. +de 47b/13
çirā (Far.) *Zira, çünkü*
 ç. 37a/5, 117b/12, 122b/3
çoğ 1. *Büyük, yetişkin, kocaman*
 ç. 24b/6, 25a/8, 64a/7, 64a/9, 71b/6
 ç. bol- "büyümek, yetişkin olmak,
 büyük olmak" 73a/11, 75b/6, 81a/6
 2. *Bir şehrin, beldenin ileri geleni,
 büyüğü*
 ç. +larını 118a/11-12
 3. *Saygıdeğer, saygı duyulan (kimse),
 yüce, büyük*
 ç. bol- "yüce olmak, saygıdeğer
 (kimse) olmak, ulu olmak" 26a/2,
 128b/3
çoğluk *Büyüklik, yüceklik, üstünlük*
 ç. +ı 42a/9
 ç. +umuz 125a/13
çoğrak *Makam, mevki olarak daha
 büyük, daha yüksek, daha yüce*
 ç. 108a/7
çökür- *Batırmak, sokmak*
 ç. -se 70a/8
çöl *Çöl*
 ç. 6a/8
çukur *Oyuk, delik, çukur*
 ç. +da 11b/1
çü (Far.) 1. *Çünkü, mademki*
 ç. 46b/9
 2. *Gibi*
 ç. 49b/13
çüçüg *Güldürmek, eğlendirmek amacıyla
 söylenen güzel ve nükteli söz veya
 hikâye, şaka, latife*
 ç. 108b/4
çün (Far.) 1. *Ne zaman ki, -dığı zaman, -
 dığında*
 ç. 10b/6, 10b/13, 12b/6, 13b/8, 15b/13,
 16b/9, 17b/4, 18a/8, 24b/6, 29b/2,
 29b/12, 36b/5, 36b/6, 37b/3, 38a/7,
 39a/11, 49a/6, 52b/13, 54b/5, 54b/12,
 57a/7, 58a/9, 81a/12, 85a/5, 116a/6,
 121a/5, 121b/2, 122b/1

2. Bu yüzden, bundan dolayı, böylece

ç. 45b/8, 111b/4

3. -dığı için

ç. 3a/4

4. Aynı zamanda, bunun yanı sıra

ç. 35b/1, 98b/10, 98b/12

5. +dAn sonra

ç. 114b/3

6. Mesela, örnek olarak

ç. 122b/10

çün ānçi (Far.) *O şekilde, öyle, şöyle, ve, misal olarak, örneğin, ... gibi, krş. çün ānki*

ç. 5b/1, 6b/5, 8b/2, 9a/3, 9a/8, 10a/4, 13b/13, 15a/12, 16a/12, 16b/13, 20b/6, 23a/9, 24a/6, 24b/1, 26a/9, 28a/10, 30a/6, 30b/12, 32b/8, 34b/5, 36a/9, 38b/1, 39b/1, 39b/8, 40b/11, 41b/10, 43a/4, 43b/2, 44b/9, 45a/5, 47a/11, 47a/13, 49b/10, 50b/6, 50b/11, 51a/5, 51a/9, 53a/6, 53b/12, 54b/7, 57b/3, 58b/7, 59b/3, 59b/10, 64b/10, 65a/10, 67a/3, 67b/10, 69a/3, 71b/10, 72a/1, 73a/13, 74b/3, 84a/6, 99a/3, 103a/8, 103a/12, 103b/1, 103b/2, 103b/6 (2), 103b/11, 103b/11, 103b/13, 116b/11, 117b/9, 119a/3, 120b/8, 122b/6, 123a/6, 123a/7, 123a/9, 128a/7

çün ānki (Far.) *krş., çün ānçi*

ç. 1b/10, 2a/5, 2a/7, 4b/12, 9b/9, 11a/5, 15b/9, 18b/11, 20b/1, 28b/2, 29b/6, 30b/2, 37a/11, 47a/5, 47b/11, 49b/8, 50b/1, 55b/12, 59a/12, 75b/10, 81b/4, 89b/12, 93a/12, 108b/12, 119b/12

çünkü *Çünkü, zira, bundan dolayı, krş. çünkim*

ç. 2a/12, 2b/1, 4b/1, 9a/1, 10b/11, 14a/1, 14b/3, 18a/2, 21a/9, 21a/13, 28a/5, 29a/11, 29b/12, 30a/2, 34a/11, 43a/13, 43b/7, 43b/8, 44a/4, 46a/12, 47b/6, 49b/2, 64b/8, 65a/6, 66a/5, 66b/2, 79b/6, 83b/2, 103a/9, 103a/10, 108b/5, 111a/7, 111b/8, 114b/10, 115a/4, 120a/13, 122b/6

çünkim *krş., çünkü*

ç. 22a/3, 116b/3

dād (Far.) *1. Hak, adalet*

d. 118a/3

d. +ını 6a/10, 12b/8 (2), 25b/13, 117a/7

d. +nınğ 119a/7

2. Yardım

d. +ığa 10a/12, 27b/8, 114b/5

d. +ını 10a/12, 86b/8, 103b/13

d. bérğüçi "hâkim" 25b/13

d. +ığa yét- "bir kimsenin yardımına koşmak" 10a/12, 27b/8, 114b/5

d. +ını bér- "hakkını vermek, hakkıyla yerine getirmek" 86b/8, 103b/13-104a/1, 119a/1

dād-ger (Far.) *Adaletli, insaflı, adil, doğru (kimse)*

d. 27b/8, 119a/6

d. +dür (pādšāh-ı d.) 119a/9

dād-h'āhık (Far.+T.) *Şikayet etme durumu, bir durumdan dolayı davacı olma, şikayetçi olma durumu, krş. dād-h'āhık*

d. kıl- "davacı olmak, şikayetçi olmak, şikayet etmek" 118b/6

dād-h'āh (Far.) *Adalet isteyen, adalet dileyen, davacı*

d. +larını 91b/11

d. +nınğ 92b/3, 92b/11, 114b/5

dād-h'āhık (Far.+T.) *krş. dād-h'āhık*

d. kıl- "davacı olmak, şikayetçi olmak, şikayet etmek" 118a/4, 118b/6

dāğ (Far.) *Tedavi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık; dağ*

d. +nınğ 65b/4

d. koy- "dağlamak" 65b/3

dağdağa (Ar.) *Gürültü, patırtı*

d. +sıdın 35b/2-3

dāhil (Ar.) *İçinde, iç kısımda, içinde bulunan*

d. 98a/12

d. bol- I "karışmak, dāhil olmak" 35a/6

d. bol- II "içinde olmak, içinden kaynaklanmak, iç kaynaklı olmak" 98a/8, 98a/9

Dd

dāḥis (Ar.) *Parmak uçlarında ve tırnak diplerinde çıkan etyaran, dolama*
d. 71a/13

dalū (Moğ.) *Omuz*
d. +sı 63b/9

dām (Far.) *Alet, araç*
d. ve ālet kıl- "araç hâline getirmek, vasıta olarak kullanmak" 128a/3

Dāmḡān (ya) *İran'da bulunan bir şehir*
D. +ḡa 82b/5

dānā (Far.) *Bilgili, bilgin, âlim*
d. 5a/13, 13b/10, 15a/10, 15a/11, 17a/3, 17a/9, 18a/9, 63a/8, 114b/12, 114b/13, 122a/11
d. +dın 14a/6
d. +sén 17b/3
d. bol- "bilgili olmak, bilgin olmak" 16b/12, 17a/9, 22b/7, 47a/1, 114b/12, d., ḥired-mend bol- "bilgili ve akıllı olmak" 23a/3
d. tut- "bilgili saymak, bilgililer sınıfında görmek" 25b/12, 29b/3-4
d. kıl- "bilgili hâle getirmek" 26b/12
°ākıl ve d. bol- "akıllı ve âlim olmak" 44b/7

dānālīk (Far.+T.) *Bilginlik*
d. +ı 17a/10,
d. +nı 26b/13

dāne (Far.) *Tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullanılan söz, tane*
d. +si 15a/13

d. -i vezr "kesmik parçası, küçük parça, değersiz (şey)" 22b/6

dāniş (Far.) 1. *Bilgi, ilim, irfan*
d. 13b/5, 14a/7, 17b/1, 113a/5, 123a/10
d. (°ilm dāniş) 86b/11
d. +dın (°ilm dāniş) 13b/6-7
d. +dür 123b/13
d. +ḡa 21b/5
d. +im 17b/2 (2)
d. +inḡḡa 17b/4
d. +ini 17a/12
d. +ni 14a/5
2. *Akıl hocası, danışman*
d. +i 117a/2

3. *İlim sahibi, bilgi sahibi, bilgili*
d. 124a/8

dānişmend (Far.) *İlim sahibi, âlim*
d. 18b/10

dānişmendlik (Far.+Ar.) *İlim, bilgi*
d. közini oçuk tut- "ilim, irfan gözünü, gönül gözünü açık tutmak" 117a/8

dār (Ar.) *İdama mahkum olanların asıldığı darağacı*
d. +ḡa 118a/12, 119a/1

d. +ḡa as- "darağacına asmak, idam etmek" 118a/12

Dārā (ka) *Eski İran hükümdarlarından bir hükümdar*
D. +nıḡ 72a/9

ḡarb (Ar.) *İdare, yönetim*
ḡ. +ıdın 56a/5

dārū (Far.) *Çare, ilaç, tedavi*

d. 101b/5

d. +larḡa 101a/13

d. +nı 101b/4

d. +sını 44b/8-9

d. buyru- "ilaç vermek, ilaç yazmak" 87b/11

d. kıl- "tedavi etmek" 100b/2, 101a/1, 101a/12, 101b/2

da°vā (Ar.) *İddia, dava, krş. da°vī*

d. +sın 88b/12

d. +sını 21b/6

d. -yı büzürḡlük "büyüklük iddiası" 17b/1

d. kıl- "iddia etmek, iddiada bulunmak" 21b/7, 26b/5, 90b/3, 123b/7,

d. -yı bī-delīl kılḡan bol- "delilsiz, kanıtsız iddiada bulunmuş olmak" 90a/8-9

d. -yı bī-delīl "kanıtsız iddia" 90a/9

d. -yı bī-ma°nā kıl- "manasız, anlamsız iddiada bulunmak" 123b/8

da°vāyī *Dava, bir dava, bir iddia*
d. 21b/6

da°vī (Ar.) *krş. da°vā*

d. kıl- "iddia etmek" 17a/12

dāye (Far.) *Bir çocuğa süt veren ve bakan cariyeye, dadı*

d. +si 24b/5

dāyim (Ar. < dā'im) *Daima*

d. 6b/11, 43b/6, 44b/9, 53b/10, 65a/7, 66a/9, 68a/11, 70a/10, 79b/12, 104a/13, 109b/6, 117a/10, 121a/8, 127a/6

dé- 1. *Söylemek, ifade etmek; demek*

d. -di 5b/10, 5b/12, 6a/2 (2), 6a/5, 11a/12, 11b/3, 11b/7, 11b/8, 11b/11, 11b/12, 11b/13, 12a/1 (2), 12a/8, 12a/10, 12a/11 (2), 12a/13, 15b/11, 16a/1, 16a/2, 16a/8, 16a/11, 17a/4, 17a/5, 17a/7 (2), 19a/11, 19a/12, 19b/7, 20b/8, 20b/13, 21a/2, 21a/6, 21a/7, 21a/8 (2), 21a/10, 21b/11 (2), 21b/12, 23a/10, 23b/2, 23b/8, 23b/12, 24a/2, 24a/3, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/10, 26b/1, 26b/8, 29a/3, 29b/7, 31b/10, 33b/6, 33b/9, 38b/5 (2), 38b/10, 38b/11, 39a/1, 39a/2 (2), 39a/3, 39a/4, 39a/7, 39b/10, 40a/1, 45b/3, 45b/9, 45b/12, 45b/13, 46b/2, 47a/5, 47a/6 (2), 54a/3, 54a/4 (2), 54a/7, 56a/9, 56b/1, 81a/9, 81a/10, 90b/5, 91b/2, 91b/9, 91b/12 (2), 92a/7, 110a/3, 110a/6, 110a/12, 110b/7, 111a/11, 111b/6, 112b/6, 113b/2 (2), 113b/5, 114a/9, 114a/10, 114b/1, 118a/7, 118a/9, 118b/8, 118b/0, 118b/10, 120a/12, 125a/9, 125b/2, 125b/7, 125b/8 (2), 127a/9, 127a/11, 127a/13

d. -diler 7b/12, 12a/9, 42a/2, 42a/4, 56a/3, 114b/1, 118a/10, 120a/11, 125b/1

d. -dim 16b/10, 17b/3, 19a/4, 31b/9, 41a/3, 42b/13, 46b/11, 65a/2, 65b/11, 81b/8, 108a/6, 118a/10, 120b/7

d. -diñg 40a/2, 54a/7

d. -geli 3b/11, 42b/4, 83a/7, 93a/10,

d. -gen 21a/9, 22a/12, 23a/8, 24a/9, 49b/10, 71a/11, 89b/9, 98b/4, 112a/6, 120b/5

d. -gen (ögze) 24a/4

d. -gende 125b/12

d. -gendin 4a/7, 110b/11

d. -genge 4a/6

d. -genim 102a/10, 125a/7

d. -genini 15b/8

d. -genleri 70a/4

d. -genlerim 108b/12

d. -genni 42b/9

d. -gey 2a/10, 23b/6, 27a/2, 125b/9, 125b/123

d. -geyler 15b/8, 23a/7

d. -gey-sén 23a/8, 23b/10, 89b/8, 124a/12

d. -gil 10a/12, 21b/7, 22a/12, 23a/1, 24a/13, 42a/11, 42a/12, 90a/8, 91b/6, 91b/9, 115b/13, 118b/1

d. -gülük 104a/6

d. -güsidür 41b/8

d. -medim 28a/8

d. -medinğ 92a/10

d. -megen 9b/13

d. -megey 95a/11, 120a/7, 126b/1, 128b/10

d. -megey-sén 23a/8, 89b/9

d. -megil 18b/4, 22b/3, 23a/1, 23a/8, 25b/10, 32b/6, 37b/5, 40b/2, 42b/4, 42b/9, 54a/12, 59b/6, 68a/13, 80a/8, 83a/6, 83a/7, 92a/13, 104a/5, 104a/8, 106b/2

d. -megünçe 87b/9

d. -mek 4a/4, 7a/6, 35a/13 (2), 42a/8, 42a/10, 48b/1, 49b/1, 51a/3, 94a/9, 122b/6

d. -mekde 58b/11

d. -mekdin 27b/10, 42a/12-13, 116b/8, 119b/10, 127a/13

d. -mekge 40a/5

d. -mepdürler 35b/12

d. -mes 92a/11, 122b/2,

d. -mese 20a/10, 120a/3,

d. -mesler 35a/7, 40b/10

d. -mey 60b/6

d. -meydurgan 68a/13

d. -meydür-mén 34a/11 (2)

d. -p 3b/9, 3b/10, 8a/2, 11b/3, 11b/7, 11b/10, 12a/13, 12b/7, 16a/9, 16b/11,

17a/4, 19a/13, 20b/12, 21a/3, 25b/4, 28b/12, 37b/3, 38b/10, 40a/5, 40b/3, 41b/7, 45a/9, 56a/9, 57b/5, 61b/7, 66b/1, 72b/13, 73b/6, 75b/5, 76b/11, 78b/10, 81b/7, 83a/8, 89b/8, 90b/2, 91a/12, 92a/1, 92a/4, 92a/9, 92a/12, 94b/12, 97a/10, 106b/7, 106b/10, 108b/2, 110b/10, 111b/10, 112b/10, 116a/2, 116b/6, 118a/6, 122a/1, 122a/11, 127a/8

d. -p (ögze) 11b/11, 91a/10, 91b/6

d. -pdür 7b/3, 16a/7, 26a/12, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 27a/2, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/8, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 99a/11

d. -pdürler 7b/4, 8b/2, 23a/1, 24b/10, 49b/1, 62a/1, 69b/9, 70b/3, 70b/4, 103a/8-9, 117a/2

d. -p-siz 23b/10

d. -r 31b/4, 31b/6, 46a/11, 61a/13

d. -rler 22a/2, 35a/7, 35a/10, 70b/1, 70b/6, 70b/13, 71a/3 (2), 99a/1, 102b/1, 102b/2, 103a/12, 103b/1, 103b/10, 127a/2

d. -r-sén 91b/3

d. -se 21b/1, 26b/9, 54a/2, 82b/9, 95a/11, 125b/6 (2)

d. -seler 22a/6, 22b/1, 29a/10

d. -sem 21a/8

d. -señg 22a/11, 22a/13, 22b/2, 42a/9, 42b/1, 44a/10, 67a/12, 67a/13, 67b/2, 69a/10, 85a/1

d. -yduḡan 15b/6

d. -geli bol- "diyebilmek, deme imkânına sahip olmak, denebilmek" 3b/11-12, 83a/7, 93a/10

d. -gen bolup "deyip, diyerek" 112a/6

2. ... olarak adlandırılan, ... denen

d. 38b/2, 44b/8, 99a/11, 100a/1, 100a/5

3. Şiir söylemek veya yazmak

d. -mekge 103a/7

4. ... olarak anlatmak, ... bir şekilde anlatmak

d. -p 115a/3

5. ... olarak gördüğünü, kabul ettiğini ifade etmek, söylemek

d. -gey 125a/3

6. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

d. -di (selām d.) 125a/11

d. -seler (cevāb d.) 42a/11

debeng (Far.) *Ahmak, aptal*

d. 43a/9

debīr (Far.) *Yazıcı, kâtip*

d. +i 111a/11

d. +ler 80b/7

dedek (Far.) *Cariye, halayık, hizmetkâr*

d. 1a/4, 65b/11

d. (kul dedek) 62a/4

d. +ni (gūlām dedek) 66a/7

d. +niñg 65a/7

def (Ar.) *Uzaklaştırma, savma, (olumsuz bir durumu) ortadan kaldırma*

d. +ide 99b/5

d. +ini 29a/10

d. kıI- I "sindirmek, hazmetmek" 35a/3-4

d. kıI- II "zararlı bir durumu ortadan kaldırmak, zararını gidermek, zararı engellemek, kötü bir durumu çözüme kavuşturmak" 101b/4, 113a/13

d. kıI- III "engellemek, uzak tutmak, engel olmak" 124b/11

d. -i şehvet kıI- "şehveti def etmek, yok etmek" 44b/4

d. bol- "yok olmak, ortadan kalkmak, geçmek, son bulmak" 71b/5

d. kılgalı bol- "son bulma imkânına sahip olmak, yok edebilmek, ortadan kaldırabilmek" 71b/5

def'a (Ar.) *Kere, kez; defa*

d. 37a/6, 48b/8, 53b/1

d. +da 37a/7, 37a/8,

defn (Ar.) *Ölüyü gömmek; defin*

d. kıI- "defnetmek, gömmek" 78b/13, 79a/1

dék 1. *Gibi*

d. 5b/2, 5b/13, 6a/4, 10b/3, 11a/6, 16a/9, 17b/11 (2), 18b/7, 19b/4, 21b/7, 23b/5, 24b/3, 28a/8, 34a/7, 47a/11, 47a/12, 56b/13, 57a/8, 63a/6, 66b/11, 67a/3, 70a/10, 79a/8, 80a/8, 80b/7,

81a/6, 84a/4, 84b/11, 85a/12, 86a/6, 89a/7, 101a/7, 102a/10, 104b/11, 106a/8, 114b/10, 116b/4, 116b/7, 125a/2
 kılğan d. bol- "yapmış gibi olmak" 10b/3
 2. *Kadar*
 küni kéçgü d. "gün geçirecek, idare edece kadar" 74b/3
 3. *İçin*
 d. 85a/4
 4. *...tarzda, şekilde*
 d. 24a/13, 48a/13, 84b/12, 104a/3, 111a/8
delālet (Ar.) 1. *Yol gösterme, kılavuzluk etme, rehberlik etme*
 d. kıl- "yol göstermek, kılavuzluk etmek, rehberlik etmek" 10b/3
 2. *İşaret, nişan, alamet, belirti*
 d. kıl- "işaret etmek" 201/1, 21a/2, 65a/12, 65b/1, 65b/2, 65b/3, 65b/5, 105a/9
delīl (Ar.) *Kanıt; delil*
 d. 4a/4, 21b/6, 22b/11, 88b/12
 d. +dür 87a/12
dem (Far.) *Zaman, an*
 d. 16a/3
 d. +ge 64b/9
demār (Far.) *Yok etme, dağıtma, mahvetme*
 d. çıkar- "öldürmek, mahvetmek" 115b/13
demlig (Far.+T.) *Gerçekleşmesi bir şartı gerektiren, vabeste, bağlı*
 d. (bağlık d.) 13a/2
depin- *Hızlıca gitmek, yürümek, koşmak, yol almak*
 d. -se 70a/10
depset- *Çiğnetmek, ayakları altında ezdirmek, çiğnetmek*
 d. -ür-mén 110b/9
derd (Far.) *Dert, keder, sıkıntı*
 d. 12b/10, 31b/4, 103b/3
 d. (derd renc) 31a/4, 31a/9
 d. (derd miñnet) 43b/9, 45a/7
 d. (derd elem) 119a/10

d. +dür 43b/9
 d. +i 43b/10
 d. +in 31b/4
derd-nāk (Far.) *Dertli, kederli*
 d. 20b/10-11
derecāt (Ar.) *Dereceler*
 d. -ı kamer "ayın dereceleri" 102a/8
derece (Ar.) 1. *Bulunulan yer, kademe, seviye, mevki, makam*
 d. 20a/13, 32b/9
 d. +lerdin 108a/6-7
 d. +sige 111a/1
 d. -i ṭali° "talihin derecesi, durumu, yeri" 102a/5
 d. tap- "mevki sahibi olmak, rütbe sahibi olmak, yer edinmek, mevki edinmek" 110b/7
 2. *Açı, açi birimi*
 d. +sidin 102a/7 (2)
dergāh (Far.) *Huzur, nezd, yan*
 d. +da 107b/12-13
 d. +ıda 46a/6, 108a/1
 d. +ıga 111a/3
der-ğāzab (Far.+Ar.) *Hiddetle, öfkeyle*
 d. bol- "hiddetlenmek, öfkelenmek" 71a/10
der-ḥaḳīḳat (Far.+Ar.) *Aslında, gerçekte*
 d. 2b/1, 10b/9, 34b/11, 80b/13, 123b/4
derḥāl (Far.+Ar.) *Hemen, çabucak; derhāl*
 d. 11b/11, 12b/11, 19a/13, 42b/5, 54a/12, 66b/5, 112a/4, 112a/6, 117a/13, 118a/11
derrende (Far.) *Yırtıcı*
 d. 52b/9, 52b/10, 52b/11, 53b/9
ders (Ar.) *Ders*
 d. 23b/1, 23b/2
 d. ayıt- "ders vermek, ders işlemek, ders yapmak" 88b/2, 92b/5
dervāze (Far.) *Kale, şehir, külliye vb. yapıların büyük giriş kapısı*
 d. +siniñ 12a/13-12b/1, 28b/9
dervīş (Far.) 1. *Fakir, yoksul*
 d. (d. nā-murād) 5b/2
 d. 5b/3, 5b/8, 5b/9 (2), 6a/2, 6b/4

d. +ler 61b/12-13
d. +lerde 58b/3
d. +lerğa 6a/5, 11b/12, 124b/13
d. +lerni 58b/1
d. bol- "fakir olmak" 8b/5
2. *Bir tarikata girmiş, onun yasa ve törelerine bağlı kimse; derviş*
d. 127b/13, 128a/3
d. +ge 127b/6, 128a/5-6
dervîşlik (Far.+T.) *Tarikat ehli olma durumu, sufîlik, dervîşlik*
d. +niñg 126b/13
deryâ (Far.) 1. *Nehir, ırmak, akarsu*
d. 11a/7, 11a/10
d. +da 11b/1
d. +ğa d. +ğa 11b/5, 12a/7, 12a/5, 12a/10, 12a/12, 73b/13 (2)
d. +niñg 11a/10
d. +sıdın 73b/11
d. +sığa 73b/10
2. *Deniz*
d. 96b/4 (2)
d. +ğa 96b/6, 96b/7
d. +lar 48a/4
d. +larda 93b/2
destâr (Far.) *Sarık*
d. 45b/6, 45b/7
deste (Ar.) *Elde tutulabilecek şekilde bir araya getirilmiş şeylerden meydana gelen bağ, demet, tutam, bağlam; deste*
d. 110a/11
dester-hân (Far.) *Sofra*
d. 34a/3
dest-gîr (Far.) *Yardımcı*
d. bol- "yardımcı olmak" 87b/5
destür (Ar.) *İzin, müsaade*
d. 128a/13
deşt (Far.) *Çöl, bozkır*
d. 6a/1, 36a/3
devâ (Ar.) *Derman, şifa, ilaç; deva*
d. 44b/11
d. +sı 10a/1
d. +sın 30b/6

devâsız (Ar.+T.) *Dermansız, çaresiz; devasız*
d. +dur 31b/4
devât (Ar.) *Hokkadaki mürekkebe batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir tür kalem, divit*
d. 88a/11
devlet (Ar.) 1. *Talih, baht açıklığı, şans, baht*
d. 25b/4
d. +i 107b/4
d. +inğ 90b/12
2. *Büyüklik*
d. 106b/12
Deymelî (ka) *Gence bölgesinde hüküm sürmüş olan Fazlun'un hizmetinde bulunan biri, Fazlun'un vezirlerinden biri. Kaynaklarda ismi Deylemî şeklinde geçmektedir*
D. 106b/5, 106b/7, 106b/8, 106b/9
D. +niñg 106b/8, 106b/11
dezrî (Far.) *Terzi*
d. 28b/9, 29a/1, 29a/3
d. +ge 29a/7
dıraht (Far.) *Ağaç*
d. 8a/9, 30a/5, 36a/2, 91b/2 (2), 91b/4, 91b/10, 91b/12, 91b/13, 92a/3, 92a/4, 92a/7, 92a/8 (2), 92a/9, 92a/11
d. +dın 92a/2
d. +ğa 92a/3
d. +ge 115a/8
d. +ıge 8b/12
d. +inğ 30a/8
d. +niñg 8a/9
dırahtî (Far.) *Bir ağaç*
d. 10a/5
dîdâr (Far.) *Yüz, çehre*
d. +ıdın 44b/5 (cemâl-i d.)
d. +ları 16b/6
°azîz d. bol- "kendini gizleyen olmak, kendini çok göstermemek, kolay ulaşılmaz olmak" 117a/11
dîğir (Ar.) *Başka, bundan başka, diğer*
d. 2a/1, 5a/10, 16a/13, 22a/1, 28a/12, 38a/7, 47a/7, 47b/1, 48a/9, 50a/12,

53b/8, 59b/7, 62b/13, 82b/9, 92b/1,
98b/7, 108a/11, 108a/13, 108b/4,
108b/7, 108b/9, 115a/2, 118a/5,
119a/4, 119a/5, 120b/2, 120b/4
d. +din (namāz-ı d.) 35b/9

dihkân (Far.) *Çiftçi*
d. 114b/8, 120b/12
d. +nıng 68b/12

dihkânçılık (Far.+T.) *Çiftçilik*
d. 120b/8-9
d. +dın 121a/8
d. +nıng 1b/4, 120b/12

dil (Far.) *Gönül*
d. 86a/3

dilâver (Far.) *Cesur, yürekli, yiğit*
d. 55a/3

dilâverlik (Far.+T.) *Cesurluk, yiğitlik, kahramanlık*
d. 80b/9

dilber (Far.) *Sevgili*
d. -i °ayyār "hileci sevgili, hırsız sevgili" 86a/4

dil-dâr (Far.) *Sevgili*
d. +nıgga 86a/5

dilîr (Far.) *Yürekli, cesaretli*
d. bol- "cesaretli olmak" 80a/3

dilîrlik (Far.+T.) *Yiğitlik, cesaretlilik, cesur olma durumu*
d. kııl- "cesaret göstermek, yiğitlik etmek" 93b/9

dil-keş (Far.) *Gönül çekici*
d. 45a/6

dil-teng (Far.) *Sıkıntılı, yüreği sıkışmış, gönlü daralmış*
d. bol- "sıkıntılı olmak, gönlü daralmak, yüreği sıkışmak, bunalmak, sıkılmak" 42a/3, 94b/5, 118a/8

dil-tenglik (Far.+T.) *Sıkıntılı olma durumu, daralmışlık, bunalmışlık*
d. +din 16a/1

dimāğ (Ar.) *Beyin, akıl, zihin*
d. 35b/2

dîn (Ar.) *Din*
d. 19b/13, 87b/11, 87b/12, 87b/13, 88a/1, 98a/5, 126a/9

d. +dağı (d. -i İslām.) 3b/4
d. +da (d. -i İslām.) 3b/13
d. +dür (hılāf-ı d.) 126b/2
d. +i 73a/5, 77a/2
d. +inğga 85b/4
d. +lerdin 4b/3
d. +lerga 4b/2
d. +ni (uşûl-i d.) 88a/2-3

dīnār (Ar.) *Altın liranın dörtte biri değerinde olan eski bir para; dinar*
d. 90b/3, 91a/1, 94b/1, 94b/3, 94b/5, 106b/9
d. +ım 91a/7
d. +ımnı 91a/10
d. +inğ 94b/3
d. +nı 91a/8

dīnārhlık (Ar.+T.) ... *dinar edecek kadar, ... dinar tutarında*
d. 91a/1

direm (Far.) *Para, akçe, dirhem*
d. 93b/1, 95a/4, 107a/2

dirîğ (Far.) *Esirgeme, uzak tutma*
d. tut- "esirgemek" 10b/2, 18a/2, 54b/6, 58a/4-5, 66a/9, 71b/12-13, 71b/13, 74a/13, 78b/6-7, 83a/8, 95b/9, 116b/10 (2)
d. kııl- "esirgemek" 10b/13

dīvān (Far.) *Büyük meclis, yüksek meclis*
d. +ga 109b/3
d. bēgi "divanda söz sahibi olan, divanda üst düzey görevde olan kimse" 110a/13

dīvāne (Far.) *Çılgın, deli, mecnun*
d. 16a/8, 16a/11, 24a/10, 40b/12
d. +ler 27a/7
d. ve °ayblıg bol- "deli ve kusurlu olmak" 70a/2-3

dīvānelik (Far.+T.) *Delilik*
d. 36a/12
d. +nıng 39b/1
d. +nıng 40b/12

dīvān-hāne (Far.) *Divan yeri, toplantı yeri, sohbet yeri, meclis*
d. +de 23b/7

dīvār (Far.) *Duvar*

d. +nıng 36a/2
diyānet (Ar.) 1. *Dindar*
 d. 93b/12
 2. *Dindarlık*
 d. 94a/5
 d. +dür 96a/4
diyānetlig (Ar.+T.) *Dindar*
 d. 95b/11
 d. bol- "dindar olmak" 124b/7
diyānetlik (Ar.+T.) *Dinin hükümlerine uyma ve bu hükümlerin gerektirdiği gibi hareket etme, dindarlık*
 d. 60a/6, 93b/10
diyār (Ar.) *Ülke, memleket*
 d. +ıda 25a/7
dos (Far.) *krş. dost*
 d. +larımın 13b/13
 d. +larını 39a/13
dost (Far.) *Sevilen ve güvenilen yakın arkadaş, gönüldaş; dost, krş. dōs*
 d. 16b/2, 25b/9, 37a/11, 57b/5, 77a/10, 77b/3, 82a/4, 83a/4, 84a/10, 90b/13
 d. +dın 78a/4, 78a/11, 79b/4
 d. +dur 77b/11
 d. +durlar 79a/7
 d. +ğa 31b/2
 d. +ı 60b/4, 60b/5, 60b/8, 77b/1, 77b/11, 78a/6
 d. +ıdur 111b/5
 d. +ığa 60b/3
 d. +ını 77b/10,
 d. +lar 10a/8-9, 17b/7, 78a/5, 78b/4
 d. +ları 93b/13
 d. +larıdın 78b/7
 d. +larım 14a/2
 d. +larımın 77b/9
 d. +larını 78a/13, 78b/3, 79b/1, 82a/2 (2)
 d. +larınıgdın 77b/2-3, 79a/7
 d. +larınığa 25b/10, 59b/9, 77a/11, 79a/3, 79a/4, 79a/9, 107a/13
 d. +nı 60a/1, 78b/8-9
 d. +nıng 77b/10, 78a/11, 82a/3
 d. +um 91a/5, 111b/10

d. +umğa 59b/12
 d. +unı 32b/10, 57b/13, 77a/6, 77b/4, 78a/6, 78a/7, 79a/5, 79b/2
 d. +unıgdın 77b/11, 78a/1 (2)
 d. +unıgdur 111b/7-8
 d. +unığa 20a/5, 26a/2, 57b/4, 78a/8, 117a/6
 d. +unıgnı 78a/1, 79a/6
 d. +unıgnıng 20a/3, 77b/10, 77b/12,
 d. tut- "dost edinmek" 1a/7, 27b/11, 44b/11, 46a/11, 46a/12, 46b/1, 46b/13, 51b/9, 53a/3-4, 58b/1, 58b/8-9, 58b/9, 58b/9-10, 66a/8, 72a/5, 77a/7, 77a/13-77b/1, 77b/2, 77b/11, 78a/3, 78a/4, 79a/9, 79a/12-13, 79a/13, 79b/8, 88a/6, 88a/8, 86a/11-12 101b/6, 101b/7, 111a/10, 120a/5, 126b/10, 128a/10 (2)
 d. bol- "dost olmak" 25b/10-11, 37a/12, 77a/10, 77b/5, 77b/7, 78a/5, 78a/13, 79a/12, 79b/6, 83b/6, 120a/9
 d. kıl- "dost hâline getirmek" 59b/13-60a/1, 60a/1-2
 d. tutguçı bol- "dost edinmiş olmak, dost edinir olmak" 64a/5-6
dostluk (Far.+T.) *Arkadaşlık, ahbablık; dostluk*
 d. 45a/4, 59b/13, 77a/12, 77b/5, 77b/9, 78a/2, 78a/13, 79a/10, 81b/13 (2), 82a/1, 82b/12, 94a/1
 d. +da 45a/7
 d. +dın 82a/1
 d. +ğa 18a/4, 25b/11, 46b/13, 78b/5, 79b/4
 d. +ı 77b/12, 78a/8, 78a/10
 d. +ıdın 77b/12
 d. +ını 79a/8
 d. +nı 77a/11
 d. +unı 79b/7
 d. +unıgdın 82a/4
 d. kıl- "arkadaşlık etmek, dostluk etmek" 78a/10-11, 79b/5, 81b/12
dostrak (Ar.+T.) *Daha dost, daha arkadaş*
 d. 78b/1-2, 79a/3-4
dostsuz (Ar.+T.) *Dostsuz*
 d. 77a/8, 77a/13

dostsuzluk (Ar.+T.) *Dostsuz olma durumu; dostsuzluk*

d. 77a/9

du^cā (Ar.) *Dua*

d. +nı 39b/12

d. +sı 8a/10

d. +sını 15b/13

d. kııl- "dua etmek" 74a/2

dūd (Far.) *Duman*

d. +umnı 103b/7

dümge (?) ?

d. 100b/2

dūr-endīş (Far.) *İleriye gören, her işin sonunu ölçüp biçen, tedbirli, öngörülü kimse*

d. 90a/11, 90b/2, 93b/8

duzāhī (Far.) *Cehenneme mensup (kimse), cehennemlik*

d. +lerniṅ 42a/1

dükkān (Far.) *Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer, iş yeri; dükkân*

d. +ı 28b/9

d. +ıḡa 75a/6

dükkān-dārlik (Ar.+Far.+T.) *Esnaflık*

d. 87a/6

Düldül (Ar.) *Hazreti Muhammed'in Hazreti Ali'ye hediye ettiği katırın adı*

D. 70b/4, 104a/5

dülik (Far.+T.) *İki olma durumu, ikilik*

d. (ékkilik d.) 2b/2

dünyā (Ar.) 1. *Dünya, krş. dünya*

d. 5a/10, 87b/13, 88a/2, 88a/9, 96a/3

d. +da 6b/3, 10b/5, 10b/10, 10b/12, 123b/6

d. +dın 127b/2

d. +nı 88a/6

d. +nıṅ 19b/13

2. *Dünya malı, mülkü*

d. 1a/3, 8b/5, 8b/6 (2), 95a/10

d. +nı 116a/6

d. +nıṅ 115a/7

d. +sı 5a/8, 92b/13, 93b/13

d. +sını 6b/8

dünyā-dār (Ar.+Far.) *Dünya işleriyle uğraşarak mal mülk sahibi olan*

d. 5b/6 (2), 6b/7, 38b/3, 58a/13, 68a/2

d. +ḡa 6a/5, 79a/12

d. +lar 5b/3, 79a/13

d. +larḡa 5a/7, 58b/3

d. bol- "mal mülk sahibi olmak" 12b/2

dünyā-dārlik (Ar.+Far.+T.) *Dünya malı mülküne sahip olma durumu, dünya malından dolayı varlıklı olma durumu*

d. 106b/13

dünyālik (Ar.+T.) *Dünya malı, mülkü*

d. 58a/9, 77b/8, 87b/8, 87b/9, 87b/10

d. +dın 36b/9, 71b/12, 76a/2, 91a/7, 107b/1

d. +ḡa 85b/4-5

d. +nıṅ 91a/6

d. +nıḡa 98a/1

d. +nı 72a/6

d. +nıṅ 92b/0-10

dünyā-taleb (Ar.) *Dünya malına düşkün, dünya malını talep eden kimse*

d. 26b/1

dünye (Ar.) *krş. dünya*

d. +de 110a/3

İslâm dünyesi) "İslâm beldeleri, İslâm'ın hüküm sürdüğü diyarlar" 110a/3

dürüd (Far.) 1. *Dua*

d. tesbīh ayıt- "dua etmek, salavat getirmek" 89a/11

2. *Salavat*

d. ayıt- "salavat getirmek" 91b/5

dürüst (Far.) *Doğru, düzgün, hakka uygun; dürüst*

d. 24a/4, 63b/8, 76a/8

d. bol- "doğru olmak, gerçek olmak" 6a/11, 61b/10, 102a/3, 102a/4-5

d. kııl- I "doğru yapmak, dürüst yapmak" 14b/13, 37a/12

d. kııl- II "doğrulamak, doğrulamak, doğru olmasını sağlamak" 19b/5

d. kııl- III "doğru söylemek, bir şeyi doğru yapmak" 23b/10, 23b/11

dürüstlük (Far.+T.) *Doğruluk*

d. +ıda 23b/13

dürüş (Far.) *Sert, kalın*

d. 63b/6, 63b/7, 64a/7

d. bol- "Sert olmak, sert durumda olmak" 100b/7

dürüşlük (Far.+T.) *Bir kimseyi zorlama, sıkıştırma, bir kimseye baskı yapma, kaba davranma durumu*

d. kıl- I "bir kimseyi borcunu vermesi için sıkboğaz etmek, daraltmak, bunaltmak" 122a/1

d. kıl- II "sert davranmak, katı muamelde bulunmak, kötü davranmak" 125a/1

düşmen (Far.) *Düşman*

d. 1a/2, 13b/7, 26a/1, 31b/1, 32a/3, 32a/4 (2), 78a/11, 80a/8 (2), 80b/2, 81b/9, 81b/12, 82a/6, 115b/10, 115b/11, 115b/12, 120a/4, 120a/10, 120a/11

d. +din 1a/7, 14a/4, 16b/2, 31a/12, 72b/11, 72b/12 (2), 79b/9, 80a/4, 80a/6, 81b/10, 82a/3-4, 82a/13

d. +dür 25b/10

d. +ge 81b/12, 82a/10-11, 86b/6, 117a/7

d. +i 58b/6

d. +im 31a/12, 80a/13

d. +imdin 31a/13

d. +inğ 18a/2, 54b/4, 55a/1, 77b/13, 78a/12, 80a/7, 80b/2, 82a/3, 82a/5, 82a/7, 82a/9

d. +inğdin 82a/2

d. +inğge 57b/3, 57b/5, 77b/12, 80a/1, 80a/2, 83a/4, 84a/10

d. +inğni 77b/11, 80b/4, 120a/4

d. +inğniñ 32b/10, 79b/13

d. +ler 107b/7

d. +lerim 14a/3

d. +lerimdin 14a/1

d. +lerimni 77b/8-9

d. +leriñ 115a/3

d. +leriñge 107a/13

d. +ni 59b/13, 60a/1, 80a/13-80b/1 (2), 80b/3, 80b/6, 81b/9

d. +niñ 31b/1, 54b/12, 54b/13, 80a/3, 82a/10, 115a/5

d. tut- "düşman olmak, düşman gibi görmek" 25b/8-9, 47b/10-11, 58b/1-2, 58b/6, 78a/1, 88a/7

d. tutğak "düşman tutan, düşman tutucu" 64b/5

d. bol- "düşman olmak" 55b/6, 56a/2, 79b/11, 80b/3, 120a/3, 120a/9 (2), 120a/10

d. kıl- "düşman hâline getirmek, düşman etmek" 60a/1, 79b/10-11

düşmenlik (Far.+T.) *Düşmanlık*

d. 14a/3, 18a/4, 22b/7, 41b/6, 79b/8, 80a/3, 82a/1, 82a/7, 82b/12

d. +din 82a/1

d. +ge 25b/11, 79a/10

arağa d. tüş- "birbirine gücenmek, birbirine düşman olmak, araları açılmak" 41b/6

d. kıl- "düşmanlık etmek" 82a/5, 82a/6

düşnām (Far.) *Azarlama, paylama, kızma*

d. kıl- "azarlamak, paylamak" 119b/10, 119b/10-11

düşvār (Far.) *Zor, güç*

d. +45a/12

d. +dur 68a/1

düşvārraq (Far.+T.) *Daha zor, daha güç*

d. +dur 69a/8

düvüm (Far.) *İkinci*

d. 89b/9

Ee

é- 1. İsimlerle birlikte kullanılarak bildirme çekimi oluşturur, krş. ér- 1

é. -di (bī-^cayb é.) 3a/5

é. -di (bahār faşlı é.) 97a/7

é. -di (ıışk é.) 103b/6

é. -di (yok é.) 111a/4

é. -dim (kaşınğızda é.) 92a/6

é. -ken (üstād émes é.) 73b/12

é. -kendürler (karı é.) 76b/5

é. -se (ceng é.) 54b/10

2. Fiillerle birlikte birleşik çekim oluşturur.

é. -di (éşitür é.) 54a/2

é. -dim (aytıp é.) 35a/7

é. -ken (örgetip é.) 74a/3

é. -ken (kārğa kélür é.) 75a/9

é. -ken-sén (bérip é.) 91b/3

Ebu'l-°Abbās (ka) *Şemsü'l-Meânî'nin vezirlerinden biri*
E. 45b/9

Ebu'l-°Abbās Rūyānī (ka) *Metne göre Taberistan'da kadılık yapmış olan bir kişi*
E. 90b/2

Ebū °Alī (ka) *krş. Bū °Alī*
E. +ğa 111b/6, 111b/12-13, 112a/1
E. +ni 111a/12
E. +niñg 111a/12

Ebūbekr Kuhtānī (ka) *Gazneliler Devleti hükümdarı Sultan Mahmud'un katiplerinden biri, kaynaklarda Ebūbekr Kuhistānī şeklinde geçmektedir, krş. H°ace Ebūbekr Kuhtānī*
E. 110b/11, 111a/1
E. +ğa 110b/12-13

Ebu'l-Beşer (ka) *Şeddadilerin hükümdarı olan Emir Fazlun zamanında Berde°a şehrine başkomutan olarak tayin edilen kişi, kaynaklarda ismi Ebu'l Yüsre, Ebu'l Yeser olarak da geçmektedir*
E. 107a/9, 107a/12
E. +ni 107a/9

Ebu'l-Feth (ka) *Sultan Mahmut zamanında Nesa ve Baverd şehirlerinde idarecilik yapan kişi, kaynaklarda ismi Ebu'l-Ferec-i Büstī, Ebū'l-Ferac Büstī, Ebū'l-Ferec olarak geçmektedir*
E. 117b/13
E. +ni 118a/1

Ebū Şekūr-ı Belhī (ka) *Sâmânîler devrinde yaşayan İranlı şair*
E. 17b/1, 37a/11

ecel (Ar.) *Hayatın sonu, ölüm zamanı; ecol*

e. 82b/2, 82b/5

e. +i 82a/11

e. yét- "bir kaza sonucu değil tabii sayılan bir sebeple vadesi gelerek ölmek" 106b/3, 107a/12

edā (Ar.) *Yapma, yerine getirme, ifa etme*
e. kı1- I "yapmak, yerine getirmek, ifa etmek" 3b/7, 3b/8, 3b/9, 3b/11, (2), 4a/3, 4b/13, 6a/9, 20b/5, 52a/5, 52a/7, 60a/3-4, 85b/5, 90a/5, 109b/8
e. kı1- II "ödemek, teslim etmek, vermek" 38b/9, 39a/2, 39a/9
e. kı1- III "icra etmek, musiki vb. icra etmek, çalmak" 105b/3
e. kı1- IV "ifade etmek, söylemek" 117a/4-5
e. kı1a al- "Yapabilmek, yerine getirebilmek, ifa edebilmek" 3b/13
e. kılgan bol- "yerine getirmiş olmak" 75a/13, 85a/3

edeb (Ar.) *Terbiye, güzel ahlaklılık, haya; edep*
e. 14b/11, 40b/9, 74b/5
e. (°ilm e.) 74b/1, 74b/2
e. +din 8b/10
e. +lerni 11a/3
e. +ni 74a/9, 74b/9
e. +ni (zāhir e.) 128a/4
e. bér- "terbiye etmek, terbiye vermek" 40b/8 (2), 115a/11
e. -i bātın "gönül terbiyesi, nefis terbiyesi" 128a/4

ef°al (Ar.) *Fiiller, yapılan işler, eylemler*
e. 98b/6, 98b/8

eflāk (Ar.) *Felekler, gökler*
e. 122b/7
pādşāh-ı encüm ve e. "yıldızların ve feleklerin padişahı, sultanı" 122b/13

Eflātūn (ka) *İslām dünyasında Eflatun olarak bilinen antik Yunan filozofu ve matematikçisi; Platon*
E. 15b/9, 15b/11, 16a/1, 16a/2, 47a/1
E. +dın 99a/13

eftimun (Yun.) *Çiçeği, yaprağı ve kabuğu hastalıkların tedavisinde kullanılan bir dağ bitkisi*

e. 16a/10

efzūn (Far.) *Bacağının eklem yerinde kemik çıkmış olan at*

e. 71a/3

ége Sahip

é. 126a/5

é. +si (öy é.) 106a/8

é. +siğa 60a/12

é. +sige 3b/7, 3b/8, 60b/2, 61a/11

é. +sini (öy é.) 125a/1

é. bol- "sahip olmak, malik olmak"
72b/1

eger (Far.) *1. Şayet, eğer*

e. 2a/8, 4b/6, 5b/2, 5b/13, 6b/7, 6b/9, 8a/2, 8b/3, 8b/5, 8b/8, 8b/13, 10a/5, 10a/10, 10b/8, 11b/8, 12b/9, 13a/3, 13a/10, 13a/13, 13b/10, 14b/2, 15b/2, 16b/3, 16b/5, 16b/6 (2), 16b/7, 17a/11, 17b/3, 17b/12, 17b/13 (2), 18a/2, 18a/10, 20a/4, 20a/8, 21a/12, 21b/2, 21b/8 (2), 21b/13, 22a/5, 22a/8, 22a/9, 22a/13, 22b/1, 22b/5, 22b/12, 23a/3, 23a/4, 23a/8, 23b/10, 24a/3, 24a/5, 24a/12, 24a/12, 26a/1, 26a/4, 27a/2, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/8, 27b/11, 27b/12, 28a/1, 28b/4, 29a/10, 29a/11, 29b/8, 30a/4, 31a/4, 31b/11, 32a/4, 32b/9, 34a/5, 34b/6, 34b/9, 34b/10, 34b/12, 34b/13, 35a/2, 36b/11, 37a/12, 37b/4, 38a/10, 39b/3, 39b/4, 39b/6, 40a/8, 40a/9, 40a/11, 40a/11, 40a/12, 40b/7, 40b/8, 41a/8, 41a/12, 42a/8, 42a/10, 42b/3, 42b/12, 43b/4, 43b/10, 43b/11, 43b/13, 44a/1, 44a/7, 44b/1, 45a/8, 45a/10, 46b/7, 46b/13, 47a/6, 47a/8, 47a/9, 47b/7, 48a/11, 48b/9, 49a/5, 49a/10, 51a/8, 51a/10, 52a/8, 53a/3, 53a/6, 53a/10, 53a/11, 53b/4, 53b/6, 54a/6, 55a/5, 55a/5, 55b/9, 56a/3, 56b/2, 56b/9, 57a/11, 57a/13, 57b/7, 58a/4, 58b/1, 59a/7, 59b/4, 59b/11, 60a/9, 60a/12, 61a/2, 61a/3, 61a/8, 61a/9, 61a/11, 61a/13, 61b/3, 61b/5, 61b/7, 62a/5, 62b/3, 62b/12, 65a/11, 65a/12, 65b/7, 65b/8, 65b/12, 66a/6, 66b/3, 67a/8, 67a/10, 67a/12, 67a/13, 67b/1, 68a/5, 68a/9, 68a/10, 68b/2, 68b/3, 68b/6, 68b/11, 69a/1,

69b/10, 70b/2, 70b/5, 70b/9, 71a/2, 71b/3, 71b/5, 71b/6, 71b/11, 72a/7, 72b/1, 72b/3, 72b/10, 72b/11, 73a/2, 73a/3, 73a/7, 74a/7, 74a/10, 74b/2, 74b/3, 74b/11, 74b/12, 75a/10, 75a/12, 75b/1, 75b/4, 75b/7, 75b/10, 75b/13, 77b/1, 78b/7, 79a/1, 79a/5, 79a/11, 79a/13, 79b/2, 79b/11, 80a/1, 80a/4, 80a/5, 80a/8, 80b/3, 81b/2, 81b/6, 82a/6, 82a/8, 82a/8, 82b/11, 83b/10, 83b/11, 84a/8, 84b/2, 84b/4, 84b/8, 84b/8, 84b/11, 84b/13, 85a/11, 85b/1, 85b/3, 85b/10, 85b/11, 86a/2, 86a/7, 86a/12, 86b/1, 86b/3, 86b/4, 86b/12, 87b/1, 87b/6, 87b/8, 88a/2, 88a/5, 88b/1, 88b/7, 88b/10, 88b/11 (2), 88b/13, 89a/5, 89a/6, 89a/10, 89b/6, 90a/10, 90b/9, 91a/11, 92a/8, 92a/10, 92b/4, 93a/5, 93a/10, 93a/13, 93b/11, 95a/4, 95a/5, 95a/8, 95a/11, 95b/4, 95b/6, 96a/7, 96b/5, 96b/12, 97b/3, 98a/1, 98a/2 (2), 98a/7, 99b/7, 100a/9, 100a/10, 100a/11, 100a/12, 100a/13, 100b/1, 100b/3, 100b/4, 100b/6 (2), 100b/7, 100b/9, 100b/10, 100b/10, 100b/12, 100b/13, 101a/1, 101a/2, 101a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 101a/9, 101b/7, 101b/9, 101b/11, 102b/7, 102b/8, 102b/12, 103a/1, 103a/4, 103b/2, 103b/4, 104a/10, 104b/2, 104b/12, 104b/13 (2), 105a/1, 105a/5, 105a/6, 105a/10, 105a/11, 105a/12, 105a/13, 105b/11, 105b/13, 106a/10, 106a/13, 106b/4, 107a/1, 107a/4, 107b/5, 107b/11, 108a/6, 108a/9, 108b/1, 109a/2, 110a/4, 111a/11, 111a/13, 111b/3, 113a/7, 113b/5, 113b/8, 113b/11, 114a/3, 114a/6, 114a/11, 114b/3, 114b/10, 114b/11, 114b/12, 114b/13, 115a/10, 115b/3, 115b/5, 115b/9, 116a/7, 116a/8, 116a/9, 116a/12, 116b/4, 116b/5, 116b/9, 116b/13, 117a/8, 117b/10, 118a/9, 120a/1, 120a/3, 120a/8, 120a/9, 120b/3, 120b/7, 120b/12, 121a/9, 121b/11, 121b/13 (2), 122a/8, 122a/12, 122b/10, 123a/2, 124b/12, 125a/11, 125a/13, 125b/6, 126a/11, 127b/9, 127b/10, 127b/11, 128a/10, 128b/2, 128b/5, 128b/6

e. çendī ki "şayet ki" 122a/12

2. *Her ne kadar*

e. (e. çendî ki) 112a/10

egerçi (Far.) *Gerçi, her ne kadar*
e. 9a/2, 9a/9, 9b/10, 15a/1, 18a/9, 21a/4, 26a/1, 29a/13, 29b/3, 41b/2, 41b/8, 41b/10, 45a/2, 45a/3, 66a/4, 67a/4, 95b/10

égin *Elbise, kıyafet*
é. 105b/9, 128a/9 (2)
é. +inġni 104b/3
é. +ni 126a/1, 128a/7
é. ayak "üst baş, kılık kıyafet" 60b/11, 89a/8, 104a/13

éginlig *Elbiseli*
kurma é. "yamalı elbiseli, yamalı elbise giymiş" 126b/9

égingsiz *Kıyafetsiz, elbisesiz*
é. 95b/10 (2)

égiz *Hızlı, çabuk*
seyri égin "hızlı, çabuk " 69b/5

egri *Doğru veya düz olmayan; eğri*
e. 64a/2

ehādīs (Ar.) *Hadisler*
e. +ğa 88b/8

ehl (Ar.) *1. Sahip, malik*
e. +i 84b/12
e. +iğa 126b/12
e. -i ħired "akıl sahibi, akıllı" 12b/12, 17a/11
e. -i neseb "asil olan idareci sınıfı, soylu, asilzâde" 8b/13
e. -i himmet "himmət sahibi, himmet ehli" 37b/7
e. -i ʿıyāl "aile" 41a/4, 59b/1
e. -i ħükümet "yönetici" 52a/11
e. -i şalāh "iyiler, iyi insanlar" 67b/7
e. -i vecd "tasavvuf ehli, ilahî aşk ehli" 104b/7
e. -i şafā "samimi, içi dışı bir olan, içinde kötülük bulunmayan, ermiş kimseler" 124a/7
e. -i nağme "şarkıcı, müzisyen" 105b/8
e. -i taşavvuf "tasavvuf ehli" 126a/5-6
e. -i töhmet "suçlu, kabahatli kimse, günahkâr" 128b/2

2. *Bir yerin, bir halkın topluluğundan olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemaat, topluluk*

e. +i 89a/10

ejdehā (Far.) *Ejderha*

e. 80b/8

e. +dın 83a/12

ékeçi *Abla*

é. siġil "abla ve küçük kız kardeş, kız kardeşler" 66b/11

ékkev *İkisi*

é. 10b/4

ékkevlen *Her ikisi, ikisi birlikte*

é. 91a/3

ékki *İki*

é. 3b/5, 3b/6, 5a/5, 5a/8, 9a/11, 13b/4, 14b/9, 16b/7, 17b/10, 17b/11, 20a/11, 21a/2, 23a/13, 32a/4, 33b/12, 34b/1, 36a/6, 36a/11, 39b/2, 41a/11, 44a/8, 48a/1, 48a/10, 48b/8, 48b/10, 50a/4, 50a/11, 51b/12, 52a/13, 52b/1, 53a/7, 53a/10, 53b/1, 54b/7, 59a/13, 59b/1, 59b/2, 60b/5, 65b/6, 66b/10, 69a/3, 69b/1, 69b/2 (2), 69b/10, 71b/7, 75b/4, 78a/7 (2), 78a/10, 78b/4, 78b/6, 80a/6, 81b/3 (2), 82a/2, 82b/6 (2), 84a/5, 84a/6, 84a/7 (2), 85b/9, 87b/3, 88b/5 (2), 91b/4, 93b/6, 93b/9, 94a/6, 97b/11, 98a/5, 98b/2, 99a/7, 99a/8, 103a/13, 103b/6, 103b/10, 104a/9, 108a/3, 108a/4, 112b/11, 114b/11, 115a/12, 115b/9, 119b/3, 119b/6, 125b/11, 126b/8, 126b/12, 127a/2, 128a/5 (2), 128a/13

é. +din 72a/2

é. +dindür 54a/5

é. +dür 7b/4

é. +dürler 2b/2

é. +mizdin 91a/13

é. +mizniġ 5b/11

é. +ni 12a/3, 113b/13

é. +niġ 24a/7

é. +si 4a/1, 29b/3, 51a/8

é. bol- "sayı bakımından ikiye ulaşmak, iki olmak" 2b/3 (2), 2b/4 (2), 2b/5, 2b/6 (2), 2b/7, 2b/8 (2), 75b/3

é. cihân "dünya ve ahiret" 55b/2, 117a/6
 é. yüzlüg bol- "özü sözü bir olmamak, iki yüzlü olmak" 83a/11, 88b/2,
 é. yüzlüg "özü sözü bir olmayan, kendisini olduğundan başka türlü gösteren, riyakâr, iki yüzlü" 83a/11
ékkile *İki, ikisi, her iki*
 é. 41a/11, 52b/7, 70b/6-7, 70b/8
ékkilesi *İkisi*
 é. 51b/11
 é. +ni 51a/9, 126b/13
 é. +niṅ 36a/10
ékkilik 1. *İki olma durumu; ikilik*
 é. (é. dülik) 2b/2
 é. +niṅ 2b/8-9
 2. *Allah'tan başka şey düşünme, kalbinde Allah düşüncesi yanında dünya hayatını, malı mülkü düşünme*
 é. 127b/8
ékkinçi *İkinci*
 é. 2b/11, 14b/11, 16b/3, 22b/4, 23a/2 (2), 24a/11, 32a/11, 36a/12, 39b/1 (2), 45a/1, 49b/6, 55b/3, 58a/10, 62b/1, 66b/8, 67b/3, 67b/11, 73a/9, 78b/7, 83a/5, 85b/8, 86a/2, 86a/12, 86b/6, 98a/10, 99a/1, 107b/8, 108a/4, 119b/6, 119b/9, 122b/1, 124a/13, 125b/2
 é. +ge 35a/10
 é. +si 4a/3
ékki miṅ *İki bin*
 é. 45b/1
ekrem (Ar.) *Cömert, kerem sahibi*
 Hâzret-i Resûl-i E. "Hazreti Muhammed" 6b/11, 126b/7-8
ekşer (Ar.) *Çok, birçok*
 e. 15a/3, 29a/11, 75a/3
 2. *Genellikle, çoğunlukla*
 e. 22a/10, 36b/8, 70a/4
él 1. *Halk, ahali*
 é. 24b/2
 é. +ge 24b/1
 é. +i 43b/3
 é. +iṅçe 24b/1
 é. +niṅ 10a/12

2. *Yabancı; el*
 é. 41a/3, 47a/13
 é. +ge 66a/10
 3. *El*
 é. +ige 103b/3
elbette (Ar.) *Şüphesiz, muhakkak, mutlaka; elbette, krş. elpette*
 e. 24b/12, 28a/13, 46b/9, 55a/2, 58a/11, 65b/12, 68b/10, 74b/2, 77a/13, 77b/7, 79a/9, 86b/1, 109b/12, 125a/4
élçi *Elçi, sefir*
 é. 17a/1, 17a/2, 81a/8, 110a/9, 110a/11
 é. +din 17a/6
 é. +ge 17a/2, 17a/4, 110a/6, 110a/11
 é. +ni 81a/10
 é. +niṅ 17a/4
 é. +sidür-mén 125a/10
elem (Ar.) *Iztırap, keder, gam, tasa; elem*
 e. 16a/2, 16a/3
 e. +din (renc e.) 27a/4
 e. +ige (derd e.) 119a/10
 e. +im (renc e.) 31a/11
elemnāk (Ar.+Far.) *Elemlı, hüznölü, üzgün, mutsuz*
 e. bol- "mutsuz olmak, üzgün olmak" 42b/8
el-ḥaḳ (Ar.) *Doğrusu, gerçekten, hakikaten*
 e. 61a/13
el-ḥāl (Ar.) *Şimdi, şu anda, hâlihazırda*
 e. 38b/6, 80a/13, 120a/3
el-ḥāşıl (Ar.) *Sözün kıyası, hasılı*
 e. 51b/7
elif (Ar.) 1. *Doğru, düz*
 e. tart- "elif gibi düz olmak" 63a/5-6
 2. *Arap alfabesinin ilk harfi*
 e. 110b/2, 110b/8, 111b/11, 112a/4
 elif lām mīm "Kur'an'da 29 sure bu harflerle başlatılmıştır." 110b/2, 110b/8
élig *El*
 é. 38a/1
 é. +(élg)i 36a/4
 é. +(élg)ide 30b/2, 59a/9
 é. +(élg)idin 56a/4

é. +(élg)imge 33b/9
 é. +(élg)in 45b/7
 é. +(élg)ini 45b/6
 é. +leri 64a/2
 é. +leride 9a/10
 é. +idin kêt- "idaresinden çıkmak, elinden çıkmak" 56a/4-5
 uşşak é. "parmak" 64a/2
el-kıssa (Ar.) *Sözün kıtası, kısaca*
 e. 39a/9, 60b/5
el-kudretu'llāh (Ar.) *"Ey Allah'ın kudretlisi" manasında bir ibare*
 e. 110a/3
ellig *Ellî sayısı*
 e. 30b/13, 31a/1, 34a/13, 91a/1
elpette (Ar.) *krş. elbette*
 e. 18a/1
élt- 1. *Götürmek, iletmek*
 é. -edür 11a/8
 é. -ip 11a/11, 24b/4, 111b/12, 112b/4, 118b/8
 é. -ti 11a/10
 é. -tim 11a/13
 é. -ip bér- "iletivermek, götürüvermek, teslim edivermek" 112b/4, 118a/8
 2. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
 é. -geli (cān é. b.) 115a/1-2
 é. -gey (feşimānlık é.) 25b/6
emān (Ar.) 1. *Emin, emniyet, muhafaza*
 e. +ıda 6b/11
 2. *Mühlet, süre, müsaade, izin*
 e. bér- I "mühlet vermek, müsaade etmek, süre vermek" 38b/6
 e. bér- II "izin vermek" 85a/10
emānet (Ar.) *Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya; emanet*
 e. 1a/4, 60a/8, 60a/9, 60a/10, 60a/11, 60b/1, 60b/9, 61a/7-8, 61a/8, 61a/11, 61a/13, 61b/6, 61b/8
 e. +ge 61a/5, 61a/10
 e. +inğizni 60b/12
 e. +ni 60a/12, 61a/5, 61a/9, 61a/11
 e. +ninğ 61a/7

e. bér- "bir şeyi bir kişiye emanet olarak bırakmak, emanet etmek, emanet vermek" 60a/9, 61a/2, 61a/5, 61b/5, 61b/6
emānet-dār (Ar.+Far.) *Bir şeyi emanet olarak muhafaza eden kimse; emanetçi*
 e. +dın 61a/5
 e. bol- "emanetçi olmak" 61b/7
emānet-dārlik (Ar.+Far.+T.) *Emanetçilik*
 e. +ğa 61b/8
émdi 1. *Şimdi*
 é. 23b/10, 25a/10, 28a/4, 28b/4, 39a/6, 42b/13, 46b/6, 51b/12, 65a/3, 85b/2, 99a/9, 108a/8, 120a/1, 122a/5, 127a/13
 2. *Artık, bu andan itibaren*
 é. 113b/5
 3. *Bu durumda, bu hâlde, o hâlde*
 é. 114b/2
émes 1. *Değil*
 é. 6b/9, 15b/12, 19b/11 (2), 19b/12 (2), 20a/2, 20a/6 (3), 21a/4, 21b/1, 21b/11, 24a/4, 36b/11, 38b/6, 38b/7, 38b/8, 41a/1, 46b/10, 54b/10, 55b/6, 59a/1, 72b/3, 73b/12, 78a/9, 89b/8, 94b/11
 é. +dür 9a/6, 34a/7, 42a/8, 46a/1, 54b/4, 54b/9, 58b/11, 59a/8, 64b/1, 67b/6-7, 70b/3, 70b/11, 79b/9, 80b/5, 85b/9, 87a/6, 89a/3
 é. +dürler 78a/6
 é. +sen 21b/3
 2. *Yok*
 é. bol- "yok olmak, ortadan kalkmak" 65b/3-4
émgek *Emek*
 é. 112a/7
 é. +ini 13a/5
emîn (Ar.) 1. *Güvenli, güvenilir (kimse); emin*
 e. 62a/2, 97b/7, 127a/4
 e. +lerninğ 62a/2
 e. bol- "emin olmak, güvende olmak, güvenmek, emniyette olmak" 6b/7, 6b/8, 6b/13, 13a/10, 13a/11, 13a/11-12, 13a/12, 25b/5, 27a/13-27b/1, 28b/6, 36a/10, 53a/5, 54a/13, 55b/4, 59a/10, 64b/7, 66b/12, 74a/5, 79b/13, 81b/10,

82a/7-8, 96a/11, 96b/11, 97b/9, 106a/13
e. kı1- "emin hâle getirmek, inndırmak, güvenilir hâle getirmek" 106a/13
2. *Güven içinde olan, tehlikeden uzak, emniyetli*
e. +dür 107a/1
em̄nlik (Ar.+T.) *Güvenilir olma durumu; güvenilirlik*
e. 62a/1
em̄r (Ar.) *Yönetici, hükümdar, reis*
e. 39b/13, 45b/3, 45b/5, 45b/6, 45b/7, 45b/13, 53b/13 54a/2, 54a/4, 54a/7, 85a/9, 85a/10, 109a/10
e. +ge 45b/2
e. +i 111a/2
e. +niŋg 45b/5, 45b/8, 54a/1, 54a/3
Em̄r Ebu's-Sevād (ka) *Gence meliklerinden biridir. Bu isim kaynaklarda Ebu'l-Esfār, Ebu'l-Esfār Emir Şâpûr bin Fazl; Ebu'l-Esvâr, Ebu'l-Esvâr Şâpûr bin Fazl; Ebu'l-Esvâr Birinci Savur bin Fazl şeklinde geçmektedir. krş. Em̄r Ebu's-Sevād Şâdır bin Ebû'l-Fazl*
E. 18b/9, 19a/9-10, 19a/11
E. +niŋg 18b/6, 18b/11-12, 19b/6
Em̄r Ebu's-Sevād Şâdır bin Ebu'l-Fazl (ka) *krş. Em̄r Ebu's-Sevād*
E. 18b/7
Em̄r Eşrefü'l-Me'ānī (ka)
Kabusnâme'nin yazarının amcasının oğlu, kaynaklarda Em̄r Eşrefü'l-Me'ānī şeklinde geçmektedir
E. 52b/13
Em̄r Fazlūn (ka) *Şeddadilerin ilk hükümdarı olan Muhammed b. Şeddad'ın Gence bölgesinde hüküm süren oğlu, Gence hükümdarı, krş. Fazlūn, Fazül*
E. 107a/9
Em̄r-i Horāsān *Horasan valisi*
E. 111b/5, 112b/6, 112b/8
E. +ğa 111b/11, 112b/3-4
E. +niŋg 112a/2
Em̄r Veşme (ka) *934-967 yılları arasında Ziyariler hanedanının*

emirliğini yapmış olan hükümdar, kaynaklarda Em̄r Veşmḡr olarak geçmektedir

E. 52b/12

em̄rlik (Ar.+T.) *Beylik, emirlik*

e. +i 54a/7

em̄rū'l-mü'minīn (Ar.) *Müminlerin reisi, halife*

e. 11b/8, 11b/13, 12a/6, 20b/8, 20b/13, 76b/4, 76b/6, 76b/10, 110a/12

e. +din 38b/8

e. +ge 39a/8

e. +niŋg 21a/1

Ḥazret-i e. "Hazreti Ömer" 76a/6, 76b/3

Ḥazret-i e. "Hazreti Hasan" 76b/9

emlāk (Ar.) *Mülkler, ev, tarla, arsa gibi taşınmaz mallar*

e. +ını 118a/12

emn (Ar.) *Güven, emniyet*

e. 6a/12

emr (Ar.) *Buyruk, emir*

e. (e. fermān) 110a/4

e. +niŋg 7b/4

e. kı1- "emretmek, buyurmak" 12a/5

emvāl (Ar.) *Mallar, mülkler*

e. 38b/7, 118a/12

e. +im 38b/6

e. +ini 118a/2

e. +ni 38b/9

encüm (Ar.) *Yıldızlar*

pādşāh-ı e. ve eflāk "yıldızların ve feleklerin padişahı, sultanı" 122b/13

endām (Ar.) *Uzuv, vücudun bir parçası*

e. +larıŋg 48b/10

e. +larnı 4b/12

endāze (Far.) *Ölçü, miktar, süre*

e. +si 50a/2-3, 52a/12

e. +side 42b/11, 57a/3, 82b/12

e. +side (ḥad e.) 107a/5-6

e. +sidin 34b/13

e. +sige 45a/3

e. +sini 82b/13

e. koy- "süre koymak, zaman sınırı koymak" 33a/3

endek (Far.) *Az, biraz, az da olsa*
e. 33a/11, 47a/1, 51b/2, 57a/4, 57b/1, 57b/2, 66a/8, 94a/1, 94a/2, 95a/19, 108b/3

endişe (Far.) *1. Kaygı, tasa; endişe*
e. +si 92b/10, 127a/4
e. tuy- "endişelenmek, korku duymak" 116b/2

2. Düşünce, fikir
e. 81a/11, 81a/13, 81b/11,
e. (fıkr e.) 51a/4, 51a/6
e. +de 113a/12
e. +ni (fıkr e.) 51a/9
e. +ni 22b/3, 22b/4
e. +side 68b/9, 77a/12, 110b/4
e. +sini 13b/11
e. kı1- "düşünmek" 1a7/-8, 2a/4, 2a/5, 2a/6, 9b/3, 17a/11, 22b/2-3, 24a/9, 45a/11, 61a/4, 77b/4, 118a/5
endişe ve fıkr kı1- "Düşünmek" 128a/1

endişelig (Farr.+T.) *Fikir sahibi, düşünce sahibi, düşünceli, akıllı*
e. (fıkr e.) 113a/1

endüh (Far.) *Gam, keder, tasa*
e. (e. ğam) 12b/10

énege *Dadı, bakıcı*
é. +ge 73a/9, 75b/7

engüş (Far.) *Parmak*
e. 100b/4, 100b/6

ensiret- *Gönlü, akı bir şeyle meşgul etmek, (gönlünü) kederlendirmek, kaygılandırmak, (gönlünü) endişede tutmak*
a. -me 66b/1

ensizrak *Daha keder verici, daha endişe verici, daha sıkıntılı*
i. 16a/3

ér I *1. Yiğit, erkek; er*
é. 42b/9, 102a/11
é. +dür 71b/10
é. +ge 66a/12
é. +niġ 55a/3-4
é. +sén 16b/5

2. Eş, koca; er
é. +de 75b/10
é. +ge 75b/1, 75b/9, 76b/13
é. +i 72a/6, 76a/4
é. +ige 72a/6
é. +ini 72a/5

ér II *erken*
ér fat "biran önce, çabucak, derhâl" 72a/12

ér- *1. krş. é-*
é. -di (tola é.) 5a/5, 73b/9
é. -di (zarūr é.) 5a/6
é. -di (kişi é.) 5b/6, 18b/11, 23a/11, 23a/12, 23a/12-13, 38b/3, 80a/10, 90b/2, 111a/8 (2), 113a/9
é. -di (yoğ é.) 5b/6, 31a/1, 75a/2, 75a/10, 91a/13, 127a/3, 127a/4
é. -di (peşt ü penāhı é.) 5b/7
é. -di (mundağ é.) 6b/4
é. -di (bar é.) 11a/11, 11a/2, 21a/6, 23a/11, 23a/12, 25a/1, 28b/9, 31b/6, 38b/1, 38b/4, 41b/12, 46a/9, 46a/10, 53b/13, 54a/1, 56a/7, 60b/8, 73a/13, 80a/9, 81a/4, 81a/11, 90b/2, 91a/2, 97a/1, 97a/2 (2), 111a/10, 117b/13, 119b/3, 127a/5
é. -di (zāhir é.) 11a/3
é. -di (kūdek é.) 11a/5
é. -di (uluğ é.) 11a/7
é. -di (zamānı é.) 18b/8
é. -di (yılı é.) 18b/8
é. -di (hūbrağ é.) 21a/8
é. -di (vaḳti émes é.) 21b/11
é. -di (bu é.) 25a/7-8, 28b/10, 115b/2
é. -di (uşbu é.) 28a/2, 122a/5
é. -di (ḳarı kişi é.) 31b/7
é. -di (ḳarı é.) 31b/9
é. -di (māh-ı ramazān é.) 38b/11
é. -di (Rūm pādşahı é.) 39b/9
é. -di (vezīri é.) 45b/9
é. -di (cāme-dār é.) 46a/10
é. -di (Nūştigin é.) 46b/2
é. -di (kerek érmes é.) 48b/1
é. -di (ḳaraġgu é.) 60b/7
é. -di (özümniġ é.) 61a/13

é. -di (Manzar é.) 73b/1
 é. -di (Rūmda é.) 75a/7
 é. -di (Mezheb é.) 80a/10
 é. -di (pādšāh é.) 81a/2
 é. -di (Seyyide é.) 81a/2
 é. -di (şāliha é.) 81a/2
 é. -di (°amekiniṅ kızı é.) 81a/3
 é. -di (Faḥru'd-devleniṅ köçi é.) 81a/3
 é. -di (ol oğulda é.) 81a/5
 é. -di (nā-kābil é.) 81a/6
 é. -di (tirig é.) 81a/11, 81b/7, 109a/11
 é. -di (şāhib-i tedbīr é.) 90b/3
 é. -di (münkir é.) 90b/4
 é. -di (né ṭarīḳada é.) 90b/11
 é. -di (dīnār é.) 91a/1
 é. -di (dostum é.) 91a/5
 é. -di (néme é.) 95a/2
 é. -di (yavuş é.) 106b/5
 é. -di (uşbu é.) 108a/5-6, 116b/2
 é. -di (uluḡı é.) 110a/13
 é. -di (yigitlik vaḳtı é.) 110b/7
 é. -di (zamānı é.) 111a/2
 é. -di (Nişābūrda é.) 111a/2
 é. -di (aḡir vaḳtı é.) 111a/3
 é. -di (Cürcānniṅ ḥaṭībi é.) 111a/6
 é. -di (anıṅ buyruḡıda é.) 111a/9
 é. -di (ḥāzır é.) 112b/5, 114b/1
 é. -di (andaḡ é.) 112b/11
 é. -di (Şāhib-ḥānniṅ münşisi é.) 113a/9
 é. -di (endişede é.) 113a/12
 é. -di (vaḳt é.) 113a/13
 é. -di (itā°atide é.) 119b/3
 é. -di (ten ve cān é.) 126a/5
 é. -di (izdemek é.) 126b/6
 é. -di (hem-rāh é.) 127a/5
 é. -di (ḡamda é.) 127a/6
 é. -di (oḡrılar ve ḳaraçılarıṅ mekānı é.) 127a/7
 é. -diler (Emīr Ebū's-Sevādniṅ bubası é.) 18b/12
 é. -diler (rāzī é.) 111a/5
 é. -diler (hem-rāh é.) 5b/8

é. -diler (ékki kişi é.) 126b/9
 é. -dim (mén é.) 12a/8
 é. -dim (tirig é.) 25a/8
 é. -dim (bar é.) 56a/10
 é. -dim (dost é.) 90b/13
 é. -dük (kişi é.) 73b/13
 é. -ken (işı é.) 115b/13
 é. -mes (dék é.) 5b/2
 é. -mes (andaḡ é.) 7a/6
 é. -mes (işı é.) 7a/7
 é. -mes (ḥālī é.) 7b/3
 é. -mes (yırak é.) 14a/12
 é. -mes (obdan ve yaḡşı é.) 16a/9
 é. -mes (revā é.) 20a/9
 é. -mes (lāyık é.) 23b/9
 é. -mes (°aceb é.) 31a/12
 é. -mes (°aḡldın é.) 32b/2
 é. -mes (teftiş ḳılmaḡ é.) 92b/12
 é. -mes (meşhūr é.) 94a/9
 é. -mes (ḥūb é.) 103a/10
 é. -mes (néme é.) 107a/3
 é. -mes (nökerlik é.) 109a/1
 é. -mes-durur (ādem é.) 46b/10
 é. -mesdür (revā é.) 92b/7
 é. -mesdür (dāḡıl é.) 98a/12
 é. -mesdür (vaḳt é.) 102a/11
 é. -mesdür (bir ḳısm é.) 104b/5
 é. -mesdür (laṭīfraḡ é.) 104b/10
 é. -mesdür (helāk bolmaḡniṅ nişānesi é.) 107a/6
 é. -mesdür (vācib é.) 114b/10
 é. -mesdür (taşḡarı é.) 114b/12
 é. -mesdür (pādšāh é.) 119a/3
 é. -mesdür (pādşāhlık é.) 120a/12
 é. -mes-mén (kişi é.) 110a/7
 é. -miş (bar é.) 11a/13
 é. -miş (Nüştigin é.) 46b/6
 é. -miş (şubu é.) 119b/11
 2. Fiillerle birlikte kullanılarak
 birleşik çekim oluşturur.
 é. -di (bolmas é.) 2a/10, 51a/12
 é. -di (ḳılıp é.) 3b/9
 é. -di (tartar é.) 5b/7

é. -di (yürür é.) 5b/8
 é. -di (bilsem é.) 6a/1
 é. -di (bolsa é.) 7b/10, 51a/8
 é. -di (bolur é.) 7b/10, 7b/12
 é. -di (örngenip é.) 11a/3
 é. -di (ķabūl ķılķan é.) 11a/4
 é. -di (ķāmil bolmap é.) 11a/5
 é. -di (ķörsetür é.) 11a/6
 é. -di (barur é.) 11a/9, 29b/7
 é. -di (dép é.) 11b/11, 91b/6
 é. -di (kélür é.) 12a/2
 é. -di (olturup é.) 15b/9, 33b/5
 é. -di (öter é.) 15b/10, 23a/13
 é. -di (külmes é.) 16a/12, 119b/9
 é. -di (endīşe ķılmasam é.) 17a/11
 é. -di (sorar é.) 18b/13, 19a/4
 é. -di (yatıp é.) 21a/6
 é. -di (ķılışur é.) 23b/1
 é. -di (ķoyar é.) 28b/12
 é. -di (salur é.) 28b/13, 106b/6
 é. -di (ötķerür é.) 29a/1
 é. -di (tapmap é.) 31a/2
 é. -di (ķörmeķ é.) 31a/3-4, 31a/5
 é. -di (ķıkıp é.) 31a/7-8
 é. -di (ötüp é.) 45b/8-9
 é. -di (dost tutar é.) 46a/11
 é. -di (yeksān ķılur é.) 46a/13
 é. -di (gümān ķılur é.) 46a/13
 é. -di (yétip é.) 50a/8, 97a/7
 é. -di (turup é.) 51a/4
 é. -di (tutar é.) 51a/9, 76b/2, 119b/3
 é. -di (yādıķa ķéltürelür é.) 51a/10
 é. -di (tura'lsa é.) 51a/10-11
 é. -di (uyķuķa bara'lmas é.) 51a/11
 é. -di (°afv ķılmas é.) 56a/1
 é. -di (öltürsem é.) 56b/2
 é. -di (başımķa kūn tüşmeķey é.) 56b/3
 é. -di (iş ķılur é.) 75a/4
 é. -di (ķarār tafıp é.) 75a/5
 é. -di (tirigķilik ķılur é.) 75a/7
 é. -di (aytur é.) 76b/3, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2

é. -di (ķılur é.) 81a/5, 85a/12 (2), 113a/10
 é. -di (ķalvet ķılur é.) 81a/7
 é. -di (yétgürüp é.) 81b/5-6
 é. -di (feydā bolmas é.) 84b/9
 é. -di (tüşmese é.) 86a/7
 é. -di (yüz ķéltürmes é.) 86a/8
 é. -di (revā ķılur é.) 86b/1
 é. -di (yıķlar é.) 91a/2
 é. -di (tebāh bolur é.) 93a/13
 é. -di (yétmes é.) 93b/4
 é. -di (mu°āmele ķılıp é.) 94b/1
 é. -di (alıp ķélür é.) 97a/3
 é. -di (satturur é.) 97a/4
 é. -di (naşīhat ķılur é.) 97a/5
 é. -di (éşitmes é.) 97a/6
 é. -di (iķer é.) 109a/6,
 é. -di (tüşüp é.) 109a/6
 é. -di (fütür é.) 109b/4
 é. -di (derece tapmaķan é.) 110b/7
 é. -di (barmas é.) 111a/3
 é. -di (yürüşür é.) 111a/11
 é. -di (ķolķa ķéltürgeli bolur é.) 111a/12
 é. -di (ölmeķey é.) 111b/10
 é. -di (ayta'lmas é.) 113a/12
 é. -di (ķirip é.) 113b/1
 é. -di (bilür é.) 116b/1
 é. -di (yürmes é.) 116b/1
 é. -di (°āmil ķılıp é.) 118a/1
 é. -di (anġlatmas é.) 119b/9
 é. -di (düşnām ķılmas é.) 119b/10-11
 é. -di (naşīb bolup é.) 124a/3-4
 é. -di (naşībe bolup é.) 124a/5
 é. -di (yürür é.) 127a/2
 é. -di (izdemes é.) 127a/3
 é. -di (yatar é.) 127a/4
 é. -di (ayrılmas é.) 127a/5
 é. -diler (izder é.) 11b/5
 é. -diler (ötüp barur é.) 16a/8
 é. -diler (dér é.) 31b/6, 46a/11
 é. -diler (mutāyebe ķılur é.) 41b/11
 é. -diler (bérıp é.) 46b/3

é. -diler (örngenür é.) 75a/11
 é. -diler (siyâset kılp é.) 110b/8-9
 é. -diler (olturup é.) 125a/9
 é. -diler (olturar é.) 126b/10
 é. -diler (dost tutar é.) 126b/11
 é. -dim (kelmes é.) 6a/2
 é. -dim (alır é.) 12a/3
 é. -dim (tiriglik kılpur é.) 12a/3-4
 é. -dim (aytur é.) 17a/13
 é. -dim (körngen é.) 18b/9
 é. -dim (barıp é.) 18b/12
 é. -dim (cevâb bérür é.) 19a/1
 é. -dim (hâzır bolur é.) 19a/4
 é. -dim (éşitip é.) 21a/4, 33b/4, 120a/10
 é. -dim (nikâh kılp é.) 24a/3
 é. -dim (alıp kéter é.) 61a/4
 é. -dim ("afv kılpur é.) 85b/2
 é. -dim (bilgey é.) 86b/10
 é. -dim (örgetgey é.) 86b/10
 é. -dim (dép é.) 91a/10
 é. -dim (kétgey é.) 86b/11
 é. -dim (bérıp é.) 91b/2
 é. -dim (beyân kılpur é.) 99a/9, 103a/2
 é. -dim (münşî bolmağay é.) 111b/9
 é. -diñg (kelmes é.) 6a/2
 é. -diñg (kılpur é.) 8a/8
 é. -diñg (kılpur é.) 9b/9
 é. -diñg (emânet bérıp é.) 61a/2, 61a/5
 b. -diñg (bérıp é.) 91b/2
 é. -diñg (démes mü é.) 92a/11
 é. -diñg (ilzâm kılpur mu érđiñg) 92a/12
 é. -diñgiz (sözlemegen bolğay é.) 21a/10
 é. -dük (olturup é.) 91a/4
 é. -ken (kılguluk é.) 56b/3
 é. -ken (ötkergülük é.) 56b/4
 é. -se (bolur é.) 125b/7
 é. -señg (izder é.) 117a/6
 3. Görülen geçmiş zaman ekini almış fiillerle birlikte kullanılarak zarf-fiil oluşturur
 é. -se (bildiñg é.) 9b/8,

é. -se (saldı érse) 11a/7
 é. -se (ötti é.) 11b/5-6, 46a/11
 é. -se (kéldi é.) 12b/3
 é. -se (éşitti é.) 16a/1
 é. -se (körđi é.) 18b/12
 é. -se (kıldım é.) 19a/9
 é. -se (bardı é.) 29a/2
 é. -se (tamâm boldı é.) 31a/6
 é. -se (kéltürdiler é.) 31b/8
 é. -se (mâh-ı ramazân érđi é.) 38b/11
 é. -se (yudı é.) 45b/6-7
 é. -se (añgladı é.) 114b/4

erba^ca (Ar.) *Dört*

e. +ge 98b/2

°anâşır-ı e. " eskiden, maddi âlemin esasını teşkil ettiğine inanılan ve basit cisim olarak kabul edilen dört unsur: Su, hava, ateş, toprak" 98b/2 (2)

ercel (Ar.) *Bir ayağı beyaz at*

e. 70b/4

éren *Yiğit, er, eren*

é. +ler 16b/4, 48a/8

é. +lerni 72b/9

érenlik *Yiğitlik, erlik, erenlik*

é. 16b/5, 108b/10

é. +de 83a/4

Ermeni *Ermenistan'da ve dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan halk veya bu halktan olan kimse; Ermeni*

E. 64b/3

érmes *Değil, krş. émes*

é. 47a/1, 48b/1, 51b/3, 51b/12, 52a/1, 53b/1, 53b/5, 56a/13, 61a/5, 61a/6, 76a/8, 81b/1

é. +durur 46b/10

é. +dür 37b/7, 37b/10, 41b/10, 42b/3, 43b/7, 44a/4, 49b/3, 53b/8 (2), 53b/9, 58a/2

érse *dA, bile, -dığı zaman anlamında kullanılan kuvvetlendirme edatı*

é. 104a/13

érte *Sabah, sabahleyin*

é. 8b/4, 54b/10

é. +din 38a/5, 94b/9, 94b/13

é. +si 20b/7

értegen *Sabah, sabahleyin, erken, erkenden*

é. 33a/11, 52a/7, 52a/8

értelik *Sabah öğünü, sabah yenen yemek*
é. 54b/5

ervāḥ (Ar.) *Ruhlar*
e. 98b/6

erzāncılık (Far.+T.) *Ucuzluk, bolluk*
e. +da 97b/11

erzen (Far.) *Ucuz*
e. 67b/9

esb (Far.) *At*
e. -i mağrib "gözü beyaz olan at" 70b/5
e. -i ḥavl "iki ayağı çarpık olan at" 70b/6
e. -i kālī° "tembel olan ve tırnaklarının etrafında tüy olan at" 70b/7
e. -i mihterī° "tırnağının çevresinde ve üstünde tüyü olan at" 70b/10
e. -i aşdaf "tırnağı kısa olan at" 70b/10-11
e. -i a°zel "karnını sallaya sallaya yürüyen at" 70b/12
e. -i eṣḥaḥ "sürekli aksak olan at" 71a/1

esbāb (Ar.) 1. *Sebepler*
e. +ı 7a/9
e. -ı żarūrī "zaruri nedenler, zaruri sebepler" 98b/13-99a/1
2. *Ekip biçmek, tarım yapmak için gerekli olan demir, saban vb. araç gereçler*
e. +ını 121a/2
3. *Günlük hayatta işe yarayan tarak, ibrik, seccade vb. araç gereç*
e. +lardin 128a/7

eṣḥaḥ *Aksak, aksak olma durumu*
e. -i eṣḥaḥ "sürekli aksak olan at" 71a/1

eşer (Ar.) 1. *İz, nişan, belirti*
e. +i 9b/13, 40b/5, 65a/11, 65b/4, 75a/12
e. +lerini 96b/8
2. *Tesir, etki*
e. 122b/13
e. kıl- "tesir etmek, etki etmek" 79b/7

esir (Ar.) *Tutsak; esir, krş. yesir*
e. +ge 87b/1

e. +inğdür 85b/7

e. +lerğa 125a/4

e. +large 85b/8

e. +ni 85b/9

e. kıl- "tutsak etmek, esir almak, esir etmek" 76a/5

e. bol- "birine mecbur olmak, birinin etkisinde, himayesinde olmak, birinin buyruğu altına olmak" 119a/12

esirlik (Ar.+T.) *Tutsaklık; esirlik*
e. +niñ 85b/8

esrār (Ar.) *Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler, herkese açık olmayan gizlilikler, sırlar; esrar*
e. 22a/8

e. +ıdın 87b/5

e. +ını 109b/11, 113a/4

e. +ınğız 113b/4

e. +nı 112b/6

éşek *Tek parmaklılardan, uzun kulaklı, attan küçük binek ve yük hayvanı, merkep; eşek*
é. 104a/5

éşik 1. *Kapı*

é. 70a/12

é. +(g)i 29a/2, 30a/10

é. +(g)ige 13a/1, 13a/2

é. +(g)ini 59a/5

2. *Dışarı; kapı*

é. +din 61b/6

éşil- *Bağlanmak*

é. -se 82b/11 (2)

éşit- 1. *Duymak; işitmek*

é. -e-mén 89b/8

é. -gen 5b/2, 20b/3, 22b/10

é. -gendin 20a/1

é. -genlerinğni 106a/5

é. -genni 87a/4

é. -genniñ 86b/12-13

é. -gey-sén 10a/13

é. -gil 22b/1, 22b/5, 28a/4, 38a/10, 89b/8, 113b/8, 125b/1

é. -güçiler 89b/5
 é. -güçige 20a/2
 é. -güçiler 89b/5
 é. -güçiniŋ 105b/4
 é. -gülük 21a/5
 é. -ip 19a/11, 42a/7, 76a/9, 91a/10,
 é. -ip (ögze) 21a/4, 33b/4, 120a/10,
 é. -ipdürler 24b/12
 é. -ipdür-mén 11a/1, 12a/12, 16b/13,
 20b/6, 23a/10, 28b/8, 29b/6, 45a/13,
 53b/12, 60b/2, 70b/4, 76b/11, 78b/9-
 10, 80a/9, 81a/1, 82b/3, 94a/13,
 109b/13
 é. -medim 34a/13
 é. -megeç 24b/9
 é. -megenni 5b/1
 é. -mek 9b/5, 24b/11, 28a/5, 30a/10,
 51a/1, 123a/6
 é. -mekdin 13b/2, 92b/3-4
 é. -mese 24b/6
 é. -mesler 23a/6
 é. -mes-sen 36a/12-13
 é. -seŋg 88b/7
 é. -ti 16a/1
 é. -tiler 125b/7
 é. -tim 12b/4, 21a/10, 102a/11, 113a/8,
 119b/11, 126b/7
 é. -ürdin 22b/5
 é. -ürler 5b/1
 é. -ür-sén 38a/10, 42b/1
 é. -güçi bol- "işitecek olmak, duyacak
 olmak" 89b/5-6
 qabül kulağı birle é.- "can kulağıyla
 duymak, işitmek, dinlemek" 113b/8
 2. Bir kimsenin sözünü veya emrini
 dinlemek, sözüne, emrine riayet etmek,
 emre uymak
 é. -ip 108a/6
 é. -gil 87a/1
 é. -megenniŋ 118a/13
 é. -megey 118b/1
 é. -megil 87a/2
 é. -mes 97a/6
 é. -mese 118a/10
 é. -ür 52a/2

3. Müzik, şarkı vb. dinlemek
 é. -güçi 104b/12, 105a/1
éşitil- 1. Duyulmak, işitilmek,
 é. -sün 26a/1
 2. Haber alınmak, öğrenilmek,
 işitilmek
 é. -di 23b/2, 113a/10
éşittür- İşitmesini sağlamak, duyurmak;
 işittirmek
 é. -üp 42a/12, 89a/3
eşrefi (Ar.) Para, altın para
 e. 11b/9, 21a/3, 45b/1, 60b/8, 61a/4,
 127a/10
 e. +dür 11b/3
 e. +ge 45b/4-5
 e. +ni 127a/11, 127a/12
 e. +niŋ 127a/10
 e. +si 127a/4-5
eşrefilig (Ar.+T.) Para sahibi, eşrefi
 sahibi
 e. 127a/7-8
eşyā (Ar.) Eşya
 e. +sı 91a/1
ét- İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
 e. -güsidür (yoq e.) 83b/8
 e. -mek (şādlik e.) 82b/1-2
 e. -tiŋgiz (kāh e.) 95a/1
étek Etek
 é. +(g)ini 9a/12
etrāf (Ar.) 1. Dış görünüş
 e. +ıga 62b/4
 2. Kıyı, kenar, dış taraf
 e. +ıda 67b/8
 3. Civar, çevre; etraf
 e. -ı °ālem "dünyanın her yeri, etrafı,
 her köşesi" 81b/4-5
 e. -ı cānib "dünyanın, cihanın her yeri,
 her tarafı" 82b/3-4
 4. Bir kimsenin devamlı ilişkide
 bulunduğu insanlar, çevre, muhit
 e. +ıŋg 120a/8
evlā (Ar.) Daha uygun, daha iyi, daha
 layık; evla
 e. +dur 78a/11

evlād (Ar.) *Çocuk; evlat*

e. +dur 8a/5

e. -ı Resūlu'llāh "Hazreti Muhammed'in soyundan gelen (kimseler)" 23b/5-6

evliyā (Ar.) *Allah'ın sevgilisi olan; hāli, davranışları, çok üstün vasıfları ve gösterdiği kerametler sebebiyle halk tarafından da kabul edilmiş bulunan seçkin ve has kul, kullar, ermiş, ermişler, veliler; evliya*

e. +nınğ 127b/10

évrül- *Dönüşmek*

e. -gey 81b/13

evvel (Ar.) *1. İlk, önce, evvel*

e. 4b/7, 14b/10, 22b/2, 25a/7, 33a/5, 33b/10, 33b/12, 35a/12, 36a/12, 37b/11, 41b/5, 44a/5, 45a/1, 48b/13, 49b/5, 55b/3, 62a/13, 62b/4, 62b/5, 62b/6, 69a/10, 84b/3, 84b/5, 88a/2, 91b/4, 92b/9, 95b/4, 97b/6, 99b/4, 108a/11, 122a/8, 128a/11

e. +ge 117a/2

e. +i 62b/5

e. +idin 90b/11

e. +idür 41a/7

e. +ini 88b/13

e. +kı 1b/5, 11b/1, 34a/1, 36b/2, 43b/9, 44b/1, 67b/5, 98a/9, 99b/1, 9b/10, 104a/12

2. *Birinci*

e. 67b/11, 83b/3, 107b/8, 108a/4, 124a/12, 125b/2

3. *Baş taraf, baş kısım*

e. +ide 87a/5

e. +iğa 110b/1

evvelīn (Ar.) *Önceki, öncekiler, eskiler*

e. 86b/10

éy *Ey*

e. 1b/5, 2b/12, 3b/7, 4a/13, 4b/5, 5a/7, 5b/2, 6a/10, 7a/1, 7a/9, 7b/6, 7b/13, 8b/11, 9a/11, 11b/8, 11b/13, 12b/4, 14a/5, 15b/11, 16a/1, 16a/2, 16a/10, 16a/13, 17a/4, 17a/5, 17a/8, 17b/10, 18a/13, 19b/10, 20b/8, 21a/7, 21b/13, 23b/8, 24a/9, 25b/2, 28a/7, 28b/5, 29a/4, 29a/7, 29b/7, 30a/8, 30b/3,

31a/10 (2), 31b/9, 32a/1, 32b/12, 33b/6, 33b/8, 33b/10, 34a/10, 37a/1, 37a/4, 37a/11, 38b/5, 39a/3, 39a/10, 39b/13, 40a/3, 40b/2, 41a/5, 43a/3, 45a/6, 46b/6, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/2, 52a/10, 53b/10, 54a/7, 54a/8, 54b/2, 55b/9, 56a/7, 57a/4, 60a/9, 60b/9, 60b/12, 62a/5, 62a/13, 67a/6, 69a/1, 71a/7, 71b/11, 73a/7, 77a/8, 78b/2, 78b/12, 79b/10, 80a/12, 81b/8, 84b/2, 85a/10, 86a/3, 87a/5, 87b/7, 88a/1, 90b/5, 90b/8, 90b/11, 90b/12, 91a/5, 93a/9, 94a/7, 94b/7, 94b/9, 94b/13, 95a/3, 97a/9, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/2, 106a/9, 107a/12, 107b/6, 108a/9, 108b/12, 109a/10, 109b/1, 109b/5, 110b/8, 112b/13, 113b/4, 113b/11, 114b/1, 115b/5, 116a/2, 116b/13, 117a/6, 118a/9, 118a/10, 118b/8, 118b/10, 119b/1, 120a/1, 120a/11, 120b/12, 122a/8, 123b/10, 124a/10, 124b/2, 127b/9

eyle- *Yapmak, etmek anlamlarına gelen yardımcı fiil; eylemek*

e. (cem^c e.) 57b/4

e. -di (şifte-ḥāl) 43b/2-3

e. -di (°adem e.) 103b/7

e. -gey (nā-būd e.) 82b/2-3

e. -gil (kūşış é.) 124a/10

e. -p (cilve e.) 47a/12

ezel (Ar.) *Başlangıcı olmayan zaman; ezel*

e. +de 8b/1

Ezher (ka) *Horasan hükümdarlarından Amr ibn-i Leys'in veziri*

E. 54a/1, 54a/7

ezrūy (Far.) *İle*

e. -ı °aded "sayı ile, sayı açısından" 2b/5-6

e. -ı °aql "akılla, akıl açısından" 4b/6
e. -ı diyānet "inançla, imanla, iman açısından" 4b/6

e. -ı fehmi idrāk "idrak ile, anlayış ile" 2b/8

e. -ı müddet "zamanla, zaman açısından" 2b/6

Ff

fahr (Ar.) *Övünme, iftihar etme, gurulanma*
f. 80b/5
f. kı1- "övünmek, iftihar etmek" 77a/3

Fahru'd-devle (ka) 983-997 yıllarında
arasında padişahlık yapmış olan
Büveyhi hükümdarı
F. 81a/3, 81a/11, 81a/12
F. +ninğ 81a/3

fakîr (Ar.) 1. *Yoksul, muhtaç; fakir*
f. 60a/3, 79b/1
f. +ler 58a/6, 61b/13
f. +lerni 79a/12
f. +lerninğ 58a/6
f. bol- "fakir olmak" 67b/2, 79a/12
2. *Derviş*
f. 126a/5

fakîrlık (Ar.+T.) *Yoksulluk; fakirlik*
f. 61b/13

fânî (Ar.) *Baki olmayan, gelip geçici; fani*
f. 57b/4

fârçe (Far.) *Parça*
f. 12b/1

fâriğ (Ar.) *El çekme, vazgeçme, kalkma, uzak durma*
f. bol- "kalkmak" 34a/4
f. tut- "uzak tutmak" 127b/2-3

Fârisî (Far.) *Farsça, krş. Pârisî*
F. 25a/5, 25a/6
F. +de 70b/6

Fârisî-gûy (Far.) *krş. Pârisî-gûy*
F. nı 65b/13

farîza (Ar.) *İslâm dininin kula farz kıldığı mükellefiyet, yapılması zorunlu olan Allah emri; farz*
f. +larnı 52a/7
f. +sını 52a/5

farq (Ar.) *İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık; fark*
f. 21a/3
f. +ı 119a/4, 125b/2

f. bol- "fark olmak, farklılık bulunmak" 52a/3
f. kı1- "ayırt etmek, fark etmek" 117a/8

farqî (Ar.) *Bir fark*
f. 51b/12

farqlık (Ar.+T.) *Farklılık, farklı olma durumu*
f. 103a/13

farz (Ar.) 1. *Allah'ın her Müslüman tarafından yerine getirilmesi gereken emirleri; farz*
f. 4b/7, 6b/9
f. +larnı 3b/4
f. kı1- "farz kılmak" 5a/8
f. bol- "farz olmak" 5a/9
2. *Aslında olmamış ve gerçekleşmemiş bir şeyi var sayma, öyle imiş gibi kabul etme, öyle sayma*
f. kı1- "varsaymak" 59a/10

fârûkî (Ar.) *Keskin*
tiryāk-ı f. "çok kuvvetli, çok keskin bir panzehir" 35b/5

fâsık (Ar.) *Şeriat hükümlerine uymayan günahkâr kimse*
f. 26b/2, 30a/1

fâsid (Ar.) *Bozuk, bozulmuş*
f. kı1- "bozmak" 14b/2
f. bol- "bozulmak" 19a/9

faşîh (Ar.) *Açık, anlaşılır, düzgün ve yanlışsız konuşan, fesahatle söyleyen, fesahat sahibi*

f. kı1- "açık ve düzgün hâle getirmek, açık ve düzgün konuşmak" 89a/7

faşl (Ar.) 1. *Bölüm, kısım, bap; fasıl*
f. 88b/1, 89a/5, 90a/10, 100b/4, 100b/8
f. +nı 71a/11
2. *Mevsim*
f. +da 105a/9
f. +ı 97a/7

fat 1. *Çabuk, hızlı, biran önce*
ér f. "biran önce, çabucak, derhâl" 72a/12

2. *İlk*
f. fırsatda "ilk fırsatta" 80b/1

fatğına *Hızlıca, çabucak, krş. patğına*

f. 4a/12, 8a/11, 66b/1
Fâtıma (ka) *Hazreti Muhammed'in kızı, Hazreti Ali'nin eşi; Hazreti Fatıma*
 F. 76b/8
fatrağ *Çabucak, biran önce*
 f. 75b/9
fâyçe (Far.) *Bacak, krş. pâyçe*
 f. +si 64a/1
fâyçelig (Far.+T.) *Bacağı olan; bacaklı*
 f. 64a/1
fāye (Far.) *Rütbe, mertebe, derece, krş. pāye*
 f. +ge 31a/7
fāyide (Ar.) *Fayda (<fāʿide)*
 f. 13b/3, 49a/8, 57b/11 (2)
 f. +si 4b/7, 8b/12, 85b/1, 114a/5
 f. kıl- "fayda etmek" 22b/5, 58a/3
 f. bol- "faydalı olmak, yarar sağlamak, fayda etmek" 36b/13
 f. kör- "yarar görmek, fayda görmek" 68b/10
fazīlet (Ar.) *İnsanda iyilik etmeye ve fenalıktan çekinmeye olan devamlı ve değişmez istidad, güzel vasıf, erdem, fazilet*
 f. 3a/12, 14a/7, 16b/10, 112b/12, 113a/11
 f. +ge 14a/9
 f. +leri 111a/10
fāzıl (Ar.) *Fazilet sahibi, erdemli, faziletli*
 f. 14a/11, 111a/7, 111a/8
fāzılrağ (Ar.+T.) *Daha erdemli, daha faziletli*
 f. +dur 9a/3
 f. ve hüner-mendrağ bol- "daha erdemli ve daha hünerli olmak" 14a/11-12
fazl (Ar.) *Fazilet, erdem*
 f. u kerem "fazilet ve cömertlik" 34b/8-9
fazla (Ar.) *Artmış olan, ihtiyaçtan artık olan, geriye kalmış; fazla*
 f. +nı 35a/5
Fazlün (ka), *krş. Emîr Fazlün, Fazül*
 F. 106b/8, 106b/9, 107a/11

Fazül (ka) *krş. Emîr Fazlün, Fazlün*
 F. +nınğ 106b/5
fedā (Ar.) *Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme, kendini adama; feda*
 f. kıl- "feda etmek, ...+dan vazgeçmek" 72b/10, 120a/4
feh̄m (Ar.) *Anlama, idrak, anlayış*
 f. 8b/6, 44a/11
 f. (f. idrāk) 8b/6 (2), 13a/13, 47a/2
 f. +din 74b/2
 f. +ideki 103a/11
feh̄re (Far.) *Hisse, pay, bölüm*
 f. 50a/4 (2), 50a/11
fehuve'l-murād (Ar.) *İyi, ne iyi, pek iyi*
 f. 116a/8
felek (Ar.) *Gökyüzü, sema*
 f. 123a/3
 f. +din 12a/3, 123a/6
fer^c (Ar.) *Dal, budak*
 f. 8a/5
 f. +ğa 88a/4
 f. +i 87b/12, 93a/12
ferāğlık (Ar.+T.) *Bolluk, çokluk*
 f. 68b/7
ferāmūş (Far.) *Unutma, hatırdan çıkarma*
 f. kıl- "unutmak" 9b/4, 15b/4-5, 28b/5-6, 113a/2
 f. kılğan bol- "unutmuş olmak" 85a/1
ferāset (Ar.) *1. Bir insanın ahlakını, yeteneğini yüzünden anlama melekesi*
 f. 62a/10, 62a/11, 62a/12, 62b/1, 62b/2
2. Anlayış, idrak
 f. +i 64b/1
ferde (Far.) *Sesin tizlik ve peslik derecesi; perde, krş. perde 2*
 f. +sige 105b/2
ferhīz-kār (Far.) *Kani, kanaat eden*
 kānī^c ve f. bol- "kanaat etmiş olmak, kanaatkār olmak" 88a/6
ferišan (Far.) *Perişan, harap, (gönlü) kırık*
 f. boladurgan bol- "perişan olmuş olmak, harap olmuş olmak, (gönlü) kırık olmak" 20b/4

ferište (Far.) *Melek gibi*

f. bol- "melek gibi olmak" 44a/1

fermān (Far.) *Emir, buyruk; ferman*

f. 3b/11, 6a/8, 7b/4, 7b/5, 38b/8, 39b/11, 46b/4, 119a/4

f. +ı 6a/2, 12b/2, 119a/3

f. +ıda 6a/3, 14b/8, 72a/8, 84a/8, 108a/11

f. +ıdın 6a/7, 119a/2

f. +ıdur 7a/8

f. +ıda 108a/11

f. +ığa 107b/9

f. +ımda 111a/13

f. +ımdın (emr f.) 110a/5

f. +ıng 119b/1

f. +ıngça 115a/10

f. +ıngda 14b/7

f. +ıngğa 115a/9

f. +ıngızdın 38b/10

f. +ıngızdur 45b/12

f. +ıngızın 118b/10-11

f. +ıngnı 14b/3, 84a/4

f. +ını 6a/9, 7a/5, 7a/7

f. +larıda 3b/3

f. kıl- "emretmek, buyurmak" 3b/9, 3b/10, 23b/6, 25a/6, 34a/2, 39b/13-40a/1, 45b/4, 75a/8

f. tuttur- "fermanın, emrin yerine getirilmesini sağlamak, söze riayet edilmesini sağlamak" 14b/9, 119a/4

taht-ı f. +ıda bol- "(bir kimsenin) emri altında olmak, idaresi altında olmak" 72a/8, 84a/8

f. tut- "emre riayet etmek, emri yerine getirmek" 91b/8, 117b/13, 118a/6

f. yürüt- "fermanın dinlenmesini sağlamak, emirlerinin yerine getirilmesini sağlamak" 117b/12, 118b/11

f. bér- "ferman vermek, emir vermek, buyruk vermek" 117b/12-13

ferrāşlık (Ar.+T.) *Odacılık, hizmetçilik, uşaklık*

f. 64a/10

fervāne (Far.) *Yardımcı, padişahın yardımcısı*

f. +dın 119b/8

fervāz (Far.) *Uçma, uçuş*

f. kıl- "uçmak" 16a/13

ferverdigār (Far.) *Allah, perverdigār*

f. +ıngnı 7b/1

ferveriş (Far.) *Besleme, terbiye etme, yetiştirme, krş. perveriş*

f. +im 8a/2

f. kıl- "beslemek, terbiye etmek, yetiştirmek" 7b/5, 73a/6, 73a/7

feryād (Ar.) *1. Yardım*

f. +ığa 18a/3

f. +ıngğa 91a/6

2. Haykırış, çığlık, figan

f. kıl- "feryat etmek" 90b/5

ferzend (Far.) *Çocuk, oğul*

f. 7b/2, 73a/6

f. +dın 71b/13

f. +ge 7a/10, 7a/11, 74b/1

f. +im 125a/3

f. +imge 73b/5

f. +ıng 74b/6, 75b/7

f. +ıngğa 31b/3

f. +ini 72a/1

f. +ıngnı 74a/7

f. +ler 108b/11

f. +lerige 55b/9

f. +lerige 75a/8

f. +leringdin 8a/7

f. +leringge 55b/10

f. +ni 73a/7

f. +ning 1a/6, 7a/10, 73a/7, 73a/8

f. -i Resūlullāh "Hazreti Muhammed'in soyundan gelen (kimseler)" 23b/9, 24a/6

ferzendī (Far.) *Bir çocuk, bir evlat, çocuk*

f. 8a/7, 74b/4

ferzendlik (Far.+T.) *Çocukluk, evlatlık*

f. 7b/11

f. +ge 11a/4

ferzendsiz (Far.+T.) *Çocuksuz*

zen ü f. bol- "çoluk çocuksuz olmak" 71b/9

fesād (Ar.) *Kötülük, fenalık, fitne; fesat*

f. 117b/1
 f. +lar 55b/12
fesend (Far.) *Beğenme, krş. pesend*
 f. kı1- "beğenmek, hoşlanmak" 15b/8-9, 44a/6, 45b/5-6
 f. bol- "beğenmek, hoşlanmak, takdir etmek" 16a/4, 39b/6, 44a/5-6
fesendīde (Far.) *Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş, hoş giden, hoş*
 f. +dür 58b/4
 f. +lering 17b/9
 yārān-ı f. "seçkin arkadaş" 17b/9
 f. kél- "hoş gelmek, uygun gelmek, iyi gelmek, hoş gitmek" 19a/1
 f. bol- "beğenilmek, takdir edilmek, beğenilmiş olmak" 26a/5
fest (Far.) 1. *Alçak, aşağı*
 f. 26b/3, 72b/9, 80a/2
 f. +ler 27a/12
 f. bol- "makam, mevki, saygınlık vb. bakımından aşağı olmak, aşağıda olmak, alçak olmak" 83b/13
 2. *Küçük, ufak*
 f. 69b/3
feşīmān (Far.) *Pişman, pişmanlık*
 f. 10b/8
 f. +da 34b/8
 f. +dın 96a/10
 f. bol- "pişman olmak" 10b/5, 17b/6, 22b/3-4, 36b/9, 58a/2-3
 f. kı1- "pişman olmak" 86b/4
 f. kéltür- "pişman olmak, pişmanlık duymak" 95a/9
feşīmānlık (Far.+T.) *Pişmanlık*
 f. 79a/11
 f. +dın 27a/13
 f. +ğa 53b/12
 f. tart- "pişmanlık duymak, pişman olmak" 25b/5
 f. élt- "pişmanlık duymak, pişman olmak" 25b/6
Feth (Ar.) *Onuncu Abbasi halifesi Mütevekkil'in bir kölesinin adı*
 F. 11a/2, 11a/5, 11a/7, 11a/8, 11a/11, 11b/1, 11b/13, 12a/1

F. +ni 11b/3, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 11b/9, 11b/10
feth (Ar.) *Ele geçirme, zaptetme; fetih*
 f. 116a/7
 f. kı1- "ele geçirmek, zaptetmek, fethetmek" 80b/6
fevt (Ar.) *Yitirme, kaçırma, kaybetme*
 f. bol- "kaçırmak, vaktini geçirmek" 36b/2, 52a/6
fevā (Ar.) *Bir mesele hakkında şeriatın hükmünü anlamak için sorulan soruya müftü tarafından muhatap zikredilmeden verilen cevap, sorunun şer'i cevabı; fetva*
 f. +nınğ 126a/13
fey (Far.) 1. *Arka, iz*
 f. +ide 43b/6
 2. *Çaba, gayret*
 f. +ide 77b/4, 79b/4, 84a/12
feydā (Ar.) *Meydanda olan, açıkta, aşikar, krş. peydā*
 f. bol- "ortaya çıkmak, meydana gelmek, oluşmak, peyda olmak" 40b/5, 41a/9, 43a/4, 75b/4, 82a/1 (2), 84b/9, 89b/1, 98b/9
feyz (Ar.) *Ruhu harekete geçiren, etki, tesir*
 f. +idin 123a/11
 f. +ninğ 123b/5, 123b/9
fıçak *Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç; bıçak*
 f. 88a/12, 104a/4
 f. +nı 80a/11
 f. tart- "kesmek" 80a/12-13
fıkh (Ar.) *İslâmiyet'in içtimai, medeni, hukuki, siyasi bütün amelî hükümlerini şer'i delilleriyle birlikte açıklayan ilim; fıkıh*
 f. 89a/2, 104a/4
 f. +da ("ilm-i f.) 92b/8
fırsat (Ar.) *Elverişli durum; fırsat*
 f. 116a/9
 f. +da 80b/1
 f. taf- "uygun zamanı, münasip vesileyi, uygun ortamı bulmak, fırsat bulmak" 115a/3

fısk (Ar.) *Doğru yoldan çıkma, fenalık, ahlaksızlık*
 f. (f. u fücür) 4b/12, 64a/5
 f. +dın 128a/6

fitk (Ar.) *Fıtık hastalığı*
 f. 71b/2

figān (Ar.) *İnleme, bağırma, haykırma, feryat; figan*
 f. tart- "feryad etmek, inlemek" 103b/3

fıkr (Ar.) *Düşünce; fikir*
 f. 22b/3
 f. (f. endīşe) 51a/4, 51a/6, 51a/9
 f. (f. éndīşelig) 113a/1
 f. +idin 127b/13
 f. +ini 30b/3
 f. kı1- "düşünmek" 98b/8, 123a/7
 endīşe ve f. kı1- "düşünmek" 128a/1

fil (Ar.) *Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, kolayca evcilleşen, yaşamakta olan kara hayvanlarının en irisi, hortumlu, kalın derili, memeli hayvan; fil*
 f. 110a/7
 f. +ler 110a/8
 f. +lerğa 110a/8, 110b/9 (2)
 f. +lerni 110a/10
 f. halkı "fil sahibi olan halk" 110b/11

fi'l (Ar.) *Eylem, hareket; fiil*
 f. 14a/1, 30b/4
 f. +i 74b/8, 80a/3
 f. +idin 56a/1
 f. +lerniğ 41a/7
 f. +ni 14a/2, 14a/4
 f. +niğ 98b/9

fi'l-cümle (Ar.) *Tamamen, tamamıyla*
 f. 45a/10

finhān (Far.) *Gizli, krş. pinhān*
 f. bol- "ortadan kaybolmak, saklanmak, gizlenmek" 112a/7

firāk (Ar.) *Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran*
 f. 43b/10, 43b/13
 f. +niniğ 43b/9
 f. bol- "ayrılmak, ayrı düşmek" 43b/13

firāvān (Far.) *Bol, çok*
 f. bol- "çok olmak, artmak" 121a/12

Fir'avn (Ar.) *Tanrılık iddiasında bulunduğu için Musa aleyhisselamın mücadele ettiği o zamanın Mısır hükümdarı; Firavun*
 F. 4a/12

firīb (Far.) *1. Aldatma, kandırma, hile*
 f. bérğüci bol- "aldatan olmak, kandırıcı olmak, hile yapan olmak" 62a/3
 f. yé- "aldatılmak, kandırılmak" 62a/3-4
 f. bér- "aldatmak, kandırmak, hile yapmak" 93b/12
2. Hilekâr, aldatıcı
 f. +dür (mekr f.) 96a/3

firīfte (Far.) *Aldanmış, aldatılmış, kandırılmış*
 f. bol- "aldanmak" 10a/7, 10a/8
 f. ve mağrūr bol- "aldanmış olmak" 26b/5-6
 f. kı1- "aldatmak, kandırmak" 56a/10

fırkat (Ar.) *Ayrılık*
 f. +ige 84b/5

fiş *Olgunlaşmak, yetmek, krş. piş-*
 f. -ğandın 30a/5
 f. -ip 30a/4

fişāne (Far.) *Alın*
 f. +niğ 65a/12

fişin (Far.) *Önceki, evvelki, krş. pişin*
 f. +ğaça (namāz-ı f.) 94b/4

fiti- *Yazmak, krş. pütü-, fütü-, fütü-*
 f. -pdürler 12a/4

fiyāde (Far.) *Yaya*
 f. 95b/4
 f. +dür-mén 86b/11-12

fiyāle (Far.) *Kadeh, içki kadehi*
 f. 35a/12, 35a/13, 35b/4, 105b/5, 116b/8
 f. +dür 35b/6
 f. +ni 35a/12

föst (Far.) *Tüylü hayvan derisi; post*
 f. +ını 53a/6

fuḥş (Ar.) *Haddini aşma, ileri gitme*

f. 42a/8
fuḳahā (Ar.) *Fıkıh âlimleri, fıkıh ilminde söz sahibi olan kimseler, fakihler*
 f. 23b/7
fuḳarā (Ar.) *Fakr hâli üzere olan dervişler veya derviş*
 f. -yı tasavvuf "tasavvuf ehli, tasavvufla ilgilenen dervişler" 124a/6
ful (Far.) *Para, krş. pul*
 f. 58a/8, 98a/2
 f. +ğa 58a/7
 f. +nı 59b/1, 59b/2, 59b/11
fut *Bacak, krş. put*
 f. 105b/9
 f. +ı 70b/4, 70b/7, 70b/11, 71a/2, 80a/10
 f. +ını 70b/13, 100a/9
 f. +ınınğ 71a/2
 f. +ları 69b/4
fuzalā (Ar.) *Erdemli, faziletli kimseler; ahlâk, ilim ve meziyetçe üstün kimseler*
 f. +lar 9a/9
fuzûl (Ar.) *Haddi aşan, haddini bilmez kimse*
 mihmân-ı f. bol- "haddi aşan, haddini bilmez misafir olmak" 40b/3
fücûr (Ar.) *Ahlâka aykırılık, ahlâk kurallarına aykırı yaşama*
 f. (fış u f.) 4b/12, 64a/5
fülân (Ar.) *1. Belirsiz kişi, falan*
 f. 31b/10, 45b/9, 56a/9, 80b/11, 112a/13, 125b/11
2. Belirsiz yer, belirsiz memleket, falan yer
 f. 95a/11
3. Belirsiz bir içecek, falan içecek
 f. 113b/2
fülânî (Ar.) *Herhangi bir kişi, birisi, filanca (kişi)*
 f. 17a/4, 19a/12, 33b/6, 33b/8, 40b/2, 91a/5, 94b/9, 116a/2, 125b/5,
fürû (Ar.) *Dallar, budaklar*
 f. 88a/4
füşûr- *1. Sindirmek, hazmetmek*
 f. -ür 35a/4

2. Bir gıda maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek bir duruma getirmek; pişirmek
 f. -se 84a/6
fütî- *krş. fîti-, fütü-, pütü-*
 f. -p 96b/11
 f. -pdür 110a/12, 112a/4
fütü- *krş. fîti-, fütî-, pütü-*
 f. -di 109b/13, 111b/10, 118a/7
 f. +dünğ 111b/6
 f. -gen 25a/6, 109b/9, 111b/10
 f. -gey 93a/4, 108a/13
 f. -gey-mén 25a/11-12
 f. -gil 109b/10, 111b/6
 f. -megey 93a/3, 111b/4
 f. -megil 88b/4
 f. -mek 108a/12, 111a/13
 f. -mekdin 113a/3, 113a/5
 f. -mekge 109b/6
 f. -mepdür 110b/4
 f. -p 81b/7, 110a/13
 f. -pdür 110b/2 (2), 110b/8, 110b/10, 112a/5
 f. -pdürler 25a/5, 110b/1, 112a/10
 f. -r 109b/4
 f. -r-mén 81b/5
 f. -seler 80b/7
fütül- *Yazılmak*
 f. -ür 102b/5 102b/6
füzûn (Far.) *Fazla, çok*
 f. 90b/12

Gg

gaça *Dilsiz*
 g. 70a/6
 g +nınğ 70a/7
 g. bol- "dilsiz olmak" 70a/6-7
ğâfil (Ar.) *Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gafllet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse); gafil*
 ğ. +dür 120a/11

g. bol- "gafil olmak, gaflette bulunmak, gaflet içinde olmak" 52b/6, 57a/4, 65a/5, 67a/11, 79a/5, 79b/12, 81b/10, 82a/4, 82a/5 (2), 97b/2, 102a/8, 102b/8, 106b/1, 114b/9, 115b/11, 120a/7, 120a/8, 121a/6

ğ. bolğan bol- "gafil olmuş olmak, gaflet içinde olmuş olmak" 120a/8

ğaflet (Ar.) Çevresinde olanları farkedememe, açık gerçeği görememe, dalgınlık, dikkatsizlik, basiretsizlik, aymazlık, gafillik; gaflet

ğ. uykusu "insanı etrafında olup bitenlerden, gerçekten habersiz kılan gaflet durumu" 24b/2, 119a/1

gāh gāh (Far.) Vakit vakit, bazı bazı, ara sıra

g. 66a/8

gāh gāhī (Far.) Zaman zaman, kimi zaman, bazen

g. 100a/13

gāhī (Far.) Bazen, ara sıra

g. 50b/8

gāhī...gāhī (Far.) Bazı...bazı, bazen...bazen

g. 65a/7

ğalaṭ (Ar.) Doğru olmayan, yanlış, yanılma, hata

ğ. 90a/5, 95b/6, 118a/10

ğ. +dın (sehv ğalaṭ) 96b/11

ğ. +ıge 87b/11

ğ. kıl- I "yanılmak, yanlış yapmak, hata etmek" 10a/9, 56b/1, 92a/4

ğ. kıl- II "yanlış çıkarmak, yanıltmak" 97b/7

ğale (Far.) Izdırıp, keder, tasa, sıkıntı

ğ. (ğale ğış) 35a/13

ğālib (Ar.) I. Üstün, baskın, galip

ğ. 82a/6

ğ. +dür 100b/5, 100b/6 (2), 100b/7

ğ. bol- "üstün gelmek, baskın olmak" 44a/9, 66a/1, 88b/11, 88b/11-12, 107b/7

ğ. kél- "üstün gelmek, baskın çıkmak, galip gelmek" 11a/8, 55a/6-7, 66a/2, 72a/10 (2), 80b/4, 82a/11, 120a/12

2. Belirgin, belirgin olma, belli, belli olma, görünür olma

ğ. +dür 69a/11

ğalīz (Ar.) Kaba, çirkin, nezâket ve terbiye dışı

ğ. 43a/9

kalın ve ğ. bol- "kaba ve sert olmak" 50b/9

gam (Ar.) Kaygı, endişe, tasa, keder; gam

ğ. 16a/6, 49b/6, 84b/4, 99a/3

ğ. (endüh ğ.) 12b/10

ğ. +da 127a/6, 127a/8

ğ. +dın 100b/1, 100b/9

ğ. +dur 12b/13

ğ. +ıda 54b/5, 127a/10

ğ. +ıdın 76a/3

ğ. +ıng 12b/9

ğ. +ıge 10a/11

ğ. +ıngge 10a/11

ğ yé- "tasalanmak, üzüntü çekmek" 28b/3

gam-gīn (Ar.+Far.) Gamlı, kederli

ğ. bol- "kederli olmak, gamlı olmak" 85b/12

şādmān ve ğ. bol- "sevinçli ve kederli olmak" 12b/11

gam-gīnlik (Ar.+Far.+T.) Kederli, gamlı olma durumu, kederlilik, gamlılık

ğ. 84b/7

ğ. +de 92b/9

gam-gūsār (Ar.+Far.) Dert ortağı

ğ. +ıng 12b/9

gam-nāk (Ar.+Far.) Gamlı, kederli, üzüntülü, üzgün

ğ. 92a/2

ganī (Ar.) Varlıklı, zengin

ğ. 95a/8

ğ. kıl- "maddi durumunu iyi hâle getirmek, doyurmak, tok kılmak" 117b/11,

ganīmet (Ar.) Kazanç; ganimet

ğ. 49a/5, 82a/9, 82b/1, 121b/12

ğ. tut- "kazanç saymak" 6b/13

ğaraṣ (Ar.) Gaye, hedef, maksat, istek, arzu

ğ. 1b/12, 7a/12, 12a/11, 15a/4, 21a/9, 21b/8, 43b/1, 72a/2, 87a/5, 97a/11, 109b/7
 ğ. +ı 28b/10
 ğ. +ım 73b/11, 126b/5
 ğ. +ınğ 116a/6
 ğ. +ınğnı 85b/13, 89a/3
 ğ. +nı 16b/2
ğarış Parmakları açık ve gergin durumdaki bir elin baş parmağı ile serçe parmağının uçları arasındaki mesafe; karış
 ğ. 116b/5
ğarīb (Ar.) 1. Gurbet ellerde kalmış, kendi ilinden ayrılmış, bulunduğu yerde yabancı olan (kimse); garip
 ğ. 36a/3, 36a/4,
 2. Şaşırtıcı, dikkat çekici, değişik, etkileyici
 ğ. 104b/1, 108b/5
ğark (Ar.) Suya batma, boğulma
 ğ. bol- "boğulmak" 11b/1, 26a/13
 ğ. bolğalı tur- "batmaya başlamak" 73b/13
ğassāle (Ar.) Bir işi art arda yapma
 selāse-i ğ. "içki sofrasında içilen ilk üç kadeh, üçüncü bardağı içme, üçleme, art arda üçüncü kadehi içme" 35a/10, 35a/11, 35a/12-13, 35b/9
 ğ. +ni 35b/9
ğāyib (Ar.) Kayıp, kaybolma, ayrılma, uzak olma
 ğ. bol- "kaybolmak" 11a/9
 ğ. bol- "ayrılmak, uzaklaşmak, uzak olmak" 128b/8
ğāyibāne (Ar.) Gizli, gizlice
 ğ. 23a/13
ğayr (Ar.) Yabancı, (gönülden) uzak
 ğ. bil- "yabancı olarak addetmek, yabancı bilmek" 72b/7-8, 72b/8
 ğ. kör- "yabancı olarak görmek, yabancı olarak değerlendirmek" 72b/9, 72b/10
 ğ. körset- "yabancı gibi göstermek" 72b/11
ğayret (Ar.) Çaba, çalışma isteği; gayret

ğ. 73a/5
 ğ. +i 73a/5
ğayretsiz (Ar.+T.) Gayreti olmayan, çaba göstermeyen, gevşek davranan; gayretsiz
 ğ. 73a/5
ğayrı (Ar.) Başkası, diğeri, başka kimseler
 ğ. +ge 8b/13, 57b/2
 ğ. +nınğ 68b/4-5
ğazab (Ar.) Hışım, hiddet, öfke; gazap
 ğ. 7b/7, 49b/6, 88b/10, 99a/3
 ğ. +ıdın 6b/7, 6b/8, 6b/13, 108a/3
 ğ. +ınğ 83a/2
 ğ. +ınğdın 83b/13
 ğ. +ınğnı 74a/10
 ğ. kı- "öfkelenmek, hiddetlenmek" 39b/5, 84a/11
 ğ. +(ınğ)nı keltür- "sinirlendirmek, öfkelenmek, öfkeli hâle getirmek" 74a/10
ğazab-nāğ (Ar.+Far.) Hiddetli, öfkeli, kızgın
 ğ. bol- "öfkeli olmak, kızgın olmak" 88b/10, 110a/6
ğazāt (Ar.) Din gibi kutsallar için yapılan savaş
 ğ. +ını 18b/9
 ğ. +larını 18b/9
 ğ. kı- "savaşmak" 18b/8
ğazel (Ar.) Divan edebiyatının, konusu genellikle aşk ve duygusal söyleyişler olan, ilk beytinin mısraları birbiriyle, diğer beyitlerinin ikinci mısraları birinci beyitle kafiyeli, 5 ilâ 15 beyitten ibaret nazım şekli; gazel
 ğ. 103b/8, 103b/9, 103b/13, 104a/10, 108b/3
 ğ. +lerni 105a/9, 105a/9-10
 ğ. +ni 103b/11, 104a/2, 105a/7
Ğaznīn (ya) Tarihte Gazneliler Devletine başkentlik yapmış olan ve bugün Afganistan'ın başkenti Kâbil'in 145 km güneybatısında yer alan bir şehir; Gazne
 Ğ. +de 119b/7

Ġ. +ge 110a/9, 110b/9, 118a/3, 118a/6
(2)

gedā (Far.) *Fakir, krş. gedāy*

g. +nı 20b/12

g. +nıŋ 45b/10

g. bol- "fakir olmak" 8b/7

gedāy (Far.) *krş. gedā*

g. +nıŋ 26a/8

genc (Far.) *Hazine*

g. 13b/6

g. +dür 77b/3-4

g. -i Qārūn "Karun'un hazinesi" 57a/11

Gence *Bugün Azerbaycan sınırlarında kalan bir şehir; Gence*

G. 19a/13

G. +de (maḥall-i G.) 19a/2-3

G. +ge 18b/8

ger (Far.) *Şayet, eğer*

g. 30a/6, 34b/13, 46b/10, 72a/2, 82b/1

Gerān *Hinditan'da yer alan bir kavim, bir topluluk adı*

G. 64b/13, 65a/1

gerçi (Far.) *Gerçi*

g. 30a/8

gerden (Far.) *Boyun*

g. +i 63b/9

g. +ige 77a/5

g. +inŋge 61b/4

g. +(inŋ)ge al- "üstlenmek, üzerine almak" 61b/4

gerden-keş (Far.) *Asi, baş kaldıran*

g. +ge 83a/1

gerden-keşlik (Far.+T.) *Asilik*

g. kıl- "asilik etmek, baş kaldırmak" 83a/1

gerdiş (Far.) *Dönüş, dönme, devretme, bir hâlden başka bir hâle dönme*

g. +idin 25b/3

gerdün (Far.) *Sema, gökyüzü*

g. +ğa 103b/7

g. +ğa çek- "gökyüzüne çıkarmak, gökyüzüne yükseltmek" 103b/7

germ (Far.) *Sıcak*

g. kıl- "hararetlendirmek, gerilimi artırmak, insicamı bozmak" 89a/10

germ-ḥāne (Far.) *Sıcak oda*

g. 49a/5

g. +de 48b/4, 49a/3

g. +ge 49a/2

gevher (Far.) *Mücevher, inci,cevher, krş.*

güher

g. 9a/5, 9a/11

g. +i 9a/2, 9a/3, 9a/10

g. +ini 9a/2-3

g. +leri 9a/1

gez (Far.) *Arşın*

g. 116b/5

ğırre (Ar.) *Gururlu, övünen, böbürlen*

ğ. bol- "övünmek, mağrur olmak, böbürlenmek" 106a/11, 106b/12-13

ğış (Far.) *Izdırap, keder, tasa, sıkıntı*

ğ. +dın (ğale ğ.) 35a/13

ğıybet (Ar.) *Dedikodu; gıybet*

ğ. kıl- "dedikodu etmek, gıybet etmek" 107b/9, 124b/10, 125a/1

ğızā (Ar.) *Canlıların yaşaması, beslenip gelişmesi için gerekli her türlü yiyecek ve içecek, besin; gıda*

ğ. 113b/3

ğ. +ğa 101a/12

ğ. +sıdın 99b/4

ğ. +sını 99b/4

Gilān (ka) *Keykāvus b. İskender b. Kabūs b. Veşmgîr'in babasının emrinde çalışan bir memur*

G. 31b/6

Gilān (ya) *İran'ın 31 eyaletinden biri*

G. 37b/10

gile (Far.) *Şikayet, yakınma*

g. kıl- "şikayet etmek, yakınmak" 78a/2, 86a/13, 86b/1

girān-cān (Far.) *Ağır canlı*

g. 89b/2

g. bol- "ağır canlı olmak" 89b/3

gird (Far.) *Yuvarlak, değirmi*

g. (g. zenaḥlīg) 63a/6

girdāb (Far.) *1. Bir engelle karşılaşan su veya hava akıntısının dönerek ve*

çukurlaşarak yaptığı çevrinti, ters akıntıların oluşturduğu dönme, eğrim, anaför; girdap
g. +ğa 73b/12
2. Tehlikeli veya zor durum, gönül sıkıntısı, sıkıntılı durum
g. +ıdın 109b/8
girdār (Far.) *İş, amel, fiil, davranış*
g. +ğa 126a/9
g. +ınğdın 34b/7-8
g. +ları 16b/6
girev (Far.) *Rehin*
g. koy- "rehin bırakmak" 59b/8
giriftār (Ar.) *Yakalanmış, tutulmuş*
g. bol- I "azaba uğramak, sıkıntıya maruz kalmak" 54b/12, 61b/5
g. bol- II "Maruz kalmak, karşı karşıya kalmak" 86b/6
ğulaç *Halk arasında ölçü olarak kullanılan, gergin şekilde açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık; kulaç*
ğ. at- "yüzerken kolları nöbetleşe havadan ileriye doğru atıp suyu arkaya doğru çekmek; kulaç atmak" 74a/1
ğulām (Ar.) *Hizmetkâr, kul, köle*
ğ. 21a/7, 21a/8, 45b/7, 53b/5, 65b/5, 66a/1
ğ. (ğ. dedek) 66a/7
ğ. +ğa 45b/6, 45b/8
ğ. +ı 46a/9
ğ. +ım 73b/13
ğ. +lar 52b/9
ğ. +larını 118a/11
ğ. +larını 110a/10
ğ. +nı 45b/2, 45b/4, 45b/5, 45b/9
ğulāmī (Ar.) *Bir hizmetkâr, bir kul, bir köle*
ğ. 63a/7
gulū (Far.) *Boğaz*
g. 4a/12
gūr (Far.) *Kabir, mezar*
g. +da 54b/6, 75b/10
g. +larıdın 42a/6

g. ağzığa yét- "ölüme yakın olmak" 23b/9
ğurbet (Ar.) *Yabancı memleket, yad el; gurbet*
ğ. +de 32a/7
gursene (Far.) *Aç*
g. 5b/9, 6a/7, 40a/9
g. +dür-mén 11b/13
g. ve teşnelik "açıklık ve susuzluk" 92b/9
ğurūr (Ar.) 1. *Kendini beğenme, büyüklük taslama, enaniyet, kibir*
ğ. kıl- "kendini beğenmek, kibirlenmek" 16b/10
ğ. bol- "gururlanmak, kibirli olmak, kendini beğenmek, büyüklük taslamak" 120a/5
mest-i ğ. bol- "kibirden, kendini beğenmişlikten sarhoş gibi olmak, kendinde olmamak, akli başında olmamak" 120a/6
2. *Zarar, ziyan*
ğ. kêt- "boşa gitmek, ziyan olmak" 95a/4
ğürüstān (Far.) *Mezarlık*
g. 28b/9
gūşt (Far.) *Et*
g. +ı 63a/3, 63a/12
g. +ığa 62b/4, 75b/2
g. +ını 53a/6
g. +nı 114a/5
gūştluğ (Far.+T.) *Etli, etine dolgun*
g. 69b/6
g. bol- "etine dolgun olmak, etli olmak" 63a/13
gūy (Far.) *Çevgan oyununda kullanılan top*
g. 53b/13, 54a/3, 54a/4, 54a/5, 54a/6, 54a/8, 54a/11 (2), 54a/13
gūyā (Far.) *Sanki, bir nevi*
g. 9a/8, 75b/2
gūy u çevgān (Far.) *Çevgen oyunu, polo oyunu*
g. 1a/2
gūftār (Far.) *Söz, kelim*
g. +ı 126a/9

güft u gūy (Far.) *Dedikodu*

g. +dın 97b/9

güher (Far.) *krş. gevher*

g. 9a/1

g. +ninğ 8b/11

gül (Far.) *Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği; gül*

g. 15b/4

g. +ğa 15b/2

gül-āb (Far.) *Gül suyu*

g. 38a/1

gümān (Far.) 1. *Şüphe, kuşku, endişe*

g. kıl- "şüphelenmek, endişelenmek" 2a/4, 7a/4, 60b/8, 72b/13-73a/1

2. *Sanma, zannetme, zan*

g. +ını 97b/7

g. kıl- I "sanmak, zannetmek" 10a/9-10, 13a/12, 22a/10, 46a/13, 60a/6, 85b/6, 100a/7, 116b/6

g. kıl- II "... belirtisi görmek, düşünmek, zannetmek, sanmak" 85b/6

günāh (Far.) 1. *Allah'ın yasakladıklarına aykırı olarak yapılan işler; günah, krş. güneş*

g. 29a/6, 41b/10

g. +dın 15a/4

g. +dur (maḥẓ-ı g.) 2a/5

g. +dur 38a/7

g. +ıdın 3b/6

g. +ını 1a/8

g. +nı 40a/3

g. bol- "günah olmak" 57a/8

g. kılur bol- "günah işler olmak, günah işleyecek olmak" 38a/8

g. kıl- "günah işlemek" 38a/8, 40b/7-8, 106b/6, 106b/8

2. *Hata, yanlış, kusur, kabahat, suç*

g. 84a/12, 84b/3, 107b/12, 107b/12

g. +ğa 85a/2

g. +ı 85a/1

g. +ığa 84b/12, 84b/13,

g. +ımnı 112b/6,

g. +ını 56a/1, 85b/3, 112b/4,

g. +ınğnı 112b/7

g. +nı 85a/4

g. öt- "hata, kusur, sıkıntı vb. bir durum sadır olmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak" 79b/3, 84a/2

g. kıl- "hata yapmak, kabahat işlemek, yanlış yapmak" 84a/11, 84b/2, 84b/8, 84b/8-9, 84b/12, 84b/13, 85a/5, 85a/6,

g. bol- "suç olmak, hata olmak, kabahat olmak" 85b/3

güneş (Far.) *krş. günāh*

g. kıl- "günah işlemek" 84b/5

güneş-kār (Far.) 1. *Günah işleyen; günahkâr*

g. 39b/10, 39b/12

g. +larnınğ 1a/8

g. +nıñ 39b/9

2. *Suçlu, kabahatli, suç işlemiş kimse*

g. 85a/10, 85a/12, 85b/2

3. *Suçlu olduğu için görevinden alınmış kimse*

g. 114b/1

güneş-kārlik (Far.+T.) *Günahkâr olma durumu*

g. +da 38a/11

güng (Far.) *Dilsiz*

g. 70a/6

Gürgān (ya) *krş. Cürçān*

G. 19a/4, 19b/1, 45b/5

gürūh (Far.) *Bölük, topluluk, grup, taife; gürūh*

g. 78b/12, 124a/5, 124a/6, 124a/8

g. +ğa 116a/1

g. +nı 116a/1, 116a/2

g. +nıñ 90a/11

gürūh gürūh (Far.) *Parça parça, bölük bölük, grup grup*

g. kıl- "grup hâline getirmek, bölüklere ayırmak" 116a/1

güşāde (Far.) 1. *Açık, fasih*

g. 63a/5, 64a/7, 69b/1, 109b/6

g. bol- "açık olmak" 63a/10

2. *Parlak, aydınlık*

g. 63a/10

Güşāsīb (ka) *Eski İran hükümdarlarından biri*

G. 74b/13, 75a/1, 75a/3

güvāh (Far.) *Şahit*

g. 90b/4 (2), 90b/7

g. +dur 24a/1, 112b/3

g. +ı 90a/13

g. +ım 12a/8, 23b/13, 90b/8, 91b/3,

g. bol- "şahit olmak" 22a/12, 22b/1, 96b/12

g. al- "şahitlik etmesi veya bir duruma şahit olması amacıyla bir kişiyi yanına almak" 61b/6

güvāhlık (Far.+T.) *Şahitlik*

g. +ı 19b/2, 19b/9

g. bér- "şahitlik etmek" 22b/1, 91b/6, 91b/9, 92a/4, 92a/7, 95a/6

güvāhsız (Far.+T.) *Şahitsiz*

g. 61b/6

Hh

ḥab (Ar.) *Kolayca yutulabilmesi için ufak yuvarlaklar hâline getirilmiş ilaç, hap*

ḥ. 101a/13

ḥāb *Bir at hatalığı*

ḥ. 71b/2

ḥaber (Ar.) 1. *Herhangi bir şey hakkında verilen veya edinilen bilgi; haber*

ḥ. 95a/13, 95b/1, 113a/10

ḥ. +dür 71a/9

ḥ. +ge 89a/1

ḥ. +i 29a/2, 33b/6, 51b/11

ḥ. +im 112b/3

ḥ. +ini 95b/1

ḥ. +leridin 25a/2-3

ḥ. +müdür 71a/11

ḥ. +ni 23b/3, 89a/1

ḥ. bér- "haber vermek, bilgilendirmek" 3a/6, 35b/8, 58b/7, 60a/13, 112a/12

ḥ. kıl- "haber etmek, haber vermek" 11b/1, 112a/13

ḥ. al- "bilgi almak, bilgi sahibi olmak" 67b/10

ḥ. kéltür- "haber getirmek" 71a/8

ḥ. -i mütevâtir "ağızdan ağıza yayılan, herkesin dilinde gezen, tevatür yoluyla gelen haber" 88b/9

2. *Rivayet*

ḥ. 45a/13

ḥ. +de 41b/11

ḥaber-dār (Ar.+Far.) *Haberi olan, haberli, vakıf; haberdar*

ḥ. bol- "haber sahibi olmak, vakıf olmak, haberdâr olmak" 43b/11-12, 46a/4, 58a/5, 67b/12, 78b/8, 117b/6

ḥābiṭ (Ar.) *Alçalma, yıldızların alçalması durumu*

h. 102a/8

ḥac (Ar.) *İslamiyet'in beş şartından birisi; hac*

ḥ. 5b/5, 6a/9, 6a/13, 73b/11

ḥ. +dın 18b/8

ḥ. +dur 5a/8

ḥ. +ge 12b/3, 73b/8

ḥ. +nınğ 6a/10, 6a/11, 7a/1

ḥ. kıl- "hac yapmak" 5a/10, 5b/3, 6a/5

ḥacālet (Ar.) 1. *Utanma, utanç*

ḥ. +din 24a/8

ḥ. tart- "utanmak" 37b/9

2. *Sıkıntı, sorun, problem*

ḥ. 123b/2

ḥ. (ağırlık ḥ.) 123b/3

ḥ^vāce (Ar.) 1. *Muallim, medrese hocası; hoca*

ḥ. +ler 34a/2, 67b/12

2. *Efendi, sahip, bey, padişah, krş.*

ḥocā

ḥ. 21a/7, 21a/8, 21a/10, 66a/12, 71a/7, 97a/8, 97a/9

ḥ. +si 97a/3, 97a/4, 97a/5

ḥ. +siğa 97a/5, 108b/9-10, 108b/11 (2)

ḥ. +sini 64b/5, 67a/1

ḥ. +siniğ 107a/8

3. *Saygıdeğer kişi, üstad vb. anlamlar için kullanılan bir hitap sözü*

ḥ. 16a/2, 39a/3, 80a/12, 90b/11, 94b/7, 95a/3, 118a/10

Ḥ^vāce Ebūbekr Kuhtānī (ka) *krş. Ebūbekr Kuhtānī*

H. +niñg 110b/6
H^vāce Ebū Nāşır (ka) *Gazneli Mahmud'un divan katiplerinden biri*
 H. 110a/13
H^vāce Hāfız (ka) *İranlı meşhur şair Hafız-ı Şirazî*
 H. (Hāzret-i H^vāce H.) 117a/4
hācet (Ar.) *İhtiyaç*
 h. 58a/2, 59b/5, 85b/13, 86a/1, 86a/2, 87b/2, 87b/5, 88b/8
 h. +din 107b/2
 h. +ge 86a/12
 h. +i 15b/5, 26b/7, 83b/12, 85b/4
 h. +ige 9a/11
 h. +imiz 86a/6, 86a/7
 h. +iñg 78a/8, 86a/5, 85b/10, 86b/1, 86b/4, 86b/9, 87a/8, 87b/4
 h. +iñgga 59b/2
 h. +ini 13a/6, 85b/5
 h. +iñgni 86a/8, 86a/13, 86b/1
 h. +ni 26b/8, 85b/11
 h. +niñg 85b/4
 h. +i tüş- "ihtiyacı düşmek, yardıma ihtiyaç duymak" 15b/5, 26b/7-8, 83b/12, 85b/4, 128a/9
 h. bol- "gerekli olmak, ihtiyaç olmak" 28a/5, 75a/11
 h. tüş- "ihtiyacı düşmek, ihtiyaç olmak" 78a/9, 87a/1, 87a/8, 87b/4
 h. +i(nğ) tüş- "ihtiyacı düşmek, yardıma ihtiyaç duymak" 78a/8, 86a/5, 85b/10, 86b/1, 86b/4, 86b/9, 87b/4, 87b/6
 h. +(miz) tüş- "ihtiyacı düşmek, yardıma ihtiyaç duymak" 86a/6, 86a/7
 h. +din çıkar- "bir kişiye yardım ederek onu muhtaç hâlden kurtarmak" 107b/2
hācet-mend (Ar.+Far.) *Muhtaç, ihtiyaç sahibi, ihtiyacı olan (kimse)*
 h. 85b/7
 h. +niñg 85b/3-4
 h. bol- "muhtaç olmak" 2b/13, 48a/8
hācet-mendī (Ar.+Far.) *İhtiyaç sahibi*
 h. +ni 85b/5-6

hācet-mendlik (Ar.+Far.+T.) *Muhtaçlık, ihtiyaç sahibi olma hâli*
 h. 85b/7, 85b/8
h^vāce-zāde (Far.) *Sultan oğlu, padişah oğlu*
 h. 73b/2, 75a/10
hācī (Ar.) *Hacca giden, hacı*
 h. +niñg 5b/4
hacil (Ar.) *Utanmış, utanan*
 h. bol- "utanmak, mahcup olmak" 17a/6, 33b/10, 37b/6, 41a/11, 90a/5, 118b/13
had (Ar.) *Sınır, ölçü*
 h. (h. endāze) 107a/5-6
 h. +din 34b/12
 h. +(d)idin 83b/10, 104a/10
 h. -i tīre bol- "kapkara olmak, yoğun olmak" 63a/5
 h. +idin ötker- "haddinden fazla olmak, bir işi haddinden fazla yapmak, bir işte sınırı aşmak" 104a/10
hādım (Ar.) *Kısırlaştırılmış erkek*
 h. -ı sarāy "sarayın hadım ağası" 56b/6
hadīs (Ar.) *Hazreti Muhammed'in günümüze kadar nakledilerek gelen söz ve hareketleri; hadis*
 h. 7b/12, 103b/1
 h. +leride 20a/7
 h. +ni 76a/8-9
hādise (Ar.) *Sıkıntı, sorun, problem, olay*
 h. +sidin 74a/5
 h. 78a/12
hāfız (Ar.) *Kur'ân-ı Kerîm'i bütünüyle ezberlemiş olan ve ezberden okuyabilen kimse; hafız*
 h. +lar 38a/3
hāfıza (Ar.) *Bellek; hafıza*
 h. 51a/4, 51a/7, 51a/10
hafife (Ar.) *Ritim ve melodisi ağır olan, hafif olan müzik*
 h. 104b/7
hafta (Far.) *Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem; hafta*
 h. 31a/3, 31a/7, 36b/12, 52a/13
 h. +da 31a/3

h. +dın 44b/5
h^vāh (Far.) *Ya da, yahut, veya*
h. 47b/13
h^vāh... h^vāh (Far.) *İster...ister*
h. 14a/6, 29a/4-5, 66b/12, 82b/12, 87a/1
h^vāhiş (Far.) 1. *İstek, dilek, arzu*
h. +dın 86a/4
h. +i 7a/12, 66a/1, 66a/2, 73b/7, 75a/12
h. +içe 27b/1
h. +idin 47b/73
h. +iğa 43b/7, 44a/7
h. +im 86b/8, 114a/11
h. +imğa 76a/12
h. +inğ 4a/8, 14b/5, 67b/1
h. +ini 44b/4, 82b/4
h. +leriçe 37b/13
h. +lerini 104a/7
h. kıl- "istemek, dilemek" 6b/10, 7a/9, 8a/12, 8b/3, 11a/4, 14b/6, 15b/13, 17a/3, 18b/9, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27b/8, 27b/11, 31b/7, 32b/9, 39b/2, 47a/11, 51b/5, 53a/12, 61a/10, 67a/4, 75a/4, 82a/8, 116b/9-10, 124b/8
2. *Can, beden, ten*
h. +ini 93b/2
3. *İnsanların ve hayvanların, dış dünyanın uyarılarını görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma organlarıyla algılama yeteneği; duyu*
h. 108a/11
h^vāhla- (Far.+T.) *İstemek, dilemek, arzu etmek, krş.* **h^vāla-**
h. -madım 95a/6-7
h. -sañğ 67a/10
Hak (Ar.) *Allah*
H. 1b/5, 1b/7, 2a/8, 2b/12, 3b/10, 8b/5, 12b/3, 17b/8, 31b/2, 34b/2, 34b/7, 34b/8, 50a/13, 51a/13, 73b/11, 122b/5
hak (Ar.) 1. *Hak, hukuk*
h. +ğa 90b/1
h. +(k)ı 3b/11, 7a/12, 7a/13, 7b/8, 38a/13, 39a/8, 40a/2, 40a/4, 77a/12, 90a/13, 108b/11

h. +(k)ıda 8a/2, 8a/3, 38a/13, 39a/6, 79b/1-2, 79b/3, 85a/9, 107a/7, 107a/8, 124b/7, 127b/6
h. +(k)ıdur 7b/2
h. +(k)ığa 37a/6
h. +(k)ınğ 38a/13
h. +(k)ını 1a/6, 3a/13, 3b/1, 4b/13, 7a/8, 7a/11, 7b/7, 40a/5, 74a/4, 74b/10, 75a/13, 78b/3, 78b/5, 88a/11, 92a/5, 95b/13
h. +(k)ınğda 8a/11, 84a/2, 116b/7
h. +larınınğ 73a/8
h. +nı 97b/2
2. *Doğru, gerçek, hakikat, gerçekten, hakikaten*
h. 3b/2, 3b/5, 8a/5 (2), 12b/12, 13a/3, 84a/12, 117a/8, 117a/9
h. +(k)ını 88b/3
hakik (Ar.) *Asıl, esas, hakikat*
h. +i 4b/9
hakikat (Ar.) *Gerçek, asıl, öz, hakikat*
h. 127b/12
h. +ge 3a/11, 122b/2
h. +i 127b/1
h. +ide 7a/1, 98a/8, 98a/9, 98a/12
h. +ige 93a/10
hakikī (Ar.) *Gerçek; hakiki*
h. +ğa 81b/13
hakim (Ar.) *Başkan, hükmeden, hakim*
h. 5b/12, 6a/2, 19b/1
h. +i 5b/5
h. +ni 5b/10
hakīm (Ar.) *Hikmet sahihi kimse, filozof*
h. 13b/6, 15b/11, 16a/1, 17a/10, 78b/12
hakīmī (Ar.) *Bir filozof, bir hikmet sahibi kişi*
h. 77a/9
hakir (Ar.) 1. *Değersiz, itibarsız, küçük, aşağı, alçak*
h. 52b/3, 71b/6
h. +dür (h^vār h.) 80a/8
h. bol- "değersiz olmak, itibarsız olmak, aşağı olmak" 80a/1, 80a/8

h. körün- "değersiz görünmek, itibarsız görünmek, hakir görünmek" 117a/12

2. *Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan, az*

h. himmetlig "gayreti az, himmeti az, az himmetli" 104a/7-8

3. *Yüksek olmayan, alçak, aşağı*
h. 128a/12

hâkimlik (Ar.+T.) *Yöneticilik*

h. +(ğ)ını 38b/2

hâl (Ar.) *Durum, vaziyet; hâl*

h. 56a/13, 99b/6, 112b/2, 116a/13, 128a/5

h. +de 4b/8, 11b/4, 12b/11, 13b/9, 29a/5, 30b/11, 41a/3, 58a/5, 63a/3, 63b/10, 65a/7, 79a/2, 81b/9, 86a/8, 104a/12, 107b/5, 113b/12, 126b/12

h. +din 60a/11, 98a/11, 98b/13, 114b/12

h. +ğa 98a/12, 98b/13

h. +i 19a/10, 65a/8, 110b/12

h. +ide 4a/7, 29b/11, 29b/12

h. +idin 32b/11, 46a/4, 64b/12, 78b/8, 99a/5, 99a/7, 115b/11, 117b/6

h. +idür 22a/4, 60a/2

h. +iğa 8b/4, 37a/10, 50a/9, 50b/13, 75b/6, 88b/10, 89b/5, 105a/10, 115a/3

h. +im 47a/12

h. +imğa 112b/3

h. +inğ 32b/11

h. +inğdin 43b/11, 67b/11

h. +inğğa 12b/12, 67b/5

h. +ini 16a/11, 46a/3, 63a/1, 79b/8

h. +leridin 12b/13

h. +ni 14b/6, 22a/2, 47b/4, 113b/7

h. +iğa kél- "normal duruma gelmek, normal hâlini almak" 50a/9

otra h. +de bol- "orta hâlde olmak, ne çok fazla ne çok az olmak" 63a/3

öz h. +iğa koy- "kendi hâline bırakmak" 75b/6

otra h. +de kıl- "bir şeyi orta hâlde yapmak, ne çok fazla ne çok az yapmak" 79a/2-3

bir h. +de tur- "aynı durumda olmak, aynı konumda kalmak, aynı vaziyette kalmak" 107b/5

hâl (Far.) *Tavla oyununda birli*

h. 41b/9

h. +ni (şes h.) 41b/5

hâlâ (Ar.) *Şimdi, hâlen, şimdiye kadar, bu zamana kadar*

h. 19b/4, 91a/13

h^vâla- (Far.+T.) *krş. h^vâhla-*

h. -dım 103a/2, 105a/3

h. -ğança 117a/11

h. -ğanını 105b/12

h. -madım 95a/7

h. -mağan 10a/3

h. -mağay 74b/1, 93b/11, 124b/9

h. -mas 117b/4

h. -maslar 28b/3-4

h. -maydur-mén 28b/4

h. -sa 114a/12

h. -sam 28b/4

h. -sañg 26a/1, 26a/4, 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/12, 28a/1, 67b/2, 98a/3, 99b/3, 107b/5, 107b/7, 114a/6

h. -sañglar 79a/1

hâlâş (Ar.) *Kurtulma, kurtuluş*

h. bol- "kurtulmak" 3b/6, 61b/7, 76a/3-4, 77a/6, 83b/3, 96a/10

hâlâşlık (Ar.+T.) *Kurtuluş, kurtulma*

h. 18a/4, 52b/10, 108b/11

hâlâvet (Ar.) *Tatlılık, hoşluk*

h. 62b/11

h. +i 47a/3

h. +ni 62b/8

hâlâyık (Ar.) *İnsanlar*

h. 1b/6, 3a/1, 3a/7, 6b/4, 8b/13, 10a/4, 10a/7, 10a/11, 11a/9, 14a/9, 14a/10, 16b/5, 18a/7, 22b/1, 23a/7, 23b/11, 24b/3, 25b/5, 26b/10, 27a/3, 27a/7, 27b/4, 27b/7, 27b/9, 30a/11, 36b/4, 36b/5, 39a/12, 42a/6, 47a/3, 47b/4, 48b/12, 60a/6, 62a/7, 114b/5, 118b/10, 119b/13, 121a/12, 124a/4

h. +dım 42b/1

h. +ğa 2b/12, 3a/1, 3a/8, 3b/8, 4a/2, 6b/7, 12b/6, 14a/6, 18a/8, 20a/12, 42b/2, 119b/7, 120a/2, 126a/10
h. +largā 124a/1
h. +nıng 10a/11, 27a/4, 30a/12, 35b/10, 36b/12, 44a/1
hāl-dār (Far.) *Benekli, benli*
h. bol- "benekli olmak" 70a/1
halef (Ar.) *Sonradan gelen ve birinin yerine geçen kimse; halef*
h. +lernıng 25a/2
halel (Ar.) *Zarar, ziyan, eksiklik, kusur, noksan*
h. 15a/3, 98a/1, 113b/10, 115b/1
h. +i 85b/5
h. bol- "eksiklik olmak, kusur oluşmak" 84a/9
halelsiz (Ar.+T.) *Eksiksiz, noksansız*
h. bol- "eksiksiz olmak, noksansız olmak, tam olmak" 84a/6
hālet (Ar.) *Durum, hāl*
h. 99a/3
h. +idin 35b/8
hālī (Ar.) 1. *Uzak, âri*
h. bol- "uzak olmak, uzaklaşmak, uzak durmak" 4b/9, 16a/13-16b/1, 35b/2, 37a/8, 47a/4, 81b/11-12, 84b/10, 92b/6, 113a/3
h. bol'al- "uzak olabilmek, uzaklaşabilmek, uzak durabilmek" 44a/2
h. tut- "uzak tutmak" 127b/13
2. *Boş*
h. 7b/3
h. bol- "boş olmak" 49a/5
h. kal- "boş kalmak, boş durumda olmak" 59b/6
3. *Yoksun, mahrum, eksik, yetersiz*
h. kal- "yoksun kalmak, mahrum kalmak, ... konusunda eksik kalmak, ... konuda yetersiz kalmak" 103a/3
halife (Ar.) *H. Muhammed'den sonra onun vekili olarak din ve dünya işlerinde bütün müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi; halife*

h. 11a/2, 11a/4, 11b/2, 11b/8, 11b/9, 11b/10 (2), 12a/1, 12a/4, 12a/8, 12a/10, 12a/13, 25a/3, 25a/5, 39b/9, 39b/11, 40a/1, 40a/3, 109a/6, 109a/9 (2), 109a/11, 110a/3
h. +nıng 38b/3, 109a/12
h. +sige 109b/13
halīm (Ar.) *Yumuşak huylu*
h. 16a/13
halk I (Ar.) *Yaratma, yok iken var etme*
h. kıl- "yaratmak" 2b/13, 9b/2, 9b/3, 62b/10, 108a/2
halk II (Ar.) 1. *İnsanlar, insan topluluğu, halk*
h. 8b/13, 9b/11, 18a/11, 18b/5, 19a/6, 20a/13, 21b/1, 22a/2, 22a/6, 22a/8, 22a/12, 22a/13, 24a/6, 26a/3, 27a/2, 27b/11, 31b/13, 33b/2, 34a/7, 35b/10, 38a/12, 43b/8, 47a/4, 47a/12, 55a/8, 55a/10, 57b/5, 60a/6, 61b/10, 61b/11, 72a/4, 78a/13, 79a/7, 83b/9, 85a/11, 89a/13, 96a/6, 97b/5, 100a/1, 103b/12, 113a/13, 118b/2, 119b/5, 120a/3, 125a/3, 128b/4
h. +dın 47a/7, 65b/11-12, 67b/8, 77b/4, 93b/13, 103a/6, 125a/4
h. +ğa 21b/2, 24b/7, 25b/9, 30a/12, 48a/2 80b/5, 125a/1
h. +ı 5a/13, 24a/2, 33b/4, 82b/7, 105a/5
h. +ıdın 65b/12
h. +ığa 5a/3, 33a/7, 44a/2, 110b/11
h. +nıng 114a/9
h. +nıng 114a/7
h. +lar 15a/10
h. +larnıng 88b/5-6
h. +nı 90a/3, 90a/7, 93a/1, 93a/2
h. +nıng 22b/11, 27b/5, 27b/11, 34b/2, 42b/6, 57b/8, 72b/2, 89b/11, 124b/12-13
fıl h. +ı "fil sahibi olan halk" 110b/11
2. *Bir gruba, bir zümreye, bir meslek grubuna ait insan topluluğu*
h. +ğa 56a/11
h. +ı 56a/2 (2), 126a/4
h. +ıda 126a/2
h. +ıdın 105a/13

h. +ığa 33a/6
bāzār h. +ı "çarşı ahalisi, pazar ahalisi, pazar esnafı" 33a/6, 126a/3
3. *Belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü, bir bölgede oturan, ikamet edenler; halk*
h. +ı 68a/3
4. *Aynı yerde bulunan, aynı mekânda olan, bir mecliste bulunan kimseler*
h. 105b/7
h. +ı 89b/2, 112b/11
halvet (Ar.) 1. *Çevre ile her türlü ilişkiyi kesip yalnız kalma, tenhaya çekilme*
h. 16b/9, 24b/4, 108b/3
h. +de 33a/11
h. +de (vaqt-ı h.) 108a/12
h. kııl- "başbaşa kalmak, yalnız kalmak" 51b/6
h. kııl- "bir kimseyle baş başa kalıp vakit geçirmek" 81a/7
2. *İçinde hiç kimsenin bulunmadığı tenhâ ve kapalı yer*
h. +de 126b/10
ham (Far.) *Eğri, bükük, bükülmüş*
kaddi ham "beli bükük" 29b/6
h. kııl- "eğmek, bükmek" 49b/11
hām (Far.) 1. *Olgunlaşmamış; ham*
h. 3a/2
h. +dın 100b/10
hılt-ı h. "balgam" 100b/10
2. *Pişmemiş, çiğ*
h. 114a/1
hamle (Ar.) *Düşmana karşı yapılan saldırı, saldırma, savlet, hücum, atılım; hamle*
h. +de 80b/12
hammām (Ar.) *Yıkanılacak yer; hamam*
h. 48b/5
h. +da 48b/3, 48b/5, 49a/8-9
h. +dın 48b/7, 49a/6
h. +ğa 48b/2 (2), 48b/8, 48b/9 (2), 48b/11, 48b/13, 49a/12
h. +nınğ 48b/6, 49a/8
hamse (Ar.) *İçki sofrasında içilen 5. kadeh*

h. 35a/10, 35b/4
hāmūş (Far.) *Sessiz, susmuş*
h. bol- "sessiz olmak" 23a/4
h. 64a/11
hāmūşluk (Far.+T.) *Sessizlik, susmuşluk*
h. 13a/4, 13a/4-5, 23a/2
h. +(ğ)ıdın 23a/5
h. +nı 9b/12
hāne (Far.) *Hane*
h. (şāhib-i h.) 37b/11-12, 40a/10
h. +ninğ (şāhib-i h.) 37b/11-12, 40b/2
h. +sidin 74b/7
h. -i Ka'be "Müslümanların namaz kılarken yöneldikleri kutsal yapı; Kabe" 5a/9
h. -i mübārek "Müslümanların namaz kılarken yöneldikleri kutsal yapı; Kabe" 12b/3
hānedān (Far.) *Bir devleti, memleketi yöneten asil ve büyük aile*
h. +ninğ 56a/4
hānqāh (Far.) *Tekke, dergāh*
h. +da 128b/3
h. +ğa 128a/10, 128a/12
hār (Far.) *Hor, hakir, aşağı, değersiz, krş.*
h'ār
h. kör- "değersiz görmek, hakir görmek, hor görmek" 74a/12
h. bol- "itibarsız olmak, zelil olmak, hakir olmak" 108a/5
h'ār (Far.) *krş. hār*
h. 66a/7, 80a/7, 80b/1, 80b/4
h. (h' hākīr) 80a/8
h. tut- I "aşağılamak, kaba davranmak, kırıcı davranmak" 66a/6
h. tut- II "hor görmek, küçümsemek" 108a/3-4
h. kör- "değersiz görmek, hakir görmek, hor görmek, küçük görmek" 80b/1, 83b/13, 102b/9
h. kııl- "hakir ve zelil hâle getirmek, alçaltmak" 80b/2
har- *Güçsüz olmak, zayıf olmak, yorgun olmak*
h. -ğan 95b/8

ḥarāb (Ar.) 1. Çok sarhoş

mest-i ḥ. "aşırı derecede içmiş, çok sarhoş" 41a/3

mest-i ḥ. bol- "aşırı derecede içmiş olmak, çok sarhoş olmak" 40b/4

2. Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş, viran; harap

ḥ. kıl- "harap etmek, yıkmak" 82b/5

ḥarac (Ar.) Vergi

ḥ. bér- "vergi vermek" 81a/9

ḥarām (Ar.) Dinin kesin bir delille yasakladığı, işlenmesi azabı, inkar edilmesi küfrü gerektiren (şey, hareket veya davranış); haram

ḥ. 38a/10

ḥ. +dur 41b/2

ḥarām-zāde (Ar.+Far.) Nikahsız birleşmeden doğan çocuk, piç

ḥ. 23b/3, 23b/6, 23b/9, 24a/5

ḥarāret (Ar.) Sıcaklık

ḥ. 122b/13

ḥarc (Ar.) 1. Bir iş için harcanan para, masraf, harcama, sarf etme, krş. **şarf**

ḥ. +dın 58a/4

ḥ. +nı 37a/8, 98a/2

ḥ. kıl- "harcamak, sarf etmek" 26b/6, 57a/2, 57a/9, 57a/10, 58a/8, 58a/9, 58b/11, 59a/7, 59b/1, 67a/13, 77a/5

ḥ. bol- "harcamak, sarfetmek" 36b/9

2. Para, altın vb. şeyler

ḥ. +nı 74a/13

ḥarcla- (Ar.+T.) Harcamak, sarf etmek

ḥ. -gil 59a/9

ḥ. -magil 58a/12

ḥarēkāt (Ar.) Hareketler, davranışlar

ḥ. 123a/5

ḥareket (Ar.) Hareket, fiil, iş

ḥ. 14b/5, 50b/5

ḥ. +ge 50b/8

ḥ. +i 14b/4

ḥ. +idin 69b/7

ḥ. +lerdin 50a/8

ḥ. bér- "hareket etmek, hamle yapmak" 11a/11

ḥ. +ge kéltür- "harekete geçirmek" 50b/8

ḥ. kıl- "hareket etmek" 69b/7, 99a/1

ḥareketlig (Ar.+T.) Hareketli

ḥ. bol- "hareketli olmak, hareket etmek" 123a/12-123a/13

ḥarem (Ar.) Bir erkeğin karısı, eşi, zevcesi

ḥ. +ige 68b/5

ḥ. +inġga 68b/5

ḥāric (Ar.) Dış, dışarı, dış taraf

ḥ. bol- "dışında olmak, dışından kaynaklanmak, dış kaynaklı olmak" 98a/8-9

ḥarīdār (Far.) Alıcı, müşteri

ḥ. 24a/12, 67a/8, 121b/1

ḥ. +ġa 97b/1, 121b/5

ḥ. +inġ 121a/10

ḥ. +nı 121a/11

ḥ. bol- "alıcı olmak, müşteri olmak" 24a/12, 24a/13 (2)

ḥarīf (Ar.) 1. Dost, arkadaş

ḥ. 41b/7

2. İçki ve eğlence meclisinde bulunanlar, bir sohbet ve eğlence ortamında bulunan kimse(ler)

ḥ. +ler 105a/10, 105a/11, 105b/3

3. Müşteri, alıcı

ḥ. 121b/2

ḥarīṣ (Ar.) Bir şeyi elde etmek hususunda aşırı derecede istekli olan, hırslı

ḥ. 88a/10, 128a/6

ḥ. bol- "istekli olmak, istemek" 13a/9, 18a/7, 121b/9

ḥ'ārhlq (Far.+T.) Horluk, aşağılık, hakirlik

ḥ. +ġa 57a/5, 107a/5

ḥ' +ġa sal- "hor durumda göstermek, aşağı göstermek" 57a/5

ḥ. kéltür- "İtibarsız hâle getirmek, hakir duruma düşürmek" 59b/9

ḥ' +ġa qal- "horluk içinde olmak, hakir durumda olmak, hakir durumda kalmak" 107a/5

Hārūn (ka) 786-809 yılları arasında görev yapmış Abbasi halifesi, krş.

Hārūn er-Reşīd

H. 20b/10, 21a/2

Hārūnū'r-Reşīd (ka) krş., **Hārūn**

H. 20b/7

hāş (Ar.) 1. En temel, en önemli, en mühim

h. 4a/13

h. +da 4b/1

2. Özgü, özel, mahsus

h. 5a/8

h. +dur 4a/1

3. Seçkin, seçkin kimse, havastan olan, krş. **havāş**

h. 15b/9, 22b/9, 122a/13

h. +lardın 105a/11

4. Bir şeye veya bir kimseye ayrılmış olan, herkese ait olmayan, hususi

h. 96a/8, 103b/11, 109a/2

5. Hakiki, gerçek

h. 125b/8, 126b/12

hasb (Ar.) Hesap etme

h. -i hāl "bir durum, baştan geçenler ve dertler üzerine dertleşme, sohbet etme" 105a/6

hased (Ar.) Kıskançlık, çekememe; haset

h. 79b/6

h. +dür 29b/3

h. kıl- "kıskançlık etmek" 18a/2, 27a/5, 42b/8,

h. yé- "kıskançlık etmek, çekememek" 67b/2-3, 121b/3

hāşıl (Ar.) 1. Netice, sonuç

h. +dur 21a/9

h. +ı 13a/2

h. +ıng 53a/6

2. Ortaya çıkma, meydana gelme, vücuda gelme, gerçekleşme, hasıl olma

h. +dur 32a/8-9

h. bol- I "vuku bulmak, tahakkuk etmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak, gerçekleşmek, hasıl olmak" 15a/4, 15a/6, 15b/7, 18a/3, 21b/8, 21b/9, 22b/7, 36b/13, 52b/11, 54b/1, 55a/10, 57b/11, 59a/11, 68b/13, 78a/8,

78a/10, 87b/10, 89b/11, 94a/3-4, 106a/12, 106a/13, 116a/6, 116a/7, 116a/7-8, 116a/8, 121b/1-2, 123b/6

h. bol- II "elde edilmek, kazanılmak" 105b/8, 107a/3

h. kıl- "ortaya çıkarmak, oluşturmak, meydana getirmek, hasıl etmek" 9a/3, 14a/7, 16b/2,

hāşıl boladurğan bol- "hasıl olmak, hasıl olacak olmak" 117a/3-4

hāsīd (Ar.) Kıskanç, hasetçi

h. 79b/5, 83b/4, 84a/1

haşlet (Ar.) Özellik, nitelik, huy

h. 107b/10

h. +ni 83b/2, 107b/8

haşm (Ar.) 1. Düşman

h. 54b/2 (2), 80b/6, 80b/8, 80b/9, 82b/1 (2)

h. +ıng 82b/2

h. +nı 80b/7, 80b/12

h. +nıng 80b/12-13

2. Bir dava, karşılaşma veya münazarada taraflardan her birinin birbirine göre durumu, karşı taraf; hasım

h. 88b/10, 89a/6, 89b/1

3. Davalı, davalı olan kişi

h. 91b/7, 91b/10, 92a/6

h. +dın 92a/12

h. +ge 92a/5

h. +ıng 91b/3

hasret (Ar.) Ayı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem; hasret

h. tart- "hasret çekmek, özlem duymak" 28b/2

hāşşiyet (Ar.) Bir şeye has nitelik, o nesnede bulunan meziyet, kuvvet, tesir, etki, hassa

h. 50b/5

h. +ge 2b/7

h. +i 50b/8

h. +ini 48b/6, 50b/9-10

h. +ni 50b/4, 50b/7

h. bér- "etkilemek, kuvvet vermek, yarar sağlamak" 35b/5-6

hāşşiyetlig (Ar.+T.) *Tesirli, etkili, faydalı*
h. 48b/7

haste (Ar.) *Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan (kimse); hasta*
h. 47a/12
h. ve rencūr bol- "hasta olmak, hastalanmak" 36b/7

haşmet (Ar.) *Gösterişlilik, heybet*
h. +ge 40a/8

hāşā (Ar.) *"Allah göstermesin, bizden uzak" anlamlarına gelen söz*
h. 5b/13

haṭ (Ar.) 1. *Yazı*
h. 19b/5, 25a/5, 109b/4, 113a/5, 113a/9
h. +(t)ige 88b/6
h. +larnı 109b/6, 109b/7
h. +nı 25a/12
h. -ı resīde "izin belgesi, izin vesikası, izin yazısı" 39a/7
h. kıl- "yazı yazmak" 108b/2-3, 109b/5
2. *Ferman*
h. 45b/10
3. *Mektup, yazılı metin*
h. +da 95a/12
h. +nı 95a/11, 95a/12
4. *Not tutulan defter, not defteri*
h. +ge 96b/11
5. *Çizgi*
h. 100b/11
h. 101a/8

haṭā (Ar.) *Kusur, yanlış; hata*
h. +dur 61a/11
h. +sı 116a/13
h. +sını 126a/13
h. kıl- "hata yapmak" 39b/7

haṭālıḳ (Ar.) *Kusurlu, yanlış; hatalı*
h. 39b/5

haṭar (Ar.) *Tehlike*
h. +dın 52b/10, 53a/5, 54a/13
h. +ge 52b/5

h. +ge yoluk- "tehlike içinde olmak, tehlikeye düşmek" 52b/5

haṭarlig (Ar.+T.) *Tehlikeli*
h. 61a/8, 93b/5

hātem (Ar.) *Metinde son peygamber*
Hazreti Muhammet için kullanılan bir ibare
h. 3b/2

hāṭır (Ar.) 1. *Gönül, duygu, his*
h. +ğa 35b/3
h. +ı 20b/4, 96a/6
2. *Hafıza, zihin, akıl, yâd; hatır*
h. +ıda 25a/12, 100a/4

hāṭır-h^vāh (Ar.+Far.) *Gönül isteği, gönlün istediği*
h. +dur 35b/4

haṭīb (Ar.) *Bir kurul, bir topluluk veya kişi adına söz söyleme, onun düşünce ve davranışlarını savunma yetkisi olan kimse, sözcü; hatip*
h. 19b/1
h. +i 111a/6

hatun *Eş, zevce, kadın, hatun*
h. 1a/6, 42a/2, 42a/3, 42a/5, 66b/2, 67b/12, 71b/10, 71b/11 (2), 71b/13, 72a/2, 72a/2, 72a/3, 72a/6, 72a/10, 72a/11, 72a/11, 72a/13, 72b/1, 72b/5, 72b/6, 75a/12, 75a/13, 75b/1, 75b/5, 76b/13, 81b/1, 84a/7, 102a/12, 118b/6, 118b/7, 118b/8, 118b/10, 118b/13, 121b/6
h. +dın 72a/12, 72a/13
h. +ğa 81b/6, 84a/7
h. +lar 19a/5, 42b/3, 63b/13, 64a/3, 72b/8, 83b/7
h. +lardın 19a/8
h. +large 104b/9
h. +larınğ 47b/9
h. +nı 66a/12, 72b/8
h. +nınğ 72a/3, 118b/13
h. +unğ 72a/7, 73a/3
h. +unğdın 71b/12
h. +unğnı 71b/11, 73a/2

havā (Far.) *Hava*
h. 48a/3, 51b/6, 99a/1, 122b/10, 123a/3
h. +dın 123a/3

h. +sı 68b/3
h. +sı (āb u h.) 107a/10
h. +sıdın 49a/2
ḥavādiş (Ar.) *Olup biten vakalar, hadiseler, olaylar*
h. +idin 87b/4
ḥavāş (Ar.) 1. *krş.*, **ḥāş** 3
h. +lar 15b/8, 33a/9
2. *Seçkin, özel*
h. 46a/10
ḥavf (Ar.) *Korku*
h. 90a/5
ḥavfluğ (Ar.+T.) *Korkunç, tehlikeli*
h. 73b/11
ḥavl (Far.) *Eğri, çarpık*
e. -i ḥavl "iki ayağı çarpık olan at"
70b/6
hāy (?) (Far.) *Hey!*
h. -ı šīrīn "mutluluk narası, (mutluluğu ifade etmek için) şirin bir nara) 35b/3
ḥayā (Ar.) *Utanma duygusu, utanç, haya*
h. (şerm ḥayā) 15a/1
h. +dur (şerm ḥāyā) 15a/9
ḥayāl (Ar.) 1. *Akıl, zihin*
h. +ingğa 4b/6
2. *Düşünce, fikir*
h. 26a/10, 109a/4
3. *Hayal*
h. kıl- "hayal etmek, hayal kurmak"
9b/4, 98b/7-8, 123a/7
ḥayālīğ (Ar.+T.) *Utanma duygusu, utanç, utanma, sıkılma*
şerm h. bol- "utanmak 15a/1
ḥayālīğ (Ar.+T.) *Düşünceli, ... düşünceye sahip*
h. 66b/2
ḥayāt (Ar.) *Yaşam; hayat*
h. 123a/5
ḥayr (Ar.) *Hayır*
h. 96a/8
h. bereket bol- "hayrı ve bereketi olmak" 122a/2
māni^c-i h. bol- "hayırlı bir işe, ibadete engel olmak, engellemek" 128a/11

ḥayrān (Ar.) *Şaşkın, şaşırıp kalmış kimse*
h. kal- "şaşırmak, şaşkınlık içinde olmak" 110b/5
ḥayriyyet (Ar.) *İyilik, hayır, selamet*
h. 7a/5
ḥayvān (Ar.) *Hayvan*
h. 69a/5
h. +lar 69a/5
ḥayvānī (Ar.) *Hayvanlara has, hayvanlara ait*
h. 98b/6, 98b/8,
h. +ni (kuvvet-i h.) 99a/12
ḥayvānī-huş (Ar.+Far.) *Hayvan aklına sahip, hayvan gibi, hayvanlar sınıfında, denginde*
h. 21b/3
ḥayy (Ar.) *Diri, canlı*
h. u nātık bol- "canlı olmak ve konuşmak" 46b/9
haža *Bir at hastalığı*
h. 71b/2
ḥazān (Far.) *Sonbahar*
h. 105a/8
ḥazar (Ar.) *Yolculuk yapılmama, bir yerde ikâmet hâlinde olma durumu*
h. +da 128a/7
ḥazer (Ar.) *Sakınma, çekinme, geri durma*
h. kıl- "sakınmak, geri durmak"
101a/4, 101a/5
hāzime (Ar.) *Sindirir, hazım*
h. +sige 35b/4, 35b/5
ḥāzır (Ar.) *Hazır vaziyette, hazır*
h. 33b/13, 38b/6, 88b/3, 112b/5, 114b/1
h. bol- "hazır olmak, hazır vaziyette olmak, hazır vaziyette bulunmak, herhangi bir iş için hazır durumda bulunmak" 13b/10, 19a/3-4, 33b/2, 68a/4, 107b/13, 108b/1-2
h. kıl- I "hazırlamak, hazır etmek" 33b/1, 45b/4
h. kıl- II "hazırda bulundurmak" 38a/3-4
cevāb-ı h. " her söze uzun uzun düşünmeden hemen uygun ve yerinde

bir cevap bulup verebilen (kimse),
hazır cevap" 72a/12

hazine (Ar.) *Devlet malı, devlet parası ve bunların saklandığı yer, hazine*
h. +de 11b/11

hazineçi (Ar.+T.) *Hazineyi korumak ve yönetmekle görevli kimse; hazinedâr*
h. kıl- "hazinedâr yapmak, bir kimseyi hazine işleri için görevlendirmek"
63a/11, 117b/8

hazret (Ar.) *Saygı ve övgü için kullanılan bir söz*
h. 7b/12
h. +ge 7b/10
h. +inğ 110b/8
h. +ning 7b/9-10

Ḥ. -i Resûl "Hazreti peygamber, Hazreti Muhammed" 41b/10-11, 42a/3, 126b/9

Ḥ. -i Âyişe "Hazreti Ebubekir'in kızı, Hazreti Muhammed'in hanımı" 41b/11-12

Ḥ. -i Âlî "Hazreti Muhammed'in damadı, cennetle müjdelenen on sahabeden biri ve dördüncü İslam halifesi; Ali bin Ebî Talib; Hazreti Ali" 7b/7, 7b/8, 76a/6-7, 76b/5

Ḥazret-i peygamber "Hazreti Muhammed" 7b/9, 17b/7

Ḥ. -i Resûl-i Ekrem "Hazreti Muhammed" 6b/11, 126b/7-8

Ḥ. -i Maḥmūd-ı âşâru'llâh "Gazneli Mahmud" 46b/2-3

Ḥ. -i emîrû'l-mü'minîn "Hazreti Ömer" 76a/6, 76b/3

Ḥ. -i Selmân-ı Pârisî "İslamiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahabî" 76b/1

Ḥ. -i emîrû'l-mü'minîn "Hazreti Hasan" 76b/9

Ḥ. -i İmâm Ḥasan "Hazreti Hasan" 76b/10

Ḥ. -i İmâm Ḥüseyn "Hazreti Hüseyin" 76b/11-12

Ḥ. -i Mu'âviye "602-680 yılları arasında yaşamış olan İslâm halifesi; Hazreti Muaviye" 85a/6

Ḥ. -i Muḥammed Muştafâ "Hazreti peygamber, Hazreti Muhammed" 101b/9-10

Ḥ. -i Ḥâcê Ḥâfız "İranlı meşhur şair Hafız-ı Şirazî" 117a/4

héc (Far.) *Hiç, hiçbir*
h. 1b/6, 1b/10, 3a/5, 3a/11, 3b/6, 4a/4, 5a/4, 6a/13, 8a/3, 9a/11, 10b/11, 12a/1, 13a/5, 13b/6 (2), 13b/7 (2), 14b/6, 16a/3, 16a/8, 16b/1, 16b/3, 16b/8, 17a/13, 20b/10, 21b/9, 21b/13, 22a/13, 22b/4, 22b/8, 23a/6, 24a/8, 24b/5, 24b/7, 25a/9, 25a/11, 26b/13, 28a/13, 30b/5, 30b/6, 30b/7, 35b/12, 37b/5, 38a/13, 40a/10, 40b/8, 42a/2, 42a/5, 42b/2, 43a/7, 44a/1, 45a/10, 46a/11, 47a/5, 51b/1, 52a/8, 52b/10, 53a/13, 54b/5, 54b/13, 55a/13, 56a/1, 56a/8, 56a/12, 60a/4, 61b/1, 62a/12, 63b/1, 64b/10, 65a/8, 66b/4, 67b/6, 71b/5, 71b/7, 72b/1, 72b/4, 72b/7, 73a/2, 73a/3, 73b/10, 75a/2, 75a/5, 75a/7, 75a/10, 77a/4, 78a/2, 79a/12, 79b/10, 81b/9, 81b/12, 82b/9, 83b/10, 83b/11, 86a/2, 86a/7, 87a/8, 87b/7, 88b/3, 91a/2, 91a/6, 91b/4, 92a/2, 92a/3, 92a/7, 96b/12, 97a/12, 97b/1, 97b/13, 104b/10, 106b/2, 110b/6, 111a/6, 111b/8, 111b/11, 112a/8, 112b/3, 114a/13, 114b/1, 114b/2, 115a/1, 115a/12, 118b/1, 119a/2, 120a/6, 121b/10, 122a/10, 122b/2, 122b/3, 123b/4, 123b/6, 125b/12, 126b/3, 127a/2, 127a/3, 127a/4, 127a/5, 127b/6, 127b/8, 128b/9, 128b/10,
h. vakt "hiçbir zaman" 117b/3

héc biri *Hiç biri, hiç birisi*
h. 3a/11

héc néme (Far.+T.) *Hiçbir şey*
h. 110b/4, 120a/3

héc kıysı (Far.+T.) *1. Hiç kimse*
h. +dın 102a/8
2. Hiçbir
h. 50b/12

héc kişi (Far.+T.) *Hiç kimse*
h. 101b/13, 103a/8

heder (Ar.) *Boş yere, boşuboşuna*
h. atgak "kirpik vb. şeyi boş yere oynatan, boşuna seyirtten" 65a/13

hediye (Ar.) *Armağan; hediye*

h. 68a/5

h. bér- "hediye vermek" 111a/5

helāk (Ar.) *Yok olma, mahvolma, ölme, helak*

h. bol- I "yok olmak, ölmek, telef olmak, zayi olmak" 4a/12, 52b/12, 74a/1

h. bol- II "mahvolmak, telef olmak, zayi olmak" 61a/8-9, 107a/6, 117b/6

h. kıl- "yok etmek, mahvetmek, zayi etmek" 72b/9, 80b/2, 80b/3, 80b/4, 82a/11, 97a/8

h. kılğalı bol- "yok edebilmek, helak edebilmek, öldürebilmek" 113a/11-12

helāket (Ar.) *Yok olma, mahvolma, felaket*

h. +ge 5b/3, 6a/6, 6a/8

helāl (Ar.) *Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan şey, hareket ve davranış; helal*

h. 45a/4, 55a/13, 55b/2

h. (nān-ı h.) 45a/1

h. +din (vech-i h.) 57a/6

h. -i muṭlaḳ "kesinlikle helal" 93a/8

helāl-zāde (Ar.+Far.) *Nikahlı bir anne babadan doğmuş, helal süt emmiş kimse*

h. 24a/1

hem (Far.) *Aynı zamanda, da, de*

h. 4a/9, 4b/6, 5a/10 (2), 6a/10, 7a/8, 7a/12, 7b/2, 7b/5, 8a/5, 8a/6, 8a/13, 9a/10, 9b/11, 10b/9, 10b/13, 12b/4, 13a/11 (2), 14a/5, 14a/9, 16b/6, 17b/1, 17b/5, 18a/2, 18b/2, 18b/4, 19a/2, 19b/4, 19b/10, 20a/13, 21a/12, 21b/1, 21b/13, 22a/10, 22b/5, 22b/9, 23a/3, 23a/6, 23a/8, 23b/2, 24a/9, 25a/13, 28a/9, 29a/3, 29b/1, 29b/8, 29b/9, 30b/12, 31b/2, 31b/3, 32b/9, 34a/8, 34a/11, 34a/12, 35a/3, 35a/6, 36a/5, 36b/11, 39b/6, 40a/10, 40b/13, 41a/8, 41b/2, 41b/3, 41b/8, 41b/11, 42b/5, 42b/11, 43b/12, 44a/1, 46a/7, 47a/2, 47b/8, 48a/6, 48a/10, 48b/12, 49a/1, 49b/13, 50b/13, 51a/8, 51b/2, 52a/8, 52a/9, 52b/3, 55a/3, 55a/6, 55a/9,

55b/7 (2), 56a/10, 56b/3, 57a/11, 57a/13, 58b/1, 58b/2, 58b/9, 59b/8, 60b/4, 61a/13, 61b/9, 62a/2, 63a/9, 63a/13 (2), 63b/3, 65b/12, 66a/5 (2), 67a/4, 69b/9, 69b/12, 70a/5, 70a/8, 70b/13, 71a/12, 71b/12, 72a/7, 73a/2, 73a/3, 73a/4, 74b/3, 75a/11, 76a/1, 77a/10, 78a/9, 78a/13, 78b/6, 79a/5, 79a/7, 79a/8, 79b/4, 80a/2, 80b/1, 80b/7, 82a/7, 82a/9, 82a/12, 82b/3, 83b/1, 84b/3, 85a/3, 85b/3, 86a/10, 86b/4, 86b/12, 86b/12, 86b/13, 87b/6, 88a/12, 89a/5, 89a/10, 89a/12, 89b/3, 91a/6, 92a/7, 92a/13, 93a/10, 94a/1, 95b/10, 96a/3, 98b/8, 99a/11, 99b/11, 99b/12, 101b/10, 105b/12, 106b/4, 108a/13 (2), 108b/1, 108b/2, 108b/3, 108b/7, 108b/8, 108b/12, 110b/4, 111a/8, 115b/10, 116b/1, 116b/3, 119b/11, 120a/2, 120a/4, 120a/9, 120b/1, 121b/4, 123a/1, 123a/3, 128b/6

hem...hem (Far.) *Eşitlik, denklik bildiren edat, hem...hem (de)*

h. 7b/4-5, 10a/1, 15b/12, 19b/4, 19b/11, 19b/12, 19b/13, 20a/1, 20a/6, 20a/11, 22a/12, 29a/9, 33a/13, 53a/5, 55b/8, 64b/13, 69a/6, 91b/1, 95a/6-7, 116a/8, 126b/4

hem-^caşr (Ar.) *Aynı yüzyılda yaşayan kimselerden her biri, çağdaş, muasır*
°a. +lardur 17a/7

hem-cins (Far.+Ar.) *Aynı cinsten olan şey veya kimse*

h. +leriñg 55a/8

h. +leriñgdin 17b/13

hem-ḥāne (Far.) *Eş, zevce*

h. +si 48a/5

hemîşe (Far.) *Daima, her zaman*

h. 8b/4, 9b/9, 14a/9, 17b/6, 19a/3, 23a/13, 29a/8, 30b/5, 33a/11, 34b/8, 36a/5, 36a/11, 43b/6, 43b/10, 44b/10, 45a/7 (2), 55a/9, 58a/8, 59b/4, 60a/7, 62a/1, 68a/10, 68b/9, 70b/1, 71a/1, 74a/12, 74a/13, 75b/12, 77b/4, 78a/8, 79b/6, 83b/9, 84a/9, 89a/6, 89a/13, 89b/5, 92b/5, 94a/5, 100a/5, 100a/12, 105a/6, 105b/13, 106a/8, 107b/12, 108a/1, 108a/3, 109a/1, 109b/5, 115a/4, 115b/6 (2), 117a/9, 120b/11, 121a/3, 127a/5, 128a/8

hemme (Far.) 1. *Cümle, bütün, hep*

h. 1b/12, 2b/2, 2b/8, 3b/1, 3b/5, 3b/8, 4b/2, 4b/3, 5a/11, 5a/13, 9a/13, 9b/1, 9b/12, 11b/4, 12a/9, 12b/7, 13a/2, 13a/5, 14a/6, 14b/9, 16b/1, 16b/11, 17a/11, 17a/12, 18b/11, 20b/7, 20b/9, 20b/11, 21a/1, 24a/2, 24a/6, 27a/2, 27b/4, 27b/5, 27b/11, 28a/3, 31b/1, 31b/8, 33a/5, 34b/11, 34b/12, 35a/5, 35a/8, 36b/4, 37a/1, 39a/12, 40b/11, 41b/8, 42a/6, 44a/12, 46a/9, 47a/7, 48a/3, 50b/13, 51a/13, 58a/5, 58a/6, 59a/3, 59a/10, 59b/7, 63a/3, 63a/7, 63b/7, 64b/8, 67b/3, 68b/12, 71b/4 (2), 72a/10, 72a/13, 72b/13, 79b/2, 82b/4, 82b/7, 82b/11, 85a/10, 86b/8, 87b/11, 88a/11, 89b/9, 104a/8, 104b/4 (2), 104b/11, 105b/1, 107a/1, 108a/2, 108a/9, 110a/5, 112b/11, 114b/4, 116a/7, 116b/7, 117a/1, 117a/7, 118b/2, 120a/13, 123b/10, 124b/1, 124b/12, 125a/3, 125a/4, 125a/7, 127b/1, 128b/10

h. +din 14a/13, 17a/8-9, 20a/11, 26b/2, 26b/7, 29b/3, 34a/1, 37b/4, 47a/13, 62a/9, 62b/9, 64b/1-2, 64b/12, 69a/5, 69b/8, 79a/3, 113a/13, 122a/3, 126a/6

h. +ge 9a/12

h. +lerinin 3b/2

h. +miz 73b/9

h. +mizniñ 84b/3

h. +ni 6b/3, 17a/7 (2), 51a/4, 62b/10, 85b/2, 87a/8, 92a/13

h. +niñ 5b/6, 34a/3, 47a/10, 55b/1-2, 123b/13

h. +si 22b/9, 33a/4, 62b/12, 65b/10, 97a/11, 108b/12, 113a/13

h. +sini 80b/12, 86b/13, 87a/9, 95a/1, 96b/10, 100b/2, 102a/10

h. +siniñ 24b/9

2. *Tamamen, tam olarak, tam anlamıyla*

h. 111a/12

3. *Herkes, hepsi*

h. 112a/9

4. *Her*

h. 113b/12

hem-meclis (Far.+Ar.) *Aynı ortam, aynı yer, aynı meclis*

h. bol- "aynı ortamda bulunmak, aynı ortamda olmak" 34b/3, 83b/4

hem-nişin (Far.) *Arkadaş, dost*

h. +din 78b/1

hem-pişe (Far.) *Meslektaş*

h. +leriñdin 121a/10

hem-rāh (Far.) 1. *Yoldaş, yol arkadaşı, arkadaş, krş. hem-reh*

h. 5b/8, 38b/13, 95b/5

h. +lar 34b/4

h. bol- "dost olmak, yoldaş olmak" 88a/13

2. *Birlikte, beraber*

h. 60b/4, 127a/5

3. *Yanında, beraberinde; bir şeyi yanında bulundurma, beraberinde taşıma*

h. 127a/3

h. bol- "yanında olmak, yanında bulunmak, beraberinde olmak" 128a/9

hem-rāhsız (Far.+T.) *Yoldaşsız, arkadaşsız*

h. 95b/2

hem-reh (Far.) *krş. hem-rāh*

h. +leriñ 29a/9

hem-sāl (Far.) *Aynı yaşta olan kimse, yaşıtlı, akrana*

h. +lerini 125a/2

hem-sāye (Far.) *Komşu*

h. 29a/3, 67b/11, 68a/4

h. +din 29/2-3

h. +lerni 68a/2

h. +ni 67b/10

h. +sige 68b/6-7

hem-sāyelik (Far.+T.) *Komşuluk*

h. 67b/13

h. +ide 67b/13

hem-sefer (Far.+Ar.) *Yol arkadaşı, seferde beraber bulunan*

h. bol- "birlikte yolculuk etmek, yol arkadaşlığı etmek" 97b/6

hem-şoḥbet (Far.+Ar.) *Birbiriyle sohbet ve arkadaşlık eden kimse, arkadaş*

h. 15b/3
h. bol- "arkadaş olmak" 29a/8, 29b/10, 83b/5
h. tut- "arkadaşlık etmek" 29a/8-9
hem-teng (Far.) *Yoldaş, arkadaş*
h. +leringdin 14a/10
hem-vāre (Far.) *Daire, yarım daire*
h. 102b/12
hem-zebān (Far.) *Aynı dili konuşanlardan her biri*
h. bol- "aynı dili konuşmak, aynı dili konuşan olmak" 103b/3
hendese (Ar.) *Geometri, mühendislik*
h. +din ("ilm-i h.) 103a/3
h. +ni ("ilm-i h.) 87a/12-13, 103a/2
h. +ning ("ilm-i h.) 101b/11
henüz (Far.) *Henüz*
h. 11a/5, 17a/8, 60b/7, 65a/9, 86b/11, 91b/12, 92a/10, 110b/7
her (Far.) *Bütün, cümle, her*
h. 2a/10 (2), 2b/2, 2b/10, 3a/3, 4b/2, 4b/7, 5a/8, 5b/3, 5b/11, 6a/9, 7a/4, 9a/11, 9b/13, 10b/11, 11b/3, 11b/4, 11b/5, 12a/2, 12a/4, 12a/9, 12b/8, 12b/10 (2), 12b/13, 13b/5, 13b/9 (2), 14b/4, 14b/7, 15b/10, 16a/12, 16b/1, 17a/4, 17b/5, 18b/13, 19a/4, 19a/7, 19a/8, 20a/11, 21a/9, 21b/1, 21b/4, 21b/6, 22a/4, 22a/11, 22b/12, 24a/11, 24b/2, 25a/12, 26a/2, 26a/5, 26a/10, 26b/9, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 28b/10, 28b/11, 29a/5, 29b/3, 30a/7 (2), 30b/13, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/7 (5), 31a/9, 32b/8, 33a/1, 33a/3, 33a/4, 35a/6, 36a/10, 37a/5 (2), 37a/6, 37a/10, 37b/5, 38b/12, 40a/6, 40b/1, 41a/2, 41a/11, 43a/5, 43a/13, 44b/5, 44b/6, 45a/3, 45a/8, 46a/7, 46a/12, 46b/9, 47b/2 (2), 47b/5, 47b/9, 47b/10, 47b/11, 48b/8, 48b/9, 50a/2, 50a/11, 51a/9, 52a/5, 52a/12 (2), 57a/5, 58a/9, 58a/10, 58a/11, 58b/3, 58b/5, 58b/6, 58b/8, 58b/10, 58b/11, 59a/3, 59a/6, 59a/7, 59a/10, 59a/13, 61b/6, 62a/8, 62b/2, 62b/4, 62b/13, 63a/7, 63a/11, 63b/4, 63b/11, 64a/13, 64b/1, 64b/11, 65a/2, 65a/2, 65b/9, 65b/11, 66a/10 (2), 66a/11, 67a/3, 67b/4, 68a/4, 68a/9, 68a/11, 68b/10, 70a/5, 71a/12, 71b/8,

71b/9, 71b/10, 72b/13, 74a/7, 76a/1, 76a/2, 76b/2, 77a/6, 77a/12, 77a/13, 78a/7, 78a/7, 78a/10, 78b/8, 79a/8, 82a/13, 82b/10, 82b/13, 83a/2, 83a/3, 83a/5, 83a/6, 83a/7, 83b/13, 84a/11, 84a/12 (2), 84a/13, 86a/5, 86a/8, 86b/7, 86b/8, 87a/2, 87a/2, 87a/5, 87a/6 (2), 87a/13, 87b/6, 87b/9, 88a/13, 88b/3, 88b/6 (2), 89a/6, 89a/9, 89b/4, 89b/9, 89b/10, 90a/11, 92b/11, 93a/7, 93a/8, 93b/1, 95a/13, 96a/9, 96b/1, 97a/1, 97a/3, 97a/12, 97b/3, 97b/8 (2), 98a/8, 99b/5, 100a/9, 100a/10, 100a/12, 101a/12, 101b/7, 102a/6, 102b/6, 103b/8, 103b/12, 103b/12, 104a/1, 104a/3, 104a/6, 104b/11, 105a/7, 105a/9, 105b/2, 105b/5, 106b/2, 106b/6, 107a/2, 107a/3, 107a/5, 107b/13, 108a/4, 108a/6, 108a/10, 109b/3, 109b/10, 110b/5, 111a/7, 112a/12, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 113b/6, 113b/7 (2), 115a/2, 115a/4, 115a/6, 116a/1, 116a/3, 116a/10, 116a/11, 116b/11, 117a/3 (2), 117b/7, 117b/8, 117b/9, 118b/3, 119a/11, 119a/12, 119b/3, 119b/8, 120a/5, 120b/7, 120b/9, 120b/10, 122a/2, 122a/4 (2), 122a/5, 122a/6, 123a/12, 123a/13, 123b/1, 123b/2, 124b/1, 124b/5, 124b/6, 126b/3, 126b/13, 127a/3, 127b/8

her bir *Her bir*

h. 19a/1, 69b/8, 116a/1

her biri *Her biri*

h. 99a/4, 122b/8

h. +de 103b/13

h. +din 47b/10

h. +ge 37a/10

h. +ni 33a/2, 99b/8

h. +ning 87a/13, 87b/5

hercāyī (Far.) *Serseri, avare*

h. 83b/6

her-çend (Far.) *Her ne kadar*

h. 17b/4, 23a/5, 28a/7, 28b/5, 29b/9, 32a/10, 35a/3, 36b/11, 42a/13, 43b/10, 44a/12, 46b/6, 46b/11, 55a/3, 57a/13, 58a/4, 61b/11, 71b/12, 73a/5, 82a/7, 83b/1, 106a/10, 106b/1, 120b/6

hergiz (Far.) *Hiçbir zaman, asla*

h. 2a/9, 3b/3, 5a/4, 6a/1, 8a/2, 19b/7, 32a/8, 39b/7, 43a/9, 43a/13, 54a/8, 55b/11, 58a/9, 61a/4, 78a/10, 78b/3, 78b/11, 81b/11, 82a/5, 93a/2, 93a/3, 101b/2, 104a/1, 107a/11, 108a/3, 109a/11, 111a/3, 116a/12, 116b/1, 119b/5, 120b/4, 121b/12, 126a/12, 127b/9

her kaçan (Far.+T.) *Her ne zaman, -dığı zaman*
h. 12b/11, 14a/12, 18a/5, 20a/12, 49a/12, 50b/9, 51b/8, 52b/2, 54a/11, 66a/1, 67a/6, 106a/13

her kaçça (Far.+T.) *Her ne kadar*
h. 85b/3

her kaydağ (Far.+T.) *Her türlü*
h. 12b/12, 84b/7, 120b/3

her kıysı *Herhangi (biri)*
h. 37b/13, 51a/3
h. +ğa 37a/19
h. +nınğ 19a/8, 124b/3

her né (Far.+T.) *Her ne*
h. 11b/11, 12a/13, 13b/12, 17b/2, 17b/3, 21a/11, 21b/5, 22a/2, 22a/11, 22b/1, 22b/2, 38a/12, 39b/11, 40b/9, 42b/1, 42b/4 (2), 45b/12, 46a/12, 50b/11, 54a/2, 54a/7, 56b/4, 56b/5, 59a/5, 59b/4, 59b/5, 65b/11, 111b/2, 114a/10, 120b/13, 121a/2, 123a/4, 124a/12, 124a/13, 125b/9, 127b/5

her néçe (Far.+T.) *Her ne kadar*
h. 47b/9, 52b/2, 59b/7, 78b/6

her néme (Far.+T.) *Her ne*
h. 21b/1, 68b/7, 77a/5

her némerse (Far.+T.) *Her ne*
h. 67a/11, 111b/13

hesāb (Ar.) *Hesap, hesap yapma işi, hesaplama*
h. 96b/12
h. +dın 102b/8
h. +ğa 113a/2
h. +ını 28b/11, 117b/3
h. +nı 102b/7, 113b/12
h. sora- "hesaba çekmek, sorgulamak, hesap sormak" 38b/3

h. kılistur- "karşılıklı hesaplaştırmak, hesap gördürmek" 38b/4

h. -ı nümūdārāt "hesap çizelgeleri, hesap grafikleri, hesap sonuçları, hesap nümuneleri" 102a/4

h. kııl- "hesaplamak, ölçmek" 102b/8-9, 102b/12, 102b/13

hesāblaş- *Karşılıklı olarak birbirindeki alacak vereceğin hesabını görmek; hesaplaşmak*
h. -ıp 94b/2

hetne (Ar.) *Sünnet*
h. +de 73a/10
h. kıldur- "sünnet ettirmek" 73a/10

heves (Ar.) *İstek, arzu, meyil; heves*
h. ol- "istemek, arzu etmek, heveslenmek" 86a/3

hevīlī (Far.) *Ev*
h. 1a/5, 67a/5, 67b/7, 67b/8, 67b/9, 67b/13, 68a/1, 68b/3, 68b/4
h. +sidin 68b/4

heybet (Ar.) *İnsanda korku ve saygı duygusu uyandıran etkili görünüş, korku; heybet*
h. 74a/12, 92b/2
h. al- "korkmak" 55a/2

heybetlig (Ar.+T.) *Heybetli*
körküm ve h. bol- "gösterişli ve heybetli olmak" 52b/2-3

heyūlā (Ar.) *Kendisinden her şeyin var edildiği, kendisinde varlıkların suretleri zahir olan ilk prensip, ilk cevher, ilk madde*
h. 122b/7
h. +dın 123a/6-7

hezeyān (Ar.) *Sayıklama*
h. sözle- "sayıklamak" 101a/2

hezl (Ar.) *Latife, şaka, mizah*
h. (h. mutāyebe) 41a/6, 41a/10, 41b/9 (2), 42a/13
h. kııl- "şaka yapmak, latife etmek" 41a/7
h. mutāyebe kııl- "şaka yapmak, latife etmek" 41a/8, 41b/10, 42a/7, 42a/12, 42b/10, 42b/12, 105a/4

hıfz (Ar.) *Akıl, hafıza*

h. +ını 93a/4

hılt (Ar.) *Eski tipta, insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının bunların dengesine bağlı bulunduğu kabul edilen, ahlat-ı erbaa denen dört unsurdan (kan, balgam, safra ve sevda) her biri*

h. 98b/5

h. +dın 98b/5

h. -ı hām "balgam" 100b/10

hırāmān (Far.) *Salına salına yürüyen*

h. 5b/8

hired (Far.) *Akıl*

h. 8b/6, 122b/1

h. +dın 9a/5

h. +inğ 44a/11

h. +ni 123b/11

h. +sen (şāhib-i h.) 8b/7

hired-mend (Far.) *Akıllı*

h. 8b/8, 44a/3, 58a/2

h. +ler 8b/7, 33a/1, 53b/8

dānā, h. bol- "bilgili ve akıllı olmak" 23a/3

hırka (Ar.) *Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarıkata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek; hırka*

h. 128b/9

hırmen (Far.) *Harman*

h. 45a/6

hiyānet (Ar.) *Sonuna kadar bağlı olması gereken bir şeye karşı kendisinden beklenen sadakati göstermeme, güveni kötüye kullanma, ihmal ve hilekârlık göstererek sözünü ve ahdini tutmama, hilekarlık, ihanet*

h. 97a/5, 107a/7

h. kıl- "ihanet etmek, hainlik etmek, hile yapmak" 61a/6, 61a/10, 61b/1 (2), 61b/13, 95b/8, 96b/13-97a/1, 97a/1, 97a/11, 97a/12, 107a/7, 107b/9, 108b/10, 121b/10

h. kılğak "ihanet eden, ihanet edici" 64b/5

h. kılguç bol- "ihanet edici olmak, ihanet eden olmak" 61b/3

h. kılış "ihanet etme" 61b/7

hicv (Ar.) *Eleştiri, yergi; hiciv*

h. 103b/13, 104a/11

hidāyet (Ar.) *Doğru yol, hak yolu, Müslümanlık*

h. 37a/2

hikāye (Ar.) *Hikāye, krş. hikāyet*

h. 108b/4, 108b/5

h. +de 15b/9, 20b/6

h. +ni 12b/4, 19a/9, 19a/11

hikāyet (Ar.) *krş. hikāye*

h. 5b/5, 21a/4, 29b/6, 31b/5, 39b/8, 46a/9, 71a/6, 73a/13, 74b/13, 76a/5, 80a/9, 81a/1, 82b/3, 85a/5, 90b/1, 94b/1, 97a/1, 107a/9, 109a/5, 109b/3, 109b/12, 111a/1, 113a/8, 114a/8, 117b/13, 118b/2, 127a/2

h. +de 7b/8, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 53b/12, 106b/4, 125a/8

h. +lerni 105a/4

hikmet (Ar.) *1. Bilgelik, hakimlik*

h. 3a/9 (2), 24b/12, 28a/5, 48b/7

h. +dın 51b/3

h. +ninğ 28a/3

2. Bir şeyin oluşmasındaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep

h. 6b/4, 17b/8, 18a/10

h. +dın 22b/10

h. +i 11a/13, 18a/10

hilāf (Ar.) *1. Karşı, ters, zıt, aykırı*

h. +ıda 12b/6

h. +ıdadur 62a/7

h. kıl- "karşı gelmek, karşı olmak, aykırı davranmak" 6a/3, 48a/13, 97b/1, 106b/2, 106b/3, 107b/9, 115a/9, 120b/4, 120b/5, 128b/6

h. kıl'al- "karşı gelebilmek, karşı olabilmek, aykırı davranabilmek" 127b/9

h. bol- "aksi olmak, tersi olmak" 42a/4

h. öt- "kusuru, kabahati olmak; ters bir davranışta bulunmak" 78a/2

h. -ı dīn "dine karşı gelme, dine aykırı davranma" 126b/2

h. -ı mezheb "mezhebe karşı gelme"
126b/2

2. *Anlaşmazlık*
h. kılış- "karşılıklı olarak anlaşmazlığa düşmek" 94b/3

3. *Karar, hüküm veya fetva verilen bir konuyu reddetme, iptal etme, o durumdan vazgeçme*
h. 126a/13

hıl'at (Ar.) *Padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükafat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan*
h. 116a/5, 116b/8, 119b/4
h. +ler 73b/4, 110b/13, 114b/4

hîle (Ar.) 1. *Çare, çıkar yol*
h. 90a/13
h. kıla'l- "çıkarmak, bulabilmek, çare bulabilmek" 75a/5
2. *Aldatma, kandırma; hile*
h. (mekr h.) 118a/3
h. +sidin (mekr h.) 79b/12-13

hilkât (Ar.) *Yaratılış, tabiat, mizaç*
h. +ke (aşl-ı h.) 99a/6

hilm (Ar.) *Yumuşak huyluluk, sakinlik, serin kanlılık, sakin tabiatlılık, halimlik*
h. 85a/1, 85a/11

himmet (Ar.) 1. *Gayret, çalışma, çabalama*
h. +i 107b/13
h. +leringğa 42a/11
h. kıl- "gayret etmek" 22a/11
2. *Yardım, ihsan, teveccüh*
h. +ingni 119b/7
pest h. bol- "cimri olmak, pinti olmak" 120a/1
3. *Himmet sahibi*
h. +larning (ehl-i h.) 37b/7

himmetlig (Ar.+T.) 1. *Gayretli, himmetli*
h. 120a/9, 124b/5
h. h. "gayreti az, himmeti az, az himmetli" 104a/7-8
2. *Yardımsever, cömert, eliaçık*
h. +ingni (pest h.) 120a/2
pest h. "cimri, pinti" 116a/6, 120a/2

himmetsiz (Ar.+T.) *Yardım sever olmama, himmet sahibi olmama, iyilik ve ihsanda bulunmama durumu, cimri ve pinti olma hâli*
h. 120b/1

Hindû Hintli
H. 64b/9
H. +dın 119b/2
H. +lar 64b/8
H. +nıng 64b/11

Hindû-beçe (Far.) *Hintliler, Hindistanlılar*
H. +nıng 64b/6

Hindûstân (ya) *Güney Asya'da bir devlet; Hindistan*
H. 18b/8

hîre-serlik (Far.+T.) *Ahmaklık, sersemlik*
h. 10a/2,
h. +dür 8a/6
h. kıl- "Ahmaklık etmek" 8a/6

hişşe (Ar.) *Kat, misli*
h. 82a/2

hiyelü'l-kuzât (Ar.) *Kadınların hileleri*
h. +nı 90a/12

hizmet (Far.) *İş görme; hizmet*
h. +de 66b/3, 107b/11
h. +dın 106a/11, 107a/2
h. +ge 44b/12, 66b/7, 66b/8, 116a/4
h. +ide 1a/13, 106a/9, 106a/10, 106b/13, 107a/1, 107a/6, 107b/5, 108a/5, 119b/7, 121b/9
h. +imge 25a/9
h. +ini 107b/4
h. +ingizlarni 37b/2
h. +ingizni 39b/3
h. kıl- "hizmet etmek" 106a/12

hizmet-kâr (Ar.+Far.) *Hizmet eden kimse, yardımcı; hizmetçi*
h. 45a/3, 104a/8
h. +ı 96a/9, 98b/9
h. +ingdın 39b/4
h. +ingni 73a/3
h. +lar 55b/4, 67b/13
h. +largâ 33a/4

h. +ları 38a/2, 92b/10
 h. +larıdın 41b/12
 h. +larığa 40b/2
 h. +larınğ 41a/4
 h. +larınğnı 84a/3
 h. +larıdın 37b/12
 h. +larını 108a/1
 h. +larnı 66b/8
 h. +nı 117b/7
hizmet-kârlık (Ar.+Far.+T.) *Hizmet etme durumu, hizmetçilik; hizmetkârlık*
 h. +ğa 63b/13, 64a/3
hōca (Far.) *krş. h^vāce*
 h. +nğ 84a/10
hōd (Far.) *Bizzat, kendi*
 h. 28b/4, 46b/8, 47b/3
Horāsān (ya) *İran'ın doğusunda bir eyalet; Horasan*
 H. 53a/7
 H. +da 80a/9
 H. +ğa 53b/13
 H. +nınğ 54a/6-7, 111a/2
horun *Tembel, tembellik*
 h. 41b/5, 43a/9, 54b/3
horunluk *Tembellik*
 h. 14b/2
 h. kıl- "Tembellik etmek" 66b/3, 84b/6
hoş (Far.) *İyi, güzel; hoş*
 h. 43b/10, 45a/6, 45b/8, 71a/8, 71a/9, 71a/11, 95b/1, 97a/13, 117a/4
 h. +durur 45a/6
 h. kél- "hoşa gitmek, beğenmek" 16a/5, 24a/13, 103b/12, 104a/7, 105a/7 (2)
 h. bol- "iyi olmak, hoş olmak, memnun olmak" 42a/7, 45a/7
 h. kıl- I "iyi etmek, hoş etmek, memnun etmek" 43b/5, 108b/4
 h. kıl- II "hoş bir durum hâline getirmek" 116a/11
 h. likā bol- "güzel yüzlü olmak, yüzü güzel olmak" 108a/11
hoş-āvāz (Far.) *Güzel sesli, sesi güzel olan*
 h. 38a/3

hoş-büy (Far.) *Güzel kokulu, güzel kokan, hoş kokan*
 h. 100a/5
hoş-büylük (Far.+T.) *Güzel kokulu olma durumu,*
 h. 104b/3
 h. kıl- "güzel kokulu duruma getirmek, güzel kokmasını sağlamak" 38a/1
hoş-hať (Far.+Ar.) *Güzel ve okunaklı yazı yazan, yazısı güzel, hattı güzel*
 h. 109b/2
hoş-hüy (Far.) *İyi huy sahibi, iyi huylu, huyu güzel, güzel ahkaklı*
 h. 15b/5, 64b/2
 h. bol- "iyi huylu olmak, huyu güzel olmak, güzel ahlaklı olmak" 104b/2
hoş-hüylük (Far.+T.) *İyi huylu olma, iyi huylluk*
 h. 39a/13
hoşla- (Far.+T.) *Beğenmek, sevmek, hoşlanmak*
 h. -mas 103a/8
hoşluk (Far.+T.) *1. İyilik; hoşluk*
 h. 10b/7 (2), 20b/6, 45a/5
 h. +ğa 48a/4
2. Gönül rahatlığı, huzuru, hoşluğu
 h. +(ğ)ını 66b/3
hoşnūd (Far.) *Memnun, razı; hoşnut*
 h. +durlar 122a/12
 h. bol- "memnun olmak, razı olmak, hoşnut olmak" 8b/4, 8b/5, 82b/8, 113b/10-11
 h. kıl- "memnun etmek, hoşnut etmek" 95b/11
hoşnūdluk (Far.+T.) *Memnuniyet, sevinme, mutluluk; hoşnutluk*
 h. +ığa 8a/11
 h. +(ğ)ığa 34b/2
 h. +(ğ)ını 8a/10, 31a/9
hoş-reng (Far.) *Rengi güzel, görünüşü güzel*
 h. 31b/8
hoş-rüy (Far.) *Güzel, sevimli, yakışıklı*
 h. 45b/1, 72a/3, 72a/7, 77a/1, 94b/11
 h. +dur 72a/9

h. +lar 28b/3
h. bol- "Güzel olmak" 62b/5
hoş-rüylük (Far.+T.) *Güzellik*
h. 72a/4
hoş-vakt (Far.+Ar.) *Mutlu, rahat, zamanı hoş geçen*
h. bol- "mutlu olmak, sevinmek"
10b/9, 49b/5, 112a/11
hoş-vaktlik (Far.+Ar.+T.) *Mutlu olma durumu, sevinme durumu*
h. kıl- "mutlu olmak, sevinmek"
115b/12
höl (Far.) *Taze, yeni*
h. 37a/13
hüb (Far.) *Güzel, iyi, hoş*
h. 16b/8, 19b/7, 28b/5, 35b/12, 36b/11, 37b/10 (2), 46a/1, 49b/3, 53b/1, 53b/8, 54b/8, 54b/10, 57b/5, 58b/4, 65a/5, 65a/6, 67b/6, 70b/11, 77a/10 (2), 85b/9, 103a/10, 109b/11, 117a/13
h. +dur 16b/6, 21a/5, 21a/8, 21a/9, 28a/10, 35b/11, 46a/8, 46a/9, 47b/1, 48a/3, 61a/9, 75b/10, 77a/10, 82a/10, 108a/6, 113a/6, 116b/3, 117b/3
h. bol- "iyi olmak, güzel olmak" 9b/11, 16b/6, 18a/12, 35b/2, 47b/4
h. kör- "hoş karşılamak, iyi görmek" 36b/1, 66a/12, 72a/9-10
h. boladurğan bol- "iyi olacak olmak" 58a/12
h. iş kılğan bol- "iyi bir iş yapmış olmak" 60a/12
hübläş- (Far.+T.) *Vedalaşmak, helalleşmek, karşılıklı iyi dilekte bulunup ayrılmak*
h. -kay 101a/6
hüblük (Far.+T.) 1. *İyilik, güzellik*
h. 14b/9, 48b/8, 78a/4, 119b/1
h. +ı 11a/3, 32a/12, 62b/13
h. +(ğ)ı 38a/7, 62b/12
h. +ığa 32a/12
h. +(ğ)ını 62b/7
h. +ınınğ 61b/12
h. +nı 7b/6
h. +(ğ)unğnı 20a/13

2. *Bir işte iyi bir seviyeye ulaşma, iyi bir duruma gelme hâli*

h. +ğa 121a/8-9

h. +ğa yét- "bir işte iyi bir seviyeye ulaşmak, iyi bir duruma gelmek" 121a/8-9

hübrağ (Far.+T.) *Daha güzel, daha iyi, daha hoş*

h. 1b/11, 4a/10, 9b/1, 13b/6, 13b/7, 20a/11, 21a/8, 26a/7, 32a/8, 34a/1, 47a/13, 55a/11, 57b/9, 64b/8, 64b/12, 71a/8, 74b/10, 74b/11

h. +dur 8b/11, 9b/13, 18b/4, 26a/8, 26a/13, 26b/2, 29b/11, 30a/13, 37b/5, 55a/11, 57b/1-2, 57b/2, 62b/13, 66b/10, 92b/13, 96a/13, 98a/4, 106b/12, 121a/1

h. +durlar 36a/2

h. +ı 9a/13

Hudā (Far.) *Allah, Hüda, krş. Hudāy*

H. 13a/5, 13a/6

H. +dın 1b/7, 2b/2, 2b/9-10, 29a/6, 122a/1

H. +ğa 127b/3

H. +nı 1b/8, 126a/1

H. +nınğ 4a/9, 4a/10, 6a/2, 6a/3, 7a/8, 12b/2, 42b/7, 108b/8, 126b/3

H. +nınğ (peygamber-i H.) 76b/7

be-ħağğ-ı H. ve Resül-i H. "Allah ve Allah'ın resulünün hakkı için" 39b/10

hudā-hüylüg *Tanrı huyuna sahip, Tanrılık özelliklerine sahip, İlâhi sıfatlara sahip, krş. hudā-hüylük*

h. bol- "Tanrı huyuna sahip olmak, İlâhi sıfatlara sahip olmak olmak" 4a/11-12

hudā-hüylük *krş. hudā-hüylüg*

h. bol- "Tanrı huyuna sahip olmak, İlâhî sıfatlara sahip olmak olmak" 4a/11

Hudālık (Far.+T.) *İlahlık*

H. +ığa 4a/6

H. +nı 4a/13

Hudāvend (Far.) *Allah, Tanrı, Hüda, krş. Hudāvendî*

H. 4a/6, 5a/7

H. +inğdür-mén 17b/10

Hudāvendī (Far.) *krş.* **Hudāvend**

°afv-ı H. "Allah'ın affı, bağışlaması"
84b/9

Hudāy (Far.) *krş.* **Hudā**

H. 2a/4, 2a/10, 2a/11, 2a/12 (2), 2a/13,
2b/1, 2b/9, 4a/13, 4b/5, 5b/13, 6a/4,
6a/7, 6a/9, 6b/1, 6b/3, 6b/8, 6b/11,
6b/13, 7a/5, 7a/7, 7b/3, 8a/11, 8b/3,
11a/12, 20a/6, 20a/10, 25a/8, 28b/5,
29a/5, 31b/3, 32a/6, 34a/13, 46a/2-3,
46a/6, 50a/4, 52a/4, 58a/10, 58b/5,
58b/6, 58b/7, 58b/8, 58b/9, 59a/2,
60a/13, 62b/7, 73a/6, 74b/6, 81b/2,
85a/9, 86a/6, 86a/7, 86a/10, 86a/11,
90a/6, 91a/12, 96b/8, 97b/2, 113b/8,
113b/10, 114a/7, 116b/11, 116b/12,
117a/12, 118b/12, 119a/9, 122a/11,
122a/12, 122a/13
H. +mng 110b/11

Hudāyā (Far.) *Ey Allah'im*

H. 37a/1

hukūk (Ar.) *Hak, hukuk*

h. +mı 7a/7, 113b/13

hulķ (Ar.) *Tabiat, yaratılış*

h. -ı muvāfık-ı ahvāl "uygun
yaratılıştan, iyi hâlde olma" 45a/1-2

humār (Ar.) *İçkiden sonra gelen baş
ağrısı, içki mahmurluğu*

h. 10a/1

h. +ı 36b/3

h. +da (vaķt-i h.) 47b/8

humār-ālūde (Far.) *Mahmurluk
bulaşmış, sarhoşluktan kendini
toplayamamış (kimse)*

h. bol- "mahmur olmak, ayılamamak"
49a/10

hūn (Far.) *Kan*

h. 100b/5, 100b/12

h. +dın 101a/7

h. -ı nā-ħaķ "haksız yere kan dökme"
55b/2, 55b/6, 55b/8, 125b/7

h. tök- "bir kişiyi öldürmek, kan
dökmek" 55b/10

h. kıl- "kan akıtmak, insan öldürmek"
56b/7

hūn-ālūde (Far.) *Kan bulaşmış, kanlı*

h. 101a/3

h. bol- "kanlı olmak, kan bulaşmış
olmak" 101a/3

hūrāk (Far.) *Yiyecek, yemek, yem*

h. kıl- "yem etmek" 56b/12

hurrem (Far.) *Mutlu, sevinçli, şen*

şād h. bol- "mutlu olmak, sevinçli
olmak, şad olmak" 82a/11

sebze h. kıl'al- "yeşertebilmek,
canlandırabilmek" 115a/9

hursend (Far.) *Kanaatkâr, tok gözlü*

h. bolğan bol- "kanaat etmiş olmak"
14b/1

h. bol- "kanaatkâr olmak, kanaat
etmek" 15a/11-12, 30a/11, 57b/13

hurūf (Ar.) *Harfler*

h. 110b/5

h. +larnı 110b/2

Husrev (ka) *Eski İran'ın Sasanîler*

*soyundan gelme yirmi ikinci
hükümdarı (hük. 590-628). IV. Canşin
Hürmüz'ün oğlu ve Nuşirvan'ın torunu*

H. 17a/2, 17a/3, 17a/6

H. +din 17a/1

H. +niņg 21b/9

Husrev Pervîz (ka) *Eski İran'ın*

*Sasanîler soyundan gelme yirmi ikinci
hükümdarı (hük. 590-628). Canşin
Hürmüz IV ün oğlu ve Nuşirvan-ı
Adil'in torunu*

H. +niņg 16b/13

huşūl (Ar.) *1. Ürün, mahsul, karşılık*

h. 68b/11, 68b/13 (2)

h. +i 56b/8

h. +ini 12a/13

h. bér- "yetişmek, üremek, mahsul
vermek, karşılık vermek" 10a/13,
12a/12

h. al- "ürün almak, mahsul almak"
121a/7

2. *Mükâfat, karşılık*

h. +ini 87b/13

huşūmet (Ar.) *Düşmanlık*

h. 79a/10

h. +ge 42b/6, 61b/2

h. +ni 42b/6

h. kıl- "düşmanlık etmek" 1a/2-3

h. +ge sal- "düşmanlığa çevirmek, (uzun sürecek) düşmanlık hâline getirmek" 42b/6

huşuşen (Ar.) *Özellikle, bilhassa, ayrıca*
h. 10a/3, 13a/6, 15a/11, 19b/8, 32a/2, 41a/7, 43a/12, 48a/2, 48b/3, 52a/11, 53b/9, 58b/12, 59b/9, 81b/10, 103a/11, 121b/5

hūŝ (Far.) *Akıllı*
h. (°akl h.) 44a/11
h. 123b/12, 124a/2, 124a/3, 124a/7, 124a/9
h. +unġ 29a/4

huŝkî (Far.) *Kara, kara parçası, toprak, kuru yer, yeryüzünün toprak olan kısmı*
h. +de 96b/3, 96b/5

hūŝ-yâr (Far.) *Aklı başında, bilinçli, akıllı, uyanık*
h. 69b/5
h. bol- "aklı başında olmak, akıllı olmak, uyanık olmak" 69a/2

huş-yârlıġ (Far.) *Aklı başında olma durumu, akıllılık*
h. 86b/2
h. +da 41a/2, 41a/10

huŝbe (Ar.) *Cuma namazında ve bayram namazlarında minberde okunan dua ve verilen öğüt; hutbe*
h. +ni 81a/9
h. +sin 110a/2
h. oku- "Türk-İslam devletlerinde Cuma ve bayram namazları sırasında minberde padişahın adının, unvan ve lakaplarının 'hatip tarafından okunmasıyla, kendisine dua edilmesi ve böylece hükümdar olduğunun kanıtlanması amacıyla hutbe okumak" 110a/1, 111a/5

hūy (Far.) 1. *Doğuştan olan tabiat, yaratılıŝ, mizaç; huy*
h. 43b/12, 65b/13, 74b/8
h. +dın 13b/8, 15b/6
2. *Alışkanlık*
h. kıl- "alışmak, dayanmak, tahammül etmek" 96a/1

hūyluġ (Far.+T.) *Herhangi bir huyu olan; huylu*

yahşı h. "iyi huylu" 27a/9, 88a/7-8

huŝûr (Ar.) *Bir kimsenin önü, yanı, huzuru*
h. +ıda 112a/11

hükemâ (Ar.) *Bilginler, âlimler*
h. 18a/9, 24b/10, 26b/13, 30b/9, 50a/3, 69a/4, 77a/10, 82a/13, 119a/8
h. +durlar 124a/7-8
h. +lar 9b/13, 17a/11, 36b/1, 48b/6, 49b/1, 57b/12, 83b/2, 123b/11, 124a/11
h. +lardın 44a/4
h. +ları 49a/11-12
h. +larnınġ 24b/10, 28a/4, 108a/4,

hükûm (Ar.) 1. *Emir, buyruk; hüküm*
h. +i 55b/1, 102b/6
h. +idedür 49b/8
h. +idin 20a/4
2. *Yargı, karar, hüküm*
h. +ge 91b/13
h. +ini 93a/2-3
h. +ni 93a/2
h. +ninġ 102a/1
h. +ünġ 102a/9
h. +ünġni 115a/11
h. kıl- "karar vermek, hüküm vermek" 88b/4, 92b/7, 92b/9, 92b/12, 100b/8, 102a/4, 102b/6, 117a/13, 117b/1

hükûmet (Ar.) *Yönetici, yöneten, devlet adamlığı*
h. 46a/8
h. +lerninġ (ehl-i h.) 52a/11

hüner (Far.) 1. *Marifet, maharet; hüner*
h. 8b/8, 9a/1, 9a/7, 9a/8, 9a/10, 9b/8, 11a/3, 13b/1, 13b/5, 14a/7 (2), 14a/8, 14a/9, 14b/1, 14b/8, 14b/9, 62a/10, 65a/2, 73b/5, 74a/6, 74a/7, 74a/8, 104a/10, 105b/13, 113a/3
h. +din 9a/4, 13b/6, 14a/13, 14b/8, 21b/8, 74b/11
h. +dür 126a/3
h. +i 22b/9, 62a/9, 62b/2, 101b/5, 113a/11
h. +inġge 16b/10
h. +ini 62a/10, 106a/7
h. +leri 9a/1

- h. +leri 77b/2, 88a/5
- h. +leridin 13a/10, 112b/12
- h. +lerige 13b/3
- h. +lerimni 73b/4
- h. +lerini 64a/13
- h. +lerni 74a/4, 86b/8, 106a/6
- h. +larning 9a/13
- h. +ni 62a/10, 62b/1, 63b/4,
- h. +ning 8b/10, 8b/11, 9b/10, 9b/13

2. *Özellik, nitelik, vasıf*

- h. 109a/13
 - h. +lerini 70a/5
 - h. +lerni 69b/7
3. *Sanat, meslek, iş, zanaat*
- h. 74b/9, 74b/11, 74b/12, 75a/7, 75a/9, 87a/8, 87a/9, 87a/12, 93a/10, 104b/5
 - h. (hüner pîşe) 120b/9
 - h. +din 87a/6
 - h. +dür 87a/7
 - h. +ge 87a/11, 87a/12, 87b/2
 - h. +i 75a/10
 - h. +in 93a/5
 - h. +ingdin 121a/12
 - h. +ini 105a/11
 - h. +ining 105b/4
 - h. +ler 93a/4
 - h. +lerdin 87a/5
 - h. +ni 74b/12, 75a/4, 75a/6, 87b/4
 - h. +ning 94a/11

hünerî (Far.) *Sanatla ilgili, meslekî*

- h. +dür 87a/11

hüner-mend (Far.) *Marifetli, yetenekli, usta, ehil, hünerli*

- h. 86b/6, 122a/2
- h. +din 121a/9
- h. +ler 64b/10, 126a/4
- h. +leri 122a/3
- h. +lerni 15a/10
- h. +larning 13a/13, 13b/2

hüner-mendraq (Far.+T.) *Daha hünerli, daha marifetli*

- fâzılraq ve h. bol- "daha erdemli ve daha hünerli olmak" 14a/11-12

hünersiz (Far.+T.) *Marifetsiz, maharetsiz, hünersiz*

- h. 8b/11

hüner-ver (Far.) *Meslek sahibi, meslek erbabı*

- h. +ler 93a/11

hürk- *Ürkmek*

- h. -gen 70a/9
- h. -mes 70a/9

hürmet (Ar.) *Saygı; hürmet*

- h. 3a/12, 6a/12
- h. +i 6a/4
- h. +idin 113b/5
- h. +ini 68a/1, 78b/9, 88a/10
- h. +leri 9a/1
- h. +ni 94a/13, 128b/5,
- °izzet ve h. kıl- "saygı göstermek, hürmet etmek" 29b/4
- h. sakla- "hürmet etmek, hürmet göstermek" 36b/12
- şefkat ve h. kıl- "şefkat etmek ve hürmet etmek" 78b/8
- h. kılğan bol- "hürmet etmiş olmak" 21b/5

hürmet-dârlık (Ar.+T.) *Saygılı olma durumu, hürmet etme hâli*

- h. 7b/2, 18a/6

hürmetlig (Ar.+T.) *Hürmetli, saygılı*

- h. bol- "saygılı olmak" 39b/8

I

°Irak (ya) *Orta Doğu'da yer alan bir ülke; Irak*

- °I. 53a/8

°ırāk (Ar.) *Musikide orta sekizlide acem aşîran ve hüseyinî aşîran perdeleri arasında yer alan, portenin birinci aralığında bakîye diyezi konarak gösterilen fa sesi, irak perdesi*

- °1. 105b/2

İsfahân (ya) *İran'da yer alan bir şehrin adı; İsfahan*

- I. +ğa 81a/7

ısıtma *Hastalık ateşi, ateş*

1. +larnı 99b/12
- ıssıġ** *Sıcak, ısı*
1. 49a/4, 69b/9, 96a/1
1. +da 48a/1, 48a/10
1. +dın 99b/6, 99b/13
- ıssıġlık** 1. *Hareketlilik, canlılık, sıcakkanlılık*
1. +ıġa 98b/11
2. *Sıcaklık, sıcak olma hâli*
1. +da 122b/12
- ışk** (Ar.) *Aşk*
- °i. 42b/13, 43a/2, 43a/4, 43a/6, 43a/10, 44a/13, 44b/7 (2), 44b/12, 45a/12, 103b/6
- °i. (°i. muhabbet) 43b/5, 43b/6
- °i. +de (°i. muhabbet) 45a/4
- °i. +dın 44a/4
- °i. +ınġ 45a/5, 94a/7
- °i. +ınġnı 94a/8
- °i. +nı 46a/7
- °i. oyna- "aşk işiyle meşgul olmak" 46a/5-6
- ıtr** (Ar.) *Güzel koku*
- °i. 38a/1
- ıyāl** (Ar.) *Bakmakla yükümlü olunan kadın, çocuk, aile*
- °i. +ınġ (ehl-i °i.) 41a/4
- °i. +ınġġa (ehl-i °i.) 59b/1
- °i. +nınġ 66b/7
- ıyd** (Ar.) *Bayram*
- °i. kııl- "bayram etmek, bayramlaşmak" 38b/13
- °i. bol- "bayram olmak, bayram vakti erişmek" 39a/6
- ıyş** (Ar.) *Zevk sefa*
- °i. 43b/8, 48a/8
- °i. °işret kııl- "Zevk ve sefa sürmek, eğlenmek" 91a/9, 118b/4

İi

- ibâdet** (Ar.) *Allah'ın emirlerini yerine getirme, tapınma; ibadet*

- °i. 14b/11,
- °i. +din 88b/1
- °i. +ge 20b/4, 128a/6
- °i. +idür 4b/1
- °i. +ini 128a/11
- ṭā°at ve °i. kııl- "ibadet etmek" 52b/1
- °i. +din çık- "ibadeti terk etmek, ibadet etmeyi bırakmak" 88b/1-2
- °i. kııl- "ibadet etmek" 127b/3-4

ibâret (Ar.) *Bir düşüncüyü anlatan bir veya birkaç cümlelik söz; ibare*

- °i. 90a/5
- °i. +lerni 25a/6-7

iber- 1. *Göndermek*

- i. -di 3a/7, 38b/13-39a/1, 81a/8, 106b/9, 112b/10
- i. -diler 56a/6
- i. -dim 19b/1, 110a/13
- i. -gen 3b/1, 125a/10
- i. -geyler 19b/3
- i. -gil 53b/2, 68a/6, 111b/2, 112b/9, 118a/8
- i. -ip 45b/2
- i. -medi 81b/8
- i. -megil 9a/12
- i. -mek 77a/11
- i. -mekdin 115b/11
- i. -mekniġ 2b/12

2. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

- i. -gen (kıldın i.) 58a/1-2
- i. -megey-sén (kıldın i.) 57a/2
- i. -megil (kılunġdın i.) 107a/3-4

3. *Fiillerle birleşerek tasvirî fiiller yapar*

- i. -gey (aytıp i.) 111b/5

iberiş *Hayır amacıyla bir şeyi hediye etme, bağışlama, gönderme*

- i. +ni 68a/8

ibret (Ar.) *Bir olaydan alınan ders; ibret*

- °i. al- "bir olaydan ders almak, ibret almak" 23b/12, 82b/8

ibrîk (Ar.) *Kulplu ve emzikli su kabı; ibrik*

- i. 128a/8

ibtidā (Ar.) *Başlangıç, başlama, ilk olarak, ilkin, krş. iptidā*

- i. +sı 2a/3, 15a/8, 15a/9
- i. kı1- "başlamak" 35b/9

icābet (Ar.) *Kabul etme*

- i. bol- "kabul olmak" 8a/11
- i. boluş "kabul olma, kabul oluş" 86a/12

icmāl (Ar.) *Bir şeyin ayrıntıya girişmeden ana hatları ile söylenen şekli, hulâsa, öz, özet olarak, özet*

- i. 71b/3

iç 1. *Dâhil, iç kısım; iç*

- i. +i 59b/6, 69b/6,
- i. +ide 9b/2, 10b/11, 39a/5, 50b/12, 63b/13, 64a/3, 64b/7, 66b/10, 124b/2,
- i. +idedür 9b/3
- i. +idin 84a/8

2. *Bedende organların bulunduğu yer, bedenin iç kısmı, iç tarafı*

- i. +ideki 99b/11

3. *Gönül, kalp, yürek*

- i. +i 101b/2
- i. +i bend boluş "bir kimsenin içinin sıkılması durumu, bir kimseyi bunaltma durumu" 101b/2-3

iç- 1. *İçmek*

- i. -edurğan 34b/11, 35a/9
- i. -edür 90b/9
- i. -edür-mén 113b/2
- i. -er 35b/8, 109a/5
- i. -er-sén 38a/9
- i. -er-siz 16a/11, 113b/1
- i. -gen 38a/7, 38a/8
- i. -gende 36a/9, 36b/8
- i. -genni 36b/1
- i. -gey 35a/8, 42b/11 (2)
- i. -gil 34a/11, 35a/3, 38a/10, 39a/11, 105b/6
- i. -geli 36b/11, 43b/1
- i. -megey-sén 35a/1-2
- i. -megil 34a/11, 34a/13, 83b/7, 115a/13, 116b/9
- i. -megünçe 35a/1

- i. -mek 34b/10, 36b/10, 40b/1, 42b/10, 42b/12, 49a/9

- i. -mekde 32b/9, 38a/6

- i. -mekdin 36a/5

- i. -mekidin 32a/9

- i. -mekge 115b/1

- i. -mekni 35b/13, 36a/7, 36a/13

- i. -mekniñg 26b/11, 34a/9, 34a/9-10, 34a/10

- i. -mesde 40b/9

- i. -mesenğ 34b/1, 36b/12

- i. -se 42b/11

- i. -senğ 34b/6, 34b/9, 34b/12, 34b/13, 35b/13, 36a/5, 40b/7, 105b/7

- i. -ti 16a/10, 39b/12, 127a/7

2. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

- i. -megil (and i.) 41b/7

- i. -megil (sevgend i.) 121b/12

- i. -mek (and i.) 61b/10, 61b/11

- i. -mekdin (and i.) 61b/9, 90b/6

- i. -ti (and i.) 91a/12

içre *İçinde, içine*

- i. 12a/2, 15b/3, 27b/7, 43b/3, 43b/8, 43b/10, 47a/12, 76a/11, 76b/1, 99a/4

idrāk (Ar.) *Anlama, akıl erdirmeye, idrak*

- i. (fehm i.) 2b/8, 8b/6 (2)

- i. +i (fehm i.) 47a/2

- i. +iğa (fehm i.) 13a/13

igek *Eğe kemikleri*

- i. +iniñg 69b/2

ifrāt (Ar.) *Aşırı gitme, ölçüyü aşma*

- i. kı1- "aşırı gitmek, ölçüyü aşmak" 22a/1

iftār (Ar.) *Oruç açma; iftar*

- i. kı1- "oruç açmak" 38b/12, 38b/13, 39a/5

ihlās (Ar.) *Kulun bütün amel, ibadet ve davranışlarının şirk ve riyadan uzak olarak sadece Allah için olması, riyasız ve yapmacıksız inanış, çok samimi, içten bağlılık; ihlas*

- i. 14b/12, 127b/3, 127b/8

ihrāc (Ar.) *Dışarıya çıkarma, dışarıya atma*

i. bér- "kusturmak, kusmasını sağlamak" 101b/1

iḥsān (Ar.) *Bağışlanan şey, hediye; ihsan*

i. 112b/1

i. +ğa 10a/7

i. +ıdın 19a/2

i. +ıng (°aṭā ve i.) 117a/10

i. +lar (in°ām i.) 110b/13

i. +larnı 19a/1

i. kıl- "bağışlamak, hediye etmek" 12a/6,

i. kıl- "iyilik etmek" 18a/6, 115b/6

in°ām i. +lar kıl- "hediye vermek, lütufta bulunmak, ihsan etmek" 110b/13

iḥtilāf (Ar.) *Anlaşmazlık, uyuşmazlık; ihtilaf*

i. kıl- "anlaşmamak, anlaşmazlığa düşmek" 20a/8

iḥtimāl (Ar.) *Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, olasılık; ihtimal*

i. +i 77b/11, 95a/13, 111b/5

iḥtirām (Ar.) *Saygı, hürmet*

i. kıl- "saygı göstermek" 8a/2

iḥtiyāc (Ar.) *Gereği duyulan şey, gereksinim; ihtiyaç*

i. +ı 58a/6

i. +ı tüş- "ihtiyacı düşmek, yardıma ihtiyaç duymak" 58a/6-7

iḥtiyār (Ar.) *Kendi arzularıyla, istekleriyle hareket etme*

i. +ıngızlar 6a/6

i. kıl- "istemek, tercih etmek" 9b/12, 22a/3, 22a/5, 96b/4

iḥtiyāt (Ar.) *Olabilecek şeyleri hesaba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma; ihtiyat*

i. kıl- "sakınmak, kaçınmak, ihtiyatlı olmak" 63a/13, 64a/4, 77b/13, 79b/9, 93b/13

i. kılğalı bol- "sakınma, kaçınma imkânına sahip olmak, kaçınabilmek" 72b/12 (2)

i. kıl- "... ile ilgili tedbir almak, tedbirlik davranmak" 102a/10

ikāmet (Ar.) *Oturma, ikamet etme*

i. kılıp tur- "bir yerde oturmak, ikamet edip yaşamak" 19a/3

ikbāl (Ar.) *Kadınların verdiği belge*

i. 93a/3

ikin *Acaba*

i. 92a/11 (2)

ikrām (Ar.) *Saygı, hürmet, hürmet etme, ağırlama, misafirperverlik etme; ikram*

i. +nı 40a/7

i. kıl- "saygı göstermek" 8a/3

°izzet ü i. "saygı göterip ikram etme" 18b/12, 71b/11,

tevāzu°, i. kıl- "alçak gönüllülük göstermek, ağırlamak" 40a/5

ikrār (Ar.) *Kabul ve tasdik etme*

i. kıl- "kabul etmek, tasdik etmek" 4a/2

i. kılğan bol- "ikrar etmiş olmak" 4a/5-6, 4a/6-7

iktifā (Ar.) *Yeterli bulma, yetinme, kâfi görme*

i. kıl- "yeterli bulmak, kâfi görmek" 65a/5, 101a/12

iktizā (Ar.) *Gerek, lüzum*

i. +sıça 45b/12

°ilāc (Ar.) *Çare, tedavi, deva, ilaç*

°i. 60a/9, 61b/9

°i. kıl- I "tedavi etmek" 17b/13

°i. kıl- II "çare bulmak, çare olmak, deva bulmak, tedavi uygulamak, tedavi etmek" 86b/11, 99b/3, 99b/5, 99b/7

°i. kıl- III "çare bulmak, çıkar yol bulmak, çözüm yolu bulmak" 127a/13

°i. tap- "çare bulmak, bir konuya çözüm bulmak" 73b/10

°i. kıla'l- "çare bulabilmek, çıkar yol bulabilmek, çözüm yolu bulabilmek" 111b/9

İlāh (Ar.) *İlah, tanrı*

İ. -ı ḥaḳīḳī "gerçek ilah" 4a/4

ilel (Ar.) *Hastalıklar*

i. +de (a°zā-yı i.) 99b/12

ilgeri 1. *İleri, önce, evvel*

i. 10b/10, 33b/13, 37a/13, 52a/4, 54b/11, 55a/1, 70a/13, 83a/10, 121a/1

2. *Ön, ön taraf, ileri*

i. 116b/6
ilgerirek *Daha çok, daha fazla, daha ziyade*
i. 30a/2
ilgerki *Önceki, evvelki*
i. 19a/10, 19b/4
i. +din 100a/11
i. +ler 85b/1
illā (Ar.) *1. Yalnız, sadece, ancak*
i. 2b/9
2. Mutlaka, muhakkak
i. 118b/11
illet (Ar.) *Hastalık*
°i. +din 70a/6
°i. +i 71a/2
°i. +lerni 71b/3
°i. +niñg 70a/5
ilm (Ar.) *Bilme, bilim; ilim*
°i. 1a/9, 9a/5, 13b/9, 14a/7, 14b/10, 21b/7, 21b/8, 63a/11, 73a/11, 74a/9, 87a/4, 88a/5, 93a/5, 98a/3, 98a/5, 113a/11
°i. (°i. dāniş) 13b/6, 86b/11
°i. (°i. edeb) 74b/1, 74b/2
°i. +de 126a/9
°i. +din 21b/7, 74b/10, 87b/7
°i. +dür 101b/6, 101b/8-9, 101b/13
°i. +ğa 21b/5, 87a/11, 126b/2
°i. +i 1a/10, 98a/5
°i. +idin 87b/7 (2), 108b/1, 108b/7
°i. +idür 62a/11, 87b/11
°i. +ini 87b/13, 88a/1, 90a/11, 98a/5
°i. +iniñg 62a/11, 87b/12
°i. +lerdin 108b/1
°i. +lerni 86b/10
°i. +ni 21b/7, 88a/6, 90a/4, 90a/10, 99a/9, 101b/7
°i. +niñg 87b/6, 87b/11, 88a/10
°i. -i nücüm "yıldız ilmi, astroloji" 1a/11, 101b/8, 101b/9, 101b/11, 101b/13,
°i. -i hendese "geometri ilmi, mühendislik ilmi" 87a/12-13, 101b/11, 103a/2, 103a/3

°i. -i tıb "doktorluk ilmi, tıp ilmi" 87b/10, 98a/4, 98a/6, 98a/7, 99a/8, 101b/6
°i. -i tevḥīd "tevhit ilmi" 87b/12, 88a/3
°i. -i fıkḥ "fıkıh ilmi" 92b/8
°i. -i şerīf "ilimlerin yücesi, en yüce ilim" 93a/5, 101b/8
°i. -i dīn "din ilmi" 98a/3
°i. -i riyāzī "matematik ilmi" 101b/12
nücüm °ilmi "yıldız ilmi, astroloji" 108b/1
°i. -i şer° "şeriat ilmi" 108b/7-8
ilmī (Ar.) *1. Bilimsel; ilmi*
°i. 87a/12
°i. +dür 87a/11
2. Teorik, nazari
°i. 99a/8 (2)
ilmsiz (Ar.+T.) *Bilgisiz; ilimsiz*
°i. 78a/3
iltifāt (Ar.) *1. Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güleriyüz gösterme, teveccüh; iltifat*
i. 95b/8,
i. bol- "gönül almak" 19a/10-11
i. kılr bol- "iltifat edecek olmak" 46a/13
i. kılr- "teveccühte bulunmak, lutfetmek" 114a/11
2. İlgi, alaka, meyil
i. +iñg (meyl i.) 88a/11
i. +iñg 117b/10
ilzām (Ar.) *Bir tartışmada kuvvetli delil ve fikirlerle karşısındakini cevap veremez duruma getirme, susturma, susmaya mecbur etme*
i. kılr- "kuvvetli delillerle karşısındakini susturmak" 92a/12
īmā (Ar.) *Bir şeyi üstü kapalı biçimde anlatan kelime, cümle, işâret; imâ*
ī. (ī. ve işâret) 109b/9
ī. (ī. işâret) 112b/8, 112b/9
ī. kılgan bol- "ima etmiş olmak" 110b/5
İmām Ḥasan (ka) *Hazreti Ali'nin oğlu; Hazreti Hasan*
ī. 76b/9

İ. +durlar (Hâzret-i İmâm H.) 76b/10
İmâm Hüseyin (ka) *Hazreti Ali'nin oğlu; Hazreti Hüseyin*

İ. 76b/11-12

İmâm Şâfi'î (ka) *Ehl-i sünnetin dört büyük mezhebinden biri olan Şafiî mezhebinin reisi, imamı; İmam Şafiî*

İ. +niñg 23a/11, 23b/8

imâret (Ar.) 1. *Yapı, bina, mülk*

°i. 48b/7, 67a/6

°i. +ni 67b/9

2. *Bayındır, mamur, bakımlı*

°i. 68b/11

°i. kıl- "bayındır hâle getirmek, bakımlı hâle getirmek" 68b/9, 68b/10 (2), 68b/13 (2), 121a/8

imkân (Ar.) *Olanak; imkân*

i. +ı 18b/3

imtiḥān (Ar.) *Tecrübe etme, tecrübeden geçirme, sınama, deneme; imtihan*

i. +ı 26b/12, 28a/6

imtilā (Ar.) *Midenin tıka basa dolu olması, aşırı yeme sonrası oluşan şişkinlik; tokluk*

i. 99b/6

in'ām (Ar.) 1. *Lütuf, ihsan, yardım, hediye, teveccüh*

i. 19a/1, 112b/1, 116a/5, 120b/4

i. +ıdın 46b/3

i. iḥsānlar kıl- "hediye vermek, lütufta bulunmak, ihsan etmek" 110b/13

i. -ı şāhāne "mükemmel bahşiş, güzel hediye, iyi mükâfat" 112a/12

i. kıl- "yardım etmek, ihsanda bulunmak" 119b/5, 119b/8

2. *Nimet*

i. 21b/13

i. +ını 21b/12

inkār (Ar.) *Kabul ve tasdik etmeme, tanımama; inkar*

i. kıl- "inkâr etmek, tanımamak, kabul etmemek" 126b/2, 127b/12, 128b/6,

inḡne *İğne*

i. 128a/8

inşāf (Ar.) 1. *Değer, önem, kıymet*

i. bér- "değer vermek, önem vermek, kıymet vermek" 30a/2

2. *Hakka ve adalete uygun davranış, nefse değil vicdana uyarak adaletle hareket etme, merhametli davranma, merhamet; insaf*

i. 66b/13, 84b/12

i. kıl- "insaflı olmak, insaflı davranmak, insaf etmek" 114a/4

inşāflıḡ (Ar.+T.) *Haktan ayrılmayan, vicdanına uyarak hareket eden, vicdanlı, merhametli; insaflı*

i. 90a/4

inş'allāhu te'ālā (Ar.) *"Allah nasip ederse" anlamında bir söz*

i. 122a/7

intihā (Ar.) *Son, sona erme*

i. +sı 2a/3

i. +sıḡa 107b/4

i. +sıḡa yét- "sonuna varmak, sona ulaşmak" 107b/4

intişār (Ar.) *Gözün sonradan büyümesi hastalığı*

i. 71a/13

iptidā (Ar.) *krş. ibtidā*

i. kıl- "başlamak" 35b/9

irāde (Ar.) 1. *Karar verme, irade gösterme*

i. kıl- "bir şeyi yapmaya karar vermek" 5b/5

2. *İrade*

i. +siçe 74b/6

irkeş- 1. *Arkası sıra gitmek, peşi sıra gitmek, peşinden gitmek*

i. -ip 94b/6

2. *Başkasına ait bir sözü kendininmiş gibi göstermek, başkasına ait bir sözü alıp kullanmak*

i. -ip 104a/11

irzi- *Yaraşmak, değmek*

i. -gey 38a/9, 40a/5, 46b/13

i. -mes 43b/9, 85b/3

i. -mesenḡ 29b/9

i. -r 25b/11

İsā (Ar.) *Kişi adı*

°İ. 9a/9

ışbāt (Ar.) *Tanık ve delil göstererek bir şeyin doğruluğunu şüpheye yer bırakmayacak, reddedilemeyecek şekilde ortaya koyma; ispat*

i. bol- "bir şeyin doğruluğunu ortaya koymak, kanıtlamak" 21b/6

İskender (ka) *Meşhur Makedonya kralı Büyük İskender, krş. İskender-i Zü'l-ķarneyn*

İ. 13b/13, 72a/9, 77b/8, 82b/5, 120a/10, 120a/12

İ. +din 77b/7

İ. +ge 72a/8

İskender-i Zü'l-ķarneyn (ka) *krş. İskender*

İ. 82b/3

İslām (Ar.) *Hazreti Muhammed'in Allah tarafından tebliğ etmekle görevlendirildiği din; İslām, İslāmiyet, İslām dini*

İ. 7b/13

İ. +dur 33b/2 (şart-ı İ.) 33b/2

İ. dünya(sı) "İslām beldeleri, İslām'ın hüküm sürdüğü diyarlar" 110a/3

ism (Ar.) *Ad, isim*

i. 35a/11,

i. +i 2a/10

i. +din 9a/6

i. +leriga 9a/10

İsmā'īl 'Ayyād (ka) *Metinde adı zikredilen bir hattat, kaynaklarda Şāhib İsmā'īl bin 'Abbād, Şāhib Kāfi olarak geçmektedir.*

İ. 109b/3

isnād (Ar.) *Atfetme, yükleme*

i. bér- "atfetmek, yüklemek" 9a/10

isrāf (Ar.) *Gereksiz yere harcama, boşuna sarfetme, lüzumundan fazla harcama; israf*

i. 58b/11, 58b/12

i. +dur 58b/10

i. +nı 58b/5, 59a/2, 59a/3

i. +nınğ 59a/4

i. kıl- "israf etmek" 58b/8 (2), 58b/11-12, 94a/3, 96a/2

iste- 1. Aramak, araştırmak

i. -megil (bahāne i.) 84a/3

2. Talep etmek, dilemek, istemek, arzu etmek

i. -señg 122a/8

istiḥāle (Ar.) 1. *İmkânsız görme, imkânsız sayma, imkân dâhilinde görmeme*

i. kör- "imkânsız görmek" 77b/13

i. tart- "tereddüt etmek" 89a/11, 89a/12

2. *Zarar, sakınca, zorluk, beis*

b. 97b/13

istikāmetlig (Ar.+T.) *Aynı tarzda devam eden, bir karar üzere olan, düzenli, dengeli, istikrarlı*

i. 88a/9

isti' māl (Ar.) *Kullanma*

i. kıl- "kullanmak" 49a/4, 49a/5

istışkā (Ar.) *Vücutun çeşitli yerlerinde su toplanması hastalığı*

i. 65a/12

iş 1. *İş*

i. 5a/1, 5a/8, 9b/11, 12b/12, 13b/12, 14b/10, 17b/4, 32b/6, 34a/7, 36b/8, 39b/5, 40b/10, 44a/13, 52a/8, 54b/5, 56b/1, 57b/1, 58a/11, 62b/13, 67b/5, 72a/1, 83a/9, 87a/6, 93b/8, 96b/1, 106b/11, 116b/11, 117a/3, 117b/10

i. +de 11a/13, 20a/10, 22a/11, 56a/3, 58a/12, 67b/4, 67b/6, 83a/2, 84a/9, 97b/13, 108a/10, 117a/3, 124b/6

i. +din 15b/7, 25b/5, 25b/6, 30a/9, 43b/12, 45b/13, 57b/1

i. +dür 13b/13, 43a/12, 52a/9, 61a/8, 126b/11

i. +ğa 12b/12, 20a/1, 22a/4, 33a/1, 33a/3 (2), 40b/1, 42b/12, 53a/6, 57a/8, 63a/11, 66b/4, 66b/7, 66b/12, 84a/5, 84a/12, 90a/3, 96b/12, 111a/7, 117b/8, 117b/8 (2), 117b/9, 124b/5

i. +i 7a/6, 20a/4, 42b/3, 43b/7, 45a/12, 49b/9, 50a/5, 53b/8, 55b/11, 58a/2, 66b/10, 81a/13, 85a/4, 115b/2, 118b/4, 118b/5, 120b/1

i. +ide 3b/3, 52b/1, 59a/6, 67a/9, 73b/3, 115b/1, 119a/6, 121b/7

i. +idin 2a/1, 49b/2, 66b/10, 88a/9

i. +idür 5a/10, 12b/11, 33a/9, 42b/3, 42b/10, 52a/11, 52b/9, 60a/1

i. +ığa 33a/12
i. +im 16a/4
i. +imiz 73b/10
i. +in 53b/8
i. +iñg 26a/5, 27a/6, 39b/6 (2), 84a/5, 115b/4, 120b/11, 121a/4
i. +iñgde 84a/9, 113b/10
i. +ini 5b/4, 45a/11, 57b/8, 57b/9, 108a/10, 111a/6, 115a/10
i. +ka 86b/9
i. +ler 12a/6, 33a/5, 34b/3-4, 44a/12, 110b/11
i. +lerde 12b/7, 15a/3, 22a/2, 32b/12-13, 67b/3, 108a/1, 117a/1, 117a/7
i. +lerdin 4b/13, 15a/50, 50b/8,
i. +lerga 59a/8-9, 64a/12, 120a/13
i. +leri 33a/3-4, 120b/13, 122a/4
i. +leride 33a/1
i. +leridin 34a/12, 79b/11-12
i. +leriğa 33a/5
i. +lerim 60b/13
i. +leriñg 13a/2, 79b/2
i. +leriniñg 25b/2, 26b/12
i. +leriñgning 96b/9
i. +lerni 12a/11, 22a/7, 41a/1, 42b/10, 46a/5, 60a/7, 74a/6, 82b/12, 106a/4, 113a/1-2, 124b/1
i. +ni 2a/2, 15b/6, 16a/5, 27a/10, 32b/8, 38a/10, 40b/3, 40b/11, 56a/8, 56a/9, 56a/11 (2), 68a/9, 68a/13, 68b/1 (2), 74b/3, 83a/8, 93b/4, 93b/5, 96a/3, 108a/3, 108a/4, 110a/4, 111b/3, 111b/8, 121a/10
i. +niñg 22a/4, 39a/1, 50a/2, 52a/12, 81b/3, 82b/13
i. kıl- I "davranmak, hareket etmek, iş yapmak" 27b/1, 64b/6
i. kıl- II "bir işle ilgilenmek, işin gereğini yapmak" 52a/8, 57a/143-57b/1, 58b/11, 75a/4, 76a/1, 115a/10, 115a/12, 116a/4, 118b/9 (2), 120a/7, 120b/10, 121b/10, 124a/13
i. +din kal- "son bulmak, sona ermek" 30a/9
i. +ga yara- "işe yaramak, fayda sağlamak, yarar sağlamak" 53a/6, 63a/11-12

yağşı i. kıl- "iyi bir iş yapmak, iyi bir eylemde bulunmak" 59b/12
hüb i. kılğan bol- "iyi bir iş yapmış olmak" 60b/12

i. +i bol- "ilgilenmek, alakadar olmak" 118b/4

i. kılmağan bol- "iş yapmamış olmak" 119b/6

2. *Yapılan şey, davranış, durum, hareket, tutum, vaziyet*

i. 36a/11, 104a/7

i. +din 112a/13

i. +lerniñg 65b/10

i. +ni 119b/8

3. *Hüner, maharet*

i. +dür 73b/5

4. *Olay, durum, eser*

i. +lerni 96b/6

5. *Görev, iş*

i. +dür 120b/6

i. +ide 114b/5

6. *Konu, mesele*

i. +ide 126a/9

işāret (Ar.) 1. *Bir şeyi, anlatılmak istenen bir manayı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme*

i. kıl- "bir şeyi el, yüz, baş hareketiyle Anlatmak, göstermek, işaret etmek" 109a/8-9,

2. *Bir anlam yükletilen ve bir şeyi bildirmeye, anlatmaya yarayan şekil, anlam taşıyan iz, ima; işaret*

i. (īmā ve i.) 109b/9

i. +lerdin 109b/12

i. +ni (īmā i.) 112b/8, 112b/9

işlemçi *Çalışan, işçi*

i. bol- "işçi olmak, çalışan olmak" 65a/1

ışret (Ar.) *Eğlence*

°i. 43b/8, 50a/6, 63a/1

°i. +ge 48a/8, 63a/7-8

°ıyş °i. kıl- "zevk ve sefa sürmek, eğlenmek" 91a/9, 118b/4

°i. kıl- "eğlenmek, zevk ve sefa sürmek" 118b/12

iṣṭihā (Ar.) *Arzu, istek*

i. 47b/12, 47b/13, 48a/9

i. +sı 35b/2

it *Köpek; it*

i. kuyruk at "köpek kuyruğu gibi kuyruğu olan at" 70b/13

itā^cat (Ar.) *Emre uyma, söz dinleme; itaat*

i. +de 119b/3

i^ctibār (Ar.) 1. *Kıymet, değer, önem; itibar*

i^c. +ı 49b/10,

2. *Güven; itibar*

°i. +ı 113a/7

i^ctidāl (Ar.) 1. *Rahatlama, yumuşak kıvama gelme*

i^c. +ğa 48b/5-6

i. +ğa keltür- "rahatlatmak, yumuşatmak" 48b/5-6

2. *Ölçülülük, aşırı olmama, gerektiği kadar olma, orta hâlde olma; itidal*

i^c. +ide 58b/10, 59a/2, 63a/2, 63a/9, 63b/3, 68b/3

i^c. +idin 103a/1

i^c. +ığa 98b/13

ber-vech-i i. bol- "itidal üzere olmak, dengeli olmak, ölçülü olmak" 99a/4

3. *Dengeli, eşit ölçüde, ölçülü, kararında*

i^c. 82b/10-11, 82b/13

i^ctiḳād (Ar.) *İnanma, kalben tasdik ederek inanma, inanç; itikat*

i^c. 24a/4

i^c. +ni 14b/12-13

i^c. kııl- "düşünmek, varsaymak, ... olarak kabul etmek" 21b/3-4, 22b/8

i^ctimād (Ar.) *Güvenme, güven, emniyet*

i^c. +ı 5a/10, 82a/3,

i^c. +ıḡnı 26a/11-12

i^c. kııl- "güvenmek, itimat etmek" 17b/5, 17b/6, 17b/12, 24b/13, 26a/11, 60a/7, 79a/4, 88b/6 (2), 88b/8, 88b/9, 96a/3, 97a/12, 102a/3, 107b/7, 108a/2

i^ctimādhlğ (Ar.+T.) *Güvenilir, güven veren, güvenli (kimse)*

i^c. +lardın 26a/11

i^ctirāz (Ar.) *Bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkma; itiraz*
i^c. kııl- "itiraz etmek, karşı çıkmak" 39b/7

ittifāḳ (Ar.) 1. *Denk gelme, tesadüf, tesadüfen*

i. 90b/13

i. tüş- "denk gelmek, nasip olmak" 42b/4, 43b/4-5, 46b/7, 115b/3, 120b/8,

2. *Fikir birliğine varma, ortak fikirde olma*

i. +ı 127b/1

ittifāḳan (Ar.) *Tesadüfen, rastgele*

i. 38b/11, 75a/3, 97a/6

ivāz (Ar.) *Bir şeye karşılık olarak verilen veya alınan şey, bedel, karşılık*

°i. +ığa 57a/10, 57a/11

iyāzan bi'llāhi (Ar.) *"Allah muhafaza etsin, Allah korusun." anlamında bir ibare*

°İ. 108b/9

izā (Far.) 1. *Azarlama, paylama*

İ. kııl- "azarlamak, paylamak" 15b/5

2. *Sıkıntı, dert, sıkıntı verme, sıkıntıya sokma*

İ. +sı 113b/3

bühtān, İ. kııl- "iftira atmak ve sıkıntı çıkarmak, eziyet etmek" 124b/10

izde- 1. *Aramak, araştırmak, sormak, tahkik etmek, krş. izdi-*

i. -genge 2a/7

i. -megeyler 22b/11

i. -p 117a/13

i. -r 11b/5

i. -seler 10a/10

2. *İstemek, bir şeyin olmasını istemek, talep etmek*

i. -gey 128b/5

i. -gil 13b/4, 31a/9, 68a/2

i. -güçi 47a/6

i. -megey 128b/4

i. -megil 27a/8, 66b/3

i. -mek 45a/4, 126b/6

i. -mes 127a/3

i. -meydürler 32b/13

i. -r 117a/6

3. *Üstünlük taslamak, (kendini) üstün görmek*

i. -p (ziyâdelik i.) 29a/13

4. *Bir kişinin açığı, aybını aramak, kusurunu aramak*

i. -güçilerniğ 37a/9

5. *Göz kulak olmak, takip etmek, ilgilenmek*

i. -gey 78b/7

izdi- krş. **izde-**

i. -p 114a/12

izdihâm (Ar.) *Aşırı kalabalık, yığılma; izdihâm*

i. +ı 35b/10

izengü *Ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madenî halka; üzengi*

i. +ni 52b/7

i. bér- "ata binmek için kullanılan üzengiye basmak, (atın durumundan dolayı) üzengiye basma imkânı bulmak" 71a/4

izhâr (Ar.) *Belirtme, gösterme, ortaya çıkarma, aşikâr etme*

i. +ıda 80a/2

i. kıl- "Belirtmek, bildirmek, göstermek" 2a/11, 45b/13, 99a/9

‘izzet (Ar.) *İtibar, saygı, kıymet*

‘i. 8b/13, 13b/6, 94a/13

‘i. tap- "itibar görmek, itibar elde etmek" 91a/1

‘i. kıl- "değer vermek, saygılı olmak, hürmet etmek" 13a/7

‘i. ü ikrâm "saygı gösterip ikram etme" 18b/12, 71b/11

‘i. ve hürmet kıl- "saygı göstermek, hürmet etmek" 29b/4

‘izzet-dârlık (Ar.+Far.+T.) *Saygıda bulunma, hürmet etme durumu*

yavukluk. ve ‘i. kıl- "yakınlık göstermek ve hürmette bulunmak" 37a/11

‘izzetlig (Ar.+T.) *İtibarlı, değerli; izzetli*

‘i. bol- "itibarlı olmak, izzetli olmak" 66a/4, 128b/4

Kk

Ka‘be (Ar.) *Müslümanların namaz kılarken yöneldikleri kutsal yapı; Kabe*

K. +ni (hâne-i K.) 5a/9

ķābil (Ar.) *Olabilir, mümkün*

ķ. bol- "mümkün olmak, imkânı olmak" 122a/11

ķabīle (Ar.) *Aynı soydan olan insan topluluğu; kabile*

ķ. 13a/8

ķābiliyyet (Ar.) *Yetenek, anlama, kabiliyet*

ķ. +de (kemāl-i k.) 1b/8

ķabr (Ar.) *Mezar; kabir*

ķ. +i 78b/9

ķabūl (Ar.) 1. *Kabul, krş. ķapūl*

ķ. 89b/1

ķ. +ünğ 14b/6

ķ. kıl- "kabul etmek, rıza göstermek" 1b/9-10, 1b/10, 1b/11, 1b/12, 1b/13, 2b/7, 10a/4, 11a/4, 16b/9, 18b/2-3, 18b/5 (2), 19b/9-10, 39b/3, 46b/4-5, 54a/2, 54a/7-8, 76a/11, 76a/13, 76b/12-13, 87a/4, 97a/10, 98a/12-13, 101b/3, 108a/10

ķ. bol- "kabul olmak" 20a/13, 47a/4

ķ. tutğan bol- "kabul etmiş, rıza göstermiş olmak" 60a/10-11,

ķ. kılış "kabul etme" 61b/8

ķ. tüş- "kabul görmek, tepki görmemek, kabul edilmek" 89a/12

ķ. kulağı birle eşit- "can kulağıyla duymak, işitmek, dinlemek" 113b/8

2. *Huzur, ön, nezd*

ķ. +ide 89a/13

ķ. +iğā 89b/11

ķabzlık (Ar.+T.) *Durağan olma, hareketsiz olma durumu*

ķ. 99a/3

ķaç- 1. *Uzak durmak, uzaklaşmak, kaçmak*

ķ. 22b/1

k. -arlar 55b/5
 k. -ğıl 10a/9, 72a/12, 78b/2, 83a/12, 83b/9
 k. -sañg 55a/6
 2. *Kimseye bildirmeden bulunduğu yerden ayrılmak; kaçmak*
 k. -ar 111b/5
 k. -ğanığa 112a/10-11
 k. -ıp 66a/6
 k. -mağay 66b/8-9
 k. -tı 112a/7
 kaçıp kêt- "Kaçıp gitmek" 66a/6
 3. *Şavaş, dövüş vb. durumlardan kaçmak, savaş meydanından kaçmak, korkup kaçmak*
 k. -adur 116b/6
 k. -ar (sfe) 29b/13
 k. -қан 116b/2
 k. -қанlar 116a/12
 k. -қанның 116b/1
 k. -mağıl 116a/10
 k. -mas-mén 81b/3
 4. *Geri durmak, çekinmek, sakınmak, kaçınmak*
 k. -ğıl 106a/11
 k. -mağıl 88b/9, 106a/11
 5. *Firar etmek, hapisten kaçmak*
 k. -ıp 118a/3
қақан *Ne zaman, nasıl*
 k. 6a/4, 17a/9, 17b/11, 18b/12, 19a/9, 28a/5, 34a/8, 37a/9, 37b/11, 39a/4, 49b/11
қақан kim *Ne zaman ki, -dığı zaman*
 k. 7a/7, 9b/8, 10a/2, 14a/8, 14b/8, 48b/2, 67b/7, 70a/4, 84b/9, 112a/1, 112b/10
қаққу *Firari, kaçak*
 k. 64b/4
қақур- 1. *Dağıtmak, kaçmasına sebep olmak, kaçırmak*
 k. -mağıl 121a/11
 k. -up 80b/12
 k. -ur-sén 115b/11
 2. *İsimlerle birleşerek birleşik fiiller yapar*

k. -ur (°aqlını k.) 58b/13
қад (Ar.) 1. *Boy*
 k. +(d)i 29b/6
 k. +(d)imni 49b/11
 k. +i ham "beli bükük" 29b/6
 2. *Endam*
 k. +(d)i 64a/2
қадех (Ar.) *İçki bardağı; kadeh*
 k. 40b/7
қадем (Ar.) *Adım*
 k. 54b/10, 116b/6, 125b/11
 k. +i 127b/10
 k. +inğni 86a/4, 116b/5
 k. tart- "adım atmak, adımını (geri) çekmek" 54b/11
 k. +inğni kéyin қой- "geri adım atmak, ayağını geriye atmak, geriye gitmek" 116b/5
 k. қой- "adım atmak" 116b/5, 127b/10
қаді (Ar.) *Halk arasında çıkan anlaşmazlıkları, her türlü davayı halletmek üzere devlet tarafından tayin edilen memur, hâkim; kadi*
 k. 87b/8, 90a/10, 90b/2, 90b/4, 90b/5 (2), 90b/6, 90b/8, 90b/10, 90b/11, 90b/12, 91b/1, 91b/2, 91b/6, 91b/8, 91b/10 (2), 91b/13 (2), 92a/1, 92a/4, 92a/7, 92b/7, 92b/8, 92b/11, 109a/4, 109a/5, 109a/9, 109a/10, 109a/11
 k. +ğa 109a/7
 k. +niñ 90b/3, 90b/7, 91b/9, 92a/2, 92b/10, 96a/8
қадім (Ar.) *Geçmiş uzun zamana dayanan; kadim*
 k. 59b/10
 k. âşinâlık "eskiye dayanan tanışıklık, dostluk" 111a/9-10
қадір (Ar.) *Kuvvet ve kudret sahibi, muktedir; kâdir*
 k. +dür 6b/3
 k. bol- "kudret sahibi olmak, muktedir olmak, gücü yetmek" 90a/8, 104a/12-13, 109b/2
 k. bol- "bir işi yapmaya gücü olmak, yeteneği ve kudreti olmak" 113a/2

ķādirendāzlık (Ar.+Far.+T.) *İyi atıcılık, keskin nişancılık*
ķ. 80b/7

ķadr (Ar.) *Değer, itibar, şeref; kadir*
ķ. (ķ. kıymet) 26a/3, 27b/3, 68b/12, 104a/4
ķ. +i 58a/13
ķ. +ini 3a/4, 8a/5, 10a/13, 27b/3

ķadr-dānlık (Ar.+Far.+T.) *Kıymetli kimselerin değerini takdir eden, kıymet bilen, kıymetbilirlik*
ķ. +(ğ)ıda 30a/2

ķafaķ I *Kabak, kabak gibi, kabak şeklinde*
ķ. 35a/7

ķafaķ II *Göz kapağı*
ķ. +larında 65a/11

ķāfile (Ar.) *Birlikte yolculuk edenlerin meydana getirdiği topluluk; kafile*
ķ. +de 5b/6
ķ. +ni 73b/9

ķāfir (Ar.) *Allah'ın varlığına ve birliğine, Hazreti Muhammed'in peygamberliğine ve Allah'tan getirdiklerine inanmayan yahut bunlardan birini inkâr eden kimse; kâfir*
ķ. 23b/2, 24a/3, 24a/4, 94a/6, 126b/1

ķāfiye (Ar.) *Manzum yazılarda mısra sonlarındaki ses benzerliği, mısra sonlarında tekrarlanan, anlamları ayrı, sesleri birbirine benzer kelimelerden her biri, uyak; kafiye*
ķ. 103b/10

ķāfiyesiz (Ar.+T.) *Kafiyesi olmayan; kafiyesiz*
ķ. 103a/7

ķāğız (Ar.) *Kâğıt*
ķ. +ge 110a/11

ķağun *Kavun*
ķ. 80a10, 80a/12, 80a/13

ķāh (Far.) *Bastırma, sıkıştırma, yorma, sıkıntı verme*
ķ. et- "sıkıntı vermek, sıkıştırmak, yormak" 95a/1

ķāhil (Ar.) *Tembel*

ķ. 14b/3

ķ. bol- "tembel olmak" 70b/7

ķāhillik (Ar.+T.) *Tembellik*

ķ. 57b/9, 58a/1

ķ. +dın 57b/11

ķ. +ı 122b/4

ķ. +nı 57b/9

ķahr (Ar.) *Zorla iş yaptıırma, baskı, zorlama*

ķ. 14b/7

ķā^cide (Ar.) *Kural, usul; kaide*

ķ. 99b/7

ķ. +leri 35a/9

ķ. +lerini 98a/7

ķaķ *İnce, zayıf*

ķ. 64a/1

ķākülü (Far.) *Kakül, yele*

ķ. +siniğ 69b/2

ķal- 1. *Kalmak*

ķ. -dı 84b/4

ķ. -ur-sén 4b/2

2. *Herhangi bir durumda bulunmak, bir durumda kalmak*

ķ. -ğunğızdur 20b/9

ķ. -ıpdur 53b/12

ķ. -madı 19a/10

ķ. -mas 114a/3

ķ. -ur 114a/1

3. *Hayatını sürdürmek, yaşamak*

ķ. -adur-mén 20b/11

ķ. -mağusıdur 20b/10

4. *Olduğu yerde ve olduğu hâlde durmak*

ķ. -dı 30a/5

5. *Arta kalmak, fazla kalmak, geriye kalmak, artmak*

ķ. -dı 94b/3

ķ. -ğan 35a/5

ķ. -ğanı 57b/2

ķ. -ğanlarını 85b/2

6. *Geri kalmak*

ķ. -ğanınığdur 43b/12

7. *Olmamak, gerçekleşmemek*

ķ. -ur 44a/12

8. Varlığını devam ettirmek,
sürdürmek

ķ. -ur 54a/6

9. Mal, mülk, para vb. şey kalmak,
birine mal, mülk kalmak, miras kalmak

ķ. -ğanı 57b/3, 57b/5

ķ. -ğay 71b/9

10. Güçlükler birinin omuzlarına
yüklenmek; dert, sıkıntı bir kişinin
şahsına kalmak; iş, görev bir kişiye
kalmak

ķ. -dı 81a/13

ķ. -ur 61a/12

11. ... içinde olmak, bir duruma maruz
kalmak

ķ. -ur-sén 61b/2

12. ... durumuna gelmek, ... durumda
olmak

ķ. -ğusıdur (dostsuz ķ.) 77a/13

13. Eksik kalmak, eksik olmak, geriye
kalmak

ķ. -ğanını 91a/8

14. Hariç tutmak, dışında tutmak

ķ. -sa 98a/3

15. Şaşkınlık içinde kalmak, hayret
içinde kalmak

ķ. -dı 94b/11

16. Sağ salım kalmak, varlığını devam
ettirmek

ķ. -ğusıdur 96b/5

17. Bir nesne üzerinde iz, işaret vb.
kalmak

ķ. -sa 100b/1

18. Değeri olmak, itibarı olmak, itibarı
kalmak, değeri kalmak

ķ. -mas 113a/7

19. İsimlerle birlikte birleşik fiiller
yapar

ķ. -adur (yırak ķ.) 87a/10

ķ. -adur (nā-tamām ķ.) 113b/7

ķ. -dı (hayrān ķ.) 110b/5

ķ. -dı (tenglikge ķ.) 113a/11

ķ. -ğan (ögze) (merdāniyyetdin ķ.)
73a/4

ķ. -ğanlar (maḥrūm ķ.) 114a/2

ķ. -ğay (yol ķ.) 42b/5

ķ. -ğusıdur (h^vārlikğa ķ.) 107a/5

ķ. -mağay (maḥfī ķ.) 65a/8

ķ. -mağay (ḥālī ķ.) 103a/3

ķ. -mağay-sén (maḥrūm ķ.) 32b/7

ķ. -mağay-sén (tenglikge ķ.) 57a/13

ķ. -mağay-sén (belāğa ķ.) 79b/13-
80a/1

ķ. -mağusıdur (tilim ķ.) 46a/6-7

ķ. -masun (qolıda ķ.) 118b/12-13

ķ. -sa (işdin ķ.) 30a/9

ķ. -salar (maḥrūm ķ.) 114a/3

ķ. -ur (bī-behre ķ.) 59a/7

ķ. -ur (ḥālī ķ.) 59b/6

20. Fiillerle birlikte tasvirî fiiller
yapar

ķ. -dı (toḥtap ķ.) 24a/9, 60b/13, 118b/5

ķ. -dı (olturup ķ.) 91b/10

ķ. -dı (yumulup ķ.) 109a/10-11

ķ. -mağay-sén (toḥtap ķ.) 22b/13

ķ. -maḥ (toḥtap ķ.) 50b/10

ķ. -mas-sén (ölmey ķ.) 82a/12

ķ. -sa (toḥtap ķ.) 67b/5

ķ. -saṅg (toḥtap ķ.) 89a/10-11

ķ. -ur (toḥtap ķ.) 121a/4-5

ķ. -ur-sén (toḥtap ķ.) 104a/12

ķal'a (Ar.) *Kale*

ķ. +ge 56a/6, 56a/7

ķalb (Ar.) *Her hâli sahte olan,
güvenilmez (kimse)*

ķ. bol- "güvenilmez olmak, sahte
olmak" 64a/6

ķāle Resūlu'llāh (Ar.) *"Hazreti
Peygamber şöyle buyurdu." manasına
gelen tabir*

ķ. 76a/7

ķalem (Ar.) *Kalem*

ķ. +i (pergār ķ.) 88a/12

ķ. +i (cedvel ķ.) 88a/12

ķ. yür- "yapılan bir işten mesul olmak,
sorumlu olmak" 49b/9 (2)

ķ. çek- "yapılan bir işten mesul olmak,
sorumlu olmak" 49b/12

ķalem-dān (Ar.+Far.) *Kalem konan kutu, kalem mahfāzası, kalemlik*
ķ. 88a/12

ķalem-tırāş (Ar.+Far.) *Eskiden kamış kalemleri açmakta kullanılan uzun saplı, 15 – 20 santim boyunda küçük bıçak*
ķ. 88a/11

ķalın 1. *Kaba, sert*

ķ. ve ġalīz bol- "kaba ve sert olmak"
50b/9

2. *İnce karşıtı; kalın*

ķ. 63b/2, 64a/2

ķālī^c *Sökme, koparma, kökünden koparma*
e. -i ķālī^c "tembel olan ve tırnaklarının etrafında tüy olan at" 70b/7

ķama^c (Ar.) *Gözlerin hastalık sebebiyle zayıf ve fersiz olması hastalığı*
ķ. 71b/1

ķamçı *Kırbaç; kamçı*

ķ. ve tayak tēg- "kırbaç ve sopa vurulmak" 67a/2

ķamer (Ar.) *Ay; kamer*

ķ. 102a/5

ķ. +ge (dereċāt-ı ķ.) 102a/8

burc-ı ķ. "ayın bulunduğu burç, ay burcu" 102a/5

ķāmet (Ar.) *Endam, boy pos*

ķ. +i 63b/6

ķāmil (Ar.) 1. *Yetişmiş, olgunlaşmış, yetişkin*

k. 114b/11

k. bol- "olgunlaşmış olmak, yetişmek, yetişkin olmak" 11a/5, 11a/6,

2. *Tam, eksiksiz, bütün*

k. +i 62a/11

3. *İlim, fazilet ve hüner sahibi*

k. bol- "hüner sahibi olmak, fazilet sahibi olmak" 108a/10-11

ķāmīlī (Ar.) *Olgun, yüce, mükemmel bir (kişi)*

k. 116a/12

ķamlaş- *Yakışmak, güzel olmak*

ķ. -adurġan 63a/1

ķan *Kan*

ķ. 48a/7

ķ. +ġa 48a/12, 98b/11, 101a/4, 101a/5

ķ. +ġa 126a/12

ķ. +ını 43b/1, 55a/13, 55b/2

ķ. +nı 56b/3

ķ. +nınġ 48a/11

ķ. aldur- "saġlık sebebiyle veya başka birine nakledilmek üzere bir âletle damardan kan aldırarak veya akıttırmak" 48a/9-10, 101a/7,

ķ. al- "saġlık sebebiyle veya başka birine nakledilmek üzere bir âletle birinin damarından kan çekmek veya akıtmak" 48a/11

ķ. tōk- "bir kişiyi öldürmek, kan dökmek" 55b/11

kişininġ ķ. +ıġa cūr² et kıl- "bir kimseyi öldürmeye kalkışmak, bir kimseyi öldürme konusunda aceleci davranmak, bir kimseye öldürme konusunda cesaret vermek" 126a/12

ķana- *Vücudun herhangi bir yerinden kan akmak, kan gelmek; kanamak*

ķ. -dı 112a/6

ķanā^cat (Ar.) *Elindekinden hoşnut olup fazlasını istememe, kendisine verilene razı olma, azla yetinme; kanaat*

ķ. 59a/10

ķ. kıl- "kafi bulmak, yetinmek, kanaat etmek" 58a/9-10, 88b/5, 88b/12, 103a/7, 121a/12

ķ. kıl- "razı olmak, rıza göstermek" 127b/4

ķanċa 1. *Ne kadar*

ķ. 8a/9, 10b/6, 44b/5

2. *Kadar*

ķ. 115b/13

ķandın *Nereden*

ķ. 99a/9

ķandīl (Ar.) *Sıvı hâlindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması suretiyle ışık veren aydınlatma aleti; kandil*

ķ. 68a/8

ķānī^c (Ar.) *Kanaat eden, kanaatkâr*

k. ve ferhīz-kâr bol- "kanaat etmiş olma, kanaatkâr olmak" 88a/6

Ḳānūn (ea) *Metne göre Muhammet Zekeriyya'nın yazmış olduğu bir kitap*
Ḳ. 44b/8

ḳapaḳ *Su taşımak için kullanılan, su kabağından yapılmış su kabı*
ḳ. 19a/5

ḳapūl (Ar.) *krş. ḳabūl*

ḳ. ḳıl- "kabul etmek" 14b/4

kār (Far.) *Fayda, yarar, kazanç; kār*

k. +da 93a/8

k. +ğa 74a/6, 75a/9, 82b/11, 86b/9

k. +ğa kél- "fayda sağlamak, yarar sağlamak" 74a/6, 75a/9, 86b/9

k. kél- "fayda sağlamak, yarar sağlamak, kazançlı olmak" 74b/13

k. +ğa yara- "fayda sağlamak, yarar sağlamak, fayda etmek" 82b/11

ḳara 1. *Siyah; kara*

ḳ. 63a/5, 63b/11, 65b/2, 69b/3, 69b/5, 69b/11, 71a/5, 101a/4

ḳ. +ğa 63b/13

ḳ. +nıḡ 73a/4

ḳ. +sı 64a/8, 73a/4

ḳ. toruḳ "siyah doru, daha koyu renkli doru" 69b/8

ḳ. bol- "siyah renkte olmak 101a/5

ḳ. ḳaṭ "siyah renkte olan at" 70a/1

ḳ. köz "siyah gözlü" 71a/9

2. *Zenci, kara yüzlü kişi*

ḳ. 73a/4

ḳ. +nıḡ ḳarası "çok kara, zenci (kişi)" 73a/4

ḳara- *Bakmak, görmek, krş. ḳarala-*

ḳ. -dı 60b/7

ḳ. -ḡıl 8b/4, 62b/6, 116b/3

ḳ. -ma 117a/2

ḳ. -maḡıl 44b/5

ḳ. -may 91b/11

ḳ. -yduḡan 18b/11

a. +ını kara- "önünü görmek, öngörülü olmak" 18b/11

2. *İncelemek, kontrol etmek, dikkatle bakmak*

ḳ. -ḡay 62b/5

3. *Dikkat etmek, ciddiye almak, bir işe ciddiyetle yaklaşmak, bakmak*

ḳ. -ḡıl 116a/11

ḳ. -saḡ 125a/7

4. ... *gözüyle bakmak*

ḳ. -ḡıl 117a/7

ḳaraḡu *Kör, âmâ*

ḳ. ve saḡraḡu bol- "kör ve sağır olmak" 106a/1

ḳaraḳçı *Yol kesen, haydut, eşkıya*

ḳ. 73b/8

ḳ. +dın 93b/2

ḳ. +lar 55a/13-55b/1, 95b/4

ḳ. +larnıḡ 127a/6

ḳarala- 1. *krş. ḳara-*

ḳ. -dı 45b/8, 109a/8, 112a/3

ḳ. -ḡay 26b/4

ḳ. -maḡay 127b/8

ḳ. -maḡıl 109a/2, 109a/2-3

ḳ. -p 19a/6, 68b/6,

2. *İncelemek, kontrol etmek, dikkatle bakmak; bakmak*

ḳ. -ḡay 62b/5

ḳaralık *Siyahlık; karalık*

ḳ. 100b/13

ḳ. +da 63a/4

ḳaramtıl *Siyah, kara*

ḳ. 101a/3

ḳaramuḳ *Karanfilgillerden, ekin*

tarlalarında biten, yaprakları

karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte, zararlı bir bitki

ḳ. 15a/13

ḳaraḡḡu *Karanlık*

ḳ. 20b/4, 60b/7

ḳ. +sı 35b/10

ḳarār (Ar.) 1. *Karar*

ḳ. tap- I "bir konu hakkındaki fikir, düşünce vb. kesinleşmek, kesin hâle gelmek, (gönülde) yer etmek" 74a/11-12

k. tap- II "kesinleşmek, kesin hâle gelmek, kesin olarak tutunmak, (ana rahmine) kesin olarak düşmek" 102a/12, 102b/2

ķ. taf- "bir konu hakkındaki fikir, düşünce vb. kesinleşmek, kesin hâle gelmek, (gönülde) yer etmek" 75a/5
 2. *Bir yerde veya hâlde durma, sebat üzere kalma, durma*
 ķ. tut- "durmak, olduğu yerde kalmak" 89b/1

kār-āzmūde (Far.) *Görgülü, görmüş geçirmiş*
 aşhāb-ı k. "görgülü, bilgili dostlar" 17b/9

ķarķığa (Moğ.) *Doğan, ķrş. ķarķığay*
 ķ. 53a/4, 53a/6
 ķ. +ğa 53b/2
 ķ. +nı 53a/13, 53b/1 (2), 53b/3

ķarķığay (Moğ.) *ķrş. ķarķığa*
 ķ. +nı 53a/8

kār-gerde (Far.) *Daha önce savaş tecrübesi edinmiş, savaşmış, bu konuda tecrübe sahibi kimse*
 k. 115b/9

ķarı *İhtiyar, yaşlı*
 ķ. 12b/4, 23b/8, 28b/7, 29b/13, 31b/7, 31b/9, 31b/13, 42a/2, 42a/5, 43a/13, 73a/3, 73a/4, 76b/5
 ķ. +lar 13a/8, 13a/9, 17b/7, 29a/8, 29a/9, 29a/10, 29a/11, 29a/13, 29b/5, 29b/10, 60a/2
 ķ. +lardın 29b/11, 30a/1 (2), 31b/5, 43a/7
 ķ. +largā 13a/7, 29a/11, 29a/13, 29b/5, 30b/4, 68a/7
 ķ. +larnı 29a/12, 29b/4, 125a/2
 ķ. +larnıng 30a/2
 ķ. +nı 28b/6

ķarı- *Yaşlanmak, ihtiyarlamak*
 ķ. -dıng 29b/12
 ķ. -ğan 30b/4, 48a/5
 ķ. -ğanda 29b/12

ķarılıķ *Yaşlılık, ihtiyarlık*
 ķ. 29b/1, 29b/12, 30b/5, 30b/8, 31b/5, 71b/4
 ķ. +dın 30b/7
 ķ. +nı 71b/5

ķarın *İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi; karın*
 ķ. +(ķarn)ı 40a/11
 ķ. +nı yaman "obur, çok yiyen" 40a/11

kār-nāy (Far.) *Üflemeli çalgı, borazan*
 k. tart- "borazan çalmak" 29b/13

ķars *ķrş. çapaķ*
 ķ. sok- "alkışlamak" 41a/1

ķārūn (ka) *İsrailoğulları zamanında zenginliğiyle ün salmış, sonra da malı ile birlikte helak olmuş bir kişi; Karun*
 ķ. (genc-i ķ.) 57a/11

ķārūre (Ar.) *Tahlil yapmak için idrarın bulunduğu şişe*
 ķ. 99b/10, 100b/10, 100b/12, 101a/3, 101a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 101a/9, 101a/9
 ķ. +ge 100b/9
 ķ. +niņg 100b/13, 101a/1

ķārvān (Far.) *Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı; kervan*
 k. +niņg 95b/2, 95b/3

ķarz (Ar.) 1. *Ödünç, borç*
 ķ. kıl- "borçlanmak, borç almak" 59b/8
 ķ. bér- "ödünç vermek, borç vermek" 59b/8, 59b/9, 59b/11, 90b/11, 121b/11-12
 2. *Birine borç olarak verilen para vb. şey, alacak*
 ķ. +ımnı 121b/13
 ķ. +iņg 121b/13

ķarz-dār (Far.) *Borçlu*
 ķ. bol- "borçlu olmak" 61b/2-3

ķaşāb (Ar.) *Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse; kasap*
 ķ. 64b/11
 ķ. +ğa 64b/11

ķaşd (Ar.) *Niyet, amaç; kasıt*
 ķ. +ıda 23b/4, 68a/10, 79b/7, 107a/2
 ķ. +iņg 81a/12
 ķ. +nı 110a/7
 ķ. kıl- I "bir şeyi yapmaya niyetlenmek, niyet etmek" 81b/8

. ıl- II "zarar vermeye niyet etmek, zarar vermek maksadıyla harekete geçmek, saldırmak" 95b/4
 . ıl- III "yönelmek, bir yeri ele geçirmek amacıyla meyletmek, bir yeri ele geçirme niyetinde olmak" 110a/5, 110b/12
aşden (Ar.) *Bilerek, isteyerek, bile bile, kasıtlı olarak; kasten*
 . 66b/3, 128b/8
 . +dür 40b/10
kāse (Far.) *ini, toprak veya camdan yapılmış çukur çanak, kase*
 k. +lerni 33a/13-33b/1
 k. +sige 33b/7
āřıd (Ar.) *Haberci, elçi*
 . 19b/1
 . +dın 111b/2
āřide (Ar.) *9 beyitten 100 beyte kadar, aynı aruz vezniyle yazılmış ve gazel gibi kafiyelenen nazım şekli*
 . 103b/10 (2)
 . +lerde 104a/8
aş I 1. Ön, huzur
 . +ıda 17a/4, 39a/11, 39b/5, 47a/9, 91b/10, 111a/6, 112a/9
 . +ıga 18a/8, 41a/4, 71a/6, 73b/2, 91b/10, 94b/8, 97a/3, 110b/7
 . +ımda 19a/12
 . +ımga 25a/8
 . +ıngda 51b/10, 66b/7, 74a/10
 . +ıngga 111b/7
 . +ıngızda 92a/6
 2. *Yan, yanında, beraberinde*
 . +ıda 107b/6, 115a/2
 . +ıngda 116a/3
 . +ıda tut- "yakınında bulundurmak, yanında tutmak, bir kişiye güvenip onu yanında tutmak" 107b/6-7
aş II Gözlerin üzerinde kemerli birer izgi oluşturan kısa kıllar; aş
 . +da 62b/8
 . +ları 63a/5, 64a/7
 . +larıga 62b/6
āřāne (Far.) *Büyük, süslü köşk, mükellef ev, hane*

. +sige 74b/7
kāřkī (Far.) *Keşke*
 k. 86b/10, 111b/9
atar *Sıra, dizi, grup, sınıf*
 . +ıda 16b/11, 21b/2, 23a/4, 25b/8, 26a/4, 27a/7, 40b/9, 41a/2, 59b/11, 61b/13, 107b/12, 126a/4
atıg 1. *şiddetli, katı, sert*
 . 23b/11, 48a/1 (2), 48a/10 (2), 51a/2, 56b/8, 63b/7, 84a/11, 100b/1 (2)
 . su "Sel" 97a/7
 . muāmelelig bol- "sert davranmak, kötü davranmak, sert muamelede bulunmak" 121b/12-13
 . bol- "katı olmak, sert durumda olmak, katılaşmak" 127b/10
 2. *Zor, güç, müşköl*
 . bol- "zor olmak, güç olmak, müşköl olmak" 71a/4
atıgılık *Sertlik; katılık*
 . 59a/4
atık *şiddetli, katı, sert*
 . 9b/6
kātib (Ar.) 1. *Yazı yazmakla görevli olan kişi, yazıcı; kâtip*
 k. +ga 109b/11, 113a/3
 k. +lerga 109b/4
 k. +lerni 110b/4
 k. +ning 109b/11
kātiblik (Ar.+T.) *Yazıcılık; kâtiplik*
 k. 112b/13
avām (Ar.) *Durma, dikilme, kaim olma*
 . -ı řābit bol- "dik olmak, ayakta olmak, sabit olmak" 98b/10
avī (Ar.) 1. *şiddetli*
 . bol- "şiddetlenmek" 17b/12
 2. *Güçlü, kuvvetli, sağlam*
 . 80a/6, 80a/8, 82a/8, 86b/6, 93a/3
 . +dür 82a/6
 uluğ ve . bol- "büyük ve güçlü olmak" 83b/1
avl (Ar.) *Söz, kelam*
 . 88b/5
kāvla- (Far.+T.) *Oyulmak, delinmek, yarılmak*

k. -ğan 11a/10
ķavm (Ar.) *İnsan topluluğu; kavim*
 ķ. 85a/6, 119a/13, 119b/3, 122a/4, 126b/7, 128b/10
 ķ. +din 128b/9
 ķ. +ęa 6b/5, 33b/13 (2)
 ķ. +ler 64b/8
 ķ. +lerdin 64b/8
 ķ. +ni 85a/7, 126b/10
 ķ. +niğ 6b/2, 22b/12, 78a/10, 119a/13, 122a/5, 126a/6
ķay (Ar.) *Kusma, istifra*
 ķ. 100a/12
 ķ. ķıl- "kusmak" 100a/12
ķayan *Nereye*
 ķ. 112a/8
ķayaş *Akraba*
 ķ. +larığa 117b/1
 ķ. +larıęęa 60a/3
ķaydaę 1. *Hangi*
 ķ. 40a/7 (2)
 2. *Ne*
 ķ. 127a/8
ķayim (Ar.) *Ayakta duran, ayağa kalkmış durumda olan, kıyamda bulunan*
 ķ. ol- "ayaklanmak, ayakta durmak, ayağa kalkmak" 103b/3-4
ķaynattur- *Kaynattırmak*
 ķ. -up 16a/10
ķaysı 1. *Hangi*
 ķ. 16a/5, 76a/12, 89b/5, 92a/10, 100b/7
 ķ. +ęa 76b/2
 ķ. +nı 46a/12
 2. *Ne*
 ķ. +dur 125b/1
ķazā (Ar.) *Davaları görme ve hükme bağlama işi, kadının ve hâkimin görevi, yargı*
 m. +da (meclis-i ķ.) 92b/2
ķazan *Yemek pişirilen kap, tencere, kazan*
 ķ. 84a/6
ķazārā (Ar.) *Elde olmaksızın, kaza ile; kazara*
 ķ. 60b/6, 81a/8, 106b/8

ķāzī (Ar.) *Kadı*
 ķ. 19b/1
ķe'āb (Ar.) *Memenin tümsek şeklinde kabarması, şişmesi hastalığı*
 ķ. 71a/13
ķebāb (Ar.) *Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et; kebab*
 ķ. +nı 114a/1
ķec (Far.) *Eğri, çarpık*
 ķ. bol- "eğri olmak, çarpık olmak" 70b/7
ķeç- 1. *Adı geçmek, anılmak, bahsedilmek*
 ķ. -güsidür 47a/12
 2. *Geçirmek, gün geçirmek*
 ķ. -gü 74b/3
 küni ķ. -gü dék "gün geçirecek, idare edece kadar" 74b/3
 3. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
 ķ. -edür (cāndın ķ.) 116b/2
 ķ. -mes (kōęlide ķ.) 72a/1
ķeçe 1. *Gece*
 ķ. 11a/13, 11b/12, 25b/2, 33a/2, 33a/5, 33a/7, 36b/7, 39b/3, 50a/3, 54b/10, 72b/13, 91a/2, 97a/6, 111b/6, 111b/13
 ķ. +ni 50a/13, 50b/2
 ķ. +niğ 35b/10
 ķ. +si 36b/11
 ķ. ķıl- "gece hâline getirmek, gece etmek" 51b/3
 2. *Akşam*
 ķ. 38b/12
ķeçelik 1. *Gece için kullanılan, gecelik*
 ķ. 5a/1
 2. *Gece eğlencelerinde şarkı söyleme durumu*
 ķ. +ge 63a/12
 3. *Gece vakti, gece*
 ķ. +de 70a/9
ķeçik- *Gecikmek, geç olmak, normalden daha geç bir zamanda olmak*
 ķ. -ip 100b/6, 100b/7
ķeçür- *Affetmek, bağışlamak*
 ķ. -gil 84a/2

ked-bānū (Far.) *Evini çekip çevirebilen, evini idare edebilen kadın*
k. 72a/4-5

ked-ḥudāçılıḳ (Far.+T.) *Hükümdarlık, yöneticilik, idarecilik*
k. 52b/1, 69a/6

ked-ḥudālıḳ (Far.+T.) *Hükümdarlık görevi, idarecilik görevi, hüümdarlık, idarecilik*
k. 50a/5

kefen-duzd (Ar.+Far.) *Kefen hırsızı*
k. +lar 55b/1

kél- 1. *Erişmek, ulaşmak, gelmek*
k. -di 5b/9, 12b/2, 15b/10, 19b/4, 30b/3, 45b/3, 54a/2, 60b/8, 75a/2, 75a/8, 97a/8, 110a/9, 112a/1, 127a/7
k. -diler 76a/5, 78b/10, 113b/1, 127a/6
k. -dim 6a/3, 118a/8
k. -diñg 6a/3
k. -dük 73b/9
k. -edür 2b/10, 28a/3, 116a/4
k. -ey 112a/6
k. -gen 81a/10, 125b/11
k. -gendür 21b/4
k. -güçidür 2a/2
k. -güsidür 8b/1
k. -ip 17a/1, 21b/13, 78b/12, 89b/8, 91b/9, 92a/4, 97a/11, 118b/6, 125b/5
k. -medi 25a/9, 92a/2, 92a/7, 92a/8
k. -mediñg 71a/7
k. -mek 81a/12
k. -mes 6a/1, 6a/2, 89b/8
k. -mese 81b/2
k. -meydurgan 26b/6
k. -se 17b/4, 54a/11, 81b/2, 100a/12, 127a/3, 127b/5
k. -seler 18a/6
k. -ür 12a/2, 74b/8, 97a/3
k. -ür (sfe) 121a/6
k. -ürler 19a/6
alıp kél- "Getirmek" 97a/3
2. *Bir kişinin huzuruna çıkmak, önüne gelmek, huzuruna gelmek*
k. -di 11b/8, 21b/10, 25a/9, 45b/5, 71a/6, 73b/2, 90b/4, 92a/3, 94b/8

k. -ip 110b/7, 114a/13

3. *Yapılan iyilik ve kötülüğün karşılığı verilmek*

k. -güsidür 10b/11

4. *Ziyarete gelmek*

k. -gen 25a/13

k. -seler 25a/12

5. *Akla gelmek, hatıra gelmek*

k. -se 26a/11

6. *Misafir olarak gelmek, misafirlığe gelmek*

k. -seler 37a/10

7. *Bir işi yapma isteği meydana gelmek, oluşmak*

k. -gende 47b/12

k. -se 76a/12

8. *Aktarmak, aktarılmak, ifade edilmek, iktibas etmek*

k. -dük 50a/11 k.

k. -ipdür 15b/9, 41b/11, 69a/6, 86a/11, 96a/12

9. *Bir şeyi yapacak kudreti olmak*

k. -ür 51a/1

10. *Bir durum, hâl meydana gelmek, oluşmak*

k. -di 56a/13

11. *Bir kimsenin başına iş gelmek*

k. -edurgan 74a/6

12. *Doğmak, ortaya çıkmak, sudur etmek*

k. -gen 83a/2

k. -megüsidür 15b/12

13. *Cevap gelmek, yanıt gelmek*

k. -medi 92a/2

14. *Sel, taşkın vb. meydana gelmek*

k. -ip 97a/7

15. *Bir kimsenin başına kaderindeki işler gelmek, alınyazısı vuku bulmak*

k. -güsidür 102b/3

16. *Sıralanmak, dizilmek*

k. -ür 103b/6, 103b/7, 103b/8, 103b/9 (2)

17. *Elinden gelmek, +dan kaynaklanmak*

k. -ür 106b/1

18. Başlamak, başlatılmak

k. -ipdür 110b/6

19. Üzerinde durulmuş ve gerekli açıklama yapılmış olan bir konudan sonra esas konuya gelmek, esas söze gelmek, kendi sözlerini söylemeye sıra gelmek

k. -dim 120a/1

20. Uykusu gelmek, uyuma isteği gelmek

k. -medi (uykum k.) 127a/11

21. İsimlerle birlikte birleşik fiiller meydana getirir

k. -di (lâzım k.) 3a/1, 35a/10

k. -di (ğālib k.) 11a/8

k. -di (rāst k.) 10b/10

k. -di (utru k.) 16a/8

k. -di (pīş k.) 18b/13

k. -di (fesendīde k.) 19a/1

k. -di (kolğa k.) 57a/1

k. -di (kolunğga k.) 57a/7

k. -di (vücūdga k.) 84b/3

k. -di (yādıga k.) 112a/4

k. -edür (zuhūrğa k.) 111b/2

k. -edurğanlarını (şüretge k.) 87b/2-3

k. -edür (hoş k.) 104a/7

k. -gen (pīş k.) 92b/10

k. -gen (hoş k.) 105a/7

k. -gen (ğālib k.) 120a/12

k. -gende (ğālib k.) 66a/2

k. -genni (başımğa k.) 46b/8-9

k. -genni (kolğa k.) 58a/1

k. -genni (utru k.) 116b/3

k. -gey (pīş k.) 38a/2

k. -gey (hālīga k.) 50a/9

k. -gey (rāst k.) 102a/9, 102b/13-103a/1

k. -gey (hoş k.) 103b/12

k. -gil (pīş k.) 37a/10

k. -gil (ğālib k.) 72a/10

k. -gü (hoş k.) 24a/13

k. -güsidür (kār k.) 74b/13

k. -güsidür (kārğa k.) 86b/9

k. -ip (utru k.) 29b/7

k. -ip (ğālib k.) 72a/10, 82a/11

k. -ipdür (hoş k.) 16a/5

k. -medi (uykusu k.) 127a/8

k. -megey (cem^c k.) 36a/10

k. -megey-sén (ağır k.) 126b/7

k. -mes (rāst k.) 18a/10-11

k. -mes (kolıdın k.) 44b/6

k. -mes (kolğa k.) 57b/11

k. -mes (hoş k.) 105a/7

k. -mesün (açıgıñg k.) 84b/7

k. -meydurğan (kolğa k.) 26b/6

k. -se (cem^c k.) 16b/8

k. -se (pīş k.) 18a/1, 32a/5-6

k. -se (lâzım k.) 40b/1, 40b/8, 42a/10, 73a/1, 83b/10, 83b/12, 96b/12, 108a/12 (2)

k. -se (kolunğdın k.) 68b/2

k. -se (°āciz k.) 82a/7

k. -se (kolğa k.) 87a/6

k. -se (rāst k.) 102a/4

k. -senğ (ğālib k.) 80b/4

k. -ür (lâzım k.) 4b/8, 36b/6, 44a/8, 59a/12, 105b/9-10

k. -ür (ğālib k.) 55a/6-7

k. -ür (kārğa k.) 74a/6, 75a/9

k. -ür (zuhūrğa k.) 74b/9

k. -ür (°āciz k.) 103a/11

kelām (Ar.) Söz; kelam

k., kelime kıl- "sohbet etmek, konuşmak" 33b/2

k. -ı mecīd "Kur'anı Kerim" 58b/7

kelānī (Far.) Bir yiğit, bir kahraman

k. (merd-i k.) 23a/11

kele (Far.) Sürü, hayvan sürüsü

k. 7a/3

kelime (Ar.) Söz; kelime

k. 103a/13

k. +si 103b/8

kelām, k. kıl- "sohbet etmek, konuşmak" 33b/2

kéliş Gelme işi, geliş

k. 25b/2

k. barışlıg "gelici ve gidici, gelişli gidişli" 25b/2

kéltür- 1. Getirmek

- k. -edür 17b/12
- k. -diler 25a/6, 31b/8, 73b/6
- k. -eñgizler 12a/5-6
- k. -geli 13b/1, 33b/11-12, 37b/12-13, 65b/13
- k. -gey-miz 45b/3
- k. -gil 11b/12, 14b/7, 37a/13, 37b/1, 38a/4, 111b/13
- k. -gümdür 110a/9
- k. -mediñg 97a/9
- k. -megil 4b/6
- k. -mese 11b/4
- k. -se 11b/3, 37b/11, 123a/11
- k. -sem 11b/8
- k. -üp 11b/7, 20b/12, 23b/8, 37b/11, 38a/1, 38b/3, 112b/10
- k. -ür (sfe) 19a/7
- k. -ür-mén 11b/9, 110b/10

2. Aktarmak, iktibas etmek, rivayet etmek, ifade etmek

- k. -düm 75a/1
- k. -mek 21a/4
- k. -üpdürler 7b/7, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 20b/6, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 39b/8, 45a/13, 106b/5, 125a/8
- k. -ür 103b/2

3. Huzura getirmek, kişinin yanına getirmek

- k. -di 11b/10
- k. -mes-mén 111b/7
- k. -señg 38a/4
- k. -üp 19b/6, 112a/8

4. Bir şeyin bir ve beraber olduğunu ileri sürmek, ifade etmek

- k. -üpdürler 123b/11

5. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

- k. -düñg (kolğa k.) 77b/8
- k. -e (yādığa kéltürä'l.) 51a/10
- k. -edür (açığı k.) 20a/5
- k. -e-sén (kolunğğa k.) 57a/5-6
- k. -ey (bercā k.) 40a/5
- k. -diñg (becā k.) 7a/7

- k. -düm (anğğa k.) 56b/4
- k. -düm (haber k.) 71a/8
- k. -düm (kolğa k.) 77b/10
- k. -geli (kolğa kéltürgeli b.) 111a/12
- k. -gen (yüz k.) 48a/4
- k. -gen (bercā kéltürgen b.) 74a/4-5
- k. -gen (becā kéltürgen b.) 74b/10, 85a/3
- k. -gen (kolğa kéltürgen b.) 87b/13
- k. -gey (becā k.) 3b/4, 7a/11, 108b/10, 126b/6
- k. -gey (yüz k.) 67b/6
- k. -geyler (°amelge k.) 25a/13
- k. -geyler (kolğa k.) 111a/4
- k. -gey-sén (becā k.) 113b/9
- k. -gil (becā k.) 74b/6,
- k. -gil (kolunğğa k.) 89a/9
- k. -gil (bercā k.) 116b/11
- k. -günçe (becā k.) 105b/3
- k. -magey (feşimān k.) 95a/9
- k. -megil (tiliñğğa k.) 119b/5
- k. -mek (şalāhğa k.) 46a/4
- k. -mek (kolğa k.) 56b/13-57a/1
- k. -mek (yādığa k.) 98b/8
- k. -mekniñg (kolunğğa k.) 88a/1
- k. -mes (yüz k.) 86a/8
- k. -mese (becā k.) 8a/4
- k. -mesem (kolğa k.) 111b/8
- k. -se (becā k.) 4b/8
- k. -se (yüz k.) 30b/7-8
- k. -se (zuhūrğa k.) 50b/10
- k. -se (ğazabıñgı k.) 74a/10
- k. -señg (kolğa k.) 26b/6, 32b/2, 59a/13
- k. -üp (zuhūrğa k.) 50b/7
- k. -üp-mén (kolğa k.) 91a/8
- k. -ür (°amelge k.) 22b/2
- k. -ür (i°tidālğa k.) 48b/5-6
- k. -ür (hareketke k.) 50b/8
- k. -ür (h^varlık k.) 59b/9
- k. -ür-sén (kolğa k.) 58a/9
- k. -ür-sén (kolunğğa k.) 88a/2, 93a/7

kem (Far.) 1. Az, eksik, noksan

k. 3a/11, 8b/1, 22b/13, 23a/1 (2), 26a/12, 45a/5, 70a/7, 79b/9, 88a/8, 92b/3, 99a/6, 105b/6

k. bol- "az olmak" 9a/1, 52a/5, 78a/3, 82a/3, 89b/1

k. kııl- "azaltmak" 49b/11, 94a/10-11, 98a/2

k. yinçige "çok ince" 63a/12

bir k. kırk yıl "kırk yıldan biraz eksik, kırk yıldan biraz az" 81a/7

k. kıılmağan bol- "azaltmamış olmak" 114a/7

2. *Makam, mevki, mertebe olarak aşağı*

k. 15b/1, 110a/6

k. bol- "hüner, kabiliyet, tecrübe, meslek bakımından aşağı olmak" 17b/13

3. *Kısa*

k. bol- "kısa olmak" 70b/11

4. *Az, kısa süre, kısa zaman*

k. 128b/8

kemā ḥaḳḳıhī (Ar.) *Hakkıyla, hak ettiği şekilde*

k. 8a/3, 62a/8

kem-^cakl (Far.+Ar.) *Aklı kıt*

k. 27b/4

kem-^cakl bol- "aklı kıt olmak" 23a/4

kem-āzār (Far.) *Zarar vermeyen, zararsız*

k. bol- "zararsız olmak" 16b/5

kem-āzārlik (Far.+T.) *Zarar vermeme, zararsızlık*

k. +dur 16b/5

kemāl (Ar.) 1. *Olgunluk, yetkinlik*

k. 123a/10

k. +de 1b/13

k. +iğa 24b/6, 74b/8, 90a/10

k. -i ḳābiliyyet "kabiliyetin olgunluğu, yetkinliği" 1b/13

k. tap- "olgunlaşmak, olgunluk kazanmak" 30b/1

2. *Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik, tamlik, kusursuzluk*

k. +iğa 105a/12

k. +(iğa) kııl- "bir işi eksiksiz yapmak, bir işi mükemmel derecede yapmak, bir işi en güzel şekilde yapmak" 105a/12

kemend (Far.) *Uzaktaki bir kimseyi veya şeyi çekip yakına getirmek için atılan ucu ilmikli ip; kement*

k. taşla- "kemendi ucundan tutup birkaç kere döndürdükten sonra ilmiği yakalanmak istenen şeye geçecek şekilde fırlatmak, kement atmak" 73b/2

kem-gūy (Far.) *Az konuşan*

k. 64b/2

kem-ḥāb *Bir at hastalığı*

k. 71b/2

kem-ḥande (Far.+Ar.) *Az gülen*

k. 117a/9

kem-ḥandelik (Far.+Ar.+T.) *Az gülme durumu, az gülme*

k. 39b/1

kem-ḥōr (Far.) *Az yiyen*

k. 34a/4

kemīne (Far.) *Zavallı, aciz*

k. 103b/2

kemlik (Far.+T.) 1. *Eksiklik, noksanlık, kötülük*

k. 30b/13-31a/1, 31a/2, 31a/3

2. *Yokluk, yoksulluk*

k. +ge 32b/5

3. *Azlık, az olma durumu*

k. +i 66b/7

4. *Zarar, ziyan*

k. 94a/3

kemraḳ (Far.+T.) *Daha az, krş. kemrek*

k. +dur 48a/9

kemrek (Far.+T.) *krş. kemraḳ*

k. 21b/7

kemterīn (Far.) *En az, en ufak, en küçük*

k. 7a/13

kenār (Ar.) *Yan; kenar*

k. +ı 69b/1

kenāre (Far.) *Kenar*

k. +ge 19a/7

k. +sin 45b/7

kendüm-nümā (Far.) *Buğday gösteren*
k.-nümā-yı cev-fürüş "hilekârlık örneği
olarak buğday gösterip arpa satma
durumu" 12b/7

kénġ *Geniş*

k. 63a/6, 63a/9, 63a/10, 63b/2, 63b/9
(2), 69b/2, 69b/4 (2), 69b/5, 69b/6

kénġrū *Geniş, bol, çok*

k. tut- "Bol tutmak, çok tutmak" 27b/6

kénġrūlūk *Bolluk, çokluk*

k. 68b/7, 79a/6

kenīzek (Far.) *Küçük cariyeye, cariyeye*

k. 66a/1, 66a/3, 72b/4, 91a/4, 118b/3

k. +ge 90b/13

k. +ler 64b/7, 81a/6

k. +lerni 66b/10

k. +ni 91a/9, 91a/11, 91a/13, 92a/5

k. +niġ 90b/13-91a/1, 91a/5

kent *Şehir ve şehirden küçük yerleşim
yeri*

k. 19a/5, 19b/4, 114a/9

k. +din 19a/5

k. +ni 19b/2

kerāhiyyet (Ar.) *İstemeyerek, içten
gelmeyerek, mecburî olduğu için,
mecburiyetle*

k. 73b/7

kerāmet (Ar.) 1. *Kısmet, nasip*

k. kı- "nasip etmek, kısmet etmek"
34b/9, 37a/2

2. *Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın
kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler
yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl
sınırlarını aşan tabiat üstü iş,
hârikulâde hâl; keramet*

k. +idin 127b/10-11

kérek *Gerek, lazım, lüzumlu*

k. 2a/2, 4a/8, 4a/11, 4b/12 (2), 6b/13,
7b/1, 13b/9, 15a/5, 15a/7, 15a/8, 16b/6,
21a/11, 24b/13, 32b/10, 34b/10, 35a/6,
40a/6, 44b/7, 48a/2, 48b/1, 48b/10,
51b/2, 51b/7, 52a/2, 57a/1, 63a/1,
63b/13, 65a/8, 70a/5, 71b/10, 80a/6,
81b/2, 84b/13, 86a/5, 99a/10, 99b/7,
108a/7, 111a/13, 111b/1, 113a/5,

113b/6, 116b/12, 17b/7, 117b/9,
120a/11

k. +dür 24a/7, 33a/6, 45a/4

kerem (Ar.) 1. *Büyüklik, bağışlayıcılık*

k. 85a/1, 85a/3

2. *Büyüklik, yücelik, ululuk*

k. +niġ 34a/1

3. *Cömertlik*

k. +i (faẓl u k.) 34b/8-9

4. *İyilik, ihsan, lütuf*

k. kı- "iyilik etmek, ihsanda
bulunmak" 84a/10

lüt k. kı- "iyilikte bulunmak, iyilik
etmek, ihsanda bulunmak" 126a/1

kerrema'llāhu vecheh (Ar.) *"Allah
yüzünü şerefli kılsın." manasında olup
Hazreti Ali'nin ismi anıldığında
hürmeten söylenen bir söz*

k. 76a/7

keremlġ (Ar.+T.) *Büyüklik,
bağışlayıcılık*

k. 85a/11

kerīm (Ar.) *Kerem sahibi, cömert, eli
açık*

k. 85a/3, 85b/11 (2), 86b/3

kerīmī (Ar.) *Kerem sabihi, cömert, eli
açık*

k. 86b/6

kerīmlik (Ar.+T.) *Büyüklik,
bağışlayıcılık*

k. +niġniġ 85a/13-85b/1

kés- *Kesmek*

k. -ip 111b/1, 116a/4

k. -megen 7a/2

k. -mek 10a/6

k. -mekge 39b/9

kesād (Ar.) 1. *Alışverişte durgunluk,
işlerin hareketli olmaması, alışverişin
az olması; kesat*

k. 67a/7

2. *Revaçta olmayan, sürümsüz,
ucuzlaşmış, ucuz*

k. 93b/7, 93b/8

kesb (Ar.) *Kazanma, elde etme*

k. kı- "kazanmak, elde etmek" 43a/2

kesel (Ar.) 1. *Hastalık*

k. 99b/5, 99b/1, 101a/7, 101a/8, 101a/9, 101a/12, 101b/1, 101b/5

k. +ge 99b/6

k. +ler 100a/3

k. +lerdin 71a/12

k. +lerniň 99b/13

k. +niň 71a/12, 87b/10, 99a/13, 99b/1-2, 99b/2, 99b/8, 101a/10 (2), 101a/11

2. *Hasta*

k. 100a/12 (2), 101a/2, 101a/6, 101b/3

k. +ge 100a/7, 101b/2

k. +ni 100a/2, 100a/6, 100a/7, 100b/3

k. +niň 99b/3, 99b/4, 100a/11, 100b/4, 101b/2

k. bol- "hasta olmak, hastalığa yakalanmak, hastalanmak" 100b/9, 100b/10, 100b/13-101a/1, 113a/13

kesellik (Ar.+T.) *Uyuşukluk, tembellik*

k. +ge 50a/8

késtür- *Bir kimsenin başını vurdurmak, kestirmek*

k. -ür-sén 55a/7

keşfā *Karnını sallaya sallaya yürüyen ata verilen ad*

k. 70b/12

két- 1. *Gitmek*

k. -erniň 2a/2

k. -geli 33b/8

k. -geni 82a/10

k. -gil 39a/7

k. -güçi 2a/2

k. -ip 56a/7

k. -ti 29a/3, 60b/6, 91b/10

k. -ip bar- "gitmek, varmak, ulaşmak" 56a/7

2. *Ahirete göçmek, ölmek, gitmek*

k. -gülük 13a/3

k. -ip 20b/11

k. -gey 86b/11

3. *Kaybolmak, dağılmak*

k. -mesdin 36b/3

4. *Bir yerden ayrılmak, gitmek*

k. -seler 37b/10

5. *Şüphe, zan, düşünce vb. bir duygu ortadan kalkmak, akıldan çıkmak, gönülden gitmek, gönülden çıkmak*

k. -gey 109a/12

k. -ti 81a/13

6. *Mal, mülk, para vb. ziyan olmak, yok olmak, elden çıkmak, gitmek*

k. -küsidür 105b/9

k. -se 96b/5

7. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

k. -er (koldın k.) 57b/11

k. -er (kaçıp k.) 66a/6

k. -gen (koldın k.) 44a/13

k. -gence (gurür k.) 95a/4

k. -güsidür (élgidin k.) 56a/4-5

k. -se (koldın k.) 107a/4

8. *Fiillerle birlikte tasvirî fiiller yapar*

k. -er (alıp k.) 61a/4

k. -mediň (alıp k.) 61a/3

k. -megey (köyüp k.) 90a/13, 128a/1

k. -ti (alıp k.) 97a/11

kevākib (Ar.) *Yıldızlar*

k. (k. şābite) 102a/6

kéy- *Giymek*

k. -di 60b/11

k. -mek 53a/6, 126a/1

kéydür- *Giydirmek*

k. -di 45b/6

kéyin 1. *Sonra*

k. 6b/6, 11b/12, 12a/7, 13b/4, 15b/12, 17a/11, 19a/13, 19b/9, 20b/9, 20b/10, 23b/12, 24b/8, 25a/13, 30a/5, 33a/12, 33a/13, 33b/11, 34a/13, 35a/2, 35a/5, 35a/8, 37a/13, 37b/1, 38a/1, 38b/2, 39b/11, 40a/3, 43b/13, 44a/5, 46a/2, 46b/5, 49a/1, 49a/2, 49a/6, 51b/7, 52a/7, 65a/9, 66a/3, 71b/9, 73a/11, 73a/12 (2), 73b/8, 74a/1, 75a/9, 76b/9, 86b/3, 88a/4, 91a/9, 91a/11, 91b/5, 91b/6, 91b/11, 96b/9, 97b/7, 102a/4, 102b/13, 105b/2, 109a/11, 110b/2, 110b/11, 112b/7, 113b/5, 114b/6, 115a/12, 117b/1, 118b/1, 119a/2, 119b/13, 121a/2, 125b/11,

bir zamāndın k. "bir müddet sonra"
125b/4

bir müddetdin k. "bir müddet sonra"
91b/11

2. *Arka, peş*

k. 55a/6

k. +(kéyn)ide 27b/10

k. +(kéyn)idin 116b/1

3. *Geri*

k. 54b/11, 57b/2, 116b/5

kademiñni k. koy- "geri adım atmak,
ayağını geriye atmak, geriye gitmek"
116b/5

kéyinki *Sonraki*

k. 79a/11

keyk (Far.) *Pire*

k. +ge 101a/5

Keykāvūs (ka) *Emîr Unsûrû 'l-meâlî
adıyla da tanınan Keykâvus b. İskender
b. Kâbûs b. Veşmgîr, Kâbûsnâme adlı
eseriyle tanınan Ziyârî hükümdarı*

K. 30b/3

kéz- *Gezmek, dolaşmak*

k. -ip 6a/1, 6a/8, 82b/4

ķıçķır- 1. *Çağırarak, seslenmek, davet
etmek*

ķ. -ğusıdur 24a/7

ķ. -ıp 60b/11

ķ. -mağıl 47b/2

ķ. -sa 107b/13

2. *Kışnemek*

ķ. -ğak 71a/4

ķ. -sa 70a/11

3. *Hastalık vb. sebepten dolayı
bağırarak, çağırarak, inlemek*

ķ. -sa 100a/8, 100a/10

ķıfçak XI-XV. yüzyıllarda, Hazar ve
Karadeniz'in kuzeyindeki bozkırlarda,
Mısır ve Suriye'de yaşamış bir Türk
boyu, Kuman; Kıpçak

ķ. +dur 64b/2

ķıl Bazı hayvanların derisinde, insan
vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst
deri ürünü olan ipliksi uzantı, tüy; ķıl
ķ. 33b/6

ķ. +nı 33b/7, 33b/9

ķıl- 1. *Yapmak, etmek, yerine getirmek*

ķ. ! 80b/3, 124a/12,

ķ. -a (ķıla'l.) 42b/11, 68b/1, 93b/5

ķ. -adur 14b/5

ķ. -adurğan 60b/13, 83a/9, 84a/5, 96a/3

ķ. -adur-mén 14a/3

ķ. -ay 32b/6, 37b/2, 45b/12, 118a/10,
127a/13 (2)

ķ. -dı 56a/8, 56a/9, 110b/11

ķ. -dılar 78b/11

ķ. -dım 16a/5, 83a/8

ķ. -dınğ 12a/13, 14b/7

ķ. -ğak 121a/9, 121a/10

ķ. -ğalı 83b/12

ķ. -ğan 2a/1, 5b/4, 10b/3, 13b/12,
25b/1, 27a/10, 49b/9, 50a/8, 57b/1 (2),
79b/12, 80b/12, 83a/13, 85a/12,
111b/8, 112b/7, 112b/9, 113b/10

ķ. -ğan (ögze) 10b/12

ķ. -ğandın 57b/8, 92b/12

ķ. -ğanıdın 68a/12

ķ. -ğanıñnı 83a/9

ķ. -ğanını 85a/13

ķ. -ğannı 57b/9

ķ. -ğay 2a/2, 68a/9, 68b/1, 93b/11,
93b/12, 125b/9

ķ. -ğaylar 7b/11

ķ. -ğay-mén 110a/4

ķ. -ğay-sén 57a/3, 82b/12, 90a/4, 92b/1

ķ. -ğıl 8a/7, 36a/1, 40b/3, 40b/10,
42b/5, 56b/12, 68a/7, 75a/13, 77a/6,
85a/2, 90b/10, 101b/4, 121a/7

ķ. -ğuçı 2a/2

ķ. -ğuçını 2a/1

ķ. -ğuluk 40a/7

ķ. -ğulukdur 56b/5

ķ. -ğumdur 28b/3, 39b/3

ķ. -ğunğdur 6a/8-9, 7b/2

ķ. -ıp 15b/11, 82b/5

ķ. -madı 111a/7

ķ. -mağan 2a/1, 27a/10, 83a/8, 92b/12

ķ. -mağıl 15b/7, 21b/6, 22b/9, 41a/8,
42a/9, 68a/13, 88b/13, 107b/4

k. -mağlık 58b/6
 k. -mağuluk (sfe)13b/13
 k. -mağuluk 40a/8
 k. -mağ 15a/8, 41a/2, 42a/10, 44a/8, 44b/6, 46a/5, 48b/10, 53b/8, 82b/13, 84b/13, 110a/7, 102b/8
 k. -mas 14b/5, 117b/3
 k. -masa 74b/12
 k. -masağ 98a/2-3, 111b/3
 k. -maslıkdur 106a/8
 k. -mas-sén 83b/11
 k. -may 56b/5
 k. -maydurgan 68a/13
 k. -miş-mén 12a/11
 k. -sa 5b/3, 46a/7, 94a/1, 128b/3
 k. -salar 14a/12, 39b/5
 k. -sam 64b/12, 127a/8
 k. -sağ 8a/9, 38a/10, 40b/9, 102b/6
 k. -ur (sfe) 4a/10, 27a/6, 32b/12, 33a/1, 33a/3, 33a/4, 34a/12, 67b/5, 85a/13, 113b/12, 115b/2, 120b/1, 120b/11, 120b/13, 121a/4, 121a/10, 122a/4
 k. -ur 8a/8, 14b/5, 15a/12, 73a/2, 81a/5, 85a/12 (2), 93b/5
 k. -urda 42b/10
 k. -urlar 29a/11
 k. -ur-sén 8a/8, 12a/11, 21b/6, 107a/11
 k. -ğan dék bol- "yapmış gibi olmak" 10b/3
 kılur bol- "yapacak olmak, yapar olmak, yapmak" 38a/12, 85a/13
 kıla'l- "yapabilmek, edebilmek, yerine getirebilmek" 42b/11, 68b/1, 93b/5
 k. -ğalı bol- "yapabilmek, yapma imkânına sahip olmak" 83b/12
 k. -ğan bol- "yapmış olmak, etmiş olmak" 97a/1, 111b/8
 2. *Yaratmak, var etmek, meydana getirmek*
 k. -ğay 6b/4
 3. *Meydana gelmek, olmak*
 k. -ğusıdur 12a/7
 4. *Anlatmak, demek, ifade etmek, bildirmek*
 k. -dım 19a/9

k. -ğay-sén 31b/3
 k. -urlar 31b/2
 5. ... *isteğinde olmak*
 k. urlar 29b/1 (2)
 6. *Misafir etmek, ağırlamak*
 k. -ğay-mén 37b/6
 k. -ğıl 37a/7
 k. -urunğnı 37a/7
 7. *Sarf etmek, harcamak*
 k. -ğıl 37a/8
 8. *Öldürmek, kan almak, kan dökmek*
 k. -ğuluk 56b/3
 k. -ur-sén 85a/9
 9. *Günah, suç vb. bir şey işlemek*
 k. -ğan 84b/12
 k. -mağıl 40a/3, 85a/5
 k. -sağ 85a/12
 10. *Cinsî münasebette bulunmak, cima etmek*
 k. -ğıl 47b/12
 k. -mağay-sén 47b/8
 k. -mağıl 47b/12
 11. *Hazırlamak, hazır hâle getirmek*
 k. -ğıl 76a/2
 12. ... *hâline getirmek*
 k. -ğıl 78a/7
 13. *Elde etmek, kazanmak*
 k. -ğan 93a/1
 14. *Vermek, hüküm vermek*
 k. -ğan 93a/2, 102a/9
 15. *Önlem almak, tedbir almak, tedbir için gerekli olan şeyleri yapmak*
 k. -ay 127a/12
 k. -dılar 111b/4
 k. -ğay-sén 98a/1
 16. ... *şekline getirmek*
 k. -ğıl 102b/13
 17. *Bir şeyi kendi malı durumuna getirmek, başkasına ait bir şeyi alıntılarla kendine mâl etmek*
 k. -ıp 103b/2
 18. *Göstermek, sergileme işini yapmak*
 k. -mağay 106a/7

19. *Kitap, mektup, yazı vb. bir şey yazmak, meydana getirmek*

ķ. -ġan 120b/4

ķ. -ur (sfe) 109b/4

ķ. -ur 113a/10

20. *Bir kimseye bir bölgenin verildiğine dair ferman yazdırmak ve adına hutbe okunmasını sağlamak*

ķ. -ġay-mén 110a/2

21. *Harf, işaret vb. atmak, koymak, çizmek, çekmek*

ķ. -dı 111b/11

22. *Hediye vermek, bahşış vermek, mükafat vermek, ihsanda bulunmak*

ķ. -ġumdur (in[°]ām-ı şāhāne) 112a/12

ķ. -ıp 112b/2

23. *Ortaya koymak, yapmak*

ķ. -ġanınġnı 113b/3

24. *Sahtekârlık yapmak, yapmak*

ķ. -mġnı 113b/5

ķ. -masanġ 113b/5

ķ. -mayın 113b/5

25. *Ekip biçmek, ekip biçme işini yapmak, tarım yapmak, toprağı işleme işini yapmak*

ķ. -ġıl 121a/7

26. *Ticaret yapmak, alışveriş yapmak*

ķ. -ġay 121a/13

27. *İsimlerle birlikte "yapmak, etmek, eylemek, hâline getirmek, vermek" anlamlarında birleşik fiiller oluşturur*

ķ. ! (tamām ķ.) 6a/13

ķ. ! (°ādet ķ.) 13b/5, 77b/1

ķ. ! (meşveret ķ.) 17b/9

ķ. ! (ihsān ķ.) 18a/6, 115b/6

ķ. ! (himmet ķ.) 22a/11

ķ. ! (perhīz ķ.) 25b/11

ķ. ! (°izzet ve ħürmet ķ.) 29b/4

ķ. ! (tevaġġuf ķ.) 37a/13

ķ. ! (mihmān ķ.) 39b/10-11

ķ. ! (fermān ķ.) 39b/13-40a/1

ķ. ! (cehd ķ.) 58a/3, 82a/1

ķ. ! (şarf ķ.) 59b/2-3

ķ. ! (yaġşı te[°]emmül ķ.) 65b/4

ķ. ! (muġkem ķ.) 77a/11

ķ. ! (°amel ķ.) 88b/8

ķ. ! (i[°]timād ķ.) 88b/9

ķ. ! (muġaddem ķ.) 89a/1

ķ. ! (āzmāyiş ķ.) 96b/1-2

ķ. ! (nāme ķ.) 109b/8-9

ķ. ! (terġīb ķ.) 114b/7

ķ. ! (mürüvvet ķ.) 117a/6-7

ķ. ! (müdārā ķ.) 117a/7

ķ. ! (sa[°]y ķ.) 124a/10

ķ. ! (def[°] ķ.) 124b/11

ķ. -a (naġş kıla'l.) 1b/10

ķ. -a (edā kıla al.) 3b/13

ķ. -a (kıla'l.) 51b/2

ķ. -a (şabr kıla'l.) 73a/2

ķ. -a (mihmān kıla'l.) 37b/6

ķ. -a (perhīz kıla'l.) 44a/4

ķ. -a (muġāvemmet kıla'l.) 73b/9

ķ. -a (ġīle kıla'l.) 75a/5

ķ. -a (ziyāde kıla'l.) 98a/2

ķ. -a (ġāre kıla'l.) 111b/9

ķ. -a (sebze ħurrem kıla'l.) 115a/9

ķ. -a (bī-fermānlık kıla'l.) 119a/13-119b/1

ķ. -a (pādşāhlık kıla'l.) 120a/6

ķ. -a (ġilāf kıla'l.) 127b/9

ķ. -adur (ziyāret ķ.) 5a/9

ķ. -adur (ihsān ķ.) 12a/6

ķ. -adur (yararlıġ ķ.) 116a/4

ķ. -adur (iş ķ.) 116a/4

ķ. -adurġan (mihmān ķ.) 37b/8

ķ. -adurġan (ġ^vāhiş ķ.) 51b/5

ķ. -adurġan (ārzū ķ.) 66b/2

ķ. -adurġan (°arbede ķ.) 83b/7

ķ. -adurġan (mürüvvet ķ.) 95a/5

ķ. -adurġan (żarar ķ.) 101b/3-4, 106a/7

ķ. -adurġan (def[°] ķ.) 101b/4

ķ. -adurġan (delālet ķ.) 105a/9

ķ. -adurġanların (obdanlık ve yaġşılık ķ.) 15b/4

ķ. -adurlar (bī-vakt ķ.) 32b/12

ķ. -adur-mén (yırak ķ.) 14a/4

ķ. -adur-miz (edā ķ.) 3b/11

k. -a-sén (mihmān k.) 37a/7
 k. -ay (°azāb k.) 23b/11
 k. -ay (beyān k.) 33a/6, 99a/9, 126b/13
 k. -ay (hōş-būyluk k.) 38a/1
 k. -ay (tevbe k.) 40a/1
 k. -ay (°ukūbet k.) 85a/1
 k. -ay (°ilāc k.) 86b/11, 127a/13
 k. -ay (şerh k.) 124b/3
 k. -ayın (şekve k.) 31b/4
 k. -ayın (beyān k.) 62a/13
 k. -dī (peydā k.) 2b/11, 3a/1, 7a/10, 62b/9
 k. -dī (halk k.) 9b/2, 9b/3, 62b/10
 k. -dī (farz k.) 5a/8
 k. -dī (irāde k.) 5b/5
 k. -dī (h^vāhiş k.) 7a/9, 11a/4, 17a/3, 31b/7
 k. -dī (sebeb k.) 7a/10
 k. -dī (āferīde k.) 9b/1, 50a/13
 k. -dī (ma°lūm k.) 11a/8, 45b/2
 k. -dī (haber k.) 11b/1, 112a/13
 k. -dī (sevgend yād k.) 11b/4, 112b/2
 k. -dī (emr k.) 12a/5
 k. -dī (naşīb k.) 12b/3, 73b/11
 k. -dī (da°vī k.) 17a/12
 k. -dī (beyān k.) 19a/13, 112b/8
 k. -dī (fermān k.) 23b/6, 25a/6, 45b/4, 75a/8
 k. -dī (müşerref k.) 34b/1
 k. -dī (iftār k.) 38b/13
 k. -dī (tevbe k.) 40a/3
 k. -dī (āzād k.) 40a/3
 k. -dī (fesend k.) 44a/6, 45b/5-6
 k. -dī (sipāriş k.) 73b/1, 73b/6
 k. -dī (nāmūs k.) 75a/3
 k. -dī (pāre k.) 80a/11
 k. -dī (neh nā-būd k.) 80b/12
 k. -dī (pādşāhlık k.) 81a/7-8
 k. -dī (musahhar k.) 82b/4
 k. -dī (vaşiyet k.) 82b/6
 k. -dī (güneh k.) 84b/5
 k. -dī (taleb k.) 90b/4
 k. -dī (feryād k.) 90b/5

k. -dī (tebessüm k.) 91b/7
 k. -dī (helāk k.) 97a/8
 k. -dī (i°timād k.) 107b/7
 k. -dī (işāret k.) 109a/8-9
 k. -dī (ser-nāme k.) 111b/10
 k. -dī (vezīr k.) 114a/8
 k. -dī (nāle k.) 118a/4, 118a/7, 118b/7
 k. -dī (endīşe k.) 118a/5
 k. -dī (dād-h^vālık k.) 118b/6
 k. -dī (cem° k.) 122b/6
 k. -dī (ber-pā k.) 122b/10
 k. -dī (selām k.) 125a/9
 k. -dılar (°ıyd k.) 38b/13
 k. -dılar (firīfte k.) 56a/10
 k. -dılar (hāzır k.) 45b/4
 k. -dılar (arz k.) 76a/10
 k. -dılar (günāh k.) 85a/6, 106b/8
 k. -dılar (tefsīr k.) 110b/6
 k. -dılar (mühür k.) 111b/1
 k. -dılar (ta°accüb k.) 112a/10
 k. -dım (yād k.) 5a/6, 25a/1, 125a/8
 k. -dım (h^vāhiş k.) 15b/13, 18b/9
 k. -dım (kitābet k.) 19b/1
 k. -dım (takrīr k.) 20a/11, 122a/5
 k. -dım (āzād k.) 21a/10-11, 45b/9
 k. -dım (ziyāde k.) 31a/11, 74a/2
 k. -dım (iftār k.) 39a/5
 k. -dım (°afv k.) 40a/2, 85b/2
 k. -dım (bahş k.) 45b/10
 k. -dım (beyān k.) 46b/7, 46b/9, 49a/8, 54b/1-2, 65a/2, 69b/7-8, 86b/9, 87a/5, 100b/2, 102b/7, 109a/13, 115b/2
 k. -dım (peydā k.) 50b/2
 k. -dım (āferīde k.) 50b/2
 k. -dım (kabūl k.) 54a/-8, 76b/12-13
 k. -dım (zıkr k.) 86b/7, 88a/5, 90a/2, 120b/6
 k. -dım (ızhār k.) 99a/9
 k. -dım (mu°āf k.) 112b/4, 113b/6
 k. -dınğ (ham k.) 49b/11
 k. -dınğ (ğalaṭ k.) 56b/1
 k. -dınğ (°afv k.) 84b/10
 k. -dınğ (ğalaṭ k.) 92a/4

k. -duḵ (zıkr k.) 28a/2, 126a/4
 k. -duḵ (muḥtasar k.) 48a/13
 k. -duḵ (yād k.) 125b/13
 k. -ğalı (müḥr k.) 1b/11 (2)
 k. -ğalı (selām k.) 18a/6, 18a/8
 k. -ğalı (ğazāt k.) 18b/8
 k. -ğalı (tevāzu°, ikrām k.) 40a/5
 k. -ğalı (bīdār kılğalı b.) 66b/5
 k. -ğalı (zirā°at k.) 67a/6
 k. -ğalı (def° kılğalı b.) 71b/5
 k. -ğalı (iẖtiyāt kılğalı b.) 72b/12 (2)
 k. -ğalı (peyvend kılğalı b.) 83a/13-83b/1
 k. -ğalı (şerh kılğalı b.) 87a/9
 k. -ğalı (beyān k.) 92b/11
 k. -ğalı (nağme kılğalı b.) 104b/6
 k. -ğalı (def° k.) 113a/13
 k. -ğalı (helāk kılğalı b.) 113a/11-12
 k. -ğalı (ceng k.) 120a/10
 k. -ğalı (cedel k.) 121b/1
 k. -ğalı (tedārikini kılğalı b.) 126a/13
 k. -ğalı (zinde kılğalı b.) 126b/1
 k. -ğan (endişe k.) 2a/6
 k. -ğan (ikrār kılğan b.) 4a/5-6, 4a/6-7
 k. -ğan (ārzu kılğan b.) 4a/13
 k. -ğan (edā kılğan b.) 4b/13, 60a/3-4
 k. -ğan (yaḥşılık k.) 10b/6
 k. -ğan (ḳabūl k.) 11a/4
 k. -ğan (gümān k.) 13a/12
 k. -ğan (yamanlık kılğan bol.) 16b/3
 k. -ğan (hürmet kılğan b.) 21b/5
 k. -ğan (yigitlik k.) 29b/13
 k. -ğan (mücāma°at k.) 47b/11
 k. -ğan (kéçe k.) 51b/3
 k. -ğan (ḥarc k.) 58b/11
 k. -ğan (ḥūb iş k. b.) 60a/12
 k. -ğan (mezkūr k.) 70a/3
 k. -ğan (edā kılğan b.) 75a/13
 k. -ğan (günāh k.) 84b/8
 k. -ğan (ferāmūş kılğan b.) 85a/1
 k. -ğan (baḥillik kılğan b.) 87a/2
 k. -ğan (da°vā-yı bī-delīl kılğan b.) 90a/7-8

k. -ğan (zulm kılğan b.) 90b/9
 k. -ğan (āzmūde k.) 96a/11, 96a/12
 k. -ğan (medḥ k.) 104a/3
 k. -ğan (taḳsīr k.) 107b/11
 k. -ğan (īmā kılğan b.) 110b/5
 k. -ğan (taşarruf k.) 114b/2
 k. -ğan (revān kılğan b.) 115a/11
 k. -ğan (ma°lūm kılğan b.) 119b/7
 k. -ğandın (ḳabūl k.) 2b/7
 k. -ğandın (tiriglik k.) 55a/12
 k. -ğandın (taḳsīr k.) 55b/12
 k. -ğandın (°arbede k.) 105b/8
 k. -ğanga (yaḥşılık k.) 10b/4-5
 k. -ğanga (horunluk k.) 84b/6
 k. -ğanıñdın (ṭaleb k.) 32b/5
 k. -ğanıñdın (yumşaklık k.) 121b/1
 k. -ğannı (yaḳşılık k.) 78b/5
 k. -ğannı (cem° k.) 94a/12
 k. -ğannı (mu°ālece k.) 100a/2
 k. -ğannıñg (ḥūn k.) 56b/7
 k. -ğay (ṭā°at k.) 4a/8
 k. -ğay (cehd k.) 14a/11
 k. -ğay (sitāyiş k.) 16a/4, 105b/12
 k. -ğay (ziyāde k.) 16b/7
 k. -ğay (āşikārā k.) 17a/4
 k. -ğay (°ilāc k.) 17b/13
 k. -ğay (edā k.) 20b/5, 52a/5, 52a/7
 k. -ğay (da°vā k.) 26b/5
 k. -ğay (ḥarc k.) 26b/6
 k. -ğay (raḥmet k.) 32a/6
 k. -ğay (kerāmet k.) 34b/9
 k. -ğay (ḳabūl k.) 46b/4-5
 k. -ğay (cimā° k.) 48b/5
 k. -ğay (menfa°at k.) 48b/11-12
 k. -ğay (°adet k.) 52a/3
 k. -ğay (°amel k.) 52a/8
 k. -ğay (obdan k.) 69a/7
 k. -ğay (faḥr k.) 77a/3
 k. -ğay (şefḳat ve hürmet k.) 78b/8
 k. -ğay (ziyāret k.) 78b/9
 k. -ğay (ḳısqā k.) 92b/13
 k. -ğay (teftiş k.) 93a/1,
 k. -ğay (muḥkem k.) 93a/3

k. -ğay (°azîz k.) 93a/4
 k. -ğay (sicil k.) 93a/4
 k. -ğay (dilîrlik k.) 93b/9
 k. -ğay (ihtiyâţ k.) 93b/13
 k. -ğay (perhîz k.) 95a/8
 k. -ğay (hoşnûd k.) 95b/11
 k. -ğay (mu°âlece k.) 99b/7
 k. -ğay (hükûm k.) 100b/8
 k. -ğay (pîşe k.) 106a/6
 k. -ğay (yakşılık k.) 106b/3-4
 k. -ğay (hoş k.) 108b/4
 k. -ğay (revân cârî k.) 115a/12-13
 k. -ğay (vefâ k.) 124b/6
 k. -ğay (h°âhiş k.) 124b/8
 k. -ğay (meded k.) 124b/11
 k. -ğay (men° k.) 125a/5-6
 k. -ğay (pinhân k.) 126a/11
 k. -ğay (âhestelik k.) 128a/1
 k. -ğay (vâcib k.) 128a/5
 k. -ğay (selâm k.) 128b/1
 k. -ğay (perhîz k.) 128b/2
 k. -ğaylar (edâ k.) 3b/8, 3b/9,
 k. -ğaylar (hâşıl k.) 14a/7
 k. -ğaylar (kabûl k.) 19b/9-10
 k. -ğaylar (sitâyiş k.) 27b/4
 k. -ğaylar (hâzır k.) 33b/1
 k. -ğaylar (kelâm, kelime k.) 33b/2
 k. -ğaylar (halvet k.) 51b/6
 k. -ğaylar (temâşâ k.) 53b/6
 k. -ğaylar (i°timâd k.) 60a/7
 k. -ğaylar (fedâ k.) 72b/10
 k. -ğaylar (germ k.) 89a/10
 k. -ğay-mén (tevbe k.) 16a/6
 k. -ğay-mén (şikâyet k.) 31a/13
 k. -ğay-mén (beyân k.) 103a/3
 k. -ğay-mén (âgâh k.) 105a/3
 k. -ğay-miz (defn k.) 78b/13
 k. -ğay-sén (şikâr k.) 53a/5
 k. -ğay-sén (zâhîre k.) 59b/1
 k. -ğay-sén (perhîz k.) 61b/9
 k. -ğay-sén (sipâriş k.) 73a/9
 k. -ğay-sén (öz k.) 75b/3
 k. -ğay-sén (harc k.) 77a/5

k. -ğay-sén (°ukûbet k.) 85a/2
 k. -ğay-sén (rahîm k.) 85b/8
 k. -ğay-sén (zabt k.) 88a/4
 k. -ğay-sén (edâ k.) 90a/5
 k. -ğay-sén (rûşen k.) 92b/5
 k. -ğay-sén (selâm k.) 95b/7
 k. -ğay-sén (hüy k.) 96a/1
 k. -ğay-sén (inşâf k.) 114a/4
 k. -ğay-sén (meşgûlluk k.) 101b/12
 k. -ğay-sén (fark k.) 117a/8
 k. -ğay-sén (iş k.) 120a/7
 k. -ğay-sén (°âdet k.) 120a/13
 k. -ğay-sén (terakķî k.) 124a/11
 k. -ğay-sén (râstlık k.) 124a/13
 k. -ğıl (endîşe k.) 2a/4, 77b/4
 k. -ğıl (izhâr k.) 2a/11
 k. -ğıl (kıyâs k.) 3a/11-12
 k. -ğıl (şükr k.) 3b/10
 k. -ğıl (ta°zîm k.) 8a/1
 k. -ğıl (ihtirâm k.) 8a/2
 k. -ğıl (sa°y kûşîş k.) 9a/2, 23a/7,
 32b/2, 57a/1, 62a/3
 k. -ğıl (hâşıl k.) 9a/3
 k. -ğıl (°âdet k.) 9b/8-9, 84b/8, 109b/3,
 121b/4-5
 k. -ğıl (ihtiyâr k.) 9b/12, 22a/3, 22a/5,
 k. -ğıl (perhîz k.) 10a/2, 36a/5, 36a/6,
 41a/8, 41a/11, 41b/9, 42a/13, 43a/11,
 44a/3, 48a/11, 49a/9, 67b/1, 90a/1-2,
 101b/3, 103a/5, 121b/5
 k. -ğıl (yahşılık k.) 12a/12, 38a/11,
 117b/1-2
 k. -ğıl (pest k.) 13a/4
 k. -ğıl (revâ k.) 13a/6
 k. -ğıl (°izzet k.) 13a/7, 68a/7
 k. -ğıl (nazâr k.) 3b/3
 k. -ğıl (pîşe k.) 15b/5-6, 97a/12-13,
 k. -ğıl (cehd k.) 15b/7, 16b/4, 18b/6,
 32a/1, 36a/10-11, 43a/11, 45a/9,
 46b/12, 57a/5, 57a/9, 59a/8, 59a/13,
 67b/9, 68a/1, 79b/10, 89a/3, 96a/1,
 101b/8, 101b/12, 102a/1, 103a/5,
 116b/6, 120a/5, 123b/7
 k. -ğıl (kabûl k.) 16b/9
 k. -ğıl (meşveret k.) 17b/7, 92b/5

k. -ğıl (i^ctiḳād k.) 21b/3-4, 22b/8, 88b/6
 k. -ğıl (sitāyış k.) 27b/10
 k. -ğıl (fermān k.) 34a/2
 k. -ğıl (tevaḳḳuf k.) 35a/2, 49a/1-2
 k. -ğıl (ibtidā k.) 35b/9
 k. -ğıl (sa^cy k.) 36a/13, 82a/2,
 k. -ğıl (a^ctā k.) 37a/2
 k. -ğıl (dürüst k.) 37a/12
 k. -ğıl (ḥāzır k.) 38a/3-4
 k. -ğıl (yād k.) 39a/13
 k. -ğıl (şabr k.) 39b/7
 k. -ğıl (a^cfv k.) 40a/1, 84b/8
 k. -ğıl (tamām k.) 40b/7
 k. -ğıl (tevbe k.) 40a/2
 k. -ğıl (meşğul k.) 44b/4
 k. -ğıl (def^c-i şehvet k.) 44b/4
 k. -ğıl (mevāfıḳ k.) 48a/12
 k. -ğıl (isti^cmāl k.) 49a/5
 k. -ğıl (şikār k.) 52a/13, 53a/4-5
 k. -ğıl (tā^cat ve ^cibādet k.) 52b/1
 k. -ğıl (iş k.) 57a/13-57b/1, 121b/10
 k. -ğıl (ḥarc k.) 58a/9, 59a/7, 67a/13
 k. -ğıl (ḳanā^cat k.) 58a/9-10, 121a/12
 k. -ğıl (farz k.) 59a/10
 k. -ğıl (tiriglik k.) 62a/1
 k. -ğıl (yahşı te^cemmül k.) 62b/3, 78a/6
 k. -ğıl (ihtiyāt k.) 63a/13, 64a/4, 77b/13
 k. -ğıl (muvāfaḳat k.) 68a/4-5
 k. -ğıl (şādlık k.) 68a/5
 k. -ğıl (namāz k.) 68a/8
 k. -ğıl (^cimāret k.) 68b/10
 k. -ğıl (obdan k.) 69a/7
 k. -ğıl (ferveriş k.) 73a/6
 k. -ğıl (mīrās k.) 74b/9
 k. -ğıl (perveriş k.) 75b/8
 k. -ğıl (vaşiyyet k.) 78b/13
 k. -ğıl (otra hālde k.) 79a/2-3
 k. -ğıl (muḳāvemmet k.) 80a/7
 k. -ğıl (helāk k.) 80b/4
 k. -ğıl (gerden-keşlik k.) 83a/1
 k. -ğıl (kerem k.) 84a/10

k. -ğıl (ābād k.) 84a/3
 k. -ğıl (^cukūbet k.) 84b/12
 k. -ğıl (zabt k.) 88a/3
 k. -ğıl (muḳaddem k.) 89a/1
 k. -ğıl (faşih k.) 89a/7
 k. -ğıl (beyān k.) 89b/6, 90b/11
 k. -ğıl (āzmāyış k.) 96b/1
 k. -ğıl (i^ctimād k.) 102a/3
 k. -ğıl (ābād k.) 114a/6
 k. -ğıl (mihmān k.) 119b/4
 k. -ğıl (ümmidlig k.) 119b/4-5
 k. -ğu (^cadet k.) 34a/7
 k. -ğıl (pāk k.) 89a/8
 k. -ğıl (^cıyş ^cişret k.) 91a/9
 k. -ğıl (kem k.) 98a/2
 k. -ğıl (ṭaleb k.) 99a/12 (2), 99a/13, 99b/1, 99b/2, 99b/3, 99b/9, 99b/11, 99b/12, 99b/13, 100a/1
 k. -ğıl (ḥazer k.) 101a/4, 101a/5
 k. -ğıl (iktifā k.) 101a/12
 k. -ğıl (dārū k.) 101b/2
 k. -ğıl (ḥükm k.) 102a/4, 102b/6, 117b/1
 k. -ğıl (ḥesāb k.) 102b/13,
 k. -ğıl (müṭriblik k.) 104b/11
 k. -ğıl (kemāliḡa k.) 105a/12
 k. -ğıl (tevāzu^c k.) 105b/11
 k. -ğıl (kūşış k.) 114b/5, 116a/10
 k. -ğıl (ziyāde k.) 116a/5
 k. -ğıl (ceng k.) 116a/9
 k. -ğıl (raḥm k.) 117a/12, 17b/5
 k. -ğıl (ḡanī k.) 117b/11
 k. -ğıl (münādī k.) 118a/13
 k. -ğıl (şabr k.) 119a/10
 k. -ğıl (verziş k.) 120b/10
 k. -ğıl (obdan k.) 121a/11
 k. -ğıl (muḥkem k.) 121b/5-6
 k. -ğıl (bahşış k.) 121b/6
 k. -ğıl (süluket k.) 121b/8
 k. -ğıl (rāstlık k.) 121b/8-9
 k. -ğıl (bāver k.) 127b/12
 k. -ğu (ḥilāf k.) 48a/13
 k. -ğu (^cukūbet k.) 84b/11-12

k. -ğū (te^oşīr kğ) 104a/2-3
 k. -ğū (kifāyet k.) 111a/7
 k. -ğū (sevgend k.) 116b/7
 k. -ğūçı (ķabūl k.) 1b/13
 k. -ğūçı (delālet k.) 10b/3
 k. -ğūçı (ħased k.) 18a/2
 k. -ğūçı (obdan pāk k.) 35a/13
 k. -ğūçı (ħıyānet k.) 61b/1
 k. -ğūçı (ħıyānet kılğūçı b.) 61b/3
 k. -ğūçı (ārzū k.) 67b/3
 k. -ğūçı (şabr k.) 67b/3
 k. -ğūçı (zāyi^c k.) 78b/5
 k. -ğūçıdur (ķabūl k.) 1b/9-10
 k. -ğūçılar (naşīhat k.) 16b/9
 k. -ğūçılar (ħıyānet k.) 61b/13
 k. -ğūçılar (ta^cne k.) 117b/9-10
 k. -ğūçıların (isrāf k.) 58b/8
 k. -ğulūķ (ķurbānlık k.) 7a/4
 k. -ğum (kem k.) 49b/11
 k. -ğumdur (edā k.) 39a/9
 k. -ğumdur (beyān k.) 108a/8
 k. -ğunça (tiriglik k.) 26a/8, 26b/1, 57b/3
 k. -ğunça (revā k.) 26b/8
 k. -ğunça (edā k.) 38b/9
 k. -ğusıdur (ziyān k.) 79a/11
 k. -ğusıdur (ħ^vār k.) 80b/2
 k. -ğusıdur (kem k.) 94a/10-11
 k. -ğusıdur (yamanlık k.) 106b/4
 k. -mġ (dürüst k.) 23b/10
 k. -mġ (tenāvül k.) 37b/5
 k. -mġızlar (meyl k.) 37b/3
 k. -mġlar (münādī k.) 12a/5
 k. -mġlar (defn k.) 79a/1
 k. -ıp (fermān k.) 3b/9
 k. -ıp (taşdīķ k.) 4a/5, 4a/6
 k. -ıp (ādet k.) 9b/9
 k. -ıp (taşarruf k.) 12b/1
 k. -ıp (īzā k.) 15b/5
 k. -ıp (āyib k.) 17a/11-12
 k. -ıp (sitāyiş k.) 17b/1
 k. -ıp (tola k.) 19a/2
 k. -ıp (ikāmet kılıp t.) 19a/3

k. -ıp (nāme k.) 19b/3
 k. -ıp (dürüst k.) 19b/5
 k. -ıp (bu yan k.) 21a/7
 k. -ıp (oyan k.) 21a/9
 k. -ıp (nikāh k.) 24a/3
 k. -ıp (pāk k.) 35b/1
 k. -ıp (kerāmet k.) 37a/2
 k. -ıp (mühr k.) 45b/10
 k. -ıp (mu^ctedil k.) 49a/5
 k. -ıp (yād k.) 50a/11
 k. -ıp (nezzāre kılıp t.) 53b/1-2
 k. -ıp (ķabūl k.) 54a/2
 k. -ıp (ta^cyīn k.) 56a/6
 k. -ıp (şarf k.) 58a/5
 k. -ıp (yaḥşı iş k.) 59b/12
 k. -ıp (gümān k.) 60b/8
 k. -ıp (yaḥşı te^oemmül k.) 62a/6-7
 k. -ıp (şabr kılıp t.) 67b/5-6
 k. -ıp (āferīnler k.) 73b/4
 k. -ıp (ħ^vāhiş k.) 75a/4
 k. -ıp (bī^c-edeblik k.) 74a/10
 k. -ıp (iş k.) 76a/1
 k. -ıp (esir k.) 76a/5
 k. -ıp (ta^crīf ve tavşīf k.) 76b/2
 k. -ıp (tebessüm k.) 79a/1
 k. -ıp (şikāf k.) 82b/6
 k. -ıp (da^cvā k.) 90b/3
 k. -ıp (mu^cāmele k.) 94b/1
 k. -ıp (tama^c k.) 94b/10
 k. -ıp (beyān kılıp é.) 99a/9, 103a/2
 k. -ıp (āzmāyīp k.) 103a/11-12
 k. -ıp (edā k.) 105b/3
 k. -ıp (beyān kılıp b.) 106a/6
 k. -ıp (yamanlık k.) 106b/11
 k. -ıp (yaḥşılık k.) 106b/12
 k. -ıp (sipeh-sālār k.) 107a/9
 k. -ıp (ārāste k.) 109b/9-10
 k. -ıp (muḥtasar k.) 109b/11
 k. -ıp (vīrān k.) 110a/8,
 k. -ıp (yasal k.) 110a/10
 k. -ıp (ta^cbiye k.) 110a/11
 k. -ıp (cem^c k.) 110b/4
 k. -ıp (siyāset k.) 110b/8-9

k. -ıp (in[°]ām ihsānlar k.) 110b/13
 k. -ıp (mu[°]āf k.) 112b/8
 k. -ıp (ta[°]accübler k.) 112b/12
 k. -ıp (ābād k.) 114a/11-12
 k. -ıp (hīlāf k.) 115a/9
 k. -ıp (hōş-vak̄tlik k.) 115b/12
 k. -ıp (gürūh gürūh k.) 116a/1
 k. -ıp (müteşaddī k.) 116a/2
 k. -ıp (rah̄met k.) 116b/12
 k. -ıp (°āmīl k.) 118a/1
 k. -ıp (vak̄f k.) 118a/3
 k. -ıp (dād-h^vāhlık k.) 118a/4
 k. -ıp (°ıyş °işret k.) 118b/4
 k. -ıp (°işret k.) 118b/12
 k. -ıp (te[°]hūr k.) 121a/11
 k. -ıp (peyvend k.) 122b/9
 k. -ıp (ta[°]aşşub k.) 126b/1
 k. -ıpdur (fermān k.) 3b/10
 k. -ıpdur (berāber k.) 4b/2
 k. -ıpdur (zıkr k.) 44b/9
 k. -ıpdur (halk k.) 108a/2
 k. -ıpdurlar (ih̄tilāf k.) 20a/8
 k. -ıpdurlar (ta[°]yīn k.) 33a/3
 k. -ıpdurlar (binā k.) 48b/7
 k. -ıpdurlar (helāk k.) 72b/9
 k. -ıpdurlar (cezm k.) 78b/13
 k. -ıpdurlar (edā k.) 117a/4-5
 k. -ıpdurlar (dām ve ālet k.) 128a/3
 k. -ıpdur-mén (edā k.) 39a/2
 k. -ıpdur-mén (tecrübe k.) 55b/7
 k. -ma (yavukluk k.) 15b/1
 k. -ma (büh̄tān k.) 27a/13
 k. -ma (dostluk k.) 81b/12
 k. -ma (şerīk k.) 84a/9
 k. -ma (°amel k.) 88b/7
 k. -ma (i[°]timād k.) 88b/8
 k. -ma (ğalaṭ k.) 97b/7
 k. -ma (kūşış k.) 101a/13
 k. -ma (ağırlık k.) 104b/4
 k. -ma (yen̄gillik k.) 104b/4
 k. -ma (aldıraṅgūluk k.) 116a/8
 k. -ma (hīlāf k.) 120b/4, 120b/5
 k. -ma (dürüştlük k.) 122a/1

k. -madı (halk k.) 2b/13
 k. -madı (āferīde k.) 2b/13, 51b/1
 k. -madı (kaşd k.) 81b/8
 k. -madı (°amel k.) 118a/8, 118b/7
 k. -madım (zıkr k.) 126b/5
 k. -madıñgız (kabūl k.) 97a/10
 k. -mağan (zāhir k.) 46a/8
 k. -mağan (°afv k.) 84b/11
 k. -mağan (āzmūde k.) 96a/10-11, 96a/12
 k. -mağan (kabūl k.) 101b/3
 k. -mağan (haṭ k.) 109b/5
 k. -mağan (kem kılmağan b.) 114a/7
 k. -mağan (iş kılmağan b.) 119b/6
 k. -mağanlarga (şükr k.) 3a/4
 k. -mağay (taḡşīr k.) 3b/4, 93a/1, 95b/2
 k. -mağay (şek k.) 3b/6
 k. -mağay (bī-edeblik k.) 23b/12
 k. -mağay (revā k.) 26b/8
 k. -mağay (cevāb k.) 72a/6
 k. -mağay (mālik k.) 72b/1
 k. -mağay (hük̄m k.) 92b/9
 k. -mağay (mu[°]āmele k.) 93b/13
 k. -mağay (hıyānet k.) 95b/8
 k. -mağay (°ilāc k.) 99b/5
 k. -mağay (iş k.) 115a/12
 k. -mağay (da[°]vā k.) 123b/7
 k. -mağay (büh̄tān, īzā k.) 124b/10
 k. -mağay (ğıybet k.) 124b/10, 125a/1
 k. -mağay (dürüştlük k.) 125a/1
 k. -mağay (yamanlık k.) 125a/7
 k. -mağay (bah̄illik k.) 126a/10
 k. -mağay (°arz k.) 126a/10
 k. -mağay (kişiniñ kanıga cür[°]et k.) 126a/12
 k. -mağay (inkār k.) 126b/2
 k. -mağay (nevmīd k.) 126b/3
 k. -mağay (men[°] k.) 128a/11
 k. -mağay (hīlāf k.) 128b/6
 k. -mağaylar (bī-fermānlik k.) 66b/13
 k. -mağaylar (yen̄gillik k.) 117a/10
 k. -mağay-sén (şādlik k.) 10a/11
 k. -mağay-sén (ceng k.) 34a/7

k. -mağay-sén (°ādet k.) 36a/13-36b/1, 36b/10
 k. -mağay-sén (hūrāk k.) 56b/12
 k. -mağay-sén (ṭaleb k.) 77a/4
 k. -mağay-sén (meşğüllük k.) 88a/13
 k. -mağay-sén (tebāh k.) 88b/13
 k. -mağay-sén (kūtāh k.) 89a/4
 k. -mağay-sén (taḥṣīr k.) 93a/8-9
 k. -mağay-sén (mu°āmele k.) 94a/1
 k. -mağay-sén (ğiybet k.) 107b/9
 k. -mağay-sén (hıyānet k.) 107b/9
 k. -mağay-sén (kabūl k.) 108a/10
 k. -mağay-sén (da°vā-yı bima°nā k.) 123b/8
 k. -mağıl (gümān k.) 2a/4, 60a/6, 85b/6
 k. -mağıl (endişe k.) 2a/5
 k. -mağıl (taḥṣīr k.) 4b/1, 6a/11, 8a/2, 54b/6, 55b/11, 56b/5, 59a/6, 59a/11, 68a/8, 72b/7, 74a/7, 74b/2, 104a/9, 116b/8
 k. -mağıl (terk k.) 5a/4
 k. -mağıl (gümān k.) 7a/4, 10a/9-10
 k. -mağıl (hıre-serlik k.) 8a/6
 k. -mağıl (h°āhiş k.) 8a/12, 47a/11
 k. -mağıl (pend naşīhat k.) 10a/3
 k. -mağıl (naşīhat k.) 10a/4
 k. -mağıl (baḥīllık k.) 10a/7
 k. -mağıl (dirīğ k.) 10b/13
 k. -mağıl (āşikārā k.) 12b/10, 27b/5
 k. -mağıl (żāyi° k.) 13a/5, 21b/4, 27a/4
 k. -mağıl (neng °ār k.) 13b/2
 k. -mağıl (ta°yīn k.) 13b/8-9
 k. -mağıl (ferāmūş k.) 15b/4-5, 28b/5-6, 113a/2
 k. -mağıl (ğurūr k.) 16b/10
 k. -mağıl (pindāş k.) 16b/11
 k. -mağıl (i°timād k.) 17b/5, 26a/11, 88b/6, 96a/3
 k. -mağıl (nāmūs k.) 17b/6, 85a/5
 k. -mağıl (meşhūr k.) 18b/1
 k. -mağıl (da°vā k.) 21b/7
 k. -mağıl (ṭaleb k.) 21b/7-8, 32b/4
 k. -mağıl (neng k.) 21b/13
 k. -mağıl (ifrāt k.) 22a/1

k. -mağıl (meyl k.) 22a/7
 k. -mağıl (sitāyiş k.) 23a/6
 k. -mağıl (żāyi° k.) 27a/4
 k. -mağıl (ḥased k.) 27a/5
 k. -mağıl (iş k.) 27b/1
 k. -mağıl (münāzara k.) 27b/13, 83b/5
 k. -mağıl (yigitlik k.) 28a/8
 k. -mağıl (ta°accüb k.) 31a/13
 k. -mağıl (ārzū k.) 32a/8
 k. -mağıl (bī-tertīb k.) 32b/8
 k. -mağıl (iptidā k.) 35b/13
 k. -mağıl (mihmān-dārılık k.) 37a/5
 k. -mağıl (ğazab k.) 39b/5, 84a/11
 k. -mağıl (i°tirāz k.) 39b/7
 k. -mağıl (°ādet k.) 41a/12, 53b/11, 56b/6
 k. -mağıl (cedel k.) 41b/7, 105b/6
 k. -mağıl (ceng ve uruş k.) 42b/2
 k. -mağıl (ḥased k.) 42b/8
 k. -mağıl (endişe k.) 45a/12
 k. -mağıl (°amel k.) 46b/11-12
 k. -mağıl (mücāma°at k.) 48b/3
 k. -mağıl (cimā° k.) 48b/4
 k. -mağıl (isti°māl k.) 49a/4
 k. -mağıl (perhīz k.) 55a/4-5
 k. -mağıl (şarf k.) 57a/8
 k. -mağıl (karz k.) 59b/8
 k. -mağıl (isrāf k.) 58b/11-12
 k. -mağıl (meşhūr k.) 61b/10
 k. -mağıl (iktifā k.) 65a/5
 k. -mağıl (cem° k.) 66b/7
 k. -mağıl (yavuqluk k.) 72b/13
 k. -mağıl (men° k.) 74a/9
 k. -mağıl (ṭama° k.) 78a/2
 k. -mağıl (dostluk k.) 78a/10-11
 k. -mağıl (żāyi° k.) 78b/3
 k. -mağıl (düşmen k.) 79b/10-11
 k. -mağıl (düşmenlik k.) 82a/6
 k. -mağıl (zıkr k.) 83a/9
 k. -mağıl (zebān-dirāzlık k.) 83a/10,
 k. -mağıl (zulm k.) 83b/4
 k. -mağıl (mu°āmele k.) 83b/6, 94a/2, 96a/6, 96a/9

k. -mağıl (ta^crîf k.) 83b/10
 k. -mağıl (°ayb k.) 83b/11
 k. -mağıl (sezā-vār k.) 84a/13
 k. -mağıl (°uķūbet k.) 84b/6
 k. -mağıl (ser-zeniş k.) 84b/11
 k. -mağıl (gile k.) 86a/13
 k. -mağıl (hüküm k.) 88b/4, 117a/13
 k. -mağıl (kanā°at k.) 88b/5, 88b/12, 103a/7
 k. -mağıl (münāzara k.) 89a/6-7
 k. -mağıl (nā-ümmīd k.) 90a/6
 k. -mağıl (isrāf k.) 96a/2
 k. -mağıl (āzmāyış k.) 96a/11, 96b/2
 k. -mağıl (ih̄tiyār k.) 96b/4
 k. -mağıl (teşvīş k.) 96b/9
 k. -mağıl (h̄iyānet k.) 96b/13-97a/1, 97a/11, 107a/7, 121b/10
 k. -mağıl (h̄ilāf k.) 97b/1, 106b/2, 107b/9
 k. -mağıl (şart k.) 97b/9
 k. -mağıl (dārū k.) 100b/2, 101a/1
 k. -mağıl (kūşış k.) 101a/12
 k. -mağıl (te°h̄ir k.) 101b/1
 k. -mağıl (töhmet k.) 101b/2
 k. -mağıl (hesāb k.) 102b/12
 k. -mağıl (pīş-destlik k.) 105b/5
 k. -mağıl (°arbede k.) 105b/8
 k. -mağıl (bed-nām k.) 114a/4-5
 k. -mağıl (rahm k.) 117b/4
 k. -mağıl (°afv k.) 117b/5
 k. -mağıl (h̄azīneçi k.) 117b/8
 k. -mağıl (müteşşaddī k.) 119a/5
 k. -mağıl (taķşīr k.) 119a/11
 k. -mağıl (ziyādelik k.) 121b/7
 k. -mağıl (tekebbür k.) 124b/13
 k. -mağıl (inkār k.) 127b/12
 k. -mağlık (yahşılık k.) 10b/1
 k. -mağlık (cedel k.) 67a/11
 k. -mağlık (ādemiyetlik k.) 77a/11
 k. -mağlık (kābül k.) 98a/12-13
 k. -mağlıkdur (şabr k.) 105b/13
 k. -mağlıkdur (nef° k.) 106a/7
 k. -mağunça (kābül k.) 1b/10

k. -mağunça (h̄vāhiş k.) 14b/6
 k. -mağunça (°imāret k.) 68b/13
 k. -mağunça (gümān k.) 85b/6
 k. -mağunça (bey° k.) 94a/9
 k. -mağunça (peydā k.) 115a/9
 k. -mağusıdur (i°timād k.) 97a/12
 k. -mağusıdur (sūd k.) 100b/2
 k. -maķ (şikār k.) 1a/1, 52a/10, 52b/13
 k. -maķ (ceng k.) 1a/2, 54b/2, 56b/11, 81b/1, 115b/7
 k. -maķ (cem° k.) 1a/3
 k. -maķ (peydā k.) 2b/11
 k. -maķ (ikrār k.) 4a/2
 k. -maķ (taşdīķ k.) 4a/2-3
 k. -maķ (edā k.) 4a/3
 k. -maķ (perveriş k.) 7b/2
 k. -maķ (yahşılık k.) 8a/6
 k. -maķ (taşnīf k.) 9a/8
 k. -maķ (binā k.) 9a/9
 k. -maķ (endīşe k.) 9b/3
 k. -maķ (ferāmūş k.) 9b/4
 k. -maķ (h̄ayāl k.) 9b/4, 123a/7
 k. -maķ (ta°yīn k.) 9b/4
 k. -maķ (dürüst k.) 14b/13
 k. -maķ (bī-şermlik k.) 15a/3
 k. -maķ (i°timād k.) 24b/13, 79a/4
 k. -maķ (°amel k.) 25a/2
 k. -maķ (sefer k.) 32a/2, 32a/4, 44b/9-10
 k. -maķ (hezl mutāyebe k.) 41b/10, 42a/7, 42b/10
 k. -maķ (kesb k.) 43a/2
 k. -maķ (mücāma°at k.) 44b/10, 47b/13
 k. -maķ (memleket-dārılık k.) 46a/5
 k. -maķ (perhīz k.) 48a/2, 113b/6
 k. -maķ (beyān k.) 48b/6
 k. -maķ (cehd k.) 51b/7
 k. -maķ (dost k.) 59b/13-60a/1, 60a/1-2
 k. -maķ (düşmen k.) 60a/1
 k. -maķ (h̄iyānet k.) 61a/6
 k. -maķ (°ayb k.) 83b/10
 k. -maķ (ta°rîf k.) 83b/12
 k. -maķ (°uķūbet k.) 84b/1

k. -maḵ (şürû k.) 88a/4
 k. -maḵ (tekebbür k.) 90a/2
 k. -maḵ (hüküm k.) 92b/7
 k. -maḵ (teftiş k.) 92b/12
 k. -maḵ (mu'āmele k.) 93b/6, 93b/6-7
 k. -maḵ (ziyāde k.) 94a/2
 k. -maḵ (taşarrüf k.) 94a/12
 k. -maḵ (ḥayāl k.) 98b/7-8
 k. -maḵ (fıkr k.) 98b/8
 k. -maḵ (hareket k.) 99a/1
 k. -maḵ (taleb k.) 99a/10
 k. -maḵ (°ilāc k.) 99b/7
 k. -maḵ (şerh k.) 101b/13
 k. -maḵ (mübālağa k.) 104a/10
 k. -maḵ (āgāh k.) 113a/4
 k. -maḵ (şeb-hün k.) 120a/11
 k. -maḵ (fıkr k.) 123a/7
 k. -maḵ (tedbîr k.) 123a/8
 k. -maḵ (luṭf kerem k.) 126a/1
 k. -maḵ (°ibādet k.) 127b/3-4
 k. -maḵda (iş k.) 58b/11
 k. -maḵda (ceng k.) 115b/9
 k. -maḵdadur (isrāf k.) 94a/3
 k. -maḵdın (neng °ār k.) 13b/2
 k. -maḵdın (hezl k.) 41a/7
 k. -maḵdın (şikār k.) 53b/3
 k. -maḵdın (ceng k.) 54b/12
 k. -maḵdın (sa'y küşiş k.) 55a/4
 k. -maḵdın (cem° k.) 57a/4, 57a/8, 59a/10
 k. -maḵdın (°imāret k.) 68b/10
 k. -maḵdın (düşmenlik k.) 82a/5
 k. -maḵdın (sefer k.) 96b/3
 k. -maḵdın (mu'ālece k.) 100a/4
 k. -maḵdın (hezl mutāyebe k.) 105a/4
 k. -maḵdın (hizmet k.) 106a/12
 k. -maḵdın (nağme k.) 108b/3
 k. -maḵdın (kaşd k.) 110b/12
 k. -maḵdın (°adl k.) 114b/9
 k. -maḵdur (kabûl k.) 1b/12
 k. -maḵdur (temāşā k.) 53b/4
 k. -maḵdur (hüküm k.) 92b/12
 k. -maḵdur (mürüvvet k.) 94a/12

k. -maḵğa (sefer k.) 32a/3
 k. -maḵğa (mücāma°at k.) 48a/3
 k. -maḵğa (ḥazîneçi k.) 63a/11
 k. -maḵğa (ḥarāb k.) 82b/5
 k. -maḵğa (dārū k.) 101a/12
 k. -maḵğa (aḥfā k.) 103a/6-7
 k. -maḵğa (ceng k.) 116a/3
 k. -maḵğa (obdan k.) 120b/10
 k. -maḵğa (°imāret k.) 121a/8
 k. -maḵımız (kulçuluḵ k.) 86a/6
 k. -maḵıngdın (gile k.) 86b/1
 k. -maḵnı (terk k.) 4b/5-6
 k. -maḵnı (hac k.) 6a/5
 k. -maḵnı (ziyāret k.) 12b/3
 k. -maḵnı (şikār k.) 53a/3
 k. -maḵnı (zür k.) 55a/1
 k. -maḵnı (cem° k.) 57a/2, 114a/6
 k. -maḵnı (ḥarc k.) 57a/2
 k. -maḵnı (ḥiyānet k.) 61a/10
 k. -maḵnı (du°ā k.) 74a/2
 k. -maḵnı (yamanlık k.) 77b/13
 k. -maḵnı (yahşılık k.) 83a/8
 k. -maḵnı (°afv k.) 84b/9
 k. -maḵnı (°ilāc k.) 99b/3
 k. -maḵnı (ḥaṭ k.) 109b/2-3,
 k. -maḵnı (sefer k.) 128a/10
 k. -maḵnıng (ḥuşūmet k.) 1a/2-3
 k. -maḵnıng (endişe k.) 1a/7-8
 k. -maḵnıng (°afv k.) 1a/8, 84b/1
 k. -maḵnıng (taleb k.) 1a/9, 1a/10
 k. -maḵnıng (sevdā-gerlik k.) 1a/9-10
 k. -maḵnıng (nağme k.) 1a/12
 k. -maḵnıng (edā k.) 3b/7
 k. -maḵnıng (hac k.) 5a/10
 k. -maḵnıng (mihmān k.) 37a/4
 k. -maḵnıng (mücāma°at k.) 47b/5
 k. -maḵnıng (şikār k.) 52a/9
 k. -maḵnıng (cem° k.) 57a/3
 k. -maḵnıng (zulum k.) 61b/8-9
 k. -maḵnıng (yahşılık k.) 68a/10
 k. -maḵnıng (°imāret k.) 68b/9
 k. -maḵnıng (ferveriş k.) 73a/7
 k. -maḵnıng (ihtiyāt k.) 79b/9

k. -maḵnıñg (helāk k.) 80b/3
 k. -maḵnıñg (ṭaleb k.) 87a/4, 98a/6
 k. -maḵnıñg (ticāret k.) 93a/9
 k. -mañgızlar (isrāf k.) 58b/8
 k. -mapdurlar (fesend k.) 15b/8-9
 k. -mapdurlar (binā k.) 48b/7
 k. -mapdurlar (pesend k.) 59a/3
 k. -mas (ḵapūl k.) 14b/4
 k. -mas (ārzū k.) 14b/6
 k. -mas (°azāb k.) 20a/10
 k. -mas (dānā k.) 26b/12
 k. -mas (ziyān k.) 49a/10
 k. -mas (°afv k.) 56a/1
 k. -mas (fāyide k.) 58a/3
 k. -mas (bāver k.) 61b/1
 k. -mas (āvāz k.) 70a/8
 k. -mas (menfa°at k.) 79a/11
 k. -mas (eşer k.) 79b/7
 k. -mas (ilzām k.) 92a/12
 k. -mas (yamanlık k.) 107a/8
 k. -mas (düşnām k.) 119b/10-11
 k. -masa (ḵabūl k.) 10a/4, 39b/3
 k. -masa (fāyide k.) 22b/5
 k. -masa (iş k.) 52a/8, 115a/10, 118b/9
 k. -masa (günāh k.) 84b/8-9
 k. -masa (revā k.) 86a/13
 k. -masa (mürüvvet k.) 95a/5
 k. -masa (şabr k.) 105b/13
 k. -masa (°amel k.) 118a/9
 k. -masam (endīşe k.) 17a/11
 k. -masaṅg (ikrām k.) 8a/3
 k. -masaṅg (verziş k.) 93a/5
 k. -masaṅg (sehāvet k.) 120a/3
 k. -masaṅg (men° k.) 127b/5
 k. -masaṅgız (dürüst k.) 23b/11
 k. -masdın (helāk k.) 80b/2
 k. -maslar (ḵabūl k.) 18b/5
 k. -maslar (şikār k.) 53a/8
 k. -maslar (fedā k.) 120a/4
 k. -maslık (bed-ḥūyluk k.) 35b/11
 k. -mas-mén (ḵabūl k.) 76a/11
 k. -mas-mén (perestiş k.) 78b/11-12
 k. -mas-sén (°amel k.) 46b/8

k. -masun (sühület k.) 75a/9
 k. -may (i°timād k.) 17b/12
 k. -may (°ayblıg k.) 22a/13
 k. -may (endīşe k.) 22b/2-3, 24a/9, 61a/4
 k. -may (ḥıyānet k.) 61b/1
 k. -may (edā k.) 85b/5
 k. -may (°amel k.) 118a/6
 k. -maydur (iş k.) 118b/9
 k. -sa (şarf k.) 3b/12
 k. -sa (terk k.) 5a/5
 k. -sa (ḥac k.) 5b/3
 k. -sa (edā k.) 6a/9
 k. -sa (yamanlık k.) 16b/7
 k. -sa (°timād k.) 17b/6
 k. -sa (ma°lüm k.) 20b/2
 k. -sa (ḥ°āhiş k.) 39b/2, 67a/4, 82a/8
 k. -sa (ḥaṭā k.) 39b/7
 k. -sa (terk k.) 42b/11
 k. -sa (ḥoş k.) 43b/5, 116a/11
 k. -sa (taḵāzā k.) 44b/2
 k. -sa (horunluk k.) 66b/3
 k. -sa (taḵşīr k.) 66b/3
 k. -sa (ḥareket k.) 69b/7
 k. -sa (gile k.) 78a/2
 k. -sa (fetḥ k.) 80b/6
 k. -sa (tiriglik k.) 82a/13-82b/1
 k. -sa (nā-būd k.) 82b/1
 k. -sa (zebān-dırāzlık k.) 83a/11
 k. -sa (günāh k.) 84a/11, 84b/2, 84b/12, 84b/13, 106b/6
 k. -sa (ṭaleb k.) 85b/2-3
 k. -sa (suvāl k.) 89b/6
 k. -sa (mu°āmele k.) 93b/12, 96a/9-10
 k. -sa (sefer k.) 96b/5
 k. -sa (ḥıyānet k.) 97a/1, 97a/12, 108b/10
 k. -sa (gümān k.) 100a/7
 k. -sa (ḵay k.) 100a/12
 k. -sa (sitāyiş k.) 105b/11
 k. -sa (emīn k.) 106a/13
 k. -sa (ḥilāf k.) 106b/3
 k. -sa (cem° k.) 107a/6

k. -sa (°amel k.) 108a/6
 k. -sa (müzevvirlik k.) 113a/7
 k. -sa (in°ām k.) 119b/8
 k. -sa (naşihat k.) 126a/11
 k. -salar (perveriş k.) 24b/5
 k. -salar (tekrār k.) 37b/3
 k. -salar (günāh k.) 40b/7-8
 k. -salar (taķşir k.) 59a/6
 k. -salar (feşimān k.) 86b/4
 k. -salar (inkār k.) 128b/6
 k. -sam (şikāyet k.) 31a/13
 k. -sam (beyān k.) 71b/3, 103a/1
 k. -sam (zikr k.) 99b/8
 k. -saṅg (taķşir k.) 4b/1, 8a/3, 107b/11
 k. -saṅg (taşavvur k.) 4b/6-7
 k. -saṅg (ziyāde k.) 8a/10
 k. -saṅg (h°āhiş k.) 8b/3, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27b/8, 27b/11, 32b/9, 53a/12, 61a/10, 116b/9-10
 k. -saṅg (yaḥşılık k.) 10b/6, 68a/10
 k. -saṅg (yamanlık k.) 10b/8, 68a/11
 k. -saṅg (naẓar k.) 10b/9
 k. -saṅg (yaḥşı te°emmül k.) 29b/2
 k. -saṅg (şabr k.) 29b/9
 k. -saṅg (hezl mutāyebe k.) 41a/8
 k. -saṅg (mutāyebe k.) 42a/8
 k. -saṅg (ceng k.) 42b/4
 k. -saṅg (ṭabi° k.) 44a/7
 k. -saṅg (mücāma°at k.) 47b/7, 47b/11-12
 k. -saṅg (ma°lūm k.) 48a/11
 k. -saṅg (ḥarc k.) 57a/10, 58a/8, 59b/1
 k. -saṅg (şikār k.) 53a/7
 k. -saṅg (cem° k.) 58a/3
 k. -saṅg (helāk k.) 82a/11
 k. -saṅg (günāh k.) 85a/5
 k. -saṅg (ṭaleb k.) 87b/8, 88a/5-6
 k. -saṅg (münāzara k.) 88b/10
 k. -saṅg (mu°āmele k.) 96a/7
 k. -saṅg (āzmāyiş k.) 96a/13, 96b/1
 k. -saṅg (ihtiyāt k.) 102a/10
 k. -saṅg (ḥesāb k.) 102b/8-9
 k. -saṅg (muṭriblik k.) 104b/2

k. -saṅg (kaşd k.) 110a/5
 k. -saṅg (kanā°at k.) 127b/4
 k. -saṅgız (izhār k.) 45b/13
 k. -saṅgız (iltifāt k.) 114a/11
 k. -sun (tiriglik k.) 24b/3
 k. -sun (iftār k.) 38b/12
 k. -ur (ḳabūl k.) 1b/11
 k. -ur (vācib k.) 3a/12
 k. -ur (edā k.) 3b/13
 k. -ur (tiriglik k.) 12a/3, 74b/7
 k. -ur (red k.) 6b/12
 k. -ur (ziyāde k.) 6b/13
 k. -ur (fāsid k.) 14b/2
 k. -ur (fervāz k.) 16a/13
 k. -ur (delālet k.) 21a/1, 21a/2
 k. -ur (seyr k.) 30b/13
 k. -ur (mülāḥaza k.) 31a/1
 k. -ur (ārzū k.) 32a/13 (2)
 k. -ur (def° k.) 35a/3-4
 k. -ur (mübeddel k.) 35b/1
 k. -ur (sfe) (günāh kıılır b.) 38a/8
 k. -ur (mutāyebe k.) 41b/11
 k. -ur (bī-ḳadr ve bī-i°tibār k.) 42a/13-42b/1
 k. -ur (taķāzā k.) 44a/7
 k. -ur (yeksān k.) 46a/13
 k. -ur (gümān k.) 46a/13, 72b/13-73a/1, 116b/6
 k. -ur (süst k.) 48b/9
 k. -ur (°ādet k.) 48b/9
 k. -ur (müstesḳī k.) 49a/10
 k. -ur (ağır k.) 49b/4
 k. -ur (yirik k.) 49b/4
 k. -ur (men° k.) 50b/9
 k. -ur (te°şir k.) 52a/6
 k. -ur (şikār k.) 53b/4, 53b/7
 k. -ur (ceng k.) 54b/3
 k. -ur (sfe) (ceng k.) 115b/7
 k. -ur (ḥarc k.) 57a/9
 k. -ur (rencūr k.) 58b/12-13
 k. -ur (tirig k.) 59a/2
 k. -ur (beyān k.) 64a/13

k. -ur (delālet k.) 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, 65b/3, 65b/5
 k. -ur (iş k.) 75a/4
 k. -ur (tirigçilik k.) 75a/7
 k. -ur (dostluk k.) 79b/5
 k. -ur (ḥalvet k.) 81a/7
 k. -ur (°afv k.) 85b/2
 k. -ur (revā k.) 86b/1
 k. -ur (naṣīḥat k.) 97a/5
 k. -ur (i°timād k.) 108a/2
 k. -ur (koluṅṅnı kıskā k.) 114b/13
 k. -ur (yoq k.) 115b/10
 k. -ur (sfe) (ceng k.) 116b/4
 k. -ur (in°ām kılur b.) 119b/5
 k. -ur (düşnām kılur b.) 119b/10
 k. -ur (sfe) (iş k.) 120b/10
 k. -ur (uran nāle kılur b.) 127a/8-9
 k. -urda (ferveriş k.) 7b/5
 k. -urda (hezl mutāyebe k.) 42b/12
 k. -urda (şikār k.) 52b/5
 k. -urda (mu°āmele k.) 121b/6-7
 k. -urda (iş k.) 124a/13
 k. -urda (endīşe ve fikr k.) 128a/1
 k. -urdın (meşveret k.) 17b/6
 k. -urğa (tā°at k.) 4a/9
 k. -urğa (terk k.) 5a/4
 k. -urğa (yaḥşılık k.) 114b/6
 k. -urlar (zāhir k.) 14a/3
 k. -urlar (qabūl k.) 18b/2-3, 18b/5, 87a/4
 k. -urlar (gümān k.) 22a/10
 k. -urlar (bī-ḥürmetlik k.) 29a/13
 k. -urlar (melāmet k.) 31b/13-32a/1
 k. -urlar (ta°yīn k.) 33a/1
 k. -urlar (taḫsīm k.) 35a/5
 k. -urlar (nūş k.) 35a/12
 k. -urlar (tenāvül k.) 35b/4
 k. -urlar (bed-nām k.) 40b/9
 k. -urlar (tekye k.) 51b/4
 k. -urlar (şikār k.) 53a/7
 k. -urlar (rivāyet k.) 55b/13
 k. -urlar (iş k.) 64b/6
 k. -urlar (tavşif k.) 80b/8, 85a/11

k. -urlar (ta°rīf k.) 80b/9
 k. -urlar (kaşd k.) 95b/4
 k. -urlar (ārzu k.) 121b/3
 k. -ur-mén (ta°accüb k.) 48b/4
 k. -ur-mén (qābūl k.) 76a/13
 k. -ur-mén (beyān k.) 87a/3, 87b/3
 k. -ur mu-siz (muvāfaqat k.) 60b/4
 k. -ur-sén (yād k.) 2a/11
 k. -ur-sén (ḥ°āhiş k.) 6b/10
 k. -ur-sén (tama° k.) 8a/7
 k. -ur-sén (hezl mutāyebe k.) 42a/12
 k. -ur-sén (edā k.) 109b/8

kıldur- *Ettirmek, yaptırmak*

k. -dı (terceme k.) 25a/7
 k. -dı (münādī k.) 112a/11-12
 k. -ğay-sén (hetne k.) 73a/10
 k. -up 96b/1

kılğak *Yapan, eden, yapıcı, edici*

k. -ğak (oğurluk k.) 64b/4
 k. -ğak (ḥiyānet k.) 64b/5

kılıç *Kılıç*

k. 55a/3

kılık *Fiil, huy, tabiat, davranış*

k. +(kılķ)ığa 80a/3
 k. +(kılķ)ını 5b/3

kılın- *Yapılmak, edilmek*

k. -ğandur 8b/1 (kısmet k.)
 k. -ğay-sén (sitāyış k.) 84a/13
 k. -ur 36b/8

kılış *Yapma, etme*

k. +dın (ḥiyānet k.) 61b/7
 k. +dın (sevdā k.) 67a/10
 k. +ıdın (düşmenlik k.) 82a/7
 k. +ğa (qabūl k.) 61b/8

kılış- *Ortaklaşa yapmak, beraberce yapmak*

k. -ğıl (münāzara k.) 88b/11
 k. -ıp (nāle vü zārī k.) 78b/12
 k. -mağ (mihmān k.) 41b/1
 k. -tılar (ḥilāf k.) 94b/3
 k. -tılar (mücādele k.) 94b/4
 k. -ur 23b/1

kılıştur- *Yaptırmak, ortaklaşa yaptırmak*

ķ. -dılar (hesāb ķ.) 38b/4
ķırķız *Bugün çoğunluğu Kırgızistan'da yaşıyan Türk soylu halk veya bu halktan olan kimse; Kırgız*
 ķ. 64b/2
ķırķ *Kırk*
 ķ. 30b/11, 30b/13, 31a/5, 31a/6
 bir kem ķ. yıl "kırk yıldan biraz eksik, kırk yıldan biraz az" 81a/7
ķırķ birinçi *Kırk birinci*
 ķ. 1b/2, 115b/4-5
ķırķ ékkinçi *Kırk ikinci*
 ķ. 1b/3, 116b/13
ķırķınçi *Kırkinci*
 ķ. 1b/2, 113b/11
ķırķ törtünçi *Kırk dördüncü*
 ķ. 1b/4, 122a/7
ķırķ üçünçi *Kırk üçüncü*
 ķ. 1b/3, 120b/11
ķısķa *Uzun karşıtı; kısa*
 ķ. 63b/3, 64a/2, 69b/2, 69b/3
 ķolı ķ. tut- "korumak, muhafaza etmek" 28a/1
 ķ. bol- "kısa olmak" 55a/3
 ķ. ķıl- "söz vb.ni kısa tutmak" 92b/13
 ķolunęnı ķ. ķıl- "birinin iş yapmasını engellemek, bir kimsenin yapacaklarına mani olmak" 114b/13
ķısķalık *Boyun kısa olma durumu; kısalık*
 ķ. +da 63a/2
ķısķar- *Bir kimsenin arkasından konuşamamak, dili kısalmak*
 ķ. -ęay 37a/9
ķısm (Ar.) *Bölüm, parça, tür, çeşit; kısım*
 ķ. 19b/10, 86b/8, 98a/9, 98a/10, 98a/11, 98b/7, 99a/6, 99a/7, 99a/8, 104b/5
 ķ. +dur 98a/5, 98a/9, 98b/6 (2), 98b/7, 99a/1
 ķ. +(ķısm)ıdur 40b/12
 ķ. +larını 99b/2
ķısmet (Ar.) *Nasip; kısmet*
 ķ. +din 8b/3
 ķ. bol- "nasip olmak" 8a/13
 ķ. ķılın- "kısmet edilmek" 8b/1

ķısmī (Ar.) *Bölüm, kısım*
 ķ. 98a/13
ķışķa (Ar.) *Hikāye, rivayet; kıssa*
 ķ. +larnı 46b/7
 ķ. +sı 5b/4, 75a/1
 ķ. +sığa 5b/4
ķış 22 *Aralık'ta başlayıp 21 Mart'ta sona eren, sonbahar ile ilkbahar arasındaki yılın en soğuk mevsimi; kış*
 ķ. +da 95b/10
ķışlık *Kış mevsimine mahsus; kışlık*
 ķ. 95b/9
ķıyāmet (Ar.) *Dünyanın sonu, kıyamet*
 ķ. 42a/6, 76b/8
 ķ. +de 4b/4, 38a/9, 55b/3
 ķ. +ge 57a/12
 ķ. +niņę 61b/4
ķıyās (Ar.) *Karşılaştırma, mukayese etme; kıyas*
 ķ. 123a/4
 ķ. +ęa 89a/1
 ķ. +ı 51b/11
 ķ. +nı 99b/7
 ķ. ķıl- "Kıyas etmek" 3a/11-12
ķıyık *Eğri*
 ķ. 10a/6, 65b/2
 ķ. bol- "eğri olmak" 65b/2
ķıymet (Ar.) *Değer, itibar; kıymet*
 ķ. 67a/8
 ķ. +i (ķadr ķ.) 26a/3, 68b/12
 ķ. +i 68b/13
 ķ. +ige 66a/11
 ķ. +ige (ķadr ķ.) 104a/4
 ķ. +iņę (ķadr ķ.) 27b/3
 narķ ķ. bol- "değerlenmek, fiyatı artmak, değer kazanmak" 97b/12
ķıymetlig (Ar.+T.) *Kıymetli*
 ķ. +ni 66a/10
ķız 1. *Kız, kız çocuğu*
 ķ. 64b/10, 72b/2, 72b/13 75b/7, 75b/10, 75b/12 (2), 75b/13, 76a/2 (2), 76a/4, 77a/1
 ķ. +ı 76a/5, 81a/3
 ķ. +iņę 77a/3

ķ. +ıngdın 77a/2

ķ. +ını 45b/10, 64b/11, 72a/9

ķ. +ıngnı 75b/1, 76b/13, 77a/4, 77a/5

2. *Bakire, evlenmemiş*

ķ. 72a/11, 76b/13

kızıl 1. Kızıl

ķ 63a/6, 63b/3, 64a/4 (2), 64a/8,
65a/12, 70a/2, 101a/3

ķ. at "kızıl renkte olan at" 70a/1, 70a/2
yüzü(ng) ķ. bol- "yüzü gülmek, mutlu
olmak" 84a/10

ķ. yüzlüg bol- "eski tıbbā göre insan
vücudundaki dört ana unsurdan biri
olan kandan kaynaklanan çevik ve
enerji dolu, cesur, özgüven sahibi,
cömert bir karaktere sahip olmak,
demevî mizaçlı olmak" 104b/12

kızılılık Kızılık, kızıl renkte olma hâli

ķ. +da 63a/2-3

ķ. +ı 98b/11

ki (Far.) Bağlama edatı, ki, krş. kim II

k. 1b/6, 1b/8, 1b/9 (2), 2a/1, 2a/5,
2a/10, 2b/2, 2b/4, 2b/9, 2b/12, 3a/1,
3a/3, 3a/4, 3a/12 (2), 3b/8, 3b/12,
3b/13, 4a/8, 4a/10, 4a/11, 4a/13, 4b/2,
4b/3, 4b/9, 4b/13, 5a/1, 5a/3, 5a/4,
5a/7, 5a/13, 5b/1 (2), 5b/3, 5b/4, 5b/5,
5b/11, 6a/1, 6a/13, 6b/2, 6b/3 (2), 6b/4,
6b/5, 7a/4 (2), 7a/5, 7a/6, 7a/11, 7b/1,
7b/2, 7b/6, 7b/8, 7b/9, 7b/10, 7b/12,
8a/1 (2), 8a/3, 8a/4, 8a/5, 8a/7, 8a/7
(2), 8a/8, 8a/9, 8a/12 (2), 8b/2, 8b/8,
8b/9 (2), 8b/12, 9a/1 (2), 9a/3 (2), 9a/6,
9a/7, 9a/8, 9a/11, 9a/12, 9a/13 (2),
9b/3, 9b/5, 9b/8, 9b/9 (2), 9b/10, 9b/12,
9b/13 (2), 10a/1 (2), 10a/3, 10a/4,
10a/6, 10a/7, 10a/13, 10b/2, 10b/3,
10b/4, 10b/5, 10b/6, 10b/7, 10b/10,
11a/1 (3), 11a/13, 11b/12, 12a/4, 12a/5,
12a/9 (3), 12a/11, 12a/12, 12b/9,
12b/11 (2), 13a/5, 3a/7, 13a/9 (2),
13a/10, 13b/3, 13b/5, 13b/6, 13b/9,
13b/11, 13b/12, 13b/13, 14a/6, 14a/7,
14a/8, 14a/10, 14a/12, 14b/2, 14b/4,
14b/5, 14b/7, 15a/2, 15a/3, 15a/5,
15a/8 (2), 15a/11, 15a/12, 15a/13,
15b/5, 15b/7, 15b/9, 15b/11 (2), 16a/2,
16a/3, 16a/4, 16a/5, 16a/6, 16a/6,
16a/10, 16b/1, 16b/3, 16b/4 (2), 16b/5,

16b/6, 16b/7, 16b/8, 16b/10, 16b/12
(2), 16b/13 (2), 17a/7, 17a/9, 17a/10
(2), 17a/11 (2), 17a/12, 17a/13, 17b/10
(2), 17b/11, 18a/4, 18a/7 (2), 18a/9,
18a/11, 18b/2, 18b/4, 18b/5, 18b/6,
18b/7, 18b/8, 18b/8, 18b/9, 19a/4,
19b/1, 19b/2, 19b/4, 19b/7, 19b/8,
19b/10, 19b/13, 20a/2 (2), 20a/6 (2),
20a/10, 20b/2, 20b/3, 20b/5, 20b/6,
20b/13, 20a/1, 21a/4, 21a/5, 21b/1,
21b/3, 21b/4 (2), 21b/6, 22a/3, 22a/12
(2), 22b/6 (2), 22b/11, 23a/3, 23a/6,
23a/10, 23b/5 (2), 23b/9, 24a/1 (2),
24a/11, 24b/1, 24b/4, 24b/10, 24b/11,
25a/2, 25a/9, 25a/11, 25b/7 (2), 25b/9,
25b/12, 26a/4, 26a/10, 26a/13, 26b/3,
26b/4, 26b/6, 26b/7, 26b/10, 26b/11,
26b/12, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27a/7,
27a/8, 27a/12, 27a/13, 28a/3, 28a/3,
28a/8, 28a/12, 28b/3 (2), 28b/8, 28b/10
(2), 29a/8, 29a/9, 29a/12, 29b/2 (2),
29b/6, 29b/10, 30a/4 (2), 30a/8 (2),
30b/4, 30b/5, 30b/6, 30b/7, 30b/10,
31a/1, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/7,
31a/9, 31a/11, 31a/12, 31b/12, 32a/2,
32a/2, 32a/8, 32a/10, 32b/4, 32b/10,
33a/6, 33a/13, 33b/1, 33b/2, 33b/4,
34a/3, 34a/7, 34a/12, 34b/4, 34b/8,
34b/10, 34b/12, 34b/13, 35a/3, 35a/6,
35a/7, 35a/10, 35b/2, 35b/3, 36a/1,
36a/2, 36a/6, 36b/2, 36b/8, 36b/13,
37a/5, 37a/6, 37a/11, 37b/1, 37b/2,
37b/5, 38a/5, 38a/8, 38a/9, 38a/10,
39a/12, 39b/3, 39b/6, 39b/9, 39b/10,
39b/11, 40a/1, 40a/2, 40a/4 (2), 40a/6,
40a/12, 40b/2, 40b/5, 40b/6, 40b/10,
41a/9, 41a/11, 41b/3, 42a/5, 42a/6,
42a/7, 42a/12, 42b/2, 42b/5, 42b/7,
42b/9, 42b/10, 42b/13, 43a/1, 43a/4,
43a/6, 43a/8, 43a/10, 43a/10, 43a/11
(2), 43a/13, 44a/3, 44a/11, 44b/7,
44b/8, 44b/11, 45a/7, 45a/8, 45a/9,
45a/10, 45a/12, 45b/9 (2), 45b/13,
46a/1, 46a/2, 46a/12, 46a/13, 46b/3,
46b/7, 46b/11, 46b/13, 47a/1, 47a/2,
47a/4, 47a/7, 47a/10, 47b/6, 47b/10,
47b/12, 48a/3, 48a/6, 48a/13, 48b/1,
48b/3, 48b/4, 48b/6, 48b/13, 49a/7,
49a/9, 49b/3, 49b/7, 50a/1, 50a/8,
50a/11, 50a/12, 51a/6, 51a/7, 51a/12,
51b/4, 51b/5, 51b/10, 52a/1, 52a/6,
52a/8, 52b/2, 52b/4, 52b/8, 52b/11,

53a/9, 53a/13, 53b/5, 53b/7, 53b/8,
 53b/11, 53b/12, 54b/1, 54b/4, 54b/6,
 54b/10, 54b/13, 55a/3, 55a/5, 55a/11,
 55b/7, 55b/8, 55b/9, 55b/11 (2),
 56a/12, 56b/2, 56b/6, 56b/10, 56b/12,
 57a/1, 57a/5 (2), 57a/7, 57a/8, 57a/12,
 57a/13, 57b/1, 57b/2, 57b/3, 57b/9,
 57b/10, 58a/2, 58a/5, 58a/6, 58a/8,
 58a/9, 58a/10 (2), 58a/11, 58b/2,
 58b/3, 58b/6, 58b/7, 58b/9, 59a/7,
 59a/11, 59b/1, 59b/7, 59b/9, 59b/9,
 59b/12, 60a/3, 60a/10, 60a/11, 60a/13
 (2), 60b/1, 60b/2, 60b/3, 60b/5, 60b/12,
 61a/5, 61a/7 (2), 61b/6, 62a/2, 62a/3,
 62a/5, 62a/6, 62a/7, 62a/9 (2), 62a/10,
 62a/12, 62b/3, 62b/5, 62b/7, 62b/10,
 62b/12, 62b/13, 63a/1, 63a/7, 63a/8
 (2), 63a/12, 63a/13, 63b/1, 63b/5,
 63b/11, 63b/12, 63b/13, 64a/4, 64a/7,
 64a/10, 64a/12, 64a/13, 64b/3, 64b/7,
 64b/10, 64b/13, 65a/3 (2), 65a/4,
 65a/5, 65a/8 (2), 65b/4, 65b/5, 65b/11,
 65b/13, 66a/2, 66a/4, 66a/7, 66a/9,
 66a/10, 66a/11, 66a/13 (2), 66b/5,
 66b/8, 66b/9, 66b/11 (2), 67a/2, 67a/3,
 67a/11, 67a/11, 67b/3, 67b/7, 67b/10,
 68a/1, 68a/8, 68a/9, 68a/11 (2), 68b/1
 (2), 68b/3, 68b/4, 68b/11 (2), 68b/12,
 69a/2 (2), 69a/3, 69a/4, 69a/6, 69a/10,
 69b/7 (2), 69b/12, 69b/13, 70a/1, 70a/2
 (2), 70a/6 (2), 70a/7, 70a/9, 70a/10,
 70a/12, 70b/1, 70b/4, 70b/11, 70b/13,
 71a/2, 71a/3, 71a/5, 71a/12, 71b/6,
 71b/9, 71b/10, 71b/13 (2), 72a/4,
 72a/8, 72a/9, 72a/10, 72a/11, 72a/11,
 72a/13 (2), 72b/3, 72b/4, 72b/4, 72b/8,
 72b/13, 73a/8, 73a/12, 73b/11, 74a/3,
 74a/4, 74a/9, 74b/4, 74b/7, 74b/10,
 75a/5, 75a/7, 75a/8, 75a/10, 75a/13,
 75b/2, 75b/8, 75b/10, 75b/13, 76a/4,
 77a/1 (2), 77a/6, 77a/9, 77a/12, 77b/1,
 77b/3 (2), 77b/4, 77b/10, 77b/11,
 77b/12, 78a/1, 78a/2, 78a/3, 78a/4,
 78a/11, 78a/12, 78b/2, 78b/3, 78b/5,
 78b/10, 78b/11, 78b/13, 79a/5, 79a/6,
 79a/12, 79b/5, 80a/6, 80a/8, 80a/9,
 80a/12, 80b/4, 80b/10, 80b/11, 81a/1,
 81a/11, 81a/12, 81b/3, 81b/5, 81b/5,
 81b/8, 81b/13, 82a/4, 82a/6, 82a/9,
 82a/10, 82a/12, 82a/13, 82b/3, 82b/6,
 82b/8, 80b/10, 82b/10, 83a/3, 83a/13,
 83b/8, 83b/11, 83b/12, 83b/13, 84a/3,

84a/4, 84b/3, 84b/6, 84b/11, 84b/12,
 85b/6, 85b/7, 85b/8, 85b/10, 85b/12,
 86a/1, 86a/3, 86a/6, 86a/11, 86a/13,
 86b/2, 86b/3, 86b/5, 86b/5, 86b/7,
 86b/8, 86b/9, 86b/11, 87a/3 (2), 87a/6
 (2), 87a/7, 87a/8, 87a/9, 87a/10 (2),
 87a/11 (2), 87a/12, 87b/3, 88a/2, 88a/4
 (2), 88a/5, 88b/1, 89b/2, 89b/3, 89b/8,
 89b/10, 90a/3, 90a/6, 90a/8, 90a/9,
 90a/12, 90a/13, 91a/7, 91a/13, 91b/3,
 91b/9, 92a/8, 92b/1, 92b/6, 92b/8,
 92b/11, 92b/11, 92b/12, 93a/7 (2),
 93b/5, 93b/9, 94a/1, 94a/4 (2), 94a/5,
 94a/6, 94a/13, 94b/13, 95a/12, 95b/4,
 95b/5, 96a/3, 96a/12, 96b/4, 97a/1,
 97a/5, 97a/11, 97a/13, 97b/6, 97b/7,
 97b/9, 97b/10, 98a/3, 98a/4, 98a/7,
 98a/8, 98a/12, 98a/13, 98b/2, 98b/4,
 98b/9, 99a/8, 99a/9, 99b/6, 100b/2,
 100b/4, 100b/5, 101a/1, 101a/10,
 101a/12, 101b/6, 101b/7, 101b/8,
 101b/9, 101b/13, 102a/2, 102a/4,
 102a/6, 102a/7, 102a/11, 102a/13 (2),
 102b/6, 102b/11, 102b/11, 103a/2,
 103a/5, 103a/6, 103a/8, 103a/9,
 13a/11, 103b/6, 103b/7, 103b/10,
 103b/12, 104a/1, 104a/2, 104a/4,
 104a/6, 105a/5, 104a/7 (2), 104a/9,
 104a/12, 104b/6, 104b/7, 104b/10,
 104b/12, 105a/2, 105a/3, 105a/7,
 105b/1, 105b/7, 105b/8, 106a/1,
 106a/11, 106b/5, 106b/7, 107a/2,
 107a/4, 107a/8, 107b/1, 107b/3,
 107b/5, 107b/13 (2), 108a/6, 108b/2,
 108b/3, 109a/10, 109a/12, 109a/13,
 109b/2, 109b/3, 109b/9, 109b/10,
 109b/11, 109b/13, 110a/4, 110b/2,
 110b/3, 110b/5, 111a/2, 111a/4,
 111a/5, 111b/2, 111b/3, 111b/4,
 111b/4, 111b/7, 111b/8, 111b/9,
 113a/3, 113a/8, 113b/6, 113b/8,
 114a/2, 114a/5, 114b/7, 114b/11,
 115a/4, 115a/5, 115a/6, 115a/8,
 115a/12, 115b/10, 115b/10, 116a/3,
 116a/13 (2), 116b/6, 117a/3, 117b/5,
 117b/7, 117b/12, 119a/2, 119a/7,
 119a/8, 119a/11, 119b/11, 119b/13,
 120a/6, 120a/10, 120b/1, 120b/6,
 120b/7, 121a/1, 122a/2, 122a/10,
 122b/3, 122b/3, 122b/10, 122b/13,
 123a/8, 123a/9, 123b/5, 123b/7,
 123b/10, 124a/3, 124a/4, 124a/5,

124a/7, 124a/8, 124a/11 (2), 124b/1
(2), 125a/8, 125b/10, 125b/13, 126a/3,
126a/5, 126a/7, 126b/1, 126b/7,
126b/13, 127a/1 (3), 127b/6, 127b/8,
127b/13, 128a/3, 128a/6
né üçün ki "Çünkü" 101b/5

kibi Gibi

k. 30a/7, 78b/2, 78b/3, 82b/2, 103b/3

kiçik 1. Küçük

k. 25a/8, 42b/3, 49b/1, 52b/2, 52b/3,
71b/6, 72b/2, 74a/9, 114b/10 (2)
k. +dür 7b/2
k. +ge 4a/10, 42a/9
k. +ler 14a/6, 40b/7
k. +lerni 125a/3
k. ölüm "uyku için kullanılan bir tabir"
49b/1

k. bala "küçük çocuk" 104b/9

k. bol- "küçük olmak" 80b/1

k. tut- "kendini halktan, insanlardan
üstün tutmamak, üstün görmemek"
26a/2-3, 125a/4, 126a/2

*2. Makam, rütbe, derece bakımından
daha aşağı olan kimse*

k. 26b/3, 120b/3

k. +ge 121b/6

k. +ler 55b/4

k. +large 84a/2

k. +lerni 53a/1

3. Çocukluk, küçüklük

k. 75a/3

4. Zayıf, güçsüz, hakir

k. bol- "güçsüz olmak, zayıf olmak,
hakir olmak" 80b/1

**kiçiklik 1. Makam, rütbe, derece
bakımından daha aşağı olma**

k. 26b/3

**kifayet (Ar.) 1. Yetişme, kâfi olma,
yeterlik**

k. 17b/5

k. tap- "yeterli gelmek, yeterli olmak,
kâfi gelmek" 101b/1

k. kıl- "bir işi yapabilecek güçte
olmak, yetmek, bir şeyi yapabilecek
yeterlilikte olmak" 111a/7

2. Yeterli miktarda, yeterli derecede

k. 114a/6

3. Yeterli olacak şekilde

k. +dür 120b/7

**kifl (Ar.) Bir kimsenin veya bir şeyin
bakımını üstlenme, bakımını yapma,
bakma**

k. +inğğa 53b/7

k. +inğğa al- "bakımını üstlenmek,
bakmak" 53b/7

kift (Far.) Omuz

k. +i 69b/6

kim I Soru zamiri, kim

k. 17a/7, 20b/11, 56a/8, 108a/6,
112a/12

k. +dür 12a/5, 67b/10, 76b/4, 76b/6,
76b/10, 76b/12

k. +ge 31b/4, 39a/2

kim II krş. ki

k. 1b/11, 2a/2, 2a/11, 2a/12, 2b/10 (2),
3a/1, 3a/2, 3b/9, 4b/7, 4b/11, 5a/6,
5a/10, 5a/12, 5b/10, 6a/5, 6a/13, 6b/10,
7a/9 (2), 7a/11, 7b/1, 7b/7, 7b/8, 7b/12,
11a/4, 11a/8, 11a/12, 11b/1, 11b/3,
11b/4, 11b/6, 11b/7, 11b/11, 12a/5,
12a/6, 12a/7, 12a/10, 12a/11, 12a/13,
13b/12, 14a/12, 15b/2, 15b/13, 16a/7,
16a/8, 16a/11, 17a/3, 17a/4, 17a/7 (2),
17a/9, 17a/13, 17b/2 (2), 17b/3, 17b/9,
18a/5, 18b/3, 18b/12, 19a/8, 19a/10,
19a/11, 19a/12, 19b/7, 20a/12, 20b/6,
20b/7, 21a/6, 21a/11, 21b/5, 21b/9,
21b/11, 23a/2, 23b/6, 23b/10, 23b/11,
24a/2, 24a/2, 25a/3, 25a/6, 25a/8,
25a/10, 25b/10, 26a/1, 27a/10, 27a/10,
27b/2, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6,
27b/8, 27b/11, 28a/1, 28a/2, 28a/4,
28a/5, 28b/4, 28b/8, 29a/2, 29a/3,
29b/8, 30a/5, 30b/9, 30b/12, 31a/13,
31b/7 (2), 32a/9, 32b/2, 32b/9, 33a/4,
33a/7 (2), 33a/9, 33b/6 (2), 34a/2,
34a/8, 35a/6, 35a/8, 35b/5, 36a/4,
36a/12, 36a/13, 36b/1, 37a/9, 37b/6,
37b/11, 38a/12, 38b/1, 38b/7, 38b/9,
39a/1 (2), 39a/3, 39a/6 (2), 39a/11,
39b/8, 40a/1, 40a/2, 40a/7, 41a/6,
41a/13, 41b/11, 41b/13, 42a/2, 42b/1,
42b/11, 42b/13, 43a/1, 43a/7, 44a/2,
44b/7, 45a/6, 45a/13, 45b/2, 45b/8,
46b/2, 46b/8, 46b/9, 47a/2, 47a/5,

47a/6, 47b/3, 47b/4, 47b/7, 47b/8,
48b/10, 49a/2, 50a/3, 50b/2, 50b/3,
50b/9, 50b/12, 51b/8, 51b/12, 52b/2,
52b/10, 53a/1, 53b/5, 54a/3, 54a/4,
54a/7, 54a/11, 54b/8, 55a/13, 55b/13,
56a/3, 56a/4, 56a/7, 56a/8 (2), 56a/9,
56b/4, 56b/5, 58a/3, 58a/4, 58a/8,
58a/13, 58b/8, 58b/13, 59a/1, 59a/5,
59a/8, 59b/5 (2), 59b/6, 63a/11, 65a/2,
65b/11, 66a/4, 66a/9, 66a/10, 67a/6,
67a/7, 67a/10, 67b/11, 67b/13, 73a/5,
77b/7, 78a/5, 78b/2, 80b/6, 81a/9,
81a/10, 81a/11, 81b/1, 81b/2, 81b/3,
84b/5, 85a/2, 86b/6, 87a/8, 90b/5,
90b/6, 90b/10, 90b/12, 91b/8, 92a/3,
92a/5, 97a/2, 97a/9 (2), 98a/10, 98a/11,
99a/9, 106b/9, 106b/10, 107a/10,
108a/2, 108a/6, 108a/7, 109a/9,
109a/10, 109b/4, 109b/13, 110a/1,
110a/6, 110a/12, 110b/1, 110b/6,
110b/7, 110b/9, 110b/10, 111a/11,
111a/13, 111b/1, 111b/6, 111b/9,
111b/12, 112a/4, 112a/4, 112a/5,
112a/7, 112a/10, 112a/12, 112a/13,
112a/13, 112b/2 (2), 112b/4, 112b/5,
112b/6, 112b/11, 112b/13, 113a/7,
113a/12, 113a/13, 113b/1, 113b/4,
114a/10, 114a/11, 114a/12, 114a/13,
114b/1, 114b/1, 114b/2 (2), 114b/8,
115b/2, 115b/3, 115b/13, 116a/10,
116b/2, 116b/2, 116b/10, 116b/12,
117b/8, 118a/5, 118a/13, 118b/1,
118b/9, 118b/10, 118b/13, 119a/2,
119a/2, 119a/5, 119b/12, 120a/6,
120a/11, 122a/5, 122a/8, 122a/9,
122a/12, 123a/10, 124a/12, 124b/3,
124b/5, 125a/8, 125a/9, 125a/11,
125b/1, 125b/2, 125b/5, 125b/8 (2),
125b/9 (2), 126a/8, 126b/3, 127a/6,
127a/9, 127a/11, 127a/13

kime *Gemi*

k. 73b/11, 73b/12, 73b/13
k. +ge 73b/10

kimeçi *Gemici, kayıkçı*

k. 11b/6, 11b/9, 73b/12
k. +ge 11b/11
k. +ler 11b/5
k. +lerni 11b/2
k. +niñg 11b/6

kimerse *Kimse, kişi*

k. 85a/8

k. +niñg 123a/13, 123b/2

kīmiyālīk (Ar.+T.) *Değerli olma, kıymetli olma, az bulunma durumu*

k. 62a/1

kim tā (T.+Far.) *Ki*

k. 124b/4

kīne (Far.) *Kin*

k. tut- "kin tutmak, kin gütmek" 79b/6-7

kir- 1. *Girmek*

k. -edurgan 67b/8
k. -erde 128b/1
k. -gen 114a/5
k. -gey 128a/12
k. -gil 48b/8
k. -ip 11a/12, 15b/10, 17a/2, 48b/13,
49a/1, 49a/3, 49a/12, 54a/11, 60b/6,
60b/9, 110a/11, 125a/9
k. -ip (ögze) 113b/1
k. -medi 112a/7
k. -megil 48b/8
k. -megüsidür 42a/3, 42a/5
k. -mek 60b/6
k. -meseñg 48b/9-10
k. -mes-mén 60b/5
k. -señg 22b/12
2. *Kendini bir topluluğa katmak, katılmak, bir topluluk içinde yer almak, insanlar arasına girmek*
k. -señg 24b/1
3. *Bütünü veya bir kısmı ile sulu bir şeyin içine girmek, suya girmek*
k. -señg 24b/1
4. *Ulaşmak, erişmek, vasıl olmak*
k. -dim 73a/13
k. -günçe 30b/10, 30b/11, 30b/13
k. -megünçe 107a/10
5. *Gemi vb. bir araca binmek, girmek*
k. -dük 73b/10
6. *Seyahat vb. amaçla denize girmek, açılmak*
k. -iñgler 96b/7
k. -mek 96b/6

7. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

k. ! (yolğa k.) 97b/7

k. -megey (yolğa k.) 95b/2, 95b/9, 95b/10

kirā (Ar.) *Maaş, ücret*

k. +ğa 75a/6, 95b/11

k. +ğa al- "belirli bir ücret ödemek kaydıyla bir kişiyi işe almak" 75a/6, 95b/11

kirākeş (Far.) *Bir işi belirli bir ücret karşılığında yapan kişi*

k. +ge 105b/10

k. +idür 105b/10

kirgüz- *Girdirmek, sokmak*

k. -megil 73a/3, 90a/7

kirfik *Göz kapağının kenarlarında sıralanmış olan kıllar ve bu kıllardan her biri; kirpik*

k. +(g)ini 70b/2

k. +ini 65a/13

k. +leri 63a/5

kirliġ *Temiz olmayan, pis, kirli*

k. 64b/4

kiryās (Far.) *Kapı, eşik*

k. +ğa (eşik k.) 70a/12

kişi *İnsan, birey, kimse, kişi; başka kişi, başka kimse*

k. 4a/8, 4a/12, 4b/2, 4b/7, 5b/6 (2), 5b/9, 6a/9, 8a/4, 8b/11, 9a/11, 10a/3, 10b/11, 11b/3, 11b/7, 11b/10, 12a/5, 12a/7, 12a/8, 12b/1, 12b/8, 12b/10, 13a/3, 13b/10, 14a/10, 14b/7, 15b/6, 15b/12, 16a/8, 16b/1 (2), 16b/3, 16b/8, 17b/5, 18a/8, 18b/11, 19a/7, 19b/7, 20b/10, 23a/3, 23a/4, 23a/6, 23a/11, 23a/12 (2), 23b/9, 23b/12, 24a/11, 24b/2, 24b/4, 25a/9, 25a/12, 25a/13, 25b/6, 25b/7, 25b/7, 25b/8, 25b/11, 26a/2, 26b/3, 26b/8, 26b/12, 27b/12, 27b/13, 28b/2, 28b/12, 29a/1, 29b/6, 30b/4, 30b/5, 30b/6, 30b/7, 31b/4, 31b/5, 31b/7, 31b/9, 31b/10, 31b/11, 32a/2, 33a/11, 33b/5, 33b/7, 33b/9, 36a/3, 36a/3, 37b/12, 37b/12, 38b/3, 38b/13, 40a/3, 40b/8, 41a/11, 41b/4, 42b/3, 43a/3, 43a/5, 43a/9, 43b/4, 44a/4, 44a/5, 45a/3, 45a/7, 45a/8,

45b/2, 46a/12, 46b/5, 47a/5, 47b/5, 49b/7, 49b/8, 51b/6, 51b/10, 52a/5, 52b/2, 52b/4, 54a/8, 54a/10, 54a/11, 55a/12, 55b/9, 55b/13 (2), 56a/7, 56a/10, 56a/13, 56b/1, 57b/7, 59a/6, 60a/9, 60b/2, 60b/7, 60b/10, 60b/11, 60b/13, 61a/2, 61a/12, 61b/1, 62a/8, 62a/8, 62a/10, 62a/12, 62b/4, 66a/6, 67b/12, 68a/2, 68a/9, 68a/9, 68a/10, 68a/13, 69a/3, 69a/4, 69b/6, 71b/6, 71b/9, 72a/1, 71b/10, 72a/4, 73a/5, 73b/12, 73b/13, 77a/12, 77b/1, 78b/6, 79a/12, 79b/1, 79b/4, 79b/11, 80a/10, 81a/1, 81a/6, 82a/13, 83a/3, 83a/5, 83a/6, 83b/6, 83b/7, 83b/13, 84a/5, 84a/6, 84a/11, 84b/2, 84b/5, 84b/8, 84b/11, 84b/13, 85b/6, 85b/10, 86a/7, 86a/9, 86a/13, 86b/1, 86b/2, 86b/6, 87a/6, 87b/1, 88b/4, 89a/6, 89b/8, 90b/2, 90b/3, 90b/12 (2), 90b/13, 91a/4, 91a/6, 91a/10, 91a/13, 91b/7, 91b/9, 91b/12 (2), 92a/10, 93b/1, 93b/5, 93b/8, 93b/11, 93b/12 (2), 93b/13, 94b/12, 95a/1, 95a/8, 95a/11, 95b/6, 95b/13, 96a/9, 97a/1, 97a/1, 97a/12 (2), 97b/6, 97b/7, 101b/7, 104a/4, 104a/6, 104b/11, 105b/11, 106b/2, 106b/6, 106b/9, 107a/1, 107a/1, 107a/11, 107a/12, 108a/4, 108a/10, 108b/6, 108b/9, 110a/4, 110a/7, 111a/8, (2), 111b/7, 111b/12, 112a/8, 112a/9, 113a/7, 113a/9, 115a/12, 115b/13, 116a/3, 116b/2, 118a/2, 118a/4, 118a/6, 118a/7 (2), 118a/9, 119b/13, 120b/7, 122a/13, 122b/2, 123b/6, 125a/9, 125b/3, 125b/4, 125b/8, 125b/10, 125b/11, 125b/12, 125b/12, 126b/9, 127b/9, 127b/9, 127b/10

k. +de 2a/9, 118b/1, 119a/2

k. +din 13a/12, 25b/12, 26b/9, 26b/11, 27a/10, 47a/5, 56a/12, 75a/2, 80a/6, 83a/11-12, 83a/12-13, 83b/9, 84a/2, 86a/13, 88b/4, 95b/5, 96a/11, 115a/1 (2), 120a/13

k. +dür 15b/12, 17a/10, 18a/7, 26b/2-3, 26b/7, 76b/4, 76b/5

k. +dürler 76b/7-8, 76b/11

k. +ge 10a/3, 10b/1, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 10b/13, 12a/13, 12b/9, 14b/13, 16b/3, 21a/3, 22a/9,

22b/10, 24a/11, 25b/10, 26b/5, 27a/5,
38a/11, 40a/7 (2), 40b/8, 42b/8, 45a/5,
48b/4, 49a/7, 54b/7, 56b/10, 58a/5,
59b/8, 61b/5, 61b/6, 61b/7, 62a/3,
62a/4, 66a/11, 68a/9, 72b/10, 73a/2,
75a/7, 76a/3, 76a/4, 76b/13, 77a/1,
80b/3, 83b/4, 83b/8, 83b/12, 85b/10,
86a/5, 86a/9, 91b/11, 93b/5, 95a/13,
96a/3, 97b/1, 102b/5 (2), 104b/4 (2),
105a/6, 105b/11, 107a/5, 107a/8,
107b/1, 107b/10, 111b/9, 113a/6,
113b/13, 114a/1, 114b/3, 118b/11,
119b/5, 119b/8, 119b/9, 119b/10,
120b/3, 121b/10, 122a/12, 124b/10,
126a/11, 128a/9
k. +ler 18a/9, 41b/3, 41b/6, 42b/2,
62b/3, 78a/10, 79b/5, 83b/5, 84a/1,
96a/8 (2)
k. +lerdin 12b/4
k. +large 10b/1, 27b/4-5
k. +lerni 13a/5, 58a/13, 106b/8
k. +lerniň 37b/8
k. +ni 15b/11, 25b/9, 25b/10, 26a/3,
26b/9, 40b/1, 42a/13, 44b/11, 46b/13,
56b/2, 56b/9, 58b/5, 59a/10, 66b/5,
73a/5, 76a/11, 77a/13, 78a/3, 78a/3-4,
79a/13, 79b/1, 79b/10, 82b/9, 83b/10,
83b/11, 84a/5 (2), 84a/9, 92a/9,
95b/11, 96a/11, 96a/13, 96b/1, 100a/8,
106b/10, 107b/2, 107b/8, 107b/13,
112a/8, 115a/6, 115a/8, 117b/5,
117b/7, 117b/8, 117b/9, 118a/1,
119b/13, 124b/10, 126a/13-126b/1,
126b/3
k. +niň 5a/8, 9a/11, 12b/3, 13a/5,
14b/13, 17b/10, 17b/11, 20a/3, 20a/5,
20b/3, 21a/5-6, 23b/5, 24b/5-6, 29b/13,
31a/9, 33b/3, 33b/6, 33b/9, 34a/12,
40a/8, 40b/3, 42b/8, 43b/5, 44b/6,
47a/8, 49b/2, 54a/9, 56a/1, 56a/9,
58a/11-12, 58a/13, 60a/4, 60a/5, 60b/7,
66a/10-11, 66b/10 (2), 67b/2, 68b/5,
69b/7, 72a/12, 78a/3, 79a/8, 83a/7,
84a/1, 84a/8, 84a/13, 85b/5, 88a/7,
90b/7, 90b/10, 91a/1, 92a/5, 92a/6,
93a/8, 95a/9, 95b/13, 96a/9, 96b/10,
97b/4, 102a/11-12, 102a/12, 104a/3,
104a/4, 104a/11, 107b/4, 109a/12-13,
114b/9, 118a/12, 120b/1, 123a/12,
123b/1, 126a/12, 128a/11, 128b/4,
128b/7, 128b/12, 128b/13 (2)

k. +sén 61a/1

k. +si 82b/9

ki tā (Far.) *Ki, -sın diye*

k. 21b/4-5, 56b/4, 57a/9, 59a/10,
60a/6, 67b/6, 71b/8, 75b/3

kitāb (Ar.) 1. *Herhangi bir konuda yazılmış manzum veya mensur eser; kitap*

k. 9a/8, 64b/12, 87a/9, 88b/6, 103a/1

k. +da 25a/1, 44b/8, 86b/7, 99a/11,
103a/2

k. +daki 109b/11

k. +dın 92a/13, 99b/2

k. +ğa 21a/4, 126b/2

k. +ıda 99a/11, 99b/9, 100a/1

k. +ıdın 99b/1, 99b/10, 99b/11, 99b/12

k. +ım 103a/3

k. +ımda 109b/4

k. +ını 100a/5

k. +larda 55b/7, 100a/3

k. +largā 88a/11

k. +larıda 20a/8, 30b/10

k. +larını 108b/8

k. +nı 88a/8

k. +nıň 87a/5

muşannıf-i k. "kitabın yazarı, müellifi" 12b/2

k.-ı temkin "temkn kitabı" 35b/3

k. -ı Mizāc "metne göre mizaç bahsini konu edinen Calinus'a (Galenos) ait bir kitap" 99a/12

k. -ı Nabż "metne göre nabız bahsini konu edinen Calinus'a (Galenos) ait bir kitap" 99a/12

k.-ı Hāmlet "metne göre Calinus'a (Galenos) ait olduğu belirtilen Sitte Aşere adlı kitabın bir bölümü" 99b/12

2. *Kutsal kitap*

k. +larını 3b/5

3. *Kur'ân-ı Kerîm*

k. +ıda 3a/6, 20a/7

kitābet (Ar.) 1. *Bir hükmü ve kararı bildiren yazı*

k. kıl- "yazı yazmak" 19b/1

2. *Mektup, yazı*

k. +leri 111a/10

Kitābü'l-ilel ve'l-Emrāz (ea) *Metinde zikredilmiş bir tıp kitabı*

K. +da 99b/1

koğla- 1. *Kovmak, defetmek*

k. -ğıl 20b/12

2. *Peşinden koşmak, peşinden gitmek, kovalamak*

k. -mağıl 116a/12

koğluğ *Çirkin*

k. 73a/3

k. +ğa 77a/1

köl 1. *El, kol*

k. 4b/11, 12a/2, 40b/13, 53a/9, 105b/9

k. +dağığa 57b/12

k. +dağını 26b/6

k. +dın 44a/13, 57a/2, 57b/11, 58a/1, 94a/9, 107a/4

k. +ğa 13b/1, 26b/6, 32b/2, 45b/7, 56b/13, 57a/1, 57b/11, 58a/1, 58a/9, 59a/13, 59b/5, 77b/8, 77b/10, 87a/6, 87b/13, 91a/8, 111a/4, 111a/12, 111b/8

k. +ı 16b/1, 53b/5, 93a/3

k. +ıda 55a/4, 75a/2, 78b/6, 118b/12

k. +ıdın 44b/6

k. +ığa 56a/4, 72a/8, 96b/10, 118b/3

k. +ını 100a/10

k. +ları 53a/8, 53a/9, 62b/5, 63b/7, 64a/11

k. +larınığ 63a/10, 63b/2, 69b/4

k. +um 54a/5, 82b/7

k. +umnı 82b/7

k. +unğ 53a/10, 53a/12

k. +unğda 57a/12, 59a/8, 60a/2, 61a/8, 61a/13, 77a/5

k. +unğdadur 72a/1

k. +unğdın 9a/12, 68b/2, 107a/3

k. +unğğa 57a/5-6, 57a/7, 82b/10, 88a/1, 88a/2, 89a/9, 93a/7, 97b/2, 121b/11

k. +unğnı 28a/1, 89b/5, 114b/13, 117a/1

k. yığ- "el çekmek" 4b/3, 14a/13

k. +dın kêt- "elden çıkmak" 44a/13, 57b/11, 107a/4

k. +ğa kél- "elde etmek, kazanmak" 26b/6, 57a/1, 57b/11, 58a/1

k. +ğa keltür- I "elde etmek, kazanmak" 32b/2, 56b/13-57a/1, 58a/9, 59a/13, 77b/8, 91a/8

k. +ğa keltür- II "Himaye altına almak, kontrol altına almak" 77b/10, 111a/4, 111b/8

k. +ğa keltürgeli bol- "himaye altına alabilmek, kontrol edebilmek" 111a/12

k. +ğa bér- "bir şeyi bir kişiye vermek, bir kişiye geri vermek" 59b/5

k. +(unğ)nı kıskı tut- "korumak, muhafaza etmek" 28a/1

k. +ğa keltürgen bol- "elde etmiş olmak, kazanmış olmak" 87b/13

k. +(unğ)ğa keltür- "elde etmek, kazanmak" 57a/5-6, 88a/2, 93a/7

k. +(unğ)ğa kél- "elde etmek, kazanmak" 57a/7

k. +(unğ)ğa keltür- "ilim sahibi olmak, ilim elde etmek, öğrenmek" 88a/1

k. +ğa keltür- "bir mesleği öğrenmek, elde etmek, bir mesleği eline almak" 87a/6

k. +(unğ)ğa keltür- "kontrol altına almak, kontrol altında tutmak" 89a/9

k. +ıdın kél- "yapabilmek, yapma kudretine sahip olmak, becerebilmek, (kişinin) elinden gelmek" 44b/6

k. +ığa bér- "bir şeyi birinin idaresine, eline vermek" 56a/4

k. +dın iber- "elden çıkarmak, kaybetmek" 57a/2, 58a/1-2

k. +(unğ)da tur- "elinde durmak, var olmak" 57a/12

uşşak k. "parmak" 63a/9-10, 63b/1-2, 63b/7

k. +unğdın kél- "bir şeyi yapabilmek, bir şeyi yapma imkânına sahip olmak" 68b/2

k. +dın çıkar- "teslim etmek, vermek, elinden çıkarmak" 94a/9

k. +ığa taşla- "bir şeyi birinin idaresine, eline vermek" 96b/10

k. +(unğ)ğa al- "elde etmek, karşılığını almak, yapılan bir işten sonra hakkını almak" 97b/2-3

ķ. +(unġ)dın iber- "elinden çıkarmak, harcamak, tüketmek" 107a/3-4
 ķ. +(unġ)nı kıskā ķıl- "birinin iş yapmasını engellemek, bir kimsenin yapacaklarına mani olmak" 114b/13
 ķ. +ıġa al- "yiġitlik, bahadırılık vb. bir özelliġe sahip olmak, vakıf olmak" 118b/3
 ķ. +ıda ķal- "birinin bakımında, yönetiminde olmak, idaresi altında olmak" 118b/12-13
 ķ. +unġġa bakım bol- "bir kimsenin yardımıyla geçinmek, bir kimsenin eline bakar durumda olmak" 121b/11
 2. (At için) ön ayak, ayak
 ķ. 70b/11
 ķ. +ı 70b/5 (2)
 ķ. +ını 70b/13
 ķ. +ınınġ 71a/2, 71a/3
ķomķaķ Kurbaġa yavrusu
 ķ. +nınġ 26a/13
ķon- Konaklamak
 ķ. -saġız 39b/3
ķonġ Kıç, arka
 ķ. +unġnı 21a/6
ķop- 1. Uyanmak; kalkmak
 ķ. -arlar 42a/6
 ķ. -ġay 52a/4, 52a/7
 ķ. -maķnı 52a/3
 ķ. -sa 52a/5
 ķ. -up 8b/4, 36a/13
 2. Yerinden kalkmak
 ķ. -ġaylar 34a/4
 ķ. -tı 23b/4, 112a/6
 ķ. -up 33b/7
 ķ. -tunġuz 33b/9
 3. Meydana gelmek, ortaya çıkmak
 ķ. -ar 28a/13
 4. Ayrılmak, çıkmak, kalkmak
 ķ. -ġıl 40b/5
ķork- Korku duymak; korkmak
 ķ. -adur-mén 76b/9
 ķ. -ar-mén 91b/7-8
 ķ. -ġan 67a/3, 95b/7

ķ. -ġannı 55a/5
 ķ. -ġay 74a/13
 ķ. -ġıl 29a/6, 30a/1, 77b/11, 78a/1, 80a/6, 83a/13, 108a/3
 ķ. -ma 83a/12
 ķ. -maġıl 55a/3, 79b/11
 ķ. -maķ 80a/6
 ķ. -maķı 114b/9
 ķ. -maydur 90b/6
 ķ. -sa 86b/1, 93b/3
 ķ. -ar-mén kim "Endişe, şüphe, tereddüt bildirmek için kullanılan kalıp ifade, korkarım ki" 91b/8
ķorkġaķ Bir kimseden veya bir şeyden korkan kimse; korkak
 ķ. bol- I "korkak olmak" 67a/3
 ķ. bol- II "Allah'tan korkan (bir kul) olmak" 122a/2
ķorkunķ Korku
 ķ. 99a/4
 ķ. +ıda 89a/13
ķorkut- Korkmasına yol açmak; korkutmak
 ķ. -maġıl 83b/13
 ķ. -maġ 97a/10
ķoş- Birleştirmek, katmak, ilave etmek, eklemek
 ķ. -ķan 97a/10
 ķ. -up 58a/7, 91a/9, 97a/4
ķoşal- Eklenmek, katılmak, karışmak, dahil olmak
 ķ. -adur 36b/3-4
ķoşul- Eklenmek, katılmak, karışmak, dâhil olmak
 ķ. -maķ 2b/3
 ķ. -sa 15b/3
 ķ. -saġ 24b/2
 ķ. -up 82b/11
 ķ. -urlar 64b/9
ķoy Koyun
 ķ. 7a/3
 ķ. +durlar 117b/6
 ķ. +ı 97a/2
 ķ. +larnı 97a/3, 97a/6, 97a/7-8, 97a/11

qoy- 1. Bırakmak, koymak

- q. -a 11a/9, 52b/4, 53b/5
q. -ar 28b/12
q. -arlar 37b/11
q. -dı 28b/10, 33b/7, 62b/8 (2),
110a/12, 112a/5
q. -dum 19b/6
q. -ğan 6b/6
q. -ğannı 27a/11
q. -ğaylar 53b/6
q. -ğıl 40b/3
q. -maslar 30a/9
q. -sa 6b/6
q. -up 24b/4, 41a/13
q. -a bér- "koyuvermek, bırakıvermek"
11a/9, 52b/4, 53b/5

2. İsim vermek, ad koymak

- q. -ğan 9a/6
q. -ğay-sén 9a/7

3. Vermek

- q. -ğan 10a/6

4. Bırakmak, rahat bırakmak, salmak

- q. -ar 28b/6
q. -maslar 34b/5

5. Bir şeyi bir yere katmak, koymak

- q. -arlar 33b/13 (2), 34a/1

6. Bir şeyi veya bir kimseyi kendi hâline bırakmak

- q. -ğıl 75b/6
q. -may 50b/13
öz hâliğa q. - "kendi hâline bırakmak"
50b/13, 75b/6

7. Bir şeyi yapmak için bir kimseye izin vermek, bir kimseyi serbest bırakmak

- q. -mağay 92b/11
q. -mas-siz 54a/4

8. Harcanılan, tüketilen bir şeyin yerine karşılığını, yenisini koymak

- q. -ar-mén 59b/6
q. -masanğ 57a/11

9. Herhangi bir şeyi saklamak, saklamak amacıyla koymak

- q. -ğan 59b/2

10. Bir yere ayağını basmak, ayağını koymak, adım atmak

- q. -ar 70a/13
q. -ğan 70b/13
q. -ğıl 116b/6
q. -ma 86a/4

11. Yerleştirmek, koymak

- q. -a (qoya'l.) 70b/13
q. -ğay 95b/3
q. -unğlar 82b/7
qoya'l- "yerleştirebilmek, koyabilmek"
70b/13

12. Kendi menfaatinden vazgeçip menfaati, kârı karşı tarafa bırakmak

- q. -ğay-sén 96a/7-8

13. Bir kimseyi bir işe yerleştirmek, bir kimseye iş tevdi etmek, bir kimseyi işin başına koymak, bir kimseyi görevli olarak bir yere koymak

- q. -ar-sén 115a/6, 117b/8
q. -ğan 118b/6
q. -ğıl 115a/7
q. -up 118b/11
q. bér- "koyuvermek, yerleştirivermek"
118b/11

14. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

- q. -adurğan (dāğ q.) 65b/3
q. -ar (baş q.) 35b/7
q. -arlar (at q.) 35a/10
q. -arlar (at q.) 124a/6
q. -ğay-sén (ornığa q.) 57a/10
q. -ğay-sén (at q.) 73a/8
q. -madı 19a/2
q. -mağay (ayağ q.) 128b/12
q. -mağıl (girev q.) 59b/8
q. -mağıl (qademiñni kéyin q.) 116b/5
q. -mağdın (°ayb q.) 47a/4
q. -mağdur (at q.) 73a/9
q. -sa (qadem q.) 127b/10
q. -sanğ (qadem q.) 116b/5
q. -updurlar (endāze q.) 33a/3
q. -updurlar (at q.) 104b/6-7, 104b/7-8

yangalı k- "geri dönmesine izin vermek, (bir kimseyi) misafir olarak ağırlamak isteyip bırakmamak" 19a/2

16. *Füillerle birleşerek tasvirî füiller yapar*

k. -ar (körgeli k.) 51a/9

k. -masa (uyuklağalı k.) 50a/1

k. -mas-mén (oynağalı k.) 54a/3

k. -mas-mén (çıkışlı k.) 111b/7

koyçı *Çoban, koyun çobanı*

k. 97a/5, 97a/8, 97a/9, 117b/6 (2)

k. +ğa 97a/4

k. +lar 117b/6

k. +sı 97a/2

koydur- *Birinin bir şeyi bir yere koymasını, katmasını sağlamak; koydurmak*

k. -urlar 33b/13

koyı *Aşağı, alt, aşağı doğru*

k. sal- "(başı) aşağı eğmek" 33b/3, 109a/3

köç *Eş, zevce, hatun*

k. +i 81a/3

köçür- *Geçirmek*

k. -ür (kün k.) 45a/8

k. -ür-mén (kün k.) 5b/12

kögüs *Göğüs*

k. +(kögs)i 69b/4

köhne (Far.) 1. *Eski, eskimiş, zamanı geçmiş, kullanımdan kalkmış*

k. bol- "eskimek, kullanımdan kalkmak, tedavülden kalkmak" 59b/3

2. *Kadim, eski*

k. 77b/2

köhnesāl (Far.) *Yaşlı*

k. 13a/7

kök *Mavi, yeşile çalan mavi*

k. 64a/8

k. +ge 64a/11

k. köz at "mavi gözlü at" 70b/8

köm- *Bir şeyi muhafaza etmek, saklamak vb. amaçlarla yerin altına koyarak üstünü toprakla örtmek; gömmek*

k. -er-sén 59b/5

k. -gil 59b/4

kömük *Köpük*

k. +i 101a/3

könğül 1. *Gönül*

k. 4a/2, 35b/1, 36b/3, 43b/10, 44a/6, 44b/2, 44b/5, 51b/5, 66b/2, 78a/7, 78b/2, 79a/7, 84b/4, 94a/8, 109b/8

k. +de 9b/4

k. +ge 20b/5, 43a/1, 44a/5, 44b/1

k. +(könğl)i 19a/12, 20b/4, 42a/7, 66b/6, 124b/6

k. +(könğl)ide 38b/4, 47a/3, 72a/11, 72a/12, 74a/11, 75a/5

k. +(könğl)idin 79b/6, 81b/11, 109a/12, 127b/7

k. +(könğl)ige 7b/6, 79b/7, 109a/4, 128b/13

k. +(könğl)in 119b/4

k. +(könğl)üm 49b/11, 91a/5, 94a/7

k. +(könğl)ümde 74a/2

k. +(könğl)ümdin 81a/13

k. +(könğl)ümge 110a/7

k. +ni 43b/6, 44a/7, 44b/2, 45a/11, 49b/12, 79b/2, 116b/9, 127b/2, 127b/13

k. +niñ 44a/9

k. +(könğl)ünğ 27b/1, 27b/7, 43b/5

k. +(könğl)ünğde 7a/1, 55a/2, 59b/12, 92b/6

k. +(könğl)ünğge 2b/11, 4b/6, 10b/7, 10b/8, 27b/13

k. +(könğl)ünğni 7a/4, 12b/7, 34b/6-7, 35a/13, 43b/5, 44b/3, 66b/1

k. közi "kalp gözü" 13b/11, 24b/11

k. bağla- "güvenmek, inanmak" 19a/2, 20a/9, 80a/3-4

k. bağla- "candan sevmek, sevmek, gönül vermek" 47a/10, 57a/12, 67a/4, 76a/4, 77a/1, 79a/3

k. kulağı "can kulağı, gönül kulağı" 24b/12

k. +ide kéç- "bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek, düşünmek" 72a/12

k. ağrı- "sıkıntı içinde olmak, kederlenmek, üzülmek" 79a/7

k. üz- "kırılmak, üzülmek, incinmek" 79b/3

k. üz- "vazgeçmek, feragat etmek, beklemek, ummak" 94a/1

k. +in al- "birini sevindirmek, hoşnut etmek, mutlu etmek, birinin gönlünü almak" 119b/4

k. +i arıĝ "içinde kötülük bulunmayan, gönlü temiz" 124b/6

2. *Sevgili, eş, dost*

k. 51b/9

könĝüllüg Gönüllü

k. bol- "gönüllü olmak" 55a/3, 124b/5

könĝülsiz 1. İsteksiz, gönülsüz krş.

könĝülsüz

k. (bī-dil k.) 115b/10

k. bol- "bir şeyi veya kişiyi istemez durumda olmak, isteksiz olmak" 118b/5

könĝülsüz krş. gönülsüz

k. bol- "isteksiz olmak, gönülsüz olmak" 55b/5

köp 1. Çok

k. 13a/7, 15b/11, 18a/6, 31a/11, 31b/1, 31b/12, 39a/10, 46a/11, 47b/9, 47b/12, 48a/2, 49a/9, 49b/13, 116b/7

k. +dür 21a/3

2. *Çok iyi, çok iyi bir şekilde, sıkı*

k. 111a/10

kör- 1. Görmek

k. -di 11b/6, 18b/12, 25a/4, 29a/2, 31b/9, 33b/5-6, 45a/6, 45b/5, 109a/9, 112a/4, 112b/10

k. -düm 7b/3, 12b/4, 15b/11, 30b/10, 51a/8 (2)

k. -dünĝ 65b/8

k. -e (köra'l.) 117a/11

k. -edurĝan 31a/9-10, 33b/9

k. -er 5b/1, 17b/11, 44a/5, 54b/8

k. -erler 9b/11, 14a/11

k. -er-sén 2a/3, 14a/9, 14a/10, 116b/3

k. -ey 112b/9

k. -geli 30b/5, 51a/9, 100a/6, 100a/7, 100b/3, 113b/1 (2)

k. -gen 5b/2, 66a/12, 106a/4

k. -gende 43b/12

k. -geni 47a/12

k. -genni 81b/10-11

k. -gey 107b/13

k. -gil 10b/6, 21b/3, 24a/11, 27b/2, 65b/6

k. -mediĝ 110b/10

k. -megenni 5a/12, 5b/1

k. -megey 35b/11

k. -megünçe 11b/4, 76a/11, 117a/2

k. -mek 9b/5, 30a/10, 44a/5, 44a/8, 44a/10, 51a/1, 65a/5 (2), 123a/6

k. -mekdür 69a/9

k. -mekge 44b/11

k. -mekniĝ 44a/8

k. -mes 70a/13, 81b/11

k. -mese 16a/11

k. -mesge 91b/7

k. -mes mü-sén 1b/11, 5a/9-10, 15b/2, 17b/11, 43a/7, 51a/6, 58b/13, 80b/6

k. -mey 97b/8

k. -meydür 16b/8

k. -meydurĝan 106a/3

k. -se 14a/10, 19a/7, 70a/7, 108a/1

k. -seler 55a/1

k. -seĝ 5a/12, 14a/8, 32b/2

k. -üp 5b/10, 82b/8, 90b/10, 91b/7

k. -edurĝan bol- "görmüş olmak" 31a/9-10

k. -geli koy- "ortaya koyabilmek, görebilmek" 51a/9

k. -mesge sal- "görmezden gelmek" 91b/7

k. -geli kél- "görmeye gelmek, görmek amacıyla gelmek, görmek için gelmek" 113b/1

köra'l- "görebilmek" 117a/11

2. *Belirli bir zaman içinde bir olaya tanık olmak, yaşamak, şahit olmak, bir olayı görüp şahit olmak*

k. -gen 18b/9 (ögze)

k. -gen 65b/11

k. -gey-mén 18b/9

k. -güsidür 74b/5

k. -medim 119b/8

k. -üpdür-mén 94b/13

k. -gen bol- "şahit olmuş olmak, yaşamış olmak, tanık olmuş olmak" 65b/11

3. *Anlamak, kavramak, fark etmek*
k. -er 31a/3, 31a/4
k. -di 19b/6
k. -mep 31a/3-4, 31a/5
k. -üpdür-mén 25a/3

4. *... olarak kabul etmek, ... olarak değerlendirmek, şöyle veya böyle değerlendirmek*
k. -erler 29a/12
k. -gil 86a/13
k. -megil 56a/12, 67a/9, 81b/9
k. -üp 81b/9
k. -üpdürler 94a/6

5. *Düş görmek, görmek*
k. -üpdür 20b/13

6. *... ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek, nail olmak, (kötü durumlar için) kendisine yapılmak, maruz kalmak, duçar olmak*
k. -er-sén 55b/3

7. *İncelemek, dikkatli bakmak*
k. -erler 62b/4
k. -gey-sén 62b/10
k. -se 62a/7

8. *Bir kimseyi görmeye gitmek, ziyaret için gitmek*
k. -gil 68a/3

9. *Tecrübe etmek, gözlemleyerek öğrenmek, ata anadan öğrenmek*
k. -üp 72b/6

10. *Tanımak, bilmek, aşina olmak*
k. -megan 96a/10

11. *Tecrübe etmek, yaşamak, gözlemlemek, görmek*
k. -gen 100a/3
k. -mek 96b/6
k. -ünğler 96b/8
k. -gen bol- "tecrübe kazanmak amacıyla gözlemiş olmak, gözlemlemiş olmak" 100a/3

12. *Dikkate almak, teveccüh etmek, meyletmek*

k. -gil 109b/6, 109b/7

13. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
k. -di (tüş k.) 20b/7
k. -edür (tüş k.) 51a/6
k. -gen (°aziz k.) 66a/5-6
k. -gen (ğayr k.) 72b/9
k. -genni (°aziz k.) 66a/6
k. -gey-sén (fāyide k.) 68b/10
k. -gey-sén (semere k.) 87a/7
k. -gey-sén (menfa°at k.) 93a/7
k. -günğdür (semere k.) 87b/8
k. -me (h°ar k.) 83b/13
k. -megey (hār k.) 74a/12
k. -megey (istiḥāle k.) 77b/13
k. -megil (revā k.) 5a/4, 6b/10, 7b/6, 85b/9
k. -megil (taṅg k.) 25b/4
k. -megil (h°ar k.) 102b/9
k. -megil (pesend k.) 117a/4
k. -megil (yüz k.) 121b/11
k. -mepdürler (hüb k.) 36b/1
k. -mes (lāyık k.) 47a/10
k. -mesenğ (ğayr k.) 72b/10
k. -mes-sén (semere k.) 87b/7
k. -mes-mén (hüb k.) 72a/9-10
k. -meydürler (hüb k.) 66a/12
k. -se (yaḥşılık k.) 66a/8, 77b/6,
k. -se (h°ar k.) 80b/1
k. -üp (h°ar k.) 80b/1

körgüz- 1. Göstermek

k. -düm 73b/4
k. -üp 14a/2

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

k. -gil (sa°y kūşış k.) 46b/12
k. -gil (teraḥḥum k.) 55b/10

körküm Gösterişli

k. ve heybetlig bol- "gösterişli ve heybetli olmak" 52b/2-3

körset- 1. Göstermek

k. -gil 12b/6, 22b/13, 24a/12, 74a/12
k. -gey (yol k.) 3a/11
k. -güçi (yol k.) 3a/2

- k. -ip 80b/5, 92a/1
- k. -megey 95b/8
- k. -megil 73a/2
- k. -señg (ğayr k.) 72b/11
- k. -ti 94b/10
- k. -tim 92a/3
- k. -tiñg 12b/6
- k. -ür 11a/6, 66a/3

2. *Bir hâli, bir niteliği ortaya koyacak tarzda davranmak, bir hâli, bir niteliği göstermek*

- k. -ipdür (yüz k.) 87a/3
- k. -kil 39a/12, 80a/1, 81b/13, 115b/6
- k. -me 107b/11
- k. -megil 80a/2, 120a/2
- 3. *İşaret etmek, yol vb. tarif etmek*
- k. -ip 95b/6

körün- 1. *Görünmek*

- k. -edurğan 62b/5-6
- k. -di 45b/8
- k. -geli 62b/6,
- k. -gen 47a/11
- k. -geni 47b/1
- k. -günçe 119b/9
- k. -megey-sén (hâkîr k.) 117a/12
- k. -meki 47b/1
- k. -mekni 47a/11
- k. -meydür 28b/5
- k. -se 16b/6, 100b/11
- k. -señg 47a/13
- k. -ür 13b/12, 55a/4, 62a/6, 65a/6 (2), 65a/7 (2), 71b/6
- k. -geli bol- "görünebilmek" 62b/6
- 2. *İzlenim uyandırmak; ... olduğu hissini vermek, görünmek*
- k. -se 37b/10
- k. -ür 52b/3
- k. -ürler 86b/3

körünüş *Görüşme, huzura çıkıp padişah vb. ile görüşme*

- k. 17a/1, 110a/9
- k. bér- "görüşmek için icazet vermek, izin vermek" 17a/2, 110a/11

körüş- *Görüşmek*

- k. -mekge 9a/6
- k. -mekni 44a/6

köter- 1. *Ortadan kaldırmak, gidermek*

- k. -gey 128b/7
- k. -gil 83a/1, 124b/13
- k. -güçi 88a/7
- k. -mek 7a/13, 15a/1

2. *Kesmek*

- k. -megil 26a/12

3. *Götürmek, kaldırmak, taşımak*

- k. -me 27a/11
- k. -mek 44b/9

üstün köter- "yukarı kaldırmak, taşımak" 27a/11

4. *Yüklenmek, üstlenmek*

- k. -ip 29a/7

5. *Herhangi bir yiyeceği yemek için ağza götürmek, yemek için kaldırmak*

- k. -ip 33b/5

6. *Katlanmak, tahammül etmek, dayanmak*

- k. -mesler 41a/11-12

7. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

- k. -gey-sén (ağ k.) 56b/13
- k. -gil (minnet k.) 39a/10

kötlük *Kıç, arka taraf, makat*

- k. +i 69b/11, 69b/13

köy- 1. *Yanmak*

- k. -edür 123a/13
- k. -er 45a/6
- k. -mes 8b/8
- k. -üp 90a/13

k. -üp két- "yanmak, boşa gitmek, zayı olmak" 90a/13, 128a/1

2. *İçi sızlamak, içi acımak, içi yanmak*

- k. -üp 91a/5

köz 1. *Görme organı; göz*

- k. 4b/11, 13a/10, 17b/11 (2), 31a/10, 42b/1, 44a/5, 62b/8, 62b/10
- k. +din 51a/1
- k. +i 13b/11, 53b/13, 69b/13, 70a/2, 70b/6, 70b/8, 70b/9 (2), 71a/5, 93b/5
- k. +ide 70b/2 (2)

k. +idin 11a/9
k. +ige 45b/8, 47a/10, 47a/13, 47b/1, 62b/6, 112a/2, 117a/11
k. +ini 70b/1, 100a/8, 109a/8, 109a/9, 109a/11
k. +iniŋ 24b/11, 64a/8 (2), 70b/1
k. +leri 11b/6, 24b/10, 63b/11, 64a/7, 65a/10, 65a/12, 69b/3
k. +lerinin 64a/7
k. +niŋ 65a/11
k. +üm 54a/5
k. +ümge 54a/5
k. +ümniŋ 31a/10
k. +ünŋ 115b/12
k. +ünŋge 47a/13, 66a/2, 109a/10
k. +ünŋiz 54a/6
k. +ünŋni 44b/4, 117a/1
k. sal- "bakmak" 13a/10, 62b/7, 106a/3
k. tut- "beklemek, ummak" 42b/1, 84a/8
k. nûrî "çok sevilen, çok değer verilen, göz nuru" 31a/10
kök k. at "mavi gözlü at" 70b/8
°akılning k. +i tikilgen bol- "akıl gözü kapalı olmak" 93b/5-6
k. +(i)ge sür- "âdet üzere mektup vb. şeyi öpüp başının üzerine koymak" 112a/2
k. +(ünŋ) tüş- "dikkatlice bakmak, gözünü ayırmamak, gözü takılmak, görmek" 115b/12
dānişmendlik k. +ini oçuk tut- "ilim, irfan gözünü, gönül gözünü açık tutmak" 117a/8
2. Bakma, bakış, nazar
k. +i 26b/3
k. +ide 32b/10, 64a/5
3. Ele alış tarzı, görüş, bakış açısı
k. +i 117a/7
4. Gözlü, gözü olan
kara k. "siyah gözlü" 71a/9
közle- Gözetmek, önem vermek
k. -gey 68b/1
k. -y (közley al.) 68b/2
közlüg Gözü olan; gözlü

sehlâ k. "ela gözlü" 63a/10, 63b/3
kuçağla- Sarılmak, kucaklamak
k. -p 21a/6
küçe (Far.) Çarşı, pazar
k. (k. bāzār) 89b/13
kuçkaç Serçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş; serçe
k. 96b/2
kūdek (Far.) Çocuk
k. 11a/5, 24b/4, 24b/6, 94b/11
k. +ler 11a/5, 12b/11, 24b/8-9, 52b/8, 60a/1, 121b/6
k. +lerdin 105a/12
k. +lerge 19a/12-13
k. +lerige (yaş k.) 68a/6
kudret (Ar.) Güç; kudret
k. 2a/1, 2a/4, 6a/13, 7b/5 (2)
k. +i 5a/6, 5a/8, 5a/9, 26b/8, 32a/3
k. +iŋ 10b/13, 12b/4, 24b/3, 36a/13, 41a/7, 42b/4, 44a/3, 48a/10, 59b/8, 73a/10, 88a/1, 96a/13, 104a/9, 117b/11, 124a/11
k. +i bol- "gücü olmak, gücü yetmek" 26b/8
küçi ve k. +i bol- "gücü ve kuvveti olmak" 32a/3
k. tap- "güç bulmak, kuvvet bulmak" 54b/11
k. +i(nŋ) yét- "gücü yetmek" 73a/10, 88a/1, 96a/13, 124a/11
kuduk Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindirik biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur; kuyu
k. 19a/5, 19b/4, 127a/6
k. +dın 127a/7
k. +ğa 80a/4, 127a/12
k. +nı 19b/2
kūh (Far.) Dağ
k. 93b/1
Kūhistān (ya) İran'da yer alan bir şehir
K. 81a/7
K. +da 125a/8

ķul *Kul, k le, hizmetk r*

ķ. 1a/4, 6b/6, 103b/4

ķ. (ķul dedek) 62a/4

ķ. +ı 21a/6

ķ. +ıdur 26b/12

ķ. +ıġa 21a/6

ķ. +ını 6b/5, 21a/6

ķ. +larıġa 38a/2

ķ. +larınġdın 96b/11

ķulaķ *Başın her iki yanında bulunan işitme organı; kulak*

ķ. +dın 51a/1

ķ. +ı 63b/6, 65b/9

ķ. +(ġ)ı 24b/9, 24b/12, 113b/8

ķ. +(ġ)ıġa 47b/2

ķ. +ınġġa 85b/12

ķ. +(ġ)ını 70a/10

ķ. +ınınġ 69b/1

ķ. +ları 69a/13

ķ. +larınınġ 69a/13

ķ. sal- "kulak vermek, dinlemek"

83a/6, 84a/11, 106a/2-3

ķ. +ınġġa al- "dinlemek, dikkate almak" 85b/12

ķab l ķ. +ı birle eşit- "can kulaġıyla duymak, işitmek, dinlemek" 113b/8

ķulķuluk *Kul olma durumu, kulluk*

ķ. ķıl- "kulluk etmek, kulluk g revini yerine getirmek" 86a/6

ķulun *Tay*

ķ. 71a/9, 71a/10

ķum r (Ar.) *Para karřılıġı ve para kazanmak i in oynanan oyun; kumar*

ķ. 41b/2, 108b/6

ķ. +dur 41b/2

ķum r-b z (Ar.+Far.) *Kumara d şk n olan, devamlı kumar oynayan, kumar m ptelası kimse, kumarcı; kumarbaz*

ķ. 108b/6

ķ. +lar 59a/9

ķum r-b zlık (Ar.+Far.+T.) *Kumarcı olma durumu, kumarcılık, kumarbazlık*

ķ. 41b/2-3, 41b/3

ķur- *Hazırlamak*

ķ. -arlar 35a/12

ķur' n (Ar.) *Allah tarafından Hazreti Muhammed'e vahyedilen kutsal kitap, İşl m dininin temel kitabı, kel m-ı kadim, Kur'an-ı Kerim*

ķ. 73a/11, 108b/7

ķ. +da 110b/5

ķ. +nı 88a/9

ķur' n-ı mec d "y ce Kur'an" 86a/10

ķurb nlik (Ar.+T.) *Kurbanlık*

ķ. ķıl- "kurban kesmek, kurban ibadetini yerine getirmek" 7a/4

ķurma *Yamalı*

ķ.  ginlik "yamalı elbiseli, yamalı elbise giymiş" 126b/9

ķursaķ *1. Mide, karın*

ķ. 4b/11

ķ. +ġa 114a/5

ķ. +ı 34a/3, 63b/10, 69b/5, 69b/10, 85b/12

ķ. +ım 11b/13

ķ. +ınġ 40a/10

ķ. +ını 70b/12

2. Rahim, ana rahmi

ķ. +ıda 102b/5, 102b/6

ķurt *Yumuşak v cutlu, uzun g vdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya  ok ilkel ayaklı k   k hayvan, kurt, krş.*

ķurut

ķ. 19a/8

ķ. +lardın 19a/7

ķ. +nınġ 19b/3

ķuruġ *1. Boş*

ķ. 82b/7

2. Kurumuş, kuru

ķ. 115a/8

ķuruġluk *Kuruluk, kuru olma durumu*

ķ. +da 122b/12

ķurut *krş. ķurt*

ķ. +lar 19a/7, 19b/4

ķurut- *1. Suyunu ve ıslaklıġını giderip kuru durma getirmek; kurutmak*

ķ. -ġıl 49a/6

ķ. -up 100a/13

2. Devamını bırakmayacak şekilde tüketmek, tamamen bitirmek, yok etmek
k. -up (neslini k.) 56b/8

kuš Kuş

k. 16a/12, 41a/13

kūşīş (Far.) Çalışma, çabalama

k. (sa°y. kūşīş) 8b/2, 14a/11, 18a/1

k. +de (sa°y kūşīş) 57b/12

sa°y k. kıl- "çalışmak, çabalamak, gayret etmek" 9a/2, 23a/7, 32b/2, 55a/4, 57a/1, 62a/3

sa°y k. körgüz- "gayret etmek, çabalamak, çaba göstermek" 46b/12

k. kıl- "çabalamak, gayret etmek" 101a/12, 101a/13, 114b/5, 116a/10

k. eyle- "çabalamak, gayret göstermek" 124a/10

kuşla- Doğan, şahin vb. bir kuşu av için göndermek, avlamaya göndermek

k. -arlar 53a/9

k. -ğan 53b/2

k. -ğıl 53b/1

k. -mağıl 53a/13

k. -mağ 53a/10, 53a/11, 53b/1

k. -mağnı 53a/12

kūtāh (Far.) Kısa

k. kıl- "kısa tutmak, kısa kesmek" 89a/4

kūtāh-zebān (Far.) Az konuşan

k. 72a/5

kutkar- Kurtarmak

k. -a (kutkara'l.) 55a/6

kutkara'l- "kurtarabilmek" 55a/5

kutul- Kurtulmak

k. -dı 39a/9

k. -duṅg 2b/1, 127a/13

k. -ğalı 115a/1

k. -ğay 72a/13

k. -sa 55a/1,

k. -ur-sén 13b/2, 34b/3 (2)

k. -ğalı bol- "kurtulabilmek" 115a/1

kuvā (Ar.) Kuvvetler, melekeler

k. 98b/6 (2)

k. -yı nefsanī "nefsin kuvveti" 99a/13

kuvvet (Ar.) 1. Güç, etki; kuvvet, krş. **küç**

k. 98b/9, 98b/12, 99b/6, 123a/5

k. +de 30b/11, 48a/7

k. +inṅ 75b/3

k. +ini 35a/4

k. +ininṅ 80b/13

k. +leri 111a/4

k. +ninṅ 98b/9

ma°cūn-ı k. "kuvvet macunu" 35b/5

k. -i müdrike "idrak gücü, idrak kuvveti" 98b/7 (2)

k. -i hayvānī "hayvani güç" 99a/12

2. Manevi güç, manevi destek

k. bér- "Güç vermek, destek olmak" 100a/7

kuvvetlig (Ar.+T.) Kuvvetli, güçlü, dayanıklı, sağlam

k. bol- "güçlü olmak, kuvvetli olmak" 35a/3

kuyruk Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ; kuyruk

k. +ı 69b/11, 69b/12

k. +(ḡ)ı 69b/4

k. +nı 117b/2

it k. at "köpek kuyruğu gibi kuyruğu olan at" 70b/13

kūze (Far.) Testi

k. 28b/12,

k. +daḡı 28b/11

k. +ḡa 28b/10-11, 29a/3, 29a/7

k. +lerde 37b/11

k. +ni 28b/9,

kübrā (Ar.) Büyük, ulu

taḥvīl-i k. "bebeklerin doğduktan sonraki talihleri, kaderleri" 102b/1

küç 1. krş. **kuvvet**

k. 14b/7

k. +i 32a/3

k. +i ve kudreti bol- "gücü ve kuvveti olmak" 32a/3

2. Zor, güç

k. birle "zorla, zor kullanarak, cebren" 111a/4

küçe- Zorlamak, gergin hâle getirmek,
(kendini) sıkıntıya sokmak

k. -meğil 116a/9

küdûret (Ar.) Gam, keder, üzüntü

k. +din 35b/1-2

k. +ni 35b/1

küfr (Ar.) Allah'ın varlığı ve birliği gibi
dinin temellerinden sayılan inançları
inkâr etme, İslâm inanç esaslarına
aykırı söz söyleme; küfür

k. 126b/2

kül (Ar.) Bir şeyin tamamı, bütünü, hepsi,
bütün, tamam

°âlem-i k. "âlemin bütünü, tamamı,
hepsi" 122b/6

k. +din (°aql-ı k.) 82b/13

kül- Gülmek

k. -erler 29a/12

k. -di 16a/9, 39a/7

k. -gen 39a/13

k. -megeyler 27a/12

k. -megil 39a/13

k. -mes 16a/12, 119b/9

k. -üp 19b/7, 115b/12

külgek Güler yüz, güleç

k. 63a/11

külgi Eğlence, mizah, güldürü

k. 50a/5

külüşmek Bir düşüncüyü, bir olayı en kısa
ve etkili yoldan anlatan özlü, nükteli,
mizah ve hiciv unsurları taşıyan küçük
hikâye, kıssa, fıkra

k. +lerni 108b/5

kümüş Gümüş

k. 41b/1, 59b/3, 59b/9, 116b/9

kün I 1. Gün

k. 4a/3, 5b/13, 11a/1, 11a/6, 11b/1,
11b/5, 12a/2 (2), 12a/12, 15b/9, 16a/7,
21a/6, 23b/1, 29a/1, 31a/7, 37a/5 (2),
38b/13, 41b/13, 45b/6, 46b/2, 46b/4,
48b/9 (2), 52a/12, 52a/13 (2), 53b/13,
71a/9, 74a/6, 74b/13, 75a/9, 84b/4,
91a/3, 97a/3, 109a/6, 109b/3, 111a/11,
118b/3, 118b/5, 121a/1 (2), 125a/8

k. +de 36b/7, 45b/13, 48b/8 (3),
48b/11 (2), 59a/13

k. +din 11a/3, 12a/7, 12a/10, 14a/11,
30b/3, 30b/8, 30b/10, 44a/13, 48a/4,
63b/12, 65a/9, 66a/13, 66b/4, 74b/8,
75b/4, 115b/4, 126b/5

k. +dür 52a/13

k. +ge 11a/3, 14a/11, 30b/2, 30b/8,
30b/10, 44a/13, 48a/4, 63b/12, 66a/13,
66b/4, 74b/8, 75b/5, 115b/4, 126b/6

k. +i 36b/12, 42a/6, 71a/6, 74b/3,
74b/13, 75a/5, 76b/8, 80a/10, 109b/4,
109b/5, 115b/12, 116b/4, 118a/3

k. +ide 5b/13

k. +ki 59a/12 (2)

k. +ler 59b/7

k. +lerde 44b/1

k. +leride 43a/12-13, 59b/1, 115b/8

k. +lerini 32b/7

k. +lerni 74a/3

k. +ni 52b/1

k. köçür- "yaşamak" 5b/12, 45a/8

bu kün "bugün" 25b/3, 25b/4, 56b/2,
97a/8

başımğa k. tüş- "başa iş gelmek,
zorluklar içinde kalmak" 56b/3

bu künki "bugünkü" 59a/12 (2)

k. ötker- "yaşamak, gün geçirmek"
29a/1

k. +i kéçgü dék "gün geçirecek, idare
edecek kadar" 74b/3

néçe k. "birkaç gün" 112b/1

2. Zaman, vakit

k. +leride 106b/12

kün II Güneş

k. 30a/6, 52a/5

kün III Gündüz, aydınlık

kün al- "talihi açılmak, bahtı
aydınlanmak, hayat sürmek" 32b/1

künc (Far.) Köşe, kenar, bucak

k. (künc bulunğ) 102b/9, 102b/10

k. +i 102b/11

küncüd (Far.) Susam

k. 15b/2

kündüz Gündüz

k. 5a/1, 11a/13, 25b/2, 33a/2, 36b/6,
50a/3, 70a/13, 91a/2, 111b/6, 111b/13,

- k. +dür 11b/12
k. +ki 51b/1
k. +kiniğ 36b/3
k. +ni 50b/3, 51b/3
kündüzlük *Gündüze ait*
k. 5a/1
künğre- *Söylenmek, mırıldanmak*
k. -meğil 4a/9
küreng *Kahverengi, yanık renk, yanık renkli (at)*
k. 69b/9
kürsî (Ar.) *Kalabalığa karşı konuşanların üstüne çıktığı yüksekçe yer; kürsü*
k. 23b/1, 23b/3, 89a/6, 89b/1, 89b/4, 89b/6, 89b/7
k. +niğ 90a/2
küstahlık (Far.+T.) *Saygısızlık, küstahlık*
k. +ğa 2a/9
küye 1. *Damat; güvey*
k. 76a/10, 77a/1, 77a/2, 77a/3
k. +ge 76a/9
2. *Eş, koca*
k. +im 81a/11

L

- lâ-ağall** (Ar.) *En azından*
1. +ığa 38a/9
lâbâzân (< Far. lâfezân) *Geveze*
1. 22a/2
lâbüddî (Ar.) *Zaruri, gerekli, lazım, şart*
b. +dür 123a/13
laçin *Beyaz renkli, ayakları kırmızı bir çeşit şahin*
1. 53a/4
lâf (Far.) *Söz, kelam; laf*
1. ur- "böbürlenmek, övünmek, konuşmak" 83a/8
lafz (Ar.) *Söz*
1. 20b/5, 21a/7, 21a/8, 25a/7, 119b/10, 125b/13
1. +da 21a/9
1. +dın 20b/5

1. +ı 109b/7, 109b/9
1. +ını 109b/10-11
lahd (Ar.) *Üstü kapak taşı ile örtülü, iç kenarlarına taş veya tuğla ile duvar örülmüş mezar; lahit*
1. +niğ 25a/11
lağab (Ar.) *Lakap*
1. 125a/2
lâl (Far.) *Dilsiz*
1. bol- "dilsiz olmak, konuşamamak" 24b/7
lâm (Ar.) *Arap alfabesinin 23. harfi*
1. 110b/2, 110b/8
elif lâm mîm "Kur'an'da 29 sure bu harflerle başlatılmıştır." 110b/2, 110b/8
lâmise (Ar.) *Dokunma, dokunma hissi*
1. 51a/2
lağşı- *Gevşek olmak, gevşek (konuşmak)*
1. -p 65b/9
lañif (Ar.) *Nazik, hoş, güzel; latif*
1. 43a/7
1. +dür 43a/4, 43a/6
1. bol- "hoş olmak, güzel olmak" 43a/3
"unşur-ı l. "güzellik, latiflik, hoşluk unsuru" 122b/7
lañifelîg (Ar.+T.) *Nükteli, hoş, güzel*
1. 103b/11
lañifrağ (Ar.+T.) *Daha nazik, daha hoş, daha güzel, daha latif*
1. 104b/10
1. ve nâzük bol- "daha hoş ve nazik olmak" 43a/8-9
lâyık (Ar.) *Uygun, yaraşır; layık*
1. 2a/13, 8a/4, 10b/1, 21a/4, 23b/9, 38b/7, 53b/5, 61a/5, 66b/9, 67a/1, 71a/8, 76b/7, 76b/11, 81b/1, 109b/13, 117b/9, 119b/6
1. +dur 10a/6, 63a/11, 63a/12, 63b/5, 64a/6, 64a/10
1. +ıda 115a/7, 117b/8
1. +ığa 37a/10
1. +ını 104a/3
1. +ıngızda 37b/6
1. bol- "layık olmak, uygun olmak" 3a/11, 64a/3, 74b/11

1. bol'al- "layık olabilmek, uygun olabilmek" 37a/6

1. kör- "uygun görmek, münasip görmek" 47a/10

lāzım (Ar.) *Gerekli; lazım*

1. 41a/1, 47a/1, 54b/7, 109b/11, 114a/10

1. +dur 9a/12, 46a/2, 48b/6, 115a/12, 118a/11, 123a/13-123b/1, 125a/8, 127b/6, 128a/6

1. +turur 46a/5

1. kél- I "icap etmek, gerekmek" 3a/1, 4b/8, 35a/10, 36b/6, 40b/1, 40b/8, 42a/10, 44a/8, 73a/1, 83b/10, 83b/12, 96b/12, 105b/9-10, 108a/12 (2)

1. kél- II "vuku bulmak, meydana gelmek" 59a/12

1. tut- I "gerekli kılmak, gerekli görmek" 5a/7, 8b/1, 27a/9, 57b/10, 60a/7, 67a/8, 73a/10-11, 83b/2, 89b/13, 93b/10, 103b/11, 104b/3, 116b/7-8, 127b/6

1. tut- II "görevli olarak kullanmak, yanında bulundurmak" 56b/10

1. tut- III "bilmek, öğrenmek, benimsemek" 93a/6-7, 94a/11, 106a/4

1. tut- IV "benimsemek, gerekli görmek, tevessül etmek" 96a/6, 107b/8

1. tut- V "Oluşturmak, meydana getirmek" 119a/11

1. bol- "Gerekmek, gerekli olmak" 6b/9, 52b/13, 56b/9, 74a/4, 75b/8-9, 85a/4, 97b/10-11, 117b/5

lāzıme (Ar.) *Gerekli, lazım olan şey*

1. +si 43b/9

1. +sidür 35b/3

lāzımlıġ (Ar.+T.) *Lazım olma durumu, ihtiyaç durumu, lazım olan, ihtiyaç olan, gerekli, krş. lāzımlık*

1. 15a/3, 74a/13, 88a/12, 121a/2, 128a/7

1. +dur 59a/5

lāzımlık (Ar.+T.) *krş. lāzımlıġ*

1. 58a/4

1. +dur 59a/7, 59b/5

1. +ġa 57a/9

1. +nı 23a/6, 23a/8

le'as *Bir at hastalığı*

1. 71b/2

leb (Far.) *1. Kenar, kıyı*

1. +ide 11a/10

1. +ige 11a/7, 11a/10

2 *Dudak*

1. 62b/8, 62b/11

1. +i 63a/6, 64a/8, 69a/12, 69b/13

1. +idin 69a/13

1. +ige 62b/7

1. +ini 100a/11

1. +leri 64a/2, 65a/10

1. +lerini 65b/1

le'īm (Ar.) *Cimri, pinti*

1. 85b/11, 108b/13

1. +ġa 86b/7

1. (le'īm ve baġıl) 86b/4

baġıl ve l. "cimri olma, pinti olma" 86b/2

leşker (Far.) *Asker*

1. 1b/2, 33a/7, 46a/4, 56a/2 (2), 81b/8, 105a/13, 110a/3, 110a/8, 110a/11, 114a/3, 114b/6, 114b/7, 114b/8, 116a/7, 116b/2, 116b/10, 118b/4, 119b/1, 126a/2

1. +ge 115b/6, 116b/7, 119a/12

1. +i 82b/5, 116b/6, 119b/2 (2)

1. +idin 80b/8

1. +ige 115b/12

1. +im 81b/6

1. +inġ 116b/6

1. +inġge 81b/4, 115b/12

1. +ininġ 80b/9, 80b/13

1. +ler 115b/8

1. +ni 56a/10, 114b/8, 115b/10, 115b/10-11, 116a/1, 119a/4, 119a/10, 119a/11 (2)

1. +ninġ 56a/13, 81b/3-4, 115b/9, 117a/11

1. +i 'aẓīm "büyük asker topluluġu, büyük ordu" 80b/11

1. tart- "asker toplamak, savaş amacıyla askeri bir araya getirmek" 81a/9, 115b/7

ecel l. +i "Azrail" 82b/5

l. +ler başı "askerin başı, komutan"
115b/8

leşkerî-pîşe (Far.) *Asker, ordu mensubu*
l. 93a/6

leşkersiz (Far.+T.) *Askersiz, asker
olmadan*
l. 116b/9

leţāfet (Ar.) *Hoşluk, güzellik, incelik*
l. +idin 43a/4

leţāfetlig (Ar.+T.) *Hoş, güzel, letafetli*
l. 106a/5

lezzet (Ar.) *Tat, lezzet*
l. 49a/1
l. +i 47a/3
l. +ininğ 31a/5
l. +lerninğ 5a/11

libās (Ar.) *Elbise*
l. +inğ 69a/7
l. +inğnı 69a/7

liķā (Ar.) *Yüz, çehre*
hoş l. bol- "güzel yüzlü olmak, yüzü
güzel olmak" 108a/11

līkin (Ar.) *Ama, ancak, fakat; lakin*
l. 16a/3, 33a/10, 38a/12, 39a/4, 40a/4,
47a/1, 49b/2, 49b/13, 76b/8, 108b/6,
117a/13, 122b/3, 126b/6

loķma (Ar.) *Bir defada ağza götürülen
yiyecek parçası, bir seferde yutulacak
miktardaki yiyecek, sokum; lokma*
l. 33b/5, 116b/8
l. +da 33b/6
l. +daki 33b/7, 33b/9
l. +nı 33b/7

luţf (Ar.) *İyi muamele, iyilik, yumuşaklık,
hoşluk, ihsan, bağış; lütuf*
l. 77b/9, 86a/1
l. +dın 43a/6
l. +ğa 86a/1
l. +ıdın 43a/6
l. kerem kıl- "iyilikte bulunmak, iyilik
etmek, ihsanda bulunmak" 126a/1

maʿānī (Ar.) *Manalar, anlamlar*
m. 124a/3, 124a/9

maʿāş (Ar.) *Ücret, maaş*
m. +ını 116a/5

maʿāza'llāh (Ar. < Maʿāza'llāh) *"Allah
korusun, Allah esirgesin, Allah
saklasın." manasında bir söz*
m. 78b/11, . 110a/4

maʿcūn (Ar.) *Macun*
m. -ı kuvvet "kuvvet macunu" 35b/5

mādāmī ki (Ar.+Far.) *1. Madem ki*
m. 7b/2, 9a/7, 52b/6, 60a/2, 77a/8,
81b/7
2. Şayet, şayet ki
m. 112b/13

mādde (Ar.) *Madde*
m. +ni 123a/2
m. +ninğ 98b/1, 98b/2
m. +si 123a/10, 123b/3

māde (Far.) *Dişi*
m. +sini 70a/7

mağrib (Ar.) *Batı*
m. 30b/1
m. +dağı 93b/3
m. +ğa 93b/1, 93b/3
esb-i m. "gözü beyaz olan at" 70b/5

mağfiret (Ar.) *Allah'ın lutuf ve merhamet
ederek kullarının günahlarını
affetmesi, bağışlaması*
m. tile- "bağışlanmayı istemek,
yakarmak, af dilemek" 29/6

mağrūr (Ar.) *Aldanmış, kanmış*
m. bol- "aldanmış olmak, aldanmak"
17b/4, 29a/4, 31b/11-12
firifte ve m. bol- "aldanmış olmak,
aldanmak" 26b/5-6

mağrūrhlķ (Ar.+T.) *Gururluluk*
m. +dın 29a/10

māh (Far.) *Bir takvim yılının on ikide
biri, ay*
m. -ı Ramazān "Ramazan ayı" 38b/11,
39a/4, 68a/8

maḥāffe (Ar.) *Deve veya fil gibi
hayvanların sırtına konan ve karşılıklı*

Mm

oturacak yerleri bulunan bir nevi kapalı sepet, mahmel, mahmil
m. +ge 56a/5

maḥall (Ar.) 1. Yer, bölge, mevki, mekân
m. 15b/3
m. +de 15a/3, 55a/2
m. +i 15a/7
m. +ini 67a/7
m. -i Gence "Gence şehri, bölgesi" 19a/2-3
2. Vakit, zaman
m. +de 92b/8, 92b/9
néce m. "bir müddet" 118a/2
3. Durum, hâl
m. +de 116a/5

maḥalle (Ar.) Bir şehrin, bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri; mahalle
m. 68a/3
m. +de 67b/7, 68a/2
m. +niṅ 68a/6, 68a/7

maḥbūs (Ar.) Bir yere kapatılmış, hapsedilmiş
m. 38b/11

maḥdūm (Ar.) Kendisine hizmet edilen kimse, efendi, bey, padişah
m. +nı 106b/3

maḥfī (Ar.) Gizlenmiş, gizli
m. 20b/2, 22a/9, 61b/5, 79a/9, 109b/12
m. +dür 20b/1
m. ḳal- "gizli kalmak" 65a/8

māhir (Ar.) Becerikli, usta, ehil
m. bol- "usta olmak, ehil olmak" 92b/8

maḥlūkāt (Ar.) Yaratılmışlar, yaratılanlar, mahluklar
m. +dın 9b/1

Maḥmūd (ka) Gazneli Mahmud
Ḥazret-i M. -ı āṣāru'llāh "Gazneli Mahmud" 46b/2-3

maḥrūm (Ar.) Yoksun; mahrum, krş.
mehrūm
m. 25a/13
m. ḳal- "yoksun olmak, yoksun kalmak, mahrum kalmak" 32b/7, 114a/2, 114a/3

maḥẓ (Ar.) Bir şeyin ta kendisi, aslı
m. -ı günāh "günahın ta kendisi" 2a/5
m. -ı şirk "şirkin ta kendisi" 2b/1

ma'īšet (Ar.) Yaşama, yaşam, geçim, dirlik
m. 50b/3

maḳāl (Ar.) Bölüm, bahis, kısım
m. +idin 99b/1

maḳāle (Ar.) Bir kitabın ayrıldığı bölümlerin her birine verilen isim, bölüm
m. +de 99b/2, 99b/3, 99b/10-11

maḳām (Ar.) 1. Mekân, mahal, meclis
m. +ğa 34a/6
2. Bir müzik parçası veya şarkının işleniş biçimi, musiki makamı
m. +ğa 104a/2
m. +lar 105a/12
m. +ğa al- "bir şiiri bestelemek, şiiri musiki parçası hâline getirmek" 104a/2

maḳşad (Ar.) Niyet, amaç; maksat
m. 15a/6, 72b/3
m. +nıṅ 22b/4

maḳşūd (Ar.) İstenilen şey, amaç, gaye, maksat
m. 93a/13, 113b/7, 116a/7, 121b/1
m. +dın 59a/7, 87a/10
m. +dur 75a/1
m. +ğa 107b/10
m. +ı 46b/1, 46b/5
m. +ları 53b/3
m. +unṅ 54a/13
m. +unṅız 45b/13

ma'ḳūl (Ar.) Mantıklı, akla uygun
m. +ğa 42a/12

māl (Ar.) Bir kimsenin tasarrufu altında bulunan değerli ve gerekli şey, varlık, servet; mal
m. 1a/3, 21b/7, 38b/4, 57a/3, 57a/4, 57a/7, 57b/2 (2), 57b/4, 58a/3, 58a/4, 59a/8, 61a/12, 61b/7, 114a/6 (2), 118a/12
m. +ğa 10a/7
m. +ı 62a/2
m. +ıḡa 57b/6, 67b/2

m. +ım 67b/2
m. +ıng (iye) 57a/13, 57b/3, 58a/5, 59a/10, 59b/11, 60a/2, 67b/1, 96b/5, 117b/4
m. +ıngdın 120a/8
m. +ıngğa 72a/13
m. +ıngnı 59a/9, 59b/8
m. +ını 8b/7, 60a/5 (2), 72a/3
m. +lar 39a/1
m. +larını 39a/3
m. +nı 18a/1, 38b/5, 38b/8, 38b/9, 39a/2 (2), 39a/8, 57a/8, 59b/12, 93b/8
m. yüzige bakma- "mala mülke önem vermemek" 116a/5
māl-dār (Ar.+Far.) *Mal sahibi, varlıklı (kimse), zengin*
m. 8b/7
zer-dār ve m. bol- "zengin olmak ve mal mülk sahibi olmak" 60a/7-8
m. ve zer-dār bol- "mal sahibi olmak ve zengin olmak" 61b/11-12
mālīhulyā (Ar.) *Kara sevda, melankoli, bir tür delilik*
m. 65b/1
m. bol- "melankoli hâlinde olmak, kara sevdaya tutulmak" 36b/4
mālīk (Ar.) *Sahip; malik*
m. kıl- "bir kimseyi bir şeyin sahibi etmek" 72b/1
ma'lūm (Ar.) *Açık, belli, bilinir, bilinen; malum*
m. 36a/4
m. +dur 91a/13, 111b/2-3
m. kıl- I "anlamak, fark etmek, hissetmek" 11a/8, 20b/2, 48a/11
m. kıl- II "bir durumu açıklamak, ifade etmek" 45b/2
m. bol- "anlaşılmak, belli olmak, bilinmek, malum olmak" 14a/5, 20a/3, 21b/2, 22b/9, 22b/10, 33a/4, 38a/7, 51a/3, 59a/1, 65a/11-12, 65b/11, 66a/11, 67b/5, 105a/3, 108a/7, 110b/6, 112a/9, 117a/9
m. ve müşahhaş bol- "anlaşılmak, bilinmek, açığa çıkmak, açıklığa kavuşmak" 46b/5

m. kılğan bol- "açıklamış olmak, ifşa etmiş olmak, belli etmiş olmak" 119b/7
ma'nā (Ar.) *1. Anlam; mana*
m. 109b/7, 123b/10
m. +da 16a/7, 43b/2, 54b/7, 85b/9, 94a/6, 105a/8, 107a/11
m. +dadur 21a/2-3
m. +ğa 20a/9, 103a/11
m. +nı 20b/5
m. +sı 7b/4 (2), 24a/2, 98b/4, 119a/7, 119a/8, 123b/13
m. +sıda 20a/8 (2)
m. +sını 109b/10
2. Asıl, öz, gerçek, hakikat
m. 69a/9
m. +dın 105a/3
m. +sı 69a/9
m. +sıdın 69a/9-10
mañg- *Yürümek, gezmek, dolaşmak*
m. -arlar 19a/6
m. -ıp 128b/2
m. -mağ 89b/11
m. -sa 63b/10
mañga *Bana*
m. 5b/13, 11b/3, 11b/8, 12a/2, 12b/3, 16a/2, 16a/3, 16a/6, 16a/12, 17a/11, 18b/13, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/13, 19b/6, 25a/13, 25b/4, 34a/12, 37b/10, 38b/6, 38b/10, 39a/3, 45a/6, 46a/2, 56b/1, 61a/1, 61a/4, 71a/7, 72a/10, 73b/1, 74a/3, 76b/7, 76b/11, 81a/9, 81a/13, 90b/9, 91a/10, 94b/7, 110a/1, 111b/2, 112b/9, 114a/10, 114a/11, 127a/11
mā'nī (Ar.) *Engel; mani*
m. -i hayr bol- "hayırlı bir işe, ibadete engel olmak, engellemek" 128a/11
mā'nīlik (Ar.+T.) *Mani olma durumu*
cāmi°-i m. "bütünüyle inkâr, ret" 88b/12
mañşib (Ar.) *Makam, mevki, konum, rütbe*
m. +dın 114b/13
m. +ıdın 109a/6
m. +nı 114b/2

m. bér- "makam mevki vermek, bir konuma, rütbeye getirmek" 117b/2, 17b/11

Manşūr Temīmī (ka) *Şah Mukle zamanında Basra vilayetinin yöneticisi olan Nasır'ın babası*
M. +nıŋ 38b/1-2

Manzar (ka) *Bir kişi adı*
M. 73b/1

ma[°]reke (Ar.) *Savaş alanı, harp meydanı*
m. +sige 54b/12
m. -i ceng "savaş alanı, harp meydanı" 54b/10

ma[°]rifet (Ar.) *Ustalık, beceriklilik, hüner, ilim, maharet; marifet*
m. 124a/5, 126a/5
m. +dür 126a/6
m. -i vera[°] "Allah'tan korkup haramdan, günahıtan, kötülüklerden sakınma, dinî buyrukları titizlikle yerine getirme marifeti, takva ehli" 124a/6
ziyāde m. "çok marifetli, marifeti çok (kimse)" 124a/8
m. -i rūḥānī "manevi ilim, manevi güç" 128a/4

ma[°]rūf (Ar.) *Bilinen, belli, malum*
m. (m. meşhūr) 87b/2, 88b/8
m. ve meşhūr bol- "tanınır olmak, bilinir olmak, meşhur olmak, ün sahibi olmak" 100a/2

ma[°]şiyet (Ar.) *Günah*
m. +de 29a/5

maşlahat (Ar.) *Yönlendirme, sevk, yönetme, tesir etme*
m. +ı 111a/13, 117a/2

maşrık (Ar.) *Güneşin doğduğu yer veya yön, gün doğusu, doğu*
m. 30b/1
m. +dağı 93b/3
m. +dın 93b/1
m. +ğa 93b/3

ma[°]şūk (Ar.) *Aşkla sevilen, aşık olunan kimse*
m. 46b/13
m. +nı 47a/8

m. +nıŋ 43b/12
m. +unŋ 43b/11, 44a/1

ma[°]şūka (Ar.) *Aşkla sevilen, aşık olunan*
m. tut- "âşık olmak, aşk beslemek, aşk duymak" 72a/4

maṭbū[°]āt (Ar.) *Varlıklar*
m. 123a/1

maṭbūḥ (Ar.) *Bir sıvı içine konulup kaynatılmış veya haşlanmış ilaç*
m. 16a/10, 101a/13

Mā'ū[°]-Şi[°]r (ea) *Metinde Bukrat'a (Hipokrat) ait olduğu ifade edilen bir kitap*
M. +de 99b/13

Māverāü'n-nehr (ya) *Ceyhun nehrinin kuzey ve doğusunda kalan bölgeye İslam tarihçileri ve coğrafyacıları tarafından verilen ad*
M. 105a/13
M. +nıŋ 111a/9

māyil (Ar.) *Meyletmiş, eğilmiş, meyilli*
m. 56a/1, 64a/1
m. bol- "meyletmek" 44a/6, 55a/13

maẓlūm (Ar.) *1. mec. Kadın*
m. 81a/1
m. +larnı 64a/5
2. Uysal, sessiz, sakın (kimse)
m. 72a/4
3. Bayağı, aşağı (kimse)
m. 81a/6
4. Çaresiz, aciz, yardıma muhtaç (kimse)
m. +nıŋ 90a/13

maẓmūn (Ar.) *Kastedilen asıl mana, anlam, içerik, mefhum; mazmun*
m. 103b/9
m. +ı 109b/6, 112a/9
m. +nı 117a/4

ma[°]zūr (Ar.) *Mazereti olan, mazeretli*
m. +dur 31b/12, 46a/7
m. +sén 45a/8
m. tut- I "kabahatli görmek, kusurlu görmek" 26b/10,
m. tut- II "hoş görmek, kusura bakmamak, affetmek" 45a/9

Mecdü'd-devle (ka) *Büveyhi hükümdarı
Fahru'd-devle'nin oğlu*

m. 81a/4, 81a/5

meçîd (Ar.) *Şanı, şerefi yüce olan, çok
büyük, ulu*

m. +de (kelām-ı m.) 58b/7

m. +de (Kur'an-ı m.) 86a/10

meclis (Ar.) *Sohbet etmek, eğlenmek
amacıyla bir araya gelmiş dost ve
arkadaş topluluğu, sohbet ve toplantı
yeri; meclis*

m. 89a/10, 89b/2, 105a/5

m. +de 89b/9, 104b/11-12, 105b/5,
105b/11, 106a/5

m. +din 34a/4, 40b/4, 106a/4

m. +ide 19a/3, 109a/1, 109a/6

m. +idin 34b/6

m. +ini 35a/12

m. +lerde 89a/7

m. +ni 89a/9

meclis-i każā "Mahkeme" 92b/2

mecmū^c (Ar.) *Bir araya getirilmiş,
toplanmış, cem edilmiş*

m. 122b/8

m. +nı 122b/9

mechül (Ar.) *Bilinmeyen, tanınmayan;
meçhul*

m. 88b/7

meddāḥ (Ar.) *Vaaz veren kişi; vaiz*

m. 87b/8, 89a/5, 89b/1

m. +largā 89b/10

meddāḥlık (Ar.+T.) *Vaizlik*

m. 89b/11-12

meded (Ar.) *Yardım*

m. 123b/2

m. kıl- "yardım etmek" 124b/11

medḥ (Ar.) *Bir kimse veya bir şeyin
iyiliklerini, üstün niteliklerini
söyleyerek değerini yüceltme, övme,
övgü*

m. +ni 104a/11

m. ü şenā "övmek, yüceltme" 103b/13

m. kıl- "övmek, methetmek" 104a/3

medrese (Ar.) *Medrese*

m. 9a/9

müfti-yi m. "hoca, öğretmen" 23a/11-
12

meger (Far.) *Fakat, ancak, şayet, oysa ki;
meğer*

m. 3b/13, 22b/11, 30b/8, 37b/6,
37b/12, 41a/4, 41a/13, 44b/7, 45b/8,
53a/1, 55a/13, 62a/10, 64b/9, 73a/4,
83a/11, 87b/7, 88b/9, 93a/3, 103b/6,
107a/5, 117b/12, 120b/4, 128a/2,
128b/10

mehāl (Ar.) *Defa, kere, kez*

m. 39b/7

mehmā-emken (Ar.) *Mümkün olduğu
kadar, olabildiği kadar, imkân
ölçüsünde, mümkün mertebe*

m. 96a/5

mehrūm (Ar.) *Yoksun; mahrum, krş.
maḥrūm*

m. bol- "mahrum olmak, istediğini
elde edememek" 105b/13

mekān (Ar.) *Yer; mekân*

m. 45a/2

m. +ğa 2b/6

m. +ı 16b/4, 127a/7

m. +ıda 51a/4, 51a/8, 51a/10

m. +ıdın 51a/5

m. +ığa 82b/4

mekr (Ar.) 1. *Hile, aldatma*

m. (m. ḥīle) 79b/12, 118a/3

2. *Hilekâr, aldatıcı*

m. (m. firīb) 96a/3

mekrūh (Ar.) *İslâm dininde haram
olmadığı hâlde hoş görülmeven veya
yapılması yasaklanan durum,
davranış; mekruh*

m. +dur 33b/10

mekteb (Ar.) *Okul; mektep*

m. +ğa 75b/8

melaḥ (Ar.) *Hayvanların arka
ayaklarında görülen bir hastalık*

m. 71b/1

melāḥat (Ar.) *Güzellik, şirinlik, yüz
güzelliği*

m. 62b/10, 62b/13

m. +ni 62b/8

melâḥâtlig *Güzellik, şirînlîk, güzel olma durumu, yüz güzelliği*

m. 62b/12

melâḥatsîz (Ar.+T.) *Güzel olmama durumu, çirkin*

m. 62b/13

melâlet (Ar.) *Bıkma, usanma, bıkkınlık*

m. 50a/8

melâmet (Ar.) *Ayıplama, kınama*

m. 47a/3, 86a/13

m. +ge 78b/3, 78b/4

m. +idin 34b/2, 44a/1-2

m. kııl- "Ayıplamak" 31b/13-32a/1

Melekü'l-Me'ânî (ka) *Kâbûsnâmenin yazarı, Keykâvus bin İskender'in amcası, kaynaklarda Felekü'l-Me'âlî şeklinde geçmektedir*

M. 56a/4

M. +ğa 56a/2

melûl (Ar.) *Usanmış, bıkmış, bezmiş, bezgin*

m. 88a/9

m. bol- "usanmak, bıkmak" 22b/5, 92b/4, 105b/12-13

memdûḥ (Ar.) *Övülmüş, methedilmiş*

m. 104a/3

m. +nınğ 104a/7

memleket (Ar.) *Ülke, devlet, yerleşim yeri; memleket*

m. 56a/5, 115b/1, 119a/5, 119a/6 (2)

m. +idin 115a/5

m. +lerde 114a/13

m. +ninğ 106b/5

memleket-dârlık (Ar.+Far.+T.)

İdarecilik, yöneticilik, bir memleketi yönetme işi

m. kııl- "yöneticilik yapmak, idarecilik yapmak, yönetmek" 46a/5

Me'mûn (ka) *Miladî 813-833 yılları arasında görev yapan Abbasi halifesi*

M. 25a/3, 25a/5

mén *Ben*

m. 4a/7, 5b/12, 6a/2, 6a/3, 7a/5, 10b/13, 11b/4, 11b/7, 11b/9, 12a/2, 12a/7, 12b/3, 13b/1, 14a/2, 14a/3, 15b/11, 15b/12, 16a/4, 16a/5, 16b/10,

16b/11, 17a/5, 17a/12, 17a/13, 18b/8, 18b/12, 18b/13, 19a/2, 19a/3, 19a/4, 19a/9, 19a/13, 19b/5, 19b/7, 24a/3, 24b/3, 25a/8, 28b/4, 29b/8, 30b/2, 31b/9, 31b/12, 34a/13, 36a/12, 37b/2, 37b/6, 39a/1, 39a/8 (2), 41a/2, 42a/4, 42b/9, 45b/9, 45b/12, 46a/5, 46b/7, 46b/8, 46b/8, 46b/11, 47a/12, 54a/3, 54a/8, 54b/1, 55b/7, 56a/8, 56a/10, 56a/11 (2), 56b/2, 59b/12, 60b/3, 60b/6, 60b/9, 60b/12, 61a/1, 61a/3, 62a/13, 65b/11, 72a/10, 73a/13, 73b/2, 73b/3, 73b/13, 75a/6, 78b/11, 81a/9, 81b/2, 84b/4, 85a/12, 86b/10, 86b/12, 86b/13, 91a/12, 92a/6, 92a/9, 94a/6, 95a/3, 95a/6, 97a/9, 101b/6, 102b/6, 104b/11, 105a/3, 109a/13, 109b/4, 110a/1, 110a/4, 110a/6, 111b/3, 111b/9, 111b/10, 112a/13, 112b/4, 112b/6, 112b/9, 113b/6, 114b/2, 115b/13, 116b/4, 118a/10, 118a/10, 118b/9, 118b/9, 120b/8, 124b/3, 125a/9, 125b/12, 126b/4, 126b/13, 127a/10, 127a/12

m. +dür-mén 111a/2-3

men^c (Ar.) *Önleme, engelleme, yasaklama; men*

m. kııl- "önlemek, engellemek, yasaklamak, men etmek" 50b/9, 74a/9, 125a/5-6, 127b/5, 128a/11

ménde *Bende*

m. 7a/12, 16a/11, 17b/1, 94b/3, 114a/10, 122a/10, 122b/2, 127a/10

méndin *Benden*

m. 14a/1, 17a/11, 19a/4, 25a/13, 37b/5, 39a/6, 56a/12, 114b/2, 118a/8

m. +dür 17b/10

menfa^cat (Ar.) *Fayda, yarar; menfaat*

m. 13b/3, 67a/9, 67a/12, 68b/8, 71b/8, 96b/10, 96b/13, 106a/2, 107a/13, 107b/1

m. +ge 93b/9

m. +i 5a/3, 56b/10, 86b/12, 87b/9, 93b/10, 107b/2, 124b/9

m. +ige 42b/8

m. +ini 13b/4

m. +leri 58b/1

m. +ni 13b/13, 96a/7

m. bol- "yararlı olmak, faydalı olmak"
20a/2

m. kıl- "fayda etmek, yarar sağlamak"
48b/11-12, 79a/11

m. al- "istifade etmek, yararlanmak,
faydalanmak" 72b/3

m. kör- "yarar görmek, fayda görmek"
93a/7

menfa^catlig (Ar.+T.) *Faydalı, yararlı;
menfaatli*
m. 32b/2
m. +dür 14b/2, 47b/9

méni Beni
m. 6a/3, 16a/4, 16a/6, 18b/12, 19a/2,
24a/3, 28b/3, 31b/13, 34b/1, 39b/10,
43b/2, 46b/1, 66a/13, 73b/1, 73b/3,
73b/6, 76a/11 (2), 79a/1, 80a/13,
82b/6, 94b/9, 95a/1, 106b/9, 112a/5

menī (Ar.) *Neslin devamını sağlayan
erkeklik tohumu, bel suyu, sperm; meni*
m. (āb-ı m.) 47b/6, 48a/7

méning Benim
m. 5b/11, 6a/1, 8a/1 (2), 11b/13, 12b/2,
14a/4, 16a/4, 17a/3, 18b/6, 19a/1,
19a/12, 19b/8, 20b/11, 23b/13, 24a/1,
25a/8, 25a/9 (3), 25a/12, 31a/11,
31a/12, 33b/8, 36a/12, 38b/6, 38b/9,
38b/12, 41b/13, 42a/4, 45b/13, 46b/8,
49b/11, 52b/12, 52b/13, 54a/5, 56a/2,
62b/12, 74b/11, 79a/2, 81a/2, 81a/9,
81a/11, 81b/6, 82b/8, 82b/9, 84b/13,
85b/11, 90b/8, 90b/9, 91a/6, 91a/7,
91b/8, 102a/10, 110a/1, 110a/4,
111a/13, 112b/2, 112b/3, 112b/6,
118a/11, 126b/5

menkūş (Ar.) *Nakşolunmuş, işlenmiş,
resim yapılmış*
m. 1b/9 (2)

ménlik İnsan *maddi varlığını temsil
eden ve onu genellikle maddi isteklere
sevkeden yönü, nefis*
m. +ni 127b/7

mensūh (Ar.) *Geçersiz kılınmış,
hükümsüz bırakılmış, hükmü ortadan
kaldırılmış, iptal edilmiş, neshedilmiş*
m. bol- "geçersiz kılınmak, hükümsüz
olmak" 101b/10

menşūr (Ar.) *Ferman, buyruk*

m. 93a/3
m. 110a/2

menzil (Ar.) *1. Yer, mekân, çevre*
m. +ığa 128b/2
m. +iniñ (cāy m.) 78b/9
2. Ev
m. 82b/4

merātibe (Ar.) *Defa, kez, kere*
m. 47b/11, 50a/1, 91b/5

merd (Far.) *Yiğit, kahraman, bahadır;
mert*
m. 23b/8, 126b/4
m. -i kelānī "cesur, yiğit, kahraman,
cengâver" 23a/1

merdāne (Ar.) *Yiğit, cesur, mert*
m. 124b/5

merdānelik (Far.+T.) *Yiğitlik, mertlik*
m. 118b/2-3

merdāniyyet (Ar.) *Erkeklik, erkeklik
gücü*
m. +din 73a/4
m. +din kal- "erkeklik gücünü
kaybetmek" 73a/4

merg (Far.) *Ölüm*
m. -i müfācāt "ansızın gerçekleşen
ölüm, birden bire ölme" 48b/5, 50a/1-2

merğūb (Ar.) *Uygun, yaraşır, münasip,
muvafık*
m. +dur 104b/7

merhamet (Ar.) *Merhamet*
m. 75b/13, 77b/9
m. +(merhamit)i 7b/3
m. +imdin 25a/10

merhem (Ar.) *İçinde gerekli etkili
maddeler bulunan, yumuşak ve koyu
kıvamda, yağlı veya yağsız, deri
üzerine sürülerek kullanılan ilaçların
ortak adı; merhem*
m. 27b/12

merşiye (Ar.) *Bir kimsenin ölümünden
sonra onun iyiliklerini, meziyetlerini ve
ölümünden duyulan acıyı dile getirmek
için yazılan manzume, ağıt*
m. 103b/13
m. +ni 104a/10

mertebe (Ar.) 1. Derece, rütbe, mevki, makam; *mertebe*
m. 6b/5, 20a/13, 26b/3, 32b/10, 118a/7
m. +de 32b/11
m. +dür 86a/2
m. +ge 108a/7
m. +miz 6a/1
m. +si 80b/6-7
m. +sidin 42b/9, 74b/13
m. +sidür 24a/11, 58a/10, 67b/4, 83a/5, 85b/8, 86a/12
m. +sige 35b/7
2. Defa, kere
m. 6b/9, 35a/1, 37a/7 (2), 39b/2 (2), 89b/9, 96b/8, 97a/12
m. +ge 44a/8
mescid (Ar.) Namaz kılınacak yer; *mescit*
m. +ige 68a/7
meşel (Ar.) Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, atasözü, *darbimesel*
m. +dür 24b/1, 43b/3-4
meşelâ (Ar.) Örnek olarak, *örneğin*; *mesela*
m. 58a/7
mes³ele (Ar.) 1. Soru, *sual*
m. 21b/10 (2), 21b/11, 125a/11, 125b/1,
m. +din 89a/1
m. +ge 88b/3 (2)
m. +lerni 125b/7
2. Sorun; *mesele*
m. 92b/4
3. Konu
m. 92b/6
meşellik (Ar.+T.) Gibi, benzer, *örnek olarak*
m. 4a/12, 35b/5, 100b/9
m. +dür 6b/2, 8a/9
mesîr (Ar.) *Güzergâh, rota, seyir süresi*
m. 102a/7
mesken (Ar.) Oturulacak yer, *yaşanacak yer, ev; mesken*

m. bol- *yaşanacak yer olmak, oturulacak yer olmak, yaşam alanı olmak*" 84a/7

Mes^cüd (ka) 1031-1041 yılları arasında hükümdarlık yapmış olan Gazneliler devleti sultanı, *krş. Sultân Mes^cüd*
M. 46a/11

mest (Far.) 1. *Şarhoş*

m. 39a/12
m. +ler 41b/5, 105b/6, 105b/7
m. +lerniğ 105b/10
m. bol- "sarhoş olmak" 36a/7, 36a/11, 39a/11, 39a/12, 40b/11, 105b/3, 105b/7
m. -i *harāb* "aşırı derecede içmiş, çok sarhoş" 41a/3

m. -i *harāb* bol- "aşırı derecede içmiş olmak, çok sarhoş olmak" 40b/4

m. -i *gurūr* bol- "kibirden, kendini beğenmişlikten sarhoş gibi olmak, kendinde olmamak, akli başında olmamak" 120a/6

2. *Öfkeli, kızgın*

m. 110a/10

mestlik (Far.+T.) *Sarhoşluk*

m. 35b/9, 36a/7, 36a/9, 40b/5, 40b/12, 41a/3, 41a/8, 41a/10, 49b/7, 86b/2, 86b/3

m. +de 35b/11, 36a/11, 40b/13, 46b/2, 47b/8

m. +deki 35b/11-12

m. +ge 35b/13

m. +inğni 35b/11

m. +ni 36a/1, 40b/6

meşakḳat (Ar.) *Zahmet, sıkıntı; meşakkat*

m. 5b/12

m. (renc m.) 58a/1, 59a/11, 59a/12

m. +de 44b/10

m. +din 19b/9

m. +din (renc m.) 59a/11

m. +dür 59a/12

m. +ge (renc m.) 69b/9-10

m. +i (renc m.) 61a/12, 72b/4

m. +idin 57b/6

m. +ini (renc m.) 74b/5

m. +ler 106a/1

m. +ni 8a/13, 60a/10
m. +ni (renc m.) 57b/10
renc m. tart- "zahmet çekmek, zahmete katlanmak, eziyete girmek, meşakkat çekmek " 26b/13, 91a/7-8
renc m. +de tut- "sıkıntı içinde tutmak, eziyet içinde bulundurmak" 44b/10
meşakkatlıg (Ar.+T.) *Sıkıntılı, zahmetli; meşakkatli*
m. 66a/7
meşāyih (Ar.) *Şeyhler*
m. +dür 103b/4
m. +ni 103b/1-2
m. +niñ 127b/1
meşgöl (Ar.) *Bir işle uğraşma, meşgul olma*
m. bol- "bir işle uğraşmak, ilgilenmek" 7a/6, 22a/4-5, 32a/11, 33a/5, 33a/12, 33b/11, 46a/3, 46a/6, 47a/9, 47b/6, 50a/5, 54a/13, 66a/3-4, 91b/11, 91b/13, 105a/6, 109b/6, 115b/1, 121a/8
m. tut- "meşgul etmek" 43b/6
m. kıl- "meşgul etmek, oyalamak, bir işle ilgilenmek" 44b/4
meşgüllük (Ar.) *1. Meşgul olma durumu, meşguliyet*
m. 67b/5, 67b/6
m. +(ğ)ıda 76a/3
m. +(ğ)um 60b/5
m. +(ğ)unğ 40a/13
m. kıl- "meşgul olmak, ilgilenmek" 88a/13, 101b/12,
2. *İş güç, meşgale*
m. +da 117b/7 (2)
m. +ı 111a/9
meşhūr (Ar.) *Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü; meşhur*
m. 41b/3, 43b/4, 80a/9, 94a/9
m. (ma^cruf m.) 88b/8
m. +dur (ma^cruf m.) 87b/2
m. kıl- "tanıtmak, meşhur etmek, bilinir hâle gelmek" 18b/1, 61b/10
m. bol- "meşhur olmak, herkesçe bilinir olmak" 25a/7, 55a/8, 60a/6, 61b/2, 78b/1 (2), 97b/5, 103b/12, 113a/6-7, 126a/11

ma^cruf ve m. bol- "tanınır olmak, bilinir olmak, meşhur olmak, ün sahibi olmak" 100a/2
meşveret (Ar.) *Danışma, fikir alma, fikir alışverişinde bulunma*
m. kıl- "danışmak, fikir alışverişinde bulunmak" 17b/6, 17b/7, 17b/9, 92b/5
m. +i 106b/8, 111b/3
m. +ge 17b/8-9
metā^c (Ar.) *Mal, eşya; meta*
m. +ını 95b/3
m. +ınınğ 95b/3
m. +inğnı 24a/12
m. +larını 95b/6
m. +nı 62a/8, 93b/7, 93b/8, 94a/9
mevcūd (Ar.) *Var; mevcut*
m. +dur 98a/8, 123b/1
m. bol- "var olmak, bulunmak, mevcut olmak" 69a/9, 108b/12
mevlānā (Ar.) *"Efendimiz, sahibimiz" anlamında şeyhlerin ve âlimlerin isimleri başında saygı ifâdesi olarak kullanılan bir hitap sözcüğü*
m. 38b/6
mevtü'l-aşğar (Ar.) *Küçük ölüm*
m. 49b/1
mey (Far.) *Şarap, bade*
m. 35a/13, 35b/2, 35b/4, 35b/6, 35b/8, 35b/13 (2), 40b/7
meydān (Ar.) *Pazar, panayır kurmaya, spor yarışmaları ve karşılaşmaları, askerî talim, tatbikat vb. işler yapmaya elverişli yer; meydan*
m. +ğa 54a/1, 54b/5
m. +nınğ 54a/10 (2),
m. +ğa tüş- "savaşmak için ortaya çıkmak, meydana çıkmak" 54b/5
mey-gūn (Far.) *Şarap renkli, kırmızıya çalan*
m. 64a/12
mey-h^vāre (Far.) *Ayyaş, şarap içen, krş.*
mey-hāre
m. +ler (rindān-ı m.) 35a/11
mey-hāre (Far.) *krş. mey-h^vāre*
m. +ler, 35b/6
mey-h^vārlik (Far.+T.) *Ayyaşlık*

m. +nıñg 35b/7-8
meyl (Ar.) 1. *Alaka gösterme, ilgilenme, istek ve arzu duyma; meyil*
 m. (m. iltifât) 88a/11
 m. +i 44a/9
 m. +im 12a/1
 m. +inğni 47b/9
 m. kıl- I "istemek, meyletmek" 22a/7
 m. kıl- II "yönelmek, başlamak" 37b/3
 2. *Eğilim, yönelme; meyil*
 m. +i 100b/8
meymene (Ar.) *Savaş durumunda olan bir ordunun sağ kanadı, sağ cenahı*
 m. 115b/8
mey-perest (Far.) *Şaraba aşırı derecede düşkün olan, sürekli olarak şarap içen (kimse), ayyaş*
 m. +lerniğ 35a/9
meysere (Ar.) *Savaş durumunda olan bir ordunun sol kanadı, sol cenahı*
 m. 115b/8
mezār (Ar.) *Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer, kabir; mezar*
 m. +ığa 25a/3
meze (Far.) *Tat, lezzet*
 m. +si 84a/6
mezheb (Ar.) *Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri; mezhep*
 m. 90a/12
 m. +imde 62b/12
 m. +lerdin 92b/6
 m. +leriçe 99b/7
 m. +ni 126b/1
 hilâf-ı m. "mezhebe karşı gelme" 126b/2
Mezheb (ka) *Metinde Horasan şehrinde yaşamış olduğu söylenen; cömert, yüce ve meşhur olduğu ifade edilen bir kişi*
 M. 80a/10, 80a/13
mezkūr (Ar.) *Zikredilmiş, söz konusu olmuş, anılmış*
 m. +dur 2b/5
 m. bol- "zikredilmek, anılmak, bahsedilmek" 2b/8,

m. kıl- "zikretmek, anmak, bahsedilmek" 70a/3
mih (Far.) *Çivi, büyükçe çivi; mih*
 m. +ka 28b/9-10
mıstar (Ar.) *İnce bir mukavva üzerine eşit aralıklarla gerilmiş ipliklerden ibaret olan ve yazılacak kâğıdın altına konulup üstüne elle bastırılmak suretiyle kâğıda çıkan çizgiler üzerinde düzgün yazı yazılmasını sağlayan alet*
 m. 88a/12
mısrā° (Ar.) *Bir beyit, şiir veya manzumenin satırlarından her biri, dize; mısra*
 m. 103b/10
mi°de (Ar.) *İnsanlarda ve hayvanlarda karın boşluğunun üst kısmında bulunan ve yenilen yiyecekleri sindirmeye yarayan torba şeklindeki iç organ, kursak; mide*
 m. 35a/3, 35a/6, 35a/7
mihmān (Far.) *Konuk, misafir*
 m. 37a/12, 37b/4, 37b/11, 38a/4, 39a/6, 39a/7, 39a/11, 39b/2, 39b/5, 39b/6, 39b/7, 40a/2, 40a/4
 m. +dın 39a/10
 m. +dur-mén 6a/3
 m. +ğa 39a/10
 m. +ım 40a/5
 m. +lar 37a/9, 37b/1, 37b/8, 37b/13, 38a/5
 m. +larnıñg 38a/1-2
 m. +nı 37a/5, 39b/13
 m. +nıñg 6a/4, 37a/5, 38a/13, 38a/13, 40a/4
 m. bol- "misafir olmak" 37a/4, 38b/10, 40a/8
 m. kıl- "misafir etmek, misafir ağırlamak, misafir olarak ağırlamak" 37a/4, 37a/7, 37b/8, 39b/10-11, 119b/4
 m. kıl'al- "misafir edebilmek, misfir olarak ağırlayabilmek" 37b/6
 m. -ı fuzül bol- "haddi aşan, haddini bilmez misafir olmak, üstüne vazife olmayan işlere karışan misafir olmak" 40b/3

m. kılış- "karşılıklı konuk olmak" 41b/1

mihmān-dārlık (Far.+T.) *Konuk ağırlama, misafir etme*
m. 40a/7, 126a/1
m. +dın 38a/6
m. +ğa 37a/6
m. +(ğ)ımdın 33b/8
m. +(ğ)ıng 37a/8
m. +(ğ)ıngdın 37b/9
m. +ıngızda 39a/5
m. kıl- "misafir olarak ağırlamak, konuk etmek" 37a/5

mihmānī (Far.) *Bir misafir, bir konuk*
b. 40a/4

mihmānlık (Far.+T.) *Misafirlik, konukluk*
m. +ğa 40a/4, 40a/9, 40a/11
m. +(ğ)ıga 40a/8-9, 47a/8

miḥnet (Ar.) *Sıkıntı, dert; mihnet*
m. 5b/12
m. (renc m.) 44b/7
m. +de (derd m.) 45a/7-8
m. +i 57b/6
m. +ige (derd m.) 43b/9
m. +ige 84b/5

miḥnethğ (Ar.+T.) *Sıkıntılı, dertli, mihnetli*
m. 43a/12

mihr (Far.) *mec. Sevgi*
m. (m. muḥabbet) 72a/11
m. +i 74a/2
m. +iḡni 49b/11

mihr-bān (Far.) *Güler yüzlü, şefkatli, merhametli, muhabbetli*
m. 64b/13, 71b/13, 72a/7, 73a/9, 75b/7
müştik ve m. bol- "şefkatli olmak, merhametli olmak" 77b/6
m. bol- "şefkatli olmak, merhametli olmak, merhametli davranmak" 125a/5

mihr-bānlık (Far.+T.) *Güler yüzlülük, şefkatlilik*
m. 39b/4, 125a/3-4

mihr-bānrağ (Far.+T.) *Daha güler yüzlü, daha şefkatli, daha iyi*

m. bol- "daha güler yüzlü olmak, daha şefkatli olmak, daha iyi olmak" 72b/10

mihteri^c (Ar.) *At bakıcılığı*
esb-i m. "tırnağının çevresinde ve üstünde tüyü olan at" 70b/10

miḡdār (Ar.) *Seviye ölçü, sınır*
m. +ıda 58b/5
m. +ını 83a/3 (2), 124b/3

miḡtāf (Ar.) *Eğerin vurmaıyla hayvanın vücudunda meydana gelmiş olan yara*
m. 71b/1

miknet (Ar.) *Güç, kudret*
m. 6a/11

mīm (Ar.) *Arap alfabesinin 24. harfi*
m. 110b/2, 110b/8
elif lām mīm "Kur'an'da 29 sure bu harflerle başlatılmıştır." 110b/2, 110b/8

min- *Binmek*
m. -gen 69b/6
m. -gil 52b/5
m. -ip 52b/4
m. -megen 104a/5
m. -megil 52b/2, 52b/4
m. -mek 52a/10
m. -se 52b/3, 71b/6
m. -seḡ 52b/2
m. -megen bol- "binmemiş olmak" 104a/5

mindür- *Bindirmek*
m. -mek 53b/9

miḡ Bin
m. 55a/5, 62a/10, 72b/10, 72b/11, 79a/5, 82a/3, 82a/4, 94b/1, 110a/7
m. +dın 3b/12
néçe m. "binlerce" 106b/9

miḡ ékki yüz Bin iki yüz
m. 45b/4

minnet (Ar.) *Gönül borcu, minnet*
m. 84b/11
m. +dın 18a/4
m. +ini (m. +ini t.) 3a/13
m. köter- "minnet duymak, razı olmak, rıza göstermek" 39a/10

minnet-dār (Ar.+Far.) *Yapılan bir iyiliğe karşı kendisini borçlu hisseden, minnet duyan kimse; minnettar*

m. bol- "minnettar olmak" 61a/12, 66a/5, 66a/8

m. tut- "şükran duymak, minnet duymak, minnettar olmak" 66a/6

mīrās (Ar.) *Ölenin akrabalarına veya dinen verilmesi gerekenlere bıraktığı mal, mülk; miras*

m. 8a/12, 74b/1

m. +nınğ 74b/1

m. kıl- "miras olarak bırakmak" 74b/9

mīrās-ḥ^vā (Ar.+Far.) *Mirasçı*

m. +larınğga 71b/9

miṣāl (Ar.) *1. Örnek; misal*

m. +ğa 88b/12

m. +i 1b/9, 8a/8, 30a/13

2. *Özlü söz, atasözü*

m. +de 69a/6, 96a/12

m. +dür 59b/10

miṣīne (Far.) *Bakırdan yapılmış para, eşya vb. şey*

m. 59b/3

miṣkāl (Ar.) *Yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü*

m. 7a/3 (2), 94b/7

mīve (Far.) *Meyve*

m. 8a/10, 11a/1, 30a/5, 37a/13, 47b/2

m. +ge 8a/9

m. +ninğ 37a/12

m. +si 30a/8

miyāne (Far.) *Vasat, orta*

m. 22a/2

m. zīr "tambur vb. sazların orta hâlde ses veren teli" 104b/13-105a/1

miyāne-ḥāne (Far.) *Orta yer*

m. +ge 49a/1

mizāb (Far.) *Şarap, içki*

m. 34b/9, 35a/1, 35a/8, 36a/5, 36b/11, 38a/4, 39a/11, 40b/1

m. +dın 36a/8

mizāc (Ar.) *Huy, yaratılış, tabiat; mizaç*

m. 98b/5, 99b/6

m. +da (Kitāb-ı M.) 99a/12

m. +dın 98b/5

m. +ı 102a/5

m. +ığa 105a/2

m. +larnınğ 98b/3

m. +nı 48b/6, 99a/11-12

m. +nınğ 98b/10, 98b/11

mīzbānlık (Far.+T.) *Ev sahipliği*

m. +nı 37a/12

mōşük *Kedi*

m. +ninğ 117b/2

mu *Soru edatı, mu*

m. 12a/1, 20b/11, 24a/12 (2), 47a/5, 47a/6, 60b/4, 65b/7, 77a/10 (2), 80a/12, 92a/12, 97a/9

m. +dur 23b/5, 39a/6, 112b/10

mu dA

m. 62b/12, 80a/8, 74b/11, 74b/12

mu...mu dA...dA

m. 63b/3

mu^cabbir (Ar.) *Rüya tabir eden, rüya yorumlayan*

m. 20b/8, 20b/12, 20b/13

m. +lerni 20b/7

mu^cāf (Ar.) *Bağışlama, affetme*

m. kıl- "bağışlamak, affetmek" 112b/4, 112b/8, 113b/6

mu^cal (Ar.) *Bir at hastalığı*

m. 71b/2

mu^cālece (Ar.) *İlaçla tedavi etme*

m. 71b/5

m. +sige 17b/12

m. kıl- "ilaç yapmak, ilaç hazırlamak, ilaçla tedavi etmek" 99b/7, 100a/2, 100a/4

mu^cāmelāt (Ar.) *Çalışma, iş görme, iş yapma*

m. +dın 113a/2-3

mu^cāmele (Ar.) *Alışveriş, ticari işlem, ticaret*

m. 97a/13

m. +de 94a/10, 97b/2

m. +ni 93b/11, 94b/1

m. kıl- "alışveriş yapmak, ticaret yapmak" 83b/6, 93b/6, 93b/6-7,

93b/12, 93b/13, 94a/1, 94a/2, 94b/1, 96a/6, 96a/7, 96a/9, 96a/9-10, 121b/6-7

mu'āmelelig (Ar.+T.) *Başkasına karşı olan davranış, davranış biçimi, tutum; muamele*
 katıg m. bol- "sert davranmak, kötü davranmak, sert muamelede bulunmak" 121b/12-13

Mu'āviye (ka) *602-680 yılları arasında yaşamış olan, Emevi hanedanının kurucusu, İslam devletinin Hazreti Ali'den sonraki halifesi; Hazreti Muaviye*
 M. 85a/7, 85a/10, 85a/12, 85b/1
 M. +niṅg (Ḥazret-i M.) 85a/6

mücibāt (Ar.) *Gerekli olan, icap eden, lazım gelen, lazım olan (şeyler)*
 m. 89a/2

mu'cize (Ar.) *Peygamberlerin Allah'ın izniyle peygamberliklerini ispat için yaptıkları, akılla açıklanması mümkün olmayan olağanüstü iş, halkı hayrette bırakan ve ancak ilahi müdahaleyle açıklanan harikulade hâl ve davranış; mucize*
 m. +sidür 101b/9

muğannī (Ar.) *Güzel sesle ve mûsikî kurallarına uyarak şarkı söyleyen kimse, şarkıcı, ses sanatkârı, hânende*
 m. +ler (üstād-ı m.) 38a/3

muğaylān (Far.) *Deve dikenli*
 m. 8b/12

muḥabbet (Ar.) *Sevgi, aşk; muhabbet*
 m. +de (°ışk m.) 45a/5
 m. +ge (°ışk m.) 43b/6
 m. +i (°ışk m.) 43b/5
 m. +inḡdin (mihr m.) 72a/11
 m. +niṅg 47a/3
 burḡāne-i m. "muhabbetin delili" 46b/3

muḥāl (Ar.) *İmkânsız, zor*
 m. 29a/10, 32b/6

muḥālif (Ar.) *Normalden farklı, başka, normalin dışında*
 m. 100b/7

Muḥammed I (ka) *Son semavî din olan İslâmiyet'i tebliğ etmek için*

gönderilmiş olan peygamber, Hazreti Muhammed
 M. 17b/9

Muḥammed II (ka) *Kişi adı*
 M. 9a/9

Muḥammed ibnū'l-Ḥasanū'l-eşkâf (ka) *Bir kişi adı*
 M. 12a/4, 12a/9

Muḥammed Muştafâ (ka) *krş., Muhammed I*
 Ḥazret-i Muḥammed Muştafâ "Hazreti peygamber, Hazreti Muhammed"
 101b/9-10

Muḥammed Zekerıyyâ (ka) *Miladi 864-930 yılları arasında yaşamış olan meşhur İslâm âlimi, krş. Muḥammed Zekerıyyâ-yı ḥakīm*
 M. 16a/8-9, 16a/9

Muḥammed Zekerıyyâ-yı ḥakīm (ka) *krş., Muḥammed Zekerıyyâ*
 M. 16a/7, 44b/8, 48b/4

muḥāṭara (Ar.) *Tehlike*
 m. +ge 93b/2, 93b/8

muḥāṭaralig (Ar.+T.) *Tehlikeli*
 m. +dür 54a/9

muḥib (Ar.) *Bir tarikata ilgi ve yakınlık duyan, o tarikatın inancını, görüş ve düşüncelerini benimseyen kimse*
 m. +lerḡa 126b/12

muḥkem (Ar.) *1. Sağlam, kuvvetli, dayanıklı*
 m. 63b/8
 m. tut- "sağlamca tutmak, sarılmak, sıkı sıkıya sarılmak" 9a/12
 ḡābit ve m. tut- "sabit ve sağlam tutmak" 32b/3
 m. kıl- I "sağlam hâle getirmek, kuvvetlendirmek, güçlendirmek" 77a/11, 93a/3
 m. kıl- II "bir işi iyi bir şekilde, hakkıyla, sağlam bir şekilde yapmak" 121b/5-6
 m. bağla- "bir işi sağlam yapmak, sağlam temeller üzerine kurmak" 77b/9
 m. bol- "sağlam olmak, (bir konuda) yeterli olmak" 126a/9

2. *Kapalı*
m. 29a/2

3. *Güvenilir, itimat edilir, sağlam*
m. 78a/13

muḥkemlik (Ar.+T.) *Sağlamlık, kuvvetlilik*
m. +ı 80b/9

muḥtāc (Ar.) *İhtiyaç sahibi; muhtaç*
m. 29a/12, 48a/8, 66a/9
m. +durlar 108a/3
m. +lar 58a/6
m. +larğa 5a/2
m. +larını 60a/2
m. bol- "ihtiyaç duymak, muhtaç olmak" 26a/7, 26a/12, 57b/2-3, 57b/4, 57b/6, 58a/6, 58a/8, 75a/8, 86b/7

muḥtāclık (Ar.+T.) *İhtiyaç sahibi olma hâli; muhtaçlık*
m. 15b/7, 58a/9
m. +dur 58b/2, 61b/13-62a/1
m. +ğa 14a/13

muḥtasar (Ar.) *Ayrıntılı olmayan, derli toplu, kısa, öz*
m. 109b/9
m. kııl- "bir sözü kısa tutmak, kısa kesmek" 48a/13, 109b/11

muḥtelif (Ar.) *Farklı, ayrı, çeşitli, çeşit çeşit, türlü; muhtelif*
m. 102b/9
m. +dürler 122b/10
m. bol- "farklı olmak, türlü olmak, muhtelif olmak" 104b/5

muḥteşem (Ar.) *İhtişamlı, büyük, yüce (kimse)*
m. 33a/11

muḥābele (Ar.) *Karşılık verme*
m. bol- "karşılık vermek" 2b/4

muḥaddem (Ar.) *Önde olan, önden giden, ileride bulunan, önceki*
m. tut- "önde tutmak, öncelik vermek" 22b/3, 22b/4, 115a/10
m. kııl- "önde tutmak, öncelik vermek, öncelemek" 89a/1 (2)

2. *Zaman bakımından eskide yaşamış olan, önceki zamanda yaşamış olan (kimse)*
m. +ler 42b/13, 103a/11

muḥarreb (Ar.) *Yakın, dost kabul edilmiş (kimse)*
m. +leridin 6b/1

muḥāvemmet (Ar.) *Karşı koyma, boyun eğmeme, dayanma, direnme, direniş; mukavemet*
m. kııla'l- "karşı koyabilmek, direnebilmek, dayanabilmek" 73b/9, 80a/7

Muḳle (ka) *Metinde yer alan bir hikâyede ismi geçen hükümdar*
M. 38b/11, 38b/13 (2), 39a/2, 39a/3, M. +ning 38b/1, 38b/5, 38b/7, 38b/11, 39a/7

mūm (Far.) *Mum*
m. +nı 1b/10

munça *Bunca, bu kadar*
m. 3b/11, 11a/10, 28b/12, 38b/8, 48b/8, 77b/8, 80a/12, 94b/12 (2)

munçalik *Bu kadar*
m. 38b/6

munda 1. *Bu dünyada, burada*
m. 38a/8
2. *Burada*
m. 39b/3, 75a/1, 91b/3, 125b/12,
3. *Buraya, bu yere, bu mekâna*
m. 111b/13

mundağ *Böyle, bu şekilde*
m. 6b/4, 7a/6, 12a/11, 23b/12, 30a/9, 37b/7, 37b/8, 46b/10, 47a/6, 51a/8, 56b/3, 56b/11, 63a/7, 63b/1, 63b/4, 64a/3, 70b/12, 72b/6, 72b/12, 74a/3, 93b/5, 106a/8, 107a/11

mundın 1. *Bundan*
b. 15b/12, 16a/3, 20a/9, 23b/12, 25a/11, 26b/4, 40a/2, 48b/1, 56b/8, 103a/1, 110b/3, 113b/5
2. *Buradan*
m. 40b/2

munğa *Buna*
m. 44b/10, 46b/11, 59b/3, 91a/12, 91b/1, 94b/12, 99a/4, 123a/1, 128b/6

muni *Bunu*

m. 75a/6

munıŋ *Bunun*

m. 75a/4, 107a/13, 115b/13

mūnis (Ar.) *Cana yakın, can yoldaşı*

m. -i cānfezā "cana can katan dost"
52a/2

muntazır (Ar.) *Bekleyen, gözleyen,
bekler vaziyette, birini bekler durumda*

m. 112a/7

murabba^c (Ar.) *Kare*

m. 102b/13

murād (Ar.) *Gerçekleşmesi arzu edilen
şey, istek, dilek; murat*

m. 42b/6

m. +ğa 15a/6

m. +ı 18a/3

m. +ıça 14b/5, 22b/11, 25b/7-8, 27b/7-
8, 27b/12

m. +ıdın 106b/2

m. +ığa 43a/13

m. +ıŋg 32a/8

m. +ıŋğa 61b/4, 116a/7

m. +ınıŋg 56b/7

öz m. +ıça bol- "kendi isteğince
olmak" 25b/7-8

m. +ıŋğa yét- "muradına ermek,
muradına ulaşmak" 61b/4-5

muraqqā^c-**pūş** (Ar.+Far.) *Yamalı hırka
giyen, yamalı hırka giymiş (kimse)*

m. 126b/9

muşarra^c (Ar.) *Bütün mısraları birbiriyle
kafiye olan manzume*

m. +da 103b/6

Mūsā I (ka) *Kişi adı*

M. 9a/9

Mūsā II (ka) *İsrailoğullarına gönderilen
peygamber; Hazreti Musa*

M. +mén 94a/8

musahhar (Ar.) *Ele geçirme, zaptetme,
kazanma*

m. kııl- "ele geçirmek, zaptetmek"
82b/4

musammaṭ (Ar.) *Dokuz beyitten daha
fazla beyit sayısı olan bir kaside türü*

m. 103b/9

Muşıl (ya) *Irak'ın kuzeyinde yer alan bir
şehir; Musul*

M. 72b/8

M. +ge 73b/9

muşannif (Ar.) *Yazar, şair, müellif*

m. 35b/8, 45a/5, 49b/10

m. -i kitāb "kitabın yazarı, müellifi"
12b/2

muşibet (Ar.) *1. Felaket, dert, sıkıntı;
musibet*

m. 26a/13

2. Ölüm

m. 68a/3

muşla- *Yumruklamak*

m. -ğanga 10a/5

muşt (Far.) *Yumruk*

m. 105b/11

Mu'tasım (ka) *833-842 yıllarında görev
yapmış Abbasi halifesi, -Mu'tasım-
Billāh*

M. 39b/9

mutāyebe (Ar.) *Latife, şaka, mizah*

m. 42a/13

m. (hezl m.) 41a/6, 41a/10, 42a/13

m. +din (hezl m.) 41b/9

m. +dür (hezl m.) 41b/9

m. +ni 41a/11

m. +niŋg 41a/9

hezl m. kııl- "şaka yapmak, latife
etmek" 41a/8, 41b/10, 42a/7, 42a/12,
42b/10, 42b/12, 105a/4

m. kııl- "şaka yapmak, latife yapmak"
41b/11, 42a/8

mu'teber (Ar.) *İnanılır, güvenilir, itimat
edilir; muteber*

m. 88b/7

mu'tedil (Ar.) *1. İtidalli, ılımlı, ılıman*

m. 48a/3, 48a/7

m. kııl- "ılıtmak" 49a/5

2. Orta hâlde, orta kararda olan,
itidalli

m. 98b/3

m. bol- "orta hâle olmak, itidalli
olmak" 63a/9

mu'temed (Ar.) *İnanılır, güvenilir, emin, itimada şayan (kimse)*

m. 88b/5

m. bol- "güvenilir olmak, itimat edilir olmak" 88b/9

muṭī'raḳ (Ar.+T.) *Daha itaatkâr*

m. 110a/4

muṭlaḳ (Ar.) *Kesin, kat'i, tam, eksiksiz*

m. +dur (ḥelâl-i m.) 93a/8

muṭrib (Ar.) *Çalgıcı*

m. 105a/3, 105b/10, 106a/8, 108b/4

m. +ğa 105a/4

m. +lerğa 105b/13

m. +lerniḡ 105a/11

muṭriblik (Ar.+T.) *Çalgıcılık, krş.*

mutriblik

m. 1a/12, 105b/1, 105b/3, 105b/4

muṭriblik (Ar.+T.) *krş. murtiblik*

m. 104b/1

m. +ni 105a/11-12

m. kıl- "çalgıcılık yapmak, çalgıcılık mesleğini icra etmek" 104b/2, 104b/11

muṭrib-sâz (Ar.+Far.) *Çalgı çalan, çalgıcı*

m. +lar 106a/1

muṭṭali' (Ar.) *Bir işi haber almış olan, bilen, öğrenen, vâkıf ve haberdâr olan*

m. bol- "bir işe, bir duruma vakıf olmak; bir işi, bir durumu öğrenmiş olmak, bilmek" 124b/12

muttaşıl (Ar.) *Yan yana olan, bitişmiş durumda bulunan, bitişik*

m. 69a/12

muvâfaḳat (Ar.) *1. Uzlaşma, anlaşma*

m. 16b/2

2. *Eşlik etme, beraberinde gitme*

m. kıl- "eşlik etmek, birlikte gitmek" 60b/4

3. *Bir işi birlikte yapma, yardım etme*

m. kıl- "bir işi birlikte yapmak, beraber yapmak" 68a/4-5

muvâfıḳ (Ar.) *1. Uyumlu, iyi geçinen, uygun, münasip*

m. 16b/2, 16b/8, 16b/9, 93a/2, 105a/2, 106a/3

m. +dur 93a/11

m. kıl- "düzenlemek, düzeltmek, uygun hâle getirmek" 48a/12

m. bol- "uygun olmak, münasip olmak" 108a/9

hulḳ-ı m. -ı aḥvâl "uygun yaratılıştta, iyi hâlde olma" 45a/1-2

2. *Uzlaşma, sulh, barış*

m. bol- "uzlaşmak, barışmak, sulh olmak" 82a/8, 82a/9, 82a/10, 126a/9

muvâzin (Ar.) *Bir gazelin tüm beyitlerinin aynı vezinde olması durumu*

m. 103b/8

muḫlime (Ar.) *Karanlık*

m. 102a/7

mü *Soru edatı, mü*

m. 1b/11, 5a/10, 15b/2, 17b/11, 41a/1 (2), 43a/7, 51a/6, 56a/8, 58b/13, 92a/10, 92a/11, 110b/10, 125b/5, 125b/12

m. +müdür 85b/11 (2), 91b/12, 92a/9

mübâlağa (Ar.) *Bir şeyi gerçekte olduğundan daha fazla, daha büyük gösterme, abartma; mübalağa*

m. kıl- "abartmak, mübalağa etmek" 104a/10

mübârek (Ar.) *Kutsal; mübarek*

m. 43b/10, 70b/3,

m. +ni (ḥâne-i m.) 12b/3

mübeddel (Ar.) *Başka bir şekle konulmuş, değiştirilmiş, tebdil ve tağyir edilmiş*

m. kıl- "değiştirmek, dönüştürmek" 35b/1

mücâdele (Ar.) *Birbirlerine isteklerini kabul ettirmek için iki taraf arasında yapılan zorlu çekişme, tartışma; mücadele*

m. kılış- "tartışmak, mücadele etmek" 94b/4

mücâma'at (Ar.) *Cinsî münasebette bulunma, cima etme*

m. 48a/1

m. +ge 47b/6, 48a/8

m. +nıḡ 48a/9

- m. kı1- "cinsî münasebette bulunmak, cima etmek" 44b/10, 47b/5, 47b/7, 47b/11, 47b/11-12, 47b/13, 48a/3, 48b/3
- mücânîs** (Ar.) *Aynı cinsten olan, cinsleri aynı olan*
m. 103a/12
- mücerred** (Ar.) *Parası, malı mülkü olmayan kimse*
m. 127a/2, 127a/7, 127a/9
m. bol- "malı mülkü olmamak" 127a/1
şüfî-yi m. "parası olmayan, malı mülkü olmayan sufi" 127a/11
- müctehid** (Ar.) *Kur'an ve sünnette bulunmayan veya açıkça belirtilmeyen bir meselede yine Kur'an ve sünnetin özüne, ruhuna uygun olarak fikir yürütmek suretiyle şer'i hüküm koyan din âlimi*
m. 88b/9, 92b/8
- müdārā** (Ar.) *Kin ve düşmanlığı örtüp zahiren dost gibi davranma, iyi geçinme, güler yüzle idare etme*
m. kı1- "zahiren dost gibi davranmak" 117a/7
- müdde'î** (Ar.) *Davacı, iddiacı*
m. 90b/4, 90b/5, 91b/2
m. +din 90b/4
m. +ni 92a/12
- müdde'î-^caleyh** (Ar.) *Davalı*
m. 90b/4
m. +ni 90b/5
- müddet** (Ar.) *Zaman, vakit*
m. 6a/12
m. +din 91b/11
m. +ide 19b/5
bir m. +din kéyin "bir müddet sonra" 91b/11
- müdrîke** (Ar.) *İdrak ve düşünme yeteneği kuvvet-i m. "idrak gücü, idrak kuvveti" 98b/7 (2)*
- mü'ekkil** (Ar.) *Bir kimse tarafından vekil tayin edilmiş kimse, görevli; vekil*
m. +ler 56a/6
m. +niğ 56a/6
- müfâcât** (Ar.) *Ansızın olma, gelme, erişme*
m. (merg-i m.) 48b/5
m. +nı (merg-i m.) 50a/1-2
- müflîs** (Ar.) *İflas etmiş, malını mülkünü kaybetmiş (kimse)*
m. 8b/7
- müfred** (Ar.) *Tek, yalnız*
m. 98b/4
- müft** (Far.) *Parasız, bedava*
m. 29b/9, 97b/12
- müftî** (Ar.) *Dinî hususlarla ilgili soruları cevaplandıran ve meseleleri fetva vermek suretiyle hâlden fıkıh âlimi; müftü*
m. 23b/2, 23b/7, 23b/12, 24a/2, 87b/8, 88b/1, 92b/4
m. +ğa 23b/2
m. +ni 23b/2
m. +niğ 23b/4, 24a/7
m. +sığa 23a/9
m. -yi medrese "hoca, öğretmen" 23a/11-12
- mühendis** (Ar.) *Mühendislik mesleğini icra eden, geometri bilen kimse*
m. 102b/7
- müheyyā** (Ar.) *Hazır, amade*
m. +dur-mén 81b/3
m. bol- "hazır olmak, hazır hâlde bulunmak" 33b/11
- mühim-sāz** (Ar.+Far.) *Hadım ağası*
m. 56b/6-7, 56b/9
m. +lar 56b/6
- mühr** (Ar.) *Üzerine bir kimse, makam veya kuruluşun ismi kazanmış olan ve basıldığı kâğıt vb. yerde bıraktığı iz, imza yerine geçen maden, plastik vb. den yapılmış damga, kaşe; mühür, krş.*
- mühür**
m. 19b/3
m. +idür 91b/9
m. +lerni 19b/6
m. +ni 91b/9, 92a/1
m. +ümni 91b/8
m. +ünğni 92a/3

m. kı1- "mühürlemek" 1b/11 (2),
45b/10

mühür (Ar.) *krş. mühr*
m. soğ- "mühür vurmak, mühürlemek"
4b/11-12
m. kı1- "mühürlemek" 111b/12

mükāfāt (Ar.) *İyi veya kötü olan davranışın karşılığı olan şey, karşılık, bedel*
m. 5b/11, 5b/13
m. +ı 10b/10, 55b/6, 55b/8
m. +ını 55b/3

mükāleme (Ar.) *Karşılıklı konuşma*
m. 23a/13

mülāhaza (Ar.) *Dikkatle bakma, gözlemleme*
m. kı1- "dikkatle bakmak, gözlemlemek, fark etmek" 31a/1

mülāyim (Ar.) *Yumuşak huylu, yumuşak, uysal*
m. 18a/10
yumuşak ve m. bol- "yumuşak huylu olmak" 18a/8-9

mülāyemetlik (Ar.+T.) *Yumuşak huyluluk*
m. 18a/9

mülāzım (Ar.) *Bir kimse, şey veya yere bağlı olma, bir kimseye bağlı olarak çalışma, bir kimse için çalışma*
m. 113a/1

mülk (Ar.) *1. Taşınmaz mal, mülk*
m. 12b/1, 56a/4, 114a/10, 118a/12
m. +ide 36a/3
m. +ini 118a/2
m. +ni 12b/1
2. Devlet, memleket
m. +ide 85a/12
m. +idin 115a/6
m. +ige 75a/2
m. +ni 56a/3

mü'min (Ar.) *Allah'ın varlığına, birliğine, Hazreti Muhammed'in onun kulu ve peygamberi olduğuna ve İslâmiyet'in diğer iman esaslarına inanan, iman sahibi kimse, Müslüman; mümin*

m. 127b/7
m. +niğ 124b/12

mü'mināt (Ar.) *Mümin kadınlar*
m. 37a/1

mü'minīn (Ar.) *Mümin erkekler*
m. 37a/1

mümkın (Ar.) *Olanaklı; mümkün*
m. 44a/4, 123b/5
m. +dür 62a/12

mümkınāt (Ar.) *Mümkın olan, olabilir veya kabul edilebilir şeyler*
m. +dın 89a/2
m. +nı 89/2

mümteni° (Ar.) *Olması veya gerçekleşmesi imkânsız, mümkün olmayan*
m. söz "anlaşılması zor olan söz, kapalı söz, anlaşılmaz söz" 103a/5

münādī (Ar.) *Tellal*
m. kı1- "tellal vasıtasıyla bir şeyi, bir durumu duyurmak, ilan etmek " 12a/5, 118a/13
m. kıldur- "tellal göndermek, haberci vasıtasıyla haber göndermek" 112a/11-12

münāfık (Ar.) *İçi başka, dışı başka olan, özü sözüne uymayan, iki yüzlü; münafık*
m. bol- "münafık olmak" 46b/10

münāsib (Ar.) *Uygun, layık; münasip*
m. +dür 64a/12, 76b/13

münāzara (Ar.) *Bir konu üzerinde belirli usul ve kurallara uyularak yapılan tartışma, delil ve misal getirerek karşılıklı konuşma; münazara*
m. 23a/13, 89a/1
m. +dın 105b/7-8
m. +ge 105b/7
m. +sıda 89a/2
m. kı1- "tartışmak, karşılıklı konuşmak" 27b/13, 83b/5, 88b/10, 89a/6-7
m. kı1ış- "karşılıklı tartışmak, konuşmak" 88b/11
m. +ge tur- "kavgaya tutuşmak, tartışmaya başlamak" 105b/7

müneccim (Ar.) *Yıldızların durum ve hareketlerinden geleceğe dair hükümler çıkaran kimse, müneccim*
m. 101b/12, 108b/1

m. +ge 87b/9

müneccimlik (Ar.+T.) *Müneccimlik*
m. 87a/12

münkaṭı^c (Ar.) *Kesilme, kopma, kesintiye uğrama*
m. bol- "kesilmek, kopmak, kesintiye uğramak" 59b/13

münkir (Ar.) *İnkâr eden*
m. 90b/4
m. bol'al- "inkâr edebilmek" 10b/11
m. bol- "inkâr etmek" 10b/12, 13a/3, 61a/10, 61b/3, 96b/12

münşî (Ar.) *Sarayda veya devlet büyüklerinin yanında yazışmaları yürüten özel katip, yazıcı*
m. 108a/12, 1b/2, 109b/1 (2)
m. +si 113a/9

münşîlik (Ar.+T.) *Yazıcılık, katiplik*
m. 113b/9
m. +nı 111a/6

mürd (Far.) *Ölü, ölmüş*
m. +ge 49b/9

mürde (Far.) *Ölü*
m. +nı 49b/8

mürekkeb (Ar.) *Birden fazla şeyin bir araya gelmesinden meydana gelmiş, birleşik, karışmış, karılmış, karışık*
m. 98b/4
m. +dür 98b/5 (3)

m. +dürler 122b/9

m. bol- "karışık olmak, karışmış olmak, karılmak" 2b/3

mürsel (Ar.) *Gönderilmiş, yollanmış*
m. +dürler (peygamber-i m.) 124a/10
m. +nı 101b/9
peygamber-i m. "Allah tarafından gönderilen peygamberler" 62a/12

mürüvvet (Ar.) 1. *Yiğitlik, mertlik, erlik*
m. +dür 69a/6
2. *İyilik, iyilik etme, ihsanda bulunma, cömertlik etme, lütüfkârlık*

m. 94a/13

m. kıl- "iyilik ve ihsanda bulunmak, cömertlik etmek" 94a/12, 95a/5 (2), 117a/6-7

mürüvvetlig (Ar.+T.) *İyi, iyilik sahibi, insaniyetli*
m. 93b/12, 95b/13

müsâfir (Ar.) 1. *Görüşme, ziyâret vb. amaçlarla birinin evine veya bir yere gelen ve geçici olarak kalan kimse, konuk; misafir*

m. +nı 36a/4

2. *Ticari amaçla yapılan yolculuk, seyahat, sefer*

m. bol- "yolculuk etmek, seyahat etmek, sefere çıkmak" 93b/6

müsecca^c (Ar.) *Cümlelerinin sonu veya her kelimesi kafiyeli, secili olan nazım veya nesir*
m. 103b/7

müşelleş (Ar.) *Üçgen*
m. 102b/13

Müselmân (Ar.) *Müslüman*
M. 94a/6

M. +lar 118b/5, 124b/7, 124b/8

M. +lardın 124b/11

M. +largâ 124b/11

M. +larnı 124b/9

M. +nı 55a/13, 56b/8, 75b/5-6

müsel (Ar.) *Gazelin tamamında tek bir mazmunun kullanılması durumu*
m. 103b/9

Müslimât (Ar.) *Müslüman kadınlar*
M. +ğa 37a/2

Müslimîn (Ar.) *Müslüman erkekler*
m. 37a/1

müstağnî (Ar.) *Kimseden bir menfaat beklemeyen, bir şey istemeyen, istiğna eden, kimseye ihtiyacı olmayan*
m. bol- "kimseden bir şey beklememek, (bir kimseye) ihtiyaç duymamak" 12b/9, 25b/13

müsteḥak (Ar.) 1. *Layık olmuş, hak etmiş*
m. 60a/2
m. +ğa 5a/3
m. +largâ 117a/10, 121b/7-8

2. *Hak sahibi, haklı konumda olan (kimse)*
 m. +nı 90b/1
müstesķī (Ar.) *Karnı su toplamış, karnında su toplanan*
 m. kı1- "Su toplamak, karında su toplanmak" 49a/10
müşahhaş (Ar.) *Ayırt edilmiş, belirli hâle getirilmiş, belli, açık, vâzih*
 m. +durlar 36a/4
 ma^clûm ve m. bol- "anlaşılmaq, bilinmek, açığa çıkmak, açıklığa kavuşmak" 46b/5
müşerref (Ar.) *Şerefli*
 m. kı1- "şerefliendirmek" 34b/1
 m. bol- "müşerref olmak" 34b/2
müşeş (Ar.) *Atın baldırının şişmesi hastalığı*
 m. 71a/13
müşfik (Ar.) *Şefkat gösteren, şefkatli*
 m. 17b/7, 75b/7
 m. ve mihr-bân bol- "şefkatli olmak, merhametli olmak" 77b/6
müşg (Far.) *Asya dağlarında yaşayan bir ceylan cinsinin erkeğinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde; misk*
 m. 15b/2 (3)
müşkil (Ar.) *Zor, güç; müşkül*
 m. 38b/8, 63b/4, 101b/13, 126b/11
 m. +dür 43a/1, 60a/1, 62a/6, 101b/13
 m. bol- "zor olmak, zor gelmek, müşkül olmak" 124b/3
müşkilrak (Ar.+T.) *Daha zor, daha güç, daha müşkül*
 m. 62a/9
 m. +dur 57a/9
müte³ahhırin (Ar.) *Sonrakiler, sonra gelenler*
 m. +ler 103a/10
müteferriķāt (Ar.) *Türlü türlü, dağılmış hâlde olan nesneler, unsurlar*
 m. +dın 112b/5
mütegayyir (Ar.) *Değişme, başkalaşma*

m. bol- "değişmek, başka bir hâl almak" 65b/4-5
müteharrika (Ar.) *Hareket eden, hareketli*
 m. 102a/7
müteşaddī (Ar.) 1. *Bir makama ulaşmış, makam sahibi, meslek sahibi*
 m. 34a/7
 2. *Ehil, usta, tecrübe sahibi*
 m. +leri 94a/11
 3. *Nezaretçi, şef, sorumlu*
 m. kı1- "bir kimseyi bir grubun, bir yerin başına geçirmek, atamak, görevlendirmek" 116a/2
 4. *Saldırma, birine karşı güç kullanma, hücum etme*
 m. kı1- "saldırtmak, güç kullanmasını sağlamak, hücum ettirmek" 119a/5
müteşaddilik (Ar.+T.) *Tesir etme, etki etme, hükmetme hâli*
 m. 43a/1
müteşakilī (Ar.) *Şekilce aralarında benzerlik bulunan, şeklen birbirine benzeyen*
 m. 103a/13
mütevâtir (Ar.) *Ağızdan ağıza yayılan, herkesin dilinde gezen, tevatür yoluyla gelen*
 m. +din (haber-i m.) 88b/9
müteveccih (Ar.) *Yönelmiş, yakın, teveccüh etmiş*
 m. bol- "yakın olmak" 109a/1
Mütevekkil (Ar.) *Miladi 847-861 yılları arasında görev yapmış olan onuncu Abbasi halifesi, Mütevekkil-Alellah Cafer b. el-Mu'tasım*
 M. 11a/2
 M. +ğa 11b/1
müttebe^cân (?) ?
 m. 103b/1
müyesser (Ar.) *Nasip, kısmet, nasip olma*
 m. bol- "nasip olmak, kısmet olmak" 5a/13, 44a/10, 59b/6, 101b/7-8
müzd (Far.) *Ücret, kira, mükâfat*
 m. +ini 39a/8

müzevvir (Ar.) *Kötülük olsun diye yazılan gizli rapor, imzasız mektup, uydurma mektup, imzasız ihbar yazısı*
m. 113a/9

müzevvirlik (Ar.+T.) *Yalancılık, dolandırıcılık, sahtekârlık*
m. 113a/6
m. +dın 113b/6
m. +nınğ 113b/3
m. kı1- "sahtekârlık yapmak" 113a/8

Nn

nā-^cākīl (Far.+Ar.) *Tembel, uyuşuk, miskin*
n. +ler 50a/10

nā-āşinā (Far.) *Yabancı, tanınmayan, bilinmeyen (kimse)*
n. +ğa 121b/10

nā-būd (Far.) *Yok etme, mahvetme, perişan etme*
neht n. kı1- "inletmek ve perişan etmek, yok etmek" 80b/12
n. kı1- "yok etmek, mahvetmek" 82b/1
n. eyle- "yok etmek, mahvetmek" 82b/2-3

nabz (Ar.) *Kalp atışı sebebiyle ortaya çıkan kan basıncından dolayı atar damarlarda ve özellikle bilek atar damarında duyulan vuruş ve bu vuruşun duyulduğu atar damar; nabız*
n. +da (Kitāb-ı N.) 99a/12
n. +nı 100b/8

Nabzü'l-Kebîr (ea) *Metinde büyük tansiyonla ilgili olduğu ifade edilen, Sitte Aşere adlı kitabın bir bölümü*
N. 99b/10

Nabzü's-Sağîr (ea) *Metinde küçük tansiyonla ilgili olduğu ifade edilen, Sitte Aşere adlı kitabın bir bölümü*
N. 99b/10

nā-civān-merd (Far.) *Mert olmayan, yiğit olmayan, mert olmama*
n. +nınğ 125b/2

nā-çār (Far.) *Çaresiz*

n. 24a/7, 36b/5, 42a/10, 44b/1, 55b/9, 56a/5, 121b/2

nā-çārlik (Far.+T.) *Çaresizlik*
n. +dın 111a/4

nāçiz (Far.) *Değersiz, itibarsız, önemsiz, küçük*
n. 81b/9

nā-dān (Far.) *Cahil, bilgisiz*
n. 15a/9, 15a/10, 17a/9, 22b/8, 27b/13, 29b/11, 78a/11 (2), 83b/5, 114b/12, 114b/13, 115a/1, 122a/11

n. +dın 13b/10, 14a/5

n. +dur 17a/10,

n. +ğa 13b/11

n. +lar 93a/13

n. +lardın 27a/1

n. +nınğ 86b/3

n. bol- "cahilolmak, bilgisiz olmak" 25b/12

nā-dānī (Far.) *Bir cahil, bir bilgisiz*
n. 15a/11

nā-dānlik (Far.+T.) *Cahillik, bilgisizlik*
n. 93a/12, 106a/6-7
n. +dın 32a/4
n. +dur 13a/12
n. +(ğ)ıdın 16b/12
n. +nı 107b/11

nā-dānrağ (Far.+T.) *Daha cahil, daha bilgisiz*
n. 17a/9, 26b/2

nā-ehl (Far.+Ar.) *Ehil olmayan*
n. 40a/6

nā-emīn (Far.+Ar.) *Güvenilir olmayan, güven vermeyen*
n. 13a/12

nā-emīnlik (Far.+Ar.+T.) *Güvensiz olma hâli, güvensizlik, güvenilir olmama hâli*

n. +inğ 13a/11

n. +idin 93b/3

nā-gāh (Far.) *Zamansız, vakitsiz, ansızın, birden bire*

n. 29a/7, 32b/5, 36b/10, 49b/5, 54a/5, 54a/6, 116b/4

nāgehān (Far.) *Ansızın, birden bire*

n. 49b/5
nağme (Ar.) *Musiki, şarkı, müzik, ezgi*
 n. 38a/10, 104b/7, 104b/12
 n. +de 104b/8
 n. +ge 105b/8
 n. +lerni 105a/2
 n. +nğdin 104b/11
 n. +nğni 105a/5
 n. +sini 105b/1
 n. kıl- "şarkı söylemek" 1a/12, 108b/3
 n. kılğalı bol- "musiki icra edebilmek, şarkı çalabilmek" 104b/6
 ehl-i n. "şarkıcı, müzisyen" 105b/8
nağme-sāzlık (Ar.+Far.+T.) *Şarkı söyleme işi, şarkı söyleme durumu, şarkıcılık*
 n. +nı 63b/5
nā-ḥaḳ (Far.+Ar.) *Boşu boşuna, haksız yere, haksız olarak*
 n. 55a/12, 55b/10, 56b/7, 90b/8
 n. (ḥūn-ı n.) 125b/7
 n. +ğa (ḥūn-ı n.) 55b/2
 n. +nıng (ḥūn-ı n.) 55b/6, 55b/8
nā-hemvār (Far.) *Düzgün olmayan, uygun olmayan, düzensiz*
 n. 65b/9
naḥl (Ar.) *Ağaç*
 n. +in 82b/2
nā-ḥoş (Far.) *Hoşa gitmeyen, hoş olmayan, beğenilmeyen, yaramaz; nahoş*
 n. 41a/7, 41a/9, 55b/9
 n. +dur 16b/8
nā-i'timād (Far.+Ar.) *Güvenilir olmayan, güven vermeyen (kimse)*
 n. +larğa 26a/11
nā-ḳābil (Far.+Ar.) *Kabiliyetsiz, yeteneksiz, beceriksiz*
 n. 81a/6
naḳd (Ar.) *Peşin, peşin olarak, nakit*
 n. 11b/9, 39a/4, 96b/3
nā-kes (Far.) *İnsaniyetsiz, aşağılık, bayağı, alçak (kimse)*
 n. 18a/7
 n. +ni 40a/6

nāḳış (Ar.) *Eksik, noksan, kusurlu, hatalı*
 n. 40a/8
 n. +dur 83a/4
 n. bol- "eksik olmak, kusurlu olmak" 38a/6
naḳḳāre (Ar.) *Elle ve daha çok iki küçük değneklerle çalınan ve zurnaya refakat eden, basık dümbelek şeklindeki vurmali saz; davul*
 n. çal- "davul çalmak" 66b/6
naḳḳāş (Ar.) *Nakış yapan, süsleme ustası, nakkaş*
 n. 1b/10
 n. +ğa 1b/9
naḳş (Ar.) *İşleme, bezeme, nakış*
 n. +nı 1b/9, 1b/10, 1b/11
 n. kıl'al- "nakşedebilmek" 1b/10
nāle (Far.) *İnleme*
 n. vü zārī "ağlayıp inleme" 90b/10
 n. vü zārī kılış- "karşılıklı ağlayıp inlemek" 78b/12
 n. kıl- "derdini anlatıp içini dökmek, şikâyet etmek, sıkıntısını söylemek, bir durumdan yakınmak" 118a/4, 118a/7, 118b/7,
 uran n. kıl- "inlemek, sızlanmak, yakınmak, feryat etmek" 127a/8-9
nām (Far.) *Ün, şöhret; nam*
 n. 55a/9
 n. (n. āvāze) 53a/2, 56b/13, 120b/2
 n. āvāze çıkar- "ün kazanmak, şöhret kazanmak" 13a/13-13b/1
namāz (Far.) *İslam'ın beş şartından biri; namaz*
 n. 4a/3, 4a/13, 52a/6, 75b/8
 n. +dın 4b/3
 n. +nı 4b/2, 4b/5, 4b/7
 n. +nıng 4b/7, 4b/9
 n. öte- "namaz kılmak" 4a/5, 4b/9, 89b/12-13, 91b/5, 128a/13
 n. kıl- "namaz kılmak" 68a/8
 n. -ı pīşin "öğle namazı" 33a/13
 n. -ı dīger "ikinci namazı" 35b/9
 n. -ı bamdād "sabah namazı" 36b/2, 94b/4

n. -ı cenāze "cenaze namazı" 68a/4
n. -ı fiṣṣīn "öğle namazı" 94b/4
nā-maḥrem (Far.+Ar.) *Dinen aralarında nikāh bulunmayan ve bu nedenle bir araya gelmeleri yasak olan kimseler; namahrem*
n. +dīn 117a/1
nā-ma^cḳūl (Far.+Ar.) *Akla uygun olmayan, mantıksız, makul olmayan*
n. 41a/9-10, 42a/8 (2), 42a/12
nā-ma^cḳūlsız *Uygunsuzluk bulunmaksızın*
n. 42a/13
nāme (Ar.) *Mektup, yazı, ferman*
n. 19b/3, 80b/7, 81b/5, 81b/7, 109b/13, 110b/8, 111a/13, 111b/1, 111b/6, 111b/10, 112a/9, 112b/2, 113a/3, 118a/7, 118a/8, 118a/8, 118b/6, 118b/8 (3), 118b/9, 120b/2, 120b/3 (2)
n. +ḡa 111b/12
n. +ge 110a/13, 112a/10, 118a/6, 118a/9, 118b/7, 118b/9, 120b/4
n. +ni 110a/11, 110b/1, 111b/4, 111b/10, 111b/11, 111b/12, 112a/1, 112a/2, 112a/3 (2), 112a/5 (2), 112a/8, 112a/9, 112b/3, 112b/9, 112b/10 (2), 118a/4, 118a/5, 118a/8, 118a/9
n. +niḡ 110b/1, 110b/2, 111b/10-11, 112a/4
n. +niḡni 109b/9, 110a/12
n. +sini 97b/4
n. ḳıl- "mektup yazmak, yazı yazmak" 19b/3, 109b/8-9
nā-mūcibāt (Far.+Ar.) *Gerekmeyen, lazım olmayan, icap etmeyen (şeyler)*
n. 89a/2
nā-murād (Far.+Ar.) *Yoksul, fakir, muhtaç*
n. (dervīṣ n.) 5b/2
n. 115a/8
n. +da 121b/13
n. +lardın 59b/7
n. +largā 5a/11
n. +larnı 27b/9
n. bol- "fakir olmak" 59b/7, 67a/12
nā-murādhlıḳ (Far.+Ar.+T.) *Fakirlik, yoksulluk*

n. 43a/12, 55a/8
n. +dur 43a/13
n. +nıḡ 58b/10
nā-murādraḳ (Far.+Ar.+T.) *Daha muratsız*
n. 26b/7
nāmūs (Ar.) *Ar, edep, haya; namus*
n. +ını 89b/12
n. ḳıl- "utanmak, çekinmek, sakınmak" 17b/6, 75a/3, 85a/5,
nā-mu^ctedil (Far.+Ar.) *Orta hâlde olmayan, orta kararda olmayan, itidalli olmayan*
m. 98b/4
nān (Far.) *Ekmek, yemek, yiyecek, nimet*
n. 12a/2, 12a/4, 12a/7, 12a/10, 13b/1, 34a/8, 35a/1, 36a/9, 36b/13 (2), 37a/13, 38a/5, 55a/9, 56b/13, 57a/1, 57b/5, 108b/13, 116b/8, 116b/9, 119b/4, 124b/13
n. +dın 12a/3
n. +ı 26a/8
n. +niḡ 5a/1, 78a/4
n. +niḡniḡ 78a/5-6
n. +niḡzını 39a/5
n. +nı 12a/5, 27b/6, 116b/10
n. +nıḡ 12a/9
nān-ı ḥ. "helal ekme" 45a/1
nā-pāk (Far.) *Ahlaksız, soysuz, kötü huylu*
n. 30a/1
n. +lar 95b/5
n. bol- "ahlaksız olmak, kötü huylu olmak" 95a5-6
nā-pāklıḳ (Far.+T.) *Soysuzluk, ahlaksızlık*
n. +ını 95a/7
nā-pesend (Far.) *Beğenilmeyen, hoş karşılanmayan*
n. 13b/12
na^cra (Ar.) *Bağırma, haykırma; nara*
n. tart- "bağırma, haykırmak, nara atmak" 89a/8-9, 89a/9
narḥ (Far.) *Satılık şeyin belirlenen bedeli, değeri*
n. +ını 97b/8

n. kıymet bol- "değerlenmek, fiyatı artmak, değer kazanmak" 97b/12

Nāşır (ka) *Şah Mukle zamanında Basra vilayetinin yöneticisi*
 N. 38b/2, 38b/3, 38b/5, 38b/10, 38b/12, 39a/1, 39a/2, 39a/4, 39a/9
 N. +ge 38b/8
 N. +nı 38b/12, 39a/3

Nāşır °Alī (ka) *Metinde ismi geçen bir şair*
 N. 103b/5

naşīb (Ar.) *Allah'ın bir kimseye tayin ve kismet ettiği şey, talih, baht, nasip*
 n. +im 43b/3
 n. kıl- "nasip etmek" 12b/3, 73b/11
 n. bol- "kismet olmak, nasip olmak" 124a/1, 124a/2, 124a/3, 124a/3, 124a/9

naşībe (Ar.) 1. *Rızık, nasip olunan şey*
 n. (rızık naşībe) 58a/10
 n. +ni 5a/2
 2. *Allah'ın bir kimseye tayin ve kismet ettiği şey, talih, baht, nasip*
 n. 126a/5
 n. +dür 82b/13
 n. +si 74b/2
 n. bol- "kismet olmak, nasip olmak" 124a/5, 124a/7

naşīhat (Ar.) *Öğüt; nasihat*
 n. 10a/5
 n. +i 25b/1, 108a/4
 n. +ige 25a/2
 n. +im 36a/12
 n. +leri 28a/2
 n. +lerini (pend n.) 24b/10-11
 n. +lerni 77a/6
 n. +ni 16b/8
 p. +ni (pend n.) 10a/3-4
 pend n. kıl- "nasihat etmek" 10a/3, 10a/4, 16b/9
 n. kıl- "nasihat etmek" 97a/5, 126a/11, pend n. bér- "nasihat etmek, öğüt vermek" 126b/5

nā-sipās (Far.) *Nankör, şükürsüz*
 n. +ğa 8a/6

nā-sipāşlık (Far.+T.) *Nankörlük, şükürsüzlük*
 n. 8a/5, 15b/4

naşūh (Ar.) *Samimi, halis*
 tevbe-i n. "samimi olarak yapılan tövbe" 34b/9, 37a/2

nāsūr (Ar.) *Göz pınarında, makat havalisinde ve diş etlerinde olan bir hastalık*
 n. 65b/2, 71b/1

nā-şāyeste (Far.) *Uygunsuz, yakışsız*
 n. 4b/12

nā-tamām (Fat.+Ar.) *Tamamlanmamış, yarım kalmış, eksik*
 n. 33b/9, 104a/1
 n. kal- "eksik kalmak, tamamlanmamış olmak" 113b/7

nāṭıq (Ar.) *Konuşan, söz söyleyen*
 ḥayy u n. bol- "canlı olmak ve konuşmak" 46b/9

nāṭıka (Ar.) *Söz söyleme, konuşma*
 n. 51a/3, 51a/10
 n. +ge (nefs-i n.) 99a/3

nā-ümmīd (Far.) *Ümitsiz*
 ü. kıl- "ümitsiz duruma getirmek, ümitsiz etmek" 90a/6

nāvek (Far.) *Ok*
 n. (tīr nāvek) 80a/5

nāyime (Ar.) *Güzel, zarif (kadın)*
 seb°a-i n. "içki sofrasında içilen yedi kadeh" 35a/11, 35b/6
 n. +ge 35b/6

nāz (Far.) *Güzellik, letafet*
 n. 5b/10

nażar (Ar.) *Bakma, bakış, göz atma*
 n. 127b/8
 n. +ı 68b/5
 n. +ıda 90a/1
 n. kıl- "bakmak" 10b/9, 13b/3
 °avāmniṅ n. +ıda "halkın gözündə" 90a/1

naẓm (Ar.) *Şiir*
 n. 2a/5, 4a/12, 17b/2, 28b/6, 30b/2, 31a/13, 37a/11, 43b/2, 47a/12, 57b/4, 72a/1, 99b/5, 109b/8

n. +da 104a/1
nāzūk (Far.) *İnce, narin, güzel; nazik*
 n. 43a/10,
 laṭīfraḳ ve n. bol- "daha hoş ve nazik olmak" 43a/8-9
né 1. *Ne*
 n. 2b/10, 2b/13 (2), 6a/2, 7a/2 (2), 7a/3 (2), 7a/4, 7a/6 (2), 7a/12, 9a/4, 11a/13, 12a/8 (2), 13b/3, 14a/6, 16a/2, 16a/3, 16a/11, 19a/12, 19b/8, 21a/8, 21b/12, 25b/5, 25b/6, 25b/8, 28b/2, 29a/3, 30a/7, 31a/7, 31b/10, 32a/8, 32b/8, 33a/7, 33a/8, 33b/8, 34b/10, 36a/4, 42b/2, 46b/11, 47a/12, 54a/4, 58a/7, 82b/2, 86b/11, 90b/11, 92a/10, 97a/9, 101b/5, 109a/10 (2), 110b/5, 110b/11, 112a/10, 117a/4, 125b/6, 127a/9, 127a/13 (2)
 n. +dür 7b/8, 12a/11, 13b/3, 18a/11, 24a/2, 28b/7, 39a/1, 45b/13, 116a/13, 118a/10, 122a/9, 125b/2-3
 n. üçün ki "çünkü" 101b/5
 2. *Hangi*
 n. 78b/13, 79a/1, 91b/1, 99b/6, 104a/7, 113a/12
 n. yerde "hangi yere, nereye" 78b/13, 79a/1
 n. sayıklık "hangi tarzda, nasıl, ne şekilde" 104a/6
 3. *Değil*
 n. 2a/12, 6a/5, 14a/6, 53b/4, 126b/2
 4. *Nasıl*
 n. 103b/6, 110b/5, 112a/10
né...né *Karşılaştırma edatı; ne...ne*
 n. 8b/12-13, 9a/1, 9a/4-5, 25b/11, 28b/6, 30a/11, 51a/1-3, 51a/9-10
nebīre (Ar.) *Torun*
 n. +lerini 12b/4
nebīz (Ar.) *Hurma ve kuru üzümünden yapılan bir çeşit şarap*
 n. 105b/6
 n. +ni 105b/6
necis (Ar.) *Pis, kötü*
 n. 128b/10
néçe 1. *Ne kadar, nice, kaç, krş. néççe*

n. 11b/10, 12a/10, 15b/3, 19b/9, 28b/2, 28b/13, 29b/8, 37a/6, 37b/7, 38b/13, 40b/12, 42b/13, 45b/6, , 62b/6, 103b/8, 114a/12, 18a/11
 n. zamān "bir müddet" 19a/10, 24b/7
 bir n. söz "birkaç söz" 42b/12
 n. vakt "bir müddet, bir süre, bir süredir" 75a/7
 n. miṅg "binlerce" 106b/9
 n. kün "birkaç gün" 112b/1
 bir n. zamān "bir müddet, bir süre, bir vakit" 114b/11
 n. berāber "çok, çokça, çok miktarda" 116a/5
 n. maḥall "bir müddet" 118a/2
 2. *Bir müddet, bir süre*
 n. 45b/7
néççe *krş. néçe*
 bir n. "birkaç" 125a/8
né-çend (Far.) 1. *Ne kadar, nice*
 n. 4b/7, 11b/7, 24b/13, 25a/5, 46a/11, 64a/13, 73b/8, 97a/2, 106b/8
 2. *Kaç*
 n. 90b/12, 91a/7, 95a/1
 3. *Birkaç, bazı*
 n. 92b/8, 108a/10
 4. *Bir süre*
 n. 19a/2
néçük *Nasıl*
 n. 6a/8, 17a/6, 25b/8, 28b/3, 52a/1, 54b/7, 56a/8, 61b/10, 71a/9, 73b/5, 77b/8, 102a/6, 112b/5, 118b/9
 n. +dür 95a/2
nedīm (Ar.) *Padişahı eğlendirmek maksadıyla hikâyeler, fıkralar anlatan, ona yarenlik eden kişi, sohbet arkadaşı*
 n. bol- "sohbet arkadaşı olmak, yaren olmak" 108a/1, 109a/12
nedīmlik (Ar.+T.) *Sohbet arkadaşlığı, yarenlik, padişahı hikâye ve fıkralarla eğlendirme işi, krş. nökerlik*
 n. +ğa 109a/13
nef (Ar.) *Fayda, çıkar, kâr, menfaat*
 n. 108b/9,
 n. +ni 14a/4

n. yétgür- "fayda sağlamak, yarar sağlamak, faydalandırmak" 60a/3, 107b/4

n. kıl- "fayda sağlamak, yayar sağlamak" 106a/7

nefes (Ar.) *Akciğerlere hava alıp verme, soluk; nefes*
n. 82a/13

n. al- "ciğerlere hava çekmek, solumak, soluk almak" 49b/3

nefha (Ar.) *Şişkinlik, karın şişmesi hastalığı*
n. 71b/1

nefl (Ar.) *Bir kimsenin dinen mecbur ve mükellef olmadığı hâlde sırf Allah rızasını kazanmak maksadıyla farz dışında kıldığı namaz, tuttuğu oruç ve yaptığı her türlü hayırlı iş ve davranış, nafile ibadet*
n. öte- "nafile ibadet etmek" 89b/13

nefs (Ar.) *1. Kişilik, öz benlik; nefis*
n. 7a/12, 43b/6, 47b/3, 66a/1, 66a/2, 122b/8
n. +ge 14b/11
n. +ige 23b/13
n. +inğ 44a/7, 44b/4
n. +inğge 66a/3
n. +niñ 127b/4
nefs-i n. "insan ruhu" 99a/3
2. Ruh, can, hayat
n. 123a/3, 123a/12 (2)
n. +din 123a/3, 123a/8
n. +i 123a/13, 123b/3
n. +ige 123b/4
n. +ni 58b/12

nefsānī (Ar.) *Nefse ait, nefisle alakalı, içsel*
n. 98b/6, 98b/7, 98b/8
n. +ni (kuvā-yı n.) 99a/13

nehās *Bir at hastalığı*
n. 71b/1

neht (?) (Ar.) *İnleme, ağlama*
n. nā-būd kıl- "inletmek ve perişan etmek, yok etmek" 80b/12

né ĩnki (Far.) *-dığı gibi, -dığı için*

n. 3b/11

néme *1. Nesne, şey, eşya, krş. nérse*
némerse
n. 3a/5, 12b/7, 17a/13, 21b/9, 21b/13, 36b/9, 37b/5, 40a/10, 43b/1, 62a/4, 66a/9, 71b/12, 75a/2, 95a/10, 97b/8 (2), 101a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/7, 107a/3, 109b/6, 114a/4
n. +de 94a/5
n. +din 70a/9
n. +ge 88a/13
n. +ler 88a/12
n. +ni 97b/11, 101b/7
bir n. "bir şey" 67a/10
2. Ne kadar
n. 11b/8, 32a/9
3. Ne
n. 59a/10, 60b/13, 61a/1, 61a/2, 71a/7, 72a/8, 83a/6, 85a/12, 91b/3, 94b/12, 107a/11, 113b/1, 113b/2
n. +din 122a/9
n. +dür 85b/1
4. Miktar
bir n. "bir miktar" 67a/9
5. Neden, niçin
n. 94b/10, 95a/2
6. Yenilecek nesne, yiyecek, gıda
n. +ni 101b/3, 101b/4
7. Nasıl
n. +dür 122a/9

nemek (Far.) *Tuz*
n. 124b/13

némerse *1. krş. nérse, néme 1*
n. 1b/6, 2b/2, 2b/6, 7a/4, 9b/3, 9b/5, 13b/5, 17a/4, 52b/10, 57a/4, 57a/5, 57a/7, 58a/9, 58b/4, 58b/6, 59a/7, 59b/13, 63b/1, 65a/6 (2), 67a/11, 67b/11, 68a/11, 71b/8, 74b/11, 74b/12, 75a/2, 77a/4, 89b/4, 96a/13, 98a/8, 98a/9, 98a/12, 98b/2, 108b/1, 123a/8
n. +din 6a/12, 9b/2, 45a/1, 89b/4
n. +dür 6a/11, 49b/5, 122a/9-10, 123a/9, 124a/12, 127b/2
n. +ge 22a/13, 26b/6, 41a/2-3, 44b/3, 72b/1, 100a/13
n. +ler 13b/4, 44b/11, 99a/4

n. +lerde 1b/12
 n. +lerdin 1b/6
 n. +large 106a/2, 106a/3
 n. +lerni 16b/11, 26b/13-27a/1, 29a/11, 59b/4, 75b/9, 89a/5
 n. +ni 2b/7, 9b/2 (2), 9b/3, 27a/8, 50b/12, 51b/1, 58b/8, 95a/10, 98a/12, 98b/13
 n. +niñg 79b/5
 n. +si 127a/3
 n. +sidin 60a/4
 2. *Özellik, nitelik*
 n. 78b/6
 3. *Ne, her ne*
 n. 85a/9
 her n. "her ne" 87a/2
nemle (Ar.) *Karıncalanma*
 n. 71b/1
neng (Far.) *Utanma, utanç*
 n. °ār kııl- "utanmak" 13b/2 (2),
 n. kııl- "utanmak" 21b/13
nerd (Far.) *Tavla oyunu*
 n. 41a/5, 41a/10, 41a/12, 105a/5, 108b/5
néirse *krş. némerse, néme 1*
 n. 21b/3, 48a/13, 58a/7, 76a/2, 82b/10, 93a/7, 108a/12
 n. +ge 89a/13, 127b/8
 n. +lerni 106a/8
 n. +ni 128b/10
Nesâ (ya) *Horasan bölgesinde yer alan bir şehir, günümüzde bölgenin toprakları üç parçaya ayrılmış olup Merv, Nesâ ve Serahs yöresi Türkmenistan sınırları içinde yer almaktadır*
 N. 118a/1 (2), 118a/5
neseb (Ar.) *Soy, nesep, soylu*
 n. 32a/13
 n. +din 9a/4, 9a/5
 n. +lerniñg 9a/10
 n. +ni 32a/13
 ehl-i n. "asil olan idareci sınıfı, soylu, asilzâde" 8b/13

nesiyye (Ar.) *Bedeli sonradan ödenmek üzere yapılan alışveriş, veresiye*
 n. 94a/2
 n. +din 96b/2
 n. al- "malî parasını daha sonra vermek şartıyla almak, veresiye almak" 96a/5
 n. bér- "malî parasını daha sonra almak şartıyla vermek, veresiye vermek" 96a/5-6
nesl (Ar.) *Soy, nesil*
 n. +ini 56b/8
 n. +niñg 7a/9
 n. +ini kurut- "soyunu yok etmek, soyunu bitirmek" 56b/8
neşr (Ar.) *Düz yazı; nesir*
 n. 104a/2
 n. +de 104a/1
neş'e (Ar.) *Sevinç, mutluluk; neşe*
 n. 35b/3
 n. +sidin 35b/2
netince (Ar.) *Sonuç, netice*
 n. +si 36b/4
 n. +sidür 15a/7
 n. bér- "sonuçlanmak, neticelenmek" 15a/6, 36a/11
nev (Far.) *Yeni*
 n. 71a/9
nev^c (Ar.) 1. *Çeşit, tür, cins*
 n. 15b/10, 18b/13, 19a/4, 20a/10, 63a/11, 63b/4, 64a/12, 74a/7, 80b/11, 84a/11, 86b/7, 87a/5, 87b/9, 88b/3, 88b/6 (2), 89a/6, 92a/13, 92b/11, 107a/3, 113b/7
 n. +dür 98b/2
 n. +idedür 39b/1
 n. +idür 39b/1-2
 2. *Biçim, şekil*
 n. 49b/8
nevâ (Far.) *Ses*
 n. +sı 80a/5
Nevâyî (ka) *Ali Şir Nevayî*
 N. 103b/3, 103b/6
nevâziş (Far.) *Okşama, gönül alma, iltifat*
 n. +ler 68a/6-7
nevbet (Ar.) *Sıra*

n. 35b/4, 85a/8
nev̄mīd (Far.) *Ümitsiz*
 n. 86a/2
 n. kıl- "ümitsiz etmek, ümitsiz hâle getirmek" 126b/3
nev̄mīdlık (Far.+T.) *Ümitsizlik*
 n. 12b/13, 13a/1
 n. +nı 13a/1
nev̄rūz (Far.) *Eski takvimlere göre güneşin Koç burcuna girdiği, gece ile gündüzün eşit olduğu, yılın ve ilkbaharın başlangıcı sayılan gün; nevrüz*
 n. 71a/6
nev̄rūzluk (Far.+T.) *Nevruz hediyesi*
 n. al- "nevruz hediyesi almak" 71a/7
nezd (Ar.) *Göre, nazarında, fikrinde*
 n. +ide 93a/8
 n. +imde 74b/11, 84b/13
nezzāre (Ar.) *Bakma, seyretme, izleme*
 n. kılıp tur- "seyrededurmak, bakadurmak" 53b/1-2
nıṣf (Ar.) *Yarım, yarı*
 n. +ıda 50a/10 (2),
 n. +ını 11b/12, 97b/12
 n. -ı rūz "günün yarısı, öğle vakti" 51b/4
 n. -ı °ömr "ömrün yarısı" 95a/4
nihān (Far.) *Gizli*
 n. 79b/11
nihāyet (Ar.) *Had, sınır, ölçü*
 n. +dın 22a/1
 n. +idin 83b/11
nihāyetī (Ar.) *Tamamen, büsbütün, son derece, tam manasıyla*
 n. 58b/4, 61a/10, 70a/2, 70b/9, 76b/5, 76b/7, 79b/1, 82a/9, 92b/1, 101b/8
nikāh (Ar.) *Bir kadınla bir erkeğin kanun nazarında karı koca sayılmalarını sağlayan işlem; nikāh*
 n. 24a/4
 n. kıl- "nikāhlamak, evlendirmek" 24a/3
nikāhlık (Ar.+T.) *Nikāhlı olma hâli*
 n. 76b/11

nīk-baht (Far.) *Mutlu, mesut, talihli*
 n. 11a/2-3
 n. +dur 32a/12
nīm-resīde (Far.) *Yetişmemiş, olgunluğa ulaşmamış, küçük*
 n. 72b/2
nīmet (Ar.) *Azık, yiyeceğe ve içeceğe dair şeyler; nimet*
 n. 3a/9 (2), 3b/6, 3b/8, 5b/10, 93b/3, 93b/4, 114a/10, 117b/11
 n. +ge 86a/10
 n. +idür 42b/8
 n. +iniṅ 3b/7, 3b/8
 n. +leri 3a/12
 n. +lerimge 3b/10
 n. +lerini 2a/4
 n. +leriniṅ 3b/3
 n. +niṅ 3a/1, 3b/12-13, 6a/10
 n. -i rāḥat "rahat nimet" 51b/4
nisbet (Ar.) *İlgi, bağ, rabıta*
 n. bér- "ilgi kurmak, bağ kurmak, ilişkilendirmek" 48b/12
Niṣābūr (ya) *Bugün İran'da yer alan bir şehir, Ortaçağ'da Horasan bölgesindeki dört büyük şehrin en önemlisiydi, diğerleri Merv, Herat ve Belh*
 N. +da 111a/2
 N. +ğa 112a/1
niṣān (Far.) *1. İz, işaret, belirti, nişan, krş. niṣāne*
 n. +ıdur 2b/9
2. Padişah tuğrasını taşıyan ferman, berat, hüküm, mektup vb. şeyler
 n. 118a/4
niṣāne (Far.) *krş. niṣān 1*
 n. 9a/6, 12a/8, 12a/8
 n. +lerni (°alāmāt n.) 99b/11
 n. +si (°alāmet n.) 65a/4
 n. +si 100a/13, 107a/6
 n. +sidür 57b/10, 61b/9, 100b/10, 100b/11, 107a/7
nīze (Far.) *1. Erkeklik organı, penis*
 n. 70a/8
2. Mızrak, süngü

n. 73b/1
nohūd (Ar.) *1/14 miskallik ağırlık birimi*
n. 94b/2, 94b/4, 94b/5, 94b/9, 95a/1
noḡṣān (Ar.) *Eksiklik, kusur; noksan*
n. tap- "eksiklik bulmak, kusur bulmak" 31a/2, 109b/5
noḡṭa (Ar.) *Nokta*
n. 103a/13
noḡṭalig (Ar.+T.) *Noktalı, benekli*
n. 64a/8
nöker *Hizmetçi, hizmetkâr*
n. 96a/8
n. +lerinḡge 40b/4, 117b/5
n. +lerinḡni 29a/9
nökerlik *krş. nedīmlik*
n. 108a/10, 108b/5, 109a/1
n. +de 108b/9,
n. +din 108b/13
n. +i 108a/8
n. +ige 108a/9, 108b/2, 108b/7
nūn (Ar.) *Arap alfabesinin 25. harfi*
n. 111b/11, 112a/4
nūr (Ar.) *Nur*
n. 94a/7, 94a/8
n. +ı 31a/10
köz n. +ı "çok sevilen, çok değer verilen, göz nuru" 31a/10
nuṣret (Ar.) *1. Allah'ın yardımı*
n. 17b/10
2. Zafer, galibiyet, başarı
n. 116a/7
nūṣ (Far.) *İçme*
n. kııl- "içmek" 35a/12
nūṣ-dārū (Far.) *Panzehir*
n. 13a/12
Nūṣīrevān (ka)) *İran'da miladî 531-579 yılları arasında tahta oturmuş, adaletiyle meşhur olmuş Sasani hükümdarı, krş. Nūṣīrevān-ı ʿādil*
N. +nınḡ 25a/3
Nūṣīrevān-ı ʿādil (ka) *krş. Nūṣīrevān*
N. +ninḡ 24b/13-25a/1, 25b/1, 28a/1-2
Nūṣtigin (ka) *Sultan Gazneli Mahmud'un hizmetkârlarından biri*

N. 46a/10, 46b/1, 46b/6
N. +ge 46b/4
nuṭfe (Ar.) *Neslin devamını sağlayan erkeklik tohumu, bel suyu, er suyu, sperm*
n. +si 102a/1
nūcūm (Ar.) *Yıldızlar*
n. +nı (ʿilm-i n.) 1a/11
ʿilm-i n. "yıldız ilmi, astroloji" 101b/8, 101b/9, 101b/11, 101b/13,
n. ʿilmi "yıldız ilmi, astroloji" 108b/1
nükte (Ar.) *İnce bir anlam taşıyan, zekâ eseri olduğu için hoş giden zarif ve düşündürücü söz*
n. 89a/9
nūmūdārāt (Far.) *Grafik, çizelge*
ḡesāb-ı n. "hesap çizelgeleri, hesap grafikleri, hesap sonuçları" 102a/4
nūsha (Ar.) *1. Sayfa*
n. +da 71a/12-13
2. Belge, kanıt
n. 99b/6

Oo

obdan (< Far. ābādān) *1. İyi, hoş, güzel*
o. 3b/4, 9a/13, 9b/8, 10a/12 (2), 15b/7, 15b/8, 16a/6, 16a/9, 18a/5, 18b/10, 21a/11, 22a/6, 22a/9, 23a/7 (2), 27a/2, 41b/2, 47a/11, 48b/6, 49a/6, 62a/6, 63a/7, 63b/5, 65a/6, 65a/7, 66b/9, 69a/3 (2), 69a/4, 69a/8, 69b/9, 70a/4, 72a/6, 73a/6, 73a/12, 73b/5, 73b/7, 74b/8, 75b/8, 77b/3, 78a/6, 87a/7, 88a/3, 90a/4, 90a/8, 90a/11, 90a/12, 97b/5, 97b/8, 97b/10, 102a/1, 102b/8, 102b/10, 113b/12, 115b/2, 116a/3, 120b/10-11, 121a/9
o. +dın 32b/7
o. +dur 4b/8, 69a/11, 69b/11, 69b/12, 70b/9, 87b/6, 92b/2, 96b/3, 103a/9
o. +ı 22a/4, 42b/7, 60a/4, 69a/9, 93a/4, 107b/3
o. +ını 38a/4, 38a/9, 38a/10, 121a/3
o. +largā 78a/7
o. +nınḡ 69a/11, 69a/12,

o. bol- I "iyi olmak, iyi durumda olmak, hoş olmak, güzel olmak" 4b/10, 38a/5-6, 62b/10, 66b/4, 66b/4-5, 70a/4, 79b/2, 84a/4, 116b/4, 116b/5, 126b/6

o. bol- II "iyi olmak, iyi hâle gelmek" 75b/5, 107b/1

obdan tüş- "iyi yapılmak, iyi olmak" 32b/6

o. pāk kıl- "iyi hâle getirmek, temizlemek, kötü bir durumdan kurtarmak" 35a/13

o. tut- "iyi hâlde olmasını sağlamak, hoş tutmak" 46a/3, 114b/8, 119a/5, 119a/10

o. kıl- I "iyi hâlde olmasını sağlamak, iyi etmek, hoş hâlde tutmak, hoş etmek" 69a/7 (2)

o. kıl- II "bir mesleği, sanatı iyi bir şekilde icra etmek, yapmak" 120b/10, 121a/11

2. *Dikkatli, iyi, iyi bir şekilde*

o. 60a/10, 60b/2

3. *Verimli, bereketli, ekip biçme ve mahsul almak için uygun, iyi*

o. yer "ekip biçme ve mahsul almak için uygun yer, verimli yer" 121a/7

obdanlık (Far.+T.) *İyilik, hoşluk, güzellik*

o. 69a/10

o. +(ğ)ı 9b/10

o. +(ğ)ım 8a/1

o. +nı 16b/7

o. +nınğ 14b/9-10, 15a/8

o. ve yaşıklık kıl- "iyilik etmek" 15b/4

obdanrak (Far.+T.) *Daha iyi, daha hoş, daha güzel*

o. 32b/6, 101b/4

o. +ı 69b/5-6, 69b/8, 74b/1

oçuk 1. *krş. açuk*

o. 70b/2

o. bol- "açık olmak, açık durumda olmak" 22b/8

çirayı o. "güleç yüzlü, güler yüzlü" 63b/2

çirayı o. bol- "güleç yüzlü, güler yüzlü olmak" 39a/10-11, 89b/9-10, 89b/11

çirayı(nı) o. tut- "güleç yüzlü olmak, güler yüzlü olmak" 100a/6

dānişmendlik közini o. tut- "ilim, irfan gözünü, gönül gözünü açık tutmak" 117a/8

2. *Açık renkte olma, hastalıktan dolayı kanı çekilip bembeyaz olma hâli*

o. 65a/10

ofrat- Yıpratmak

o. -ur 58b/12

oğlan *Erkek evlat, erkek çocuk; oğul, krş. oğul 1*

o. +ları 107b/6

oğrı *Hırsız*

o. 8b/7, 59a/10, 93b/2

o. +lar 55a/13, 127a/6

o. +lardın 59a/10

o. +largâ 117b/4

oğul 1. *krş. oğlan*

o. 1b/5, 2b/12, 3b/7, 4a/13, 4b/5, 5a/7, 5b/2, 6a/10, 7a/1, 7a/9, 7b/6, 7b/13, 8b/11, 9a/11, 12b/4, 14a/5, 16a/13, 17a/8, 17b/10, 18a/13, 19b/10, 21b/13, 24a/9, 25b/2, 28a/7, 28b/5, 29a/4, 29a/7-8, 30a/8, 31a/10, 32a/1, 32b/12, 33b/10, 34a/10, 37a/5, 39a/10, 40a/4, 41a/5, 43a/3, 46b/6, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/2, 52a/10, 53b/10, 54a/8, 54b/2, 55b/9, 57a/4, 60a/9, 62a/5, 62a/13, 67a/6, 69a/1, 71b/11, 73a/7, 75b/13, 77a/1, 77a/2, 77a/8, 79b/10, 81b/8, 84b/2, 87a/5, 87b/7, 88a/1, 93a/10, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/2, 106a/10, 108a/9, 108b/12, 109b/1, 109b/5, 112b/13, 113b/11, 115b/5, 116b/13, 119b/1, 120a/1, 120b/12, 122a/8, 123b/11, 124a/10, 124b/2, 127b/9

o. +da 81a/5

o. +(oğl)ı 23a/12, 38b/1, 38b/2, 38b/5, 38b/7, 39a/7, 52b/13, 81a/4

o. +(oğl)ığa 25b/1

o. +nı 75b/6

o. +(oğl)um 107b/6

o. +(oğl)unğ 75a/11

o. +(oğl)unğdın 77a/4

o. +(oğl)unğğa 75b/1

o. +(oğl)uñğnıñ 75b/4

2. *Erkek hizmetkâr, erkek köle*

o. 46a/10, 46a/13

o. +dın 46a/12

o. +ğa 46a/13

o. +lardın 46b/6

oğurluk 1. *Hırsızlık, hırsızlık yapma*

o. kılğak "hırsızlık eden, hırsızlık edici" 64b/4

2. *Savaş vb. bir durumda mertçe davranmama, yiğitçe çarpışmama durumu*

o. 120a/12

3. *Gizli olma durumu, gizli bir şekilde*

o. 128b/9

ohşa *Gibi, benzer*

o. 2a/7, 2b/3, 2b/4, 2b/5, 2b/6 (2), 2b/7, 6b/7, 15b/12, 19b/7, 29a/7, 43b/2, 44b/10, 59b/3, 98b/2, 99a/4, 101a/4, 101a/5 (2), 104b/5, 115a/6, 123a/1

o. +dur 13a/8-9, 30a/13, 75b/3, 87a/13, 87b/1, 107a/2, 115a/8

o. +largâ 26a/7

o. +larnı 105b/2

o. bol- "benzer olmak, gibi olmak, benzemek" 1b/9, 10a/5, 95a/4-5, 109a/5, 121b/3, 123b/8

ohşa- *Benzemek*

o. -r 5b/4, 5b/5, 8a/9, 8b/9, 8b/12, 29b/13, 42a/1 (2), 44a/11

o. -sa 43a/5

o. -yduğan 18b/3, 18b/4 18b/4-5

ohşat- *Benzetmek*

o. -ıpdurlar 10a/1

o. -mağıl 104a/6

oķ I *Yay denilen âletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa değnek; ok*

o. 73b/1

oķ II *Bizzat, mutlaka, kesinlikle anlamlarında kullanılan kuvvetlendirme edatı*

o. 104a/12

oķu- 1. *Okumak*

o. -dı 39b/12, 110b/1, 112a/9

o. -dum 55b/7, 110a/12-13

o. -ğan 100a/5, 108b/8

o. -ğanı 100a/4

o. -ğay 108a/13

o. -ğaylar 25a/12

o. -ğay-sén (huṭbe o.) 110a/1

o. -ğıl 28a/2-3, 81a/9,

o. -maķ 108a/12, 108b/3

o. -maķ (huṭbe o.) 111a/5

o. -p 19b/6, 86b/8, 86b/9, 95a/12

o. -sañğ 16b/10

o. -ğan bol- "okumuş olmak" 100a/5, 108b/8

2. *Şarkı söylemek, şarkı okumak; şiir, gazel vb. okumak*

o. -ğıl 105a/8, 105b/1

o. -mağıl 105a/7

o. -yduğan 105a/9

oķut- *Ders vermek, eğitmek; okutmak*

o. -adurğan 74a/7-8

ol 1. *İşaret sıfatı, o*

o. 1b/8, 4a/1, 4a/2, 5a/5, 5b/4, 5b/6, 5b/9, 7b/9, 7b/10, 7b/11, 7b/12, 8a/4, 9a/8, 9b/2, 9b/3, 9b/5, 9b/7, 10b/7, 10b/10, 11a/1, 12a/5, 12a/8, 12a/13, 12b/1 (2), 12b/3, 12b/9, 13b/4, 13b/10, 13b/12, 14a/2, 14a/3, 16a/11, 16b/12, 17a/10, 18a/4, 18a/7, 18b/5, 19a/5, 19a/6, 19b/2 (3), 19b/3, 19b/5, 19b/13, 20a/6, 20b/3, 20b/5, 22a/5, 22a/9, 22b/11 (2), 23a/9, 23b/1, 23b/2, 23b/3, 24a/11, 24b/6, 25a/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/12, 26b/2, 26b/5, 26b/7, 26b/8, 26b/9, 26b/11 (2), 28b/11, 30b/8, 31a/8, 31b/9, 31b/10, 32a/2, 32a/6, 32a/7, 32a/9, 32b/4, 32b/5, 33a/9, 33b/6, 33b/7, 33b/9, 36a/9, 36b/12, 38a/11, 39a/1, 39a/3, 39a/12, 40a/3, 40a/13, 41a/3, 42a/3, 43b/5, 43b/13, 44a/6, 44a/13, 44b/1, 44b/12, 45b/2, 45b/4, 45b/5, 45b/6, 46b/6, 47b/4, 48a/9, 48b/4, 49a/7, 53a/2, 53a/11, 53a/12, 54a/1, 54b/3, 54b/9, 55a/2, 55a/7, 55b/8, 55b/12, 55b/13, 56b/2, 58a/12, 58b/3, 59b/11, 60b/4, 60b/5, 60b/9, 60b/10, 60b/11, 60b/13, 61a/2, 61a/3, 61a/9, 61a/10, 61a/11, 61a/12, 61a/13, 63a/1, 63a/8,

63a/12, 63a/13, 63b/5, 64a/4, 64a/6,
64a/10, 66a/7, 68a/2, 68a/6, 68a/9,
68a/10, 68b/1, 70b/11, 70b/13, 71a/1,
71a/3, 71a/5, 72a/13 (2), 73a/10, 74a/3,
74b/4, 74b/12, 75a/4, 75a/5, 75a/10,
75b/6, 76a/6, 77a/9, 77b/1, 77b/4,
77b/11, 77b/12, 78a/1 (2), 78b/8,
79a/10, 79a/11, 80a/11, 80b/6, 80b/7,
80b/13, 81a/5, 81b/12, 82a/4, 82a/6,
83b/12, 84a/8, 84a/9, 85a/6, 85a/8,
85a/10, 85a/12, 85a/13, 85b/4, 85b/5,
85b/5, 85b/6, 85b/10, 85b/11, 86a/4,
86a/5, 86a/12, 86a/13 (2), 86b/9, 87a/7,
87b/3, 87b/4, 87b/12, 89b/6, 90b/1,
90b/7, 90b/10, 90b/12, 90b/13, 91a/4,
91a/5, 91a/8, 91a/9, 91a/10, 91b/7,
91b/8, 91b/9, 91b/12, 91b/13, 92a/3,
92a/4, 92a/5, 92a/6, 92a/8, 92a/9,
92a/10, 92a/12, 93b/5, 94a/7, 94b/7,
95a/12, 95a/12, 97a/4 (2), 97b/7,
97b/12, 98a/12 (2), 98a/13, 98b/2,
100b/8, 101a/6, 101a/7, 101b/6,
101b/9, 102a/2, 102a/6, 102a/13 (2),
102b/1, 103a/5, 104b/7, 105b/1,
105b/11, 106a/4, 107a/7, 107a/8,
108b/10, 108b/13, 109a/9, 109a/11,
110b/8, 111b/13, 112a/9, 116a/4,
118a/2, 118a/4, 118a/6, 118a/7 (2),
118a/9 (2), 118b/7, 118b/8, 118b/9,
118b/11, 118b/13 (2), 119a/13,
119b/12, 119b/13, 120a/4, 122a/13 (2),
123b/12, 123b/13, 124a/3, 124a/5,
125b/10, 126a/4, 127a/11, 127b/11,
128a/2

2. İşaret zamiri, o

o. 5b/5, 7a/8, 8a/5, 9a/6, 9a/12, 15b/1,
18a/2, 18b/13, 24a/4, 24b/6, 26a/3,
29a/3, 44a/11, 46b/11, 47a/5, 47b/7,
48a/6, 59b/12, 60b/13, 61a/1, 62a/8,
73b/5, 79b/3, 79b/5, 80b/5, 81b/10,
84b/3, 90b/8, 97b/13, 99a/1, 105b/1,
110b/10, 111b/13, 112a/10, 112b/6,
117b/3, 118a/1, 119a/3, 127a/12
o. +dur 2b/9, 4a/8, 7a/5, 9a/7, 12a/9,
20a/6, 51b/5, 60b/1, 63a/8, 63b/6,
64b/7, 65a/3, 70a/6, 70a/7, 70a/9,
70a/10, 70a/12, 70b/1, 86b/8, 93a/13-
93b/1, 93b/9, 94a/5, 97a/11, 98a/9,
98a/10, 98a/11, 98b/4, 99a/9, 102a/13,
110a/1, 112b/13, 124b/4, 125b/9,
125b/10, 126a/8, 126b/13-127a/1

o. bolur ki "bunlardır ki, şöyledir ki,
böyledir ki" 64a/6-7, 64b/3, 127b/13
ol ki 4b/7, 4b/9, 5a/8, 19b/10, 19b/11,
19b/12, 20a/2, 24b/8, 31a/12, 31b/2,
32a/12, 32a/13, 36b/3, 37a/7, 38a/7,
47a/7, 55b/1, 55b/3, 62b/5, 67a/1,
73a/9, 75a/1, 78b/6, 78b/7, 79a/2,
83b/3, 98b/5, 98b/10, 107b/8, 108a/11,
117b/12, 119b/6, 119b/9, 119b/10,
124a/12, 124a/13, 124b/1, 125b/3,
126a/9, 126b/12

o. kim 35a/11, 54b/8, 119b/6, 119b/8

ol- krş. bol-

o. -dı 17b/2
o. -madı (visāl o.) 43b/3
o. -sa (heves o.) 86a/3
o. -up (kâyim o.) 103b/3-4
o. -up (zâhir o.) 103b/4

olar Onlar

o. 8a/2, 8a/12, 17a/7, 37b/3, 42a/11,
53a/1, 68a/5, 78a/5, 84a/3, 89a/9,
96a/7, 117b/6, 124a/4, 124a/5, 124a/7,
124a/9, 125b/8, 126a/5
o. +da 7a/12, 7a/13, 126a/8
o. +dm 13a/11 (2), 20b/9, 38a/3,
116b/10
o. +ğa 3b/1, 18a/6, 68a/9, 77b/5,
124a/3, 124a/5, 124a/7, 124a/8-9,
126a/5, 126b/7, 128b/6
o. +nı 2b/11, 10b/4, 24a/6, 28b/4,
85a/7, 124a/4, 124a/8
o. +nınğ 19b/2, 27b/10, 78b/8, 96a/6,
119b/11-12, 126a/6

oltur- 1. Oturmak

o. -a-sén 104b/12
o. -ar 126b/10
o. -dı 11a/12, 11b/1, 11b/2, 12b/1,
15b/10, 17a/2, 38b/11, 92a/2
o. -dılar 112a/7
o. -ğan (ögze) 125b/3
o. -ğan 125b/5, 125b/10
o. -ğanda 89b/6, 128b/11
o. -ğandın 125b/12
o. -ğanlarını 89a/7
o. -ğay 108b/2, 125b/11, 128a/13 (2)

- o. -ğıl 16b/9, 33b/11, 37b/2, 37b/3 (2), 37b/4, 40a/12, 49a/3, 52b/7
- o. -mağan 37b/4
- o. -mağay 95b/4, 128b/3, 128b/9, 128b/13
- o. -mağıl 37b/1, 49a/4
- o. -mağınğ 92b/2
- o. -sun 45b/11, 91b/3-4
- o. -up 5b/7, 23b/1-2, 23b/3, 23b/7, 33a/12, 38b/10, 89a/6, 91b/10
- o. -up (ögze) 15b/9, 33b/5, 91a/3, 125a/9
- o. -updur 11b/6
- o. -urğa 45a/2
- o. -up çal- "oturup kalmak" 91b/10
- o. -ğan bol- "oturmuş olmak" 125b/3
- 2. *İkamet etmek, yaşamak*
- o. -ğalı 67a/6
- o. -ğay-mén 114a/12
- o. -ğıl 114a/10
- o. -ur 128b/1
- o. -urğa 45a/2
- o. -urğa mekân "yaşanacak yer, ev" 45a/2
- olturğuz-** 1. *Oturtmak, yerleştirmek*
 - o. -dılar 76b/1,
 - o. -ğaylar 7b/11
 - o. -unğlar 76a/11-12
- 2. *Bir makama yerleştirmek*
 - o. -dı 110b/13-111a/1
- 3. *Bekletmek, bir yerde tutmak, bir yere yerleştirip gitmesini önlemek*
 - o. -dılar 112a/1
- on** *On*
 - o. 9b/2 (2), 12a/2, 46a/9, 46a/13, 83b/2, 96b/3, 114a/1, 121a/1 (2)
- on alte** *On altı*
 - o. 50a/7
- on altınçı** *On altıncı*
 - o. 48b/2
- on béş** *On beş*
 - o. 73a/13
- on béşinçi** *On beşinci*
 - o. 47b/4-5

- on bir** *On bir*
 - o. +ni 96b/3-4
- on birinçi** *On birinci*
 - o. 34a/9
- on ékkinçi** *On ikinci*
 - o. 37a/4
- on sékkiz** *On sekiz*
 - o. 103a/11
- on sékkizinçi** *on sekizinci*
 - o. 1a/1, 52a/9,
- on tokkuzunçi** *On dokuzuncu*
 - o. 1a/1, 53b/10,
- on törtünçi** *On dördüncü*
 - o. 43a/2
- onunçı** *Onuncu*
 - o. 32b/12
- on üçünçi** *On üçüncü*
 - o. 41a/4-5
- on yettinçi** *On yedinci*
 - o. 49a/10
- onğ** *Sağ, sağ taraf*
 - o. 115b/8, 128a/12 (2)
- onğay** *Düzgün, doğru, dürüst, uygun*
 - o. +ğa 73b/10
 - o. +ğa tart- "rast gitmek, yolunda gitmek" 73b/10
- onğayla-** *Bir işi düzgün bir şekilde yapmak, doğru bir şekilde yapmak, uygun şekilde yapmak*
 - o. -p 73b/12
 - o. -lap yüra'l- "düzgünce ilerleyebilmek, doğru bir şekilde ilerleyebilmek, uygun şekilde gidebilmek" 73b/12
- or-** *Biçmek, mahsulü biçmek*
 - o. -adurğan 121a/5
 - o. -arlar 30a/4
 - o. -masalar 30a/4
- oruğluğ** *Zayıf olma durumu, zayıflık, krş.*
- oruqluğ**
 - o. 98b/11
- oruk** *Zayıf, yetersiz, güçsüz*
 - o. +dur 107a/1

o. bol- "zayıf olmak, zayıf durumda olmak" 63a/12-13

oruğluk *krş. oruğluk*

o. +da 63a/2, 63a/9

orun 1. *Yer, mekân*

o. +(orn)ıda 128b/13

o. +(orn)ıdın 23b/4, 116a/11

o. +(orn)ığa 57a/10

o. +(orn)unğ 40a/12

o. +ığa koy- "elden çıkan, yitirilen bir şeyin benzerini ya da eşini sağlamak; yerine koymak" 57a/10

2. *Aynı durumda görme, eşdeğer görme, gibi görme, eşdeğer sayma*

o. +(orn)ıda 67a/2

o. +ıda bil- "bir kimseyi başka bir kimseyle eşdeğer görmek, yerine koymak, eşdeğer saymak, yerinde görmek" 67a/2

3. *Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere, yerine*

o. +(orn)ıda 67a/5

4. *Makam, mevki, kademe, mertebe*

o. 110b/13

5. *Bir şeye karşılık olarak, bir şeyin yerine*

o. +(orn)ığa 114a/9

oşuk *Ayak bileğinin iki yanındaki ufak kemikler; aşık kemiği*

o. +ı 65b/10

ot *Ateş*

o. 98b/3, 122b/10

o. +da 8b/8

o. +dın 114a/1

o. +dur (be menzile-yi o.) 128a/2

o. +ğa 122b/12, 122b/12-13, 128a/3

o. +ı 45a/6, 94a/7

o. +nı 45a/6

o. +nıng 122b/11

otra 1. *Ne çok fazla ne çok az, mutedil, orta kararda; orta*

o. 22a/4, 63b/10, 79a/2

o. hâlde bol- "orta hâlde olmak, ne çok fazla ne çok az olmak" 63a/3

o. hâlde kıl- "bir şeyi orta hâlde yapmak, ne çok fazla ne çok az yapmak" 79a/2-3

2. *Orta taraf; orta*

o. +ğa 54a/11

o. +sıda 95b/3

o. +sığa 30b/12, 95b/2

ottuz *Otuz*

o. 4a/3

ottuz altınçı *Otuz altıncı*

o. 1a/12, 104b/1

ottuz beşinçi *Otuz beşinci*

o. 1a/11, 103a/4

ottuz birinçi *Otuz birinci*

o. 1a/9, 87a/4

ottuz ékkinçi *Otuz ikinci*

o. 1a/9, 93a/9

ottuz sékkizinçi *Otuz sekizinci*

o. 1a/13, 108a/8

ottuz tokküzünçi *Otuz dokuzuncu*

o. 1b/1, 109b/1

ottuz tört *Otuz tört*

o. 30b/10

ottuz törtünçi *Otuz dördüncü*

o. 1a/10, 101b/11

ottuz üçünçi *Otuz üçüncü*

o. 1a/10, 98a/6

ottuz yettinçi *Otuz yedinci*

o. 1a/13, 106a/9

ottuzunçi *Otuzuncu*

o. 1a/8, 84b/1

oyan *Taraf, yön, cihet*

o. kıl- "bu tarafa döndermek, bu tarafa çevirmek" 20a/9

oyğag *Uyanık, krş, oyğak*

u. 51b/10

oyğak *krş. oyğag*

o. bol- "uyanık olmak" 36b/5 (2), 99a/2

o. tut- "uyanık tutmak, uyanık kalmasını sağlamak" 50a/1

oygan- 1. *Etrafta olup bitenlerin farkına varmaya başlamak, gaflet durumundan sıyrılmak, gaflet uykusundan uyanmak*

o. -dı 119a/1-2, 127a/9

o. -sa 24b/3

2. *Uyanmak*

o. -sa 51a/7

oygat- *Uyandırmak*

o. -ğalı 66b/6

o. -ğalı bol- "uyandırabilmek, uyandırılabilmek" 66b/6

oyna- 1. *Oynamak, oyun oynamak*

o. -ğalı 54a/3

o. -ğıl 41b/1, 41a/13

o. -mağay-mén 54a/8

o. -mağıl 41a/13, 41b/3, 41b/6,

o. -mağ 41b/1, 41b/2, 53b/13, 54a/4

o. -mağda 53b/11

o. -mağğa 54a/13

o. -mağnı 41a/12, 53b/11, 108b/6

o. -mağnıñ 1a/2, 41a/5, 53b/10

o. -r 41a/12, 41b/4

o. -rda 41a/10

o. -sa 108b/6

o. -salar 105a/5

o. -sañğ 41b/2

2. *İddia etmek, iddialaşmak*

o. -mağıl 83b/3-4

3. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

o. -mağğa (°ışk o.) 46a/5-6

oynaş- *İddialaşmak*

o. -ma 83b/1

oyun *Oyun*

o. 2b/13, 50a/5, 105a/5

ozuqsuz *Yiyeceksiz, azıksız*

o. 95b/9

Öö

öçeş- *Düşmanlık etmek, mücadele etmek, çarpışmak, vuruşmak*

ö. -megen 116b/3

öçür- 1. *Yoldan çıkarmak, saptırmak*

ö. -ürler 34b/5

2. *Söndürmek*

ö. -geli bol- "söndürebilmek, söndürme imkânı olmak" 128a/2

öfke *Akciğer*

ö. +din 100b/13-101a/1

ögür- *Çevirmek, döndürmek, krş. öyür-*

ö. -genidin (yüz ö.) 56a/13

ö. -üpdür (yüz ü.) 4b/3

öl- *Ölmek*

ö. -er 106b/3

ö. -er-sén 55a/7

ö. -di, 28b/12, 29a/1

ö. -gen 26a/8, 26a/13, 55a/11, 126a/13

ö. -genidin 29a/1

ö. -geni 75b/12, 82a/10

ö. -genige 82b/1

ö. -güsidür 20b/9

ö. -mek 50b/6, 50b/10

ö. -megen 82b/9

ö. -megey 48b/5, 111b/10

ö. -megünçe 30b/7

ö. -mese 8a/12, 30b/8

ö. -meslikini 82a/12

ö. -mey 82a/12

ö. -meydür 107a/12

ö. -se 19a/8, 82a/11

ö. -üp 57b/5

ö. -mey kal- "ölmeyip kalmak, ölmemek" 82a/12

öltür- *Öldürmek*

ö. -di 106b/8, 119a/1

ö. -geli 78b/10, 125b/4

ö. -gil 106b/7, 118a/13

ö. -geniñdin 56a/13

ö. -megendin 56b/1-2

ö. -mek 39b/13, 55b/1, 85a/7, 85b/9, 106b/1, 112a/5, 117b/5

ö. -mekdin 4b/4, 107a/1

ö. -mekge 55a/12, 55b/13, 78b/13, 85a/7, 106b/10-11, 126a/12

ö. -mekni 106b/10

ö. -mekniñ 107a/2

ö. -mesün 106b/9

ö. -sem 56b/2

ö. -sünler 40a/1

ö. -üp 85a/8
 ö. -ür 58b/13
öldürül- *Öldürülmek*
 ö. -güçiniñg 85a/8
ölüg 1. *Ölü*
 ö. 11b/3
 ö. +niñg 51b/10-11
 2. *Gönlünde yaşama sevinci olmama, cansız, isteksiz hâlde olma*
 ö. +ni 66b/6
 3. *Kötü durumda, işe yaramaz durumda olan şey*
 ö. 95a/10
ölüm *Vefat etme, vefat; ölüm*
 ö. 16a/3, 28b/6, 28b/7 (3), 30a/12, 49b/1, 55a/11, 82b/1, 95b/1
 ö. +din 28b/6, 29a/6, 30a/3, 30b/6
 ö. +ge 116a/10
 ö. +ini 8a/12
 ö. +ni 26a/7, 55a/2, 116a/10
 ö. +ünñni 74b/1
 küçük ö. "uyku için kullanılan bir tabir" 49b/1
°Ömer (ka) *Peygamberimizin vefatından sonra İslâm ümmetinin başına geçen ikinci halife; Hazreti Ömer*
 °Ö. 76a/6, 76b/3, 107b/6
 °Ö. +dürler 76b/4
°ömr (Ar.) *Hayat, yaşam; ömür*
 °ö. 30a/7, 31a/5, 51b/8, 77a/3, 82b/5
 °ö. +de 72b/13
 °ö. +i (nışf-ı °ö.) 95a/4
 °ö. +ide 3b/12
 °ö. +idin 21a/1
 °ö. +leri 21a/1
 °ö. +ni 6b/12
 °ö. +niñg 30b/3
 °ö. +ünñg 10b/11, 32b/7, 82b/2, 90b/12
 °ö. tap- "uzun ömür yaşamak, uzun hayat sürmek" 29b/8-9
 °ö. ötker- "hayat sürmek, yaşamak" 56b/4, 86b/13-87a/1
örgeñ- *Öğrenmek*
 ö. -e (örgeñal.) 63b/1, 74b/3

ö. -dim 73b/7 (2)
 ö. -gen 14a/5, 73b/4
 ö. -genlerge 87a/1
 ö. -gey 11a/4
 ö. -gil 8b/8, 9b/8, 13b/1, 13b/6
 ö. -ip 11a/3
 ö. -ipdür-mén 106b/10
 ö. -medim 73b/7
 ö. -mek 13b/1, 14b/1, 14b/11, 22b/8, 63a/11, 101b/7
 ö. -mekdin 10b/2, 74a/7
 ö. -mekge 13b/5, 88a/10, 101b/8
 ö. -meklik 87b/13
 ö. -mekni 98a/3
 ö. -mes 74a/10
 ö. -mey 13b/9
 ö. -se 13b/10
 ö. -seler 74b/12
 ö. -ür 13b/8, 24b/8, 63b/4, 63b/5, 74a/9, 75a/11
 ö. -gen bol- "öğrenmiş olmak" 14a/5
 örgena'l- "öğrenebilmek" 63b/1, 74b/3
örget- *Öğretmek*
 ö. -edurğan 74a/8
 ö. -geni 106b/11
 ö. -gey 86b/10
 ö. -geyler 3a/8
 ö. -gey-siz 73b/5
 ö. -gil 73a/11, 73a/12, 73a/13, 74a/4, 74b/3, 75b/9, 115b/9
 ö. -güçi 17b/8
 ö. -ip (ögze) 74a/3
 ö. -megil 16b/3
 ö. -mekdin 74b/2, 75a/9
 ö. -mekdür 74b/1-2
 ö. -mekge 14b/8-9, 26b/13
 ö. -mese 74b/5
 ö. -señg 106b/4
 ö. -ti 73b/2
 ö. -tim 73b/3
 ö. -ürde 7b/6
öt- 1. *Geçmek*
 ö. -gen 76b/2

ö. -gandin 125b/10
 ö. -gülük 13a/2
 ö. -medi 125b/6, 125b/12
 ö. -megey 13b/10
 ö. -se 125b/4
 ö. -ti 125b/12
 ö. -tiler 76b/3, 76b/6, 76b/9, 76b/12
 ö. -üp 16a/8, 29b/7, 80a/10
 ö. -üpdür 42b/13
 ö. -üp bar- "geçip gitmek" 16a/8, 29b/7, 80a/10
 2. *Konuşulmak, geçmek*
 ö. -er 15b/10, 23a/13
 ö. -gen 19b/5
 ö. -ti 18b/13
 3. *Dünyadan gelip geçmek*
 ö. -gen 15b/12, 25a/2
 4. *Bağışlamak, affetmek*
 ö. -gen 18b/11
 ö. -gil 85b/3
 ö. -senğiz 112b/6
 ö. -tüm 112b/5, 112b/7
 5. *Belirli bir süre geçmek, zaman geçmek, vakit geçmek, (zaman olarak) geride bırakmak, geçmek*
 ö. -er 121a/5
 ö. -gen 31a/1, 31a/2, 31a/3, 31a/5, 31b/7
 ö. -gandin 35a/8
 ö. -gey 51b/8
 ö. -mes 114b/11
 ö. -mesde 120b/13
 ö. -se 31a/4
 ö. -ti 38b/13, 45b/6, 46a/11, 46b/2
 ö. -üp 24b/7
 ö. -üp (öğze) 45b/8
 6. *Nitelik bakımından daha ileri durumda olmak, ileri geçmek, önüne geçmek*
 ö. -mes 71b/7
 7. *Ahrete gitmek, öbür dünyaya gitmek*
 ö. -ti 81a/12
 8. *Vazgeçmek*
 ö. -ti 110b/12

9. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

ö. -mey (hılāf ö.) 78a/2
 ö. -mey (günāh ö.) 79b/3
 ö. -se (günāh ö.) 84a/2

öte- *Gerçekleştirmek, becermek, eda etmek, ödemek, namaz için kılmak*

ö. -gey (namāz ö.) 128a/13
 ö. -gil (namāz ö.) 4b/9, 91b/5
 ö. -mek (namāz ö.) 4a/5, 89b/12-13
 ö. -mek (nefl ö.) 89b/13

ötke- 1. *Yaşamak, ömür sürmek, ömür geçirmek*

ö. -di 118b/4
 ö. -dim (°ömr ö.) 86b/13-87a/1
 ö. -gey 77a/3
 ö. -gey-sén 27a/6
 ö. -gülük (°ömr ö.) 56b/4
 ö. -megil 59a/5,
 ö. -ür (kün ö.) 29a/1
 ö. -ürde 32b/7-8

2. *Vakit geçirmek, zaman harcamak, (vakti) değerlendirmek*

ö. -gil 52b/1

3. *Bir yerden bir yere geçmesini sağlamak, geçirmek*

ö. -inğler 76a/12

4. *Geçistirmek, savuşturmak*

ö. -gil 89a/11

5. *Şahit göstermek, şahit getirmek*

ö. -gil 90b/7

6. *Haddi aşmak, sınırı aşmak, sınırı geçmek, sınırı geçirmek*

ö. -kermegil (ḥaddidin ö.) 104a/10

öy 1. *Ev*

ö. 40a/12, 50b/12, 59b/6, 63b/12, 64a/3, 64b/7, 66b/10, 81b/10, 84a/7 (2), 84a/8, 106a/8

ö. +de 40a/13, 54b/7, 66a/7, 75b/12, 84a/7, 96b/13

ö. +din 81a/6

ö. +ge 39b/2, 73a/3, 89b/8 (2), 97b/10, 105b/9

ö. +i 40a/13, 60b/11

ö. +ide 36a/3, 38b/11, 45b/11, 58a/6, 72b/6, 75a/3, 92b/1
 ö. +idin 45b/11, 60b/3
 ö. +ige 16a/9, 94b/6, 94b/12
 ö. +large 58a/7
 ö. +leride 76a/10, 76a/13
 ö. +niñg 25a/5, 50b/11
 ö. +ümde 38b/9
 ö. +ünğde 36a/1, 40b/7, 65b/12
 ö. +ünğğa 36a/1
 ö. +ünğge 37a/9-10, 40a/6
 ö. tut- "ev düzeni kurmak, düzenli bir ev hayatı oluşturmak, aile düzeni kurmak" 72b/3, 72b/5, 75a/12, 75b/4, 77a/2, 97b/9, 97b/10, 97b/13
 ö. égesi "ev sahibi" 125a/1
 2. *Gök haritasının 12 eşit kısma bölünmesiyle oluşan parçaların her birine verilen ad; ev. Evler, gezegenler ve burçlar tarafından etkilenen yaşam bölgelerini gösterir. Evler, gökyüzüne bakıldığında gözle görülebilen bir bölünme olmayıp hesaplama yöntemi ile bulunan bir uyarlamadır*
 ö. +ge 102a/6
 3. *Padişahın mülkü, ikamet yeri, saray*
 ö. +de 112a/1
 ö. +din 111b/7
 4. *Hükümranlık*
 ö. +i 119a/7 (2)
 5. *Tekke, dergâh*
 ö. +niñg 128a/12
öyle- 1. *Evlendirmek*
 ö. -gil 75b/2, 75b/3
 ö. -megil 75b/1-2
 2. *Evlenmek*
 ö. -megin 76a/4
öylen- *Evlenmek*
 ö. -megin 76b/13
 ö. -mekdin 72b/3
öyür- *krş. ögür-*
 ö. -di (yüzini ö.) 19a/10
 ö. -megil (yüz ö.) 77b/3
öz 1. *Kendi*

ö. 3a/6, 3b/12, 6a/6, 7b/13, 12b/8, 12b/12 (2), 13a/6, 13a/8, 14b/5, 14b/8, 16a/11, 16a/12, 17b/3, 17b/5, 17b/5, 17b/6, 17b/12, 20a/8, 22a/7, 23b/13 (2), 24a/5, 27a/1, 27b/3, 32a/5, 33a/5, 33b/4, 34b/8, 36a/3 (3), 37a/10 (2), 37b/13, 38b/9, 40a/12 (2), 42b/11, 43b/1, 45a/3, 46b/8, 47b/9, 49b/7, 50b/7, 50b/8, 50b/9, 50b/13, 51a/4, 51a/5, 51a/8, 51a/10, 53a/8, 53a/9 (2), 53a/10, 53a/12, 53b/5, 55a/2, 56b/7, 56b/12, 57a/3, 58a/4, 58b/5, 59a/6, 59b/2, 59b/11, 65b/13, 66b/12, 67a/1, 74b/13, 75a/8, 75b/2, 79a/13, 82a/11, 83a/3, 86a/13, 86b/13, 92b/5, 93a/4 (2), 93b/2, 95a/5, 95a/10, 96a/13, 96b/9, 99a/5, 99a/7, 103b/2, 106a/3, 107b/13, 108a/1, 108b/6, 112b/7, 114a/9, 115a/6, 115a/7, 115a/10, 115b/12, 116a/3, 116a/8, 117b/3, 117b/4, 117b/8, 120a/1 (2), 121b/8, 127b/6
 ö. +i 6b/6, 6b/8, 10b/3, 12b/8, 17b/8, 26b/4, 43a/4, 43b/1, 75b/6, 96a/2 (2), 97a/6, 108a/13, 115a/8, 119a/1, 127a/8
 ö. +içe 14b/4
 ö. +ide 30b/13, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/9
 ö. +idin 93b/11 (2), 106a/13, 107a/5,
 ö. +ige 1b/10, 8b/12, 23a/6, 24a/9, 50b/4, 97a/1, 106a/2, 106a/7, 113a/12, 116a/10, 127a/8, 127b/6, 128a/4
 ö. +inğge 9a/7
 ö. +ini 4a/12, 5b/3, 11a/6, 11a/7, 11a/8, 11a/12, 15a/11, 17b/1, 25b/8, 25b/12, 26a/2, 29a/3, 33a/10, 35b/6, 48b/12, 52b/4, 66a/5, 67b/4, 76a/1, 100a/5 (2), 118a/2, 125a/4, 126a/2, 127b/3
 ö. +iniñg 6b/1, 15a/11, 23a/6, 68a/12, 93b/10, 106b/11, 124b/9
 ö. +leri 53b/6
 ö. +leridin 7b/11
 ö. +lerige 33b/12, 33b/13-34a/1
 ö. +lerin 29b/3
 ö. +ni 4a/7, 14b/10, 14b/12
 ö. +üm 60b/12, 61a/13, 76a/11
 ö. +ümdin 14a/4
 ö. +ümüzni 74a/1

ö. +ümniñg 61a/12, 61b/7, 95a/6
 ö. +ünğ 12b/8, 13b/4, 17b/4, 23a/7, 25b/13, 27a/11, 45b/3, 47a/8, 53a/1, 53b/7, 59a/13, 62a/3, 74a/11, 88a/12, 90a/3, 90a/8, 91a/8, 96a/3, 96b/12, 97b/4, 103a/6, 113b/13, 114a/2
 ö. +ünğde 14a/8, 32b/1, 32b/3
 ö. +ünğdin 4a/9, 8b/4, 15b/1, 22a/8, 26a/12, 41b/4, 42a/9, 52b/6, 53a/1, 56a/12, 72a/10, 79a/5 (2), 83b/1, 83b/3, 84a/2, 92a/13, 120a/8, 121b/6
 ö. +ünğge 1b/13, 3a/11, 8a/6, 8a/13, 23a/9, 26a/7, 33b/11, 55b/10, 57b/10, 60a/7, 67a/9, 71b/8, 72a/3, 72b/7, 79b/10, 83b/2, 84b/9, 107b/8, 114a/4, 116a/9
 ö. +ünğlerni 6a/6
 ö. +ünğni 6a/8, 10a/9, 10a/10, 10b/2, 12b/5, 12b/6, 13b/5, 14a/8, 16b/11, 17a/8, 17a/9, 18a/13-18b/1, 22a/13, 22b/7, 22b/13, 23a/6, 23a/7, 28a/9, 28b/1, 39a/12, 44a/3, 44a/12, 44b/2, 54b/9, 56b/10, 56b/12, 57a/5, 61b/10, 61b/12, 66b/13, 72a/7-8, 72b/11, 73a/4, 74a/12, 79a/3, 80a/1, 80a/2, 86a/5, 86b/4, 95b/7, 104a/8, 104b/2, 106b/1, 107b/11, 109a/4, 115b/1, 116a/10
 ö. +ünğniñg 2a/11, 10a/12, 12b/8, 16b/12, 25b/12, 42a/9, 42a/10, 57b/8-9, 60a/5 (3), 61b/12, 82a/12, 83a/3, 88b/5, 92b/1, 107b/1
 ö. murādiça bol- "kendi isteğince olmak" 25b/7-8
 ö. kıl- "hısım hâline getirmek, kendi canından, kanından biri durumuna getirmek" 75b/3
 ö. hālīga koy- "kendi hâline bırakmak" 75b/6
 ö. +ige özi "kendi kendine" 127a/8
 2. *Temel, asıl*
 ö. 64b/12, 103a/1
 ö. +idür 127a/1

özge *Başka, ayrı, diğer*

ö. 2b/2, 2b/9, 4a/4, 4b/4, 6b/2, 9b/1, 9b/7, 14a/9, 25a/11, 31b/5, 44a/4, 49a/13, 49b/8, 50a/12, 52a/7, 52b/10, 61b/8, 62a/7, 62b/2, 62b/11, 62b/12, 62b/13, 64b/8, 70a/9, 70a/11, 107a/3,

109a/4, 110a/2, 110b/3, 114b/9, 119b/10, 120b/8, 120b/9, 121a/9, 121b/2
 ö. +çe 6b/9, 40b/6
 ö. +de 5a/13, 14a/8
 ö. +din 14a/7, 14a/9, 14a/11, 119a/3-4
 ö. +dür 28a/6
 ö. +ge 22a/8
 ö. +ler 6b/3, 22a/10, 27b/2, 47b/1, 68b/1, 68b/1-2, 74a/1, 103a/6, 105b/12
 ö. +large 105a/7, 123b/7
 ö. +lerniñg 27b/3, 68b/4
 ö. +ni 1b/7, 93b/10
 ö. +si 20a/9, 64b/2, 124a/1

özr (Ar.) *1. Mazeret*

°ö. 5a/4, 5a/5, 45a/10, 47a/4

2. Kusur

°ö. 76b/3, 120b/5

3. Af dileme; özür

°ö. +ige 85b/3

°ö. +ini 84b/2

°ö. +ler 110b/12

°özr ayıt- "özür dilemek" 46a/6, 79b/3, 84b/8, 85a/4, 85a/5, 114b/4

özr (Ar.) *Mazeret; özür*

°ö. 73a/1

Pp

pādšā (Far.) *Hükümdar; padişah, krş.*

pādšāh

p. 107a/6, 107b/5

p. +dur 9b/7

p. +lar 107a/1, 107a/2, 107b/13

p. +largā 109b/1

p. +ları 17a/2

p. +larnı 108a/2

pādšāh (Far.) *krş. pādšā*

p. 6b/2, 18b/11, 21b/13, 33b/4, 36a/3, 38b/4, 38b/7, 45a/11, 46a/1, 46b/1, 46b/2, 52b/11, 53a/10, 53a/11, 54a/6, 53b/4, 80b/6, 80b/11, 81a/2, 106a/10, 107a/7, 107a/12, 108b/2, 113b/4, 113b/13, 114a/8, 114a/12, 114b/1,

114b/3, 115a/2, 117a/8, 117b/12, 117b/12, 118a/9, 118b/8, 118b/10, 119a/2, 119a/3, 120a/6, 120a/11, 120a/13
 p. +dm 114b/9
 p. +dur 81b/1
 p. +ğa 53b/5, 104a/2, 106b/2-3, 108a/10, 108b/3, 109a/12, 111a/11, 113b/12, 114a/3, 114a/10, 114a/13 (2), 115a/12, 116b/12
 p. +ı 17a/5, 39b/9, 111a/8
 p. +mğga 121b/8,
 p. +mğnıng 115a/6
 p. +lar 1a/13, 5a/10, 25a/2, 25b/7, 53a/2, 53a/7, 53b/3, 105b/1, 106a/10, 106b/13, 108a/5, 108a/8, 108a/9, 108b/7, 115a/13, 120a/9
 p. +lardın 114a/8
 p. +largā 1a/13-1b/1, 1b/1, 45a/12, 53a/13, 53b/9, 81b/5, 106a/11, 106a/12, 112b/13
 p. +ları 53a/8
 p. +larıda 119b/12
 p. +larığa 53a/9
 p. +larnıng 24b/10, 28a/4, 52a/11, 76a/8, 106a/9, 108a/7, 117b/11, 119a/6-7
 p. +larnıng 119b/11
 p. +nı 113a/4, 114b/6, 115a/2
 p. +nıng 6b/7, 21b/11, 46b/1, 46b/5, 80b/6, 80b/13, 81b/1, 85a/11, 106b/2, 108a/4, 108b/4, 109a/1, 109a/3, 113a/7, 114b/7, 115a/3, 117a/2, 118a/13, 119a/3, 121b/9
 p. -ı büzürg "büyük, hürmete layık padişah" 18b/10
 p. -ı dād-ger "adaletli padişah, adil padişah" 119a/9
 p. -ı bī-dād "adaletsiz padişah, zalim padişah" 119a/9
 p. -ı encüm ve eflāk "yıldızların ve feleklerin padişahı, sultanı" 122b/13
pādšāhī (Far.) *Bir padişah*
 p. 6b/5, 119a/11, 120a/6
pādšāhlık (Far.+T.) *Hükümdarlık; padişahlık, krş. pādšālık*

p. 81a/4, 81a/12-13, 116b/12, 120a/5, 120a/12, 120b/6
 p. +da 120a/13
 p. +ğa 116b/12, 116b/13, 119b/6, 120b/6-7
 p. +nı 81a/5
 p. +nıng 120b/5
 p. kıl- "padişahlık etmek, hükümdarlık yapmak" 81a/7-8
 p. kıl'al- "padişalık edebilmek, hükümdarlık yapabilmek" 120a/6
pādšālık (Far.+T.) *krş. pādšāhlık*
 p. +mğız 45b/12
pādšāh-zāde (Far.) *Padişahın çocuğu, padişahın evladı*
 p. 81a/2, 114b/10
pejmürde (Far.) *Dağınık, perişan*
 p. 28a/9
pāk (Far.) *Temiz; pak*
 p. 4b/8, 4b/12, 7a/4, 23a/5, 64a/10, 88b/2, 100a/5, 104b/2, 104b/3
 obdan p. kıl- "iyi hâle getirmek, temizlemek" 35a/13
 p. kıl- "temizlemek, arındırmak, temiz tutmak" 35b/1
 p. bol- "temiz olmak, pak olmak" 77a/2
pāk-dāmen (Far.) *Namuslu, iffetli*
 p. bol- "namuslu olmak, iffet sahibi olmak" 124b/7
pāk-dīn (Far.+Ar.) *Temiz dinli, Salih Müslüman*
 p. 72a/4
pāk-dīnlık (Far.+Ar.+T.) *Temiz dinlilik, salih Müslümanlık*
 p. 14b/12
pākīze (Far.) *Temiz, pak*
 p. 100a/6
pāklik (Far.+T.) *Temizlik,; paklık*
 p. 4b/8
pāl (Ar.) *Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve telvesi, el ayası vb.ne bakarak anlam çıkarma; fāl*
 p. baq- "bakla, iskambil, kahve, kitap vb. şeylerden anlamlar çıkararak

gelecekte haber vermeye çalışmak; fal bakmak" 89b/10

pāre (Far.) *Parça*
p. kıl- "Parçalamak" 80a/11

Pārisī (Far.) *krş. Fārisī*
P. 108a/12

Pārisī-gūy (Far.) *krş. Fārisī-gūy*
P. +nı 65b/13

pārsā (Far.) *Dinine çok bağlı, zahit, takva sahibi kimse, dindar*
p. 26b/1, 72a/5, 116b/13
p. (rūze-dār p.) 97a/2

pat *Çabuk, hızlı, hızlıca*
p. 8b/7, 92b/13, 96a/5, 100a/8, 101a/2, 116a/6, 119a/7

pat- *Batmak*
p. -ar 30b/2

pat pat *Çabuk çabuk, hızlı hızlı*
p. 16b/9

patğına *krş. fatğına*
p. 57a/10

pāyān (Far.) *Kenar, kıyı, uç*
p. 37b/4

pāyçe (Far.) *krş. fāyçe*
p. +leri 69b/11
p. +siniñ 63b/10

pāye (Far.) 1. *Rütbe, mertebe, derece*
p. -i taht "hükümdarlık mertebesi, derecesi" 30a/6
p. +sige 31a/6
2. *Yer, bölge*
p. +ge 70a/12
p. +ge tart- "bir yere doğru çekmek, bir yerden geçirmek amacıyla çekmek" 70a/12

peder (Far.) *Baba*
p. -i büzürg-vār "büyükbaba, dede" 31b/6

peder ü māder (Far.) *Baba ve anne*
p. 8a/2, 9a/5
p. +ge 2b/5
p. +leri 7b/9
p. +lerini 7b/10
p. +ni 7b/13
p. +niñ 7a/11, 7a/13, 7b/8, 8a/4, 8a/10

pehlevānlık (Far.+T.) *Yiğitlik*
p. +ını 80b/10

pelek (Far.) *Göz kapağı*
p. +(g)i 64a/7

penāh (Far.) *Himaye, koruma, yardım*
p. +ıda 26b/1
p. +ımğa 12b/7

pend (Far.) *Öğüt, nasihat*
p. (p. naşihāt) 10a/3-4, 24b/10-11
p. naşihāt kıl- "nasihat etmek" 10a/3, 10a/4, 16b/9
p. yé- "nasihat duymak, nasihat işitmek" 27a/10, 69a/2
p. naşihāt bér- "nasihat etmek, öğüt vermek" 126b/5

perde (Far.) 1. *Bir yerin dışarıdan görünmesini önlemek, ışığı engellemek veya iki yeri birbirinden ayırmak için gerilen kumaş, naylon vb. örtü; perde*
p. 76a/11, 76b/1
p. +niñ 76b/1
2. *krş. ferde*
p. +din 105b/2

perest (?) (Far.) *Dünyanın düzeni, sistemi*
p. +ini 2a/3

perestiş (Far.) *Tapma, inanma, tapınma*
p. kıl- "tapmak" 78b/11-12

pergār (Far.) *Yay veya daire çizmekte yahut ölçmekte kullanılan, baş taraflarından birbirine eklenmiş açılır kapanır iki koldan ibaret alet, pergel*
p. kâlemi "birtakım şekiller çizmek için pergelin ucuna takılan kalem" 88a/12

perhîz (Far.) *Sakınma, kaçınma, uzak durma*
p. kıl- "sakınmak, kaçınmak, uzak durmak" 10a/2, 25b/11, 36a/5, 36a/6, 41a/8, 41a/11, 41b/9, 42a/13, 43a/11, 44a/3, 48a/2, 48a/11, 49a/9, 55a/4-5, 61b/9, 67b/1, 90a/1-2, 95a/8, 101b/3, 103a/5, 113b/6, 121b/5, 128b/2
p. kıl'al- "sakınabilmek, kaçınabilmek, uzak durabilmek" 44a/4

perhîz-kâr (Far.) *Haram ve yasak olan şeylerden kaçınan, bunlara karşı kendini tutan (kimse), müttakî*

p. bol- "Haram ve yasak olan şeyden kaçınmak, sakınmak" 117a/1

perhîz-kârlık (Far.+T.) *Haram ve yasak olan şeylerden kaçınma, bunlara karşı kendini koruma, tutma hâli*

p. 93a/5

Perverdigâr (Far.) *kşr. ferverdigâr*

P. +nınğ 7a/13-7b/1

perverdigârlık (Far.+T.) *Tanrılık, Allahlık*

p. +(ğ)ını 2a/12

perveriş (Far.) *krş. ferveriş*

p. kıl- "beslemek, terbiye etmek, yetiştirmek" 7b/2, 24b/5, 75b/8

pes I (Far.) *Öyleyse, şöyle ki, şu hâlde, bundan sonra, sonra, o hâlde, öyle ki*

p. 1b/12, 6a/10, 7a/10, 7b/1, 7b/13, 10b/9, 14a/4, 14a/12, 14b/6, 17a/8, 17b/3, 18a/11, 20a/5, 21a/11, 24b/12, 30a/12, 31a/8, 31a/10, 35a/7, 36a/12, 39a/9, 41a/2, 42a/8, 42b/3, 43b/1, 43b/4, 46b/13, 47b/7, 48a/5, 48a/8, 48b/10, 50b/13, 51a/3, 51a/13, 52a/1, 52a/6, 55b/9, 58a/1, 59a/1, 61a/6, 64b/11, 68a/12, 73b/2, 76a/13, 77a/10, 81b/8, 85b/9, 87b/11, 87b/13, 88a/5, 92a/13, 92b/8, 93a/5, 109a/12, 109b/5, 113b/7, 114b/9, 115a/12, 119a/2, 122b/11, 123b/4, 124b/4, 126b/11, 127b/1, 127b/5, 127b/13, 128a/5

pes II (Far.) *Arka, arka taraf*

p. +i 63b/11

pesend (Far.) *krş. fesend*

p. kıl- uygun görmek, doğru bulmak" 59a/3

p. kör- "uygun görmek, doğru görmek" 117a/4

pesendide (Far.) *Takdire şayan, değerli, beğenilecek, beğeni toplayacak*

p. 116a/4

p. +dür 93a/8

pest (Far.) *1. Sakin, yavaş*

p. kıl- "hafifletmek, sakinleştirmek, yatıştırmak" 13a/4

2. Alçak, aşağı, alt kademedede olan (kimse)

p. 26b/3, 93b/11, 120b/3

3. Az

p. bol- "azalmak" 35b/10

p. himmetlig "himmeti az, cimri, pinti" 116a/6, 120a/2

p. himmet bol- "cimri olmak, pinti olmak" 120a/1

pestrek (Far.+T.) *Makam, mevki, ekonomi vb. durumlarda daha aşağı, daha aşağıda*

p. bol- "daha aşağıda olmak" 77a/2-3

peşt ü penâh (Far.) *Sığınılacak ve dayanılacak kişi*

p. +ı 5b/6-7

pey I (Far.) *Sinir*

p. +leri 63b/8

p. +lerni 48b/9

pey II (Far.) *Bir şeyi yapmak için fırsat gözetme, peşinde olma, ardında olma*

p. +ide 68a/11

peydâ (Far.) *krş. feydâ*

p. kıl- "ortaya çıkarmak, yaratmak, meydana getirmek, peyda etmek" 2b/11, 2b/11 (2), 3a/1, 7a/10, 50b/2, 62b/9, 115a/9

p. bol- "ortaya çıkmak, belirlemek, meydana gelmek, peyda olmak" 6b/5, 10b/7-8, 12a/7, 28a/13, 36b/8, 36b/13, 43a/6, 50b/10-11, 55b/12, 65a/9, 71a/2, 71a/3 (2), 75a/10, 99a/3, 99a/6, 114a/7, 115b/1, 120a/4, 122a/9, 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/8, 123a/9

peygamber (Far.) *1. Allah'ın emirlerini insanlara ileten elçi; peygamber*

p. 3a/10, 124a/7

p. +ge 13a/8

p. +large 4a/1

p. +leriniğ 3b/1

p. +lerni 2b/11, 3a/7, 3b/1

p. +lerini 3b/5

p. -i mürsel "Allah tarafından gönderilen peygamberler" 62a/12, 101b/9, 124a/10

2. Hazreti Muhammed

p. 2a/7, 20a/7, 91b/5, 98a/4
 Hâzret-i p. "Hazreti Muhammed" 7b/9, 17b/7
 p. -i Hudâ "Allah'ın peygamberi, Hazreti Muhammed" 76b/7
peygamberlik (Far.+T.) *Peygamberlik*
 p. 17b/8, 62a/11
peyvend (Far.) 1. *Bağlama, dikme*
 p. kıl- "Bağlamak, birleştirmek" 122b/9
 p. kılğalı bol- "bağlayabilmek, bağlama imkânına sahip olmak" 83a/13-83b/1
 2. *Bağ*
 p. +i 123a/2
peyveste (Far.) *Bağlı, ... ile bağlantılı*
 p. +dür 102a/13
pindâş (Far.) *Zan, düşünce*
 p. kıl- "sanmak, zannetmek" 16b/11
pinhân (Far.) 1. *krş. finhân*
 p. 47b/2, 62b/1, 65b/8, 114a/3
 p. kıl- "nasihat verme, yardım vb. bir işi gizli yapmak, ulu orta yapmamak" 126a/11
 2. *Gizlice, gizli bir şekilde*
 p. 112a/12, 128b/10
pîr (Far.) 1. *Yaşlı, ihtiyar*
 p. 48a/6
 p. +ler 28a/5, 104b/7
 p. +lerğa 104b/8
 p. +lerniğ 28a/8, 30a/3
 p. bol- "yaşlı olmak, ihtiyar olmak" 28a/5, 28b/1, 28b/2, 28b/3, 28b/4, 32a/1, 48a/2, 49b/7
 2. *Metni yazan İskender bin Keykavus'un babası için kullandığı saygı ifadesi*
 p. 74a/3
pîrlük *Yaşlılık, ihtiyarlık, krş. pîrlik*
 p. 31b/5, 31b/11, 32a/3, 59b/2
 p. +da 32a/2, 45a/9
 p. +dın 31b/12
 p. +dur 49b/7
 p. +(ğ)ım 31b/4
pîrlik (Far.+T.) *krş. pîrlük*

p. 28a/6, 30b/2, 31a/12
 p. +ğa 31b/3
 p. +dın 30a/3, 31a/11
 p. +nıñg 30b/1, 31a/10-11
pîr-zen (Far.) *İhtiyar kadın, kocakarı*
 p. +i 41b/12
 p. +nıñg 42a/7
pîş (Far.) *Ön, ön taraf*
 p. kél- I "denk gelmek, tesadüf etmek" 18a/1, 32a/5-6
 p. kél- II "ortaya çıkmak, zuhur etmek, oluşmak" 92b/10
 p. kél- III "ağırlamak" 18b/13, 37a/10, 38a/2
piş- krş. fiş-
 p. -қан 30a/7
pîşâne (Far.) *Alın*
 p. +si 63a/10, 69b/11, 69b/12
pîş-destlik (Far.+T.) *İlk yapma, önce yapma, önce davranma, ilk olarak yapma*
 p. kıl- "bir işi ilk yapmak, aceleci davranıp ilk yapan olmak, bir işi yapmak için önce davranmak" 105b/5
pîşe (Far.) 1. *Huy, âdet, alışkanlık*
 p. kıl- "huy edinmek, âdet hâline getirmek, alışkanlık hâline getirmek" 15b/5-6, 97a/12-13
 p. kıl- "göstermek, sergilemek" 106a/6
 2. *Sanat, meslek, iş*
 p. (hüner p.) 120b/9
 3. *Meslek erbabı, sanatkâr, meslek sahibi*
 p. +ler 121b/3
pîşîn (Far.) *krş. fişîn*
 namâz-ı p. "öğle namazı" 33a/13
piyâde (Far.) *Yaya olarak savaşan asker; piyade*
 p. +sini 80b/8
piyâle (Far.) *Kadeh, krş. fiyâle*
 p. +din 36a/9
 p. +ni 109a/3
 p. +nıñg 36a/6
pōst (Far.) *İnsan vücûdunun dış yüzü, ten, deri*

p. 62b/9
 p. +da 62b/11
 p. +ı 63b/2, 63b/7
 p. +ığa 62b/4
pul (Far.) *krş. ful*
 p. 41a/13, 41b/1, 43b/3, 58a/12, 59a/13, 66a/10, 74a/13, 105b/8, 105b/9, 105b/10
 p. +dın 43b/1
 p. +ğa 29b/8, 66a/9
 p. +nı 107a/5, 114a/1, 114a/2
 p. +unğdın 94a/4
 p. +unğğa 67a/13
pulsız (Far.+T.) *Parasız, krş. pulsuz*
 p. 43a/13,
pulsızlık (Far.+T.) *Parasızlık, krş. pulsuzluk*
 p. 43a/12
pulsuz (Far.+T.) *krş. pulsız*
 p. 43b/4, 58a/13
pulsuzluk (Far.+T.) *krş. pulsızlık*
 p. +um 43b/2
püşide (Ar.) *Örtülü, gizli, bilinmez, meçhul*
 p. bol- "gizli olmak, bilinmez olmak" 100a/3
put *Bacak, krş. fut*
 p. 4b/11
 p. +ı 70a/3
 p. +larığa 62b/5
putperest (Far.) *Putu tapan kimse; putperest*
 p. bol- "puta tapan olmak, putperest olmak" 78b/10
pür-hör (Far.) *Çok yiyen*
 p. 34a/4
pür-könğüllüg (Far.+T.) *Cömert, gönü bol, hoşgörülü, eli açık*
 p. 122a/1
pür-ķuvvet (Far.+Ar.) *Kuvvetli, şiddetli*
 p. 100b/4
pür-ma^cnā (Far.+Ar.) *Manalı, mana dolu, mana yoğunluğu fazla*
 p. 109b/9

pür-ni^cmet (Far.+Ar.) *Malı mülkü çok (kimse)*
 p. 5b/5
püş (Far.) *Sırt, arka*
 p. +ide 48a/8
pütü- *krş. fiti-, fütü-, fütü-*
 p. -di 112b/2, 118b/8
 p. -gendür-mén 12a/9
pütül- *Yazılmak*
 p. -di 71a/13

Rr

rağıya'llāhu ^canh (Ar.) *"Allah ondan razı olsun." anlamında erkekler için kullanılan bir söz*
 r. 76a/6, 76b/3, 76b/5-6, 76b/6, 76b/9, 76b/12, 107b/6 (2)
 r. +dın 7b/7-8
 r. +nıng 76a/10, 76a/13
rağıya'llāhu ^canhā (Ar.) *"Allah ondan razı olsun." anlamında kadınlar için kullanılan bir söz*
 r. +nıng 41b/12, 76b/8
rağbet (Ar.) *Hırs, istek, arzu*
 r. 52b/8
rāğıb (Ar.) *İsteme, talep etme, kabul etme*
 r. bol- "istemek, kabul etmek, bir kimseyi dost olarak, yardımcı olarak kabul etmek" 108b/2
rāhat (Ar.) *Huzur, rahat, rahatlık*
 r. 5b/10, 6a/12, 10b/7 (2), 59a/12, 77a/3, 125a/6
 r. (rāhat ve āsāyış) 51a/12
 r. +ı 117b/11
 ni^cmet-i r. "rahatlık nimeti" 51b/4
 r. bol- "rahat olmak, rahat duruma gelmek" 59a/13
 r. tap- "rahatlamak, huzurlu olmak, huzura ermek" 118b/2
rahīm (Ar.) *Merhametli, merhamet sahibi, şefkatli*
 r. 85a/13
 r. +large 85a/4

raḥm (Ar.) 1. *Akraba, hısım*

r. +nı (şıla-yı r.) 60a/3

2. *Esirgeme, koruma, acıma, merhamet etme*

r. +dur (cāy-ı r.) 86b/5

r. kı1- "esirgemek, acımak, merhamet etmek" 85b/8, 117a/12, 117b/4, 117b/5

raḥmet (Ar.) 1. *Merhamet; rahmet*

r. 30b/5

r. +i 34b/1

r. +idin 90a/6, 126b/3

r. kı1- "rahmet etmek" 32a/6, 116b/12

cāy-ı r. "acınacak hâlde, acınası durumda, rahmete muhtaç" 86b/4

2. *Büyüklik, kudret*

r. +iniṅ 96b/8

raḥmetu'llāh (Ar.) "*Allah rahmet etsin.*" anlamına gelen ibare

r. +dın 102a/10-11

raḥmetu'llāhi 'aleyh (Ar.) "*Allah'ın rahmeti üzerine olsun.*" anlamında kullanılan söz

r. 44b/13, 81a/8, 116a/13

r. +niṅ 18b/7-8

Raḥş (Far.) *İran'ın milli destanı olan Şehname'nin en güçlü kahramanlarından olan Zal oğlu Rüstem'in atı*

R. +ge 104a/5-6

raḥt (Far.) *Eşya, mal, mülk, servet*

r. +iṅ 30a/7

ra'ıyyet (Ar.) *Bir hükümdarın idaresi altında bulunan ve vergi veren halk*

r. 114a/4, 117b/12, 117b/13, 118b/5, 119a/6

r. +ğa 6b/2

r. +ge 104a/2, 114b/6, 119a/5

r. +ni 119a/5, 119a/10

r. +niṅ 117a/11

raḥş (Ar.) *Dans, tasavvufî dans; raks*

r. (r. semā°) 128a/2

Ramażān (Ar.) *Arabî ayların Şaban ve Şevval arasında kalan ve devamı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı mäh-ı R. "Ramazan ayı" 38b/11, 39a/4*

r. +da (mäh-ı R.) 68a/8

rāmī (Far.) *İtaatkârlık, uysallık, uyumlu olma durumu*

r. +dür 105b/4

ra'c nā (Ar.) *Yiğitlik taslayan, genç gibi görünmeye çalışan*

r. 30a/1

rāst (Far.) 1. *Doğru, gerçek, hakikat*

r. 3b/2, 3b/5, 10a/3, 18b/1, 18b/3 (2), 19b/8, 21b/5, 25b/13, 38b/7, 40a/2, 41b/8, 42a/5, 61b/9, 76b/5, 87b/10, 90b/10, 92a/7, 97b/1, 103a/8, 105b/1, 112b/10, 121b/4, 125a/6

r. +dın 18b/5

r. +dur 12a/10, 54a/7

r. +ğa 13a/3, 18b/4

r. +ı 61a/13

r. +ıça 117b/3

r. +ını 102a/1

r. +nı 18b/5

r. kél- I "doğru olmak, doğru çıkmak" 10b/10, 102a/4, 102a/9, 102b/12-103a/1

r. kél- II "uymak, denk gelmek" 18a/10-11

r. tut- "doğru tutmak, doğruluk üzerine tutmak" 79b/2

r. kı1- "bir işi doğru yapmak, hakkıyla yapmak

r. bol- "doğru olmak, hakikat olmak" 102a/2, 102a/2-3

r. sözlüg "doğru sözlü, sözü doğru" 117a/9

2. *Dik, düz, doğru*

r. 52b/7, 63a/4, 63b/6

rāst-gūy (Far.) *Doğru söyleyen, doğru konuşan, dürüst (kimse)*

r. 61b/11

r. +lar 62a/2

sühān-gūy ve r. bol- "doğru söz söylemek, doğru söz söyleyen olmak" 22a/12-13

r. bol- "doğru sözlü olmak, doğru söyleyen olmak" 96a/5

rāst-gūyluḡ (Far.+T.) *Doğru sözlülük, doğru sözlü olma durumu*

r. 18b/1, 62a/2
rāst-kāmet (Far.+Ar.) *Boyu düzgün*
 r. 63a/8
rāstlık (Far.+T.) *Doğruluk, dürüstlük*
 r. 14b/12, 96a/4, 113b/12, 122b/1, 123b/12, 126a/7
 r. +da 125a/6
 r. +dur 97a/13
 r. +ğa 24a/6-7
 r. +(ğ)ı 22a/12
 r. +ını 19b/9,
 r. +nı 93b/10, 97a/12
 r. kı1- I "dürüst olmak, doğru olmak, dürüst davranmak" 121b/8-9
 r. kı1- II "bir işi hakkıyla, doğru bir şekilde yapmak, dürüst olmak" 124a/13
 r. +da yür- "doğruluk üzere olmak, doğru yolda ilerlemek" 125a/6
rāvī (Ar.) *Haber, söz, bilgi vb.ni anlatan, nakleden kimse*
 r. 88b/9,
 r. +ler 88b/8
 r. +niñg 88b/7
rāy (Ar.) *Fikir, görüş, düşünce, krş. re'y*
 r. +ı 17b/11, 17b/13, 79b/13
rāz (Far.) *Sır*
 r. 22a/8
 r. +iñg 79a/11
 r. +ını 107b/10,
 r. +iñgni 22a/7, 77b/6, 79a/9
rāzık (Ar.) *Rızık veren*
 r. -ı şabr "rızık veren, rızka sebep olan" 125b/9
rāzī (Ar.) *Kabul etme, rıza gösterme, razı olma*
 r. 111a/5
 r. +dür-miz 125a/12
 r. bol- "kabul etmek, rıza göstermek, razı olmak 44b/12, 125a/13
Rāvut *Hindistan'da yer alan bir kavim, bir topluluk adı*
 R. 64b/13, 65a/1
re'āyā (Ar.) *Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan ve vergi veren halk*

r. +larını 46a/3-4
Rebī' ibn-i Muḥahhar (ka) *Metinde ismi zikredilen bir kâtip, kaynaklarda Rebiu'l- Mutahhar Kasırî, Mutahhar oğlu Rebī', Rebī' bin el-Mutahhar, Rebī' ibn-i Mutahhar Kayserî şeklinde geçmektedir*
 R. 113a/8, 113b/1, 113b/3-4
rebve *Bir at hastalığı*
 r. 71b/2
recā (Ar.) *Ümit, umut, umma*
 r. +dın 90a/6
red (Ar.) *Kabul etmeme; ret*
 r. kı1- "def etmek, uzaklaştırmak" 6b/12
 r. bol- "ortadan kalkmak, kaybolmak" 42a/10
refīk (Ar.) *Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş*
 r. 97b/6
reh-güzer (Far.) *Gelip geçilen yol, yol*
 r. +de 125b/3, 125b/9-10
re'īs (Ar.) *Başkan, amir*
 r. +i 23a/12
rek'at (Ar.) *Namazda kıyam, rüku ve iki defa secdeden meydana gelen bölüm; rekât*
 r. 91b/4, 128a/13
remz (Ar.) *İşaret, imâ*
 r. 109b/12
 r. +ni 112b/5
renc (Far.) *1. Sıkıntı, dert, zahmet*
 r. 10b/9, 16a/2, 18a/1, 59a/13, 68b/6, 105a/4
 r. (r. elem) 27a/4, 31a/11
 r. (r. miḥnet) 44b/7
 r. (r. meşakkât) 57b/10, 58a/1, 59a/11 (2), 59a/12, 61a/12, 69b/9-10, 72b/4, 74b/5
 r. +dın 57b/11
 r. +dür 60a/10
 r. +i 10a/1, 31a/4, 31a/9, 43b/10, 44b/5
 r. +idin 31b/11
 r. +in 31b/5
 r. tart- "sıkıntı çekmek, zahmet çekmek" 31b/12, 58a/3,

r. meşakkat tart- "zahmet çekmek, zahmete katlanmak, eziyete girmek" 26b/13

r. meşakkatde tut- "sıkıntı içinde tutmak, sıkıntı içinde bulundurmak" 44b/10

r. meşakkat tart- "zahmet çekmek, zorluk çekmek, meşakkat çekmek" 91a/7-8

2. *Emek, zahmet*

r. +inğ 27a/3

r. +ini 27a/4

rencide (Far.) *İncinmiş, kalbi kırılmış*

r. bol- "incinmek, kalbi kırılmak" 96a/7

rencür (Far.) 1. *İncinmiş, kırılmış*

r. bol- "incinmek, kırılmak" 19a/12

2. *Zayıf, yorgun*

r. bol- "zayıf düşmek, yorulmak" 50a/7

r. kı1- "İncitmek" 58b/12-13

3. *Hasta*

haste ve r. bol- "hasta olmak, hastalanmak" 36b/7

reng (Far.) *Renk*

r. +de 70a/1, 100a/12

r. +i 31b/11, 65a/10, 70b/1

r. +ide 100b/11

r. +ler 69b/8

r. tarāvet tap- "canlanmak, tazelenmek, canlılık bulmak" 50a/12

reng-rūy (Far.) *Yüz reng, ten rengi*

r. +da 104b/5

r. +ğa 49b/5

r. +nı 49b/4

reside (Far.) 1. *İzin, emir*

haṭ-ı r. "izin belgesi, izin vesikası, izin yazısı" 39a/7

2. *Yetişmiş, olgunlaşmış, olgunluk çağına gelmiş*

reside ve ʿāqile bol- "Olgun olmak ve akıllı olmak" 72b/5

r. bol- "yetişmek, olgunlaşmak, olgunluk çağına gelmek" 75b/9

resm (Ar.) *Usul, yöntem, âdet*

r. 49a/13, 75a/10, 119b/12

r. (resm ṭarīḳa) 87b/1

r. +dür 33a/13, 34a/1, 53a/9

r. +i 37b/10, 119b/11

r. +i (resmi rüsümü) 93a/11

r. +ige 65b/13

r. +ini 1a/11

rest-gār (Far.) *Hür, serbest, kurtuluşa ermiş kimse*

r. +lardin 66b/13-67a/1

Resül (Ar.) *Hazreti Muhammed*

R. 13a/7, 41b/13, 102b/3

be-ḥaḳḳ-ı Ḥudā ve R. -i Ḥudā "Allah ve Allah'ın resulünün hakkı için" 39b/10

Ḥazret-i R. "Hazreti peygamber, Hazreti Muhammed" 41b/10-11, 42a/3, 126b/9

Ḥazret-i R. -i Ekrem "Hazreti Muhammed" 6b/11, 126b/7-8

Resūlu'llāh (Ar.) *Allah'ın resulü, Allah'ın elçisi, Hazreti Muhammed*

R. +nı (evlād-ı R.) 23b/5-6

R. +nı (ferzend-i R.) 23b/9

R. 41b/13

reşk (Ar.) *Kıskanma, haset, kıskançlık*

r. +din 100b/1

Rev^c (ya) *Bugün Azerbaycan'ın Karabağ ovasında, Terter Çayının kıyısında yer alan, tarihî Arran bölgesinin başkenti olan Berde^c a şehri için metinde kullanılan yer adı, kaynaklarda bu yer adı Berda^c, Berdağa, Berde^a şeklinde geçmektedir.*

R. 107a/9

R. +ge 107a/12

R. +ninğ 107a/10

revā (Far.) 1. *Uygun, layık; reva*

r. 20a/9, 23b/5, 42a/8, 53b/9, 92b/7,

r. +dur 5a/5, 36b/10, 42a/7-8, 44b/13, 47b/1, 52a/1, 52a/8, 53a/3, 53a/10, 53a/11, 53a/12-13, 54a/4, 54b/7, 69a/3, 69a/4, 92b/8, 96b/6, 122b/6

r. kör- "uygun görmek, layık görmek" 5a/4, 6b/10, 7b/6, 85b/9

2. *Yerine getirme, karşılama, ihtiyacı giderme*

r. kı1- "yerine getirmek, yapmak, karşılamak, ihtiyacı gidermek" 13a/6, 26b/8 (2), 86a/13, 86b/1

revāc (Ar.) *Büyüklik, yücelik, şan*
r. +mîḡḡa 84a/4

revān (Far.) 1. *Yürüyen, giden*
r. bol- "yola koyulmak, gitmek" 60b/11
2. *Hareketlilik*
r. bol- "hareketli olmak" 99a/2
3. *Geçerli, uygulanan, kabul görmüş*
r. kılgan bol- "uygulamış olmak, yerine getirmiş olmak, hüküm vb. bir durumu kabul ettirmiş olmak" 115a/11
r. cārī kı1- "emir, ferman vb.ni işletmek, yürütmek, uygulamak, yerine getirmek" 115a/12-13
r. bol- "uygulanmak, yerine getirilmek, emrin, fermanın gereği yapılmak" 119a/3

revîş (Far.) *Takip edilen hareket tarzı, tutum, yol*
r. +mîḡ 27a/6

Rey (ya) *Bugün İran topraklarında kalan, Tahran'a bağlı bir şehir*
R. 28b/8, 81a/1, 81a/7, 81a/12

re'y (Ar.) *krş. rāy*
r. +i 17b/11, 17b/13
r. +ige 17b/6
r. +mîḡḡa 17b/5
r. +ini 88b/5
r. +mîḡni 92b/5

rızā (Ar.) *Hoşnutluk; rıza*
r. +sı 13a/5, 13a/6
r. +sını 128b/5

rızık (Ar.) *Allah'ın bahsettiği nimet; rızık*
r. 3a/3 (3), 3a/4 (2), 3a/5, 3a/7 (2), 3a/8, 3a/9, 3a/10, 3a/12, 3a/13, 8a/13, 8a/13, 8b/1, 8b/2
r. (rızık naşībe) 58a/10
r. +ı 52a/5
r. +ıḡa 52a/6
r. +mîḡ 121a/12
r. +ını 3a/3
r. +mîḡ 59a/5

ri'āye (Ar.) *Saygı, itibar*
r. +sini 77a/13

rindān (Far.) *Rint kimseler, rintler*
r. -ı mey-h^vāre "şarap içen, sarhoş rintler" 35a/11

rindāne (Far.) *Alçak gönüllü, mütevazı, gönül ehli*
r. bol- "alçak gönüllü olmak, mütevazı olmak, gönül ehli olmak" 28a/9

rişve (Ar.) *Rüşvet*
r. al- "rüşvet almak" 90a/3

rivāyet (Ar.) 1. *Bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma; rivayet*
r. kı1- "anlatmak, nakletmek" 55b/13
2. *Nakledilen haber veya söz*
r. 88b/7
r. +lerde 106a/1

riyāzī (Ar.) *Matematikle ilgili*
r. +ḡa (°ilm-i r.) 101b/12

rīze rīze (Far.) *Ufak parçalar hâlinde, ufak ufak, parça parça*
r. bol- "parça parça olmak" 25a/4

rū (Far.) *Yüz*
r. bér- "oluşmak, meydana gelmek" 18a/4

rubā'ī (Ar.) *Kendine mahsus aruz vezni kalıpları ile yazılan, genellikle tasavvufî, felsefî fikirleri, dünya görüşünü özlü bir şekilde anlatan dört mısralık nazım şekli; rubai*
r. 86a/3

rū-be-rū (Far.) *Ön, ön taraf, ön yüz*
r. +sıda 25a/4-5

rūḥ (Ar.) *Can; ruh*
r. 20b/5, 51b/9, 98b/9
r. +ı 20b/4
r. +ını 50b/13-51a/1
r. +largā 43a/10
r. +nı 50a/6
r. +um 82b/8

rūḥānī (Ar.) 1. *Maddi ve cismani taraflı olmayan, ruhla ilgili, mânevî; ruhani*
r. +din 123b/5-6
r. +ḡa 123b/9

ma^crifet-i r. "manevi ilim, manevi güç"
128a/4
2. Melek
r. +dürler 124a/9
ruḥṣat (Ar.) *İzin, müsaade*
r. bér- "izin vermek, müsaade etmek"
39b/4
Rûm (Ar.) *Rum ülkesi, Rum diyarı*
R. 18b/9, 39b/9, 75a/2, 119b/11
R. +da 75a/7
R. +dın 17a/1
R. +ğa 75a/5
R. +nınğ 49a/11
rūṣen (Far.) *Parlak, aydın, aydınlık*
r. bol- "aydınlanmak, parlamak"
24b/11
r. kıl- "netleştirmek" 92b/5
aḳ r. bol- "berrak olmak" 100b/10
ruṭūbet (Ar.) *Eski tıpta insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının aralarındaki dengeye bağlı bulunduğu kabul edilen dört unsurdan (ahlât-ı erbaa) biri, balgam; diğerleri kan, sevda ve safrâdır*
r. 100b/6
ruṭūbetlig (Ar.+T.) *Eski tıbbâ göre insan vücudundaki dört ana unsurdan biri olan balgam ile ilgili, balgamdan kaynaklanan pasif, münzevi, izole, yavaş hareketli ve narin karakterli mizaca sahip olma durumu, balgamî mizaçlı*
r. 105a/1
rûz (Far.) *Gün, gündüz*
r. +da (nişf-i r.) 51b/4
rûzâne (Far.) *Rızk, kazanç, yevmiye*
r. 6b/3
r. +ni 6b/6 (2), 94a/10
r. +si 89b/11
r. +sini 114a/7
r. bér- "yevmiye vermek" 6b/2, 6b/5
rûze (Far.) *Oruç*
r. 4a/13, 75b/8,
r. +ni 38b/12 (2)
r. +ninğ 4b/13

r. tut- "oruç tutmak" 4a/3, 4a/6, 4b/13-5a/1, 44b/9, 89b/13
rûze-dâr (Far.) *Dindar*
r. (rûze-dâr pârsâ) 97a/2
rûzgâr (Far.) 1. *Zaman, süre, devir*
r. 45b/6
r. +ınğnı 59a/4
yegâne-i r. bol- "zamanın teki, zamanın birincisi, devrin yegane kişisi olmak" 88b/1
2. *Ömür, hayat*
r. +ıdın 115b/13
rûz-gûr (Far.) *Gündüz görmez*
r. 70a/13
rûşdî (Ar.) *Olgunluk, yetişkinlik*
r. 103b/3
rûsûm (Ar.) *Usul, metot, yöntem*
r. +ı 33b/12, 51b/3
r. +ı (resmi r.) 93a/11
r. +ıça 17a/2
r. +ını 46a/8, 85a/2

Ss

sa^câdet (Ar.) *Mutluluk, bahtiyarlık; saadet*
s. 37b/2
s. +dür 79b/1
sa^câdet-mend (Ar.+Far.) *Mutlu, mesut, bahtiyar*
s. 11a/3
s. +ler 87a/3
sa^câdet-mendlik (Ar.+Far.+T.) *Mutluluk, bahtiyarlık*
s. 102b/5
s. +ge 59a/6
sâ^cat (Ar.) 1. *Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası; saat*
s. 11a/13, 13b/9, 31a/4, 31a/5, 31a/7, 35a/2, 35a/6, 35a/7, 37a/13, 37b/5, 49a/3, 49a/12, 50a/4, 50a/5, 50a/6, 51b/5, 91a/3, 92a/1, 102b/8, 112a/7, 113a/2

s. +de 31a/9, 35a/3, 35a/4 (2), 50a/7, 50a/12, 83a/13, 109a/10, 115b/13
s. +din 35a/5
s. +dür 33a/2, 50a/3
s. +niñg 33a/2, 50a/9-10
2. Zaman, vakit
s. 47b/2, 102a/13
s. +i 45b/8
s. +niñg 102b/3
her s. "her zaman" 47b/2
sā'at-be-sā'at (Ar.) *Saatten saate, her saat*
s. 30b/1
şābit (Ar.) 1. *Sabit*
s. +dür 3b/11
s. ve muhkem tut- "sabit ve sağlam tutmak" 32b/3
ş., ber-pā tur- "sabit durmak, ayakta durmak, dik durmak" 98a/10, 98a/10-11,
s. ve ber-pā tur- "sabit durmak, ayakta durmak, dik durmak" 98a/13-98b/1
kavām-ı s. bol- "dik olmak, ayakta olmak, sabit olmak" 98b/10
2. *Varlığını devam ettirme durumu, olduğu makamı koruma durumu, bir makamda sabit olma durumu*
s. 114b/7
şābite (Ar.) *Yıldız, yıldızlar*
s. (kevāib s.) 102a/6
şabr (Ar.) *Katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felâket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme; sabır*
s. 92b/4
s. +dur (rāzık-ı ş.) 125b/9
s. +ge 124b/1
s. +nı 83a/2
s. kıl- "sabretmek" 29b/9, 39b/7, 67b/3, 105b/13 (2), 119a/10
s. kıl'al- "sabredebilmek" 73a/2
s. kılıp tur- "sabredip beklemek" 67b/5-6
s. +ge bağla- "sabırla yapmak" 124b/1

şabrlık (Ar.+T.) *Sabırlı olma hâli, sabırlılık*
ş. 67b/3
şabrlig (Ar.+T.) *Sabırlı*
ş. bol- "sabırlı olmak" 124b/6
saç *Baş derisini kaplayan kıllar; saç*
s. 49a/7
s. +ı 63a/4, 63a/9, 63b/2, 63b/6, 64a/1, 64a/4, 64a/12, 65b/2
s. +ığa 62b/7
s. +ını 62b/9, 65a/13, 65b/3
s. +ıñnı 49a/6
saç- *Saçmak*
s. ! (başığa tofrağ s.) 118a/9
s. -mağ (başımğa tofrağ s.) 118a/10,
s. -mağ (tofrağnı başımğa s.) 118a/1
şadā (Ar.) *Ses*
ş. +sı 80a/5
şadağa (Ar.) *Karşılığını Allah'tan beklemek üzere ihtiyacı olanlara yapılan yardım; sadaka*
ş. 6b/9, 6b/12, 7a/1
ş. bér- "sadaka vermek" 6b/11, 74a/2
sādāt (Ar.) *Büyük ve yüce kimseler, ileri gelenler, beyler, efendiler*
s. +ları 23b/7
sāde (Far.) *Basit, bön*
s. 29b/10
şadır *Bir at hastalığı*
ş. 71b/2
şafā (Ar.) 1. *Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik*
ş. +ğa 35b/1
2. *Samimi, içi dışı bir, içinde kötülük bulunmayan*
ehl-i ş. "samimi, içi dışı bir olan, içinde kötülük bulunmayan, ermiş kimseler" 124a/7
sağ- *Memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtmak; sağmak*
s. -ıp 97a/3
sağrağı *Sağır, krş. sağruğı*
s. bol- "Sağır olmak" 24b/9
karağı ve s. bol- "kör ve sağır olmak" 106a/1

sağruğu *krş. sağrağu*

s. 70a/10

sağrı *Sırt*

s. +sı 63a/6, 63b/10, 69b/5

sağu *Tahtadan fiçı, testi ya da kova*

s. +larda 19a/5

şaf (Ar.) *Yan yana düzgün bir şekilde sıralanan kimselerin meydana getirdiği dizi, sıra; saf*

ş. +ınığ 80b/9

ş. tüz- "askeri hizaya sokmak, saf hâline getirmek, sıraya dizmek" 115b/7, 115b/7-8

şaf şaf (Ar.) *Sıra sıra; saf saf*

ş. 110a/10

şafha (Ar.) *Evre, merhale; safha*

s. +sige 35a/10

şāflık (Ar.+T.) *Maddi veya manevi anlamda saf ve temiz olma durumu, temizlik, arılık, saflık*

ş. +dur 123b/13

şafra (Ar.) *Karaciğerin hazmı kolaylaştırmak için onikiparmak bağırsağına salgıladığı yeşilimsi sarı renkli acı sıvı, öd; safra*

ş. 100b/5

ğ. +ğa 98b/12, 100b/12

şafravî (Ar.) *1. Safraya ait, safra ile ilgili*

ş. +dür (teb-i ş.) 100b/12

2. Eski tıbbı göre karaciğerin diğer organlardan fazla çalışmasından dolayı hırçın, zayıf bir bünye ve mizaca sahip olma durumu, safravî mizaç

ş. bol- "karaciğerin diğer organlardan fazla çalışmasından dolayı hırçın, zayıf bir bünye ve mizaca sahip olmak, safravî mizaçlı olmak" 104b/13

saḥî (Ar.) *Cömert*

s. 80a/9

s. bol- "Cömert olmak" 86b/3

şāhib (Ar.) *Malik, sahip*

ş. tut- "Sahip bilmek" 4a/12

ş. -i ḥired "akıl sahibi" 8b/7

ş. -i şerî'at "Hazreti Peygamber" 2a/8, 4b/2, 22a/3, 75b/11, 107b/2,

ş. -i ḥāne "ev sahibi" 37b/11-12, 40a/10, 40b/2,

ş. -i tedbîr "ihtiyatlı, tedbirli, ihtiyat sahibi" 90b/3

Şāhib °Abbād (ka) *Büveyhî veziri*

Ş. 33b/4, 33b/5, 33b/6, 33b/8, 33b/10

Şāhib Ḥalîl *Metinde ismi zikredilen bir yönetici, hükümdar*

Ş. 23b/6, 24a/1

Ş. +nıng 23a/10, 23b/3

Şāhib-ḥān (ka) *Metinde adı zikredilen bir hükümdar, padişah, kaynaklarda ismi Melik Sahip Kâfî, Sahib-i Kâfî şeklinde geçmektedir*

Ş. 113a/10, 113a/13, 113b/2 (2), 113b/4, 113b/5

Ş. +ğa 113a/10

Ş. +nıng 113a/9

saḥîlîk (Ar.+T.) *Cömertlik, hayırseverlik*

s. 1b/4

s. +ğa 123b/7

s. +nı 116b/7

şahrâ (Ar.) *1. Kır, bozkır, yazı, sahra*

ş. +da 36a/3

ş. +ğa 91a/3

ş. +larda 35b/13

ş. +nıng 114b/7

ş. +sıda 19a/4

2. Arazi, yerleşim yeri

ş. +nı 45b/10

3. Metinde zikredilen; köy, kasaba, şehir gibi bir yerleşim yeri

ş. +da 118b/6

ş. +dın 118b/6

şā'id (Ar.) *Yükselme, yıldızların yükselmesi durumu*

ş. 102a/7-8

sa'id (Ar.) *Uğurlu, kısmetli, talihli*

s. 102b/4

şā'ika (Ar.) *Şimşek, yıldırım*

ş. ur- "yıldırım çarpmak" 103b/7

şakal *Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü; sakal*

s. 45b/11, 128a/8

sākıt (Ar.) *Hükümsüz, geçersiz, önemsiz duruma gelen*

s. bol- "hükümsüz hâle gelmek, geçersiz olmak" 6b/1

sākī (Ar.) *İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse*

s. 109a/2, 109a/7

s. +ğa 109a/2, 109a/8 (2)

s. +ni 109a/7

sakla- 1. *Korumak, muhafaza etmek; saklamak*

s. -dılar 76a/10

s. -ğalı 57b/8

s. -ğan 46a/8, 56b/11, 60a/10

s. -ğannıñ 61a/11-12

s. -ğay (gze) 57b/8

s. -ğay (ie) 78b/9,

s. -ğay-sén 37a/1, 57a/1-2

s. -ğıl 28a/9, 57a/7, 60a/10, 71b/12, 78a/9-10, 89b/12, 90a/2, 109a/4, 113b/13, 115b/2, 117a/1, 117a/3, 121a/3,

s. -ğuçı 72a/6, 88a/10, 88a/11, 94a/12-13

s. -ğuçıdur 94a/13

s. -mak 9b/4, 57a/8, 61a/8, 68a/1

s. -makdur 113a/4

s. -makğa 7b/9

s. -maknı 57b/7

s. -maknıñ 1a/4, 57b/6, 60a/8, 60a/11

s. -masa 77a/13

s. -p 60b/2, 61a/11

s. -sa 61a/7

s. -sañg 44b/2

s. -y-mén 60b/12

s. -ğan bol- "korumuş, muhafaza etmiş olmak" 56b/11

s. -ğuçı bol- "bir malın değerini bilip saklayan olmak, muhafaza edici olmak" 72a/6

2. *Bir kişiyi hizmetinde bulundurmak, hizmetinde bulundurmak üzere muhafaza etmek*

s. -ğan 56b/7

s. -ğıl 66b/9

s. -maknı 56a/6

s. -yduğannı 66b/9

3. *Bir hâlde bulundurmak, bir hâlde muhafaza etmek*

s. -ğıl 121a/2, 121a/4

s. -mağıl 66a/9

cüftlep sakla- "çift hâlde bulundurmak, yedeğiyle bulundurmak" 121a/2

4. *(Bir kimseden bir şey yapmasını) beklemek, ummak, (bir işi veya kişiyi) gözetmek, (bir kişinin hâl ve hareketlerine) dikkat etmek*

s. -rlar 68a/9

5. *Yerine getirmek, bir şeye vakıf olmak*

s. -ğay-sén 115b/4

s. -ğıl 116b/13, 120b/9, 120b/10

6. *Oluşturmak, meydana getirmek*

s. -sa 119a/12

s. -ğıl 121a/2

7. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

s. -p (hürmet s.) 36b/12

saklağak *Saklayan, muhafaza eden, koruyan*

s. -ğak (tilini s.) 64b/2

saklık *Uyanık, ayık, ayık olma hâli*

s. +da 40b/10

sal- 1. *Atmak, bırakmak, koymak*

s. -adurğan 82b/6

s. -dı 11a/7, 29a/3

s. -dınğ 12a/10

s. -ğan 5b/3, 10b/1, 94a/7

s. -ğay 28b/11

s. -mağay-sén 10a/13

s. -mañglar 6a/6

s. -ıp 56a/5

s. -ıp-sén 6a/8

s. -ur 28b/13

s. -ur-mén 38b/5

s. -ğan bol- "atmış olmak, salmış olmak" 5b/3, 10b/1

2. *Bir kişiyi bir iş için görevlendirmek, bir kişiyi bir işi yapması için göndermek*

s. -ğıl 66b/12
 3. *Sarkıtmak, sarkık olmak, bir şeyi aşağıya bırakmak, salmak*
 s. -ıp 70a/11
 4. *Bir kişiyi dert, sıkıntı vb. içine sokmak, bir kişiyi dert, bela vb. içine atmak*
 s. -mağıl 75b/6
 5. *Hareket etmek, nabız için atmak*
 s. -ıp 100b/5
 s. -sa 100b/5, 100b/6, 100b/7 (2)
 6. *Hapse atmak, hapse tıkmak, zindana atmak*
 s. -dı 118a/2
 s. -ur 106b/6
 7. *Bir şeyi uzakta tutmak, uzağa koymak, uzağa bırakmak*
 s. -sa 114a/1
 8. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
 s. -dı (ağ s.) 80b/11
 s. -dı (körmege s.) 91b/7
 s. -ğan (köz s.) 13a/10
 s. -ğıl (köz s.) 62b/7
 s. -ıp (koyı s.) 33b/3, 109a/3
 s. -ıp (toprağa s.) 111b/1-2
 s. -mağan (kulak s.) 83a/6
 s. -mağay (kulak s.) 106/2-3
 s. -mağay (köz s.) 106a/3
 s. -mağıl (h^vârlıkğa s.) 57a/5
 s. -mağıl (huşümetge s.) 42b/6
 s. -mağıl (kulak s.) 84a/11
şalâh (Ar.) *İyi, iyilik*
 ş. 14b/11, 15a/5, 34b/3, 59a/8, 65b/12, 126a/2
 ş. +dın 72b/8
 ş. +ğa 46a/4
 ş. +ı 19b/13
 ş. +nı 117b/1
 ş. +nıng 75a/12
 ş. +ğa keltür- "rahata kavuşturmak, rahat duruma getirmek" 46a/4
 ehl-i ş. "iyiler, iyi insanlar" 67b/7

ş. +dın çıkar- "iyi hâlden ayrılmasına neden olmak" 72b/8
şalahlîğ (Ar.+T.) *İyilik sahibi, iyi vaziyette olan, karakterce iyi olan*
 ş. 65b/11, 68a/2, 71b/13
şalahiyyet (Ar.) *Bir şeyi yapma yetkisi, yetki*
 ş. +ingde 55b/11
salğak *Salan, bırakan, bırakıcı*
 s. -ğak (tezek salğak b.) 71a/5
şâlih (Ar.) *Ahlak sahibi, temiz, görgülü (erkek)*
 ş. 72b/2
şâliha (Ar.) *Ahlak sahibi, temiz (kadın)*
 ş. 81a/2
salğarş (?) *Bir tür müzik makamı*
 s. +nı (terz ü salğarş (?)) 104b/8
şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (Ar.) *"Allah'ın duası ve selamı üzerine olsun." anlamına gelen ibare, Hazreti Muhammed aleyhisselamın adından sonra söylenir*
 ş. 2a/7, 2a/9, 6b/11-12, 17b/7, 22a/3, 75b/11, 76a/7, 98a/4, 126b/9-10
 ş. +ge 17b/7
 ş. +ğa 91b/5
 ş. +ğaça 3b/2
 ş. +ning 7b/9, 20a/7, 101b/10, 126b/8
saltanatlig (Ar.+T.) *Saltanat sahibi, büyük, yüce, ulu*
 s. 71b/6
sālyāne (Far.) 1. *Erzak, gıda için ayrılan para, ücret*
 s. +ge 97b/11
 2. *Erzak, gıda, yiyecek*
 s. 97b/11, 97b/12
saman *Ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları; saman*
 s. 33a/8
 s. +ı 15b/1
Sāmānī *Orta Asya ve Doğu İran'da hüküm sürmüş olan, adını kurucusu Sāmānhudat'tan alan bir İslam devleti, Samanoğulları, krş. Sāmāniler*

S. 111a/8
Sāmānīler *krş. Sāmānī*
 S. 111a/1, 111a/3
 S. +niŋ 111a/3
sana- *Addetmek, kabul etmek, saymak*
 s. -ğaylar 27b/7
 s. -ğıl 16b/12
 s. -mağaylar 27a/7-8
 s. -mağıl 26a/4, 59b/11, 73a/5, 114b/10
 s. -maslar 40b/9, 107b/12
 s. -rlar 23a/4, 107b/12
saŋa Sana
 s. 4a/8 (2), 4a/10, 7a/5, 7b/5, 8a/13, 8b/1, 10b/5, 11a/1, 12a/6, 12a/12, 13a/3, 13b/12, 15b/5, 16b/3, 16b/10, 18a/6, 19b/7, 20a/3, 20a/4, 20a/5, 22b/5 (2), 22b/8, 22b/9, 24a/13, 26b/9, 27a/12, 29b/9, 29b/10, 31a/10, 32a/5, 32a/6, 32a/7, 32a/9, 34b/1, 34b/9, 36b/6, 37a/12, 39a/2, 39a/4, 39a/8, 46b/7 (2), 46b/11, 47a/6, 47a/10, 47b/3, 55a/6, 55b/6, 56a/12, 56b/10, 57a/6, 58a/11 (2), 59a/7, 60a/6, 60a/9, 61a/12, 62a/13, 65a/8, 65b/10, 67b/5, 68a/10, 68a/11, 72b/10, 73a/1, 75b/4, 77b/12, 77b/13, 78a/8, 78a/10, 78a/12, 79a/5, 79a/7, 79a/8, 79b/5, 79b/11, 80a/2, 80b/5, 82a/5, 82a/7, 82a/8, 83a/11, 83b/12, 84b/2, 85b/4, 86b/10, 86b/13 (2), 91a/8, 91b/6, 95b/6, 99a/9, 105a/3, 105a/7, 106a/10, 106b/3, 106b/4, 107b/7 (2), 108a/2, 108a/7, 109a/2, 110a/2 (2), 111b/1, 113a/1, 114a/9, 116b/12, 117a/10, 117b/10, 120a/3 (2), 120a/4 (2), 120b/8, 121b/2, 121b/3 (2), 123b/10, 124b/2, 124b/3, 126b/5, 127b/10
şan^cat (Ar.) *Bir edebi eserde yapılan söz oyunu, edebî sanat*
 ş. +lar 103a/11
saŋgület- *Sallandırmak*
 s. -ip 70b/12
şāni^c (Ar.) *İnsanlar tarafından yapılan, yaratılan*
 ş. +niŋ 78b/11
şar^ca (Ar.) *Beyin elektrik faaliyetinde meydana gelen anormal elektrik boşalımına bağlı olarak ortaya*

çıkan, kısa süreli ve tam şuur kaybıyla beraber titreme, kasılma, ağızdan köpük gelmesi şeklinde görülen bayılma nöbetleri, epilepsi; sara
 ş. 65/13

sarāy (Far.) *Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina*
 hādım-ı sarāy "Sarayın hadım ağası"
 56b/6

şarf (Ar.) *krş. harc*
 ş. kıl- "harcamak" 3b/12, 57a/8, 58a/5, 59b/2-3

sarguç *Sarıya yakın, sarıya çalan*
 s. 65b/5

sarı *Taraf, yan*
 s. 11b/5

sarığ *Sarı*
 s. 101a/2, 101a/6, 101a/8, 101a/9, 104b/13

sarığlık *Yüzün, tenin hastalık vb. nedenlerle sarı hâle gelmesi, sarı renkte olması, sararması, sarı renkte olma durumu*
 s. 65a/10
 s. 100b/13
 s. +ı 98b/12

şarşar (Ar.) *Şiddetli rüzgâr*
 ş. +ı 82b/2

sārvan (Far.) *Divan, meclis, devlet işlerinin yürütüldüğü yer*
 s. +ğa 33a/12

sası- *Kokmak*
 s. -p 19a/9

sasığ *Kötü koku, kötü kokulu, kokmuş*
 a. 64b/3, 65b/8

sat- *Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek; satmak*

s. -adur 66b/1

s. -ğandın 96b/9

s. -ğay 96a/5

s. -ğay-sén 97b/12

s. -ğıl 66b/1, 66b/5, 67a/9, 97b/8

s. -ğuç 77a/4

s. -ğuçılar 94a/5

s. -ıp 65a/4, 67a/4, 72b/4, 91a/9, 91a/11, 92a/5
s. -mağay-sén 26a/6
s. -mağıl 59b/5, 89a/13
s. -mağ 67a/7, 67b/7, 76a/8, 93b/7, 93b/9
s. -mağda 96a/4
s. -mağdın 76a/9
s. -mağdur 95a/3-4
s. -mağğa 76a/6
s. -mağnı 67a/8
s. -maydur 91b/1
s. -sañg 97b/8
s. -urlar 26b/11
s. -ıp al- "satın almak" 65a/4, 72b/4
satğın *Bedelini ödeyerek bir şeyi alma; satın alma*
s. al- "satın almak" 45b/2
satığçı *Alıcıya mal satışı yapan kimse; satıcı*
s. 94b/2, 94b/3, 94b/5, 94b/9, 94b/11, 95b/11-12
s. +ğa 94b/1
s. +nınğ 94b/6, 94b/8
satıl- *Bir bedel karşılığında başkasına devredilmek; satılmak*
s. -ğan (ögze) 66a/11
s. -mağ 66b/2
s. -mağnı 67a/4
saır (Ar.) *Bir sayfa üzerine enine yazılan veya dizilen kelimelerin meydana getirdiği yazı sıralarından her biri; satır*
s. +ge 110b/2
sattur- *Satma işini yaptırmak; sattırmak*
s. -ur 97a/4
savug *Soğuk, krş. savuk* 3
s. 49a/4
savugluk *Soğuk olma durumu, soğukluk*
s. +da 122b/12
savuk 1. *Öfkeli, hiddetli*
s. 22b/6 (2)
2. *Duygudan yoksun olan, yakın ve içten olmayan, samimiyetsiz*
s. 41a/7, 89b/2

3. *krş. savug*
s. 48a/10, 96a/1
s. +da 48a/1
s. +ğa 69b/9
s. +nınğ 48b/13
savukluk *Yavaşlık, uyuşukluk, hareketsizlik*
s. +ığa 98b/10-11
sa'y (Ar.) *Çalışma, çabalama, gayret etme*
s. (s. küşiş) 8b/2, 14a/11, 18a/1, 57b/12
s. +ide 61b/12, 88a/1
s. küşiş kıl- "çalışmak, çabalamak, gayret etmek" 9a/2, 23a/7, 32b/2, 55a/4, 57a/1, 62a/3
s. kıl- "çalışmak, çabalamak, gayret etmek" 36a/13, 82a/2, 124a/10
s. küşiş körgüz- "gayret etmek, çabalamak, çaba göstermek" 46b/12
say- *Batırmak, saplamak*
s. -mağ 73b/1
sayaklık *Tarz, yol, usul, kaide*
s. 104a/6
né s. "hangi tarzda, nasıl, ne şekilde" 104a/6
şayd (Ar.) *Av*
ş. 53b/6
ş. +nı 53b/2
sāye (Far.) *Gölge*
s. +si 36a/2
s. +sidin 36a/2
s. +sige 54b/9
Sāyib (ka) *Metinde ismi zikredilen bir şair*
S. 26a/9
sāye (Far.) *Gölge*
s. +si 8b/12
seb'a (Ar.) *Yedi*
s. -i nāyime " içki sofrasında içilen yedi kadeh" 35a/11, 35b/6,
sebeb (Ar.) *Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey; sebep*
s. +din 9b/7, 29a/12, 39a/9, 72b/9, 101b/9, 104b/5, 109a/6, 109b/5

s. +dindür 30b/3-4, 71a/1-2, 86a/7
s. +dür 84a/4
s. +i 8a/1, 58b/10 (2)
s. +idin 7b/12, 8a/1, 9a/1, 108b/10-11, 113a/11
s. +ini 44b/8
s. +lerini 99b/2
s. bol- "sebep olmak" 7a/10
s. kı1- "vesile etmek" 7a/10
sebük-rūḥ (Far.) *İnsanın içini açan, şen, neşeli*
s. 88a/7
sebze (Far.) *Yeşil*
s. ḥurrem kı1'al- "yeşertebilmek, canlandırabilmek" 115a/9
sebzeli (Far.+T.) *İncelik, narinlik*
s. +de 63a/3
seccāde (Ar.) *Üzerinde bir kişinin namaz kılacağı büyüklükte, halı, kilim, kumaş, hasır vb. bir nesneden yapılmış, daha çok dikdörtgen biçimindeki yaygı, namazlık; seccade*
s. +si 128b/12
seci^c (Ar.) *Metin içindeki kafiye; seci*
s. 103b/8
sefer (Ar.) *Yolculuk, seyahat*
s. 5a/10, 5a/11, 5a/13
s. +de 32a/7, 128a/7
s. +din 5a/13, 32a/6, 52b/3
s. +ge 73a/1
s. +ini 96b/4
s. +iniḡ 96b/4
s. +ni 32a/8
s. kı1- "yolculuk etmek, seyahat etmek" 32a/2, 32a/3, 32a/4, 44b/9-10, 96b/3, 96b/5, 128a/10
seferī (Ar.) *Bir yolculuk, bir seyahat*
s. 32a/5
sefūf (Ar.) *Toz hâlindeki ilaç*
s. 101a/12
seg (Far.) *Köpek*
s. 53a/4
s. +lerge 56b/12
s. +ni 53b/5 (2)

seḥāvet (Ar.) *Cömertlik*
s. 6b/9, 55a/10, 95a/2, 122b/1, 123b/4
s. +i 96a/8
s. +ni 123b/11
s. kı1- "cömertlik etmek, cömertçe davranmak" 120a/3
seḥer (Ar.) *Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit; seher*
s. 60b/2
s. +de 52a/3
seḥer-hīz (Ar.+Far.) *Sabahın erken saatlerinde kalkan, erken uyanan, erkenci*
s. 88a/8
sehl (Ar.) *Kolay, basit, önemsiz, değersiz*
s. tut- "basit görmek, önemsiz görmek, değersiz görmek, hor görmek" 28a/3, 55a/2, 56b/5-6, 93a/1, 108a/5
sehv (Ar.) *Yanlış, hata*
s. (sehv ḡalaṭ) 96b/11
sékkiz *Sekiz*
s. 14b/10, 50a/4, 50a/5, 50a/6, 50a/12, 119b/7
s. +din 54a/9
s. +i 98b/3
s. +niḡ 98b/4
sékkizinçi *Sekizinci*
s. 15a/1, 25b/1, 35a/6
seksen *Seksen sayısı*
s. +din 31a/4, 31b/6-7
selām (Ar.) *Selam*
s. +iḡḡa 18a/7
s. kı1- "selam vermek" 18a/6, 18a/8, 95b/7, 125a/9, 128b/1,
s. dé- "selam söylemek, selam göndermek" 125a/11
selāmet (Ar.) *1. Sağ sağlim, güvenli bir şekilde*
s. 11b/10, 56b/3, 60a/12, 61a/11,
2. Ruh ve beden yönünden sağlıklı olma, esenlik
s. 33a/10
s. tut- "sağlık açısından korumak, muhafaza etmek" 50b/7

ş. selāmet bol- "Sağlıklı olmak, sıhhatli olmak" 99a/5

selāmetlik (Ar.+T.) 1. *Esenlik, huzur, rahatlık*
s. 22b/12
s. +dür 23a/2
s. +ini 14b/9
2. *Hâl hatır, durum, vaziyet*
s. +ini 112a/2

selāse (Ar.) *Üç*
ş. -i ġassāle "içki sofrasında içilen ilk üç kadeh, üçüncü bardağı içme, üçleme" 35a/10, 35a/11, 35a/12-13, 35b/9,

Selmān (ka) *İslamiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahabi, krş. Selmān-ı Pārisī*
S. 76b/4, 76b/6, 76b/10

Selmān-ı Pārisī (ka) *krş. Selmān*
S. 76a/9-10, 76a/13

seltenet (Ar.) *Büyüklik, yücelik*
s. +(seltenit)i 42a/9

semā^c (Ar.) *Dans, tasavvufi dans, raks*
s. 38a/5
s. +nı (rakş s.) 128a/2
s. +nınġ 38a/6-7

semere (Ar.) 1. *Fayda, yarar*
ş. kör- "fayda görmek, yarar görmek" 87a/7, 87b/7, 87b/8
2. *Son, sonuç, netice*
ş. +si 90a/9

Semerķand (ya) *Özbekistan'ın Zerafşan Irmağı vadisinde, Taşkent'in 275 km güneybatısında yer alan tarihî Türk şehri; Semerkant*
Ş. 110a/1
Ş. +dın 110a/3-4
Ş. +ge 110a/5

semiz 1. *Şişman, besili, bakımlı*
s. 31b/9, 71b/6, 105a/1
s. bol- "şişman olmak, besili olmak" 63a/13, 106a/13
2. *Güçlü, kuvvetli, yeterli*
s. bol- "güçlü olmak, kuvvetli olmak, bir işte yeterli olmak" 107a/1
3. *Besili bir şekilde, güçlü bir şekilde*

s. 121a/4

semizlik *Şişmanlık, besililik*
s. 63a/9, 98b/10
s. +de 63a/2

sén *İkinci teklik şahıs zamiri; sen*
s. 1b/13, 2a/12, 4a/9, 5b/11, 6a/3, 6a/4, 6a/6, 7a/4, 7a/5, 7a/6, 8a/3, 8a/6, 9a/8, 9b/12, 10b/6, 10b/9, 10b/11, 10b/12, 12b/4, 13a/3, 13a/11 (2), 13b/4, 14a/5, 14b/5, 14b/7, 15b/1, 16b/4, 17a/5, 17a/8, 18a/2, 20b/10, 22a/6, 24a/9, 27a/2, 27a/4, 27b/10, 30a/11, 31b/2, 32b/1, 33b/10, 36a/13, 36b/5, 37b/1, 41b/3, 41b/5, 41b/8, 44a/7, 44a/10, 44b/3, 46b/11, 47a/7, 49b/12, 53a/1, 53a/10, 53b/3, 54a/9, 54b/4, 56a/11, 56b/1, 57b/5, 58b/9, 59b/7, 60b/13, 61a/9, 61b/1, 61b/3, 66a/4, 66a/6, 68b/5, 74a/12, 74b/6, 74b/9, 78a/9, 78a/13, 80b/2, 80b/3, 81b/12, 82a/12, 84b/13, 85a/13, 85b/1, 87a/1, 89a/10, 90b/7, 91b/4, 92a/8, 94b/9, 97b/7, 104a/5, 105a/5, 108a/6, 110a/4, 111a/13, 111b/8, 116a/2, 116b/4, 116b/10, 116b/11, 117b/5, 124a/10, 127a/10

senā (Ar.) *Övme, övüş, medih*
ş. 15b/13
medh ü ş. "övme, yüceltme" 103b/13

sénde *Sende*
s. 1b/8, 6a/10, 9a/2, 9a/11, 32b/4, 38a/13, 40b/5, 55a/1, 55a/5, 66a/1, 85b/6, 94b/3, 108b/12, 113a/7
s. +dür 127b/5

séndeki *Sendeki*
s. 32b/9

séndin *Senden*
s. 6a/13, 7b/7, 8a/8, 10b/9, 13b/2, 13b/9, 15b/1, 17b/10, 18b/2, 19a/11, 19b/9, 22a/6, 27a/12, 30a/11, 37a/9, 40b/7, 42b/2, 47b/6, 49b/12, 55a/1, 55b/4 (2), 55b/5, 57b/2, 61a/3, 61a/12, 61b/3, 61b/11, 66a/5, 66a/8, 71b/9, 74a/13, 77b/6, 78a/2 (2), 79b/3, 79b/3, 82a/6, 82a/7, 83b/13, 85b/6, 89b/6, 96a/7, 106b/10, 107b/11, 109a/3, 110a/6, 111b/2, 113b/10, 116b/10

séni *Seni*

s. 1b/13, 7b/5, 10a/10, 14a/10, 15b/7, 21a/10, 23a/7, 26b/9, 27a/2, 27a/7, 27b/4, 27b/7, 27b/10, 27b/11, 30a/8, 31b/3, 34b/4, 40a/2, 48b/12, 56b/2, 61a/9, 61b/11, 66a/8, 69a/7, 72b/1, 74a/12, 77a/3, 78b/13, 80b/2, 82b/2, 92a/1, 97b/7, 105a/3, 105b/11, 106a/13, 107b/6, 107b/13, 108a/1, 111b/6, 112b/7, 113b/9, 114b/12, 114b/13, 115a/3, 116b/12, 117a/11

séning *Senin*
s. 2b/10, 4a/8, 4a/9, 5b/11, 5b/13, 6a/1, 7a/13, 8a/10, 10a/11, 10b/7, 10b/8, 12a/6, 14b/3, 14b/5, 14b/6, 18a/2, 18a/6, 20a/13, 21a/13, 22a/6, 22b/11, 24a/11, 30a/10, 32b/11, 34a/5, 35b/11, 37a/8, 37a/9, 37b/9, 38a/13, 39a/8, 40a/1, 40a/13, 40b/6, 43b/11, 44b/3, 47a/13, 53b/4, 54a/11, 55b/11, 61a/8, 61a/13, 65b/12, 66a/2, 67b/11, 68b/5, 68b/12, 72a/1, 72a/11, 73a/1, 74a/10, 74a/11, 77a/3, 77b/5, 78a/6, 79b/7, 81a/8, 81a/11, 81b/4, 81b/11, 82a/4, 84a/2, 85a/11, 85a/13, 85b/7, 85b/10, 87b/3, 91a/6, 103b/12, 110a/5, 110a/7, 111b/7, 113a/8, 113b/3, 113b/10, 114a/3, 114b/11, 115a/4, 115a/9, 115a/10, 116a/7, 116a/12, 116b/6, 116b/7, 117a/10, 117b/4, 119b/1, 121a/13 (2), 121b/11, 126b/5
s. +dür 39b/11

serāb (Far.) *Hamam*
s. +dın 60b/10, 61a/1, 92b/9
s. +ğa 60b/2, 60b/3, 60b/4 (2), 60b/5, 60b/6, 60b/9

seretān (Ar.) *Yenirce denen hastalık, kanser, âkile*
s. 71b/1

serdābe (Far.) *Soğuk oda*
s. +ge 48b/13

serdār (Far.) *Bir topluluğun başı, en ileride geleni, önderi, lideri*
s. bol- "bir topluluğun önderi olmak, lideri olmak, başı olmak" 125a/12

serdārlik (Far.+T.) *Önder olma, baş olma, lider olma durumu*
s. +ımızğa 125b/1

ser-encām (Far.) *1. Huzur*
s. 6a/9

s. +ı 6a/10
2. *Farziyet, şart, gereklik, hüküm*
s. +ı 6a/11
s. +ıdur 22b/4

ser-güzešt (Far.) *Baştan geçen, yaşanan mecar, hikâye, olay*
s. +ini 92b/11

ser-ḥesāb (Far.+Ar.) *Farkında olarak, bilinçli olarak, hesaplayarak, önünü sonunu haseba katarak*
s. 32a/12, 79a/4, 83a/10, 96b/10, 96b/13, 99b/4, 104b/12

serkeşlik (Far.+T.) *Asilik, dik başlılık*
s. +i 111a/12-13

sermāye (Far.) *1. Sermaye*
s. 57b/7, 107a/4 (2)
s. +ge 107a/2
s. +ni 107a/3
s. +sige 95a/9
2. *Zenginlik, varlık*
s. +si 31a/5
3. *Temel, asıl*
s. +si 14b/10, 96a/4

ser-nāme (Far.) *Yazı, mektup vb.nin başlığı, başlık*
s. +ge 112a/3
s. kı1- "başlık atmak, başlık yazmak" 111b/10

serün *Az soğuk, ılık ile soğuk arası; serin*
s. bol- "serin olmak, serinlemek" 51b/6

ser ü pāy (Far.) *Elbise, kıyafet*
s. 112b/1

ser-zeniş (Far.) *Sitem, başa kakma*
s. kı1- "başa kakmak, sitem etmek" 84b/11

ses (?) *Bir at hastalığı*
s. 71b/2

şevāb (Ar.) *İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükâfat; sevap*
s. 36b/13
s. +dur 15a/8
s. +ı 5a/2
s. +ını 85b/10

sevdā I (Far.) *Ticaret, alışveriş*

s. 67a/9, 67a/10, 107a/3, 121b/7

s. +da 67a/11, 67b/12-13

s. +dın 67b/1

s. +nı 121a/13

sevdā II (Ar.) *Eski tıpta insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının aralarındaki dengeye bağlı bulunduğu kabul edilen dört unsurdan (ahlât-ı erbaa) biri; diğerleri kan, balgam ve safrâdır*

s. 100b/7

sevdā-ger (Far.) *Tüccar*

s. 94b/1, 94b/2, 94b/3, 94b/5-6, 94b/7, 94b/10, 95a/2, 95a/7

s. +dın 93b/4

s. +dür-mén 95a/3

s. +ge 94b/5

s. +ler 93a/10-11

s. +niñg 45b/1, 94b/6, 94b/12

sevdā-gerçilik (Far.+T.) *Tüccarlık, krş., sevdā-gerlik, sevdā-gerlik*

s. 93b/6, 93b/9, 96a/4, 97b/10, 98a/2

s. +ni 93a/10

sevdā-gerlik (Far.+T.) *krş. sevdā-gerlik, sevdā-gerçilik*

s. 93a/11-12

sevdā-gerlik (Far.+T.) *krş. sevdā-gerlik, sevdā-gerçilik*

s. +dür 62a/7

s. +niñg 94a/12, 95a/3

s. kı1- "tüccarlık etmek" 1a/9-10

sevdāyî (Ar.) *Eski tıbbâ göre insan vücudundaki dört ana unsurdan biri olan sevdâ ile ilgili, sevdadan kaynaklanan, hüznü, tasalı, melankolik, sevdâyî mizaçlı*

s. bol- "melankolik hâlde olmak, hüznü olmak" 104b/13

sevgend (Far.) *Yemin, ant*

s. 39b/11

s. yâd kı1- "yemin etmek, ant vermek" 11b/3-4, 112b/2

s. bér- "ant vermek, yemin etmek" 56a/11

s. kı1- "yemin etmek, ant içmek" 116b/7

s. iç- "yemin etmek, ant içmek" 121b/12

seyr (Ar.) *Hareket, hareket etme, ilerleme; seyir*

s. +i (s. égiz) 69b/5

s. kı1- "hareket etmek, ilerlemek" 30b/13

seyyid (Ar.) *Hazreti Muhammed'in küçük torunu Hazreti Hüseyin'in soyundan gelen kimse; seyit*

s. 23a/12, 23b/1, 23b/4, 24a/1, 67b/12, 96a/6

s. +ge 23b/3

s. +ler 34a/1-2

s. +ni 23b/3

s. +niñg 23b/13, 24a/2-3

Seyyide (ka) *Metne göre Rey şehrinde padişahlık yapmış olan, Fahrü'd-devle'nin eşi, Mecdü'd-Devle'nin annesi olan kişi, Ümmü'l-Mülük Şirin* S. 81a/2, 81a/10

seyyid-zâde (Ar.+Far.) *Hazreti Muhammed'in soyundan gelen kimse*

s. 23a/9, 24a/8

sezâ (Far.) *Layık, yaraşır, münasip*

s. +mızdur 85a/9

s. +sı 118a/13

sezâ-vâr (Far.) *Münasip, uygun, layık, yaraşık*

s. 37a/6, 63a/8

s. +dur 2a/13

s. +durlar 78b/4

s. bol- "uygun olmak, layık olmak" 4b/5, 78b/4, 84b/6-7

s. kı1- "uygun görmek, layık görmek, uygun bulmak" 84a/13

sezâ-vârrak (Far.+T.) *Daha uygun, daha münasip*

s. +dur 32a/9-10

şidk (Ar.) *Doğruluk, temizlik*

ş. 127b/8, 127b/9

ş. +nı 127b/12

şifat (Ar.) *1. Vasıf, özellik; sıfat, şifât*

ş. 2a/1, 87a/10, 122a/10, 122a/11, 122a/12, 122b/3, 122b/7, 124b/2
 ş. +da 126b/3-4
 ş. +ı 2a/10
 ş. +ıda 2b/2
 ş. +ıdur 122a/10
 ş. +lar 126a/8
 ş. +larda 70a/3
 ş. +nı 122b/2
 ş. +nınğ 58b/3, 122b/1
 2. Meslek, hüner, iş
 ş. +lardin 120b/8
 ş. +nı 120b/9
şifāt (Ar.) *krş.*, **şifat**
 ş. +dur 87b/12
 ş. +nı 88a/3
şifātī (Ar.+Far.) *Bir vasıf, bir özellik, bir sıfat*
 ş. 58b/3, 124b/1
şigarī (Ar.) *Küçük, küçüklükle ilgili*
 tahvīl-i ş. "bebeklerin doğduğu aydaki talihleri, kaderleri" 102b/2
şihhat (Ar.) *Sağlık; sıhhat*
 ş. +inğga 18a/7
 ş. +ler 5b/3-4
 ş. tap- "sıhhat bulmak, sağlığına kavuşmak" 30b/8, 101a/2, 101a/7-8, 101a/13
 ş. selāmet bol- "sağlıklı olmak, sıhhatli olmak" 99a/5
şihhatlik (Ar.+T.) *Sağlıklı olma durumu, sıhhatlilik*
 ş. 30b/9
şıla (Ar.) *Bir süre uzak kaldığı memleketine, vatanına ve yakınlarına ulaşma, kavuşma, doğup büyüdüğü yerleri ve yakınlarını ziyaret etme*
 ş. -yı rahm "ana baba ve hısımları akrabayı arama, ziyaret etme" 60a/3
sıla- *Okşamak, sıvazlamak, dokunmak*
 s. -mağ 9b/6, 30a/10
 s. -p 65b/6
sın- *Kırılmak*
 s. -ıp 105b/9
sına- *Denemek; sinamak*

s. -ğıl 79a/6
 s. -mağdur 108a/1
 s. -y-mén 95a/11
sındur- *Yermek, eleştirmek*
 s. -ma 22b/8
sınuk *Bozuk, yıpranmış, tahrip olmuş*
 s. 95a/10
sır (Ar.) *Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli, gizli tutulan şey; sır*
 s. 65b/4
 s. +ınğnı 26a/1, 27b/5, 83b/8
sız- *Yazmak*
 s. -mağ 35a/10
sicil (Ar.) *Kayıt, tutanak, belge*
 s. kıl- "kayıt altına almak, kaydetmek, belgelemek" 93a/4
silāh-dār (Ar.+Far.) *Birini veya bir şeyi koruyan, kollayan, gözetken kimse, koruyucu, muhafız*
 s. +lar 95b/3
 s. +largā 95b/4
siliğ *Yumuşak, nazik, kibar*
 s. 42a/12
sīne (Far.) *Göğüs, bağır; sine*
 s. +si 63b/9
sinğil *Küçük kız kardeş*
 ékeçi s. "abla ve küçük kız kardeş, kız kardeşler" 66b/11
sipāh-gerçilik (Far.+T.) *Kılıç, güroz vb. askeri teçhizat kullanabilme durumu*
 s. 73a/12, 73b/3
 s. +ni 73a/12
sipāhī (Far.) *Asker, ordu mensubu*
 s. +dürler 124a/4
 s. +ler 126a/3
sipāriş (Ar.) *Bir kişiyi bakılması, yetiştirilmesi için dadı, öğretmen vb. kişiye emanet etme, onun denetimine verme*
 s. kıl- "emanet etmek" 73a/9, 73b/1, 73b/6
sipeh-sālār (Far.) *Askerin ve ordunun başı, komutan, başkomutan*
 s. 1b/2, 107a/9, 115b/5-6

s. +dın 116a/11
s. +ge 116a/9
s. +ı 111a/2
s. +ınğ 56a/9
s. +larınınğ 80b/9-10
s. +nı 116a/2
s. kı1- "komutan olarak tayin etmek, komutan yapmak" 107a/9
sipeh-sālār1ık (Far.+T.) *Komutanlık*
s. 115b/5
s. +ğa 115b/3
s. +nınğ 115b/3
sīr (Far.) *Tok, doymuş*
s. bol- "doymak" 12a/1, 37b/9, 37b/9-10
sīr-āb (Far.) *Suya doymuş, suya kanmış*
s. bol- "suya kanmış olmak" 34a/4
sirişt (Far.) *Mizaç, yaradılış, huy, karakter*
s. +i 64b/11
s. +inğdin 120a/1-2
sīr-ṭa‘ām (Far.+Ar.) *Tok olma, tok*
s. 36a/6, 48b/3, 48b/4-5
sīrlık (Far.+T.) *Tok olma hâli, tokluk*
s. 36a/7, 36a/8
sitāre (Far.) *Yıldız*
s. 122b/7
s. +lerninğ 102a/2
sitāyiş (Far.) *Övme, methetme*
s. 22b/9
s. +i 3a/3
s. +inğizni 15b/11
s. kı1- "övmek, methetmek" 16a/4, 17b/1, 23a/6, 27b/4, 27b/10, 105b/11, 105b/12
s. kı1ın- "övülmek, methedilmek, güzel anılmak" 84a/13
sitāyiş1ığ (Far.+T.) *Övülmüş, övgülü*
s. 3b/5, 18b/11
sitem (Ar.) *Eziyet, cefa, zulüm*
s. (zulm s.) 61b/3
s. (cevr s.) 80b/11
sitem-kār (Far.) *Zulüm ve haksızlık eden, zalim*

s. 80a/6
Sitte ‘Aşere (ea) *Metne göre Calinus'a ait olan bir kitap*
S. 99a/10, 99b/1, 99b/11, 99b/12
S. +din 99a/11
siyāset (Ar.) *Siyaset*
s. 3a/1, 46a/8, 85a/2, 90a/11, 117a/13, 119a/4
s. +ler 81a/10
s. +ninğ 39b/1
s. kı1- "siyaset yapmak, siyasi bir politika uygulamak" 110b/8-9
siyer (Ar.) *Hazreti Muhammed'in hayatı ve onun hayatını konu edinen ilim dalı, bu dalda yazılan eser; siyer*
s. 108b/8
siz I *Çokluk ikinci şahıs zamiri; siz*
s. 20b/9, 23b/5, 23b/8, 54a/6
s. +de 3b/11
s. +din 16a/2, 20b/9
s. +ge 15b/13, 16a/2, 111a/12
s. +ler 37b/2, 125a/11, 125a/13
s. +lerge 125a/10, 125a/11, 125a/12
s. +ni 54a/3
s. +ninğ 15b/11, 15b/13, 20b/8, 37b/6
siz II *Teklik ikinci şahıs zamirinin nezaket şekli*
s. 31b/10, 56a/3, 60b/3, 118b/11
s. +de 60b/9, 94b/13
s. +ge 71a/8
s. +ninğ 39a/5 (2), 60b/12, 92a/6, 113b/4, 118b/12
şoḥbet (Ar.) *İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşça yapılan konuşma, hasbihal, musahabe; sohbet*
ş. +ide 83b/7
ş. +ige 13a/9, 84b/4
ş. +ini 128b/4
ş. tut- "sohbet etmek" 15a/11, 15a/12, 95b/12
ş. bol- "sohbette olmak, sohbet içinde olmak" 126b/7
şoḥbetī (Ar.) *Sohbet ehli, sohbet arkadaşı, sohbet edilen kişi*

ş. 128b/1
soğ- 1. *Vurmak, dayak atmak, dövmek*

- s. -ğuçıdın 67a/2
- s. -kan 41a/1
- s. -mağıl 74a/11
- s. -mağ 52a/10
- s. -mağdın 74a/9
- s. -mağnınğ 54b/1
- s. -salar 119b/13
- s. -sun 54a/11
- s. -up 54a/11

2. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

- s. -kan (kars s.) 41a/1
- s. -mağ (mühr s.) 4b/11-12

soğtur- *Değnek vb. şeyle vurdurmak, sopa attırmak, dayak attırmak*

- s. -dı (tayağ s.) 71a/10
- s. -ğıl 74a/11

Sokrāt (ka) *Milattan önce 470-399 yılları arasında yaşamış, Yunan felsefesinin kurucularından olan eski Yunan filozofu; Sokrates*

- S. 13b/6, 78b/13
- S. +nı 78b/10 78b/11

sol *Sol, sol taraf*

- s. 115b/8

sor- 1. *Sormak*

- s. -ar 18b/13, 19a/4
- s. -dı 12a/8, 12a/10, 20b/8, 20b/13, 21b/10, 24a/1, 29a/3, 33b/8, 41b/13, 47a/5, 56a/7, 76b/3, 76b/6, 76b/12, 77a/9, 97a/8, 109a/9, 113b/1, 127a/9
- s. -dılar 7b/8, 16a/10, 73b/5, 77b/7
- s. -ğalı 21b/10
- s. -ğan 31b/4
- s. -ğanda 92a/9
- s. -ğıl 21b/13
- s. -mağannı 10a/1
- s. -mağay 95b/5
- s. -mağdın 92b/4
- s. -sa 83a/6, 125b/5
- s. -salar 10a/2
- s. -sañğ 13a/13

2. *Sorguya çekmek, hesaba çekmek, hesap sormak, krş. sora-*

- s. -ar (sfe) 118a/3
- s. -arlar 7b/7
- s. -ğuçıdın 12b/8-9

3. *Hâl hatır sormak*

- s. -dı 112a/2

sora- *krş. sor-* 2

- s. -dı (hesāb s.) 38b/3
- s. -ğalı 91b/11

söz 1. *Laf; söz*

- s. 2a/10, 5a/5, 9b/9, 9b/10, 9b/12, 9b/13, 15b/10 (2), 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18b/7, 18b/13, 19a/4, 19b/10, 19b/13, 20a/6, 20a/9, 20a/11, 20a/12, 20b/3, 21a/2, 21a/12, 21b/3, 21b/6, 22a/9 (3), 22a/10, 22b/2, 22b/5, 22b/6, 22b/13, 23b/2, 24a/10 (2), 42b/13, 44a/10, 47b/3, 48b/1, 51a/3, 58a/11, 58b/11, 71b/3, 81b/7, 85a/10, 89b/5, 96b/2, 99b/8, 103a/3, 104a/6, 109b/7, 110b/4, 111a/1, 113b/6, 113b/7, 115a/4, 116b/8, 118b/1, 120a/7, 124a/13, 127b/11 (2)
- s. +de 10a/7, 10b/12, 10b/13, 22a/11, 88b/11, 89a/8, 89a/10, 94b/4
- s. +deki 109b/12
- s. +din 16a/2, 17a/6, 20b/3, 22b/3, 23b/6, 33b/10, 39a/3, 39a/6-7, 83a/10, 93a/13, 110a/6, 114b/4
- s. +dür 20a/2, 110b/5
- s. +ge 10a/7, 10b/11, 22b/3, 84a/11, 84b/7, 104a/12, 109b/2, 120b/5
- s. +i 18a/10, 23b/13, 24a/5, 24a/9, 34a/12, 37b/7, 78a/12, 103b/2, 108a/4, 115b/2, 128a/6
- s. +idin 20a/2, 118b/13
- s. +idür 28a/4, 37b/8
- s. +ige 13a/4, 88b/6, 88b/7, 88b/8, s. +ini 24b/6, 28a/5, 31a/11, 33a/6, 34a/10, 54a/2, 92b/3, 93a/4, 104a/11, 128b/7
- s. +iniñğ 49b/10
- s. +ler 16b/10, 18b/13, 24b/13, 37b/7 (2)
- s. +lerde 117a/7

s. +lerdin 24b/13, 28a/3, 37b/8, 86b/7, 103a/5-6
s. +leridin 25a/1
s. +lerige 24a/8
s. +lerini 103b/2
s. +lerni 18a/5, 25a/11, 28a/2, 42b/9, 85b/13, 87b/9, 90a/7, 91a/10, 103a/5, 103b/11, 104b/1, 108b/5, 109b/7, 109b/10
s. +lerniŋ 86b/8
s. +ni 9a/13, 9b/10, 9b/13, 12a/4, 16a/1, 18b/4, 18b/10, 19a/13, 19b/8, 20a/1, 20a/5, 20b/11, 21a/5, 21a/7, 21b/4, 21b/7, 22b/4, 22b/8, 22b/9, 23b/10, 24a/4, 24a/13, 24b/7, 24b/9 (2), 24b/12, 26b/9, 29a/10, 34a/8, 42a/6, 48a/13, 56b/4, 68a/13, 83a/6, 83a/7, 85b/1, 89a/4, 89a/13, 89b/5, 89b/6, 89b/9, 92b/13, 106b/2, 109b/8, 110b/11, 113a/12
s. +niŋ 9b/10, 18a/12-13, 20a/11, 21a/11, 23b/12-13, 24a/2, 88b/13, 98b/4, 103b/13
s. +üm 19a/1, 42a/4
s. +ümçe 24a/1
s. +ümge 46b/8, 120a/1
s. +ümni 19b/5, 87a/2
s. +üŋge 22b/11, 24a/12
s. +üŋgni 21a/10
s. +üŋgniŋ 22a/12
s. +üŋgizni 23b/10
bir néçe s. "birkaç söz" 42b/12
bir ağız s. "ağızdan çıkan bir söz" 78a/11-12
bu bir s. "böyle bir söz" 118b/1
2. Soru
s. 10a/2
s. +niŋ 89b/7
3. Konuşma, söz söyleme
s. 24b/8
4. Konu, bahis, mesele
s. 108b/1
s. +ini 91a/4
s. +ini çıkar- "bahsetmek, söz etmek, sözünü açmak" 91a/4
sözi (T.+Ar.) Bir söz

s. 103b/12, 104a/1, 109b/10
sözle- Söylemek, demek, konuşmak
s. -dim 101b/5
s. -gen 23a/1, 23a/2, 40b/13
s. -gende 89b/1
s. -genni 22a/2
s. -geyler 125a/6
s. -gey 33b/3
s. -gey-sén 89a/4, 102a/9
s. -gil 9b/10, 18a/13, 18b/3, 22b/10, 22b/12, 24a/10, 26a/1, 27b/12, 86a/1, 89a/2, 89a/12, 90a/6, 92b/3, 104a/4, 109b/8, 121a/13
s. -me 88b/10
s. -megen 21a/10
s. -megeyler 33b/4
s. -megey-sén 18b/6, 89a/5, 103a/5
s. -megil 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 24a/10, 29b/5, 104a/1
s. -mek 9b/5, 9b/11-12, 30a/9, 89a/3, 123a/7
s. -mekde 22a/4, 89a/11
s. -mekdin 10a/2, 15a/5
s. -mekdür 9a/13
s. -mekim 101b/6
s. -mekni 9b/8, 108b/13, 121b/4
s. -mekniŋ 18a/11
s. -mese 24b/5
s. -mesler 18a/9
s. -meydurğan 24b/8
s. -r 22a/1, 101b/7
s. -se 18a/10, 39b/7, 51a/12, 101a/2
s. -seŋ 18a/8, 24a/11
s. -ydurğan 18b/10, 83a/9-10
s. -ydür-mén 47b/4
s. -megen bol- "söylememiş olmak" 21a/10
hezeyân sözle- "sayıklamak" 101a/2
sözlecek Söyleyen, konuşan, konuşucu
s. 65b/9 (2)
sözlen- Söylenmek
s. -se 9b/11
sözleş- Konuşmak
s. -mek 44a/10

sözlet- *Söyletmek*

s. -ip 20b/1, 20b/3

sözlüg *Sözlü*

s. 18b/1, 23a/3, 83a/5, 89b/2

şīrīn s. bol- "tatlı sözlü olmak" 83a/4-5

yaḥşī s. bol- "tatlı dilli olmak, hoş sohbet olmak" 100a/6-7

rāst s. "doğru sözlü, sözü doğru" 117a/9

su *Su, akarsu*

s. 11a/7 (2), 11a/8 (2), 11a/9, 11a/10, 11a/11, 12a/1, 19a/5, 19a/6, 19a/7, 19a/8, 32b/9, 35a/1, 37b/11, 39b/10, 39b/12, 49a/4, 49a/9, 97a/4, 97a/10, 98b/3, 122b/10, 127a/7, 127b/9, 127b/10

s. +da 26a/13

s. +ğa 8b/8, 11a/7, 11a/6, 19a/6, 24b/1, 122b/12

s. +lar 97a/10

s. +nı 39b/12, 49a/4

s. +nınğ 122b/11

s. +yı 19a/9, 48a/4, 68b/3

katığ s. "sel" 97a/7

aḳ s. "ak renkte olan su, beyaz su" 100b/9

su^ʿāl (Ar.) *Öksürük*

s. 71b/2

şubḥ (Ar.) *Sabah*

ş. +da 36a/13, 36b/1, 36b/7, 36b/10

suçı *Yüzme bilen kişi, yüzücü*

s. +nı 73b/6

suçılığ *Yüzme işi, yüzücülük, krş. suçuluk*

s. +dur 73b/6

s. +ğa 11a/5, 11a/6

s. +nı 11a/4, 73b/6-7, 74a/3

suçuluk *krş. suçılık*

s. +nı 73a/13

sūd (Far.) *Fayda, kâr, kazanç*

s. 47b/3, 82b/2, 94a/2, 94a/3, 94a/4

s. +dın 94a/1, 96b/5, 107a/3, 107a/4

s. +ğa 59b/9, 121a/12

s. +ı 34b/1

s. +nı 67a/13

s. ııl- "fayda etmek" 100b/2

s. tapğalı bol- "kâr elde edebilmek, kâr elde edilebilmek, fayda sağlanabilmek" 107a/4-5

şuffa (Ar. şuffe) *Gölgelik*

ş. +dın (aşḥāb-ı ş.) 126b/8

şūfī (Ar.) *Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli kimse, derviş*

ş. 127a/2, 127a/7, 127a/9 (2)

ş. +nınğ 127a/8

ş. -yi mücerred "parası olmayan, malı mülkü olmayan sufi" 127a/11

sula- *Yerleştirmek, koymak, kapatmak*

s. -p 97a/6

sultān (Ar.) *Hükümdar, padişah; sultan*

s. 46a/12, 110a/10, 110b/7, 118a/4, 118a/7 (2), 118a/8, 118a/10, 118b/2, 118b/6, 118b/7, 118b/9, 118b/13

s. +dın 110a/9

s. +ğa 81b/5 118a/4, 118b/7

s. +nınğ 110a/12, 110b/11-12, 118a/3, 118a/7

s. -ı ʿālem "âlemin sultanı, cihanın sultanı" 110b/8

Sultān Maḥmūd (ka) 998-1030 yılları arasında Gazneliler Devletinde hükümdarlık etmiş kişi, Gazneli Mahmut, krş. **Sultān Maḥmūd Ġaznevī**

S. 81a/8, 81a/13, 81b/7, 110a/6, 110b/4

S. +nınğ 116b/1, 117b/13, 119b/2, 119b/7

Sultān Maḥmūd Ġaznevī (ka), krş. **Sultān Maḥmūd**

S. 109b/13

Sultān Mes^ʿūd (ka) krş. **Mes^ʿūd**

S. +nınğ 46a/9, 118b/2

sultānlık (Ar.+T.) *Hükümdarlık; sultanlık*

s. 33a/12

şun^ʿ (Ar.) *Yapılan şey, nesne*

ş. +ığa 78b/11

şūret (Ar.) *Biçim, şekil, görünüş; suret*

ş. 48a/6, 98b/6, 122b/7, 123a/5, 128a/5

- ş. +de 69a/11, 95b/8, 99a/6, 102b/11, 117b/12
- ş. +dür 126a/7
- ş. +ge 8b/9, 87b/2, 123b/11
- ş. +i 69a/11 (2)
- ş. +idin 49b/7, 69a/5
- ş. +ige 69a/10
- ş. +lerni 123b/13
- ş. +niñg 98b/1, 123b/12
- ş. +ge kél- "meydana gelmek, ortaya çıkmak, belirlemek" 87b/2-3
- şüretlig** (Ar.+T.) *Biçimli, şekilli; suretli*
ş. 102b/11
- suvāl** (Ar.) *Soru, sual < su^cāl*
s. kı1- "soru sormak" 89b/6
- sühbāna'llāh** (Ar.) *Umulmadık, beklenmedik, olağanüstü bir olay veya davranış karşısında, "Allah Allah! Bu nasıl iştir! Nasıl olur! Nasıl yapılır!" anlamında hayret ve şaşkınlık belirtmek için kullanılan bir söz*
s. 94b/11
- sühbānehū** (Ar.) *Her türlü kusur ve eksiklikten uzak olan Allahuteala*
s. 1b/5, 1b/7, 2a/8, 2b/12, 3b/10, 8b/5, 17b/8, 34b/8, 50a/13, 51a/13, 122b/5
- sühān-çin** (Far.) *Dedikodu yapan kimse, dedikoducu*
s. 83a/12
- sühān-dān** (Far.) *Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz söyleyen*
s. 21b/1
s. ve sühān-güy bol- "iyi söz söyleyen olmak" 18a/11-12
sühān-güy ve s. bol- "iyi söz söyleyen olmak" 21a/12
- sühān-güy** (Far.) *Söz söyleyen*
s. 21b/1
s. +dur 21b/1
sühān-dān ve s. bol- "iyi söz söyleyen olmak" 18a/11-12
s. ve sühān-dān bol- "iyi söz söyleyen olmak" 21a/12
s. ve rāst-güy bol- "doğru söz söylemek, doğru söz söyleyen olmak" 22a/12-13
- s. bol- "güzel söz söyleyen olmak" 22b/12-13
- sühān-verlik** (Far.+T.) *Güzel ve düzgün konuşma durumu*
s. 123a/10
- sühūlet** (Ar.) *Gevşeklik gösterme, bir işi önemsememe, geri durma*
s. kı1- "gevşeklik göstermek, geri durmak" 75a/9
- sükūt** (Ar.) *Sessizlik; sükut*
s. bol- "sessiz kalmak, susmak" 79b/12
- Süleymān** (ka) *Hazreti Süleyman*
S. 30a/7
- süluket** (Ar.) 1. *Bir yola tutunma, girdiği yolda sağa sola sapmadan gitme*
s. 117a/3
s. +ni 117a/3
2. *Davranış, tarz*
s. kı1- "davranmak, duruma göre iyi, kötü vb. bir tavır takınmak" 121b/8
- sürme** *Kirpik diplerine sürülen siyah boya; sürme*
s. +sidür 24b/11
- sürt-** *Sürtmek*
s. -ti (közige s.) 112a/2
- sürüg** *Evcil hayvanlar topluluğu; sürü*
s. 117b/6
- süst** (Far.) 1. *Gevşek, zayıf*
s. kı1- "gevşetmek" 48b/9
2. *Fersiz, cansız, solgun, güçsüz*
s. 65a/10
yınçıge s. bol- "zayıf olmak, güçsüz olmak" 100b/6
- süst-cenglik** (Far.+T.) *Savaşta korkma durumu, savaşta kaçma hâli, korkaklık*
s. 55a/10
- süstlük** (Far.+T.) *Gevşeklik, zayıflık, güçsüzlük*
s. 54b/3
s. +dın 14b/3-4
s. +nı 55a/5
- süt** *Süt*
s. 97a/8, 97a/9,
s. +ge 97a/4, 97a/9-10, 97a/10

s. +ini 97a/3

Şş

şā (Far.) *Neşeli*

şā tūtī "neşeli papağan 21a/13

şād (Far.) *Mutlu, sevinçli*

ş. bol- "sevinçli olmak, mutlu olmak, şad olmak" 10a/11-12, 11b/7, 30a/12

ş. hürrem bol- "mutlu olmak, sevinçli olmak, şad olmak" 82a/11

şādhlık (Far.+T.) 1. *Sevinçlilik, mutluluk*

ş. 12b/13 (2)

ş. +da 68a/5

ş. +(ğ)ıng 12b/9

ş. +nı 12b/10

ş. kıl- "sevinmek, mutlu olmak" 10a/11, 68a/5

ş. ét- "mutlu olmak, sevinçli olmak" 82b/1-2

2. *Eğlence, şölen*

ş. +nı 73a/10

şād-mān (Far.) *Mutlu, sevinçli*

ş. ve ğamgīn bol- "sevinçli ve kederli olmak" 12b/11

ş. bol- "mutlu olmak, sevinmek, sevinçli olmak" 82a/11-12, 82a/13, 112a/13, 112b/12

şafağ *Kabuk, meyve kabuğu*

ş. +ı 80a/13

ş. +ığa 80a/10-11, 80a/12

ş. +nı 80a/11

şāh (Far.) *Dal, budak*

ş. 10a/6, 115a/9

şāh (Far.) *Hükümdar, padişah*

ş. 38b/1

şāhāne (Far.) *Çok güzel, mükemmel, fevkalâde; şahane*

in°ām-ı ş. "mükemmel bahşiş, güzel hediye, iyi mükafat" 112a/12

şā'ir (Ar.) *Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse; şair*

ş. 47a/11, 103a/4, 108a/13

ş. +ğa 104a/6

ş. +ler 103a/6

ş. +lerniğ 103a/10

şā'irlik (Ar.+T.) *Şair olma durumu; şairlik*

ş. 1a/11, 87a/13, 103a/4

ş. +ğa 104a/12

şakī (Ar.) *Asi, isyankâr*

ş. 102b/5

şākird (Far.) 1. *Öğrenci, talebe*

ş. 15b/10, 16a/1

ş. +idin 15b/10

ş. +leri 16a/8, 16a/10

ş. +leridin 78b/12

ş. +leriğa 16a/9-10

2. *Çıracak, çalışan, yardımcı*

ş. 94b/8, 94b/10

ş. +ğa 94b/8

ş. +i 94b/6

ş. +imğa 95a/2

şākirdānelik (Far.+T.) *Satış sonrası çıracılara verilen bahşiş*

ş. 94b/7

Şām (ya) *Suriye'nin başkenti*

Ş. 73b/8

şarāb (Ar.) *Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usullerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki; şarap*

ş. 19a/3, 34a/9, 34a/9, 34a/10, 34a/11, 34a/13, 34b/6, 35a/9, 36a/9, 38a/5, 38a/6, 38a/7, 38a/9, 40b/1, 42b/10, 42b/12, 83b/7, 109a/2, 109a/5, 109a/6, 109a/7 (2), 119b/4

ş. +ıda 120a/5

ş. +lar 34b/11

ş. +nı 109a/8, 116b/8

ş. +nıng 38a/8

bezm-i ş. "içki meclisi" 35a/12

şarāb-dār (Ar.+Far.) *Hükümdarların ve ileri gelenlerin şaraplarını saklayan ve gerektiğinde sunan kimse*

ş. +nı 117b/8

şart (Ar.) *Şart*

ş. 54b/3, 65a/3 (2), 120b/7, 126b/6

ş. +dur 4b/12, 62a/13, 126a/4

ş. +ı 92b/12, 105b/1, 108a/5, 108a/7

ş. +ını 74b/6, 85a/3, 105b/3, 108b/10, 116b/11, 116b/12-13
 ş. +ları 120b/5
 ş. +larıdın 102b/7, 112b/13
 ş. +larını 18a/11, 113b/9, 115b/4, 120b/9, 122a/6
 ş. +larını 90a/2
 ş.-ı İslâm "İslâmın şartı" 33b/2
 ş. kıl- "Belirli bir şarta bağlamak, şart koşturmak" 97b/9
şâş *Çabuk, hızlı*
 ş. 52b/5
şâşlık *Çabukluk, hızlilik*
 ş. +ıdın 52b/6
şaţu (Moğ.) *Merdiven, basamak*
 ş. +nınğ 31a/6
şaţranc (Ar.) *Satranç*
 ş. 41a/5, 41a/10, 41a/12, 105a/5, 108b/6
şâyed (Far.) *Eğer; şayet*
 ş. 18a/4, 29b/2 (2), 34b/8, 81b/13, 124a/11
şeb-gür (Far.) *Gece körü*
 ş. 70a/8 (2), 71a/5-6, 71a/10
şeb-hûn (Far.) *Gece baskını*
 ş. kıl- "gece baskını yapmak, düşmana gafil olduğu vakit gece baskını düzenlemek" 120a/11
şecâat (Ar.) *Yiğitlik, yüreklilik, cesurluk*
 ş. 80b/10
şefkat (Ar.) *Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi; şefkat*
 ş. 5a/2, 7a/12, 7b/3, 14a/2, 25a/10, 74a/9, 75b/13, 125a/3
 ş. +i 74a/8
 ş. ve hürmet kıl- "şefkat etmek ve hürmet etmek" 78b/8
şehlâ (Ar.) *Siyaha çalan mavi gözlü, ela göz*
 ş. -i çeşm "ela gözlü" 63a/5, 64a/11
 ş. közlüg "ela gözlü" 3a/10, 63b/3
şehr (Ar.) *Memleket; şehir*
 ş. 24a/2, 52b/5, 118a/11
 ş. +de 19b/2, 68b/3, 89b/10
 ş. +deki 125a/10

ş. +din 28b/10, 45b/10
 ş. +ge 67b/8, 95a/11, 95a/13
 ş. +ide 23a/10, 28b/8, 118a/1
 ş. +idin 19b/1
 ş. +ige 19b/1, 45b/5, 81a/1, 118a/1, 118a/5
 ş. +ini 81a/12
 ş. +ininğ 19a/4, 23a/9, 37b/10
 ş. +lerde 68b/2
 ş. +ninğ 23a/12, 23b/6, 67b/8
şehvet (Ar.) *Erkek ve dişinin birbirine karşı duydukları cinsel istek; şehvet*
 ş. 7a/12, 72b/3
 ş. +dür 7a/8
 ş. +ninğ 98b/12-13
 def-i ş. kıl- "şehveti def etmek" 44b/4
şek (Ar.) *Şüphe, zan*
 ş. 92b/7
 ş. kıl- "şüphe etmek" 3b/6
 ş. tut- "şüphelenmek" 7a/1
şekâvetlik (Ar.+T.) *Talihsizlik, bahtsızlık, kötü talihli olma hâli*
 ş. 102b/5
şeker (Far.) *Tatlı; şeker*
 ş. 80a/4
şekl (Ar.) *Biçim; şekil*
 ş. +ide 103a/13
 ş. +ide 102b/13 (2)
 ş. +lerni 102b/9
şekve (Ar.) *Şikâyet*
 ş. kıl- "şikâyet etmek" 31b/4
şem^c (Ar.) *Mum*
 ş. 68a/8
Şemsü'l-Me^cânî (ka) 976-1012 yılları arasında Ziyariler hanedanlığının hükümdarlığını yapmış olan ve Kâbüsnâme adlı eserin yazarı olan Keykavus bin İskender'in dedesi, Kabus bin Veşmgir, kaynaklarda Şemsü'l-Me^câlî olarak geçmektedir
 Ş. 45a/13, 56a/7, 56b/1
 Ş. +din 55b/12-13
 Ş. +ni 56a/5
şemşir-efgen (Far.) *İyi kılıç kullanan, kılıcıyla insanları deviren, kılıç ustası*

ş. 104a/5
şenbih (Far.) *Cumartesi*
 ş. 109b/4
şer^c (Ar.) *Kanun, şeriat, İslam şeriatı*
 ş. 20a/4, 55b/1, 89b/12
 ş. +din (°ilm-i ş.) 108b/7-8
 ş. -i şerîf "İslâm şeriatı, hukuku" 85a/6
şerâfet (Ar.) *Şerefli olma, şereflik*
 ş. 6b/5, 6b/13, 9a/4
 ş. +idin 84b/10
şerâyiğ (Ar.) *Şartlar, koşullar*
 ş. +lerini 126b/4
şerbet (Ar.) *Tatlı içecek; şerbet*
 ş. 113b/2
 ş. +ni 16a/11
şerh (Ar.) *Açıklama; şerh*
 ş. 99a/10
 ş. +de 2b/4-5
 ş. +ge 87b/2
 ş. +ini 64b/12
 ş. -i °akāyid "akidelerin, itikat bilgilerinin açıklaması" 2b/4-5
 ş. kılğalı bol- "şerh edilmek, şerh edilebilmek" 87a/9
 ş. kıl- "şerh etmek, açıklamak" 87a/9, 101b/13, 124b/3
şerî^cat (Ar.) *Allah'ın kulları için peygamberleri vasıtasıyla koymuş olduğu iman, ahlâk, ibadet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü; şeriat*
 ş. 48a/12, 87b/7, 98a/3
 ş. +da 23b/11, 75b/8, 92b/7
 ş. +dın 90b/6
 ş. +leri 101b/10
 şāhib-i ş. "Hazreti Peygamber" 2a/8, 4b/2, 75b/11, 107b/2
şerîf (Ar.) *Şerefli, kutsal, mübarek, yüce*
 ş. 123a/8
 ş. +de 85a/6
 ş. +dür (°ilm-i ş.) 101b/8
 ş. +dür 123a/10
 şer^c-i ş. "İslâm şeriatı, hukuku" 85a/6

°ilm-i ş. "ilimlerin yücesi, yüce ilim" 93a/5
şerîk (Ar.) *Ortak, eş, benzer*
 ş. bol- "ortak olmak, ortaklık kurmak" 40b/4, 95a/8 (2)
 ş. kıl- "ortak etmek" 84a/9
şerîkçilik (Ar.+T.) *Ortak olma durumu, ortaklık*
 ş. +din 95a/7-8
şer^ciyye (Ar.) *Şeriatla ilgili, şeriatla alakalı*
 ş. +dür (ahkām-ı ş.) 87b/12, 88a/4
şerm (Far.) *Utanma, haya*
 ş. 94a/10
 ş. (şerm hayā) 15a/1, 15a/9
 ş. +din 13b/7
 ş. +ning 15a/7
 ş. şerm hayālīg bol- "utanmak" 15a/1
 ş. tut- "utanmak, çekinmek" 15a/5 (2), 15a/6, 41a/10-11, 80a/12, 94a/10, 121b/1
şermende (Far.) *Mahcup duruma düşmüş, utangaç*
 ş. boluş "mahcup olma, utanma" 76b/8-9
şermliğ (Far.) *1. Hayalî, edepli*
 ş. 72a/5, 88a/10
2. Utanma, çekinme
 ş. bol- "utanmak, çekinme" 121b/7
şerm-zede (Far.) *Utangaç*
 ş. 27a/10-11
şerm-gîn (Far.) *Utangaç*
 ş. bol- "utangaç olmak" 15a/2, 15a/2-3
şermgînlik (Far.+T.) *Utangaçlık*
 ş. +nning 15a/6-7
şerm-sār (Far.) *Utangaç*
 ş. bol- "utangaç olmak" 10a/10-11, 55a/9
şerm-sārlik (Far.+T.) *Mahcubiyet, mahcup olma durumu*
 ş. +dur 90a/9
şeş (Far.) *Altı*
 ş. 41b/7
 ş. hāl "tavla zarı" 41b/4-5, 41b/7

şeyh (Ar.) *Saygıdeğer kişi, hoca, üstad*
vb. anlamlar için kullanılan bir hitap
sözü

ş. 23b/8, 29b/7, 29b/8, 94b/13

Şeyh Ebū Sa'īd Ebū'l-Ḥayr (ka)
Horasanlı bir mutasavvıf

Ş. 44b/13

şeytān (Ar.) *Meleklerin başı ve hocası*
olduğu halde isyan edip Allah'ın
emirlerine karşı geldiği için huzurdan
kovulan ve rahmetten uzak kalan asi
varlık, iblis; şeytan

ş. 61a/9, 96a/12

şırğa *Altı yaşından büyük at*

ş. 69b/11, 69b/13

şiddet (Ar.) *Güçlü, kuvvetli (ses tonu)*

ş. 89a/12

şifte-ḥāl (Far.+Ar.) *Divane, perişan*

ş. eyle- "perişan etmek, divane etmek"
43b/2-3

şikāf (Far.) 1. *Yarma, delme*

ş. kı1- "delmek, yarmak" 82b/6

2. *Yırtık*

ş. +ın1 83a/13

şikār (Far.) *Av*

ş. 52a/9

ş. +ğa 52a/13

ş. kı1- "avlanmak" 1a/1, 52a/9, 52a/10,
52a/13, 52b/5, 52b/13, 53a/3, 53a/4-5,
53a/5, 53a/7 (2), 53a/8, 53b/3, 53b/4,
53b/7

şikār-gāh (Far.) *Av yapılan yer, av yeri*

ş. +da 52b/8

şikāyet (Ar.) *Hoşnutsuzluk belirten söz*
veya yazı, sızlanma, yakınma; şikayet

ş. 23b/4

ş. +dür 31b/1

ş. +lerini 31b/1

ş. +ni 31b/2

ş. kı1- "Şikayet etmek" 31a/13 (2),

şikest (Far.) *Kırılma, bozgun, bozguna*
uğrama, mağlup olma

ş. tap- "yenilmek, mağlup olmak,
bozguna uğramak" 81b/4, 81b/6

ş. bér- "mağlup etmek, yenmek" 81b/4,
81b/5, 81b/6

ş. yétgür- "mağlubiyet tattırmak,
mağlup etmek, yenmek" 81b/5-6

şikeste (Far.) *Nazik, kibar*

ş. ve tevāzu'lıg bol- "nazik ve alçak
gönüllü olmak" 57b/13

şimāl (Ar.) *Hava*

ş. 98b/3

şir (Ar.) *Şiir*

ş. 1a/11, 54b/8, 84a/7, 84b/4, 103a/8

ş. +de 104a/9

ş. +inğ 103b/12

ş. +ni 103a/8, 108a/13

şir (Far.) *Aslan*

ş. 56b/13, 80b/8

ş. +din 93b/2-3

şirin (Far.) *Tatlı*

ş. 83a/5

hāy-ı ş. "mutluluk narası (mutluluğu
ifade etmek için) şirin bir nara" 35b/3

ş. sözlüg bol- "tatlı sözlü olmak"
83a/4-5

şirk (Ar.) *Allah'a eş ve ortak koşma,*
ortak isnat etme; şirk

ş. +din (maḥẓ-ı ş.) 2b/1

şişe (Far.) *İçine su ve her türlü sıvı madde*
konan, camdan çeşitli biçim ve
büyükükte, boyu enine göre çok daha
uzun, ağız kısmı dar kap; şişe

ş. 15b/3

şişüg *Kabarık, şiş; şişik*

ş. +ı 65b/7 (2)

şol *O*

ş. 10a/10, 11b/2, 33a/8, 112a/6

Şöhrebānū (ka) *Sasani hükümdarı*
Yezdücürd'ün kızı

Ş. 76a/10, 76b/2, 76b/3, 76b/4, 76b/6,
76b/7, 76b/10, 76b/10-11, 76b/12

Ş. +nı 76a/5, 76a/9, 76a/13

şöhret (Ar.) *Her yerde herkesçe tanınma,*
meşhurluk, ün; şöhet

ş. 18b/2

ş. +inğ 121b/4

ş. al- "şöhret kazanmak, ün kazanmak,
meşhur olmak" 41b/4, 53a/3,

ş. tap- "meşhur olmak, ün kazanmak, şöhret kazanmak" 87b/10

şu^cbede (Ar.) *Müziği tempolu, hızlı, hareketli çalma veya söyleme durumu*
ş. 104b/9

şubu *İşte bu, krş. uşbu*
ş. 60b/10, 77a/7, 81b/8, 119b/11, 125a/11
ş. +dur 61a/13

şuğl (Ar.) *İş, uğraş, meşgale*
ş. 32b/4
ş. +de 68a/4
ş. +din 113a/4
ş. +lerga 52a/7-8
ş. +ni 32b/2, 32b/3

şühluğ (Far.+T.) *Neşelilik, mutluluk, sevinçlilik*
ş. 28a/10
ş. +dın 28a/12

şuqāğ (Ar.) *Hayvanın bileklerine kadar uzanan bir tür deri hastalığı*
ş. 71a/13

şūm (Far.) *Uğursuz*
ş. +dur 70b/5, 70b/8, 70b/10

şūmluğ (Far.+T.) *Uğursuzluk*
ş. 22a/2
ş. +dur 58b/6
ş. +(ğ)ı 36b/2, 52a/6

şūmrağ *Daha uğursuz*
ş. +dur 70b/5

şundağ *Böyle, bu şekilde*
ş. +dur 72b/13

şunğkar *Şahin*
ş. 53a/4

şūr-āmiz (Far.) *Çorak, tuzlu*
ş. 10a/13, 10b/1

şūbhesiz (Ar.+T.) *Hakkında şüpheye düşülemeyecek olan, şüphe götürmeyecek derecede kesin olan; şūphesiz*
ş. bol- "şūphesiz olmak, şaibesiz olmak" 68b/8

şük *Hareketsiz, sakın*
ş. tur- "hareketsiz durmak, sakın olmak, sakın durmak" 50b/6, 99a/1-2

şükr (Ar.) *Allah'ın nimetlerine karşı minnettarlık gösterme; şükür*
ş. +iğa 3b/12
ş. kı1- "şükretmek" 3a/4, 3b/10
ş. ayıt- "şükretmek, şükrünü dile getirmek, minnetini dile getirmek" 86a/8-9, 86a/9, 86a/10, 86a/11, 86a/12

şükrāne (Ar.) *Teşekkür alameti, iyilik bilme nişanesi, iyilik bilme*
ş. 3b/11 (2)
ş. +side 3b/3
ş. +sini 3b/7, 3b/8, 3b/13

şükr-güzārhlğ (Ar.+Far.+T.) *Şükredicilik, kadir bilirlilik*
ş. +nı 3a/8

şürū^c (Ar.) *Başlama*
ş. kı1- "başlamak" 88a/5

şütür-bān (Far.) *Deveci, deve sürücüsü*
ş. +dın 67a/3

Tt

tā (Far.) *I. ki*
t. 3a/11, 3b/4, 3b/6, 4b/9, 4b/13, 5a/2, 5a/8, 6b/4, 8b/4, 9a/7, 10a/11, 10b/13, 11b/5, 12b/7, 13b/2, 15b/7, 18a/6, 18b/6, 19a/8, 20a/13, 21a/9, 21b/2, 22b/3, 22b/5, 22b/8, 22b/10, 22b/13, 25a/1, 25b/13, 26a/6, 29a/6, 29b/11, 31a/5, 32b/6, 33a/5, 35a/8, 35b/9, 36a/10, 36a/11, 37a/8, 37b/13, 38a/2, 38b/12, 40b/10, 41b/6, 42a/9, 42a/11, 43a/3, 44b/3, 44b/7, 46b/4, 47a/3, 48b/11, 50a/7, 52a/2, 52b/6, 52b/7, 53a/5, 54a/13, 55a/1, 56b/12, 57a/6, 57b/12, 57b/13, 59b/4, 60a/4, 61a/7, 61b/6, 62a/3, 65b/6, 65b/12, 66a/8, 68a/6, 68b/8, 69a/7, 74a/4, 74a/12, 74b/9, 76b/3, 78a/7, 80a/2, 84a/9, 84a/13, 86b/11, 87a/2, 88b/13, 89a/3, 89a/8, 90a/1, 90a/4, 92b/3, 92b/5, 95a/8, 96a/1, 96a/2, 96b/11, 97b/2, 97b/4, 97b/12, 99a/10, 101a/13, 101b/12, 102a/1, 102a/9, 102b/10, 103a/3, 104b/11, 105a/3, 105b/6, 105b/12, 106b/3, 108b/1, 108b/2, 109a/3, 109a/4, 110a/1, 12b/9, 113a/6, 114b/5, 115a/4, 115b/4, 116a/6,

116a/11, 116b/6, 117a/7, 117a/9,
117a/11, 117b/9, 119a/13, 119b/3,
120a/5, 120b/11, 121a/4, 121a/7,
121a/8, 121a/10, 121a/12, 121a/13,
122a/2, 123b/7, 123b/10, 125b/1,
128a/1, 128a/5, 128b/4

2. *Bu sebeple, bu yüzden, bundan dolayı*

t. 7a/11, 14b/5

3. *Böyle, bunun gibi, bu şekilde*

t. 29b/8

4. *Fakat, ancak, lakin*

t. 34a/13

5. *Sonra, -dıktan sonra, bunun ardından*

11a/10, 24b/7, 29a/1, 35a/1, 45b/4,
45b/6, 46b/2, 65a/8, 73b/1

6. *+a kadar, -ıncaya kadar, kadar*

t. 12b/2, 12b/4, 30b/11, 30b/13, 31a/1,
33a/13, 36a/13, 38b/9, 45b/11, 51b/6,
60b/4, 64b/9, 71a/9, 94b/4, 107a/10

7. *-dığı vakit, -ince, -diğinde, iken, -
diği sırada, -diği zaman, -diği sürece, -
diği müddetçe*

t. 21a/11, 25a/8, 28b/12, 30b/7, 37b/1,
50b/6, 59b/8, 59b/12 (2), 81a/10,
87b/9, 87b/10, 107a/8, 119b/13,
124a/10

8. *Ve*

t. 25a/7, 76a/3, 107a/13, 114a/1,
115a/13, 117b/11

9. *Bir müddet sonra, bir zaman sonra
bir müddet geçtikten sonra*

t. 11a/9, 118b/5, 127a/6

ta^caccüb (Ar.) 1. *Şaşıрма, hayret etme*

t. +ğa 94b/11

t. +ler 112b/12

t. +(de) bol- "şaşırmak, hayret etmek,
hayret içinde olmak" 25b/3

t. kıl- "şaşırmak, hayret etmek" 31a/13,
48b/4, 112a/10

t. +(ler) kıl- "hayret içinde kalmak,
hayret etmek, şaşırmak" 112b/12

2. *Şaşılacak, hayret edilecek, şaşkınlık
verecek (şey)*

t. 96b/6

ta^calluk (Ar.) *İlişik, ilgi, bağ, ilinti*

t. 22a/7, 114a/13

t. +ı 87a/11 (2), 87a/12, 124b/2

ta^cām (Ar.) *Yemek, aş*

t. 11b/4, 11b/12, 19a/3, 33a/10, 33a/12,
33a/13, 33b/2, 33b/5, 33b/11, 34a/5,
34a/6, 37b/1, 37b/4, 37b/13, 40b/1,
48a/12, 99a/1

t. +dın 34a/3-4, 35a/8, 36a/7-8, 36a/8

t. +ğa 12a/1, 37b/3

t. +ığa 33b/3

t. +ını 33b/9

t. +lar 34b/11

t. +nı 33b/12, 128b/10

t. +nınğ 35a/4

t. yé- "yemek yemek" 32b/8, 32b/12,
33a/6, 33a/7, 33b/1 (2), 33b/4-5,
33b/11, 34a/6, 37b/9, 40a/13, 49a/9

ta^caşşub (Ar.) *Bir kimseye veya bir şeye
karşı aşırı taraftarlık gösterme, aşırıya
kaçma*

t. kıl- "aşırıya kaçmak" 126b/1

ta^cat (Ar.) *İbadet*

t. 5a/3, 14b/11

t. +de 6a/11, 29a/4-5

t. +dür 6a/13, 6b/9

t. +ğa 14b/7

t. +ge 86a/7

t. +i 50a/5

t. +ni 5a/4, 5a/5, 5a/6

t. +nınğ 4a/1

t. kıl- "ibadet etmek" 4a/8, 4a/9

t. ve 'ibādet kıl- "ibadet etmek" 52b/1

ta^catsiz (Ar.+T.) *İbadetsiz, ibadet
etmemiş olarak*

t. 90a/7

tā ki (Far.) 1. *Böylece, öyle ki, o kadar ki*

t. 16a/5, 23a/8, 23b/11, 24a/13, 24b/3,
25b/3, 29b/5, 56b/10, 77a/3, 79b/13,
115a/11

2. *-diği sürece, -diği müddetçe*

t. 44a/3, 54a/8, 75b/12, 109a/11

3. *ki, ,diye, -sın diye*

t. 33a/3, 46b/12, 109a/11, 109a/13

t. 109b/7

tā kim (Far.+T.) *Böylece, bu şekilde*

t. 85a/2
ṭab^c (Ar.) 1. *Tabiat, huy, yaratılış*
 ṭ. 43a/9, 44a/6, 48a/7, 48b/9, 64b/1, 104a/7, 123a/2
 ṭ. +ı 43a/8, 104b/5
 ṭ. +ıça 108b/6
 ṭ. +ığa 16a/5
 ṭ. +ıge 104b/7, 105b/4
 ṭ. +ınğ 4b/10, 104a/1
 ṭ. +nı 49b/4
 ṭ. +nınğ 43a/4, 43a/6, 44a/9, 122b/4
 2. *Gönül*
 ṭ. +ı 75a/4
 ṭ. +ım 73b/7, 87a/3
ṭabak (Ar.) *Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap; tabak*
 ṭ. 12a/2,
 ṭ. +nı 40b/2
ṭabāyi^c (Ar.) *Tabiatlar, yaratılışlar, huylar*
 ṭ. 122b/7, 123a/2
 ṭ. +nınğ 123a/4-5
Ṭaberistān (ya) *Bugünkü Mazenderan, Gülistan ve Gilan eyaletlerini içine alan İran'daki tarihî bölge*
 Ṭ. +da 90b/1
tābi^c (Ar.) *Boyun eğen, uyan, boyun eğme, bağlı olma, bağlı*
 t. +dür 98b/11 (2), 98b/12 (2), 98b/13,
 t. bol- I "uymak, tabi olmak" 3b/1, 43b/7, 44b/1
 t. bol- II "mecbur olmak, (bir kimseye) bağlı olmak" 44b/12
 t. kıl- "uymak, tabi etmek" 44a/7
ṭabī^cat (Ar.) *Mizaç, huy*
 ṭ. 49a/2
 ṭ. +ke 49a/1
 ṭ. +nınğ 99a/2
ṭabīb (Ar.) *Hekim, doktor; tabip*
 ṭ. 17b/12 (2), 98a/7, 100a/1, 101b/4, 108a/13, 108b/1
ṭabīblik (Ar.+T.) *Hekimlik, doktorluk; tabiplik*
 ṭ. 87a/12
 ṭ. +de 17b/13

ṭabī^cī (Ar.) *İç kaynaklı, vücuttan kaynaklanan*
 ṭ. 98b/7, 98b/10
 ṭ. +nınğ 98b/8
ta^cbīr (Ar.) *Düş yorma, rüya yorumlama*
 t. +in 20b/8
 t. +ini 20b/13
tābistān (Far.) *Yaz mevsimi*
 t. +da 48a/12, 107a/12
ta^cbiye (Ar.) *Savaşın gerektirdiği şekilde askerî birlikleri düşmana karşı yerleştirme, askerlerin düşmana karşı pozisyon alması durumu*
 t. kıl- "askerleri düşmana karşı yerleştirmek, askerlerin düşmana karşı pozisyon almasını sağlamak" 110a/11
taf- 1. *Bulmak, krş. tap-*
 t. -ıp (ögze) 38a/4
 2. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
 t. -ıp (kārār t.) 75a/5
 t. -ıp (fırşat t.) 115a/3
 t. -mas (behre tafa'l.) 14b/8
tafıl- *Elde edilmek, bulunmak*
 t. -ur 8b/6
tafşıl (Ar.) *Bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama*
 t. 71b/3, 87a/9
tağayyür (Ar.) *Değişme, başkalaşma*
 t. tap- "değişmek, başkalaşmak, başka bir duruma geçmek" 8b/3, 25b/4, 49b/7, 64b/12, 99a/5, 110b/12
 t. bér- "değiştirmek, bozmak, bir hâlden başka bir hâle getirmek" 12b/12, 20b/4-5, 49b/4, 49b/5, 115a/3-4
taḥammül (Ar.) *Dayanma, sabır, tahammül*
 t. 7a/13
taḥkīk (Ar.) *Muhakkak, muhakkak ki, şüphesiz*
 t. 2b/9, 50b/3
taḥt (Ar.) *Alt, aşağı; altına, arkasına*
 t. +ıge 22a/11

t. -ı fermānıda bol- "(bir kimsenin) emri altında olmak, idaresi altında olmak" 72a/8, 84a/8,
t. -ı taşarrufıda bol "(bir kimsenin) himayesi altında olmak, emri altında olmak, yetkisi altında olmak" 86b/5-6

taht (Ar.) 1. Taht
t. 25a/4
t. +dın 11b/2
t. +nıng 25a/4
2. Hükümdarlık
t. +nıng 30a/6
pāye-i t. "hükümdarlık mertebesi, derecesi" 30a/6

tahte-gerden (Far.) Gözü beyaz olan at
t. 70b/6

tahvīl (Ar.) Değiştirme, bir durumdan başka bir duruma çevirme
t. -i kübrā "bebeklerin doğduktan sonraki talihleri, kaderleri" 102b/1
t. -i vasaṭī "bebeklerin doğduğu yıldaki talihleri, kaderleri" 102b/1
t. -i sıgarī "bebeklerin doğduğu aydaki talihleri, kaderleri" 102b/2

tā īnki (Far.) 1. -sın diye
t. 3a/7
2. Çünkü
t. 3a/8
3. Böylece, bu şekilde
t. 21a/12, 38a/6, 59b/3, 90a/5, 90a/8, 90a/13, 96a/6, 103b/12, 104b/8
4. Nihayet, nihayetinde, sonunda, -mektense, -inceye kadar, -dığı zaman
t. 59b/6, 89a/9
4. Ki
t. 74a/13

tāk (Ar.) Kolay, anlaşılır, basit
t. 103b/11

tākat (Ar.) Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet; takat
t. +i 66b/12
t. +im 86b/7
t. +inğ 27b/9, 68a/5
t. +inğga 28a/13

t. kıla'l- "güçlenebilmek, güçlü olabilmek, kevvetli olabilmek" 51b/2

tākatlig (Ar.+T.) Güçlü, kuvvetli, dayanıklı
t. bol- "dayanıklı olmak, güçlü olmak" 69b/9

taḳāzā (Ar.) İsteme, talep etme, arzulama
t. kıl- "istemek, arzulamak" 44a/7, 44b/2

Taḳdimetü'l-Ma'rife (ea) Metinde meşhur Yunanlı hekim Hipokrat'a ait olduğu belirtilen kitap
T. +de 99b/9

taḳdīr (Ar.) Allah'ın uygun görmesi, Allah'ın uygun görüp nasip etmesi
t. +iğa 116b/11

taḳdīs (Ar.) Allah'a şükretme ve Allah'ı ululama amacıyla kullanılan bir söz
t. 122a/7

taḳlīd (Ar.) Sahte, yapmacık; taklit
t. bol- "taklit olmak" 88a/5

taḳrīr (Ar.) Anlatma, ifade ve beyan etme
t. kıl- "ifade etmek, anlatmak" 20a/11, 122a/5

taḳsīm (Ar.) Paylaşma, pay etme, bölüşme
t. +i 68b/8
t. kıl- "paylaştırmak, bölüştürmek" 35a/5

taḳṣīr (Ar.) Kusur, hata, yanlışlık, kabahat
t. 6b/10, 15a/3
t. +ni 5a/3-4, 85b/9
t. kıl- "kusur etmek, ihmalkâr davranmak, çekingen davranmak, ihmal etmek, bir işi yapmaktan kaçınmak" 3b/4, 4b/1 (2), 6a/11, 8a/2, 8a/3, 54b/6, 55b/11, 55b/12, 56b/5, 59a/6 (2), 59a/11, 66b/3, 68a/8, 72b/7, 74b/2, 93a/1, 93a/8-9, 95b/2, 104a/9, 107b/11 (2), 116b/8, 119a/11

taḳvā (Ar.) 1. Allah korkusu ile Allah'ın yasakladığı şeylerden, önce şirkten, sonra da günahattan, günah ve haram olması ihtimali bulunan şüpheli durumlardan, gereksiz şeylerden korunma, sakınma; takva

t. 14b/11
 2. *Dünyadan el etek çekip bir yere kapanma ve ibadetle meşgul olma, züht*
 t. (zühd t.) 116b/13
 t. +sını (zühd t.) 126a/10
taḳvā-dār (Ar.) *Takva sahibi*
 t. 26b/1
 t. bol- "takva sahibi olmak" 23a/5
taḳvīm (Ar.) *Takvim*
 t. +i 102a/2
tal *Dalak*
 t. 65b/7
 t. +dın 101a/1, 101a/9
tala- *Saldırmak, talan etmek*
 t. -rdakı 81b/12
ṭalāk (Ar.) *Boşanma, nikâhın sona ermesi*
 t. 66b/2
talaş- 1. *Dövüşmek, savaşmak, cenk etmek*
 t. -mak 81b/2
 2. *Ağız dalaşına girmek, atışmak, münakaşa etmek*
 t. -mağay (tenğlik t.) 127b/7
ṭaleb (Ar.) *İstek, isteme, talep*
 t. kı1- "talep etmek, bir şeyi yapmayı veya öğrenmeyi istemek, istemek, talep etmek" 1a/9, 1a/10, 21b/7-8, 32b/4, 32b/5, 77a/4, 85b/2-3, 87a/4, 87b/8, 88a/5-6, 90b/4, 98a/6, 99a/10, 99a/12 (2), 99a/13, 99b/1, 99b/2, 99b/3, 99b/9, 99b/11, 99b/12, 99b/13, 100a/1
ṭālī^c (Ar.) *Baht, talih*
 t. 102a/3, 102a/12
 t. +din 102a/5
 t. +din (derece-i t.) 102a/5
 t. +dür 55b/9
 t. +ge 102a/3
 t. +i 102b/3
 t. +ni 102b/1
ṭālibü'l-^c**ilm** (Ar.) *İlim talep eden, ilim isteyen*
 t. 88a/13-88b/1
ta^clīm (Ar.) *Öğretme, öğretim, ders; talim*
 t. bér- "öğretmek, ders vermek" 73a/11

tam 1. *Üst, üst taraf, üst kısım, kapının üst kısmı, binanın tavana yakın bölgesi*
 t. +ığa 25a/5, 25a/11
 2. *Çatı, dam*
 t. (t. tarus) 50b/11
 t. +ı 68b/4
ṭama^c (Ar.) *İstek, arzu, arzulama, açgözlü davranma, açgözlülük; tamah*
 t. 32b/7
 t. +ge 27b/7
 t. +ı 38b/4, 72a/12
 t. +ıda 79b/5, 93b/1, 93b/7, 93b/9, 94a/2, 94a/3, 96b/4, 115a/7
 t. +nı 8a/8
 t. tut- "tamahkârlık yapmak, birinin malına göz dikmek, çok istemek" 60a/4
 t. kı1- I "açgözlülük etmek, tamah etmek" 94b/10
 t. kı1- II "istemek, arzulamak, beklemek" 8a/7, 78a/2
ṭama^c-gīn (Ar.+Far.) *Açgözlü; tamahkâr*
 t. 79b/4
tamām (Ar.) 1. *Bütün, tüm, tam; tamam*
 t. 3b/12, 4a/2, 4b/10, 23b/7, 25a/4, 36b/6 (2), 36b/7, 50b/12, 74b/8, 91a/5, 103b/8, 113b/6, 118a/2, 127b/5
 t. +ı 3a/1, 5a/12, 62a/11, 103b/9, 126b/13
 t. +ığa 33a/13
 t. bol- I "tamamlanmak, tamam olmak" 3a/9 (2), 3a/10, 28b/13, 31a/6
 t. bol- II "tam hâle gelmek, bir konuda eksikleri tamamlayarak yetkin hâle gelmek" 73b/3, 108b/5
 t. kı1- "tamamlamak" 6a/13, 40b/7
 2. *Tam olarak, eksiksiz, tam manasıyla*
 t. 101b/13, 102a/1, 126b/5
tamāmī (Ar.) *Bütün, tam, tamamen*
 t. 123b/1
tamur 1. *Damar*
 t. 63b/8
 t. +ları 65a/12
 2. *Nabız*
 t. 99b/9, 101a/10
 t. +ı 100b/4

ta^cn (Ar.) *Ayıplama, yerme, kınama, sövme*

t. 43a/7

t. +lar 23b/1

tan- *Bir şeyi yapmaktan kaçmak, kaçınmak, geri durmak*

t. -mağıl 68b/11

taⁿğ *Şaşıрма, hayret etme*

t. kör- "şaşırmak, hayret etmek" 25b/4

ta^cne (Ar.) *Ayıplama, yerme, eleştirme, kınama*

t. kıl- "eleştirmek, kınamak, yermek" 117b/9-10

taⁿğış- *Yumuşatmak, rahatlatmak, sakin hâle getirmek*

t. -ar 48b/6

taⁿğla *Ertesi gün, yarın, sonra*

t. 25b/3, 113b/9

taⁿğla^{kı} *Ertesi gün*

t. 25b/4, 36b/7, 59a/12, 59a/12-13

taⁿğlası *Sabahleyin*

t. 97a/8

tanu- *Bilmek, bilgi sahibi olmak, tanımak*
krş. tonu-

t. -duⁿğ 2b/1, 79b/8, 101a/10

t. -ğıl 7a/7, 13a/6, 101a/10

t. -ğuçı 95b/13

t. -ma^k 2a/10

t. -y (almas-sén) 2a/13

tanul- *Tanınmak, bilinmek*

t. -ur 78b/6

tap- *1. krş. taf-*

t. ! 97b/7

t. -a (tapa'l.) 79a/2

t. -ğay 95b/12

t. -ğaylar 10a/10, 29b/2

t. -ğay-sén 10a/12

t. -ıp 47a/3, 82b/9

t. -madı 114a/13

t. -mağannı 5a/12

t. -mağunça 88b/3

t. -map 31a/2

t. -mapdurlar 102a/1

t. -masa 123a/2

t. -sa 17b/5, 25b/4, 33a/8

t. -salar 33a/8

t. -saⁿğ 5a/12, 72b/6

t. -saⁿğlar 79a/1

t. -tım 11b/9

tapa'l- "bulabilmek" 79a/2

2. *Yapılan bir iyiliğin karşılığını almak, bulmak*

t. -ğay-sén 85b/10

t. -ğunğdur 10b/12

t. -tuⁿğ 12a/13

3. *Öğrenmek*

t. -adur-mén 14a/1

t. -ğanım 14a/4

t. -maydur-mén 14a/1

4. *Elde etmek, kazanmak, bulmak*

t. -almas (tafa'l.) 14b/8

t. -ğalı 14a/8

t. -ğan 72a/6

t. -ğay-sén 105b/6

t. -ğunğdur 14b/9

t. -mağaylar 29b/2

t. -ma^k 93b/1

t. -ma^knı 98a/2

t. -ma^knıⁿğ 1a/3, 57b/6, 96b/4

t. -sa 26b/3

t. -saⁿğ 6a/12, 58a/7, 58a/8, 96b/3

5. *Uygun görüp seçmek, bulmak*

t. -madım 71a/8

6. *İkram vb. amaçla sunulan bir şeyi almak*

t. -saⁿğ 80a/4

7. *İhtiyaç olan bir şeyi elde etmek, ihtiyacını gidermek, almak*

t. -saⁿğ 86a/8

8. *Yardım görmek, nail olmak, (Allah'ın yardımına) kavuşmak*

t. -saⁿğ 88a/2

t. -masaⁿğ 93a/6

9. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

t. -a (cevāb tapa'l.) 24a/8

t. -adur-mén (no^kşān t.) 109b/5

t. -ar (kemāl t.) 30b/1

t. -ar (şihhat t.) 30b/8
t. -ar (nokşān t.) 31a/2
t. -ar (āzār t.) 40a/10
t. -ar (tağayyūr t.) 64b/12
t. -ar (yol t.) 115b/1
t. -arlar (reng ʔarāvet t.) 50a/12
t. -ğalı (sūd tapğalı b.) 107a/4-5
t. -ğan (tebaʿiyyet t.) 89b/4
t. -ğan (qarār t.) 102b/2
t. -ğanıdır (qarār t.) 102a/12
t. -ğay (yol t.) 15a/3
t. -ğay (tebdīl t.) 18a/5
t. -ğay (behre-ver t.) 35a/8
t. -ğay (behre t.) 49a/2
t. -ğay (şihhat t.) 101a/2, 101a/7-8
t. -ğaylar (izzet t.) 9a/1
t. -ğusıdır (tebdīl t.) 79a/10
t. -ğusıdır (şikest t.) 81b/4
t. -ğusıdır (kifāyet t.) 101b/1
t. -ıp (tağayyūr t.) 49b/7
t. -madı (çāre t.) 91a/2
t. -madım (çāre t.) 25a/11
t. -mağan (decere t.) 110b/7
t. -mağay (qarār t.) 74a/11-12
t. -mağay (yol t.) 113b/10
t. -mağunça (ārāyiş t.) 87b/9
t. -mağunça (şöhret t.) 87b/10
t. -maķı (ārāyiş t.) 58b/4
t. -mas (tağayyūr t.) 8b/3
t. -may (ʿilāc t.) 73b/10
t. -sa (şikest t.) 81b/6
t. -sa (tağayyūr t.) 99a/5
t. -saṅg (ʿömr t.) 29b/8-9
t. -saṅg (qudret t.) 54b/11
t. -tı (teʾhīr t.) 39a/1
t. -tı (tağayyūr t.) 110b/12
t. -tılar (rāḥat t.) 118b/2
t. -ur (şihhat tapur b.) 101a/13
tapan *Ayağın alt yüzü; taban*
t. +ı 63b/4
tapıl- *Elde edilmek, bulunmak*
t. -mas 8b/7
t. -maydurğan 27a/8

tapşur- *Teslim etmek, emanet etmek, bırakmak, havale etmek*

t. ! 44b/2

t. -ğay-sén 75b/7

taptur- *Kanun, hüküm vb. yolla aldirmek, buldurmak*

t. -up 92a/12

tar *Dar*

t. 69b/4

ʔaraf (Ar.) *1. Yön, yan; taraf*

ʔ. +dın 75b/4

ʔ. +ge 81a/11, 82a/10, 89b/4, 100a/9, 100b/8 (2)

ʔ. +ı 20a/12, 21a/12

ʔ. +ıda 128a/13

ʔ. +ıdın 73b/8

ʔ. +ıge 60b/11, 65b/10, 77b/13, 92b/7, 96a/7, 112a/4 (2), 115b/9

ʔ. +ıṅge 54a/11

ʔ. +ını 82b/6

ʔ. +larını 106a/5

2. Bir şeyin belli bir kısmı

ʔ. +ı 69b/6

ʔarāvet (Ar.) *Tazelik, taze olma, körpelik*

ʔ. 62b/11

t. +ni 62b/8-9

reng ʔ. tap- "canlanmak, tazelenmek, canlılık bulmak" 50a/12

tarğak *Saçların, sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç; tarak*

t. +ı 128a/8

tarı- *Ekmek, ekin ekmek, tarım yapmak, toprağı işlemek*

t. -ğan 121a/1

t. -ğıl 121a/1,

t. -ğunça 121a/2

t. -saṅg 120b/13

t. -yduṛğan 121a/5

t. -yduṛğanıṅg 121a/6

taʿrīf (Ar.) *1. Tanımlama, tanıtmak; tarif*

t. +ı 80b/13 (2), 81a/1

t. +ler 80b/12

t. ve tavşif bol- "tanımlanmak ve nitelikleri belirtilmek" 58b/3
t. ve tavşif kıl- "Tarif etmek ve tanıtmak" 76b/2
t. kıl- "tanımlamak, tarif etmek" 80b/9
t. kıl- "övmek, övgüyle bahsetmek, methetmek" 83b/10, 83b/12
tārīḥ (Ar.) *Tarih kitabı*
t. +lerni 108b/8
ṭarīḫ (Ar.) 1. *Yol, ilke, sistem, metot, usul*
t. +de 53a/7, 53a/10
t. +i 33a/10, 46a/8, 95a/3
t. +ide 77b/5, 83a/2
t. +ini 34a/9, 61a/7, 73a/12, 79b/8, 87b/6
t. +ni 113b/7
2. *Grup, sınıf*
t. +ide 78a/5
3. *Hâl, durum, vaziyet*
t. +de 69b/13, 87a/2
t. +ini 78a/9
ṭarīḳa (Ar.) 1. *Yol, usul, metot, yöntem, şekil*
t. 28b/13, 31a/7, 33b/12, 34a/2, 50a/11, 88b/1, 92a/1, 93b/9, 113a/5, 122a/3
t. +da 22b/10, 34b/10, 47b/10, 77a/7, 90b/11, 99b/6, 104a/10, 122a/4
t. +dın 87b/3
t. +dur 93b/6
t. +larnıḡ (ṭarz ve ṭ.) 97a/13
t. +sı 51b/4-5, 54b/1, 60b/1, 61a/3, 87b/1, 116b/2, 122a/5
t. +sı (ṭarz ve ṭ.) 75a/4-5
t. +sı 117a/9
t. +sıdın 61a/6
t. +sıdur 34a/1, 34a/2, 93b/7
t. +sıḡa 93a/11
t. +sın 115b/7, 118b/3
t. +sını 34b/10, 72b/5, 77a/2, 85a/1, 90a/12, 93a/6, 97b/9, 97b/13-98a/1, 115b/8, 116a/13
t. +sını (resn ṭ.) 87b/1
t. +sınıḡ 1a/12
uşbu ṭ. "işte bu şekilde" 112b/2
2. *Durum, hâl, vaziyet*

ṭ. +da 76a/1
ṭ. +nıḡ 126b/4
ṭarīḳalīḳ (Ar.+T.) *Belirli özelliğe sahip, belirli nitelikleri barındıran*
t. 64a/12
ṭarīḳat (Ar.) *Tarikat*
ṭ. 127b/5
tarḳaş- *Bir yerden ayrılmak, bir yeri terk etmek, bir yerden çıkmak*
t. -urlar 105b/3-4
tart- 1. *Çekmek, uzak tutmak*
t. -ḡan 44a/12
t. -maḡıl 10b/2
t. -maḳ 30a/10
2. *Meyletmek*
t. -ar 50b/9
3. *Herhangi bir şeyi bir yerden bir yere taşımak; çekmek*
t. -ar 5b/7
t. -salar 34a/2
4. *Düşünmek, fıkretmek, düşünüp tartmak*
t. -ıp 85b/13, 87a/8
t. -ıp bér- "seçip söylemek, düşünüp taşınıp söylemek" 85b/13
t. -ıp bér-geli bol- "düşünüp tartabilmek" 87a/8
5. *Dert, sıkıntı, zahmet vb. çekmek*
t. -ḡusıdur 106a/1
6. *Toplamak, bir araya getirmek*
t. -ıp 110a/8
7. *Harf, işaret vb. atmak, koymak, çizmek, çekmek*
t. -tı 111b/11
8. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
t. -adur (uzakḡa t.) 71b/3, 99b/8
t. -adurḡanlarını (na°ra t.) 89a/8-9
t. -ar (uzakḡa t.) 87a/9, 101a/8,
t. -a-sén (fıçak t.) 80a/12-13
t. -ḡan (elīf t.) 63a/5-6
t. -ḡan (burḡuy t.) 66b/6
t. -ḡandur-mén (renc t.) 31b/12
t. -ḡanḡa (kār-nāy t.) 29b/13

t. -ğannıŋ (açlık t.) 5a/2
t- -ğay (feşimānlık t.) 25b/5
t. -ıp (hasret t.) 28b/2
t. -ıp (hacālet t.) 37b/9
t. -ıp (renc t.) 58a/3
t. -ıp (onğayğa t.) 73b/10
t. -ıp (leşker t.) 81a/9
t. -ıp (na^cra t.) 89a/9
t. -ıp (renc meşakkat t.) 91a/7-8
t. -ıp (figān t.) 103b/3
t. -ıp (tiğ t.) 125b/4, 125b/11
t. -mağay (renc meşakkat t.) 26b/13
t. -mağıl (kadem t.) 54b/11
t. -mağıl (istiḥāle t.) 89a/11, 89a/12,
t. -mağ (leşker t.) 115b/7
t. -may (teşviş t.) 91b/4
t. -sa (ziyān t.) 95a/4
t. -sañg (pāyege t.) 70a/12

tartışlıg Çekme, toplanma
t. bol- "çekmek, toplanmış olmak"
63b/111

tarus Çatı, dam
t. +ı (tam t.) 50b/11

tarz (Ar.) Usul, yol, yöntem
t. (t. ve tarīka) 75a/4-5, 97a/13
t. +da 104a/11, 113a/5

taşarruf (Ar.) 1. Bir şeye sahip olma ve sahip olduğu şeyi istediği gibi kullanma
t. +dın 113a/2
t. +larıça 20a/8
t. kıl- I "sahip olmak, himayesine almak" 12b/1
t. kıl- II "idare etmek, himayesinde bulundurmak, denetiminde olmak" 114b/2
taht-ı t. +ıda bol "(bir kimsenin) himayesi altında olmak, emri altında olmak, yetkisi altında olmak" 86b/5-6
2. Bir nesneyi, özellikle parayı dikkatli ve idareli kullanma, israf etmeme, tutumluluk; tasarruf
t. 94a/12
t. +nı 121b/5
t. kıl- "tasarruf etmek" 94b/12

taşavvuf (Ar.) İnsan, Allah'ın birliğinin zevkini bütün benliğinde hissederek kendi iç âleminin derinliklerine ve dış âlemin sırlarına ermek için takip ettiği düşünce ve amel sistemi; tasavvuf
t. 126b/12
t. +durlar (fuḳarā-yı t.) 124a/6
t. +nınğ 127a/1, 127b/1
t. +tururlar (ehl-i t.) 126a/5-6
^cayn-ı t. "tasavvufun temeli, özü" 127a/1

taşavvur (Ar.) 1. Hayale getirme, göz önüne getirme, düşünce, tasarı; tasavvur
t. +unğga 2b/10
t. kıl- "düşünmek, tasavvur etmek" 4b/6-7
2. Akıl, zihin
t. +unğga 26a/11

taşdık (Ar.) Doğrulama, onaylama, kabul etme, inanma; tasdik
t. 127b/2, 127b/3
t. kıl- "doğrulamak, tasdik etmek" 4a/2-3, 4a/5, 4a/6

taşnif (Ar.) Kitap tertip etme, yazma
t. kıl- "yazmak" 9a/8

taş I Sert ve katı madde, taş
t. 28b/10, 28b/13
t. +dın 1b/11
t. +ğa 1b/11, 10a/5
t. +nı 28b/11

taş II Dış
t. +ıda 9b/3
t. +ıdadur 9b/5

taş- Belirmek, çıkmak
t. -ur 99a/8

taşkarı 1. Dışarı
t. 20a/4, 45b/11, 49a/7, 51a/5, 51b/7, 86a/1, 86a/4, 112a/6
t. tut- "yasaklamak" 59a/3
2. Fazla, +dAn fazla
t. 22a/1, 34b/13
3. Başka, +dAn başka, ayrı
t. 60a/11, 87a/11, 87b/3
4. ...+nın dışında, ...+nın haricinde

t. 106b/2, 114b/12
t. 127b/11
taşla- 1. *Dışlamak, hariç tutmak*
t. -madı 3a/5
2. *Atmak, bırakmak, salmak*
t. ! 12a/12
t. -dı 127a/13
t. -ğan 12a/7
t. -mağan 117b/3
t. -mağıl 84b/5
t. -nğ 33b/7
t. -pdur 12a/5
t. -r 19a/8
3. *Bitmek, geçmek, tükenmek*
t. -rsa 30a/7
4. *Bir işi yapmayı bırakmak, terk etmek, bir işi yaparken gaflet içinde olmak, gafıl olmak*
t. -mağnı 67b/4
5. *Bir kimsenin etkisine kapılarak kendini ona bırakmak, kendini bir kimsenin kontrolüne bırakmak*
t. -mağıl 72a/8
6. *Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak, atmak*
t. -mağnı (kemend t.) 73b/2
7. *Zor bir durumdan kurtulmak için kendini bir yerden dışarı atmak, kendini bir yere atmak*
t. -p 74a/1
8. *Vazgeçmek, terk etmek, kendini yaşamdan dışlamak, kendini hayatın dışında bırakmak*
t. -mas 76a/1
9. *Tehlikeye atmak, tehlikeye sokmak*
t. -mağ (muḥāṭarage t.) 93b/8
t. -masa (muḥāṭarage) 93b/2
10. *Hastalık vb. sebepten dolayı el ve ayağını sağa sola vurmak, çarpmak*
t. -p 100a/9
t. -sa 100a/10
11. *Bırakmak, teslim etmek, vermek*
t. -mağıl 115a/7
12. *Kendini Allah'ın iradesine bırakmak*

t. -mağ 127b/3

13. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

t. -mağıl (koluğa t.) 96b/10

t. -mağıl (tenhā t.) 115a/2-3

tat- *Tatmak*

t. -arlar 43b/8

t. -mağ 9b/6, 123a/6

tatlığ *Acı olmayan; tatlı*

t. +nı 9b/6, 51a/2

tili t. bol- "hoş sohbet olmak, güzel ve gönül alıcı konuşmak, tatlı dilli olmak" 104b/3

tatlığlık *Tatlılık, tatlı olma durumu*

t. +nı (tili t.) 89b/13

tavşif (Ar.) *Vasıflarını, niteliklerini sayma, belirtme*

ta^crîf ve t. bol- "tanımlanmak ve nitelikleri belirtilmek" 58b/3

ta^crîf ve t. kııl- "tarif etmek ve tanıtmak" 76b/2

t. kııl- "nitelendirmek, belirtmek, göstermek" 80b/8, 85a/11

tāvūs (Far.) *Sülüngiller familyasından, tiz sesli, erkeğinin kuyruğu çok uzun, süslü, parlak ve güzel renkli çok büyük kuş, tavus kuşu*

ṭ. 96b/2

tayağ *Değnek, sopa, dayak*

t. 74a/9

t. +(ğ)ınnğ 38a/9

t. ur- "değnek ile vurmak, sopa ile dövmek" 20b/12

kaṃçı ve t. tēg- "kırbaç ve sopa yemek" 67a/2

t. soḳtur- "Sopa attırmak" 71a/10

tayıl- *Kaymak*

t. -ıp 80a/11

tāyife (Ar.) *Grup hâlindeki insan topluluğu, bölük; taife*

ṭ. 16b/2, 35b/12, 59a/3, 78b/4, 86b/5, 95b/12, 124a/3, 126a/4

ṭ. +de 49a/13

ṭ. +din 119a/11

ṭ. +lernnğ 67b/13

t. +ni 65a/2, 78a/7
 t. +niŋg 65a/2, 78a/8, 122a/4, 126b/11
 t. +si 24b/12, 64b/9, 64b/13 (2)
 t. +siniŋg 64b/3
ta'yīn (Ar.) *Belli etme, belirli duruma getirme*
 t. kıl- "belli etmek, belirlemek" 9b/4, 13b/8-9, 33a/1, 33a/3
 t. kıl- "görevlendirmek, yetkilendirmek, atamak" 56a/6
ta'yīnlık (Ar.+T.) *Belli, belirli*
 t. 41a/13
tāze (Far.) 1. *Dinç görünümlü, yıpranmamış*
 t. 31b/8
 2. *Yeni*
 t. bol- "yenilenmek, yeni olmak" 20b/5, 51b/9
tāze-rūlūk (Far.+T.) *Gülyüzlülük*
 t. 95b/7
tāze-rūy (Far.) *Gülyüzlü*
 t. 39a/10
 t. bol- "gülyüzlü olmak" 104a/13
ta'zīm (Ar.) *Saygı gösterme, hürmet etme*
 t. 8a/3
 t. kıl- "saygı göstermek, hürmet etmek" 7b/13, 8a/1
ta'ziyet (Ar.) *Ölen kimsenin yakınlarına başsağlığı dileme; taziye*
 t. 68a/3
te'ālā (Ar.) *"Şanı yüce olsun." anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır*
 t. 2a/8, 2b/12, 3b/10, 6b/1, 6b/3, 12b/3, 17b/8, 31b/3, 34b/2, 34b/8, 50a/13, 51a/13, 58b/6, 58b/7, 58b/8, 58b/9, 59a/2, 62b/7, 73a/6, 73b/11, 86a/11, 97b/2, 113b/8, 122a/12, 122b/5
 t. +dın 8b/5, 31b/2, 34b/7, 58a/11, 122a/11
 t. +ğa 86a/6, 86a/7, 91a/12
 t. +nı 1b/5, 1b/7, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/13
 t. +niŋg 2a/4, 2a/12, 4a/6, 4a/13, 6a/9, 6b/8, 6b/11, 6b/13, 7a/5, 7a/7, 11a/12, 25a/8, 34a/13, 46a/3, 46a/6, 58b/5,

74b/6, 85a/9, 86a/10, 90a/6, 96b/8, 114a/7, 116b/11, 117a/12, 118b/12, 122a/13

teb (Far.) *Sıtma*

t. -i şafrāvī "safradan kaynaklanan sıtma" 100b/12

tebāh (Ar.) 1. *Harap etme, mahvetme, bozma*

t. kıl- "(bir işi) mahvetmek, bozmak" 88b/13

2. *Yıkılma, mahvolma, harap olma*

t. bol- I "mahvolmak, harap olmak" 93a/13, 94a/2

t. bol- II "ortadan kalkmak, yok olmak, harap olmak" 123a/2

teba'iyet (Ar.) *Uyma, tabi olma*

t. tap- "etkilenmek" 89b/4

tebāreke ve te'ālā (Ar.) *Allahu tealanın ismi anıldığında ve yazıldığında söylenen ve yazılan, "Yüce ve noksan sıfatlardan münezzeh." anlamına gelen hürmet ifadesi*

t. 6a/4-5, 32a/6, 113b/10

t. +niŋg 52a/4

tebdīl (Ar.) *Değiştirme, değiştirilme, başka şekle sokma, dönüşme*

t. tap- "dönüşmek" 18a/5, 79a/10

tebessüm (Ar.) *Gülümseme; tebessüm*

t. kıl- "gülümsemek, tebessüm etmek" 79a/1, 91b/7,

tecemmül (Ar.) *Eşya, süs, zinet*

t. +ünğga 59b/2

tecrīd (Ar.) *Allah'tan başkasını kalpten çıkarıp tamamen Allah'a yönelme, kendini dünyalık işten, mal mülkten soyutlama*

t. 127a/1, 127b/2 (2)

tecrübe (Ar.) *Deneyim; tecrübe*

t. 26b/12, 62a/10, 64b/6

t. +leriŋgni 92b/6

t. +siçe 93a/1

t. +side 28a/6

t. kıl- "tecrübe etmek" 55b/7

tecrübelig (Ar.+T.) *Tecrübeli, tecrübe sahibi*

t. 5a/13

tedārīk (Ar.) *Telaḫi etme, bir hatadan dönme, bir yanlış düzeltme*

t. +ini 126a/13

t. +ini kılğalı bol- "bir yanlış düzeltebilmek, bir hatadan dönebilmek, hatalı bir durumu telaḫi edebilmek" 126a/13

tedbīr (Ar.) *Önlem, çare, tedbir*

t. 17b/10, 20a/3, 57a/13, 57b/1, 90b/1, 116b/11

t. +i 39a/1

t. +idin 79b/13

t. +imni 90b/9-10

t. +in 127a/12

t. +ini 44a/8, 75a/13, 80b/3, 98a/1, 99b/13, 121a/6

t. +lerni 92a/13

t. +ni 111b/4

t. bol- "tedbir almak, önlem almak, tedbir alınmak" 56a/8

şāḫib-i t. "ihtiyatlı, tedbirli, ihtiyat sahibi" 90b/3

t. kıl- "tedbirli davranmak, tedbirli olmak" 123a/8

te'emṡül (Ar.) *1. İyice, etraflıca düşünme*

yaḫşı t. kıl- "iyice, etraflıca düşünmek" 29b/2, 62a/6-7, 62b/3, 65b/4, 78a/6

2. *Dikkatlice, dikkatli bir şekilde*

t. 125a/7

teḫāvūt (Ar.) *Fark, farklılık*

t. 21a/13

t. +i 102b/11-12

teḫekkūr (Ar.) *Düşünme; tefekkūr*

t. 128a/1

t. +din 28a/1

teḫsīr (Ar.) *Yorumlama, açıklama, izahat; tefsir*

t. 108b/7

t. +de 7b/3

t. kıl- "Kur'ân-ı Kerîm'in ayet ve surelerini açıklamak, tefsir etmek" 110b/6

teḫtīş (Ar.) *Soruşturma, inceleme, araştırma, denetleme; teḫtīş*

t. +ler 92b/12

t. kıl- "soruşturmak, incelemek, denetlemek" 92b/12, 93a/1

tég- *1. Dokunmak, temas etmek, değmek*

t. -ip 19a/8, 54a/6 (2)

t. -ip tur- "yakın olmak, yakın tutmak, (ölüm vb.ne) kendini yakın tutmak" 116a/10

2. *Evlenmek, varmak, eş olarak gitmek*

t. -gen 66a/12

3. *Ulaşmak, yol kesmek, saldırmak*

t. -ip 73b/8

4. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

t. -gen (kāmçı ve tayaḫ t.) 67a/2

tégrü *Kadar*

t. 57a/12

teḫ (Far.) *Alt, dip*

t. +i 101a/1

t. +ide 100b/13

te'hīr (Ar.) *Erteleme, sonraya bırakma, geciktirme*

t. tap- "gecikmek" 39a/1

t. kıl- I "ertelemek, sonraya bırakmak, geciktirmek" 101b/1

t. kıl- II "müşteri vb.ni oyalamak, müşteri vb.nin işini geciktirmek" 121a/11

teḫebbūr (Ar.) *Kendini beğenme, büyüklük taslama, kibirlenme*

t. +din 4b/9

t. kıl- "kibirlenmek, kendini beğenmek, büyüklük taslamak" 90a/2, 124b/13

teḫebbūrluḫ (Ar.+Far.) *Kendini beğenmişlik, kibirlilik*

t. +(ğ)ıdın 26b/1

teḫellūf (Ar.) *Zor, güç*

t. 47b/12, 50a/8, 51b/1

teḫellūm (Ar.) *Söyleme, konuşma*

t. +din 51a/3

teḫrār (Ar.) *Bir daha, yine, yeniden; tekrar*

t. kıl- "tekrar etmek" 37b/3

teḫye (Ar.) *1. Durum, vaziyet, hāl*

t. +sige 35b/7

2. Bir yere dayanıp kestirme, uyuma, dinlenme
t. kıl- "bir yere dayanıp kestirmek, uyumak, dinlenmek" 51b/4
temāšā (Ar.) 1. İzleme, seyretme, temaşa etme
t. kıl- "izlemek, seyretmek" 53b/4, 53b/6
2. Gezme, dolaşma, gezinti
t. 91a/3
temessük (Ar.) Hak veya sahiplik gösteren resmî vesika, borç senedi, senet
t. 97b/2
t. +ni 97b/3
temmūz (Ar.) Yaz mevsimi, yaz
t. +da 48a/1, 51b/4, 95b/9
t. +larda 48a/7
témürçi Demir işiyle uğraşan, demirci
t. +ler 75a/4, 75a/6 (2)
ten (Far.) Vücut, beden, ten
t. 9a/2, 9a/3, 18a/1, 50b/4 (2), 50b/6, 50b/9 (2), 50b/13, 51a/11, 123b/1, 124a/1, 124a/2 (2), 124a/3, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 126a/5
t. +de 50b/5
t. +ge 123b/2
t. +i 123a/12, 123b/12
t. +ide 122b/7, 123b/1
t. +iğa 123a/4
t. +ini 122b/5
t. +ni 50b/7, 50b/8
t. +niğ 50b/13
tenāvül (Ar.) Yeme içme
t. kıl- "yemek yemek" 35b/4, 37b/5
tene I (Far.) Gövde, ağaç gövdesi
t. 10a/6
t. +si 8b/12
tene II (Ar.) Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üstelleyerek hatırlatma, uyarı, uyarma, tembih
t. +ni 126b/6
tenebbüh (Ar.) Uyarı, ikaz
t. +dür 7b/9

téng Denk, eşit
t. 52b/7
t. berāber bol- "denk olmak, eşit olmak, aynı miktarda olmak, aynı olmak" 5b/11
t. bol- "denk olmak, eşit olmak" 6a/1, 71b/7
teng-dest (Far.) Fakir, yoksul
t. bol- "fakir olmak, yoksul durumda olmak" 78b/6
teng-destlik (Far.+T.) El darlığı, fakirlik, yoksulluk
t. 67b/12
tenglik (Far.+T.) 1. Darlık, yokluk
t. 79a/6
2. Sıkıntı içinde olma hâli, zorluk içinde kalma durumu
t. +ge 57a/13, 113a/11
t. +ge kal- "bir durumdan dolayı sıkıntı içinde kalmak, sıkıntı içinde olmak, zor durumda kalmak, dara düşmek " 57a/13, 113a/11
tenglik Eşitlik, aynılık, denklik
t. 127b/7
tenhā (Far.) Yalnız, tek başına
t. 51b/13, 52a/1, 59a/1
t. kal- "yalnız kalmak, tek başına kalmak" 20b/9
t. taşla- "yalnız bırakmak" 115a/2-3
tenhālîk (Far.+T.) Tek başına olma durumu, yalnızlık
t. 34b/6
t. +nı 78b/1
ten-perest (Far.) Kendine, vücuduna çok dikkat eden, kendine iyi bakan (kimse)
t. 61b/12
tépre- Hareket etmek, kımıldamak
t. -mey 60b/10
tépret- 1. Üstüne hücum ettirmek, saldırtmak, üşüştürmek
t. -ür-mén 110a/5
2. Kımıldatmak, hareket ettirmek, (yerinden) ayırmak
t. -geli bol- "kımıldatabilmek, hareket ettirebilmek, yerinden ayırabilmek" 116a/11

terahhüm (Ar.) *Acıma, merhamet*
 t. körgüz- "merhamet göstermek, merhamet etmek, acımak" 55b/10

terakki (Ar.) *Gelişme, ilerleme*
 t. +de 115b/4
 t. +de bol- "iş yolunda gitmek, gelişmek, ilerlemek" 115b/4
 t. kıl- "gelişmek, ilerlemek, (kendini) geliştirmek" 124a/11

terāne (Ar.) *Makam, ezgi*
 t. 104b/9
 t. +din 104b/10

terbiyet (Ar.) *Büyütme, bakma, terbiye*
 t. +ini 8a/9

terceme (Ar.) *Çeviri, aktarma; tercüme*
 t. kıldur- "tercüme ettirmek" 25a/7

tere *Ten, cilt; deri*
 t. +si 63a/4

tergīb (Ar.) *Teşvik etme, istekli hâle getirme*
 t. kıl- "teşvik etmek, istekli hâle getirmek" 114b/7

terīke (Ar.) *Miras*
 t. +ni 46b/4

terk (Ar.) *Bırakma, terk etme; terk*
 t. kıl- "terk etmek, bırakmak" 4b/5-6, 5a/4 (2), 5a/5, 42b/11

terkīb (Ar.) *Birleşim, birleştirme, bir araya getirme*
 t. +idin 123a/5

tertīb (Ar.) *Düzen; tertip*
 t. 89a/4
 t. +din 3a/10
 t. +i 3a/3, 32b/12, 52a/12
 t. +ide 3a/2
 t. +ini 3a/7, 34a/8, 120b/10
 t. +ni 32b/13
 t. bér- "düzenlemek, düzenli hâle getirmek, tertipli hâle getirmek" 103a/12, 105a/2

tertibī (Ar.) *Bir tertip, bir düzen, bir usul*
 t. 104b/6

terz (?) *Bir tür müzik makamı*
 terz ü salqarş (?) "bir tür müzik makamı" 104b/8

tesbīh (Ar.) *Salat etme, salavat getirme*
 dürüd, t. ayıt- "dua etmek, salavat getirmek" 89a/11

tesellī (Ar.) *Sakinleştirme, yatıştırma, avutma; teselli*
 t. bér- "avutmak, sakinleştirmek, yatıştırmak" 128a/3

te'sīr (Ar.) *Etki; tesir*
 t. +idin 48a/6, 48b/13
 t. +idür 98b/9
 t. kıl- "etkilemek, tesir etmek" 52a/6, 104a/2-3

teskīn (Ar.) *Yatıştırma, sakinleştirme; teskin*
 t. 101a/13
 t. bér- "sakinleştirmek, yatıştırmak" 48a/12, 66a/3

teslīm (Ar.) *Kişinin kendini Allah'ın iradesine bırakması; teslim*
 t. 127b/2, 127b/3
 t. +ni 127b/6

teşne (Far.) *Susamış*
 t. 5b/9, 11b/13
 t. +dür-mén 39b/11
 t. bol- "susamak, susamış olmak" 35a/1, 35a/2

teşnelik (Far.+T.) *Susamışlık, susuzluk*
 t. 6a/7
 t. +de (gursene ve t.) 92b/9
 t. +ge 96a/1

teşvīş (Ar.) *Endişe, şüphe, kuşku*
 t. tart- "endişelenmek, kuşkulanmak" 91b/4
 t. kıl- "endişelenmek, şüphelenmek" 96b/9

teşvīssiz (Ar.+T.) *Endişesiz, şüphesiz*
 t. bol- "şüphe duymamak, şüpheci davranmamak, şüpheci olmamak" 96b/8-9

tetebbu' (Ar.) *Bir gazelin tüm beyitlerinin aynı vezinde olması durumu*
 t. 103b/9

tevābi' (Ar.) *Bir kimse ile beraber bulunan, ona tabi olan kimseler, maiyet*

t. +ler 108b/11

tevaḳḳuf (Ar.) *Bekleme, durma*
t. kıl- "beklemek" 35a/2, 37a/13, 49a/1-2

tevāzu^c (Ar.) *Alçak gönüllülük; tevazu*
t. 4b/10, 39b/2, 40a/7, 42b/7
t. +dur 4b/9, 42b/7
t. +nı 7b/11
t. ikrām kıl- "alçak gönüllülük göstermek, ağırlamak" 40a/5
t. kıl- "alçak gönüllülük göstermek, tevazu göstermek" 105b/11

tevāzu^c**līg** (Ar.+T.) *Alçak gönüllü, tevazu sahibi, krş. tevāzu^c**luğ, tevāzu**^c**lig, tevāzu**^c**luğ**
şikeste ve t. bol- "nazik ve alçak gönüllü olmak" 57b/13
t. bol- "tevazu sahibi olmak, alçak gönüllü olmak" 92b/1*

tevāzu^c**lig** (Ar.+T.) *krş. tevāzu^c**līg, tevāzu**^c**luğ, tevāzu**^c**luğ**
t. 88a/8*

tevāzu^c**luğ** (Ar.+T.) *krş. tevāzu^c**līg, tevāzu**^c**lig, tevāzu**^c**luğ**
t. 26b/2*

tevāzu^c**luğ** (Ar.+T.) *krş. tevāzu^c**līg, tevāzu**^c**lig, tevāzu**^c**luğ**
t. bol- "tevazu sahibi olmak, alçak gönüllü olmak" 126a/2-3*

tevbe (Ar.) *İşlediği bir hatadan, suç veya günahattan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme; tövbe*
t. 31b/4,
t. +de 34b/7
t. +ge 34b/1, 34b/7
t. kıl- "tövbe etmek" 16a/6, 40a/1, 40a/2, 40a/3
t. i naşūḥ "samimi olarak yapılan tövbe" 34b/9, 37a/2

téve *Deve*
t. 5b/7, 7a/3, 64a/6, 67a/3

tevellüd (Ar.) *Doğma, dünyaya gelme*
t. bol- "doğmak, dünyaya gelmek" 102a/11 (2)

tevfiḳ (Ar.) *Allah'ın yardımı, Allah'ın, kulunun fiilini rızasına ve muhabbetine*

uygun kılması, kulunu irade ve rızasına uygun işler yapmaya muvaffak kılması, yardım

t. 34b/7, 37a/2

t. +ni 88a/2, 93a/6

tevḥīd (Ar.) *Allah'ın varlığına ve birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme*

t. +de 104a/8-9

t. (°ilm-i t.) 87b/12, 88a/3

t. +ninḡ 127b/13

ṭib (Ar.) *Tabiplik, hekimlik, doktorluk; tıp*

ṭ. 1a/10

ṭ. (°ilm-i ṭ.) 98a/4, 98a/6, 99a/8

ṭ. +da (°ilm-i ṭ.) 87b/10

ṭ. +nı (°ilm-i ṭ.) 101b/6

ṭ. +ninḡ (°ilm-i ṭ.) 98a/7

ṭınāb (Ar.) *İp*

ṭ. +ğa 44a/11

ṭ. +ı 80a/4

tırnaḳ *Tırnak*

t. 7a/2

t. alḡuḥ "tırnak makası" 128a/8

ticāret (Ar.) *Kazanç elde etmek için yapılan mal ve ürün alım satımı, alışveriş; ticaret*

t. 93a/6, 122a/2,

t. +dür 67a/11

t. kıl- "ticaret yapmak, ticaretle uğraşmak" 93a/9

ṭiḡ (Far.) *Kılıç*

t. 110a/3

t. +ını 80b/11

t. tart- "kılıç çekmek, birini öldürmek amacıyla kılıç çekmek" 125b/4, 125b/11

tik- *Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak; dikmek*

t. -megey 128b/9

t. -mekge 128a/9

tikil- *Kapanmak, örtülmek*

t. -gen 93b/5

°aḳlınḡ közi t. -gen bol- "akıl gözü kapalı olmak" 93b/5-6

til I İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan; dil

t. 4a/2, 9a/2, 9b/8

t. +i 20b/1, 20b/2, 39b/12, 64b/7, 89b/13, 104b/3

t. +içe 25a/5

t. +ide 4a/5, 7b/4, 70a/13, 84a/13

t. +idin 47a/3

t. +im 46a/6

t. +inğ 12b/6, 28a/1, 78a/7, 114b/6

t. +inğga 9b/9, 119b/5

t. +leri 2a/9, 37a/9

t. +ni 64b/2

t. +i uzun bol- "sözüne itibar edilir olmak, sözü dinlenen olmak, sözü geçen olmak" 28a/1

t. +(im) kal- "söylemeye gönlü râzı olmamak, cesâret edip söyleyememek, ağzı dili varmamak" 46a/6-7

t. +ni saklağak "dilini koruyan, dilini muhafaza eden" 64b/2

tili yaman bol- "Kötü sözlü olmak, ağzı kötü olmak" 64b/7

t. +i tatlıgılk "tatlı dilli olma hâli, tatlı dillilik" 89b/13

t. +i tatlıg bol- "hoş sohbet olmak, güzel ve gönül alıcı konuşmak, tatlı dilli olmak" 104b/3

t. +(inğ) uzun bol- "sözüne itibar edilir olmak, sözü dinlenen olmak, sözü geçen olmak" 114b/6

t. +(inğ)ga keltür- "ifşa etmek, belirtmek, açıklamak, dile getirmek" 119b/5

til II Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı; dil

t. 4b/11

t. +i 16b/1, 36b/12

t. +i birle yala- "bir kimsenin yumuşak huylu olmasından yararlanmak, faydalanmak, bu durumu kullanmak" 16b/1

t. +i bağlan- "konuşmamak, konuşmamak, dili bağlanmak" 36b/12

tile- İstemek, talep etmek; dilemek

t. -di 17a/1, 110a/10

t. -gendeki 59b/10,

t. -gil 29a/6, 34b/7, 85b/11, 85b/12, 86b/3

t. -megey-mén 59b/13

t. -megil 86b/2

t. -megüsidür 85b/6-7

t. -mek 66a/10,

t. -mekde 85b/13

t. -mekge 75a/2

t. -mekni 86a/2

t. -p 59b/13

t. -r-siz 39a/6

tinç Rahat, mutlu, iyi

t. 25b/6, 127a/3, 127b/1

t. bola'l- "rahat olabilmek, huzur içinde olabilmek" 127a/10-11

tîr (Far.) Ok

t. (tîr nāvek) 80a/5

tîre (Far.) Karanlık

t. 20b/4

hadd-i t. bol- "kapkara olmak, yoğun olmak" 63a/5

tîrelik (Far.+T.) Karanlık

t. 123a/4

t. +i 122b/4

tirig Canlı, diri, hayatta

t. 11b/3, 11b/8, 11b/9, 25a/8, 51b/11, 51b/12, 81a/11, 81b/7, 109a/11

t. +dür 77a/8, 119b/13

t. +dür-mén 54a/8

t. +ler 25b/8, 26a/4

t. +ninğ 52a/2

t. +sén 71b/8

t. kıl- "canlı olmak, canlanmak, diri olmak" 59a/2

tirigçilik Yaşam mücadelesi, hayat mücadelesi

t. kıl- "hayat mücadelesi vermek, yaşamaya çalışmak, geçimini sağlamaya çalışmak, yaşamak" 75a/7

tiriglik 1. *Hayat, ömür, yaşantı*

- t. 50b/5
t. +din 30a/12, 55a/11
t. +i 25b/7, 50b/3
t. +inğde 115a/11
t. +inğdin 30a/11
t. +ni 27a/6
t. kıl- "yaşamak, hayat sürmek" 12a/3, 24b/3, 26a/8, 26b/1, 55a/12, 57b/3, 62a/1, 74b/7, 82a/13-82b/1

2. *Canlılık, dirilik*

- t. 59a/4
t. +i 59a/1 (2)
t. +ni 58b/13

tirik- *Öfkelenmek, kızmak*

- t. -ti 17a/6

tiril- *Dirilmek, diri olmak, canlı olmak*

- t. -ür 123a/11, 123a/12

tiryāk (Far.) 1. *Şifa, ilaç*

- t. bol- "şifa olmak" 34b/11

2. *Panzehir*

- t. bol- "panzehir olmak" 34b/12-13,
t. -ı fārūkī "çok kuvvetli, çok keskin bir panzehir" 35b/5

tiş *Diş*

- t. +de 62b/8, 62b/11
t. +ğa 114a/5
t. +i 64a/9, 119b/9
t. +leri 20b/7, 63a/6, 69a/12
t. +leriğa 62b/7

tişlegek *Isıran, dişleyen*

- t. - 71a/4

tişne- *Kışnemek*

- t. -mes 70a/8

tiz *Diz*

- t. +i 65b/10

tizek *Hayvan tersi, gübre; tezek*

- t. salğak bol- "(hayvan için) dışkılayan olmak, tezek bırakan olmak" 71a/5

tiz-fehm (Far.+Ar.) *Çabuk kavrayan, çabuk anlayan, çabuk idrak eden*

- t. 64b/6, 90a/11, 113a/1

tofrağ *Toprak, krş. tofrağ, toprak*

- t. 15b/2 (2)

- t. +ını 110a/8, 110b/9

tofrağ *krş. tofrağ, toprak*

- t. 122b/10, 122b/11, 122b/12
t. +ğa 59b/4, 59b/5, 90b/8, 98b/3,
t. +nı 118a/11
başığa t. saç- "öldürmek, ölümünü istemek" 118a/9
başı(m)ğa t. saç- "öldürmek" 118a/10,
t. +nı başı(m)ğa saç- "öldürmek" 118a/11

toğ- *Doğmak, krş. tok-*

- t. -dı 71a/9, 71a/11
t. -kandır 10b/4
t. -kanlarığa 117b/2
t. -kanlarınğnı 13a/6
uruğ toğkan "akraba, hısıım" 13a/6
yavuş toğkan "akraba, hısıım" 117b/2

toğra *Sağ ve sol taraf, yan, etraf*

- t. +dın 116b/3

toğul- 1. *Doğulmak, doğmak*

- t. -adur 8a/8
t. -adur 102b/1
t. -ğan 102a/11, 102b/1
t. -mağ 2b/5
t. -mapdurlar 17a/8
t. -up 24b/4, 24b/8
2. *Meydana gelmek, ortaya çıkmak; doğmak*
t. -sa 43a/7

tohta- 1. *Eksik kalmak, geri kalmak*

- t. -p 4b/2
t. -p kal- "eksik kalmak, geri kalmak" 4b/2

2. *Durmak*

- t. -ğıl 32a/9
t. -p 22b/13, 24a/8, 50b/10
t. -ap kal- "sabit kalmak, durmak, olduğu yerde kalmak" 22b/13, 24a/8-9, 50b/10, 104a/12

3. *Karar kılmak, karar vermek*

- t. -mağ 24a/7

4. *Süre gelmek, devam etmek, varlığını sürdürmek*

- t. -p 67b/5

tohtap al- "Varlığını sürdürmek, devam etmek, süre gelmek" 67b/5

5. Geri durmak, kaçınmak, sakınmak

t. -ıl 36a/6, 88b/12

t. -maay 100a/4

t. -maıl 12b/5, 54b/13

6. Bir sebepten dolayı yapacağı şeyi yapamamak, icraata geçememek, yapmaktan mahrum olmak

t. -maay-sen 89a/8

t. -p 60b/13

t. -ap al- I "bir ii yapamamak, bir iten mahrum kalmak, iler yarım kalmak, yapılamamak" 60b/13

t. -ap al- II "bir ii yapamamak, bir için ardını getirememek, bir ii becerememek, (söz söylerken) takılıp kalmak" 89a/10-11

7. Vazgeçmek

t. -dılar 76a/9

8. Kesilmek, durmak

t. -masa 100a/12

t. -p al- "kesilmek, sekteye uramak, yarım kalmak" 121a/4-5

9. Karakterinden taviz vermek, kiiliinden, micazından vazgeçmek

t. -y (tohtay a.) 120a/2

tohtat- 1. Hatırdta tutmak

t. -aylar 25a/13

2. Tutmak, ... durumda kalmasını sağlamak

t. -a (tohtata'l.) 44a/12-13

t. -ıl 44a/3

t. -ay-sen 32b/3

t. -ur 50b/8

tohtata'l- "tutabilmek, ... durumda kalmasını sağlayabilmek" 44a/12-13

3. Yıkmaq, yok etmek, ortadan kaldırmak

t. -ur 50b/13, 51a/1

4. Bırakmaq, emanet bırakmaq

t. -maıl 59a/9

5. Durdurmak, kesmek, bir ii yapmayı bırakmaq

t. -ıp 105a/5

6. Bir yere yerleştirmek, bir yerde bulundurmak, bir yerde konumlandırmak

t. -ıl 115b/9

7. Yanında bulundurmak, huzurunda bulundurmak, yanında tutmak

t. -ıl 116a/3

t. -tı 111a/6

8. Bekletmek, mteri vb.ni bekletmek

t. -ıp 121a/11

to I Doymu; tok

t. 40a/10

t. +dur 11b/13

to II Dolu, dolmu

t. 65a/13

to- kr. to-

t. -anındın 75b/1

t. -anlara 26a/12

t. -anların 75b/2

uru toan "akraba, hısım" 26a/12, 75b/1, 75b/2

touz Dokuz

t. +dın 103b/10

t. +dur 98b/3

touzuni Dokuzuncu

t. 28a/6

tola 1. ok, fazla, haddinden fazla, gereinden fazla, ok fazla, fazlasıyla

t. 5a/5, 9b/11, 10a/8, 12b/2, 13a/9, 18b/9, 22a/1, 22a/2, 23a/1 (3), 23a/2, 23a/3, 29a/11, 34b/4, 38a/13, 39b/4, 40a/9, 40a/10, 40a/11, 40b/13, 41a/1, 42a/4, 44b/10, 47a/6, 47a/9, 47b/11, 49a/3, 49a/4, 49b/3, 51b/8, 53b/11, 54a/8, 54a/12, 55a/12, 55b/13, 58a/12, 62a/6, 62a/8, 65a/8, 65b/1, 65b/2, 66a/8, 66a/11, 66a/12 (2), 66b/7, 67a/2 (2), 67a/8, 67b/1, 70b/7 (2), 71a/4, 72a/3, 72b/9, 73b/9, 74b/5, 76b/11, 77b/2, 77b/4, 82a/3, 82b/11, 83a/9, 83b/4, 83b/7, 87a/9, 88b/2, 88b/9, 89a/5, 89b/10, 90a/1, 92b/12, 92b/13, 94a/1, 94a/2, 94a/10, 95b/5, 96a/5, 100a/1, 100a/2 (2), 101b/5, 101b/6, 101b/7, 101b/12, 101b/13, 102b/10, 102b/11, 104b/1, 105a/4, 105a/8,

109b/2, 109b/7, 113a/9, 116a/8,
121a/11 (2), 121a/12, 122a/1, 126b/10
t. +dur 38b/6, 62a/9, 96b/5, 101a/11,
116a/13
t. +nı 57b/8
t. +sı 58a/13
t. bol- I "çok olmak, fazla olmak,
haddinden fazla yapılmak" 15a/2,
47b/9, 57a/13, 67b/2, 68a/2, 77b/1,
107a/11, 121a/10, 121b/2, 126a/2
t. bol- II "bir yerde gereğinden fazla
bulunmak, haddinden fazla süre
olmak" 83b/7-8
t. kıl- "fazlasıyla yapmak, haddinden
fazla yapmak" 19a/2
2. *Bütün, tüm*
t. 40b/13, 108b/8
3. *Anlam olarak derin, yoğun,
(manası) çok*
t. 109b/10
4. *Çok defa, sürekli, devamlı*
t. 121b/13
tolarak 1. *Daha çok, daha fazla*
t. 14a/1, 43a/8, 43a/10, 51b/7, 90a/7,
102a/6
t. +ı 41a/9
t. bol- "çok fazla olmak, normalden
çok olmak" 59b/4
2. *Birçok*
t. +ı 108b/12
tonu- 1. *krş. tanu-*
t. -duñg 1b/8
t. -ğuçı 1b/8, 3a/13
t. -ğıl 2a/1, 32a/10, 58b/5, 102b/9
t. -madı 60b/7
t. -mağay 62a/8
t. -mağaylar 1b/6
t. -mağlık 69a/8
t. -mağ 1b/9, 62b/1, 99b/10, 101b/5,
126a/1
t. -mağda 1b/7
t. -mağdın 69a/8, 106b/1
t. -mağdur 62a/9, 101b/5
t. -mağğa 1b/7, 1b/8
t. -mağnı 1b/12, 99b/10

t. -mağnıñg 1b/5, 7a/8
t. -masa 100a/8
t. -may 62a/8
t. -p 3b/1, 68b/9, 104a/3
t. -sañg 101a/11, 127b/12
t. -yduğan 1b/12
t. -ğuçı bol- "bir kimsenin hakkını,
hukununu tanıyan olmak" 3a/13
tonul- *Bilinmek, tanınmak*
t. -mağnıñg 1b/9
tonuş- *Tanışmak, bilişmek, birbirini
bilmek*
t. -mağğa 9a/6
toprak *krş. tofrağ, tofrağ*
t. +ğa 111b/1
t. +ğa sal- "toprağa düşürmek,
devirmek, yıkmak" 111b/1-2
toruğ *Doru (at rengi)*
t. 69b/8
kara t. "siyah doru, daha koyu renkli
doru" 69b/8
toy *Ziyafet, şölen*
t. 73a/10
töben *Aşağı, alt*
t. 70a/11
yüz t. "yüz üstü" 65b/6
tögür- *Değdirmek, birbirine değdirmek*
t. -mes 70b/2
töhmet (Ar.) 1. *Suç, kabahat*
t. 10a/8
t. +din (ehl-i t.) 128b/2
t. +ni 128b/7
2. *Sitem*
t. kıl- "sitem etmek, hastalık vb.
yüzünden çıkışmak" 101b/2
3. *Zan, şüphe*
t. 109a/12
tök- 1. *Sıvı veya tane durumunda olan
şeyleri bulundukları kaptan başka bir
yere boşaltmak; dökmek*
t. -üp 28b/11, 28b/13
2. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller
yapar*
t. -megil (hün t.) 55b/10

t. -mek (kan t.) 55b/11
tökül- *Düşmek, dökülmek*
t. -di 20b/7
t. -üp 30a/4, 30a/5
töle- *Zarar ve ziyanı ödemek*
t. -p 61a/9
tölep bér- "ödeyivermek" 61a/9
tört Dört
t. 19b/3, 19b/5, 19b/8, 19b/10, 20a/10, 45a/1, 67b/11, 70a/3, 91a/13, 99a/6, 103b/10, 105a/2
t. +dür 98b/3
t. +i 98b/4 (2)
tört miñg Dört bin
t. 119b/2 (2)
törtünçi Dördüncü
t. 5a/6, 14b/12, 19b/12, 45a/2, 49b/6, 67b/12, 99a/2, 99b/3, 107b/9
töşük Delik, yarık
t. +ge 11b/6
t. +ler 11a/10-11
t. +lerdin 11a/11, 11a/12
tuḡeylī (Ar.) Davetsiz misafır, askıntı, sığıntı
t. 6a/4
t. +dür-sén 6a/4
tuḡfe (Ar.) Hediye
t. 71a/8, 77a/11
t. +din 71a/8
tul Eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kimse; dul
t. 67b/12
tuḡme (Ar.) Yiyecek, azık
t. 53b/4
Ṭūr (Ar.) Hazreti Musa'nın vahiy ve tecelliye mazhar olduğu dağ, Sina Dağı, Tur Dağı
Ṭ. 94a/8
tur- 1. *Bir yerde beklemek, sabit kalmak; durmak*
t. -a (tura'l.) 51a/10-11
t. -ar 76b/2
t. -dı 60b/10, 109a/9, 118a/7
t. -ğan 19a/12 (ögze)

t. -ğay 37b/13
t. -ğıl 48b/13, 54a/10, 116a/8
t. -mağay 37b/12
t. -sun 54a/10,
t. -up 17b/8, 71a/5, 76b/1, 109a/3
t. -up (ögze) 51a/4
tur'al- "bekleyebilmek, sabit kalabilmek, durabilmek" 51a/10-11
bilip turup "Bile bile, bilerek" 31b/13
2. *Belli bir durumda bulunmak, bir hâlde durmak, ... vaziyette durmak, ... olarak kalmak*
t. -ar 30b/11-12
t. -mas 18a/10, 84a/7
t. -sañg 38a/11
t. -updur 29a/2
3. *Var olmakta devam etmek, varlığını sürdürmek, berdevam olmak*
t. -mas 30a/5
4. *Emanet olarak durmak, bir şey (emanet olarak) bir kimsede durmak*
t. -sun 60b/9
5. *Bir yerde bir süre kalmak, bür süre durmak, bir süre yaşamak*
t. -mağıl 89b/10
6. *Bir yerde saklanmak, gizlenmek, bu amaçla bir yerde durmak*
t. -dum 112a/13
t. -sun 112b/1
7. *Konumlanmak, savaş alanında mevzi almak, konuşlanmak*
t. -ğan 116b/4
8. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
t. -ar (uzak t.) 119a/7
t. -dı (bī-fermānlıqğa t.) 118b/4-5
t. -ğay (becā t.) 27b/3
t. -ğay (bāḡī t.) 59b/4
t. -ğay (bercāy t.) 115a/13
t. -mağıl (münāzarage t.) 105b/7
t. -maḡ (şük t.) 50b/6
t. -maḡnı (bir hâlde t.) 107b/5
9. *Fiillerle birlikte tasvirî fiiller yapar*
t. -adurlar (bilip t.) 24a/2
t. -dı (ğarḡ bolğalı t.) 73b/13

t. -dılar (nāle vü zārī kılışıp t.) 78b/12
t. -dum (ikāmet kılıp t.) 19b/3
t. -ğay (bilinip t.) 63b/9
t. -ğay (basıp t.) 52b/7
t. -ğıl (nezzāre kılıp t.) 53b/2
t. -ğıl (şabr kılıp t.) 67b/5-6
t. -ğıl (fütüp t.) 96b/11
t. -ğıl (téyip t.) 116a/10
turguz- *Durdurmak, sıra sıra dizdirmek, dizilmelerini sağlamak*
t. -up 110a/10
turş-rūy (Far.) *Ekşi yüzlü, somurtkan*
t. bol- "eşki suratlı olmak, somurtmak" 34a/5-6
tus- *Engel olmak, mani olmak, engellemek*
t. -updur 122b/4
tut- 1. *Tutmak*
t. -ar 51a/9
t. -mağda 51a/2
t. -mas 16b/1
t. -up 45b/7, 54a/3
2. *Herhangi bir durumda bulundurmak, ... durumda tutmak, ... hâlde kalmasını sağlamak*
t. ! 7a/4
t. ! 4b/13
t. ! 34b/7
t. -a (tuta'l.) 14b/8
t. -ar 25b/8, 70b/2
t. -ar-sén 7b/1
t. -ğan 14b/1
t. -ğay 7a/9, 15a/11, 100a/5, 100a/6,
t. -ğıl 10a/10, 17a/9, 66b/8, 66b/11, 73a/5, 88b/2, 88b/3, 104a/13, 104b/2, 104b/3, 117b/7
t. -mağıl 12b/7
t. -mağ 4a/8, 4b/12, 14b/10, 14b/12, 117b/7
t. -mağnınğ 33a/10
t. -sa 26a/3
t. -tunğ 17a/9
tuta'l- "herhangi bir durumda bulundurabilmek, bulundurabilmek, ... hâlde kalmasını sağlayabilmek" 14b/8

3. *Gereğini yapmak, yerine getirmek, emre riayet etmek*
t. -ğanlarğa (fermān t.) 6a/8
t. -gu 84a/4
t. -masa 14b/3
t. -sunlar 118b/11
t. -up 6a/9
4. *Bir arada tutmak, bir arada bulundurmak, bulundurmak, tutmak*
t. ! 29a/10
t. -ar 119b/3
t. -sa 119a/13
5. *Bir yerde kalmak, durmak, kendini bir yerde sabit tutmak*
t. -ğıl 47b/10
6. *Akılda tutmak*
t. -adur 51a/7
t. -mağay 44b/3
7. *Bir kimseyi bulunduğu yerden/mevkiden indirip tutuklamak, tutmak*
t. -tılar 56a/5
8. *Zikretmek, bildirmek*
t. -tı 56a/10
9. *Muhafaza etmek, saklamak*
t. ! 59b/4
t. -ğay-sén 92b/6-7
10. *Elle dokunmak, elle kontrol etmek*
t. -up 65b/6
11. *... hâl içinde tutmak*
t. -up 80b/5
12. *Denk görmek, eşit görmek, eşit tutmak, denk tutmak*
t. -ğay 93a/2
13. *İkram etmek, sunmak*
t. -ğalı 109a/7
t. -sa 109a/2
t. -tı 109a/7
14. *Burun vb. bir uzuvdan akan kanı durdurmak amacıyla elle tampon yapmak, akmasını engellemek amacıyla tutmak*
t. -up 112a/5
15. *Bir konuyu, bir durumu birine arz etmek (?)*

t. -tum 114a/0

16. *Zapt etmek, yakalamak, derdest etmek, tutmak*

t. -up 118a/1

17. *Devlet, ülke yönetmek, idare etmek*

t. -a (tuta'l.) 118b/10

t. -uñg 118b/10

t. -up 118b/11

tuta'l- "ülke yönetebilmek, idare edebilmek" 118b/10

18. *İsimlerle birlikte yardımcı fiiller yapar*

t. ! (muḳaddem t.) 22b/3

t. ! (ma^czür t.) 26b/10

t. ! (ḳoluñgı kışka t.) 28a/1

t. ! (ārāste t.) 89b/12

t. ! (lāzım t.) 103b/11

t. ! (°azīz t.) 120b/2

t. -a (ümmīd tuta'l.) 98a/11

t. -adur (dost t.) 46a/12, 46b/1, 58b/1

t. -adurğan (dost t.) 51b/9

t. -ar (ma^czür t.) 45a/9

t. -ar (dost t.) 46a/11, 66a/8, 86a/11-12, 126b/10

t. -ar (selāmet t.) 50b/7

t. -ar (şerm t.) 121b/1

t. -arlar (dānā t.) 29b/3-4

t. -arlar (ümmīd t.) 30a/3

t. -arlar (düşmen t.) 58b/1-2

t. -arlar (ma^cşūḳa t.) 72a/4

t. -arlar (dost t.) 120a/5

t. -ar-mén (dost t.) 101b/6

t. -a-sén (şerm t.) 15a/6

t. -ğan (muḳaddem t.) 22b/4

t. -ğan (ḳabül tutğan b.) 60a/10-11

t. -ğanlarğa (rūze t.) 4b/13-5a/1

t. -ğanlarğa (muḳaddem t.) 115a/10

t. -ğay (minnetini t.) 3a/13

t. -ğay (dānā t.) 25b/12

t. -ğay (ḳoluñgda t.) 57a/12

t. -ğay (dost t.) 77b/11, 128a/10 (2)

t. -ğay (dost t.) 79a/13

t. -ğay (düşmen t.) 78a/1

t. -ğay (lāzım t.) 93b/10, 127b/6

t. -ğay (şoḥbet t.) 95b/12

t. -ğay (çırayını oçuḳ t.) 100a/6

t. -ğay (lāzım t.) 106a/4

t. -ğay (kiçik t.) 125a/4

t. -ğaylar (dost t.) 27b/11

t. -ğay-sén (lāzım t.) 73a/10-11

t. -ğay-sén (açuḳ t.) 123b/9

t. -ğıl (şoḥbet t.) 15a/12

t. -ğıl (lāzım t.) 27a/9, 56b/10, 57b/10, 83b/2, 89b/13, 93a/6-7, 104b/3, 107b/8, 116b/7-8

t. -ğıl (kéngrü t.) 27b/6

t. -ğıl (yahşı t.) 27b/9

t. -ğıl (hem-şoḥbet t.) 29a/8-9

t. -ğıl (şerm t.) 41a/10-11

t. -ğıl (köz t.) 42b/1

t. -ğıl (sehl t.) 55a/2

t. -ğıl (ārāste t.) 66b/13

t. -ğıl (°azīz t.) 77b/10

t. -ğıl (dost t.) 78a/3, 79a/9

t. -ğıl (rāst t.) 79b/2

t. -ğıl (yādıñgda t.) 88b/13

t. -ğıl (āşinā t.) 97b/3

t. -ğıl (yurt t.) 117a/13

t. -ğıl (obdan t.) 119a/5

t. -ğuçı (dost tutğuçı b.) 64a/5-6

t. -ğuçı (dost t.) 72a/5, 88a/6, 88a/8

t. -ğuçı (düşmen t.) 88a/7

t. -ğuçıdur (fermān t.) 117b/13

t. -ma (lāzım t.) 8b/1, 96a/6

t. -ma (ülfet t.) 84a/1

t. -ma (köz t.) 84a/8

t. -madı (fermān t.) 118a/6

t. -mağay (düşmen t.) 47b/10-11

t. -mağay (fermān t.) 91b/8

t. -mağay (sehl t.) 93a/1

t. -mağay (şerm t.) 94a/10

t. -mağay (lāzım t.) 94a/11

t. -mağay (dirīğ t.) 95b/9

t. -mağay (ḥālī t.) 127b/13

t. -mağaylar (dirīğ t.) 116b/10

t. -mağay-sén (dirīğ t.) 58a/4-5

t. -mağay-sén (ṭama^c t.) 60a/4

t. -mağıl (şek t.) 7a/1
t. -mağıl (dirîğ t.) 10b/2, 18a/2, 54b/6, 66a/9, 71b/12-13, 71b/13, 74a/13, 83a/8, 116b/10
t. -mağıl (şerm t.) 15a/5
t. -mağıl (şoḥbet t.) 15a/11
t. -mağıl (sehl t.) 28a/3, 56b/5-6
t. -mağıl (meşgûl t.) 43b/6
t. -mağıl (dost t.) 58b/9-10, 78a/4
t. -mağıl (qarâr t.) 89b/1
t. -mağıl (lâzım t.) 119a/11
t. -mağlıkı (sābit, ber-pā t.) 98a/10,
t. -mağlıkı (sābit ve ber-pā t.) 98a/13-98b/1
t. -mağlıkını (sābit, ber-pā t.) 98a/10-11
t. -maḵ (rûze t.) 4a/3, 4a/6, 44b/9
t. -maḵ (ḡanîmet t.) 6b/13
t. -maḵ (şerm t.) 15a/5
t. -maḵ (renc meşakḳatde t.) 44b/10
t. -maḵ (rûze t.) 89b/13
t. -maḵ (obdan t.) 114b/8
t. -maḵ (yurt t.) 118b/3
t. -maḵ (kiçik t.) 126a/2
t. -maḵ (fāriğ t.) 127b/2-3
t. -maḵda (obdan t.) 119a/10
t. -maḵğa (obdan t.) 46a/3
t. -maḵdur (öy t.) 72b/3
t. -maḵnı (dost t.) 77a/13-77b/1
t. -maḵnı (öy t.) 97b/10
t. -maḵnıḡ (lâzım t.) 5a/7
t. -maḵnıḡ (dost t.) 1a/7, 77a/7, 79b/8
t. -maḵnıḡ (öy t.) 72b/5, 75a/12, 77a/2, 97b/9, 97b/13
t. -maḵnıḡ (kîne t.) 79b/6-7
t. -mas (minnet-dār t.) 66/6
t. -mas (dirîğ t.) 78b/6-7
t. -mas (dost t.) 79a/12-13
t. -masa (dost t.) 58b/9
t. -masa (dānişmendlik közini oçuḵ t.) 117a/8
t. -maslıkını (öy t.) 75b/4
t. -mas mu-sén (şerm t.) 80a/12
t. -mas-sén (düşmen t.) 25b/8-9

t. -maydur (dost t.) 58b/8-9
t. -sa (şāḥib t.) 4a/12
t. -sa (oyḡaḵ t.) 50a/1
t. -sa (düşmen t.) 58b/6
t. -sa (dost t.) 101b/7
t. -sa (°azîz t.) 107a/5
t. -sa (sehl t.) 108a/5
t. -saḡ (dost t.) 44b/11, 46b/13, 53a/3-4, 77b/2
t. -saḡ (lâzım t.) 60a/7, 67a/8
t. -saḡ (°azîz t.) 66a/5
t. -saḡ (ḥ°ār t.) 66a/6
t. -sün (fermān y.)
t. -up (ümmîd tutup b.) 30b/9
t. -up (sābit ve muḥkem t.) 32b/3
t. -up (yırak tutup b.) 50a/2
t. -up (qasıda t.) 107b/6-7
t. -up (dost t.) 111a/10
t. -updur (taşqarı t.) 59a/3 1
t. -up (ḥ°ār t.) 108a/3-4

tutḡaḵ *Tutan, tutucu*

t. -ḡaḵ (düşmen t.) 64b/5

tūḡī (Far.) *İşittiği sesleri taklit eden, bazı kelimeleri söyleyebilen papağan türünden bir kuş, dudu, dudu kuşu*

şā ḡ. "neşeli papağan 21a/13

ḡ. +nıḡ 21a/13

tūḡīyā (Ar.) *Kadınların gözlerine çektikleri sürme*

ḡ. 24b/11

tuttur- *Tutturmak*

t. -duḡ (fermān t.) 14b/9

t. -maḵ (fermān t.) 119a/4

tuvaḵ *Toynak*

t. +ı 70b/11

t. +ınıḡ 70b/8, 70b/10

t. +ları 69b/3

tuy- *Korku hissetmek, korku duymak, endişe duymak*

t. -ar (endişe t.) 116b/2

tüccār (Ar.) *Ticaretle uğraşan kimse; tüccar*

t. 97b/1

tüg *Tüy*

t. +i 69b/3, 70b/8, 70b/10
tüküklüg Sarılmış, sarılı
t. 60b/8
tüke- Bitmek, tükenmek, son bulmak
t. -güsidür 57a/11
t. -mes 27a/13
t. -yduğan 42b/5
tüken- Bitmek, tükenmek
t. -se 30a/7
tünd-hüy (Far.+Ar.) Huysuz, sert kuyulu
t. 16a/13
tüp 1. Dip, alt
t. +i 69a/13
t. +ide 91b/2 (2), 92a/8,
t. +ige 91b/4, 91b/12, 91b/13, 92a/9,
92a/11
2. Üzeri, üst
t. +inğge 111b/3
t. +inğge bar-" üzerine yürümek"
111b/3
türk Göçebe, köylü, cahil, kaba saba
t. 15a/10 (2)
t. +lerdin 28a/12, 28a/13
Türk Ana yurdu Orta Asya olan, buradan
çeşitli yönlerle yayılarak büyük
devletler kuran, Türkçenin değişik
lehçeleriyle konuşan millet ve bu
milletten olan kimse; Türk
T. +din 119b/2
T. +ler 64a/13
tüş Rüya; düş
t. 20b/13
t. +ininğ 20b/8
t. +ninğ 20b/13
t. kör- "rüya görmek" 20b/7, 51a/6
tüş- 1. İnmek
t. -er 30a/5
t. -güsidür 31a/8
t. -megil 80a/4
t. -ti 11b/2
2. Yola koyulmak, yola çıkmak
t. -üp 11b/5
3. ... durumuna gelmek, ...hâle düşmek
t. -megey-sén 32b/5

4. Cereyan etmek, gerçekleşmek,
(aralarında) geçmek
t. -gen 18b/6
5. Girmek
t. -megey 41b/6
t. -megey-sén 29a/7
t. -megim 37b/7
arağa düşmenlik түş- "birbirine
gücenmek, birbirine düşman olmak,
araları açılmak, düşmanlık hasıl
olmak" 41b/6
6. Çökmek
t. -se 50b/11
7. Bakmak, gözlemek, (bakışları)
takılmak, (gözü) takılmak
t. -megey 68b/5
8. Sıkıntılı bir durum içine girmek,
kapılmak
t. -ti 73b/12
9. Bulunduğu makamdan, mevkiden
inmek, makamını, rütbesini kaybetmek,
düşmek
t. -ti 74b/13
t. -üp 109a/6
10. Yolu düşmek; çalışmak,
konaklamak, bir yerde bir süre
dinlenmek amacıyla yolu düşmek
t. -se 95b/11
t. -ti 75a/5
11. Düşmek
t. -üpdür 82b/10
12. Yer almak, bulunmak, girmek
t. -gey 95b/2
13. Hastalık vb. bir durum meydana
gelmek, oluşmak
t. -gen 99a/6
14. Bir şeyi yapma isteği meydana
gelmek, bir şeyi yapma isteği gönüle
düşmek, gönülde belirlemek
t. -üpdür 110a/7
15. Sırası gelmek
t. -se 116a/9
16. İsimlerle birlikte birleşik fiiller
yapar
t. -er (arağa t.) 44a/10

- t. -er (ihtiyacı t.) 58a/6-7
 t. -er (hâcet t.) 78a/9
 t. -er (hâcetiñg t.) 87b/4
 t. -gen (öfgze) (obdan t.) 32b/6
 t. -gen (hâcetimiz t.) 86a/6
 t. -gen (hâcetiñg t.) 86b/1
 t. -gen (hâcet t.) 87b/4
 t. -genlerni (hâceti t.) 15b/5
 t. -gey (hâceti t.) 26b/8
 t. -gey (hâcetiñg t.) 78a/8
 t. -medi (hâcet t.) 87a/1
 t. -megey (hâcet t.) 87a/8
 t. -megey (hâceti t.) 128a/9
 t. -megey (başımğa kün t.) 56b/3
 t. -mek (yırak t.) 32a/5
 t. -mek (meydānga t.) 54b/5
 t. -mese (hâceti t.) 83b/12
 t. -mese (hâcetimiz t.) 86a/7
 t. -mese (hâcetiñg t.) 87b/6
 t. -se (ittifāk t.) 46b/7, 120b/8
 t. -se (hâceti t.) 85b/4
 t. -se (hâcetiñg t.) 86b/4, 86b/9, 85b/10
 t. -se (kâbûl t.) 89a/12
 t. -se (közüñg t.) 115b/12
 t. -üp (ittifāk t.) 42b/4, 115b/3
 t. -üpdür (hâcetiñg t.) 86a/5
- tüşür-** 1. *İndirmek, düşürmek*
 t. -ür 42b/9
 2. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
 t. -megen (baş t.) 7a/2
- tüvân-ger** (Far.) *Zengin, paralı*
 t. 5a/7, 5b/8
 t. bol- "zengin olmak" 6b/4, 8b/6, 26a/5, 57b/13
- tüvân-gerlik** (Far.+T.) *Zenginlik, krş.*
tüvân-gerlik
 t. +dur 66b/8
- tüvân-gerlik** (Far.+T.) *krş. tüvân-gerlik*
 t. 96b/6
- tüz-** *Dizmek*
 t. -er (şaf t.) 115b/8
 t. -mek (şaf t.) 115b/7

tüzük *Doğru, düzgün*
 t. 52b/7

Uu

- u** (Far.) *Ve*
 u. 97b/9
- ucûre** (Ar.) *Mükafat*
 u. 66b/9
- uç** *Uç*
 u. +1 69b/1
- uça** *Omuz*
 u. +sı 69b/3
 u. +sıdakı 19a/9
- uçra-** *Karşılaşmak, rastlamak*
 u. -dı 60b/3
 u. -mağ 49a/7
- uğra-** *Teşebbüs etmek, yeltenmek, davranmak*
 u. -dı 33b/8
- °uķûbet** (Ar.) *Ceza, azap*
 °u. (°azāb °u.) 61b/4
 °u. +ge 84a/12-13, 84b/6
 °u. +ge (°azāb °u.) 61b/5
 °u. +ige 4b/5
 °u. +ler (°azāb °u.) 78b/11
 °u. +ni 84b/12-13
 °u. +niñg 84a/12
 °u. kıl- "ceza vermek, cezalandırmak" 84b/1, 84b/6, 84b/11-12, 84b/12, 85a/1, 85a/2
- ulaştur-** *Ulaştırmak, eriştirmek*
 u. -urda 124a/1
- °ulûfe-hôr** (Ar.+Far.) *Ulufe alan, aylık alan, ulufeci*
 °u. +lar 59a/9
- °ulemā** (Ar.) *Bilginler, âlimler*
 °u. 23b/7
 °u. +lar 19b/2, 67b/13, 110b/7, 110b/13
 °u. +lardin 25a/6
 °u. +larniñg 20a/8, 126a/8
- uluğ** 1. *Büyük, yaş olarak büyük, yüce, ulu, saygın, saygıdeğer ve ulu (kişi)*

u. 5a/1, 7b/1, 11a/7, 18b/11, 20a/3, 20a/4, 21b/3, 23a/11, 26a/13, 26b/3, 26b/4, 27b/2, 41b/4, 42b/7, 61a/8, 61a/10, 67b/11, 68b/2, 72a/11, 75b/12, 76b/4, 76b/5, 76b/7, 77b/3, 80a/1, 80a/9, 81b/1, 83b/1, 83b/3, 85b/3, 90a/10, 94a/3, 93b/12, 94a/4, 97b/4, 97b/10, 101b/6, 101b/8, 105b/13, 113a/3, 113a/9, 120a/13, 120b/4, 120b/6

u. +dur 40a/2, 66b/11, 120b/1

u. +ı 26a/3, 27b/5, 105b/4, 110a/13

u. +ınınğ 23a/12

u. +lar 14a/6, 15a/12, 33a/9, 33a/11, 42b/3, 49a/7, 106a/6

u. +lardın 37b/4, 106b/7-8

u. +largā 74b/11, 87b/6

u. +larıdın 68a/6, 106b/5-6

u. +larını 76a/12

u. +larnı 27a/12, 76b/2

u. +larnınğ 33b/12, 51b/3, 74b/12

u. ve kavī bol- "büyük ve güçlü olmak" 83b/1

u. bol- "itibarlı olmak, saygın olmak, yüce olmak, büyük olmak" 92b/3, 106b/13 (2), 107a/6-7, 120b/1

2. Anne, baba, ebeveyn, büyükler

u. +lar 75a/8

u. +larnınğ 74b/10

3. Önemli, mühim, büyük

u. 108a/1

uluğla- Saygı göstermek, hürmet etmek

u. -ğıl 39b/8

uluğluk 1. Büyüklük, yücelik

u. 2a/12, 9a/5 (2), 80a/12, 84b/10, 107a/13

u. +ğa 40a/8

u. +ı 115a/13

2. Makam, mevki olarak yüksek bir konumda olma durumu

u. 111a/1

uluğrak Daha ulu, daha yüce, daha büyük

u. 13b/7

u. +dur 59b/10

u. +ı 87b/11, 97a/13

ulü'l-emr (Ar.) Padişah, hükümdar, devlet başkanı, toplumun üst yöneticileri, toplumsal sorumluluk ve otorite sahibi (kimseler)

u. 7b/3

u. +nınğ 7b/4

°ulvī (Ar.) Yüce, yücelik

°u. +din 123b/8

°u. +dür 123a/10-11

°u. +ğa 123b/5

°u. +nınğ 123a/11

°unşur (Ar.) Birleşik bir cisim meydana getiren basit cisimlerden her biri, eleman, öge; unsur

°u. +dur 123a/1

°u. -ı latīf "güzel, latif, hoş unsur" 122b/7

unut- Unutmak

u. -ğıl 32a/11

u. -kanlıkdın 15a/5

ur- 1. Vurmak

u. -up 20b/12

2. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar

u. -dı (şā°ıka u.) 103b/7

u. -ma (lāf u.) 83a/8

uruğ Tohum

u. 10a/13, 10b/1

2. Soy, nesil, akraba

u. +ı 47b/7

u. toğkan "akraba, hısım" 13a/6

u. toğkan "akraba, hısım" 26a/12, 75b/1, 75b/2

uru Er, erkek, koca

u. +mnı 76b/12

urun- Hastalık vb. sebepten dolayı el ve ayağını sağa sola vurmak, çarpmak

u. -up 100a/9

urunup yat- "dövünüp, sağa sola vurup yatmak" 100a/9

uruş Savaş

u. 42b/5

u. +nı 42b/6

ceng ve u. kıl- "savaşmak" 42b/2

uruş- Tartışmak

u. -mak 42b/2, 42b/3

uṣūl (Ar.) *Bir ilmin asıl mevzuundan önce öğrenilmesi lazım olan esaslar*

u. 20a/7, 89a/2

u. -i dīn "dini bilgiler, itikat ve iman bilgileri, fıkıh" 88a/2-3

uṣbu *krş. şubu*

u. 3b/10, 10b/5, 10b/10, 10b/12, 16a/7, 23b/13, 25b/6, 28a/2, 28b/13, 35a/7, 35b/8, 36b/2, 39a/6, 39a/9, 48a/10, 50a/11, 58a/7, 59a/2, 73a/2, 77a/6, 81b/7, 94a/6, 108a/5, 108b/1, 109a/6, 113a/13, 114b/3, 116b/2, 122a/3, 122a/5, 122b/5, 122b/8, 123a/3, 124b/2, 126b/3

u. +dur 5a/1, 20a/9, 54b/1, 65a/2, 80a/13, 118b/1, 120b/6, 125b/13

u. tarīka "işte bu şekilde" 112b/2

uṣol *İşte bu, o*

u. 8a/8, 11a/11, 11b/1, 11b/6, 12a/3, 19a/7, 19a/8, 26b/3, 29a/7, 30b/11, 31a/8, 32b/3, 32b/4, 41b/5, 46b/1, 46b/4, 70a/6, 97a/10, 112a/9, 112b/1, 112b/8-9, 128b/10

uṣṣāk 1. *Ufak, küçük*

u. kol "parmak" 63a/9-10, 63b/1-2, 63b/7

u. élig "parmak" 64a/2

2. *Basit, hafif*

u. 105a/12

3. *Makam, mevki olarak aşağı, aşağıda olanlar, alt kademedeki olanlar*

u. +lar 117a/9-10

°uṣṣāk (Ar.) *Musikide uṣṣāk dörtlüsüne buselik beşlisi ilavesiyle meydana gelen la perdesi ve bu perdede karar kılan basit makam; uṣṣāk makamı*

°u. 105b/2

utru *Karşı*

u. kél- I "... (nın) karşısına doğru gelmek, ... (nın) karşısına gelmek" 5b/9, 16a/8, 29b/7,

u. kél- II "karşıdan gelmek, karşı taraftan gelmek" 116b/3

uy *Öküz, sığır*

u. 121a/4

y. +larnıṅ 121a/2-3

bir cüft u. "bir çift öküz" 121a/3-4

uyatlık *Utangaç*

u. bol- "utangaç olmak" 27a/11

uykı *Uyku, krş. uyku*

u. 49a/11

uyku *krş. uyku*

u. 49b/13, 51a/12, 54b/8, 54b/9, 54b/10

u. +da 36b/4, 36b/6

u. +dadur 51a/13

u. +da-sén 49b/12

u. +dın 51b/1

u. +ğa 49b/12, 51a/11, 51b/2, 66b/5, 127a/7, 127a/10, 127b/1

u. 127a/11

u. +m 127a/11

u. +nı 49b/1

u. +nıṅ 51b/12

u. +sı 52a/3, 127a/8

u. +sıdın (ğaflet u.) 24b/2, 119a/1

u. +ğa bar- "uyumak, uykuya dalmak" 51a/11 (2), 51b/2, 66b/5, 127a/7, 127a/10, 127b/1

u. +sı kél- "uyuma isteği duymak, uykusu gelmek" 127a/8

uykula- 1. *Uyumak, krş. uyukla-*

u. -ğan 49b/2, 49b/3

u. -ğannıṅ 51b/10

u. -ğuçı 88a/8

u. -mağan 49b/13

u. -mak 49b/6, 51b/8, 52a/2, 54b/7, 99a/2

u. -maḡnıṅ 49a/11

u. -masaṅ 36b/6

u. -p 49a/13

u. -rlar 50a/11

u. -saṅ 51b/8

u. -ydur 49b/3, 50a/10, 51b/11-12, 51b/13, 52a/1

2. *(Mezarda) yatmak, ölü durumda uyumak, ebedî uykuda olmak*

u. -mak 54b/6

uyukla- *krş. uyukla-*

u. -ğalı 50a/1

- u. -ğangâ 49b/9
- u. -ğıl 50a/4
- u. -sa 49b/8, 51a/6
- u. -ğalı koy- "uyumaya izin vermek, uyumasına izin vermek" 50a/1

uykuluğ *Uyur vaziyette, uyku hâlinde; uykulu*

- u. 100a/7

uzak 1. *Uzun*

- u. 42b/6, 89a/4
- u. +dur 75a/1
- u. +ğa 71b/3, 87a/9, 99b/8, 101a/8
- u. +ğa tart- I "(söz) uzamak, tafsilatlı konuşup sözü uzatmak" 71b/3, 87a/9, 99b/8
- u. +ğa tart- II "(süre olarak) uzamak" 101a/8
- u. bol- "söz uzun olmak, uzamak" 113b/7

2. *Uzun müddet*

- u. 128b/3
- u. tur- "uzun müddet var olmak, uzun süre ayakta kalmak" 119a/7

uzat- *Başı, kolları veya bacakları bir yere yönelmek; uzatmak*

- u. -ıp 12a/2-3

uzlet (Ar.) *Bir köşeye çekilip toplumdan, insanlardan uzak, yalnız başına yaşama, inziva*

- u. 128a/2

uzun *Uzun*

- u. 55a/4, 63b/3, 63b/6, 64a/4, 64a/8, 64a/9, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 70b/8, 90b/12
- tili u. bol- "sözüne itibar edilir olmak sözü dinlenen olmak, sözü geçen olmak" 28a/1
- u. bol- "uzun olmak" 69b/13, 70b/11,
- tiliñg u. bol- "sözüne itibar edilir olmak, sözü dinlenen olmak, sözü geçen olmak" 114b/6

uzunluk *Uzun boylu olma durumu; uzunluk*

- u. +da 63a/2

uzunrak *Daha uzun*

- u. 21a/1

uzv (Ar.) *Bir vücûdu meydana getiren ve belli görevleri olan parçalardan her biri, organ; uzuv*

- u. 99a/7

- u. +ge 99a/8

Üü

ü (Far.) *Ve*

- ü. 71b/9, 99b/6, 103b/13

üç *Üç*

- ü. 5a/3, 35a/1, 35a/2, 35a/4 (2), 35a/7, 35a/9, 35a/12, 35a/12, 35a/13, 35b/8, 36a/6, 48b/8, 48b/10, 50b/4, 50b/5, 52a/13, 60a/11, 62a/13, 86b/5, 87a/10, 94b/2, 94b/4, 94b/5, 94b/7, 94b/9, 95a/1, 95b/12, 98a/9, 98b/6 (2), 98b/7, 98b/7, 110b/2, 110b/5, 111b/6, 111b/13, 119b/8, 122a/9, 122a/10, 122a/11, 122a/12, 122b/1, 122b/2, 122b/3, 124a/12, 124b/2, 125a/11, 127b/2

- ü. +i 4a/1

- ü. +iniñg 4a/2

- ü. +ni 12a/3

üçevlen *Üçü birlikte*

- ü. 73b/13

üçün *İçin*

- ü. 2b/13, 3a/6, 3b/12, 4b/9, 6a/2, 7a/4, 7a/6 (2), 8a/7, 8a/13, 12b/12, 13a/5, 13a/6, 13b/11, 14b/4, 16a/11, 16a/11, 19a/5, 19a/12, 19b/8, 21b/12, 23a/3, 23b/5, 24b/4, 25b/5, 25b/6, 25b/8, 29a/12, 30a/4, 30b/9, 31a/11, 31b/10, 33b/9, 35a/3, 35b/8, 38b/7, 39a/8, 41b/1, 42a/6, 43a/4, 43a/8, 43a/10, 50a/13, 50b/2, 50b/3, 51b/10, 52a/6, 52b/4, 53a/3, 54a/1, 54a/4, 54b/6, 56b/8, 57a/5, 57a/7, 57b/2, 60a/11, 60b/6, 61a/3, 63a/1 (2), 66a/10, 67b/7, 68a/4, 69a/3, 71a/7, 71b/9, 72a/9, 72b/3, 72b/4, 76a/9, 77a/12, 79a/12, 81b/2, 81b/3, 82b/10, 91a/3, 91b/3, 91b/6, 92b/11, 93a/11, 93b/10, 94b/9, 94b/12, 95a/1, 95a/12, 96b/6, 97a/9, 98b/9, 101a/10, 101b/13, 104b/10, 107a/3, 107a/10, 107a/11, 107b/13,

109b/3, 113a/7, 114a/4, 116a/11,
117b/4, 119a/7, 119b/9-10, 124b/9
ü. +dür 7a/2 (2), 7a/3 (2), 16a/6,
né üçün ki "Çünkü" 101b/5

üçünçü *Üçüncü*
ü. 3b/6, 14b/11, 19b/11, 44a/9, 45a/2,
49b/6, 62b/2, 65a/3, 67b/12, 86b/6,
98a/11, 99a/1, 99b/2, 107b/9, 122b/1,
124b/1, 125b/3
ü. +ge 35a/11
ü. +si 4a/3

üleş- *Paylaşmak, bölüşmek*
ü. -ip 95a/8-9

ülfet (Ar.) *Yakınlaşma, dostluk kurma*
ü. tut- "dostluk kurmak, yakınlaşmak,
samimiyet kurmak" 84a/1

ümmîd (Far.) *Umut, beklenti; ümit*
ü. 13a/1, 79a/3, 82a/3, 107a/4
ü. +ide 94a/4
ü. +im 31b/2
ü. +leri 30a/3
ü. +lerini 55b/5
ü. +ni 13a/1
ü. tut- "ummak, beklemek, ümit
etmek" 30a/3
ü. tuta'l- "ümit edebilmek" 98a/11
ü. tutup bol- "Ümit edebilmek,
beklenebilmek" 30b/9
ü. +(leri)ni üz- "ümidini kesmek"
55b/5

ümmîdlig (Far.+T.) *Ümitli, umutlu*
ü. kıl- "ümitli hâle getirmek,
ümitlenmesini sağlamak" 119b/4-5

ümmîd-vār (Far.) *Ümitli*
ü. bol- "ümitli olmak, ümitlenmek"
100b/3-4

ümmîd-vārraḡ (Far.+T.) *Daha ümitli,
daha umutlu*
ü. bol- "daha ümitli olmak" 13a/1

ümmeṭ (Ar.) *Bir peygambere iman
edenlerin, onun getirdiklerine inanıp
tabi olanların meydana getirdiği
topluluk; ümmet*
ü. +ler 13a/8

ün *Ses*

ü. çıkar- "ses çıkarmak, kişnemek"
70a/11

ün- *Filizlenmek, büyümek, yetişmek*
ü. -üp 10a/6

üst *Üst*
ü. +ide 40b/1, 52b/11, 67b/8
ü. +ığa 82b/10

üstād (Far.) *1. Muallim, öğretmen, hoca*
ü. 16a/10, 16a/11
ü. +ı 74a/8
ü. +ığa 74a/11
ü. +ım 102a/10
ü. +ını 74a/8
ü. +nınḡ 88a/10
*2. Herhangi bir ilimde, sanat veya
meslek alanında bilgi ve söz sahibi
olan, üstün bir yeri, tam vukufu
bulunan kimse, usta, ehil; üstat*
ü. 73b/12
ü. +ğa 87a/8
ü. +ları 104b/6
ü. -ı muḡannī "ses sanatçısı, şarkıcı"
38a/3
ü. -ı bī-naẓīr "eşi benzeri olmayan
üstat" 105a/10
3. İş yeri sahibi, patron, usta
ü. +ığa 94b/10

üstādsız (Far.+T.) *Muallimsiz, hocasız*
ü. 11a/6

üstühā'n (Ar.) *Kemik*
ü. 71a/2
ü. +ı 65b/1, 71b/7
ü. +ları 63a/4, 63b/8

üstühā'nliḡ (Ar.+T.) *Kemikli*
ü. 63b/7

üstün *Üst taraf, üst*
ü. 27a/11, 69a/12
üstün köter- "yukarı kaldırmak,
taşımak" 27a/11

üstünki *Üstteki*
ü. 31a/6, 31a/7

üz- *1. Ayrılmak*
ü. -mesem 49b/11-12
2. Ummaz olmak, beklentiyi kesmek

ü. -erler 55b/5
üm̄mīd(leri)ni üz- "ümidini kesmek"
55b/5

3. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller
yapar*

ü. -gey (köñgöl ü.) 94a/1

ü. -se (köñgöl ü.) 79b/3

üze *Üzerinde, üzerine, krş. üzre*

ü. 30a/6, 89b/2

ü. +side 52b/6, 52b/9-10, 89a/6, 89b/7,
100b/13, 101a/3, 101a/4, 128b/8-9

ü. +sidin 128b/7-8

ü. +sige 69b/6

üzgek *Tepen, çifte atan, çifte atıcı*

ü. 71a/4

üzül- *Kopmak, kırılmak*

ü. -ür 82b/11

üzre *krş., üze*

ü. 11a/9, 12a/2, 12a/4, 16b/7, 23b/1,
23b/3, 25a/4, 30a/5, 36a/7, 54b/10,
89b/4, 89b/6, 95b/7, 110a/5, 127b/9,
128b/12

Vv

vācib (Ar.) *Yapılması gerekli olan, şart;
vacip*

v. 3b/8, 57b/7, 83a/2-3, 84b/9, 114b/10

v. +dür 7a/11, 14a/6, 23b/11, 25a/3,
40a/4, 55b/1, 99b/5, 104a/6-7, 108b/11

v. kıl- "gerekli kılmak, vacip kılmak"
3a/12, 128a/5

v. bol- "vacip olmak, gerekli olmak"
7b/10, 39b/13, 85a/7, 106b/6, 117b/1

va^cde (Ar.) 1. *Bir işin yapılması, bir
borcun ödenmesi için tanınan zaman,
mühlet, mehil; vade*

v. +ge 97b/1

2. *Söz, vaat, ahit*

v. +ge 124b/6

vaḥṣī (Ar.) *İnsandan kaçan, insana
alışkın olmayan, yabani; vahşi*

v. +ler 78b/2

vaḳf (Ar.) *Tahsis etme, vakfetme*

v. kıl- "el koyup vakıflaştırmak, vakfın
himmetine geçirmek, kamuya
aktarmak" 118a/2

vāḳı^ca (Ar.) *Olay; vaka*

v. 18a/1, 94b/13

vāḳıf (Ar.) *Bilen, haderdâr, bilici; vakıf*

v. bola'l- "bilebilmek, haderdâr
olabilmek, öğrenebilmek, vakıf
olabilmek" 56a/8

vāḳı^c (Ar.) *Olan, vuku bulan*

v. +ğa 18a/10

v. bol- I "vuku bulmak, meydana
gelmek, oluşmak" 32a/5, 36b/10,
43a/1-11, 45a/5, 73a/1, 79a/10, 92b/4,
100a/3

v. bol- II "ihtiyaç olmak, vuku
bulmak" 48b/3

vaḳt (Ar.) 1. *Zaman, vakit*

v. 4a/3, 13b/8, 13b/9, 33a/3, 33a/7,
39b/8, 44a/13, 44b/1, 44b/12, 55a/7,
55b/12, 95a/9, 102a/11, 113a/13,
116b/7, 120a/4, 121a/5, 121a/5

v. +da 1b/8, 5b/56a/13, 7b/11-12,
9b/12, 10b/6, 13b/10, 16b/12, 22b/1,
22b/2, 22b/11, 33a/4, 33a/8, 34a/5,
36b/9, 39a/12, 41a/11, 43b/5, 44a/1,
44a/6, 48a/1, 48a/9, 48a/10-11, 52b/4,
53a/2, 53a/11, 53a/12, 54b/3, 54b/13,
59a/3, 62b/6, 65a/4-5, 65b/6, 66a/1,
66b/4, 67a/3, 67a/8, 68b/10, 72b/7,
76a/6, 79a/7, 83a/2, 86a/2, 87b/4-5,
92b/10, 95a/5, 100a/10, 102a/2,
108b/10, 117b/3, 119b/4

v. +dın 121a/1, 121a/1-2

v. +dur 44a/13, 48a/5

v. +ğa 102a/13

v. +ğaça 60b/10, , 94b/13

v. +ğaçağa 94b/9

v. +ge 48a/13

v. +ı 21b/11, 25a/11, 37a/12, 48a/3,
100b/11, 110b/7, 111a/3, 120b/13

v. +ıda 5b/11, 13a/1, 19a/3, 22b/13,
23b/1, 23b/2, 29b/13, 34a/6, 41a/8,
52a/12, 58a/2, 59b/2, 59b/5, 60b/2,
67a/8, 68b/7, 73a/9, 75a/3, 78b/8,
79a/6 (2), 84b/7, 85b/7, 85b/12, 86b/2
(2), 86b/3, 87b/5, 96b/6, 108b/3

v. +ıdaki 79a/8

- v. +ığa 36a/1, 94b/2
v. +ımge 12b/2
v. +ını 67a/7, 108b/4
v. +larda 89b/9
v. +lardın 48a/3
v. +larını 120b/13
v. +nı 32b/13 (2), 33a/1, 120b/10
v. -i ħumār "içki mahmurluğu zamanı" 47b/8
néçe v. "bir müddet, bir süre, bir süredir" 75a/7
v. -ı ħalvet "tek başına kalınan zaman, yalnız olunan zaman, yalnız başına olunan zaman" 108a/12
2. Öğün
v. +dın 33a/9
3. Devir, dönem
v. +ıda 17a/1, 21b/9
v. +larında 126b/8

vaḳtāki (Ar.+Far.) *Ne zaman ki, o zaman, o zaman ki, her ne zaman, -dığı zaman, -ınca, +dıktan sonra, bir müddet sonra*
v. 2a/13, 4b/10, 5a/1, 5b/8, 6a/10, 6a/12, 10b/6, 14a/10, 28b/1, 28b/3, 30a/9, 31a/6, 32a/1, 32b/1, 32b/3, 34a/2, 34a/3, 39b/2, 43b/4, 44a/6, 44a/8, 44a/9, 44a/10, 47b/11, 48a/5, 48a/8, 51a/7, 53b/13, 54b/2, 55a/8, 55a/9, 57a/1, 57a/10, 58a/3, 60a/9, 60b/1, 61b/11, 63b/10, 65b/7, 69b/6, 70a/11, 71a/11, 72b/6, 72b/13, 73a/1, 73a/6, 73a/11, 73a/13, 74b/8, 74b/13, 75a/1, 75a/8, 75a/11, 75b/9, 77b/2, 77b/6, 79a/9, 79b/7, 81a/3, 81a/5, 84b/10, 85b/2, 86a/8, 89a/10, 89a/12, 90b/3, 92b/7, 95b/11, 99b/3, 100a/6, 100a/7, 100a/8, 100b/8, 101a/9, 101a/11, 102a/4, 104a/12, 105b/6, 106a/4, 107a/6, 110b/8, 110b/11, 111b/4, 111b/6, 119a/12, 123b/1, 127b/4

vaḳtī (Ar.) *Bir müddet, bir zaman, bir süre, bir vakit*
v. 38b/13, 78a/9
v. +de 127a/5

vasatī (Ar.) *Orta, ortalama, ortada olma*
taḥvīl-i v. " bebeklerin doğduğu yıldaki talihleri, kaderleri" 102b/1

Va'llāhu a'lem (Ar.) *"Allah en iyisini bilir." anlamında kullanılan bir söz*
V. 68b/13

Vāmıḳ (ka) *Vamık ve Azra hikâyesindeki kahramanlardan biri*
V. 46b/10

vaşf (Ar.) *Özellik, nitelik; vasıf*
v. +larda 63a/3

vāsıta (Ar.) *İki şey arasında bağlantıyı sağlayan şey, araç; vasıta*
v. 98a/13

v. +dur 122b/11

v. +durlar 7b/1

v. +nı 7b/1-2,

v. +sı 58a/12

vaşıyyet (Ar.) 1. *Bir kimsenin sözlü veya yazılı olarak bildirdiği, ölümünden sonra arkasından yapılmasını istediği şey; vasiyet*

v. kıl- "vasiyet etmek" 78b/13, 82b/6

2. *Öğüt, nasihat*

v. +imni 85b/11

vaṭan (Ar.) *Bir kimsenin doğup büyüdüğü ve yaşadığı yer, yurt; vatan*

v. 32a/11

v. +ıge 75a/8

v. +ınğ 32a/10

v. +ınğdın 32a/5

vaż (Ar.) 1. *Vaziyet, tavır, duruş, hâl*
v. +ını 43b/12

2. *Uzuv*

v. 99a/7

ve *Bağlama edatı; ve*

v. 1a/2, 1a/3, 1a/11, 1b/4, 1b/5 (2), 1b/7, 1b/9 (3), 1b/12, 1b/13, 2a/1 (2), 2a/2 (2), 2a/3 (3), 2a/4 (2), 2a/8, 2a/10 (2), 2a/11, 2a/12, 2a/13 (2), 2b/1, 2b/4, 2b/7, 2b/9, 2b/11, 2b/11, 2b/12, 2b/13 (2), 3a/1, 3a/2 (2), 3a/3, 3a/4 (2), 3a/7, 3a/8, 3a/9 (3), 3a/10 (2), 3a/11, 3a/12, 3a/13 (3), 3b/1, 3b/2 (2), 3b/3 (2), 3b/4, 3b/5 (3), 3b/6, 3b/10, 4a/1, 4a/2, 4a/5, 4a/7, 4a/10, 4b/3, 4b/4 (2), 4b/5, 4b/6, 4b/8 (2), 4b/9, 4b/10, 4b/11 (4), 4b/12, 4b/13, 5a/1, 5a/2, 5a/3 (2), 5a/4, 5a/7, 5a/8, 5a/10, 5a/11, 5a/12 (2), 5a/13 (2),

5b/1, 5b/2 (2), 5b/3, 5b/5, 5b/6 (2),
 5b/9 (3), 5b/10 (2), 5b/11, 5b/12 (2),
 6a/3 (2), 6a/4, 6a/6, 6a/7 (2), 6a/12 (4),
 6a/13, 6b/2, 6b/4, 6b/5, 6b/10, 6b/12,
 6b/13 (2), 7a/1 (2), 7a/2 (3), 7a/3 (4),
 7a/4 (2), 7a/5 (2), 7a/7, 7a/11, 7a/13
 (2), 7b/3 (2), 7b/5, 7b/6, 8a/1, 8a/2,
 8a/3, 8a/4, 8a/11, 8b/5, 8b/7, 8b/8 (3),
 8b/12, 8b/13 (2), 9a/1, 9a/7, 9a/9 (3),
 9a/11, 9b/3, 9b/4 (4), 9b/5 (4), 9b/6 (4),
 9b/8, 9b/11, 10a/1, 10a/6, 10a/7 (2),
 10a/8 (3), 10a/9, 10a/10, 10a/11,
 10a/12 (2), 10a/13, 10b/1, 10b/2, 10b/4
 (2), 10b/5, 10b/6, 10b/7 (2), 10b/8,
 10b/10, 10b/11, 10b/12 (2), 10b/13 (2),
 11a/3 (4), 11a/5, 11a/8, 11a/10, 11a/12
 (2), 11a/13, 11b/2 (2), 11b/4, 11b/7,
 11b/8 (2), 11b/10, 11b/13, 12a/2, 12a/3
 (2), 12a/4, 12a/6 (2), 12a/8 (2), 12b/2,
 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/6, 12b/8,
 12b/9, 12b/10 (3), 12b/11, 12b/12,
 12b/13 (2), 13a/1, 13a/2 (2), 13a/3,
 13a/4, 13a/5, 13a/6, 13a/10, 13a/13 (2),
 13b/1, 13b/2 (2), 13b/3 (3), 13b/4,
 13b/5 (3), 13b/7 (2), 13b/8, 13b/9 (2),
 13b/10, 13b/11, 14a/3, 14a/6 (2), 14a/7
 (2), 14a/8, 14a/9 (2), 14a/11 (2),
 14a/12 (2), 14a/13 (2), 14b/1, 14b/3,
 14b/5, 14b/6, 14b/7, 14b/8, 14b/9 (2),
 14b/10, 14b/11, 14b/12, 15a/3 (2),
 15a/4 (2), 15a/5, 15a/7 (2), 15a/8 (2),
 15a/9, 15a/10 (2), 15a/11, 15b/3, 15b/4
 (2), 15b/5, 15b/6 (2), 15b/8 (2),
 15b/10, 15b/10, 15b/12 (2), 15b/13 (2),
 16a/4 (2), 16a/6 (3), 16a/7, 16a/9,
 16a/10, 16a/13 (3), 16b/1, 16b/2, 16b/3
 (2), 16b/6, 16b/8, 16b/9 (2), 16b/10
 (2), 16b/11 (2), 16b/13, 17a/3 (2),
 17a/6, 17a/10, 17a/11, 17b/1, 17b/4,
 17b/5, 17b/8, 17b/8, 17b/9, 17b/11,
 17b/13, 18a/1 (2), 18a/3, 18a/5 (2),
 18a/7, 18a/8 (2), 18a/10, 18a/11,
 18a/12, 18a/13, 18b/1 (2), 18b/3,
 18b/10 (4), 18b/11, 18b/12, 19a/1,
 19a/2, 19a/3, 19a/4, 19a/5, 19a/6,
 19b/1 (3), 19b/2 (2), 19b/3 (2), 19b/4,
 19b/5 (2), 19b/2, 19b/10, 20a/1 (2),
 20a/2 (2), 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/10,
 20a/11, 20a/13 (3), 20b/4, 20b/5,
 20b/12, 21a/4, 21a/5, 21a/10, 21a/11,
 21a/12 (2), 21a/13 (2), 21b/1, 21b/2
 (2), 21b/4, 21b/5 (2), 21b/6, 21b/7,

21b/8 (2), 21b/10, 21b/13, 21b/13,
 22a/1, 22a/2 (2), 22a/4, 22a/5 (3),
 22a/6 (2), 22a/7 (2), 22a/8 (3), 22a/11
 (4), 22a/12, 22b/1 (2), 22b/2, 22b/4,
 22b/6, 22b/7, 22b/8, 22b/9 (2), 22b/10,
 22b/12, 23a/4 (2), 23a/5, 23a/7, 23a/8
 (2), 23a/12 (2), 23a/13, 23b/2, 23b/7
 (3), 23b/8, 23b/9, 24a/9, 24a/10, 2a/11,
 24b/1, 24b/5 (2), 24b/7, 24b/8, 24b/11,
 24b/13, 25a/2, 25a/3, 25a/4, 25a/6,
 25a/9 (2), 25a/10, 25a/10, 25a/12 (2),
 25a/13, 25b/2, 25b/5, 25b/6, 25b/7,
 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/11,
 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3,
 26a/4 (2), 26a/5, 26a/6 (2), 26a/7,
 26a/10, 26a/11, 26a/12, 26b/1 (2),
 26b/2, 26b/4, 26b/5 (3), 26b/7, 26b/8,
 26b/10, 26b/11 (3), 26b/13, 27a/1,
 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/8 (2), 27a/11,
 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4 (2), 27b/5
 (2), 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11,
 27b/12, 27b/13, 28a/4, 28a/6, 28a/9,
 28a/9, 28a/10 (2), 28a/12 (2), 28a/13,
 28b/3, 28b/4, 28b/6, 29a/4, 29a/6,
 29a/6, 29a/7, 29a/9, 29b/2 (2), 29b/4
 (2), 29b/9, 29b/12, 30a/1 (4), 30a/8,
 30a/10 (5), 30a/11, 30a/12, 30a/13 (2),
 30b/1, 30b/4 (2), 30b/6, 30b/11,
 30b/13, 31a/1, 31a/2, 31a/4, 31a/5,
 31a/7 (4), 31a/8, 31a/10, 31b/5, 31b/8,
 32a/3, 32a/3, 32a/9, 32a/13, 32b/3,
 32b/10 (2), 32b/13, 33a/1, 33a/3,
 33a/4, 33a/7, 33a/8, 33a/9, 33a/10,
 33a/11, 33a/13, 33b/2, 33b/3, 33b/13,
 34a/1, 34a/2, 34a/4, 34a/6, 34a/11 (2),
 34b/2, 34b/11 (2), 34b/12, 35a/2,
 35a/4, 35a/5, 35a/10, 35b/1, 35b/2,
 35b/3, 35b/5, 35b/7 (2), 35b/10,
 35b/10, 35b/11, 35b/13 (2), 35b/13,
 36a/1, 36a/4 (2), 36a/5 (2), 36a/6,
 36a/8, 36a/10, 36a/11, 36b/1, 36b/2,
 36b/4, 36b/6 (2), 36b/7 (2), 36b/8 ,
 36b/12, 36b/13, 37a/1 (2), 37a/2,
 37a/7, 37a/8, 37a/10, 37a/11, 37b/1,
 37b/2, 37b/3 (2), 37b/5 (2), 37b/6,
 37b/9, 37b/10, 37b/13, 38a/1, 38a/2,
 38a/3 (2), 38a/4, 38a/7 (2), 38a/12,
 38b/3, 39a/3, 39a/7 (2), 39a/8, 39a/9
 (1), 39b/4 (2), 39b/7, 39b/8, 39b/10,
 39b/12, 40a/6 (2), 40a/7, 40a/8 (2),
 40a/11 (2), 40a/12, 40b/1 (2), 40b/2,
 40b/3, 40b/4 (2), 40b/5, 40b/6, 40b/10,

41a/1, 41a/4, 41a/7, 41a/8, 41a/9 (2),
 41a/10, 41a/11, 41a/13, 41b/1, 41b/2,
 41b/5 (3), 41b/6, 41b/8, 41b/9, 41b/10,
 42a/6, 42a/8, 42a/9 (2), 42a/10 (2),
 42a/11, 42a/12, 42b/1 (3), 42b/2 (2),
 42b/3, 42b/4, 42b/5 (2), 42b/7, 42b/8,
 42b/10, 42b/11 (2), 42b/12, 42b/13,
 43a/2, 43a/9 (2), 43a/11, 43a/12 (2),
 43b/6, 43b/10, 43b/11 (2), 44a/12,
 44b/2, 44b/3, 44b/4, 44b/6, 44b/7,
 44b/8, 44b/9, 44b/10, 44b/12, 45a/3,
 45a/4, 45a/10, 45a/11, 45a/12, 45b/3,
 45b/5, 45b/8, 45b/9, 45b/10, 46a/2,
 46a/3, 46a/4 (2), 46a/7, 46a/8, 46b/5,
 46b/12, 47a/2, 47a/3, 47a/4, 47a/7,
 47a/10 (2), 47b/1, 47b/2 (2), 47b/3,
 48a/1 (2), 48a/3, 48a/7 (2), 48a/8,
 48a/9, 48a/10, 48a/11, 48a/12, 48b/8,
 48b/9 (3), 48b/10, 48b/12, 49a/3 (2),
 49a/4, 49a/6, 49a/8, 49a/9 (2), 49b/3,
 49b/4 (2), 49b/9, 50a/1, 50a/2 (2),
 50a/4, 50a/5 (2), 50a/6, 50a/6, 50a/8,
 50a/9, 50a/10 (2), 50a/12, 50a/13,
 50b/2 (2), 50b/4 (2), 50b/5, 50b/8 (2),
 50b/9 (3), 50b/10 (2), 51a/1 (2), 51a/2
 (4), 51a/3, 51a/6, 51a/10, 51a/11,
 51a/12, 51a/13, 51b/11, 51b/12,
 51b/13, 52a/4 (2), 52a/7, 52a/8, 52a/10,
 52a/11, 52a/12 (2), 52a/13, 52b/1,
 52b/2, 52b/3, 52b/5 (3), 52b/6, 52b/7,
 52b/8, 52b/12, 52b/13, 53a/1, 53a/2,
 53a/3, 53a/4 (5), 53a/5 (2), 53a/6 (2),
 53a/8, 53a/9, 53a/11, 53b/3 (2), 53b/4,
 53b/6, 54a/1, 54a/5, 54a/10 (2), 54a/11,
 54b/3, 54b/5, 54b/6, 54b/12, 55a/1,
 55a/2, 55a/3, 55a/4, 55a/5, 55a/7,
 55a/13 (2), 55b/1 (2), 55b/2, 55b/4 (2),
 55b/5 (2), 55b/10 (2), 55b/13, 56a/1,
 56a/2, 56a/5, 56a/8, 56a/11, 56a/12,
 56b/2, 56b/4, 56b/5, 56b/6, 56b/6,
 56b/10, 56b/13 (3), 57a/2 (3), 57a/3,
 57a/7, 57a/8, 57a/9, 57a/11, 57b/6,
 57b/7, 57b/9, 57b/10, 57b/11, 57b/12,
 57b/13 (2), 58a/2, 58a/5, 58a/9, 58a/11,
 58b/3 (2), 58b/4 (2), 58b/5, 58b/11 (2),
 58b/12, 58b/13 (2), 59a/3, 59a/5,
 59a/5, 59a/7 (2), 59a/9 (3), 59a/10,
 59a/11, 59a/13, 59b/1, 59b/2, 59b/3
 (3), 59b/4, 59b/5, 59b/7, 59b/8, 59b/12,
 60a/2, 60a/4, 60a/5, 60a/6, 60a/7 (2),
 60a/10, 60b/9, 60b/13, 61a/6, 61a/12,
 61b/1, 61b/2 (2), 61b/3, 61b/6, 61b/10,

61b/11, 61b/12, 61b/13, 61b/13 (2),
 62a/2 (2), 62a/4, 62a/11 (2), 62b/1 (2),
 62b/2 (2), 62b/4 (3), 62b/5 (2), 62b/6
 (2), 62b/7 (2), 62b/8 (2), 62b/9 (2),
 62b/10 (3), 62b/11 (2), 62b/13, 63a/2
 (3), 63a/4 (2), 63a/3, 63a/4 (3), 63a/5,
 63a/6 (3), 63a/7 (2), 63a/8, 63a/9 (4),
 63a/10 (3), 63a/11 (2), 63a/12, 63b/2
 (3), 63b/6, 63b/7 (4), 63b/8 (2), 63b/9
 (4), 63b/10, 63b/11, 64a/1 (5), 64a/2,
 64a/4, 64a/5, 64a/6, 64a/7, 64a/8 (3),
 64a/9 (3), 64a/10 (2), 64a/11 (4),
 64a/12, 64a/13 (2), 64b/1, 64b/2 (2),
 64b/4 (4), 64b/5, 64b/6 (2), 64b/9,
 64b/13, 65a/1, 65a/2 (2), 65a/4, 65a/6,
 65a/7, 65a/10, 65a/13, 65a/13, 65b/1
 (2), 65b/2 (3), 65b/3, 65b/4, 65b/5 (2),
 65b/7 (3), 65b/8, 65b/9 (4), 65b/10,
 65b/11, 65b/12, 65b/13, 66a/1 (2),
 66a/4, 66a/6, 66a/7, 66a/8, 66a/10,
 66a/13 (2), 66b/2, 66b/3 (2), 66b/4,
 66b/6, 66b/7, 66b/10 (2), 66b/13, 67a/1
 (2), 67a/3, 67a/5, 67a/7 (3), 67a/8 (3),
 67a/9, 67a/13, 67b/1, 67b/2, 67b/3,
 67b/4 (2), 67b/7, 67b/8 (2), 67b/9,
 67b/12, 68a/1, 68a/3 (2), 68a/6, 68a/7
 (2), 68a/8 (3), 68a/10, 68a/12, 68a/13,
 68b/1, 68b/3, 68b/6, 68b/7 (2), 68b/8,
 68b/13, 69a/2, 69a/4, 69a/7 (2), 69a/8,
 69a/13 (2), 69b/1 (2), 69b/3 (6), 69b/4
 (4), 69b/5 (3), 69b/6, 69b/9, 69b/9,
 69b/9, 69b/10, 69b/10, 69b/11 (5),
 69b/12 (2), 69b/13 (4), 70a/1 (3),
 70a/3, 70a/4, 70a/8, 70a/9, 70a/10,
 70b/3, 70b/5, 70b/6, 70b/7, 70b/10,
 70b/10, 70b/11, 70b/12, 71a/1, 71a/4
 (4), 71a/5, 71b/2 (3), 71b/6, 71b/8,
 71b/8, 71b/13, 72a/4, 72a/5 (4), 72a/6,
 72a/7, 72a/8, 72a/12, 72a/13, 72b/1,
 72b/2, 72b/5 (2), 72b/7, 72b/9, 72b/10,
 72b/11, 73a/3, 73a/4, 73a/9, 73a/10,
 73b/2 (2), 73b/3, 73b/5, 73b/10, 74a/2,
 74a/3, 74a/4, 74a/5, 74a/6, 74a/7,
 74a/12, 74a/13 (2), 74b/3, 74b/6,
 74b/8, 74b/9, 74b/11, 74b/12, 75a/4,
 75a/6, 75a/7, 75a/12 (2), 75b/7, 75b/7,
 75b/8, 76a/2, 76a/2, 76a/3, 76a/9,
 76a/10, 76b/2, 76b/7, 76b/12, 77a/3,
 77a/4, 77a/6, 77a/11, 77a/12, 79a/7,
 77a/13, 77b/4, 77b/9, 77b/10, 77b/11,
 77b/13, 78a/1, 78a/4, 78a/5, 78a/6,
 78a/9, 78b/1, 78b/3, 78b/5, 78b/9,

78b/9, 78b/10, 79a/2, 79a/3, 79a/3,
79a/4 (2), 79a/11, 79a/13, 79b/2,
79b/3, 79b/4, 79b/5, 79b/6, 79b/11 (2),
79b/12, 79b/12, 80a/2, 80a/3, 80a/4,
80a/4, 80a/6, 80a/9, 80b/3, 80b/4,
80b/9, 80b/9, 80b/13, 81a/2, 81a/3,
81a/4, 81a/7 (2), 81a/9, 81a/12 (2),
81b/2, 81b/2, 81b/3, 81b/6, 81b/8,
81b/9, 81b/11, 82a/2, 82a/3, 82a/6 (2),
82b/8, 82b/9, 82b/13, 83a/1, 83a/2,
83a/3, 83a/5, 83a/6, 83a/9 (3), 83a/11,
83b/1, 83b/4 (2), 83b/5 (3), 83b/6,
83b/7 (2), 83b/8 (2), 83b/9 (2), 83b/11,
84a/1, 84a/3, 84a/5, 84a/8, 84a/10,
84a/11, 84a/12, 84a/12, 84a/12, 84b/1,
84b/6, 84b/7, 84b/8, 85a/1, 85a/3,
85a/4, 85a/11, 85b/3, 85b/4, 85b/12,
86a/1, 86a/5, 86a/10, 86a/11, 86a/12,
86a/12, 86a/13, 86b/1, 86b/2, 86b/3,
86b/4, 86b/6, 86b/10, 86b/12, 86b/13,
87a/1, 87a/2, 87a/7, 87a/8, 87a/10,
87a/12 (2), 87a/13 (3), 87b/2 (2),
87b/6, 87b/7, 87b/8, 87b/9, 87b/10 (2),
87b/11, 87b/12 (2), 87b/13 (2), 88a/2,
88a/3, 88a/6 (3), 88a/7 (2), 88a/8 (4),
88a/9 (3), 88a/10 (4), 88a/11 (3),
88a/12 (6), 88a/13, 88b/2 (3), 88b/3
(2), 88b/4 (2), 88b/6 (3), 88b/8 (2),
88b/9 (2), 88b/10 (2), 88b/11 (2),
88b/13 (2), 89a/1, 89a/2 (5), 89a/3,
89a/4 (2), 89a/7 (2), 89a/8, 89b/1,
89b/2 (2), 89b/4 (2), 89b/9 (2), 89b/10
(2), 89b/11, 89b/12, 89b/13, 90a/1,
90a/2, 90a/3 (3), 90a/4, 90a/4, 90a/7,
90a/8, 90a/10 (2), 90a/11 (2), 90a/12,
90b/2, 90b/3, 90b/4, 90b/8, 90b/12,
90b/13, 91a/2 (2), 91a/6, 91a/9, 91a/12,
91b/8, 91b/10 (2), 92a/11, 92a/12,
92b/1, 92b/3 (3), 92b/4, 92b/5, 92b/6,
92b/7, 92b/8, 92b/8, 92b/9 (3), 92b/13
(2), 93a/1, 93a/2, 93a/3 (3), 93a/4 (2),
93a/5, 93a/6, 93a/7, 93a/8, 93a/12,
93a/13, 93b/2 (2), 93b/3 (2), 93b/5,
93b/7, 93b/8, 93b/10 (3), 93b/11,
93b/12, 94a/2, 94a/4, 94a/6, 94a/9,
94a/10, 94a/11, 94a/12, 94a/13 (2),
94b/13, 95a/7, 95a/8, 95a/9, 95a/13 (2),
95b/1 (2), 95b/3 (2), 95b/6, 95b/7,
95b/8 (2), 95b/9 (3), 95b/10, 95b/11,
95b/12 (3), 95b/13 (3), 96a/1, 96a/2
(2), 96a/4, 96a/5 (2), 96a/6 (2), 96a/8,
96a/9 (2), 96a/10, 96b/1, 96b/8 (2),

96b/9, 96b/10, 96b/11, 96b/12, 96b/13
(3), 97a/2 (3), 97a/13 (3), 97b/1 (3),
97b/2, 97b/3, 97b/5 (4), 97b/6, 97b/8
(2), 97b/9 (2), 97b/10, 97b/13 (2),
98a/2, 98a/5, 98a/9, 98a/12, 98b/1,
98b/3, 98b/4, 98b/5 (2), 98b/6, 98b/7,
98b/8 (4), 98b/10, 98b/12 (2), 99a/1,
99a/2, 99a/3 (3), 99a/4 (2), 99a/8,
99a/12, 99a/13, 99b/1, 99b/2, 99b/6,
99b/7, 99b/8, 99b/9, 99b/10 (2), 99b/11
(2), 99b/12, 99b/13, 100a/1, 100a/2 (3),
100a/3, 100a/4 (2), 100a/5 (2), 100a/6,
100a/8, 100a/9, 100a/10 (3), 100a/11
(2), 100a/12 (3), 100b/3, 100b/5,
100b/6, 101a/1, 101a/3 (2), 101a/4 (2),
101a/5 (2), 101a/5, 101a/8 (2), 101a/9
(2), 101a/12 (2), 101a/13, 101b/1,
101b/2, 101b/3, 101b/5, 101b/11,
102a/1, 102a/3, 102a/5 (3), 102a/6,
102a/7 (3), 102a/8, 102a/13, 102b/1,
102b/2, 102b/5, 102b/6, 102b/8,
102b/9, 102b/10, 103a/5, 103a/7,
103a/13, 103b/1, 103b/4, 103b/7,
103b/9, 103b/11, 103b/13 (3), 104a/1,
104a/2, 104a/3 (2), 104a/4, 104a/5 (2),
104a/6, 104a/7, 104a/8 (3), 104a/10,
104a/11, 104a/13, 104b/1, 104b/2,
104b/3 (3), 104b/4, 104b/4, 104b/6,
104b/7 (2), 104b/8, 104b/9, 104b/10,
104b/11, 104b/13, 105a/1, 105a/1,
105a/5 (2), 105a/6, 105a/7, 105a/8 (2),
105a/9, 105a/10, 105a/11, 105a/12,
105a/13, 105b/1, 105b/1, 105b/2,
105b/3, 105b/4, 105b/5, 105b/6,
105b/7, 105b/9 (2), 105b/10, 105b/11,
105b/12 (2), 105b/13, 106a/2, 106a/3
(2), 106a/4, 106a/5 (2), 106a/6,
106a/6, 106a/7, 106a/12, 106a/13,
106b/2 (2), 106b/3, 106b/5, 106b/13,
107a/5, 107b/1, 107b/4, 107b/12 (2),
108a/8, 108a/11 (2), 108a/12 (2),
108a/13 (3), 108b/1 (2), 108b/2,
108b/3, 108b/4 (2), 108b/5 (4), 108b/7
(3), 108b/8 (2), 108b/9, 108b/11,
108b/13, 109a/4, 109a/8, 109b/2 (2),
109b/4, 109b/7, 109b/9 (2), 109b/10,
109b/12, 110a/1, 110a/2, 110a/3 (2),
110a/8, 110a/11, 110b/3, 110b/5,
110b/12, 111a/3, 111a/5 (2), 111a/7,
111a/8 (2), 111b/4, 111b/7, 111b/9 (2),
111b/10, 111b/12 (2), 111b/13 (2),
112a/2, 112a/3 (2), 112a/5, 112b/1 (3),

112b/2, 112b/4 (2), 112b/5, 112b/7,
12b/11, 112b/12 (2), 113a/1, 113a/2
(2), 113a/12, 113b/6, 113b/7, 113b/9,
113b/10, 113b/12 (2), 113b/13, 114a/3,
114a/4, 114a/10, 114b/3, 114b/6,
114b/7, 114b/11 (2), 114b/13, 115a/2,
115a/6, 115a/7, 115a/9, 115a/10,
115a/13, 115b/1 (2), 115b/2, 115b/3,
115b/5, 115b/6, 115b/7 (2), 115b/8 (2),
115b/9 (2), 115b/10 (2), 115b/11,
115b/12, 116a/1, 116a/3, 116a/4,
116a/5 (4), 116a/6, 116a/7, 116a/8,
116a/10, 116a/12, 116a/13, 116b/2,
116b/4, 116b/7, 116b/8 (2), 116b/11,
117a/1 (3), 117a/3 (2), 117a/7, 117a/8,
117a/9, 117a/10, 117a/11 (2), 117a/12,
117b/4, 117b/5 (2), 117b/7, 117b/10,
117b/11 (2), 118a/1, 118a/13, 118b/1,
118b/3, 118b/5 (2), 118b/11, 119a/1,
119a/4, 119a/5, 119a/6, 119a/9 (2),
119a/10, 119a/11, 119b/5, 120a/1,
120a/4, 120a/7, 120a/8 (2), 120b/2 (3),
120b/3 (2), 120b/4 (2), 120b/6 (2),
120b/7, 120b/8, 120b/10 (2), 120b/13,
121a/2, 121a/3, 121a/5, 121a/6,
121a/8, 121a/9, 121a/10, 121a/11,
121a/12, 121a/13, 121b/1, 121b/2,
121b/3, 121b/4, 121b/5 (2), 121b/6 (3),
121b/7, 121b/8, 121b/10, 121b/11,
121b/12 (2), 121b/13, 122a/1 (2),
122a/2, 122a/4 (2), 122a/5, 122a/7,
122a/9, 122a/11, 122a/12, 122b/1,
122b/4, 122b/5, 122b/7 (5), 122b/8 (3),
122b/10, 122b/12, 122b/13, 123a/1,
123a/2, 123a/3 (3), 123a/4, 123a/5 (3),
123a/6 (3), 123a/7 (3), 123a/8 (3),
123a/10, 123a/12, 123b/1, 123b/3,
123b/5, 123b/8, 123b/10 (2), 123b/11,
123b/12 (3), 123b/13 (2), 124a/2 (5),
124a/3, 124a/4 (2), 124a/5, 124a/6 (3),
124a/7 (4), 124a/8 (2), 124a/9 (2),
124a/10 (2), 124a/11, 124a/13, 124b/4,
124b/5 (2), 124b/6 (3), 124b/7, 124b/8,
124b/9, 124b/10 (2), 124b/11 (2),
124b/12 (2), 124b/13, 125a/1 (2),
125a/2, 125a/3 (3), 125a/4, 125a/5 (2),
125a/6 (2), 125a/9, 125a/11, 125b/1,
125b/2, 125b/9 (2), 126a/1 (3), 126a/2
(2), 126a/5 (3), 126a/8, 126a/9 (2),
126a/10, 126a/11, 126b/2, 126b/3,
126b/4, 126b/12, 127a/6, 127a/13,
127b/2, 127b/3 (2), 127b/6, 127b/7,

127b/8 (2), 127b/12 (2), 128a/2,
128a/3, 128a/4, 128a/6 (2), 128a/7 (2),
128a/8 (5), 128a/9, 128a/10 (2),
128a/12, 128a/13, 128b/1, 128b/2 (2),
128b/4, 128b/5, 128b/7 (3), 128b/8,
128b/9, 128b/10, 128b/11 (2), 128b/12

vebāl (Ar.) *Günah doğuracak ve insanı
ahiret azabına sürükleyecek olan ağır
sorumluluk, günah; vebal*

v. bol- "vebal olmak" 15a/2, 22b/10,
23a/9, 24a/9, 30a/12

vecd (Ar.) *Kasıt ve zorlama olmadan
Allah'tan bir lutuf şeklinde kalbe gelen
coşkunluk ve istiğrak hâli, ilahî aşka
dalıp kendinden geçme durumu; vecit*

v. +niñ (ehl-i v.) 104b/7

vech (Ar.) *1. Bir şeyi elde etmek için
kullanılan yol, yöntem, metot, usul*

v. 57a/6, 115a/1

v. +de 71b/5

v. +din 87a/10-11

v. -i helâl "helal yol, helal usül" 57a/6
2. *Sebep, neden*

v. 88b/5, 119b/6

v. +din 77b/1, 107a/8

v. +dindür 101b/6-7

vefā (Ar.) *Sözünde durma, verilen sözü
yerine getirme; vefa*

v. kıl- "sözünde durmak, verilen sözü
yerine getirmek" 124b/6

vefā-dār (Ar.+Far.) *Vefalı*

v. 63a/7

ve ger né (Ar.+Far.) *1. Bununla beraber,
ayrıca*

v. 13b/1

2. *Aksi hâlde, yoksa*

v. 40a/1, 81a/9, 92a/5, 110a/2

vehm (Ar.) *Korku ve zan, şüph*

v. +idin 119a/13

vekīl (Ar.) *Birinin, işini görmesi için
kendi yerine bıraktığı veya yetki
verdiği kimse; vekil*

v. +leri 96a/8-9

velī (Far.) *Ancak, fakat, lakin*

v. 57b/11

velīkin (Far.) *Ama, ancak, fakat, lakin*

v. 17a/13, 18a/13, 22b/1, 28a/8, 33b/3, 34b/4, 39a/11, 44b/6, 48b/7-8, 49a/13, 52a/3, 57a/4, 58a/3, 64b/6, 68b/5, 69b/8, 72a/2, 74b/9, 76b/11, 77b/5, 80a/7, 81b/13, 87a/10, 87b/2, 89a/13, 96b/6, 113a/6, 117b/7, 120b/7, 121b/9, 123b/7, 125b/13

velî-ni^cmet (Ar.) *Bir kimsenin nimetinden faydalandığı, birçok şeyini ona borçlu olduğu kimse, padişah, bey, emir vb.*
v. 113a/4

vera^c (Ar.) *Allah'tan korkup haramdan, gûnahtan, kötülüklerden sakınma, dinî buyrukları titizlikle yerine getirme*
ma^crifet-i v. "Allah'tan korkup haramdan, gûnahtan, kötülüklerden sakınma, dinî buyrukları titizlikle yerine getirme marifeti" 124a/6

verem (Ar.) *Şiş, şişkinlik*
v. +ni^{ng} 65a/11

verziş (Far.) 1. *Durum, hâl, vaziyet*
v. +i 45a/12
2. *Elde etme, kazanma, öğrenme*
v. kıl- "elde etmek, kazanmak, öğrenmek" 93a/5
3. *Çalışma, çaba, gayret*
v. kıl- "çalışmak, gayret etmek, çabalamak" 120b/10

Vesâyâ (ea) *Metinde Bukrat'a (Hipokrat) ait olduğu ifade edilen bir kitap*
V. 100a/4

ve's-selâm (Ar.) *"İşte o kadar, son söz bu." anlamında sözü kısa kesmek için kullanılan ibare*
v. 103a/3, 109a/13

veyâ (Ar.) *Yahut; veya*
v. 2b/3 (2), 2b/4, 2b/5 (2), 2b/6 (2), 2b/7, 2b/8, 4b/6, 15b/3, 20a/3 (2), 20a/5, 20a/7, 32b/13, 36b/8, 36b/9, 40b/3, 42a/1, 43b/8, 48a/7, 48b/8, 48b/11, 49a/5, 58a/11, 62a/9, 62a/10, 65a/11, 66b/9 (2), 70b/13, 71a/2 (2), 71a/10, 74a/8, 75a/1, 77b/6 (2), 77b/7, 80b/10, 85b/11, 86b/8, 86b/10, 89a/11, 89a/12, 99a/6, 101a/2, 101a/3, 102b/11, 103b/1, 103b/1, 105b/9, 116a/4 (2), 120a/7, 120b/9

vezîr (Ar.) *Valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan, paşa unvanını taşıyan kimse; vezir*
v. 45b/12, 54a/2, 54a/4, 111a/11, 114a/10, 114b/1, 114b/10
v. +ğa 11b/11, 38b/2, 114b/4
v. +i 45b/9, 54a/1, 54a/2, 115a/13, 117a/2
v. +iğa 17a/4
v. +im 17a/3
v. +ni 114a/8
v. +ni^{ng} 117a/1, 117b/1, 117b/2
v. kıl- "vezir olarak atamak, vezir yapmak, vezir olarak görevlendirmek" 114a/8

vezîrlîk (Ar.+T.) *Vezir olan kimsenin rütbesi ve görevi, vezir olma durumu; vezirlik*
v. 114b/5, 115a/12
v. +dın 115b/3
v. +ğa 113b/9, 113b/11
v. +nı 114b/4
v. +ni^{ng} 114a/9, 115b/2

vezn (Ar.) 1. *Alışıl原因 hâl, ölçü*
v. +ide 33a/5
2. *Manzum yazılarda hecelerin belli şekil ve sayıda sıralanışından meydana gelen ölçü; vezin*
v. 103a/7, 104b/10
v. +de 103b/8

vilâyet (Ar.) *Şehir; vilayet*
v. +ige 107a/9
v. +ini 110a/1
v. +lerni 10a/2

vîrân (Far.) *Yıkık, yıkılmış, harap; viran*
v. 67b/9
v. +ı (çeşme-i v.) 119a/9
v. kıl- "yıkamak, harap etmek, viran hâle getirmek" 110a/8
v. bol- "yıkılmak, harap olmak, viran hâle gelmek" 119a/5

vîrâne (Far.) *Yıkılmış, harap olmuş yer; virane*
v. 114b/2
v. +lerni 114a/6

v. +ni 114a/11
v. bol- "yıkılmak, harap olmak" 45a/2
vîrânelik (Ar.+T.) *Virane olmuş, harap olmuş yer*
v. 114a/13, 114b/1
v. +ni 114a/12
vîrânlık (Ar.+T.) *Virane hâlde olma durumu, virane hâline gelme durumu*
v. 119a/8
visâl (Ar.) *Sevdiğine kavuşma, vuslat*
v. 43b/8, 43b/12
v. +de-sén 43b/11
v. +din 43b/13
v. ol- "kavuşmak" 43b/3
v. bol- "kavuşmak" 43b/13
v^cuzûh-nâme (?) *Mektup, belge*
v. 112b/4
vü (Far.) *Ve*
v. 78b/12, 90b/10, 99b/6, 109b/9
vücûd (Ar.) *Beden; vücut*
v. +ğa 84b/3
v. +ığa 7a/10
v. +ın 82b/1
v. +ını 3b/12
v. +umnı 103b/7
v. +unğ 4b/10, 7b/13
v. -ı mihnet "mihnetle vücuda gelme, zorla vücuda gelmiş olma" 74b/7
v. +ğa kél- "meydana gelmek, ortaya çıkmak" 84b/3

Yy

yâ I (Ar.) *Ey*
y. 17b/9, 41b/13, 85a/9
yâ II (Far.) *Veya, ya da*
y. 2b/2, 24a/12, 35a/10, 41b/7, 49b/8, 53b/2, 59b/2, 61a/10, 64a/6, 73a/1, 77a/10, 87b/3, 87b/8, 99a/7, 102b/13
yâ...veyâ (Far.+Ar.) *Karşılaştırma edatı; ya...ya da/veya*
y. 11b/3, 75b/10, 98a/13, 98b/1
yâ...yâ (Far.) *Karşılaştırma edatı; ya...ya*

y. 82a/10, 90b/7, 98a/8, 99a/7-8, 114b/12
yâ...yâ...veyâ (Far.+Ar.) *Karşılaştırma edatı; ya...ya/veya*
y. 87a/11-12
yâd (Far.) *1. Anma, hatırlama; yad*
y. +ıda 29a/5
y. +ın 32a/11
y. kıl- "hatırlamak, anmak" 2a/11, 5a/6, 25a/1, 39a/13, 50a/11, 125a/8, 125b/13
y. al- "ezberlemek, hatırdan tutmak, hatırdan bulundurmak" 9b/4, 88a/9, 89a/5, 104b/1, 105a/8, 105a/9, 123a/7
y. bér- "ifade etmek, açıklamak, bilgi vermek, zikretmek" 99a/11
2. Hatır
y. +ıda 51a/7
y. +ığa 51a/10, 98b/8, 112a/4
y. +ımda 25a/1
y. +ığa kél-tür'al- "hatırına getirebilmek, hatırlayabilmek" 51a/10
y. +ığa kél-tür- "hatırına getirmek, hatırlamak" 98b/8
y. +ığa kél- "hatırlamak, hatırına gelmek" 112a/4
y. +ı(ng)da tut- "hatırında tutmak" 88b/13
9. Yemin, ant
sevgend y. kıl- "yemin etmek, ant vermek" 11b/3-4, 112b/2
yağ *1. Itırlı bitkilerden çıkarılan, bazıları ilaç olarak kullanılan sıvı hâlindeki kokulu, uçucu madde; yağ*
y. +ı 15b/2, 15b/4 (2), 100b/11
2. Hayvansal, bitkisel ve petrol esaslı çok çeşitli tipleri mevcut olan genel olarak yanıcı, su ile karışmayan, eterde çözünen ve akışkan olan madde, yağ
y. 59a/1 (2), 59a/2
yağ- *Yağmur, kar, dolu gökten düşmek; yağmak*
y. -ıp 97a/7
yağlık *Mendil, bez parçası*
y. +ğa 60b/8

yağış 1. İyi, iyice, iyi bir şekilde, güzel, hoş

y. 3b/4, 8a/10, 10a/7, 10a/9, 12a/6, 12b/5, 12b/6, 12b/10, 15a/12 (2), 15b/3, 15b/8, 16a/6, 16a/9, 18a/12, 20a/12 (2), 23b/13, 24b/13, 27a/9, 29b/2, 37b/5, 38a/2 (2), 39b/6, 46a/4, 48b/5, 55a/11, 57a/6, 57a/7, 57a/8, 58b/4, 62a/6, 62b/3, 65b/4, 66a/2, 66b/9, 68a/3, 73a/8 (2), 74a/6, 78a/6, 80a/3 (2), 85b/13, 89a/12, 89b/1, 90a/5, 99b/8, 104a/9, 106a/5, 106a/6, 106b/12, 109a/4, 109b/9, 111a/8, 113b/13, 114b/11, 115a/11, 115b/7, 116a/9, 116b/1, 116b/8, 116b/13, 119b/12, 120b/13, 121b/8, 128b/1,

y. +lar 78b/3

y. +nınğ 15a/13

y. +sı 15a/13

y. hüylük "iyi huylu" 27a/9, 88a/7-8

y. tut- "hoş tutmak, hoş etmek" 27b/9

y. bol- "iyileşmek, iyi olmak" 27b/12-13, 100b/4

y. iş kıl- "iyi bir iş yapmak, iyi bir eylemde bulunmak" 59b/12

y. te'emmül kıl- "iyice, etraflıca düşünmek" 29b/2, 62a/6, 62b/3, 65b/4, 78a/6

y. sözlük bol- "tatlı dilli olmak, hoş sohbet olmak" 100a/6-7

y. yolğa başla- "iyi yola sevk etmek, iyi şeyler yapmaya sevk etmek, iyi şeyler öğrenmesi ve yapması için kılavuzluk etmek" 106b/3

yağışlık İyilik

y. 7b/5, 10b/5, 10b/10, 10b/11, 10b/13, 11a/1, 12b/5, 15a/8, 32a/7, 68a/12, 78a/9, 85b/6, 102a/13, 126a/10-11

y. +dın 12b/5

y. +ğa 8a/3-4, 10b/1, 10b/3, 10b/4, 125a/7

y. +(ğ)ı 4a/10

y. +(ğ)ınğdın 4a/10

y. +nğ 22a/7

y. +mı 8a/4

y. +nı 10b/2 (2), 95b/9, 124b/8

y. +nınğ 14b/10

y. kıl- "iyilikte bulunmak, iyilik etmek" 8a/6, 10b/1, 10b/4-5, 10b/6 (2), 12a/12, 15b/4, 38a/11, 68a/9-10, 68a/10, 78b/5, 83a/8, 106b/3-4, 106b/12, 114b/6, 117b/1-2

obdanlık ve y. kıl- "iyilik etmek" 15b/4

y. kör- "bir kimseden iyilik görmek" 66a/8, 77b/6

y. körset- "iyilikte bulunmak, iyilik göstermek" 115b/6

yağışırak Daha iyi

y. 21a/7

yağ- Tesir etmek, iz bırakmak, etkilemek

y. -ıp 16a/5

yağın 1. Aralarında sıkı ilgi bulunan; yakın

y. 31b/2

2. Arada az mesafe bulunan, uzak karşıtı; yakın

y. 60b/5

yağın bol- "yakın olmak" 95b/10

yala- Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek, yalamak

y. -r 16b/1

y. -sa 100a/11

tili birle yala- "bir kimsenin yumuşak huylu olmasından yararlanmak, faydalanmak, bu durumu kullanmak" 16b/1

yalañğ Çıplak

y. 5b/9

yalañğaç İhrama girme

y. 8b/9,

y. bol- "ihrama girmek" 7a/2

yalağak Yalayan, yalayıcı

y. 65b/1

yalba Eğri

y. 64a/1, 64a/2

yalğan 1. Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz, yalan

y. 15a/4, 18a/13, 18b/2, 18b/4, 19b/7, 24a/5, 41b/8, 61b/9, 90a/3, 90b/6, 94a/5, 94a/6, 94a/9, 107b/8, 124b/10, 125b/6,

y. +dur 103a/9

y. +ğa 18b/3, 18b/4

y. +nı 18b/5, 104a/9

2. Gerçeğe uygun olmayarak, boş yere

y. 121b/12

y. sevgend iç- "gerçeğe uygun olmadığını bile bile yemin etmek, yalan yere yemin etmek" 121b/12

yalgançı Yalancı

y. 64b/5, 85b/6

y. +lar 83b/6

y. bol- "yalancı olmak" 24a/6, 26b/5

yalgançılık Yalancılık

y. 18b/1

yalguz Sadece, yalnız

y. 101b/2

yalpak Yassı, düz

y. 69a/12

yaman Kötü, fena, zararlı

y. 9b/11, 13b/8, 14a/1, 14a/2, 14a/4, 15a/6, 15b/6, 16b/6, 16b/7 (2), 18a/12, 20a/12, 22a/6, 22a/10, 26b/9, 27b/10, 34b/4, 34b/7, 39b/6, 40a/11, 41a/6, 42a/11, 42b/6, 55a/12, 59b/7, 65a/6 (2), 65a/7, 66b/10, 67b/11, 69a/4, 69a/11, 72a/12, 74a/6, 78b/1, 81b/11, 89a/13, 90a/1, 94a/6, 99b/9, 100a/9, 100a/10, 100a/10, 100a/11, 100b/1, 106b/11, 106b/12, 115a/3, 120b/3, 125a/2

y. +dur 41a/9, 51b/8, 70a/8, 70a/13, 70b/6, 70b/7, 70b/11, 70b/12, 70b/13, 71a/1 (2), 71a/5, 97a/5, 100a/12, 107a/10

y. +ğa 12b/10

y. +ı 15a/13

y. +lar 34b/6, 61b/13, 78b/3

y. +lardın 78b/2, 125a/5

y. +larğa 78a/7, 78a/9

y. +larnı 78a/6

y. +nı 66a/2

y. +nınğ 15a/13, 41b/8-9, 69a/11, açığı y. bol- "öfkeli olmak, hiddetli olmak" 16a/13

y. bol- "kötü, fena olmak" 16b/7, 59b/10-11, 59b/11, 72a/13

°ayb ve y. atlığ bol- "kusurlu ve kötü ün sahibi olmak" 38a/12

y. atlık bol- "kötü ün sahibi, kötü ad sahibi olmak" 55b/3-4

tili y. bol- "kötü sözlü olmak, ağız kötü olmak" 64b/7

y. atlık "adı kötüye çıkmış, kötü ün sahibi" 94a/5

yamanlık Kötülük, fenalık

y. 10b/3, 10b/12, 41a/9, 68a/12, 102a/13, 114b/13

y. +dın 56b/11

y. +(ğ)ı 56b/10

y. +(ğ)ığa 79b/12

y. +mğğa 22a/7

y. +(ğ)mğnı 10a/9

y. +mğnı 114b/11

y. +nı 16b/3, 106b/4, 125a/5

y. +nınğ 10b/5, 10b/10, 15a/9, 68a/11

y. kıl- "kötülük etmek" 10b/8, 16b/7, 68a/11, 77b/13, 106b/4, 106b/11, 107a/8, 125a/7

y. kılğan bol- "kötülük etmiş olmak" 16b/3

yamanrak Daha kötü, daha fena

y. 13b/8, 26b/10, 47b/1, 71b/4

y. +dur 44a/1, 77a/9

y. +ı 58b/2

y. bol- "daha kötü, fena olmak" 72b/11

yamğur Yağmur

y. 97a/7

yan 1. Kenar, kıyı, yan taraf, taraf; yan

y. +ıda 54a/10

y. +mğdın 58a/4

bu y. kıl- "bu tarafa döndermek, çevirmek" 21a/7, 21a/9

2. Bedenin bir bölümü, bedenin sağ veya sol tarafı; yan

y. +ını 65b/6

y. +ınınğ 69b/6, 69b/10, 71b/7

yan- 1. Geri dönmek, gidilen bir yerden geri dönmek, dönmek

y. -dı 11b/7, 94b/6

y. -ğalı 19a/2

y. -ğıl 36a/1

y. -ıp 18b/8, 38b/9, 75a/8, 92a/2, 118a/5, 118a/7

y. -mağaylar 25a/13

y. -mağunğdur 86a/2-3

y. -mağ 105b/9

y. -mağnı 39b/2

y. -mağnıñ 82b/4

y. -maslar 34a/12

y. -ğalı koy- "geri dönmeye izin vermek, (bir kimseyi) misafir olarak ağırlamak isteyip bırakmamak" 19a/2

2. *Günün dönmeye, gün dönmek*

y. -ıp 51b/6

3. *Eski durumuna, eski hâline dönmek*

y. -ıp 67b/5

yana 1. *Başka, diğer*

y. 2b/7, 17b/12, 20b/12, 21a/4, 25b/5, 31b/9, 34a/8, 44b/3, 45a/6, 47a/5, 50a/6, 52b/12, 53b/3, 56b/9, 56b/10, 59b/1, 60b/6, 66a/5, 67a/5, 78b/5, 79a/2, 84a/1, 85a/11, 90b/3, 98a/12, 98b/13, 106a/5, 111b/11, 112a/8, 113a/7, 114a/8, 115a/9, 118b/11, 125b/4, 126b/1, 127a/4, 128a/11

2. *Ayrıca, ve ayrıca, bundan başka, buna ilaveten*

y. 4b/9, 16a/7, 24b/8, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/10, 26a/12, 26b/1, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/8, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 27a/1, 27a/3, 27a/4, 24a/5, 27a/8, 27a/11, 27a/13, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 35a/4, 36b/2, 36b/4, 43a/9, 44b/10, 56b/6, 57a/12, 88a/12, 94b/4, 95a/1, 105b/8, 108a/11, 108a/13, 112b/12

3. *Ve*

y. 19b/11, 61a/13

4. *Sonra*

y. 28b/12, 44a/8

5. *Tekrar, yeniden, yine*

y. 28b/12, 28b/13, 37b/6, 47a/6, 59b/5, 59b/6 (2), 91b/13, 96a/11, 110a/9, 114b/4, 118a/6, 118a/7 (2), 118b/7 (2)

yançuk *Cep, kese, çanta*

y. +ıda 60b/8

yandur- I *Geri çevirmek, döndürmek*

y. -ay 54a/12

y. -ğıl 54a/12

y. -ma 85b/5

y. -mağıl 15b/5

y. -up 33b/7

yandur- II *Yakmak, tutuşturmak, yanmasına sebep olmak*

y. -ğalı bol- "tutuşabilmek, yanabilmek" 113b/8

yañlığ 1. *Gibi, benzer*

y. 5b/10, 9a/9, 14a/12, 17a/3, 19a/2, 20b/10, 21b/3, 29b/4, 30a/8, 31a/8, 35a/6, 35b/5, 36a/3, 43b/7, 44a/2, 44b/6, 46a/1, 47a/1, 47a/2, 52a/1, 61a/7, 63a/11, 63b/12, 64a/5, 64a/9, 80b/8, 109a/13, 112b/11, 114b/3, 116a/6, 121b/2

y. +dur 48a/10

2. *Böyle, bu şekilde*

y. dur 25b/3

yañı *Yeni*

y. 68b/10 (2), 77b/2

yañıla- *Yenilemek, tazelemek*

y. -mağ 50a/6

y. -mağnıñ 77a/12

ya'ni (Ar.) *Demek olur ki anlamında bir söz; yani*

y. 1b/2, 3a/10, 3b/10, 6b/12, 7a/12, 7a/13, 8b/2, 8b/10, 9a/4, 9b/6 (2), 9b/8, 10a/9, 13a/11, 13b/10, 14b/12, 14b/13, 15b/6, 21a/5, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 26b/6, 27a/11, 27b/8, 28a/11, 32a/10, 34a/6, 34b/6, 40b/12, 41a/6, 42b/8, 44b/5, 46a/1, 48a/1, 49b/1, 49b/9, 51a/2, 51a/3, 56b/6, 57a/6, 58b/8, 62a/1, 69a/9, 70a/6, 70a/13, 70b/4, 70b/5, 70b/5, 70b/6, 70b/7, 70b/10, 70b/11, 70b/12, 71a/1, 72a/5, 74b/4, 75b/12, 76a/8, 79a/1, 86a/9, 88a/3, 89b/3, 93a/13, 96b/7, 97b/6, 98a/5, 102b/4, 103a/9, 103b/8, 103b/8, 103b/9, 103b/10, 104a/3, 104b/8, 104b/9, 106a/2, 104b/3, 113b/3, 115b/8, 116b/13, 117a/11, 121b/11, 123b/6, 126a/12, 126b/9, 127a/2, 128a/11

yap- *Örtmek, kapamak; bir kişinin ayıbını, kusurunu gizlemek*

y. -adurlar 14a/2
y. -ar 62a/10
y. -ğıl 24b/12
yapıl- *Örtülmek, kapanmak*
y. -ur 30a/11, 77b/2
yār (Far.) 1. *Sevgili*
y. +ğa 43b/8
y. +ıngğa 86a/3
2. *Dost*
y. (yār yāver) 75b/4
y. 117a/6
y. bol- "tesir etmek, kan vb. karışmak"
100b/12
yara *Bir at hastalığı*
y. 71b/2
yārā (Far.) *Güç, kuvvet, takat*
y. 2a/10, 118b/1, 119a/2
yara- 1. *Faydalı olmak, yararlı olmak, yarar sağlamak; yaramak*
y. -ğan 104a/2
y. -ğay (gze) 20a/1
y. -ğay (ie) 40a/5, 53a/6, 59b/2, 53a/6
y. -mas 104a/2
y. -maslar 9a/11
y. -maydurğanlarını 66b/7
y. -r 25b/11
y. -r (sfe) 66a/9
y. -ydurğan 63b/13
2. *Layık olmak, uygun olmak*
y. -ğay 109a/13
y. -mağanlarını 116a/3
y. -mas 108b/7
y. -masdur 79b/4
y. -ydurğan 78b/5-6
3. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
y. -ğay (işğa y.) 53a/6
y. -r (işğa y.) 63a/11-1
y. -r (kārğa y.) 82b/11
yarağdār (T.+Far.) *Silahlı (kişi), silah sahibi*
y. 80a/7
yararlı *Yararlı, faydalı*

y. kıl- "yararlı olmak, yarar sağlamak, faydalı olmak, yararlı işler yapmak"
116a/4
yārān (Far.) *Dost, arkadaş*
y. +lardın 16b/8
y. -ı fesendīde "seçkin arkadaş" 17b/9
yaraş- *Uygun düşmek, yakışmak; yaraşmak*
y. -kay 57a/6-7
y. -maydur 29b/12, 85a/4
yaraşığlık *Güzel*
y. 62b/9
yarat- *Yoktan var etmek, yaratmak*
y. -ıptur 1b/13
y. -mağ 3a/8
yarım *Yarı; yarım*
y. 7a/3, 67a/11, 77b/5, 85a/2
y. +nı 96b/3
yārī (Far.) *Yardım*
y. bér- "yardım etmek" 18a/3, 125a/5
yarlı *Ferman, emir buyruk*
y. 118b/1, 120b/4
y. +ını 118a/13
y. +nı 115a/12, 120b/2
yaruk *Aydınlık, parlak*
y. bol- "aydınlanmak, (gün) ışımak"
60b/10-11
yarut- *Işık tutmak, aydınlatmak*
y. -sağ 13b/11-12
yasa- 1. *Süslemek*
y. -mağğa 48b/12
2. *Kural koymak, usul oluşturmak, kural oluşturmak, düzen oluşturmak*
y. -pdurlar 104b/6
yasadağ *Güzellik, süs, bezek*
y. 13b/7
yasal *Süsleme, bezeme*
y. kıl- "savaş öncesi fillere gerekli zırh takımlarını giydirek onları süslemek"
110a/10
yasavul 1. *Zabıta memuru, yasak memuru*
y. 31b/6, 31b/9, 31b/10, 73b/2
y. +ı 31b/6

2. Padişahın işlerini yürütmekle sorumlu olan saray memuru, mabeynci

y. +ğa 73b/4

y. +ımız 73a/13

3. Padişahın mektup ve resmî yazılarını padişah, bey, emir vb. ulaştıran kişi, haberci

y. 112a/1, 112a/9, 112b/3 (2)

y. +ğa 111b/12, 112b/1

y. +nınğ 112a/11

yaş I İnsanın yaşı; yaş

y. +dın 30b/13

y. +ğa 30b/11 (2), 30b/13, 73a/13

y. +ınğ 30b/3

yaş II Genç

y. 28b/5

y. (yaş yigit) 31b/11

y. +dur (yaş yigit) 45a/9

y. +ka 28b/7

y. +lar 46a/7

y. bol- "genç olmak" 46a/7, 48a/5

y. kûdek "genç, çocuk" 68a/6

yaşa- Yaşında olmak

y. -r (sfe) 29b/6, 46a/2

yüz y. -r "yüz yaşında" 29b/6

yétmiş y. -r bol- "yetmiş yaşında olmak" 46a/2

yaşıl Yeşil

y. 19a/7, 101a/2

y. +ğa 70b/1

yaşlık Gençlik

y. 52a/12

y. +ınğğa 29a/4

yat- 1. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek, yatmak

y. ar 127a/4

y. -ğıl 21a/7, 21a/9

y. -ıp (ögze) 21a/6

y. -ıp 49a/12, 127a/11, 127a/13

y. -sa 100a/9

2. Ölü vaziyette yatmak, ölü sanduka, mezar vb.nde yatmak

y. -ıpdur 25a/4

3. Astronomi için yıldızlar burç evinde olmak, yerinde bulunmak

y. -ıpdur 102a/6

4. Hapis yatmak, zindanda yatmak, hasipte kalmak

y. -ıp 118a/3

5. Zevk sefa sürüp iş yapmamak, boş durmak

y. -ınğ 118b/12

yatğuz- Bir şeyi veya bir kimseyi boylu boyunca yatırmak

y. -ğıl 65b/6

yavaş Yumuşak huylu, sakin

y. ve basığ bol- "yumuşak huylu olmak" 31b/7-8

yavaşlık Yumuşak huyluluk, yumuşak başlılık

y. +dın 16a/13

yāver (Far.) Dost, arkadaş

y. (yār yāver) 75b/4

yavuk 1. Yakın

y. 5b/9, 11a/11, 64a/11, 106b/5

y. +dur 13b/4, 64b/6, 107b/5

y. yét- "yakın zamanda oluşmak, yakın zamanda olmak" 100b/11

y. bol- "yakın olmak, yakınında olmak, hizmet vb. bir durumdan dolayı yakınında olmak" 8a/11, 106a/10, 106a/11, 106a/12

y. toğkan "akraba, hısım" 117b/2

2. Arkadaş, eş, dost, nedim

y. +lardın 19a/11

y. +larınğdın 90a/1

y. bol- "arkadaş olmak, nedim olmak" 1b/1

3. Padişah vb.ne yakın olan kimse, sevgili

y. 45a/2

4. Akraba, hısım

y. +larınğ 117b/3, 117b/4

yavukluk Yakınlık

y. 37a/11, 106a/12

y. ve izzet-dârlık kıl- "yakınlık göstermek ve hürmette bulunmak" 37a/11

y. kıl- I "yakınlaşmak, yakınlık göstermek" 15b/1
y. kıl- II "cima etmek amacıyla yakınlık kurmak, yaklaşmak" 72b/13
yavukrak *Daha yakın*
y. +ı 79a/6
yavuş- *Yaklaşmak, yakınlaşmak*
y. -tı 25a/11
yavut- *Yaklaştırmak*
y. -mağıl 72a/3
yayçaq *Yay parçası, yaycık*
y. 29b/8
y. +nı 29b/7-8
yazlık *Yaz mevsimine mahsus; yazlık*
y. 95b/10
yé- 1. *Yemek*
y. -dim 39a/5
y. -geli 114a/2
y. -gen (öğze) 35a/1, 101b/4
y. -gen 49b/6, 99b/3, 124b/13
y. -geniñg 114a/3
y. -genni 5a/12
y. -genning 35b/5, 114a/5
y. -geyler 33b/2
y. -geyler (gze) 37b/13
y. -gey-sén 54b/5, 58a/4, 97b/13
y. -gil 37b/4, 114a/2
y. -güçi 3a/3, 3a/10 (2)
y. -güçilerdür 6b/3
y. -güçilerge 3a/12
y. -güçilerni 3a/5
y. -güsidür 33a/9
y. -medingiz 37b/5
y. -megey 128b/10
y. -megeyler 38a/5
y. -megey-mén 11b/4
y. -megil 48a/13, 94a/4
y. -mek 26b/11, 33b/10, 38a/6, 53a/6, 108b/13
y. -mekde 32b/8, 58b/11, 58b/12
y. -mekdeki 58b/12
y. -mekning 3a/7, 34a/8
y. -mesdin 37a/13

y. -mese 3a/3
y. -meseñg 40a/10
y. -mesler 33a/10
y. -p 33a/12
y. -rler 33a/8
y. -r-siz 113b/2
y. -se 6b/6, 6b/8
y. -señg 5a/12, 34b/12, 40a/11, 113b/13
y. -yduğan 5a/2, 34a/5, 34b/11, 36a/8
y. -ydür-mén 113b/3
yéveli bol- "yiyebilmek" 114a/2
3. *Emanet olarak bırakılan bir şeyi kullanmak, harcamak, emanete ihanet etmek*
y. -gey 61a/5
3. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*
y. -dim (ğam y.) 28b/3
y. -geyler (ta°ām y.) 33b/1
y. -güçi (hased y.) 67b/2-3
y. -megey-sén (pend y.) 27a/10, 69a/2
y. -megey-sén (ta°ām y.) 34a/6
y. -megey-sén (firib y.) 62a/3-4
y. -mek (ta°ām y.) 32b/8, 40a/13
y. -mekde (ta°ām y.) 33b/1
y. -mekdin (ta°ām y.) 49a/9
y. -mekge (ta°ām y.) 33b/11
y. -mekning (ta°ām y.) 32b/12, 33a/6
y. -mesler (ta°ām y.) 37b/9
y. -p (ta°ām y.) 33b/4-5
y. -rler (ta°ām y.) 33a/7
y. -rler (hased y.) 121b/3
yed (Ar.) *El*
y. +imni 82b/9
yegāne (Far.) *Tek, bir, yegane*
y. 2b/1
y. -i rūzgār bol- "zamanın teki, zamanın birincisi, devrin yegane kişisi olmak" 88b/1
yegānelik (Far.+T.) *Teklik, birlik*
y. 2a/13
yek-cihet (Far.+Ar.) *Her yönden, her açıdan, her şeyiyle*
y. 77b/7

yek-dil (Far.) *Canı gönülden*

y. 77b/7

yeksân (Far.) *Aynı, aynı seviyede, eşit*

y. 121b/10

y. bol- "eşit olmak, aynı seviyede olmak" 34a/3, 34a/4-5

y. kıl- "bir işi eşit yapmak, eşit miktarda yapmak" 46a/13

yenğil *Ağır olmayan, hafif*

y. 51a/2

yenğillik *Ağır olmayan, vakur olmayan, ağırbaşlı olmayan, hoppa*

y. kıl- "ağırbaşlı davranmamak, vakur olmamak, hoppa olmak" 104b/4, 117a/10

yenğillik *Hafiflik*

y. 50b/5

yér 1. *Yer, mekân, mahal*

y. 38a/9

y. +de 2a/7, 10a/8, 10a/10 (2), 11b/2, 16b/7, 19a/7, 22b/11, 27a/11, 32a/1, 32a/8, 33a/8, 33a/9, 33b/2, 35a/9, 40a/12, 50b/6, 60b/10, 76a/13, 78b/13, 79a/1, 91a/3, 91b/1, 103b/6, 112a/5, 112a/13, 112b/1, 115a/2

y. +din 66a/7, 105b/2

y. +ge 10b/1, 11a/13, 13b/3, 24b/4, 29a/3, 30a/5, 30b/2, 36a/4, 41a/1, 70a/10, 70b/13, 92a/10, 97a/6, 127a/3,

y. +niñg 32a/9

bu y. +de "burada" 35a/9

bir y. +de bol- "bir olmak, beraber olmak" 50b/6-7

y. +de 33b/2

2. *Durum, konum, vaziyet*

y. +ge 56a/11

3. *Vücudun herhangi bir bölgesi, bölümü*

y. 65b/3

y. +ide 65b/6

4. *Ülke, memleket, yurt; şehir, kasaba, köy vb. yerleşim yerleleri*

y. +de 66a/5

y. +ge 95b/11, 97b/3, 97b/4, 114a/11

y. +lerde 114b/2

5. *Toprak, arazi, zemin, yer krş. yér su*

y. 67a/5, 67a/6, 68b/6, 68b/9, 102b/11

y. +de (obdan y.)

y. +inğdür 68b/12

y. +niñg 68b/8 (2), 68b/13

y. ahtar- "tarlayı, toprağı sürüp nadasa hazır hâle getirmek, ekin ekilmeyecek zamanda toprağı dinlenmesi amacıyla sürmek" 121a/5-6

6. *Mahalle, semt*

y. +de 68a/1

7. *Bölge, kısım, yer*

y. +ge 73b/11

8. *Kitabın herhangi bir bölümü, kısmı, yeri*

y. +de 90a/2

yerekân (Ar.) *Sarılık hastalığı*

y. 65b/5

yér su, *krş. yér 5*

y. 1a/5, 68b/11, 68b/12

yesîr (Ar.) *krş. esîr*

y. +idür 75b/13

yét- 1. *Ulaşmak, erişmek, yetişmek, varmak*

y. -di 112b/4

y. -e (yéte'l.) 59a/6, 120b/7

y. -edurğan 123b/5, 123b/9

y. -edür 13b/3

y. -er 3a/4, 10b/8, 35b/4, 35b/6, 55b/9

y. -er (sfe) 36a/1, 111b/1

y. -er-sén 17b/10

y. -gen 23b/9

y. -gen (ögze) 91b/12, 92a/9

y. -gende 82b/2, 82b/5

y. -geniçe 104a/9

y. -geniñgdin 18a/3

y. -genlerge 5a/6

y. -gey 5a/3, 20b/6, 49a/1, 104b/9, 108b/9, 108b/11

y. -günçe 35b/10

y. -güsidür 8a/13, 10b/5, 36a/4-5, 55b/8, 58a/11, 105a/4

y. -ip 24b/6, 35b/9, 50a/8, 53b/11, 97a/7, 117a/10

y. -ipdür 10b/7, 16a/3, 16a/6, 17b/2, 42b/2

y. -medi 16a/3

y. -megendür 91b/12, 92a/10

y. -megey 27b/13, 47a/4

y. -megüsidür 43a/6, 43a/7, 78a/4, 86b/13

y. -mekinğ 86a/3

y. -mes 15a/6, 43a/13, 93b/4, 123b/2, 123b/4

y. -mese 10b/9, 58b/2, 107b/1

y. -mes-sén 61b/4-5

y. -meydurğan 106a/2

y. -se 28b/7, 30b/12, 44a/8, 74b/8, 80a/5, 98a/1

y. -señg 86a/4, 108a/7, 108a/9, 113b/11, 116b/13

y. -ti 5b/9, 11a/11, 11b/6, 16a/2, 25a/10, 35b/3, 73b/12, 82b/5, 85a/8, 94b/2, 94b/9, 111a/1, 112b/4

y. -tiler 60b/5

y. -tük 73b/10

yéte'l- "ulaşabilmek, erişebilmek, yetişebilmek, varabilmek" 59a/6, 120b/7

2. *Kâfi gelmek, yeterli olmak; yetmek*

y. -gey 33a/13

y. -günçe 91a/6

y. -mes 87b/9

y. -ti 25b/4

3. *Bir kimsenin başına ölüm, dert, sıkıntı vb. hâl gelmek*

y. -edür 68a/12

y. -genlerge 68a/3

y. -güsidür 68a/12

y. -mek 95a/13

4. *Bir işten dolayı bir kişiye fayda ulaşmak, menfaat ulaşmak*

y. -gey 71b/8

5. *Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nitelikte olma, durumda olma, güçte olma*

y. -geniçe 86b/7

6. *Bir kimseye yardım etmek, bir kimsenin yardımına koşmak*

y. -meydür 91a/6

7. *Gönüle girmek, ulaşmak*

y. -megey 109a/4

8. *Bir görevden başka bir göreve, bir makamdan başka bir makama, bir meslekten başka bir mesleğe geçmek*

y. -se 115b/3

9. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

y. -edurğan (kudretiñg y.) 96a/13

y. -edür (āzār y.) 20a/5

y. -gen (inhiṭāsıgā y.) 107b/4

y. -geniçe (kudretiñg y.) 73a/10, 88a/1, 124a/11

y. -genlerdin (dādıgā y.) 27b/8

y. -genning (yavuk y.) 100b/11

y. -gey-sén (hūbluğgā y.) 121a/8-9

y. -gil (dādıgā y.) 10a/12

y. -megünçe (ecel y.) 107a/12

y. -mekge (dādıgā y.) 114b/5

y. -mesde (ecel y.) 106b/3

yétgür- 1. *Ulaştırmak, eriştirmek*

y. -e (yetgūra'l.) 78a/12

y. -diler 23b/3-4

y. -edür 36b/4

y. -gen 26b/9

y. -gey 31b/3

y. -gey-mén 15b/13

y. -gey-sén 60b/2, 107a/13

y. -se 113b/9, 119b/12

y. -señg 60a/12

y. -ünğler 46b/4

y. -üp 90a/10

y. -ür 78a/12, 98a/13

2. *Herhangi bir yiyeceği ağza götürmek, ağza koymak*

y. -günçe 33b/5

3. *Gelmesini sağlamak, getirmek*

y. -kürdüm 56a/11

4. *Bir kimseye hakkını teslim etmek, bir kimseyi hakka ulaştırmak*

y. -gey-sén 90b/1

5. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

y. -gil (nef̣ y.) 60a/3
y. -güçidür (nef̣ y.) 107b/4
y. -üp (şikest y.) 81b/5-6
yétgürüş *Erişme, ulaşma*
y. +din 68b/6
yétmiş *Yetmiş sayısı*
y. 46a/1
y. +geçe 31a/3
yétmiş ékki *Yetmiş iki*
y. 50a/1
yette *Yedi*
y. 11a/13, 11b/5, 11b/12, 12a/2, 35a/3, 35b/6, 52a/13, 83a/12
yettinçi *Yedinci*
y. 14b/13, 18a/12
y. +ge 35b/9
Yezdücürd (ka) *Sasani İmparatorluğu'nun yirmi dokuzuncu ve son kralı, III. Yezdigirt veya Yezd-i Cürd*
Y. +nıng 76a/5
yığ- 1. *Çekmek (el)*
y. -mağ (kol y.) 14a/13
y. -sa (kol y.) 4b/3
2. *Toplamak, toparlamak*
y. -a (yığa'l.) 28b/2
yığa'l- "toplayabilmek, toparlayabilmek" 28b/2
3. *Toplamak, sofrayı vb.ni kaldırmak*
y. -mağaylar 34a/3
4. *Biriktirmek, toplamak; yığmak*
y. -mağ 53b/4
5. *Bir olay için insanları bir araya getirmek, toplamak*
y. -ıp 118a/12
yığla- *Ağlamak*
y. 103b/3
y. -dı 16a/1, 42a/3, 91a/4, 110b/12, 111b/9
y. -ğıl 89a/10
y. -mağıl 42a/4
y. -p 23b/5, 90b/8, 91a/10
y. -r 91a/2
y. -r-siz 16a/2

y. -sa 89a/10
yık- *Düşürmek, devirmek; yıkmak*
y. -tı 80a/13
yıkıl- *Çökmek, yığılmak, düşmek; yıkılmak*
y. -dı 80a/11
y. -ıp 50b/11
y. -sa 50b/13
y. -ur 119a/7
yıkılğak *Yıkılan, yıkılacak durumda olan*
y. 70b/7
y. -ğak bol- "düşmeye meyilli olmak, düşme eğiliminde olmak" 70b/7
yıl *Sene; yıl*
y. 28b/2, 28b/13, 30b/13, 31a/6, 31a/7, 46a/11, 46b/2, 119b/7
y. +da 6b/8, 31a/1, 37b/7, 83a/13, 97b/12, 121a/6 (2)
y. +dın 31a/1, 34a/13, 38b/2, 46a/2, 73b/8, 90b/13, 91a/4, 91a/7
y. +dur 12a/11, 31a/5
y. +ı 18b/8
y. +nı 102b/1
y. +nıng 68b/7
bir kem kırk y. "kırk yıldan biraz eksik, kırk yıldan biraz az" 81a/7
yıldam *Çabuk, hızlı, süratli*
y. 52b/5, 121a/9, 128b/12
y. bol- "çabuk olmak, hızlı olmak" 100b/5
yılkıçı *At bakıcısı*
y. 71a/7, 71a/9
y. +nı 71a/10
y. +sı 71a/6
yıllık *Bir yıl için, senelik*
y. 97b/11 (2)
yırağ *Uzak*
y. 4b/13, 14a/12, 19a/5, 44b/9, 92a/9, 114a/1, 118b/5
y. +dur 61a/6
y. bol- "uzak durmak, uzaklaşmak, uzak olmak" 13b/5, 14b/13, 15b/6, 27a/4, 27b/10, 51b/2, 68b/6, 79b/5, 90a/3, 127b/4-5, 128a/6

y. kıl- "uzak tutmak, uzaklaştırmak" 14a/4
y. tüş- "ayrılmak, ayrı düşmek" 32a/5
y. tutup bol- "uzak tutabilmek, uzak olmasını sağlayabilmek" 50a/2
y. kal- "(amacından) uzaklaşmak" 87a/10
yıraklık *Uzak olma durumu, uzaklık*
y. 106a/12
yırakrak *Daha uzak*
y. 37b/12
yırtıl *Yırtılmak*
y. -ıp 105b/9
yif *İp*
y. 82b/10
yigirme *Yirmi*
y. 7a/3, 73b/12
yigirme altıncı *Yirmi altıncı*
y. 1a/6, 71b/10
yigirme beşinci *Yirmi beşinci*
y. 1a/5, 69a/1
yigirme birinci *Yirmi birinci*
y. 1a/3, 57a/3
yigirme ékinçi *Yirmi ikinci*
y. 1a/3-4, 60a/8
yigirme sékkizinçi *Yirmi sekizinci*
y. 1a/7, 77a/7
yigirme tokkuzunçi *Yirmi dokuzuncu*
y. 1a/7, 79b/9
yigirme tört *Yirmi dört*
y. 33a/2 (2), 50a/3, 50a/9
yigirme törtünçi *Yirmi dördüncü*
y. 1a/5, 67a/5
yigirme üç *Yirmi üç*
y. 91a/4
yigirme üçünçi *Yirmi üçüncü*
y. 1a/4, 62a/4
yigirme yettinçi *Yirmi yedinci*
y. 1a/6, 73a/6-7
yigirminçi *Yirminci*
y. 54b/2
yigit *Genç*
y. 29b/7, 29b/11, 29b/11, 42a/6, 52a/11

y. +dür (yaş y.) 31b/10, 45a/9
y. +ge 28b/6
y. +ler 28b/3, 29a/8, 29a/10, 29a/11, 29a/12-13, 29b/1, 29b/3, 30a/2, 34a/11, 42b/10, 43a/8, 46a/7, 105a/12
y. +lerdin 28a/9-10, 29a/9, 29b/4, 30a/1-2
y. +large 104b/8-9
y. +lerniğ 43a/8
y. +sén 28a/4, 28a/7, 28b/5, 29b/11, 34b/4
y. bol- "genç olmak" 28a/9
y. bol'al- "genç olabilmek" 30b/4
yigitlik *Gençlik*
y. 28a/8, 28a/11, 29a/13, 29b/12, 110b/6
y. +de 28a/10, 45a/8
y. +din 28b/1
y. +ge 29a/12
y. +inğ 29a/4, 30a/9
y. +ninğ 28a/7, 30a/13
y. kıl- "gençlik taslamak, genç gibi davranmak, genç gibi hareket etmek" 28a/8, 29b/13
yinçige *1. İnce*
y. 63a/6, 64a/2, 64a/11, 69b/1, 69b/2, 69b/5
kem y. "çok ince" 63a/12
2. Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz
y. 100b/5
y. süst bol- "zayıf olmak, güçsüz olmak" 100b/6
yirik *1. Sert, katı*
y. bol- "sert olmak, sert mizaçlı olmak" 16b/1,
2. Yumuşak, gevşek
y. bol- "gevşemek, yumuşak hâle gelmek" 48b/10
3. Tembel, uyuşuk
y. kıl- "tembelleştirmek, uyuşuk hâle getirmek" 49b/4
4. Sert, kalın
y. 65b/2
yoğun *Kalın*
y. 63b/7, 63b/9, 65b/2, 65b/10

yoğunluk Kalınlık, kabalık

y. 63a/3

yok 1. *Bulunmayan, mevcut olmayan; yok*

y. 5b/6, 22a/7, 24b/4, 26a/3, 29a/2, 31a/1, 33b/6, 38a/13, 47a/5, 65a/9, 70a/4, 75a/2, 75a/10, 91a/6, 91a/13, 91b/3, 93b/13, 96a/8, 111a/4, 122a/10, 122b/2, 124a/2, 127a/3, 127a/4

y. +ıdın 8b/5

y. +dur 1b/7, 4b/4, 8b/12, 12a/1, 38b/8, 51b/11, 72b/4, 73a/5, 73a/6, 79a/6, 86b/12, 87a/8, 90b/8, 91a/6, 97b/13, 119b/12, 123b/6-7

y. +ğa 26b/6

y. +tur 1b/6, 5a/4, 14a/8, 21a/13, 45a/10, 74b/11, 74b/12, 87b/2, 90b/5, 110a/4, 112b/3, 114a/5, 114a/11, 114b/1, 114b/2, 122a/10, 122b/3, 123a/9

y. bol- I "yok olmak, mevcut olmamak, ortadan kalkmak" 32a/7, 54a/5, 54a/6, 54a/7, 59b/3

y. bol- II "zayi olmak, telef olmak, mahvolmak, yok olmak" 61a/13-61b/1

y. ét- "yok etmek, ortadan kaldırmak" 83b/8

y. kııl- "yok etmek" 115b/10

2. *Değil*

y. +tur 13b/6

y. 24a/12

yokkarı Üst, üst taraf; yukarı

y. 7b/11, 110b/13

y. +sığa 63b/11

yokluk Yok olma, bulunmama durumu;

yokluk

y. 2b/7

y. +(ğ)ıdın 43b/3

y. +ığa 4a/4

y. +uñgda 73a/1

yoksuz Fakir, yoksul

y. 32a/3

yol 1. *Yol*

y. 1b/7, 2a/7 (2), 5b/8, 40b/5, 60b/5, 60b/6, 67b/8, 69b/5, 93b/3, 95b/6, 95b/10, 125b/5, 127a/2

y. +da 60b/3, 80a/10,

y. +ğa 60b/6, 95b/2, 95b/9, 95b/10, 97b/7, 106b/3,

y. +ı 22b/5, 22b/8, 73b/8, 123b/5

y. +ıda 86b/11, 118a/7

y. +ını 122b/4, 123b/9

y. +nı 95b/5, 95b/6, 95b/13

y. +nıñg 65b/9

y. körset- "yol göstermek, kılavuzluk etmek" 3a/2, 3a/11

y. bér- "izin vermek" 2a/9, 27b/7-8, 119a/6

y. başla- "yol göstermek, kılavuzluk etmek" 3a/10, 3a/12-13

y. +ğa kir- "yola çıkmak" 95b/2, 95b/9, 95b/10, 97b/7

yağşı y. +ğa başla- "iyi yola sevk etmek, iyi şeyler yapmaya sevk etmek, iyi şeyler öğrenmesi ve yapması için kılavuzluk etmek" 106b/3

y. tap- I "yola girmek, yola sapmak" 113b/10

y. tap- II "baş göstermek, meydana gelmek" 15a/3, 115b/1

2. *Fırsat, şans*

y. qal- "fırsat olmak, şans olmak, fırsat kalmak" 42b/5

yolğaq Yolan, yolucu

y. 65a/13

yolbars Kaplan

y. 56b/13

yolı Kez, defa, kere

y. 49b/6, 50b/11, 67b/4, 72a/8, 90a/6, 90a/7

bir y. I "bir defada, bir seferde" 116a/1

bir y. II "bir kez, bir defa" 117b/2

yoluq- 1. *Karşılaşmak, karşı karşıya gelmek, rastlamak*

y. -sa 95b/7

y. -sam 31b/13

2. *İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar*

y. -ur (haşarge y.) 52b/5

yon- *Yontmak, gerekli biçimi vermek için kesmek*

y. -mağğa 10a/6

yorğa Üstüne binen kişiyi sarsmadan
götüren rahvan yürüyen at
y. 52b/3, 52b/4

yosun (Moğ.) Usul, şekil, tarz, yöntem
y. +ı 113a/12
y. +ı 21a/2
y. +ıdın 127b/11
°aql y. +ı "akıl yoluyla" 21a/2
°aql y. +ı "aklın alabilme, kabul
edebilme durumu, akla ve mantığa
uygun olma hâli" 127b/11

yölen- Yaslanmak, dayanmak
y. -ipdür 29b/7
y. megey 128b/11
y. -megil 17b/5

yötke- Değiştirmek, dönüştürmek
y. -r 98a/12
y. -ydurgan 98b/13

yötkel- 1. Değişmek, değiştirmek
y. -mesler 12b/13
y. -ür 99a/7-8
2. İleri veya geri birkaç adım atarak
oturduğu yeri değiştirmek
y. -ip 125b/11

yu- Su veya başka bir sıvı kullanarak bir
şeyi temizlemek; yıkamak
y. -dı 45b/6
y. -ğandın 38a/1
y. -ğay 100a/13
y. -ğıl 49a/3
y. -mağğa 128a/9
y. -p 112a/6

yufka İnce
y. 63a/4, 64a/1

yum- 1. Göz için kapamak, gözü yummak
y. -sa 100a/8
y. -up 109a/8, 109a/9
2. Kollarını üst üste koyup kürsü
üzerinde oturmak, kollarını kürsü
üzerine yayıp oturmak
y. -mağıl 89b/5

yumalak Yuvarlak, değirmi
y. 64a/11, 69b/3, 69b/6

yumalan- Yuvarlanmak, yere kapanmak,
bir kimsenin ayağına kapanmak
y. -ıp 90b/8, 91a/11

yumşak 1. Yumuşak
y. 51a/2, 63a/4, 63a/12, 63b/1
y. +nı 9b/6
y. bol- "yumuşak olmak" 69a/13
2. Yumuşak huylu
y. ve mülâyim bol- "yumuşak huylu
olmak" 18a/8-9
y. bol- "yumuşak huylu olmak" 16b/1
3. Mülâyimlik, uysallık, yumuşak
huyluluk
y. 39b/4
4. Kırıcı, incitici konuşmama hâli, tatlı
dilli olma durumu
y. (sözi y.) 128a/6

yumşaklık Mülâyimlik, uysallık, kibarlık,
halim selim olma durumu
y. 121a/13
y. kıl- "mülâyimlik göstermek, uysalca
davranmak, kibarlık yapmak" 121b/1

yumul- Kapanmak, göz için kapanmak
y. -up 109a/10
y. -up çal- "kapanıp kalmak, bir süre
kapanıp kalmak" 109a/710-11

yurt Ülke, memleket; yurt
y. 46a/4, 81b/2, 118b/4
y. +da 66a/4
y. +nı 115a/7, 118b/10, 118b/11
y. +unğdağı 13a/6
y. tut- "memleket idare etmek,
yönetmek" 117a/13, 118b/3

Yūsuf ibn-i Ya'qūb (ka) Hazreti
Yakup'un oğlu Hazreti Yusuf
Y. 47a/2

yut- İçine atmak, sıkıntıyı belli etmemek
y. -mağnı 84b/7

yutal- Öksürmek
y. -sa 100a/13

yüz (Far.) Pars
y. 53a/4, 53b/7
y. +nı 53b/7

yüz-bân (Far.) Pars bakıcısı

y. +nıñg 53b/7
yüdi- *Taşımak, götürmek*
 y. -gen 19a/8
yügür- *Koşmak*
 y. -ğan 7a/2
yügürt- *Koşturmak*
 y. -mağ (ağ y.) 73b/1
yük *Yük*
 y. 44b/9
 y. +ini 5b/7
 y. +leridin 29a/6
yükle- *1. Bir yükümlülük altına sokmak, sorumlu tutmak, bir kişinin sorumluluğunu başka bir kişiye vermek*
 y. -gey-sén 76a/3
 y. -p 77a/5
2. Bir yere veya bir şeye taşınması için belli ağırlıkta eşya, araç gereç koymak; yüklemek
 y. -p 110a/9, 110b/9
yür- *1. Yürümek, krş. yürü-*
 y. -e (yüra'l.) 73b/12
 y. -di 11a/10
 y. -gen 66a/7
 y. -genge 43b/2
 y. -gey 95b/13
 y. -gil 89b/4, 116a/2
 y. -güçe 57b/4
 y. -günçe 40b/5
 y. -gey 128b/13
 y. -megey-sén 80b/5
 y. -megil 83b/9
 y. -megü 70a/9
 y. -mek 55a/1
 y. -mekde 69b/5, 70b/13
 y. -mekge 54b/11
 y. -se 70b/12
 y. -gen bol- "yaşamak, ... bir durum başından geçmek, ... bir hâli tecrübe etmek" 66a/7
2. Hayat sürmek, yaşamak
 y. -gey 77a/7
 y. -geyler 77b/5

3. Ticaret yapmak amacıyla bir yerden başka bir yere gitmek, seyahat etmek
 y. -se 93b/1
4. Bir kişinin peşinden gitmek, arkasından gitmek
 y. -mes 116b/1
4. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
 y. -gey (râstlıkda y.) 125a/6
 y. -mes (kalem y.) 49b/9 (2)
yürgek *Yürüyen, yürüyücü*
 y. -gek 65b/10
yürü- *1. krş. yürü-*
 y. -r 5b/8, 70a/10, 70a/11, 127a/2
 y. -r-sén 5b/12
2. Bir şeyin veya kimsenin arkasından gitmek, peşinden gitmek; yürümek
 y. -p 52b/12
3. Başvurmak, müracaat etmek
 y. -r 66a/10
4. Hayat sürmek, yaşamak
 y. -r 76a/1
5. Savaş sırasında iyi hamle yapmak, düşman üzerine yürümek, savaş meydanında düşmanı devirerek ilerlemek
 y. -ydür 116a/3
yürüş- *Gidip gelmek, karşılıklı gidip gelmek, mektup vb. şey iki taraf arasında gidip gelmek*
 y. -ür 111a/11
yürüt- *1. Uygulamak; yürütmek*
 y. -ti 81a/10
2. Yürütmek, yürümesini sağlamak
 y. -gil 116a/1
 y. -me 116a/1
3. İsimlerle birlikte birleşik fiiller yapar
 y. -mekdedür (fermân y.) 117b/12
yüz I *Yüz (sayı)*
 y. 20b/12, 21a/3, 29b/6, 40b/7, 60b/8, 71a/9 (2), 71a/10 (2), 74b/12, 78a/12, 90b/3, 91a/7, 91a/10, 91b/5, 96b/2
 y. +din 5b/7
 y. yaşar "yüz yaşında" 29b/6

yüz II 1. Surat, çehre, yüz

- y. +de 62b/9
y. +i 63a/10, 63a/13, 64a/4, 64a/10, 65b/4, 65b/5
y. +idür 62b/6
y. +ige 33b/3, 42a/1 (2), 62b/4, 116a/5,
y. +ini 19a/10, 62b/3
y. +leri 16b/6
y. +üm 41b/13
y. +ümge 20b/11
y. +ünğ 84a/10
y. +ünğge 30a/11, 59a/5
y. +ünğni 21a/8, 27b/2
y. ögür- "yüz çevirmek" 4b/3
y. ögür- "sırtını dönmek, düşman olmak, yüz çevirmek" 56a/13
y. +ini öyür- "yüzünü dönmek, yüzünü çevirmek" 19a/10,
y. kélütür- I "yönelmek, etkisi altına almak, baş göstermek" 30b/7-8, 67b/6
y. kélütür- II "yönelmek, meyl etmek" 86a/8
y. kélütür- III "dönmek, değişmek, bir durumdan başka bir duruma girmek" 48a/4
y. +ünğge bağla- "yüzüne kapatmak" 59a/5
y. töben "yüz üstü" 65b/6
y. öyür- "yüz çevirmek, sırtını dönmek" 77b/3
y. +(ünğ) kızıl bol- "yüzü gülmek, mutlu olmak" 84a/10
y. körset- "belirmek, ortaya çıkmak, görünmek" 87a/3
māl y. +ige bakma- "mala, mülke önem vermemek" 116a/5
y. kör- "müşterilere tanıdık olup olmamalarına göre farklı davranmak, farklı muamelede bulunmak" 121b/11
2. Ön taraf, üst taraf, üst
y. +ige 12a/9
y. +ini 21a/11
3. Taraf
y. +i 20a/12

yüz ellig Yüz elli

y. 9a/1

yüzlen- *Hasıl olmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek, oluşmak*

y. -megünçe 107a/7

yüzlüg Yüzü olan

y. 104b/12

ékki y. bol- "özü sözü bir olmamak, iki yüzlü olmak" 83a/11, 88b/2

ékki y. " özü sözü bir olmayan, kendisini olduğundan başka türlü gösteren, riyakâr" 83a/11

kızıl y. bol- " eski tıbbâ göre insan vücudundaki dört ana unsurdan biri olan kandan kaynaklanan çevik ve enerji dolu, cesur, özgüven sahibi, cömert bir karaktere sahip olmak, demevî mizaçlı olmak" 104b/13

ağ y. "açık tenli, beyaz tenli" 105a/1

yüz minğ Yüz bin

y. 39b/7, 61a/4, 81b/5, 84b/4

Zz

zābıta (Ar.) *Kanun ve âdet, zabt ve idareye vesile olan bağ*

z. +sı 2a/3

zabı (Ar.) *Kavrama, idrak etme, (bir konuya veya bir şeye) hâkim olma*

z. kııl- "kavramak, idrak etmek, (bir konuya, bir şeye) hâkim olmak" 88a/3, 88a/4

za'f (Ar.) *Zayıflık, güçsüzlük*

z. 59b/2

z. +ın 31b/5

zafer (Ar.) *Galibiyet; zafer*

z. 116a/12

za'ferân (Ar.) *Saftan*

z. 100b/12

za'fî (Ar.) *Güçsüzlük, zayıflık*

z. +dür 30b/6

zâhid (Ar.) *Dünyalık işleri terkedip dinin emirlerine çok titizlikle riayet eden, züht ve takva sahibi, dindar*

z. 15a/10, 23a/5, 92b/8

z. +lerğa 95b/8

zāhir (Ar.) *1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan, açıkça, açık bir şekilde*

z. 11a/3, 70b/3

z. +de 80a/7

z. +inğde 45a/11, 120a/10

z. kı1- "açık etmek, açığa çıkarmak" 14a/3, 46a/8

z. bol- "ortaya çıkmak, meydana gelmek, açığa çıkmak, meydana çıkmak" 14a/1, 103b/4

2. *Dış, dış taraf, dış görünüş*

z. 62a/11, 65a/3, 89b/12, 98b/7

z. edeb "dış görünüş itibarıyla edebli olma, edepli görünme" 128a/4

zāhīre (Ar.) *Herhangi bir şeyi gerektiğinde kullanılmak üzere saklama*

z. kı1- "saklamak" 59b/1

zāhiren (Ar.) *Görünüşte, görünürde*

z. 81b/13 (2)

za'if (Ar.) *Güçsüz, yetersiz; zayıf*

z. 81b/9

z. (°āciz ve z.) 86b/6

z. bol- "zayıf olmak, güçsüz olmak, (bir konuda) yetersiz olmak" 7b/12, 33a/10-11, 69b/10, 89a/6, 115b/19

zālīm (Ar.) *Zulmeden kimse; zalim*

z. 85a/11

z. +ler 85a/4, 124b/11

z. +niğ 85a/13, 119a/7

zamān (Ar.) *Vakit, zaman; devir, dönem*

z. 2a/2, 11b/2, 19a/8, 19a/10, 24b/7, 47b/2, 111b/1

z. +da 2a/2

z. +dın 125b/4

z. +ğa 2b/6

z. +ıda 11a/2, 16b/13, 23a/10, 23b/5, 106b/5, 118b/2

z. +ı 18b/8, 25a/10, 111a/1

z. +ığa 103a/10

néçe z. "bir müddet" 19a/10, 24b/7

bir néçe z. "bir müddet, bir süre, bir vakit" 114b/11

bir z. +dın kéyin "bir müddet sonra" 125b/4

zamāne (Ar.) *Vakit, zaman; devir, dönem*

z. 10b/4, 12b/2

z. +leride 7b/10, 85a/6

z. +niğ 26a/3, 28a/6, 74b/5, 87b/4

zamme (Ar.) *İçki sofrasında içilen 5. kadeh*

z. 35a/10

zarar (Ar.) *Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, ziyan, mazarrat; zarar*

z. 107a/13

z. +ge 13b/4, 53b/11, 67a/12, 98a/13

z. +ı 48a/9, 85b/4

z. +ıdın 36a/10

z. +ını 49a/8

z. +ları 13b/3, 58b/2

z. bol- "zarar gelmek, zarar olmak" 67a/13

z. kı1- "zarar vermek" 101b/3-4, 106a/7

zararlık (Ar.+T.) *Zararlı olma durumu, ziyan olma durumu*

z. +ini 68b/8

zār zār (Far.) *İnleye inleye*

z. 91a/2, 91a/4

zārī (Far.) *Ağlama, inleme*

z. +sini (nāle vü z.) 90b/10

nāle vü z. kı1ış- "karşılıklı ağlayıp inlemek" 78b/12

zarīf (Ar.) *Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoş a giden, beğenilen, zarafetli; zarīf*

z. 86a/5

zarūr (Ar.) *Zorunlu, gerekli, zaruri*

z. 5a/6

z. bol- "gerekli olmak, zaruri olmak" 18b/2, 44b/1

zarūrī (Ar.) *Olması mecburi, kaçınılması imkânsız olan, mecburi, zorunlu; zaruri*

esbāb-ı z. "zaruri nedenler, zaruri sebepler" 98b/13-99a/1

zarūret (Ar.) *1. Mucburiyet, zorunluluk, gereklilik; zaruret*

- z. +din 51b/13
- z. bol- "zaruri olmak, zaruret hasıl olmak, gerekli olmak" 59b/7, 93a/3, 96a/2
2. *Maddi sıkıntı, yokluk, zor durum*
- z. 59b/1
3. *İhtiyaç, muhtaçlık*
- z. bol- "ihtiyaç olmak, ihtiyaç hasıl olmak" 66a/9-10
- zāt** (Ar.) *Kendi, asıl, zat*
- z. +ıda 2a/4, 2a/6
- zāyi**° (Ar.) *Kayıp, kaybolmuş, yok olmuş*
- z. kııl- "kaybetmek, boşa gitmesine sebep olmak, boşa gitmek, ziyan etmek, zayi etmek" 13a/5, 21b/4, 27a/4, 78b/3, 78b/5
- z. bol- "yok olmak, kaybolmak, boşa gitmek, ziyan olmak, zayi olmak" 27a/3, 47b/7, 121a/7-8
- zāyika** (Ar.) *Tat alma duyusu*
- z. 51a/1
- zebān** (Far.) *Lisan, dil*
- z. +ı 41a/6
- z. +ınḡnı 89a/7
- zebān-dırāzlık** (Far.+T.) *Konuşurken haddi aşma durumu, atıp tutma hâli, dil uzatma durumu*
- z. kııl- "Dil uzatmak, atıp tutmak" 83a/10, 83a/11
- zebūn** (Far.) *Güçsüz, zayıf, aciz, kötü*
- z. 21a/9, 74b/8
- z. +dur 40a/11, 70a/12
- z. +ını 69a/8
- z. +nınḡ 8b/4
- zehr** (Far.) *Zehir*
- z. 80a/5
- z. +dür 34b/10, 34b/12
- z. +ni 13a/12
- z. bol- "Zehir olmak" 34b/13
- zekāt** (Ar.) *İslam'ın beş şartından biri. Dinen zengin olan Müslümanın mal veya parasının her yıl kırkta birini ihtiyaç sahiplerine vermesini şart koşan ibadet; zekât*
- z. 5a/8, 6b/8
- z. +nınḡ 7a/1
- z. bér- "Zekat vermek" 6b/1, 6b/2, 6b/8
- zelle** (Ar.) *Bir ziyafetteki yiyeceklerden herhangi bir şeyin içerisine koyup eve götürme durumu, eve götürülecek olan yiyecek*
- z. bér- "(eve götürülmek maksadıyla yardımcılara) yiyecek vermek, yiyecek teslim etmek" 40b/4
- zemīn** (Far.) *Yer, toprak; zemin*
- z. 102b/12
- z. +de 19a/6
- z. +ler 102b/10
- z. +ni 102b/8
- zemistān** (Far.) *Kış mevsimi*
- z. 105a/8, 107a/10
- z. +da 48a/12
- zen** (Far.) *Kadın*
- z. ü ferzendsiz bol- "çoluk çocuksuz olmak" 71b/9
- zenahlıḡ** (Far.+T.) *Çeneli, çenesi olma durumu*
- z. (gird z.) 63a/6
- Zengān** (ya) *İran'da Kazvin ile Tebriz arasında bulunan bir şehir*
- Z. 23a/9, 23a/10
- zer** (Far.) *Altın*
- z. 39a/6
- zer-dār** (Far.) 1. *Zengin, varlıklı*
- z. 95b/12
- z. ve māl-dār bol- "zengin olmak ve mal mülk sahibi olmak" 60a/7-8
- māl-dār ve z. bol- "mal sahibi olmak ve zengin olmak" 61b/11-12
2. *Kuyumcu*
- z. +lar 93b/7
- zer-dārlik** (Far.+T.) *Zenginlik, varlıklı olma durumu*
- z. 62a/1
- zerer** (Ar.) *Zarar*
- z. +din 39a/9
- zerre** (Ar.) *Çok küçük parçacık; zerre*
- z. 58a/8
- z. +si 101a/7
- zevāl** (Ar.) *Yok olma, sona erme, ortadan kalkma*

z. +din 25b/4
 z. +iğa 107/4
zeyd (Ar.) *Çok fazla*
 zeyd ü zeyd (?) 103b/1
zevk (Ar.) *Zevk, krş. zevk*
 z. +unğ 53a/11
zevk (Ar.) *krş. zevk*
 z. +ı 75a/12
zıd (Ar.) *Nitelikleri, özellikleri ve durumları birbirine aykırı olan (şey), bir şeyin aksi, tersi, karşıt; zıt*
 z. +(d)ıdadur 122b/11
zımād (Ar.) *Merhem, merhemli bez, yakı*
 z. 101a/12
zībā (Far.) *Süslü, güzel*
 z. 45b/1, 63a/7
zıkr (Ar.) *Sözünü etme, anma, bahsetme, krş. zıkr*
 z. kıl- "sözünü etmek, anmak, bahsetmek, ifade etmek" 28a/2, 83a/9, 86b/7, 88a/5, 90a/2, 99b/8, 126a/4
zıkr (Ar.), *krş. zıkr*
 z. kıl- "sözünü etmek, anmak, bahsetmek, ifade etmek" 44b/9, 120b/6, 126b/5
zindān (Far.) *İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer; zindan*
 z. +da 118a/2
 z. +dın 118a/3
 z. +ğa 38b/5, 38b/7, 106b/6, 106b/9, 118a/2
 bend-i z. "hapsolma durumu, hapsedilme, hapse girme durumu" 106b/6,
zinde (Ar.) *Canlı, diri, hayatta*
 z. kılğalı bol- "hayata döndürebilmek, canlandırabilmek, diriltebilmek" 126b/1
zīnetlig (Ar.+T.) *Süslü*
 z. 62b/9
zinhār (Far.) *Sakın, asla, krş. zīnhār*
 z. 4b/1, 4b/5, 5a/3, 7a/1, 8a/12, 10a/1, 22b/6, 29b/4, 34a/5, 41a/4, 41b/1, 54b/11, 62a/3, 80b/4, 116b/5
zīnhār (Far.) *krş. zinhār*

z. 45a/11, 48a/2, 72a/10, 102a/3
zīr (Ar.) *Tambur vb. sazların en ince ses veren teli*
 z. +ide 104b/13, 105a/1
 miyāne z. "tambur vb. sazların orta hâlde ses veren teli" 104b/13-105a/1
zīrā (Ar.) *Çünkü*
 z. (zīrā ki) 124b/1, 126a/7
zīrā^cat (Ar.) *Çiftçilik, ekincilik, ekip biçme, tarım*
 z. 30a/4
 z. +inğ 84a/4
 z. +ni 121a/7
 z. kıl- "çiftçilik yapmak, ekip biçmek" 67a/6
zīrā^cat-gāh (Ar.+Far.) *Ziraat yeri, tarım arazisi, tarla*
 z. +inğdur 84a/3-4
zīrek (Far.) *Uyanık, anlayışlı, akli başında*
 z. 17a/3, 78a/11, 78a/12, 78a/13, 90a/11
ziyāde (Ar.) *1. Çok, fazla*
 z. 4a/10, 5a/6, 6b/9, 9b/2, 26b/10, 33a/9, 34b/12, 35b/10, 41a/9, 48a/4, 48a/6, 48a/11, 48b/1, 49a/4 (2), 53a/13, 54a/9, 57b/6, 82a/13, 83b/10, 83b/11, 84b/2, 103a/1, 114a/6
 z. +dür 126a/7
 z. bol- I "çok olmak, fazla olmak" 8b/1, 82a/2, 100b/8, 103b/10
 z. bol- II "kalmak, bulunmak, (zaman olarak) sürmek, +dan fazla olmak" 44b/6
 z. kıl- "(bir durumu) fazlasıyla anlatmak, nakletmek, ziyadesiyle ifade etmek" 31a/11
 ziyāde ma^crifet "çok marifetli, marifeti çok (kimse)" 124a/8
2. Artma, çoğalma
 z. kıl- "artırmak, çoğaltmak" 6b/13, 8a/10, 16b/7, 74a/2, 116a/5
 z. bol- I "artmak, çoğalmak, fazlalaşmak" 8b/2, 8b/3, 30b/9, 30b/11, 30b/12, 34b/4, 44a/9, 44a/13-44b/1, 48a/7, 48a/9, 74a/2, 121b/4

z. bol- II "şiddetlenmek, (hastalık derecesi) artmak" 101b/1-2
 z. kıla'l- "çoğaltabilmek, artırabilmek" 98a/2
 3. *Üstün*
 z. 14a/9, 14a/10
 z. +dür 106b/13
 4. *Gelişme, ilerleme (yetenek ve kabiliyet durumu için) artma*
 z. bol- I "gelişmek, ilerlemek" 63b/12
 z. bol- II "bedensel olarak gelişmek, ilerlemek" 66a/13
 6. *Yüksek fiyat, yüksek ücret, normalden fazla (ücret)*
 z. 93b/7
 7. *Kazanma, kazancı artırma*
 z. 94a/3
 z. kıla- "fazla kazanmak, normalden daha fazla kazanmak, (kazancı) artırmak" 94a/2
ziyâdelik (Ar.+T.) 1. *Fazlalık, çokluk*
 z. 6b/5
 z. +de 99a/7
 z. +i 8b/11
 z. +idin 8b/11
 z. +idindür 9b/10
 z. +ni 32b/4, 32b/5
 2. *Üstünlük*
 z. +ni 14a/7
 z. izde- "üstünlük taslamak" 29a/13
 3. *Çoğaltma, çoğaltma hâli, artırma durumu*
 z. +i 115a/7
 z. kıla- "fazla kazanç ummak, fazla kâr beklemek" 121b/7
ziyâdere (Ar.+T.) *Daha çok, daha fazla*
 z. 5b/7, 10a/8
 z. +dür 79b/9
 z. bol- "daha fazla olmak, daha çok olmak" 77b/12
ziyân (Far.) *Bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar; ziyan*
 z. 94a/2, 94a/3, 95a/13
 z. +da 93b/11
 z. +dın 47b/3

z. +dur 59a/4, 94a/4
 z. +ı 96b/4
 z. +ını 124b/9
 z. +ları 13b/3
 z. +nı 96b/10, 96b/13
 z. kıla- "zarar vermek, zararı dokunmak, zarar teşkil etmek" 49a/10, 79a/11
 z. bol- "ziyan olmak" 67b/1
 z. tart- "zarar etmek, zarar görmek" 95a/4
ziyân-kâr (Far.) *Sürekli zarar veren, zarar vermek huyunda olan; ziyankâr*
 z. bol- "ziyankâr olmak" 15b/6, 95a/6
ziyânlığ (Far.+T.) *Zararlı*
 z. 15b/6, 15b/7, 49b/13
 z. +dur 9b/12, 33a/7, 47b/8, 47b/11, 47b/12, 48a/2, 48a/13, 48b/3, 49a/9, 49b/13
ziyâret (Ar.) *Ziyaret*
 z. kıla- "ziyaret etmek" 5a/9, 12b/3, 78b/9
 z. +imğa 25a/12
zuhûr (Ar.) *Görünme, meydana çıkma, ortaya çıkma*
 z. +ğa 50b/7, 50b/10, 74b/9, 111b/2
 z. +ğa keltür- "ortaya çıkarmak" 50b/7, 50b/10
 z. +ğa kél- "ortaya çıkmak, meydana gelmek, kaynaklanmak" 74b/9, 111b/2
zulm (Ar.) *Eziyet, cefa; zulüm*
 z. 2b/13, 43a/5, 56b/8, 66b/4
 z. (z. sitem) 61b/3
 z. +ini 124b/11
 z. kıla- "eziyet etmek, zulmetmek" 61b/8-9, 83b/4
 z. kılgan bol- "zulmetmiş olmak" 90b/9
zûr (Far.) *Kuvvet, güç, baskı; zor*
 z. 29b/10, 50a/1, 128b/4
 z. kıla- "güç kullanmak, karşı koymak" 55a/1
zühd (Ar.) *Dünyaya rağbet etmeyip kendini ibadete verme, nefsinin her türlü zevkten alıkoyup ibadet yolunu seçme, perhizkârlık, takva*
 z. 104a/8, 124a/6

z. (z. taḫvā) 116b/13, 126a/10

4. BÖLÜM

EKLER DİZİNİ

+A- (isimden fiil yapma eki):

*oynamak*nın 1a/2, 41a/5, 53b/10, *atadı* 6b/1, 23b/3, *atarlar* 15b/4, 35a/11, 80b/8, 103b/9, 124a/5, 124a/8, *atanmak*nı 15b/5, *sanağ*ıl 16b/12, *tiledi* 17a/1, 110a/10, *sanarlar* 23a/4, 107b/12, *sanamağ*ıl 26a/4, 59b/11, 73a/5, 114b/10, *sanamağ*aylar 27a/7-8, *tükemes* 27a/13, *sanağ*aylar 27b/7, *tileğ*il 29a/6, 34b/7, 85b/11, 85b/12, 86b/3, *yaşar* 29b/6, *tükense* 30a/7, *tiler-siz* 39a/6, *atanmak* 40a/11, *sanamaslar* 40b/9, 107b/12, *oylarda* 41a/10, *oynamak*nı 41a/12, 53b/11, 108b/6, *oynar* 41a/12, 41b/4, *oynamağ*ıl 41a/13, 41b/3, 41b/6, 83b/3, *oynağ*ıl 41b/1, 41a/13, *oynamak* 41b/1, 41b/2, 53b/13, 54a/4, *oynasa*ğ 41b/2, *tükeydurğan* 42b/5, *oynamak*ğa 46a/6, 54a/13, *oynamak*da 53b/11, *oynağ*alı 54a/3, *oynamağ*ay-mén 54a/8, *tükeğ*üsüdür 57a/11, *atanmak*ı 58b/4, *tilegendeki* 59b/10, *tilemeğ*ey-mén 59b/13, *tilep* 59b/13, *tilemek* 66a/10, *tilemek*ge 75a/2, *sınağ*ıl 79a/6, *oynaş*ma 83b/1, *tilemeg*üsüdür 85b/6, *tilemek*de 85b/13, *tilemek*ni 86a/2, *tilemeg*il 86b/2, *üleş*ip 95a/9, *sınay*-mén 95a/11, *oynasalar* 105a/5, *atang*andın 106b/12, *sınamağ*dur 108a/1, *oynasa* 108b/6, *kanadı* 112a/6, *küçemeğ*il 116a/9, *öçeş*megen 116b/3, *ulaşt*ururda 124a/1.

-A (fiilden isim yapma eki):

ara 3a/7, 6b/5, 8b/13, 9b/11, 13a/8, 18a/7, 22a/2, 26a/3, 27a/3, 38a/12, 49b/11, 52a/3, 55a/8, 55a/10, 57b/4, 61b/10, 84b/4, 94a/7, 94a/8, 103b/12, 110b/7, 114b/6, 119b/1, 119b/5, 128b/4, *yana* 2b/7, 4b/9, 16a/7, 17b/12, 19b/11, 20b/12, 21a/4, 24b/8, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/10, 26a/12, 26b/1, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/8, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 27a/1, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/8, 27a/11, 27a/13, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 28b/12 (2), 28b/13, 31b/9, 34a/8, 36b/2, 36b/4, 37b/6, 43a/9, 44a/8, 44b/3, 44b/10, 45a/6, 47a/5, 47a/6, 47b/11, 50a/6, 52b/12, 53b/3, 56b/6, 56b/9, 56b/10, 57a/12, 59b/1, 59b/5, 59b/6 (2), 60b/6, 61a/13, 66a/5, 67a/5, 78b/5, 79a/2, 84a/1, 85a/11, 88a/12, 90b/3, 91b/13, 94b/4, 95a/1, 96a/11, 98a/12, 98b/13, 105b/8, 106a/5, 108a/11, 108a/13, 110a/9, 111b/11, 112a/8, 112b/12, 113a/7, 114a/8, 114b/4, 115a/9, 118a/6, 118a/7 (2), 118b/7 (2), 118b/11, 125b/4, 126b/1, 127a/4, 128a/11, *tola* 5a/5, 9b/11, 10a/8, 12b/2, 13a/9, 15a/2, 18b/9, 19a/2, 22a/1, 22a/2, 23a/1 (3), 23a/2, 23a/3, 29a/11, 34b/4, 38a/13, 39b/4, 40a/9, 40a/10, 40a/11, 40b/13 (2), 41a/1, 42a/4, 44b/10, 47a/6, 47a/9, 47b/9, 49a/3, 49a/4, 49b/3, 51b/8, 53b/11, 54a/8, 54a/12, 55a/12, 55b/13, 57a/13, 58a/12, 62a/6, 62a/8, 65a/8, 65b/1, 65b/2, 66a/8, 66a/11, 66a/12 (2), 66b/7, 67a/2 (2), 67a/8, 67b/1, 67b/2, 68a/2, 70b/7 (2), 71a/4, 72a/3, 72b/9, 73b/9, 74b/5, 76b/11, 77b/1, 77b/2, 77b/4, 82a/3, 82b/11, 83a/9, 83b/4, 83b/7, 87a/9, 88b/2, 88b/9, 89a/5, 90a/1, 92b/12, 92b/13, 94a/1, 94a/2, 94a/10, 95b/5, 96a/5, 100a/1, 100a/2 (2), 101b/5, 101b/6, 101b/7, 101b/12, 101b/13, 102b/10, 102b/11, 104b/1, 105a/4, 105a/8, 107a/11, 108b/8, 109b/2, 109b/7, 109b/10, 113a/9, 116a/8, 121a/10, 121a/11 (2), 121a/12, 121b/2, 121a/13, 112a/1, 126a/2, 126b/10, *arası*da 6b/2, 7b/1, 10a/4, 15b/10, 17a/8, 21a/13, 22a/8-9, 22a/12, 22a/13, 23a/13, 46a/10, 51b/12, 52b/5, 55a/9, 60a/6, 63b/13, 64a/3, 64b/1, 69b/8, 85a/8, 95b/3, 100a/1, 110b/13, 122a/3, 122b/11, 123b/2, 123b/3, 125b/2, 125b/8, 126a/3, 126a/4, 128b/11, 128b/12, *arası*daki 13a/8, 81b/10, *arada* 13b/4, 46b/1, 56a/10, *tolarak* 14a/1, 43a/8, 43a/10, 51b/7, 59b/4, 90a/7, 102a/6, *arası*dur 16b/5, *aramız*da 18b/6, 18b/13, *arası*ğa 22b/12, 41a/3, *aralaş*ıp 24b/7, 83b/9, *toladur* 38b/6, 62a/9, 96b/5, 101a/11, 116a/13, *tolarak*ı 41a/9, 108b/12, *ara*ğa 41b/6, 44a/10, *tolanı* 57b/8, *tolası* 58a/13, *arası* 63a/10, 63b/2, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 69b/11, 92a/9, *çevre*sıde 70b/8, 70b/10, *ara*ğızlarda 79a/9.

-a (fiilden fiil yapma eki):

buramak 9b/5, 30a/10, 123a/6, *soradı* 38b/3, *sorağalı* 91b/11, *aşanğgu* 109b/7.

-A (zarf-fiil eki):

kıla'lmas (< kıl-a almas) 1b/10, 73a/2, 93b/5, 115a/9, 120a/6, 127b/9, *kıla almas* 3b/13, *ala'lmas* (< al-a almas) 8b/7, 51a/5, *bola'lmas* (< bol-a almas) 10b/11, 30b/4, 30b/7, 43a/9, *bola'lmas-sén* (< bol-a almas-sén) 10b/12, 14b/3, 37a/6, 44a/2, *çıkışa'lmadı* (< çıkış-a almadı) 11a/8, *koya* 11a/9, 52b/4, 53b/5, *tuta'lmasa* (< tut-a almasa) 14b/8, *tafa'lmas* (< taf-a almas) 14b/8, *ayta'lmaydur-mén* (< ayıt-a almadur-mén) 17a/13, *tapa'lmadı* (< tap-a almadı) 24a/8, *yığa'lmas-sén* (< yığ-a almas-sén) 28b/2, *kıla'lmadım* (< kıl-a almadım) 37b/6, *kıla'lgay* (< kal-a algay) 42b/11, *kıla'lmapdur* (< kıl-a almapdur) 44a/4, *tohtata'lmas-sén* (< tohtat-a almas-sén) 44a/12-13, *kéltüra'lur érdi* (< kéltür-e alur érdi) 51a/10, *tura'lsa érdi* (< tur-a alsa érdi) 51a/11, *bara'lmas érdi* (bar-a almas érdi) 51a/11, *bara'lmasa* (< bar-a almasa) 51a/11, *kıla'lmasanğ* (< kal-a almasanğ) 51b/2, 98a/2, *kutkara'lmas-sén* (< kutkar-a almas-sén) 55a/6, *bola'lmadım* (< bol-a almadım) 56a/8, 127a/11, *yéta'lmas* (< yét-e almas) 59a/6, 120b/7, *bila'lmas* (< bil-e almas) 62a/12, *örgena'lmas* (< örgen-e almas) 63b/1, *kıla'lmağay* (< kıl-a- almağay) 68b/1, *koya'lmasa* (< koy-a almasa) 70b/13, *kıla'lmaduğ* (< kıl-a almaduğ) 73b/9, *yüra'lmay* (< yür-e almay) 73b/12, *örgena'lmasa* (< örgen-e almasa) 74b/3, *kıla'lmadı* (< kıl-a almadı) 75a/5, 111b/9, *yétgüre'lmegey* (< yétgür-e almağay) 78a/12, *tapa'lmas-sizler* (< tap-a almas-sizler) 79a/2, *bara'lmadım* (< bar-a almadım) 84b/4, *bola'lmas-sén* (< bol-a almas-sén) 96b/13, *tuta'lur* (< tut-a alur) 98a/11, *ayta'lmas érdi* (< ayıt-a almas érdi) 113a/12, *ayta'lmadım* (< ayıt-a almadım) 113b/6-7, *köra'lmasun* (< kör-e almasun) 117a/11, *bara'lmağusıdur* (< bar-a almağusıdur) 118a/6, *tuta'lsanğız* (< tut-a alsanğız) 118b/10, *kıla'lmaslar* (< kıl-a almaslar) 119b/1.

-AdUr/-ydUr (teklik üçüncü şahıs şimdiki zaman eki):

kéledür 2b/10, 20a/5, 28a/3, 104a/7, 111b/2, 116a/4, *boladur* 4a/5, 36b/2, 36b/2, 47b/6, 50a/10, 102a/6, 102a/10, 107a/3, 113b/3, 113b/7, *kıladur* 5a/9, 14b/5, 116a/4 (2), *toğuladur* 8a/8, *éltedür* 11a/8, *yétedür* 13b/3, 20a/5, *aytadur* 15b/11, 17b/2, 19a/13, 35b/8, 38b/8, 42a/5, 51a/7, 90b/10, *körmeydür* 16b/8, *kéltüredür* 17b/12, *bérmeydür* 21b/13, 68a/12, *körünmeydür* 28b/5, *yaraşmaydur* 29b/12, 85a/4, *koşaladur* 36b/3-4, *yétgüredür* 36b/4, *tutadur* 46a/12, 51a/7, 58b/1, 46b/1, *uykulaıdur* 49b/3, 50a/10, 51b/11-12, 51b/13, 52a/1, *köredür* 51a/6, *tutmaydur* 58b/9, *satadur* 66b/1, *tartadur* 71b/3, 99b/8, *kaladur* 87a/10, *korkmaydur* 90b/6, *bolmaydur* 90b/7, *içedür* 90b/9, *yétmeydür* 91a/6, *satmaydur* 91b/1, *bérmeydür* 91b/1, *çarlaydur* 91b/6, *çırıladyur* 92a/1, *toğuladur* 102b/1, *çıkadur* 103a/1-2, *ölmeydür* 107a/12, *kaladur* 113b/7, *yürüydür* 116a/3, *kéçedür* 116b/2, *kaçadur* 116b/6, *kılmaydur* 118b/9, *köyedür* 123a/13.

-adur (teklik üçüncü şahıs gelecek zaman eki):

kıladur 12a/6

-Adurğan/-yduğan (sıfat-fiil eki):

tonuyduğan 1b/12, *yéyduğan* 5a/2, 34a/5, 34b/11, 36a/8, *béredurğan* 6b/2, 93b/12, 105b/9, *kıladurğanlarını* 15b/4, *déyduğan* 15b/6, *bilmeyduğan* 17a/13, 21b/7, *biledurğan*

18a/5, 95b/13, *aytadurğan* 18a/5, 19a/13, *oğşaydurğan* 18b/3, 18b/4, 18b/4-5, *sözleydurğan* 18b/10, 83a/9-10, *karaydurğan* 18b/11, *boladurğan* 20b/4, 51b/9, 58a/12, 66b/4, 67b/1, 67b/12, 71a/11-12, 74a/4, 75b/9, 89b/7, 96b/13, 97b/11, 98a/9, 99a/3, 100a/3, 117a/3-4, 123a/9, *bolmaydurğan* 21b/6, 27b/12-13, *sözlemeydurğan* 24b/8, *kélmeydurğan* 26b/6, *tapılmaydurğan* 27a/8, *köredurğan* 31a/9-10, 33b/9, *içedurğan* 34b/11 35a/9, *kıladurğan* 37b/8, 51b/5, 60b/13, 66b/2, 83a/9, 83b/7, 84a/5, 95a/5, 96a/3, 101b/3-4, 101b/4, 105a/9, 106a/7, *tükeydurğan* 42b/5, *tutadurğan* 51b/9, *aladurğan* 62b/3, 72b/5, 76a/11, 94b/1, 95a/9, *körinedurğan* 62b/6, *kamlaşadurğan* 63a/1, *yaraydurğan* 63b/13, *koyadurğan* 65b/3, *boladurğanı* 66a/13, *yaramaydurğanlarını* 66b/7, *saklaydurğanı* 66b/9, *kiredurğan* 67b/8, *kılmaydurğan* 68a/13, *démeydurğan* 68a/13, *kéledurğan* 74a/6, *okutadurğan* 74a/7-, *örgetedurğan* 74a/8, *yaraydurğan* 78b/5-6, *saladurğan* 82b/6, *kéledurğanlarını* 87b/2, *tartadurğanlarını* 89a/8-9, *yétedurğan* 96a/13, 123b/9, *yötkeydurğan* 98b/13, *biledurğanlar* 99b/7, *okuydurğan* 105a/9, *yétmeydurğan* 106a/2, *körmeydurğan* 106a/3, *tariydurğan* 121a/5, *tariydurğanının* 121a/6, *oradurğan* 121a/7, *yétedurğan* 123b/5.

-AdUr-lAr (çokluk üçüncü şahıs şimdiki zaman eki):

yapadurlar 14a/2, *turadurlar* 24a/2, *izdemeydürler* 32b/13, *kıladurlar* 32b/13, *körmeydürler* 66a/12.

-AdUr-mén/-ydUr-mén (teklik birinci şahıs şimdiki zaman eki):

tapadur-mén 14a/1, 109b/5, *kıladur-mén* 14a/3, 14a/4, *tapmaydur-mén* 14a/1, *biledür-mén* 17a/12, 19b/7, 34b/4, 36a/12, 114b/1-2, *ayta'lmaydur-mén* 17a/13, *kaladur-mén* 20b/11, *bilmeydür-mén* 21b/11, *h'ālamaydur-mén* 28b/4, *aytadur-mén* 30b/2, 34a/10, 43b/2, *démeydür-mén* 34a/11 (2), *sözleydür-mén* 47b/4, *baradur-mén* 60b/3, *korqadur-mén* 76b/9, *aytadur-mén* 81a/13, *içedür-mén* 113b/2, *yéydür-mén* 113b/3.

-adur-miz (çokluk birinci şahıs şimdiki zaman eki):

kıladur-miz 3b/11.

-AdUr-sén (teklik ikinci şahıs şimdiki zaman eki):

aladur-sén 21b/12, *bilmeydür-sén* 21b/12, *aytadur-sén* 104a/1.

-AK (fiilden isim yapma eki):

bölek 2b/10, 4b/4, 7a/12, 12b/7 (2), 20b/5, 27a/6, 27a/7, 30a/3, 30b/6, 43b/1, 52b/3, 64b/1, 72a/12, 84a/1, 88a/13, 90a/2, 91a/13, 91b/11, 91b/13, 93b/4, 99a/11, 103a/1, 104a/11, 105a/8, 119b/9, 121a/4 (2), *ayağ* 5b/9, 103a/12, 128b/12, *ayağı* 19a/8, 128a/12, *kuçağlap* 21a/6, *bölekdür* 24b/2 (2), 45a/4 (2), 64b/12, *ayağığa* 40b/4, *ayağını* 41a/1, *ayağınğ* 52b/7, *ayağıda* 54a/10, *ayağını* 60b/11, 70a/12, 104a/13, 128a/12, *bölekge* 64b/10, *fiçaknı* 80a/11, *fiçak* 80a/12, 88a/12, 104a/4, *ayağınğnı* 89a/8, *ayağığnı* 91a/11, *ayağıda* 110a/8.

-ala- (fiilden fiil yapma eki):

yumalanıp 90b/8, 91a/11.

-A-mén/-y-mén (teklik birinci şahıs şimdiki zaman eki):

bara-mén 60b/6, *sağlay-mén* 60b/12, *bére-mén* 114a/9.

-a-mén/-y-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

çıkara-mén 92a/13, *sınay-mén* 95a/11.

-Ar (sıfat-fiil eki):

kéterniň 2a/2, *kaçar* 29b/13, 111b/5, *yéter* 36a/1, 111b/1, *tüzer* 115b/8, *çıkarnı* 116b/3, *sorar* 118a/3.

+ar- (isimden fiil yapma eki):

aşardı 30a/4.

-ar- (fiilden fiil yapma eki):

çıkarpıdur 10a/6, *çıkarpı* 13b/1, 82b/7, 91a/4, 114a/8, *çıkarmak* 53a/2, *çıkarmas* 70a/11, *çıkargan* 72b/8, *çıkarmağıl* 84a/1, *çıkara-mén* 92a/13, *çıkarmağay-sén* 94a/9, *çıkarmağılık* 107b/2, *çıkarrur* 114b/13, *çıkargumdur* 115b/13, *çıkargay* 127b/8, 128a/12.

-Ar (teklik üçüncü şahıs geniş zaman eki):

yéter 3a/4, 10b/8, 35b/4, 35b/6, 55b/9, *çıkır* 5a/11, *körer* 5b/1, 17b/11, 31a/3, 31a/4, 44a/5, 54b/8, *tartar* 5b/7, 50b/9, 87a/9, 101a/8, *öter érdi* 15b/10, 23a/13, *sorar* 18b/13, 19a/4, *kopar* 28a/13, *bağar* 28b/6, 62b/4, *koyar* 28b/6, 35b/7, 51a/9, 70a/13, *koyar érdi* 28b/12, *tüşer* 30a/5, 44a/10, 58a/7, 78a/9, 87b/4, *tapar* 30b/1, 30b/8, 31a/2, 40a/10, 64b/12, 115b/1, *patar* 30b/2, *turar* 30b/12, 119a/7, *köyer* 45a/6, *tutar* 25b/8, 45a/9, 50b/7, 66a/8, 70b/2, 86a/12, 121b/1, *içer bolsanğ* 35b/8, *dost tutar érdi* 46a/11, *tañğsar* 48b/6, *tutar érdi* 51a/9, 76b/2, 119b/3, *kéter* 57b/11, 66a/6, *kéter érdim* 61a/4, *yapar* 62a/10, *öler* 106b/3, *içer érdi* 109a/5, *tuyar* 111b/2, *öter* 121a/5, *olturar érdiler* 126b/10, *dost tutar érdiler* 126b/10, *yatar érdi* 127a/4.

-ArdA (zarf-fiil eki):

kirerde 128b/1, *çıkarda* 128b/1.

-Ar-lAr (çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

körerler 9b/11, 14a/11, 29a/12, 62b/4, *manğarlar* 19a/6, *külerler* 29a/12, *tutarlar* 29b/3-4, 30a/3, 58b/1-2, 72a/4, 120a/5, *oralar* 30a/4, *koyarlar* 33b/13 (2), 34a/1, 35a/10, 37b/11, 124a/6, *kurarlar* 35a/12, *koparlar* 42a/6, *tatarlar* 43b/8, *çıklarlar* 49a/13, *taparlar* 50a/12, *kuşlarlar* 53a/9, *üzerler* 55b/5, *kaçarlar* 55b/5, *bağarlar* 116a/7.

-ar-lar (teklik üçüncü şahıs geniş zamanın nezaket şekli):

sorarlar 7b/7.

-ar-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

koyar-mén 59b/6, korkar-mén 91b/7-8, tutar-mén 101b/6.

-Ar-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

körer-sén 2a/3, 14a/9, 14a/10, 55b/3, 116b/3, tutar-sén 7b/1, içer-sén 38a/9, öler-sén 55a/7, kömer-sén 59b/5, yéter-sén 107b/10, koyar-sén 115a/6, 117b/8.

-ar-siz (teklik ikinci şahıs geniş zamanın nezaket şekli):

içer-siz 16a/11, 113b/1.

-A-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

tuta-sén 15a/6, bile-sén 17a/5, kıla-sén 37a/7, kéltüre-sén 57a/6, ala-sén 65b/11, 66a/10, tarta-sén 80a/12-13, ayta-sén 103b/12-13.

-a-sén (teklik ikinci şahıs gelecek zaman eki):

oltura-sén 104b/12.

-Ay (teklik birinci şahıs emir eki):

alay 11b/7, kılay 23b/11, 32b/6, 33a/6, 37b/2, 40a/1, 45b/12, 85a/1, 86b/11, 99a/9, 118b/10, 124b/3, 126b/13, 127a/12, 127a/13 (2), kéltürey 40a/5, yanduray 54a/12, bolay 69a/10, bérey 91a/8, 106b/9, kéley 112a/6, aytay 112b/6, körey 112b/9.

-ayın (teklik birinci şahıs emir eki):

kılayın 31b/4, 62a/13.

+e (isimden isim yapma eki):

kéçelik 5a/1, kéçe 11a/13, 11b/12, 25b/2, 33a/2, 33a/5, 33a/7, 36b/7, 38b/12, 39b/3, 50a/3, 51b/3, 54b/1, 72b/13, 91a/2, 97a/6, 111b/6, 111b/13, üze 30a/6, 89b/2, kéçeninĝ 35b/10, kéçesi 36b/11, kéçeni 50a/13, 50b/2, üzeside 52b/6, 52b/10, 89a/6, 89b/7, 100b/13, 101a/3, 101a/4, 128b/8, kéçelikge 63a/12, üzesige 69b/6, kéçelikde 70a/9, üzesidin 128b/7.

-e-mén (teklik birinci şahıs gelecek zaman eki):

éşite-mén 89b/8

+en (isimden isim yapma eki):

érenler 16b/4, 48a/8, érenlik 16b/5, 108b/10, érenlerni 72b/9, érenlikde 83a/4, oĝlanları 107b/6.

+er (isimden isim yapma eki):

birer 36b/9.

+ev (isimden isim yapma eki):

ékkev 10b/4, *birevniŋ* 26b/7, *birevdin* 84a/1, *birevge* 90b/3, *birevni* 114a/8.

+evlen (isimden isim yapma eki):

üçevlen 73b/13, *ékkevlen* 91a/3.

-ç (fiilden isim yapma eki):

korkunçıda 89a/13, *korkunç* 99a/4

+çA (eşitlik hâli eki):

ança 2a/12, 3b/11, 5a/5, 6b/10, 11b/11, 15a/8, 33a/13, 35b/3, 36a/5, 40b/5, 43a/1, 48b/13, 49b/3, 55a/6, 57a/12 (2), 58a/1, 59a/8, 67a/7, 103a/9, 111a/4, 120b/7, *munça* 3b/11, 11a/10, 28b/12, 38b/8, 48b/8, 77b/8, 80a/12, 94b/12, 94b/12, *özgeçe* 6b/9, 40b/6, *öziçe* 14b/4, *murādiça* 14b/5, 22b/11, 27b/7-8, 27b/12, *rüsümüça* 17a/2, *taşarruflarıça* 20a/8, *sözümçe* 24a/1, *élinğçe* 24b/1, *bélinğçe* 24b/1, *tiliçe* 25a/5, *h^vāhişiçe* 27b/1, *barıça* 27b/9, 36a/13, 44a/3, 48a/10, 117b/11, *h^vāhişleriçe* 37b/13, *munçalik* 38b/6, *iktizāsıça* 45b/12, *irādesiçe* 74b/6, *tecrübesiçe* 93a/1, *mezhebleriçe* 99b/7, *tab^cıça* 108b/6, *fermāniŋça* 115a/10, *rāstiça* 117b/3.

+çaķ (isimden isim yapma eki):

yayçaķnı 29b/7-8, *yayçaķ* 29b/8.

+çe (isimden isim yapma eki):

néçe 11b/10, 12a/10, 15b/3, 19a/10, 19b/9, 24b/7, 28b/2, 28b/13, 29b/8, 37a/6, 37b/7, 38b/13, 40b/12, 42b/12, 42b/13, 45b/6, 45b/7, 47b/9, 52b/2, 59b/7, 62b/6, 65a/9, 75a/7, 78b/6, 103a/2, 103b/8, 106b/9, 112b/1, 114a/12, 114b/11, 118a/2, 118a/11, *néçük* 6a/8, 17a/6, 25b/8, 28b/3, 52a/1, 54b/7, 56a/8, 61b/10, 71a/9, 73b/5, 77b/8, 102a/6, 112b/5, 118b/9, *néçesini* 85a/8, *néçükdür* 95a/2, *néççe* 125a/8.

+çI/+çu (isimden isim yapma eki):

dihķānçılıķniŋ 1b/4, 120b/12, *suçılıķnı* 11a/4, 73b/7, *suçılıķğa* 11a/5, 11a/6, *kimeçileri* 11b/2, *kimeçiler* 11b/5, *kimeçiniŋ* 11b/6, *kimeçi* 11b/6, 11b/9, 73b/12, *élçi* 17a/1, 17a/2, 81a/8, 110a/9, 110a/11, *élçiğe* 17a/2, 17a/4, 110a/6, 110a/11, *élçiniŋ* 17a/4, *élçidin* 17a/6, *yalğançılıķ* 18b/1, *andağcı* 20b/10, *mundağcı* 20b/10, *yalğançı* 24a/6, 26b/5, 64b/5, 85b/6, *ked-ħudāçılıķ* 52b/1, 69a/6, *ķaraķçılar* 55a/13, 95b/4, *ħazīneçi* 63a/11, 117b/8, *işlemçi* 65a/1, *yılķıçısı* 71a/6, *yılķıçı* 71a/7, 71a/9, *yılķıçını* 71a/10, *sipāh-gerçilikni* 73a/12, *sipāh-gerçilik* 73a/12, 73b/3, *suçuluķnı* 73a/13, *suçılıķdur* 73b/6, *suçını* 73b/6, *ķaraķçı* 73b/8, *témürçiler* 75a/4, 75a/6 (2), *tirigçilik* 75a/7, *élçini* 81a/10, *yalğançılar* 83b/6, *ķulçuluķ* 86a/6, *sevdā-gerçilikni* 93a/10, *ķaraķçıdın* 93b/2, *sevdā-gerçilik* 93b/6, 93b/9, 96a/4, 97b/10, 98a/2, *satığcığa* 94b/1, *satığcı* 94b/2, 94b/3, 94b/5, 94b/9, 94b/11, 95b/12, *satığcıniŋ* 94b/6, 94b/8, *şerīķçilikdin* 95a/7, *ķoyçısı* 97a/2, *ķoyçığa* 97a/4, *ķoyçı* 97a/5, 97a/8, 97a/9, 117b/6 (2), *erzānçılıķda* 97b/11, *dihķānçılıķ* 120b/9, *dihķānçılıķdın* 121a/8, *élçisidür-mén* 125a/10, *ķaraķçılarnıŋ* 127a/6.

+çuk (isimden isim yapma eki):

yançukıda 60b/8.

+dA- (isimden fiil yapma eki):

izdegenge 2a/7, *izdeseler* 10a/10, *izder érdiler* 11b/5, *izdegil* 13b/4, 31a/9, 68a/2, *izdemegeyler* 22b/11, *izdemegil* 27a/8, 66b/3, *izdep* 29a/13, *izdemeydürler* 32b/13, *izdegüçilerniň* 37a/9, *izdemek* 45a/4, *izdegüçi* 47a/6, *izdegey* 78b/7, 128b/5, *aldamañniň* 79b/3, *istemegil* 84a/3, *izdip* 114a/12, *izder érsenň* 117a/6, *istesenň* 122a/8, *izdemek érdi* 126b/6, *izdemes érdi* 127a/3, *izdemegey* 128b/4.

+dA (bulunma hâli eki):

beyânıda 1a/1, 1a/2, 1a/3 (2), 1a/4 (2), 1a/5 (2), 1a/6 (2), 1a/7, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/10 (2), 1a/11, 1a/12 (2), 1a/13, 1b/1, 1b/2 (2), 1b/3 (2), 1b/4 (2), 2b/12, 7a/8, 8b/10, 18a/13, 25b/1, 28a/7, 32b/12, 34a/10, 37a/4, 41a/5, 43a/2, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/10, 53b/10, 54b/2, 57a/4, 60a/8, 62a/5, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 73a/7, 77a/7, 79b/10, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/1, 106a/9, 108a/9, 109b/1, 113b/11, 115b/5, 116b/13, 120b/12, 122a/8, *hizmetide* 1a/13, 106a/9, 106a/10, 106b/13, 107a/1, 107a/6, 107b/5, 108a/5, 119b/7, 121b/9, *âlemde* 1b/6, 30a/7, 61b/4, *tonumağda* 1b/7, *vaktıda* 1b/8, 5b/5, 6a/13, 7b/11-12, 9b/12, 10b/6, 13b/10, 16b/12, 22b/1, 22b/2, 22b/11, 33a/4, 33a/8, 34a/5, 36b/9, 39a/12, 41a/11, 41a/13, 43b/5, 44a/1, 44a/6, 48a/1, 48a/9, 48a/11, 52b/4, 53a/2, 53a/11, 53a/12, 54b/3, 54b/13, 59a/3, 62b/6, 65a/5, 65b/6, 66a/1, 66b/4, 67a/3, 67a/8, 68b/10, 72b/7, 75a/3, 76a/6, 79a/7, 83a/2, 86a/2, 87b/5, 92b/10, 95a/5, 100a/10, 102a/2, 117b/3, 119b/4, *sénde* 1b/8, 6a/10, 9a/2, 9a/11, 32b/4, 38a/13, 40b/5, 55a/1, 55a/5, 66a/1, 85b/6, 94b/3, 108b/12, 113a/7, *némerselerde* 1b/12, *kemâl-i kabiliyyetde* 1b/13, *birde* 2a/2, 18a/1, 39b/5, 47b/10, 117b/10, *zamânda* 2a/2, *zâtıda* 2a/4, 2a/6, *yérde* 2a/7, 10a/8, 10a/10 (2), 11b/2, 16b/7, 19a/7, 22b/11, 27a/11, 32a/1, 32a/8, 33a/8, 33a/9, 35a/9, 40a/12, 50b/6, 60b/10, 66a/5, 68a/1, 76a/13, 78b/13, 79a/1, 90a/2, 91a/3, 91b/1, 103b/6, 112a/5, 112a/13, 112b/1, 115a/2, 121a/7, *kişide* 2a/9, 118b/1, 119a/2, *bâreside* 2a/10, 15a/1, 28a/8, 46a/4, 56b/11, 62a/13, 112a/5, 114a/4, 124b/8, *şıfatıda* 2b/2, *şerh-i âkâyidde* 2b/4-5, *tertîbide* 3a/2, *kitâbıda* 3a/6, 20a/7, 99a/11, 99b/9, 100a/1, *fermânlarıda* 3b/3, *işide* 3b/3, 52b/1, 59a/6, 67a/9, 73b/3, 114b/5, 115b/1, 119a/6, 121b/7, 126a/9, *şükrâneside* 3b/3, *dîn-i İslâmıdaki* 3b/4, *cihânda* 3b/5, 3b/6, 4b/3, 19b/13, 20a/1, 26b/7, 36b/13 (2), 38a/11 (2), 55b/3, 55b/7, 55b/8 (2), 104a/9, 117a/6, 120b/2, *sizde* 3b/11, 94b/13, *ömride* 3b/12, *dîn-i İslâmıda* 3b/13, *tilide* 4a/5, 7b/4, 70a/13, 84a/13, *hâlide* 4a/7, 29b/11, 29b/12, *bendelikde* 4a/7, *anıñda* 4b/1, 5a/3, 9a/11, 10a/1, 56b/5, 59a/6, 100b/11, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 119b/8, 122b/3, 128a/4, *hâşda* 4b/1, *âmda* 4b/1, *kıyâmetde* 4b/4, 38a/9, 55b/3, *hâlde* 4b/8, 11b/4, 12b/11, 13b/9, 29a/5, 30b/11, 41a/3, 58a/5, 63a/3, 63b/10, 65a/7, 79a/2, 81b/9, 86a/8, 104a/12, 113b/12, 126b/12, *bâbda* 5a/5, 34a/8, 101b/5, 103a/1, 113b/6, 122a/6, *andadur* 5a/12, *özgede* 5a/13, 14a/8, *kâfilede* 5b/6, *vaktıda* 5b/11, 13a/1, 17a/1, 19a/3, 21b/9, 22b/13, 23b/1, 23b/2, 29b/13, 34a/6, 41a/8, 52a/12, 58a/2, 59b/2, 59b/5, 60b/2, 67a/8, 68b/7, 73a/9, 75a/3, 78b/8, 79a/6 (2), 84b/7, 85b/7, 85b/12, 86b/2 (2), 86b/3, 87b/5, 96b/6, 108b/3, *künide* 5b/13, *fermânıda* 6a/3, 14b/8, 72a/8, 84a/8, 108a/11, *taşatde* 6a/11, 29a/5, *arasıda* 6b/2, 7b/1, 10a/4, 10a/9, 15b/10, 17a/8, 21a/13, 22a/8-9, 22a/12, 22a/13, 23a/13, 46a/10, 51b/12, 52b/5, 55a/9, 56a/6, 60a/6, 63b/13, 64a/3, 64b/1, 69b/8, 85a/8, 95b/3, 100a/1, 110b/13, 122a/3, 122b/11, 123b/2,

123b/3, 125b/2, 125b/8, 126a/3, 126a/4, 128b/11, 128b/12, *dünyāda* 6b/3, 10b/5, 10b/10, 10b/12, 123b/6, *yılda* 6b/8, 31a/1, 37b/7, 83a/13, 97b/12, 121a/6 (2), *ādemlikde* 6b/10, *emānıda* 6b/11, *ḥaḳīkatide* 7a/1, 98a/8, 98a/9, 98a/12, *könġlünġde* 7a/1, 55a/2, 59b/12, 92b/6, *mēnde* 7a/12, 16a/11, 17b/1, 94b/3, 114a/10, 122a/10, 122b/2, 127a/10, *olarda* 7a/12, 7a/13, 126a/8, *tefsīrde* 7b/3, *anada* 7b/5, *zamāneleride* 7b/10, 85a/6, *ḥakkıda* 8a/2, 8a/3, 38a/13, 39a/6, 79b/2, 79b/3, 85a/9, 107a/7, 107a/8, 124b/7, 127b/6, *ḥaḳqınġda* 8a/11, 84a/2, 116b/7, *otda* 8b/8, *éligleride* 9a/10, *bedenide* 9b/1, 63b/8, 65b/3, 98a/8, *içide* 9b/2, 10b/11, 39a/5, 50b/12, 63b/13, 64a/3, 64b/7, 66b/10, *taşıda* 9b/3, *içidedür* 9b/3, 124b/2, *könġülde* 9b/4, *taşıdadur* 9b/5, *cāyıda* 9b/10, 63a/7, *sözde* 10a/7, 10b/12, 10b/13, 22a/11, 88b/11, 89a/8, 89a/10, 94b/4, *ḥikāyetde* 7b/8, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 53b/12, 106b/4, 125a/8, *Baġdādda* 11a/2, 12b/4, *zamānıda* 11a/2, 16b/13, 23a/10, 23b/5, 106b/5, 118b/2, *lebide* 11a/10, *işde* 11a/13, 20a/10, 22a/11, 56a/3, 58a/12, 67b/4, 67b/6, 83a/2, 84a/9, 97b/13, 108a/10, 117a/3, 124b/6, *çukurda* 11b/1, *deryāda* 11b/1, *ḥazīnede* 11b/11, *bārenġde* 12a/7, 81b/11, *aldıda* 12b/1, 12b/10, 23b/4, 28b/9, 45a/13, 53a/2, 76b/1, 83a/7, 84a/10, 90b/7, 106a/6, 111a/8, 112a/3, 115a/4, *ḥilāfida* 12b/6, *işlerde* 12b/7, 15a/3, 22a/2, 32b/12, 67b/3, 108a/1, 117a/1, 117a/7, *yurtunġdaki* 13a/7, *arasıdaki* 13a/8, 81b/10, *arada* 13b/4, 46b/1, 56a/10, *özünġde* 14a/8, 32b/1, 32b/3, *āsāyişde* 14b/1, 14b/3, 96a/2, *fermānıġda* 14b/7, *maḥallde* 15a/3, 55a/2, 92b/8, 92b/9, 116a/5, *ḥikāyede* 15b/9, 20b/6, *barınġıda* 15b/13, *ma^cnāda* 16a/7, 43b/2, 54b/7, 85b/9, 94a/6, 105a/8, 107a/11, *ķatarıda* 16b/11, 21b/2, 23a/4, 25b/8, 26a/4, 27a/7, 40b/9, 41a/2, 59b/11, 61b/13, 107b/12, 126a/4, *ķaşıda* 17a/4, 39a/11, 39b/5, 47a/9, 91b/10, 107b/6, 111a/6, 112a/9, 115a/2, *ālemededür* 17a/5, *ṭabīblikde* 17b/13, *aramızda* 18b/6, 18b/13, *Gencede* 19a/3, *mecliside* 19a/3, 109a/1, 109a/6, *şahrāsıda* 19a/4, *saġularda* 19a/6, *zemīnde* 19a/6, *uçasıdaki* 19a/9, *ķaşımda* 19a/12, *şehrde* 19b/2, 68b/3, 89b/10, *ayda* 19b/3, 28b/11, 28b/12, 31a/2 (2), 37a/6, *müddetide* 19b/5, *aldımda* 19b/8, *anda* 19b/13, 32a/9, 37b/1, 37b/12, 40b/3, 49a/1, 49a/3, 67b/7, 73b/10, 106a/4, 112b/5, 114a/9, 112b/9, 115a/5, *ḥadīşleride* 20a/7, *ķitāblarıda* 30b/10, *ma^cnāsıda* 20a/8 (2), *birde* 20a/9, *astıda* 20b/1, 20b/2, 70b/10, 100b/7, 127b/10, *laḳzda* 21a/9, *sözlemekde* 22a/4, 89a/11, *basıġlıķda* 22a/6, *ṭarīķada* 22b/10, 34b/10, 47b/10, 76a/1, 77a/7, 90b/11, 99b/6, 104a/10, 122a/4 *şehrde* 23a/10, 28b/8, 118a/1, *ķaşdıda* 23b/4, 68a/10, 79b/7, 107a/2, *dīvān-ḥānede* 23b/7, *şerī^catda* 23b/11, 75b/8, 92b/7, *dürüstluķıda* 23b/13, *yādımda* 25a/1, *ķitābda* 25a/1, 44b/8, 86b/7, 99a/11, 103a/2, *rū-be-rūsıda* 25a/4-5, *diyārıda* 25a/7, *ḥātırıda* 25a/12, 100a/4, *ta^caccübde* 25b/3, *suda* 26a/13, *penāhıda* 26b/1, *ķoldakını* 26b/6, *āyīneside* 27b/2, 87a/3, *ķeynide* 27b/10, *tecrübeside* 28a/6, *yigitlikde* 28a/10, 45a/8, *kūzedekı* 28b/11, *ma^csiyetde* 29a/5, *yādıda* 29a/5, 51a/7, *ķadr-dānlıġıda* 30a/2, *burcıdadur* 30b/1, *élgide* 30b/2, 59a/9, *aġrıķda* 30b/8, *ķuvvetde* 30b/11, 48a/7, *cismde* 30b/11, *özide* 30b/13, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/9, *ḥaftada* 31a/3, *sā^catde* 31a/9, 35a/3, 35a/4 (2), 50a/7, 50a/12, 83a/13, 109a/10, 115b/13, *pīrlıķda* 32a/2, 45a/9, *ġurbetde* 32a/7, *seferde* 32a/7, 128a/7, *içmekde* 32b/9, 38a/6, *séndeki* 32b/9, *közide* 32b/10, 64a/5, 70b/2 (2), *mertebede* 32b/11, *işleride* 33a/1, *veznide* 33a/5, *ḥalvetde* 33a/11, *yémekde* 32b/8, 33b/1, 58b/11, 58b/12, *loķmada* 33b/6, *loķmadaki* 33b/7, 33b/9, *aldınġda* 34a/5, 40a/1, 44b/3, 44b/12, *tevbde* 34b/7, *feşīmānda* 34b/8, *ṭarīķada* 34b/10, *mestlikde* 35b/11, 36a/11, 40b/13, 46b/2, 47b/8, *mestlikdeki* 35b/12, *bāġlarda* 35b/12, *şahrālarda* 35b/13, *öyünġde* 36a/1, 40b/7, 65b/12, *öyide* 36a/3, 38b/11, 45b/11, 58a/6, 72b/6, 75a/3, 92b/1, *mülķide* 36a/3, 85a/12, *şahrāda* 36a/3, 118b/6, *şubḥda* 36a/13, 36b/1, 36b/7, 36b/10, *uyķuda* 36b/4, 36b/6, *künde* 36b/7, 45b/13, 48b/8 (3), 48b/11 (2), 59a/13, *def^ada* 37a/7, 37a/8,

lâyıkıñgızda 37b/6, *küzelerde* 37b/11, *munda* 38a/8, 39b/3, 75a/1, 91b/3, 125b/12, *güneh-kārlıkda* 38a/11, *köñglide* 38b/4, 47a/3, 72a/11, 72a/12, 74a/11, 75a/5, *öyümde* 38b/9, *mihmān-dārlıkıñgızda* 39a/5, *barıda* 39b/6, *öyde* 40a/13, 54b/7, 66a/7, 75b/12, 84a/7, 96b/13, 112a/1, *üstide* 40b/1, 52b/11, 67b/8, *saklıkda* 40b/10, *huş-yārlıkda* 41a/2, 41a/10, *haberde* 41b/11, *cevābıda* 42a/10, *endāzeside* 42b/11, 57a/3, 82b/12, 107a/6, *bābıda* 43a/1, 122a/2, *künleride* 43a/13, 59b/1, 106b/12, 115b/8, *çıkmakda* 43b/4, *fevide* 43b/6, 77b/4, 79b/4, 84a/12, ^c*azābdadur-sén* 43b/11, *vişālde-sén* 43b/11, *künlerde* 44b/1, *ağrıgıda* 44b/7, *meşakkatde* 44b/10, *muḥabbetde* 45a/5, *dostlukda* 45a/7, ^c*āşıklıkda* 45a/7, *miḥnetde* 45a/8, *zāhiringde* 45a/11, 120a/10, *dergāhıda* 46a/6, 108a/1, *vaqt-i ḥumārda* 47b/8, *çillede* 47b/13, *temmüzda* 48a/1, 51b/4, 95b/9, *savukda* 48a/1, *ıssıgda* 48a/1, 48a/10, *temmüzlarda* 48a/7, *püştide* 48a/8, *tābistānda* 48a/12, 107a/12, *zemistānda* 48a/12, *bārede* 48a/13, *ḥammāmıda* 48b/3, 48b/5, 49a/9, *germ-ḥānede* 48b/4, 49a/3, *cāme-ḥānede* 49a/12, *tāyifede* 49a/13, *ḥükmedür* 49b/8, *uykuda-sén* 49b/12, *nısfıda* 50a/10 (2), *cānda* 50b/5, *tende* 50b/5, *tutmakda* 51a/2, 119a/10, *mekānıda* 51a/4, 51a/8, 51a/10, *uykudadur* 51a/13, *rüzda* 51b/4, *kaşınğda* 51b/10, 66b/7, 74a/10, 116a/3, *aţdaki* 52b/4, *üzeside* 52b/6, 52b/10, 89a/6, 89b/7, 100b/13, 101a/3, 101a/4, 128b/9, *şikār-gāhda* 52b/8, *arķasıda* 52b/10, 52b/12, *tarīkde* 53a/7, 53a/10, 69b/13, 87a/2, *oynamaķda* 53b/11, *yanıda* 54a/10, *ayağıda* 54a/10, *ğamıda* 54b/5, 127a/10, *gürda* 54b/6, 75b/10, *kolıda* 55a/4, 75a/2, 78b/6, 118b/12, *āḥiretde* 55b/6, 61b/5, *kitāblarda* 55b/7, *şalāḥiyyetiñde* 55b/11, *berāberide* 56b/7, 100a/3, *kolunğda* 57a/12, 59a/8, 60a/2, 61a/8, 61a/13, 77a/5, *küşişde* 57b/12, *koldakıgı* 57b/12, *dervişlerde* 58b/3, *bérmeklikdedür* 58b/5, *miqdārıda* 58b/5, *kelām-ı mecīdde* 58b/7, *i^ctidālde* 58b/10, 59a/2, 63a/2, 63a/9, 63b/3, 68b/3, 82b/11, 82b/13, *démekde* 58b/11, *kılmakda* 58b/11, 115b/9, *yémekdeki* 58b/12, *bérmegendeki* 59b/10, *tilegendeki* 59b/10, *yolda* 60b/3, 80a/10, *yançukıda* 60b/8, *sizde* 60b/9, *sa^cyide* 61b/12, 88a/1, *bérmekde* 62a/4, 96b/8, 97b/1, *almakda* 62a/4, 105b/5, *ḥilāfidadur* 62a/7, *bātınıdaki* 62b/1, *kaşda* 62b/8, *burunda* 62b/8, 62b/10, *tişde* 62b/8, 62b/11, *yüzde* 62b/9, *pōstda* 62b/11, *mezhehimde* 62b/12, *uzunlukda* 63a/2, *kıskalıķda* 63a/2, *semizlikde* 63a/2, *oruķlukda* 63a/2, 63a/9, *aķlıkda* 63a/2, *kızılıķda* 63a/3, *sebzelikde* 63a/3, *yoğunlukda* 63a/3, *vaşflarda* 63a/3, *ķaralıķda* 63a/4, *bahādurlukda* 63b/12, *bātındaki* 65a/3, *ķafaķlarıda* 65a/11, *a^czāsıdaki* 65b/3, *yéride* 65b/6, *yurtda* 66a/4, *ḥizmetde* 66b/3, 107b/11, *ornıda* 67a/2, 68a/5, *sevdāda* 67a/11, 67a/13, ^c*āķibetide* 67b/1, *maḥallede* 67b/7, 68a/2, *etrāfıda* 67b/8, *hem-sāyelikide* 67b/13, *şuğlde* 68a/4, *şādlıkda* 68a/5, *māh-ı Ramazānda* 68a/8, *peyide* 68a/11, *şehrlerde* 68b/2, *endīşeside* 68b/9, 77a/12, *mişālde* 69a/6, 96a/12, *şüretde* 69a/11, 95b/8, 99a/7, 102b/11, 117b/12, *yürmekde* 69b/5, 70b/13, *aţda* 69b/8, *rengde* 70a/1, 100a/12, *şıfatlarda* 70a/3, *Fāriside* 70b/6, *çevreside* 70b/8, 70b/10, *bendide* 71a/2 (2), 71a/3, *nüşhada* 71a/13, *vechde* 71b/5, *kolunğdadur* 72a/1, ^c*ömrde* 72b/13, *yoklukunğda* 73a/1, *atada* 73a/8, *ḥetnede* 73a/10, *köñglümde* 74a/2, *nezdinde* 74b/11, 84b/13, *Rūmda* 75a/7, ^c*Acemde* 75a/10, *érde* 75b/10, *meşğüllüğüda* 76a/3, *öyleride* 76a/10, 76a/13, *aldlarıda* 76b/8, *tarīķide* 77b/5, 78a/5, 83a/2, ^c*ahdide* 78a/13, *vaķtıdaki* 79a/8, *arañgızlarda* 79a/10, *berāberideki* 79a/13, *ţama^cıda* 79b/5, 93b/1, 93b/7, 93b/9, 94a/2, 94a/3, 96b/4, 115a/7, *iżḥārıda* 80a/3, *zāhirde* 80a/7, *Ḥorāsānda* 80a/9, *fırşatda* 80b/1, *ḥamlede* 80b/12, *oğulda* 81a/5, *bizde* 81a/11, *talardaki* 81b/12, *érenlikde* 83a/4, *arķasıda* 83a/7, *şoḥbetide* 83b/7, *işinğde* 84a/9, 113b/10, *çağıda* 85a/1, *şer^c-i şerīfde* 85a/6, *tilemekde* 85b/13, *Ḳur'ān-ı mecīdde* 86a/10, *taşarrufıda* 86b/5, *yolıda* 86b/11, 118a/7, *evvelide* 87a/5, ^c*ilm-i tıbdı* 87b/10, *yādınğda* 88b/13, *münāzarasıda* 89a/2, *meclislerde* 89a/7, *ķabūlide* 89a/13, *ķorķunçıda* 89a/13, *meclisde* 89b/9, 104b/12, 105b/5,

105b/11, 106a/5, *vaqtlarda* 89b/9 *bāzārlarda* 89b/13, *nażarıda* 90a/1, *ayıtmakda* 90a/5, *Ṭaberistānda* 90b/1, *tüpide* 91b/2 (2), 92a/8, *kaşınğızda* *édim* 92a/6, *meclis-i kazāda* 92b/2, *°ilm-i fikhda* 92b/8, *ğam-gīnlikde* 92b/9, *nezdide* 93a/8, *kārda* 93a/8, *deryālarda* 93b/2, *maşrıkdaki* 93b/3, *mağribdeki* 93b/3, *ziyānda* 93b/11, *kılmaqdadır* 94a/3, *ümmīdide* 94a/4, *némide* 94a/5, *mu°āmelede* 94a/10, 97b/2, *altunda* 94b/2, *haṭda* 95a/12, *otrasıda* 95b/3, *kışda* 95b/10, *satmakda* 96a/4, *huşkīde* 96b/3, 96b/5, *erzānçılıkda* 97b/11, *°adedide* 98b/8, *ziyādelikde* 99a/7, *Kitāb-ı Mizācda* 99a/12, *Kitāb-ı Nabẓda* 99a/12, *Kitābü'l °ilel ve'l-Emrāzda* 99b/1, *maḳālede* 99b/2, 99b/3, 99b/11, *defide* 99b/5, *Taḳdimetü'l-Ma°rifede* 99b/9, *içideki* 99b/11, *rengide* 100b/11, *tehīde* 100b/13, *burcda* 102a/6, *cirmidedür* 102a/7, *beçedānıda* 102a/12, 102b/2, *ķursakıda* 102b/5, 102b/6, *şeklīde* 102b/13 (2), *fehmiddeki* 103a/11, *şeklīde* 103a/13, *muşarra°da* 103b/6, *veznde* 103b/8, *biride* 103b/13, *neşrde* 104a/1, *naẓmda* 104a/1, *kaşīdelerde* 104a/8, *tevḥīdde* 104a/9, *şi°rde* 104a/9, *ṭarzda* 104a/11, 113a/5, *reng-rüyda* 104b/5, *nağmede* 104b/8, *bemide* 104b/12, 105a/1, *zīride* 104b/13, 105a/1, *faşlda* 105a/9, *rivāyetlerde* 106a/1, *dergāhda* 107b/13, *vaḳt-ı ḫalvetde* 108a/12, *nökerlikde* 108b/9, *kitābımda* 109b/4, *kitābdaki* 109b/11, *sözdeki* 109b/12, *dünyede* 110a/3, *ayağıda* 110a/8, *endīşeside* 110b/4, *Ḳur'ānda* 110b/5, *Nişābūrda* *érdi* 111a/2, *anınğ* *buyruğıda* *érdi* 111a/9, *fermānımda* 111a/13, *ḫuẓūrda* 112a/11, *endīşede* *érdi* 113a/12, *memleketlerde* 114a/13, *yérlerde* 114b/2, *lāyıkıda* 115a/7, 117b/8, *tiriglikinğde* 115a/11, *terakķīde* 115b/4, *cengde* 116a/3, *cāyınğda* 116a/8, *arķanğda* 116b/5, *sözlerde* 117a/7, *meşğüllükda* 117b/7 (2), *zindānda* 118a/2, *itā°atide* *érdi* 119b/3, *Ġaznīnde* 119b/7, *pādşāhlarıda* 119b/12, *şarābıda* 120a/5, *pādşāhlıkda* 120a/13, *bāzārda* 121b/4, *nā-mūrādda* 121b/13, *tenide* 122b/7, 123b/1, *cevherde* 122b/10, *zıddıdadur* 122b/11, *ķuruğlukda* 122b/12, *savuglukda* 122b/12, *ıssıglikda* 122b/12, *ādemīde* 123a/8, *cinsde* 123b/4, *rāstlıkda* 125a/6, *Kūhistānda* 125a/8, *şehrdeki* 125a/10, *reh-güzerde* 125b/3, 125b/10, *ḫalkıda* 126a/2, *°ilmde* 126a/9, *şıfatda* 126b/4, *vaḳtlarıda* 126b/8, *ḫalvetde* 126b/10, *vaḳtīde* 127a/5, *ğamda* *érdi* 127a/6, *ğamda* 127a/8, *séndedür* 127b/5, *ḫazarda* 128a/7, *ṭarafıda* 128a/13, *ḫānķahda* 128b/3, *ornıda* 128b/13.

-DI (teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki):

bolmas *érdi* 2a/10, *boldı* 2b/8, 3a/1, 11a/9, 11b/1, 11b/7, 12a/7, 12b/2, 14a/5, 17b/3 (2), 19a/11, 24a/9, 25a/7, 31a/6, 32b/4, 33b/10, 35b/2 (2), 36b/13, 38b/4, 39a/3, 39a/6, 42a/7, 46b/5, 52b/12, 53b/13, 56a/8, 56b/2, 59a/1, 60b/11 (2), 73b/3, 74a/2, 75a/10, 81a/6, 85a/7, 90b/13, 91a/13, 91b/11, 91b/13, 107a/11, 109a/10 (2), 112a/7, 112a/9, 112a/11, 112a/13, 112b/2, 113a/13, 118b/5, 124a/1, 124a/2, 124a/3, 127a/9, *kıldı* 2b/11, 3a/1, 5a/8, 5b/5, 7a/9, 7a/10 (2), 9b/1, 9b/2, 9b/3, 11a/4, 11a/8, 11b/1, 11b/4, 12a/5, 12b/3, 17a/3, 17a/12, 19a/13, 23b/6, 25a/6, 31b/7, 34b/1, 38b/13, 40a/3 (2), 44a/6, 45b/2, 45b/4, 45b/6, 50a/13, 56a/8, 56a/9, 62b/9, 62b/10, 73b/1, 73b/6, 73b/11, 75a/3, 75a/8, 80a/11, 80b/12, 81a/8, 82b/4, 82b/6, 84b/5, 90b/4, 90b/5, 91b/7, 97a/8, 106b/8, 107b/7, 109a/9, 110b/11, 111b/10, 111b/11, 112a/13, 112b/2, 112b/8, 114a/8, 118a/4, 118a/5, 118a/7, 118b/6, 118b/7, 122b/6, 122b/10, 125a/9, *kılmadı* 2b/13 (2), 51b/1, 81b/8, 111a/7, 118a/8, 118b/7, *kéldi* 3a/1, 5b/9, 10b/10, 11a/8, 11b/8, 12b/2, 15b/10, 16a/8, 18b/13, 19a/1, 19b/4, 19b/13, 21b/10, 25a/9, 30b/3, 35a/10, 45b/3, 45b/5, 54a/2, 56a/13, 57a/1, 57a/7, 60b/7, 71a/6, 73b/2, 75a/2, 75a/8, 84b/3, 90b/4, 92a/3, 94b/8, 97a/8, 110a/9, 112a/1, 112a/4, 127a/7, *bī-°ayb* *édi* 3a/5, *taşlamadı* 3a/5, *iberdi* 3a/7, 39a/1, 81a/8, 106b/9, 112b/10, *fermān* *kılıp* *érdi* 3b/9, *tola* *érdi* 5a/5, 73b/9, *zarūr* *érdi* 5a/6, *bolmadı* 5a/9, 75a/8, 110b/6, 113a/12, 118b/1, 118b/4, 119a/2,

kişi érdi 5b/6, 18b/11, 23a/11, 23a/12, 23a/12-13, 38b/3, 80a/10, 90b/2, 111a/8 (2), 113a/9, *yok érdi* 5b/6, 31a/1, 75a/2, 75a/10, 91a/13, 127a/3, 127a/4, *peşt ü penāhi érdi* 5b/7, *tartar érdi* 5b/7, *yürür érdi* 5b/8, 127a/2, *yétti* 5b/9, 11a/11, 11b/6, 16a/2, 25a/10, 25b/4, 35b/3, 73b/12, 82b/5, 85a/8, 94b/2, 94b/9, 111a/1, 112b/4, *dédi* 5b/10, 5b/12, 6a/2 (2), 6a/5, 11a/12, 11b/3, 11b/7, 11b/8, 11b/11, 11b/12, 11b/13, 12a/1 (2), 12a/8, 12a/10, 12a/11 (2), 12a/13, 15b/10, 16a/1, 16a/2, 16a/8, 16a/11, 17a/4, 17a/5, 17a/7 (2), 19a/11, 19a/12, 19b/7, 20b/8, 20b/13, 21a/2, 21a/6, 21a/7, 21a/8 (2), 21a/10, 21b/11 (2), 21b/12, 23a/10, 23b/2, 23b/8, 23b/12, 24a/2, 24a/3, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 26a/1, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/10, 26b/1, 26b/8, 29a/3, 29b/7, 31b/10, 33b/6, 33b/9, 38b/5 (2), 38b/10, 38b/11, 39a/1, 39a/2 (2), 39a/3, 39a/4, 39a/7, 39b/10, 40a/1, 45b/3, 45b/9, 45b/12, 45b/13, 46b/2, 47a/5, 47a/6 (2), 54a/3, 54a/4 (2), 54a/7, 56a/9, 56b/1, 81a/9, 81a/10, 90b/5, 91b/2, 91b/9, 91b/12 (2), 92a/7, 110a/3, 110a/6, 110a/12, 110b/7, 111a/11, 111b/6, 112b/6, 113b/2 (2), 113b/5, 114a/9, 114a/10, 114b/1, 118a/7, 118a/9, 118b/8, 118b/9, 118b/10, 120a/12, 125a/9, 125a/11, 125b/2, 125b/8 (2), 127a/9, 127a/11, 127a/13, *bilsem érdi* 6a/1, *atadı* 6b/1, 23b/3, *mundağ érdi* 6b/4, *bolsa érdi* 7b/10, 51a/8, *bolur érdi* 7b/10, 7b/12, *zāhir érdi* 11a/3, *örngenip érdi* 11a/3, *kılğan érdi* 11a/4, *kūdek érdi* 11a/5, *bolmap érdi* 11a/5, *körsetür érdi* 11a/6, *uluğ érdi* 11a/7, *bardı* 11a/7, 11b/11, 25a/3, 54a/1, 75a/6, 81a/4, 92a/11 (2), 94b/7, 94b/13, 110a/9, 118a/3, 120a/11, 127a/7, *saldı* 11a/7, 29a/3, 80b/11, 91b/7, 118a/2, *çıkışa'lmadı* 11a/8, *barur érdi* 11a/9, 29b/7, *bérdi* 11a/9, 12b/1, 17a/2, 29b/8, 38b/2, 45b/7, 60b/9, 92a/4, 92a/13, 94b/5, 94b/8, 106b/10, 110a/11, 111b/11, 112a/1, 112a/8, 112b/4, 114b/5, 118a/4, 118a/5, 118b/6, 127a/12, *yürdi* 11a/10, *éltti* 11a/10, *bar érdi* 11a/11, 11a/2, 21a/6, 23a/11, 23a/12, 25a/1, 28b/9, 31b/6, 38b/1, 38b/4, 41b/12, 46a/9, 46a/10, 53b/13, 54a/1, 56a/7, 60b/8, 73a/13, 80a/9, 81a/4, 81a/11, 90b/2, 91a/2, 97a/1, 97a/2 (2), 111a/10, 117b/13, 119b/3, 127a/5, *aldı* 11a/12, 60b/10, 73b/9, 112a/3, 118b/3, *olturdu* 11a/12, 11b/1, 11b/2, 12b/1, 15b/10, 17a/2, 38b/11, 92a/2, *tüşti* 11b/2, 73b/12, 74b/13, 75a/5, *ötti érse* 11b/5, 46a/11, *kördi* 11b/6, 19b/6, 20b/7, 25a/4, 29a/2, 31b/9, 33b/6, 45a/6, 45b/5, 109a/9, 112a/4, 112b/10, *yandı* 11b/7, 94b/6, *aydı* 11b/9 (2), 20b/10, 25b/2, 47b/3, 60b/3, 60b/4, 60b/9, 60b/11, 60b/13, 61a/1, 61a/2, 61a/3, 71a/7 (2), 71a/8, 71a/9, 71a/10, 72a/9, 73b/2, 73b/5, 73b/6, 75a/6, 76a/10, 76b/4, 76b/6, 76b/7, 76b/10 (2), 76b/11, 76b/12, 77a/10, 77b/8, 79a/1, 80a/11, 80a/13, 85a/8, 85a/10 (2), 85a/12, 85a/13, 85b/1, 90b/6, 90b/8, 90b/11, 90b/12, 91b/1, 91b/2, 91b/7, 91b/8, 92a/3, 92a/4, 92a/5, 92a/6, 94b/3, 94b/7, 94b/13, 95a/3, 97a/9, 107a/10, 107a/11, 107a/12, 110a/12, 112a/7, 112b/6, *çıktı* 11b/10, 60b/3, 73b/3, 106b/11, 112a/6, 118a/7, *kéltürdi* 11b/10, *dép érdi* 11b/11, 91b/6, *kélür érdi* 12a/2, *sordı* 12a/8, 12a/10, 20b/8, 20b/13, 21b/10, 24a/1, 29a/3, 33b/8, 41b/13, 47a/5, 56a/7, 76b/3, 76b/6, 76b/12, 77a/9, 97a/8, 109a/9, 112a/2, 113b/1, 127a/9, *olturup érdi* 15b/9, 33b/5, *öter érdi* 15b/10, 23a/13, *éştitti* 16a/1, *yıgladı* 16a/1, 42a/3, 91a/4, 110b/12, 111b/9, *yétmedi* 16a/3, *küldi* 16a/9, 39a/7, *içti* 16a/10, 39b/12, 91a/12, 127a/7, *külmes érdi* 16a/12, 119b/9, *tiledi* 17a/1, 110a/10, *tirikti* 17a/6, *endīşe kılmasam érdi* 17a/11, *oldı* 17b/2, *buyurdu* 17b/9, 20b/12, 21a/3, 39b/9, 39b/12, 73b/4, 90b/5, 106b/9, 109a/7, 112a/13, 118a/11, 118b/13, *zamānı érdi* 18b/8, *yılı érdi* 18b/8, *kördi érse* 18b/12, *ötti* 18b/13, 38b/13, 45b/6, 46b/2, 81a/12, 125b/5, 125b/6, 125b/12, *sorar érdi* 18b/13, 19a/4, *koymadı* 19a/2, *öyürdi* 19a/10, *qalmadı* 19a/10, *töküldi* 20b/7, *yatıp érdi* 21a/6, *hūbrak érdi* 21a/8, *vakti émes érdi* 21b/11, *kılışur érdi* 23b/1, *éşitildi* 23b/2, 113a/10, *koptı* 23b/4, 112a/6, *ayıttı* 23b/5, 41b/8, 92a/1, 94b/11, *tapa'lmadı* 24a/8, *qaldı* 24a/9, 30a/5, 60b/13, 81a/13, 84b/4, 91b/10, 94b/3, 94a/11, 109a/11, 110b/5, 113a/11, 118b/5, *kıldurdu* 25a/7, 112a/12, *bu érdi* 25a/8, 28b/10, 115b/2,

kélmedi 25a/9, 92a/2, 92a/7, 92a/8, 127a/8, 127a/11, *yavuştı* 25a/11, *uşbu érdi* 28a/2, 122a/5, *koydı* 28b/10, 33b/7, 62b/8 (2), 110a/12, 112a/5, *öldi*, 28b/12, 29a/1, *koyar érdi* 28b/12, *salur érdi* 28b/13, 106b/6, *ötkerür érdi* 29a/1, *bardı érse* 29a/2, *kétti* 29a/3, 60b/6, 81a/13, 91b/10, 97a/11, *aķardı* 30a/4, *tapmap érdi* 31a/2, *körmep érdi* 31a/4, 31a/5, *çıķıp érdi* 31a/7-8, *ķarı ķişi érdi* 31b/7, *ķarı érdi* 31b/9, *almadı* 31b/9, *aldı* 31b/9, 31b/10, *uğradı* 33b/8, *soradı* 38b/3, *bildi* 38b/7, 56a/4, 90b/10, 112a/5, 112a/10, 113b/4, 114a/13, *māh-ı Ramażān érdi érse* 38b/11, *taptı* 39a/1, 110b/12, *ķutuldı* 39a/9, *Rūm pādşāhı érdi* 39b/9, *oķudı* 39b/12, 110b/1, 112a/9, *eyledi* 43b/2, 103b/7, *olmadı* 43b/3, *ķéydürdi* 45b/6, *yudı érse* 45b/6-7, *ķaraladı* 45b/8, 109a/8, 112a/3, *körüindi* 45b/8, *ötüp érdi* 45b/8-9, *vezīri érdi* 45b/9, *cāme-dār érdi* 46a/10, *dost tutar érdi* 46a/11, *bilmedi* 46a/12, 111b/12, 112a/8, 118b/3, *yeksān ķılur érdi* 46a/13, *gümān ķılur érdi* 46a/13, *Nūştigin érdi* 46b/2, *kerek érmes érdi* 48b/1, *yétip érdi* 50a/8, *turup érdi* 51a/4, *tutar érdi* 51a/9, 76b/2, 119b/3, *kéltürelür érdi* 51a/10, *tura'lsa érdi* 51a/11, *bara'lmas érdi* 51a/11, *bolmas érdi* 51a/12, 84b/9, *éşitür édi* 54a/2, *°afv ķılmas érdi* 56a/1, *tutti* 56a/10, 109a/7, *öltürsem érdi* 56b/2, *başımğa kūn tüşmegey érdi* 56b/3, *uçradı* 60b/3, *ķaradı* 60b/7, *ķarañġu érdi* 60b/7, *tonumadı* 60b/7, *turdı* 60b/10, 73b/13, 109a/9, 118a/7, 118b/5, *ķéydi* 60b/11, *özümniñg érdi* 61a/13, *toġdı* 71a/9, 71a/11, *soķturdı* 71a/10, *pütüldi* 71a/13, *Manżar érdi* 73b/1, *örgetti* 73b/2, *iş ķılur érdi* 75a/4, *ķarār tafip érdi* 75a/5, *ķıla'lmadı* 75a/5, 111b/9, *Rūmda érdi* 75a/7, *tirigçilik ķılur érdi* 75a/7, *aytur érdi* 76b/3, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2, *Mezheb érdi* 80a/10, *yıķtı* 80a/13, *yıķıldı* 80a/11, *pādşāh érdi* 81a/2, *Seyyide érdi* 81a/2, *şāliha érdi* 81a/2, *°amekiniñg kıızı érdi* 81a/3, *Faķru'd-devleniñg köçi érdi* 81a/3, *ol oġulda érdi* 81a/5, *ķılur érdi* 81a/5, 85a/12 (2), 113a/10, *nā-ķābil érdi* 81a/6, *ķalvet ķılur érdi* 81a/7, *yürütti* 81a/10, *tirig érdi* 81a/11, 81b/7, 109a/11, *yétgürüp érdi* 81b/6, *ibermedi* 81b/8, *tüşmese érdi* 86a/7, *yüz kéltürmes érdi* 86a/8, *revā ķılur érdi* 86b/1, *tüşmedi* 87a/1, *şāhib-i tedbīr érdi* 90b/3, *münkir érdi* 90b/4, *né tarīķada érdi* 90b/11, *dīnār érdi* 91a/1, *tapmadı* 91a/2, 114a/13, *yıġlar érdi* 91a/2, *dostum érdi* 91a/5, *bérmedi* 92a/4, 92a/7, *tebāh bolur érdi* 93a/13, *yétmes érdi* 93b/4, *mu°āmele ķılıp érdi* 94b/1, *körsetti* 94b/10, *néme érdi* 95a/2, *alıp kélür érdi* 97a/3, *satturur érdi* 97a/4, *naşīhat ķılur érdi* 97a/5, *éşitmes érdi* 97a/6, *yétip érdi* 97a/7, *bahār faşlı édi* 97a/7, *°ışk édi* 103b/6, *urđı* 103b/7, *çékti* 103b/7, *yavuşk érdi* 106b/5, *öltürdi* 106b/8, 119a/1, *buyrudı* 106b/11, 107a/9, 114a/12, *uşbu érdi* 108a/6, *içer érdi* 109a/6, *tüşüp érdi* 109a/6, *açmadı* 109a/11, *fütür érdi* 109b/4, *fütüdi* 109b/13, 111b/10, 118a/7, *uluġı érdi* 110a/13, *yigitlik vaķtı érdi* 110b/7, *derece tapmaġan érdi* 110b/7, *olturġuzdı* 111a/1, *zamānı érdi* 111a/2, *Nişābūrda érdi* 111a/2, *barmas érdi* 111a/3, *aķir vaķtı érdi* 111a/3, *yok édi* 111a/4, *ķaķibi érdi* 111a/6, *toġtattı* 111a/6, *anıñg buyruġıda érdi* 111a/9, *yürüşür érdi* 111a/11, *çarladı* 111b/6, *ölmegey érdi* 111b/10, *tarttı* 111b/11, *sürtti* 112a/2, *ķanadı* 112a/6, *ķaçtı* 112a/7, *ķirmedi* 112a/7, *pütüdi* 112b/2, 118b/8, *yétđi* 112b/4, *ķāzır érdi* 112b/5, 114b/1, *andaġ érdi* 112b/11, *aytıp érdi* 112b/11, *Şāhib-ķānnıñg münşisi érdi* 113a/9, *ayta'lmas érdi* 113a/12, *endīşede érdi* 113a/12, *vaķt érdi* 113a/13, *ķirip érdi* 113b/1, *añġladı érse* 114b/4, *yürmes érdi* 116b/1, *uşbu érdi* 116b/2, *°āmil ķılıp érdi* 118a/1, *tutmadı* 118a/6, *ötkerdi* 118b/4, *oyġandı* 119a/2, 127a/9, *itā°atide érdi* 119b/3, *añġlatmas érdi* 119b/9, *düşnām ķılmas érdi* 119b/11, *naşīb bolup érdi* 124a/3, *naşibe bolup érdi* 124a/5, *ötmedi* 125b/6, 125b/12, *ten ve cān érdi* 126a/5, *izdemek érdi* 126b/6, *izdemes érdi* 127a/3, *yatar érdi* 127a/4, *hem-rāh érdi* 127a/5, *ayrılmas érdi* 127a/5, *ġamda érdi* 127a/6, *oġrılar ve ķaraķçılardıñg meķanı érdi* 127a/7, *taşladı* 127a/13.

-DI érse (zarf-fiil eki):

bildiň érse 9b/8, saldı érse 11a/7, ötti érse 11b/5-6, 46a/11, keldi érse 12b/2-3, eşitti érse 16a/1, kördi érse 18b/12, kıldım érse 19a/9, bardı érse 29a/2, boldı érse 31a/6, kéltürdiler érse 31b/8, yudı érse 45b/6-7, anğladı érse 114b/4, dedı érse 125b/7

-DI-lAr (çokluk üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki):

hem-rāh érdiler 5b/8, sordılar 7b/8, 16a/10, 77b/7, izder érdiler 11b/5, dediler 12a/9, 56a/3, 114b/1, 120a/11, 125b/1, ötüp barur érdiler 16a/8, yétgürdiler 23b/3-4, kéltürdiler 25a/6, 31b/8, 73b/6, boldılar 25a/9, 39a/12, 56a/2, 74a/1, 112b/12, dér érdiler 31b/6, 46a/11, ayıttılar 34a/12-13, kılışturdılar 38b/4, kıldılar 38b/13, 45b/4, 56a/10, 76a/10, 78b/11, 85a/6, 110b/6, 111b/4, 112a/10, tuttılar 56a/5, iberdiler 56a/6, yéttiler 60b/5, aydılar 72a/8, 125a/11, aldılar 75a/6, örğenür érdiler 75a/11, keldiler 76a/5, 78b/10, 113b/1, 127a/6, tohtadılar 76a/9, sakladılar 76a/10, olturğuzdılar 76b/1, turdılar 78b/12, kılıştılar 94b/3, 94b/4, rāzī érdiler 111a/5, olturğızdılar 112a/1, taptılar 118b/2, oturup érdiler 125a/9, eşittiler 125b/7, bağıştılar 125b/7, ékki kişi érdiler 126b/9.

-DI-lAr (teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zamanın nezaket şekli):

aydılar 7b/8, 76a/7, 76b/4, 107b/6, 111b/12, dediler 7b/12, 42a/2, 42a/4, Emīr Ebū's-Sevādnıñ bubası érdiler 18b/12, kıılır érdiler 41b/11, bérıp érdiler 46b/3, sordılar 73b/5, buyurdılar 76a/6, 85a/7, öttiler 76b/3, 76b/6, 76b/9, 76b/12, siyāset kılıp érdiler 110b/9, kıldılar 111b/12, 111b/12, bérđiler 111b/12, olturdılar 112a/7, oturur érdiler 126b/10, dost tutar érdiler 126b/11.

-DI-m/DU-m (teklik birinci şahıs görülen geçmiş zaman eki):

kıldım 5a/6, 15b/13, 16a/5, 18b/9, 19b/1, 20a/11, 21a/11, 25a/1, 31a/11, 39a/5, 40a/2, 45b/9, 45b/10, 46b/7, 46b/9, 49a/8, 50b/2 (2), 54a/8, 54b/2, 65a/2, 69b/8, 74a/2, 76b/13, 83a/8, 85b/2, 86b/7, 86b/9, 87a/5, 88a/5, 90a/2, 99a/9, 100b/2, 102b/7, 109a/13, 112b/4, 113b/6, 115b/2, 120b/6, 122a/5, 125a/8, kélmes érdim 6a/2, keldim 6a/3, 118a/8, 120a/1, kördüm 7b/3, 12b/4, 15b/11, 30b/10, 51a/8 (2), élttim 11a/13, taptım 11b/9, alur érdim 12a/3, kıılır érdim 12a/4, mén érdim 12a/8, bardım 12b/3, 18b/8, eşittim 12b/4, 21a/10, 102a/11, 113a/8, 119b/11, 126b/7, dedim 16b/10, 17b/3, 19a/4, 31b/9, 41a/3, 42b/13, 46b/11, 65a/2, 65b/11, 81b/8, 108a/6, 118a/10, 120b/7, bildim 16b/11, 17b/2, 17b/3, 74a/3, aytur érdim 17a/13, körğen érdim 18b/9, barıp érdim 18b/12, cevāb bérür érdim 19a/1, turdum 19a/3, 112a/13, hāzır bolur érdim 19a/4, kıldım érse 19a/9, iberdim 19b/1, 110a/13, koydum 19b/6, eşitip érdim 21a/4, 33b/4, 120a/10, kılıp érdim 24a/3, tirig érdim 25a/8, tapmadım 25a/11, 71a/8, démedim 28a/8, yédim 28b/3, 39a/5, eşitmedim 34a/13, aytıp édim 35a/7, kıla'lmadım 37b/6, ayıttım 38a/12, 71b/3, 92b/6, 113b/6, 113b/7, bérđim 39a/2, 39a/8, 56a/11, 59b/12, 81b/5, 81b/6, 91a/12, 118a/8, 118b/8, 118b/9, bérmedim 39a/4, okudum 55b/7, 110a/13, bola'lmadım 56a/8, 127a/11, bar érdim 56a/10, yétgürdüm 56a/11, kéltürdüm 56b/4, 75a/1, 71a/8, 77b/10, kéter érdim 61a/4, aldım 61a/13, 112b/7, kirdim 73a/13, örğettim 73b/3, körgüzdüm 73b/4, örğendim 73b/7 (2), örğenmedim 73b/7, bara'lmadım 84b/4, °afv kıılır érdim 85b/2, bilgey érdim 86b/10, örgetgey érdim 86b/10, kétgey érdim 86b/11, aydım 86b/13, 91a/5, ötkerdim 87a/1, dost érdim 90b/13, dép érdim 91a/10, bérıp érdim 91b/2, körsettım 92a/3, kaçınğızda édim 92a/6, h'vāhlamadım 95a/7, h'vālamadım 95a/7, ayıtmadım

97a/9, *beyān kılıp érdim* 99a/9, 103a/2, *sözledim* 101b/5, *h^vāladım* 103a/2, 105a/3, *münşī bolmağay érdim* 111b/9, *öttüm* 112b/5, 112b/7, *ayta'lmadım* 113b/6-7, *tuttum* 114a/10, *boldum* 119b/8, *körmedim* 119b/8, *kılmadım* 126b/5.

+dIn (ayrılma hâli eki):

düşmendin 1a/7, 14a/4, 16b/2, 31a/12, 72b/11, 72b/12 (2), 79b/9, 80a/4, 80a/6, 81b/10, 82a/4, 82a/13, *némerselerdin* 1b/6, *Ḥudādın* 1b/7, 2b/2, 2b/9-10, 29a/6, 122a/1, *taşdın* 1b/11, *işidın* 2a/1, 49b/2, 66b/10, 88a/9, *maḥẓ-ı şirkdin* 2b/1, *kılğandın* 2b/7, 55a/12, 57b/8, 92b/12, 105b/8, *bī-mānenddin* 2b/9, *tertūbdin* 3a/10, *Ādemdin* 3b/2, *günāhudın* 3b/6, *cihetidin* 3b/11, 8a/12, 9a/1, 14a/3, 18a/1, 72a/4, 74a/13, 78a/5, 111a/10, *minğdin* 3b/12, *béşdin* 4a/1, *Allāhu te^cālādın* 4a/4, *özünğdin* 4a/9, 8b/4, 15b/1, 22a/8, 26a/12, 41b/4, 42a/9, 52b/6, 53a/1, 56a/12, 72a/10, 79a/5 (2), 83b/1, 83b/3, 84a/2, 92a/13, 120a/8, 121b/6, *yaḥşılığınğdin* 4a/10, *namāzdın* 4b/3, *dīnlerdin* 4b/3, *öltürmekdin* 4b/4, 107a/1, *bed-nāmlığdın* 4b/4, *arıgsızlıkdın* 4b/8, *tekebbürdin* 4b/9, *işlerdin* 4b/13, 15a/5, 50b/8, *bī-dānişlıkdın* 5a/11, *seferdin* 5a/13, 32a/6, 52b/3, *andın* 5b/6, 6b/6, 7a/12, 8b/1, 11b/12, 13b/4, 13b/5, 15b/1, 16a/5, 17b/13, 19a/5, 19a/13, 22b/13, 24b/7, 25b/3, 32b/6, 33a/12, 33a/13, 33b/11, 33b/13 (2), 35a/2, 35b/4, 35b/6, 37a/13, 37b/1, 39b/3, 39b/11, 43b/13, 44a/5, 44a/12, 46b/5, 49a/1, 49a/2, 49a/6, 49a/13, 51b/7, 52a/7, 62b/5, 62b/6, 62b/7, 64b/7, 66a/3, 73a/11 (2), 73a/12, 74a/1, 75a/9, 76b/9, 76b/11, 80b/10, 88a/3, 91a/9, 91b/5, 91b/6, 95a/12, 97b/7, 102a/4, 102a/8, 102a/9, 102b/13 (2), 105b/2, 108b/9, 109a/11, 110b/1, 111a/7, 112b/7, 114b/6, 115a/5, 115a/11, 118b/1, 119a/2, 119b/13, *yüzdin* 5b/7, *fermānıdın* 6a/7, 119a/2, *némersedin* 6a/12, 9b/2, 45a/1, 89b/4, *séndin* 6a/13, 7b/7, 8a/8, 10b/9, 13b/2, 15b/1, 17b/10, 18b/2, 19a/11, 19b/9, 22a/6, 27a/12, 30a/11, 37a/9, 40b/7, 42b/2, 47b/6, 49b/12, 55a/1, 55b/4 (2), 55b/5, 57b/2, 61a/3, 61a/12, 61b/3, 61b/11, 66a/5, 66a/8, 71b/9, 74a/13, 77b/6, 78a/2 (2), 79b/3, 79b/3, 82a/6, 82a/7, 83b/13, 85b/6, 89b/6, 96a/7, 106b/10, 107b/11, 109a/3, 110a/6, 111b/2, 113b/10, 116b/10, *mukarrebleridin* 6b/1, *birbiridin* 6b/5, 10b/4, *ğazabıdın* 6b/7, 6b/8, 6b/13, 108a/3, *altundın* 7a/3, *cümledin* 7a/4, 9b/6-7, 41a/2, 99a/5, *cihetdin* 7a/10, 35a/7, 59a/2, 77a/9, 81b/8, 82a/4, 87a/6, 87b/3, *radıya'llāhu ^canhđın* 7b/7-8, *özleridin* 7b/11, *sebebidin* 7b/13, 8a/1, 108b/11, 113a/11, *bulardın* 8a/2, 88a/13, *ferzendlerinğdin* 8a/7, *anınğdin* 8a/8, 13b/12, 20b/13, 22b/7, 26b/10, 30b/9, 36b/8-9, 71b/7, 78a/2, 79b/8, 87a/7, 88b/11, 93a/7, 101a/4, 101a/5, 106b/1, 107b/1, 111a/5, 114b/3, 120a/7, *kısmetdin* 8b/3, *^cazze ve celledin* 8b/3-4, *te^cālādın* 8b/5, 31b/2, 34b/7, 58a/11, 122a/11, *yokıdın* 8b/5, *edebdin* 8b/10, *ziyādelikidin* 8b/11, *hünerdin* 9a/4, 13b/6, 14a/13, 14b/8, 21b/8, 74b/11, 87a/6, *nesebdin* 9a/4, 9a/5, *hıreddin* 9a/5, *ismdin* 9a/6, *kolunğdin* 9a/12, 68b/2, 107a/3, *maḥlūkātđın* 9b/1, *cānlıklardın* 9b/1, *sebebdin* 9b/7, 29a/12, 39a/9, 72b/9, 101b/9, 104b/5, 109a/6, 109b/5, *ziyādelikidindür* 9b/10, *sözlemekdin* 10a/2, 15a/5, *bolmağdın* 10a/8, 10a/9, 106a/11, 106a/12, 115b/11, *örgermekdin* 10b/2, 74a/7, *kündin* 11a/3, 12a/7, 12a/10, 14a/11, 30b/2, 30b/8, 30b/10, 44a/13, 48a/4, 63b/12, 65a/9, 66a/13, 66b/4, 74b/8, 75b/4, 115b/4, 126b/5, *közidin* 11a/9, *töşüklerdin* 11a/11, 11a/12, *tahtđın* 11b/2, *nāndın* 12a/3, *kişilerdin* 12b/4, *yaḥşılıkdın* 12b/5, *sorğuçıdın* 12b/8-9, *hālleridin* 12b/13, *cihāndın* 13a/2, 86b/11, *^cālemdin* 13a/2, 51b/11, 78b/7, 81a/4, *^cayblarıdın* 13a/9, *hünerleridin* 13a/10, 112b/12, *bīgānelerdin* 13a/10, *olardın* 13a/11 (2), 20b/9, 38a/3, 116b/10, *kişidin* 13a/12, 25b/12, 26b/9, 26b/11, 27a/10, 47a/5, 56a/12, 75a/2, 80a/6, 83a/12, 83a/13, 83b/9, 84a/2, 86a/13, 88b/4, 95b/5, 96a/11, 115a/1 (2), 120a/13, *éşitmekdin* 13b/2, 92b/4, *kılmağdın* 13b/2, 41a/7, 53b/3, 54b/13, 55a/4, 57a/4, 57a/8, 59a/10, 68b/10, 82a/5,

96b/3, 100a/4, 105a/4, 106a/12, 108b/3, 110b/12, 114b/9, *dānişdin* 13b/7, *şermdin* 13b/7, *hūydin* 13b/8, 15b/6, *nā-dāndin* 13b/10, 14a/5, *doslarım*din 13b/13, *düşmenlerim*din 14a/1, *méndin* 14a/1, 17a/11, 19a/4, 25a/13, 37b/5, 39a/6, 56a/12, 114b/2, 118a/8, *özüm*din 14a/4, *dānādin* 14a/6, *özgedin* 14a/7, 14a/9, 14a/11, 119a/4, *hem-tenglerin*ğdin 14a/10, *hemmedin* 14a/13, 17a/8-9, 20a/11, 26b/2, 26b/7, 29b/3, 34a/1, 37b/4, 47a/13, 62a/9, 62b/9, 64b/2, 64b/12, 69a/5, 69b/8, 79a/3, 122a/3, 126a/6, *süstlük*din 14b/3-4, *bérmek*din 14b/13, 101b/1, *günāhdin* 15a/5, *bağillik*din 15a/4, 121b/5, *unutkanlık*din 15a/4, *ayıtmaklık*din 15a/4-5, *işdin* 15b/7, 25b/5, 25b/6, 30a/9, 43b/12, 45b/13, 57b/1, 112a/13, *şakirdin* 15b/10, *mundin* 15b/12, 16a/3, 20a/9, 23b/12, 25a/11, 26b/4, 40a/2, 40b/2, 48b/1, 56b/8, 103a/1, 110b/3, 113b/5, *dil-tenglik*din 16a/1, *sözdin* 16a/2, 17a/6, 20b/3, 22b/3, 23b/6, 33b/10, 39a/3, 39a/7, 83a/10, 93a/13, 110a/6, 114b/4, *sizdin* 16a/2, 20b/9, *yavaşlık*din 16a/13, *yārānlardın* 16b/8, *nādānlığın*din 16b/12, *Rūmdin* 17a/1, *Husrevdin* 17a/1, *élçidin* 17a/6, *anadın* 17a/8, 24b/4, 72b/10, 102a/11, 102b/1, *kılurdin* 17b/6, *méndindür* 17b/10, *hem-cinslerin*ğdin 17b/13, *yétgenin*ğdin 18a/3, *bérgenin*ğdin 18a/3, *miñnetdin* 18a/4, *rāstdin* 18b/5, *hacdin* 18b/8, *ihsānı*din 19a/2, *kentdin* 19a/5, *kırtlardın* 19a/7, *hatunlardın* 19a/8, *yavuklardın* 19a/11, *şehridin* 19b/1, *meşakke*t²din 19b/9, 59a/11, *hükmidin* 20a/4, *sözidin* 20b/2, 118b/13, *lafz*din 20b/5, *ağzı*din 20b/7, *ömrin*din 21a/1, *āsmān*din 21b/4, *ilm*din 21b/7, 74b/10, 87b/7, *niḥāyet*din 22a/1, *birbirler*in²din 22a/10, 64b/10, *ēşitür*din 22b/5, *hikmet*din 22b/10, *ḥāmūşlu*ğ²din 23a/5, *aşḥāblar*ın²din 23a/11, 23b/8, *ornı*din 23b/4, 116a/11, *ḥacālet*din 24a/8, *uykusı*din 24b/2, 119a/1, *anası*din 24b/8, *sözler*din 24b/13, 28a/3, 37b/8, 86b/7, 103a/6, *sözler*in²din 25a/1, *haberler*in²din 25a/2-3, *ulemālar*din 25a/6, *bendeler*in²din 25a/8, *adāletim*din 25a/9, *merḥametim*din 25a/10, *gerdiş*in²din 25b/3, *zevāldin* 25b/4, *bérgüç*in²din 25b/13, *bolğandın* 10a/7, 15b/3 (2), 26a/7, 32a/7, 62b/13, 106b/13, *iṭimād*lı²ğ²ardın 26a/11, *tekebbür*lüğ²in²din 26b/1, *nā-dānlar*din 27a/1, *beden*in²din 27a/1, *asramak*din 27a/1, *elem*din 27a/4, *feşimān*lık²din 27a/13, *büzür*gler²din 27b/2, *yétgen*ler²din 27b/8, *démek*din 27b/10, 42a/13, 116b/8, 119b/10, 127a/13, *yigit*ler²din 28a/10, 29a/9, 29b/4, 30a/1-2, *türk*ler²din 28a/12, 28a/13, *şūḥluk*din 28a/12, *yigitlik*din 28b/1, *ölüm*din 28b/6, 29a/6, 30a/3, 30b/6, *şehr*din 28b/10, 45b/10, *ölgen*in²din 29a/1, *hem-sāy*ed²in 29a/3, *yükler*in²din 29a/6, *mağrūr*luk²din 29a/10, *karı*lar²din 29b/11, 30a/1 (2), 31b/5, 43a/7, *ceng*din 29b/13, *pīrlık*din 30a/3, 31a/11, *tiriglikin*ğ²din 30a/11, *tiriglik*din 30a/12, 55a/11, *sebebdin*dür 30b/4, 71a/2, 86a/7, *karılık*din 30b/7, *yaş*din 30b/13, *yıldın* 31a/1, 34a/13, 38b/2, 46a/2, 73b/8, 90b/13, 91a/4, 91a/7, *atmış*din 31a/3, *seksendin* 31a/4, 31b/7, *düşmenim*din 31a/13, *belā*din 31b/1, 83b/3, *renci*din 31b/11, *pīrlık*din 31b/13, *akl*din *érmes* 32a/2, *nā-dān*lık²din 32a/4, *vaṭanın*ğ²din 32a/5, *içmek*in²din 32a/9, *kılğanın*ğ²din 32b/5, 121b/1, *obda*n²din 32b/7, *ḥāl*id²din 32b/11, 46a/4, 64b/12, 78b/8, 99a/5, 99a/7, 115b/11, 117b/6, *vaḳt*din 33a/9, 121a/1, 121a/2, *mihmān-dār*lı²ğ²ımdin 33b/8, *taāmdin* 34a/4, 35a/8, 36a/8 (2), *meclis*din 34a/4, 40b/4, 106a/4, *işler*in²din 34a/12, 79a/12, *melāmet*in²din 34b/2, 44a/2, *bolur*din 34b/3, *meclis*in²din 34b/6, *girdārın*ğ²din 34b/8, *ḥadd*in 34b/12, *endāzesi*din 34b/13, *sāat*din 35a/5, *ğış*din 35b/1, *küdūret*din 35b/2, *neşes*in²din 35b/2, *dağdağası*din 35b/3, *ḥālet*in²din 35b/8, *namāz-ı dīger*din 35b/9, *sāyes*in²din 36a/2, *içmek*din 36a/5, 61b/9, 90b/6, *mizāb*din 36a/8, *piyāle*din 36a/9, *zarār*ı²din 36a/10, *baş*din 36b/3, 64b/5, 103a/12, *dünyālık*din 36b/9, 71b/12, 76a/2, 91a/7, 107b/1, *ayb*din 37a/8, 71b/4, *ulu*ğ²ardın 37b/4, 106b/8, *mihmān-dār*lı²ğ²ın²din 37b/9, *hizmet-kār*lar²ın²din 37b/12, 41b/12, *érted*in 38a/5, 94b/9, 94b/13, *mihmān-dār*lık²din 38a/6, *emīrū'l-müminīn*din 38b/8, *fermān*ın²ğ²ız²din 38b/10, *zere*din 39a/9, *mihmān*din 39a/10, *hizmet-kārın*ğ²din 39b/4, *çehres*in²din 40b/6, *bed-hūyluk*din 40b/11, *bed-hūyluk*dındur 40b/13,

cünündin 41a/3, mutāyebedin 41b/9, hizmet-kārlarının 41b/12, °aleyhi's-selāmdın 41b/13, 64b/9, 84b/3, gūrlarının 42a/6, ḥalāyıkın 42b/1, mertebesidin 42b/9, 74b/13, leṭāfetidin 43a/4, luṭfidin 43a/6, luṭfın 43a/6, °āşıklıkın 43a/11, 44a/3, puldın 43b/1, yokluğın 43b/3, ḥālīngdin 43b/11, 67b/11, viṣāldin 43b/13, ḥükemālarının 44a/4, °ışkıdın 44a/4, koldın 44a/13, 57a/2, 57b/11, 58a/1, 94a/9, 107a/4, cemāl-i dīdārının 44b/5, haftadın 44b/5, koldın 44b/6, °avāmü'n-nāsdın 45a/10, öyidin 45b/11, 60b/3, oğuldın 46a/12, in°āmıdın 46b/3, oğullarının 46b/6, tilidin 47a/3, koymakdın 47a/4, ḥalkdın 47a/7, 65b/12, 67b/8, 77b/4, 93b/13, 103a/6, 125a/4, ziyāndın 47b/3, ḥ°āhişidin 47b/3, biridin 47b/10, vakıtlarının 48a/3, te°şīridin 48a/6, 48b/13, °ālemidindür 48a/6, almakdın 48a/11, 72b/7, 90a/3, 97b/2, ḥammāmdın 48b/7, 49a/6, havāsıdın 49a/2, yémekdin 49a/9, şūretidin 49b/7, 69a/5, ḥareketlerdin 50a/8, kulaqdın 51a/1, közdin 51a/1, tekellümdin 51a/3, mekānıdın 51a/5, uykuğın 51b/1, ḥikmetdin 51b/3, zārüretdin 51b/13, şaşlıkdın 52b/6, arkasıdın 52b/9, 53b/6, 60b/7, 94b/6, 116a/12, ḥaṭardın 52b/10, 53a/5, 54a/13, birdin 53a/13, ékkidindür 54a/5, sékkizdin 54a/9, cengidin 54b/13, Şemsü'l-Me°ānīdin 55b/13, fi°lidin 56a/1, élgidin 56a/4, ḍarbdın 56a/5, öltürgeñiñdin 56a/13, ögürgeñidin 56a/13, öltürmegendin 56b/2, yamanlıkdın 56b/11, ḥelāldin 57a/6, meşakkatidin 57b/6, rencdin 57b/11, kāhillikdın 57b/11, yanıñdin 58a/4, ḥarcın 58a/4, maḫşüddin 59a/7, 87a/10, cāndın 59a/8, 66b/11, 116b/2 (2), 123b/2, oğrılardın 59a/10, āsāyişdin 59a/12, nā-murādıların 59b/7, āzārdın 59b/10, némersesidin 60a/4, ḥāldin 60a/11, 98a/11, 98b/13, 114b/12, serābdın 60b/10, 61a/1, 92b/9, emānet-dārdın 61a/5, ādemlikdin 61a/6, ṭarīkasıdın 61a/6, eşikdin 61b/6, kılışdin 61b/7, 67a/10, ağırkıdın 62b/1, bendedin 63a/13, 64a/4, kavmlerdin 64b/8, ḥalkıdın 65b/12, 105a/13, yérđin 66a/7, 105b/2, bī-tākatlikdin 66b/13, rest-gārlarının 67a/1, sokğuçıdın 67a/2, şütür-bāndın 67a/3, sevdāın 67b/1, uluğlarıdın 68a/6, 106b/6, ādemlerdin 68a/9, kılğanıdın 68a/12, ḥevlīsıdın 68b/4, yétgürüşdin 68b/6, tonumakdın 69a/8, 106b/1, ma°nāsıdın 69a/10, lebidin 69a/13, ḥareketidin 69b/7, °illetdin 70a/6, némedin 70a/9, 122a/9, tuḥfedin 71a/8, kesellerdin 71a/12, ḥatunıñdin 71b/12, balanğdin 71b/12, ferzenddin 71b/13, ékkidin 72a/2, muḥabbetiñdin 72a/11, ḥatundın 72a/12, 72a/13, bala barkasıdın 72b/2, öylenmekdin 72b/3, bazardın 72b/4, şalāḥdın 72b/8, cümlesidin 73a/8, ṭarafıdın 73b/8, deryāsıdın 73b/11, ḥādişesidin 74a/5, sokmakdın 74a/9, örgetmekdin 74b/2, 75a/9, fehmdin 74b/2, ḥānesidin 74b/7, toḡğanıñdin 75b/1, bīgānedin 75b/2, 75b/3, ṭarafdın 75b/4, ġamıdın 76a/3, °Acemdin 76a/5, satmakdın 76a/9, aldımdın 76a/12, boluşumdın 76b/9, kızuıñdin 77a/2, merdāniyyetdin 73a/4, oğluñdin 77a/4, belā-yı °azīmdin 77a/6, birādersizlikdin 77a/9, vechdin 77b/1, 87a/11, 107a/8, dostlarıñdin 77b/2-3, 79a/7, İskenderdin 77b/7, dostuñdin 77b/11, 78a/1 (2), dostlukıdın 77b/12, dostdın 78a/4, 78a/11, 79b/4, hem-nişīndin 78b/1, yamanlardın 78b/2, 125a/5, dostlarıdın 78b/7, şākirdleridin 78b/12, könğlidin 79b/6, 81b/11, 109a/12, 127b/7, ḥīlesidin 79b/13, tedbīridin 79b/13, °adııvıdın 80a/5, leşkeridin 80b/8, öydin 81a/6, 111b/7, könğlümdin 81a/13, düşmenlikdin 82a/1, dostlukdın 82a/1, düşmeniñdin 82a/2, dostluğuñdin 82a/4, kılışdın 82a/7, °aql-ı küldin 82b/13, ejdehādın 83a/12, ḥaddidin 83b/10, 104a/10, nihāyetidin 83b/11, ġazabıñdin 83b/13, birevdin 84a/1, içidin 84a/8, °adlıñdin 84b/2, şerāfetidin 84b/10, ayıtmakdın 85a/5, 92b/5, 105b/12, ḥ°āhişdin 86a/4, baḥtıñdin 86a/13, kılmağıñdin 86b/1, atamdın 86b/12, 87a/1, hūnerlerdin 87a/5, ṭarīkadın 87b/3, ḥavādişidin 87b/4, esrārıdın 87b/5, °ilmidin 87b/7 (2), 108b/1, 108b/7, °ibādetdin 88b/1, ḥaber-i mütevātirdin 88b/9, mes°eledin 89a/1, mümkinātdın 89a/2, yavuklarıñdin 90a/1, recādın 90a/6, rahmetidin 90a/6, 126b/3, müdde°idin 90b/4, şerī°atdın 90b/6, evvelidin 90b/11,

aydın 91a/11, ékkimizdin 91a/13, müddetdin 91b/11, dırahtdın 92a/2, haşmdın 92a/12, kitābdın 92a/13, 99b/2, sormakdın 92b/4, mezhebelerdin 92b/6, maşrıkdın 93b/1, karakçıdın 93b/2, şirdin 93b/3, nā-emīnlikidin 93b/3, sevdā-gerdin 93b/4, özidin 93b/11 (2), 106a/13, 107a/5, süddin 94a/1, 96b/5, 107a/1, 107a/4, pūlunğdın 94a/4, namāz-ı bamdāddın 94b/4, şerikçilikdin 95a/8, barmağdın 95b/1, arkağdın 95b/6, feşīmāndın 96a/10, ādemdin 96a/12, nesiiyyedin 96b/2, ğalağdın 96b/11, kullarınğdın 96b/11, güft u güydin 97b/9, cinsidin 98b/1 (2), cinsidindür 98b/2, hıltdın 98b/5, mizācdın 98b/5, °anāşırdın 98b/5, kağdın 99a/9, Sitte °Aşeredin 99a/11, Eflāṭūndın 99a/13, kitābıdın 99b/1, 99b/10, 99b/11, 99b/12, maḳālīdin 99b/1, ğızāsıdın 99b/4, ıssığdın 99b/6, 99b/13, ilgerkidin 100a/11, reşkdin 100b/1, ğamdın 100b/1, 100b/9, astıdın 100b/5, hılṭ-ı hāmdın 100b/10, öfkedin 101a/1, taldın 101a/1, 101a/9, hūndın 101a/7, boluşdın 101b/3, vechdindür 101b/6, ṭalī°din 102a/6, derece-i ṭalī°din 102a/5, derecesidin 102a/7 (2), héç kaysıdın 102a/8, aḥkāmdın 102a/9, rahmetu'llāhdın 102a/11, şartlarıdın 102b/7, 112b/13, hesābdın 102b/8, i°tidālīdin 103a/1, bābdın 103a/2, °ilm-i hendesedin 103a/3, tokkuzdın 103b/10, terānedin 104b/10, nağmenğdın 104b/11, ma°nādin 105a/3, ḥāşlardın 105a/11, küdeklerdin 105a/12, °ayyārlardın 105a/13, beytleridin 105a/13, perdedin 105b/2, münāzaradın 105b/8, ḥizmetdin 106a/11, 107a/2, murādıdın 106b/2, atañğandın 106b/12, ḥācetdin 107b/2, derecelerdin 108a/7, °ilmelerdin 108b/1, °ilm-i şer°din 108b/8, nökerlikdin 108b/13, manşıbıdın 109a/6, girdābıdın 109b/8, işāretlerdin 109b/12, Şemerkaḥdın 110a/4, fermanımdın 110a/5, sulṭāndın 110a/9, nā-çārılığdın 111a/4, ḳāşıddın 111b/2, aḥvāldın 112b/3, taşarrufdın 113a/2, mu°āmelātdın 113a/3, fütümeḳdin 113a/3, 113a/5, şuğldın 113a/4, bāredın 113a/10, ḥürmetidin 113b/5, müzevvirlikdın 113b/6, çerāğdın 113b/8, otdın 114a/1, pādşāhlardın 114a/8, pādşāhdın 114b/9, °ameldin 114b/12, manşıbdın 114b/13, memleketidin 115a/5, mülkidin 115a/6, vezīrlıkdın 115b/3, ibermekdin 115b/11, rüzgārıdın 115b/13, sipeh-sālārdın 116a/11, kéynidin 116b/1, toğradın 116b/3, nā-maḥremdin 117a/1, anğlağandın 117b/1, zindāndın 118a/3, °āmidin 118a/4, 118a/7, bāğdın 118a/7, şahrādin 118b/6, °amel-dārdın 118b/6, ṭāyīfedin 119a/11, cinsdin 119a/12 (2), vehmidin 119a/13, Türküdin 119b/2, Hindüdin 119b/2, fervānedin 119b/8, siriştinğdın 120a/2, mālinğdın 120a/8, şıfatlardın 120b/8, aḥtarmağdın 121a/6, dihkānçılıkdın 121a/8, hüner-menḳdın 121a/9, hem-pişelerinğdın 121a/10, hünerinğdın 121a/12, bendeleridindür 122a/13, müteferriḳātdın 122b/5, °ālemlerdin 122b/9, felekkin 123a/3, 123a/6, havādin 123a/3, nefsdin 123a/3, 123a/8, °aḳldın 123a/3, terkībīdin 123a/5, heyūlādin 123a/7, feyzidin 123a/11, rūḥānīdin 123b/6, °ulvīdin 123b/8, Müselmānlardın 124b/11, aldıdın 125b/4, 125b/10, zamāndın 125b/4, °ayyārdın 125b/5, aşḥāb-ı şuffadın 126b/8, ḳudukdın 127a/7, dünyādin 127b/2, āfetidin 127b/4, kerāmetidin 127b/11, yosunıdın 127b/11, fıkridin 127b/13, tefekkürdin 128a/1, fışkdın 128a/6, esbāblardın 128a/7, ehl-i töhmetdin 128b/2, üzesidin 128b/7, ḳavmdin 128b/9.

-DI-nğ/-DU-nğ (teklik ikinci şahıs görülen geçmiş zaman eki):

tonudunğ 1b/8, tanudunğ 2b/1, 79b/8, 101a/10, ḳutuldunğ 2b/1, 127a/13, kélmes érđinğ 6a/2, kélđinğ 6a/3, ḳıldınğ 6a/3, 12a/13, 14b/7, 49b/11, 56b/1, 84b/10, 92a/4, kélṭürđinğ 7a/7, ḳılur érđinğ 8a/8, bildinğ érse 9b/8, bildinğ 34a/8, 70a/5, 71a/11, 100b/8, ḳılıp érđinğ 9b/9, boldunğ 12a/1, 14a/5, 28b/1, 30b/3, 38a/8, 127a/9, salđinğ 12a/10, taptınğ 12a/13, körsettinğ 12b/6, tutturdunğ 14b/9, tuttunğ 17a/9, ḳarıdınğ 29b/12, bérđinğ 39a/2, déđinğ 40a/2, 54a/7, attınğ 41b/7 (2), emānet bérıp érđinğ 61a/2, 61a/5, kétmedinğ 61a/3, kördünğ

65b/8, *kélmedinġ* 71a/7, *kéltürdünġ* 77b/8, *bérip érđinġ* 91b/2, *démedinġ* 92a/10, *démes mü érđinġ* 92a/11, *kılmas mu érđinġ* 92a/12, *bardınġ* 94b/10, 127a/10, *kéltürmedinġ* 97a/9, *körmedinġ* 110b/10, *fütüdüinġ* 111b/6.

-DI-nġIz (teklik ikinci şahıs görülen geçmiş zamanın nezaket şekli):

bolġay érđinġiz 21a/10, *aldınġiz* 29b/8, 114b/2, *almadınġiz* 31b/10, *koptunġuz* 33b/9, *bérđinġiz* 39a/4, 118a/8, 118b/8, *kāh ettinġiz* 95a/1, *kılmadınġiz* 97a/10.

-di-nġiz (çokluk ikinci şahıs görülen geçmiş zaman eki):

yémedinġiz 37b/5.

-dUK (teklik birinci şahıs görülen geçmiş zaman ekinin nezaket şekli):

kılduġ 28a/2, 48a/13, 125b/13, 126a/4, *kéldük* 50a/11, 73b/9

-DUK (çokluk birinci şahıs görülen geçmiş zaman eki):

çıktuġ 73b/8, 74a/1, 91a/3, *kıla'lmaduġ* 73b/9, *kirdük* 73b/10, *yéttük* 73b/10, *kişi érđük* 73b/13, *olturup érđük* 91a/4.

-DUr- (fiilden fiil yapma eki):

kéltürgey 3b/4, 7a/11, 67b/6, 108b/10, 126b/6, *öltürmekdin* 4b/4, 107a/1, *kéltürmegil* 4b/6, 119b/5, *kéltürse* 4b/8, 11b/3, 30b/8, 37b/11, 50b/10, 74a/10, 87a/6, 123a/11, *olturup* 5b/7, 23b/1-2, 23b/3, 23b/7, 33a/12, 38b/10, 89a/6, 91b/10, *kéltürdinġ* 7a/7, *kéltürüpdürler* 7b/7, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 20b/6, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 39b/8, 45a/13, 106b/5, 123b/11, 125a/8, *olturguzġaylar* 7b/11, *kéltürmese* 8a/4, 11b/4, *olturđı* 11a/12, 11b/1, 11b/2, 12b/1, 15b/10, 17a/2, 38b/11, 92a/2, *olturupdur* 11b/6, *kéltürüp* 11b/7, 19b/6, 20b/12, 23b/8, 37b/11, 38a/1, 38b/3, 50b/7, 112a/8, 112b/10, *kéltürsem* 11b/8, *kéltürür-mén* 11b/9, 110b/10, *kéltürdi* 11b/10, *kéltürgil* 11b/12, 14b/7, 37a/13, 37b/1, 38a/4, 74b/6, 89a/9, 111b/13, 116b/11, *kéltürenġizler* 12a/5-6, *kéltürgeli* 13b/1, 33b/11-12, 37b/12-13, 65b/13, *tutturduinġ* 14b/9, *yandurmaġıl* 15b/5, *olturup érđi* 15b/9, 33b/5, *ġaynatturup* 16a/10, *olturgıl* 16b/9, 33b/11, 37b/2, 37b/3 (2), 37b/4, 40a/12, 49a/3, 52b/7, 114a/10, *kéltüredür* 17b/12, *kéltürür* 19a/7, 22b/2, *kéltürmek* 21a/4, 46a/4, 57a/1, 98b/8, *sındurma* 22b/8, *kéltürdiler* 25a/6, 31b/8, 73b/5, *kıldurđı* 25a/7, 112a/12, *kéltürgeyler* 25a/13, *bildürme* 27a/10, *alışturup* 29a/9, 119a/13, 119b/3, *kéltürsenġ* 26b/6, 32b/2, 38a/4, 59a/13, *yandurup* 33b/7, *ġoydururlar* 33b/13, *olturmaġıl* 37b/1, 49a/4, *olturmaġan* 37b/4, *ġılışturdılar* 38b/4, *öltürmek* 39b/13, 55b/1, 85a/7, 85b/9, 106b/1, 112a/5, 117b/5, *öltürsünler* 40a/1, *kéltürey* 40a/5, *éşittürüp* 42a/12, 89a/3, *oltururġa* 45a/2, *kéltürgey-miz* 45b/3, *kéydürdi* 45b/6, *oltursun* 45b/11, 91b/3, *kéltürgen* 48a/4, 74a/5, 74b/10, 85a/3, 87b/13, *aldurmak* 48a/9, *kéltürür* 48b/6, 50b/8, 59b/9, 103b/2, *kéltüra'lur* 51a/10, *mindürmek* 53b/9, *yanduray* 54a/12, *yandurgıl* 54a/12, *késtürür-sén* 55a/7, *öltürmekge* 55a/12, 55b/13, 78b/13, 85a/7, 106b/10, 126a/12, *öltürgeninġdin* 56a/13, *öltürmegendin* 56b/1, *öltürsem érđi* 56b/2, *kéltürdüim* 56b/4, 75a/1, 71a/8, 77b/10, *kéltürür-sén* 58a/9, 88a/2, 93a/7, *öltürür* 58b/13, *aldurgıl* 60a/3, *olturgalı* 67a/6, *sokturđı* 71a/10, *kıldurġay-sén* 76a/9, *sokturgıl* 74a/11, *olturguzunġlar* 76a/11, *olturguzdılar* 76b/1, 112a/1, *kéltürdüinġ* 77b/8, *öltürgeli* 78b/10, 125b/4, *öltürüp* 85a/8, *öltürülgüġinġinġ* 85a/8, *yandurma* 85b/5, *yüz kéltürmes érđi* 86a/8,

kéltürmekniň 88a/1, *olturğanlarnı* 89a/7, *olturğanda* 89b/6, 128b/11, *olturup érdük* 91a/3, *kéltürüp-mén* 91a/8, *tapturup* 92a/12, *olturmañıň* 92b/2, *kéltürmegey* 95a/9, *olturmağay* 95b/4, 128b/3, 128b/9, 128b/13, *kıldurup* 96b/1, *satturur érdi* 97a/4, *aldursa* 101a/7, *oltura-sén* 104b/12, *kéltürgünçe* 105b/3, *öltürgil* 106b/7, 118a/13, *öltürdi* 106b/8, 119a/1, *öltürmesün* 106b/9, *öltürmekni* 106b/10, *öltürmekniň* 107a/2, *olturğay* 108b/2, 125b/11, 128a/13 (2), *kéltürgümdür* 110a/9, *olturğuzdı* 110b/13, *kéltürgeyler* 111a/4, *kolğa kéltürgeli bolur érdi* 111a/12, *kéltürmes-mén* 111b/7, *kéltürmesem* 111b/8, *olturdılar* 112a/7, *yandurğalı* 113b/8, *kéltürgey-sén* 113b/9, *olturğay-mén* 114a/12, *tutturmak* 119a/4, *bildürmek* 123b/10, *ulaştırurda* 124a/1, *olturup érdiler* 125a/9, *olturğan bolsa* 125b/3, *olturğan* 125b/5, 125b/10, *olturar érdiler* 126b/10, *olturur* 128b/1.

+DÜr/+durur (teklik üçüncü şahıs bildirme eki):

yoqtur 1b/6, 5a/4, 13b/6, 14a/8, 21a/13, 45a/10, 74b/11, 74b/12, 87b/2, 90b/5, 110a/4, 112b/3, 114a/5, 114a/11, 114b/1, 114b/2, 122a/10, 122b/3, 123a/9, *yoqdur* 1b/7, 4b/4, 8b/12, 12a/1, 38b/8, 51b/11, 72b/4, 73a/5, 73a/6, 79a/6, 86b/12, 87a/8, 90b/8, 91a/6, 97b/13, 119b/12, 123b/7, *kılğuçıdur* 1b/10, *kalmağdur* 1b/12, 53b/4, 92b/12, 94a/12, *kélgüçidür* 2a/2, *mañz-ı günāhdur* 2a/5, *sezāvār-dur* 2a/13, *‘azze ve celledür* 2b/1-2, *mezükürdur* 2b/5, *nişānidur* 2b/9, 63b/6, *oldur* 2b/9, 4a/8, 7a/5, 9a/7, 12a/9, 20a/6, 51b/5, 60b/1, 63a/8, 64b/7, 65a/3, 70a/6, 70a/7, 70a/9, 70a/10, 70a/12, 70b/1, 86b/8, 93b/1, 93b/9, 94a/5, 97a/11, 98a/9, 98a/10, 98a/11, 98b/4, 99a/9, 102a/13, 105b/1, 110a/1, 112b/13, 124b/4, 125b/9, 125b/10, 126a/8, 127a/1, *şābitdür* 3b/11, *bēşdür* 4a/1, *hāşdur* 4a/1, *‘āmdur* 4a/2, 5a/3, *‘ibādetidür* 4b/1, *bolmağdur* 4b/5, *bardur* 4b/7, 7a/12, 7a/13, 7b/5 (2), 10a/1, 10b/13, 11b/11, 12b/5, 18b/3, 24b/3, 31a/12, 33b/6, 34b/12, 41a/8, 47a/6, 50b/12, 54a/6, 59a/8, 59b/8, 60a/2, 60b/5, 62a/6, 87a/10, 87a/12, 87b/1, 91a/7, 92b/12, 94b/4, 95a/13, 95b/5, 102b/10, 102b/11, 107a/4, 114a/10, 119b/12, 124b/2, *obdandur* 4b/8, 69a/11, 69b/11, 69b/12, 70b/9, 87b/6, 92b/2, 96b/3, 103a/9, *tevāzu‘dur* 4b/9-10, 42b/7, *‘avretlerinğdür* 4b/11, *şarğdur* 4b/12, 62a/13, 126a/4, *uşbudur* 5a/1, 20a/9, 54b/1, 65a/2, 118b/1, 120b/6, 125b/13, *revādur* 5a/5, 36b/10, 42a/8, 44b/13, 47b/1, 52a/1, 52a/8, 53a/3, 53a/10, 53a/11, 53a/13, 54a/4, 54b/7, 69a/3, 69a/4, 92b/8, 96b/6, 122b/6, *hacdur* 5a/8, *işidür* 5a/10, 12b/11, 33a/9, 42b/3, 42b/10, 52a/11, 52b/9, 60a/1, *andadur* 5a/12, *némersedür* 6a/11, 49b/5, 122a/10, 123a/9, 124a/12, 127b/2, *ṭā‘atdür* 6a/13, 6b/9, *meşellikdür* 6b/2, 8a/9, *yégüçilerdür* 6b/3, *kādirdür* 6b/3, *üçündür* 7a/2 (2), 7a/3 (2), 16a/6, *fermānidur* 7a/8, *şehvetdür* 7a/9, *vācibdür* 7a/11, 14a/6, 23b/11, 25a/2, 40a/4, 99b/5, 104a/7, 108b/11, *kiçikdür* 7b/2, *hağğıdur* 7b/2, *ékkidür* 7b/4, *nédür* 7b/8, 12a/11, 13b/3, 18a/11, 24a/2, 28b/7, 39a/1, 45b/13, 116a/13, 118a/10, 122a/9, 125b/3, *tenebbühdür* 7b/9, *andağdur* 8a/3, 51b/4, *aşldur* 8a/5, *evlāddur* 8a/5, *hıre-serlikdür* 8a/6, *hūbrağdur* 8b/11, 9b/13, 18b/4, 26a/8, 26a/13, 26b/2, 29b/11, 30a/13, 37b/5, 55a/11, 57b/2 (2), 62b/13, 66b/10, 92b/13, 96a/13, 98a/4, 106b/12, 121a/1, *fāzılrağdur* 9a/3, *émesdür* 9a/6, 34a/7, 42a/8, 46a/1, 54b/4, 54b/9, 58b/11, 59a/8, 64b/1, 67b/7, 70b/3, 70b/11, 79b/9, 80b/5, 85b/9, 87a/6, 89a/3, *‘alāmetdür* 9a/7, 100a/9, 100a/11 (2), 100b/1, *bākīdür* 9a/8, 25b/3, *lāzımdur* 9a/12, 46a/2, 48b/6, 115a/12, 118a/11, 123b/1, 125a/8, 127b/6, 128a/6, *sözlemekdür* 9a/13, *içidedür* 9b/3, 124b/2, *taşıdadur* 9b/5, *pādşādur* 9b/7, *ziyādelikidindür* 9b/10, *ziyānlığdur* 9b/12, 33a/7, 47b/8, 47b/11, 47b/12, 48a/2, 48a/13, 48b/3, 49a/9, 49b/13, *lāyıkdur* 10a/6, 63a/11, 63a/12, 63b/5, 64a/6, 64a/10, *‘ādetidür* 11a/5-6, 33a/8, *eşrefidür* 11b/3, *kündüzdür* 11b/12, *tokdur* 11b/13, *kimdür* 12a/5, 67b/10, 76b/4, 76b/6, 76b/10, 76b/12, *rāstdur* 12a/10,

54a/7, yildur 12a/11, 31a/5, ğamdur 12b/1, oĥşadur 13a/8-9, 30a/13, 75b/3, 87a/13, 87b/1, 107a/2, 115a/8, °aybdur 13a/10, 23a/1, 62a/8, 70b/2, 70b/10, 71b/4, nādānlıkdur 13a/12, yavukdur 13b/4, 64b/6, 107b/5, işdür 13b/13, 43a/12, 52a/9, 61a/8, 73b/5, 120b/6, 126b/11, menfa°atlıgdur 14b/2, 47b/9, netīncesidür 15a/7, şevābdur 15a/8, ĥayādur 15a/9, bī-şermlikdür 15a/9, kişidür 15b/12, 17a/10, 18a/7, 26b/3, 26b/7, 76b/4, 76b/5, arasıdur 16b/5, kem-āzārlikdur 16b/5, ĥūbdur 16b/6, 21a/5, 21a/8, 21a/9, 28a/10, 35b/6, 46a/8, 46a/9, 47b/1, 48a/3, 61a/9, 75b/10, 77a/10, 82a/10, 108a/6, 113a/6, 116b/3, 117b/3, nā-ĥōşdur 16b/8, °ālemdedür 17a/5, hem-°aşrlardur 17a/7, bolġanınġdur 17a/9, nādāndur 17a/10, méndindür 17b/10, ber-ķarārdur 19b/5, sözdür 20a/2, 110b/5, bilmekdür 20a/11, 97b/10, mahfīdür 20b/1, ma°nādudur 21a/2-3, köpdür 21a/3, ĥāşıldur 21a/9, 32a/9, süĥan-güydur 21b/1, ĥalidür 22a/4, 60a/2, ser-encāmıdur 22b/4, selāmetlikdür 23a/2, bī-ĥuredlikdür 23a/2, revā mudur 23b/5, güvāhdur 24a/1, 112b/3, kérekdür 24a/7, 33a/6, 45a/4, mertebesidür 24a/11, 58a/10, 67b/4, 83a/5, 85b/8, 86a/12, meşeldür 24b/1, 43b/4, bölekdür 24b/2 (2), 45a/4 (2), 64b/12, sürmesidür 24b/11 yanġlıġdur 25b/3, 48a/10, düşmendür 25b/10, kılıdur 26b/12, āsānraġdur 27a/1, sözidür 28a/4, 37b/8, özgedür 28a/6, ba°zasıdur 28a/12, ĥaseddür 29b/3, burcıdadur 30b/1, burcıdur 30b/2, sebebdindür 30b/4, 71a/2, 86a/7, aġrıkdur 30b/5, za°fīdür 30b/6, belā-yı cāndur 31a/13-31b/1, şikāyetdür 31b/1, devāsızdur 31b/4, yigitdür 31b/11, 45a/9, bī-ĥaberdür 31b/11, ma°zürdur 31b/12, 46a/7, sezā-vārraġdur 32a/10, nīk-baĥtdur 32a/12, bed-baĥtdur 32a/13, sā°atdür 33a/2, 50a/3, °ādetdür 33a/6, 33a/7, budur 33a/10, resmdür 33a/13, 34a/1, 53a/9, şarṭ-ı İslāmdur 33b/2, mekrūhdur 33b/10, tarīķasıdur 34a/1, 34a/2, 93b/7, bihraġdur 34b/6, 57b/4, zehrdür 34b/10, 34b/12, lāzimesidür 35b/3, ĥāṭır-ĥvāhdur 35b/4, fiyāledür 35b/6, érmesdür 37b/7, 37b/10, 41b/10, 42b/3, 43b/7, 44a/4, 49b/3, 53b/8 (2), 53b/9, 58a/2, 92b/7, 98a/12, 102a/11, 104b/5, 104b/10, 107a/6, günāhdur 38a/7, toludur 38b/6, 62a/9, 96b/5, 101a/11, 114b/10, 114b/12, 116a/13, 119a/3, 120a/12, uşbu mudur 39a/6, nev°idür 39b/1 (2), séniġdür 39b/11, uluġdur 40a/2, 66b/11, 120b/1, zebūndur 40a/11, 70a/12, ĥaşdendür 40b/10, kısmıdur 40b/12, bed-ĥūylukındur 40b/13, evvelidür 41a/7, yamandur 41a/9, 51b/8, 70a/8, 70a/13, 70b/6, 70b/7, 70b/11, 70b/12, 70b/13, 71a/1 (2), 71a/5, 97a/5, 100a/12, 107a/10, kumārdur 41b/2, ĥarāmdur 41b/2, mutāyebedür 41b/9, ni°metidür 42b/8, bilgenimdür 43a/1, laṭīfdür 43a/4, 43a/6, aġrıķidür 43a/10, nā-murāddur 43a/13, derddür 43b/9, yamanraġdur 44a/1, 77a/9, vaġtdur 44a/13, 48a/5, aġrıķıdur 44b/8, ĥōş-durur 45a/6, yaşdur 45a/9, āsāndur 45a/10, düşvārdur 45a/12, fermāniġızdur 45b/12, lāzım turur 46a/5, ādem érmes-durur 46b/10, °ālemidindür 48a/6, kemraġdur 48a/9, bī-edeblikdür 49a/8, pīrlıkdur 49b/7, ĥükmededür 49b/8, uyġududur 51a/13, birdür 51b/11, 69a/2, kündür 52a/13, ékkidindür 54a/5, muĥātaralıgdür 54a/9, anġadur 54b/8, baġlıkdur 55b/2, 116b/11, tāli°dür 55b/9, kılġulukdur 56b/5, müşkilraġdur 57a/9, nişānesidür 57b/10, 61b/9, 100b/10, 100b/11, 107a/7, °azīzdür 58a/4, 59a/8, muĥtāclıkdur 58b/2, 62a/1, fesendīdedür 58b/4, bérmeġlikdedür 58b/5, şūmdur 58b/6, isrāfdur 58b/10, biledür 59a/1, 68b/12, 93a/12, ziyāndur 59a/4, 94a/4, lāzımlıġdur 59a/5, lāzımlıkdur 59a/7, 59b/5, meşakķatdür 59a/12, uluġraġdur 59b/10, mişāldür 59b/10, müşkildür 43a/1, 60a/1, 62a/6, 101b/13, rencdür 60a/10, altındur 60b/13, yıraġdur 61a/6, ĥaṭādur 61a/11, şubudur 61a/13, 80a/13, ĥilāfidudur 62a/7, sevdā-gerlikdür 62a/7, tonumakdur 62a/9, 101b/5, °ilmidür 62a/11, 87b/11, mümkindür 62a/12, yüzidür 62b/6, °ākıldür 63a/8, münāsibdür 64a/12, 76b/13, cinsdür 64a/13, Kıfçaġdur 64b/2, °alāmetidür 65a/13, 65b/7, 100b/10, 101a/1, 101a/9, tüvān-gerlikdur 66b/8, ticāretdür 67a/11, belādur 67b/11, düşvārdur 68a/1, yérinġdür

68b/12, *birledür* 68b/13, 93b/4, 98a/10, 98b/1, 98b/10, 111a/13, 111b/3, 114b/7, 114b/8, 119a/4, 127b/8, *ber-pādur* 69a/5 (2), *aṭdur* 69a/6, *mürüvvetdür* 69a/6, *düşvārakkdur* 69a/8, *körmekdür* 69a/9, *gālibdür* 69a/11, 100b/5, 100b/6 (2), 100b/7, *ayblıgdur* 70b/3, *şūmdur* 70b/5, 70b/8, 70b/10, *şūmraḳdur* 70b/5, *haberdür* 71a/9, *haber müdür* 71a/11, *érdür* 71b/10, *kolunḡdadur* 72a/1, *hōş-rüydur* 72a/9, *tutmaḳdur* 72b/3, *şundaḡdur* 72a/13, *koymaḳdur* 73a/9, *suçılıḳdur* 73b/6, *örgetmekdür* 74b/2, *uzaḳdur* 75a/1, *maḳşüddur* 75a/1, *bolḡanıdur* 75b/12, *yesīridür* 75b/13, *bī-çāredür* 76a/2, *amek-zādeleridür* 76b/7, *tirigdür* 77a/8, 119b/13, *gencdür* 77b/4, *dostdur* 77b/11, *evlādur* 78a/11, *saʿādetdür* 79b/1, *ziyāderekdür* 79b/9, *haḳīrdür* 80a/8, *pādşāhdur* 81b/1, *āgāhdur* 81b/2, *biridür* 81b/3, *ḳavīdür* 82a/6, *naşībedür* 82b/13, *nāḳışdur* 83a/4, *zirāʿat-gāhınḡdur* 84a/4, *sebebdür* 84a/4, *ādemdür* 84b/3, *atasıdur* 84b/4, *Ādemdür* 84b/5, *sezāmızdur* 85a/9, *némedür* 85b/1, 122a/9, *esīrinḡdür* 85b/7, *kerīm müdür* 85b/11, *leʿīm müdür* 85b/11, *mertebedür* 86a/2, *cāy-ı raḥmdur* 86b/5, *hünerdür* 87a/7, 126a/3, *ilmīdür* 87a/11, *hünerīdür* 87a/11, *delīldür* 87a/12, *meşhūrdur* 87b/2, *şıfātdur* 87b/12, *aḳkām-ı şerʿiyyedür* 87b/12, 88a/4, *şerm-sārılıḳdur* 90a/9, *maʿlūmdur* 91a/13, 111b/3, *mühridür* 91b/9, *helāl-i muṭlaḳdur* 93a/8, *pesendīdedür* 93a/8, *muvāfiḳdur* 93a/11, *ṭarīḳadur* 93b/6, *ḳılmaḳdadur* 94a/3, *saklaḡuḳdur* 94a/13, *néçükdür* 95a/2, *satmaḳdur* 95a/4, *bérgenidür* 95a/6, *firībdür* 96a/3, *diyānetdür* 96a/4, *rāstlıḳdur* 97a/13, *ḳısmdur* 98a/5, 98a/9, 98b/6 (2), 98b/7, 99a/1, *mevcüddur* 98a/8, 123b/1, *cinsidindür* 98b/2, *nevʿdür* 98b/2, *törtüdür* 98b/3, *toḳḳuzdur* 98b/3, *müreккеbdür* 98b/5 (3), *teʿşīridür* 98b/9, *tābiʿdür* 98b/11 (2), 98b/12 (2), 98b/13, *nüshādur* 99b/6 *teb-i şafrāvīdür* 100b/12, *ilmüdür* 101b/6, 101b/9, 101b/13, *vechdindür* 101b/7, *ilm-i şerīfdür* 101b/8, *muʿcizesidür* 101b/9, *cirmidedür* 102a/7, *tapḡanıdur* 102a/12, *peyvestedür* 102a/13, *yalḡandur* 103a/9, *āyetdür* 103b/2, *meşāyiḡdür* 103b/4, *merḡūbdur* 104b/7, *rāmīdür* 105b/4, *kirākeşidür* 105b/10, *ḳılmaḡlıḳdur* 105b/13, 106a/7, *ḳılmaslıḳdur* 106a/8, *ziyādedür* 106b/13, 126a/7, *oruḳdur* 107a/1, *emīndür* 107a/1, *yétgürgüçidür* 107b/4, *sınamaḳdur* 108a/1, *baḡillıḳdur* 109a/1, *dostidur* 111b/5, *dostunḡdur* 111b/7-8, *rāst mudur* 112b/10, *saklamakdur* 113a/4, *yürütmekdedür* 117b/12, *berāberdür* 117b/12, *tutḡuḳdur* 117b/13, *ābādlıḳdur* 119a/8, *pādşāh-ı dād-gerdür* 119a/9, *pādşāh-ı bī-dāddur* 119a/9, *gāfildür* 120a/11, *ḳifāyetdür* 120b/7, *şıfatıdur* 122a/10, *bendeleridindür* 122a/13, *zıddıdadur* 122b/11, *vāsıṭadur* 122b/11, *unşurdur* 123a/1, *azīzraḳdur* 123a/9, *şerīfdür* 123a/10, *ulvīdür* 123a/11, *lābüddīdür* 123a/13, *dānişdür* 123b/13, *şāflıḳdur* 123b/13, *ḳaysıdur* 125b/1, *şabrdur* 125b/9, *maʿrifetdür* 126a/6, *şüretdür* 126a/7, *cānıdur* 126a/7, *ḫilāf-ı dīndür* 126b/2, *özidür* 127a/1, *séndedür* 127b/5, *be menzile-yi otdur* 128a/2, *cāyızdır* 128b/11.

-dur (ihtimal kuvvetlendirme eki):

bolḡaydur 12b/10, *ḳılḡulukdur* 56b/5, *yaramasdur* 79b/4.

+dUrlAr (teklik üçüncü şahıs bildirmenin nezaket şekli):

müşaḡḡaşdurlar 36a/4, *Ömerdürler* 76b/4, *Ḥazret-i İmām Ḥasandurlar* 76b/10.

+dUrlAr/+tururlar (çokluk üçüncü şahıs bildirme eki):

ékkidürler 2b/2, *vāsıṭadurlar* 7b/1, *anamdurlar* 8a/1, *bī-naşībdürler* 9b/7, *bardurlar* 19b/2, *barışlıḡdurlar* 25b/2, *hūbraḳdurlar* 36a/2, *ḳişıdürler* 76b/8, 76b/11, *émesdürler* 78a/6, *sezā-vārdurlar* 78b/4, *dostdurlar* 79a/7, *atlıḳdurlar* 94a/5, *muḡtācdurlar* 108a/3, *ḳoydurlar* 117b/6, *hōşnūddurlar* 122a/12, *ālemdürler* 122b/8, *müreккеbdürler* 122b/9, *muḡtelifdürler*

122b/10, *sipāhīdürler* 124a/4, *fukarā-yı taşavvufdurlar* 124a/6, *hükemādurlar* 124a/8, *rūhānīdürler* 124a/9, *peygamber-i mürseldürler* 124a/10, *ehl-i taşavvuf-tururlar* 126a/6.

+dUr-mén (teklik birinci şahıs bildirme eki):

bendesidür-mén 4a/7, *mihmāndur-mén* 6a/3, *ber-haḳdur-mén* 10b/13, *gursenedür-mén* 11b/13, *Ḥudāvendingdür-mén* 17b/10, *teşnedür-mén* 39b/11, *tirigdür-mén* 54a/8, *°ayyārdur-mén* 61a/1, *müheyyādur-mén* 81b/3, *fiyādedür-mén* 86b/11-12, *sevdā-gerdür-mén* 95a/3, *méndür-mén* 111a/3, *élçisidür-mén* 125a/10.

+dür-miz (çokluk birinci şahıs bildirme eki):

rāzīdür-miz 125a/12.

+dUr-sén (teklik ikinci şahıs bildirme eki):

bendesidür-sén 4a/9, *tuḳeylīdür-sén* 6a/4, *°azābdadur-sén* 43b/11, *°ayblıḡraḳdur-sén* 47a/7.

+düz (isimden isim yapma eki):

kündüzlik 5a/1, *kündüz* 5a/1, 11a/13, 25b/2, 33a/2, 36b/6, 50a/3, 70a/13, 91a/2, 111b/6, 111b/13, *kündüzdür* 11b/12, *kündüzkiniḡ* 36b/3, *kündüzni* 50b/3, 51b/3, *kündüzki* 51b/1.

émes-sén (olumsuz teklik ikinci şahıs bildirme eki):

ḡayvānī huş émes-sén 21b/3.

-(I-U)G (fiilden isim yapma eki):

arıḡsızlıkdın 4b/8, *açıḡ* 9b/6, 26a/1, 51a/2, *tirig* 11b/3, 11b/8, 11b/9, 25a/8, 51b/11, 51b/12, 59a/2, *ölüg* 11b/3, 95a/10, *tiriglik* 12a/3, 24b/3, 26a/8, 26b/1, 50b/5, 57b/3, 59a/4, 62a/1, 74b/7, 82a/13, *baḡlıḡ* 13a/1, *açıḡlasa* 13a/3, *açıḡını* 13a/4, *açıḡı* 16a/13, 20a/5, *basıḡ* 18b/10, 31b/7, *baḡlap* 19a/2, *baḡlanmaḡay* 22b/6, *açıḡlamaḡıl* 22b/6, *açıḡlanıp* 23b/6, *kaṭıḡ* 23b/11, 48a/1 (2), 48a/10 (2), 51a/2, 56b/8, 63b/7, 71a/4, 84a/11, 97a/7, 100b/1 (2), 121b/12, 127b/10, *baḡlaḡan* 24a/4, 123a/2, *tiriglik* 25b/7, 50b/3, 59a/1 (2), *tirigler* 25b/8, 26a/4, *tiriglikni* 27a/6, 58b/13, *tiriglikiniḡdin* 30a/11, *tiriglikdin* 30a/12, 55a/11, 59a/9, *baḡlanur* 36b/12, 123b/6, 123b/6, *baḡlaḡıl* 44b/5, *baḡlamaḡıl* 45a/12, 47a/10, 57a/12, 59a/5, 67a/4, *ıssıḡda* 48a/1, 48a/10, *ıssıḡ* 49a/4, 69b/9, *ölüḡniḡ* 51b/10, *tiriginiḡ* 52a/2, *tirigdür-mén* 54a/8, *baḡlıḡdur* 55b/2, *élgidin* 56a/4, *kaṭıḡlıḡ* 59a/4, *yaraşıḡlıḡ* 62b/9, *sasıḡ* 64b/3, 65b/8, *aḡrıḡıḡa* 65b/5, *aḡrıḡı* 65b/6, 65b/7 (2), *şışuḡı* 65b/7 (2), *aḡrıḡınıḡ* 65b/7, *aḡrıḡlarını* 65b/8 (2), *ölüḡni* 66b/6, *tirig-sén* 71b/8, *tirigçilik* 75a/7, *tirigdür* 77a/8, 119b/13, *baḡlama* 80a/4, *tirig érdi* 81a/11, 81b/7, 109a/11, *ḡuruḡ* 82b/7, 115a/8, *açıḡınıḡ* 84b/7, *açıḡını* 84b/7, *satıḡçıḡa* 94b/1, *satıḡçı* 94b/2, 94b/3, 94b/5, 94b/9, 94b/11, 95b/11, *satıḡçınıḡ* 94b/6, 94b/8, *ıssıḡlıḡıḡa* 98b/11, *ıssıḡdın* 99b/6, 99b/13, *çüçüḡ* 10b/8, *açıḡlaḡan* 112a/11, *tiriglikiniḡde* 115a/11, *sürüḡ* 117b/6, *ḡuruḡluḡda* 122b/12, *ıssıḡlıḡda* 122b/12, *baḡlaḡay-sén* 124b/1.

+GA/+ka (yönelme hâli eki):

pādşāhlarga 1b/1 (2), 45a/12, 53a/13, 53b/9, 81b/5, 106a/11, 106a/12, 112b/13, *tonumakğa* 1b/7, 1b/8, *naḳḳāşğa* 1b/9, *özige* 1b/10, 8b/12, 23a/6, 24a/9, 50b/4, 97a/1, 106a/2, 106a/7, 113a/12, 116a/10, 127a/8, 127b/6, 128a/4, *anğa* 1b/10, 4a/9, 5a/9, 5b/10, 6b/7, 11b/3, 13b/8, 13b/11, 15b/12, 16a/4, 16a/5, 16b/4, 18a/3, 19a/1, 20a/10, 24a/12, 24a/13, 24b/5, 24b/12, 26b/3, 26b/7, 26b/13, 29b/7, 29b/9, 32a/11, 36b/3, 37a/12, 39b/7, 39b/12, 43a/5, 43a/7, 44a/6, 44a/7, 44a/12, 45a/12, 45b/9, 45b/10, 45b/10, 47a/9, 47a/10, 47b/2, 56a/2, 57a/12, 59a/7, 67a/4, 68a/4, 71b/10, 73b/6, 74b/5, 74b/9, 75a/11, 75b/12, 76a/10, 77a/5, 79b/3, 80b/4, 81a/8, 81b/8, 84b/11, 90a/8, 90b/11, 91b/3, 100a/3, 104b/6, 104b/7, 105b/8, 106a/11, 106b/5, 106b/6, 109a/1, 111a/6, 114a/12, 114b/5, 115a/11, 117a/9, 117b/10, 117b/11, 119b/13, 120a/11, 123a/2, 123a/13 (2), 124a/6, 125b/6, 127a/12, 127b/9, *taşğa* 1b/11, 10a/5, *özünge* 1b/13, 3a/11, 8a/6, 8a/13, 23a/9, 26a/7, 33b/11, 55b/10, 57b/10, 60a/7, 67a/9, 71b/8, 72a/3, 72b/7, 79b/10, 83b/2, 84b/9, 107b/8, 114a/4, 116a/9, *Āferīde-kār-ı ʿālemge* 1b/13, *izdegenge* 2a/7, *bendelerge* 2a/9, *küstāhlıkğa* 2a/9, *cismğa* 2b/3, *birbirige* 2b/3, 23a/13, 29b/3, 33a/4, 47a/4, 64b/8 (2), 69a/12, 82b/11, 109b/7, 119a/13, 122b/9, 125b/7, *ʿaraşge* 2b/4, *peder ü māderge* 2b/5, *mekānğa* 2b/6, *zamānğa* 2b/6, *hāşşiyetge* 2b/7, *taşavvurunğa* 2b/10, 26a/11, *könğlünge* 2b/11, 4b/6, 10b/7, 10b/8, 27b/13, *halāyıkğa* 2b/12, 3a/1, 3a/8, 3b/8, 4a/2, 6b/7, 12b/6, 14a/6, 18a/8, 20a/12, 42b/2, 119b/7, 120a/2, 126a/10, *bérgüçige* 3a/4, 3a/8, *kılmağanlarga* 3a/4, *yégüçilerge* 3a/12, *haḳīkatge* 3a/11, 122b/2, *olarğa* 3b/1, 18a/6, 68a/9, 77b/5, 124a/3, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 126a/5, 126b/7, 128b/6, *égesige* 3b/7, 3b/8, 60b/2, 61a/11, *niʿmetlerimge* 3b/10, *şükriğa* 3b/12, *peygamberlerge* 4a/1, *yoklukğa* 4a/4, *ayıtğanğa* 4a/5, *bendelikge* 4a/5, *dégenge* 4a/6, *Ḥudālıkğa* 4a/6, *saŋğa* 4a/8 (2), 4a/10, 7a/5, 7b/5, 8a/13, 8b/1, 10b/5, 11a/1, 12a/6, 12a/12, 13a/3, 13b/12, 15b/5, 16b/3, 16b/10, 18a/6, 19b/7, 20a/3, 20a/4, 20a/5, 22b/5 (2), 22b/8, 22b/9, 24a/13, 26b/9, 27a/12, 29b/9, 29b/10, 31a/10, 32a/5, 32a/6, 32a/7, 32a/9, 34b/1, 34b/9, 36b/6, 37a/12, 39a/2, 39a/4, 39a/8, 46b/7 (2), 46b/11, 47a/6, 47a/10, 47b/3, 55a/6, 55b/6, 56a/12, 56b/10, 57a/6, 58a/11 (2), 59a/7, 60a/6, 60a/9, 61a/11, 62a/13, 65a/8, 65b/10, 67b/5, 68a/10, 68a/11, 72b/10, 73a/1, 75b/4, 77b/12, 77b/13, 78a/8, 78a/10, 78a/12, 79a/5, 79a/7, 79a/8, 79b/5, 79b/11, 80a/2, 80b/5, 82a/5, 82a/7, 82a/8, 83a/11, 83b/12, 84b/2, 85b/4, 86b/10, 86b/13 (2), 91a/8, 91b/6, 95b/6, 99a/9, 105a/3, 105a/7, 106a/10, 106b/3, 106b/4, 10b/7 (2), 108a/2, 108a/7, 109a/2, 110a/2 (2), 111b/1, 113a/1, 114a/9, 116b/12, 117a/10, 117b/10, 120a/3, 120a/4 (2), 120b/8, 121b/2, 121b/3 (2), 123b/10, 124b/2, 124b/3, 126b/5, 127b/10, *kiçikge* 4a/10, 42a/9, 121b/6, *dīnlerğa* 4b/2, *ʿukūbetige* 4b/5, *hayālīnğa* 4b/6, *bularğa* 4b/11, 87a/13, *tutğanlarga* 5a/1, 6a/8, 115a/10, *muhtāclarğa* 5a/2, *müstehakğa* 5a/3, *halkığa* 5a/3, 33a/6, 33a/7, 44a/2, 110b/11, *yétgenlerge* 5a/6, 68a/3, *dünyā-dārlarga* 5a/7, 58b/3, *nā-murādlarğa* 5a/11, *helāketge* 5b/3, 6a/6, 6a/8, *ağrıķğa* 5b/4, *kışsasığa* 5b/4, *ʿArafātğa* 5b/8, *maŋğa* 5b/13, 11b/3, 11b/8, 12a/2, 12b/3, 16a/2, 16a/3, 16a/6, 16a/12, 17a/11, 18b/12, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/13, 19b/6, 25a/13, 25b/4, 34a/12, 37b/10, 38b/6, 38b/10, 39a/3, 45a/6, 46a/2, 56b/1, 61a/1, 61a/4, 71a/7, 72a/10, 73b/1, 74a/3, 76b/7, 76b/11, 81a/9, 81a/13, 90b/9, 91a/10, 94b/7, 110a/1, 111b/2, 112b/9, 114a/10, 114a/11, 127a/11, *dünyā-dārğa* 6a/5, 79a/12, *dervişlerğa* 6a/5, 11b/12, 124b/13, *raʿiyyetğa* 6b/2, *ḳavmğa* 6b/5, 33b/13 (2), *ferzendge* 7a/10, 7a/11, 74b/1, *vücūdīga* 7a/10, *könğlige* 7b/6, 79b/7, 109a/4, 128b/13, *saklamakğa* 7b/9, *hazretge* 7b/10, *yaḥşılıkğa* 8a/3-4,

10b/1, 10b/3, 10b/4, 125a/7, *nā-sipāsğa* 8a/6, *ananğğa* 8a/7, 32a/11, *mīvege* 8a/9, *hoşnūdlukğa* 8a/11, *hālīga* 8b/4, 37a/10, 50a/9, 50b/13, 75b/6, 88b/10, 89b/5, 105a/10, 115a/3, *suğa* 8b/8, 11a/7, 11a/9, 19a/6, 24b/1, 122b/12, *şūretge* 8b/9, 87b/2, 123b/11, *dırahtige* 8b/12, *ğayrige* 8b/13, 57b/2, *körüşmekge* 9a/6, *tonuşmakğa* 9a/6, *özinğge* 9a/7, *ismleriğa* 9a/10, *hācetige* 9a/11, *hemmege* 9a/12, *cānlıglarğa* 9b/7, *tilinğğa* 9b/9, 119b/5, *çağırğa* 9b/13, *kişige* 10a/3, 10b/1, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 10b/13, 12a/13, 12b/9, 14b/13, 16b/3, 21a/3, 22a/9, 22b/10, 24a/11, 25b/10, 26b/5, 27a/5, 38a/11, 40a/7 (2), 40b/8, 42b/8, 45a/5, 48b/4, 49a/7, 54b/7, 56b/10, 58a/5, 59b/8, 61b/5, 61b/6, 61b/7, 62a/3, 62a/4, 66a/11, 68a/9, 72b/10, 73a/2, 75a/7, 76a/3, 76a/4, 76b/13, 77a/1, 80b/3, 83b/4, 83b/8, 85b/10, 86a/5, 86a/9, 91b/11, 95a/13, 96a/3, 97b/1, 102b/5 (2), 104b/4 (2), 105a/6, 105b/11, 107a/8, 107b/1, 107b/10, 111b/9, 113a/6, 113b/13, 114a/1, 114b/3, 118b/11, 119b/5, 119b/8, 119b/9, 119b/10, 120b/3, 121b/10, 122a/12, 124b/10, 126a/11, 128a/9, *muşlağanğa* 10a/5, *yonmakğa* 10a/6, *sözge* 10a/7, 10b/11, 22b/3, 84a/11, 84b/7, 104a/12, 109b/2, 120b/5, *mālğa* 10a/7, *ihsānğa* 10a/7, *ğamıge* 10a/11, *ğamınğge* 10a/11, *dādığa* 10a/12, *yérge* 10b/1, 11a/13, 13b/3, 24b/4, 29a/3, 30a/5, 30b/2, 36a/4, 41a/1, 56a/11, 70a/10, 70b/13, 73b/11, 92a/10, 95b/11, 97a/6, 97b/3, 97b/4, 114a/11, 127a/3, *kişilerge* 10b/1, 27b/5, *kılğanğa* 10b/5, 84b/6, *cihānğa* 10b/10, *ferzendlikge* 11a/4, *suçılığğa* 11a/5, 11a/6, *lebige* 11a/7, 11a/10, 62b/7, *birige* 11a/11, 11a/12, 18a/1, 24a/7, 37a/0, 85a/8, 119b/3, *künge* 11a/3, 14a/11, 30b/2, 30b/8, 30b/10, 44a/13, 48a/4, 63b/12, 66a/13, 66b/4, 74b/8, 75b/5, 115b/4, 126b/6, *Mütevekkilğa* 11b/1, *deryāğa* 11b/5, 12a/5, 12a/7, 12a/10, 12a/12, 73b/13 (2), 96b/6, 96b/7, *töşükge* 11b/6, *aldığa* 11b/8, 11b/10, 18b/12, 19b/6, 21/10, 38a/4, 45b/5, 49a/7, 90b/4, 92a/2, 110a/12, 117b/3, *kimeçige* 11b/11, *vezirğa* 11b/11, 38b/2, *ta^cāmğa* 12a/1, 37b/3, *yüzige* 12a/9, 33b/3, 42a/1 (2), 62b/4, 116a/5, *vaktimge* 12b/2, *hacge* 12b/3, 73b/8, *yamanğa* 12b/10, *hālınğğa* 12b/12, 67b/5, *işğa* 12b/12, 20a/1, 22a/4, 33a/1, 33a/3 (2), 42b/12, 53a/6, 57a/8, 63a/11, 66b/4, 66b/7, 66b/12, 84a/5, 84a/12, 90a/3, 96b/12, 111a/7, 117b/8 (2), 117b/9, 124b/5, *ëşigige* 13a/1, 13a/2, *rāstğa* 13a/3, 18b/4, *sözige* 13a/4, 88b/6, 88b/7, 88b/8, *karılargğa* 13a/7, 29a/11, 29a/13, 29b/5, 30b/4, 68a/7, *peygamberge* 13a/8, *şoħbetige* 13a/9, 84b/4, *aybğa* 13a/10, *idrākiğa* 13a/13, *kolğa* 13b/1, 26b/6, 32b/2, 45b/7, 56b/13, 57b/11, 58a/1, 58a/9, 59a/13, 59b/5, 77b/8, 77b/10, 87a/6, 87b/13, 91a/8, 111b/8, *hünerlerige* 13b/3, *zararge* 13b/4, 53b/11, *örnenmekge* 13b/5, 88a/10, 101b/8, *nā-dānğa* 13b/11, *fażiletge* 14a/9, *cāhillilikğa* 14a/13, *muhtāclıkğa* 14a/13, *tā^catğa* 14b/7, *örgetmekge* 14b/9, 26b/13, *nefsge* 14b/11, *murādğa* 15a/6, *cehāletige* 15a/11, *gülğa* 15b/2, *benefşege* 15b/3, *sizge* 15b/13, 16a/2, 71a/8, 111a/12, *tab^cığa* 16a/5, *öyige* 16a/9, 94b/6, 94b/12, *şākirdleriğa* 16a/9-10, *āyinege* 16b/5, *hünerinğge* 16b/10, *élçige* 17a/2, 17a/4, 110a/6, 110a/11, *vezirğa* 17a/4, 114b/4, *Büzürcimihürğa* 17a/6, *ançage* 17b/2, *aldınğğa* 17b/4, 47b/2, 79a/4, *re^cyinğğa* 17b/5, *bilişinğğa* 17b/5, *re^cyige* 17b/6, *şalla'llāhu^c aleyhi ve sellemge* 17b/7, *meşveretge* 17b/9, *mu^cālecesige* 17b/12, *feryādığa* 18a/3, *dostlukğa* 18a/4, 25b/11, 46b/13, 78b/5, 79b/4, *selāminğğa* 18a/7, *şihhatinğğa* 18a/7, *kaşığa* 18a/8, 41a/4, 71a/6, 73b/2, 91b/10, 94b/8, 97a/3, 110b/7, *vāki^cğa* 18a/10, *yalğanğa* 18b/3, 18b/4, *Gencege* 18b/8, *kenārege* 19a/7, *kūdeklerge* 19a/12-13, *şehrige* 19b/1, 45b/5, 81a/1, 118a/1, 118a/5, *ëşitgüçige* 20a/2, *dostunğğa* 20a/5, 26a/2, 57b/4, 78a/8, 117a/6, *ma^cnāğa* 20a/9, 103a/11, *ibādetge* 20b/4, 128a/6, *könğülge* 20b/5, 43a/1, 44a/5, 44b/1, *yüzümge* 20b/11, *ayıtmakğa* 21a/3, 105a/6, *kitābğa* 21a/4, 126b/2, *kulığa* 21a/6, *halkğa* 21b/2, 24b/7, 25b/9, 30a/12, 48a/2, 56a/11, 80b/5, 125a/1, *dānişğa* 21b/5, *ilmğa* 21b/5, 87a/11, 126b/2, *bilgenimge* 21b/12, *bilmegenimge* 21b/12, *yamanlıkınğğa* 22a/7, *bilmekge*

22a/7, 87b/4, özgege 22a/8, aşığa 22a/11, tahtıge 22a/11, némersege 22a/13, 26b/6, 41a/3, 44b/3, 72b/1, 100a/13, ^camelge 22b/2, 25a/13, 155a/6, ^cāmğa 22b/9, 103b/11, sözünğge 22b/11, 24a/12, arasığa 22b/12, 41a/3, çergesige 23a/5, müftīsige 23a/9, müftiğa 23b/2, seyyidge 23b/3, ağığa 23b/9, nefsigesige 23b/13, 123b/4, atasığa 24a/3, 43a/5, rāstlıkğa 24a/6-7, sözlerige 24a/8, élge 24b/1, 66a/10, ādemige 24b/1, kemāliğa 24b/6, 74b/8, 90a/10, 105a/12, naşihātige 25a/2, mezārığa 25a/3, tamığa 25a/5, 25a/11, kaşımğa 25a/8, hizmetimge 25a/9, ziyāretimğa 25a/12, oğlığa 25b/1, dostlarınğğa 25b/10, 59b/9, 77a/11, 79a/3, 79a/4, 79a/9, 107a/13, düşmenlikge 25b/11, 79a/10, oğşalarğa 26a/7, açlıkğa 26a/8, nā-i^ctimādırlarğa 26a/11, tokğanlarğa 26a/12, yokğa 26b/6, tama^cge 27b/7, dādığa 27b/8, 114b/5, tākatinğğa 28a/13, yigitge 28b/6, yaşka 28b/7, başka 28b/7, mıhka 28b/10, kūzeğa 28b/11, 29a/3, 29a/7, cenāzege 28b/13, yaşlıkınığğa 29a/4, dezrige 29a/7, yigitlikge 29a/12, pulğa 29b/8, 66a/9, tartğanğa 29b/13, yüzünğge 30a/11, 59a/5, āfiābğa 30a/13, 122b/13, ādemğa 30b/7, yaşğa 30b/10 (2), 30b/13, 73a/13, otrasığa 30b/12, 95b/2, atmışğa 31a/1, pāyesige 31a/6, fāyege 31a/7, dostğa 31b/2, ferzendingğa 31b/3, pīrlıkğa 31b/3, kimge 31b/4, 39a/2, boyığa 31b/11, āfetge 31b/13, kılmakğa 32a/3, 48a/3, 63a/11, 82b/5, 101a/12, 103a/7, 116a/3, 120b/10, 121a/8, hūblukğa 32a/12, kemlikge 32b/5, hizmet-kārlarğa 33a/4, işleriğa 33a/5, sārvağa 33a/12, işiğa 33a/12, tamāmığa 33a/13, ta^cāmığa 33b/3, ağığa 33b/5, kāsesisige 33b/7, élgimge 33b/9, yémekge 33b/11, özlerige 33b/12, 33b/13-34a/1, makāmğa 34a/6, tevbege 34b/1, 34b/7, hoşnūdluğığa 34b/2, cigerğa 35a/5, şafhasige 35a/10, ékkinçige 35a/10, üçünçige 35a/11, şafğa 35b/1, hātırğa 35b/3, hāzimesige 35b/4, 35b/5, seb^ca-i nāyimege 35b/6, mertebesige 35b/7, tekyesige 35b/7, yétinçige 35b/9, bī-ihtiyārlikğa 35b/10, mestlikge 35b/13, vaktığa 36a/1, 94b/2, öyünğğa 36a/1, bolmakğa 36b/4, 50b/9, 121b/9, Müslimātğa 37a/2, hākkığa 37a/6, mihmān-dārlikğa 37a/6, mihmānlikğa 40a/4, 40a/9, 40a/11, öyünğge 37a/9-10, 40a/6, lāyıkığa 37a/10, her kaysığa 37a/10, kullarığa 38a/2, lā-aqallığa 38a/9, zindānğa 38b/5, 38b/7, 106b/6, 106b/9, 118a/2, Naşırge 38b/8, cāyınğğa 38b/9, emīrū'l-mū'minīnge 39a/8, mihmānğa 39a/10, öyge 39b/2, 73a/3, 89b/8 (2), 97b/10, 102a/6, 105b/9, kėsmekege 39b/9, démekge 40a/5, 103a/7, uluğlukğa 40a/8, haşmetge 40a/8, mihmānlığığa 40a/9, 47a/8, hizmet-kārlarığa 40b/2, ayakığa 40b/4, nökerlerinğge 40b/4, 117b/5, bed-hūylukğa 40b/9, arağa 41b/6, 44a/10, behişte 42a/2, 42a/5, 90a/7, himmetlerinğğa 42a/11, ma^ckūlğa 42a/12, āşinālıkğa 42b/5, huşūmetge 42b/6, 61b/2, bendege 42b/7, 45b/12, 66a/9, 67a/1, 67b/11, 83b/4, menfā^catige 42b/8, rūhlarğa 43a/10, murādığa 43a/13, yürgenge 43b/2, bāzārğa 43b/4, 128b/8, muhabbetge 43b/6, h^vāhişiğa 43b/7, 44a/7, yārğa 43b/8, mertebege 44a/8, tınābğa 44a/11, ^caklınğge 44b/2, munğa 44b/10, 46b/11, 59b/3, 91a/12, 91b/1, 94b/12, 99a/4, 123a/1, 128b/6, körmekge 44b/11, hizmetge 44b/12, 66b/7, 66b/8, 116a/4, endāzesige 45a/3, emīrge 45b/2, Buḥārāğa 45b/3, bende-fürüşğa 45b/3-4, eşrefige 45b/5, gulāmğa 45b/6, 45b/8, közige 45b/8, 47a/10, 47a/13, 47b/1, 62b/6, 112a/4, 117a/11, tutmakğa 46a/3, şalāhğa 46a/4, oynamakğa 46a/6, 54a/13, oğulğa 46a/13, Ayāzğa 46b/3, Nüştinge 46b/4, sözümge 46b/8, 120a/1, başımğa 46b/8, 56b/3, 118a/10, 18a/11, közüñğge 47a/13, 66a/2, 109a/10, kulağığa 47b/2, mücāma^catge 47b/6, 48a/8, hōşlukğa 48a/4, ^cişretge 48a/8, 63a/8, kanğa 48a/12, 98b/11, 101a/4, 101a/5, vaktge 48a/13, 98b/11, hammāmğa 48b/2 (2), 48b/8, 48b/9 (2), 48b/11, 48b/13, 49a/12, i^ctidālğa 48b/5, bedeninğğa 48b/11, yasamakğa 48b/12, serdābege 48b/13, tabi^catge 49a/1, miyāne-hānege 49a/1, germ-hānege 49a/2, reng-rüyğa 49b/5, mürdge 49b/9, uyuklağanğa 49b/9, uykuğa 49b/12, 51a/11 (2), 51b/2, 66b/5, 127a/7, 127a/10, 127b/1, kesellikge 50a/8, zuhūrğa 50b/7, 50b/10, 74b/9, 111b/2, hareketge 50b/8,

yādığa 51a/10, 98b/8, 112a/4, *rızkığa* 52a/6, *şuğllerğa* 52a/8, *aığa* 52a/10, 52b/2 (3), 52b/3 (2), 52b/4, 52b/5, 71a/11, 71b/6, *şikārga* 52a/13, *haṭarge* 52b/5, *pādšāhlarığa* 53a/9, *karçığağa* 53b/2, *pādšāhğa* 53b/5, 104a/2, 106b/3, 108a/10, 108b/3, 109a/12, 111a/11, 113b/12, 114a/3, 114a/10, 114a/13 (2), 115a/12, 116b/12, *kiflingğa* 53b/7, *arğağa* 53b/9, *feşimānlıkğa* 53b/12, *Horāsānğa* 53b/13, *meydānğa* 54a/1, 54b/5, *közümge* 54a/5, *otrağa* 54a/11, *ṭarafınğge* 54a/11, *aṅgadur* 54b/8, *sāyesige* 54b/9, *yürmekge* 54b/11, *ma^crekesige* 54b/12, *öltürmekge* 55a/12, 55b/13, 78b/13, 85a/7, 106b/11, 126a/12, *hün-ı nā-hakğa* 55b/2, *ferzendlerige* 55b/9, 75a/8, *ferzendlerinğge* 55b/10, *Melekü'l-Me^cānığa* 56a/2, *kolığa* 56a/4, 72a/8, 96b/10, 18b/3, *maḥāffige* 56a/5, *ka^cage* 56a/6, 56a/7, *aṅğğa* 56b/4, *birge* 56b/9, 127b/4, *seglerge* 56b/12, *h^vārlıkğa* 57a/5, 107a/5, *kolunğğa* 57a/5, 57a/7, 82b/10, 88a/1, 88a/2, 89a/9, 93a/7, 97b/2, 121b/11, *lāzımlıkğa* 57a/9, *ivāzığa* 57a/10, 57a/11, *ornığa* 57a/10, 114a/9, *kıyāmetge* 57a/12, *tenglikge* 57a/13, 113a/11, *düşmeninğge* 57b/3, 57b/5, 77b/12, 80a/1, 80a/2, 83a/4, 84a/10, *mālığa* 57b/6, 67b/2, *koldakığa* 57b/12, *öylerge* 58a/7, *fulğa* 58a/7, *sa^cādet-mendlikge* 59a/6, *işlerğa* 59a/8-9, 64a/12, 120a/13, *ıyālınğğa* 59b/1, *hācetinğğa* 59b/2, *tecemmülünğğa* 59b/2, *tofrağğa* 59b/4, 59b/5, 90b/8, *sūdğa* 59b/9, 121a/12, *dostumğa* 59b/12, *kayaşlarınğğa* 60a/3, *égesige* 60a/12, *serābğa* 60b/2, 60b/3, 60b/4 (2), 60b/5, 60b/6, 60b/9, *dostığa* 60b/3, *ayrılışğa* 60b/5, *yolğa* 60b/6, 95b/2, 95b/9, 95b/10, 97b/7, 106b/3, *arkasığa* 60b/7, *yağlıkğa* 60b/8, *ayyārga* 60b/8, *ṭarafige* 60b/11, 65b/10, 77b/13, 92b/7, 96a/7, 112a/4 (2), 115b/9, *emānetge* 61a/5, 61a/10, *murādınğğa* 61b/4, 116a/7, *ukūbetge* 61b/5, 84a/13, 84b/6, *kılışğa* 61b/8, *emānet-dārılıkğa* 61b/8, *etrāfığa* 62b/4, *pōstığa* 62b/4, *gūştığa* 62b/4, 75b/2, *putlarığa* 62b/5, *kaşlarığa* 62b/6, *tişleriğa* 62b/7, *saçığa* 62b/7, *a^czālarığa* 62b/11, *kéçelikge* 63a/12, *bahādurlukğa* 63b/5, *yokkarısığa* 63b/11, *hizmet-kārılıkğa* 63b/13, 64a/3, *karğağa* 63b/13, *bakmakğa* 64a/6, *aş-fezlikge* 64a/10, *kökge* 64a/11, *aybge* 64b/5, *demge* 64b/9, *bölekge* 64b/10, *baḳkālğa* 64b/11, *kaşābğa* 64b/11, *a^czāsığa* 65a/8, *ağrıkığa* 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, *boyağanğa* 65b/3, *ağrıığa* 65b/5, *resmige* 65b/13, *nefsinğge* 66a/3, *almakğa* 66a/3, 91a/2, *kıymetige* 66a/11, 104a/4, *érge* 66a/12, 75b/1, 75b/9, 76b/13, *pulunğğa* 67a/13, *şehrge* 67b/8, 95a/11, 95a/13, *cenāzesige* 68a/4, *kūdeklerige* 68a/6, *mescidige* 68a/7, *ādemlerge* 68a/12, 83a/8, 106b/7, 107b/4, *hareminğğa* 68b/5, *haremige* 68b/5, *hem-sāyesige* 68b/7, *şūretige* 69a/10, *üzesige* 69b/6, *savukğa* 69b/9, *meşakḳatge* 69b/10, *kiryāsığa* 70a/12, *pāyege* 70a/12, *yaşılğa* 70b/1, *uzakğa* 71b/3, 87a/9, 99b/8, 101a/8, *bahāğa* 71b/7, 93b/8, *mīrās-h^vālarınğğa* 71b/9, *érige* 72a/6, *İskenderge* 72a/8, *ālemge* 72a/10, 81b/5, *mālınğğa* 72a/13, *seferge* 73a/1, *énegege* 73a/9, 75b/7, *h^vāce-zādege* 73b/2, *avğa* 73b/3, *yasavulğa* 73b/4, 111b/12, 112b/1, *ferzendimge* 73b/5, *Muşılge* 73b/9, *kimege* 73b/10, *deryāsığa* 73b/10, *oṅgayğa* 73b/10, *girdābğa* 73b/12, *başığa* 74a/6, 102b/2, 106b/11, 115b/8, 118a/9, 127a/6, *kārğa* 74a/6, 75a/9, 82b/11, 86b/9, *üstādığa* 74a/11, 94b/10, *kāşānesige* 74b/7, *balasığa* 74b/10, *uluğlarğa* 74b/11, 87b/6, *mülkige* 75a/2, *tilemekge* 75a/2, *Rümğa* 75a/5, *dükkānığa* 75a/6, *kirāğa* 75a/6, 95b/11, *vaṭanıge* 75a/8, *oğlunğğa* 75b/1, *belāğa* 75b/6, 79b/13, *mektebğa* 75b/8, *balāğa* 76a/4, *Arabge* 76a/5, *satmakğa* 76a/6, *küyevge* 76a/9, *h^vāhişimğa* 76a/12, *kaıysığa* 76b/2, *koḥlukğa* 77a/1, *gerdenige* 77a/5, *ādemge* 77a/8, *obdanlarğa* 78a/7, *yamanlarğa* 78a/7, 78a/9, *melāmetge* 78b/3, 78b/4, *şun^cığa* 78b/11, *yamanlıığa* 79b/12, *kılıkğa* 80a/3, *kudukğa* 80a/4, 127a/12, *şafakığa* 80a/11, 80a/12, *leşker-i a^czīmğa* 80b/11, *İsfahānğa* 81a/7, *aṭımğa* 81a/9, 110a/1, *ṭarafge* 81a/11, 82a/10, 89b/4, 100a/9, 100b/8 (2), *cenābığa* 81b/1, *cengge* 81b/3, *leşkerinğge* 81b/4, 115b/12, *ḥatunğa* 81b/6, 84a/7, *düşmenge* 81b/12, 82a/11, 86b/6, 117a/7, *hakikığa* 81b/13, *ölgenige* 82b/1, *mekānığa* 82b/4,

Dāmġānġa 82b/5, *anamġa* 82b/8, *üstġa* 82b/10, *gerden-keşge* 83a/1, *kiçiklerge* 84a/2, *revācınġa* 84a/4, *vücüdġa* 84b/3, *miḥnetige* 84b/5, *fırkatige* 84b/5, *günāhıġa* 84b/12, 84b/13, *günāhġa* 85a/2, *raḥīmlerge* 85a/4, *bizge* 85b/1, *°özrige* 85b/3, *dīninġa* 85b/4, *dünyālıġġa* 85b/5, *esīrlerge* 85b/8, *kulaķınġa* 85b/12, *luṭfġa* 86a/1, *yārınġa* 86a/3, *dil-dārınġa* 86a/5, *te°ālāġa* 86a/6, 86a/7, 91a/12, *tā°atge* 86a/7, *°ayyārınġa* 86a/4, *nī°metge* 86a/10, *bérġenige* 86a/10, *ḥācetge* 86a/12, *baḥīllerġa* 86b/4, *le°īmġa* 86b/7, *işķa* 86b/9, *örgengenlerge* 87a/1, *üstādġa* 87a/8, *hünerge* 87a/11, 87a/12, 87b/2, *bolmasġa* 87a/12, *esīrge* 87b/1, *şerḥge* 87b/2, *müneccimge* 87b/9, *ġalatıge* 87b/11, *fer°ġa* 88a/4, *kitāblarġa* 88a/11, *némege* 88a/13, *mes°elege* 88b/3 (2), *anġlaġanġa* 88b/4, *ayutġanġa* 88b/4, 102b/6, *ḥaṭṭıge* 88b/6, *eḥādīsġa* 88b/8, *mişālġa* 88b/12, *ḥaberge* 89a/1, *kıyāsġa* 89a/1, *nérsege* 89a/13, 127b/8, *bilgeninġe* 89b/7, *bilmegeninġe* 89b/7, *meddāḥlarġa* 89b/10, *bakġuçılarġa* 89b/10, *ķabūliġa* 89b/11, *ḥakġa* 90b/1, *birevge* 90b/3, *andġa* 90b/5, 90b/6, 90b/9, 92b/13, *kenīzekge* 90b/13, *şahrāġa* 91a/3, *bahāsıġa* 91a/5, *feryādınġa* 91a/6, *ayaġımġa* 91a/11, *tüpige* 91b/4, 91b/12, 91b/13, 92a/9, 92a/11, *şalla'llāhu °aleyhi ve sellemġa* 91b/5, *körmesge* 91b/7, *ḥukmge* 91b/13, *dıraḥtġa* 92a/3, *ḥaşmge* 92a/5, *ḥakīķatige* 93a/10, *ṭarīķasıġa* 93a/11, *maġribġa* 93b/1, 93b/3, *muḥāṭarage* 93b/2, 93b/8, *maşrıķġa* 93b/3, *menfa°atge* 93b/9, *alġuçıġa* 94a/8, *satıġçıġa* 94b/1, *sevdā-gerge* 94b/5, *şākirdġa* 94b/8, *vaķtġaçaġa* 94b/9, *ta°accübġa* 94b/11, *şākirdimġa* 95a/2, *kétġenge* 95a/4, *bolġanıġa* 95a/6, *sermāyesige* 95a/9, *silāḥ-dārılarġa* 95b/4, *aṭlıġlarġa* 95b/5, *zāhidlerġa* 95b/8, *teşnelikge* 96a/1, *ḥaṭge* 96b/11, *sütge* 97a/4, 97a/10 (2), *ķoyçıġa* 97a/4, *ḥ°ācesıġa* 97a/5, 108b/0, 108b/11 (2), *aġılġa* 97a/6, *va°dege* 97b/1, 124b/6, *ḥarīdārġa* 97b/1, 121b/5, *sālyānege* 97b/11, *dünyālıķınġa* 98a/1, *ḥālġa* 98a/12, 98b/13, *°anāşır-ı erba°age* 98b/2, *savuklukıġa* 98b/11, *ıssıġlıkıġa* 98b/11, *şafırġa* 98b/12, 100b/12, *i°tidāliġa* 98b/13, *nefs-i nāṭıkage* 99a/3, *bedenge* 99a/5, 123a/11, *aşl-ı ḥilķatge* 99a/6, *°użvge* 99a/8, *keselge* 99b/6, 100a/7, 101b/2, *ķārūrege* 100b/9, *keykge* 101a/5, *ġızāġa* 101a/12, *dārūlarġa* 101a/13, *°ilm-i riyāzīġa* 101b/12, *ṭali°ge* 102a/3, *derecāt-ı ķamerge* 102a/8, *vaķtġa* 102a/13, *zamānıġa* 103a/10, *élige* 103b/3, *gerdünġa* 103b/7, *ra°iyyetge* 104a/2, 114b/6, 119a/5, *bélige* 104a/4, *Raḥşge* 104a/6, *şā°irġa* 104a/6, *şā°irlikġa* 104a/12, *bolġanġa* 104b/5, 115a/6, *ṭab°ıge* 104b/7, 105b/4, *pīrlerġa* 104b/8, *yigitlerge* 104b/9, *ḥatunlarġa* 104b/9, *mizācıġa* 105a/2, *muṭribġa* 105a/4, *özgelerge* 105a/7, 123b/7, *ferdesige* 105b/2, *naġmege* 105b/8, *kirākeşge* 105b/10, *muṭriblerġa* 105b/13, *némerselerge* 106a/2, 106a/3, *aḥvālġa* 106a/3, *sermāyege* 107a/2, *vilāyetige* 107a/9, *Rev°ge* 107a/12, *düşmenlerinġe* 107a/13, *inhitāsıġa* 107b/4, *zevālġa* 107b/4, *°Abdu'llāḥġa* 107b/6, *fermānıġa* 107b/9, *maķşūdġa* 107b/10, *bendelikige* 108a/3, *mertebege* 108a/7, *nökerlikige* 108a/9, 108b/2, 108b/7, *bendelerige* 108b/9, 109a/2, 117a/12, *sāķīġa* 109a/2, 109a/8 (2), *°Abdü'l-Melikge* 109a/5, *ķādīġa* 109a/7, *nedīmlikġa* 109a/13, *pādşālarġa* 109b/1, *dīvānġa* 109b/3, *ķatiblerġa* 109b/4, *fütümeķge* 109b/6, *ķatibġa* 109b/11, 113a/3, *ḥalīfesige* 109b/13, *Şemerķandge*, 110a/5 *könġlümge* 110a/7, *fīllerġa* 110a/8, 110b/9 (2), *Ġaznīnge* 110a/9, 110b/9, 118a/3, 118a/6 (2), *ķāġızge* 110a/11, *nāmege* 110a/13, 112a/10, 118a/6, 118a/9, 118b/7, 118b/9, 120b/4, *evvelġa* 110b/1, *saṭrge* 110b/2, *āḥiriġa* 110b/2, *Ebubekr Kuhtānīġa* 110b/13, *derecesige* 111a/1, *derġāḥıġa* 111a/3, *aṭıġa* 111a/4, *ķolġa* *ķéltürgeli bolur érdi* 111a/12, *Bū °Alīġa* 111a/13, 112a/13, *tüpinġe* 111b/3, *°Abdü'l-Cebbārġa* 111b/5, *Ebū °Alīġa* 111b/6, 111b/13, 112a/1, *ķaşınġa* 111b/7, *burcıġa* 111b/11 (2), *Emīr-i Ḥorāsānġa* 111b/11, 112b/4, *nāmeġa* 111b/12, *Nişābūrġa* 112a/1, *ser-nāmege* 112a/3, *ķaçġanıġa* 112a/11, *ḥālimġa* 112b/3, *penāḥımġa* 112b/7, *ḥesābġa* 113a/2, *aṭınġa* 113a/8, *Şāḥib-ḥānġa* 113a/10, *vezīrlıkġa* 113b/9, 113b/11, *tişġa* 114a/5, *ķursakķa*

114a/5, *yétmekge* 114b/5, *cāhillerğa* 115a/7, *°amelige* 115a/8, *dırahtge* 115a/8, *fermānıngğa* 115a/9, *içmekge* 115b/1, *sipeh-sālārılıkğa* 115b/3, *leşkerge* 115b/6, 116b/7, 119a/12, *leşkerige* 115b/12, *gürühğa* 116a/1, *sipeh-sālārge* 116a/9, *ölümge* 116a/10, *taqdīriğa* 116b/11, *evvelge* 117a/2, *müstehākırlarğa* 117a/10, 121b/8, *qayaşlarığa* 117b/1, *toğkanlarığa* 117b/2, *oğrılarğa* 117b/4, *çākeriñge* 117b/10, *sulṭānğa* 81b/5, 118a/4, 118b/7, *°āmilğa* 118a/5, *dārğa* 118a/12, 119a/1, *bī-fermānılıkğa* 118b/4, *bī-dādılıkğa* 119a/6, *elemige* 119a/10, *pādşāhlıkğa* 116b/12, 116b/13, 119b/6, 120b/7, *hūblukğa* 121a/9, *pādşāhıñğa* 121b/8, *nā-āşınāğa* 121b/10, *otğa* 122b/12, 122b/13, 128a/3, *cümlege* 123a/4, *teniğa* 123a/4, *tenge* 123b/2, *°ulvığa* 123b/5, *saḥīlıkğa* 123b/7, *rūhānığa* 123b/9, *ḥalāyıklarğa* 124a/1, *ba°zalarğa* 124a/1, 124a/2, *ba°zalarğa* 124a/2, *şabırge* 124b/1, *civānmerdlıkge* 124b/2, *Müselmānlarğa* 124b/11, *°aybığa* 124b/12, *esīrlarğa* 125a/4, *bī-çārelerğa* 125a/5, *sizlerge* 125a/10, 125a/11, 125a/12, *bizlerge* 125a/12, *serdārlıkımızğa* 125b/1, *girdārğa* 126a/9, *kanığa* 126a/12, *ehliğa* 126b/12, *Hūdāğa* 127b/3, *dervişge* 127b/6, 128a/6, *tikmekge* 128a/9, *yumakğa* 128a/9, *ḥānqāhğa* 128a/10, 128a/12, *menziliğa* 128b/2.

-GAÇA (sınırlandırma hâli eki):

şalla'llāhu °aleyhi ve sellemğaça 3b/2, *yétmişgeçe* 31a/3, *aḥşamğaça* 38a/5, *vaktğaça* 60b/10, 94b/13, *namāz-ı fīşīñğaça* 94b/4, *vaktğaçağa* 94b/9.

-GAK (fiilden isim yapma eki):

ayağak 56b/12, *saklağak* 64b/2, *kılğak* 64b/4, 65b/5, 121a/9, 121a/10, *tutğak* 64b/5, *yolğak* 65a/13, *atğak* 65a/13, *yalağak* 65b/1, *sözlegek* 65b/9 (2), *yürgek* 65b/10, *qorkğak* 67a/3, 122a/2, *yıkılğak* 70b/7, *kıçkırğak* 71a/4, *tışlegek* 71a/4, *üzgek* 71a/4, *salğak* 71a/5.

-GAIL/-ğalı (zarf-fiil eki):

kılğalı 1b/11 (2), 16b/2, 18a/6, 18a/8, 18b/8, 40a/5, 66b/5, 67a/6, 71b/5, 72b/12 (2), 83a/13, 83b/12, 87a/9, 92b/11, 104b/6, 113a/11, 120a/10, 121b/1, 126a/13, 126b/1, *dégeli* 3b/11, 42b/4, 83a/7, 93a/10, *bérgeli* 6b/6 (2), 87a/8, 128a/3, *bolğalı* 6b/7, 73b/13, 74a/4, *anğlağalı* 8b/10, *kéltürgeli* 13b/1, 33b/11-12, 37b/12-13, 65b/13, 111a/12, *tapğalı* 14a/8, 107a/4-5, *yanğalı* 19a/2, *bilgeli* 20b/1, 62a/10, 62a/11, 70a/6, 74a/6, 116a/13, *sorğalı* 21b/10, *çarlağalı* 29a/2, *körgeli* 30b/5, 51a/9, 100a/6, 100a/7, 100b/3, 113b/1 (2), *kétgeli* 33b/8, *içgeli* 36b/11, 43b/1, *alğalı* 37b/13, 61b/6, 116b/9, *uyuklağalı* 50a/1, *oynağalı* 54a/3, *saklağalı* 57b/8, *barğalı* 60b/3, 73b/8, *körüngeli* 62b/6, *oyğatğalı* 66b/6, *olturğalı* 67a/6, *öltürgeli* 78b/10, 125b/4, *ayıtğalı* 89b/7, *çıkkalı* 90b/7, 111b/7, *sorağalı* 91b/11, *tutğalı* 109a/7, *yandurğalı* 113b/8, *yégeli* 114a/2, *qutulğalı* 115a/1, *éltgeli* 115a/1, *tépretgeli* 116a/11, *öçürgeli* 128a/2.

-GAn (sıfat-fiil eki):

bolğan 1b/6, 4a/8, 7a/2, 7a/10, 8a/13, 11a/2, 11a/6, 14b/1, 28b/2, 43b/8, 48a/2, 56b/9, 66a/1, 67a/13, 78b/1, 96b/10, 99a/7, 99b/6, 99b/13, 102a/11 (2), 109a/12, 117b/5, 120a/8, *bolmağan* 1b/6, 2a/7, 83a/7, 103a/10, *kılğan* 2a/1, 2a/6, 4a/5, 4a/6, 4a/13, 4b/13, 5b/4, 10b/3, 10b/6, 13a/12, 13b/12, 16b/3, 21b/5, 25b/1, 27a/10, 47b/11, 49b/9, 50a/8, 57b/1 (2), 58b/11, 60a/3, 60a/12, 70a/3, 75a/13, 79b/12, 80b/12, 83a/13, 84b/8, 84b/12, 85a/1, 85a/3,

85a/12, 87a/2, 90a/9, 90b/9, 93a/1, 93a/2, 96a/11, 96a/12, 97a/1, 102a/9, 104a/3, 107b/11, 110b/5, 111b/8, 112b/7, 112b/9, 113b/10, 114b/2, 115a/11, 119b/7, 120b/4, *kılmağan* 2a/1, 27a/10, 46a/8, 83a/8, 84b/11, 82b/12, 96a/11, 96a/12, 101b/3, 109b/5, 114a/7, 119b/6, *izdegenge* 2a/7, *kılğandın* 2b/7, 55a/12, 55b/12, 57b/8, 92b/12, 105b/8, *bilmegen* 3a/4, 10a/13, 26b/4, *kılmağanlarğa* 3a/4, *bérgeñ* 3a/4, 3a/12, 3b/3, 3b/7, 3b/8, 3b/10, 6a/10, 9a/10, 25a/2, 42b/7, 59b/11, 86a/9, 94b/10, 106b/10, *ibergeñ* 3b/1, 58a/2, 125a/10, *ayıtğan* 4a/4, 21a/5, 22b/3, 23b/10, 24b/3, 71b/4, 79a/11, 85b/1, 91b/13, 100b/3, 104b/11, *ayıtğanığa* 4a/5, *dégeñge* 4a/6, *tutğanlarğa* 5a/1, 6a/8, 115a/10, *tartğanıñg* 5a/2, *yétgenlerge* 5a/6, 68a/3, *körmegenni* 5a/12, 5b/1, *yémegenni* 5a/12, *tapmağanıñ* 5a/12, *éşitmegenni* 5b/1, *éşitgen* 5b/2, 20b/3, 22b/10, *körgeñ* 5b/2, 65b/11, 66a/6, 66a/12, 72b/9, 100a/3, 106a/4, *salğan* 5b/3, 10b/1, 13a/10, 28b/11, 94a/7, *qoyğan* 6b/6, 9a/6, 59b/2, 70b/13, 118b/6, *yügürgeñ* 7a/2, *tüşürmegeñ* 7a/2, *kesmegeñ* 7a/2, *démegen* 9b/13, *sormağanıñ* 10a/1, *h^vālamağan* 10a/3, *muşlağanğa* 10a/5, *kılğanğa* 10b/5, 84b/6, *kāvlağan* 11a/10, *taşlağan* 12a/7, *toğkanlarınğnı* 13a/6, *tapğanım* 14a/4, *örgengeñ* 14a/5, 73b/4, *tutğan* 14b/1, 22b/4, 60a/10, *unutkanlıkdın* 15a/4, *kıladurğanlarını* 15b/4, *tüşgenlerini* 15b/5, *dégenini* 15b/8, *ötgeñ* 15b/12, 18b/11, 19b/5, 25a/2, 31a/1, 31a/2, 31a/3, 31a/5, 31b/7, 76b/2, *bilmegenler* 16b/11, *bilmegenim* 17b/2, *bilmegen* 17b/3, *yétgeñiñgdin* 18a/3, *bérgeñiñgdin* 18a/3, *tüşgeñ* 18b/6, 86a/6, 86b/1, 87b/4, 99a/6, *barğan* 19a/6, 40a/12, 66b/5, 112b/9, *yüdigeñ* 19a/8, *turğan* 116b/4, *ayıtğandın* 20a/1, *éşitgendin* 20a/1, *dégeñ* 21a/9, 22a/12, 23a/8, 24a/9, 38b/2, 44b/8, 49b/10, 71a/11, 89b/9, 98b/4, 99a/11, 100a/1, 100a/5, 112a/6, 120b/5, *sözlemegen* 21a/10, *bilgeñ* 21b/7, 72b/6, 87a/2, 98a/1, 106a/4, 116b/4, 126b/2, *bilgeñimge* 21b/12, *bilmegenimge* 21b/12, *sözlegenni* 22a/2, *aldırağan* 22b/2, *sözlegeñ* 23a/1, 23a/2, 40b/13, *yétgeñ* 23b/9, 107b/4, *bağlağan* 24a/4, 123a/2, *fütügeñ* 25a/6, 109b/9, 111b/10, *kélgeñ* 25a/13, 81a/10, 83a/2, 92b/10, 105a/7, 120a/12, 125b/11, *bolğandın* 10a/7, 15b/3 (2), 26a/7, 32a/7, 62b/13, 106b/13, *ölgeñ* 26a/8, 26a/13, 55a/11, 126a/13, *toğkanlarğa* 26a/12, *bolğannı* 26a/12, *yétgürgeñ* 26b/9, *qoyğannı* 27a/11, *yétgenlerdin* 27b/8, *ölgeñidin* 29a/1, *kılğanı* 29b/13, *tartğanğa* 29b/13, *pişkan* 30a/7, *qarığan* 30b/4, 48a/5, *sorğan* 31b/4, *alğan* 31b/10, 32a/10, 33b/9, 53a/5, 65b/5, 65b/13, 68b/8, 94a/5, 94b/2, 95b/11, 116b/9, *kılğanıñgdın* 32b/5, 121b/1, *yégeñ* 49b/6, 99b/3, 124b/13, *qalğan* 35a/5, *yégenniñg* 35b/5, 114a/5, *içgenni* 36b/1, *olturmağan* 37b/4, *içgeñ* 38a/7, 38a/8, *külgeñ* 39a/13, *çalğan* 41a/1, 66b/6, *soğkan* 41a/1 (2), *dégenni* 42b/9, *bilgeñimdür* 43a/1, *yürgeñge* 43b/2, *tartğan* 44a/12, 63a/5-6, 66b/6, *kétgeñ* 44a/13, *saklağan* 46a/8, 56b/7, 56b/11, 60a/10, *kélgenni* 46b/9, 58a/1, 116b/3, *körüngeñ* 47a/11, *körgeñi* 47a/12, *körüngeñi* 47b/1, *kéltürgeñ* 48a/4, 74a/5, 74b/10, 85a/3, 87b/13, *bolğanını* 48a/11, *uykulağan* 49b/2, 49b/3, *uykulağanğa* 49b/9, *uykulamağan* 49b/13, *uykulağanıñg* 51b/10, *kuşlağan* 53b/2, *qorğannı* 55a/5, *öltürgeñiñgdin* 56a/13, *ögürgeñidin* 56a/13, *öltürmegendin* 56b/2, *kılğanıñg* 56b/7, *qalğanı* 57b/2, 57b/3, 57b/5, *kılğannı* 57b/9, 78b/5, 94a/12, 100a/2, *bérmegendeki* 59b/10, *tilegendeki* 59b/10, *saklağanıñg* 61a/12, *bolğanı* 62b/13, 65a/9, 82b/10, *boyağanğa* 65b/3, *körgeñni* 66a/6, 81b/10, *yürgeñ* 66a/7, *téggeñ* 66a/12, 67a/2, *qorğkan* 67a/3, 95b/7, *kılğanıdın* 68a/12, *mingeñ* 69b/6, *hürkgeñ* 70a/9, *tapğan* 72a/6, 89b/4, 102b/2, *çıkarğan* 72b/8, *bilgeñimni* 73b/2, *toğkanıñgdın* 75b/1, *toğkanlarınğ* 75b/2, *bolmağanı* 75b/10, *ölgeñi* 75b/12, 82a/10, *bolğanıdur* 75b/12, *öylemegeñ* 76a/4, *öylenmegeñ* 76b/13, *bolğanlarını* 78a/5, *ağrığan* 79a/7, *bilgeñni* 81b/12, *kétgeñi* 82a/10, *ölgeñige* 82b/1, *barğanını* 82b/7, *ölmegen* 82b/9, *salmağan* 86a/6, *kılğanıñgnı* 83a/9, 113b/3, *buyruğan* 84a/9, 113a/1, *kılğanını* 85a/13, *qalğanlarını* 85b/2,

bérigenige 86a/10, ayıtğanımınñg 86b/12, éşitgenning 86b/12, örgengenlerge 87a/1, éşitgeni 87a/4, anğlağanğa 88b/4, ayıtğanğa 88b/4, 102b/6, olturğanlarını 89a/7, bilgeniñge 89b/7, bilmegeniñge 89b/6-7, bilgeniñni 90a/4, bérigeniñ 90b/11, qalğanını 91a/8, çıqqan 92b/9, tikilgen 93b/5, bérigenini 94b/2, kétgenge 95a/4, bolğanığa 95a/6, bérigenidür 95a/6, harğan 95b/8, körmegen 96a/10, koşkan 97a/10, barmağan 97b/3, baqqan 100a/2, oquğanı 100a/4, oquğan 100a/5, 108b/8, bolğannıñ 100b/9, 100b/10, 101a/1, 101a/9, yétgenning 100b/11, dégenim 102a/10, 125a/7, toğulğan 102a/11, 102b/1, tapqanıdur 102a/12, yarağan 104a/2, minmegen 104a/5, bolğanğa 104b/5, 115a/6, h'vālağanını 105b/12, éşitgenleriñni 106a/5, örgetgeni 106b/11, atangandın 106b/12, atangan 106b/12, bilgenini 108b/2, dégenlerim 108b/12, qaçqanığa 112a/10-11, açığlağan 112a/11, qalğanlar 114a/2, yégeniñ 114a/3, kirgen 114a/5, yaramağanlarını 116a/3, qaçkanlar 116a/12, qaçqannıñ 116b/1, qaçkan 116b/2, oçeşmegen 116b/3, toğkanlarığa 117b/2, taşlamağan 117b/3, éşitmegenning 118a/13, tarığan 121a/1, olturğan 125b/5, 125b/10.

-GAn (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

koyğan bolsa 10a/6, qılğan bolsañg 10b/12, qılğan érdi 11a/4, körgen érdim 18b/9, turğan bolsa 19a/12, dégen olsa 24a/4, ayıtğan bolsa 24a/5, alğan bolsa 31b/12, tüşgen bolsa 32b/6, yégen bolsañg 35a/1, satılğan bolsa 66a/11, qalğan bolsa 73a/4, almağan bolsañg 92a/10, ağırgan bolsa 100b/1, yégen bolsa 101b/4, asmağan bolsa 104a/4, derece tapmağan érdi 110b/7, olturğan bolsa 125b/3.

-GAnça (zarf-fiil eki):

bilgençe 16b/11, barğança 103a/10, h'vālağança 117a/11.

-GAndA (zarf-fiil eki):

bolğanda 6a/13, 18b/2, 28b/13, 36b/5, 46a/2, 54b/5, 66a/10, 75b/6, qarıganda 29b/12, içgende 36a/9, 36b/8, körgende 43b/12, kélgende 47b/12, 66a/2, çıqqanda 52a/5, alğanda 59b/13, 104a/2, yétgende 82b/2, 82b/5, sözlegende 89b/1, olturğanda 89b/6, 128b/11, bérgende 91a/12, sorğanda 92a/9, bolmağanda 108b/4. dégende 125b/12.

-GAndIn kéyin/-GAndın beri (zarf-fiil eki):

dégendin kéyin 4a/7, 110b/11, fişğandın kéyin 30a/5, ötgendin kéyin 35a/8, 125b/10, yuğandın kéyin 38a/1, satğandın kéyin 96b/9, anğlağandın kéyin 117b/1, olturğandın beri 125b/12.

-GAndUr/қандur (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

kılınğandur 8b/1, toğqandur 10b/4, kélgendür 21b/4, yétgen müdür 91b/12, 92a/9, yétmegendür 91b/12, 92a/10, bérgendür 94b/12, bolğandur 100b/12, 101a/7.

-GAndUr-mén (teklik birinci şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

pütügendür-mén 12a/9, tartğandur-mén 31b/12.

-GAnI yok (teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki):

bolğanı yok 65a/9, dégenleri yok 70a/4.

-ğanıñğdur (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

bolğanıñğdur 17a/9, alğanıñğdur 43b/12.

+ge (isimden isim yapma eki):

özge 2b/2, 2b/9, 4a/4, 4b/4, 6b/2, 9b/1, 9b/7, 14a/9, 25a/11, 31b/5, 44a/4, 49a/13, 49b/8, 50a/12, 52a/7, 52b/10, 61b/8, 62a/7, 62b/2, 62b/11, 62b/12, 62b/13, 64b/8, 70a/9, 70a/11, 107a/3, 109a/4, 110a/2, 110b/3, 114b/9, 119b/10, 120b/8, 120b/9, 121a/9, 121b/2, özgede 5a/13, 14a/8, özgeni 1b/7, 93b/10, özgeler 6b/3, 22a/10, 27b/2, 47b/1, 68b/1, 68b/2, 74a/1, 103a/6, 105b/12, özgeçe 6b/9, 40b/6, özgedin 14a/7, 14a/9, 14a/11, 119a/3, özgesi 20a/9, 64b/2, 124a/1, özgege 22a/8, özgelerniñ 27b/3, özgelerge 105a/7, 123b/7.

-geç (zarf-fiil eki):

éşitmegeç 24b/9.

-geniçe/-anıa (zarf-fiil eki):

yétgeniçe 73a/10, 86b/7, 88a/1, 104a/9, 124a/11, bilgeniçe 108b/4, ıkkanıa 112a/6-7

-genimçe (zarf-fiil eki):

bilgenimçe 86b/13.

+geri/+arı (yön gösterme hâli eki):

yokarı 7b/11, 110b/13, ilgeri 10b/10, 33b/13, 37a/13, 54b/11, 55a/1, 70a/13, 83a/10, 116b/6, 121a/1, taşarı 20a/4, 22a/1, 34b/13, 45b/11, 49a/7, 51a/5, 51b/7, 59a/3, 60a/11, 86a/1, 86a/4, 87a/11, 87b/3, 106b/2, 112a/6, 114b/12, 127b/11, ilgerki 19a/10, 19b/4, yokarısıa 63b/11, ilgerkiler 85b/1, ilgerkidin 100a/11.

-GAy (teklik üçüncü şahıs gelecek zaman eki):

bérgey 5b/13, bolğaydur 12b/10, tutmağay 91b/8, bolğay 102a/3.

-GAy (teklik üçüncü şahıs istek eki):

kılğay 2a/2, 3b/6, 4a/8, 14a/11, 16a/4, 17a/4, 20b/5, 26b/5, 26b/6, 32a/6, 34b/9, 38a/1, 46b/5, 48b/5, 48b/12, 52a/3, 52a/5, 52a/7, 52a/8, 68a/9, 68b/1, 69a/7, 77a/3, 78b/8, 78b/9, 92b/13, 93a/1, 93a/3, 93a/4 (2), 93b/9, 93b/11, 93b/12, 93b/13, 95a/8, 95b/11, 100b/8, 105b/12, 106a/6, 106b/4, 108b/4, 113a/13, 115a/13, 121a/13, 124b/6, 124b/8, 124b/11, 125a/6, 125b/9, 128a/1, 128a/5, 128b/1, 128b/2, dégey 2a/10, 23b/6, 27a/2, 125a/3, 125b/9, 125b/13, bolmağay 3a/11, 10a/12, 22b/10, 23a/9, 25a/10, 27a/3, 32b/9, 36a/9, 40b/5, 40b/6, 42a/10, 42a/11, 47a/2, 47a/4, 47b/7, 59b/3 (2), 59b/7, 63a/5, 63a/13 (2), 63b/3 (3), 64a/4, 65b/4, 68a/2, 70a/1, 70a/2, 72a/13, 75a/10, 80a/3, 84a/9, 85b/12 (2), 95b/5, 96a/7, 100a/3, 107b/1, 108b/6, 114a/2, 114b/3, 116b/4, 121a/8, 122b/3, 124b/8, 128a/11, körsetgey 3a/11,

bilgey 3a/13, 3b/2, 3b/5, 20a/13, 47a/3, 73a/12, 75b/7, 77a/2, 82b/1, 93a/5, 99b/6, 104a/7, 108a/12, 108a/13, 108b/1, 108b/5, 108b/6, 108b/7, 108b/8, 109b/12, 125a/2, 125a/3, 125a/7, *tutğay* 3a/13, 7a/9, 15a/11, 57a/12, 93a/2, 95b/12, 100a/5, 100a/6 (2), 106a/4, 125a/4, 127b/6, 128a/10 (2), *bolğay* 3a/13, 3b/1, 3b/3, 5a/2, 6a/4, 9a/1, 14a/12, 15a/12, 16a/3, 16a/4, 16a/5, 16b/5, 17b/1, 18a/4, 18a/11, 18b/7, 19b/13 (2), 20a/13, 20b/3, 20b/5, 21b/1, 22a/12, 22b/8, 22b/9, 22b/10, 23b/7, 24a/13, 25b/7, 25b/12, 26a/5, 26b/5, 26b/8, 27b/10, 28a/1, 31a/12, 31b/8, 32b/10, 32b/11, 33a/4, 33a/5 (2), 33b/1, 33b/2, 34b/13, 35a/6, 35b/10, 36a/6, 36a/10, 37a/8, 38a/6, 40a/4, 40a/6, 40a/12, 40b/6, 44b/7, 46a/2, 46b/9, 46b/10 (2), 46b/11, 46b/13, 47a/1, 47a/2, 47a/4, 51b/10, 51b/12-13, 52a/3, 53b/5, 56b/10, 57a/6 (2), 58a/1, 58a/8, 59a/10, 61b/10, 62b/5, 62b/10, 62b/12, 63a/2, 63a/3, 63a/4, 63a/6, 63a/7, 63a/8, 63a/12, 63a/13, 63b/1, 63b/2, 63b/4 (2), 63b/8, 63b/10, 63b/11, 64a/2, 64a/5 (2), 64a/12, 65b/12, 66a/7, 67b/8, 68b/3, 68b/4, 68b/8, 69b/7, 69b/7, 69b/8, 69b/12, 69b/13 (2), 70a/1 (3), 70a/2 (2), 72a/4, 72a/6, 72a/11, 72b/1, 72b/4, 72b/5, 72b/6, 74a/4, 74b/10, 75b/10 (2), 76a/4, 77a/1, 77a/2, 77a/3, 77b/6, 77b/12, 78a/8, 81a/12, 82a/2, 82a/3, 84a/6, 84a/10, 87a/7, 87a/8, 88a/11, 88a/13, 90b/12, 92b/1, 92b/8 (2), 92b/10-11, 93b/6, 95a/8, 96a/5, 97b/12, 98a/7, 99b/4, 99b/7, 100a/2 (2), 100a/3, 100a/4, 100a/5, 100a/7, 102a/5, 103b/12, 104b/6, 105a/3, 106a/2, 108a/7, 108a/11 (3), 108b/2 (2), 108b/3, 108b/8, 108b/9, 108b/12, 109a/13, 109b/12, 110b/5, 111b/4, 111b/5, 113a/5, 113b/11, 114b/6, 115b/3, 115b/4, 120b/1 (2), 120b/11, 121a/12, 122a/2, 122a/11, 123b/10, 124b/5 (2), 124b/6, 124b/7 (2), 125a/4, 125a/5, 128a/5, 128a/6, 128a/7, 128a/9, 128b/4, 128b/8, *kılmağay* 3b/4, 3b/6, 72a/6, 72b/1, 92b/9, 93a/1, 93b/13, 95b/2, 95b/8, 99b/5, 106a/7, 109b/2, 123b/7, 124b/10 (2), 125a/1 (2), 125a/7, 128a/11, 128b/6, *kéltürgey* 3b/4, 7a/11, 67b/6, 108b/10, 126b/6, *yétgey* 5a/3, 20b/6, 33a/13, 49a/1, 71b/8, 104b/9, 108b/9, 108b/11, *örgengey* 11a/4, *ötmegey* 13b/10, *tapğay* 15a/3, 18a/5, 35a/8, 49a/2, 95b/12, 101a/2, *bağlanmağay* 22b/6, *kéltürgeyler* 25a/13, *tartğay* 25b/5, *tutğay* 25b/12, 93b/10, *añğlamağay* 26a/2, *karalağay* 26b/4, *bilmegey* 26b/5, *bérgey* 26b/6, 53b/5, 82b/9, 97b/2, 100a/7, 125a/5, *tüşgey* 26b/8, 95b/2, *tartmağay* 26b/13, *turğay* 27b/3, 37b/13, 52b/7, 63b/9, 115a/13, *yétmegey* 27b/13, 47a/4, 109a/4, *yétgürgey* 31b/3, *algay* 31b/7, 62a/8, 95a/12, 104b/11, *alışmağay* 33a/4, *içgey* 35a/8, 42b/11 (2), *körmegey* 35b/11, 74a/12, *kélmegey* 36a/10, *kışkarğay* 37a/9, *kélgey* 38a/2, 50a/9, 72a/10, 102a/9, 103a/1, 103b/12, *irzigey* 38a/9, 40a/5, *yarağay* 40a/5, 53a/6, 59b/2, 109a/13, *atğay* 41b/5, *tüşmegey* 41b/6, 68b/5, 87a/8, 128a/9, *kalğay* 42b/5, *kıla'lgay* 42b/11, *tutmağay* 44b/3, 47b/11, 93a/1, 94a/10, 94a/11, 95b/9, 127b/13, *irzigey* 46b/13, *ölmegey* 48b/5, *bérmegey* 48b/12, 115a/4, 128b/13, *ötgey* 51b/8, *kopğay* 52a/4, 52a/7, *yaraşğay* 57a/7, *yégey* 61a/5, *tonumağay* 62a/8, *karagay* 62b/5, *karalağay* 62b/5, *kalmağay* 65a/8, 103a/3, *kaçmağay* 66b/9, *kıla'lmağay* 68b/1, *közlegey* 68b/1, *almağay* 68b/2, 95a/10 (2), *kutulğay* 72a/13, *korkğay* 74a/13, *h'ālamağay* 74b/1, 93b/11, 124b/9, *bağlağay* 76a/4, *ötkergey* 77a/3, *yürgey* 77a/7, 95b/13, 125a/6, *izdegey* 78b/7, 128b/5, *saklağay* 78b/9, 128b/5, *évrülgey* 81b/13, *eylegey* 82b/2, *bilgey érdim* 86b/10, *örgetgey érdim* 86b/10, *kétgey érdim* 86b/11, *kétmegey* 90a/13, 128a/1, *koymağay* 92b/11, 128b/12, *buyrumağay* 92b/13, *bozmağay* 93a/2, *fütümegey* 93a/3, *fütügey* 93a/4, 108a/13, 111b/4, *üzgey* 94a/1, *ayıtmağay* 94a/6, 124b/10, *kéltürmegey* 95a/9, *démegey* 95a/11, 120a/7, 126b/1, 128b/10, *barmağay* 95b/1, 128b/8, *kirmegey* 95b/2, 95b/9, 95b/10, *koğay* 95b/3, *olturmağay* 95b/4, 128b/3, 128b/9, 128b/13, *sormağay* 95b/5, *körsetmegey* 95b/8, *satğay* 96a/5, *ayıtğay* 97b/1, *tohtmağay* 100a/4, *yugay* 100a/13, *hūblaşğay* 101a/6, *salmağay* 106a/3 (2), *körgey* 107b/13, *oğay* 108a/13, *olturğay* 108b/2, 125b/11, 128a/13 (2), *kétgey* 109a/12, *ibergey* 111b/5, *münşī bolmağay érdim* 111b/9, *ölmegey érđi* 111b/10, *tapmağay*

113b/10, *éřitmegey* 118b/1, *çıkķay* 119a/2, *çarlamağay* 125a/2, *sözlegey* 125a/6, *talaşmağay* 127b/7, *çıkargay* 127b/8, 128a/12, *karalamağay* 127b/8, *kirgey* 128a/12, *ötegey* 128a/13, *çıkışğay* 128b/1, *barğay* 128b/2, *izdemegey* 128b/4, *almağay* 128b/7, *kötergey* 128b/7, *tıkmegey* 128b/9, *yémegey* 128b/10, *yölenmegey* 128b/11, *yürmegey* 128b/13.

-GAy (teklik üçüncü şahıs geniş zaman eki):

bolğay 3a/9, 6b/4, 6b/5, 16b/6, 20a/2, 20a/3, 21b/2, 36a/8, 44a/5, 55b/6, 59b/13, 65a/1, 90a/12, 126a/9, 126a/11, *kılğay* 6b/4, 16b/7, 17b/13, 126a/11, *bolğaydur* 12b/10, *yarağay* 20a/1, *bolğay érdingiz* 21a/10, *anğlağay* 21b/2, *éltgey* 25b/6, *salğay* 28b/11, *bolmağay* 32a/3, 36a/8, *turmağay* 37b/12, *başımğa kün tüşmegey érdi* 56b/3, *saklağay* 57b/8, *turğay* 59b/4, *tapmağay* 74a/12, *körmegey* 77b/13, *tüşgey* 78a/8, *yétgüre'lmegey* 78a/12, *tutğay* 77b/11, 78a/1, 79a/13, *tapğay* 101a/8, *kılmağay* 115a/12, 126a/10 (2), 126a/12, 126b/2, 126b/3, *aldıramağay* 126a/12.

-GAy-lAr (çokluk üçüncü şahıs istek eki):

tonumağaylar 1b/6, *örgetgeyler* 3a/8, *kılğaylar* 3b/8, 3b/9, 14a/7, 27b/4, 33b/1, 33b/2, 53b/6, 60a/7, *tapğaylar* 9a/1, 10a/10, 29b/2, *bolğaylar* 9a/2, 18a/7, 18a/12, 34a/5, 38a/5, 77b/5, *dégeyler* 15b/8, 23a/7, *ibergeyler* 19b/3, *izdemegeyler* 22b/11, *algaylar* 23b/12, 82b/8, *bilgeyler* 25a/12, 40b/10, 61b/11, 66b/11, 67a/2, *okuğaylar* 25a/12, *tohtatğaylar* 25a/13, *yanmağaylar* 25a/13, *sanamağaylar* 27a/7-8, *külmegeyler* 27a/12, *sanağaylar* 27b/7, *tutğaylar* 27b/11, *tapmağaylar* 29b/2, *bérmegeyler* 29b/5, *aldıramağaylar* 33b/1, *yégeyler* 33b/1, 33b/2, 37b/13, *sözlegeyler* 33b/3, *sözlemegeyler* 33b/4, *yığmağaylar* 34a/3, *kopğaylar* 34a/4, *algaylar* 51b/5, *çıkķaylar* 51b/7, *koyğaylar* 53b/6, *kılmağaylar* 66b/13, 117a/10, *yürgeyler* 77b/5, *bilmegeyler* 103a/6, *çalğaylar* 104b/8, *kéltürgeyler* 111a/4, *tutmağaylar* 116b/10, *açmağaylar* 117b/10.

-ğay-lar (teklik üçüncü şahıs istek ekinin nezaket şekli):

olturğuzğaylar 7b/11, *kılğaylar* 7b/11,

-GAy-lAr (çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

bağğaylar 16b/6, *ayıtğaylar* 17a/12, *bolğaylar* 14a/13, 116b/7, *kılğaylar* 19b/10, 51b/6, 72b/10, 89a/10, *yémegeyler* 38a/5

-GAy-mén (teklik birinci şahıs istek eki):

yétgürgey-mén 15b/13, *kılğay-mén* 16a/6, 37b/6, 103a/3, 105a/3, 110a/2, 110a/4, *körgey-mén* 18b/9, *fütügey-mén* 25a/11-12, *oynamağay-mén* 54a/8, *bolmağay-mén* 87a/2, *olturğay-mén* 114a/12.

-GAy-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

kılğay-mén 31a/13, *tilemegey-mén* 59b/13.

-GAy-miz (birinci çokluk şahıs istek eki):

kéltürgey-miz 45b/3, *kılğay-miz* 78b/13.

-Gay-sén (teklik ikinci şahıs istek eki):

bolğay-sén 4b/9, 4b/13, 8b/4, 8b/6, 21a/12, 21b/5, 22a/13, 25b/13, 26a/5, 27a/9, 27b/1, 27b/2, 27b/6, 27b/9, 38a/12, 47b/10, 53a/5, 54b/4, 56b/11, 57b/12, 57b/13, 58a/5, 60a/4, 60a/5, 60a/6, 61b/7, 65a/3, 66a/4, 67a/1, 68a/6, 71a/12, 74a/5, 75a/13, 76a/4, 77a/6, 77a/12, 78b/1, 82a/9, 83b/3, 85a/3, 87b/8, 88a/6, 89b/10, 90a/1, 90a/5, 90a/8, 90a/12, 92b/1-2, 92b/3, 96b/11, 97b/5, 97b/9, 109a/1, 109b/2 (2), 116a/12, 120a/7, 121a/8, 127a/1, *ayıtmağay-sén* 7a/11, 10a/2, 106a/5, 107b/8, *koyğay-sén* 9a/7, 57a/10, 73a/8, 96a/7-8, *bolmağay-sén* 10a/11, 22b/3-4, 27a/11, 34a/6, 36a/11, 38a/12, 43a/11, 45a/9-10, 46b/12, 58a/6, 59b/7, 77a/4, 78b/4, 84b/6-7, 90a/5, 90a/9, 109a/5, 113a/6-7, 120a/5, 120a/7, 123b/8, *kılmağay-sén* 10a/11, 32b/7, 36b/1, 36b/10, 47b/8, 56b/12, 77a/4, 79b/13-80a/1, 88a/13, 88b/13, 89a/4, 93a/8-9, 94a/1, 107b/9 (2), 108a/10, 123b/8, *tapğay-sén* 10a/12, 105b/6, *éşitgey-sén* 10a/13, *salmağay-sén* 10a/13, *bérmegey-sén* 16b/4, 97b/3, *sözlemegey-sén* 18b/6, 89a/5, 103a/5, *ayıtğay-sén* 21a/12, 86a/9, *çikkay-sén* 22b/12, 86a/1, *kalmağay-sén* 22b/13, 32b/7, 34a/7, 57a/13, *démegey-sén* 23a/8, 89b/9, *dégey-sén* 23a/8, 23b/10, 89b/8, *bilgey-sén* 25a/1, 61a/7, 65a/4, 79b/8, 86a/6, 86b/9, 87a/7, 90a/4, 90a/8, 90a/13, 97b/10, 98a/7, 99a/8, 102a/1, 102b/10, 103a/6, 105a/10, 113b/12, 124b/4, *satmağay-sén* 26a/6, *ötkergey-sén* 27a/6, *yémegey-sén* 27a/10, 34a/6, 63a/3-4, 69a/2, *tüşmegey-sén* 29a/7, 32b/5, *kılğay-sén* 31b/3, 53a/5, 57a/3, 59b/1, 61b/9, 73a/9, 75b/3, 77a/5, 82b/12, 85a/2, 85b/8, 88a/4, 90a/4, 90a/5, 92b/1, 92b/5, 95b/7, 96a/1, 98a/1, 101b/12, 114a/4, 117a/8, 120a/7, 120a/13, 124a/11, 124a/13, *tohtatğay-sén* 32b/3, *anğlağay-sén* 34a/9, 99a/10, 124b/4, *içmegey-sén* 35a/2, *saklağay-sén* 37a/1, 57a/2, 115b/4, *barmağay-sén* 40a/6, 47a/9, 48b/3, 95b/1, *barğay-sén* 38/9, 48b/11, 97b/4, *yégey-sén* 54b/5, 58a/4, 97b/13, *kötergey-sén* 56b/13, *ibermegey-sén* 57a/2, *tutmağay-sén* 58a/5, 60a/4, *almağay-sén* 60b/1, 66a/1, 72b/2, *yétgürgey-sén* 60b/2, 90b/1, 107a/13, *algay-sén* 67a/12, 68a/1, 97b/11, 121a/7, *körgey-sén* 62b/10, 68b/10, 68b/10, 87a/7, 93a/7, *bilmegey-sén* 72b/7-8, *kıldurğay-sén* 76a/9, *tutğay-sén* 73a/11, 92b/7, 123b/9, *tapşurğay-sén* 75b/7, *bérgey-sén* 75b/9, 76a/4, 85b/13, 86b/8, 106a/6, 110a/1, *yüklegey-sén* 76a/3, *aymağay-sén* 77b/6, *yürmegey-sén* 80b/5, *kılınğay-sén* 84a/13, *tapğay-sén* 85b/10, *anğlatğay-sén* 89a/3, *sözlegey-sén* 89a/4, 102a/9, *tohtamağay-sén* 89a/8, *çıkarmağay-sén* 94a/9, *satğay-sén* 97b/12, *çalğay-sén* 105b/5, *okuğay-sén* 110a/1, *kéltürgey-sén* 113b/9, *körünmegey-sén* 117a/12, *yétgey-sén* 121a/9, *bağlağay-sén* 124b/1, *kélmegey-sén* 126b/7.

-Gay-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

ayıtğay-sén 19b/8, *bolğay-sén* 21b/2, 60a/12, 111b/8, 115a/5 (2), *dégey-sén* 124a/12. 4

-ğay-sizler (çokluk ikinci şahıs istek eki):

bolğay-sizler 125a/12.

-gey-mén (teklik birinci şahıs gelecek zaman eki):

yémegey-mén 11b/4.

-gey-siz (teklik ikinci şahıs istek ekinin nezaket şekli):

örgetgey-siz 73b/5, *bérgey-siz* 114a/11, 114b/3.

-GII (teklik ikinci şahıs emir çekiminde kullanılan pekiştirme eki):

bilgil 1b/5, 2b/10, 2b/12, 3b/7, 3b/13, 4a/10, 4b/2, 4b/3, 4b/13, 5a/7, 5b/2, 6a/13, 6b/3, 7a/8, 8b/11, 9a/13, 10b/3, 13a/3, 13a/5, 13b/12, 15a/10, 17b/10, 18a/11, 18b/7, 19b/10, 22a/2, 22a/6, 23a/1, 26a/7, 26a/13, 26b/11, 30a/8, 32a/8, 32b/12, 34a/10, 34b/9, 35a/8, 37a/4, 37b/2, 40a/3, 41a/5, 42a/7, 42b/7, 42b/9, 43a/3, 45a/7, 47a/7, 49a/5, 50a/12, 50b/3, 52a/10, 55b/2, 56a/12, 57a/12, 57b/7, 57b/9 (2), 58a/13, 58b/6, 59b/12, 60a/5, 61a/7, 62a/13, 64a/12, 64a/13, 67b/4, 68a/11, 68b/11, 70a/6, 72b/8, 74a/8, 74b/7, 77a/8, 78b/2, 78b/5, 79a/4, 80a/5, 80a/8, 83a/3 (2), 84b/2, 86b/4, 86b/7, 87a/5, 87a/10, 87b/6, 88b/5, 89a/8, 93a/9, 98a/3, 98a/7, 100b/5, 102b/8, 103a/4, 104a/6, 107b/2, 109a/12, 113b/6, 114b/8, 115b/5, 119a/2, 120b/12, 120b/13, 122a/9, 124b/4, 126b/13, *bolğil* 1b/5, 3b/1, 12b/11, 22a/5, 28a/8, 29a/4, 30b/5, 32a/2, 34b/8, 38b/10, 39a/11, 39b/8, 43b/6, 50a/4, 50a/6, 50a/7, 55a/3, 61b/12, 61b/13, 62a/2, 62a/5, 67b/3, 68a/4, 68b/2, 68b/3, 68b/6, 68b/9, 69a/2, 75b/13, 76a/3, 77b/4, 78a/13, 78b/10, 79a/8, 79b/5, 80a/2, 82a/11, 82a/13, 83a/2, 83a/5, 88a/1, 88b/9, 89b/11, 90a/3, 90a/10, 92b/3, 92b/4, 97b/1, 100b/4, 104b/2, 104b/3, 107b/5, 107b/13, 109b/6, 113a/1, 115a/2, 115b/5, 116b/13, 117a/1, 117a/2, 120a/6, 121a/10, 122a/1, 122a/2, *bakmağil* 2a/1, 62b/12, 116a/5, *tonuğil* 2a/1, 32a/10, 58b/5, 102b/9, *kılmağil* 2a/4, 2a/5, 4b/1, 5a/4, 6a/11, 7a/4, 7b/13, 8a/2, 8a/6, 8a/12, 10a/3, 10a/4, 10a/7, 10a/9, 10a/10, 10b/13, 12b/10, 13a/5, 13b/2, 13b/9, 15b/5, 15b/7, 16b/10, 16b/11, 17b/5, 17b/6, 18b/1, 21b/4, 21b/6, 21b/7, 21b/8, 21b/13, 22a/1, 22a/7, 22b/9, 23a/6, 26a/11, 27a/4, 27a/5, 27b/1, 27b/5, 27b/13, 28a/8, 28b/6, 31a/13, 32a/8, 32b/4, 32b/8, 35b/13, 37a/5, 38a/8, 39b/5, 39b/7, 40a/3, 41a/8, 41a/12, 41b/7, 42a/9, 45a/12, 42b/2, 46b/12, 47a/11, 47b/12, 48b/3, 48b/4, 49a/4, 53b/11, 54b/6, 55a/5, 55b/11, 56b/5, 56b/6, 57a/8, 58b/12, 59a/6, 59a/11, 59b/8, 60a/6, 61b/10, 65a/5, 66b/7, 68a/8, 68a/13, 72b/7, 72b/13, 74a/7, 74a/9, 74b/2, 78a/2, 78a/11, 78b/3, 79b/11, 82a/6, 83a/9, 83a/10, 83b/4, 83b/5, 83b/6, 83b/10, 83b/11, 84a/11, 84a/13, 84b/6, 84b/11, 85a/5 (2), 85b/6, 86a/13, 88b/4, 88b/5, 88b/6, 88b/12, 88b/13, 90a/6, 94a/2, 96a/2, 96a/3, 96a/6, 96a/9, 96a/11, 96b/2, 96b/4, 96b/9, 97a/1, 97a/11, 97b/1, 97b/9, 100b/2, 101a/1, 101a/12, 101b/1, 101b/2, 102b/12, 103a/7, 104a/9, 105b/5, 105b/6, 105b/8, 106b/2, 107a/7, 107b/4, 107b/9, 113a/2, 114a/5, 116b/8, 117a/13, 117b/4, 117b/5, 117b/8, 119a/5, 119a/11, 121b/7, 121b/10, 124b/13, 127b/12, *kılğil* 2a/4, 2a/11, 3a/12, 3b/10, 8a/1, 8a/2, 9a/2, 9a/3, 9b/9, 9b/12, 10a/2, 12a/12, 13a/4, 13a/6, 13a/7, 13b/3, 15b/6, 15b/7, 16b/4, 16b/9, 17b/7, 18b/6, 21b/4, 22a/3, 22a/5, 21b/4, 22b/8, 23a/7, 27b/10, 32a/1, 32b/2, 34a/2, 35a/2, 35b/9, 36a/1, 36a/5, 36a/6, 36a/11, 36a/13, 37a/2, 37a/7, 37a/8, 37a/11, 37a/12, 38a/4, 38a/11, 39a/13, 39b/7, 40a/1, 40a/2, 40b/3, 40b/7, 40b/10, 41a/8, 41a/11, 41b/9, 42a/13, 42b/5, 43a/11, 43a/11, 44a/3, 44b/4 (2), 45a/9, 46b/12, 47b/12, 48a/11, 48a/12, 49a/2, 49a/5, 49a/9, 52a/13, 52b/1, 53a/5, 56b/12, 57a/1, 57a/5, 57a/9, 57b/1, 58a/9, 59a/10, 59a/7, 59a/8, 59a/10, 59a/13, 62a/1, 62a/3, 62b/3, 63a/13, 64a/4, 67a/13, 67b/1, 67b/9, 68a/1, 68a/5 (2), 68a/7 (2), 68b/10, 69a/9, 73a/6, 74b/9, 75a/13, 75b/8, 76a/2, 77a/6, 77b/4, 77b/13, 78a/6, 78a/7, 78b/13, 79a/3, 79b/10, 80a/7, 80b/4, 82a/2, 83a/1, 84a/3, 84a/10, 84b/8 (2), 84b/12, 85a/2, 88a/3, 88b/6, 89a/1, 89a/3, 89a/7 (2), 89a/8, 89b/6, 90a/2, 90b/10, 90b/11, 91a/9, 92b/5, 96a/1, 96b/1, 97a/13, 98a/2, 99a/12 (2), 99a/13, 99b/1, 99b/2, 99b/3, 99b/9, 99b/11, 99b/12, 99b/13, 100a/1, 101a/4, 101a/5, 101a/12, 101b/2, 101b/3, 101b/4, 101b/8, 101b/12, 102a/1, 102a/3, 102a/4, 102b/6, 102b/10, 102b/13, 103a/5, 103a/5, 104b/11, 105a/12, 105b/11, 109b/3, 114a/6, 114b/5, 116a/5, 116a/9, 116a/10, 116b/6, 117a/12, 117b/1, 117b/2, 117b/5, 117b/11, 118a/13, 119a/10, 119b/4, 119b/5, 120a/5, 120b/10, 121a/7 (2), 121a/11, 121a/12, 121b/5 (2),

121b/6, 121b/8, 121b/9, 121b/10, 123b/7, 127b/12, *künğremegil* 4a/9, *bolmağil* 4a/11, 10b/5, 12b/6, 12b/11, 13a/3, 13a/9, 13a/11-12, 13a/12, 15a/3, 15b/6, 16a/13, 16b/1 (2), 17b/4, 18a/9, 22b/1, 22b/2, 22b/5, 25b/3, 25b/5, 25b/11, 26b/6, 28a/10, 28a/12, 28b/6, 29a/4, 29a/8, 29b/4, 29b/10, 30a/1, 32a/11, 32b/8, 39a/11, 40b/3, 40b/4 (2), 42b/8, 43b/7, 47a/9, 47b/6, 54a/13, 55a/13, 56b/12, 57a/4, 62a/3, 65a/5, 67a/11, 67b/3, 72a/8, 78b/3, 79a/5, 79a/12, 79b/4, 79b/6, 79b/12 (2), 79b/13 (2), 81b/10 (2), 82a/4, 82a/8, 82a/12, 83b/4, 83b/6, 83b/8, 84a/12, 88b/2, 88b/10, 89b/2, 92b/4, 92b/6, 96a/11, 96b/9, 96b/12, 97b/2, 97b/6, 102a/8, 102b/8, 104a/8, 104a/13, 104b/4, 105a/6, 105b/13, 106a/11, 106a/13, 106b/13, 113a/3, 114b/9, 115b/10, 115b/11, 116a/6, 120a/1, 120a/9, 120a/10, 121a/6, 121b/9, 121b/13, *kéltürmegil* 4b/6, 119b/5, *ötegil* 4b/9, 91b/5, *bérgil* 5a/2, 6b/10, 11b/12, 12b/8, 21a/3, 25b/13, 30a/2, 38b/5, 38b/6, 39b/4, 45b/10, 45b/11, 48a/12, 66a/3, 73a/11, 75b/8, 77a/1, 81a/9, 85a/10, 89b/7, 90b/7, 91a/10, 92a/5, 94b/7, 104a/1, 111b/13, 114a/1, 115a/11, 116a/5, 116b/8, 117b/11, 120b/4, 125b/8, 127a/12, *körmegil* 5a/4, 6b/10, 7b/6, 25b/4, 56a/12, 67a/9, 81b/9, 85b/9, 102b/9, 117a/4, 121b/11, *tutmağil* 7a/1, 10b/2, 12b/7, 15a/5, 15a/11, 18a/2, 28a/3, 43b/6, 54b/6, 56b/6, 58b/10, 66a/9, 71b/13 (2), 74a/13, 78a/4, 83a/8, 89b/1, 107b/8, 116b/10, 119a/11, *tanuğil* 7a/7, 13a/6, 101a/10, *ğarağil* 8b/4, 62b/6, 116a/11, 116b/3, 117a/7, *örgengil* 8b/8, 9b/8, 13b/1, 13b/6, *ibermegil* 9a/12, 107a/4, *sözlegil* 9b/10, 18a/13, 18b/3, 22b/10, 22b/12, 24a/10, 26a/1, 27b/12, 86a/1, 89a/2, 89a/12, 90a/6, 92b/3, 104a/4, 109b/8, 121a/13, *ayıtğil* 10a/3, 12b/9, 20a/13, 21b/5, 37b/2, 39b/3, 83a/6, 85a/10, 88b/2, 91b/5, 91b/8, 104a/3 (2), 104a/11 (2), 109b/10, 109b/11, 110a/6, 125b/1, *kaçğil* 10a/9, 72a/12, 78b/2, 83a/12, 83b/9, 106a/11, *tutğil* 10a/10, 15a/12, 17a/9, 27a/9, 27b/6, 27b/9, 29a/9, 41a/11, 42b/1, 47b/10, 55a/2, 56b/10, 57b/10, 66b/8, 66b/11, 66b/13, 73a/5, 77b/10, 78a/3, 79a/9, 79b/2, 83b/2, 88b/2, 88b/3, 88b/13, 89b/13, 93a/7, 97b/3, 104a/13, 104b/2, 104b/3 (2), 116b/8, 117a/13, 117b/7, 119a/5, *yétgil* 10a/12, *dégil* 10a/12, 21b/7, 22a/12, 23a/1, 24a/13, 42a/11, 42a/12, 90a/8, 91b/6, 91b/9, 115b/13, 118b/1, *tartmağil* 10b/2, 54b/11, 89a/11, 89a/12, *körgil* 10b/6, 21b/3, 24a/11, 27b/2, 65b/6, 68a/3, 86a/13, 109b/6, 109b/7, *kéltürgil* 11b/12, 14b/7, 37a/13, 37b/1, 38a/4, 74b/6, 89a/9, 111b/13, 116b/11, *tohtamağil* 12b/5, 54b/13, *körsetgil* 12b/6, 22b/13, 24a/12, 39a/12, 74a/12, 80a/1, 81b/13, 115b/6, *bérmegil* 12b/12, 27b/7-8, 40b/4, 40b/8, 47b/2, 59b/8, 59b/9, 61a/5, 61b/6, 106b/7, 115a/10, 117b/2, 117b/11, 119a/6, 120b/3, *bilmegil* 12b/13, 13b/7, 15a/9, 15a/10, 22a/8, 55a/13, 56a/12, 78a/5, 80a/7, 88b/7, *ağlağil* 13a/2, 65b/8, 80a/5, *izdegil* 13b/4, 31a/9, 68a/2, *ağlamağil* 13b/8, *yandurmağil* 15b/5, *örgetmegil* 16b/3, *olturğil* 16b/9, 33b/11, 37b/2, 37b/3 (2), 37b/4, 40a/12, 49a/3, 52b/7, 114a/10, *sanagil* 16b/12, *yölenmegil* 17b/5, *sözlemegil* 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 24a/10, 29b/5, *alğil* 18b/2, 28b/1, 39a/7, 53b/3, 54b/9, 61b/6, 65b/12, 66a/7, 66a/10, 66a/13, 67a/5, 67a/7, 67a/8, 67b/7, 67b/10, 68b/4, 68b/7, 68b/8, 68b/9, 71b/6, 71b/7, 71b/8, 72a/2, 72a/11, 72b/2, 82b/10, 84a/6, 85b/12, 89a/5, 91a/9, 96b/12, 97b/12, 104b/1, 105a/8, 105a/9, 109a/3, 121a/3, *démegil* 18b/4, 22b/3, 23a/1, 23a/8, 25b/10, 32b/6, 37b/5, 40b/2, 42b/4, 42b/9, 54a/12, 59b/6, 68a/13, 72b/2, 72b/4, 80a/8, 83a/6, 83a/7, 92a/13, 104a/5, 104a/8, 106b/2, *koğlağil* 20b/12, *yatğil* 21a/7, 21a/9, *sorğil* 21b/13, *ayıtmağil* 22a/8, 22a/9, 26a/2, 39b/5, 47b/3, 79a/9, 83b/8, 103a/8, 104a/1, 104a/11, 107b/10, *éşitgil* 22b/1, 22b/5, 28a/4, 38a/10, 87a/1, 89b/8, 113b/8, 125b/1, *açığlamağil* 22b/6, *sanamağil* 26a/4, 59b/11, 73a/5, 114b/10, *almağil* 26a/6, 53b/7, 59b/9, 60a/9, 67b/9 (2), 67b/13, 72a/3, 72a/11, 94a/4, *kötermegil* 26a/12, *izdemegil* 27a/8, 66b/3, *okuğil* 28a/3, 81a/9, 105a/8, 105b/1, *saklağil* 28a/9, 57a/7, 60a/10, 66b/9, 71b/12, 78a/10, 89b/12, 90a/2, 109a/4, 113b/13, 115b/2, 116b/13, 117a/1, 117a/3, 120b/9, 120b/11, 121a/2, 121a/3, 121a/4, *tilegil* 29a/6, 34b/7, 85b/11, 85b/12,

86b/3, *korkğil* 29a/6, 30a/1, 77b/11, 78a/1, 80a/6, 83a/13, 108a/3, *tohtağil* 32a/9, 36a/6, 88b/12, *unutğil* 32a/11, *bargil* 32a/12, 41a/4, 45b/3, 51b/2, 79a/4, 83a/10, 91b/4, 91b/8, 96b/13, 99b/4, 104b/12, 127b/1, *buyurğil* 33b/12, 53a/1, 116a/2, *içgil* 34a/11, 35a/3, 38a/10, 39a/11, 105b/6, *içmegil* 34a/11, 34a/13, 41b/7, 83b/7, 115a/13, 116b/9, 121b/12, *yanğil* 36a/1, *bağğil* 37a/6, 42b/13, 69a/10, 75a/11, 85b/10, 88b/11, 89b/5, 100b/9, 102a/9, 105a/10, *kélgil* 37a/10, *olturmağil* 37b/1, *yélgil* 37b/4, 114a/2, *çarlağil* 38b/12, *kétgil* 39a/7, *kötergil* 39a/10, 83a/1, 124b/13, *külmegil* 39a/13, *asılmağil* 39b/4, *uluğlağil* 39b/8, *barmağil* 40a/9 (2), 40a/10, 41a/4, 52a/13, *buyurmağil* 40b/1, 90b/6, 115a/8, 117b/11, *koyğil* 40b/3, 75b/6, 115a/7, 116b/6, 117b/8, *kopğil* 40b/5, *oynamağil* 41a/13, 41b/3, 41b/6, 83b/4, *oynağil* 41b/1, 41a/13, *atmağil* 41b/5, *yığlamağil* 42a/4, *salmağil* 42b/6, 57a/5, 75b/6, 84a/11, *tohtatğil* 44a/3, 115b/9, 116a/3, *bağlağil* 44b/5, *karamağil* 44b/5, *bağlamağil* 45a/12, 47a/10, 57a/12, 59a/5, 67a/4, *körgüzgil* 46b/12, 55b/10, *kıçkıрмаğil* 47b/2, *yémegil* 48a/13, 94a/4, *kirgil* 48b/8, *kirmegil* 48b/8, *turğil* 48b/13, 53b/2, 54a/10, 67b/6, 96b/11, 116a/8, 116a/10, *yuğil* 49a/3, *kurutğil* 49a/6, *çıkğil* 49a/7, *uyuklağil* 50a/4, *ötkergil* 52b/1, 89a/11, 90b/7, *minmegil* 52b/2, 52b/4, *mingil* 52b/5, *çapmağil* 52b/8, 52b/9, 53a/1, 53b/6, *kuşlamağil* 53a/13, *kuşlağil* 53b/1, *ibergil* 53b/2, 68a/6, 111b/2, 112b/9, 118a/8, *aılanmağil* 54a/9 (2), *yandurğil* 54a/12, *korkmağil* 55a/3, 79b/11, *tökmegil* 55b/10, *harclamağil* 58a/12, *ötkermegil* 59a/5, 104a/10, *harclagil* 59a/9, *tohtatmağil* 59a/9, *kömgil* 59b/4, *satmağil* 59b/5, 89a/13, *koymağil* 59b/8, 116b/5, *aldurğil* 60a/3, *yétgürgil* 60a/3, *aldıramağil* 61b/8, 115b/10, *salğil* 62b/7, *yatguzgil* 65b/6, *almağil* 65b/13, 66a/4, 66a/12, 67a/2, *sağlamağil* 66a/9, *satğil* 66b/1, 66b/5, 67a/9, 97b/8, *çıkışğil* 68a/3, 97b/5, *tanmağil* 68b/11, *yavutmağil* 72a/3, *taşlamağil* 72a/8, 84b/5, 96b/10, 115a/3, 115a/7, *körsetmegil* 73a/2, 80a/2, 120a/2, *kirgüzmeğil* 73a/3, 90a/7, *örgetgil* 73a/11, 73a/12, 73a/13, 74a/4, 74b/3, 75b/9, 115b/9, *soğmağil* 74a/11, *soğturğil* 74a/11, *öylemegil* 75b/2, *öylegil* 75b/2, 75b/3, *öyürmegil* 77b/3, *kaçğil* 78b/2, 83a/12, *sınağil* 79a/6, *tüşmegil* 80a/4, *yürmegil* 83b/9, *korkutmağil* 83b/13, *çıkarmağil* 84a/1, *kéçürgil* 84a/2, *istemegil* 84a/3, *buyurmağil* 84a/5, 101b/3, *ötgil* 85b/3, *tilemegil* 86b/2, *éşitmegil* 87a/2, *çıkmağil* 88b/2, *fütümegil* 88b/4, *kaçmağil* 88b/9, 106a/11, 116a/10, *kılışğil* 88b/11, *yığlağil* 89a/10, *yürgil* 89b/4, 116a/2, *yummağil* 89b/5, *turmağil* 89b/10, 105b/7, *başlağil* 90a/3, 106b/3, *ohşatmağil* 104a/6, *çalğil* 104b/9, 104b/13 (2), 105a/1, 105a/2, 105a/13, 105b/12, *okumağil* 105a/7, *çalmağil* 105b/1, *öltürgil* 106b/7, 118a/13, *karalamağil* 109a/2, 109a/3, *fütügil* 109b/10, 111b/6, *anğlatmağil* 113a/6, *yürütgil* 116a/1, *ayamağil* 116a/6, *küçemeğil* 116a/9, *koğlamağil* 116a/12, *tarıgil* 121a/1, *kaçurmağil* 121a/11, *eylegil* 124a/10, *yapğil* 124b/12.

+ğına (isimden isim yapma eki):

fatğına 4a/12, 8a/11, 66b/1, *azğına* 114a/4.

-ğu (sıfat-fiil eki):

bolğusu 34b/13.

-GU dék (sıfat-fiil eki):

hoş kélgü dék 24a/13, °ādet kılgu dék 34a/7, hilāf kılgu dék 48a/13, günāh bolgu dék 57a/8, yürmegü dék 70a/9-10, küni kéçgü dék 74b/3, tutgu dék 84a/4, °ukūbet kılgu dék 84b/12, lāzım bolgu dék 85a/4, te°sīr kılgu dék 104a/3, kifāyet kılgu dék 111a/7, sevgend kılgu dék 116b/7.

-guç (fiilden isim yapma eki):

alguç 128a/8.

-GUçA (zarf-fiil eki):

yürgüçe 57b/4, bolguça 57b/4, 57b/6, 59b/11.

-GUçI (sıfat-fiil eki):

tonuğuçı 1b/8, 3a/13, kılguçıdır 1b/9-10, kılguçı 1b/13, 2a/2, 10b/3, 18a/2, 35a/13, 61b/1, 61b/3, 67b/3, 78b/5, kılguçını 2a/1, kétgüçi 2a/2, kélgüçidür 2a/2, körsetgüçi 3a/2, başlağuçı 3a/2, 3a/10, yégüçi 3a/3, 3a/10 (2), 67b/3, bérğüçi 3a/3, 3a/5, 62a/3, bérğüçiçe 3a/4, 3a/8, yégüçilerini 3a/5, bérğüçini 3a/7, yégüçilerge 3a/12, başlağuçılarınñ 3a/13, bérğüçiniñ 3a/13, ayıtguçı 3b/2, 20a/1, 21b/2, bérğüçilerini 6b/1, bérğüçi 6b/2, 117b/13, yégüçilerdür 6b/3, bérğüçiler 6b/11, buyurgüçi 10b/4, sorğuçının 12b/8-9, kılguçılar 16b/9, 61b/13, 117b/10, bilgüçi 17a/7, 23a/1, 90a/11, 90a/12, örgetgüçi 17b/8, eşitgüçiçe 20a/2, ayıtguçınınñ 22b/9, bérğüçidin 25b/13, izdegüçilerinñ 37a/9, izdegüçi 47a/6, kılguçılarını 58b/8, tutguçı 64a/5, 72a/5,b 88a/6, 88a/7, 88a/8, sokğuçının 67a/2, saklağuçı 72a/6, 88a/10, 88a/11, 94a/13, satguçı 77a/4, bilmegüçi 78b/5, öltürülgüçiniñ 85a/8, ayıtguçılarını 86a/11, kötergüçi 88a/7, uykulağuçı 88a/8, alguçı 88a/9, eşitgüçi 89b/5, 104b/12, 105a/1, eşitgüçiler 89b/5, bakğuçılarga 89b/10, satguçılar 94a/5, alguçığa 94a/8, saklağuçıdır 94a/13, tanuğuçı 95b/13, eşitgüçiniñ 105b/4, yétgürgüçidür 107b/4, tutguçıdır 117b/13.

-GUIUk (Gereklilik eki):

kılğuluk 7a/4, 40a/7, 56b/3, kılmağuluk 40a/8, ötkergülük 56b/4, kılğulukdur 56b/5, dégülük 104a/6.

-GUIUk (sıfat-fiil eki):

bérğülük 7a/3, ötgülük 13a/2, kétgülük 13a/3, kılmağuluk 13b/13, bilgülük 19b/11, 19b/12 (2), 19b/13, 20a/2, 20a/5, 20a/6, ayıtğuluk 19b/11 (3), 19b/12 (2), 20a/2, 20a/6 (2), eşitgülük 21a/5.

-ğum (teklik birinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

kılğum 49b/11

-GUmdUr (teklik birinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

bilgümdür 17a/6, kılğumdur 28b/3, 39a/9, 39b/3, 108a/8, 112a/12, alğumdur 29b/8, kéltürgümdür 110a/9, çıkarğumdur 115b/13, ayıtğumdur 122a/6-7.

-ğumuzdur (teklik birinci şahıs mutlak gelecek zaman ekinin nezaket şekli):

ayıtığımızdur 34a/8.

-GUnçA/-kuncha (zarf-fiil eki):

kılmağunça 1b/10, 14b/6, 68b/13, 85b/6, 94a/9, 115a/9, körmegünçe 11b/4, 76a/11, 117a/2, bolmağunça 14b/6, 43a/3, 94a/4, 99b/5, bolğunça 15a/13 (2), 36a/7, 37b/9, 51b/6, 108b/2, kılğunça 26a/8, 26b/1, 26b/8, 38b/9, 57b/3, ölmegünçe 30b/7, kirkünçe 30b/10, 30b/11, 30b/13, yétgürgünçe 33b/5, içmegünçe 35a/1, yétgünçe 35b/10, yürgünçe 40b/5, bérğünçe 45b/7, çıkğunça 45b/11, 60b/9, 60b/10, barğunça 56a/7, 60b/3, 60b/4, 80a/10, bérmegünçe 59b/12, 114a/1, çıkğunçalık 61a/1, ayıtğunça 85a/10, tapmağunça 87b/9, 87b/10, 88b/3, demegünçe 87b/9, buyrumağunça 87b/11, yétgünçe 91a/6, almağunça 97b/3, kéltürgünçe 105b/3, yüzlenmegünçe 107a/8, kirmegünçe 107a/10, yétmegünçe 107a/12, bilmegünçe 108b/5, körüngünçe 119b/9, tarığunça 121a/2.

-GUŋgdUr (teklik ikinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

kılğunğdur 6a/9, 7b/2, tapğunğdur 10b/12, 14b/9, bolğunğdur 34b/2, 60a/8, 61b/5, 87b/5, yanmağunğdur 86a/2-3, körgünğdür 87b/8.

-ğunğızdur (çokluk ikinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

kalğunğızdur 20b/9.

-GUr- (fiilden fiil yapma eki):

yétgürgey-mén 15b/13, yétgürdiler 23b/3-4, yétgürgey 26b/9, yétgürgey 31b/3, yétgürgünçe 33b/5, yétgüredür 36b/4, yétgürüngler 46b/4, yétgürdüm 56a/11, yétgürgil 60a/3, yétgürsenğ 60a/12, yétgürgey-sén 60b/2, 90b/1, 107a/13, azğurup 61a/9, yétgürüşdin 68b/6, yétgürür 78a/12, 98a/13, yétgüre'lmegey 78a/12, yétgürüp érdi 81b/6, yétgürüp 90a/10, yétgürgüçidür 107b/4, yétgürse 113b/9, 116b/12.

-GUsIdUr (teklik üçüncü şahıs mutlak gelecek zaman eki):

bolğusıdur 3a/2, 5b/11, 22b/7, 34b/2, 49b/8, 65a/9, 78a/3, 79b/2, 81a/1, 87b/5, 88a/5, 88b/1, 89b/3, 89b/4, 95a/5, 96a/2, 100b/4, 102a/2, 102a/3, 105b/13, 106a/8, 108a/5, 119a/12, yétgüsidür 8a/13, 10b/5, 36a/4-5, 55b/8, 58a/11, 68a/12, 105a/4, kélgüsidür 8b/1, 10b/11, 74b/13, 86b/9, 102b/3, bérğüsidür 11a/1, 12a/12, kılğusıdur 12a/7, 79a/11, 80b/2, 94a/11, 106b/4, kélmegüsidür 15b/12, ölgüsidür 20b/9, kalmağusıdur 20b/10, 46a/7, 97a/12, 100b/2, bolmağusıdur 24a/6, 34a/3, 42a/4, 43a/3, 47b/4, 52b/11, 96a/10, kıçkırğusıdur 24a/7, tüşgüsidür 31a/8, yégüsidür 33a/9, déğüsidür 41b/8, kirmegüsidür 42a/3, 42a/5, yétmegüsidür 43a/6, 43a/7, 78a/4, 86b/13, kéçgüsidür 47a/12, kétgüsidür 56a/5, 105b/9, tükegüsidür 57a/11, körgüsidür 74b/5, kalğusıdur 77a/13, 96b/5, 107a/5, tapğusıdur 79a/10, 81b/4, 101b/1, étgüsidür 83b/8, tilemegüsidür 85b/7, ayıtmağusıdur 86a/10, bérmegüsidür 86b/2, tartğusıdur 106a/1, bara'lmağusıdur 118a/6.

-GUz- (fiilden fiil yapma eki):

olturguzğaylar 7b/11, körgüzüp 14a/2, körgüzgil 46b/12, 55b/10, yatğuzğıl 65b/6, kirgüzmeğil 73a/3, 90a/7, körgüzdüm 73b/4, olturguzunğlar 76a/12, olturguzdılar 76b/1, 112a/1, turguzup 110a/10, olturguzdı 110b/13.

-gümizdür (çokluk birinci şahıs mutlak gelecek zaman eki):

bérgümizdür 56a/4.

-ı (fiilden isim yapma eki):

*yağşı 3b/4, 8a/10, 10a/7, 10a/9, 12a/6, 12b/5, 12b/6, 12b/10, 15a/12 (2), 15b/3, 15b/8, 16a/6, 16a/9, 18a/12, 20a/12 (2), 23b/13, 24b/13, 27a/9, 27b/9, 27b/12, 29b/2, 37b/5, 38a/2 (2), 39b/6, 46a/4, 48b/5, 55a/11, 57a/6, 57a/7, 57a/8, 58b/4, 59b/12, 62a/6, 62b/3, 65b/4, 66a/2, 66b/9, 68a/3, 73a/8 (2), 74a/6, 78a/6, 80a/3 (2), 85b/13, 88a/7, 89a/12, 89b/1, 90a/5, 99b/8, 100a/6, 100b/4, 104a/9, 106a/5, 106a/6, 106b/3, 106b/12, 109a/4, 109b/9, 111a/8, 113b/13, 114b/11, 115a/11, 115b/7, 116a/9, 116b/1, 116b/8, 116b/13, 119b/12, 120b/13, 121b/8, 128b/1, *yağşılığınğdın* 4a/10, *yağşılığı* 4a/10, *yağşılık* 7b/5, 8a/6, 10b/1, 10b/4, 10b/5, 10b/6 (2), 10b/10, 10b/11, 10b/13, 11a/1, 12a/12, 12b/5, 15a/8, 15b/4, 32a/7, 38a/11, 66a/8, 68a/9, 68a/10, 68a/12, 77b/6, 78a/9, 78b/5, 83a/8, 85b/6, 102a/13, 106b/3, 106b/12, 114b/6, 115b/6, 117b/1, 126a/10, *yağşılığğa* 8a/3-4, 10b/1, 10b/3, 10b/4, 125a/7, *yağşılığını* 8a/4, *oğrı* 8b/7, 59a/10, 93b/2, *yağşılığını* 10b/2 (2), 95b/9, 124b/8, *yağşılığdın* 12b/5, *yağşılığnıñğ* 14b/10, *yağşısı* 15a/13, *yağşınınğ* 15a/13, *yağşırağ* 21a/7, *yağşılığnıñğ* 22a/7, *oğrılar* 55a/3, 127a/6, *oğrılardın* 59a/10, *yağşılar* 78b/3, *oğrılarga* 117b/4.*

+I (teklik üçüncü şahıs iyelik eki):

*beyānıda 1a/1, 1a/2, 1a/3 (2), 1a/4 (2), 1a/5 (2), 1a/6 (2), 1a/7, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/10 (2), 1a/11, 1a/12 (2), 1a/13, 1b/1, 1b/2 (2), 1b/3 (2), 1b/4 (2), 2b/12, 7a/8, 8b/10, 18a/13, 25b/1, 28a/7, 32b/12, 34a/10, 37a/4, 41a/5, 43a/2, 47b/5, 48b/2, 49a/11, 52a/10, 53b/10, 54b/2, 57a/4, 60a/8, 62a/5, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 73a/7, 77a/7, 79b/10, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, 101b/11, 103a/4, 104b/1, 106a/9, 108a/9, 109b/1, 113b/11, 115b/5, 116b/13, 120b/12, 122a/8, *haqqını* 1a/6, 3a/13, 3b/1, 4b/13, 7a/8, 7a/11, 7b/7, 40a/5, 74a/4, 74b/10, 75a/13, 78b/3, 78b/5, 88a/11, 88b/3, 92a/5, 95b/13, *günāhını* 1a/8, 56a/1, 85b/3, 112b/4, *ilmi* 1a/10, 98a/5, *resmini* 1a/11, *hizmetide* 1a/13, 106a/9, 106a/10, 106b/13, 107a/1, 107a/6, 107b/5, 108a/5, 119b/7, 121b/9, *beyānı* 1b/5, 2b/4, 3b/7, 5a/7, *mişāli* 1b/9, 8a/8, 30a/13, *özige* 1b/10, 8b/12, 23a/6, 24a/9, 50b/4, 97a/1, 106a/2, 106a/7, 113a/12, 116a/10, 127a/8, 127b/6, 128a/4, *işidin* 2a/1, 49b/2, 66b/10, 88a/9, *perestini* 2a/3, *ni^cmetlerini* 2a/4, *zātıda* 2a/4, 2a/6, *tilleri* 2a/9, *ismi* 2a/10, *şıfatı* 2a/10, *perverdigārlığını* 2a/12, *şıfatıda* 2b/2, *birbirige* 2b/3, 23a/13, 29b/3, 33a/4, 47a/4, 64b/8 (2), 69a/12, 82b/11, 109b/7, 119a/13, 122b/9, 125b/7, *nişānıdur* 2b/9, *tamāmu* 3a/1, 5a/12, 62a/11, 126b/13, *tertībide* 3a/2, *rızkını* 3a/3, *tertibi* 3a/3, 32b/12, 52a/12, *sitāyişi* 3a/3, *qadrini* 3a/4, 8a/5, 10a/13, 27b/3, *kitābıda* 3a/6, 20a/7, 99a/11, 99b/9, 100a/1, *tertibini* 3a/7, 34a/8, 120b/10, *biri* 3a/11, 4a/2, 15b/10, 19a/11, 19b/10, 19b/11, 20a/12 (2), 35a/10, 39b/5, 47b/10, 51b/11, 51b/12, 51b/13 (2), 52b/12 (2), 54a/5, 69b/2 (2), 73a/8, 78b/4, 78b/5, 78b/6, 78b/7, 80a/6, 80a/7, 81b/4, 86b/5, 93b/6, 98b/3, 99a/1, 99a/4, 99a/5, 114a/8, 119b/6, 119b/8, 122b/1, 122b/8, 126a/8, 126b/12 (2), 127a/2, *bolmağı* 3a/11, 114b/7 (2), *ni^cmetleri* 3a/12, *minnetini* 3a/13,*

peygamberlerinin 3b/1, işide 3b/3, 52b/1, 59a/6, 67a/9, 73b/3, 114b/5, 115b/1, 121b/7, 126a/9, ni^cmetlerinin 3b/3, kitâblarını 3b/5, peygamberlerini 3b/5, günâhıdın 3b/6, ni^cmetinin 3b/7, 3b/8, cihetidin 3b/11, 8a/12, 9a/1, 14a/3, 18a/1, 72a/4, 74a/13, 78a/5, 111a/10, hakkı 3b/11, 7a/12, 7a/13, 7b/8, 38a/13, 39a/8, 40a/2, 40a/4, 77a/12, 90a/13, 108b/11, vücūdını 3b/12, °ömrüde 3b/12, şükriğe 3b/12, °adedi 4a/1, 98b/3, üçü 4a/1, üçünün 4a/2, yokluğa 4a/4, tilide 4a/5, 7b/4, 70a/13, 84a/13, ayıtganığa 4a/5, Hudâlıkığa 4a/6, hâlide 4a/7, 29b/11, 29b/12, yaşıllığı 4a/10, özini 4a/12, 5b/3, 11a/6, 11a/7, 11a/8, 11a/12, 15a/11, 17b/1, 25b/8, 25b/12, 26a/2, 29a/3, 33a/10, 35b/6, 48b/12, 52b/4, 66a/5, 67b/4, 76a/1, 100a/5 (2), 118a/2, 125a/4, 126a/2, 127b/3, °ibâdetidür 4b/1, bed-nâmlığının 4b/4, °ukûbetige 4b/5, bedeni 4b/8, 48a/6, 63a/12, 64a/3, 64a/10, 100a/11, anğı 4b/8, hakîki 4b/9, sevâbı 5a/2, menfa^cati 5a/3, 56b/10, 86b/12, 87b/9, 93b/10, 107b/2, 124b/9, halkığa 5a/3, 33a/6, 33a/7, 44a/2, 110b/11, kudreti 5a/6, 5a/8, 5a/9, 26b/8, 32a/3, işidür 5a/10, 12b/11, 33a/9, 42b/3, 42b/10, 52a/11, 52b/9, 60a/1, i^ctimâdı 5a/10, 82a/3, halkı 5a/13, 24a/2, 33b/4, 56a/2 (2), 68a/3, 82b/7, 89b/2, 105a/5, 112b/11, 126a/4, kılıkını 5b/3, işini 5b/4, 45a/11, 57b/8, 57b/9, 108a/10, 111a/1, 115a/10, hâkimi 5b/5, peşt ü penâhı 5b/6-7, yükünü 5b/7, vaktıda 5b/11, 13a/1, 17a/1, 19a/3, 21b/9, 22b/13, 23b/1, 23b/2, 29b/13, 34a/6, 41a/8, 52a/12, 58a/2, 59b/2, 60b/2, 67a/8, 68b/7, 73a/9, 75a/3, 78b/8, 79a/6 (2), 84b/7, 85b/7, 85b/12, 86b/2 (2), 86b/3, 87b/5, 96b/6, 108b/3, künide 5b/13, fermânı 6a/2, 12b/2, 119a/3, fermânıda 6a/3, 14b/8, 72a/8, 84a/8, 108a/11, hürmeti 6a/4, fermânının 6a/7, 119a/2, fermânını 6a/9, 7a/5, 7a/7, dâdını 6a/10, 10a/12, 12b/8 (2), 25b/13, 86b/8, 103b/13, 119a/1, ser-encâmı 6a/10, 6a/11, özünün 6b/1, 15a/11, 23a/6, 68a/12, 93b/10, 106b/11, 124b/9, muharrebleridin 6b/1, birbiridin 6b/5, 10b/4, kulunu 6b/5, 21a/6, özi 6b/6, 6b/8, 10b/3, 12b/8, 17b/8, 26b/4, 43a/4, 43b/1, 75b/6, 97a/6, 108a/13, 115a/8, 119a/1, gâzabının 6b/7, 6b/8, 6b/13, 108a/3, emânıda 6b/11, hakikatide 7a/1, 98a/8, 98a/9, 98a/12, işi 7a/6, 20a/4, 42b/3, 43b/7, 45a/12, 49b/9, 50a/5, 53b/8, 55b/11, 58a/2, 66b/10, 81a/13, 85a/4, 115b/2, 118b/4, 118b/5, 120b/1, hukukunu 7a/7, 113b/13, fermânıdır 7a/8, esbâbı 7a/9, vücūdığa 7a/10, h^vâhişi 7a/12, 66a/1, 66a/2, 73b/7, 75a/12, hakkıdır 7b/2, merhameti 7b/3, könglige 7b/6, 79b/7, 109a/4, 128b/13, âdâbını 7b/8, 90a/2, peder ü mâderleri 7b/9, zamâneleride 7b/10, 85a/6, peder ü mâderlerini 7b/10, özleridin 7b/11, sebebidin 7b/13, 8a/1, 9a/1, 108b/10, 113a/11, sebebi 8a/1, 58b/10 (2), yaşıllığını 8a/4, terbiyetini 8a/9, hoşnûdluğunu 8a/10, 31a/9, hoşnûdluğa 8a/11, ölümünü 8a/12, hâliğe 8b/4, 37a/10, 50a/9, 50b/13, 75b/6, 88b/10, 89b/5, 105a/10, 115a/3, yokıdın 8b/5, mālını 8b/7, 60a/5 (2), 72a/3, ziyâdelikidin 8b/11, ziyâdeligi 8b/11, 115a/7, drahtıge 8b/12, gevheri 9a/2, 9a/3, 9a/10, gevherini 9a/2, hâcetige 9a/11, étegini 9a/12, hübrağı 9a/13, bedenide 9b/1, 63b/8, 65b/3, 98a/8, içide 9b/2, 10b/11, 39a/5, 50b/12, 63b/13, 64a/3, 64b/7, 66b/10, taşıda 9b/3, içidedür 9b/3, 124b/3, könglide 38b/4, 47a/3, 72a/11, 72a/12, 74a/11, 75a/5, taşıdadur 9b/5, obdanlığı 9b/10, ziyâdelikidindür 9b/10, câyıda 9b/10, 63a/7, eşeri 9b/13, 40b/5, 65a/11, 65b/4, 75a/12, renci 10a/1, 31a/5, 31a/9, 43b/10, 44b/5, gamıge 10a/11, dâdığa 10a/12, mükâfâtı 10b/10, 55b/6, 55b/8, zamânıda 11a/2, 16b/13, 23a/10, 23b/5, 106b/5, 118b/2, hüblukı 11a/3, 32a/12, 62b/13, °âdetidür 11a/5-6, 33a/8, lebigе 11a/7, 11a/10, 62b/7, közidin 11a/9, lebide 11a/10, birige 11a/11, 11a/12, 18a/1, 24a/7, 37a/10, 85a/8, 119b/3, hikmeti 11a/13, közleri 11b/6, 63b/11, 64a/7, 65a/10, 69b/3, aldığa 11b/8, 11b/10, 18b/12, 19b/6, 21b/10, 38a/4, 45b/5, 49a/7, 90b/4, 92a/2, 110a/12, 117b/3, nısfını 11b/12, 97b/12, yüziğe 12a/9, 33b/3, 42a/1 (2), 62b/4, 116a/5, huşulını 12a/13, 87b/13, aldıda 12b/1, 12b/10, 23b/4, 28b/9, 45a/13, 53a/2, 76b/1, 83a/7, 84a/10, 90b/7, 106a/6, 111a/9, 112a/3,

115a/4, *nebirelerini* 12b/4, *hilāfida* 12b/6, *hālleridin* 12b/13, *āhiri* 12b/13, *ēşigige* 13a/1, 13a/2, *hāşılı* 13a/2, *açığını* 13a/4, 84a/1, *sözige* 13a/4, 88b/6, 88b/7, 88b/8, *émgekini* 13a/5, *hācetini* 13a/6, 85b/5, *şoḥbetige* 13a/9, 84b/4, *idrākiğa* 13a/13, *menfa^catini* 13b/4, *közi* 13b/11, 26b/3, 53b/13, 69b/13, 70a/2 (2), 70b/6, 70b/8, 70b/9 (2), 71a/5, 93b/5, 117a/7, *öziçe* 14b/4, *hareketi* 14b/4, *murādıça* 14b/5, 22b/11, 27b/7-8, 27b/12, *bedenini* 14b/8, *selāmetlikini* 14b/9, *aşlı* 14b/10, 16b/5, 87b/12, 93a/12, 94a/12, 102a/2, 102a/12, 124a/12, 125b/13, *bolmaslığı* 15a/6, *maḥalli* 15a/7, *cāyını* 15a/7, *cehāletige* 15a/11, *yamanı* 15a/13, *samanı* 15b/1, *yağı* 15b/2, 15b/4 (2), *hāceti* 15b/5, 26b/7, 83b/12, 85b/4, 128a/9, *dēgenini* 15b/8, *şākirdidin* 15b/10, *ṭab^ciğa* 16a/5, *şākirdleri* 16a/8, 16a/10, *öyige* 16a/9, 94b/6, 94b/12, *şākirdleriğa* 16a/9-10, *hālini* 16a/11, 46a/3, 63a/1, 79b/8, *cinsi* 16a/12, 64b/8, 98b/6, *açığı* 16a/13, 20a/5, *tili* 16b/1, 20b/1, 20b/2, 36b/12, 39b/12, 64b/7, 89b/13, 104b/3, *kolu* 16b/1, 53b/5, 70b/5 (2), 93a/3, *mekānı* 16b/4, *ķatarıda* 16b/11, 21b/1, 23a/4, 25b/8, 26a/4, 27a/7, 40b/9, 41a/2, 59b/11, 61b/13, 107b/12, 126a/4, *nādānlığıdın* 16b/12, *pādşāları* 17a/2, *rūsūmıça* 17a/2, *ķaşıda* 17a/4, 39a/11, 39b/5, 47a/9, 91b/10, 107b/6, 111a/6, 112a/9, 115a/2, *vezīriğa* 17a/4, *pādşāhı* 17a/5, 39b/9, 111a/8, *dānālıķı* 17a/10, *dānişini* 17a/12, *re³yige* 17b/6, *re³yi* 17b/11, 17b/13, *ağrıķı* 17b/12, 30b/7, 30b/8, 65b/4, 95a/2, 96a/10, *ciheti* 18a/1, *feryādığa* 18a/3, *murādı* 18a/3, *ķaşığa* 18a/8, 41a/4, 71a/6, 73b/2, 91b/10, 94b/8, 97a/3, 110b/7, *ḥikmeti* 18a/10, *sözi* 18a/10, 23b/13, 24a/5, 24a/9, 34a/12, 37b/7, 78a/12, 103b/2, 108a/4, 115b/2, 128a/6, *şarṭlarını* 18a/11, 113b/9, 115b/4, 120b/9, 122a/6, *imkānı* 18b/3, *zamānı* 18b/8, 25a/10, *yılı* 18b/8, *ğazātlarını* 18b/9, *ğazātını* 18b/9, *aldını* 18b/11, *iḥsānıdın* 19a/2, *mecliside* 19a/3, 109a/1, 109a/6, *şehrining* 19a/4, 23a/9, 37b/10, *ayağı* 19a/8, 128a/12, *suyı* 19a/9, 48a/4, 68b/3, *ķırayını* 19a/10, 100a/6, *yüzini* 19a/10, 62b/3, *hāli* 19a/10, 65a/8, 110b/12, *könğli* 19a/12, 20b/4, 42a/7, 66b/6, 124b/6, *şehridin* 19b/1, *şehrige* 19b/1, 45b/5, 81a/1, 118a/1, 118a/5, *güvāḥlıķı* 19b/2, 19b/9, *āḥvālini* 19b/3, *müddetide* 19b/5, *rāstlıķını* 19b/9, *şalāḥı* 19b/13, *aybı* 20a/3, 22b/9, 62a/9, 62b/2, 64b/7, 67a/4, 78a/3, *ḥükmidin* 20a/4, *ḥadīsleride* 20a/7, *kitāblarıda* 20a/8, *yüzi* 20a/12, 63a/10, 63a/13, 64a/4, 64a/10, 65b/4, 65b/5, *ṭarafı* 20a/12, 21a/12, 69b/6, *astıda* 20b/1, 20b/2, 70b/10, 100b/7, 127b/10, *sözidin* 20b/2, 118b/13, *rūḥı* 20b/4, *ḥātırı* 20b/4, 96a/6, *tişleri* 20b/7, 63a/6, 69a/12, *ağzıdın* 20b/7, *tüşining* 20b/8, *ta^cbirin* 20b/8, *ta^cbirini* 20b/13, *ömrleri* 21a/1, *aķrabālar* 21a/1, *ömridin* 21a/1, *yosunı* 21a/2, *ķulı* 21a/6, *ķulığa* 21a/6, *yüzini* 21a/11, *vaķtı* 21b/11, 25a/11, 37a/12, 48a/3, 100b/11, 120b/13, *in^cāmını* 21b/12, *obdanı* 22a/4, 42b/7, 60a/4, 69a/9, 93a/4, 107b/3, *ḥālidür* 22a/4, 60a/2, *aşlıge* 22a/11, *taḥtıge* 22a/11, *rāstlığı* 22a/12, *ser-encāmıdur* 22b/4, *yolu* 22b/5, 22b/8, 73b/8, 123b/5, *ḥüneri* 22b/9, 62a/9, 62b/2, 75a/10, 101b/5, 113a/11, *ḥāmūşluğıdın* 23a/5, *şehride* 23a/10, 28b/8, 118a/1, *aşḥāblarıdın* 23a/11, 23b/8, *re³isi* 23a/12, *uluğınınğ* 23a/12, *oğlı* 23a/12, 38b/1, 38b/2, 38b/5, 38b/7, 39a/7, 52b/13, 81a/4, *ornıdın* 23b/4, 116a/11, *ķaşdıda* 23b/4, 68a/10, 79b/7, 107a/2, *sādātları* 23b/7, *ağzığa* 23b/9, *dürüstluķıda* 23b/13, *nefsige* 23b/13, 123b/4, *sözlerige* 24a/8, *sözini* 24b/6, 28a/5, 31a/11, 33a/6, 34a/10, 54a/2, 91a/4, 92b/3, 93a/4, 104a/11, 128b/7, *kemāliğa* 24b/6, 74b/8, 90a/10, 105a/12, *ķulağı* 24b/9, 24b/12, 113b/8, *közining* 24b/11, 64a/8 (2), 70b/1, *sözleridin* 25a/1, *naşīḥatige* 25a/2, *mezāriğa* 25a/3, *a^czālarını* 25a/3-4, *tamığa* 25a/5, 25a/11, *tiliçe* 25a/5, *diyārıda* 25a/7, *bendeleridin* 25a/8, *ḥātırıda* 25a/12, 100a/4, *oğlığa* 25b/1, *naşīḥāti* 25b/1, 108a/4, *işlerininğ* 25b/2, 26b/12, *gerdişidin* 25b/3, *āşinālıķı* 25b/7, *tirigliki* 25b/7, 50b/3, 59a/1 (2), *murādıça* 25b/7-8, *uluğı* 26a/3, 27b/5, 105b/4, *ķıymeti* 26a/3, 68b/12, 68b/13, *nānı* 26a/8, *penāhıda* 26b/1, *tekebbürluğıdın* 26b/1, *ķulıdur* 26b/12, *imtiḥānı* 26b/12, 28a/6, *bedenidin* 27a/1,

rencini 27a/4, *h^vāhişçe* 27b/1, *bülendi* 27b/5, *dādığa* 27b/8, 114b/5, *barıça* 27b/9, 36a/13, 44a/3, 48a/10, 117b/11, *kéynide* 27b/10, *naşīhatleri* 28a/2, *būyı* 28a/3, *sözidür* 28a/4, 37b/8, *aklı* 28a/8, *dükkānı* 28b/9, *ğaraşı* 28b/10, *hesābını* 28b/11, 117b/3, *ölgenidin* 29a/1, *haberi* 29a/2, 33b/6, 51b/11, *éşigi* 29a/2, 30a/10, *yādıda* 29a/5, 51a/7, *yükleridin* 29a/6, *defini* 29a/10, *özlerin* 29b/3, *kaddi* 29b/6, 64a/2, *kılğanı* 29b/13, *kadr-dānlığıda* 30a/2, *āftābı* 30a/13, 30b/1, *burcıdadur* 30b/1, *burcıdur* 30b/2, *élgide* 30b/2, 59a/9, *fıkrini* 30b/3, *özide* 30b/13, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/9, *lezzetininğ* 31a/5, *nūrı* 31a/10, *rencidin* 31b/11, *cāyı* 31a/12, 36a/6, 123a/9, *rengi* 31b/11, 65a/10, 70b/1, *boyığa* 31b/11, *şikāyetlerini* 31b/1, *derdin* 31b/4, *rencin* 31b/5, *za^cfin* 31b/5, *yasavulı* 31b/6, *küçi* 32a/3, *içmekidin* 32a/9, *yādn* 32a/11, *hūblukığa* 32a/12, *āb-rūyı* 32b/1, *künlerini* 32b/7, *közide* 32b/10, 64a/5, 70b/2 (2), *hālidin* 32b/11, 46a/4, 64b/12, 78b/8, 99a/5, 99a/7, 115b/11, 117b/6, *her birini* 33a/2, 99b/8, *veznide* 33a/5, *tarīķi* 33a/10, 46a/8, 95a/3, *işığa* 33a/12, *tamāmığa* 33a/13, *başını* 33b/3, 39b/9, 54a/12, 111b/1, *ta^cāmığa* 33b/3, *ağzığa* 33b/5, *ta^cāmını* 33b/9, *rüsümü* 33b/12, 51b/3, 93a/11, *kursakı* 34a/3, 63b/10, 69b/5, 69b/10, 85b/12, *tarīķini* 34a/9, 61a/7, 73a/12, 78a/9, 79b/8, 87b/6, *rahmeti* 34b/1, *sūdı* 34b/1, *hoşnūdluğığa* 34b/2, *melāmetidin* 34b/2, 44a/1, *meclisidin* 34b/6, *keremi* 34b/9, *kuvvetini* 35a/4, *meclisini* 35a/12, *hāletidin* 35b/8, *izdihāmı* 35b/10, *vaktığa* 36a/1, 94b/2, *öyide* 36a/3, 38b/11, 45b/11, 58a/6, 72b/6, 75a/3, 92b/1, *mülkide* 36a/3, 85a/12, *élgı* 36a/4, *zarārıdn* 36a/10, *şūmluğı* 36b/2, 52a/6, *humarı* 36b/3, *buhārātı* 36b/3, *küni* 36b/12, 42a/6, 71a/6, 74b/3, 74b/13, 75a/5, 76b/8, 80a/10, 109b/4, 109b/5, 115b/12, 116b/4, 118a/3, *haqqığa* 37a/6, *lāyıkığa* 37a/10, *resmi* 37b/10, 93a/11, 119b/11, *hizmet-kārların* 37b/12, 41b/12, *obdanını* 38a/4, 38a/9, 38a/10, 121a/3, *hūbluğı* 38a/7, 62b/12, *ayağı* 38a/8, *tayağınınğ* 38a/9, *lā-aqallığa* 38a/9, *haqqıda* 8a/2, 8a/3, 38a/13, 39a/6, 79b/2, 79b/3, 85a/9, 107a/7, 107a/8, 124b/7, 127b/6, *hākimliğini* 38b/2, *tama^cı* 38b/4, 72a/12, *tedbiri* 39a/1, *müzdini* 39a/8, *çırayı* 39a/10, 63b/2, 64a/1, 64a/10, 64b/4, 72a/5, 77a/1, 89b/2, 89b/9, 89b/11, 104b/3, *nev^cidür* 39b/1, *nev^cidür* 39b/2, *barıda* 39b/6, *mihmānlığığa* 40a/9, 47a/8, *karını* 40a/11, *öyi* 40a/13, 60b/11, 119a/7 (2), *üstide* 40b/1, 52b/11, 67b/8, *hizmet-kārlarığa* 40b/2, *ayağığa* 40b/4, *kısmıdur* 40b/12, *zebānı* 41a/6, *evvelidür* 41a/7, *tolarakı* 41a/9, 108b/12, *başı* 41b/9, *pīr-zeni* 41b/12, *çoñgluķı* 42a/9, *selteniti* 42a/9, *cevābıda* 42a/10, *adeti* 42b/6, *ni^cmetidür* 42b/8, *menfa^catige* 42b/8, *bābıda* 43a/1, 122a/2, *leţāfetidin* 43a/4, *luţfıdn* 43a/6, *tab^cı* 43a/8, 104b/5, *künleride* 43a/13, 59b/1, 106b/12, 115b/8, *murādığa* 43a/13, *kanını* 43b/1, 55a/13, 55b/2, *éli* 43b/3, *yokluğın* 43b/3, *muḥabbeti* 43b/5, *feyide* 43b/6, 77b/4, 79b/4, 84a/12, *h^vāhişığa* 43b/7, 44a/7, *cāmını* 43b/8, *miḥnetige* 43b/9, *derdi* 43b/10, *vaz^cını* 43b/12, *tedbirini* 44a/8, 75a/13, 80b/3, 98a/1, 99b/13, 121a/6, *meyli* 44a/9, 100b/8, *atını* 44b/3, 56a/10, *h^vāhişini* 44b/4, 82b/4, 93b/2, *cemāl-i dīdārın* 44b/5, *kolıdn* 44b/6, *ağrığıda* 44b/7, *ağrıkıdur* 44b/8, *sebebini* 44b/8, *otı* 45a/6, 94a/7, *verzişi* 45a/12, *élgini* 45b/6, *élgın* 45b/7, *közige* 45b/8, 47a/10, 47a/13, 47b/1, 62b/6, 112a/2, *sā^cati* 45b/8, *veziri* 45b/9, 54a/1, 54a/2, 115a/13, 117a/2, *kızını* 45b/10, 64b/11, 72a/9, *öyidin* 45b/11, 60b/3, *bendelerininğ* 46a/3, 119a/10, *dergāhıda* 46a/6, 108a/1, *rüsümünü* 46a/8, 85a/2, *ğulāmı* 46a/9, *muḫşūdı* 46b/1, 46b/5, *in^cāmıdn* 46b/3, *bolmaķı* 47a/1, 71a/1, 98b/9, 98b/10, 99a/2, *idrāki* 47a/2, *lezzeti* 47a/3, *halāveti* 47a/3, *tilidin* 47a/3, *körgeyi* 47a/12, *körünmeki* 47b/1, *körüngeyi* 47b/1, *kulağığa* 47b/2, *h^vāhişidin* 47b/3, *uruğı* 47b/7, *biridin* 47b/10, *te^sşiridin* 48a/6, 48b/13, *āleminidür* 48a/6, *püştide* 48a/8, *zararı* 48a/9, 85b/4, *bolğanını* 48a/11, *haşşiyetini* 48b/6, 50b/9, *zararını* 49a/8, *hükemāları* 49a/11-12, *āgāhlığı* 49b/2, *şüretidin* 49b/7, 69a/5, *hükmedidür* 49b/8, *sözininğ* 49b/10, *i^ctibarı* 49b/10, 113a/7, *çağı* 50a/2, *tā^cati* 50a/5, *nısfıda* 50a/10 (2), *āsāyişi* 50a/13,

51a/13, *haşşıyyeti* 50b/8, *tarusı* 50b/11, *rūhını* 50b/13, *mekānıda* 51a/4, 51a/8, 51a/10, *mekānıdın* 51a/5, *yādığa* 51a/10, 98b/8, 112a/4, *kıyāsı* 51b/11, *rızkı* 52a/5, *rızkığa* 52a/6, *şaşlıkıdın* 52b/6, *güştinı* 53a/6, *föstinı* 53a/6, *pādşāhlarığa* 53a/9, *özleri* 53b/6, *işin* 53b/8, *cılavın* 54a/3, *emīrliki* 54a/7, *yanıda* 54a/10, *ayağıda* 54a/10, *ağşamlığın* 54b/4, *gamıda* 54b/5, 127a/10, *cüfti* 54b/8, *cengidin* 54b/13, *kolıda* 55a/4, 75a/2, 78b/6, 118b/12, *hükmi* 55b/1, 102b/6, *mükāfātını* 55b/3, *ferzendlerige* 55b/9, *fīlidin* 56a/1, *kolığa* 56a/4, 72a/8, 96b/10, 118b/3, *élgidin* 56a/4, *darbıdın* 56a/5, *ögürgenidin* 56a/13, *berāberide* 56b/7, *mürādınıñ* 56b/7, *huşūli* 56b/8, *neslini* 56b/8, *yamanlığı* 56b/10, *ivāzığa* 57a/10, 57a/11, *ornığa* 57a/10, 114a/9, *kalğanı* 57b/2, 57b/3, 57b/5, *mālığa* 57b/6, 67b/2, *meşakkatidin* 57b/6, *miñneti* 57b/6, *ihtiyācı* 58a/6, *kadri* 58a/13, *ahvāliniñ* 58b/2, *yamanrağı* 58b/2, *bolmağı* 58b/3-4, *tapmağı* 58b/4, *atanmağı* 58b/4, *mikdārıda* 58b/5, *düşmeni* 58b/6, *i'tidālide* 58b/10, 59a/2, 63a/2, 63a/9, 63b/3, 68b/3, 82b/11, 82b/13, *ākıbeti* 59a/4, 60a/11, 61b/13, 79b/2, 97a/5, *éşigini* 59a/5, *içi* 59b/6, 69b/6, 101b/2, *dostığa* 60b/3, *dostı* 60b/4, 60b/5, 60b/8, 77b/11, 78a/6, *yançukıda* 60b/8, *ayağını* 60b/11, 70b/12, 104a/13, 128a/12, *tarafıge* 60b/11, 65b/10, 77b/13, 92b/7, 96a/7, 112a/4 (2), 115b/9, *meşakkatı* 61a/12, 72b/4, *rāstı* 61a/13, *ukūbetini* 61b/4, *hūbluğunıñ* 61b/12, *sa'yide* 61b/12, 88a/1, *mālı* 62a/2, *hilāfıdadur* 62a/7, *hünerini* 62a/10, 106a/7, *ilminiñ* 62a/11, 87b/12, *kāmili* 62a/11, *ilmidür* 62a/11, 87b/11, *bātnını* 62a/11, *bātnıdaki* 62b/1, *agrıkıdın* 62b/1, *cinslerini* 62b/2, 101a/10, 101a/11, *etrāfığa* 62b/4, *pōstığa* 62b/4, *güştığa* 62b/4, 75b/2, *kolları* 62b/5, 63b/7, 64a/11, *putlarığa* 62b/5, *evveli* 62b/5, *yüzidür* 62b/6, *kaşlarığa* 62b/6, *burnı* 62b/7, 63a/5, 65b/9, *tişleriğa* 62b/7, *saçığa* 62b/7, *hūbluğunu* 62b/7, *saçını* 62b/9, 65a/13, 65b/3, *azālarığa* 62b/11, *bolğanı* 62b/13, 65a/9, 82b/10, *bedeniniñ* 63a/3, *güştı* 63a/3, 63a/12, *üstühvānları* 63a/4, 63b/8, *saçı* 63a/4, 63a/9, 63b/2, 63b/6, 64a/1, 64a/4, 64a/12, 65b/2, *kirfikleri* 63a/5, *kaşları* 63a/5, 64a/7, *béli* 63a/6, *lebi* 63a/6, 64a/8, 69a/12, 69b/13, *alāmeti* 63a/8, 63b/5, 64a/5, 64a/6, 70a/5, 70a/7, 70a/9, 70a/10, 70a/12, 70b/1, *alağanı* 63a/9, 63b/1, *kollarınıñ* 63a/10, 63b/2, 69b/4, *pōstı* 63b/2, 63b/7, *tapanı* 63b/4, *boyı* 63b/6, 64a/2, *kāmeti* 63b/6, *kulağı* 63b/6, 65b/9, *peyleri* 63b/8, *gerdeni* 63b/9, *başı* 63b/9, *pesi* 63b/11, *āvāzı* 64a/1, *lebleri* 64a/2, 65a/10, *éligleri* 64a/2, *közleriniñ* 64a/7, *pelegi* 64a/7, *aķı* 64a/8, *tişi* 64a/9, 119b/9, *ağzı* 64a/9, 64b/3, 65b/8, *hünerlerini* 64a/13, 70a/5, *cinsiniñ* 64b/1, 64b/11, *ferāseti* 64b/1, *bed-hüyrakı* 64b/2, *aybları* 64b/3, 77b/1, *ayağları* 64b/5, *ādetleri* 64b/9, *sirişti* 64b/11, *şerhini* 64b/12, *ayblarını* 65a/2, 70a/5, *alāmetleri* 65a/9, *agrıkığa* 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, *kafaķlarıda* 65a/11, *tamurları* 65a/12, *agrıkınıñ* 65a/13, *alāmetidür* 65a/13, 65b/7, 100b/9, 101a/1, 101a/9, *kirfikini* 65a/13, *leblerini* 65b/1, *burnınıñ* 65b/1, *üstühvānı* 65b/1, 71b/7, *agrığığa* 65b/5, *yanını* 65b/6, *yéride* 65b/6, *agrığı* 65b/6, 65b/7 (2), *şışuğı* 65b/7 (2), *agrığınıñ* 65b/7, *agrıkılarını* 65b/8 (2), *tizi* 65b/10, *oşuķı* 65b/10, *halkıdın* 65b/12, 105a/13, *resmiğe* 65b/13, *cevheri* 66a/11, 69a/2, 123a/1, *kıymetige* 66a/11, 104a/4, *hōşluğunu* 66b/3, *kemliki* 66b/7, *birbirlerini* 66b/11, *āfeti* 66b/11, *taķati* 66b/12, *birāderi* 67a/1, *ornıda* 67a/2, 68a/5, *vaktını* 67a/7, 108b/4, *maħallini* 67a/7, *boluşını* 67a/9, 67a/12, 67b/1, 95a/5, *ākıbetide* 67a/13, *etrāfıda* 67b/8, *hem-sāyelikide* 67b/13, *hürmetini* 68a/1, 78b/9, 88a/10, *agrıkını* 68a/3, *uluğlarıdın* 68a/6, 106b/6, *kūdeklerige* 68a/6, *mescidige* 68a/7, *peyide* 68a/11, *kılğanıdın* 68a/12, *tamı* 68b/4, *nażarı* 68b/5, *haremiğe* 68b/5, *taķsīmi* 68b/8, *zararlıkini* 68b/8, *almağı* 69a/3, 69a/4, *obdanrağı* 69a/6, 69b/8, 74b/1, *zebūnını* 69a/8, *şūretige* 69a/10, *şūreti* 69a/11 (2), *lebidin* 69a/13, *kulaķlarınıñ* 69a/13, *tüpi* 69a/13, *kulaķları* 69a/13, *uçı* 69b/1, *kulaķınıñ* 69b/1, *boynınıñ* 69b/1, *kenārı* 69b/1, *igekiniñ* 69b/2, *tügi* 69b/3, 70b/8, 70b/10, *tuvaķları* 69b/3, *bıkını*

69b/3, kögsi 69b/4, futları 69b/4, kuyruğı 69b/4, seyri 69b/5, kifti 69b/6, yanınınğ 69b/6, 69b/10, 71b/7, hareketidin 69b/7, kötlüki 69b/11, 69b/13, kuyruğı 69b/11, 69b/12, pâyçeleri 69b/11, putı 70a/3, kulağını 70a/10, közini 70b/1, 100a/8, 109a/8, 109a/9, 109a/11, 117a/8, kirfigini 70b/2, futı 70b/4, 70b/7, 70b/11, 71a/2, 80a/10, tuvağınınğ 70b/8, 70b/10, tuvağı 70b/11, kursakını 70b/12, kolını 70b/13, 100a/10, futını 70b/13, 100a/9, kolınınğ 71a/2, 71a/3, bendide 71a/2 (2), 71a/3, futınınğ 71a/2, °illeti 71a/2, cılavı 71a/4, atı 71a/12, 73b/1, 80a/10, 81a/2, 120b/2, ferzendini 72a/1, éri 72a/5, érige 72a/6, éri 72a/6, 76a/4, gayreti 73a/5, dîni 73a/5, 77a/2, haklarınınğ 73a/8, tarafidin 73b/8, mihri 74a/2, başığa 74a/6, 102b/2, 106b/11, 115b/8, 118a/9, 127a/6, üstâdı 74a/8, üstâdını 74a/8, şefkati 74a/8, üstâdıga 74a/11, 94b/10, meşakkatini 74b/5, şartını 74b/6, 85a/3, 105b/3, 108b/10, 116b/11, 116b/13, fi°li 74b/8, 80a/3, boluşı 74b/8, 74b/9, mülkige 75a/2, tab°ı 75a/4, dükkânıga 75a/6, vağanıge 75a/8, zevkı 75a/12, tedbîrini 44a/8, 75a/13, 80b/3, 98a/1, 99b/13, tutmaslığını 75b/4, bolmaslığını 75b/5, bolmağanı 75b/10, ölgeni 75b/12, 82a/10, bolğanıdur 75b/12, yesîridür 75b/13, çapduğunu 76a/2, meşgüllüğüda 76a/3, gamıdın 76a/3, kıızı 76a/5, 81a/3, öyleride 76a/10, 76a/13, uluğlarını 76a/12, °amek-zâdeleridür 76b/7, aldlarıda 76b/8, gerdenige 77a/5, hünerleri 77b/2, 88a/5, 109a/13, tarîkıde 77b/5, 78a/5, 83a/2, azlıkı 77b/8, °ahdini 77b/9, dostını 77b/10, ihtimâli 77b/11, 95a/13, 111b/5, dostluğının 77b/12, dostluğu 77b/12, 78a/8, 78a/10, °ahdide 78a/13, dostlarıdın 78b/7, kabri 78b/9, menzilinınğ 78b/9, şun°ığa 78b/11, şâkirdleridin 78b/12, yavukrakı 79a/6, vaktıdaki 79a/8, dostluğunu 79a/8, berâberideki 79a/13, tama°ıda 79b/5, 93b/1 93b/7, 93b/9, 94a/2, 94a/3, 96b/4, 115a/7, kõnğlidin 79b/6, 81b/11, 109a/12, 127b/7, işleridin 79b/12, yamanlığıga 79b/12, râyı 17b/11, 17b/13, 79b/13, tedbîridin 79b/13, izhârıda 80a/3, kılığıga 80a/3, tınâbı 80a/4, şafakığa 80a/11, 80a/12, çâkerleri 80a/11, şafakı 80a/13, leşkeridin 80b/8, leşkerininğ 80b/9, 80b/13, şafınınğ 80b/9, muhkemlikı 80b/9, sipeh-sâlârlarınınğ 80b/9-10, pehlevânlığını 80b/10, tîğini 80b/11, ta°rîfi 80b/13 (2), 81a/1, kuvvetininğ 80b/13, köçi 81a/3, °amekininğ 81a/3, atı 81a/4, şehrini 81a/12, cenâbıga 81b/1, biridür 81b/3, kılışdın 82a/7, kêtgeni 82a/10, eceli 82a/11, ölmeslikini 82a/12, vücūdın 82b/1, ölgenige 82b/1, şarşarı 82b/2, nağlin 82b/2, mekânıga 82b/4, leşkeri 82b/5, 116b/6, 119b/2 (2), tarafını 82b/6, barganını 82b/7, üstığa 82b/10, miqdârını 83a/3 (2), 124b/3, cevâbını 83a/6, 88b/3, 89b/7, 110a/13, şikâfını 83a/13, şöhetide 83b/7, haddidin 83b/10, 104a/10, nihâyetidin 83b/11, içidin 84a/8, °özrini 84b/2, miñnetige 84b/5, firkatige 84b/5, şerâfetidin 84b/10, günâhıga 84b/12, 84b/13, ehli 84b/12, 89a/10, günâhı 85a/1, çağıda 85a/1, kılğanını 85a/13, °özrige 85b/3, haleli 85b/5, sevâbını 85b/10, bergeenige 86a/10, taşarrufıda 86b/5, yolıda 86b/11, 118a/7, evvelide 87a/5, ta°allukı 87a/11 (2), 87a/12, 124b/2, birininğ 87a/13, 87b/5, havâdisidin 87b/4, esrâridın 87b/5, °ilmidin 87b/7 (2), 108b/1, 108b/7, gâlatıge 87b/11, uluğrakı 87b/11, 97a/13, fer°i 87b/12, 93a/12, °ilmini 87b/13, 88a/1, 90a/11, 98a/5, aşlını 88a/4, 102a/1, kâlemi 88a/12 (2), rey°ini 88b/5, haţtıge 88b/6, evvelini 88b/13, âhirini 88b/13, kabûlide 89a/13, korkunçıda 89a/13, kabûliğa 89b/11, nâmûsını 89b/12, naazarıda 90a/1, bendelerini 90a/6, rahmetidin 90a/6, 126b/3, güvâhı 90a/13, evvelidin 90b/11, kalğanını 91a/8, tüpide 91b/2 (2), 92a/8, tüpige 91b/4, 91b/12, 91b/13, 92a/9, 92a/11, mühridür 91b/9, altunını 92a/6, hizmet-kârları 92b/10, sergüzeştini 92b/11, şartı 92b/12, 105b/1, 108a/5, 108a/7, hükmünü 93a/2, hüfzını 93a/4, hünerin 93a/5, nezdide 93a/8, hakikatige 93a/10, nâ-emînlikidin 93b/3, âbâdlıkı 93b/4, özidin 93b/11 (2), 106a/13, 107a/5, dostları 93b/13, ümmîdide 94a/4, cânı 94a/8, 123b/1, 123b/12, müteşaddileri 94a/11, bergeenini 94b/2, şâkirdi 94b/6, nısf-ı °ömri 95a/4, aşlınınğ

95a/5, *bolğanığa* 95a/6, *bérgenidür* 95a/6, *nā-pāklıkını* 95a/7, *haberini* 95b/1, *metā'cını* 95b/3, *metā'cınıñ* 95b/3, *seḥāveti* 96a/8, *veķilli* 96a/9, *ḥizmet-kārı* 96a/9, 98b/9, *seferini* 96b/4, *seferiniñ* 96b/4, *ziyānı* 96b/4, *raḥmetiniñ* 96b/8, *eşerlerini* 96b/8, *koyı* 97a/2, *sütini* 97a/3, *faşlı* 97a/7, *gümānını* 97b/7, *narḥını* 97b/8, *kā'idelerini* 98a/7, *turmağlıkı* 98a/10, 98b/1, *turmağlıkını* 98a/11, *cinsidin* 98b/1 (2), *cinsidindür* 98b/2, *sékkizi* 98b/3, *törti* 98b/4 (2), *adedide* 98b/8, *te'sīridür* 98b/9, *savuklukığa* 98b/11, *ıssıglıkığa* 98b/11, *kızılıklı* 98b/11, *sarıglıkı* 98b/12, *i'cidāliğa* 98b/13, *ķabzlıkı* 99a/3, *barını* 99a/10, *aķsāmlarını* 99a/13, *kitābıdın* 99b/1, 99b/10, 99b/11, 99b/12, *maķālidin* 99b/1, *kısmalarını* 99b/2, *sebeblerini* 99b/2, *defide* 99b/5, *alāmetlerini* 99b/9, *içideki* 99b/11, *oķuğanı* 100a/4, *kitābını* 100a/5, *lebini* 100a/11, *balğamını* 100a/13, *tamurı* 100b/4, *astıdın* 100b/5, *rengide* 100b/11, *tehide* 100b/13, *tehi* 101a/1, *köümüki* 101a/3, *cinsleri* 101a/11, *şeriatleri* 101b/10, *rāstını* 102a/1, *taķvimi* 102a/2, *mizācı* 102a/5, *cirmidedür* 102a/7, *beçedānıda* 102a/12, 102b/2, *tapğanıdur* 102a/12, *ḥali'ci* 102b/3, *ķursaķıda* 102b/5, 102b/6, *bulunğlarını* 102b/9, 102b/10, *künci* 102b/11, *tefāvüti* 102b/12, *şeklide* 102b/13 (2), *i'cidālidin* 103a/1, *zamānığa* 103a/10, *fehmiddeki* 103a/11, *şeklide* 103a/13, *élige* 103b/3, *biride* 103b/13, *lāyıkını* 104a/3, *bélige* 104a/4, *atını* 104a/5, *ḥ'āhişlerini* 104a/7, *üstādları* 104b/6, *ḥab'ige* 104b/7, 105b/4, *bemide* 104b/12, 105a/1, *zīride* 104b/13, 105a/1, *mizācığa* 105a/2, *hünerini* 105a/11, *beytleridin* 105a/13, *hüneriniñ* 105b/4, *kirākeşidür* 105b/10, *ḥ'ālağanını* 105b/12, *aḥvālīga* 106a/3, *murādıdın* 106b/2, *meşvereti* 106b/8, 111b/3, *örgetgeni* 106b/11, *vilāyetige* 107a/9, *devleti* 107b/4, *ḥizmetini* 107b/4, *zevālīga* 107b/4, *oğlanları* 107b/6, *fermānığa* 107b/9, *rāzını* 107b/10, *himmeti* 107b/13, *ḥizmet-kārlarını* 108a/1, *bendelikige* 108a/3, *nökerliki* 108a/8, *nökerlikige* 108a/9, 108b/2, 108b/7, *bilgenini* 108b/2, *ḥab'ıça* 108b/6, *kitāblarını* 108b/8, *bendelerige* 108b/9, 109a/2, 117a/12, *manşıbıdın* 109a/6, *mazmūnı* 109b/6, 112a/9, *laḥzı* 109b/7, 109b/9, *girdābıdın* 109b/8, *laḥzını* 109b/10, *esrārını* 109b/11, 113a/4, *vilāyetini* 110a/1, *ayağıda* 110a/8, *tofrağını* 110a/8, 110b/9, *bégleriniñ* 110a/13, *evvelige* 110b/1, *āḥiriğa* 110b/2, *cevābı* 110b/6, 125b/10, *yigitlik vaķtı érdi* 110b/7, *zamānı érdi* 111a/1, *sipeh-sālārı* 111a/2, *emiri* 111a/2, *dergāhığa* 111a/3, *aḥir vaķtı érdi* 111a/3, *atığa* 111a/4, *ḥaḥibi érdi* 111a/6, *meşgüllükı* 111a/9, *anıñ buyruğıda érdi* 111a/9, *birbirini* 111a/10, *debiri* 111a/11, *serkeşliki* 111a/13, *maşlahatı* 111a/13, 117a/2, *dostıdur* 111b/5, *burcığa* 111b/11 (2), *selāmetlikini* 112a/2, *burnını* 112a/5, *ķaçğanığa* 112a/11, *ḥuzūrıda* 112a/11, *hünerleridin* 112b/12, *şarḥlarıdın* 112b/13, *ḥürmetidin* 113b/5, *birini* 113b/13, *ḥalkınıñ* 114a/7, *ķorkmaķı* 114b/9, *memleketidin* 115a/5, *mülkidin* 115a/6, *lāyıkıda* 115a/7, 117b/8, *amelige* 115a/8, *uluğlıkı* 115a/13, *leşkerige* 115b/12, *rüzgārıdın* 115b/13, *ma'āşını* 116a/5, *kéynidin* 116b/1, *taķdiriğa* 116b/11, *dānişi* 117a/2, *ķayaşlarığa* 117b/1, *toğkanlarığa* 117b/2, *yavuklarınıñ* 117b/3, 117b/4, *rāstiça* 117b/3, *āzārını* 117b/4, *rāḥatı* 117b/11, *āmili* 117b/13, *emvālini* 118a/2, *mülkini* 118a/2, *ğulāmlarını* 118a/11, *çonğlarını* 118a/12, *emlakını* 118a/12, *yarlığını* 118a/13, *bendeleri* 118b/12, *farķı* 119a/4, 125b/2, *ābādliğı* 119a/9, *çeşme-i vīrānı* 119a/9, *elemige* 119a/10, *vehmidin* 119a/13, *könğlin* 119b/4, *pādşāhlarınıñ* 119b/11, *pādşāhlarıda* 119b/12, *şarābıda* 120a/5, *şarḥları* 120b/5, *işleri* 120b/13, 122a/4, *vaķtlarını* 120b/13, *esbābını* 121a/2, *hüner-mendleri* 122a/3, *şıfatıdur* 122a/10, *bendeleridindür* 122a/13, *kāhillikı* 122b/4, *tireliki* 122b/4, *yolını* 122b/4, 123b/9, *tenini* 122b/5, *tenide* 122b/7, 123b/1, *birbiriniñ* 122b/10, *zıddıdadur* 122b/11, *peyvendi* 123a/2, *teniğa* 123a/4, *terķibidin* 123a/5, *feyzidin* 123a/11, *teni* 123a/12, 123b/12, *nefsi* 123a/13, 123b/3, *cānınıñ* 123b/3, *ziyānını* 124b/9, *zulmini* 124b/11, *aybığa* 124b/12, *hem-sāllerini* 125a/2, *aldıdın* 125b/4, 125b/10, *ḥalkıda* 126a/2, *égeleri* 126a/5, *civān-*

merdliki 126a/6 (2), 126a/8, 126b/12, *cānıdur* 126a/7, *güftarı* 126a/9, *kanığa* 126a/12, *tedārikini* 126a/13, *şerāyiṭlerini* 126b/4, *vaktlarıda* 126b/8, *ehliğa* 126b/12, *muḥiblerğa* 126b/12, *özidür* 127a/1, *biriniñ* 127a/4, *tedbīrin* 127a/12, *ittifākı* 127b/1, *ḥakīkatı* 127b/1, *āfetidin* 127b/4, *ḳademi* 127b/10, *kerāmetidin* 127b/11, *yosunıdın* 127b/11, *fıkridin* 127b/13, *targākı* 128a/8, *birāderlerini* 128a/10, *ibādetini* 128a/11, *ṭarafıda* 128a/13, *menziliğa* 128b/2, *amelini* 128b/3, *şoḥbetini* 128b/4, *ornıda* 128b/13.

-İş/-Uş (fiilden isim yapma eki):

körünüş 17a/1, 17a/2, 110a/9, 110a/11, *bilişinğğa* 17b/5, *kéliş* 25b/2, *barışlığdurlar* 25b/2, *uruş* 42b/2, 42b/5, *uruşını* 42b/6, *ayrılışğa* 60b/5, *kılışdın* 61b/7, 67a/10, *kılışğa* 61b/8, *tartışlığ* 63b/11, *boluşını* 67a/9, 67a/12, 67b/1, 95a/6, *iberişni* 68a/8, *yétgürüşdin* 68b/6, *boluşı* 74b/8, 74b/9, *boluşumdın* 76b/8, *kılışdın* 82a/7, *boluşınıñ* 86a/12, *alışınğ* 101b/1, *boluşdın* 101b/3.

+i- (isimden fiil yapma eki):

fitipdürler 12a/4, *fütip* 96b/11, *fütipdür* 110a/12, 112a/4.

-K (fiilden isim yapma eki):

yavuk 1b/1, 5b/9, 8a/11, 11a/11, 45a/2, 64a/11, 100b/11, 106a/10, 106a/11, 106a/12, 117b/2, *yoktur* 1b/6, 5a/4, 13b/6, 14a/8, 21a/13, 45a/10, 74b/11, 74b/12, 87b/2, 90b/5, 110a/4, 112b/3, 114a/5, 114a/11, 114b/1, 114b/2, 122a/10, 122b/3, 123a/9, *yokdur* 1b/7, 4b/4, 8b/12, 12a/1, 38b/8, 51b/11, 72b/4, 73a/5, 73a/6, 79a/6, 86b/12, 87a/8, 90b/8, 91a/6, 119b/12, 123b/6, *kerek* 2a/2, 4a/8, 4a/11, 4b/12 (2), 6b/13, 7b/1, 13b/9, 15a/5, 15a/7, 15a/8, 6b/6, 24b/12, 32b/10, 35a/6, 40a/6, 44b/7, 48a/2, 48b/1, 48b/10, 51b/2, 51b/7, 52a/2, 57a/1, 63a/1, 63b/13, 65a/8, 70a/5, 71b/10, 80a/6, 81b/2, 84b/13, 86a/5, 99a/10, 108a/7, 111a/13, 111b/1, 113a/5, 113b/6, 116b/12, 117b/7, 117b/9, 120a/11, *yokluğğa* 4a/4, *kılıkını* 5b/3, *ağrığğa* 5b/4, *yok* 5b/6, 22a/7, 24a/12, 24b/4, 26a/3, 29a/2, 32a/7, 33b/6, 38a/13, 47a/5, 54a/5, 54a/6, 54a/7, 59b/3, 61a/13, 65a/9, 70a/4, 83b/8, 91a/6, 91b/3, 93b/13, 96a/8, 115b/10, 122a/10, 122b/2, 124a/2, *yok érdi* 5b/6, 31a/1, 75a/2, 75a/10, 91a/13, 127a/3, 127a/4, *yükini* 5b/7, *yokkarı* 7b/11, *yokıdın* 8b/5, *katık* 9b/6, *yumşakını* 9b/6, *töşükler* 11a/10-11, *töşüklerdin* 11a/11, 11a/12, *töşükge* 11b/6, *tokdur* 11b/13, *émgekini* 13a/5, *yavukdur* 13b/4, 64b/6, 107b/5, *yırak* 13b/5, 14a/4, 14a/12, 14b/13, 15b/6, 19a/5, 27a/4, 27b/10, 32a/5, 44b/9, 50a/2, 51b/2, 68b/6, 79b/5, 87a/10, 90a/3, 92a/9, 114a/1, 118b/5, 127b/4, 128a/6, *yavukluk* 15b/1, 37a/11, 72b/13, *artuk* 15b/2, *yumşak* 16b/1, 18a/8, 39b/4, 63a/4, 63a/12, 63b/1, 69a/13, 128a/6, 48b/10, 49b/4, *ağırıkı* 17b/12, 30b/7, 30b/8, 65b/4, 95a/2, 96a/10, *yavuklardın* 19a/11, *savuk* 22b/6 (2), 41a/7, 48a/10, 89b/2, 96a/1, *oçuk* 22b/8, *kerekdür* 24a/7, 33a/6, 45a/4, *yokğa* 26b/6, *ağrıkdur* 30b/5, *ağrıkdı* 30b/8, *yoksuz* 32a/3, *ağırık* 36a/12, 65a/8, 99a/5, 99a/6, 99a/7, 123a/4, *oyğak* 36b/5 (2), 99a/2, *yavukluk* 37a/11, 106a/12, *yırakrak* 37b/12, *tok* 40a/10, *uzak* 42b/6, 89a/4, 113b/7, 119a/7, 128b/3, *ağrıkidür* 43a/10, *yokluğdın* 43b/3, *ağrığda* 44b/7, *ağrıkdur* 44b/8, *ağrıknıñ* 44b/8, *yük* 44b/9, *savukda* 48a/1, *savuknıñ* 48b/13, *savug* 49a/4, *uyuklasa* 49b/8, 51a/6, *uyuklağangı* 49b/9, *oyğak* 50a/1, *uyuklağalı* 50a/1, *uyuklağıl* 50a/4, *yumşak* 51a/2, 63a/4, *oyğag* 51b/10, *tüzük* 52b/7, *tüküklüg* 60b/8, *yaruk* 60b/10, *yırakdur* 61a/6, *ağrıkdın* 62b/1, *yokarısığa* 63b/11, *çirtuk* 64a/1, 89b/2, 104b/4, *ağrıklarnı* 65a/3, *ağrığğa* 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, *tok* 65a/13, *ağrıknıñ* 65a/13, *kıyık* 65b/2, *ağrıknı* 68a/3, *savukğa* 69b/9, *aksak*

71a/1 (2), *uzakğa* 71b/3, 87a/9, 99b/8, 101a/8, *yokluğunğda* 73a/1, *uzakdur* 75a/1, *yavukırağı* 79a/6, *yavuklarınğdın* 90a/1, *sınuğ* 95a/10, *savukluğuğa* 98b/11, *yıraklık* 106a/12, *yavuk érdi* 106b/5, *yok édi* 111a/4, *anınğ buyruğıda érdi* 111a/9, *yavuklarınınğ* 117b/3, 117b/4, *émgek* 121a/7, *yumşaklık* 121a/13, 121b/1, *savuglukda* 122b/12, *açuk* 123b/9, *targaki* 128a/8.

+(u)k- (isimden fiil yapma eki):

yoluksam 31b/3, *yoluksa* 95b/7.

-ka (fiilden isim yapma eki):

kıska 28a/1, 55a/3, 63b/3, 64a/2, 69b/2, 69b/3, 92b/13, 114b/13, *kıskaçay* 37a/9, *kıskalıkda* 63a/2.

-ken (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

kılğuluk érken 56b/3, *ötkergülük érken* 56b/4, *üstād émes éken* 73b/12, *örgetip éken* 74a/3, *kārga kélür éken* 75a/9, *bérip éken-sén* 91b/3, *yétgen* 91b/12, 92a/9, *kişi éken* 115b/13.

-ken (teklik üçüncü şahıs görülen geçmiş zaman eki):

karı ékendürler 76b/5

+kar- (isimden fiil yapma eki):

kutkara'lmas-sén 55a/6.

-ker- (fiilden fiil yapma eki):

ötkergey-sén 27a/6, *ötkerür* 29a/1, *ötkerürde* 32b/7-8, *ötkergil* 52b/1, 89a/11, 90b/7, *ötkermegil* 59a/5, 104a/10, *ötkeringler* 76a/12, *ötkergey* 77a/3, *ötkerdim* 86b/13, *ötkerdi* 118b/4.

+KI (aitlik eki):

evvelkı 1b/5, 11b/1, 34a/1, 36b/2, 43b/9, 44b/1, 67b/5, 98a/9, 99b/1, 99b/10, 104a/12, *dīn-i İslāmdaki* 3b/4, *yurtunğdaki* 13a/7, *arasıdaki* 13a/8, 81b/10, *uçasıdaki* 19a/9, *ilgerki* 19a/10, 19b/4, *tañlağı* 25b/4, 36b/7, 59a/12, 59a/13, *qoldakını* 26b/6, *kūzedaki* 28b/11, *üstünki* 31a/6, 31a/7, *séndeki* 32b/9, *loğmadaki* 33b/7, 33b/9, *mestlikdeki* 35b/12, *kündüzkininğ* 36b/3, *kündüzki* 51b/1, *ağdaki* 52b/4, *qoldakığa* 57b/12, *yémekdeki* 58b/12, *künki* 59a/12 (2), *bérmegendeki* 59b/10, *tilegendeki* 59b/10, *bātındaki* 62b/1, *bātındaki* 65a/3, *a°zāsıdaki* 65b/3, *vaktıdaki* 79a/8, *kéyinki* 79a/11, *berāberideki* 79a/13, *talardaki* 81b/12, *ilgerkiler* 85b/1, *maşrıkdaki* 93b/3, *mağribdaki* 93b/3, *içideki* 99b/11, *ilgerkidin* 100a/11, *fehmiddeki* 103a/11, *kitābdaki* 109b/11, *sözdeki* 109b/12, *şehrdeki* 125a/10.

-kı/-ku/-gi (fiilden isim yapma eki):

uykusıdın 24b/2, 119a/1, uykuda 36b/4, 36b/6, uykulamasanğ 36b/6, uykı 49a/11, uykulamaknınğ 49a/11, uykulap 49a/13, uykunu 49b/1, uykulağan 49b/2, 49b/3, uykulaydur 49b/3, 50a/10, 51b/11-12, 51b/13, 52a/1, uykulamak 49b/6, 51b/8, 52a/2, 54b/6, 54b/7, 99a/2, uykuda-sén 49b/12, uykuga 49b/12, 51a/11, 51b/2, 66b/5, 127a/7, 127a/10, 127b/1, uykı 49b/13, 51a/12, 54b/8, 54b/9, 54b/10, uykulamağan 49b/13, külgı 50a/5, uykularlar 50a/11, uykudadur 51a/13, uykudın 51b/1, uykulasanğ 51b/8, uykulağannınğ 51b/10, uykunınğ 51b/12, uykusı 52a/3, 127a/8, kaçku 64b/4, uykulağucu 88a/8, uykuluğ 100a/7, uykum 127a/11.

+I (isimden isim yapma eki):

kızılıkda 63a/3, kızıl 63a/6, 63b/3, 64a/4 (2), 64a/8, 65a/12, 101a/3, 104b/12, kızılıkı 98b/11.

-I (fiilden isim yapma eki):

tilleri 2a/9, 37a/9, til 4a/2, 4b/11, 9a/2, 9b/8, tilide 4a/5, 7b/4, 70a/13, 84a/13, tilingğa 9b/9, 119b/5, tiling 12b/6, 28a/1, 78a/6, 114b/6, tili 16b/1, 20b/1, 20b/2, 36b/12, 39b/12, 64b/7, 89b/13, 104b/3, tiledi 17a/1, 110a/9, tilice 25a/5, tilegil 29a/6, 34b/7, 85b/11, 85b/12, 86b/3, tiler-siz 39a/6, tilim 46a/6, tilidin 47a/3, tilegendeki 59b/10, tilemegey-mén 59b/13, tilep 59b/13, tilni 64b/2, tilemek 66a/10, tilemekge 75a/2, tilemegüsidür 85b/7, tilemekde 85b/13, tilemekni 86a/2, tilemegil 86b/2, yasal 110a/10.

-(I-U)I- (fiilden fiil yapma eki):

tonulmaknınğ 1b/9, açılmas 2a/3, 104a/12, bozulmas 2a/4, koşulmak 2b/3, toğulmak 2b/5, toğuladur 8a/8, 102b/1, tafulur 8b/6, tapılmas 8b/7, ayıtılır 9b/9, 103b/6, yötkelmesler 12b/13, koşulsa 15b/3, toğulmapdurlar 17a/8, töküldi 20b/7, eşitildi 23b/2, 113a/10, koşulsanğ 24b/2, toğulup 24b/4, 24b/8, eşitilsün 26a/1, tapılmaydurğan 27a/8, tökülüp 30a/4, 30a/5, yapılır 30a/11, 77b/2, asılmağıl 39b/4, toğulsa 43a/7, yıkılıp 50b/11, yıkılma 50b/13, ayrılışğa 60b/5, koşulurlar 64b/9, satılğan bolsa 66a/11, satılmak 66b/2, satılmaknı 67a/4, yıkılğak 70b/7, pütüldi 71a/13, tanulur 78b/6, tayılıp 80a/11, yıkıldı 80a/11, évrülgey 81b/13, koşulup 82b/11, üzülür 82b/11, öltürülgüçininğ 85a/8, tikilgen 93b/5, yötkelür 99a/8, toğulğan 102a/11, 102b/1, fütülür 102b/5, 102b/6, yırtılıp 105b/9, yumulup 109a/10, yıkılır 119a/7, tirilür 123a/11, 123a/12, yötkelip 125b/11, ayrılmas érđi 127a/5.

+IA (isimden isim yapma eki):

tanğla 25b/3, 113b/9, 52b/7, 70b/6-7, 70b/8

+IA- (isimden fiil yapma eki):

avlamaknınğ 1a/1, saklamaknınğ 1a/4, 57b/6, 60a/8, 60a/11, başlamaknınğ 1b/2-3, başlağucu 3a/2, taşlamadı 3a/5, çarlap 6a/3, 11b/2, 39a/3, saklamakğa 7b/9, anğlağalı 8b/10, sözleşmekdür 9a/13, saklamak 9b/4, 57a/8, 61a/8, 68a/1, sözleşmek 9b/5, 9b/11-12, 30a/9, 89a/3, 123a/7, sözleşmekni 9b/8, 108b/13, 121b/4, sözleşgil 9b/10, 18a/13, 18b/3, 22b/10, 22b/12, 24a/10, 26a/1, 27b/12, 86a/1, 89a/2, 89a/12, 90a/6, 92b/3, 104a/4, 109b/8,

121a/13, *sözlense* 9b/11, *sözlemekdin* 10a/2, 15a/5, *h^vālamağan* 10a/3, *muşlağanğa* 10a/5, *kāvlağan* 11a/10, *taşlapdur* 12a/5, *taşlağan* 12a/7, *taşla* 12a/12, *anğlağıl* 13a/2, 65b/8, 80a/5, *açığlasa* 13a/3, *anğlamağıl* 13b/8, *yığladı* 16a/1, 42a/3, 91a/4, 110b/12, 111b/9, *yığlar-siz* 16a/2, *sözlesenğ* 18a/8, 24a/11, *sözlemesler* 18a/9, *sözlese* 18a/10, 39b/7, 51a/12, 101a/2, *sözlemekning* 18a/11, *sözlemegil* 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 24a/10, 29b/5, 104a/1, *sözlemegey-sén* 18b/6, 89a/5, 103a/5, *sözleydurğan* 18b/10, *bağlap* 19a/2, *taşlar* 19a/8, *bağlamay* 20a/9, *sözletip* 20b/1, 20b/3, *çarlatıp* 20b/8, *koğlağıl* 20b/12, *kuçağlap* 21a/6, *sözlemegen* 21a/10, *anğlağay* 21b/2, *sözler* 22a/1, *sözlegenni* 22a/2, *sözlemekde* 22a/4, 89a/11, *bağlanmağay* 22b/6, *açığlamağıl* 22b/6, *sözlegen* 23a/1, 23a/2, 40b/13, *yığlap* 23b/5, 90b/8, 91a/10, *açığlanıp* 23b/6, *bağlağan* 24a/4, 123a/2, *sözlemese* 24b/5, *aralaşıp* 24b/7, 83b/9, *sözlemeydurğan* 24b/8, *h^vālasaņğ* 26a/1, 26a/4, 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/12, 28a/1, 98a/3, 99b/3, 107b/5, 10b/7, 114a/6, *anğlamağay* 26a/2, *saklağıl* 28a/9, 57a/7, 60a/10, 66b/9, 71b/12, 78a/9, 89b/12, 90a/2, 109a/4, 113b/13, 115b/2, 116b/13, 117a/1, 117a/3, 120b/9, 120b/11, 121a/2, 121a/3, 121a/4, *h^vālamaslar* 28b/3-4, *h^vālasam* 28b/4, *h^vālamaydur-mén* 28b/4, *çarlağıl* 29a/2, *taşlarsa* 30a/7, *sözlegeyler* 33b/3, *sözlegey* 125a/6, *sözlemegeyler* 33b/4, *taşlaņğ* 33b/7, *anğlağay-sén* 34a/9, 99a/10, 124b/4, *uykulamasanğ* 36b/6, *saklap* 36b/12, *bağlanur* 36b/12, 113a/8, 123b/6, *saklağay-sén* 37a/1, 57a/1, 115b/4, *çırlap* 37b/11, 81a/10, *çarlağıl* 38b/12, *uluğlağıl* 39b/8, *yığlamağıl* 42a/4, *sözleşmek* 44a/10, *bağlağıl* 44b/5, *saklağan* 46a/8, 56b/7, 56b/11, 60a/10, *bağlamağıl* 45a/12, 47a/10, 57a/12, 59a/5, 67a/4, *sözleydür-mén* 47b/4, *uykulamaķnınğ* 49a/11, *uykulap* 49a/13, *uykulağan* 49b/2, 49b/3, *uykulaydur* 49b/3, 50a/10, 51b/11-12, 51b/13, 52a/1, *uykulamak* 49b/6, 51b/8, 52a/2, 54b/6, 54b/7, 99a/2, *uyuklasa* 49b/8, 51a/6, *uyuklağanğa* 49b/9, *uykulamağan* 49b/13, *uyuklağalı* 50a/1, *uyuklağıl* 50a/4, *yanğılamak* 50a/6, *uykularlar* 50a/11, *uykulasanğ* 51b/8, *uykulağannınğ* 51b/10, *kuşlarlar* 53a/9, *kuşlamak* 53a/10, 53a/11, 53b/1, *kuşlamaknı* 53a/12, *kuşlamağıl* 53a/13, *kuşlağan* 53b/2, *aatlanmağıl* 54a/9 (2), *anğlasalar* 55a/5, *saklamaknı* 56b/6, 57b/7, *saklağalı* 57b/8, *saklağay* 57b/8, 78b/9, 128b/5, *harclamağıl* 58a/12, *harclagil* 59a/9, *saklap* 60b/2, 61a/11, *saklay-mén* 60b/12, *saklasa* 61a/7, 119a/12, *saklağannınğ* 61a/11, *kamlasadurğan* 63a/1, *saklağak* 64b/2, *işlemçi* 65a/1, *sözlegek* 65b/9 (2), *saklamağıl* 66a/9, *saklaydurğannı* 66b/9, *h^vāhlasanğ* 67a/10, *çağlap* 67a/12, 102a/3, 102b/12, *taşlamaknı* 67b/4, 73b/2, *saklarlar* 68a/9, *közlegey* 68b/1, *közley* 68b/2, *saņğulatıp* 70b/12, *tişlegek* 71a/4, *saklağucı* 72a/6, 88a/10, 88a/11, 94a/12, *taşlamağıl* 72a/8, 84b/5, 96b/10, 115a/2, 115a/7, *öylenmekdin* 72b/3, *onğaylap* 73b/12, *taşlap* 74a/1, 100a/9, *atıp* 74a/1, *h^vālamağay* 74b/1, 93b/11, 124b/9, *öylemegil* 75b/1, *öylegil* 75b/2, 75b/3, *çağlasanğ* 75b/5, *taşlamas* 76a/1, *yüklegey-sén* 76a/3, *öylemegen* 76a/4, *bağlağay* 76a/4, *sakladılar* 76a/10, *öylenmegen* 76b/13, *bağlamas* 77a/1, *yüklep* 77a/5, 110a/9, 110b/9, *yanğılamaknınğ* 77a/12, *saklamasa* 77a/13, *bağlamak* 77b/9, *h^vālasaņğlar* 79a/1, *bağlama* 80a/4, *anğlatıp* 85b/13, *uykulağucı* 88a/8, *anğlağanğa* 88b/4, *sözleme* 88b/10, *anğlatğay-sén* 89a/3, *sözlegey-sén* 89a/4, 102a/9, *yığlasa* 89a/10, *yığlağıl* 89a/10, *sözlegende* 89b/1, *başlağıl* 90a/3, 106b/3, *yığlar érdi* 91a/2, *çarlaydur* 91b/6, *çırlaydur* 92a/1, *taşlamasa* 93b/2, *taşlamak* 93b/8, 127b/3, *saklağucıdur* 94a/13, *hesāblaşıp* 94b/2, *h^vāhlamadım* 95a/7, *h^vālamadım* 95a/7, *anğlap* 97b/8, *taşlasa* 100a/10, *hūblaşkay* 101a/6, *sözledim* 101b/5, *sözlemekim* 101b/6, *sözler* 101b/7, *h^vāladım* 103a/2, 105a/3, *hōşlamas* 103a/8, *yığla* 103b/3, *h^vālağanını* 105b/12, *yüzlenmegünçe* 107a/8, *çarladı* 111b/6, *açığlağan* 112a/11, *saklamakdur* 113a/4, *anğlatmağıl* 113a/6, *h^vālasa* 114a/12, *anğladı érse* 114b/4, *anğlar*

114b/11, *koğlamağıl* 116a/12, *anğlağandın* 117b/1, *taşlamağan* 117b/3, *h^vālamas* 117b/4, *anğlatmas érdi* 119b/9, *cüftlep* 121a/2, *anğlamak* 123b/10, *bağlağay-sén* 124b/1, *çarlamağay* 125a/2, *taşladı* 127a/13.

-la- (fiilden fiil yapma eki):

karala 19b/6, 68b/6, *karalağay* 26b/4, *karaladı* 45b/8, 109a/8, 112a/3, *karalağay* 62b/5, *karalamağıl* 109a/2 (2), *karalamağay* 127b/8.

+lAr (çokluk eki):

güneh-kārlarınġ 1a/8, *pādşāhlar* 1a/13, 5a/10, 25a/2, 25b/7, 53a/2, 53a/7, 53b/3, 81b/5, 105b/1, 106a/10, 106b/13, 108a/5, 108a/8, 108a/9, 108b/7, 115a/13, 120a/9, *pādşāhlarğa* 1b/1 (2), 45a/12, 53a/13, 53b/9, 81b/5, 106a/11, 106a/12, 112b/13, *némerselerdin* 1b/6 *némerselerde* 1b/12, *ni^cmetlerini* 2a/4, *tilleri* 2a/9, *bendelerge* 2a/9, *peygamberlerni* 2b/5, 2b/11, 3a/7, 3b/1, *olarnı* 2b/11, 10b/4, 24a/6, 28b/4, 85a/7, 124a/4, 124a/8, *kılmağanlarğa* 3a/4, *yégüçilerni* 3a/5, *yégüçilerge* 3a/12, *ni^cmetleri* 3a/12, *başlağuçılarnınġ* 3a/13, *peygamberlerininġ* 3b/1, *olarğa* 3b/1, 18a/6, 68a/9, 77b/5, 124a/3, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 126a/5, 126b/7, 128b/6, *ni^cmetlerininġ* 3b/3, *farzlarnı* 3b/4, *kitāblarnı* 3b/5, *peygamberlerini* 3b/5, *ni^cmetlerimge* 3b/10, *peygamberlerge* 4a/1, *dīnlerğa* 4b/2, *dīnlerdin* 4b/3, *a^czālarınġ* 4b/11, *avretlerinġdür* 4b/11, *bularğa* 4b/11, 87a/13, *endāmlarnı* 4b/12, *işlerdin* 4b/13, 15a/5, 50b/8, *tutğanlarğa* 5a/1, 6a/8, 115a/10, *muhtāclarğa* 5a/2, *yétgenlerge* 5a/6, 68a/3, *dünyā-dārlarğa* 5a/7, 58b/3, *nā-murādlarğa* 5a/11, *lezzetlerninġ* 5a/11, *dünyā-dārlar* 5b/3, 79a/13, *şıhhatler* 5b/3-4, *beyābānlarnı* 6a/1, *dervīşlerğa* 6a/5, 11b/12, 124b/13, *bérgüçilerni* 6b/1, *mukarreblerdin* 6b/1, *özgeler* 6b/3, 22a/10, 27b/2, 47b/1, 68b/1, 68b/2, 74a/1, 103a/6, 105b/12, *yégüçilerdür* 6b/3, *ba^czalar* 6b/4 (2), 33b/12, 33b/13, 62b/3, 62b/4, *bérgüçiler* 6b/11, *olarda* 7a/12, 7a/13, 126a/8, *peder ü māderleri* 7b/9, *zamāneleride* 7b/10, 85a/6, *peder ü māderlerini* 7b/10, *özleridin* 7b/11, *bulardın* 8a/2, 88a/13, *olar* 8a/2, 8a/12, 17a/7, 18a/6, 37b/3, 42a/11, 53a/1, 68a/5, 78a/6, 84a/3, 89a/9, 96a/7, 117b/6, 124a/4, 124a/5, 124a/7, 124a/9, 125b/8, 126a/5, *ferzendlerinġdin* 8a/7, *hired-mendler* 8b/7, 33a/1, 53b/8, *fuzalālar* 9a/9, *neseblerninġ* 9a/10, *hünerlerninġ* 9a/13, *cānlıqlardın* 9b/1, *çehār-pālar* 9b/7, 33a/8, *cānlıqlarğa* 9b/7, *bularnı* 9b/8, 51a/5, 99b/5, *hükemālar* 9b/13, 17a/11, 36b/1, 48b/6, 49b/1, 57b/12, 83b/2, 123b/11, 124a/11, *dostlar* 10a/8-9, 17b/7, 78a/5, 78b/4, *kişilerge* 10b/1, 27b/5, *edeblerini* 11a/3, *küdekler* 11a/5, 12b/11, 24b/9, 52b/8, 60a/1, 121b/6, *töşükler* 11a/10-11, *töşüklerdin* 11a/11, 11a/12, *kimeçilerni* 11b/2, *kimeçiler* 11b/5, *işler* 12a/6, 33a/5, 34b/4, 44a/12, 110b/11, *işlerni* 12a/11, 22a/7, 41a/1, 42b/10, 46a/5, 60a/7, 74a/6, 82b/12, 96b/6, 106a/4, 113a/1, 124b/1, *nebirelerini* 12b/4, *kişilerdin* 12b/4, *işlerde* 12b/7, 15a/3, 22a/2, 32b/12, 67b/3, 108a/1, 117a/1, 117a/7, *hālleridin* 12b/13, *işlerinġ* 13a/2, 79b/2, *kişilerni* 13a/5, 58a/13, 106b/8, *toğkanlarınġnı* 13a/6, *karılarğa* 13a/7, 29a/11, 29a/13, 29b/5, 30b/4, 68a/7, *karılar* 13a/8, 13a/9, 17b/7, 29a/8, 29a/9, 29a/10, 29a/13, 29a/13, 29b/5, 29b/10, 60a/2, *ümme^tler* 13a/8, *bīgānelerdin* 13a/10, *olardın* 13a/11 (2), 20b/9, 38a/3, 116b/10, *hüner-mendlerinġ* 13a/13, 13b/2, *némerseler* 13b/4, 44b/11, 99a/4, *doslarım^{dın}* 13b/13, *düşmenlerim^{din}* 14a/1, *dostlarım* 14a/2, *düşmenlerim* 14a/3, *uluğlar* 14a/6, 15a/12, 33a/9, 33a/11, 42b/3, 49a/7, 75a/8, 106a/6, *kiçikler* 14a/6, 40b/7, *hem-tenglerinġdin* 14a/10, *cāhillerni* 15a/9, 15a/0, *hüner-mendlerni* 15a/10, *halklar* 15a/10, *kıladurğanlarnı* 15b/4, *tüşgenlerni* 15b/5, *ākiller* 15b/7, 21b/2, 23a/5, 43b/7, 58a/2, *cāhillerninġ* 15b/8, *havāşlar* 15b/8, 33a/9, *şākirdleri*

16a/8, 16a/10, *şākirdleriğa* 16a/9-10, *érenler* 16b/4, 48a/8, *yārānlardın* 16b/8, *kılguçılar* 16b/9, 61b/13, 117b/10, *sözler* 16b/10, 18b/13, 24b/13, 37b/7 (2), *némerselerni* 16b/11, 26b/13-27a/1, 29a/11, 59b/4, 75b/9, 89a/5, *bilmegenler* 16b/11, *pādşaları* 17a/2, *hem-^caşrlardur* 17a/7, *yārān-ı fesendīdelering* 17b/9, *hem-cinsleringdin* 17b/13, *sözleri* 18a/5, 25a/11, 28a/2, 42b/9, 85b/13, 87b/9, 90a/7, 91a/10, 103a/5, 103b/11, 104b/1, 108b/5, 109b/7, 109b/10, *ālimler* 18a/5, *kişiler* 18a/9, 41b/3, 41b/6, 42b/2, 62b/3, 78a/10, 79b/5, 83b/5, 84a/1, 96a/8 (2), *şartlarını* 18a/11, 113b/9, 115b/4, 120b/9, 122a/6, *gazātlarını* 18b/9, *ihsānlarını* 19a/1, *hatunlar* 19a/5, 42b/3, 63b/13, 64a/3, 72b/8, 83b/7, *sağularda* 19a/6, *kurutlar* 19a/7, 19b/4, *kırtlardın* 19a/7, *hatunlardın* 19a/8, *yavuklardın* 19a/11, *kūdeklerge* 19a/12-13, *ulemālar* 19b/2, 67b/13, 110b/7, 110b/13, *olarınığ* 19b/2, 27b/10, 78b/8, 96a/6, 119b/11, 126a/6, *mührlerini* 19b/6, *ārifler* 19b/9, *hadīşleride* 20a/7, *ulemālarınığ* 20a/8, 126a/8, *kitāblarıda* 20a/8, *tişleri* 20b/7, 63a/6, 69a/12, *mu^cabbirlerini* 20b/7, *akrabālarınığ* 20b/9, *akrabālarını* 20b/11, *ömrleri* 21a/1, *aşhāblarıdın* 23a/11, 23b/8, *ta^cnlar* 23b/1, *sādātları* 23b/7, *sözlerige* 24a/8, *pādşahlarınığ* 24b/10, 28a/4, 52a/11, 76a/8, 106a/9, 108a/7, 117b/11, 119a/7, *hükemālarınığ* 24b/10, 28a/4, 108a/4, *sözlerdin* 24b/13, 28a/3, 37b/8, 86b/7, 103a/6, *sözleridin* 25a/1, *halefleriniğ* 25a/2, *a^czālarını* 25a/3-4, *ulemālardın* 25a/6, *ibāretlerini* 25a/6-7, *bendeleridin* 25a/8, *işlerinin* 25b/2, 26b/12, *tirigler* 25b/8, 26a/4, *dostlarınığ* 25b/10, 59b/9, 77a/11, 79a/3, 79a/4, 79a/9, 107a/13, *oşşalargā* 26a/7, *nā-i^ctimādılgā* 26a/11, *i^ctimādılığlardın* 26a/11, *toğşanlarga* 26a/12, *némerselerni* 26b/13-27a/1, *nā-dānlardın* 27a/1, *dīvāneler* 27a/7, *festler* 27a/12, *uluğlarını* 27a/12, 76b/2, *büzürglerdin* 27b/2, *özgeleriniğ* 27b/3, 68b/4, *āzādelar* 27b/7, *yétgenlerdin* 27b/8, *nā-murādlarını* 27b/9, *naşihatleri* 28a/2, *pīrlar* 28a/5, 104b/7, *pīrleriniğ* 28a/8, *yigitlerdin* 28a/10, 29a/9, 29b/4, 30a/1-2, *türklerdin* 28a/12, 28a/13, *yigitler* 28b/3, 29a/8, 29a/10, 29a/11, 29a/13, 29b/1, 29b/3, 30a/2, 34a/11, 42b/10, 43a/8, 46a/7, 105a/12, *hōş-rūylar* 28b/3, *yükleridin* 29a/6, *hem-rehleriniğ* 29a/9, *nökerleriniğni* 29a/9, *karılarını* 29a/12, 29b/4, 125a/2, *özlerin* 29b/3, *karılardın* 29b/11, 30a/1 (2), 31b/5, 43a/7, *karılarınığ* 30a/2, *şikāyetlerini* 31b/1, *künlerini* 32b/7, *büzürgler* 33a/1, 94a/10, *hizmet-kārlargā* 33a/4, *kāselerni* 33b/1, *uluğlarınığ* 33b/12, 51b/3, 74b/10, 74b/12, *seyyidler* 34a/2, *h^vācelar* 34a/2, 67b/12, *bī-^caķllar* 34b/3, *hem-rāhlar* 34b/4, *yamanlar* 34b/6, 61b/13, 78b/3, *ta^cāmlar* 34b/11, *şarāblar* 34b/11, *a^czālar* 35a/5, 50a/7, *mey-perestleriniğ* 35a/9, *rindān-ı mey-h^vāreler* 35a/11, *mey-hāreler* 35a/11, 35b/6, *bāğlarda* 35b/12, *şahrālarda* 35b/13, *izdegüçileriniğ* 37a/9, *mihmānlar* 37a/9, 37b/1, 37b/8, 37b/13, 38a/5, *sizler* 37b/2, 125a/11, 125a/13, *uluğlardın* 37b/4, 106b/7, *ehl-i himmetleriniğ* 37b/7, *kişileriniğ* 37b/8, *kūzelerde* 37b/11, *hizmet-kārlarıdın* 37b/12, 41b/12, *mihmānlarınığ* 38a/2, *hāfızlar* 38a/3, *üstād-ı muğannīler* 38a/3, *māllar* 39a/1, *māllarını* 39a/3, *doslarınığni* 39a/13, *hizmet-kārlarığa* 40b/2, *nökerleriniğge* 40b/4, 117b/5, *hizmet-kārlarınığ* 41a/4, *fi^clleriniğ* 41a/7, *mestler* 41b/5, 105b/6, 105b/7, *bed-hūylar* 41b/5, *hizmet-kārlarıdın* 41b/12, *behiştileriniğ* 42a/1, *duzāhīleriniğ* 42a/1, *himmeteriniğge* 42a/11, *beçeler* 42b/3, *ādetleriniğ* 42b/7, *mukaddemler* 42b/13, 103a/11, *yigitleriniğ* 43a/8, *rūhlargā* 43a/10, *künleride* 43a/13, 59b/1, 106b/12, 115b/8, *hükemālardın* 44a/4, *künlerde* 44b/1, *bendeleriniğ* 46a/3, 119a/10, *re^cāyālarını* 46a/4, *yigitler* 46a/7, *bular* 46a/10, 96a/9, *oğullardın* 46b/6, *kışşalarını* 46b/7, *bīgāneler* 47a/9, *hatunlarınığ* 47b/9, *vaktlardın* 48a/3, *deryālar* 48a/4, *temmūzlarda* 48a/7, *peylerni* 48b/9, *bağışlarını* 48b/9, *endāmlarınığ* 48b/10, *hükemāları* 49a/11-12, *hareketlerdin* 50a/8, *nā-^cāķiller* 50a/10, *cānverleriniğ* 51a/13, *farīzalarını* 52a/5, *şuğllergā* 52a/8, *ehl-i hükümetleriniğ* 52a/11, *gūlāmlar* 52b/9, *cānverler* 52b/9, 52b/10, 52b/11, *kiçiklerini* 53a/1,

125a/3, *pādşāhları* 53a/8, *pādşāhlariğa* 53a/9, *özleri* 53b/6, *cânverlerni* 53b/9, *hem-cinslerinġ* 55a/8, *oğrılar* 55a/13, *karakçılar* 55b/1, 95b/4, *kefen-duzdlar* 55b/1, *kiçikler* 55b/4, *hizmet-kârlar* 55b/4, 67b/13, *kitâblarda* 55b/7, 100a/3, *ferzendlerige* 55b/9, *ferzendlerinġge* 55b/10, *fesâdlar* 55b/12, *mü³ekkiller* 56a/6, *mühim-sâzlar* 56b/6, *seglerge* 56b/12, *muhtâclar* 58a/6, *fakîrler* 58a/6, 61b/13, *fakîrlerninġ* 58a/6, *öylerge* 58a/7, *âdemlerninġ* 58a/13, 58b/2, 60a/4, 104b/4, 105a/2, 107b/3, *dervîşlerni* 58b/1, *dervîşlerde* 58b/3, *kılğuçılarnı* 58b/8, *bahîller* 59a/9, 86b/3, *kumâr-bâzlar* 59a/9, *ulûfe-hörlar* 59a/9, *işlerġa* 59a/8-9, 64a/12, 120a/13, *oğrılardın* 59a/10, *künler* 59b/7, *nâ-murâdlardın* 59b/7, *muhtâclarını* 60a/2, *kayaşlarınġġa* 60a/3, *işlerim* 60b/13, *dervîşler* 61b/13, *râst-güylar* 62a/2, *emînlerinġ* 62a/2, *cinslerini* 62b/2, 101a/10, 101a/11, *kolları* 62b/5, 63b/7, 64a/11, *putlarıġa* 62b/5, *kaşlarıġa* 62b/6, *tişleriġa* 62b/7, *a^czâlarıġa* 62b/11, *vaşflarda* 63a/3, *üstüh^vânları* 63a/4, 63b/8, *kirfikleri* 63a/5, *kaşları* 63a/5, 64a/7, *kollarınınġ* 63a/10, 63b/2, 69b/4, *peyları* 63b/8, *közleri* 11b/6, 63b/11, 64a/7, 65a/10, 65a/12, 69b/3, *lebleri* 64a/2, 65a/10, *éligleri* 64a/2, *bendeler* 64a/3, *mazlûmlarnı* 64a/5, *közlerininġ* 64a/7, *hünerlerini* 64a/13, 70a/5, *Türkler* 64a/13, *bularınınġ* 64b/1, 87a/13, 87b/1, 99b/8, 100b/2, 102a/8, 102a/10, 103b/13, 123a/10, *aybları* 64b/3, 77b/1, *ayağları* 64b/5, *kenîzekler* 64b/7, 81a/6, *Hindûlar* 64b/8, *qavmledin* 64b/8, *qavmler* 64b/8, *âdetleri* 64b/9, *hüner-mendler* 64b/10, 126a/4, *ayblarını* 65a/2, 70a/5, *ağrıklarnı* 65a/4, *alâmetleri* 65a/9, *kafağlarıda* 65a/11, *tamurları* 65a/12, *leblerini* 65b/1, *ağrıklarını* 65b/8 (2), *işlerinġ* 65b/10, *yaramaydurğanlarnı* 66b/7, *hizmet-kârlarnı* 66b/8, *hünerlerni* 67b/9, 74a/4, 86b/8, 106a/6, *kenîzeklerni* 66b/10, *rest-gârlardın* 67a/1, *ţâyifelerninġ* 67b/13, *hem-sâyelerni* 68a/2, *uluğlarıdın* 68a/6, 106b/5-6, *kûdeklerige* 68a/6, *nevâzişler* 68a/7, *âdemledin* 68a/9, *âdemlerge* 68a/12, 83a/7, 106b/7, 107b/3, *şehrlerde* 68b/2, *beyâbânlar* 68b/12, *hayvânlar* 69a/5, *kulağlarınınġ* 69a/13, *kulağları* 69a/13, *tuvakları* 69b/3, *futları* 69b/4, *hünerlerni* 68b/7, *rengler* 69b/8, *pâyçeleri* 69b/11, *şıfatlarda* 70a/3, *dégenleri* 70a/4, *ağlar* 70a/11, *kesellerdin* 71a/12, *illetlerni* 71b/3, *ayblar* 71b/4, *mîrâs-h^vâlarınġġa* 71b/9, *érenlerni* 72b/9, *hağlarıninġ* 73a/8, *hünerlerimni* 73b/4, *âferînler* 73b/4, *hîl^catler* 73b/4, 110b/13, 114b/4, *künlerni* 74a/3, *uluğlarġa* 74b/11, 87b/6, *témürçiler* 75a/4, 75a/6 (2), *toğğanlarınġ* 75b/2, *öylerde* 76a/10, 76a/13, *uluğlarını* 76a/12, *amek-zâdeleridür* 76b/7, *aldlarıda* 76b/8, *naşîhatlerni* 77a/6, *hünerleri* 77b/2, 88a/5, 109a/13, *dostlarınġdın* 77b/2-3, 79a/7, *düşmenlerimni* 77b/9, *dostlarımni* 77b/9, *bolğanlarnı* 78a/5, *yamanlarnı* 78a/6, *obdanlarġa* 78a/7, *yamanlarġa* 78a/7, 78a/9, *dostlarınġ* 78a/13, 78b/3, 79b/1, 82a/2 (2), *yamanlardın* 78b/2, 125a/5, *vaşşîler* 78b/2, *yahşılar* 78b/3, *dostlarıdın* 78b/7, *ukûbetler* 78b/11, *şakirdleridın* 78b/12, *âdemler* 79a/2, *aranğızlarda* 79a/10, *fakîrlerni* 79a/12, *işleridın* 79b/11-12, *çâkerleri* 80a/11, *debîrler* 80b/7, *sipeh-sâlârlarınınġ* 80b/9-10, *ta^crifler* 80b/12, *siyâsetler* 81a/10, *âcizlerinġ* 83a/1, *yalğançılar* 83b/6, *kiçiklerge* 84a/2, *hizmet-kârlarınġni* 84a/3, *rahîmlerge* 85a/4, *zâlimler* 85a/4, 124b/11, *bizlerni* 85a/9, *ilgerkiler* 85b/1, *kağlanlarnı* 85b/2, *esîrlerge* 85b/8, *bizler* 86a/6, *ayıtğuçılarnı* 86a/11, *bahîllerġa* 86b/4, *sözlerinġ* 86b/8, *ilmlerni* 86b/10, *örgengenlerge* 87a/1, *sa^câdet-mendler* 87a/3, *hünerledin* 87a/5, *kéledurğanlarnı* 87b/3, *kitâblarġa* 88a/11, *némeler* 88a/12, *hağkılarnınġ* 88b/6, *râvîler* 88b/8, *meclislerde* 89a/7, *olturğanlarnı* 89a/7, *çehâr-pâylar* 89a/7, *tartadurğanlarnı* 89a/9, *éşitğüçiler* 89b/5, *vağtlarda* 89b/9, *meddâhlarġa* 89b/10, *bağğuçılarġa* 89b/10, *bâzârlarda* 89b/13, *yavuklarınġdın* 90a/1, *şartlarnı* 90a/2, *bendelerini* 90a/6, *dâd-h^vâhlarnı* 91b/11, *tedbîrlerni* 92a/13, *mezheblerdin* 92b/6, *hizmet-kârları* 92b/10, *teftişler* 92b/12, *hünerler* 93a/4, *sevdâ-gerler* 96a/11, *hüner-verler* 93a/11, *nâ-*

dānlar 93a/13, deryālarda 93b/2, zer-dārlar 93b/7, dostları 93b/13, satğuçılar 94a/5, müteşaddīleri 94a/11, silāh-dārlar 95b/3, silāh-dārlarğa 95b/4, atlığlarğa 95b/5, nā-pāklar 95b/5, metā^cları 95b/6, zāhidlerğa 95b/8, vekīlleri 96a/9, eşerlerini 96b/8, işlerinġniġ 96b/9, kullarınġdın 96b/11, koylarını 97a/3, 97a/6, 97b/8, 97a/11, sular 97a/1 tārīkalarınġ 97a/13, kâ^cidelerini 98a/7, mizāclarnınġ 98b/3, aksāmlarını 99a/13, kısımlarını 99b/2, sebeblerini 99b/2, biledurġanlar 99b/7, ^calāmetlerini 99b/9, nişānelerni 99b/11, ısıtmalarını 99b/12, kesellerninġ 99b/13, keseller 100a/3, ^calāmetler 100b/3, haţlar 101a/8, cinsleri 101a/11, dārūlarğa 101a/13, şeri^catleri 101b/10, sitārelerinġ 102a/2, bulunġlarını 102b/9, 102b/10, şekllerni 102b/9, zemīnler 102b/10, şā^cirler 103a/6, müte³ahhīrīnler 103a/10, şa^cirlerninġ 103a/10, şan^catlar 103a/11, h^vāhişlerini 104a/7, kaşīdelerde 104a/8, üstādları 104b/6, pīrlərğa 104b/8, yigitlerge 104b/9, balalar 104b/9, hatunlarge 104b/9, naġmelnerni 105a/2, hikāyetlerni 105a/4, özgelerge 105a/7, 123b/7, ġazellerni 105a/9, 105a/10, harīfler 105a/10, 105a/11, 105b/3, hāşlardın 105a/11, muţriblerninġ 105a/11, kūdeklerdin 105a/12, maķāmlar 105a/12, ^cayyārlardın 105a/13, beytleridin 105a/13, oġşalarını 105b/2, mestlerninġ 105b/10, muţriblerğa 105b/13, meşakķatler 106a/1, rivāyetlerde 106a/1, muţrib-sāzlar 106a/1, némerselerge 106a/2, 106a/3, eşitgenlerinġni 106a/5, nérselelerni 106a/8, pādşālar 107a/1, 107a/2, 107b/13, düşmenlerinġge 107a/13, oġlanları 107b/6, düşmenler 107b/7, ġizmet-kārlarını 108a/1, pādşālarını 108a/2, derecelerdin 108a/6, ^cilmirdin 108b/1, tārīġlerni 108b/8, kitāblarını 108b/8, bendelerige 108b/9, 109a/2, 117a/12, ferzendler 108b/11, tevābi^cler 108b/11, dégenlerim 108b/12, külüşmeklerni 108b/5, pādşālarğa 109b/1, kātiblerğa 109b/4, haţlarını 109b/6, 109b/7, işāretlerdin 109b/12, vilāyetlerni 110a/2, fīller 110a/8, fīllərğa 110a/8, 110b/9 (2), ġulāmlarını 110a/10, fīllerni 110a/10, béglerinġ 110a/13, ġurūflarını 110b/2, kātiblerni 110b/4, ^cözrlər 110b/12, ihsānlar 110b/13, Sāmānīler 111a/1, 111a/3, Sāmānīlerninġ 111a/3, hünerleridin 112b/12, ta^caccübler 112b/12, şartlarıdın 112b/13, kaġanlar 114a/2, vīrānelerni 114a/6, pādşāhlardın 114a/8, memleketlerde 114a/13, yerlerde 114b/2, düşmenlerinġ 115a/3, cāsūslarınġ 115a/4, cāhillərğa 115a/7, ^cāmiller 115a/8, leşkerler 115b/8, cihān-dīdelerni 115b/9, yaramaġanlarını 116a/3, sipeh-sālārdın 116a/11, kaķkanlar 116a/12, sözlerde 117a/7, uşşaklar 117a/10, müstehākklarğa 117a/10, 121b/8, bī-rahīmlerge 117a/12, kayaşlarığa 117b/1, toġkanlarığa 117b/2, yavuklarınınġ 117b/3, 117b/4, oġrılarğa 117b/4, koylar 117b/6, ġulāmlarını 118a/11, çoġklarını 118a/12, Müselmānlar 118b/5, 124b/7, 124b/8, bendeleri 118b/12, ^cāmillerinġiz 118b/12, pādşāhlarınġ 119b/11, pādşāhlarıda 119b/12, şartları 120b/5, şıfatlardın 120b/8, işleri 120b/13, 122a/4, vakıtlarını 120b/13, uylarınġ 121a/3, hem-pīşelerinġdın 121a/10, pīşeler 121b/3, hüner-mendleri 122a/3, ādemīler 122a/10, bendeleridindür 122a/13, ^cālemlerdin 122b/8, şüretlerni 123b/13, ġalāyıkklarğa 124a/1, ba^czalarge 124a/1, 124a/2, ba^czalarğa 124a/2, Müselmānlarnınġ 124b/9, Müselmānlarğa 124b/11, Müselmānlardın 124b/11, hem-sāllerini 125a/2, esīrlərğa 125a/4, bī-çārelerğa 125a/5, ^cayyārlar 125a/9, 125a/10, ^cayyārlarınġ 125a/10, sizlerge 125a/10, 125a/11, 125a/12, bizlerge 125a/12, mes³elelerni 125b/7, sipāhīler 126a/3, égeleri 126a/5, şıfatlar 126a/8, şerāyiţlerini 126b/4, vakıtlarıda 126b/8, muġiblerğa 126b/12, karakķılarnınġ 127a/6, esbāblardın 128a/7, birāderlerini 128a/10.

+IArI (çokluk üçünü şahıs iyelik eki):

hemmelerininġ 3b/2, fermānlarıda 3b/3, hürmetleri 9a/1, hünerleri 9a/1, gevherleri 9a/1, ismleriġa 9a/10, éligleride 9a/10, °ayblarıdın 13a/9, hünerleridin 13a/10, hünerlerige 13b/3, zararları 13b/3, 58b/2, ziyānları 13b/3, dīdārları 16b/6, girdārları 16b/6, yüzleri 16b/6, taşarruflarıġa 20a/8, kitāblarıda 30b/10, birbirleridin 22a/10, 64b/10, közleri 24b/10, pend naşīhātlerini 24b/10-11, haberleridin 25a/2-3, ümmīdleri 30a/3, işleride 33a/1, işleri 33a/4, işleriġa 33a/5, özlerige 33b/12, 33b/13-34a/1, işleridin 34a/12, kâc ideleri 35a/9, tilleri 37a/9, h^vāhişleriġe 37b/13, hizmet-kārları 38a/2, kullarıġa 38a/2, gūrlarıdın 42a/6, kolları 53a/8, 53a/9, makşūdları 53b/3, ümmīdlerini 55b/5, menfa^catleri 58b/1, birbirlerini 66b/11, ferzendlerige 75a/8, mezhebleriġe 99b/7, burclarınınġ 102a/5, şartlarıdın 102b/7, sözlerini 103b/2, taraflarını 106a/5, kuvvetleri 111a/4, āşinālıkları 111a/10, fażiletleri 111a/10, kitābetleri 111a/10, °adetleri 119b/12.

+le/+le(si) (isimden isim yapma eki):

ékkilesininġ 36a/10, ékkile 41a/11, 52b/7, 70b/6-7, 70b/8, ékkilesini 51a/9, 126b/13, ékkilesi 51b/11.

+IIG/+IUG; +IIK/+IUK (isimden isim yapma eki):

uluġluk 2a/12, 9a/5 (2), 80a/12, 84b/10, 107a/13, 111a/1, atlıġ 3b/4, 11a/2, 38a/12, 54a/1, 80b/8, sitāyişliġ 3b/5, 18b/11, hudā-hūyluk 4a/12, hudā-hūyluġ 4a/12-13, uluġ 5a/1, 7b/1, 11a/7, 18b/11, 20a/4, 21b/3, 23a/11, 26a/13, 27b/2, 41b/4, 42b/7, 61a/8, 61a/10, 67b/11, 68b/2, 72a/11, 76b/4, 76b/5, 76b/7, 77b/3, 80a/1, 80a/9, 81b/1, 83b/1 (2), 83b/3, 85b/3, 90a/10, 92b/3, 93b/12, 94a/3, 94a/4, 97b/4, 97b/10, 101b/6, 101b/8, 105b/13, 106b/13 (2), 107a/6-7, 108a/1, 113a/3, 113a/9, 120a/13, 120b/1, 120b/4, 120b/6, tecrübeliġ 5a/13, yanġliġ 5b/10, 9a/9, 14a/12, 17a/3, 19a/2, 21b/3, 29b/4, 30a/8, 35a/6, 35b/5, 36a/3, 43b/7, 44a/2, 44b/6, 46a/1, 47a/1, 47a/2, 52a/1, 61a/7, 63a/11, 63b/12, 64a/5, 64a/9, 80b/8, 109a/13, 112b/11, 114b/3, 116a/6, 121b/2, aşāletliġ 8b/13, cānlıklardın 9b/1, tathlġnı 9b/6, 51a/2, cānlıġlarġa 9b/7, ziyānlıġdur 9b/12, 33a/7, 47b/8, 47b/11, 47b/12, 48a/2, 48a/13, 48b/3, 49a/9, 49b/13, baġlık 13a/1, demliġ 13a/2, çağlık 13a/11, 28b/1, 37a/10, 58a/7, 66b/12, 68a/5, 84b/12, 95a/4, 96b/2, 96b/3, uluġrak 13b/7, uluġlar 14a/6, 15a/12, 33a/9, 33a/11, 42b/3, 49a/7, 75a/8, 106a/6, menfa^catliġdür 14b/2, 47b/9, hayālġ 15a/1, atlıġ 15a/12 (2), 56a/6, 81a/4, 118a/1, ziyānlıġ 15b/6, 15b/7, 49b/13, sözlüġ 18b/1, 23a/3, 83a/4, 83a/5, 89b/2, 100a/7, 117a/9, °aybliġ 22a/13, 70a/3, 70b/9, uluġınınġ 23a/12, barışlıġdurlar 25b/2, yanġlıġdur 25b/3, 48a/10, uluġı 26a/3, 27b/5, 105b/4, i^ctimādliġlardın 26a/11, tevāzu^cluġ 26b/2, hūyluk 27a/9, 88a/8, uyatlık 27a/11, uluġlarını 27a/12, 76b/2, menfa^catliġ 32b/2, uluġlarınġ 33b/12, 51b/3, 74b/10, 74b/12, kuvvetliġ 35a/3, uluġlardın 37b/4, 106b/8, haṭālġ 39b/5, hürmetliġ 39b/8, uluġlaġıl 39b/8, uluġdur 40a/2, 66b/11, 120b/1, uluġlukġa 40a/8, miḥnetliġ 43a/12, Buḥārālġ 45b/1, °aybliġrakdur-sén 47a/7, hāşşıyyetliġ 48b/7, heybetliġ 52b/2, muḥātaralıġdur 54a/9, köngüllüġ 55a/3, 122a/1, 124b/5, baġlıkdur 55b/2, 116b/11, atlık 55b/4, lāzımlıġġa 57a/9, tevāzu^cluġ 57b/13, 92b/1, lāzımlıġ 58a/4, lāzımlıġdur 59a/5, lāzımlıkdur 59a/7, 59b/5, tüküklüġ 60b/8, haṭarlıġ 61a/8, 93b/5, zīnetliġ 62b/9, yaraşıġlık 62b/9, melāḥatliġ 62b/12, zenahlıġ 63a/6, közlüġ 63a/10, 63b/3, gūşluġ 63a/13, 69b/6, cesteliġ 63b/6, üstüḥ^vānlıġ 63b/7, tartışlıġ 63b/11, fāyçeliġ 64a/1, nokṭalıġ 64a/8, ṭarīḫalıġ 64a/12, kirlıġ 64b/4, şalahlıġ 65b/11, 68a/2, 71b/13, °izzetliġ 66a/4, 128b/4,

meşakkatlig 66a/7, *kıymetligni* 66a/10, *bed-gümānlig* 66b/1, *hayālilig* 66b/2, *uluğlarından* 68a/4, 106b/6-7, *taşkatlig* 69b/9, *çıdamlig* 69b/10, *‘ayblıgıdur* 70b/3, *salṭanatlig* 71b/6, *şermlig* 72a/5, 88a/10, 121b/7, *havfluğ* 73b/11, *Başralig* 73b/13, *lāzımlıg* 15a/3, 74a/13, 88a/12, 121a/2, 128a/7, *uluğlarğa* 74b/11, 87b/6, *uluğlarını* 76a/12, *yüzlüg* 83a/11 (2), 88b/2, 104b/12, 105a/1, *başlık* 83a/12, *uluğrakı* 87b/11, 97a/13, *tevāzu‘lig* 88a/8, *istikāmetlig* 88a/9, *tatlıgıknı* 89b/13, *inşāflıg* 90a/4, *mürüvvetlig* 93b/12, 95b/13, *atlıgılarğa* 95b/4, *diyānetlig* 95b/11, 124b/7, *uykulug* 100a/7, *şüretlig* 102b/11, *laṭīfelig* 103b/11, *himmetlig* 104a/8, 116a/6, 120a/9, 124b/5, *tatlıg* 104b/3, *ruṭūbetlig* 105a/1, *‘arbedelig* 105b/10, *leṭāfetlig* 106a/5, *uluğı érdi* 110a/13, *endīşelig* 113a/1, *yarlıgını* 115a/12, 120b/2, *yararlıg* 116a/4, *yarlıgını* 118a/13, *yarlıg* 118b/1, 120b/4, *ümmīdlig* 119b/4, *himmetlignin* 120a/2, *mu‘āmelelig* 121b/12, *hareketlig* 123a/12, *şabrlig* 124b/6, *tevāzu‘luk* 126a/3, *éginlig* 126b/9, *eşreflig* 127a/8.

+IIK/+IUK (isimden isim yapma eki):

sevdā-gerlik 1a/9, *şā‘irlik* 1a/11, 87a/13, 103a/4, *muṭriblik* 1a/12, 105b/1, 105b/3, 105b/4, *dihkānçılıknıñ* 1b/4, 120b/12, *civān-merdlik* 1b/4, 61a/6, 122a/7, 122a/8, 122a/9 (2), 123b/12, 124b/4, 125b/2, 125b/8, 125b/9, 126a/3, 126a/7, 126b/11, *küstāhlikğa* 2a/9, *bī-çārelikin* 2a/11, *uluğluk* 2a/12, 9a/5 (2), 80a/12, 84b/10, 107a/13, 111a/1, *perverdigārlıgını* 2a/12, *birlik* 2a/13, *yegānelik* 2a/13, *ékkilik* 2b/2, 127b/8, *dülik* 2b/2, *barlık* 2b/7, *yokluk* 2b/7, *ékkiliknin* 2b/8-9, *bilmeslik* 3a/5, *şükr-güzārlikni* 3a/8, *yoklukğa* 4a/4, *bendelikge* 4a/5, *Hudālıkğa* 4a/6, *bendelik* 4a/7, *bendelikde* 4a/7, *yağşılığın* 4a/10, *yağşılığı* 4a/10, *meşellik* 4a/12, 35b/5, 100b/9, *Hudālıkni* 4a/13, *bed-nāmlıgından* 4b/4, *pāklık* 4b/8, *arıgsızlıkdın* 4b/8, *kéçelik* 5a/1, *kündüzlik* 5a/1, *bī-dānişlıkdın* 5a/11, *açlık* 5a/2, 96a/1, *teşnelik* 6a/7, 92b/9, *berāberlik* 6a/8, *meşellikdür* 6b/2, 8a/9, *ziyādelik* 6b/5, 29a/13, 121b/7, *ādemlikde* 6b/10, *kurbānlik* 7a/4, *hürmet-dārlik* 7b/2, 18a/6, *yağşılık* 7b/5, 8a/6, 10b/1, 10b/4, 10b/5, 10b/6 (2), 10b/10, 10b/11, 10b/13, 11a/1, 12a/12, 12b/5, 15a/8, 15b/4, 38a/11, 66a/8, 68a/9, 68a/10, 68a/12, 77b/6, 78a/9, 78b/5, 83a/8, 85b/6, 102a/13, 106b/3, 106b/12, 114b/6, 115b/6, 117b/2, 126a/11, *hūblukni* 7b/6, *ferzendlik* 7b/11, *obdanlıgım* 8a/1, *yağşılıkğa* 8a/3-4, 10b/1, 10b/3, 10b/4, 125a/7, *yağşılıknı* 8a/4, *nā-sipāslık* 8a/5, 15b/4, *hīre-serlikdür* 8a/6, *hīre-serlik* 8a/6, 10a/2, *hoşnūdlıgını* 8a/10, *hoşnūdlukğa* 8a/11, *ziyādelikidin* 8b/11, *ziyādeliki* 8b/11, 115a/7, *obdanlığı* 9b/10, *ziyādelikidindür* 9b/10, *hāmūşlukni* 9b/12, *bağillik* 10a/7, 126a/10, *yamanlıgın* 10a/9, *şādlik* 10a/11, *yağşılıknı* 10b/2 (2), 95b/9, 124b/8, *yamanlık* 10b/3, 10b/8, 10b/12, 16b/7, 41a/9, 68a/11, 68a/12, 77b/13, 102a/13, 106b/4, 106b/11, 107a/8, 114b/13, 125a/7, *yamanlıknıñ* 10b/5, 10b/10, 15a/9, 68a/11, *hōşluk* 10b/7 (2), 20b/6, 45a/5, *ağırlik* 10b/8, 22a/5, 104b/4, 123b/3, *hūblukı* 11a/3, 32a/12, 62b/13, *ferzendlikge* 11a/4, *suçılıknı* 11a/4, 73b/7, 74a/3, *suçılıkğa* 11a/5, 11a/6, *tiriglik* 12a/3, 24b/3, 26a/8, 26b/1, 50b/5, 55a/12, 57b/3, 59a/4, 62a/1, 74b/7, 82a/13, *yağşılıkdın* 12b/5, *ağvāllık* 12b/5, *şādlığın* 12b/9, *şādlikni* 12b/10, *şādlik* 12b/13 (2), 82b/1, *nevmīdlik* 12b/13, 13a/1, *nevmīdlikni* 13a/1, *nādānlıkdur* 13a/12, *hāmūşluk* 13a/4, 13a/4-5, 23a/2, *nā-emīnlikin* 13a/11, *nā-dānlıkdur* 13a/12, *bī-hıredlik* 13a/13, *düşmenlik* 14a/3, 18a/4, 22b/7, 41b/6, 79b/8, 80a/3, 82a/1, 82a/5, 82a/6, 82a/7, 82b/12, *ziyādelikni* 14a/7, *cāhillikğa* 14a/13, *muhtāclıkğa* 14a/13, *horunluk* 14b/2, 66b/3, 84b/6, *süstlukdın* 14b/3-4, *selāmetlikini* 14b/9, 112a/2, *hūbluk* 14b/9, 48b/8, 78a/4, 119b/1, *obdanlıknıñ* 14b/9-10, 15a/8, *yağşılıknıñ* 14b/10, *rāstlik* 14b/12, 96a/4, 113b/12, 121b/8, 122b/1, 123b/12, 124a/13, 126a/7, *pāk-dīnlik* 14b/12, *bī-şermlik* 15a/3,

*baḥillik*din 15a/4, 121b/5, *unutkanlık*din 15a/4, *bolmaslık* 15a/6, *şermgīnlik*nin 15a/6-7, *bī-şermlik*dür 15a/9, *yavukluk* 15b/1, 37a/11, 72b/13, *obdanlık* 15b/4, *muhtāclık* 15b/7, *dil-tenglik*din 16a/1, *yavaşlık*din 16a/13, *yamanlık*nı 16b/3, 106b/4, 125a/5, *érenlik* 16b/5, 108b/10, *kem-āzārlik*dür 16b/5, *obdanlık*nı 16b/7, *nādānlık*din 16b/12, *dānālık* 17a/10, *büzürlük* 17b/1, *peygamberlik* 17b/8, 62a/11, *tabīblik*de 17b/13, *ḫalāşlık* 18a/4, 52b/10, 108b/11, *dostluk*ğa 18a/4, 25b/11, 46b/13, 78b/5, 79b/4, *mülāyemetlik* 18a/9, *yalғанçılık* 18b/1, *rāst-güylük* 18b/1, 62a/2, *güvāhlık* 19b/2, 19b/9, *aylık* 19b/8, *rāstlık*nı 19b/9, *ḫūbluğun*nu 20a/13, *şūmluk* 22a/2, *basıgılık*nı 22a/5, *āhestelik* 22a/5, 128a/1, *basıgılık*da 22a/6, *āhestelik*nı 22a/6, *yaḫşılık*nın 22a/7, *yamanlık*nın 22a/7, *rāstlık*ı 22a/12, *güvāhlık* 22b/1, 91b/6, 91b/9, 92a/4, 92a/7, *selāmetlik* 22b/12, *selāmetlik*dür 23a/2, *bī-ḫiredlik*dür 23a/2, *ḫāmūşluğ*din 23a/5, *lāzımlık*nı 23a/6, 23a/8, *bī-edeblik* 23b/12, 74a/10, *dürüstlük*da 23b/13, *rāstlık*ğa 24a/6-7, *°acizlik* 25a/10, 51b/13, 80b/5, *bī-çārelik* 25a/10, *feşīmānlık* 25b/5, 25b/6, *āşinālık* 25b/7, *tiriglik*ı 25b/7, 50b/3, 59a/1 (2), *civān-merdlik*nı 25b/9, *düşmenlik*ge 25b/11, 79a/10, *açlık*ğa 26a/8, *tekebbürlük*din 26b/1, *kiçiklik* 26b/3, *dānālık*nı 26b/13, *tiriglik*nı 27a/6, 58b/13, *āsānlık* 27a/6, *feşīmānlık*din 27a/13, *pīrlık* 28a/6, 30b/2, 31a/12, *yigitlik*nin 28a/7, 30a/13, *yigitlik* 28a/8, 28a/11, 29a/13, 29b/12, 29b/13, 110b/6, *yigitlik*de 28a/10, 45a/8, *şūḫluk* 28a/10, *bī-bāklık* 28a/10, *şūḫluk*din 28a/12, *yigitlik*din 28b/1, *yigitlik*nin 29a/4, 30a/9, *yaşlık*nın 29a/4, *mağrūrluk*din 29a/10, *yigitlik*ge 29a/12, *bī-ḫürmetlik* 29a/13, 29b/5, *karılık* 29b/1, 29b/12, 30b/5, 30b/8, 31b/5, 71b/4, *ḫadr-dānlık*da 30a/2, *pīrlık*din 30a/3, 31a/11, 31b/13, *tiriglik*nin 30a/11, *tiriglik*din 30a/12, 55a/11, *pīrlık*nın 30b/1, 31a/10, *karılık*din 30b/7, *şihhatlik* 30b/9, 98b/12, *kemlik* 31a/1, 31a/2, 31a/3, 94a/3, *ḫōşnūdluğ*nı 31a/9, *pīrlık*ğa 31b/3, *pīrlık*ım 31b/4, *pīrlık* 31b/5, 31b/11, 32a/3, 59b/2, *pīrlık*da 32a/2, 45a/9, *nā-dānlık*din 32a/4, *ḫūbluk*ğa 32a/12, *ziyādelik*nı 32b/4, 32b/5, *kemlik*ge 32b/5, *sultānlık* 33a/12, *mihmān-dārlık*ımın 33b/8, *ḫōşnūdluğ*ğa 34b/2, *tenhālık* 34b/6, *bī-ḫōdluk* 35b/7, *bī-şu°urluk* 35b/7, *bī-iḫtiyārlik* 35b/7, *mey-ḫ°arlık*nın 35b/7-8, *mestlik* 35b/9, 36a/7, 36a/9, 40b/5, 40b/12, 41a/3, 41a/8, 41a/10, 49b/7, 86b/2, 86b/3, *bī-iḫtiyārlik*ğa 35b/10, *mestlik*nin 35b/11, *mestlik*de 35b/11, 36a/11, 40b/13, 46b/2, 47b/8, *kılmaslık* 35b/11, *mestlik*deki 35b/12, *bed-ḫūyluk*nı 35b/12, *mestlik*ge 35b/13, *mestlik*nı 36a/1, 40b/6, *sīrlık* 36a/7, 36a/8, *dīvānelik* 36a/12, *şūmluğ*ı 36b/2, 52a/6, *bed-ḫūyluk* 36b/8, 41a/2, 41b/9, *dünyālık*din 36b/9, 71b/12, 76a/2, 91a/7, 107b/1, *mihmān-dārlık* 37a/5, 126a/1, *mihmān-dārlık*ğa 37a/6, *mihmān-dārlık*nın 37a/8, *yavukluk* 37a/11, 106a/12, *°izzet-dārlık* 37a/11, *mīzbānlık*nı 37a/12, *mihmān-dārlık*nın 37b/9, *ḫōş-būyluk* 38a/1, 104b/3, *mihmān-dārlık*din 38a/6, *ḫūbluğ*ı 38a/7, 62b/12, *güneḫ-kārlik*da 38a/11, *ḫākimlik*nı 38b/2, *munçalık* 38b/6, *mihmān-dārlık*nın 39a/5, *ḫōş-ḫūyluk* 39a/13, *dīvānelik*nin 39b/1, *kem-ḫandelik* 39b/1, *mihr-bānlık* 39b/4, 125a/4, *mihmānlık*ğa 40a/4, 40a/9, 40a/11, *mihmān-dārlık* 40a/7, *uluğluk*ğa 40a/8, *mihmānlık*ğa 40a/9, *meşgūlluğ*nın 40a/13, *bed-ḫūyluk*ğa 40b/9, *saklık*da 40b/10, *bed-ḫūyluk*din 40b/11, *dīvānelik*nin 40b/12, *bed-ḫūyluk*dındur 40b/13, *huş-yārlik*da 41a/2, 41a/10, *ta°yinlik* 41a/13, *kumār-bāzlık* 41b/3 (2), *çoḅluk*ı 42a/9, *āşinālık*ğa 42b/5, *°aşıklık*nın 42b/13, *mütesaddīlik* 43a/1, *°aşıklık*din 43a/11, 44a/3, *°aşıklık* 43a/12, 45a/4, 45a/11, 45a/12, *pulsızlık* 43a/12, *nā-murādlik* 43a/12, 55a/8, *pulsuzluk*ım 43b/2, *yokluğ*din 43b/3, *dostluk* 45a/4, 59b/13, 77a/12, 77b/5, 77b/9, 78a/2, 78a/11, 78a/13, 79a/10, 79b/5, 81b/12, 81b/13 (2), 82a/1, 82b/12, 94a/1, *°aşıklık*da 45a/7, *dostluk*da 45a/7, *pādşālık*nın 45b/12, *memleket-dārlık* 46a/5, *ḫōşluk*ğa 48a/4, *bī-edeblik*dür 49a/8, *āgāhlık*ı 49b/2, *pīrlık*dür 49b/7, *ked-ḫudālık* 50a/5, *kesellik*ge 50a/8, *yeḅgillik* 50b/5, *bīdārlik* 51b/8, *yaşlık* 52a/12, *ked-ḫudāçılık* 52b/1, 69a/6, *şaşlık*din 52b/6,

feşimānlıkğa 53b/12, *emīrliki* 54a/7, *süstlük* 54b/3, *aḥşamlığın* 54b/4, *értelik* 54b/5, *süstlükni* 55a/5, *bed-nāmlik* 55a/7, *süst-cenglik* 55a/10, *bī-dādlik* 56b/9, *yamanlığı* 56b/10, *yamanlıkdın* 56b/11, *h^vārlikğa* 57a/5, 107a/5, *tenglikge* 57a/13, 113a/11, *kāhillikni* 57b/9, *kāhillik* 57b/9, 58a/1, *bed-bahtlıkni* 57b/10, *kāhillikdın* 57b/11, *muhtāclık* 58a/9, *dünyālık* 58a/9, 77b/8, 87b/8, 87b/9, 87b/10, *bī-hācetlikni* 58a/10, *muhtāclıkdur* 58b/2, 61a/13, *nā-murādlikni* 58b/10, *katıglik* 59a/4, *sa^cadet-mendlikge* 59a/6, *diyānetlik* 60a/6, 93b/10, *ādemlikni* 60b/1, *meşgüllüğüm* 60b/5, *yağlıkğa* 60b/8, *çıkkunçalık* 61a/1, *ayyārlik* 61a/3, *ādemlikdın* 61a/6, *emānet-dārlikğa* 61b/8, *and-hōrluk* 61b/10, *hūblukni* 61b/12, *faķīrlık* 61b/13, *emīnlik* 62a/1, *kīmiyālık* 62a/1, *zer-dārlik* 62a/1, *sevdā-gerlikdür* 62a/7, *hūbluğunu* 62b/7, *uzunlukda* 63a/2, *kıskalıkda* 63a/2, *semizlikde* 63a/2, *oruqlukda* 63a/2, 63a/9, *aqlıkda* 63a/2, *kızılıkda* 63a/3, *sebzelikde* 63a/3, *yoğunlukda* 63a/3, *karalıkda* 63a/4, *semizlik* 63a/9, 98b/10, *kécelikge* 63a/12, *nağme-sāzlıkni* 63b/5, *bahādurlukğa* 63b/5, *bahādurlukda* 63b/12, *hizmet-kārlikğa* 63b/13, 64a/3, *ferrāşlık* 64a/10, *aş-fezlikge* 64a/10, *oğurluk* 64b/4, 120a/12, 128b/9, *āzmūdelik* 64b/6, *sarıglik* 65a/10, 100b/13, *hōşluğunu* 66b/3, *kemliki* 66b/7, *tüvān-gerlikdür* 66b/8, *bī-īākatlikdın* 66b/13, *bī-fermānlik* 66b/13, 119a/13, *bī-i^ctibārlik* 67a/8, *bolmaslıkni* 67b/2, 107b/7, *şabrlik* 67b/3, *ākıllıkni* 67b/3, *cāhillik* 67b/4, *meşgülluk* 67b/5, 67b/6, *teng-destlik* 67b/12, *hem-sāyelikide* 67b/13, *hem-sāyelik* 67b/13, *şādlikda* 68a/5, *ferāglik* 68b/7, *kéngrülük* 68b/7, 79a/6, *zararlikini* 68b/8, *obdanlık* 69a/10, *kötlüki* 69b/11, *kécelikde* 70a/9, *nevrüzluk* 71a/7, *karılıkni* 71b/5, *hōş-rüylik* 72a/4, *dünyālıkni* 72a/6, *yoğlulukda* 73a/1, *şādlikni* 73a/10, *sipāh-gerçilikni* 73a/12, *sipāh-gerçilik* 73a/12, 73b/3, *suçulukni* 73a/13, *suçılıkdur* 73b/6, *atalık* 74a/4, 74a/8, 74b/6, 74b/10, *tirigçilik* 75a/7, *tutmaslıkni* 75b/4, *bolmaslıkni* 75b/5, *meşgüllüğüda* 76a/3, *nikāhlik* 76b/11, *koğlukğa* 77a/1, *dostsuzluk* 77a/9, *birādersizlikdın* 77a/9, *ādemiyetlik* 77a/11, *azlık* 77b/8, *dostlukdın* 77b/12, *dostlukı* 77b/12, 78a/8, 78a/10, *tenhālıkni* 78b/1, *dostlukni* 77a/11, *tenglik* 79a/6, *hoşnūdluk* 79a/8, *dostlukni* 79a/8, *feşimānlik* 79a/11, *dostlukunğ* 79b/7, *yamanlığığa* 79b/12, *kādirendāzlık* 80b/7, *dilāverlik* 80b/9, *muhkemlik* 80b/9, *pehlevānlikni* 80b/10, *pādşāhlik* 81a/4, 81a/8, 81a/13, 116b/12, 120a/5, 120a/6, 120a/12, 120b/6, *pādşāhlikni* 81a/5, *düşmenlikdın* 82a/1, *dostlukdın* 82a/1, *dostlukunğdın* 82a/4, *ölmeslikini* 82a/12, *gerden-keşlik* 83a/1, *érenlikde* 83a/4, *cādūlukni* 83a/5, *zebān-dirāzlık* 83a/10, 83a/11, *arıglik* 84a/8, *ğam-gīnlik* 84b/7, *keremlik* 85a/11, *kerīmlikni* 85a/13, *dünyālıkğa* 85b/4, *hācet-mendlik* 85b/7, 85b/8, *esīrlikni* 85b/8, *kulçuluk* 86a/6, *hūş-yārlik* 86b/2, *dükkān-dārlik* 87a/6, *tabīblik* 87a/12, *müneccimlik* 87a/12, *meşgülluk* 88a/13, 101b/12, *cāmi^c-i māni^clik* 88b/12, *meddāhlik* 89b/12, *tatlıglikni* 89b/13, *şerm-sārılıkdur* 90a/9, *dīnārlik* 91a/1, *dünyālıkunğ* 91a/6, *ğam-gīnlikde* 92b/9, *dünyālıkni* 92b/10, *perhīz-kārlik* 93a/5, *sevdā-gerçilikni* 93a/10, *sevdā-gerlik* 93a/12, *nā-dānlik* 93a/12, 106a/7, *nā-emīnlikdın* 93b/3, *ābādlikı* 93b/4, *sevdā-gerçilik* 93b/6, 93b/9, 96a/4, 97b/10, 98a/2, *rāstlıkni* 93b/10, 97a/12, *aşlık* 94a/4 (2), *atlıkdurlar* 94a/5, *bī-mürüvvetlikni* 94a/11, *sevdā-gerlikni* 94a/12, 95a/3, *şākirdānelik* 94b/7, *baḥīllık* 94b/12, *nā-pāklıkni* 95a/7, *şerīkçilikdın* 95a/7, *tāze-rūluk* 95b/7, *kışlık* 95b/9, *yazlık* 95b/10, *teşnelikge* 96a/1, *tüvān-gerlik* 96b/6, *rāstlıkdur* 97a/13, *erzānçılıkda* 97b/11, *yıllık* 97b/11 (2), *dünyālıkunğğa* 98a/1, *savuklukğa* 98b/11, *oruğluk* 98b/11, *ıssıglikğa* 98b/11, *kızılık* 98b/11, *sarıglikı* 98b/12, *kabzlık* 99a/3, *ziyādelikde* 99a/7, *karalık* 100b/13, *sā^cadet-mendlik* 102b/5, *farklık* 103a/13, *sayaklık* 104a/6, *şā^cirlıkğa* 104a/12, *muṭriblik* 104b/1, 104b/2, 104b/11, *yenğillik* 104b/4, 117a/10, *muṭriblikni* 105a/12, *pīş-destlik* 105b/5, *cihān-dārlik* 106a/7, 114b/8, *kılmaslıkdur* 106a/8, *yıraklık* 106a/12, *dünyā-dārlik* 106b/13, *bed-bahtlık* 107a/7, 107a/8, *nā-dānlıkni*

107b/11, *bī-edeblik* 107b/12, 111b/2, *bī-fermānlıkını* 107b/12, *bendelikige* 108a/3, *nökerliki* 108a/8, *nökerlikige* 108a/9, 108b/2, 108b/7, *nökerlik* 108a/10, 108b/5, *nökerlikde* 108b/9, *nökerlikdin* 108b/13, *baḥillıkdur* 108b/13, *nökerlik érmes* 109a/1, *nedimlikğa* 109a/13, *nā-çarlıkdın* 111a/4, *münşilikni* 111a/6, *meşğüllükü* 111a/9, *āşinālıkları* 111a/10, *serkeşliki* 111a/13, *kātiblik* 112b/13, *müzevvirlik* 113a/6, 113a/8, *müzevvirliknünğ* 113b/3, *müzevvirlikdın* 113b/6, *münşilik* 113b/9, *vezirlikğa* 113b/9, 113b/11, *vezirliknünğ* 114a/9, 115b/2, *vīrānelikni* 114a/12, *vīrānelik* 114a/13, 114b/1, *vezirlikni* 114b/4, *vezirlik* 114b/5, 115a/12, *yamanlıknın* 114b/11, *tiriglikinğde* 115a/11, *uluğlukı* 115a/13, *bī-serencāmlık* 115b/1, *vezirlikdın* 115b/3, *sipeh-sālārlikğa* 115b/3, *sipeh-sālārliknünğ* 115b/3, *sipeh-sālārlik* 115b/5, *hōş-vaktlik* 115b/12, *aldıranğguluk* 116a/8, *saḥilikni* 116b/7, *bī-dādlikni* 117a/4, *dānişmendlik* 117a/8, *meşğüllükda* 117b/7 (2), *dād-h^vāhlik* 118a/4, *merdānelik* 118b/3, *bāhādurlukni* 118b/3, *bī-fermānlıkğa* 118b/4, *dād-h^vālik* 118b/6, *bī-dādlikğa* 119a/6, *ābādlikdur* 119a/8, *vīrānlık* 119a/8, *ābādliğı* 119a/9, *pādşāhlikğa* 116b/12, 116b/13, 119b/6, 120b/7, *pādşāhlikda* 120a/13, *pādşāhliknünğ* 120b/5, *dihkānçılık* 120b/9, *dihkānçılıkdın* 121a/8, *hūblukğa* 121a/8, *yumşaklık* 121a/13, 121b/1, *dürüştlük* 122a/1, 125a/1, *kāhillıkı* 122b/4, *tireliki* 122b/4, *ķuruğlukda* 122b/12, *savuglukda* 122b/12, *ıssıglıkda* 122b/12, *tirelik* 123a/4, *sühān-verlik* 123a/10, *saḥilikğa* 123b/7, *şāflıkdur* 123b/13, *civān-merdliknünğ* 124a/12, 125b/13, *civān-merdlikge* 124b/2, *rāstlıkdı* 125a/6, *çoñglukumuz* 125a/13, *serdārlikımızğa* 125b/1, *civān-merdliki* 126a/6 (2), 126a/8, 126b/12, *dervişliknünğ* 126b/13, *tenğlik* 127b/7, *ménlikni* 127b/7.

-m (fiilden isim yapma eki):

yarım 7a/3, 67a/11, 77b/5, 85a/2, *ölümini* 8a/12, *ölüm* 16a/3, 28b/6, 28b/7 (3), 30a/12, 49b/1, 55a/11, 82b/1, 95b/1, *ölümni* 26a/7, 55a/2, 116a/10, *ölümdin* 28b/6, 29a/6, 30a/3, 30b/6, *işlemçi* 65a/1, *çıdamlığ* 69b/10, *ölümünğni* 74b/1, *yarımni* 96b/3, *ölümge* 116a/10, *bakım* 121b/11.

+(I-U)m (teklik birinci şahıs iyelik eki):

ni^cmetlerimge 3b/10, *atam* 8a/1, 73b/1, 73b/2, 73b/3, 73b/4, 116a/13, *anamdurlar* 8a/1, *obdanlıgım* 8a/1, *ferverişim* 8a/2, *ķursakım* 11b/13, *meylim* 12a/1, *güvāhum* 12a/8, 23b/13, 90b/8, 91b/3, *vaktimge* 2b/2, *doslarımdın* 13b/13, *düşmenlerimdın* 14a/1, *dostlarıım* 14a/2, *düşmenlerim* 14a/3, *özümdin* 14a/4, *tapğanım* 14a/4, *işim* 16a/4, *vezirim* 17a/3, *dānişim* 17b/2 (2), *bilmegenim* 17b/2, *sözüm* 19a/1, 42a/4, *ķaşımda* 19a/12, *sözümni* 19b/5, 87a/2, *aldımda* 19b/8, *yüzümge* 20b/11, *akrabālarıım* 20b/11, *bilgenimge* 21b/12, *bilmegenimge* 21b/12, *sözümçe* 24a/1, *yādımda* 25a/1, *ķaşımğa* 25a/8, *‘adāletimdın* 25a/9, *ķizmetimge* 25a/9, *merḥametimdın* 25a/10, *ziyāretimğa* 25a/12, *közümniñ* 31a/10, *balam* 31a/10, *elemim* 31a/11, *düşmenim* 31a/12, 80a/13, *düşmenimdın* 31a/13, *ümmīdim* 31b/2, *pīrligim* 31b/4, *peder-i būzürg-vārımniñ* 31b/6, *mihmān-dārliğımdın* 33b/8, *élgimge* 33b/9, *naşīhatim* 36a/12, *emvālim* 38b/6, *tüşmegim* 38b/7, *öyümde* 38b/9, *mihmānım* 40a/5, *yüzüm* 41b/13, *bilgenimdür* 43a/1, *pulsuzlukum* 43b/2, *naşībim* 43b/3, *bubam* 45a/13, *āhvālim* 45b/13, *tilim* 46a/6, *sözümge* 46b/8, 120a/1, *başımğa* 46b/8, 118a/10, 118a/11, *ḥālim* 47a/12, *ķaddimni* 49b/11, *könğlüm* 49b/11, 91a/5, 94a/7, *atamniñ* 52b/12, 74a/2, *‘amekimniñ* 52b/13, *başımğa kūn tüşmegey érdi* 56b/3, *ķolum* 54a/5, 82b/7, *közüm* 54a/5, *közümge* 54a/5, *babam* 55b/12, *‘amekim* 56a/2, *dostumğa* 59b/12, *meşğüllüğüm* 60b/5, *özüm* 60b/12, 61a/13, 76a/11, *işlerim* 60b/13, *özümniñ* érdi 61a/12, *özümniñ* 61b/7,

95a/6, *mezhebidem* 62b/12, *mālim* 67b/2, *bilgenimni* 73b/2, *hünerlerimni* 73b/4, *ferzendimge* 73b/5, *tab^cım* 73b/7, 87a/3, *ğarazım* 73b/11, 126b/5, *ğulāmım* 73b/13, *könğlüimde* 74a/2, *nezdimde* 74b/11, 84b/13, *aldımdın* 76a/12, *h^vāhişimğa* 76a/12, *boluşumdın* 76b/8, *urumnı* 76b/12, *düşmenlerimni* 77b/9, *dostlarımni* 77b/9, *cesedimni* 79a/2, *anamnıñg* 81a/2, *aşımğa* 81a/9, 110a/1, *küyevim* 81a/11, *könğlümdin* 81a/13, *leşkerim* 81b/6, *kolumnı* 82b/7, *anamğa* 82b/8, *rūhum* 82b/8, *yedimni* 82b/9, *vaşiyyetimni* 85b/11, *tākatim* 86b/7, *h^vāhişim* 86b/8, 114a/11, *ayutğanımnıñg* 86b/12, *atamdın* 86b/12, 87a/1, *tedbirimni* 90b/9, *dostum érdi* 91a/5, *dīnārım* 91a/7, *dīnārımni* 91a/10, *ayağımğa* 91a/11, *altunumni* 91b/1, *mührümni* 91b/8, *altunum* 94b/4, *şākirdimğa* 95a/2, *aşlumnıñg* 95a/7, *bahtımnı* 95a/10, *sözlemekim* 101b/6, *dégenim* 102a/10, 125a/7, *üstādım* 102a/10, *kitābım* 103a/3, *vücūdumnı* 103b/7, *dūdumnı* 103b/7, *oğlum* 107b/6, *dégenlerim* 108b/12, *kitābımda* 109b/4, *fermānımdın* 110a/5, *könğlüimge* 110a/7, *fermānımda* 111a/13, *dostum* 111b/10, *burnum* 112a/6, *haberim* 112b/3, *hālīmğa* 112b/3, *günāhımnı* 112b/6, *penāhımğa* 112b/7, *karzımnı* 121b/13, *ferzendim* 125a/3, *uykum* 127a/11.

-mA- (fiilden fiil yapma eki):

kılmağunça 1b/10, 14b/6, 68b/13, 85b/6, 94a/9, 115a/9, *bolmağan* 1b/6, 2a/7, 83a/7, 103a/10, *tonumağaylar* 1b/6, *kılmağunça* 1b/10, 14b/6, 68b/13, *bakmağıl* 2a/1, 62b/11, 116a/5, *kılmağan* 2a/1, 27a/10, 46a/8, 83a/8, 84b/11, 92b/12, 96a/11, 96a/12, 101b/3, 109b/5, 114a/7, 119b/6, *kılmağıl* 2a/4, 2a/5, 4b/1, 5a/4, 6a/11, 7a/4, 7b/13, 8a/2, 8a/6, 8a/12, 10a/3, 10a/4, 10a/7, 10a/9, 10a/10, 10b/13, 12b/10, 13a/5, 13b/2, 13b/9, 15b/5, 15b/7, 16b/10, 16b/11, 17b/5, 17b/6, 18b/1, 21b/4, 21b/6, 21b/7, 21b/8, 21b/13, 22a/1, 22a/7, 22b/9, 23a/6, 26a/11, 27a/4, 27a/5, 27b/1, 27b/5, 27b/13, 28a/8, 28b/6, 31a/13, 32a/8, 32b/4, 32b/8, 35b/13, 37a/5, 38a/8, 39b/5, 39b/7, 40a/3, 41a/8, 41a/12, 41b/7, 42a/9, 45a/12, 42b/2, 46b/11, 47a/11, 47b/12, 48b/3, 48b/4, 49a/4, 53b/11, 54b/6, 55a/4, 55b/11, 56b/5, 56b/6, 57a/8, 58b/12, 59a/6, 59a/11, 59b/8, 60a/6, 61b/10, 65a/5, 66b/7, 68a/8, 68a/13, 72b/7, 72b/13, 74a/7, 74a/9, 74b/2, 78a/2, 78a/11, 78b/3, 79b/11, 82a/6, 83a/9, 83a/10, 83b/4, 83b/5, 83b/6, 83b/10, 83b/11, 84a/11, 84a/13, 84b/6, 84b/11, 85a/5 (2), 85b/6, 86a/13, 88b/4, 88b/5, 88b/6, 88b/12, 88b/13, 89a/6, 90a/6, 94a/2, 96a/2, 96a/3, 96a/6, 96a/9, 96a/11, 96b/2, 96b/4, 96b/9, 97a/1, 97a/11, 97b/1, 97b/9, 100b/2, 101a/1, 101a/12, 101b/1, 101b/2, 102b/12, 103a/7, 104a/9, 105b/5, 105b/6, 105b/8, 106b/2, 107a/7, 107b/4, 107b/9, 113a/2, 114a/5, 116b/8, 117a/13, 117b/4, 117b/5, 117b/8, 119a/5, 119a/11, 121b/7, 121b/10, 124b/13, 127b/12, *bérmese* 2a/9, 6b/7, 6b/8, 71a/4, *kılmadı* 2b/13 (2), 51b/1, 81b/8, 111a/7, 118a/8, 118b/7, *bolmasa* 3a/2, 5a/9, 9a/2, 9a/10, 9b/13, 13b/10, 24a/13, 25b/8, 35a/6, 38b/5, 39b/6, 55a/9, 55a/10, 56b/5, 58b/1, 59b/6, 62a/10, 62b/12, 67a/4, 67b/5, 68b/11, 70b/2, 72a/2, 74b/3, 74b/11, 75a/11, 76a/1, 80b/7, 85b/4, 85b/5, 90a/13, 93a/10, 93a/13, 100b/3, 101b/8, 108a/9, 108a/13 (2), 108b/12, 111a/12, 116a/8, 116b/4, 117b/6, 119a/3, 121a/5, 128a/4, *yémese* 3a/3, *bilmegen* 3a/4, 10a/13, 26b/4, *kılmağanlargā* 3a/4, *taşlamadı* 3a/5, *bolmağay* 3a/11, 10a/12, 22b/10, 23a/9, 25a/10, 27a/3, 32a/3, 32b/9, 36a/7, 40b/5, 40b/6, 42a/10, 42a/11, 47a/2, 47a/4, 59b/3 (2), 59b/7, 63a/5, 63a/13 (2), 63b/3 (3), 64a/4, 65b/4, 70a/1, 70a/2, 72a/13, 75a/10, 80a/3, 84a/9, 85b/12 (2), 95b/5, 96a/7, 100a/3, 107b/1, 108b/6, 114a/2, 114b/3, 116b/4, 121a/8, 122b/3, 124b/8, 128a/11, *kılmağay* 3b/4, 3b/6, 72a/6, 72b/1, 92b/9, 93a/1, 93b/13, 95b/2, 95b/8, 99b/5, 106a/7, 115a/12, 123b/7, 124b/10, 125a/1 (2), 125a/7, 126a/10 (2), 126a/12, 126b/2, 126b/3, 128a/11, 128b/6, *künğremegıl* 4a/9, *bolmağıl* 4a/11, 10b/5, 12b/6, 12b/11, 13a/3,

13a/9, 13a/11-12, 13a/12, 15a/3, 15b/6, 16a/13, 16b/1 (2), 17b/4, 18a/9, 22b/1, 22b/2, 22b/5, 25b/3, 25b/5, 25b/11, 26b/6, 28a/10, 28a/12, 28b/6, 29a/4, 29a/9, 29b/4, 29b/10, 30a/1, 32a/11, 32b/8, 39a/11, 40b/3, 40b/4 (2), 42b/8, 43b/7, 47a/9, 47b/6, 54a/13, 55a/13, 56b/12, 57a/4, 62a/3, 65a/5, 67a/11, 67b/3, 72a/8, 78b/3, 79a/5, 79a/12, 79b/4, 79b/6, 79b/12 (2), 79b/13 (2), 81b/10 (2), 82a/4, 82a/8, 82a/12, 83b/4, 83b/6, 83b/8, 84a/12, 88b/2, 88b/10, 89b/2, 92b/4, 92b/6, 96a/11, 96b/9, 96b/12, 97b/2, 97b/6, 102a/8, 102b/8, 104a/8, 104a/13, 104b/4, 105a/6, 105b/13, 106a/11, 106a/13, 106b/13, 113a/3, 114b/9, 115b/10, 115b/11, 116a/6, 120a/1, 120a/9, 120a/10, 121a/6, 121b/9, 121b/13, *kéltürmegil* 4b/6, 119b/5, *körmegil* 5a/4, 6b/10, 7b/6, 25b/4, 56a/12, 67a/9, 81b/9, 85b/9, 102b/9, 117a/4, 121b/11, *bolmadı* 5a/9, 75a/8, 110b/6, 113a/12, 118b/1, 118b/4, 119a/2, *körmegenni* 5a/12, 5b/1, *yémegenni* 5a/12, *tapmağanni* 5a/12, *éşitmegenni* 5b/1, *salmañglar* 6a/6, *tutmağıl* 7a/1, 10b/2, 12b/7, 15a/5, 15a/11, 18a/2, 28a/3, 43b/6, 54b/6, 56b/6, 58b/9, 66a/9, 71b/13 (2), 74a/13, 78a/4, 83a/8, 89b/1, 116b/10, 119a/11, *tüşürmegen* 7a/2, *kesmegen* 7a/2, *bilmesenğ* 7a/5, 13b/5, 21a/13, 21b/13, 34b/10, *bilmesek* 7a/5, *ayıtmağay-sén* 7a/11, 10a/2, 106a/5, 107b/8, *kılmasañğ* 8a/3, 93a/5, 98a/2, 111b/3, 113b/5, 120a/3, 127b/5, *bilmese* 8a/4, 83a/4, 87b/1, *kéltürmese* 8a/4, 11b/4, *ölmese* 8a/12, 30b/8, *tutma* 8b/1, 84a/1, 84a/8, 96a/6, *ibermegil* 9a/12, 107a/4, *démegen* 9b/13, *sormağanni* 10a/1, *h^vālamağan* 10a/3, *kılmasa* 10a/4, 22b/5, 39b/3, 52a/8, 74b/12, 84b/9, 86a/13, 95a/5, 105b/13, 115a/10, 118a/9, 118b/9, *bolmağay-sén* 10a/11, 22b/3-4, 27a/11, 34a/6, 36a/11, 38a/12, 43a/11, 45a/9, 46b/12, 58a/6, 59b/7, 77a/4, 78b/4, 84b/6, 90a/5, 90a/9, 109a/5, 113a/6, 120a/5, 120a/7, 123b/8, *kılmağay-sén* 10a/11, 32b/7, 36b/1, 36b/10, 47b/8, 56b/12, 77a/4, 79b/13-80a/1, 88a/13, 88b/13, 89a/4, 93a/8, 94a/1, 107b/9 (2), 108a/10, 123b/8, *salmağay-sén* 10a/13, *tartmağıl* 10b/2, 54b/11, 89a/11, 89a/12, *yétmese* 10b/9, 58b/2, 107b/1, *bolmap érđi* 11a/5, *çıķıŗa'lmadı* 11a/8, *körmegünçe* 11b/4, 76a/11, 117a/2, *yémegey-mén* 11b/4, *tohtamağıl* 12b/5, 54b/13, *bérmegil* 12b/12, 27b/7-8, 40b/4, 40b/8, 47b/2, 59b/8, 59b/9, 61a/5, 61b/6, 106b/7, 115a/10, 117b/2, 117b/11, 119a/6, 120b/3, *bilmegil* 12b/13, 13b/7, 15a/9, 15a/10, 22a/8, 55a/13, 56a/12, 78a/5, 80a/7, 84b/2, 88b/7, *añğlamağıl* 13b/8, *ötmegey* 13b/10, *kılmağuluķ* 13b/13, 40a/8, *tapmaydur-mén* 14a/1, *tutmasa* 14b/3, 58b/9, 117a/8, *bolmağunça* 14b/6, 43a/3, 94a/4, 99b/4, *tuta'lmasa* 14b/8, *kılma* 15b/1, 27a/13, 81b/12, 84a/9, 88b/7, 88b/8, 97b/7, 101a/13, 104b/4 (2), 116a/8, 120b/4, 120b/5, 122a/1, *yandurmağıl* 15b/5, *kılmapdurlar* 15b/8-9, 48b/7, 59a/3, *kélmegüsidür* 15b/12, *yétmedi* 16a/3, *körmese* 16a/11, *örgetmegil* 16b/3, *bérmegey-sén* 16b/4, 97b/3, *körmeydür* 16b/8, *bilmegenler* 16b/11, *toğulmapdurlar* 17a/8, *kılmasam* 17a/11, *bilmeydurgan* 17a/13, 21b/7, *ayta'lmaydur-mén* 17a/13, *bilmegenim* 17b/2, *bilmegen* 17b/3, *yölenmegil* 17b/5, *sözlemegil* 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 29b/5, 104a/1, *démegil* 18b/4, 22b/3, 23a/1, 23a/8, 25b/10, 32b/6, 37b/5, 40b/2, 42b/4, 42b/9, 54a/12, 59b/6, 68a/13, 80a/8, 83a/6, 83a/7, 92a/13, 104a/5, 104a/8, 106b/2, *sözlemegey-sén* 18b/6, 89a/5, 103a/5, *koymadı* 19a/2, *ķalmadı* 19a/10, *bağlamay* 20a/9, *démese* 20a/10, 120a/3, *ķalmağusıdur* 20b/10, 46a/6, 97a/12, 100b/2, *sözlemegen* 21a/10, *bolmasañğ* 21b/3, 35a/2, 88b/11, 93a/6, 120a/9, *bolmaydurgan* 21b/6, 27b/12-13, *bilmeydür-mén* 21b/11, *bilmeydür-sén* 21b/12, *bilmegenimge* 21b/12, *bérmeydür* 21b/13, *ayıtmağıl* 22a/8, 22a/9, 26a/2, 39b/5, 47b/3, 79a/9, 83b/8, 103a/8, 104a/1, 104a/11, 107b/10, *bağlanmağay* 22b/6, *açığlamağıl* 22b/6, *sındurma* 22b/8, *izdemegeyler* 22b/11, *ķalmağay-sén* 22b/13, 32b/7, 34a/7, 57a/13, *kılmay* 22a/13, *démegey-sén* 23a/8, 89b/9, *kılmasañgız* 23b/11, *bolmağusıdur* 24a/6, 34a/3, 42a/4, 43a/3, 47b/4, 52b/11, 96a/10, *tapa'lmadı* 24a/8, *sözlemese* 24b/5, *éşitmese* 24b/6, 118a/10, *sözlemeydurgan* 24b/8,

éşitmegeç 24b/9, *kélmedi* 25a/9, 92a/2, 92a/7, 92a/8, 127a/8, 127a/11, *tapmadım* 25a/11, 71a/8, *yanmağaylar* 25a/13, *añlamağay* 26a/2, *sanamağıl* 26a/4, 59b/11, 73a/5, *almağıl* 26a/6, 53b/7, 59b/9, 60a/9, 67b/9 (2), 67b/13, 72a/3, 72a/11, 94a/4, *satmağay-sén* 26a/6, *kötermegil* 26a/12, *bilmegey* 26b/5, *kélmeydurgan* 26b/6, *tartmağay* 26b/13, *bolmasun* 27a/7, 67a/13, *sanamağaylar* 27a/7-8, *tapılmaydurgan* 27a/8, *izdemegil* 27a/8, 66b/3, *yémegey-sén* 27a/10, 34a/6, 62a/3-4, 69a/2, *bildürme* 27a/10, *köterme* 27a/11, *külmegeyler* 27a/12, *yétmegey* 27b/13, 47a/4, 109a/4, *démedim* 28a/8, *h^vālamaydur-mén* 28b/4, *körünmeydür* 28b/5, *tüşmegey-sén* 29a/7, 32b/5, *tapmağaylar* 29b/2, *bérmegeyler* 29b/5, *irzimesenğ* 29b/9, *yaraşmaydur* 29b/12, 85a/4, *ormasalar* 30a/4, *ölmegünçe* 30b/7, *tapmap érdi* 31a/2, *körmep érdi* 31a/4, 31a/5, *almadı* 31b/9, *almadıñız* 31b/10, *izdemeydürler* 32b/13, *alışmağay* 33a/4, *aldıramağaylar* 33b/1, *aldıramağay* 126a/12, *sözlemegeyler* 33b/4, *yığmağaylar* 34a/3, *démeydür-mén* 34a/11 (2), *içmegil* 34a/11, 34a/13, 41b/7, 83b/7, 115a/13, 116b/9, 121b/12, *éşitmedim* 34a/13, *içmesenğ* 34b/1, 36b/12, *içmegünçe* 35a/1, *içmegey-sén* 35a/1, *körmegey* 35b/11, 74a/12, 77b/13, *démepdürler* 35b/12, *kélmegey* 36a/10, *körmepdürler* 36b/1, *uykulamasanğ* 36b/6, *olturmağıl* 37b/1, 49a/4, *olturmağan* 37b/4, *yémedinğiz* 37b/5, *bolmanğ* 37b/6, *kıla'lmadım* 37b/6, *turmağay* 37b/12, *yémegeyler* 38/5, *bérmedim* 39a/4, *külmegil* 39a/13, *asılmağıl* 39b/4, *barmağay-sén* 40a/6, 47a/8, 48b/3, 95b/1, *barmağıl* 40a/9 (2), 40a/10, 41a/4, 52a/13, *yémesenğ* 40a/10, *buyurmağıl* 40b/1, 90b/6, 115a/8, 117b/10, *oynamağıl* 41a/13, 41b/3, 41b/6, 83b/4, *atmağıl* 41b/5, *tüşmegey* 41b/6, 68b/5, 87a/8, 128a/9, *kirmegüsidür* 42a/3, 42a/5, *yığlamağıl* 42a/4, *salmağıl* 42b/6, 57a/5, 75b/6, 84a/11, *yétmegüsidür* 43a/6, 43a/7, 78a/4, 86b/13, *olmadı* 43b/3, *kıla'lmapdur* 44a/4, *tutmağay* 44b/3, 47b/11, 91b/8, 93a/1, 94a/10, 94a/11, 95b/9, 127b/13, *ķaramağıl* 44b/5, *bağlamağıl* 45a/12, 47a/10, 57a/12, 59a/5, 67a/4, *çıkmasun* 45b/11, *bilmedi* 46a/12, 111b/12, 112a/8, 118b/3, *kıçkıрмаğıl* 47b/2, *yémegil* 48a/13, 94a/4, *ölmegey* 48b/5, *kirmegil* 48b/8, *kirmesenğ* 48b/10, *bérmegey* 48b/12, 115a/4, 128b/13, *üzmesem* 49b/12, *uykulamağan* 49b/13, *ķoymasa* 50a/1, *kıla'lmasanğ* 51b/2, 98a/2, *bara'lmasa* 51a/11, *minmegil* 52b/2, 52b/4, *çapmağıl* 52b/8, 52b/9, 53a/1, 53b/6, *ķuşılamağıl* 53a/13, *ķuşılağıl* 53b/1, *oynamağay-mén* 54a/8, *aatlanmağıl* 54a/9 (2), *ķorkmağıl* 55a/3, 79b/11, *tökmegil* 55b/10, *bolmasanğız* 56a/3, *bola'lmadım* 56a/8, 127a/11, *öltürmegendin* 56b/1, *başımğa kūn түşmegey érdi* 56b/3, *ibermegey-sén* 57a/2, *ķoymasanğ* 57a/11, *tutmağay-sén* 58a/5, 60a/4, *ħarclamağıl* 58a/12, *ķılmanğızlar* 58b/8, *tutmaydur* 58b/9, *ötkermegil* 59a/5, 104a/10, *tohtatmağıl* 59a/9, *satmağıl* 59b/5, 89a/13, *ķoymağıl* 59b/8, 116b/5, *bérmegendeki* 59b/10, *bérmey* 59b/11, *bérmegünçe* 59b/12, 114a/1, *tilemegey-mén* 59b/13, *almağay-sén* 60b/1, 72b/2, *tonumadı* 60b/7, *kétmedinğ* 61a/3, *aldıramağıl* 61b/8, 115b/10, *tonumağay* 62a/8, *bolmay* 62b/12-13, *ķalmağay* 65a/8, 103a/3, *almağıl* 65b/13, 66a/4, 66a/12, 67a/2, *almağay-sén* 66a/1, *saklamağıl* 66a/9, *körmeydürler* 66a/12, *ensiretme* 66b/1, *yaramaydurganlarını* 66b/7, *çıdamay* 66b/8, *ķaçmağay* 66b/8, *bilmegeyler* 103a/6, *ķılmağaylar* 66b/13, 117a/10, *bolmay* 67a/12, *ķılmaydurgan* 68a/13, *démeydurgan* 68a/13, *ķıla'lmağay* 68b/1, *almağay* 68b/2, 95a/10 (2), *tanmağıl* 68b/11, *yürmegü* 70a/9, *ķoya'lmasa* 70b/13, *kélmedinğ* 71a/7, *yavutmağıl* 72a/3, *taşlamağıl* 72a/8, 84b/5, 96b/10, 115a/3, *bilmegey-sén* 72b/7, *körmesenğ* 72b/10, *körsetmegil* 73a/2, 80a/2, 120a/2, *ķirgüzmegil* 73a/3, 90a/7, *ķıla'lmaduk* 73b/9, *örgenmedim* 73b/7, *yüra'lmay* 73b/12, *soķmağıl* 74a/11, *tapmağay* 74a/12, 113b/10, *h^vālamağay* 74b/1, 93b/11, 124b/9, *öğrenalmasa* 74b/3, *örgetmese* 74b/5, *ķıla'lmadı* 75a/5, 111b/9, *ķılmasun* 75a/9, *öylemegil* 75b/2, *bolmağanı* 75b/10, *öylemegen* 76a/4, *öylenmegen* 76b/13, *saklamasa* 77a/13, *öyürmegil* 77b/3,

aymağay-sén 77b/6, yétgüre'lmegey 78a/12, bilmegüçi 78b/5, ötmey 79b/3, bağlama 80a/4, tüşmegil 80a/4, yürmegey-sén 80b/5, çıkmay 81a/6, kélmese 81b/2, ibermedi 81b/8, ölmey 82a/12, ölmegen 82b/9, urma 83a/8, bolma 83a/11, 83b/5, 106b/1, 121b/7, korkma 83a/12, oynasma 83b/1, yürmegil 83b/9, tüşmese 83b/12, 87b/6, korkutmağil 83b/13, körme 83b/13, çıkarmağil 84a/1, istemegil 84a/3, buyrumağil 84a/5, bara'lmadım 84b/4, kélmesün 84b/7, yandurma 85b/5, tilemegüsidür 85b/7, yanmağunğdur 86a/2, koyma 86a/4, salmağan 86a/6, tüşmese érdi 86a/7, ayıtmasa 86a/9, ayıtmağusidür 86a/10, tilemegil 86b/2, bérmeğüsidür 86b/2, tüşmedi 87a/1, eşitmegil 87a/2, bolmağay-mén 87a/2, tapmağunça 87b/9, 87b/10, 88b/3, demegünçe 87b/9, buyrumağunça 87b/11, çıkmağil 88b/2, fütümegil 88b/4, kaçmağil 88b/9, 106a/11, 116a/10, sözleşme 88b/10, tohtamağay-sén 89a/8, yummağil 89b/5, bilmegeniñge 89b/7, turmağil 89b/10, 105b/7, kétmegey 90a/13, 128a/1, korkmaydur 90b/6, bolmaydur 90b/7, tapmadı 91a/2, 114a/13, yétmeydür 91a/6, bérmesem 91a/11, satmaydur 91b/1, bérmeýdür 91b/1, yétmegendür 91b/12, 92a/10, bérmedi 92a/4, 92a/7, almasaň 92a/8, démediň 92a/10, almağan bolsaň 92a/10, koymağay 92b/11, 128b/12, buyrumağay 92b/13, bozmağay 93a/2, fütümegey 93a/3, 111b/4, tapmasaň 93a/6, taşlamasa 93b/2, ayıtmağay 94a/6, 124b/10, çıkarmağay-sén 94a/9, h^vāhlamadım 95a/7, h^vālamadım 95a/7, kéltürmegey 95a/9, démegey 95a/11, 120a/7, 126b/1, 128b/10, barmağay 95b/1, 128b/8, kirmegey 95b/2, 95b/9, 95b/10, olturmağay 95b/4, 128b/3, 128b/9, 128b/13, sormağay 95b/5, körsetmegey 95b/8, körmegen 96a/10, kéltürmediň 97a/9, ayıtmadım 97a/9, koşmaň 97a/10, kılmadıñız 97a/10, almağunça 97b/3, barmağan 97b/3, alma 97b/8, tohtamağay 100a/4, tonumasa 100a/8, tohtamasa 100a/12, buyrumağil 101b/3, tapmapdurlar 102a/1, asmağan bolsa 104a/4, minmegen 104a/5, oğşatmağil 104a/6, okumağil 105a/7, çalmağil 105b/1, salmağay 106a/3 (2), körmeydurğan 106a/3, öltürmesün 106b/9, yüzlenmegünçe 107a/8, kirmegünçe 107a/10, ölmeydür 107a/12, yétmegünçe 107a/12, körsetme 107b/11, bolmağanda 108b/4, bilmegünçe 108b/5, karalamağil 109a/2 (2), açmadı 109a/11, fütümeýdür 110b/4, derece tapmağan érdi 110b/7, körmediň 110b/10, kéltürmesem 111b/8, münşī bolmağay érdim 111b/9, ölmegey érdi 111b/10, kirmedi 112a/7, anğlatmağil 113a/6, kılmayın 113b/5, ayta'lmadım 113b/6-7, yürütme 116a/1, yaramağanlarını 116a/3, ayamağil 116a/6, küçemeğil 116a/9, koğlamağil 116a/12, öçeşmegen 116b/3, tutmağaylar 116b/10, karama 117a/2, köra'lasun 117a/11, körünmegey-sén 117a/12, taşlamağan 117b/3, açmağaylar 117b/10, bara'lmağusidür 118a/6, kılmay 118a/6, tutmadı 118a/6, eşitmegeniñ 118a/13, eşitmegey 118b/1, kılmaydur 118b/9, kalmasun 118b/12-13, körmedim 119b/8, tohtay almasaň 120a/2, kaçurmağil 121a/11, tapmasa 123a/2, çarlamağay 125a/2, yürmegey 125a/6, bérmesenğizler 125a/13, ötmedi 125b/6, 125b/12, kılmadım 126b/5, kélmeyegey-sén 126b/7, talaşmağay 127b/7, karalamağay 127b/8, izdemegey 128b/4, almağay 128b/7, tikmegey 128b/9, yémegey 128b/10, yölenmegey 128b/11.

-mağlık/-mAKIIK (fiilden isim yapma eki):

kılmağlık 10b/1, 58b/6, 67a/11, 77a/11, 98a/13, ayıtmaklıkdın 15a/4-5, bérmeçlikdedür 58b/5, aldiramağlık 61b/8, almağlık 69a/6, 72b/3, tonumağlık 69a/8, ayıtmağlık 86a/12, bilmeklik 87a/13, örçenmeklik 87b/13, turmağlığı 98a/10, 98b/1, turmağlığını 98a/11, kılmağlıkdur 105b/13, 106a/7, çıkarmağlık 107b/2.

-mAK (isim-fiil eki):

kılmak 1a/1, 1a/2, 1a/3, 2b/11, 4a/2, 4a/3 (2), 7b/2, 8a/6, 9a/8, 9a/9, 9b/3, 9b/4 (3), 15a/3, 15a/8, 24b/13, 25a/2, 32a/2, 32a/4, 41a/2, 41b/10, 42a/7, 42a/10, 42b/10, 43a/2, 44a/8, 44b/6, 44b/10 (2), 46a/5 (2), 47b/13, 48a/2, 48b/6, 48b/10, 51b/3, 51b/7, 52a/10, 52b/13, 53b/8, 54b/2, 56b/11, 60a/1 (2), 60a/2, 61a/6, 79a/4, 81b/1, 82b/13, 83b/10, 83b/12, 84b/1, 84b/13, 88a/4, 90a/2, 92b/7, 92a/12, 93b/6, 93b/7, 94a/2, 94a/12, 98b/8 (2), 99a/1, 99a/10, 99b/7, 101b/13, 104a/10, 110a/7, 113a/4, 113b/6, 115b/7, 120a/11, 120b/8, 123a/7 (2), 123a/8, 126a/1, 127b/4, *avlamak*niñ 1a/1, *oyunlamak*niñ 1a/2, 41a/5, 53b/10, *kılmak*niñ 1a/3, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/9-10, 1a/10, 1a/12, 3b/7, 5a/10, 37a/4, 47b/5, 52a/9, 57a/3, 61b/8-9, 68a/10, 68b/9, 73a/7, 79b/9, 80b/2, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, *tapmak*niñ 1a/3, 57b/6, 96b/4, *saklamak*niñ 1a/4, 57b/6, 60a/8, 60a/11, *almak*niñ 1a/4, 1a/5 (2), 1a/6, 62a/5, 62a/12, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 75a/12, *bilmek*niñ 1a/6, 1a/11, *tutmak*niñ 1a/7, 5a/7, 72b/5, 75a/12, 77a/2, 77a/7, 79b/7, 79b/8, 97b/9, 97b/13, *ayıtmak* 1a/11, 20a/11, 90a/3, 79b/3, 85a/4, 89a/11, 104b/10, *bilmek* 1a/12, 6b/13, 9b/6 (2), 15a/7, 33a/6, 40a/6, 62a/6, 62b/2, 63a/1, 70a/5, 72b/8, 82b/13, 87b/6, 98a/6, 123b/9, *bolmak*niñ 1a/13, 1b/1, 1b/2, 1b/3, 43a/2, 106a/9, 107a/6, 108a/5, 116b/13, 128b/3, *başlamak*niñ 1b/2-3, *tonumak*niñ 1b/5, 7a/8, *tonumak*da 1b/7, *tonumak*ğa 1b/7, 1b/8, *tonumak* 1b/9, 62b/1, 99b/10, 101b/5, 126a/1, *tonulmak*niñ 1b/9, *tonumak*ni 1b/12, 99b/10, *kılmak*dur 1b/12, 53b/4, 92b/12, 94a/12, *tanumak* 2a/10, *bölenmek* 2b/3, *koşulmak* 2b/3, *bolmak* 2b/4, 14b/12, 14b/13, 15a/1, 15a/2, 36b/6, 37a/5, 43b/7, 44b/1, 44b/6, 46a/3, 46a/4, 49b/5, 50b/10, 51b/2, 62b/2, 93b/6, 96b/12, 99a/2, 106b/13, 109b/1, 113b/11, 120b/8, 126a/2, 126a/3, *toğulmak* 2b/5, *ibermek*niñ 2b/12, *bilmek*ni 3a/7, 99a/12, 99b/12, *yémek*niñ 3a/7, 33b/12, 33a/6, 34a/8, *yaratmak* 3a/8, *bolmak*ı 3a/11, 114b/7 (2), *tutmak* 4a/3, 4a/6, 4a/8, 4b/12, 6b/13, 14b/10, 14b/12, 15a/5, 44b/9, 44b/10, 89b/13, 114b/8, 117b/7, 118b/3, 126a/2, 127b/3, *démek* 4a/4, 7a/6, 35a/13 (2), 42a/8, 42a/10, 48b/1, 49b/1, 51a/3, 94a/9, 122b/6, *ötemek* 4a/5, 89b/13, 89b/13, *öltürmek*din 4b/4, 107a/1, *bolmak*dur 4b/5, *kılmak*ni 4b/5-6, 6a/5, 12b/3, 53a/3, 55a/1, 57a/2 (2), 61a/10, 74a/2, 77b/13, 83a/8, 84b/9, 99b/3, 109b/3, 114a/6, 128a/10, *soğmak* 4b/12, 52a/10, *buyrumak* 5a/11, *bérmek* 6b/9, 14b/11, 38b/8, 76a/9, 91b/6, 111a/5, 126b/5, *bolmak*ni 6b/13, 27a/4, 27a/9, 82a/8, 121b/3, *kötermek* 7a/13, 15a/1, 44b/9, *saklamak*ğa 7b/9, *körüşmek*ge 9a/6, *tonuşmak*ğa 9a/6, *sözlemek*dür 9a/13, *almak* 9b/4, 50a/7, 50a/9, 53a/3, 59b/6, 62a/7, 62a/13, 67a/7, 67b/7, 81a/12, 95a/3, 96a/4, 96a/5, 96b/8, 97a/13, 123a/7, *saklamak* 9b/4, 57a/8, 61a/8, 68a/1, *sözlemek* 9b/5, 9b/11-12, 30a/9, 89a/3, 123a/7, *éşitmek* 9b/5, 24b/11, 28a/5, 30a/10, 51a/1, 123a/6, *körmek* 9b/5, 30a/10, 44a/5, 44a/8, 44a/10, 51a/1, 65a/5 (2), 96b/6, 123a/6, *buramak* 9b/5, 30a/10, 123a/6, *sılamak* 9b/6, 30a/10, *tatmak* 9b/6, 123a/6, *sözlemek*ni 9b/8, 108b/13, 121b/4, *sözlemek*din 10a/2, 15a/5, *késmek* 10a/6, *yonmak*ğa 10a/6, *bolmak*din 10a/8, 10a/9, 106a/11, 106a/12, 115b/11, *örnenmek*din 10b/2, 74a/7, *bérmek*ni 13a/4, 66a/9, 96a/5, 121b/12, *örnenmek* 13b/1, 14b/1, 14b/11, 22b/8, 63a/11, 101b/7, *éşitmek*din 13b/2, 92b/3, *kılmak*din 13b/2, 41a/7, 53b/3, 54b/12, 55a/4, 57a/4, 57a/8, 59a/10, 68b/10, 82a/5, 96b/3, 100a/4, 105a/4, 106a/12, 108b/3, 110b/12, 114b/9, *örnenmek*ge 13b/5, 88a/10, 101b/8, *yığmak* 14a/13, 53b/4, *örgetmek*ge 14b/9, 26b/13, *bérmek*din 14b/13, 101b/1, *atanmak*ni 15b/5, *sözlemek*niñ 18a/11, *bilmek*dür 20a/11, 97b/10, *ayıtmak*ğa 21a/3, 105a/6, *kéltürmek* 21a/4, 46a/4, 57a/1, 98b/8, *sözlemek*de 22a/4, 89a/11, *bilmek*ge 22a/7, 87b/4, *tohtamak* 24a/7, *bérmek* 25b/9, 35b/8, 40b/8, 74a/2, 79b/6, *yémek* 26b/11, 33b/10, 38a/6, 40a/13, 53a/6, 108b/13, *içmek*niñ 26b/11, 34a/9, 34a/9-10, 34a/10, *asramak* 27a/1, *asramak*din 27a/1, *démek*din 27b/10,

42a/12, 116b/8, 119b/10, 127a/13, *tartmak* 30a/10, 115b/7, *kılmak* 32a/3, 48a/3, 63a/11, 82b/5, 101a/12, 103a/7, 116a/3, 120b/10, 121a/8, *tüşmek* 32a/5, 54b/5, *yemek* 32a/9, *içmek* 32a/9, *içmekde* 32b/9, 38a/6, *tutmak* 33a/10, *yemekde* 32b/8, 33b/1, 58b/11, 58b/12, *yemekge* 33b/11, *içmek* 34b/10, 36b/10, 40b/1, 42b/10, 42b/12, 49a/9, 61b/10, 61b/11, *sızmak* 35a/10, *içmekni* 35b/13, 36a/7, 36a/13, *içmekdin* 36a/5, 61b/9, 90b/6, *bolmak* 36b/4, 50b/9, 121b/9, *çalbarkamak* 36b/8, *çıkamak* 38a/2, *tüşmegim* 38b/7, *yanmak* 39b/2, *késmekge* 39b/9, *öltürmek* 39b/13, 55b/1, 85a/7, 85b/9, 106b/1, 112a/5, 117b/5, *démekge* 40a/5, 103a/7, *atanmak* 40a/11, *oynamak* 41a/12, 53b/11, 108b/6, *bérimek* 41a/13, *kılışmak* 41b/1, *oynamak* 41b/1, 41b/2, 53b/13, 54a/4, *uruşmak* 42b/2, 42b/3, *çıkamda* 43b/4, *körüşmekni* 44a/6, *körmekni* 44a/7, *sözleşmek* 44a/10, *körmekge* 44b/11, *izdemek* 45a/4, *tutmak* 46a/3, *oynamak* 46a/6, 54a/13, *bolmak* 47a/1, 71a/1, 98b/9, 98b/10, 99a/2, *koymak* 47a/4, *körünmekni* 47a/11, *körünmeki* 47b/1, *aldurmak* 48a/10, *almak* 48a/11, 72b/7, 90a/3, 97b/2, *barmak* 48b/2, 49a/8, *yasamak* 48b/12, *uçramak* 49a/7, *yemekdin* 49a/9, *uykulamak* 49a/11, *uykulamak* 49b/6, 51b/8, 52a/2, 54b/6, 54b/7, 99a/2, *yanğılamak* 50a/6, *ölmek* 50b/6, 50b/10, *turmak* 50b/6, *kalmak* 50b/10, *tutmak* 51a/2, 119a/10, *kopmak* 52a/3, *minmek* 52a/10, *çapmak* 52b/8, 53a/3, *çıkarmak* 53a/2, *kéymek* 53a/6, 126a/1, *kuşlamak* 53a/10, 53a/11, 53b/1, *kuşlamak* 53a/12, *mindürmek* 53b/9, *oynamak* 53b/11, *sokmak* 54b/1, *yürmekge* 54b/11, *yürmek* 55a/1, *öltürmekge* 55a/12, 55b/13, 78b/13, 85a/7, 106b/11, 126a/12, *tökmek* 55b/11, *saklamak* 56b/6, 57b/7, *bolmak* 58b/3-4, *tapmak* 58b/4, *atanmak* 58b/4, *démekde* 58b/11, *kılmak* 58b/11, 115b/9, *yemekdeki* 58b/12, *kirmek* 60b/6, 96b/6, *bérmekde* 62a/4, 96b/8, 97b/1, *almak* 62a/4, 105b/5, *almak* 62a/6, 67a/10, *tonumak* 62a/9, 101b/5, *bakmak* 64a/6, 65a/8, *bakmak* 64a/6, *almak* 66a/3, 91a/2, *tilemek* 66a/10, *satılmak* 66b/2, *satılmak* 67a/4, *satmak* 67a/7, 67b/7, 76a/8, 93b/7, 93b/9, *satmak* 67a/8, *aldıramak* 67b/4, 67b/6, *taşlamak* 67b/4, 73b/2, *almak* 69a/3, 69a/4, *tonumak* 69a/8, 106b/1, *körmek* 69a/9, *yürmekde* 69b/5, 70b/13, *öylenmek* 72b/3, *tutmak* 72b/3, *çıkamak* 73a/1, *koymak* 73a/9, *yügürtmek* 73b/1, *atmak* 73b/1, *saymak* 73b/1, *sokmak* 74a/9, *örgetmek* 74b/2, *örgetmek* 74b/2, 75a/9, *tilemekge* 75a/2, *bérmekni* 75a/13, *satmak* 76a/6, *satmak* 76a/9, *ibermek* 77a/11, *yanğılamak* 77a/12, *tutmak* 77b/1, 97b/10, *bağlamak* 77b/9, *aldamak* 79b/3, *korkmak* 80a/6, *kélmek* 81a/12, *talaşmak* 81b/2, *étmek* 82b/2, *yanmak* 82b/4, *yutmak* 84b/7, *ayıtmak* 85a/5, 92b/5, 105b/12, *tilemekde* 85b/13, *tilemekni* 86a/2, *yétmekni* 86a/3, *kılmakımız* 86a/6, *kılmakı* 86b/1, *kéltürmekni* 88a/1, *manğmak* 89b/11, *ayıtmak* 90a/5, *olturmak* 92b/2, *sormak* 92b/4, *tapmak* 93b/1, *taşlamak* 93b/8, 127b/3, *kılmak* 94a/3, *ayıtmak* 94a/6, *satmak* 95a/3, *yétmek* 95a/13, *barmak* 95b/1, *satmak* 96a/4, *tapmak* 98a/2, *örgermek* 98a/3, *bilmekni* 99b/5, *sözlemekim* 101b/6, *çalmak* 104b/10, 105b/12, *yanmak* 105b/9, *öltürmekni* 106b/10, *öltürmekni* 107a/2, *turmak* 107b/5, *sınamak* 108a/1, *fütümek* 108a/12, *okumak* 108a/12, 108b/3, 111a/5, *külüşmekleri* 108b/5 *fütümekge* 109b/6, *fütümekdin* 113a/3, 113a/5, *saklamak* 113a/4, *yétmekge* 114b/5, *korkmak* 114b/9, *içmekge* 115b/1, *tüzmek* 115b/7, *ibermek* 115b/11, *buyurmak* 117b/9, *yürütmek* 117b/12, *saçmak* 118a/10, 118a/11, *tutturmak* 119a/4, *ahtarmak* 121a/6, *bildürmek* 123b/10, *anğlamak* 123b/10, *bolmak* 126b/6, *izdemek* 126b/6, *tikmekge* 128a/9, *yumak* 128a/9.

-mAK kérek (gereklilik çekimi):

tutmak kérek 4a/8, 4b/12, 15a/5, hūdā-hūyluk bolmak kérek 4a/11, sokmak kérek 4b/12, ġanīmet tutmak ve şerāfet bilmek kérek 6b/13, bilmek kérek 15a/7, 21a/11, 40a/6, 63a/1, 70a/5, kılmak kérek 15a/8, 48a/2, 48b/10, 84b/13, toktamak kérek 24a/7, i^ctimād kılmak kérek 24b/13, içmek kérek 34b/10, izdemek kérek 45a/4, yırak bolmak kérek 51b/2, cehd kılmak kérek 51b/7, uykulamak kérek 52a/2, kéltürmek kérek 57a/1, bakmak kérek 65a/8, korkmak kérek 80a/6, taleb kılmak kérek 99a/10, ^cilāc kılmak kérek 99b/7, fütümek kérek 111a/13, āgāh kılmak kérek 113a/4-5, perhīz kılmak kérek 113b/6, tutmak kérek 117b/7, buyurmak kérek 117b/9, şeb-hūn kılmak kérek 120a/11.

+me (isimden isim yapma eki):

néme 3a/5, 11b/8, 12b/7, 17a/13, 21b/1, 21b/9, 32a/9, 36b/9, 37b/5, 40a/10, 43b/1, 59a/10, 60b/13, 61a/1, 61a/2, 62a/4, 66a/9, 67a/9, 67a/10, 68b/7, 71a/7, 71b/12, 72a/8, 75a/2, 77a/5, 83a/6, 85a/12, 91b/3, 94b/10, 94b/12, 95a/10, 97b/8 (2), 101a/4, 101a/5, 101a/6, 101a/7, 107a/11, 109b/6, 110b/4, 113b/1, 113b/2, 114a/4, 120a/3, némedin 70a/9, 122a/9, némedür 85b/1, 122a/9, némeler 88a/12, némege 88a/13, némede 94a/5, néme érdi 95a/2, némeni 97b/11, 101b/3, 101b/4, 101b/7, néme érmes 107a/3.

+mén (teklik birinci şahıs bildirme eki):

^cāciz-mén 17a/13, Mūsā-mén 94a/8, kişi érmes-mén 110a/7.

-mAs (sıfat-fiil eki):

bilmeslik 3a/5, bolmaslık 15a/6, tükemes 27a/13, kılmalık 35b/11, bolmaslık 67b/2, 107b/7, tutmaslığını 75b/4, bolmaslığını 75b/5, ölmeslikini 82a/12, bolmasğa 87a/12, körmesge 91b/7, kılmalıkdur 106a/8.

-mAs (olumsuz teklik üçüncü şahıs geniş zaman eki):

kıla'lmas 1b/10, 73a/2, 93b/5, 115a/9, 120a/6, 127b/9, bolmas 1b/12, 4b/4, 5a/13, 6b/1, 6b/7, 6b/8, 8b/2, 8b/3, 13b/7, 14b/4, 17b/11, 21b/9, 26b/4, 28a/5, 28a/13, 30a/3, 30b/9, 30b/12, 42a/13, 43b/1, 44b/6, 45a/1, 49a/13, 49b/2, 49b/10, 50a/2, 51a/12, 55a/10, 55b/4, 56b/9, 58a/9, 58a/13, 60a/11, 61a/12, 61b/6, 65a/7, 66a/1, 66a/5, 66b/5, 66b/6, 66b/12, 68b/13, 71b/5, 71b/9, 72b/12, 74a/5, 74a/6, 77a/8, 80b/1, 80b/13, 81b/7, 81b/12, 82a/5, 83b/1, 83b/12, 84a/6, 87a/9, 87a/11, 87b/3, 87b/10, 105b/8, 107a/5, 108a/4, 108b/5, 114a/2, 115a/2, 116a/11, 116a/13, 116b/9, 117a/9, 120b/2, 123b/5, 126b/1, 128a/2, açılmas 2a/3, 104a/12, bozulmas 2a/4, bolmas érdi 2a/10, kıla almas 3b/13, dék érmes 5b/2, kélməs 6a/1, 18a/11, 44b/6, 57b/11, 89b/8, 105a/7, kélməs érđiñg 6a/2, farz émes 6b/9, andağ érmes 7a/6, bendeniñg işi érmes 7a/7, hālī érmes 7b/3, bilmes 8a/5, 24b/7, 30b/6, 31b/5, 81b/12, tapmas 8b/3, tapılmas 8b/7, ala'lmas 8b/7, 51a/5, köymes 8b/8, aqmas 8b/8, ismdin émesdür 9a/6, bérmes 10a/13, acratmas 10b/4, bola'lmas 10b/11, 30b/4, 30b/7, 43a/9, yırak érmes 14a/12, kılmas 14b/4, 14b/5, 14b/6, 20a/10, 26b/12, 49a/10, 58a/3, 61b/1, 70a/8, 79a/11, 79b/7, 107a/8, 117b/3, tafa'lmas 14b/8, yétmes 15a/6, 43a/13, 87b/9, 123b/2, 123b/4, ötgen émes 15b/12, külmes érdi 16a/12, 119b/9, obdan ve yaḥşı érmes 16a/9, tutmas 16b/1, 79a/13, 66a/6, 78b/7, 79a/13, barmas 18a/8, 30b/5, 107a/12, turmas 18a/10, 30a/5, 84a/7, ayıtmas 19b/7, bilgülük hem émes 19b/11, ayıtğuluk hem émes 19b/11, bilgülük émes

19b/12, 20a/6, *ayıtğuluk émes* 19b/12, *bilğülük ve ayıtğuluk émes* 20a/2, *ayıtğuluk émes* 20a/6 (2), *revā érmes* 20a/9, *lāyık émes* 21a/4, 23b/9, 38b/7, *sūhan-dān émes* 21b/1, *aytur vaqtı émes* 21b/11, *dürüst émes* 24a/4, *bağmas* 28b/7, 72a/1, °*aceb érmes* 31a/12, °*ağldın érmes* 32a/2, *iş émesdür* 34a/7, *hüb émes* 36b/11, 54b/10, *ehl-i himmetlerniñ sözi érmesdür* 37b/7, *hüb érmesdür* 37b/10, 67b/6-7, *hāzır émes* 38b/6, *müşkil émes* 38b/8, *lāzım émes* 41a/1, 114a/10, °*ayb ve günāh érmesdür* 41b/10, *revā émesdür* 42a/8, *uluğlar işi érmesdür* 42b/3, °*ākıller işi érmesdür* 43b/7, 58a/2, *irzimes* 43b/9, 85b/3, *mümkün érmesdür* 44a/4, *hüb émesdür* 46a/1, 54b/9, 70b/11, 85b/9, *ādem érmes-durur* 46b/10, *mundağ émes* 46b/10, *lāzım érmes* 47a/1, *körmes* 47a/10, 70a/13, 81b/11, *kerek érmes* 48b/1, *hüb érmesdür* 49b/3, 53b/8, *yürmes* 49b/9 (2), *bara'lmas érdi* 51a/11, *bolmas érdi* 51a/12, 84b/9, *hikmetdin érmes* 51b/3, *tirig érmes* 51b/12, *bī-çāre érmes* 52a/1, *hüb érmes* 53b/1, 103a/10, *almas* 53b/2, 72a/1, 93b/9, *lāyık érmes* 53b/5, 61a/5, 81b/1, °*ākıl işi érmesdür* 53b/8, *revā érmesdür* 53b/9, 92b/7, *şarḥ émesdür* 54b/4, *bolğay émes* 55b/6, °*afv kılmas érdi* 56a/1, *yüz öğürgenidin érmes* 56a/13, *isrāf émesdür* 58b/11, *çerāğnıñ tiriglikli émes* 59a/1, *yéta'lmas* 59a/6, 120b/7, °*azīz émesdür* 59a/8, *ādemlikdin érmes* 61a/6, *bila'lmas* 62a/12, , *örgena'lmas* 63b/1, *bir cins émesdür* 64b/1, *tişnemes* 70a/8, *hürkmes* 70a/9, *çıkarımas* 70a/11, *tögürmes* 70b/2, °*ayb émesdür* 70b/3, 89a/3, *ötmes* 71b/7, 114b/11, *kéçmes* 72a/12, *menfa'at almağlık émes* 72b/3, *üstād émes* 73b/12, *örnenmes* 74a/10, *taşlamas* 76a/1, *dürüst érmes* 76a/8, *bağlamas* 77a/1, *émesdürler* 78a/6, *andağ émes* 78a/9, *yaramasdur* 79b/4, *çıkmaz* 79b/6, 120b/2, *kem émesdür* 79b/9, *fāhr émesdür* 80b/5, *yüz kéltürmes érdi* 86a/8, *dükkān-dārılık émesdür* 87a/6, *boladurğan émes* 89b/8, *démes mü érdiñg* 92a/11, *kılmas mu érdiñg* 92a/12, *teftiş kılmağ érmes* 92b/12, *yétmes érdi* 93b/4, *hōş-rüy émes* 94b/11, *éşitmes érdi* 97a/6, *dāhil érmesdür* 98a/12, *vaqt érmesdür* 102a/11, *hōşlamas* 103a/8, *yaramas* 104a/2, 108b/7, *bir kısım érmesdür* 104b/5, *laṭīfrağ érmesdür* 104b/10, *néme érmes* 107a/3, *nişānesi érmesdür* 107a/6, *nökerlik érmes* 109a/1, *barımas érdi* 111a/3, *kalımas* 113a/7, 114a/3, *ayta'lmas érdi* 113a/12, *vācib érmesdür* 114b/10, *taşkarı érmesdür* 114b/12, *yürmes érdi* 116b/1, *h'ālamas* 117b/4, *pādşāh érmesdür* 119a/3, *anğlatımas érdi* 119b/9, *düşnām kılmas érdi* 119b/11, *pādşāhlık érmesdür* 120a/12, *démes* 122b/2, *izdemes érdi* 127a/3, *ayrılmas érdi* 127a/5.

-mAsdA (zarf-fiil eki):

içmesde 40b/9, *çıkmazda* 73b/11, *yétmesde* 106b/3, *açmazda* 112a/3, *ötmesde* 120b/13.

-mAsdIn (ilgeri/burun) (zarf-fiil eki):

barımasdın ilgeri 10b/10, *kétmesdın* 36b/3, *yémesdın ilgeri* 37a/13, *çıkmazdın ilgeri* 52a/4, *helāk kılmasdın burun* 80b/2.

mAs-lAr (olumsuz çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

yaramaslar 9a/11, *yötkelmesler* 12b/13, *sözlemesler* 18a/9, *kılmaslar* 18b/5, 53a/8, 120a/4, *éşitmesler* 23a/6, *bilmesler* 24b/9, *h'ālamaslar* 28b/3-4, *koymaslar* 30a/9, 34b/5, *yémesler* 33a/10, 37b/9, *yanımaslar* 34a/12, *démesler* 35a/7, 40b/10, *sanamaslar* 40b/9, 107b/12, *kötermesler* 41a/12, *çekmesler* 49b/12, *bolımaslar* 64b/7, *bérmesler* 64b/10, 105b/10, 119b/13, *kıla'lmaslar* 119b/1.

-mAs-mén (olumsuz teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

bilmes-mén 16a/4, 109a/10, çıkmas-mén 38b/10, koymas-mén 54a/3, 111b/7, kirmes-mén 60b/5, körmes-mén 72a/9-10, kılmas-mén 76a/11, 78b/12, kaçmas-mén 81b/3, barmas-mén 107a/10, keltürmes-mén 111b/7.

-mAs-sén (olumsuz teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

körmes-mü-sén 1b/11, 5a/9-10, 15b/2, 17b/11, 43a/7, 51a/6, 58b/13, 80b/6, tanıyalmas-sén 2a/13, bola'lmas-sén 10b/12, 14b/3, 37a/6, 44a/2, 96b/13, tutmas-sén 25b/9, yıga'lmas-sén 28b/2, eşitmes-sén 36a/12-13, bilmes-sén 43b/13, tohtata'lmas-sén 44a/12-13, kılmas-sén 46b/8, 83b/11, bolmas-sén 52b/6, 84b/10, kutkara'lmas-sén 55a/6, yétmes-sén 61b/4-5, almas-sén 72a/9, tutmas mu-sén 80a/12, kılmas-sén 82a/12, körmes-sén 87b/7.

-mas-siz (olumsuz teklik ikinci şahıs geniş zaman ekinin nezaket şekli):

koymas-siz 54a/4.

-mas-sizler (olumsuz çokluk ikinci şahıs geniş zaman eki):

tapa'lmas-sizler 79a/2.

-mAy (zarf-fiil eki):

bolmay 8b/1, 37b/10, örgenmey 13b/9, bilmey 14a/3, 21b/8, 62a/8, 88a/4, kılmay 17b/12, 22b/3, 24a/9, 56b/5, 61a/4, 61b/1, 85b/5, bérmeý 38b/9, koymay 50b/13, démeý 60b/6, tépremeý 60b/10, tonumay 62a/8, tapmay 73b/10, ötmey 78a/2, bakmay 87b/11, tartmay 91b/4, karamay 91b/11, almay 97a/8, körmey 97b/8.

-miş-mén (teklik birinci şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

kılmış-mén 12a/11, almış-mén 94a/8.

-miş (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

bar érmış 11a/13, Nüştigin érmış 46b/6, şubu érmış 119b/11.

+(I)mIz (çokluk birinci şahıs iyelik eki):

ékkimizniň 5b/11, mertebemiz 6a/1, aramızda 18b/6, 18b/13, yasavulumız 73a/13, hemmemiz 73b/9, işimiz 73b/10, özümüzni 74a/1, hemmemizniň 84b/3, sezāmızdur 85a/9, kılmaķımız 86a/6, hācetimiz 86a/6 (2), ékkimizdin 91a/13, çoňgluķımız 125a/13 serdārлықımızğa 125b/1.

+mU (soru eki):

körmes-mü-sén 1b/11, 5a/9-10, 15b/2, 17b/11, 43a/7, 51a/6, 58b/13, 80b/6, boldunğ mu 12a/1, aytur mu-sén 20b/11, revā mudur 23b/5, harīdār mu 24a/12, yok mu 24a/12, behiştīlerniň mü 41a/1, duzāhīlerniň mü 41a/1, bar mu 47a/5, 47a/6, 65b/7, bilür mü-sén 56a/8, kılur mu-siz 60b/4, haber müdür 71a/11, hūb mu 77a/10 (2), tutmas mu-sén 80a/12, kerīm müdür 85b/11, le³īm müdür 85b/11, yétgen müdür 91b/12, 92a/9, démedinğ mü

92a/10, *démes mü érđinġ* 92a/11, *kılmas mu érđinġ* 92a/12, *ayıtmadım mu* 97a/9, *körmedinġ mü* 110b/10, *rāst mudur* 112b/10, *ötti mü* 125b/5, 125b/12.

+n (belirtme hâli eki):

ta^cbîrin 20b/8, *özlerin* 29b/3, *devāsın* 30b/6, *derdin* 31b/4, *rencin* 31b/5, *za^cfin* 31b/5, *yādın* 32a/11, *kenāresin* 45b/7, *élgin* 45b/7, *işin* 53b/8, *cılavın* 54a/3, *ağşamlığın* 54b/4, *vücūdın* 82b/1, *nağlin* 82b/2, *da^cvāsın* 88b/12, *hünerin* 93a/5, *huṭbesin* 110a/2, *tarīkasın* 115b/7, 118b/3, *könġlin* 119b/4, *tedbîrin* 127a/12.

-n (fiilden isim yapma eki):

sanağıl 16b/12, *sanarlar* 23a/4, 107b/12, *sanamağıl* 26a/4, 59b/11, 73a/5, 114b/10, *sanamağaylar* 27a/7-8, *sanağaylar* 27b/7, *uzun* 28a/1, 55a/4, 63b/3, 63b/6, 64a/4, 64a/8, 64a/9, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 70b/8, 90b/12, 114b/6, *sanamaslar* 40b/9, 107b/12, *burnı* 62b/7, 63a/5, 65b/9, *burunda* 62b/8, 62b/10, *uzunlukda* 63a/2, *burnınınġ* 65b/1, *sınağıl* 79a/6, *burun* 80b/2, *sınay-mén* 95a/11, *sınamağdur* 108a/1, *burnını* 112a/5, *burnum* 112a/6.

-(i-U)n- (fiilden fiil yapma eki):

kılınğandur 8b/1, *örgengil* 8b/8, 9b/8, 13b/1, 13b/6, *sözlense* 9b/11, *örgenmekdin* 10b/2, *örgenip érđi* 11a/3, *örgengey* 11a/4, *yandı* 11b/7, 94b/6, *örgenmek* 13b/1, 14b/1, 14b/11, 22b/8, 63a/11, 101b/7, *örgenmekge* 13b/5, 88a/10, *örgenür bolsanġ* 13b/8, *örgenür* 24b/8, 63b/4, 63b/5, 74a/9, 75a/11, *örgenmey* 13b/9, *örgense* 13b/10, *körünür* 13b/12, 52b/3, 55a/4, 62a/6, 65a/6 (2), 65a/7 (2), 71b/6, *örgengen* 14a/5, 73b/4, *atanmağnı* 15b/5, *körünse* 16b/6, 37b/10, 100b/11, *körünüş* 17a/1, 17a/2, 110a/9, 110a/11, *yanıp* 18b/8, 38b/9, 51b/6, 67b/5, 75a/8, 92a/2, 118a/5, 118a/7, *bağlanmağay* 22b/6, *sındurma* 22b/8, *açığlanıp* 23b/6, *oyğansa* 24b/2, 51a/7, *yanmağaylar* 25a/13, *körünmeydür* 28b/5, *yölenipdür* 29b/7, *tükense* 30a/7, *kılınur* 36b/8, *bağlanur* 36b/12, 113a/8, 123b/6, *konsanġız* 39b/3, *atanmağ* 40a/11, *köründi* 45b/8, *körünge* 47a/11, *körünsenġ* 47a/13, *körünmeki* 47b/1, *körünge* 47b/1, *aılanmağıl* 54a/9 (2), *atanmağı* 58b/4, *körünedurğan* 62b/6, *körüngeli* 62b/6, *bilinip* 63b/9, *depinse* 70a/10, *öylenmekdin* 72b/3, *örgendim* 73b/7 (2), *örgenmedim* 73b/7, *örgenmes* 74a/10, *örgenseler* 74b/12, *öylenmegen* 76b/13, *kılınğay-sén* 84a/13, *körünürler* 86b/3, *örgengenlerge* 87a/1, *örgenmeklik* 87b/13, *korkunçıda* 89a/13, *yumalanıp* 90b/8, *sınuk* 95a/10, *örgenmekni* 98a/3, *korkunç* 99a/4, *urunup* 100a/9, *çalınsa* 101a/2, *örgenipdür-mén* 106b/10, *atanğandın* 106b/12, *atanğan* 106b/12, *yüzlenmegünçe* 107a/8, *körünmegey-sén* 117a/12, *oyğandı* 119a/1-2, 127a/9, *körüngünçe* 119b/9, *yölenmegey* 128b/11.

+(I-U)nçI (isimden isim yapma eki):

on sékkizinçi 1a/1, 52a/9, *on tokkuzunçi* 1a/1, 53b/10, *yigirme birinçi* 1a/3, 57a/3, *yigirme ékkinçi* 1a/3-4, 60a/8, *yigirme üçünçi* 1a/4, 62a/4, *yigirme törtünçi* 1a/5, 67a/5, *yigirme beşinçi* 1a/5, 69a/1, *yigirme altınçi* 1a/6, 71b/10, *yigirme yéttinçi* 1a/6, 73a/7, *yigirme sékkizinçi* 1a/7, 77a/7, *yigirme tokkuzunçi* 1a/7, 79b/9, *ottuzunçi* 1a/8, 84b/1, *ottuz birinçi* 1a/9, 87a/4, *ottuz ékkinçi* 1a/9, 93a/9, *ottuz üçünçi* 1a/10, 98a/6, *ottuz törtünçi* 1a/10, 101b/11, *ottuz beşinçi* 1a/11, 103a/4, *ottuz altınçi* 1a/12, 104b/1, *ottuz yettinçi* 1a/13, 106a/9, *ottuz sékkizinçi* 1a/13, 108a/8, *ottuz tokkuzunçi* 1b/1, 109b/1, *kırkınçi* 1b/2, 113b/10, *kırk birinçi* 1b/2, 115b/5, *kırk ékkinçi* 1b/3, 116b/13, *kırk üçünçi* 1b/3, 120b/11, *kırk*

törtünçi 1b/4, 122a/7, ékkinçi 2b/11, 14b/11, 16b/3, 22b/4, 23a/2 (2), 24a/11, 32a/11, 36a/12, 39b/1 (2), 45a/1, 49b/6, 55b/3, 58a/10, 62b/1, 66b/8, 67b/3, 67b/11, 73a/9, 78b/7, 83a/5, 85b/8, 86a/2, 86a/12, 86b/6, 98a/10, 99a/1, 107b/9, 108a/4, 119b/6, 119b/9, 122b/1, 124a/13, 125b/2, üçünçi 3b/6, 14b/11, 19b/11, 44a/9, 45a/2, 49b/6, 62b/2, 67b/12, 86b/6, 98a/11, 99a/1, 99b/2, 107b/9, 119b/9-10, 122b/1, 124b/1, 125b/3, ékkinçisi 4a/3, üçünçisi 4a/3, dörtünçi 5a/6, 14b/12, 19b/12, 45a/2, 49b/6, 67b/12, 99a/2, 99b/3, 107b/9, béşinçi 7a/8, 14b/12, 35b/9, 49b/6, 99a/2, 99b/3, 107b/10, 123a/1, altınçi 8b/10, 14b/13, 49b/7, 99a/3, yettinçi 14b/13, 18a/12, sékkizinçi 15a/1, 25b/1, 35a/6, tokkuzunçi 28a/6, onunçi 32b/12, on birinçi 34a/9, ékkinçi 35a/10, üçünçi 35a/11, yettinçi 35b/9, on ékkinçi 37a/4, on üçünçi 41a/4-5, on dörtünçi 43a/2, on béşinçi 47b/5, on altınçi 48b/2, on yettinçi 49a/10, yigirminçi 54b/2, āhirinçi 122a/6.

-(ı)ŋg (çokluk ikinci şahıs emir eki):

kılınğ 37b/5, bolmanğ 37b/6.

-(ı-u)ŋg (teklik ikinci şahıs emir ekinin nezaket şekli):

kılınğ 23b/10, taşlanğ 33b/7, barınğ 60b/12, 95a/11, koşmanğ 97a/10, tutunğ 118b/10, bérinğ 118b/11, yatınğ 118b/12.

-ŋggu (fiilden isim yapma eki):

aşanğgu 109b/7, aldıranğguluk 116a/8.

-enğizler (çokluk ikinci şahıs emir eki):

kéltürenğizler 12a/5-6.

+(I-U)ŋgIz (teklik ikinci şahıs iyelik ekinin nezaket şekli):

sözünğizni 23b/10, nānünğizni 39a/5, mihmān-dārılıkınğızda 39a/5, hizmetinğizni 39b/3, fermānınğızdur 45b/12, pādşālıkınğız 45b/12, maqşūdunğız 45b/13, közünğiz 54a/6, altunünğizni 60b/12, 91a/11, emānetinğizni 60b/12, baytalınğız 71a/9, kaşınğızda édim 92a/6, esrārınğız 113b/4, ‘āmilinğiz 118b/8, fermānınğızni 118b/10-11, ‘āmillerinğiz 118b/12.

+(I)ŋgIz (çokluk ikinci şahıs iyelik eki):

sitāyişinğizni 15b/11, barınğızda 15b/13, akrabālarınğız 20b/9, lāyıkınğızda 37b/6, fermānınğızdın 38b/10.

+(I)ŋgIzlAr (çokluk ikinci şahıs iyelik eki):

ihtiyārınğızlar 6a/6, hizmetinğizlerni 37b/2, aranğızlarda 79a/9.

-(ı)ŋgızlar (çokluk ikinci şahıs emir eki):

aytınğızlar 12a/6, kılınğızlar 37b/3, kılmanğızlar 58b/8.

-(I-U)nglAr (çokluk ikinci şahıs emir eki):

salmaŋlar 6a/6, kılŋlar 12a/5, 79a/1, olturguzunŋlar 76a/12, ötkeriŋler 76a/12, koyunŋlar 82b/7, aytnŋlar 82b/8, kiriŋler 96b/7, körünŋler 96b/8, bériŋler 114a/12, bolunŋlar 125a/13.

-(ü)ngler (teklik ikinci şahıs emir ekinin nezaket şekli):

yétgürünŋler 46b/4.

+(i-ü)ngler (çokluk ikinci şahıs iyelik eki):

özünŋlerni 6a/6, birbiriŋler 9a/6.

+nI (belirtme hâli eki):

haqqını 1a/6, 3a/13, 3b/1, 4b/13, 7a/8, 7a/11, 7b/7, 40a/5, 74a/4, 74b/10, 75a/13, 78b/3, 78b/5, 88a/11, 88b/4, 92a/5, 95b/13, günāhını 1a/8, 56a/1, 85b/3, 112b/4, °ilm-i nücūmnı 1a/11, resmini 1a/11, te°ālānı 1b/5, 1b/7, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/13, anı 1b/6, 1b/7, 2b/11, 5a/6, 7a/4, 9b/11, 11a/4, 11b/4, 12b/13, 13b/5, 14a/2, 14a/10, 15b/3, 20b/1, 20b/2, 20b/3, 22a/8, 23a/3, 23a/5, 25a/1 (2), 26a/11, 26b/10, 26b/12, 29a/2, 30a/4, 30b/5, 31b/6, 32a/10, 32a/12, 34b/10, 35a/6, 35a/9, 37a/1, 40a/3, 40b/8, 42b/1 (2), 43b/12, 44b/11, 46a/10, 46a/11, 47a/10, 51a/7, 51a/10, 54a/2, 54b/8, 55b/1, 56b/5, 57b/7, 58b/6 (2), 66a/5, 66b/3, 70a/13, 71a/3, 72b/7, 73a/6, 75a/1, 76a/3, 76a/6, 76a/9, 76a/13, 79a/9, 80a/5, 80a/7, 80b/2, 80b/4, 81b/9, 83b/13 (2), 87a/7, 88a/4, 90b/5, 90b/9, 91a/2, 99a/9, 101b/13, 103b/9, 103b/10, 104a/1, 104a/4, 104a/6, 106b/6, 106b/9, 108a/8, 109a/9, 111b/8, 112b/4, 113b/1, 114a/11, 114b/10, 116a/11, 120a/11, 125b/4, 126a/4, 128a/2, özgeni 1b/7, 93b/10, Hudānı 1b/8, 126a/1, naqşnı 1b/9, 1b/10, 1b/11, mūmnı 1b/10, tonumaqnı 1b/12, 99b/10, séni 1b/13, 7b/5, 10a/10, 14a/10, 15b/7, 21a/10, 23a/7, 26b/9, 27a/2, 27a/7, 27b/4, 27b/7, 27b/10, 30a/8, 31b/3, 34b/4, 40a/2, 48b/12, 56b/2, 61a/9, 61b/11, 66a/8, 69a/7, 72b/1, 74a/12, 77a/3, 78b/13, 80b/2, 82b/2, 85a/11, 92a/1, 97b/7, 105a/3, 105b/11, 106a/13, 107b/6, 107b/13, 111b/6, 112b/7, 113b/9, 114b/12, 114b/13, 115a/3, 116b/12, 117a/11, kılguçını 2a/1, işni 2a/2, 15b/6, 16a/5, 27a/10, 32b/8, 38a/10, 40b/3, 40b/11, 56a/8, 56a/9, 56a/11 (2), 68a/9, 68a/13, 68b/1 (2), 74b/3, 83a/9, 93b/4, 93b/5, 96a/3, 108a/3, 108a/4, 110a/4, 111b/3, 111b/8, 119b/8, 121a/10, perestini 2a/3, ni°metlerini 2a/4, bī-çārelikiŋni 2a/11, perverdigārlığını 2a/12, nēmerseni 2b/7, 9b/2 (2), 9b/3, 27a/8, 50b/12, 51b/1, 58b/9, 95a/10, 98a/12, 98b/13, peygamberlerni 2b/11, 3a/7, 3b/1, olarnı 2b/11, 10b/4, 24a/6, 28b/4, 85a/7, 124a/4, 124a/8, cihānnı 2b/13, 7a/9, rızqnı 3a/3, qadrini 3a/4, 8a/5, 10a/13, 27b/3, yéguçilerni 3a/5, bérguçini 3a/7, bilmekni 3a/7, 99a/12, 99b/12, tertībini 3a/7, 34a/8, 120b/10, şükr-güzārlnı 3a/8, °ālemni 3a/8, 32b/1, 77b/8, 82b/4, 82b/7, 110a/5, minnetini 3a/13, farzlarnı 3b/4, kitāblarnı 3b/5, peygamberlerini 3b/5, şükrānesini 3b/7, 3b/8, 3b/13, vücdını 3b/12, özni 4a/7, 14b/10, 14b/12, özini 4a/12, 5b/3, 11a/6, 11a/7, 11a/8, 11a/12, 15a/11, 17b/1, 25b/8, 25b/12, 26a/3, 29a/3, 33a/10, 35b/6, 48b/12, 52b/4, 66a/5, 67b/4, 72b/9, 76a/1, 100a/5 (2), 118a/2, 125a/4, 126a/2, 127b/3, Hudālıknı 4a/13, namāznı 4b/2, 4b/5, 4b/7, kılmaqnı 4b/5-6, 6a/5, 12b/3, 53a/3, 55a/1, 57a/2 (2), 61a/10, 74a/2, 77b/13, 83a/8, 84b/9, 99b/3, 109b/3, 114a/6, 128a/10, endāmlarnı 4b/12, nāşīneni 5a/2, taqşīrni 5a/3-4, 85b/9, tātātni 5a/4, 5a/5, 5a/6, hāne-i Ka°beni 5a/8, körmegenni 5a/12, 5b/1, yémegenni 5a/12, tapmağannı 5a/12, eşitmegenni 5b/1, kılıqnı 5b/3, işini 5b/4, 45a/11,

57b/8, 57b/9, 108a/10, 111a/6, 115a/10, *yükini* 5b/7, *hâkimni* 5b/10, *beyâbânlarını* 6a/1, *mêni* 6a/3, 16a/4, 16a/6, 18b/12, 19a/2, 24a/3, 28b/3, 31b/13, 34b/1, 39b/10, 43b/2, 46b/1, 66a/13, 73b/1, 73b/3, 73b/6, 76a/11 (2), 79a/1, 80a/13, 82b/6, 94b/9, 95a/1, 106b/9, 112a/5, *özünğlêrni* 6a/6, *özünğni* 6a/8, 10a/9, 10a/10, 10b/2, 12b/5, 12b/6, 13b/5, 14a/8, 16b/11, 17a/8, 17a/9, 18a/13-18b/1, 22a/13, 22b/7, 22b/13, 23a/6, 23a/7, 28a/9, 28b/1, 39a/12, 44a/3, 44a/12, 44b/2, 54b/9, 56b/10, 56b/12, 57a/5, 61b/10, 61b/12, 66b/13, 72a/8, 72b/11, 73a/4, 74a/12, 79a/3, 80a/1, 80a/2, 86a/5, 86b/4, 95b/7, 104a/8, 104b/2, 106b/1, 107b/11, 109a/4, 115b/1, 116a/10, *fermânını* 6a/9, 7a/5, 7a/7, *dâdını* 6a/10, 10a/12, 12b/8 (2), 25b/13, 86b/8, 103b/13, 119a/1, *bêrgüçilêrni* 6b/1, *hemmeni* 6b/3, 17a/7 (2), 51a/4, 62b/10, 85b/2, 87a/8, 92a/13, *kulını* 6b/5, 21a/6, *rûzânêni* 6b/6 (2), *dünyâsını* 6b/8, *belânı* 6b/12, 125a/6, *ömrni* 6b/12, *bolmaknı* 6b/13, 27a/4, 27a/9, 82a/8, 121b/3, *könğlünğni* 7a/4, 12b/7, 34b/7, 35a/13, 43b/5, 44b/3, 66b/1, *hukûknı* 7a/7, 113b/13, *anânı* 7a/10, *âğrını* 7a/13, 15a/1, 83a/1, 88a/7, 124b/13, *ferverdigârınğni* 7b/1, *vâsıtanı* 7b/1-2, *hüblükni* 7b/6, *âzârni* 7b/6, *âdâbını* 7b/8, 90a/2, *peder ü mâderlerini* 7b/10, *tevâzu^cnı* 7b/11, *peder ü mâderni* 7b/13, *yaşşılıknı* 8a/4, *ta^cma^cnı* 8a/8, *terbiyetini* 8a/9, *hoşnûdluğını* 8a/10, 31a/9, *ölümünü* 8a/12, *meşakkatni* 8a/13, 57b/10, 60a/10, *mâlını* 8b/7, 60a/5 (2), 72a/3, *barnı* 8b/10, 26b/6, 78b/6, *gevherini* 9a/2, *éteğini* 9a/12, *sözni* 9a/13, 9b/10, 9b/13, 12a/4, 16a/1, 18b/4, 18b/10, 19a/13, 19b/8, 20a/1, 20a/5, 20b/11, 21a/5, 21a/7, 21b/3, 21b/4, 21b/7, 22b/4, 22b/8, 22b/9, 23b/10, 24a/4, 24a/13, 24b/7, 24b/9 (2), 24b/12, 26b/9, 29a/10, 34a/8, 42a/6, 48a/13, 56b/4, 68a/13, 83a/6, 83a/7, 85b/1, 89a/4, 89a/13, 89b/5, 89b/6, 89b/9, 92b/13, 106b/2, 109b/8, 110b/11, *âdemni* 9b/1, 62a/5, 84a/12, *tatlığni* 9b/6, 51a/2, *yumşaknı* 9b/6, *bularnı* 9b/8, 51a/5, 99b/5, *sözlemekni* 9b/8, 108b/13, 121b/4, *hâmüşlükni* 9b/12, *sormağannı* 10a/1, *naşîhatni* 10a/3-4, *yamanlığınğni* 10a/9, *yaşşılıknı* 10b/2 (2), 95b/9, 124b/8, *edeblerni* 11a/3, *suçılıknı* 11a/4, 73b/7, 74a/3, *kimeçilêrni* 11b/2, *Fethni* 11b/3, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 11b/9, 11b/10, *nışfını* 11b/12, 97b/12, *ékkini* 12a/3, 113b/13, *üçni* 12a/3, *nânnı* 12a/5, 27b/6, 116b/10, *işlêrni* 12a/11, 22a/7, 41a/1, 42b/10, 46a/5, 60a/7, 74a/6, 82b/12, 96b/6, 106a/4, 113a/2, 124b/1, *huşûlini* 12a/13, 87b/13, *mülknı* 12b/1, 56a/3, *hâne-i mübârekni* 12b/3, *nebîrelerini* 12b/4, *hikâyenı* 12b/4, 19a/9, 19a/11, *şâdlıkni* 12b/10, *nevmîdlikni* 13a/1, *ümmîdni* 13a/1, *açığnı* 13a/4, 84a/1, *bêrmekni* 13a/4, 66a/9, 96a/6, 121b/12, *émgekini* 13a/5, *kişilêrni* 13a/5, 58a/13, 106b/8, *toğkanlarınğni* 13a/6, *hâcetini* 13a/6, 85b/5, *zehrni* 13a/12, *menfa^catini* 13b/4, *endîşesini* 13b/11, *menfa^catni* 13b/13, 96a/7, *fi^clni* 14a/2, 14a/4, *nef^cni* 14a/4, *dânişni* 14a/5, *ziyâdelikni* 14a/7, *bedenni* 14b/1, 14b/2, 44b/10, 48b/5, 49b/4, 58b/12, 98a/11, 98b/13, *fermânınğni* 14b/3, 84a/4, *âsâyişinğni* 14b/4, *hâl^cni* 14b/6, 22a/2, 47b/4, 113b/7, *bedeninğni* 14b/7, 14b/8, 56b/12, 88b/2, *bedenini* 14b/8, *selâmetlikini* 14b/9, *i^ctikâdni* 14b/12-13, *câyını* 15a/7, *câhillêrni* 15a/9, 15a/10, *hünermendlerni* 15a/10, *kıladurğanlarını* 15b/4, *tüşgenlerni* 15b/5, *atanmaknı* 15b/5, *dêgenini* 15b/8, *kişini* 15b/11, 25b/9, 25b/10, 26a/3, 26b/9, 40b/1, 42a/13, 44b/11, 46b/13, 56b/2, 56b/9, 58b/5, 59a/10, 66b/5, 73a/5, 76a/11, 77a/13, 78a/3, 78a/4, 79a/13, 79b/1, 79b/10, 82b/9, 83b/10, 83b/11, 84a/5 (2), 84a/9, 92a/9, 95b/11, 96a/11, 96a/13, 96b/1, 100a/8, 106b/10, 107b/2, 107b/8, 107b/13, 112a/8, 115a/6, 115a/8, 117b/5, 117b/7, 117b/8, 117b/9, 118a/1, 119b/13, 124b/10 (2), 126b/1, 126b/3, *sitâyişinğizni* 15b/11, *du^câsını* 15b/13, *şerbetni* 16a/11, *hâl^cni* 16a/11, 46a/3, 63a/1, 79b/8, *ğaražnı* 16b/2, *yamanlıknı* 16b/3, 106b/4, 125a/5, *obdanlıknı* 16b/7, *naşîhatni* 16b/8, *némerselêrni* 16b/11, 26b/13-27a/1, 29a/11, 59b/4, 75b/9, 89a/6, *Büzürcimihürni* 17a/3, *dânişini* 17a/12, *mâl^cnı* 18a/1, 38b/5, 38b/8, 38b/9, 39a/2 (2), 39a/8, 57a/8, 59b/12, 93b/8, *sözlêrni* 18a/5, 25a/11, 28a/2, 42b/9,

85b/13, 87b/9, 90a/7, 91a/10, 103a/5, 103b/11, 104b/1, 108b/5, 109b/7, 109b/10, *şartlarını* 18a/11, 113b/9, 115b/4, 120b/9, 122a/6, *yalğannı* 18b/5, 104a/9, *rāstnı* 18b/5, *ğazātlarını* 18b/9, *ğazātını* 18b/9, *aldını* 18b/11, *ihsānlarını* 19a/1, *çırayını* 19a/10, 100a/6, *yüzini* 19a/10, 62b/3, *āhvālını* 19b/3, *sözümni* 19b/5, 87a/2, *mührlerini* 19b/6, *rāstlığını* 19b/9, *hüblüğünğni* 20a/13, *ma'nanı* 20b/5, *mu'abbirlerini* 20b/7, *gedāmı* 20b/12, *ta'birini* 20b/13, *konğunğni* 21a/6, *yüzünğni* 21a/8, 27b/2, *sözünğni* 21a/10, *yüzini* 21a/11, *arkasını* 21a/11, *da'vāsını* 21b/6, *in'āmını* 21b/12, *sözlegenni* 22a/2, *başığlıkni* 22a/5, *āhestelikni* 22a/6, *rāzünğni* 22a/7, 77b/6, 79a/9, *endişeni* 22b/3, 22b/4, 51a/9, *lāzımlıkni* 23a/6, 23a/8, *bī-lāzımni* 23a/8, *müftini* 23b/2, *seyyidni* 23b/3, *haberni* 23b/3, 89a/1, *evlād-ı Resūlu'llāhni* 23b/5-6, *müftini* 23b/7, *ferzend-i Resūlu'llāhni* 23b/9, *sözünğizni* 23b/10, *atasını* 24a/3, *metā'inğni* 24a/12, *sözini* 24b/6, 28a/5, 31a/11, 33a/6, 34a/10, 54a/2, 91a/4, 92b/3, 93a/4, 104a/11, *naşihātlerini* 24b/10-11, *a'zālarını* 25a/3-4, *ibāretlerini* 25a/6-7, *hatnı* 25a/12, 95a/11, 95a/12, *civān-merdlikni* 25b/9, *surrınğni* 26a/1, 27b/5, 83b/8, *bī-menfa'atni* 26a/6, *ölümni* 26a/7, 55a/2, 116a/10, *i'timādınğni* 26a/11-12, *bolğannı* 26a/12, *qoldakını* 26b/6, *hācetni* 26b/8, 85b/11, *bendeni* 26b/11, 66a/4, 66a/12, 67a/2, *dānālıkni* 26b/13, *némerselerni* 26b/13-27a/1, *rencini* 27a/4, *tiriglikni* 27a/6, 58b/13, *qoyğannı* 27a/11, *uluğlarını* 27a/12, 76b/2, *nā-murādlarını* 27b/9, *qolunğni* 28a/1, 89b/5, 114b/13, 117a/1, *azze ve celleni* 28b/5, *karını* 28b/6, *kūzeni* 28b/9, *taşnı* 28b/11, *hesābını* 28b/11, 117b/3, *nökerlerinğni* 29a/9, *def'ini* 29a/10, *karılarını* 29a/12, 29b/4, 125a/2, *ārzūsını* 29b/1 (2), *yayçaqnı* 29b/7-8, *fikrini* 30b/3, *şikāyetlerini* 31b/1, *şikāyetni* 31b/2, *aṭnı* 31b/8, 31b/10 (2), 31b/13, 70a/4, 70a/7, 70b/6, 70b/12, *nesebni* 32a/13, *sefernı* 32a/8, *şuğlnı* 32b/2, 32b/3, *ziyādelikni* 32b/4, 32b/5, *künlerini* 32b/7, *vaktını* 32b/13 (2), 33a/1, 120b/10, *tertibni* 32b/13, *her birini* 33a/2, 99b/8, *kāselerni* 33b/1, *başını* 33b/3, 39b/9, 54a/12, 111b/1, *kılını* 33b/7, 33b/9, *loğmanı* 33b/7, *ta'āmını* 33b/9, *ta'āmni* 33b/12, 128b/10, *çırayınğni* 34a/6, 92b/2, *tarīkını* 34a/9, 61a/7, 73a/12, 78a/9, 79b/8, 87b/6, *tarīkasını* 34b/10, 72b/5, 77a/2, 85a/1, 87b/1, 90a/12, 93a/6, 97b/9, 98a/1, 115b/8, 116a/13, *quvvetini* 35a/4, *fazlanı* 35a/5, *meclisini* 35a/12, *fiyāleni* 35a/12, *küdüretni* 35b/1, *selāse-i gassāleni* 35b/9, *mestlikinğni* 35b/11, *bed-hüylükni* 35b/12, *içmekni* 35b/13, 36a/7, 36a/13, *mestlikni* 36a/1, 40b/6, *içgenni* 36b/1, *mihmānnı* 37a/5, 39b/13, *kılurunğni* 37a/7, *harcnı* 37a/8, 74a/13, 98a/2, *mīzbānlıkni* 37a/12, *hizmetinğizlerini* 37b/2, *obdanını* 38a/4, 38a/9, 38a/10, 121a/3, *hākimliğini* 38b/2, *emvālını* 38b/9, *Naşırnı* 38b/12, 39a/3, *rūzeni* 38b/12 (2), *māllarını* 39a/3, *nāningizni* 39a/5, *müzdini* 39a/8, *doslarınğni* 39a/13, *yanmaqnı* 39b/2, *hizmetinğizni* 39b/3, *sunı* 39b/12, 49a/4, *du'ānı* 39b/12, *günāhını* 40a/3, *nā-kesni* 40a/6, *ikrāmni* 40a/7, *tabaqnı* 40b/2, *ayağnı* 41a/1, *mutāyebeni* 41a/11, *oynamaqnı* 41a/12, 53b/11, 108b/6, *cengni* 42b/5, 54b/6, *uruşnı* 42b/6, *huşümetni* 42b/6, *dégenni* 42b/9, *aqlınğni* 42b/12, *kanını* 43b/1, 55a/13, 55b/2, *könğülünü* 43b/6, 44a/7, 44b/2, 45a/11, 49b/12, 79b/2, 116b/9, 127b/2, 127b/13, *cāmını* 43b/8, *vaz'ını* 43b/12, *körüşmekni* 44a/6, *tedbīrini* 44a/8, 75a/13, 80b/3, 98a/1, 99b/13, *atını* 44b/3, 56a/10, *h'āhişini* 44b/4, 82b/4, 93b/2, *közünğni* 44b/4, 117a/1, *sebebini* 44b/8, *dārūsını* 44b/9, *otnı* 45a/6, *gūlāmını* 45b/2, 45b/4, 45b/5, 45b/9, *élgini* 45b/6, *şahrānı* 45b/10, *kızını* 45b/10, 64b/11, 72a/9, *re'āyālarını* 46a/4, *ışqnı* 46a/7, *rūsūmını* 46a/8, 85a/2, *qaysını* 46a/12, *terīkeni* 46b/4, *kışşalarını* 46b/7, *kélgenni* 46b/9, 58a/1, 116b/3, *ma'sūqnı* 47a/8, *körünmekni* 47a/11, *meylinğni* 47b/9, *bolğanını* 48a/11, *mizācnı* 48b/6, 99a/12, *haşşiyetini* 48b/6, 50b/10, *peylerni* 48b/9, *bağışlarını* 48b/9, *başınğni* 49a/3, 109a/3, *saçınğni* 49a/6, *zararını* 49a/8, *uykunu* 49b/1, *tab'ını* 49b/4, *reng-rūynı* 49b/4, *qaddimni* 49b/11, *mihrinğni* 49b/11, *ādemī-zādnı* 50a/1, 122b/6, *merg-i müfācātını* 50a/2, *rūhnı* 50a/6,

kéçeni 50a/13, 50b/2, *kündüzni* 50b/3, 51b/3, *hāşşiyetni* 50b/4, 50b/7, *tenni* 50b/7, 50b/8, *rūhını* 51a/1, *ékkilesini* 51a/9, 126b/13, *kopmaḡnı* 52a/3, *farīzasını* 52a/5, *farīzalarını* 52a/5, *künni* 52b/1, *izengüni* 52b/7, *kiçiklerini* 53a/1, 125a/3, *güştni* 53a/6, *föstni* 53a/6, *çarçıḡaynı* 53a/8, *kuşlamaḡnı* 53a/12, *çarçıḡanı* 53a/13, 53b/1 (2), 53b/3, *şaydnı* 53b/2, *segni* 53b/5, 53b/5, *yūznı* 53b/7, *cānverlerini* 53b/9, *sizni* 54a/2, *korḡḡannı* 55a/5, *süstlükni* 55a/5, *mükāfātını* 55b/3, *ümmīdlerini* 55b/5, *Şemsü'l-Me'ānini* 56a/5, *leşkerni* 56a/10, 114b/8, 115b/10, 115b/11, 116a/1, 119a/4, 119a/10, 119a/11 (2), *ḡannı* 56b/3, *saklamaḡnı* 56b/6, 57b/7, *neslini* 56b/8, *aznı* 57b/7, *tolanı* 57b/8, *kılḡannı* *kılḡannı* 57b/9, 78b/5, 94a/12, 100a/2, *kāhillikni* 57b/9, *dervişlerini* 58b/1, *isrāfni* 58b/5, 59a/2, 59a/3, *kılḡuçlarını* 58b/8, *nefsni* 58b/12, *°aḡlnı* 58b/13, *rūzgārınḡnı* 59a/4, *éşigini* 59a/5, *mālınḡnı* 59a/9, 59b/8, *fulnı* 59b/1, 59b/2, 59b/11, *düşmennı* 59b/13, 60a/1, 80b/1 (2), 80b/3, 80b/6, 81b/9, *dostnı* 60a/1, 78b/9, *muhtāclarnı* 60a/2, *şıla-yı rahmnı* 60a/3, *émānetni* 60a/12, 61a/5, 61a/9, 61a/11, *altunnı* 60b/10, 61a/1, 61a/2, 61a/4, 91a/12 (2), 91b/1, 92a/8, 92a/10, 92a/12, 94b/5, 94b/8 (2), 94b/10, 94b/12, *ayaḡnı* 60b/11, 70a/12, 104a/13, 128a/12, *altununḡznı* 60b/12, 91a/11, *emānetinḡznı* 60b/12, *°uḡūbetini* 61b/4, *almaḡnı* 62a/6, 67a/10, *metā°nı* 62a/8, 93b/7, 93b/8, 94a/9, *hünernı* 62a/10, 62b/1, 63b/4, 74b/12, 75a/4, 75a/6, 87b/4, *°aybnı* 62a/10, *hünerini* 62a/10, 106a/7, *bāḡnını* 62a/11, *cinslerini* 62b/2, 101a/10, 101a/11, *hūbluḡnı* 62b/7, *melāḡatni* 62b/8, *ḡalāvetni* 62b/8, *ḡarāvetni* 62b/9, *saḡnı* 62b/9, 65a/13, 65b/3, *naḡme-sāzlıkni* 63b/5, *mazlūmlarnı* 64a/5, *hünerlerini* 64a/13, 70a/5, *tilni* 64b/2, *ḡ°ācesini* 64b/5, 67a/1, *şerhini* 64b/12, *ḡāyifeni* 65a/2, 78a/7, *°ayblarını* 65a/2, 70a/5, *aḡrıḡlarını* 65a/4, *kirfikini* 65a/13, *leblerini* 65b/1, *yanını* 65b/6, *aḡrıḡlarını* 65b/8 (2), *Pārsi-gūynı* 65b/13, *°Acemini* 65b/13, *Fārsi-gūynı* 65b/13, *yamannı* 66a/2, *körgennı* 66a/6, 81b/11, *dedekni* 66a/7, *kıymetlignı* 66a/10, *andaḡnı* 66a/12, *ḡatunnı* 66a/12, *boladurḡannı* 66a/13, *ḡoşluḡnı* 66b/3, *ölüḡni* 66b/6, *yaramaydurḡanlarını* 66b/7, *ḡizmet-kārlarını* 66b/8, *saklaydurḡannı* 66b/9, *kenīzeklerini* 66b/10, *birbirlerini* 66b/11, *satılmaḡnı* 67a/4, *birni* 67a/5, 115a/9, 119b/3, *vaktını* 67a/7, 108b/4, *maḡallini* 67a/7, *satmaḡnı* 67a/8, *boluşını* 67a/9, 67a/12, 67b/1, 95a/6, *sūdnu* 67a/13, *bolmaslıkni* 67b/2, 107b/7, *taşlamaḡnı* 67b/4, 73b/2, *°imāretni* 67b/9, *hünerlerini* 67b/9, 74a/4, 86b/8, 106a/6, *hem-sāyeni* 67b/10, *ḡürmetini* 68a/1, 78b/9, 88a/10, *hem-sāyeleri* 68a/2, *aḡrıḡnı* 68a/3, *iberişni* 68a/8, *zararlıkni* 68b/8, *aḡnıḡnı* 69a/7, *libāsınḡnı* 69a/7, *zebūnını* 69a/8, *hünerlerini* 68b/7, *mādesini* 70a/7, *ḡulaḡnı* 70a/10, *közini* 70b/1, 100a/8, 109a/8, 109a/9, 109a/11, 117a/8, *kirfigini* 70b/2, *ḡursakını* 70b/12, *ḡolını* 70b/13, 100a/10, *futını* 70b/13, 100a/9, *yılḡıḡnı* 71a/10, *faşlnı* 71a/11, *°illetlerini* 71b/3, *ḡarılıkni* 71b/5, *ḡatununḡnı* 71b/11, 73a/2, *ferzendini* 72a/1, *érini* 72a/5, *dünyālıkni* 72a/6, *ferzendni* 73a/7, *ḡatunnı* 72b/8, *érenlerini* 72b/9, *ārzūnı* 73a/2, *ḡizmet-kārını* 73a/3, *şādlıkni* 73a/10, *sipāḡ-gerçilikni* 73a/12, *suçulukni* 73a/13, *bilgenimni* 73b/2, *hünerlerimni* 73b/4, *suçını* 73b/6, *ḡāfileni* 73b/9, *özümüzni* 74a/1, *künlerini* 74a/3, *ferzendinḡni* 74a/7, *üstādını* 74a/8, *edebni* 74a/9, 74b/9, 128a/4, *ḡazabınḡnı* 74a/10, *ölümünḡni* 74b/1, *meşakḡkatini* 74b/5, *şarḡnı* 74b/6, 85a/3, 105b/3, 108b/10, 116b/11, 116b/13, *munı* 75a/6, *ḡızınḡnı* 75b/1, 75b/13, 77a/4, 77a/5, *bīḡāneni* 75b/3, *tutmaslıkını* 75b/4, *bolmaslıkını* 75b/5, *balasını* 75b/6, *oḡulnı* 75b/6, *ḡapduḡnı* 76a/2, *Şöhrebānūnı* 76a/5, 76a/9, 76a/13, *bala barkasını* 76a/8, 78b/7, *ḡadışni* 76a/9, *uluḡlarını* 76a/12, *urumnı* 76b/12, *naşīḡhatlerini* 77a/6, *ri°āyesini* 77a/13, *tutmaḡnı* 77b/1, 97b/10, *düşmenlerimni* 77b/9, *dostlarımni* 77b/9, *°ahdini* 77b/9, *dostnı* 77b/10, *düşmeninḡni* 77b/11, 80b/4, 120a/4, *dostunḡnı* 78a/1, 79a/6, *bolḡanlarını* 78a/5, *yamanlarını* 78a/6, *tenḡālını* 78b/1, *Soḡrāḡnı* 78b/10, *cesedimni* 79a/2, *dostlukni* 77a/11, *dostlukını* 79a/8,

faķirlerni 79a/12, *fiçaķnı* 80a/11, *şafaknı* 80a/11, *haşmnı* 80b/7, 80b/12, *piyādesini* 80b/8, *pehlevānlıkını* 80b/10, *tığını* 80b/11, *hemmesini* 80b/12, 86b/13, 87a/9, 95a/1, 96b/10, 100b/2, 102a/10, *pādşāhlıkını* 81a/5, *huţbeni* 81a/9, *élçini* 81a/10, *şehrini* 81a/12, *bilgenni* 81b/12, *ölmeslikini* 82a/12, *eţrāf-ı cānibni* 82b/4, *bināsını* 82b/5, *ţarafını* 82b/6, *ķolumnu* 82b/7, *barġanını* 82b/7, *yedimni* 82b/9, *endāzesini* 82b/13, *şabrını* 83a/2, *mikdārını* 83a/3 (2), 124b/3, *cevābını* 83a/6, 88b/3, 89b/7, 110a/13, *ķılġanınġnı* 83a/9, 113b/3, 113b/5, *şikāfını* 83a/13, *haşletni* 83b/2, 107b/8, *āb-rūyunġnı* 83b/8, *ķizmet-kārlarınġnı* 84a/3, *aşnı* 84a/6, *özrini* 84b/2, *açıġnı* 84b/7, *yutmaķnı* 84b/7, *uķūbetni* 84b/13, *ġünāhnı* 85a/4, *ķavmni* 85a/7, 126b/10, *néçesini* 85a/8, *bizlerni* 85a/9, *ķılġanını* 85a/13, *ķalġanlarını* 85b/2, *hācet-mendīni* 85b/6, *esīrni* 85b/9, *şevābını* 85b/10, *vaşıyyetimni* 85b/11, *ġarażınġnı* 85b/13, 89a/3, *tilemekni* 86a/2, *ķademinġnı* 86a/4, 116b/5, *hācetinġnı* 86a/8, 86a/13, 86b/1, *ayıtġuķılarnı* 86a/11, *ilm-lerni* 86b/10, *éşitgenni* 87a/4, *ilm-i hendeseni* 87a/13, 103a/2, *ķeledurġanlarını* 87b/3, *ilmmini* 87b/13, 88a/1, 90a/11, 98a/5, *āhiretni* 88a/2, *uşul-i dīnni* 88a/3, *tevfiķnı* 88a/2, 93a/6, *şıfātını* 88a/3, *aşlını* 88a/4, 102a/1, *ilmni* 21b/7, 88a/6, 90a/4, 90a/10, 99a/9, 101b/7, *dünyānı* 88a/6, 116a/6, *ķitābnı* 88a/8, *ķur'ānnı* 88a/9, *rey'ini* 88b/5, *cüzvni* 88b/7, *evvelini* 88b/13, *āhirini* 88b/13, *āyetni* 89a/1, *müimkinātını* 89a/2, *zebānınġnı* 89a/7, *olturġanlarını* 89a/7, *ayaġınġnı* 89a/8, *tartadurġanlarını* 89a/9, *mesclisni* 89a/9, *nāmūsını* 89b/12, *bātınınġnı* 89b/12, *tatlıġlıkını* 89b/13, *şartlarını* 90a/2, *halknı* 90a/3, 90a/7, 93a/1, 93a/2, *bilgeninġnı* 90a/5, *bendelerini* 90a/6, *ķiyelü'l-ķuzātını* 90a/12, *müstehaknı* 90b/1, *müdde^ē-i^c aleyhni* 90b/5, *tedbīrimni* 90b/10, *nāle vü zārīsini* 90b/10, *dīnārını* 91a/8, *ķalġanını* 91a/8, *kenīzekni* 91a/9, 91a/11, 91a/13, 92a/5, *dīnārımını* 91a/10, *altunumnu* 91b/1, *mührümni* 91b/8, *mührni* 91b/9, 92a/1, *dād-h^vāhlarnı* 91b/11, *mührünġnı* 92a/3, *altunını* 92a/6, *müdde^ēini* 92a/12, *tedbīrlerni* 92a/13, *re^yinġnı* 92b/5, *tecrübelerinġnı* 92b/6, *serġüzeştini* 92b/11, *hükmmni* 93a/2, *hükmini* 93a/3, *hıfzını* 93a/4, *sevdā-gerçilikni* 93a/10, *rāstlıkını* 93b/10, 97a/12, *mu^cāmeleni* 93b/11, 94b/1, *ayıtmaķnı* 94a/6, *işķınġnı* 94a/8, *rüzāneni* 94a/10, *bī-mürüvvetlikni* 94a/11, *hürmetni* 94a/13, 128b/5, *bérġenini* 94b/2, *nā-pāķlıkını* 95a/7, *bahtımını* 95a/11, *ķaberini* 95b/1, *metā^cnı* 95b/3, *yolnı* 95b/5, 95b/6, 95b/13, *metā^clarnı* 95b/6, *yarımını* 96b/3, *on birni* 96b/4, *seferini* 96b/4, *eşerlerini* 96b/8, *ziyānnı* 96b/10, 96b/13, *ķoylarını* 97a/3, 97a/6, 97a/8, 97a/11, *sütini* 97a/3, *hakaķnı* 97b/2, *temessükni* 97b/3, *nāmesini* 97b/4, *ġümānını* 97b/7, *narķını* 97b/8, *nēmeni* 97b/11, 101b/3, 101b/4, 101b/7, *tapmaķnı* 98a/2, *örġenmekni* 98a/3, *ķā^cidelerini* 98a/7, *turmaġlıkını* 98a/11, *barını* 99a/10, *ķuvvet-i hayvānīni* 99a/12, *ķuvā-yı nefşānīni* 99a/13, *aksāmlarını* 99a/13, *ķismlarını* 99b/2, *sebeblerini* 99b/2, *ġizāsını* 99b/4, *ķiyāsını* 99b/7, *ālāmetlerini* 99b/9, *nişānelerini* 99b/11, *ısıtmalarını* 99b/12, *keselni* 100a/2, 100a/6, 100a/7, 100b/3, *ķitābını* 100a/5, *lebini* 100a/11, *balġamını* 100a/13, *nabznı* 100b/8, *dārūnı* 101b/4, *ilm-i tıbnı* 101b/6, *rāstını* 102a/1, *ţali^cni* 102b/1, *yılını* 102b/1, *aynı* 102b/2, *ba^czını* 102b/7, *hesābnı* 102b/7, 113b/12, *zemīnni* 102b/8, *bulunġlarını* 102b/9, 102b/10, *şekllerni* 102b/9, *şi^crni* 103a/8, 108a/13, *sözlerini* 103b/2, *dūdumnu* 103b/7, *vücūdumnu* 103b/7, *ġazelni* 103b/11, 104a/2, 105a/7, *lāyıkını* 104a/3, *aķını* 104a/5, *h^vāhişlerini* 104a/7, *merşiyeni* 104a/10, *medħni* 104a/11, *éġininġnı* 104b/3, *naġmelerni* 105a/2, *ķikāyetlerni* 105a/4, *naġmenġnı* 105a/5, *beytni* 105a/8, *ġazellerni* 105a/9, 105a/10, *hünerini* 105a/11, *muţriblikni* 105a/12, *naġmesini* 105b/1, *oġşalarını* 105b/2, *nebīznı* 105b/6, *h^vālaġanını* 105b/12, *éşitgenlerinġnı* 106a/5, *ţaraflarını* 106a/5, *nérşelerini* 106a/8, *maħdūmnı* 106b/3, *öltürmekni* 106b/10, *sermāyeni* 107a/3, *pulnı* 107a/5, 114a/1, 114a/2, *Ebu'l-Beşerni* 107a/9, *ķizmetini* 107b/4, *turmaķnı* 107b/5, *rāzını* 107b/10, *nā-dānlıkını* 107b/11, *bī-fermānlıkını* 107b/12, *ķizmet-kārlarını*

108a/1, *pādşālarını* 108a/2, *bilgenini* 108b/2, *tārīhlerini* 108b/8, *kitāblarını* 108b/8, *piyāleni* 109a/3, *külüşmeklerini* 108b/5, *sākīni* 109a/7, *şarābnı* 109a/8, 116b/8, *haqlarını* 109b/6, 109b/7, *nāmenîni* 109b/9, 110a/12, *ma^cnāsını* 109b/10, *lafzını* 109b/11, *esrārını* 109b/11, 113a/4, *vilāyetini* 110a/1, *vilāyetlerini* 110a/2, *kaşdnı* 110a/7, *Bağdādını* 110a/8, *tofrağını* 110a/8, 110b/9, *ğulāmlarını* 110a/10, *fıllarını* 110a/10, *nāmeni* 110a/11, 110b/1, 111b/4, 111b/10, 111b/11, 111b/12, 112a/1, 112a/2, 112a/3 (2), 112a/5 (2), 112a/8, 112a/9, 112b/3, 112b/9, 112b/10 (2), 118a/4, 118a/5, 118a/8, 118a/9, *hurūflarını* 110b/2, *kātiblerini* 110b/4, *Bū ^cAlīni* 111a/4, *münşilikni* 111a/6, *birbirini* 111a/10, *Ebū ^cAlīni* 111a/12, *tedbīrini* 111b/4, *‘Ahmed Rāfi^cni* 111b/6, *Ahmedni* 111b/13, *selāmetlikini* 112a/2, *burnını* 112a/5, *‘Abdül-Cebbārını* 112a/12, 112b/8, *remznı* 112b/5, *günāhını* 112b/6, *esrārını* 112b/6, *günāhını* 112b/7, *işāretini* 112b/8, 112b/9, *pādşāhnı* 113a/4, 114b/6, 115a/2, *tarīkni* 113b/7, *birini* 113b/13, *kebābnı* 114a/1, *gūştını* 114a/5, *vīrānelarını* 114a/6, *rūzānesini* 114a/7, *vezīrni* 114a/8, *birevni* 114a/8, *vīrāneni* 114a/11, *vīrānelikni* 114a/12, *manşibni* 114b/2, *aḥvālını* 114b/4, *vezīrlikni* 114b/4, *yamanlıkını* 114b/11, *yurtını* 115a/7, 118b/10, 118b/11, *‘amelni* 115a/10, *hükümünü* 115a/11, *yarlığını* 115a/12, 120b/2, *cihān-dīdelarını* 115b/9, *gürühni* 116a/1, 116a/2, *sipeh-sālārını* 116a/2, *yaramağanlarını* 116a/3, *ma^cāşını* 116a/5, *çıkarnı* 116b/3, *saḥīlikni* 116b/7, *cānnı* 116b/10, *āḥirni* 117a/2, *sülūketni* 117a/3, *bī-dādlikni* 117a/4, *mazmūnnı* 117a/4, *bāṭılını* 117a/8, *şalāhnı* 117b/1, *kuyrukni* 117b/2, *āzārını* 117b/4, *hizmet-kārını* 117b/7, *şarāb-dārını* 117b/8, *Ebu'l-Fethni* 118a/1, *emvālını* 118a/2, *mülkünü* 118a/2, *tofrağını* 118a/11, *ğulāmlarını* 118a/11, *çonğlarını* 118a/12, *emlakını* 118a/12, *‘amilni* 118a/12, 119a/1, *yarlığını* 118a/13, *bāhādurlukni* 118b/3, *fermānını* 118b/10-11, *ra^cıyyetni* 119a/5, 119a/10, *himmetiğini* 119b/7, *himmetliğini* 120a/2, *şıfatını* 120b/9, 122b/2, *vaktlerini* 120b/13, *esbābını* 121a/2, *zirā^catni* 121a/7, *ḥarīdārını* 121a/11, *sevdānı* 121a/13, *taşarrufını* 121b/5, *karzını* 121b/13, *yolunu* 122b/4, 123b/9, *tenini* 122b/5, *mecmū^cnı* 122b/9, *māddeni* 123a/2, *hiredni* 123b/11, *seḥāvetni* 123b/11, *şūretlerini* 123b/13, *ziyānını* 124b/9, *zulmini* 124b/11, *égesini* 125a/1, *hem-sāllerini* 125a/2, *mes³elelerini* 125b/7, *éginni* 126a/1, 128a/7, *taḳvāsını* 126a/10, *ḥaṭāsını* 126a/13, *tedārikini* 126a/13, *mezhebni* 126b/1, *şerāyiṭlerini* 126b/4, *bolmağını* 126b/6, *teneni* 126b/6, *eşrefini* 127a/11, 127a/12, *teslīmni* 127b/6, *ménlikni* 127b/7, *şıdḳını* 127b/12, *semā^cnı* 128a/2, *birāderlerini* 128a/10, *‘ibādetini* 128a/11, *‘amelini* 128b/3, *şoḥbetini* 128b/4, *rızāsını* 128b/5, *töhmaetni* 128b/7, *nérserni* 128b/10.

+nI (ilgi hâli eki):

kentni 19b/2, *ḳudukni* 19b/2, *altunni* 95a/1.

+(I-U)nġ (teklik ikinci şahıs iyelik eki):

özünġge 1b/13, 3a/11, 8a/6, 8a/13, 23a/9, 26a/7, 33b/11, 55b/10, 57b/10, 60a/7, 67a/9, 71b/8, 72a/3, 72b/7, 79b/10, 83b/2, 84b/9, 107b/8, 114a/4, 116a/9, *özünġniġ* 2a/11, 10a/12, 12b/8, 16b/12, 25b/12, 42a/9, 42a/10, 57b/8, 60a/5 (3), 61b/12, 82a/12, 83a/3, 88b/5, 92b/1, 107b/1, *bī-çārelikiniġ* 2a/11, *taşavvurunġğa* 2b/10, 26a/11, *könġlünġge* 2b/11, 4b/6, 10b/7, 10b/8, 27b/13, *ḥ^vāhişiniġ* 4a/8, 14b/5, 67b/1, *özünġdin* 4a/9, 8b/4, 15b/1, 22a/8, 26a/12, 41b/4, 42a/9, 52b/6, 53a/11, 56a/12, 72a/10, 79a/5 (2), 83b/1, 83b/3, 84a/2, 92a/13, 120a/8, 121b/6, *yaḥşılığınıġdin* 4a/10, *ḥayālinġğa* 4b/6, *vücūdunġ* 4b/10, 7b/13, *ṭab^cınġ* 4b/10, 104a/12, *‘avretleriniġdür* 4b/11, *a^czālarınġ* 4b/11, *nānınıġ* 5a/1, 78a/4, *özünġni* 6a/8, 10a/9, 10a/10, 10b/2, 12b/5, 12b/6, 13b/5, 14a/8, 16b/11, 17a/8, 17a/9,

18a/13-18b/1, 22a/13, 22b/7, 22b/13, 23a/6, 23a/7, 28a/9, 28b/1, 39a/12, 44a/3, 44a/12, 44b/2, 54b/9, 56b/10, 56b/12, 57a/5, 61b/10, 61b/12, 66b/13, 72a/7, 72b/11, 73a/4, 74a/12, 79a/3, 80a/1, 80a/2, 86a/5, 86b/4, 95b/7, 104a/8, 104b/2, 106b/1, 107b/11, 109a/4, 115b/1, 116a/10, *könğlünğde* 7a/1, 55a/2, 59b/12, 92b/6, *könğlünğni* 7a/4, 12b/7, 34b/7, 35a/13, 43b/5, 44b/3, 66b/1, *ananğnünğ* 7a/7, *ferverdigārünğni* 7b/1, *ananğğa* 8a/7, 32a/11, *ferzendlerinğdin* 8a/7, *hakkınğda* 8a/11, 84a/2, 116b/7, *öziñge* 9a/7, *kolunğdın* 9a/12, 68b/2, 107a/3, *tilinğğa* 9b/9, *yamanlığınğni* 10a/9, *ğamunğge* 10a/11, *ömrünğ* 10b/11, 32b/7, 82b/2, 90b/12, *kudretinğ* 10b/13, 12b/5, 24b/3, 36a/13, 41a/7, 42b/4, 44a/3, 48a/10, 59b/8, 73a/10, 88a/1, 96a/13, 104a/9, 117b/11, *bärenğde* 12a/7, 81b/11, *tilinğ* 12b/6, 28a/1, 78a/7, 114b/6, *özünğ* 12b/8, 13b/4, 17b/4, 23a/7, 25b/13, 27a/11, 45b/3, 47a/8, 53a/1, 53b/7, 59a/13, 62a/3, 74a/11, 88a/12, 90a/3, 90a/8, 91a/8, 96a/3, 96b/12, 97b/4, 103a/6, 113b/13, 114a/2, *ğamunğ* 12b/9, *şadlığınğ* 12b/9, *ğam-ğüsārünğ* 12b/9, *hālinğğa* 12b/12, 67b/5, *toğkanlarınğni* 13a/6, *yurtunğdaki* 13a/7, *nā-emīnlikinğ* 13a/11, *özünğde* 14a/8, 32b/1, 32b/3, *hem-tenglerinğdin* 14a/10, *fermānünğni* 14b/3, 84a/4, *bedeninğ* 14b/3, 36b/7, 48b/10, *āsāyişinğni* 14b/4, *kabūlinğ* 14b/6, *bedeninğni* 14b/7, 14b/8, 56b/12, 88b/2, *fermāninğda* 14b/7, *hünerinğge* 16b/10, *bolğanunğdur* 17a/9, *dānişinğğa* 17b/4, *aldınğğa* 17b/4, 47b/2, 79a/4, *re³yinğğa* 17b/5, *bilişinğğa* 17b/5, *yārān-ı fesendīdelerinğ* 17b/9, *Hudāvendingdür-mén* 17b/10, *hem-cinslerinğdin* 17b/13, *düşmeninğ* 18a/2, 54b/4, 55a/1, 77b/13, 78a/12, 80a/7, 80b/2, 82a/3, 82a/5, 82a/7, 82a/9, *yétgeninğdin* 18a/3, *bérgeninğdin* 18a/3, *selāmınğğa* 18a/7, *şıhhatinğğa* 18a/7, *dostunğnünğ* 20a/3, 77b/10, 77b/12, *dostunğğa* 20a/5, 26a/2, 57b/4, 78a/8, 117a/6, *hūbluğunğni* 20a/13, *konğunğni* 21a/6, *yüzünğni* 21a/8, 27b/2, *sözünğni* 21a/10, *yağsılığınğ* 22a/7, *yamanlığınğğa* 22a/7, *rāzinğni* 22a/7, 77b/6, 79a/9, *sözünğnünğ* 22a/12, *sözünğge* 22b/11, 24a/12, *metā^cinğni* 24a/12, *élinğçe* 24b/1, *bélinğçe* 24b/1, *dostlarınğğa* 25b/10, 59b/9, 77a/11, 79a/3, 79a/4, 79a/9, 107a/13, *sırrınğni* 26a/1, 27b/5, 83b/8, *işinğ* 26a/5, 27a/6, 39b/6 (2), 84a/5, 115b/4, 120b/11, 121a/4, *i^ctimādınğni* 26a/11-12, *rencinğ* 27a/3, *revişinğ* 27a/6, *könğlünğ* 27b/1, 27b/7, 43b/5, *kıymetinğ* 27b/3, *tākatinğ* 27b/9, 68a/5, *kolunğni* 28a/1, 89b/5, 114b/13, 117a/1, *aklınğ* 28a/7, *tākatinğğa* 28a/13, *hūşunğ* 29a/4, *yigitlikinğ* 29a/4, 30a/9, *yaşlığınğğa* 29a/4, *hem-rehlerinğ* 29a/9, *nökerlerinğni* 29a/9, *tahtınğ* 30a/6, *bahtınğ* 30a/7, *rahtınğ* 30a/7, *dirahtınğ* 30a/8, *yüzünğge* 30a/11, 59a/5, *tiriglikinğdin* 30a/11, *yaşınğ* 30b/3, *ferzendingğğa* 31b/3, *vaatanınğdın* 32a/5, *murādinğ* 32a/8, *vaatanınğ* 32a/10, *kılğanınğdın* 32b/5, 121b/1, *dostunğ* 32b/10, 57b/13, 77a/6, 77b/4, 78a/6, 78a/7, 79a/5, 79b/2, *düşmeninğnünğ* 32b/10, 79b/13, *hālinğ* 32b/11, *aldınğda* 34a/5, 40a/1, 44b/3, 44b/12, *çırayınğni* 34a/6, 92b/2, *girdārınğdın* 34b/8, *mestlikinğni* 35b/11, *öyünğğa* 36a/1, *öyünğde* 36a/1, 40b/7, 65b/12, *kılurunğni* 37a/7, *mihmān-dārlığınğ* 37a/8, *öyünğge* 37a/9-10, 40a/6, *mihmān-dārlığınğdın* 37b/9, *hakkınğ* 38a/13, *cāyınğğa* 38b/9, *doslarınğni* 39a/13, *hizmet-kārınğdın* 39b/4, *kursakinğ* 40a/10, *cāyınğ* 40a/12, 116b/4, *ornunğ* 40a/12, *āşinānğ* 40a/13, *meşğülluğunğ* 40a/13, *nökerlerinğge* 40b/4, 117b/5, *çehrenğ* 40b/6, *ehl-i ^cıyālınğ* 41a/4, *hizmet-kārlarinğ* 41a/4, *himmetlerinğğa* 42a/11, *aklınğni* 42b/12, *ma^cşūkunğ* 43b/11, 44a/1, *hālinğdin* 43b/11, 67b/11, *nefsinğ* 44a/7, 44b/4, *huredinğ* 44a/11, *aklınğge* 44b/2, *közünğni* 44b/4, 117a/1, *ışkınğ* 45a/5, 94a/7, *zāhirinğde* 45a/11, 120a/10, *aybınğ* 47a/5, *közünğge* 47a/13, 66a/2, 109a/10, *hatunlarınğ* 47b/9, *meylinğni* 47b/9, *endāmlarınğ* 48b/10, *bedeninğğa* 48b/11, *başınğni* 49a/3, 109a/3, *saçınğni* 49a/6, *mihrinğni* 49b/11, *kaşınğda* 51b/10, 66b/7, 74a/10, 116a/3, *ayağınğ* 52b/7, 82b/10, *hāşılınğ* 53a/6, *kolunğ* 53a/10, 53a/12, *zevkunğ* 53a/11, *kiflinğğa* 53b/7, *tarafınğge* 54a/11, *mağşūdunğ* 54a/13, *başınğ* 55a/7, *hem-cinslerinğ* 55a/8,

ferzendlerinġge 55b/10, şalāhiyyetinġde 55b/11, sipeh-sālārınġ 56a/9, öltürgeninġdin 56a/13, kolunġğa 57a/5, 57a/7, 82b/10, 88a/1, 88a/2, 89a/9, 93a/7, 97b/2, 121b/11, kolunġda 57a/12, 59a/8, 60a/2, 61a/8, 61a/13, 77a/5, mālınġ 57a/13, 57b/3, 58a/5, 59a/10, 59b/11, 60a/2, 67b/1, 96b/5, 117b/4, düşmeninġge 57b/3, 57b/5, 77b/12, 80a/1, 80a/2, 83a/4, 84a/10, yanınġdın 58a/4, rüzgārınġnı 59a/4, mālınġnı 59a/9, 59b/8, °ıyālınġğa 59b/1, hācetinġğa 59b/2, tecemmülünġğa 59b/2, kayaşlarınġğa 60a/3, murādınġğa 61b/4, 116a/7, nefsinġge 66a/3, pulunġğa 67a/13, hareminġğa 68b/5, yérinġdür 68b/12, atınġnı 69a/7, libāsınġnı 69a/7, atınġ 69a/7, libāsınġ 69a/7, hatununġnı 71b/11, 73a/2, hatununġdın 71b/12, balanġdın 71b/12, kolunġdadur 72a/1, hatununġ 72a/6, 73a/3, muḥabbetinġdin 72a/11, mālınġğa 72a/13, yoklukunġda 73a/1, ferzendingni 74a/7, ġazabınġnı 74a/10, °adāvetinġ 74a/11, ölümünġnı 74b/1, ferzending 74b/6, 75b/7, oġlunġ 75a/11, oġlunġğa 75b/1, kızınġnı 75b/1, 76b/13, 77a/4, 77a/5, tokġanınġdın 75b/1, tokġanlarınġ 75b/2, bedeninġninġ 75b/2, kuvvetinġ 75b/3, oġlunġninġ 75b/4, kızınġdın 77a/2, kızınġ 77a/3, oġlunġdın 77a/4, dostlarınġdın 77b/2-3, 79a/7, dostunġdın 77b/11, 78a/1 (2), düşmeninġni 77b/11, 80b/4, 120a/4, dostunġnı 78a/1, 79a/6, nānınnınnı 78a/5, hācetinġ 78a/8, 85b/10, 86a/5, 86b/1, 86b/4, 86b/9, 87b/4, 87b/6, dostlarınġ 78a/13, 78b/3, 79b/1, 82a/2 (2), rāzınġ 79a/11, işlerinġ 79b/2, dostlukunġ 79b/7, bubañ 81a/8, 119b/1, kaşđınġ 81a/12, leşkerinġge 81b/4, 115b/12, düşmeninġdin 82a/2, dostlukunġdın 82a/4, haşmınġ 82b/2, 91b/3, ġazabınġ 83a/2, kılġanınġnı 83a/9, 113b/3, 113b/5, āb-rüyünġnı 83b/8, ġazabınġdın 83b/13, ġizmet-kārlarınġnı 84a/3, zirā°at-gāhınġdur 84a/4, zirā°atinġ 84a/4, revācinġğa 84a/4, işinġde 84a/9, 113b/10, ḥōcañ 84a/10, yüzünġ 84a/10, °adlinġdin 84b/2, açığınġ 84b/7, kerimlikünġninġ 85a/13, dīninġğa 85b/4, esīrinġdür 85b/7, ġarazınġnı 85b/13, 89a/3, kulakınġğa 85b/12, yārınġğa 86a/3, yétmekinġ 86a/3, dil-dārınġğa 86a/5, °ayyārınġğa 86a/4, kademınġnı 86a/4, 116b/5, hācetinġni 86a/8, 86a/13, 86b/1, baḥtınġdın 86a/13, kılmaķınġdın 86b/1, iltifātınġ 88a/11, 117b/10, yāđınġda 88b/13, zebānınnınnı 89a/7, ayaġınġnı 89a/8, bilgeninġge 89b/7, bilmegeninġge 89b/7, bāḥnınnınnı 89b/12, yavuklarınġdın 90a/1, bilgeninġni 90a/4, bérgeninġ 90b/11, devletinġ 90b/12, dünyālınġnı 91a/6, feryāđınġğa 91a/6, mührünġnı 92a/3, olturmaķınġ 92b/2, re°yinġnı 92b/5, tecrübelerinġni 92b/6, pūlunġdın 94a/4, °ışķınġnı 94a/8, dīnārınġ 94b/3, cānınnınnı 96b/5, işlerinġninġ 96b/9, kullarınġdın 96b/11, dünyālınġnı 98a/1, bilmekinġ 99b/5, alışınġ 101b/1, ḥükmünġ 102a/9, şı°rinġ 103b/12, égininġni 104b/3, naġmenġdin 104b/11, naġmenġni 105a/5, eşitgenlerinġni 106a/5, düşmenlerinġge 107a/13, aḥvālınġ 108a/9, nāmenġni 109b/9, 110a/12, ḥazretinġ 110b/8, Ḥudāyinġ 110b/11, tüpinġge 111b/3, kaşınġğa 111b/7, dostunġdur 111b/7-8, günāhınġnı 112b/7, atınġğa 113a/8, yégeninġ 114a/3, ḥalkınġ 114a/9, yamanlıkınġnı 114b/11, düşmenlerinġ 115a/3, cāsūslarınġ 115a/4, pādşāhınġninġ 115a/6, fermānınnınnı 115a/9, fermānınnınnı 115a/10, tiriglikinġde 115a/11, ḥükmünġnı 115a/11, közünġ 115b/12, ġarazınġ 116a/6, cāyinġda 116a/8, arķanġda 116b/5, leşkerinġ 116b/6, iḥsānınnınnı 117a/10, çākerinġge 117b/10, fermānınnınnı 119b/2, himmetinġni 119b/7, siriştinġdin 120a/1, himmetliginġni 120a/2, mālınġdın 120a/8, eṭrāfinġ 120a/8, ḥarīdārınġ 121a/10, hem-pīşelerinġdin 121a/10, hünerinġdin 121a/12, rızķınġ 121a/12, şöhetinġ 121b/4, pādşāhınġğa 121b/8, karzınġ 121b/13, bolmaķınġnı 126b/6.

(i)nġ/+nInġ (ilgi hāli eki):

avlamaknınnı 1a/1, oynamaknınnı 1a/2, 41a/5, 53b/10, tapmaknınnı 1a/3, 57b/6, 96b/4, kılmaķnınnı 1a/3, 1a/8 (2), 1a/9, 1a/9-10, 1a/10, 1a/12, 3b/7, 5a/10, 37a/4, 47b/5, 52a/9,

57a/3, 61b/9, 68a/10, 68b/9, 73a/7, 79b/9, 80b/3, 84b/1, 87a/4, 93a/9, 98a/6, *saqlamaknıñğ* 1a/4, 57b/6, 60a/9, 60a/11, *almaknıñğ* 1a/4, 1a/5 (2), 1a/6, 62a/5, 62a/13, 67a/5, 69a/1, 71b/11, 75a/12, *ferzendnıñğ* 1a/6, 7a/10, 73a/7, 73a/8, *bilmeknıñğ* 1a/6, 1a/11, *tutmaknıñğ* 1a/7, 5a/7, 72b/5, 75a/12, 77a/2, 77a/7, 79b/6, 79b/8, 97b/9, 97b/13, *güneh-kârlarnıñğ* 1a/8, *tarıkasınıñğ* 1a/12, *bolmaknıñğ* 1a/13, 1b/1, 1b/2, 1b/3, 43a/2, 106a/9, 107a/6, 108a/5, 116b/13, 128b/3, *başlamaknıñğ* 1b/2-3, *dihkâncılıknıñğ* 1b/4, 120b/12, *tonumaknıñğ* 1b/5, 7a/8, *tonulmaknıñğ* 1b/9, *kéternıñğ* 2a/2, *cihännıñğ* 2a/3, 17a/5, 34b/1, 55b/2, 93b/4, *te^cälānıñğ* 2a/4, 2a/12, 4a/6, 4a/13, 6a/9, 6b/8, 6b/11, 6b/13, 7a/5, 7a/7, 11a/12, 25a/8, 34a/13, 46a/3, 46a/6, 58b/5, 74b/6, 85a/9, 86a/10, 90a/6, 96b/8, 114a/7, 116b/11, 117a/12, 118b/12, 122a/13, *Āferīde-kār-ı ^cālemnıñğ* 2a/6, *özünğnıñğ* 2a/11, 10a/12, 12b/8, 16b/12, 25b/12, 42a/9, 42a/10, 57b/9, 60a/5 (3), 61b/12, 82a/12, 83a/3, 88b/5, 92b/1, 107b/1, *anıñğ* 2b/4, 3a/1, 3a/3, 3a/6, 3b/12, 4b/9, 5b/4, 5b/7, 5b/8, 8a/5, 9a/12, 10a/1, 11a/2, 12a/3, 12b/6, 13a/3, 13b/11, 14b/4, 15b/13, 16a/5, 16a/6, 16a/11, 17b/13, 18a/1, 18a/3 (2), 18a/7, 18a/10 (2), 18b/12, 19a/3, 19b/9, 23a/2, 24b/4, 25b/7, 29a/10, 29a/12, 30a/4, 30b/6, 30b/9, 31a/11, 35a/3, 36b/4, 42a/5, 42a/10, 43a/3, 43a/8, 43a/10, 44b/3, 44b/5, 47b/2, 48a/5, 49a/2, 51b/9, 51b/10, 52a/5, 52a/6, 52b/4, 52b/6, 54b/4, 54b/6, 55b/3, 55b/9, 56a/1, 57a/10, 57a/11, 60a/11, 62a/7, 64b/12, 65a/4, 65a/9, 66b/1, 66b/11, 67a/5, 69a/3, 70a/12, 70b/1, 71b/9, 72a/8, 72a/11, 72b/2, 75a/1, 76a/2, 76a/3, 77a/5, 77a/12, 78b/9, 79a/12, 79b/6, 79b/7, 79b/11, 79b/12, 79b/12, 80a/4, 81a/4, 81b/3, 81b/11, 82a/6, 82b/10, 84b/2, 84b/13, 92b/11, 93a/11, 95a/12, 97a/2, 97b/7, 98a/1, 98a/10, 98a/11, 98b/1, 98b/9, 98b/10, 101a/10, 101b/13, 104a/5, 104b/6, 104b/10, 105b/12, 107a/10, 107b/10, 107b/13, 108a/3, 108a/11, 108b/10, 109b/3, 110b/6, 111a/4, 112a/10, 113a/7, 113a/11, 113b/9, 115a/2, 115a/4, 116b/3, 119a/2, 119a/3, 119a/7, 119b/3, 120b/1, 120b/9, 123a/9, 125b/3, 126a/7, 127a/5, 127a/12, 127b/10, *ékkiliknıñğ* 2b/8-9, *sénıñğ* 2b/10, 4a/8, 4a/9, 5b/11, 5b/13, 6a/1, 7a/13, 8a/10, 10a/11, 10b/7, 10b/8, 12a/6, 14b/3, 14b/5, 14b/6, 18a/2, 18a/6, 20a/13, 21a/13, 22a/6, 22b/11, 24a/11, 30a/10, 32b/11, 34a/5, 35b/11, 37a/8, 37a/9, 37b/9, 38a/13, 39a/8, 40a/1, 40a/13, 40b/6, 43b/11, 44b/3, 47a/13, 53b/4, 54a/11, 55b/11, 61a/8, 61a/13, 65b/12, 66a/2, 67b/11, 68b/5, 68b/12, 72a/1, 72a/11, 73a/1, 74a/10, 74a/11, 77a/3, 77b/5, 78a/6, 79b/7, 81a/8, 81a/11, 81b/4, 81b/11, 82a/4, 84a/2, 85a/13, 85b/7, 85b/10, 87b/3, 91a/6, 103b/12, 110a/5, 110a/7, 111b/7, 113a/8, 113b/3, 113b/10, 114a/3, 114b/11, 115a/4, 115a/9, 115a/10, 116a/7, 116a/12, 116b/6, 116b/7, 117a/10, 117b/4, 119b/1, 121a/13 (2), 121b/11, 126b/5, *ibermeknıñğ* 2b/12, *nı^cmetnıñğ* 3a/1, 3b/12-13, 6a/10, *yémeknıñğ* 3a/7, 33b/12, 33a/6, 34a/8, *başlağuçılarnıñğ* 3a/13, *bérgüçınıñğ* 3a/13, *peygamberlerınıñğ* 3b/1, *hemmelerınıñğ* 3b/2, *nı^cmetlerınıñğ* 3b/3, *nı^cmetınıñğ* 3b/7, 3b/8, *üçınıñğ* 4a/2, *Hudānıñğ* 4a/9, 4a/10, 6a/2, 6a/3, 7a/8, 12b/2, 42b/7, 108b/8, 126b/3, *anıñğda* 4b/1, 5a/3, 9a/11, 10a/1, 56b/5, 59a/6, 100b/11, 101a/5, 101a/6, 101a/8, 119b/8, 122b/3, 128a/4, *bī-dīnnıñğ* 4b/3-4, *^cazze ve cellenıñğ* 4b/5, 6a/7, 8a/11, 20a/7, 29a/5, 50a/5, 119a/10, *namāznıñğ* 4b/7, 4b/9, *rūzenıñğ* 4b/13, *tartğannıñğ* 5a/2, *kişınıñğ* 5a/8, 9a/11, 12b/3, 13a/5, 14b/13, 17b/10, 17b/11, 20a/3, 20a/5, 20b/3, 21a/5-6, 23b/5, 24b/6, 29b/13, 31a/9, 33b/3, 33b/6, 33b/9, 34a/12, 40a/8, 40b/3, 42b/8, 43b/5, 44b/6, 47a/8, 49b/2, 56a/1, 56a/9, 58a/12, 58a/13, 60a/4, 60a/5, 60b/7, 66a/11, 66b/10 (2), 67b/2, 68b/5, 69b/7, 72a/12, 78a/3, 79a/8, 83a/7, 84a/8, 84a/13, 85b/5, 88a/7, 90b/10, 91a/1, 92a/5, 92a/6, 93a/8, 95a/9, 95b/13, 96a/9, 96b/10, 97b/4, 102a/12 (2), 104a/3, 104a/4, 104a/11, 107b/4, 109a/13, 114b/9, 118a/12, 120b/1, 123a/12, 123b/1, 126a/12, 128a/11, 128b/4, 128b/7, 128b/12, 128b/13 (2), *lezzetlernıñğ* 5a/11, *hācınıñğ* 5b/4, *Buḥārānıñğ* 5b/5, *hemmenıñğ* 5b/6, 34a/3, 47a/10, 55b/2, 123b/13, *ménıñğ* 5b/11, 6a/1, 8a/1 (2), 11b/13, 12b/2, 14a/4, 16a/4, 17a/3, 18b/6, 19a/1, 19a/12, 19b/8, 20b/11,

23b/13, 24a/1, 25a/8, 25a/9 (3), 25a/12, 31a/11, 31a/12, 33b/8, 36a/12, 38b/6, 38b/9, 38b/12, 41b/13, 42a/4, 45b/13, 46b/8, 49b/11, 52b/12, 52b/13, 54a/5, 56a/2, 62b/12, 74b/11, 79a/2, 81a/2, 81a/9, 81a/11, 81b/6, 82b/8, 82b/9, 84a/1, 84b/13, 85b/11, 90b/8, 90b/9, 91a/6, 91a/7, 91b/8, 102a/10, 110a/1, 110a/4, 111a/13, 112b/2, 112b/3, 112b/6, 118a/11, 126b/5, *ékkimizniñg* 5b/11, *mihmānniñg* 6a/4, 37a/5, 38a/13, 38a/13, 40a/4, *hacniñg* 6a/10, 6a/11, 7a/1, *öziniñg* 6b/1, 15a/11, 23a/6, 68a/12, 93b/10, 106b/11, 124b/9, *ķavmniñg* 6b/2, 22b/12, 78a/10, 119a/13, 122a/5, 126a/6, *pādšāhniñg* 6b/7, 21b/11, 46b/1, 46b/5, 80b/6, 80b/13, 81b/1, 85a/11, 106b/2, 108a/4, 108b/4, 109a/1, 109a/3, 113a/7, 114b/7, 115a/3, 117a/2, 118a/13, 119a/3, 121b/9, *zekātniñg* 7a/1, *bendeniñg* 7a/6, *ananñg* 7a/7, *ananñg* 7a/8, 7a/11, 7b/2, 7b/3, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 8a/12, *neslniñg* 7a/9, *peder ü māderniñg* 7a/11, 7a/13, 7b/8, 8a/4, 8a/10, *Perverdigārniñg* 7a/13-7b/1, *ulü'l-emrniñg* 7b/4, *emrniñg* 7b/4, *şalla'llāhu °aleyhi ve sellemniñg* 7b/9, 20a/7, 101b/10, 126b/8, *hazretniñg* 7b/9-10, *anıñgdın* 8a/8, 13b/12, 20b/13, 22b/7, 26b/10, 30b/9, 36b/8-9, 71b/7, 78a/2, 79b/8, 87a/7, 88b/11, 93a/7, 101a/4 (2), 106b/1, 107b/1, 111a/5, 114b/3, 120a/7, *ādemīniñg* 8a/8, 48a/6, 50b/3, 62a/11, 65a/6, *dirahtniñg* 8a/9, *zebūnniñg* 8b/4, *hünerniñg* 8b/10, 8b/11, 9b/10, 9b/13, 94a/11, *günerniñg* 8b/11, *neseblerniñg* 9a/10, *hünerlerniñg* 9a/13, *ādemniñg* 9b/1, 9b/2, 9b/3, 47b/7, 48a/5, 58b/4, 62a/9, 62b/1, 62b/7, 69a/2, 69a/8, 74a/5, 98a/8 (2), 98a/9, 102b/2, *bedenniñg* 9b/5, 14b/4, 98a/13, 98b/10, *sözniñg* 9b/10, 18a/12-13, 20a/11, 21a/11, 23b/13, 24a/2, 88b/13, 89b/7, 98b/4, 103b/13, *halāyıkniñg* 10a/11, 27a/4, 30a/13, 35b/10, 36b/12, 44a/1, *élniñg* 10a/12, *yamanlıknıñg* 10b/5, 10b/10, 15a/9, *deryāniñg* 11a/10, *kimeçiniñg* 11b/6, *nānniñg* 12a/9, *dervāzesiniñg* 12a/13-12b/1, 28b/9, *işleriñg* 13a/2, *aħmakniñg* 13a/4, *hüner-mendleriñg* 13a/13, 13b/2, *obdanlıknıñg* 14b/9-10, 15a/8, *yaşlılıknıñg* 14b/10, *şermgīnlıknıñg* 15a/6-7, *şermniñg* 15a/7, *bī-şermniñg* 15a/7, *yamanniñg* 15a/13, 41b/9, 69a/11, *yaşşınıñg* 15a/13, *buğdayniñg* 15b/1, *°avāmü'n-nāsnıñg* 15b/8, 32b/11, *cāhillerniñg* 15b/8, *sizniñg* 15b/11, 15b/13, 20b/8, 37b/6, 39a/5 (2), 60b/12, 92a/6, 113b/4, 118b/12, *āzārniñg* 16b/4, *Husrev Pervīznıñg* 16b/13, *Büzürcimihürniñg* 17a/1, 21b/10, 21b/10-11, *élçiniñg* 17a/4, *cem°niñg* 17a/8, *°ālemniñg* 17a/12, 32a/11, 32a/12, 62a/2, 74a/5, 85b/10, 108a/2, 119a/8, 122a/3, *sözlemekniñg* 18a/11, *Emīr Ebu's-Sevādnıñg* 18b/6, 18b/12, 19b/6, *rahmetu'llāhi °aleyhniñg* 18b/8, *şehriniñg* 19a/4, 23a/9, 37b/10, *ķaysınıñg* 19a/8, 124b/3, *pādşāhlarıniñg* 119b/11, *olarıniñg* 19b/2, 27b/10, 78b/8, 96a/6, 119b/11, 126a/6, *ķurtniñg* 19b/3, *dünyāniñg* 19b/13, 115a/7, *dostuñg* 20a/3, 77b/10, 77b/12, *°ulemālarıniñg* 20a/8, 126a/8, *tüşiniñg* 20b/8, *tüşniñg* 20b/13, *emīrül-mü°minīniñg* 21a/1, *tūtīniñg* 21a/13, *Husrevniñg* 21b/9, *işniñg* 22a/4, 39a/1, 50a/2, 52a/12, 81b/3, 82b/13, *sözünñg* 22a/12, *maķsadniñg* 22b/4, *ayıtguçınıñg* 22b/9, *halkniñg* 22b/11, 27b/5, 27b/11, 34b/2, 42b/6, 57b/8, 72b/2, 89b/11, 124b/13, *Şāhib Halīlniñg* 23a/10, 23b/4, *İmām Şāfi°iniñg* 23a/11, 23b/8, *şehrniñg* 23a/12, 23b/6, 67b/8, *uluğınıñg* 23a/12, *müftiniñg* 23b/4, 24a/7, *seyyidniñg* 23b/13, 24a/3, *ékkiniñg* 24a/7, *cününniñg* 24a/10, 28a/12, *pādşāhlarıniñg* 24b/10, 28a/4, 52a/11, 76a/8, 106a/9, 108a/7, 117b/11, 119a/7, *hemmesiniñg* 24b/9, *hükemālarıniñg* 24b/10, 28a/4, 108a/4, *köziniñg* 24b/11, 64a/8 (2), 70b/1, *Nüşīrevān-ı °ādilniñg* 25a/1, 25b/1, 28a/2, *haleflerniñg* 25a/2, *Nüşīrevānnıñg* 25a/3, *tahtniñg* 25a/4, *öyniñg* 25a/5, 50b/11, 128a/12, *lahtniñg* 25a/11, *işleriñg* 25b/2, 26b/12, *zamāneniñg* 26a/3, 28a/6, 74b/5, 87b/4, *gedāynıñg* 26a/8, *ķomçaķniñg* 26a/13, *birevniñg* 26b/7, *içmekniñg* 26b/11, 34a/9, 34a/9-10, 34a/10, *özgelerniñg* 27b/3, 68b/4, *hikmetniñg* 28a/3, *yigitlikniñg* 28a/7, 30a/13, *pīrlerniñg* 28a/8, 30a/3, *ķarılarıniñg* 30a/2, *cümleniñg* 30a/10, *pīrlıknıñg* 30b/1, 31a/11, *°ömrniñg* 30b/4, *āsmānnıñg* 30b/12, *lezzetiniñg* 31a/5, *şatunıñg*

31a/6, közümninî 31a/10, düşmenninî 31b/1, 54b/12, 54b/13, 80a/3, 82a/10, 115a/5, *peder-i büzürg-vârimninî* 31b/6, *yérninî* 32a/9, *anasınınî* 32b/1, 72b/6, 75b/13, 102b/2, 102b/5, 102b/6, *düşmeninîninî* 32b/10, 79b/13, *sâ^catninî* 33a/2, 50a/10, 102b/3, *tutmağninî* 33a/10, *uluğlarınî* 33b/12, 51b/3, 74b/10, 74b/12, *keremninî* 34a/1, *ta^cām^cıninî* 35a/4, *mey-perestlerninî* 35a/9, *yégenninî* 35b/5, 114a/5, *mey-h^vār^clık^cıninî* 35b/8, *kéçeninî* 35b/10, *dīvār^cıninî* 36a/2, *müsāfir^cıninî* 36a/4, *piyāleninî* 36a/6, *ékkilesininî* 36a/10, *kündüzkininî* 36b/3, *izdegüçilerinî* 37a/9, *mīveninî* 37a/12, *ehl-i himmetlerninî* 37b/7, *kişilerinî* 37b/8, *şāhib-i hāneninî* 37b/12, 40b/2, *mihmānlarnınî* 38a/2, *semā^cıninî* 38a/6-7, *şarāb^cıninî* 38a/8, *tayağınınî* 38a/9, *Mukleninî* 38b/1, 38b/5, 38b/7, 38b/11, 39a/7, *Manşūr Temīmīninî* 38b/2, *Başranınî* 38b/2, *halīfeninî* 38b/3, 109a/12, *dīvānelikninî* 39b/1, *siyāsetninî* 39b/1, *güneh-kār^cıninî* 39b/9, *séninîdür* 39b/11, *dīvānelikninî* 40b/12, *fi^cllerninî* 41a/7, *mutāyebeninî* 41a/9, *radıya'llāhu^c an^chāninî* 41b/12, 76b/8, *behiştīlerninî* 42a/1, *duzāhīlerninî* 42a/1, *pīr-zen^cıninî* 42a/7, *‘ādetlerninî* 42b/7, *‘āşıklık^cıninî* 42b/13, *ta^cıninî* 43a/4, 43a/6, 44a/9, 122b/4, *yigitlerninî* 43a/8, *firāk^cıninî* 43b/9, *‘āşık^cıninî* 43b/9, *ma^cşūk^cıninî* 43b/12, *körmekninî* 44a/7, *könğül^cıninî* 44a/9, *ağrı^cıninî* 44b/8, *ādemī-zād^cıninî* 44b/13, 122b/5, *sevdā-ger^cıninî* 45b/1, 94b/6, 94b/12, *emīr^cıninî* 45b/5, 45b/8, 54a/1, 54a/3, *gedāninî* 45b/10, *bendelerininî* 46a/3, 119a/10, *Sultān Mes^cūd^cıninî* 46a/9, 118b/2, *muhabbetninî* 47a/3, *mücāma^catninî* 48a/9, *ka^cnninî* 48a/11, *barmağ^cıninî* 48b/2, *hammām^cıninî* 48b/6, 49a/8, *savuk^cıninî* 48b/13, *Rūmninî* 49a/11, *uykulamağ^cıninî* 49a/11, *mürdeninî* 49b/8, *sözününî* 49b/10, *tenninî* 50b/13, *cānverlerninî* 51a/13, *uykulağ^cannınî* 51b/10, *ölüğ^cıninî* 51b/1, *uykununî* 51b/12, *tirigninî* 52a/2, *tebāreke ve te^cālāninî* 52a/4, *ehl-i hükümetlerninî* 52a/11, *atamnınî* 52b/12, 74a/2, *‘amekimninî* 52b/13, *yüz-bānnınî* 53b/7, *‘Amr bin Ley^cşninî* 53b/13, *Horāsānnınî* 54a/7, 111a/2, *meydānnınî* 54a/10 (2), *ağ^cıninî* 54a/12, 69a/2, 69a/9 (2), 69a/10, 69b/13, 70a/5, 70a/8, 70a/10, 71b/7, *soğmağ^cıninî* 54b/1, *ér^cıninî* 55a/4, *Müselmānnınî* 55a/13, 56b/8, 75b/6, *hūn-ı nā-hağ^cıninî* 55b/6, 55b/8, *bizninî* 56a/3, 85a/9, 125a/13, *bīgāneninî* 56a/4, *hānedānnınî* 56a/4, *mü‘ekkilninî* 56a/6, *leşkerninî* 56a/13, 81b/4, 115b/9, 117a/11, *kulğ^cannınî* 56b/7, *murād^cıninî* 56b/7, *bed-bahtlık^cıninî* 57b/10, *fağ^cırlerninî* 58a/6, *bī-hācetlik^cıninî* 58a/10, *ādemlerninî* 58a/13, 58b/2, 60a/4, 104b/4, 105a/2, 107b/3, *ahvālininî* 58b/2, *şıfat^cıninî* 58b/3, 122b/1, *āfetninî* 58b/10, *nā-murād^clık^cıninî* 58b/10, *çerāğ^cıninî* 58b/13, 59a/1, *isrāf^cıninî* 59a/4, *rızğ^cıninî* 59a/5, *ādemlik^cıninî* 60b/1, *emānetninî* 61a/7, *saklağ^cannınî* 61a/12, *özüm^cıninî* *ér^cdi* 61a/13, *kıyāmetninî* 61b/4, *özüm^cıninî* 61b/7, 95a/6, *hūbluk^cıninî* 61b/12, *emīnlerninî* 62a/2, *‘ilmininî* 62a/11, 87b/12, *cinsninî* 62b/2, 64a/13, 122a/6, *baş^cıninî* 62b/9, *bedenininî* 63a/3, *kollarınınî* 63a/10, 63b/2, 69b/4, *pāyçesininî* 63b/10, *közlerininî* 64a/7, *cinsininî* 64b/1, 64b/11, *bularınınî* 64b/1, 87a/13, 87b/1, 99b/8, 100b/2, 102a/8, 102a/10, 103b/13, 123a/10, *tāyifesininî* 64b/3, *Hindū-beçeninî* 64b/6, *Hindūnunî* 64b/11, *tāyifeninî* 65a/2, 78a/8, 122a/4, 126b/11, *dedek^cıninî* 65a/7, *beşereninî* 65a/10, 98b/11, 98b/12, *köz^cıninî* 65a/11, *verem^cıninî* 65a/11, *fişāneninî* 65a/12, *ağrı^cık^cıninî* 65a/13, *burnununî* 65b/1, *dāğ^cıninî* 65b/4, *ağrı^cık^cıninî* 65b/7, *yol^cıninî* 65b/9, *işlerninî* 65b/10, *‘ıyāl^cıninî* 66b/7, *‘ākıllık^cıninî* 67b/3, *tāyifelerninî* 67b/13, *mağalleninî* 68a/6, *ğayrınınî* 68b/5, *yıl^cıninî* 68b/7, *yér^cıninî* 68b/8 (2), 68b/13, *dihğānnınî* 68b/12, *obdānnınî* 69a/11, 69a/12, *kulağ^clarıninî* 69a/13, *kulağ^cıninî* 69b/1, *boynununî* 69b/1, *igekininî* 69b/2, *kākülüsününî* 69b/2, *yanınınî* 69b/6, 69b/10, 71b/7, *‘illetninî* 70a/5, *gaçanınî* 70a/7, *tuvağ^cıninî* 70b/8, 70b/10, *kol^cıninî* 71a/2, 71a/3, *futununî* 71a/2, *Ağmed Firīğūnnınî* 71a/6, *keselninî* 71a/12, 87b/10, 99a/1, 99b/2 (2), 99b/3, 99b/4, 99b/8, 100a/11, 100b/4, 101a/10 (2), 101a/11, 101b/2, *mīrās-h^vālarınî*ğga 71b/9,

hatunni 72a/3, 118b/13, *dārāni* 72a/9, *qaranı* 73a/4, *haqlarını* 73a/8, *mīrāşni* 74b/1, *atasını* 75a/3, *munı* 75a/4, 107a/13, 115b/13, *şalāhni* 75a/12, *bérmekni* 75a/13, *bedeni* 75b/2, *oğlunı* 75b/4, *balanı* 75b/10, 75b/12, 76a/2, *Yezdücürdni* 76a/5, *rağıya'llāhu* *anhnı* 41b/12, 76a/13, *Arabni* 76a/12, *perdeni* 76b/1, *peygamber-i Hudāni* 76b/7, *yaŋılamaknı* 77a/12, *dostnı* 77b/10, 78a/11, 82a/3, *nāni* 78a/6, *menzili* 78b/9, *şāni* 78b/11, *aldamaknı* 79b/4, *némerseni* 79b/5, *leşkerini* 80b/9, 80b/13, *şafını* 80b/9, *sipeh-sālārlarını* 80b/9-10, *haşmnı* 80b/13, *kuvvetini* 80b/13, *anamnı* 81a/3, *amekini* 81a/3, *Faḥru'd-devleni* 81a/3, *yanmaknı* 82b/4, *cenāzeni* 82b/6, *acizlerni* 83a/1, *cādūluknı* 83a/5, *uķūbetni* 84a/12, *hemmemizni* 84b/3, *Ḥazret-i Mu'āvīyeni* 85a/6, *zālimni* 85a/13, 119a/7, *kerimliknı* 85b/1, *hācet-mendni* 85b/4, *hācetni* 85b/4, *öltürülgüçini* 85a/8, *esirlikni* 85b/8, *boluşnı* 86a/12, *nā-dānnı* 86b/5, *sözlerini* 86b/8, *ayıtganımnı* 86b/12, *éşitgeni* 86b/13, *kitābnı* 87a/5, *birini* 87a/13, 87b/4, *ilmni* 87b/6, 87b/11, 88a/10, *kéltürmekni* 88a/1, *üstādnı* 88a/10, *halklarını* 88b/6, *rāvini* 88b/7, *avāmnı* 90a/1, *kürsini* 90a/2, *da'vā-yı bī-delīlni* 90a/9, *gürühni* 90a/11, *mazlūmnı* 90a/13, *kāđini* 90b/3, 90b/7, 91b/9, 92a/2, 92b/10, 96a/8, *kenīzekni* 91a/1, 91a/5, *dād-h'āhnı* 92b/3, 92b/11, 114b/5, *dünyālıkni* 92b/10, *aklnı* 93b/5, 123b/3, *sevdā-gerlikni* 94a/12, 95a/3, *satıgcnı* 94b/6, 94b/8, *aşlını* 95a/5, *aşlmnı* 95a/7, *kārvānnı* 95b/2, 95b/3, *metā'ını* 95b/3, *seferini* 96b/4, *rahmetini* 96b/8, *işlerini* 96b/9, *tarīkalarını* 97a/13, *ilm-i tıbnı* 98a/7, *māddeni* 98b/1, 98b/2, *şüretni* 98b/1, 123b/12, *mizāclarnı* 98b/3, *sékkizni* 98b/4, *tabī'ini* 98b/8, *kuvvetni* 98b/9, *fi'lni* 98b/9, *mizācnı* 98b/10, 98b/11, *şehvetni* 98b/13, *tabī'atnı* 99a/2, *Buḳrātnı* 99b/9, 99b/13, 100a/4, *kesellerni* 99b/13, *balgāmnı* 100a/13, *bolgānnı* 100b/9, 100b/10, 101a/1, 101a/9, *yétgeni* 100b/11, *kārūreni* 100b/13, 101a/1, *peygamber-i mürselni* 101b/9, *ilm-i hendeseni* 101b/11, *hükmnı* 102a/1, *sitārelerini* 102a/2, *burclarını* 102a/5, *şacirlerini* 103a/10, *meşāyihnı* 103b/2, *beytni* 103b/8, *memdūhnı* 104a/7, *ehl-i vecdnı* 104b/7, *muṭriblerini* 105a/11, *hünerini* 105b/4, *éşitgüçini* 105b/4, *mestlerini* 105b/10, *Fazūlnı* 106b/5, *memleketni* 106b/5, *Deymelini* 106b/8, 106b/11, *öltürmekni* 107a/2, *h'ācesini* 107a/8, *Rev'ni* 107a/10, *kātibni* 109b/11, *sulṭānnı* 110a/12, 110b/12, 118a/3, 118a/7, *béglerini* 110a/13, *nāmenin* 110b/1, 110b/2, 111b/11, 112a/4, *Ḥ'āce Ebūbekr Kuhtānini* 110b/6, *Bağdādnı* 110b/9, *Sāmānilerini* 111a/3, *Cürcānnı* 111a/6, *Maverāü'n-nehrni* 111a/9, *anını* *buyruğıda érdi* 111a/9, *Abdü'l-Cebbārnı* 111a/9, 111a/13, 111b/1, 111b/3, 111b/4, *Bū Alīni* 111a/11, 112a/3, *Ebū Alīni* 111a/12, *Emīr-i Ḥorāsānnı* 112a/2, *yasavulnı* 112a/11, *büzürgni* 112b/11, *Şāhib-hānnı* 113a/9, *müzevvirliknı* 113b/3, *halkını* 114a/7, *vezirliknı* 114a/9, 115b/2, *şahrāni* 114b/7, *pādşāhnı* 115a/6, *sipeh-sālārliknı* 115b/3, *kaçkannı* 116b/1, *Sulṭān Maḥmūdnnı* 116b/1, 117b/13, 119b/2, 119b/7, *vezirni* 117a/1, 117b/1, 117b/2, *ra'ıyyetni* 117a/11, *möşükni* 117b/2, *yavuklarını* 117b/3, 117b/4, *éşitmegeni* 118a/13, *dādnı* 119a/7, *bī-dādnı* 119a/8, *pādşāhlarını* 119b/11, *pādşāhlıkni* 120b/5, *uylarını* 121a/3, *tarıydurgannı* 121a/6, *āletni* 122b/4, *aşlını* 122b/4, *birbirini* 122b/10, *otnı* 122b/11, *sunı* 122b/11, *āftābnı* 123a/1, *tābāyi'ni* 123a/5, *ulvini* 123a/11, *kimerseni* 123a/13, 123b/2, *cānnı* 123b/1, *cānını* 123b/3, *feyzni* 123b/5, 123b/9, *civān-merdlikni* 124a/12, 125b/13, *Müselmānlarını* 124b/9, *mü'minni* 124b/12, *ayyārlarnı* 125a/10, *nā-civān-merdnı* 125b/2, *ayyārni*

125b/10, *fetvānıñ* 126a/13, *tarīkanıñ* 126b/4, *dervīşliknıñ* 126b/13, *taşavvufnıñ* 127a/1, 127b/1, *birinıñ* 127a/4, *karakçılarınıñ* 127a/6, *şūfınıñ* 127a/8, *eşrefınıñ* 127a/10, *meşāyınñnıñ* 127b/1, *nefsnıñ* 127b/4, *evliyānıñ* 127b/10, *tevḥīdnıñ* 127b/13, *cem^ciyyetnıñ* 128b/5, *cem^cnıñ* 128b/11, 128b/12.

-(I-U)p (öğrenilen geçmiş zaman eki):

fermān kılıp érđi 3b/9, *ādet kılıp érđinğ* 9b/9, *örđenip érđi* 11a/3, *kāmil bolmap érđi* 11a/5, *dép érđi* 11b/11, 91b/6, *olturup érđi* 15b/9, 33b/5, *barıp érđim* 18b/12, *eşitip érđim* 21a/4, 33b/4, 120a/10, *yatıp érđi* 21a/6, *nikāḥ kılıp érđim* 24a/3, *tapmap érđi* 31a/2, *körmep érđi* 31a/4, 31a/5, *çıķıp érđi* 31a/7-8, *aytıp éđim* 35a/7, *ötüp érđi* 45b/8-9, *bérıp érdiler* 46b/3, *yétip érđi* 50a/8, *turup érđi* 51a/4, *emānet bérıp érđinğ* 61a/2, 61a/5, *örgetip éken* 74a/3, *karār tafıp érđi* 75a/5, *yétgürüp érđi* 81b/6, *olturup érdük* 91a/3, *dép érđim* 91a/10, *bérıp érđinğ* 91b/2, *bérıp érđim* 91b/2, *bérıp éken-sén* 91b/3, *mu^cāmele kılıp érđi* 94b/1, *yétip érđi* 97a/7, *beyān kılıp érđim* 99a/9, 103a/2, *tüşüp érđi* 109a/6, *siyāset kılıp érdiler* 110b/9, *aytıp érđi* 112b/11, *kirip érđi* 113b/1, *āmil kılıp érđi* 118a/1, *naşīb bolup érđi* 124a/3, *naşībe bolup érđi* 124a/5, *olturup érdiler* 125a/9.

-(I-U)p (zarf-fiil eki):

bolup 2b/3, 2b/13, 4a/7, 17a/6, 17b/8, 18a/3, 18a/11, 19a/12, 23a/4 (2), 25a/4, 26a/2, 26a/13, 31b/12, 32a/5, 33b/11 (2), 34a/4, 42a/3, 43b/5, 43b/13, 50a/7, 54a/13, 55b/5, 57b/3, 65a/10, 65b/5, 65b/4, 66a/8, 66b/12, 70a/3, 70b/1, 70b/7, 71a/10, 75b/3, 77b/13, 78b/8, 80b/3, 94b/5, 97a/11, 100b/7, 100b/11, 100b/13, 101a/3, 103b/3, 105b/3, 110a/6, 112a/6, 112a/11, 118a/8, 118b/13, *tonup* 3b/1, 68b/9, 104a/3, *dép* 3b/9, 3b/10, 8a/2, 11b/3, 11b/7, 11b/10, 12a/13, 12b/7, 16a/9, 16b/11, 17a/4, 19a/13, 20b/12, 21a/3, 25b/4, 28b/12, 37b/3, 38b/10, 40a/5, 40b/3, 41b/7, 45a/9, 56a/9, 57b/5, 61b/7, 66b/1, 72b/13, 73b/6, 75b/5, 76b/11, 78b/10, 81b/7, 83a/8, 89b/8, 90b/2, 91a/12, 92a/1, 92a/4, 92a/9, 92a/12, 94b/12, 97a/10, 106b/7, 106b/10, 108b/2, 110b/9, 111b/10, 112b/10, 115a/3, 116a/2, 116b/6, 118a/6, 122a/1, 122a/11, 127a/8, *kılıp* 4a/5, 4a/6, 12b/1, 15b/5, 15b/11, 17a/12, 17b/1, 19a/2, 19a/3, 19b/3, 19b/5, 21a/7, 21a/9, 35b/1, 37a/2, 45b/10, 49a/5, 50a/11, 53b/2, 54a/2, 56a/6, 58a/5, 59b/12, 60b/8, 62a/7, 67b/6, 73b/4, 74a/10, 75a/4, 76a/1, 76a/5, 76b/2, 79a/1, 82b/5, 82b/6, 94b/10, 103a/12, 103b/2, 105b/3, 106a/6, 106b/11, 107a/9, 109b/10, 109b/11, 110a/8, 110a/10, 110a/11, 110b/4, 110b/13, 112b/2, 112b/8, 112b/12, 114a/12, 115a/9, 115b/12, 116a/1, 116a/2, 116b/12, 118a/2, 118a/4, 118b/4, 118b/12, 121a/11, 122b/9, 126b/1, *toḥtap* 4b/2, 22b/13, 24a/8, 50b/10, 60b/13, 67b/5, 89a/10, 104a/12, 118b/5, 121a/4, *olturup* 5b/7, 23b/1-2, 23b/3, 23b/7, 33a/12, 38b/10, 89a/6, 91b/10, *körüp* 5b/10, 72b/6, 80b/1, 81b/9, 82b/8, 90b/10, 91b/6, *baķıp* 5b/10, 14a/9, 16a/9, 16a/12, 19b/6, 22a/11, 33b/3, 37a/10, 42a/11, 45a/3, 66a/11, 67a/7, 68b/7, 84b/13, 92a/5, 95a/12, 102b/6, 104a/4, 105b/4, 118b/9, *kézip* 6a/1, 6a/8, 82a/4, *çarlap* 6a/3, 11b/2, 39a/3, *çıķıp* 6a/7, 23b/7, 31a/6, 65b/10, 97a/7, 110a/5, *tutup* 6a/9, 30b/9, 32b/3, 45b/7, 50a/2, 54a/3, 65b/6, 80b/5, 107b/7, 108a/3, 111a/10, 112a/5, 118a/1, 118b/11, *ķopup* 8b/4, 36a/13, *ünüp* 10a/6, *aķıp* 11a/9, *éltip* 11a/11, 24b/4, 111b/12, 112b/4, 118a/8, 118b/8, *bérıp* 11a/11, 20b/5, 39a/9, 59b/10, 94a/8, 110a/2, 110b/13 (2), 111a/6, 114b/4, 119a/1, 121a/3, *kirip* 11a/12, 15b/10, 17a/2, 48b/13, 49a/1, 49a/3, 49a/12, 54a/11, 60b/6, 60b/9, 110a/11, 125a/9, *tüşüp* 11b/5, 115b/3, *barıp* 11b/7, 11b/10, 16a/9, 19a/5, 44a/7, 68a/7, 69a/3, 69a/4, 91b/13, 92a/3, 95b/6, 96b/11, 110a/8, 114a/9, 118a/5, 118a/7, 118a/11, 118a/12, 118b/7, *kéltürüp* 11b/7, 19b/6, 20b/12, 23b/8,

37b/11, 38a/1, 38b/3, 50b/7, 112a/8, 112b/10, *uzatıp* 12a/2-3, *çıkarıp* 13b/1, 82b/7, 91a/4, 114a/8, *körgüzüp* 14a/2, *yakıp* 16a/5, *ötüp* 16a/8, 24b/7, 29b/7, 80b/10, *kaynatturup* 16a/10, *kélip* 17a/1, 21b/13, 29b/7, 72a/10, 78b/12, 82a/11, 89b/8, 91b/9, 92a/4, 97a/7, 97a/11, 110b/7, 114a/13, 118b/6, 125b/5, *turup* 17b/8, 31b/13, 71a/5, 76b/1, 109a/3, *yanıp* 18b/8, 38b/9, 51b/6, 67b/5, 75a/8, 92a/2, 118a/5, 118a/7, *bağlap* 19a/2, *alıp* 19a/6, 19a/7, 28b/11, 31b/13, 33b/7, 40a/6, 40b/3, 45b/2, 45b/5, 45b/11, 47a/8, 47a/9, 49b/3, 59b/4, 59b/6, 60b/8, 60b/12, 61a/3, 61a/4, 61b/4, 71a/7, 73b/3, 75a/13, 75b/5, 76a/5, 78b/10, 80a/11, 82b/7, 91b/8, 91b/10, 94b/8, 95a/11, 95a/13, 96a/5, 97b/4, 100a/13, 111b/13, 112a/2, 116a/2, 118a/2, 118a/5, 118a/12, 119b/4, 127a/12, *karalap* 19a/6, 68b/6, *tégip* 19a/8, 54a/5, 54a/6, 73b/8, 116a/10, *sasıp* 19a/9, *çirtip* 19a/10, 34a/6, 92b/2, *éşitip* 19a/11, 42a/7, 76a/9, 91a/10, 108a/6, *basıp* 19b/3, 52b/7, *okup* 19b/6, 86b/8, 86b/9, 95a/12, *külüp* 19b/7, 115b/12, *sözletip* 20b/1, 20b/3, *çarlatıp* 20b/8, *kétip* 20b/11, 56a/7, *urup* 20b/12, *kuçağlap* 21a/6, *bilip* 21b/8, 23a/1, 24a/2, 26b/10, 31b/13, 67a/7, 67b/9, 74a/3, 82a/9, *yığlap* 23b/5, 90b/8, 91a/10, *açıglanıp* 23b/6, *toğulup* 24b/4, 24b/8, *koyup* 24b/4, 41a/13, 118b/11, *yétip* 24b/6, 35b/9, 53b/11, 117a/10, *aralaşıp* 24b/7, 83b/9, *tartıp* 28b/2, 37b/9, 58a/3, 73b/10, 81a/9, 85b/13, 87a/8, 89a/9, 91a/8, 103b/3, 110a/8, 125b/4, 125b/11, *asıp* 28b/10, 28b/12, 118a/12, 119a/1, *töküp* 28b/11, 28b/13, *köterip* 29a/7, *alışturup* 29a/9, 119a/13, 119b/3, *izdep* 29a/13, 117a/13, *fişip* 30a/4, *tökülüp* 30a/4, 30a/5, *alkıp* 32a/10, *yép* 33a/12, 33b/5, *salıp* 33b/3, 56a/5, 70a/11, 100b/5, 109a/3, 111b/2, *köterip* 33b/5, *yandurup* 33b/7, *kopup* 33b/7, *aldırıp* 34a/2, *saklap* 36b/12, *çırlap* 37b/11, 81a/10, *tafip* 38a/4, *éşittürüp* 42a/12, 89a/3, *tüşüp* 42b/4, *aytıp* 42b/13, 110b/12, 111b/5, 114b/4, *iberip* 45b/2, *arıtıp* 45b/7, *tapıp* 47a/3, 49b/7, 82b/9, *eylep* 47a/12, *yatıp* 49a/12, 118a/3, 127a/11, 127a/13, *uykulap* 49a/13, *yıkılıp* 50b/11, *basıp* 50b/12, 51a/4, 51a/5, *minip* 52b/4, *yürüp* 52b/12, *sokup* 54a/11, *kurutup* 56b/8, 100a/13, *ölüp* 57b/5, *koşup* 58a/7, 91a/9, 97a/4, *tilep* 59b/13, *saklap* 60b/2, 61a/11, *kıçkırıp* 60b/11, *tölep* 61a/9, *azgurup* 61a/9, *bilinip* 63b/9, *satıp* 65a/4, 67a/4, 72b/4, 91a/9, 91a/11, 92a/5, *sılap* 65b/6, *lanğşıp* 65b/9, *kaçıp* 66a/6, 118a/3, *çağlap* 67a/12, 102a/3, 102b/12, *sanğulatıp* 70b/12, *taşlap* 74a/1, 100a/9, *onğaylap* 73b/12, *yüklep* 77a/5, 110a/9, 110b/9, *kılışıp* 78b/12, *tayılıp* 80a/11, *körsetip* 80b/5, 92a/1, 95b/6, *bülep* 80b/11, *kaçurup* 80b/12, *fütüp* 81b/7, 110a/13, *koşulup* 82b/11, *anğlatıp* 85b/13, *yétgürüp* 90a/10, *köyüp* 90a/13, 91a/5, 128a/1, *yumalanıp* 90b/8, 91a/11, *tapturup* 92a/12, *hesāblaşıp* 94b/2, *irkeşip* 94b/6, 104a/11, *üleşip* 95a/9, *kıldurup* 96b/1, *fütip* 96b/11, *sağıp* 97a/3, *alıp* *kélür érdi* 97a/3, *sulap* 97a/6, *yağıp* 97a/7, *anğlap* 97b/8, *açıp* 100a/8, 110b/1, *urunup* 100a/9, *kéçikip* 100b/6, 100b/7, *olup* 103b/4 (2), *tohtatıp* 105a/5, 121a/11, *çalıp* 105b/2, *sınıp* 105b/9, *yırtılıp* 105b/9, *yumup* 109a/8, 109a/9, *yumulup* 109a/10, *turğuzup* 110a/10, *késip* 111b/1, 116a/4, *yup* 112a/6, *izdip* 114a/12, *tafip* 115a/3, *yıgıp* 118a/12, *cüftlep* 121a/2, *yötkelip* 125b/11, *mañgıp* 128b/2.

-(I-U)pdUr (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

yaratıpdur 1b/13, *béripdür* 3a/6, 58b/7, 60a/13, 99a/11, 122a/13, *kılıpdur* 3b/10, 4b/2, 44b/9, 108a/2, *ögürüpdür* 4b/3, *buyrupdur* 6a/5, *dépdür* 7b/3, 16a/7, 26a/12, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 27a/2, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27a/8, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/6, 27b/8, 27b/9, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 99a/11, *çıkarıpdur* 10a/6, *yétipdür* 10b/7, 16a/3, 16a/6, 17b/2, 42b/2, *olturupdur* 11b/6, *taşlapdur* 12a/5, *aytıpdur* 13b/13, 17a/10-11, 24a/5-6, 28a/11, 28b/2, 47a/11, 50a/3, 50b/1, 67b/11, 69a/4, 82a/13, 119a/8, *kélipdür* 15b/9, 16a/5, 41b/11, 69a/6, 86a/11, 96a/12, 110b/6, *körüpdür* 20b/13, *yatıpdur*

25a/4, 102a/6, *turupdur* 29a/2, *yölenipdür* 29b/7, *ötüpdür* 42b/13, *bolupdur* 44a/2, 58a/11, 64b/10, 113b/4, 124a/7, 124a/9, *kıla'lmapdur* 44a/4, *alıpdur* 50b/4, *kalıpdur* 53b/12, *tutupdur* 59a/3, *bilipdür* 62a/7, 112b/5, *tüşüpdür* 82b/10, 86a/5, 110a/7, *körsetipdür* 87a/3, *fütüpdür* 110a/12, 112a/4, *fütüpdür* 110b/2 (2), 110b/8, 110b/10, 112a/5, *fütümepdür* 110b/4, *barıpdur* 112a/8, *tusupdur* 122b/4.

-(I-U)pdUrlAr (çokluk üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

aytıpdurlar 2a/5, 2a/7-8, 5b/1, 6b/12, 8b/9, 9a/3, 9b/9, 10a/4, 10b/2, 13a/7, 14b/2, 15a/1-2, 15a/8, 15a/12-13, 15b/9, 16a/12, 20b/1, 22a/3, 30a/6, 32a/12, 34b/5, 40b/11, 41a/6, 43a/5, 57b/3, 57b/12, 67a/10, 67b/10, 71b/10, 74b/3, 77b/3, 78b/2, 78b/4, 80a/6, 82a/9-10, 83b/2, 86b/5, 87a/3, 89b/3, 93a/11, 93a/12, 94a/10, 94a/11, 96b/7, 97b/6, 106a/1, 117b/9, 124a/11, *dépdürler* 7b/4, 8b/2, 23a/1, 24b/10, 49b/1, 62a/1, 69b/9, 70b/3, 70b/4, 103a/8-9, 117a/2, *kéltürüpdürler* 7b/7, 11a/1, 16a/7, 16b/13, 20b/6, 21b/9, 28b/8, 38b/1, 39b/8, 45a/13, 106b/5, 123b/11, 125a/8, *oşşatıpdurlar* 10a/1, *fitüpdürler* 12a/4, *kılmapdurlar* 15b/8-9, 48b/7, 59a/3, *toğulmapdurlar* 17a/8, *kılıpdurlar* 20a/8, 33a/3, 48b/7, 72b/9, 78b/13, 128a/3, *éşitüpdürler* 24b/12, *fütüpdürler* 25a/5, 110b/1, 112a/10, *koyupdurlar* 33a/3, 104b/7, 104b/8, *démepdürler* 35b/12, *körmepdürler* 36b/1, *körüpdürler* 94a/6, *tapmapdurlar* 102a/1, *béripdürler* 103a/12, 105a/2, *yasapdurlar* 104b/6.

-(I-U)pdUrlAr (teklik üçüncü şahıs öğrenilen geçmiş zaman ekinin nezaket şekli):

aytıpdurlar 44b/11, 44b/13, 75b/11, 98a/4, 102b/3, 107b/3, *kılıpdurlar* 117a/5.

-(I)pdUr-mén/-(U)pdUr-mén (teklik birinci şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

éşitüpdür-mén 11a/1, 12a/12, 16b/13, 20b/6, 23a/10, 28b/8, 29b/6, 45a/13, 53b/12, 60b/2, 70b/4, 76b/11, 78b/9-10, 80a/9, 81a/1, 82b/3, 94a/13, 109b/13, *körüpdür-mén* 25a/3, 94b/13, *bolupdur-mén* 28b/4, *kılıpdur-mén* 39a/2, 55b/7, *aytıpdur-mén* 54b/8, 72a/1, 86a/3, 94a/7, *kéltürüp-mén* 91a/8, *örgeyipdür-mén* 106b/10.

-(i)p-sén (ikinci teklik şahıs öğrenilen geçmiş zaman eki):

salıp-sén 6a/8

-(i)p-siz (teklik ikinci şahıs öğrenilen geçmiş zaman çekiminin nezaket şekli):

dép-siz 23b/10, *bérip-siz* 95a/2.

+r- (isimden fiil yapma eki):

kışkargay 37a/9.

-(I-U)r- (fiilden fiil yapma eki):

körmes-mü-sén 1b/10, 5a/9-10, 15b/2, 17b/11, 43a/7, 58b/13, 80b/6, *körer-sén* 2a/3, 14a/9, 14a/10, 55b/3, 116b/3, *körsetgüci* 3a/2, *körmegil* 5a/4, 6b/10, 7b/6, 56a/12, 67a/9, 85b/9, 102b/9, 117a/4, 121b/11, *körmegenni* 5a/12, *körsenğ* 5a/12, 14a/8, 32b/2, *körer* 5b/1, 17b/11, 31a/3, 44a/5, 54b/8, *körge* 5b/2, 65b/11, 66a/6, 66a/12, 72b/9, 100a/3, 106a/4, *körüp* 5b/10, 72b/6, 80b/1, 81b/9, 82b/8, 90b/10, 91b/7, *köçürür-mén* 5b/12, *tüşürmegen*

7a/2, *kördüm* 7b/3, 12b/4, 15b/11, 30b/10, 51a/8 (2), *körüşmekge* 9a/6, *körmek* 9b/5, 30a/10, 44a/5, 44a/8, 44a/10, 51a/1, 65a/5 (2), 96b/6, 123a/6, *körerler* 9b/11, 14a/11, 29a/12, 62b/4, *körgil* 10b/6, 21b/3, 24a/11, 27b/2, 65b/6, 68a/3, 86a/13, 109b/6, 109b/7, *körsetür érdi* 11a/6, *körsetür* 66a/3, *körmegünçe* 11b/4, 76a/11, 117a/2, *kördi* 11b/6, 19b/6, 20b/7, 25a/4, 29a/2, 31b/9, 33b/6, 45a/6, 45b/5, 109a/9, 112a/4, 112b/10, *körsetgil* 12b/6, 22b/13, 24a/12, 39a/12, 74a/12, 80a/1, 81b/13, 115b/6, *körsettinğ* 12b/6, *körünür* 13b/12, 52b/3, 55a/4, 62a/6, 65a/6 (2), 65a/7 (2), *körgüzüp* 14a/2, *körse* 14a/10, 19a/7, 62a/7, 66a/8, 70a/7, 77b/6, 80b/1, 108a/1, *körmese* 16a/11, *körünüş* 17a/1, 17a/2, 110a/9, 110a/11, *körge* *érdim* 18b/9, *körgey-mén* 18b/9, *kördi érse* 18b/12, *körüpdür* 20b/13, *körüpdür-mén* 25a/3, 94b/13, *körgeli* 30b/5, 51a/9, 100a/6, 100a/7, 100b/3, 113b/1 (2), *körmep érdi* 31a/3-4, 31a/5, *köredurğan* 31a/9-10, 33b/9, *öçürürler* 34b/5, *füşürür* 35a/4, *körmegey* 35b/11, 74a/12, 77b/13, *tüşürür* 42b/9, *körgende* 43b/12, *körüşmekni* 44a/6, *körmekniğ* 44a/7, *tapşur* 44b/2, *körmekge* 44b/11, *köçürür* 45a/8, *köründi* 45b/8, *körgüzgil* 46b/12, 55b/10, *körmes* 47a/10, 70a/13, 81b/11, *körüngen* 47a/11, *körünmekni* 47a/11, *körge* *ni* 47a/12, *körünsenğ* 47a/13, *körünmeki* 47a/13, *körüngen* 47b/1, *köredür* 51a/6, *körseler* 55a/1, *tégrü* 57a/12, *kaçurur* 58b/13, *körünedurğan* 62b/6, *körüngeli* 62b/6, *körgey-sén* 62b/10, 68b/10, 87a/7, 93a/7, *kördünğ* 65b/8, *körgenni* 66a/6, 81b/10, *körmeydürler* 66a/12, *körmekdür* 69a/9, *çökürse* 70a/8, *tögürmes* 70b/2, *körmes-mén* 72a/9, *körmesenğ* 72b/10, *körsetsenğ* 72b/11, *körsetmegil* 73a/2, 80a/2, 120a/2, *körgüzdüm* 73b/4, *körgüsidür* 74b/5, *tapşurğay-sén* 75b/7, *kénğrülük* 68b/7, 79a/6, *körsetmegil* 73a/2, 80a/2, 120a/2, *körsetip* 80b/5, 92a/1, 95b/6, *kaçurup* 80b/12, *körme* 83b/13, *kéçürgil* 84a/2, *füşürse* 84a/6, *körünürler* 86b/3, *körmes-sén* 87b/7, *körgünğdür* 87b/8, *körmesge* 91b/7, *körüpdürler* 94a/6, *körsetmegey* 95b/8, *körmegen* 96a/10, *körüngler* 96b/8, *körmey* 97b/8, *körmeydurğan* 106a/3, *körsetme* 107b/11, *körgey* 107b/13, *körmedinğ* 110b/10, *körey* 112b/9, *kaçurur-sén* 115b/11, *körünmegey-sén* 117a/12, *körmedim* 119b/8, *körüngünçe* 119b/9, *kaçurmağil* 121a/11, *öçürgeli* 128a/2.

-r (geniş zaman eki):

oğşar 5b/4, 5b/5, 8a/9, 8b/9, 8b/12, 29b/13, 42a/1 (2), 44a/11, *yürür érdi* 5b/8, 128a/2, *yürür* 66a/10, 70a/10, 70a/11, 76a/1, *izder érdiler* 11b/5, *yalar* 16b/1, *taşlar* 19a/8, *sözler bolsanğ* 22a/1, *yarar* 25b/11, 63a/12, 82b/11, *irzir* 25b/11, *taşlarsa* 30a/7, *dér* 31b/4, 61a/13, *dér érdiler* 31b/6, 46a/11, *yığlar érdi* 91a/2, *yötke* 98a/12, *sözler* 101b/7, *fütür érdi* 109b/4, *añglar* 114b/11, *izder érseñğ* 117a/6.

-r (sıfat-fiil eki):

yaşar 29b/6, 46a/2, *oynar* 41a/12, 41b/4, *yarar* 66a/9, *talardaki* 81b/12.

+rAK (isimden isim yapma eki):

hübrağ 1b/11, 4a/10, 9b/1, 13b/6, 13b/7, 20a/11, 21a/8, 26a/7, 32a/8, 34a/1, 47a/13, 55a/11, 57b/9, 64b/8, 64b/12, 71a/8, 74b/10, 74b/11, *ziyāderek* 5b/7, 10a/8, 77b/12, *hübrağdur* 8b/11, 9b/13, 18b/4, 26a/8, 26a/13, 26b/2, 29b/11, 30a/13, 37b/5, 55a/11, 57b/1, 57b/2, 62b/13, 66b/10, 92b/13, 96a/13, 98a/4, 106b/12, 121a/1, *fāzilrağdur* 9a/3, *hübrağı* 9a/13, *uluğrağ* 13b/7, *yamanrağ* 13b/8, 26b/10, 47b/1, 71b/4, 72b/11, *ümmīd-vārrağ* 13a/1, *tolarag* 14a/1, 43a/8, 43a/10, 51b/7, 59b/4, 90a/7, 102a/6, *fāzilrağ* 14a/11, *hüner-mendrağ* 14a/12, *büzürg-vārrağ* 14a/13, *ensizrağ* 16a/3, *nā-dānrağ* 17a/9, 26b/2, *uzunrağ* 21a/1, *yağşırağ*

21a/7, *kemrek* 21b/7, *nā-murādraḡ* 26b/7, *āzādraḡ* 26b/11, *āsānraḡdur* 27a/1, *ilgerirek* 30a/2, *sezā-vārraḡdur* 32a/10, *obdanraḡ* 32b/6, 101b/4, *bülendraḡ* 32b/11, *bihraḡdur* 34b/6, 57b/4, *ḡūbraḡdurlar* 36a/2, *yıraḡraḡ* 37b/12, *tolaraki* 41a/9, 108b/12, *laṡṡfraḡ* 43a/8, 104b/10, *yamanraḡdur* 44a/1, 77a/9, *‘aybliḡraḡdur-sén* 47a/7, *kemraḡdur* 48a/9, *müşkilraḡdur* 57a/9, *azraḡ* 57b/7, *yamanrakı* 58b/2, *uluḡraḡdur* 59b/10, *müşkilraḡ* 62a/9, *bed-ḡūyraḡı* 64b/2, *obdanrakı* 69a/6, 69b/8, 74b/1, *düşvārraḡdur* 69a/8, *şūmraḡdur* 70b/5, *mıhr-bānraḡ* 72b/10, *fatraḡ* 75b/9, *pestrek* 77a/2, *dostraḡ* 78b/2, 79a/4, *yavukrakı* 79a/6, *ziyāderekdür* 79b/9, *uluḡrakı* 87b/11, 97a/13, *āsānraḡ* 96a/2, *akraḡ* 100a/11, *çoḡnraḡ* 108a/7, *muṡṡ‘raḡ* 110a/4, *civān-merdraḡ* 122a/4, *‘azīzraḡdur* 123a/9.

-rdA/-(U)rdA (zarf-fiil eki):

ötkerürde 32b/7-8, *oynarda* 41a/10, *alurda* 109a/8.

+re (yön gösterme hâli eki):

üzre 11a/9, 12a/2, 12a/4, 23b/1, 23b/3, 25a/4, 30a/5, 36a/7, 54b/10, 89b/4, 89b/6, 95b/7, 110a/5, 127b/9, 128b/12, *içre* 12a/2, 15b/3, 27b/7, 43b/3, 43b/8, 43b/10, 47a/12, 76a/11, 99a/4.

-rlAr (çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

atarlar 15b/4, 35a/11, 80b/8, 103b/9, 124a/5, 124a/8, *dérler* 22a/2, 35a/7, 35a/10, 70b/1, 70b/6, 70b/13, 71a/3 (2), 99a/1, 102b/1, 102b/2, 103a/12, 103b/10, 127a/2, *sanarlar* 23a/4, 107b/12, *yérler* 33a/7, 33a/8, 121b/3, *uyḡularlar* 50a/11, *saḡlarlar* 68a/9.

-r-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

fütür-mén 81b/5.

-r-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

yürür-sén 5b/12, *dér-sén* 91b/3.

-r-siz (teklik ikinci şahıs geniş zaman ekinin nezaket şekli):

yıḡlar-siz 16a/2, *tiler-siz* 39a/6, *yér-siz* 113b/2.

-sA (teklik üçüncü şahıs şart eki):

bolsa 1b/8, 2b/2, 4a/11, 4a/12, 4b/10, 5a/1, 5a/5, 5a/9, 6a/11, 8b/7, 8b/9, 9a/12, 9b/11, 9b/12, 12b/9, 13b/1, 14a/1, 17a/7, 17b/12, 18a/2, 20b/4, 22a/9, 23a/3, 23a/4, 24a/12, 24b/6, 31a/10, 34a/5, 35a/3, 36b/10, 37a/12, 37a/13, 37b/4, 38a/6, 39b/13, 40a/13 (2), 42b/4, 43a/13, 43b/12, 43b/13, 44a/1, 44a/10, 44b/5, 45a/10, 46a/1, 46a/7, 47a/7, 47b/9, 48a/5, 48a/8, 48b/3, 49a/5, 49b/7, 50b/7, 51b/2, 52b/3, 52b/13, 53a/11, 54a/5, 54a/6, 55a/3, 55a/6, 55a/10, 55b/11, 56b/9, 57a/11, 57a/13, 57b/7, 58a/12, 58b/3, 59a/2, 59b/4, 59b/7, 60a/9, 61a/9, 61b/1, 61b/9, 61b/11, 62b/4, 62b/10, 62b/11 (3), 63a/1, 63a/7, 63b/12, 65a/11, 65a/12 (2), 65a/13, 65b/1, 65b/2, 65b/2, 65b/4, 65b/5, 65b/7, 65b/9, 65b/10, 65b/11, 66a/4, 66b/1, 68a/4, 68a/5, 69b/11, 70b/2, 70b/5, 70b/7, 70b/8 (2), 70b/9 (2), 70b/10, 70b/11 (2), 71a/1, 71a/3 (2), 71a/4, 71a/5 (2), 71b/7, 71b/12, 72a/7, 72a/13, 72b/4, 73a/1, 73a/3, (2),

73a/8, 73a/11, 75a/11, 75a/12, 75a/13, 75b/7, 75b/9, 75b/10, 75b/12, 76a/2, 77a/5, 77a/6, 77a/10, 77b/1, 78b/6, 79a/5, 79a/10, 79b/11, 80a/8, 80b/1, 82a/5, 82a/9, 83b/13, 84a/4, 84a/7 (2), 85b/3, 85b/11, 86b/2, 86b/6 (2), 86b/7, 88b/9, 89a/1, 89a/6, 89b/1, 89b/6, 92b/4, 92b/8, 93a/3, 95a/8, 95b/4, 95b/10, 96a/2, 99a/4, 100a/9, 100a/10, 100a/11, 100b/5, 100b/6, 100b/8, 100b/9, 100b/10, 100b/12, 100b/13, 101a/3 (2), 101a/4 (2), 101a/5 (2), 101a/6 (2), 101a/7, 101a/8 (2), 101a/9, 101a/13, 101b/2, 101b/5, 101b/10, 102b/12, 103b/10, 104a/10, 105a/5, 104b/12, 104b/13 (2), 105a/1, 105a/11, 105a/12, 105b/8, 106a/10, 106b/6, 107a/1, 107a/4, 108a/6, 108a/10, 108b/1, 109b/4, 114b/10, 114b/11, 114b/12, 114b/13, 115a/2, 115a/5, 115b/1, 115b/10, 116a/8, 116a/12, 116b/5, 117a/4, 117b/1, 119a/12, 120a/4, 120a/6, 120b/5, 121b/11, 121b/13 (2), 122a/3, 123a/13, 123b/2, 123b/3, 124b/3, 127b/11, 128a/3, 128b/6, *bérmese* 2a/9, 6b/7, 6b/8, 71a/4, *bolmasa* 3a/2, 5a/9, 9a/2, 9a/10, 9b/13, 13b/10, 24a/13, 25b/8, 35a/6, 38b/5, 39b/6, 55a/9, 55a/10, 56b/5, 58b/1, 59b/6, 62a/10, 62b/12, 67a/4, 67b/5, 68b/11, 70b/2, 72a/2, 74b/3, 74b/11, 75a/11, 76a/1, 80b/7, 85b/4, 85b/5, 90a/13, 93a/10, 93a/13, 100b/3, 101b/8, 108a/9, 108a/13 (2), 108b/12, 111a/12, 116a/8, 116b/4, 117b/6, 119a/3, 121a/5, 128a/4, *yémese* 3a/3, *kılsa* 3b/12, 5a/5, 5b/3 (2), 6a/9, 16b/7, 17b/6, 20b/2, 39b/2, 39b/7, 42b/11, 43b/5, 44b/2, 66b/3 (2), 67a/4, 69b/7, 78a/2, 80b/6, 82a/8, 82b/1 (2), 83a/11, 84a/11, 84b/2, 84b/12, 84b/13, 85b/3, 89b/6, 93b/12, 94a/1, 96a/10, 96b/5, 97a/1, 97a/12, 100a/7, 100a/12, 105b/11, 106a/13, 106b/3, 106b/6, 107a/6, 108a/6, 108b/10, 113a/8, 116a/10, 119b/8, 126a/11, 128b/3, *tutsa* 4a/12, 26a/3, 50a/1, 58b/6, 101b/7, 107a/5, 108a/5, 109a/2, 119a/13, *yığsa* 4b/3, *kéltürse* 4b/8, 11b/3, 30b/8, 37b/11, 50b/10, 74a/10, 87a/6, 123a/11, *koysa* 6b/6, 127b/10, *yése* 6b/6, 6b/8, *bolsa érdi* 7b/10, 51a/8, *bilmese* 8a/4, 83a/4, 87b/1, *kéltürmese* 8a/4, 11b/4, *ölmese* 8a/12, 30b/8, *bildiñg érse* 9b/8, *sözlense* 9b/11, *kılmasa* 10a/4, 22b/5, 39b/3, 52a/8, 74b/12, 84b/9, 86a/13, 95a/5, 105b/13, 115a/10, 118a/9, 118b/9, *koğan bolsa* 10a/6, *yétmese* 10b/9, 58b/2, 107b/1, *saldı érse* 11a/7, *ötti érse* 11b/5-6, 46a/11, *kéldi érse* 12b/2-3, *bérse* 12b/8, 16b/4, 18a/4, 60a/9, 73a/6, 100a/8, 111b/13, 112a/12, *açığlasa* 13a/3, *örgense* 13b/10, *körse* 14a/10, 19a/7, 62a/7, 66a/8, 70a/7, 77b/6, 80b/1, 108a/1, *tutmasa* 14b/3, 58b/9, 117a/8, *tuta'lmasa* 14b/8, *koşulsa* 15b/3, *éşitti érse* 16a/1, *körmese* 16a/11, *körünse* 16b/6, 37b/10, 100b/11, *kélse* 16b/8, 17b/4, 18a/1, 26a/11, 32a/6, 40b/1, 40b/8, 42a/10, 54a/11, 68b/2, 73a/1, 76a/12, 81b/2, 82a/7, 83b/10, 83b/12, 96b/12, 100a/12, 102a/4, 108a/12 (2), 127a/3, 127b/5, *tapsa* 17b/5, 25b/4, 33a/8, 81b/6, 99a/5, *ağrısa* 17b/12, 121a/4, *sözlese* 18a/10, 39b/7, 51a/12, 101a/2, *kördi érse* 18b/12, *ölse* 19a/8, 82a/11, *kıldım érse* 19a/9, *turğan bolsa* 19a/12, *démese* 20a/10, 120a/3, *bilse* 20b/3, 93a/1, 97b/7, 105a/11, *dése* 21b/1, 26b/9, 54a/2, 82b/9, 95a/11, 125b/6 (2), *dégen olsa* 24a/4, *ayıtğan bolsa* 24a/5, *oyğansa* 24b/3, 51a/7, *sözlemese* 24b/5, *éşitmese* 24b/6, 118a/10, *tapsa* 26b/3, *yétse* 28b/7, 30b/12, 44a/8, 74b/8, 80a/5, 98a/1, 115b/3, *çıksa* 28b/10, *bardı érse* 29a/2, *taşlarsa* 30a/7, *tükense* 30a/7, *kalsa* 30a/9, 67b/5, 98a/3, 100b/1, *ötse* 31a/4, 84a/2, 125b/4, *boldı érse* 31a/6, *kéltürdiler érse* 31b/8, *māh-ı Ramazān érdi érse* 38b/11, *alğan bolsa* 31b/12, *tüşgen bolsa* 32b/6, *içse* 42b/11, *oğşasa* 43a/5, *toğulsa* 43a/7, *ayıtsa* 44a/11, 84b/8, *yudı érse* 45b/6-7, *kılur bolsa* 46a/13, 53b/4, 119b/10, *tüşse* 46b/7, 50b/11, 85b/4, 85b/10, 86b/4, 86b/9, 89a/12, 95b/11, 115b/12, 116a/9, 120b/8, *kılur bolsa* 46a/13, *uyuklasa* 49b/8, 51a/6, *koymasa* 50a/1, *yıkılsa* 50b/13, *tura'lsa érdi* 51a/11, *bara'lmasa* 51a/11, *kopsa* 52a/5, *minse* 52b/3, 71b/6, *ceng ése* 54b/10, *kutulsa* 55a/1, *çıdasa* 57b/8, *sağlasa* 61a/7, 119a/12, *manğsa* 63b/10, *satılğan bolsa* 66a/11, *çökürse* 70a/8, *depinse* 70a/10, *kıçkırsa* 70a/11, 100a/8, 100a/10, 107b/13, *yürse* 70b/12, 93b/1, *koya'lmasa* 70b/13, *kalğan bolsa* 73a/4, *ögrenalmasa* 74b/3, *örgetmese* 74b/5, *sağlamasa* 77a/13, *barsa* 78b/7, 100a/7, 128a/11, *üzse* 79b/3, *kélmese* 81b/2, *éşilse*

82b/11, *sorsa* 83a/6, 125b/5, *tüşmese* 83b/12, 87b/6, *füşürse* 84a/6, *olsa* 86a/3, *tüşmese érdi* 86a/7, *ayıtmasa* 86a/9, *korksa* 86b/1, 93b/3, *yığlasa* 89a/10, *bağsa* 93a/10, *tartsa* 95a/4, *taşlamasa* 93b/2, *yoluksa* 95b/7, *kétse* 96b/5, 107a/4, *tonumasa* 100a/8, *yumsa* 100a/8, *yatsa* 100a/9, *taşlasa* 100a/10, *yalasa* 100a/11, *tohtamasa* 100a/12, *yutalsa* 100a/13, *ağrıgan bolsa* 100b/1, *yégen bolsa* 101b/4, *salsa* 100b/5, 100b/6, 100b/7 (2), 114a/1, *çalınsa* 101a/2, *aldursa* 101a/7, *asmağan bolsa* 104a/4, *oynasa* 108b/6, *yétgürse* 113b/9, 116b/12, *h^vālasa* 114a/12, *tapmasa* 123a/2, *olturğan bolsa* 125b/3, *dédi érse* 125b/7, *ayıtısa* 127b/11, *aytur bolsa* 128b/11.

-sA-K (çokluk birinci şahıs şart eki):

bilmesek 7a/5, *kılsağ* 85a/12.

-sA kérek (gereklilik eki):

bolsaŋg kérek 13b/9, *kélmese kérek* 81b/2, *yétsenŋ kérek* 86a/4-5, 108a/7.

-sA-lAr (çokluk üçüncü şahıs şart eki):

bolsalar 8b/13, 14a/12, 34a/4, 36b/5, 105a/13, 105b/7, *sorsalar* 10a/2, *izdeseler* 10a/10, *kılsalar* 14a/12, 24b/5, 37b/3, 39b/6, 40b/8, 59a/6, 86b/4, 128b/6, *kélseler* 18a/6, 25a/12, 37a/10, *déseler* 22a/6, 22b/1, 29a/10, 42a/11, *ormasalar* 30a/4, *tapsalar* 33a/8, *tartsalar* 34a/2, *ayıtsalar* 37b/1, *kétseler* 37b/10, *bilseler* 47b/4, *çıksalar* 49a/12, *körseler* 55a/1, *aŋğlasalar* 55a/5, *örgenseler* 74b/12, *fütüseler* 80b/7, *ayıtsalar* 85b/1, *oynasalar* 105a/5, *qalsalar* 114a/3, *soqsalar* 119b/13.

-sA-m (teklik birinci şahıs şart eki):

bilsem érdi 5b/13, 86b/12, *kéltürsem* 11b/8, *kılmasam* 17a/11, *désem* 21a/8, *bolsam* 28b/3, 46a/1, 46a/6, *h^vālasam* 28b/4, *kılsam* 31a/13, 64b/12, 71b/3, 99b/8, 103a/1, 127a/8, *yoluksam* 31b/13, *üzmesem* 49b/12, *öltürsem érdi* 56b/2, *alsam* 61a/4, *bérsem* 81b/4, *bérmesem* 91a/12, *kéltürmesem* 111b/8.

-sA-nŋ (teklik ikinci şahıs şart eki):

kılsaŋg 4b/1, 4b/7, 8a/2, 8a/9, 8a/10, 8b/3, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27b/8, 27b/11, 29b/2, 29b/9, 32b/9, 38a/10, 40b/9, 42a/8, 42b/4, 44a/7, 47b/7, 47b/12, 48a/11, 53a/7, 53a/12, 57a/10, 58a/3, 58a/8, 59b/1, 61a/10, 68a/10, 68a/11, 82a/11, 85a/5, 87b/8, 88a/6, 88b/10, 96a/7, 96a/13, 96b/1, 102a/10, 102b/6, 102b/9, 104b/2, 107b/11, 110a/5, 116b/10, 127b/4, *körsenŋ* 5a/12, 14a/8, 32b/2, *yésenŋ* 5a/12, 34b/12, 40a/11, 113b/13, *tapsaŋg* 5a/12, 6a/12, 29b/9, 54b/11, 58a/7, 58a/8, 72b/6, 80a/4, 86a/8, 88a/2, 96b/3, *bilmesenŋ* 7a/5, 13b/5, 21a/13, 21b/13, 34b/10, *kılmasaŋg* 8a/3, 93a/5, 98a/3, 111b/3, 113b/5, 120a/3, 127b/5, *bolsaŋg* 8b/5, 13a/10, 13b/9, 16b/1, 16b/2, 22a/5, 22b/7, 22b/13, 23a/5, 28a/5, 28a/9, 29a/5, 32a/1, 36b/7, 40a/8, 40b/11, 41a/12, 41b/4, 43b/10, 44b/12, 44b/12, 45a/8, 53a/2, 53a/10, 53a/12, 54b/12, 55a/8, 61a/2, 61a/10, 61b/3, 61b/7, 61b/12, 62a/5, 62b/3, 67a/6, 67b/7, 67b/9, 69a/1, 72b/1, 79a/12, 80a/1, 83b/1, 84a/8, 85a/13, 86a/8, 88b/1, 88b/11, 89a/5, 90a/10, 98a/7, 101b/12, 102b/7, 103a/4, 104a/13, 105a/6, 105a/10, 105b/5, 106a/10, 106a/13, 106b/1, 107a/7, 109b/2, 111b/1, 113a/1, 115b/6, 116a/7, 120a/8, 120a/9, 120b/12, 121a/9, 121b/2, 124b/12, 126b/7, 127b/5, *kılğan bolsaŋg* 10b/12, *sorsaŋg*

13a/13, örgeñür bolsanğ 13b/8, bağsanğ 13b/11, 122b/2, yarutsanğ 13b/11-12, okusanğ 16b/10, bilsenğ 16b/10, 17a/10, 23a/8, 34b/10, 39a/12, 42b/4, 79a/8, 82a/12, 84b/10, 86a/2, 108b/13, 127b/12, sözlesenğ 18a/8, 24a/11, ayıtsanğ 18b/2, 20a/4, 20a/12, 21a/13, 21b/8 (2), 22a/8, 41b/8, bolmasanğ 21b/3, 35a/2, 88b/12, 93a/6, 120a/9, sözler bolsanğ 22a/1, désenğ 22a/11, 22a/13, 22b/2, 42a/9, 42b/1, 44a/10, 67a/12, 67a/13, 67b/2, 69a/10, 85a/1, kirsenğ 22b/12, 24b/1 (2), koşulsanğ 24b/2, h^vālasanğ 26a/1, 26a/4, 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27a/13, 27b/1, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/12, 28a/1, 67b/2, 98a/3, 99b/3, 107b/5, 107b/7, 114a/6, kéltürsenğ 26b/6, 32b/2, 38a/4, 59a/13, irzimesenğ 29b/9, içmesenğ 34b/1, 36b/12, içsenğ 34b/6, 34b/9, 34b/12, 3b/13, 35b/13, 36a/5, 40b/7, 105b/7, yégen bolsanğ 35a/1, içer bolsanğ 35b/8, uykulamasanğ 36b/6, tursanğ 38a/11, buyursanğ 39b/11, 90b/9, barur bolsanğ 40a/9, 97b/4, yémesenğ 40a/10, barsanğ 40a/11, 47a/8, 47a/9, 48b/13, 95a/13, 97b/3, 100b/3, oynasanğ 41b/2, buyrusanğ 42b/12, saklasanğ 44b/2, tutsanğ 44b/11, 46b/13, 53a/4, 60a/7, 66a/5, 66a/6, 67a/8, 77b/2, körünsenğ 47a/13, kirmesenğ 48b/10, çıkсанğ 49a/6, 106a/4, kıla'lmasanğ 51b/2, 98a/2, uykulasanğ 51b/8, minsenğ 52b/2, kıılır bolsanğ 53b/7, 54b/3, 57a/9, 119b/5, kaçsanğ 55a/6, koymasānğ 57a/11, bérsenğ 59b/11, 61a/9, 61a/11, 61b/5, 61b/6, 106b/7, alsanğ 60a/9, 60b/1, 65b/12, 67a/11, 68b/3, 68b/6, 68b/7, 68b/9, 71b/5, 71b/8, 71b/11, 72b/13, 97b/8, yétgürsenğ 60a/12, h^vāhlasanğ 67a/10, tartsanğ 70a/12, körmesenğ 72b/10, körsetsenğ 72b/11, bérür bolsanğ 75b/1, 76b/13, 120b/3, çağlasanğ 75b/5, kélsenğ 80b/4, yétsenğ 86a/4-5, 108a/7, 108a/9, 113b/11, 116b/13, eşitsenğ 88b/7, kıalsanğ 89a/11, almasanğ 92a/8, almağan bolsanğ 92a/10, tapmasanğ 93a/6, satsanğ 97b/8, tonusanğ 101a/11, 127b/12, bolsanğ érse 104a/13, örgetsenğ 106b/4, kıoysanğ 116b/5, izder érsenğ 117a/6, tohtay almasanğ 120a/2, tarısanğ 120b/13, istesenğ 122a/8, kıarsanğ 125a/7.

-sa-nğIz (teklik ikinci şahıs şart ekinin nezaket şekli):

ayıtsanğız 21a/8, bolsanğız 23b/9, kıılmasanğız 23b/11, kıonsanğız 39b/3, kıılsanğız 45b/13, 114a/11, bolmasanğız 56a/3, ötsenğız 112b/6, alsanğız 114b/3, tuta'lsanğız 118b/10.

-se-nğizler (çokluk ikinci şahıs şart eki):

bérsenğizler 125a/12, bérmesenğizler 125a/13.

-sa-nğlar (çokluk ikinci şahıs şart eki):

tapsanğlar 79a/1, h^vālasanğlar 79a/1.

+sén (teklik ikinci şahıs bildirme eki):

°āciz-sén 1b/7, bende-sén 7a/6, lāyık émes-sén 8a/4, şāhib-i hured-sén 8b/8, bākī-sén 9a/8, ér-sén 16b/5, dānā-sén 17b/3, yigit-sén 28a/4, 28a/7, 28b/5, 29b/11, 34b/5, bar-sén 30a/9, vişālde-sén 43b/11, ma^czūr-sén 45a/8, uyğuda-sén 49b/12, kışı-sén 61a/1, tirig-sén 71b/8.

-set- (fiilden fiil yapma eki):

körsetgüci 3a/2, körsetgey 3a/11, körsetür érdi 11a/6, körsetür 66a/3, körsetgil 12b/6, 22b/13, 24a/12, 39a/12, 74a/12, 80a/1, 81b/13, 115b/6, körsetting 12b/6, körsetsenğ 72b/11, körsetmegil 73a/2, 80a/2, 120a/2, körsetip 80b/5, 92a/1, 95b/6, körsetipdür 87a/3, körsettim 92a/3, körsetti 94b/10, körsetmegey 95b/8, körsetme 107b/11, depsetür-mén 110b/9.

+sI (teklik üçüncü şahıs iyelik eki):

tarīkasınıṅ 1a/12, *ibtidāsı* 2a/3, 15a/8, 15a/9, *intihāsı* 2a/3, *zābıtası* 2a/3, *bāreside* 2a/10, 15a/1, 28a/8, 46a/4, 56b/11, 62a/13, 112a/5, 114a/4, 124b/8, *şükrāneside* 3b/3, *égesige* 3b/7, 3b/8, 60b/2, 61a/11, *şükrānesini* 3b/7, 3b/8, 3b/13, *ékkisi* 4a/1, 29b/3, 51a/8, *ékinçisi* 4a/3, *üçünçisi* 4a/3, *bendesidür-mén* 4a/7, *bendesidür-sén* 4a/9, *cezāsı* 4b/4, 5b/11, 10b/5, *fāyidesi* 4b/7, 8b/12, 85b/1, 114a/5, *dünyāsı* 5a/8, 92b/13, 93b/13, *kışşası* 5b/4, 75a/1, *kışşasıḡa* 5b/4, *arasıda* 6b/2, 7b/1, 10a/4, 10a/9, 15b/10, 17a/8, 21a/13, 22a/8-9, 22a/12, 22a/13, 23a/13, 46a/10, 51b/12, 52b/5, 55a/9, 56a/6, 60a/6, 63b/13, 64a/3, 64b/1, 69b/8, 85a/8, 95b/3, 100a/1, 110b/13, 122a/3, 122b/11, 123b/2, 123b/3, 125b/2, 125b/8, 126a/3, 126a/4, 128b/11, 128b/12, *dünyāsını* 6b/8, *ma^cnāsı* 7b/4 (2), 24a/2, 69a/9, 98b/4, 119a/7, 119a/8, 123b/13, *du^cāsı* 8a/10, *tenesi* 8b/12, *sāyesi* 7b/12, *devāsı* 10a/1, *bendesi* 11a/2, 45b/1, *dervāzesiniṅ* 12a/13-12b/1, 28b/9, *rızāsı* 13a/5, 13a/6, *arasıdaki* 13a/8, 81b/10, *endīşesini* 13b/11, *sermāyesi* 14b/10, 31a/5, 96a/4, *netīncesidür* 15a/7, *yaḥşısı* 15a/13, *dānesi* 15a/13, *du^cāsını* 15b/13, *arasıdur* 16b/5, *mu^cālecesige* 17b/12, *bubası* 18b/12, 52b/12, *şahrāsıda* 19a/4, *uçasıdaḡı* 19a/9, *ma^cnāsıda* 20a/8 (2), *özgesi* 20a/9, 64b/2, 124a/1, *értesi* 20b/7, *arḡasını* 21a/11, *da^cvāsını* 21b/6, *hemmesi* 22b/9, 34a/4, 62b/12, 65b/10, 97a/11, 108b/12, 113a/3, *arasıḡa* 22b/12, 41a/3, *çergesige* 23a/5, *müftīsıḡa* 23a/9, *atasıḡa* 24a/3, 43a/5, *atasını* 24a/3, *mertebesidür* 24a/11, 58a/10, 67b/4, 83a/5, 85b/8, 86a/12, *uykusıdın* 24b/2, 119a/1, *anası* 24b/5, 67a/1, 74b/5, 76a/1, 81a/5, 81a/7, *dāyesi* 24b/5, *anasıdın* 24b/8, *hemmesiniṅ* 24b/9, *sürmesidür* 24b/11, *ṭāyifesi* 24b/12, 64b/9, 64b/13 (2), *rū-be-rūsıda* 25a/4-5, *āyīneside* 27b/2, 87a/3, *tecrübeside* 28a/6, *ba^czasıdur* 28a/12, *ārzūsını* 29b/1 (2), *mīvesi* 30a/8, *devāsın* 30b/6, *otrasıḡa* 30b/12, 95b/2, *pāyesige* 31a/6, *a^czāsı* 31b/8, 63a/7, 63b/8, *anasınıṅ* 32b/1, 72b/6, 75b/13, 102b/2, 102b/5, 102b/6, *kāsesige* 33b/7, *tarīkasıdur* 34a/1, 34a/2, 93b/7, *tarīkasını* 34b/10, 72b/5, 77a/2, 85a/1, 87b/1, 90a/12, 93a/6, 97b/9, 98a/1, 115b/8, 116a/13, *bolḡusı* 34b/13, *endāzesidın* 34b/13, *şafḡasıḡe* 35a/10, *neş³esidın* 35b/2, *iştihāsı* 35b/2, *daḡdaḡasıdın* 35b/2, *lāzimesidür* 35b/3, *hāzimesige* 35b/4, 35b/5, *mertebesige* 35b/7, *tekyesige* 35b/7, *ḡaraṅḡḡusı* 35b/10, *sāyesi* 36a/2, *sāyesidın* 36a/2, *netincesi* 36b/4, *kéçesi* 36b/11, *çehresidın* 40b/6, *mertebesidın* 42b/9, 74b/13, *endāzeside* 42b/11, 57a/3, 82b/12, 107a/6, *lāzimesi* 43b/9, *ārzūsı* 44a/9, *dārūsını* 44b/9, *çāresi* 45a/1, *endāzesige* 45a/3, *bahāsı* 45b/1, 91a/1, *kenāresin* 45b/7, *iktizāsıḡa* 45b/12, *havāsıdın* 49a/2, *endāzesi* 50a/3, *tarīḡası* 51b/5, 54b/1, 60b/1, 61a/3, 75a/5, 87b/1, 116b/2, 117a/9, 122a/5, *uykusı* 52a/3, 127a/8, *farīzasını* 52a/5, *endāzesi* 52a/12, *üzeside* 52b/6, 52b/10, 89a/6, 89b/7, 100b/13, 101a/3, 101a/4, 128b/9, *arḡasıdın* 52b/9, 53b/6, 60b/7, 94b/6, 116a/12, *arḡasıda* 52b/10, 52b/12, *sāyesige* 54b/9, *ma^crekesige* 54b/12, *belāsı* 55b/2, *nişānesidür* 57b/10, 61b/9, 100b/10, 100b/11, 107a/7, *vāsıtası* 58a/12, *tolası* 58a/13, *némersesidın* 60a/4, *égesıḡa* 60a/12, *arḡasıḡa* 60b/7, *tarīḡasıdın* 61a/6, *saḡrısı* 63a/6, 63b/10, 69b/5, *arası* 63a/10, 63b/2, 69b/1, 69b/2, 69b/4, 69a/11, 92a/9, *pīşānesi* 63a/10, 69b/11, 69b/12, *dalusı* 63b/9, *sīnesi* 63b/9, *pāyçesiniṅ* 63b/10, *yokḡarısıḡa* 63b/11, *fāyçesi* 64a/1, *ḡarası* 64a/8, 73a/4, *ṭāyifesiniṅ* 64b/3, *ḡ^vācesini* 64b/5, 67a/1, *nişānesi* 65a/4, 100a/13, 107a/6, *beşeresi* 65a/6, *a^czāsıḡa* 65a/8, *a^czāsıdaki* 65b/3, *cenāzesige* 68a/4, *havāsı* 68b/3, *hevīlīsıdın* 68b/4, *hem-sāyesige* 68b/7, *endīşeside* 68b/9, 77a/12, *ma^cnāsıdın* 69a/10, *kākülüsiniṅ* 69b/2, *uçası* 69b/3, *üzesige* 69b/6, *mādesini* 70a/7, *çevreside* 70b/8, 70b/10, *yılḡıçısı* 71a/6, *bala barkasıdın* 72b/2, *cümlesidın* 73a/8, *deryāsıḡa* 73b/10, *deryāsıdın* 73b/11, *ḡādışesidın* 74a/5, *naşībesi* 74b/2, *irādesiḡe* 74b/6, *ḡānesidın* 74b/7, *ḡāşānesige* 74b/7, *balasıḡa* 74b/10, *balası* 74b/12, *atasınıṅ* 75a/3, *balasını* 75b/6,

bala barkasını 76a/8, 78b/7, ri^cāyesini 77a/13, hīlesidin 79b/13, nevāsi 80a/5, şadāsı 80a/5, mertebesi 80b/7, piyādesini 80b/8, hemmesini 80b/12, 86b/13, 87a/9, 95a/1, 96b/10, 100b/2, 102a/10, bināsını 82b/5, kişisi 82b/9, endāzesini 82b/13, arkasında 83a/7, mezesi 84a/6, atasıdur 84b/4, néçesini 85a/8, da^cvāsın 88b/12, münāzarasında 89a/2, rüzānesi 89b/11, semeresi 90a/9, nāle vü zārīsini 90b/10, eşyāsı 91a/1, bahāsığa 91a/5, endīşesi 92b/10, 127a/4, tecrübesiçe 93a/1, tarīkasığa 93a/11, sermāyesige 95a/9, otrasıda 95b/3, koyçısı 97a/2, h^vācesi 97a/3, 97a/4, 97a/5, h^vācesige 97a/5, 108b/10, 108b/11 (2), taŋglası 97a/8, nāmesini 97b/4, ğızāsıdın 99b/4, ğızāsını 99b/4, zerresi 101a/7, mu^ccizesidür 101b/9, derecesidin 102a/7 (2), nuţfesi 102a/11, kelimesi 103b/8, nağmesini 105b/1, ferdesige 105b/2, égesi 106a/8, h^vācesiniŋ 107a/8, āb u havāsı 107a/10, inhitāsığa 107b/4, ma^cnāsını 109b/10, halīfesige 109b/13, huţbesin 110a/2, endīşeside 110b/4, derecesige 111a/1, Şāhib-hānnıŋ münşisi érdi 113a/9, izāsı 113b/3, rüzānesini 114a/7, tarīkasın 115b/7, 118b/3, haţāsı 116a/13, sezāsı 118a/13, çeşmesi 119a/8, āvāzesi 120b/2, māddesi 123a/10, 123b/3, égesini 125a/1, atası 125a/2, élçisidür-mén 125a/10, taqvāsını 126a/10, haţāsını 126a/13, némersesi 127a/3, eşrefisi 127a/5, rızāsını 128b/5, üzesidin 128b/7, seccādesi 128b/12.

+sIz/+sUz (isimden isim yapma eki):

arığsızlıkdın 4b/8, cānsız 8b/9, hünersiz 8b/11, üstādsız 11a/6, ensizrak 16a/3, devāsızdur 31b/4, yoksuz 32a/3, nā-ma^ckūlsız 42a/13, pulsızlık 43a/12, pulsız 43a/13, pulsuzlukum 43b/2, pulsuz 43b/4, 58a/13, köŋgülsüz 55b/5, melāhatsız 62b/13, şübhesiz 68b/8, zen ü ferzendsiz 71b/9, ğayretsiz 73a/5, dostsuz 77a/8, 77a/13, dostsuzluk 77a/9, birādersizlikdın 77a/9, ilmsiz 78a/3, halelsiz 84a/6, tā^catsiz 90a/7, hem-rāhsız 95b/2, ozuqsız 95b/9, éginsiz 95b/10 (2), teşvīşsiz 96b/9, kāfiyesiz 103a/7, köŋgülsiz 115b/10, 118b/5, leşkersiz 116b/9, himmetsiz 120b/1.

+sire (isimden fiil yapma eki):

ensiretme 66b/1.

-sUn (teklik üçüncü şahıs emir eki):

bolsun 14a/6, 17b/13, 18a/9, 30a/6, 30a/7, 30a/8, 34b/13, 45a/2, 45a/3, 47b/13 (2), 67b/2, 82b/8, kılsun 24b/3, 38b/12, éşitilsün 26a/1, bolmasun 27a/7, 67a/13, oltursun 45b/11, 91b/4, çıkmasun 45b/11, tursun 54a/10, 60b/9, soqsun 54a/11, kılmasun 75a/9, kélmesün 84b/7, bérşün 91b/9, öltürmesün 106b/9, çıksun 109b/8, tursun 112b/1, ayıtsun 112b/5, köra'lmasun 117a/11, yürütsün 118b/11, kalmasun 118b/12-13.

-sUnIAr (çokluk üçüncü şahıs emir eki):

öltürsünler 40a/1, çapsunlar 53a/1, tutsunlar 118b/11.

-ş- (fiilden fiil yapma eki):

körüşmekge 9a/6, tonuşmakğa 9a/6, çıkışa'lmadı 11a/8, kılışur 23b/1, aralaşıp 24b/7, 83b/9, yavuştı 25a/11, alıştırurup 29a/9, 119a/13, 119b/3, yaraşmaydur 29b/12, 85a/4, alışmağay 33a/4, kılışturdılar 38b/4, bərişmek 41a/13, kılışmak 41b/1, uruşmak 42b/2, 42b/3, körüşmekni 44a/6, sözleşmek 44a/10, tapşur 44b/2, taŋğşar 48b/6, yaraşkay 57a/7,

yaraşıklık 62b/9, kamlaşadurğan 63a/1, alışur 64b/9, çıkışıl 68a/3, 97b/5, tapşurğay-sén 75b/7, kılışp 78b/12, talaşmak 81b/2, oynaşma 83b/1, kılışıl 88b/11, hesāblaşp 94b/2 , kılıştılar 94b/3, 94b/4, üleşip 95a/9, hūblaşkay 101a/6, küleşmeklerni 108b/5, yürüşür érdi 111a/11, öleşmegen 116b/3, ulaştururda 124a/1, bağıştılar 125b/7, talaşmağay 127b/7, çıkışğay 128b/1.

+şı (isimden fiil yapma eki):

lanğşıp 65b/9.

-t- (fiilden fiil yapma eki):

ayıtmaq 1a/11, 20a/11, 90a/3, 79b/3, 85a/4, 89a/11, 104b/10, yaratıpdur 1b/13, aytıpdurlar 2a/5, 2a/7-8, 5b/1, 6b/12, 8b/9, 9a/3, 9b/9, 10a/4, 10b/2, 13a/7-8, 14b/2, 15a/1-2, 15a/8, 15a/12-13, 15b/9, 16a/12, 20b/1, 22a/3, 30a/6, 32a/12, 34b/5, 40b/11, 41a/6, 43a/5, 44b/11, 44b/13, 57b/3, 57b/12, 67a/10, 67b/10, 71b/10, 74b/3, 75b/11, 77b/3, 78b/2, 78b/4, 80a/6, 82a/9, 83b/2, 86b/5, 87a/3, 89b/3, 93a/11, 93a/12, 94a/10, 94a/11, 96b/7, 97b/6, 102b/3, 106a/1, 107b/3, 117b/9, 124a/11, örgetgeyler 3a/8, yaratmaq 3a/8, ayıtguçı 3b/2, 20a/1, 21b/2, ayıtğan 4a/4, 21a/5, 22b/3, 23b/10, 24b/3, 71b/4, 79a/11, 85b/1, 100b/3, 104b/11, ayıtğanığa 4a/5, ayıtmağay-sén 7a/11, 10a/2, 106a/5, 107b/8, örgetürde 7b/6, ayıtılur 9b/9, 103b/6, oğşatıpdurlar 10a/1, ayıtıl 10a/3, 12b/9, 20a/13, 21b/5, 37b/2, 39b/3, 83a/6, 85a/10, 88b/2, 91b/5, 91b/8, 104a/3 (2), 104a/11 (2), 109b/10, 109b/11, 110a/6, 125b/1, acratmas 10b/4, uzatıp 12a/2-3, ayıtıngızlar 12a/6, aytur-sén 12a/8, 21a/11, 21b/5, 89a/9, 92a/7, 109b/10, aytur 12b/2, 13b/6, 17a/13, 26a/9, 37a/11, 45a/5, 48b/4, 49b/10, 103b/3, 103b/5, 103b/6, yarutsanğ 13b/11-12, aytıpdur 13b/13, 17a/10-11, 24a/5-6, 28a/11, 28b/2, 47a/11, 50a/3, 50b/1, 67b/11, 69a/4, 82a/13, 119a/8, örgetmekge 14b/9, 26b/13, ayıtmaklıkdın 15a/4-5, aytadur 15b/11, 17b/2, 19a/13, 35b/8, 38b/8, 42a/5, 51a/7, 90b/10, örgetmegil 16b/3, ayıtğaylar 17a/12, aytur 17a/13, ayta'lmaydur-mén 17a/13, örgetgüçi 17b/8, aytadurğan 18a/5, 19a/13, ayıtsanğ 18b/2, 20a/4, 20a/12, 21a/13, 21b/8 (2), 22a/8, 41b/8, ayıtmas 19b/7, ayıtğay-sén 19b/8, ayıtğuluk 19b/11 (3), 19b/12 (2), 20a/2, 20a/6 (2), ayıtğandın 20a/1, sözletip 20b/1, 20b/3, aytur 20b/2, 21b/11, 115b/2, 128b/11, çarlatıp 20b/8, aytur mu-sén 20b/11, ayıtmakğa 21a/3, 105a/6, ayıtsanğız 21a/8, ayıtğay-sén 21a/12, 86a/9, ayıtmağıl 22a/8, 22a/9, 26a/2, 39b/5, 47b/3, 79a/9, 83b/8, 103a/8, 104a/1, 104a/11, 107b/10, ayıtguçınıñ 22b/9, ayıttı 23b/5, 41b/8, 92a/1, 94b/11, ayıtğan bolsa 24a/5, tohtatğaylar 25a/13, ayturda 26a/11, 86a/1, 124a/13, aytadur-mén 30b/2, 34a/10, 43b/2, 81a/13, tohtatğay-sén 32b/3, ayıtqumızdur 34a/8, ayıttılar 34a/12-13, ayıtsalar 37b/1, ayıttım 38a/12, 71b/3, 92b/6, 113b/6, 113b/7, aytıp 42b/13, 110b/12, 111b/5, 114b/4, aytur-mén 43a/1, 87a/2, tohtatğıl 44a/3, 115b/9, ayıtsa 44a/11, 84b/8, tohtata'lmas-sén 44a/12-13, ayturğa 46a/6, kurutğıl 49a/6, tohtatur 50b/8, 50b/13, 51a/1, aytıpdur-mén 54b/8, 72a/1, 86a/3, 94a/7, kurutıp 56b/8, 100a/13, ofratur 58b/12, tohtatmağıl 59a/9, ensiretme 66b/1, oyğatğalı 66b/6, sanğulatıp 70b/12, yavutmağıl 72a/3, örgetgil 73a/11, 73a/12, 73a/13, 74a/4, 74b/3, 75b/9, 115b/9, yügürtmak 73b/1, örgetti 73b/2, örgettim 73b/3, örgetgey-siz 73b/5, okutadurğan 74a/7, örgetedurğan 74a/8, örgetmekdür 74b/2, örgetmekdin 74b/2, 75a/9, örgetmese 74b/5, aytur érdi 76b/3, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2, aytur-siz 76b/5, ayturlar 80b/10 (2), 103a/7, 114a/3, yürütti 81a/10, aytınglar 82b/8, kórğutmağıl 83b/13, ayıtmakdın 85a/5, 92b/5, 105b/12, ayıtğunça 85a/10, ayıtsalar 85b/1, anğlatıp 85b/13, ayıtmasa 86a/9, ayıtmağusıdur 86a/10, ayıtguçılarnı 86a/11, ayıtmağlık 86a/12,

örgetgey érdim 86b/10, ayıtğanımınñ 86b/12, ayıtğağa 88b/4, anğlatğay-sén 89a/3, ayıtğalı 89b/7, ayıtmakda 90a/5, ayıtmağay 94a/6, 124b/10, ayıtmakñı 94a/6, ayıtmadım 97a/9, ayıtğay 97b/1, ayta-sén 103b/12-13, aytadur-sén 104a/1, oğsatmağıl 104a/6, tohtatıp 105a/5, 121a/11, örgetsenğ 106b/4, örgetgeni 106b/11, tépretür-mén 110a/5, ayıtsun 112b/5, aytay 112b/6, aytıp érdi 112b/11, anğlatmağıl 113a/6, ayta'lmadım 113b/6-7, yürütme 116a/1, yürütgil 116a/1, tépretkeli 116a/11, yürütmekdedür 117b/12, yürütsün 118b/11, anğlatmas érdi 119b/9, ayıtğumdur 122a/6-7, ayıtsa 127b/11.

-U (fiilden isim yapma eki):

utru 5b/9, 16a/8, 116b/3, tégrü 57a/12, kénğrülük 68b/7, 79a/6.

-Ur (teklik üçüncü şahıs geniş zaman eki):

*bolur 1b/9, 1b/11, 2a/3, 2b/3 (2), 2b/4 (2), 2b/5, 2b/6 (2), 2b/7, 2b/8 (2), 3a/4, 3a/9 (2), 3a/10, 4a/6, 4a/7, 4a/12, 4a/13, 4b/10, 5a/11, 5b/3, 6a/1, 6a/10, 6b/9, 7b/10, 7b/12, 8a/11, 8b/7, 8b/10, 10a/5, 10b/1, 10b/3, 10b/8, 12b/9, 13b/11, 14a/8, 14b/1, 15a/2 (2), 15a/4, 15b/1, 15b/2, 15b/7, 16b/2, 16b/3, 16b/7, 17b/6, 19a/4, 19a/7, 19a/9, 19b/10, 20a/11, 20b/1, 20b/2, 20b/3, 21b/8, 24b/7, 24b/9, 24b/11, 25b/6, 26a/3, 30b/9, 30b/11, 32a/4, 33a/11 (2), 33b/12, 34b/4, 34b/11, 35a/9, 35a/13, 36a/9, 36b/7, 36b/8, 36b/9 (2), 36b/13 (2), 38a/3, 40b/12, 41a/2, 41a/9, 41a/11, 43a/4, 43a/6, 43a/9, 43a/11, 44a/6 (2), 44a/9 (2), 44a/12, 44b/1 (2), 45a/5, 45a/7, 47b/7, 48a/7 (3), 48a/8, 48b/10 (2), 49b/2, 50a/3, 50b/4, 50b/5, 50b/6, 50b/11, 51a/3, 51a/5, 52a/5, 52a/6, 52a/12, 54a/7, 55a/1, 55b/7, 55b/12, 56b/7, 57b/11, 58a/6, 58b/10, 59a/11, 59a/13, 60a/11, 62a/9, 62a/10, 62a/11, 62b/3, 62b/6, 63a/9 (2), 63a/10, 63a/11, 63b/11, 63b/12, 64a/3, 64a/6 (2), 64a/7 (2), 64a/8 (2), 64a/9, 64a/10, 64a/13, 64b/3, 64b/7, 65a/1 (3), 65a/4, 65a/8, 65a/10, 65b/5, 65b/13, 66a/11, 66b/5, 67a/3, 68a/10, 68a/11, 68b/11, 69a/9, 69a/11, 69a/12, 69a/13 (2), 69b/5, 69b/9, 69b/10, 69b/10, 70a/4 (2), 70a/6 (2), 70a/7 (2), 71a/2, 71b/5, 72a/7, 72b/8, 72b/10, 72b/11, 72b/12, 75b/4, 77b/2, 78a/9, 78a/10, 79b/7, 82a/1 (2), 82a/5, 84b/11, 87a/11 (2), 87b/13, 89b/1, 89b/11, 93b/8, 94a/2, 94a/3, 97a/1, 98a/1, 98a/8, 98a/8-9, 98b/1, 98b/2, 98b/7, 99a/5, 99a/6, 99a/6 (2), 99a/7 (2), 99a/8, 102b/11 (2), 102b/12, 103a/13 (3), 103b/1, 103b/11, 104a/9, 106a/12, 106a/13, 107a/2, 113b/8, 114a/7, 114b/8, 114b/9, 114b/12, 115a/1, 115b/1, 116a/6, 116a/7, 117b/6, 119a/4, 119a/5, 119a/6, 119a/13, 119b/1, 121a/10, 121b/2 (2), 121b/4, 122a/4, 122a/5, 122a/9, 123a/2, 123a/4, 123a/5, 123a/6, 123a/7, 123a/8, 123b/6, 125b/6, 125b/7, 126a/2, 126a/8, 126a/9, 126a/13, 126b/4, 126b/12, 127b/10, 127b/13, *kılur* 1b/11, 3a/12, 3b/13, 6b/12, 6b/13, 12a/3, 14b/2, 14b/5, 15a/12, 16a/13, 21a/1, 21a/2, 30b/13, 31a/1, 32a/13 (2), 35a/4, 35b/1, 42b/1, 44a/7, 48b/9 (2), 49a/10, 49b/4 (2), 52a/6, 58b/13, 59a/2, 65a/11, 65a/12, 65b/1, 65b/2, 65b/3, 73a/1, 73a/2, 74b/7, 75a/4, 75a/7, 79b/5, 93b/5, 108a/2, 114b/13, 115b/10, 116b/6, 119b/10, *kılur érdiñğ* 8a/8, *kélür érdi* 12a/2, *kélür* 4b/8, 36b/6, 44a/8, 51a/1, 55a/7, 59a/12, 74a/7, 74b/8, 74b/9, 75a/9, 103a/11, 103b/6, 103b/7, 103b/8, 103b/9 (2), 105b/10, 106b/1, *bérür* 8a/10, 15a/6, 19a/1, 35b/6, 36a/11, 49b/4, 49b/5, 52b/4, 57b/5, 59b/5, 64b/11 (2), 125b/6, *tafilur* 8b/6, *ayıtlur* 9b/9, 103b/6, *körsetür érdi* 11a/6, *körsetür* 66a/3, *barur érdi* 29b/7, *barur* 11a/9, 16a/8, 35a/5, *alur* 12a/3, 32b/1, 35a/4, 50b/12, 51a/4, 53b/2, 65a/4, 95b/6, *aytur* 12b/2, 13b/6, 17a/13, 26a/9, 37a/11, 45a/5, 48b/4, 49b/10, 76b/3, 103b/3, 103b/5, 103b/6, *körünür* 13b/12, 52b/3, 55a/4, 62a/6, 65a/6 (2), 65a/7 (2), 71b/6, *örgeñür bolsanğ* 13b/8, *örgeñür* 24b/8, 63b/4, 63b/5, 74a/9, 75a/11, *bilür* 17a/7, 25b/9, *kılışur* 23b/1, *salur érdi* 28b/13, 106b/7, *ötkerür érdi* 29a/1, *yapılur**

30a/11, 77b/2, *füşürür* 35a/4, *kılınur* 36b/8, *bağlanur* 36b/12, 113a/8, 123b/6, *barur* *bolsanğ* 40a/9, 97b/4, *kılur érdiler* 41b/11, *tüşürür* 42b/9, *kalur* 44a/12, 54a/6, 59a/7, 59b/6, 61a/12, 114a/1, 121a/5, *yeksān kılur érdi* 46a/13, *kılur bolsa* 46a/13, 53b/4, 119b/10, *gümān kılur érdi* 46a/13, *kéltürür* 48b/6, 50b/8, 59b/9, 103b/2, *tohtatur* 50b/8, 50b/13, 51a/1, *kéltūra'lur érdi* 51a/10, *yolukur* 52b/5, *kılur bolsanğ* 53b/7, 54b/3, 57a/9, 119b/5, *éşitür édi* 54a/2, *ofratur* 58b/12, *kaçurur* 58b/13, *öltürür* 58b/13, *alur bolsanğ* 62a/5, 62b/3, 67a/6, 67b/7, 69a/1, 72b/1, 75b/1, *alur bolsa* 62b/4, *alışur* 64b/9, *çalur* 70b/1, *bérür bolsanğ* 75b/1, 76b/13, 120b/3 *aytur érdi* 76b/3, 106b/7, 109b/4, 111a/2, 111b/9, 116b/2, *yétgürür* 78a/12, 98a/13, *tanulur* 78b/6, *kılur érdi* 81a/5, 85a/12 (2), 113a/10, *halvet kılur érdi* 81a/7, *üzülür* 82b/11, *°afv kılur érdim* 85b/2, *revā kılur érdi* 86b/1, *tebāh bolur érdi* 93a/13, *alıp kélür érdi* 97a/3, *satturur érdi* 97a/4, *naşihat kılur érdi* 97a/5, *tuta'lur* 98a/11, *yötkelür* 99a/8, *taşur* 99a/8, *tapur bolsa* 101a/13, *fütülür* 102b/5, 102b/6, *yürüşür érdi* 111a/11, *kolğa kéltürgeli bolur érdi* 111a/12, *çıkarur* 114b/13, *yıkılur* 119a/7, *tirilür* 123a/11, 123a/12, *aytur bolsa* 128b/11

-Ur (sıfat-fiil eki):

kılur 4a/10, 27a/6, 32b/12, 33a/1, 33a/3, 33a/4, 34a/12, 38a/8, 67b/5, 85a/13, 109b/4, 113b/12, 115b/2, 115b/7, 116b/4, 120b/1, 120b/10, 120b/11, 120b/13, 121a/4, 121a/10, 122a/4, 127a/9, *bolur* 16b/4, 37a/7, *kılurdın* 17b/6, *kéltürür* 19a/7, 22b/2, *aytur* 20b/2, 21b/11, 115b/2, *bérür* 22b/1, *éşitürdın* 22b/5, *bilür* 25a/6, *bolurdın* 34b/3, *kılurunğnı* 37a/7, *kélür* 121a/6, *olturur* 128b/1.

-UrdA (zarf-fiil eki):

kılurda 7b/5, 42b/10, 42b/12, 52b/5, 121b/7, 124a/13, 128a/1, *örgetürde* 7b/6, *ayturda* 26a/11, 86a/1, 124a/13, *bérürde* 110b/8, *ulaştururda* 124a/1.

-urğa (zarf-fiil eki):

kılurğa 4a/9, 5a/4, 114b/6, *bolurğa* 21a/2, *oltururğa* 45a/2, *ayturğa* 46a/6.

-Ur-lAr (çokluk üçüncü şahıs geniş zaman eki):

bolurlar 5b/1, 6b/11, 10a/8, 22a/10, 30a/12, 33a/12, 43a/8, 55b/6, 64b/3, 64b/8, 77b/7, 86b/3, 115a/4, 120a/3 (2), *éşitürler* 5b/1, *kılurlar* 14a/3, 18b/2-3, 18b/5, 22a/10, 29a/11, 29a/13, 29b/1 (2), 31b/2, 32a/1, 233a/1, 35a/5, 35a/12, 35b/4, 40b/9, 51b/4, 53a/7, 55b/13, 64b/6, 80b/8, 80b/9, 85a/11, 87a/4, 95b/4, 121b/3, *kélürler* 19a/6, *alurlar* 23a/5, 26b/11, 55a/2, 61b/3, 62a/8, 93b/7, *saturlar* 26b/11, *bilürler* 29a/11, 40b/11, 62a/12, 70a/7, *bérürler* 29b/9, 29b/10, 105b/11, *koydururlar* 33b/13, *öçürürler* 34b/5, *koşulurlar* 64b/9, *ayturlar* 80b/10 (2), 103a/7, 114a/3, *körünürler* 86b/3, *tarğaşurlar* 105b/3-4.

-Ur-mén (teklik birinci şahıs geniş zaman eki):

köçürür-mén 5b/12, *bérür-mén* 11b/9, 75b/5, 92a/6, *kéltürür-mén* 11b/9, 110b/10, *salur-mén* 38b/5, *aytur-mén* 43a/1, 87a/2, *bilür-mén* 46b/8, 47a/2, 75a/6, 87a/7-8, 111b/8, *kılur-mén* 48b/4, 76a/13, 87a/3, 87b/3, *barur-mén* 60b/4, 81a/10, 111b/3, *alur-mén* 110a/3, *tépretür-mén* 110a/5, *depsetür-mén* 110b/9.

-Ur-sén (teklik ikinci şahıs geniş zaman eki):

bolur-sén 1b/8, 8a/11, 8b/5, 10b/9, 13a/9, 13a/10, 16b/12, 30a/11, 30a/12, 35a/1, 36b/5, 55a/9, 55b/4, 58a/3, 58a/8, 61b/2, 61b/3, 61b/4, 65b/11, 85a/1, 85a/3, 90b/9, 114a/7, 119b/6, 119b/7, 120a/8, *kılur-sén* 2a/11, 6b/10, 8a/7, 8a/8, 12a/11, 21b/6, 42a/12, 85a/9, 107a/11, 109b/8, *kalur-sén* 4b/2, 61b/2, 104a/12, *bilür-sén* 4b/7, *aytur-sén* 12a/8, 21a/11, 21b/5, 89a/9, 92a/7, 109b/10, *kutulur-sén* 13b/2, 34b/3 (2), *aytur mu-sén* 20b/11, *éşitür-sén* 38a/10, 42b/1, *alur-sén* 41b/4, 65b/5, 66a/13, *késtürür-sén* 55a/7, *bilür mü-sén* 56a/8, *kéltürür-sén* 58a/9, 88a/2, 93a/7, *barur-sén* 61b/4, *alur-sén* 67a/7, *kaçurur-sén* 115b/11.

-Ur-siz (teklik ikinci şahıs geniş zaman ekinin nezaket şekli):

bérür-siz 11b/8, *kılur mu-siz* 60b/4, *aytur-siz* 76b/5.

-y (teklik birinci şahıs emir eki):

kılmay 22a/13, *bolmay* 67a/12.

-y (zarf-fiil eki):

tanuyalmas-sén 2a/13, *bağlamay* 20a/9, *bérmey* 59b/11, *bolmay* 62b/12-13, *çıdamay* 66b/8, *közley* 68b/2, *yüra'lmay* 73b/12, *ötmey* 79b/3, *çıkmay* 81a/6, *ölmey* 82a/12, *kılmay* 118a/6, *tohtay almasanğ* 120a/2.

-y- (fiilden fiil yapma eki):

koyğan 6b/6, 9a/6, 59b/2, 70b/13, 118b/6, *koysa* 6b/6, 127b/10, *koyğay-sén* 9a/7, 57a/10, 73a/8, 96a/7-8, *koyğan bolsa* 10a/6, *koya* 11a/9, 52b/4, 53b/5, *koymadı* 19a/2, *koydum* 19b/6, *koyup* 24b/4, 41a/13, 118b/11, *koyğannı* 27a/11, *koyar* 28b/6, 35b/7, 70a/13, *koydı* 28b/10, 33b/7, 62b/8 (2), 110a/12, 112a/5, *koymaslar* 30a/9, 34b/5, *koyupdurlar* 33a/3, 104b/7, 104b/8, *koyarlar* 33b/13 (2), 34a/1, 35a/10, 37b/11, 124a/6, *koydururlar* 33b/13, *koyğıl* 40b/3, 75b/6, 115a/7, 116b/6, 117b/8, *koymakdın* 47a/4, *koymasa* 50a/1, *koymay* 50b/13, *koyğaylar* 53b/6, *koymas-mén* 54a/3, 111b/7, *koymas-siz* 54a/4, *koymasınğ* 57a/11, *koyar-mén* 59b/6, *koymağıl* 59b/8, 116b/5, *koyadurğan* 65b/3, *koymakdur* 73a/9, *koyunğlar* 82b/7, *koyma* 86a/4, *koymağay* 92b/11, 128b/12, *koyğay* 95b/3, *koyar-sén* 115a/6, 117b/8, *koysanğ* 116b/5.

-yIn (teklik birinci şahıs emir eki):

kılmayın 113b/5.

-z (fiilden isim yapma eki):

söz 2a/10, 5a/5, 9b/9, 9b/10, 9b/12, 9b/13, 10a/2, 15b/10 (2), 18a/11, 18a/12, 18a/13, 18b/7, 18b/13, 19a/4, 19b/10, 9b/13, 20a/6, 20a/9, 20a/11, 20a/12, 20b/3, 21a/2, 21b/6, 22a/9 (3), 22a/10, 22b/2, 22b/5, 22b/6, 22b/13, 23b/2, 24a/10 (2), 24b/8, 42b/12, 42b/13, 44a/10, 47b/3, 48b/1, 51a/3, 58a/11, 58b/11, 71b/3, 81b/7, 85a/10, 89b/5, 96b/2, 99b/8, 103a/3, 104a/6, 108b/1, 109b/7, 110b/4, 111a/1, 113b/6, 113b/7, 115a/4, 116b/8, 118b/1, 120a/7, 124a/13, 127b/11 (2), *köz* 4b/11, 17b/11 (2), 42b/1, 44a/5, 62b/7, 62b/8, 62b/10, 70b/8, 71a/9, 84a/8, 106a/3, *sözni* 9a/13, 9b/10, 9b/13, 12a/4, 16a/1, 18b/4, 18b/10, 19a/13, 19b/8,

20a/1, 20a/5, 20b/11, 21a/5, 21a/7, 21b/3, 21b/4, 21b/7, 22b/4, 22b/8, 22b/9, 23b/10, 24a/4, 24a/13, 24b/7, 24b/9 (2), 24b/12, 26b/9, 29a/10, 34a/8, 42a/6, 48a/13, 56b/4, 68a/13, 83a/6, 83a/7, 85b/1, 89a/4, 89a/13, 89b/5, 89b/6, 89b/9, 92b/13, 106b/2, 109b/8, 110b/11, 113a/12, 113a/12, *sözlemekdür* 9a/13, *sözlemek* 9b/5, 9b/11-12, 30a/9, 89a/3, 123a/7, *sözlemekni* 9b/8, 108b/13, 121b/4, *sözning* 9b/10, 18a/12-13, 20a/11, 21a/11, 23b/12-13, 24a/2, 88b/13, 89b/7, 98b/4, 103b/13, *sözlegil* 9b/10, 18a/13, 18b/3, 22b/10, 22b/12, 24a/10, 26a/1, 27b/12, 86a/1, 89a/2, 89a/12, 90a/6, 92b/3, 104a/4, 109b/8, 121a/13, *sözlense* 9b/11, *sözlemekdin* 10a/2, 15a/5, *sözde* 10a/7, 10b/12, 10b/13, 22a/11, 88b/11, 89a/8, 89a/10, 94b/4, *sözge* 10a/7, 10b/11, 22b/3, 84a/11, 84b/7, 104a/12, 109b/2, 120b/5, *közidin* 11a/9, *közleri* 11b/6, 24b/10, 63b/11, 64a/7, 65a/10, 65a/12, *sözige* 13a/4, 88b/6, 88b/7, 88b/8, *közi* 13b/11, 26b/3, 53b/13, 69b/13, 70a/2 (2), 70b/6, 70b/8, 70b/9 (2), 71a/5, 93b/5, 117a/7 *sözdin* 16a/2, 17a/6, 20b/3, 22b/3, 23b/6, 33b/10, 39a/3, 39a/6, 83a/10, 93a/13, 110a/6, 114b/4, *sözler* 16b/10, 18b/13, 24b/13, 37b/7 (2), *sözlerni* 18a/5, 25a/11, 28a/2, 42b/9, 85b/13, 87b/9, 90a/7, 91a/10, 103a/5, 103b/11, 104b/1, 108b/5, 109b/7, 109b/10, *sözlesenğ* 18a/8, 24a/11, *sözlemesler* 18a/9, *sözlese* 18a/10, 39b/7, 51a/12, 101a/2, *sözi* 18a/10, 23b/13, 24a/5, 24a/9, 34a/12, 37b/7, 78a/12, 103b/2, 108a/4, 115b/2, 128a/6, *sözlemekning* 18a/11, *sözlemegil* 18a/13, 21b/4, 22a/1, 22b/6, 24a/10, 29b/5, 104a/1, *sözlüg* 18b/1, 23a/3, 83a/4, 83a/5, 89b/2, 100a/6, 117a/9, *sözlemegey-sén* 18b/6, 89a/5, 103a/5, *sözleydurğan* 18b/10, 83a/9, *sözüm* 19a/1, 42a/4, *sözümni* 19b/5, 87a/2, *sözdür* 20a/2, 110b/5, *sözletip* 20b/1, 20b/3, *sözidin* 20b/2, 118b/13, *sözlemegen* 21a/10, *sözünğni* 21a/10, *sözler bolsanğ* 22a/1, *sözlegenni* 22a/2, *sözlemekde* 22a/4, *sözünğninğ* 22a/12, *sözünğge* 22b/11, 24a/12, *sözlegen* 23a/1, 23a/2, 40b/13, *sözünğizni* 23b/10, *sözümçe* 24a/1, *sözlerige* 24a/8, *sözlemese* 24b/5, *sözini* 24b/6, 28a/5, 31a/11, 33a/6, 34a/10, 54a/2, 91a/4, 92b/3, 93a/4, 104a/11, 128b/7, *sözlemeydurğan* 24b/8, *közininğ* 24b/11, 64a/8 (2), 70b/1, *sözlerdin* 24b/13, 28a/3, 37b/8, 86b/7, 103a/5, *sözleridin* 25a/1, *sözidür* 28a/4, 37b/8, *közümning* 31a/10, *közide* 32b/10, 64a/5, 70b/2 (2), *sözlegeyler* 33b/3, *sözlegey* 125a/6, *sözlemegeyler* 33b/4, *sözleşmek* 44a/10, *közünğni* 44b/4, 117a/1, *közige* 45b/8, 47a/10, 47a/13, 47b/1, 62b/6, 112a/2, 117a/11, *sözümge* 46b/8, 120a/1, *közünğge* 47a/13, 66a/2, 109a/10, *sözleydür-mén* 47b/4, *sözining* 49b/10, *közdin* 51a/1, *közüm* 54a/5, *közümge* 54a/5, *közünğiz* 54a/6, *közlüg* 63a/10, 63b/3, *közlerininğ* 64a/7, *közning* 65a/11, *sözlegek* 65b/9 (2), *közlegey* 68b/1, *közley* 68b/2, *közini* 70b/1, 100a/8, 109a/8, 109a/9, 109a/11, 117a/8, *sözlerninğ* 86b/8, *sözleme* 88b/10, *sözlegey-sén* 89a/4, 102a/9, *sözlegende* 89b/1, *sözledim* 101b/5, *sözler* 101b/7, *sözlerini* 103b/2, *sözī* 103b/12, 104a/1, 109b/10, *sözdeki* 109b/12, *közünğ* 115b/12, *sözlerde* 117a/7.

SONUÇ

Aslı 11. yüzyılda Farsça olarak kaleme alınmış olan Kâbüsnâme, nasihatnâme türünde yazılmış bir eserdir. Bu eserde; ekonomiden astrolojiye, at almaktan hatun almaya, tıbbî konulardan padişah olmaya kadar birçok konuda bilgi verilmektedir. Son dönem Çağatay Türkçesine ait güzel bir nesir örneği olan Kâbüsnâme Tercümesinde dikkati çeken birtakım hususlar tespit edilmiştir. Bu tespitler şu şekildedir:

1. Eserde *alağan* "el ayası", *alte* "altı", *fütü-/pütü-* "yazmak", *komçaq* "kurbağa yavrusu", *köç* "eş, zevce, hanım", *sağrağu* "sağır", *şubu* "işte bu" gibi Yeni Uygur Türkçesi söz varlığına ait kelimeler yer almaktadır.

2. Yazmada;

f > *p*- değişmesi

pāl "fal" 89b/10 < Ar. *fāl*, *Pārisī* "Fars" 108a/12 < *Fārisī*,

-e > *-i*- değişmesi

merhamiti < *merhamet+i* "Merhameti" 7b/3, *selteniti* < *seltenet+i* "Büyüklüğü, yüceliği" (42a/9),

b-/b- > *p-/p-* değişmesi

iptidā < Ar. *ibtidā* 5b/9, *kapul* < Ar. *qabul* 14b/4, *elpette* < Ar. *elbette* 18a/1, *pat-* < *bat-* 30b/2 gibi Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerinde görülen birtakım ses hususiyetlerine tesadüf edilmiştir.

3. Metinde *-Adurğan sıfat-fiil eki*, *zamirlerde hâl eki* yığılması (örn. *anıñda*, *anıñdın*), *+(ı)ñğlar çokluk ikinci şahıs iyelik eki* (örn. *birbiriñler*), *-sa-ñğlar çokluk ikinci şahıs şart çekimi* (örn. *h'ālasañğlar*), *öğrenilen geçmiş zaman bildirme çekimi* (örn. *kişi erken*), *-gañl yok* görülen *geçmiş zaman eki* (örn. *‘arız bolğanı yok, dégenleri yok*), *mu...mu "dA...dA" bağlacı*, *mu "da, de" pekiştirme bağlacı*, *-eñgizler çokluk ikinci şahıs emir eki* (*kéltür-eñgizler*), *bol-* yardımcı fiili ile *şart birleşik çekimi* (örn. *örgeñ-ür bol-sañg, koy-ğan bol-sa*) gibi Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine ait dil bilgisi hususiyetlerinin kullanıldığı görülmüştür.

4. Eserde *hāşıl* (حاصل), *hergiz* (هرگيز), *kūşış* (كوشيش) gibi birtakım kelimelerin Uygur Türkçesi imla husisietlerine göre yazıldığı görülmüştür.

5. Gramerlerde *gelecek-istek* eki olarak belirtilen *-GAy* ekinin metinde çoğunlukla *istek kipi* için kullanıldığı, bunun yanı sıra *gelecek zaman* ve *geniş zaman* da ifade ettiği görülmüştür.

6. Metinde *-ğanıñdur* yapısının geniş zaman ifade eden bir zaman eki olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Pes sēn ēy oğul, özünğni cem^cniñ arasında hemmedin nā-dānrağ tutğıl ki kaçan kim özünğni nā-dān tuttunğ, dānā bol-ğanıñdur. "Ey oğul, kendini cemiyetin arasında herkesten bilgisiz tut, kendini bilgisiz (olarak) tuttuğun zaman âlim olursun." 17a/8-9.

7. *p-/p-* > *f-/f-* değişiminin sadece kelime başında değil, kelime içinde ve sonunda da görüldüğü örneklere tesadüf edilmiştir. (örn. *ferverdigār* "Allah" < *perverdigār*, *fıçak* "bıçak" < *bıçaq*, *fiş-* "olgunlaşmak, yetmek" < *biş-/piş-*, *fütü-* "Yazmak" < *biti-*, *taf-* "bulmak" < *tap-*, *tofrağ* "toprak" < *topraq*).

8. Metinde yeterlilik çekiminin *al-* fiili yanında *-GAlI bol-* ve *-p bol-* yapısı ile de oluşturulduğu görülmüştür. (örn. *tanuy al-* "tanıyabilmek" 2a/13, *edā kıla al-* "eda edebilmek" 3b/13, *yıraḡ tut-up bolmas* "uzak tutamaz" 50a/1-2, *vāḡıf bola'l-* "vakıf olabilmek" 56a/8, *ayıḡalı bol-* "cevap verebilmek, cevaplama imkânına sahip olmak" 89b/7, *(kōḡül) alḡalı bol-* "gönül alabilmek, gönül alınabilmek" 116b/9).

9. Eserde, Çağatay Türkçesi gramerlerinde değinilmeyen, bugün Yeni Uygur Türkçesinde kullanılan *-mAsdA* zarf-fiil ekine tesadüf edilmiştir. (örn. *araḡ iç-mesde* "içki içmediğinde" 40b/9, *Baḡdād deryāsıdın çık-masda* "Bağdat'taki ırmaktan çıkmadan" 73b/11, *ecel yét-mesde* "Ecel yetmeden", 106b/13, *vaḡtı öt-mesde* "vakti geçmeden 120b/13).

10. Yazmada *bolḡay ki/kim* yapısının kalıplaşarak "çünkü, gerektir/gerekmektedir ki, mümkünse, muhtemeldir ki, böylece, farzedelim ki" anlamlarını ifade eden bir bağlaç olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Vaḡtāki üzesige mingen kişi hareket kılsa bolḡay ki bu kişinin hareketinin āḡāh bolḡay. "Üzerine binen kişi hareket ettiğinde muhtemeldir ki (o), bu kişinin hareketinden haberdâr ola." 69b/6-7.

11. Metinde bir örnekte *érse* yapısının "da/de, -dığı zaman" anlamlarını ifade eden bir edat olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Vaḡtāki şā^cırlıḡa kâdir bolsanḡ érse égin ayaḡını arıḡ tutḡıl "Şairlikte kadir olduğun zaman üstünü başını temiz tut" 104a/12-13.

12. *-p* zarf-fiil eki eserde çoğunlukla zarf-fiil ifade etmektedir, ancak kimi örneklerde bu ekin cümleye zarf-fiil anlamı değil *-mAk* anlamı kattığı görülmüştür.

Düşmenni ḡ^vār kör-üp bolmas "Düşmanı hor görmek olmaz." 80a/13-80b/1.

Ékki işni hergiz ḡ^vār tut-up bolmas. "İki işi asla hor görmek olmaz." 108a/3-4.

13. Eserde çoğunlukla Çağatay Türkçesi özellikleri hâkim olsa da Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerine ait ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı gibi birtakım hususiyetlerin görülmesi eserin geçiş dönemi özelliği gösterdiğini kanıtlar niteliktedir.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Muhsin UYGUN
Doğum Yeri:	Ankara
Doğum Tarihi:	14.10.1988
Medeni Durumu:	Evli
Öğrenim Durumu	
Derece:	Okulun Adı:
İlköğretim:	Leman Ayan İlköğretim Okulu
Lise:	Yozgat İstiklal Lisesi
Lisans.	Selçuk Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi/Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans.	Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı/Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
Becerileri:	Spor Faaliyetleri
İlgi Alanları:	Tarihi Türk Lehçeleri, Çağdaş Türk lehçeleri
Halen Yaptığı İş:	Necmettin Erbakan Üniversitesi/Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi/Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD/Öğretim Görevlisi
İş Deneyimi: (Doldurulması isteğe bağlı)	-
Aldığı Ödüller: (Doldurulması isteğe bağlı)	-
Hakkında bilgi almak için önerebileceğim şahıslar: (Doldurulması isteğe bağlı)	-
Tel:	05067531150
E-mail:	muygun@erbakan.edu.tr
Adres:	Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Posta Kodu:42090, Meram Yeni Yol / Meram / KONYA

İmza:

